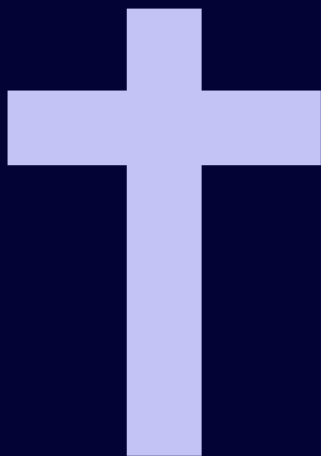

SISIPAC AC QELIA

The New Testament and Psalms in the Kube Language of Papua
New Guinea

SISIPAC AC QELIA

The New Testament and Psalms in the Kube Language of Papua New Guinea

Buk Song na Nupela Testamen long tokples Kube long Niugini

copyright © 2012 Global Bible Translators

Language: Mongi (Kube)

Translation by: Global Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
0403b50f-078d-52e2-a203-056e8a430665

Contents

Mataio	1
Mareko	56
Luka	90
Yohane	150
Méliméli icac ai	191
Roma	246
1 Korinti	271
2 Korinti	295
Galatia	311
Efeso	319
Filipai	328
Kolosai	334
1 Tesalonika	340
2 Tesalonika	345
1 Timoteo	348
2 Timoteo	355
Tito	360
Filemon	363
Hebraio	365
Yakobo	383
1 Petero	390
2 Petero	397
1 Yohane	401
2 Yohane	407
3 Yohane	408
Yuda	409
Ac Saṅa	411
Legic	439

Mataio

Yesuac esañ ambéchéra ionac qacgina.

¹ Abaraham zéma Dawidiac qeli, Kristo Yesuac sac kitichéra.*

² Abarahamnén Isaka mi-hicnijec. Isakanén Yakop mi-hicnijec. Yakobonén Yuda zéma iwac dac munahéra mi-hicji énécmiyec.† ³ Yudanén Tamari iwarunec Feresi zéma Zara mi-hicji érécmiyec. Feresinén Hesiron mi-hicnijec. Hesironnén Aram mi-hicnijec. ⁴ Aramnén Aminadap mi-hicnijec. Aminadapnén Nason mi-hicnijec. Nasonnén Salmon mi-hicnijec. ⁵ Salmonnén Rahap iwarunec Boasi mi-hicnijec. Boasinén Rut iwarunec Yobedi mi-hicnijec. Yobedinén Yesi mi-hicnijec. ⁶ Yesinén ic kewu Dawidi mi-hicnijec.

Wañu Dawidinén Uriawac iniña iwarunec Solomon mi-hicnijec. ⁷ Solomonnén Rehoboam mi-hicnijec. Rehoboamnén Abia mi-hicnijec. Abiyanén Asafe‡ mi-hicnijec. ⁸ Asafenén Yosafat mi-hicnijec. Yosafatnén Yoram mi-hicnijec. Yoramnén Uzia mi-hicnijec. ⁹ Uzanén Yotam mi-hicnijec. Yotamnén Ahazi mi-hicnijec. Ahazinén Hezekia mi-hicnijec. ¹⁰ Hezekianén Manase mi-hicnijec. Manasenén Amosi§ mi-hicnijec. Amosinén Yosia mi-hicnijec. ¹¹ Wañu Babilon baeciguc onagicma kenkenja nalé imuaru Yosianén Yekonia zéma dac munahéra mi-hicji énécmiyec.

¹² Wañu Babilon baeciguc onagicma kenjicguc Yekonianén Salatiel mi-hicnijec. Salatielnén Zorobabel mi-hicnijec. ¹³ Zorobabelnén Abiut mi-hicnijec. Abiutnén Eliakim mi-hicnijec. Eliakimnén Azori mi-hicnijec. ¹⁴ Azorinén Sadok mi-hicnijec. Sadoknén Akim mi-hicnijec. Akimnén Eliut mi-hicnijec. ¹⁵ Eliutnén Elezari mi-hicnijec. Eleazarinén Matan mi-hicnijec. Matannén Yakop mi-hicnijec. ¹⁶ Yakopnén Mariawac euya Yosefe mi-hicnijec. Wañu Maria iwarunec mia Yesu Kristo** zémimia imi hicnijec.

¹⁷ Imuac Abaraham igucnec éréma Dawidiguc hayu hicjisaiac qétégina imi 14 wanzac. Wañu Dawidi igucnec éréma Babiloniguc onagicma kenkenjawac naléiguc hayu hicjisaiac qétégina imi 14 wanzac. Wañu Babiloniguc onagicma kenkenjawac nalé imuarunec éréma Kristoac naléiguc hayu hicjisaiac qétégina imi 14 wanzac.

Halécnén météré mimia Yesuac hicjihicjiya imuac suruc.

¹⁸ Wañu Kristo Yesuac hicjihicjiya imi yomuhuc; Iwac nenjocya Maria imi Yosefeac buña wammac niñ zéércmimia wanec, nén ekawu momacnec ménda ker-icnec Uña Téréyanén kiwi meyu hériyaguc wañu héjec. ¹⁹ Wañu iwac eu buña Yosefe imi ic dindiña kerec. Imuac niñ, ara zéauyu kicginaiguc gamuyaguc wambac niñac, élérnec waimiyu kemmac zé nimma niñarengéyec. ²⁰ Imuhuc nimma keru Miñ Kewuac kua meme uña méjnéñ gauiguc

* **1:1:** Ac oruha yomi imi kiwi Mataioac ac oruha qahac, nén kemaña 1:2-17 imuac ac oruha wanzac. Kiwi téréya yomuaru ic embac onac qacgina sasala hezac imi owin zé Zipilalec ac me Nei ac qahac, nén Girik ic me Hebraio ic ewagina méndacma ooyawac hezac. † **1:2:** Yudawac dachéra imi 3, munahéra imi 8, nén tosara waima iwac qara ooyawac hezac imuac hénia imi Hén 49:10 imuaru hezac. ‡ **1:7:** Kiwi méranén ooya tosaraiguc Asafeac qara méj imi Asa. § **1:10:** Kiwi méranén ooya tosaraiguc Amosiac qara méj imi Amon. ** **1:16:** Hebraio aciguc; Mesia imuac hénia imi halécnén météré mimia.

hicnjimima yomuhuc ézéyec; Daw-
 idiac qeli Yosefe, iniñ buñaga
 Maria wagicmañ zé zénénga
 ménda hiriyu, tomenjaiguc taczac
 imi Uña Téréyawac murunec.
 21 Inéñ nañawac mihicñimac.
 Mihicñiyu inéñ kecma eñeya ic
 embachéra kápésicgina igucnec
 añgégina timac, imuac niñac
 qara Yesu zéwésémañ. 22 Haka
 hicñiyec imi Miñ Kewuninanéñ
 kua meme icya kuaya mema
 ac yomuhuc zéyec imi moczoñ
 meselimañ zé imuhuc hicñiyec;✱
 23 Ninzu, embac serañanéñ héri
 haima naña meyu iwac qara Im-
 manuel zému (Hénia imi Anutunéñ
 neñañguc keczac). 24 Imuhuc
 zéyu Yosefenéñ gau igucnec yacma
 Miñ Kewuac kua meme uñanéñ
 zéyec séc wamma iniñ buñaya
 wagicma hayec. 25 Wañu inéñ i guc
 momacnec heyac ménda wamma
 kerunec embac imi méréç merac
 naña mihicñiyec. Mihicñiyu
 Yosefenéñ qara Yesu zéyec.

2

*Niniñ ic ieneñ Yesu hémbiñ zé
 hagic.*

1 Ic kewu Herodeac héngalen
 naléiguc Yesunéñ Yuda baec
 Betelehem ama arenañ yandaiguc
 hicñiyec. Gezac qema niñgic,
 hicñiyu Is igucnec niniñ ic tosara
 Yerusalem hama yomuhuc zégic;
 2 Merac Yuda ic onac ic kewu
 buña hicñiyec imi dimia? Nini
 Is iguc iwac widi méñ hémma
 mepésimiwiñ zé hazij. 3 Imuhuc
 zégic ic kewu Herodenéñ ac imi
 niñu ewayaiguc niñkéndéñaguc
 wañec. Imi mia inéñnec qahac,
 Yerusalem miñina i guc kecçic
 ieneñ moczoñ imuhuc wañgic.
 4 Wañu inéñ hofac oo ic ki-
 wahécgina zéma hénaoñ ionac
 hénac acac kiwi ic unuruma Kristo*

dimuaru hicñima keczac imuac
 qesiénécmiyec. 5 Qesiénécmiyu
 yomuhuc ézégic; Yuda baec
 Betelehemiguc. Imi mia Anutuac
 tiliñ tiliñ ic méñnéñ yomuhuc
 oyecac hezac hénia yomuhuc
 niñac imuhuc zégic; 6 Betelehem
 ama arenañ, guac murunec galeñ
 méñnéñ hama nuac hénaoñ
 Israel imi rama galeñ éscnec
 galeñgé énécmimac. Imuac niñ
 gi imi Yuda baeciguc ama arenañ
 yanda kuney kuney hema kezac
 imuac suginaiguc komodia
 ménda wanzañ.

7 Imuhuc zégic nimma Hero-
 denéñ niniñ ic éléñnec un-
 uruyu hagic eñacnec tacma
 widi hicñiyec imuac naléya
 dindiñanec qesiénécmima niñec.
 8 Qesiniñu tecgéyu Betelehem ama
 arenañ yandaiguc méli énécmima
 yomuhuc énézéyec; Kemma
 merac imuac dindiñanec qesin-
 immu. Wañu mihicñimuiguc
 liliñgéma hama nézégic, ni acguc
 kemma mepési mimañ. 9 Ic
 kewunéñ imuhuc zéyu niñgic
 tecgéyu, hénagina méñgucnec
 toroqema keñgic. Wañu gezac
 qema niñgic, widi Is imuaru
 héngic iminéñ muñguc hicñi
 énécmima walac walac kemma
 moczoñ merac heyec ama imuaru
 kemma héiselima tarec. 10 Wañu
 ieneñ widi imi muñguc hémma
 ségiségi kuney yanda wañgic.
 11 Wañu ama imuaru haréma
 merac imi nençocya Mariaguc
 momacnec iricma simiñ héima
 mepési migic. Imuhuc wamma
 géségina auma sese mema hagic
 goli, libanosic ic tutuha héméñaguc
 zéma sacmasi haléc héméñaguc
 imi sécgina séc haimigic. 12 Wañu
 gauiguc Herodeac muru ménda
 kemmu niñ énézéyec. Énézéyu
 nimma hénac méñ igucnec ama

✱ 1:22: Yes 7:14 * 2:4: Hebiraio aciguc; Mesia imuac hénia imi halécnéñ météré mimia.

baecginaiguc lilingéma kenjic.

Yosefe inij meracyaguc Izipte baeciguc néngacma kenjic.

¹³ Lilingéma kenjic, ninzu, Anutuac kua meme uñanéñ gauiguc Yosefe hicñimima yomuhuc ézéyec; Herodenéñ merac yomi qemañ zé hochoc ai mezac, imuac gi yacma merac zéma neñgocya oragicma Izipte† baeciguc néngacma kemma kecna munjuc gézemañ. ¹⁴ Imuhuc zéyu Yosefenéñ sinjiaiguc yacma merac zéma neñgocya oragicma Izipte baeciguc kenjec. ¹⁵ Kemma imuaru kerunec Herode humuyec. Imi mia Miñ Kewuninanéñ enjeya kua meme ic méñac kuaya mema zéma yomuhuc zéyec ac yominéñ héla héimac niñ imuhuc hicñiyec; Izipte baec igucnec nañna qac hérémizua.*

Yesu qewiñ zé wamma namu nene tosara unuhumugic.

¹⁶ Wañu Herode imi ninij ic ieneñ ikoc wammigic imi niñtegicma qeri biric kuneñ yanda wañec. Wañu yaré ic méli énécmiyu kemma Betelehem ama areña yanda zéma ama areñ yanda yanda hosuraiguc tacma kenjec imuac qeriaiguc merac kecgcic imi ninij ic qesiéncmima naléya niñec imi méndacma yawuñgina éréhéc zéma bawaguc moczoñ unugic humudacgic. ¹⁷ Imuhuc wañgic kua meme ic Yeremianéñ yomuhuc zéyec ac imi héla héiyec; ¹⁸ Ewa hétéñ méñ Rama ama areña yandaiguc hicñiyu niñgic. Ewa biric yanda zéma zésiac yandanéñ hicñiyu niñgic. Rahelnéñ merachéra ionac niñ siaczac. Merachéra qahac wandaczu imuac niñ mebélac gémuac séc qahac wañec.

Izipte baec igucnec lilingéma hagic.

¹⁹ Wañu Herode humuyu, ninzu, Miñ Kewuac kua meme uña méñnéñ Izipte baeciguc Yosefe gauiguc hicñimima yomuhuc ézéyec; ²⁰ Meracac kekecyu qewiñ zé hocgcic ieneñ humudaczu, imuac gi yacma merac imi zéma neñgocya oragicma Israel baeciguc lilingéma kenna. ²¹ Imuhuc zéyu Yosefenéñ yacma merac neñgocya oragicma Israel baeciguc kenjec. ²² Néñ Ake-laonéñ mañgocya Herodeac tatac késama Yuda baec galenjézac imuhuc zégic nimma imuaru kemmanñ zé zénéña hiriyec. Wañu gauiguc kua meme uñanéñ ézéyu nimma Galilaia baeciguc kenjec. ²³ Kemma tauñ méñ Nazarete zéanzu imuaru kerec. Haka imi mia kua meme ichéra kuagina mema ac yomuhuc zéyec imi hélaguc wammac niñ imuhuc hicñiyec; Nazarete ic zémimu.

3

Yohaneac héipuc ac.

¹ Nalé imuaru doku naec haka ic Yohananéñ hama Yuda baec kisiaiguc yomuhuc zéauyec; ² Kurumeñac héngalenñ ama areña yandanéñ hosucninu hazac, imuac niñ ewa qerigina melenjic. ³ Wañu ic iwac mia kua meme ic Yesaiawac kuaya mema yomuhuc zéyec; Ic méñ baec kisiaiguc qaczac, iwac ewa imi yomuhuc; Miñninawac hénaya zéréñ qéréñ wamma megic, iwac hénaya héimindinjigic dindija wañu. ⁴ Yohane i imi maleku kamele zuanéñ memeya imi héima rikuña yan séwélanéñ memeya imi kembanganic zikima kerec. Wañu iwac neneya imi gaoc zéma haséñ morombazecac dokuya. ⁵ Wañu imuhuc zéauyu Yerusalem zéma Yuda baec séc zéma Yodan doku néwéc néwéc

† 2:13: Girik aciguc; Aigiptos. * 2:15: Hos 11:1

ic embac moczoŋ iwac muru kendacgic. ⁶ Kemma kápésicgina zéaugic Yodan Dokuiguc doku naec énécmiyec.

⁷ Waŋu doku naec énécmiyec imuaru Farisaio ic zéma Sadukaio ic sasala hagic inicma yomuhuc énézéyec; Qaté mokolenac qelihéra qeri geric hahaya imuac-nec néngacmu niŋac mérénén goro ac énézéyec? ⁸ Ewa melen melenac séciguc héla mihicŋigic.

⁹ Waŋu enaŋ qeriginanéŋ Abaram imi neŋaŋ yandanina imuhuc ménda zéma nimmu. Ni énézéwa niŋgic, Anutunén hoc yomi hia énézéyu yacma Abarahamac qelihéra wandacmu. ¹⁰ Ic hésa sasala imuac héniaiguc naka bec haiyu hedaczac. Héla hiabia ménda haianzac séc héiyu mayu gericiguc giliyu hiŋgacdacmac.

¹¹ Ni imi qerigina melemmu niŋac dokunén naec énécmianzua, néŋ nuac andénaiguc hakeczac inén kuc yandayaguc ni nogiczac. Nidac imuhucyanén héna usuya metecgéma késamaŋac séc qahac. Inén Uŋa Téréya zéma geric bélaŋanéŋ naec énécmimac.

¹² Iwac méraiguc sarac yanda iminén héla gocmia imi tocgéma hofiŋguc haimac, néŋ gorosoŋa imi héiusuŋ wamma geric bélaŋ tectecgia qahac imuaru giliyu zamac.

Yesu doku naec haka wammiyec.

¹³ Waŋu nalé imuaru Yesunén Galilaia baec igucnec Yodan dokuiguc hama Yohanenén doku naecmimac niŋ ézéyec.

¹⁴ Ézéyu Yohanenén qetalimima yomuhuc zéyec; Geŋ ni doku naec némbésémaŋ niŋac wanzua, néŋ geŋ nuac muru hazan? ¹⁵ Yesunén melemma zéyec; Deguc imi acna niŋnéna imuhuc wamma nekaŋ haka solaŋa moczoŋ meseliwic, imuhuc zéyu ara nimmiyec.

¹⁶ Nimmima doku naecmiyu Yesu imi doku igucnec éréyec. Éréyu kurumeŋ angéyu Anutuac Uŋa Téréya kembo nei ésécnec mama hama iwac orucyaguc naŋu héjec. ¹⁷ Waŋu kurumeŋ igucnec ewa mén yomuhuc hicŋiyec; Yomi imi nuac Naŋna. Iwac siŋ kunen yanda niŋanzua. Iwac niŋ ewa qerinanén ségiségi yanda wananzac.

4

Yesu manam batuc wammiyec.

¹ Waŋu Yesu Biria miŋinawac ala batuciguc emmac niŋ Uŋa Téréyanén wagiru baec kisi-aiguc keŋec. ² Kemma siŋi kaiwe 40 imuac séc nene zikima zéwelecma kecma andiaiguc yaka niŋ humuyec.

³ Ara batuc miŋinanén Yesuac muru hama yomuhuc zéyec; Gi Anutuac Naŋa wanzaniguc zéna hoc sasala yominén melemma samén wammac. ⁴ Imuhuc zéyu Yesunén melemma zéyec; Yomuhuc mia ooyawac hezac; Icnén samén sac qahac, néŋ ackuazéc Anutuac kuaya igucnec haanzac imi moczoŋ nimma kekecyaguc kecmac.

⁵ Imuhuc zéyu Biria miŋinanén Yesu wagicma Yerusalem kiro poc téréyaiguc emma ama téréya imuac witiyaiguc oporu naŋec.

⁶ Naŋu yomuhuc ézéyec; Inén guac wamma kua meme uŋahéra énézéyu ienen méraginanén gi gépésima osogéŋgic hocnéŋ hénaga ménda nézéŋgémac.

Imuhuc ooyawac hezac, imuac mia gi Anutuac Naŋa wanzaniguc yomuacnec luma emu hiŋgacna.

⁷ Zéyu Yesunén muŋguc yomuhuc ézéyec; Yomuhuc ogic hezac; Néŋ Miŋ Anutuga ménda batucgé miwésémaŋ. ⁸ Imuhuc zéyu Biria miŋinanén wagicma baec boŋa eneŋa yandaiguc emma héŋgaleŋ

ama arena yanda sasala baec séc hema kenkenja imi zéma imuac edamuya ézéyuc; Gi simiñ héima mepési némbésémañiguc iwawai imi moczoñ guac géndacmañ. ¹⁰ Imuhuc zéyu Yesunéñ melemma zéyuc; Biria miñina,* gi néngacna! Yomuhuc mia ogic hezac; Miñ Anutuga simiñga héimima mepési miwésémañ, wañu iwacnec sac welen qemiwésémañ. ¹¹ Imuhuc zéyu Biria miñinanéñ Yesu waimima kenec. Kenju kua meme uña enen haréma Yesu welen qemigic.

Yesunéñ Galilaia baeciguc aiya hénima meyec.

¹² Wañu Yesunéñ Yohane hésa amaiguc opocgic imuac buña suruc nimma Galilaia baeciguc kenec. ¹³ Wañu Nazarete ama waima Kafanaum amaiguc kemma kerec. Ama imi Zabulon zéma Naftali baec sugiguc zékéñ yanda hezac imuac giñgiñaguc taczac. ¹⁴ Imi mia Anutuac tiliñtiliñ ic Yesaiawac kuaya mema ac yomuhuc zéyuc imuac héla héimac niñac imuhuc hicñiyec; ¹⁵ Zabulon baec, Naftali baec, Yodan doku néwécgeñ kondun giñgiñawac hénia zéma ic enia ionac baec Galilaia imuaru, ¹⁶ ic embac tunumañiguc taczu enen asac mararañ yanda hicñiyu héngic. Wañu humucac tunumañiguc kecgic ionac muru asac mararañ qetagali énécmizac.

¹⁷ Wañu nalé imuaru mia Yesunéñ aiya hénima yomuhuc zéauma énézéyuc; Anutuac héngalen ama arena yanda ho-sucginu hazac, imuac mia ewa qerigina melenjic.

Yesunéñ hénima tohotoho ichéra unuruma énépésiyec.

¹⁸ Wañu Yesunéñ Galilaia kondun giñgiñaguc kenkecma héñu

Simon, Petero zémimia imi zéma iwac munaya Anderea ieren konduniguc ufigira gilimanec nañoc. Wañu ieren imi lambéc héréhéré ic keroc. ¹⁹ Wañu iricma yomuhuc érézéyuc; Hama ni méndacnéñic, nen ai mén érécmiwa iri ic embac héréhéré ic wammaoc. ²⁰ Imuhuc zéyu focnec ufigira waiyic taru Yesu méndaroc. ²¹ Wañu imuacnec kenkecma héñu dac muna éréhéc Zebedaioac nañ héréra, Yokobo zéma iwac munia Yohane ieren mañgocgira Zebedeguc enawu zéiciguc ufigina qotoma tacgic mihicñi érécmima ururuyec. ²² Ururuyu focnec zéic zéma mañgocgira imi waima Yesu méndacmiyoc.

Yesunéñ ic embac tunaguc ackua zéc ku énécmiyec.

²³ Wañu Yesunéñ Galilaia baec séc kereñ haré wamma tocgotocgo amaginaiguc Anutuac héngalen ama arena yandawac buña suruc hiabia imi zéauma ku énécmima ic embac suginaiguc ic embac tosara hafi zepaginaguc hénia hénia imi moczoñ mehiaru énécmiyec. ²⁴ Imuhuc wañu iwac qac buñaya imi Siria baec séc saima kendarec. Kendaru ic embac ienen hafi ic hénia hénia; hafi zepaginaguc, uña biriaginaguc, humuc turucginaguc, zéma hénia méragina séléc sélécgia imi onagicma hagic mehiaru énécmiyec. ²⁵ Wañu Galilaia, Dekapoli, Yerusalem, Yuda, zéma Yodan doku néwéc igucnec ic embac tunja tunja hama méndacmigic.

5

Ic zézé ségiségyaguc.

¹ Wañu Yesunéñ ic embac tunja tunja imi inicma baec boñaiguc emma tarec. Taru tohotoho ichéra ienen iwac muru hagic.

* 4:10: Girik aciguc; Satana.

2 Waŋu kuaya auma ku énécmima zéyec; ³ Uŋa qerigina maqeqeya kecanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, kurumeŋac héngalen ama areŋa yanda imi ionac buŋa wanzac. ⁴ Zé siac wamma kecanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, Anutunéŋ ewa hia qeénécmimac. ⁵ Gumbénzénzén kecanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, baec yanda baec imi mératéc énécmiyu késamu. ⁶ Yaka zéma doku niŋ humuanzu éséc haka solanawac waŋanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, sécgé énécmimia wammac. ⁷ Goi héihéi waŋ énécmianzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, Anutunéŋ goigina héimac. ⁸ Ewa qerigina qala qala imi eneŋ ségiségi ginaguc, ieneŋ Anutu hémmu. ⁹ Luae qeŋe ic imi eneŋ ségiségi ginaguc, Anutuac nambérac héra zéénécmimu. ¹⁰ Haka solanawac unuhéi waŋ énécmigic birizu imi eneŋ ségiségi ginaguc, kurumeŋac héngalen ama areŋa yanda imi ionac buŋa wammac. ¹¹ Nuac niŋac zéma zébiri qébiri waŋ énécmima unuhéi waŋ énécmima ikoc wamma ac biria hénia onac séwiginaiguc haimu imi ségiségi ginaguc, ¹² Anutuac kua meme ic walac hama kecgic imi imuhucyanec unuhéi waŋ énécmigic. Imuac niŋac ewa hia nimma ségiségi wammu. Imuac kitiwa kurumeŋiguc heheya imi kuneŋ yanda imuac niŋac imuhuc zézua.

Sei zéma asac mararaŋ.

¹³ Ini imi baec ic ionac sei keczu. Waŋu seinéŋ siŋa qahac wammaciguc némacyanéŋ iwawai méŋ hésiyu siŋaguc wammac? Qahacgucnec, iwawai omaya wamma iwawai méŋ ménda mehiarumac, néŋ momacguc waŋmimiawac séc imi giligic ic embac eneŋ tizizamu. ¹⁴ Waŋu ini

imi baec ic ionac asac mararaŋ, ama areŋa yanda méŋ baec boŋaiguc imi musaŋgémacac séc qahac. ¹⁵ Kifa imi acguc otorima kewuc guandiaiguc ménda haianzu, qahac, imi mia tataraguc haigic taru asahanéŋ ama qeriaiguc ic embac asari énécmianzac. ¹⁶ Imuac onac asac mararaŋ ginanéŋ imuhucyanec ic onac kicginaiguc measari énécmimac. Waŋu ieneŋ onac wawaŋ meme hiabia imi héngic hiaruyu Maŋgocgina kurumeŋiguc keczac imi mepési mimu.

Héna ac zéma Anutuac tiliŋtiliŋ ic.

¹⁷ Niŋgic ni héna ac zéma kua meme ic ionac ac imi mesohomaŋ zé mazua tanec ménda wammac. Ni imi mesohomaŋ zé ménda mayi, néŋ meseligimaŋ niŋac mayi. ¹⁸ Ni hélacnec énézéwa, héna ac igucnec ac kiwi siliha me bororoŋadac méŋ eŋ hema ménda qahac wammac, néŋ moczoŋ hélagucnec wandaruguc mia baec kurumeŋ imi hia qahac wammac. ¹⁹ Imuac ic méŋnéŋ méŋ héna ac imuarunec komocdiadac méŋ logima tosara imuhucnec wammu niŋ ku énécmimac imi, kurumeŋac héngalen amaiguc ic mamaya zémimac. Waŋu méŋnéŋ méŋ wawaŋ memeyaiguc haima héna ac imi imuhucyanec tosara ku énécmimac imi, kurumeŋac héngalen amaiguc ic eneŋa zémimac. ²⁰ Imuac énézéwa niŋgic, onac haka solananeŋ héna acac* kiwi ic zéma Farisaio ic ionac hakagina ménda ogicmac imi, kurumeŋac héngalen amaiguc keremmuac séc qahac.

Qeri geric hakawac goro ac.

²¹ Yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Ic ménda qe-humuwésémaŋ, waŋu méŋnéŋ

* 5:20: Moseac héna ac.

ic qehumumac imi acac buŋa wammacac hezac, ac imi ini niŋgicac nindaczu. ²² Néŋ neŋ yomuhuc énézéua; Méŋnéŋ méŋ hénia qahac alaya qeri biric niŋmizac imi acac buŋa wammac. Méŋnéŋ méŋ imi alayawac niŋac, ic qelaja† zémizac imi kua meme ic ionac kaunsol iguc onopocmu. Méŋnéŋ méŋ alayawac moroc zémizac imi geric siawac buŋa wammac. ²³ Imuac gi zaki téréyawac sese mema hama alaganéŋ guac niŋac hazéc ac méŋ késa keczac imi niŋqelizaniguc ²⁴ sesega imi zaki téréya wésiaiguc haina taru walac alagawac kenna luae qegéŋuguc bec liliŋéma hama sesega imi haimiwésémaŋ. ²⁵ Gi hazécgaguc hénaiŋuc kemmanec focdac ewa momac wammaoc. Imuhuc ménda wanna hazécganéŋ gésigési ic iminéŋ téŋgiŋ ic kunéŋinawac mériaiguc waigéŋu hésa amaiguc gopocmac. ²⁶ Goporu, ni hélacnec gézéwa niŋna, alagawac kitic imi moczoŋ ménda kudacma imuarunec mawésémaŋac séc qahac wammac.

Kaisero haka.

²⁷ Yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Kaisero ai ménda mewésémaŋ, ac imi niŋgicac nindaczu. ²⁸ Néŋ ni yomuhuc énézéua; Ic méŋnéŋ embac méŋ hémma ewayaiguc hémbaoc wammizac imi mia ewa qerianéŋ bec kaisero wanzac. ²⁹ Kicga héiigucnéŋ biriawac simbaiguc goporu, imi néfindiŋgéma gilina kemmac. Séwi taséga momacguc qahac waŋu séwiga yanda imi geric siaiguc ménda giliyu hiŋgacbéémaŋ iminéŋ hia wammac. ³⁰ Méraga héiigucnéŋ biriawac simbaiguc goporu, imi hericma gilina kemmac. Séwi

taséga momacguc qahac waŋu séwiga yanda geric siaiguc ménda giliyu hiŋgacbéémaŋ iminéŋ hia wammac.

Eu iniŋ waiwai haka.

³¹ Zézéya méŋ imi yomuhuc; Ic méŋnéŋ méŋ iniŋa waimimac imi wai amuamuac kiwi oma mimac. ³² Néŋ ni yomuhuc énézéua; Ic méŋnéŋ méŋ iniŋa kaiseroac qahac, néŋ yéwéri tosara niŋac waimizac imi, inéŋ embac imi kaiseroiguc opoczac. Waŋu ic méŋnéŋ embac waimimia imi mezac imi, i acguc kaisero wanzac.

Zézépaŋ ac.

³³ Waŋu muŋguc, yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Gi Anutuac kiwaiguc acga eŋ ménda zéseliwésémaŋ, néŋ guac zézépaŋ acga imi kewuac kiwaiguc wandacbéémaŋ. ³⁴ Waŋu ni yomuhuc énézéua; Anutuac kiwaiguc ac méŋ méndagucnec zéselimu. Kurumeŋ qacma ménda zéselimu. Kurumeŋ imi Iwac ic kewuac tatac wanzac. ³⁵ Waŋu baec acguc ménda qacma zéselimu. Baec imi Anutuac hénia titiya wanzac. Waŋu Yerusalem acguc ménda qacma zéselimu. Imi ic kewu eŋeŋawac ama areŋa yanda wanzac. ³⁶ Waŋu orucgaiguc acguc ménda koroma zéseliwésémaŋ. Imi mia gi oruc zucga meleŋna méŋac méŋ lalac me zapéla wammacac séc qahac imuac niŋac imuhuc zéua. ³⁷ Imuac bénzérŋ dac, hélacnecac imi hélacnec, qahacwac imi qahac sac zému. Ac toroqeqeya imi Biri miŋinawac murunec hahaya.

Bakia meleŋ énécmiawac haka.

³⁸ Ac zézéya méŋ yomuhuc niŋanzu; Kiwawac kitiwa imi kiwa, zécyawac kitiwa imi zécya. ³⁹ Waŋu neŋ yomuhuc énézéua;

† 5:22: Girik aciguc; Raka.

Haka biria kétik imuac nuna guwa ménda wammu. Méjnéj hulungga otomac imi, néwécgejga hia melenj mina qemac. ⁴⁰ Wañu méjnéj gejga maleku niñac aciguc guagicma keñu sañgeña malekuga imi momacnec wai miwésémañ. ⁴¹ Méjnéj héna hosuru guagicma kemmañac zéyu horua méndacmima kembésémañ. ⁴² Méjnéj iwawaiga méj guagicmañ zé me lagulawac késamañ niñac welecgeñu enñac ménda mélina kemmac.

Hazéc onac goigina héimu.

⁴³ Alaga siñ nimmima hazécga mézétiti wammiwésémañ ac zézéya méj imuhuc niñanzu, ⁴⁴ néj neñ mia yomuhuc énézéua; hazéc hécgina siñgina niñénécmimu. Wañu ununesi wañ énécmianzu ionac niñac wamma zéwelec wammigic goigina héimac. ⁴⁵ Imuhuc wamma kurumenj Mañgoc ginawac nambérac wamma kecmu. Kurumenj Mañgocginanéj kaiwe zéyu ic hia biria momacnec asari énécmianzac. Wañu kiaya imuhucyanec ic hia biria momacnec énécmianzac. ⁴⁶ Siñ niñénécmianzu ionacnec sac goigina héiénécmimu imi, némac kitiwa hiabia he énécmimac? Takis meme ic acguc haka imuhucya hia ménda wañanzu me? ⁴⁷ Wañu alahécgina ionacnec sac ac qacguc wañ énécmimu imi, némac iwawai kuney yanda wañzu wammac? Ic enia eney haka imuhucya hia ménda wañanzu me? ⁴⁸ Imuac mia kurumenj Mañgocgina imi solaña keczac séc ini imuhucnec solaña kecmu.

6

Méra énécmiawac haka.

¹ Técgina nimma kecmu. Haka solaña imi ic ieney hémmu niñac zéma kicginaiguc wambu niñac.

Imuhuc wammuiguc kurumenj Mañgoc ginanéj bakia hiabia ménda melenj énécmimac.

² Kiac welenj qeje imi ieney tocgotocgo amaiguc zéma héna yanda séc kemma icnéj mepési énécmimu niñac témuj hianzu. Néj hélacnec zéwa niñgic; Ic imi eney baec icnéj mepési énécmigic bakiagina bec medaczu. Gi imi gejga wéségaiguc imuhuc ménda wambésémañ. ³ Néj maqeqeya iwawai méj énécmiwésémañ nalé imuaru méra héiganéj némac haka wañzac imi méra kanaganéj ménda nimmac. ⁴ Imuac niñ haley haihaiga imi sasañgiaiguc wambésémañ. Wañu Mañgocga sasañgiaiguc géñanzac inéj imuac bakia melenjémmac.

Zéwelec ai.

⁵ Wañu zéwelec wambésémañ imuaru niñzéh niñzéh ic ikora ieney wañanzu ésécnec ménda wambésémañ. Ieney mia inicmu niñac tocgotocgo amaiguc zéma héna yanda séc namma zéwelec wawaña imuac siña niñanzu. Ni hélacnec énézéua; Ieney imi boña bec késagic tecgezac. ⁶ Gi zéwelecbésémañ imuaru amagaiguc emma naguga héima mañgocga sasañgiaiguc kecañzac iwac muru zéwelec wambésémañ. Wañu mañgocga sasañgiaiguc hémma niñanzac inéj bakia imi melenjémmac. ⁷ Ini zéwelecbiñ zé ic enia ésécnec ac héla qahac sasala ménda olommu. Ieney mia ac sasala zéniguc niñnéécmimac imuhuc zéma niñanzu. ⁸ Mañgocgina imi zéwelec ménda wañgicnec iwawai hocanzu imi bec nindaczac. Imuac ini ionac séc ménda wammu. ⁹ Imuac ini yomuhuc zéma zéwelec wammu; Kurumenj Mañgocnina guac qacga mepésini téréya hemac. ¹⁰ Guac héngalenj ama areña yanda

mama hamac; Kurumenjiguc hezac éséc nec baeciguc guac ewa sinja wandac wandara wammac. ¹¹ Gi deguc kaiwe yomuac nene sécnina nénécmína. ¹² Nini ic ionac kápésicgina wai énécmizij, imuhucyanec kápésicnina wai nénécmína. ¹³ Nini ménda wai nénécmína ala batuciguc kerembij niñac. Néj Biria miñinawac murunec metecgé nénécmína. ¹⁴ Ini ic ionac kápésic waimuiguc kurumey Mañgocginanéj onac kápésic imuhucyanec waimac. ¹⁵ Wañu ini ic onac kápésic ménda waimuiguc mañgoc ginanéj kápésicgina imuhucyanec ménda waimac.

Nene zikima zéwelec wawaña.

¹⁶ Wañu nene zikima zéwelec wammuiguc ninzén ninzén ic ikora ienej wañanzu éséc nec ewa biriç tanec ménda wammu. Némac niñ ienej imi tanecgina wininiyu inictegicmu niñac imuhuc wañanzu. Hélaç nec énézéua; Ienej imi bakiagina séha imi bec megic tecgézac. ¹⁷ Geñ mia nene zikima zéwelec bésémañ imuaru orucga haléc naec mima kic tanecga zuac bésémañ. ¹⁸ Wañu nene zikima zéwelecma keczañ imi ic ionac muru qahac, néj Mañgocga sasañgiaiguc kecañzac iwac muru sac wininiyu géñtegiçmac. Wañu Mañgocga sasañgiaiguc iwawai hicñiyu héñanzac inéj bakia melen gémmac.

Iwawai eeyaguc kurumenjiguc haigic emmac.

¹⁹ Ini hinac iwawaigina eeyaguc imi baeciguc ménda tocgégic emmac. Imuaru mia gureñ zéma hufeñanéj mebiriwac niñac. Wañu imuaru imi kowu nene ienej hézéngeña hiñgacma kowu memu. ²⁰ Néj hinac iwawaigina eeyaguc imi kurumenjiguc qutulañgéçic emmac. Imuaru imi

gureñ zéma hufeñanéj ménda mebirimac. Wañu imuaru kowu nene ienej ménda hézéngeña hiñgacma kowu memu. ²¹ Hinac iwawaigina eeyaguc hemac imuaru mia ewa qeriga acguc hemac imuac niñac imuhuc zéua.

Kifanina asahaguc me qahac?

²² Kicga imi séwigawac kifaya. Kicga hiabia hezaciguc asahanéj séwiga moczoñ yanda sécgémac. ²³ Néj kicga birizaciguc imi tunumañnéj séwiga moczoñ yanda sécgémac. Wañu asac mararañ ewa qerigaiguc hezac iminéj siñindéngezaciguc siñi tunumañ dimuhucyanéj hicñjigémmac?

Anutu iwac nec sac welen qemimu.

²⁴ Ic momacgucnéj ic kewu éréhéç welen qeérécmimacac séç qahac. Méñac mézétiti wammima méñac siñ nimmimac, me méñac eeya héima méñac niñméimac. Ini Anutu zéma soukiwa momac nec welen qeçe wañ éréçmimuac séç qahac.

Nene me séwi usuginawac ewa goro ménda wammu.

²⁵ Imuac bec énézéua; Némac dokuac me neneac newiñ zéma kekeçginawac qeri yéwéri ménda wammu. Séwiginawac némac iwawai héiwiñ zéma qeri réwéri ménda wammu. Kekeçganéj nenega ogicma eeyaguc ménda wanzac me? Séwiganéj malekuga ogicma eeyaguc ménda wanzac me? ²⁶ Ini sawaiguc nei inicgic. Ienej héihimic ménda wañanzu. Wañu nene mequtulañ me hofiçiguc haihai ménda wañanzu. Wañu onac kurumey Mañgocnéj gumu énéçmianzac. Wañu ini nei onogicma eeginaguc ménda wanzu me? ²⁷ Wañu onarunec mérénéj qeri réwéri wamma kekeçginawac naléya komora méñ

hia mehorugimac? ²⁸ Wañu ini némac niñac malekugina niñac qeri réwéri wañanzu? Sombenac baorac zurigina inicic dimuhuc éréma yandianzu? Ieneñ malekugina niñac hésadac mén tarañ ménda héianzu. ²⁹ Wañu énézéwa niñgic; Solomonnéñ edamuyaguc mezeric amuma kerec, néñ zuria yomi ionarunec mén ménda ogirec. ³⁰ Anutunéñ baec kisiawac qézézac deguc you heyu oranğuc gericiguc gilicigic hiñgacmacac hezac zariñdac imuhucya imi imuhuc haioso meénécmianzac iguc, yei ninzén ninzénğina komodia ini, Anutunéñ ini imi zuriadac imuhucya onogicma ménda haioso meénécmimac me? ³¹ Imuac mia, némac neneac me dokuac newiñ me némac iwawai héiwiñ zéma qeri réwéri ménda wammu. ³² Imi mia ic enia eney imuac wañanzu. Wañu kurumen Mañgocginanéñ iwawai imuhucyawac hocanzu imi nindaczac. ³³ Imuac bec walac imi Anutuac héngaleñ ama areña yanda zéma iwac haka solañ* niñac wamma zéwelecmu. Iwawai tosara imi moczoñ momacnec toroqe énécmidacmac. ³⁴ Imuac ini oranğac qeri réwéri ménda wammu. Oranğac qeri réwéri imi orañ eñeya buña. Ai meme eñac eñac imi eñeya réwéria sécyá hemizac.

7

Niñgési énécmimiawac haka.

¹ Ménda gési énécmimu imi, ini acguc imuhucyanec ménda gési énécmimia wammac. ² Imi mia gési énécmianzanñ imuhucyanec gésigéngéña wammac. Wañu ac wañ énécmianzanñ imuhucyanec ac wañgéngéña wammac, hénia imuac niñac imuhuc zézua. ³ Gi némac niñac alagawac kiwaiguc

gocya hémma geñga kicgaiguc ic zékalaña imuac mia ménda niñtegicanzanñ? ⁴ Geñgac kicgaiguc ic zékalaña heyunec, gi alagawac dimuhuc waina kicgaiguc gocya imi mewa mayu zéma hia ézévésémañ? ⁵ Ninzén ninzén ic ikora gi, walac ic zékalaña geñga kicgaiguc imi mena mayuguc alagawac kiwaiguc gocya imi hiabianec hémma auwésémañ. ⁶ Ini iwawai téréya imi kazu ménda énécmimu. Wañu décnañ boña eñeñaguc imi beric onac ménda gilimu. Imuhuc wammuiguc imi iwawai imi hénaginanéñ tizizama liliñgéma eñañ kiricqiric wañ énécmiwu niñac.

Zéqesi ai, hochoc ai, zéma nagu qeqe ai.

⁷ Zéwelec wañgic énécmimac. Hochoc ai mema mihicñimu. Qoñqoñ qegic nagu auénécmimac. ⁸ Mérénéñ mén zéwelec wañanzac séc, énécmiyu meanzac. Mérénéñ mén hochoc ai meanzac séc, mihicñianzac. Wañu mérénéñ mén qoñqoñ qeanzac séc, nagu aumimía wammac. ⁹ Onarunec méñnéñ naña saméñ niñac weleru hoc hia mema mimac me? ¹⁰ Lambéc niñac weleru qaté mokoleñ hia mema mimac me? ¹¹ Ini imi ic birianéñ iwawai hiabia nambérac hécgina énécmimiawac hénia nindaczu. Wañu Mañgocgina kurumeniguc keczac inéñ welecmianzu ionac iwawai hiabia sécgina ogicma ménda énécmimac me? ¹² Némac haka wañgémmu niñ niñanzanñ séc ionac muru imuhucyanec wañ énécmia. Ac iminéñ hénac ac zéma kua meme ic ionac ac imi moczoñ dérécgédacma hezac.

Nagu komora.

¹³ Ini nagu géngéña imuaru keremma kemmu. Imi mia hénia

* **6:33:** Anutunéñ ewa qerigina mañgoc wañ énécmiyu iguc qéhéringéma kecmu niñac.

yomuhuc niñac imuhuc zézua; Nagu onagicma kisikiyonjiguc keñkeña imi kuney yanda. Wañu hénaya imi lañhahala yanda, imuac mia imuaru ic embac kileñnéñ kereñanzu. ¹⁴ Nagu zéma héna kekeciguc nonagicma kenzac imi komora zéma géñgéña. Imuac niñac ic embac éréhécdacnéñ imi miñicñianzu.

Ic hésa zéma imuac gocmia.

¹⁵ Kuameme ic ikora ionac galeñ mema kecmu. Ieneñ imi rama séwi hamu, néñ qerigina imi haséñ kazu yaréya. ¹⁶ Héla gocmiagina hémma héniaquina inictegicmu. Ini imi hésa waiyagucnéñ waiñ gocmia haiyu meanzu me? Wañu qézézacnéñ fik ic gocmia haiyu meanzu me? ¹⁷ Qahacgucnec, imuac mia ic hésa hiabianéñ héla hiabia haiñzac, néñ ic hésa birianéñ héla biria haiñzac. ¹⁸ Ic hésa hiabianéñ héla biria ménda haiñzac. Wañu ic hésa birianéñ héla hiabia ménda haiñzac. ¹⁹ Imuac ic hésa héla hiabia ménda haiñzac imi qericma geric qeriaiguc gilianzac. ²⁰ Imuac niñ hélagina hémma héniaquina inictegicmu.

Ikoc wañamuma kekec.

²¹ Nuac niñac Miñ Kewuna, Miñ Kewuna zénéñanzu séc moczoñ kurumeñac héñgaleñ ama areña yandaiguc kereñdacmuac ménda hezac. Mañgocna kurumeñiguc kecanzac iwac ewa sinj tohoanzac inéñ sac keremmac. ²² Ic sasalanéñ nalé yandaiguc yomuhuc zému; Miñ Kewuna, nini guac qacgaiguc bianjac ara ménda énézéyiñ me? Guac qacgaiguc tilinñtiliñ biria ménda nesi énécmiyiñ me? Guac qacgaiguc kiwi méréra yanda sasala ménda meyiñ me? ²³ Imuhuc zégic ni yomuhuc zéasarimañ; Ni méndagucnec

niñénécmiyi, héna ac logima ai meanzu ini nuac muru néñgacgic!

Gezacnéñ sac niniña zéma niñ tohotoho haka.

²⁴ Imuac mérénéñ méñ nuac acna yomi nimma tohoma wañanzac imi, niñtegic qinñtegic icnéñ amaya zamanziñ qahaiguc meyec tanec wanzac. ²⁵ Kia kiyu doku luyu luhuc qema ama lukunziyec, néñ ménda hucgéyec. Ama sérañ qambaña imi zamanziñ qahaiguc ésékumuyec imuac niñac imuhuc wañec. ²⁶ Wañu mérénéñ méñ nuac acna yomi nimma ménda tohoma wañanzac imi ic niñtegic qinñtegicya qahac. Inéñ amaya sakasac qahaiguc meyec tanec wanzac. ²⁷ Kia mayu doku luyu luhucnéñ qema ama qeyu kuney yandanec hézéñ qézéñgéma mayec.

²⁸ (28a) Yesunéñ ac imuhuc zédaru tecgéyu ic embac tuñ yanda imi eneñ niñgic ²⁹ héna acac kiwi ic ésécnec qahac, néñ ic kuc buñaguc ésécnec ku énécmiyec imuac niñac (28b) ku énécmima zézéya imuac welicgéyic.

8

Yesunéñ lepra wizi selia mehiaruyec.

¹ Yesunéñ baec boña igucnec mayu ic embac tuñ sasala yandanéñ méndacmigic. ² Wañu ic méñ wizi seliayagucnéñ* hama siggémima yomuhuc ézéyec; Miñ kewuna gi mehiaru némmañ zé wañzanjiguc imuhuc hia wambésémañac séc. ³ Imuhuc zéyu Yesunéñ méria suluma séwélaiguc haima zéyec; Ni sinña imuac wanzac, hiaruna. Imuhuc zéyu imuarunec mia wizi seliaya imi solañaniyec. ⁴ Wañu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Ic méñac

* 8:2: Girik aciguc; lepra imi lepra wizi selia zéma wizi selia tosara mutulanjéma zéañgic.

ménj ménda énézévésémanj, néj kemma hofac oo ic ézéna séwiga hénu, Mosenéj énézéyec séc sese haina kicginaiguc héipuc acga ésécnec wanju hémma ninjtegicmu.

Yesunéj yaré ic 100 ionac orucgina méñac welenj qeçe icya mehiaruyec.

⁵ Wanju Yesunéj Kafanaum ama arenja yandaiguc kereñu yaré ic 100 ionac orucgina méñnéj iwac muru hama méra mimac ninjac zéwelec wammima yomuhuc zéyec; ⁶ Miñ kewuna, welenj qeçena ménj imi séwiya humudaru amaiguc qenzerj manzerj réwéria qema hezac. ⁷ Zéyu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Neñ kemma mehiaru mimañ. ⁸ Imuhuc zéyu yaré ic 100 ionac galeñginanéj ac yomuhuc melemma zéyec; Miñ kewuna gi hana nidac imuhucya nuac ama baenjanéj logigémmacac sac qahac, imuac acnec sac zéna, nuac welenj qeçena imi hiarumac. ⁹ Ni acguc eñeja hécna ionac méra bawu kecba, nena ewa bacnaiguc yaré ichécna keczu. Wanju méñac ninj kenna zéwa keñanzac. Wanju méñac ninj hana zéwa haanzac. Wanju welenj qeçena méñac yomi wanna zéwa wanñanzac. ¹⁰ Yesunéj ac imi nimma welicgéyec. Wanju méndacmima kecgic ionac yomuhuc énézéyec; Ni hélacnec énézézua. Israel ic sugcnaiguc ic ninzénj ninzénj kunerj yanda imuhucyaguc ménj ménda mihicniji. ¹¹ Ni énézézua, Is igucnec zéma Wes igucnec ic embac sasalanéj haréma kurumenjac héngalenj ama arenja yandaiguc Abaraham, Isaka zéma Yakop iniguc tacma momacnec nezélélénj wammu. ¹² Néj becarunec kurumenjac héngalenj ama arenja yanda imuac buñja kecanzu ieneñ imi séñganñerj sinji tunumanjiguc giliénécmiyu hinjacdacmu. Hinjacma imuaru

mia zésiác yanda wamma zécgina aric aric kimu. ¹³ Wanju Yesunéj yaré ic galeñgina yomuhuc ézéyec; Amagaiguc kenna, ninzénjézanj imuac séc hicñjémmac. Wanju welenj qeçe imi nalé imuarunec mia hiaruyec.

Yesunéj Peteroac amaiguc ic embac sasala mehiaru énécmiyec.

¹⁴ Yesunéj Peteroac amaiguc emma hénu Peteroac howuhaya imi séwi geric yanda wamma duñaguc hekerec. ¹⁵ Hekeru mériaiguc késayu hafiya waimiyu embac imi yacma Yesu welenj gemiyec. ¹⁶ Ama mari wanju uñja birianéj énéc énépésia sasala onagicma iwac muru hagic uñja biria imi acyanéj zéma nesi énécmima hafiginaguc moczorj mehiaru énécmiyec. ¹⁷ Imuhuc wanju kua meme ic Yesaianéj ac ménj yomuhuc zéyec imi héla héiyec; Inéj kucmama qeka mekanina nonagirec. Wanju yanjhafinina bisima keñec.

Yesuac tohotoho ichéra wamma kekec.

¹⁸ Yesu imi ic tunagucnéj lelecgémigic inicma tohotoho ichéra zékénj yanda néwécgeñaguc kemmu ninjac énézéyec. ¹⁹ Wanju héna acac kiwi ic méñnéj iwac muru hama zéyec; Kiwi ic, dimia dimia kembésémanj imi ni méndac gémmañ. ²⁰ Zéyu Yesunéj ac yomuhuc ézéyec; Hasénj kazu imi tenjinaguc sawaiguc nei imuhucnec haecginaguc, néj Icac Nañja imi oruha haihaiyawac ama duñja ménj ménda hemizac. ²¹ Wanju tohotoho icya méñnéj yomuhuc ézéyec; Miñ kewuna, waina walac kemma mangocna téngémaguc hawa. ²² Zéyu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Gi waima méndacnéna, humuc ic enjaocnec humuc ichécgina téngé énécmimu.

Yesunéh zéyu luhuc yandanéh ninthoho wammiyec.

²³ Imuhuc zéma zéiciguc enu tohotoho ichéra méndacma emma kenjic. ²⁴ Kenjic nalé sosola qahac luhuc yandanéh qeyu temboñ yanda yacma zéic hoturumañ zé wañec. Wañu Yesu imi gau hekerec. ²⁵ Wañu tohotoho ichéra enej kemma mindima ézégic; Miñ kewunina, añgéhñina tina, nini humuwiñ zé wanziñ. ²⁶ Zégic acgina melemma zéyec; Ini ninzéh ninzéhgina komocdiadac. Némac niñac bacgina yandizac? Imuhuc zéma yacma luhuc zéma temboña ac wañ érécmiyu moczoñ nēj qeyoc. ²⁷ Wañu ic enej welicgéma yomuhuc eminiñgic; Imi némac ic méñ imuhucya? Luhuc zéma kondun acguc ara tohozaoc?

Yesunéh ic méñ mehiaruma kuwi nesiyu kenec.

²⁸ Yesu zéma tohotoho ichéra ienen zékéh qericma nénécgēñ Gadara baeciguc kereñgic ic éréhéc uña birianéh érec érépésiya imi kicsuan igucnec hama Yesu mihicñiyoc. Ic éréhéc imi qeri yarégira eneña, imuac niñac méñnéñ imuacnec kemmuac séc qahac wañec. ²⁹ Wañu ieren kucnec qacma yomuhuc zéyoc; Guac némac méñ norac muru heyu hazañ? Anutuac naña, nalé ménda ducñiyunec zéra waiya nérécmimañ zé hazañ? ³⁰ Wañu baec imuaru mia lakec ésécdac kemma beric tunjinañguc gumu énécmigic nañgic. ³¹ Imuac uña biria ienen Yesu welecmima zégic; Nesi nénécmimañac zé méli nénécmina beric ionac qeriginañguc hiñgacbiñ. ³² Zégic yomuhuc zéyec; Kenjic! Wañu Yesunéh imuhuc énézéyu uña biria imi mama kemma beric ionac qeriginañguc hiñgacdacgic. Wañu, ninzu, beric imi moczoñ yanda siaiguc gindindingéma kemma

zékéhiguc hiñgacma humudacgic. ³³ Beric galenñg énécmigic imi enej usunec néngacma tauñguc keremma suruc imi moczoñ zéma ic uña birianéh érec érépésia iorac suruc momacnec wañ énécmidacgic. ³⁴ Wañu tauñ imuac ic embac moczoñ imi Yesu mihicñiwiñ zé hadacgic. Hama hémmaguc baec imi waima kemmac niñac welecmigic.

9

Yesunéh ic hēna méria séléc sélécgia méñ mehiaruyec.

¹ Wañu Yesunéh zéiciguc emma kondun qericma eneña tauñguc hayec. ² Haréyu ic méñ hēna méria humumia sasanjiguc haima huama iwac muru hagic. Wañu Yesunéh ninzéh ninzéhgina hēmma ic hēna méria humumia yomuhuc ézéyec; Nañ, ewa qeriga déñ, Képésicga waigéndac géndara wanzac. ³ Imuhuc zéyu, hēna acac kiwi ic tosia ienen qeriginañguc yomuhuc niñgic; Ic yomi Anutu zébiri qébiri wammizac. ⁴ Wañu Yesunéh qerigina niñtegicma yomuhuc zéyec; Ini némac niñac ewa qeriginañguc niniñ biria imuhucya niñkeczu? ⁵ Ac diminéh efefia wanzac? Képésicga waigéndac géndara iminéh me Yacma kenna imi? ⁶ Wañu Icac Naña imi baeciguc késpedes waiwaiyawac kuc buña hemizac imi hēmma niñtegicmu. Imuhuc zéma ic hēnia humumia yomuhuc zéma ézéyec; Yacma sasanga mema amagañguc kenna. ⁷ Imuhuc zéyu ic imi yacma amayañguc kenec. ⁸ Wañu ic tunjinañguc ienen haka imi hēmma welicgégic. Wañu kuc buña imuhucya baec ic énécmiyec imuac niñac Anutu mepési migic.

Takis meme ic Mataio ézéyu méndacmiyec.

9 Waŋu Yesunéŋ imuacnec kemma héŋu ic ménéŋ gara Mataio imi takis meme amaiguc taru hémma ézéma zéyec; Gi hama méndacnéna. Imuhuc zéyu yacma méndacmiyec. 10 Méndacmiyu iwac amayaiguc emma nene nema tarec. Taru takis meme zéma biria meme sasalanéŋ hama Yesu zéma tohotoho ichéra iniguc momacnec tacma nene negic.* 11 Imuhuc waŋgic Farisaio ic ieneŋ inicma tohotoho ichéra yomuhuc énézégic; Némac niŋac kiwi icgina imi takis meme ic zéma biria meme ic iniguc nene nezac? 12 Imuhuc zégic, Yesunéŋ nimma yomuhuc zéyec; Yaŋ hafigina qahac ieneŋ mehiahiaru ic ionac niŋ ménda waŋaŋzu, néŋ hafiginaguc ieneŋ mia ionac niŋ waŋaŋzu. 13 Kemma ac yomuhuc hezac imuac hénia dimuhuc imi niŋareŋgému; Ni imi mulu meme imuac qahac, néŋ goi héihéi imuac waŋaŋzua. Imuac ni ic embac solaŋa unurumaŋ zé ménda mayi, néŋ késpedesic ic unurumaŋ zé mayi.

Nene waima zéwelec wamma kekec imuac tualefic ac hicŋiyec.

14 Nalé imuaru Yohaneac tohotoho ichéra ieneŋ Yesuac muru hama yomuhuc qesigic; Nini zéma Farisaio ic nalé séc nene zikima zéwelecanziŋ. Waŋu guac tohotoho ichécga imi eneŋ némac niŋac nene zikima zéwelecwelec ai imi ménda waŋaŋzu? 15 Zégic Yesunéŋ yomuhuc énézéyec; Zammaréŋ ic buŋawac méŋac ic qaŋ ieneŋ dimuhuc ic imi iniguc kerunec ewa biric wammu? Naléga hayu ic buŋa onagicma keŋgicguc nene zikima zéwelecmu. 16 Ic méŋnéŋ méŋ séwi usu walaha bobogélaiguc qelia dépaŋa ménda nékétama qotomac. Imuhuc waŋu nékétatara iminéŋ icgéma

wahala imi héré muzucgéyu kunehnec tegicmac. 17 Waiŋ qelia imi gésé wahalaiguc ménda tianzu. Imuhuc wammuiguc imi luhucyanéŋ itiracgéyu téyu waiŋ imi qocgéma madacmac. Waŋu gésé acguc biridacmac. Imuac niŋ waiŋ qelia imi gésé qeliaiguc kisigic hiŋgacanzac. Imuhuc waŋu waiŋ zéma gésé imi momacnec hiabianec hemaoc.

Embac seraŋa zéma embac neŋgia ménéŋ iorac hafigira mehiaruyec.

18 Yesu ac imi énézémanec naŋu qeriawac galeŋ méŋnéŋ iwaru hama héniaiguc sicgémima zéyec; Béracna degucdacmi humuzac, néŋ gi hama méraga qahaiguc haimina qelima kecmac. 19 Imuhuc zéyu Yesu yacma iguc keŋoc. Keŋic tohotoho ichéra imuhucyanec waŋgic. 20 Keŋkecma kecgic embac ménéŋ yawuŋ 12 séc embac haŋi wamma kecaŋec imi Yesuac andiaiguc hama malekuya susuria osiyec. 21 Imuhuc wamma ewayanéŋ yomuhuc niŋec; Malekuya sac osiwa mehiaru némmac. 22 Waŋu Yesunéŋ liliŋgéma hémma zéyec; Bérac, ewaga déŋ. Niŋzén niŋzénŋanéŋ mehiaru génzac. Imuhuc zéyu imuarunec mia embac imi hiaruyec. 23 Waŋu Yesu imi qeriawac galeŋ imuac amayaiguc kemma héŋu kuŋa hihi ic zéma ic tunŋinaguc eneŋ hésiac wamma hétén yanda wamma tacgic. 24 Waŋu énézéyec; Ini yacma hiŋgacdacgic embac komoc imi ménda humuzac, néŋ eŋ gau hezac. Waŋu imuhuc zéyu desimigic. 25 Desimima hiŋgacdacgic ama qeriaiguc emma embac komoc imi mériaiguc késayu yarec. 26 Waŋu imuac buŋa

* 9:10: Yuda ic hakagina imi maréŋŋinanéŋ héima hema nene neaŋgic.

surucya imi baera baera saima kendarec.

Kic hilic éréhéc mehiaru érécmiyec.

²⁷ Waŋu Yesu imi baec imi waima keŋu ic kic hilic éréhéc ierenj méndacmima kucnec yanda qacma zéyoc; Dawidiac qeli, gi norac ewa biric wanna. ²⁸ Waŋu Yesu imi ama qeriaiguc eŋu kic hilic ic éréhéc imi iwac muru hayic qesiérecmiyec; Qesiérecmima yomuhuc érézéyec; Iri imi neŋ ai imi hia memaŋ niŋac ninzéŋgézaoc? Zéyu ierenj melemma zéyoc; Oo, Miŋ kewunira. ²⁹ Imuhuc zéyic, kicgiraiguc osima zéyec; Ninzéŋgézaoc séc hicŋi érécmiyu. ³⁰ Imuhuc zéyu kicgira hiaruyec. Waŋu Yesunéŋ zéseli érecmima zéyec; Ninzaoc, yomuac suruc imi ic méŋac méŋ ménda zéyic nimmu. ³¹ Waŋu ierenj kemma kilenj suruc imi zésaiyic baec imuaru sécgédarec.

Ic méŋ ac zézéya qahac imi mehiaruyec.

³² Waŋu ic éréhéc imi séŋgaŋgenj keŋic duŋa ic méŋ uŋa birianéŋ késayu ac ménda zéaŋec imi wagicma Yesuac érégic. ³³ Waŋu uŋa biria imi nesiyu néŋgaru ic ara qahac imi ac zéyec. Zéyu ic embac tunŋinaguc hémma nanŋic imi enenj welicgéma zégic; Haka imuhucya méŋ Israel baeciguc ménda hicŋiyu héŋiŋ. ³⁴ Waŋu Farisaio ic ienenj Yesuac yomuhuc zégic; Imi uŋa biria ionac kuneŋginanéŋ kuc buŋa miyu uŋa biria nesi énécmizac.†

Ai sasala hezac, néŋ ai ic sasala qahac.

³⁵ Yesu imuhuc imuhuc wamma ama arenja yanda yanda zéma komoc komoc séc kendacma tocgotocgo amaginaiguc emma

héŋgaleŋ ama arenja yanda imuac buŋa suruc hiabia imi zéau énécmima ku énécmiyec. Imuhuc wamma wizi kukuginaguc zéma yaŋ hafiginaguc imi moczoŋ mehiaru énécmiyec. ³⁶ Waŋu ic embac tunŋinaguc imi iniru rama galenŋina qahac kecanzu ésécnec kucgina qahac tuima kecgic ewa biric waŋ énécmiyec. ³⁷ Imuhuc inictegicmaguc tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ai yawuŋ imuac héla imi sasala, waŋu imuac ai ic imi efefiadac. ³⁸ Imuac niŋ ai ic méli énécmiyu aiyaguc kemmu niŋac metocgo tocgoac ai yawuŋ miŋina zéwelec wammigic.

10

Yesuac tohotoho ichéra 12.

¹ Yesu imi tohotoho ichéra 12 eŋeya muru unuruyu hagic uŋa biria nesi énécmima wizikuku zéma yaŋhafi moczoŋ mehiaru énécmimu niŋ imuac kuc buŋa énécmiyec. ² Yesuac Méliméli ic 12 ionac qacgina imi yomuhuc; Walac Simon Petero zémimia, iwac munia Anderea, zéma Zebedaioac naŋa Yakobo zéma munia Yohane. ³ Waŋu Filipo zéma Batolomaio, Toma zéma takis meme ic Mataio, Alfaioac naŋa Yakobo, waŋu Tadaio,* ⁴ Kanaan ic Simon* zéma Yuda Karioto, waŋu inéŋ mia kecma Yesu andé qemiyec.

12 ionac ai buŋagina qeénécmiyec.

⁵ Yesu tohotoho ichéra 12 imi méli énécmima pakenj ac yomuhuc énézéyec; Ic enia ionac ménda kemmu. Waŋu Samaria ic ionac tauŋ imi imuaru me imuaru méŋ ménda keremmu. ⁶ Rama roucya Israel ic ionac sac kemmu. ⁷ Keŋkecma imuac séc yomuhuc zéma zéaumu; Kurumenjaŋc héŋgaleŋ ama arenja yanda imi

† 9:34: Kiwi méraginanéŋ ooya tosaraiŋuc kembana 34 yomi ménda hezac. * 10:3: Kiwi méranéŋ ooya tosaraiŋuc; Lebaeus me Lebaeus Tadaio zémimia. ✱ 10:4: Luk 6:15, Mél 1:13

hosucgé énécmizac. ⁸ Wañu yanħafi ginaguc imi mehiaru énécmimu. Humuc igucnec meqeli énécmimu. Wizi seliginaguc imi mesolanjani énécmimu. Wañu tiliñtiliñ biria nesi énécmimu. Wañu boña qahac eñ késazu imuac eñ énécmimu. ⁹ Owo géséginaiguc soukiwa haréña zéma gocmia lalaha me pésia ménj ménda tima kemmu. ¹⁰ Hénawac gésé me maleku saméña me héná usu me tacgina imi ménda mema kemmu. Ai ic imi nene yaka boña qahac énécmimuac hezac. ¹¹ Ama areña yanda me ama areña hocma keremma ama miñina ménjac ninjic sécgéyu iwac ama igucnec sac heyac wamma opocma kemmu. ¹² Wañu ama imuac emma yomuhuc énézému; Luae onac muru hemac. ¹³ Anutunéñ ama imuac miñinawac niñu sécgéyu luae qeqe acginawac héla imi ionac muru hama hemac. Néñ ménda sécgéyu luae qeqe acginawac hélanéñ eñañ muru liliñgémac. ¹⁴ Ménñéñ ménj ménda héihéré énécmimac me acgina ménda nimmaciguc imi ama me tauñ imi hénaginaiguc seitotoñ qesagic mayu waima kemmu. ¹⁵ Ni hélacnec énézéwa, gésigési nalé yandaiguc Sodom Gomora baec ic ionac taségina imi tauñ yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu huahuayawac séc wammac.

Qacna niñac ununesi wañ énécmimu.

¹⁶ Niñzu, ni ini haséñ kazu sugcinaiguc rama ésécnec méli énécmizua. Imuac niñtegic qinjegicgina mokoleñac séc kecma kembo neiac séc kápésic solañ kecmu. ¹⁷ Ic ionac niñ, galenjina mema kecmu. Ieneñ mia ac gésigési ic ionac muru onopocgic, tocgotocgo amaiguc kocbiñnéñ

unumu. ¹⁸ Wañu nuac niñac wamma ini baec galenj zéma ic kewu wéséginaiguc onagicma kemmu. Kenjic ionac muru zéma ic enia ionac muru nuac héipuc ic wamma nammu. ¹⁹ Néñ énépésimu imuaru némac ac zéwiñ me dimuhuc zéwiñ imuac ewa goro ménda wammu. Nalé imuaru némac ac zému imi énécmimia wammac. ²⁰ Ac zézé ic imi eneñ qahac, néñ Mañgoc ginawac Uñanéñ ac imi kuaginaiguc hai énécmiyu zému. ²¹ Wañu dac muna ekaocnec andé qeamuma ménñéñ ménj késama humuciguc opocmac. Wañu mañgoc ménñéñ naña imuhucyanec wammimac. Wañu nambérac eneñ héná ac topec qema neñgoc mañgoc hécgina humuciguc onopocmu. ²² Nuac niñac ic embac moczoñ yanda ieneñ ini mézétiti wañ énécmimu, néñ mérénéñ ménj deguc muacnec hénima emma nalé tetecgia hamac imuac séc nañseligima kecmac imi késayu kekec hémbénaña kecmac. ²³ Wañu unuhéi wañ énécmigic tauñ imuarunec néngacma baec ménjiguc kemmu. Ni hélacnec énézézua. Israel ama areña kuneñ kuneñ séc ménda kendacgicnec Icac Naña hamac.

²⁴ Kiwi merac ménñéñ kiwi icya ménda ogiczac. Wañu welenj qeqe ic ménñéñ imuhucyanec miñina ménda ogiczac. ²⁵ Kiwi meracnéñ kiwi icya ésécnec wañu sécgémac. Wañu welenj qeqe icnéñ miñina séc wañu sécgémac. Amawac galenja imi Beelzebul* zémigiciguc toho-toho ichéra dimuhuc ogicma zébiri énécmimu?

Mérac téngéñ bac yandi yandi wamma kecbiñ?

²⁶ Imuac ionac niñac bacgina ménda yandimac. Iwawai ménj musañ musañgia imi auyu winiñu

* 10:25: Mat 12:24 † 10:26: Hénia imi; moczoñ wininidacmac.

ménda hemacac séc méñ ménda hezac.† ²⁷ Tunumanjiguc zézua ac imi kaiwe asahaiguc zému. Wanju gezacginaiguc zéwa ninzu ac imi ama bauyaiguc namma zéaudacmu. ²⁸ Séwigina qehumumu, néñ qeri uñagina hia ménda qemuac séc wanzu ionac niñac bac yandi yandi ménda wammu. Néñ uña zéma séwi momacnec geric siaiguc hia mebirimac iwac niñ mia bac yandi yandi wammu. ²⁹ Sirikic nei dac éréhéc imi soukiwa momacucnéñ boñ ménda meanzu me? Wanju Manjogcinanéñ ménda niñuguc baeciguc méñ ménda mama qemac. ³⁰ Onac imi oruc zucginawac qétéya acguc oloñ nindac nindara wanzac. ³¹ Imuac ini bac yandi yandi ménda wammu. Ini imi sirikic nei sasala onogicma eebipiginaguc wanzu.

Luae qahac, néñ sou zéra mi-hicñimuac hezac.

³² Méñ ic onac kicginaiguc nimmizua zéma zéaunéñu ni acguc kurumén Manjocnawac kiwaiguc nimmizua zéma zéaumimanj. ³³ Néñ méñnéñ méñ ic onac kicginaiguc ni qaecgé néñu ni acguc kurumén Manjocnawac kiwaiguc i qaecgé mimanj. ³⁴ Nuac niñ baeciguc luae qemanj zé mayec gezanj imuhuc ménda zéma nimmu. Luae qahac, néñ sou énécmimanj zé mayi. ³⁵ Ni imi nanja méñ eñeya manjocyawac murunec, bérara méñ eñeya neñjocyawac murunec, wanju eranija méñ eñeya eranija wac murunec héric énécmiwa téamumu niñac mayi. ³⁶ Wanju ic méñac sac taséhéranéñ eñeya hazéchéra wammu. ³⁷ Méñnéñ méñ neñjocyawac me manjocyawac mia sécna ogicma ewa sinja eñeña niñérécmimac imi nuac ai ic buñawac séc qahac. Wanju méñnéñ méñ nanjawac me bérarawac niñ

sécna ogicma ewa sinja eñeña nimmimac imi acguc nuac ai ic buñawac séc qahac. ³⁸ Wanju méñnéñ méñ imi eñeya ic héñgeña wéndara ménda huama méndac némmac imi imuhucyanec nuac ai ic buñawac séc qahac. ³⁹ Méñnéñ méñ eñeya kekecyá anjétiyu kekecyá imi sohomac. Wanju méñnéñ méñ nuac niñac wamma kekecyá waimac imi kekecyá mihicñimac.

Bakia hiabia.

⁴⁰ Ic méñnéñ ini héihéré énécmimac imi ni héihéré néñzac wammac. Wanju ni héihéré némmac imi méli néñec i héihéré mizac wammac. ⁴¹ Méñnéñ méñ kua meme ic méñ kua meme ic keczac imuac niñac héihéré mimac imi kua meme icac séciguc bakia memac. Wanju méñnéñ méñ ic solanja méñ ic solanja keczac imuac niñ héihéré mimac imi ic solanjawac séciguc bakia memac. ⁴² Wanju hélacnec énézéwa niñjic. Méñnéñ méñ ic mamaya youmi ionarunec méñ nuac tohotoho ic keczac imuac niñ doku dac sanjeña méñ himimac imi bonjtegic méñ ménda heselimac.

11

¹ Yesunéñ tohotoho ichéra ¹² pakerj ac imuhuc énézéyu tecgéyec. Tecgéyu Galilaia baec ama areña yanda yandaiguc ackuazéc zéau énécmima ku énécmimanj zé imuacnec waima keñec.

Doku naec haka ic Yohanenéñ ac haiyu hayec.

² Wanju Yohane imi hésa amaiguc tacma Yesunéñ ai meyec imuac buña nimma tohotoho ichéra méli énécmiyu keñjic. ³ Kemma yomuhuc zéma qesimigic; Hanénécmimac niñac zézéya imi gi mia me méñac

mambéc kecbij? ⁴ Imuhuc zégic Yesunéj yomuhuc énézéyec; Ini lilingéma kemma iwawai hémma ninzu imuac buja surucya wamma Yohane yomuhuc ézému; ⁵ Kic hilicnéj kicgina hima hénzu. Héna méragina humumianéj héna kenzu. Wizi seliginaguc ienej séwigina solaŋa wanzu. Gezacgina héhéngianéj ac ninzu. Humuc icnéj qelima keczu. Waŋu maqeqeya ionac buja suruc hiabia énéc énézéya wanzac. ⁶ Ic méj nuac niŋ nimma ménda maqeanzac imi ségiségiyaguc. ⁷ Waŋu Yohaneac tohotoho ichéra ienej lilingéma keŋgic imuaru Yesunéj Yohaneac niŋ ic embac yomuhuc hénima énézéyec; Ini baec kisiaiguc némac hémbij zéma keŋgic? Uŋ téfara luhucnéj mihilaŋgéyu keŋha wamma hezu imuac hémbij zéma keŋgic? ⁸ Qahaciguc, némac iwawai hémbij zéma keŋgic? Ic méj séwi usuya hiabia hima naŋu imuac hémbij zéma keŋgic? Séwi usugina hiabia hianzu imi enej ama kewuyaiguc tacyac waŋanzu. ⁹ Waŋu némac iwawai hémbij zéma keŋgic? Anutuac tilij tilij ic méj nac me? Iminuéj mia héla wanzac! Ni énézéwa, ic imi kua meme ic tosara onogicma séc méj wanzac. ¹⁰ Iwac niŋac mia yomuhuc ogic hezac; Niŋzan, ni kua meme icna méj méliwa wéségaiguc walac kemmac, kemma inéj mia guac hénaga héimindiŋi wamma zéréŋqéréŋ wammac. ¹¹ Ni hélacnec énézéwa, embac igucnec hicŋihicŋiya ionarunec méŋnéj méj doku naec haka ic Yohane ménda ogiczac. Néj kurumenac héngalen ama areŋ yandawac qeriaiguc imi ic mamaya ginanéj i hia ogiczac. ¹² Doku naec haka ic Yohane iwac nalé igucnec érékecma deguc kurumenac héngalen ama

areŋa yanda imi seliseliiguc kereŋaŋgicac keremmanec nanzu. Waŋu seliseli wamma kereŋanzu ienej imi aŋgétianzu. ¹³ Anutuac tilij tilij ic moczoŋ zéma Moseac héna ac moczoŋ yanda bianac ara zéaŋgic imi Yohaneac muru hama tecgédarec. ¹⁴ Waŋu ac yomi késawiŋ zé qeriginanéj wanzaciguc zéwa niŋgic; Elia hamac niŋ zézéya imi Yohane ic yomi mia wanzac. ¹⁵ Imuac gezawagucnéj ac imi nimmac.

¹⁶ Nalé yomuac hicŋisai imi némaciguc séc héiéncmimaŋ? Yomi enej imi mia nambérac enej nénnagémba sombeniguc tacma alahécgina unuruanzu ésécnec; ¹⁷ Nini onac kuŋa hihi wanni ini ménda hirizu. Ewa biric legic héini ini zési ac ménda wanzu. ¹⁸ Séséc imuhucyanec Yohaneac hama nene me doku ménda nema zéwelec wamma keru hémma uŋa biriayaguc zémigic. ¹⁹ Waŋu Icac Naŋa mama nene doku neyu hémma zucnuŋuŋ zéma miŋgoŋ ic, waŋu takis meme zéma késpedes ic ionac alagina zémianzu. Waŋu nintegic qinŋtegic ac imi imuac wawaŋ memeyanéj* mesolaŋani mimac.

Ama areŋ yanda ewa meŋ ménda wawaŋa imi saecyaguc.

²⁰ Waŋu kiwi méréra sasala ama areŋ tosara onogicma meyec ama areŋa yanda yanda imuac miŋina ienej ewagina ménda melengic. Imuac Yesunéj ionac yomuhuc ac waŋ énécmiyec; ²¹ Korasin zéma Betsaida miŋina ini imi saecginaguc. Kiwi méréra icnéj ménda memeya sasala onac muru meénécmimia imi Tiro zéma Sidoniguc mewa hicŋiwacnec, ienej becarunec ewa biriac toma héigic qacginu eŋu siacma ewa biri wamma ewagina melembunec.

* **11:19:** Kiwi méranéj ooya tosaraiguc; iwac nambérac héranéj.

22 Énézéwa niŋgic, gésigési nalé yandaiguc, Tiro zéma Sidon baec ic ionac taségina imi ama areŋ yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu bisiqatéh hia wammuac séc wammac. 23 Waŋu Kefanaum ama areŋa geŋ meeŋ amuma kurumenjiguc embésémaŋ me? Qahacgucnec, gi humumia ionac baec dumuŋaiguc hiŋgacbésémaŋ.

Kiwi méréra guaru hicŋjyec iminéŋ Sodom ama areŋiguc hicŋjiwacnec ama areŋ imi ménda qahac wamma deguc youmi tacbacnec. 24 Imuac zéwa niŋgic, gésigési nalé yandaiguc Sodom baec miŋina ionac taségina imi ama areŋ yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu bisiqatéh hia wammuac séc wammac.

Yesunéh Maŋgocya ewa hia ac ézéyec.

25 Waŋu nalé imuaru Yesunéh yomuhuc zéyec; Baec kurumenj miŋina, gi ackuazécga imi niŋtegic qinŋtegic ic zéma ninij ic ionac muru musaŋgé énécmianzaŋ, néŋ nambérac komoc komoc ionac mia énézéna héŋaŋzu. Maŋgoc, imuac mia gi mepésigénzua. 26 Oo, Maŋgoc, yominéh ewa siŋga heyec imi mia waŋzac. 27 Maŋgocnanéh iwawai moczoŋ méranaiguc haidarec. Ic méŋ Naŋa ménda niŋmizac, néŋ Maŋgocyanéh sac niŋmizac. Waŋu méŋnéŋ méŋ Maŋgoc ménda niŋmizac, néŋ Naŋa zéma Naŋanéh énézéyu hémmu imi eneŋ sac nimmizu. 28 Qekameka zéma iwawai réwéria bisiqatéh wamma keczu imi moczoŋ nuac muru hadacgic. Neŋ tac ninij mihicŋi énécmimaŋ. 29 Ni imi ewa qerinanéh gum bénzénzéh zéma memaamu kekera, imuac nuac muru hagic. Hama boŋ zurana mema qacginu haima nuac murunec niŋarenj waŋgic. Kekec unaginanéh tacniniŋ mihicŋimac. 30 Nuac boŋ

zurana imi haŋ qeŋeya waŋu nuac hinana imi efefia.

12

Yesu imi Sabata imuac miŋina.

1 Nalé imuaru Yesunéh Sabata naléiguc wit ai qericma keŋec. Keŋu tohotoho ichéra ieneŋ yaka niŋ humuma wit héla tosara kuma negic. 2 Negic Farisaio ic eneŋ inicma Yesu ézéma zégic; Inicna! Tohotoho ichécga eneŋ Sabataiguc haka ménda wawaŋawac waŋzu. 3 Zégic yomuhuc énézéyec; Dawidi zéma méndacmimia ieneŋ yaka niŋac humuma némac haka waŋgic imi ini méŋ ménda oloŋaŋzu? 4 Inéh Anutuac ocmuŋ qeriaiguc emma méndacmimia iniguc saméh térya imi negic. Haka hofac oo ic ieneŋ sac wawaŋawac séc imi waŋgic. 5 Me Sabata séc hofac oo ic ieneŋ ocmuŋ téryaiguc hena ac logima ai mema kendoŋ qesaulianzu, néŋ késpedes solaŋ keczu imi ini hena aciguc ménda oloŋaŋzu? 6 Neŋ imuac énézéwa niŋgic, ocmuŋ térya ogicma eneŋa waŋzac imi youmi nanzua. 7 Ac kiwi méŋ yomuhuc hezac; Ni mulumanan qahac, néŋ wésé ninijac ewa siŋga heanzac. Ini ac imuac hénia nimbunec késpedes ginaguc ménda zéénécmiwunec. 8 Imi mia Icac Naŋa imi Sabata kendoŋ imuac miŋina keczac imuac niŋac imuhuc zézua.

Ic méria séléc sélécgia.

9 Imuhuc zéma baec imuacnec kemma tocgotocgo amaginaiguc eŋec. 10 Waŋu imuaru ic méŋ méria séléc sélécgia tarec. Taru ic embac eneŋ Yesu aciguc opocbiŋ zé hena hocma qesimigic; Sabata kendoŋiguc hafi mehiaru énécmimiawac hezac me? 11 Zégic Yesunéh yomuhuc énézéyec; Onac murunec méŋnéŋ rama momacguc késakeru Sabata

kendonjiguc baec sésénjiguc hinjaru ménda késahéréyu érémac me? ¹² Icnén rama ogicma kunenec eeyaguc wanzac, imuac Sabata kendonjiguc goi héihéi ai imi hia wammacac hezac. ¹³ Imuhuc zéma ic imuac, Méraga suluna, zéyu méria suluyu moczon kekec tataru wamma néwécyawac séc wanec. ¹⁴ Imuhuc wanu Farisaio ic ienen hinjacma Yesu dimuhuc qewin zéma sasanjaiguc zéaren wanjic.

Anutuac welenqege ic.

¹⁵ Wanu Yesu imi ninjegicma ama baec imi waima baec méru kenec. Kenu ic embac sasalanén méndacmicic. Wanu yan hafiginaguc imi moczon mehiaru énécmidarec. ¹⁶ Mehiaru énécmima eneya hénia ménda zéaumu ninac neun héiénécmiyec. ¹⁷ Imi mia Anutunén Yesaiawac murunec bianac ara yomuhuc zéyec imi héla héimac ninac imuhuc wanec; ¹⁸ Youmi imi welen qeqena, nen i gésimiyi. Nuac qeri unanén iwac sin nimmima ségiségi yanda wanzua. Ni Unana iwac muru haimiwa inén ic enia kekec solanja zéau énécmimac. ¹⁹ Wanu inén tohalicya qahac, qac silacya qahac. Ménénén mén hénia yandaiguc ac ewaya ménda nimmac. ²⁰ Un kéténaguc imi ménda kumac. Kifa zéra bouc bouc wanzac imi ménda hiwécgémac. Imuhuc wammanec kecma kekec solanja qindinjima kenu ogicogira wandacmac. ²¹ Wanu ic enia ienen ewagina kewugina Yesuac qaraiguc korodacmu.

Yesu zéma Beelzebul.

²² Wanu nalé imuaru ic mén tilinjin birianén késayu kic hilic wanu ara qahac kerec imi Yesuac muru wagic kenjic. Wanu Yesunén mehiaru miyu ac zéma kiwa hima kenec. ²³ Wanu ic embac moczon welicgéma

zégic; Youmi Dawidiac qeli me deic? ²⁴ Zégic Farisaio ic enen ac imi nimma yomuhuc zégic; Unu biria ionac kunenjin Beelzebul iminén kuc ménda miyu unu biria nesimacac séc qahac. ²⁵ Wanu Yesunén ninjinjin ninjegicma yomuhuc énézéma zéyec; Hénngalen ama arenu yanda ménac ic embachéranén enaocnec héndén amugic hénngalen ama arenu yanda imi kisi wammac. Wanu ama arenu yanda me ama ménac ic embachéranén enaocnec héndén amuma hia ménda nanjselimu. ²⁶ Biria minjanén Biria minja elicgézaciguc ekaocnec téamuzaoc. Imuhuc wanu iwac hénngalen ama arenu yanda imi dimuhuc nanjselimac? ²⁷ Wanu ni Beelzebulnén kuha nénu unu biria elicgé énécmianzuaiguc, nanjécginanén mérac kuhaiguc nesi énécmianzu? Imuac bec enaoc ninjégiségi wammucac hezac. ²⁸ Wanu Anutuac Unanén kuha nénu unu biria nesi énécmianzuaiguc, Anutuac hénngalen ama arenu yanda imi bec onac muru ha énécmizac. ²⁹ Ménénén mén walac ama minja selia ménda késa qatémaguc dimuhuc amayaiguc emma iwac iwawaiya wagicma kemmac? ³⁰ Ic mén niguc ménda kecanzac imi andianén nuanzac. Ic mén niguc mequtulan ménda wananzac imi héndén qéndénanzac. ³¹ Imuac énézéwa ninjic, késpedes hénia hénia zéma Anutu zébiri qébiri wammimia imi waiwaiyawac séc wammac, nén Unu Téréya zébiri qébiri wammimia imi waiwaiyawac séc qahac. ³² Mén Icac Nana zébiri mimaciguc késpedes imi waiwaiyawac séc. Wanu mén Unu Téréya zésure wammimac imi késpedes imi deguc baeciguc me baec bianjuc hahaya imuaru momacnec ménda waiwaiyawac

séc.

Ic hésa zéma imuac héla gocmia.

³³ Ini ic hésa méñac hiabia zéma hélaya niñac imuhucyanec hiabia zému. Wanju ic hésa méñac biria zéma hélaya niñac imuhucyanec biria zému. Ic hésawac hénia imi imuac hélanéñ zéauanzac. ³⁴ Qerigina igucnec qesalecgéma mayu kuaginanéñ zéanzu imuac niñac qaté mokolenac qelihécgina ini némaciguc ac hiabia méñ hia zému? ³⁵ Ic hiabianéñ qeriwac hofia igucnec iwawai hiabia wiriru éréanzac. Wanju ic birianéñ qeriwac hofiyaguc iwawai biriawac wiriru éréanzac. ³⁶ Zéwa niñgic gésigési nalé yandaiguc ac sicsaocya zéanzu imuac hénia moczoñ zéasaridacmu. ³⁷ Imuac niñac geñga acganéñec mesolanani géngéña wammac. Imuhucyanec geñga acganéñec kápésicgaguc zégéñgéña wammac.

Yonawac séséc.

³⁸ Imuhuc zéyu, Farisaio ic zéma hénia acac kiwi ic tosara ienéñ ac yomuhuc melenmgic; Kiwi ic nini guac murunec séséc méréra méñ hémbiñ zé wanzñ. ³⁹ Imuhuc zégic melemma énézéyec; Hicñisai biria téñgéñ zéma kaiseroac buña yominéñ séséc mérérawac hémbiñ zé zéwelec wanzu. Wanju asé kiwiac séséc tosara qahac, néñ kua meme ic Yonawac sésécya sac mihicñi énécmimia wammac. ⁴⁰ Yona imi siñi kaiwe haréwéc kondun yan tomenja qeriaiguc heyec, imuhucyanec icac naña imi siñi kaiwe haréwéc baec omonaiguc hemac. ⁴¹ Niniwe ic embac ienéñ Yonawac ackuazéc nimma ewagina melenmgic, néñ méñ Yona ogicma eñeña wanzac imi youmi namba ewagina ménda melenzu. Imuac niñac gésigési naléiguc Niniwe ic embac ienéñ hicñisai yomi iniguc namma

hicñisai yomuac kápésic ginaguc zéénécmimu. ⁴² Baec wanjoña Saut imuac embac garatanéñ Solomonac niñtegic qñtegitic ac nimmanñ zé baec tetcgía igucnec hayec, néñ méñ Solomon ogiczac imi youmi namba gezacgina ménda qeanzu. Imuac niñac gésigési naléiguc embac garata im-inéñ hicñisai yomi iniguc namma kápésic ginaguc zéénécmimac.

Uña biria lilingéma hahaya.

⁴³ Uña birianéñ ic méñac qeria igucnec éréma tachiarumanñ zé baec kisiaiguc lelecgéma kemma hocbiyec. ⁴⁴ Imuhuc wamma yomuhuc zéyec; Ama waima hayi imuhucgeñ lilingéma kemmanñ. Imuhuc zéma lilingéma kemma héñu ama imi miñina qahac qeusunñ wamma mezeriru eñ nanec. ⁴⁵ Imuhuc hémma kemma uña biria 7 eñeya ogicma moczoñ biriqiria wanzu imi onagiru hama ama imuaru hiñgacma tacyac wanñic. Imuhuc wanñic ic imuac kekecyawac tetcgía imi kekecyac walac kerec imi ogicma moczoñ biridaczac. Haka silic imuhucyanec hicñisai biria yomi onac muru hicñi énécmimac.

Yesuac sac taséhéra héla.

⁴⁶ Yesunéñ ac imi ic embac tunñginaguc énézemanec nanju neñgoc munahéra ienéñ ac ézéwiñ zé hama séñganñeñ nanñkecgic. ⁴⁷ Imuhuc wanñkecgic ic méñnéñ ézéma zéyec; Ninzanñ, neñgoc munahécga ienéñ giguc ac zéwiñ zé séñganñeñ nanzu. ⁴⁸ Imuhuc zéyu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Mére mére enéñ nuac neñgoc munahécna wanzu? ⁴⁹ Imuhuc zéma méria suluyu tothotoho ichéra ionac muru keñu zéyec; Inicgic, nuac neñgoc dac munahécna imi youmi taczu. ⁵⁰ Méñnéñ méñ Kurumenñ Manñocna iwac ewa siñ tohoma wamma mezac imi mia

nuac nenhoc nauŋna zéma dac muna wanžu.

13

Iwawai gocmia qesaanzu imuac qelumbec ac.

¹ Ai meme imuaru Yesu ama igucnec mama zékéh zécgériaiguc kemma tarec. ² Tackeru tocgégic imi enej tuŋ yanda imuac niŋ Yesu eneyaoc imi zéiciguc emma tarec, néh ic embac tuŋginaguc imi moczoŋ zékéh giŋgiŋa sakasaciguc naŋgic. ³ Naŋkecgic inéh qe-qaiŋ aciguc ackuažéc sasala énézéma zéyec; Gezac haigic! Héihimic ic méŋnéŋ iwawai gocmia qesaman zé aiiguc keŋec.

⁴ Qesamanec keŋu tosara imi héná giŋgiŋaiguc mayec. Mayu nei enej hama héima qécgédacgic. ⁵ Wanju tosara imi hoc sisic, baera haŋqeŋeya imuaru mama héiyec. Wanju baec dépaŋa imi komora wanju qérawia imi focdac nézéggéma éréyec. ⁶ Néŋ zaligina ménda hiŋgac yacgéyu kaiwenéh éréma qeyu uririma humudarec. ⁷ Wanju tosara imi héférérec qeriaiguc mama héiyu héférérecnéŋ yandima hédacgéyec

⁸ Wanju tosara imi baec hiabiaiguc mama héima ura méŋnéŋ 100, méŋnéŋ 60, méŋnéŋ 30 imuac séc héla sasala haidacgic. ⁹ Méŋ gezawagucnéŋ ac yomi nimmac.

Qelumbec ac imuac hénia.

¹⁰ Wanju tohotoho ichéra enej hosuraiguc kemma qesimigic; Némac niŋac ac qe-qaiŋiguc haima énézékeczan? ¹¹ Zégic melemma énézéyec; Kurumeŋac héŋgaleŋ amawac niniŋ saŋa imi onac muru énécmimia waŋec, néh ionac muru imi qahac. ¹² Ic méréneh hemizac imi toroqema miyu ogicma hemimac. Wanju ic méréneh ménda hemizaciguc imi iwawai éréhécdac hemizac imi acguc momacnec wagiru

qahac wandacmac. ¹³ Ieneŋ kicgina hibipima héŋanzu, néh ménda héŋtegicanzu. Wanju gezacginanéh ac niŋanzu, néh ménda niŋtegicanzu. Hénia imuac niŋ qe-qaiŋ aciguc énézéanzua.

¹⁴ Yesaianéh bianac ara zéyec imuac héla imi ionac muru héizac. Zéyecnéŋ; Gezacginanéh nimmu, néh méndadac niŋtegicmu. Kic hima hémmu, néh méndadac héŋtegicmu. ¹⁵ Ic embac yomi onac ewa qerigina imi mehéŋgé énécmimia wanju, gezacginanéh niŋbipima kicgina héméŋzaligic. Imi mia kicginanéh héŋtegicma gezacginanéh niŋtegicma ewa qeriginanéh niŋasarima liliŋgéŋic mehiaru énécmiwi niŋac imuhuc waŋgic. ¹⁶ Enej imi kicginanéh héŋtegicma gezacginanéh niŋtegicanzu imuac kic gezacgina imi mériaŋaguc. ¹⁷ Ni hélacnec énézéwa niŋgic; Kuameme ic zéma ic embac solaŋa sasalanéh ini hénzu imuac hémbiŋ zé mambéc kecaŋgic, néh ménda héŋgic. Wanju ini niŋzu imuac nimbiŋ zé mambéc kecaŋgic, néh ménda niŋgic.

Gocmia qesaqesa imuac hénia.

¹⁸ Imuac bec héihimic icac muru qe-qaiŋ ac imuac hénia zéwa niŋasarimu. ¹⁹ Méŋnéŋ méŋ héŋgaleŋ ama areŋa yanda imuac ackuažéc nimmaguc ménda niŋasariyu iwac ewa qeriaiguc qesayu hezac imi Biria miŋinanéh hama paktak wagicma kemmac. Ic imuhucya imi iwawai gocmia héná giŋgiŋaiguc mama héianzac ésécnec. ²⁰ Wanju gocmia hoc siraiguc qesayu mama héiyec ic imuhucyanéh ackuažéc nimma ségiségi wamma ewa qeriaiguc focdac késama kecaŋzac. ²¹ Wanju ewa qeriaiguc gétéya ménda késayacgéyu nalé hotoŋanec naŋselimac, néh ackuažéc imuac niŋac zérabéra me ununesi

hicniyu focdac maqeanzac.
 22 Waņu qesayu héférérec qe-
 riaiguc héiyec ic imuhucyanéñ
 ackuazéc niñanzac, néñ baecac
 ewa goro zéma hinawac ikocnéñ
 hézicgéyu gorosona wañanzac.
 23 Waņu qesayu baec halécyağuc
 mayec ic imuhucyanéñ ackuazéc
 nimma hénia niñasariyu méñac
 héla 100, méñac 60, waņu méñac
 30 imuhuc haiñzac.

*Qézézac wit sucginaiguc
 hicñihicniya imuac hénia.*

24 Waņu Yesunéñ qeqain ac méñ
 yomuhuc énézéyec; Kurumenac
 héñgaleñ ama areña yanda imi ic
 méñnéñ aiyaguc iwawai gocmia
 hiabia qesayec ésécneç. 25 Waņu
 ic embac héra moczon gaugina
 hedacgic hazéranéñ hama ne-
 neac gocmia qeriaiguc qézézac
 gocmia qesama néñgacma keñec.
 26 Waņu gocmia imi yandima
 héla haiyu duña qézézac imi
 acguc wininiyec. 27 Waņu ama
 miñinawac welen qeqehéra eney
 imi hémma miñgina ézéma zégic;
 Miñ Kewunina gi aigaiguc gocmia
 hiabiawac qesanec, néñ qézézac
 imi dimuacneç? 28 Qesimigic
 melemma énézéyec; Hazécna
 méñnéñ imuhuc wañec. Waņu
 welen qeqehéra ieneñ qesima
 zégic; Nini kemma qézima mu-
 tulañgéwiñ niñac wañgénzac?
 29 Zégic, qahac zéma zéyec;
 Imuhuc wañkeçma padi imi
 momacneç hérégic éréwac niñac.
 30 Imuac niñac ini waigic mo-
 macneç yandima yacmu. Waņu
 héla meme naléyaiguc héla
 meme ic énézéwa haña walac
 qézézac imi qézima gericiguc omu
 niñac dérécgému. Waņu neneya
 imi tocgéma hama hofinaiguc
 haidacmu.

*Gocmia komodia imuac
 qelumbec ac.*

31 Waņu qeqain ac méñ
 yomuhuc énézéma zéyec; Ku-
 rumenac héñgaleñ ama areña
 yanda imi ic méñnéñ saiwa gocmia
 méñ mema aiyaguc himirec
 ésécneç. 32 Imi iwawai gocmia
 ionac komoragina téñgér. Waņu
 yandimac imuaru aiiguc ichésa
 tosara onogicma kuney yanda
 wañanzac. Waņu sawawac nei
 eney hama hawaiguc haecgina
 haima kecanzu.

Yis imuac qelumbec ac.

33 Waņu qeqain ac méñ
 muñgucneç énézéma zéyec. Ku-
 rumenac héñgaleñ ama areña
 yanda imi yis embac méñnéñ
 mema padi uha sasala imuac qe-
 riguc haima lelecgéyu tackecma
 moczon sécgédaru yandianzac
 ésécneç.

*Qelumbec aciguc zéanzac imuac
 hénia.*

34 Yesunéñ ackuazéc imi moczon
 qeqain acguc qemanec ic embac
 tuñaguc énézédaçec. Qeqain
 ac qahac méñ ménda énézéyec.
 35 Imuhuc waņu Anutunéñ kua
 meme icyawac* murunec ac
 méñ yomuhuc zéyec imi, héla
 héiyec; Ni kuana auma qeqain
 ac zéman. Baec kurumeney zéyu
 hicniyec imuarunec sasañgiaiguc
 hema éréyec imuac mia zéauman.

*Yesunéñ qézézac imuac hénia
 zéasariyec.*

36 Waņu Yesunéñ ic embac
 tuñaguc imi méli énécmima ama
 qeriaiguc eñec. Eñu tohotoho
 ichéra ieneñ iwac muru hama
 zégic; Qézézac aiiguc éréyec
 qeqain ac imuac hénia zéasarina
 ninni. 37 Zégic melemma
 énézéyec; Iwawai gocmia hiabia
 qesayec imi Icac Naña. 38 Ai imi
 baera baera. Ic gocmia hiabia imi
 kurumenac héñgaleñ ama areña
 yanda imuac nañhéra. Waņu

* 13:35: Asafe (Leg 78:2).

qézézac imi Biria minjinawac nanhéra. ³⁹ Wañu iwawai biria qesayec imi Biria minjina imi mia. Hélawac ai yawuñ imi mia baec yomuac nalé tetcgia. Wañu héla meme ic imi kua meme uña eneñ. ⁴⁰ Wañu qézézac mutulanjéma gericiguc oanžu éséc nec baec yomuac nalé tetcgiaiguc haka imuhucya hicñimac. ⁴¹ Icac Nanjanéñ kua meme uñahéra méli énécmiyu hama héngalen ama areña yanda iguc nec iwawai képésic mihicñianžu imi zéma ic hénac ac logianžu imi moczoñ gési énécmidacmu. ⁴² Gési énécmidacma geric yanda qeriaiguc giligic hingacdacmu. Hingacma imuaru zésiac wamma zécgina aric aric kimu. ⁴³ Wañu ic solanjanéñ Manjoc ginawac héngalen ama areña yandaiguc kaiwe éséc nec asarima kecma. Ic gezawagucnéñ, ac yomi nimmac.

Qelumbec ac haréwéc.

⁴⁴ Kurumeñac héngalen ama areña yanda imi iwawai eeyaguc ai qeriaiguc sanjima heyu ic méñnéñ mihicñima muñguc musanjéma ségiségi wamma kemma iwawai hemimia imi moczoñ haidacma soukiwa mihicñima baec imi boña meyec éséc nec.

⁴⁵ Wañu muñguc méñ imi yomuhuc; Kurumeñac héngalen ama areña yanda imi nénnagémba ic méñnéñ hoc welic welicgiawac hohoc ai meanzac éséc nec.

⁴⁶ Keñkecma méñ boña eneña sécya mihicñiyec imuaru kemma iwawai hemiyec séc moczoñ haidacma soukiwa mihicñima iwawai imi boñ meyec.

⁴⁷ Wañu muñguc méñ imi yomuhuc; Kurumeñac héngalen ama areña yanda imi ufic konduñguc giligic hingacma lambéc hénia hénia énépésiyec éséc nec. ⁴⁸ Wañu ufic imi kuaya qeyu

hérégic kondun élélahu enu mama tacma hiabia imi nenjeniguc tific hingarec, néñ biria imi giligic keñec éséc nec. ⁴⁹ Baec yomuac nalé tetcgiaiguc haka silic imuhucyanéñ hicñimac. Kua meme uña ieneñ hama biria meme ic imi ic solanjanéñ ionac sugcina iguc nec gési énécmimu. ⁵⁰ Gési énécmima geric yandaiguc giligic hingacma imuaru mia zésiac wamma zécgina aric aric kimu.

Iwawai eeyaguc wahala zéma qelia.

⁵¹ Imuhuc zéma qesi énécmiyec; Ini ac imi moczoñ niñasaridaczu? Zéyu zégic; Oo Miñ Kewunina.

⁵² Wañu énézéma zéyec; Imuac bec hénac acac kiwi icya icya kurumeñ amawac hénia ku énécmiyu tohotoho ic héla wamma keczu imi ama minjina méñ iwawai eeyaguc hénia hénia qelia zéma wahala momac nec hofi amaya iguc nec mema maanzac éséc nec.

Nazarete ama areña yanda imuac minjina eneñ Yesuac héñacya meñic.

⁵³ Yesunéñ qeqain ac imuhuc zédaru tecgéyu imuac nec waima keñec. ⁵⁴ Wañu eneña tauniguc hama tocgotocgo amaginaiguc ackuazéc hénia ku énécmiyec. Ku énécmiyu welicgéma qesiamuma zégic; Ic imi niñtegic qin tegic zéma kuc imuhucya yomi dimuac nec meyec? ⁵⁵ Wañu ic yomuac hénia hiadac nindacziñ. Imi kamundawac nanja, neñgoc yawac qara Maria, wañu munahéra, Yakobo, Yosefe, Simon zéma Yuda.

⁵⁶ Nauñhéra imi neñaniguc ménda kecancziñ? Wañu ic yomi ninin zéma kuc imuhucya dimuac nec meyec? ⁵⁷ Wañu ninin imuhucyanéñ batucgé énécmiyu ninzégé mimuac séc qahac wañec. Wañu Yesunéñ yomuhuc

zéma énézéyec; Anutuac tilij tilij ic méjnénj enjeya ama arenjaguc zéma taséhéra sugcinaiguc sac imi eebipiyaguc ménda wanjanzac. ⁵⁸ Wanju ninzénj ninzénjgina qahac imuac niñac ama arenj imuaru kiwi méréra kuhaguc sasala ménda meénécmyec.

14

Doku naec ic Yohane humuc suruc.

¹ Nalé imuaru baec galeñ Herodenénj Yesuac buña suruc imi niñec. ² Nimma welenj qeqéhéra énézéma zéyec; Ic imi doku naec haka ic Yohane. Inénj mia humuc igucnec qelima yaczac! Imuac niñac kuha sasala imuhucyanénj iwac muru ai mezac. ³ Becnec Herodenénj munaya Filipinoac iniña qawéra Herodiawac niñac wamma Yohane késa qatéma hésa amaiguc oporu tarec. ⁴ Hénia imi Yohananénj, Gi embac qawécga menec imi hénia qahac, imuhuc zéma ac zémianjec imuac niñac imuhuc wammiyec. ⁵ Nalé imuaru Herodenénj Yohane qehumumarj zé wajec, nénj ic embac enenj iwac niñgic Anutuac kua meme ic wanju ionac niñac niñyéwérima waiyec. ⁶ Wanju Herodeac hicñhicñi naléya hayu nezélélénj aria mekecgic Herodiawac béraranénj sugcinaiguc legic hiriyu Herodenénj hémma ségiségi wajec. ⁷ Ségiségi wamma némac iwawai niñac qesiyyu hia midacmarj zéma zéseliyec. ⁸ Wanju nenjocyanénj zéqindinj wammiyu yomuhuc ézéyec; Doku naec haka ic Yohaneac orucya youmi zéiciguc haima némma. ⁹ Imuhuc zéyu ic kewu imi nimma ewa biric wajec. Wanju ic embac i guc momacnec tacgic ionac zéma ac zéselima zéyec imuac wamma qesiyec séc wammimu niñac énézéyec. ¹⁰ Énézéma ichéra méli énécmiyu Yohane hésa

amaiguc taru déménja qericgic. ¹¹ Qericma oruha imi zéiciguc haima mehama embac serañja iwac migic duña nenjocyawac mekenj miyec. ¹² Wanju Yohaneac tohotoho ichéra enenj hama qamora mekenj téngéma kemma Yesu ézégic.

Ic 5,000 nene gumu énécmiyec.

¹³ Zégic nimma eneyanec zéiciguc emma baec kisiaiguc kenec. Wanju ic embac tunjagucnénj imuhuc nimma tauñ igucnec séc méndacmima baec hénia kenjgic. ¹⁴ Wanju Yesunénj hama ic embac tunjaguc imi inicma ionac niñ ewa biric wamma yanj hafiginaguc imi méhiaru énécmiyec. ¹⁵ Ama mari wanju tohotoho ichéra ienenj hama zégic; Yomi imi baec kisia, wanju nalé bec tecgézac. Imuac ic embac méli énécmima ama arenjiguc kemma enjoc neggina boj memu. ¹⁶ Imuhuc zégic énézéyec; Kemmu niñac ménda ninzua. Enjoc énécmigic negic. ¹⁷ Imuhuc énézéyu ézégic; Nini you imi saménj méra ménj zéma lambéc éréhéc sac he nénécmizac. ¹⁸ Imuhuc zégic zéyec; Imi mema you nuac muru hagic. ¹⁹ Wanju ic embac imi qézézaciguc mama tacmu niñ énézéyec. Wanju saménj méra ménj imi zéma lambéc éréhéc imi mema kiwa kurumenjiguc hiyyu enj mérianj ac zéyec. Zéyu tecgéyu saménj imi mésémma tohotoho ichéra énécmiyu duña ienenj mema ic embac énécmigic. ²⁰ Wanju ic embac moczoñ yanda negic sécgé énécmidarec. Wanju Yesuac tohotoho ichéra ienenj saménj bororoña waigic heyec imi tocgégic nenjenj 12 kuagina qedarec. ²¹ Saménj negic imi embac zéma nambérac imi ménda olomma ic sac oloñgic zanjégina 5,000 zézéya séc wajec.

Yesu imi kondun doku qahaiguc tima kejec.

²² Imuhuc wanjic tecgéyu nalé imuarunec focdac Yesunéj ic embac onopocma nanunec tohotoho ichéra zéiciguc emma walac walac zékéj néwéc kemmu niñac énézéyec. ²³ Wanju inéj ic embac onoporu kendacgicguc zéwelec wammañ zé eneyanec baec boñayaiguc enec. Emma keru ama sinjiyu i eneyanec sac imuaru kerec. ²⁴ Wanju zéic imi bec baec zécgéria waima lakec kemma zékéj namuñaguc keñkeru luhucnéj wéségina igucnec hayu kondun temboña yaru ai yanda mekecgic. ²⁵ Ama ewia 3 kilok zéma 6 kilok sura imuaru Yesu imi zékéj qahaiguc tima tima ionac muru hayec. ²⁶ Hayu tohotoho ichéra ienenéj hénjic bacgina zazagiyu zénéngina hiriyu kucnec qacma zégic; Kuwic erimi! ²⁷ Qacgic Yesu focnec énézéma zéyec; Bacgina ménda yandiyu! Yomi nenaoc, zénéngina ménda hiriyu. ²⁸ Zéyu Peteronéj melemma zéyec; Miñ kewuna genjaoc wanzanjiguc zéna doku zékéj qahaiguc guac hawa. ²⁹ Imuhuc qesiyu hia hana zéyec. Zéyu Peteronéj zéicigunec mama doku qahaiguc tima tima Yesuac murugenéj kejec. ³⁰ Keñju luhuc yandanéj hayu hémma bawa yandiyu hénima hiñgacma qarec; Miñ kewuna hama népésina!* ³¹ Zéyu Yesunéj focnec méria suluma késayu éréyu zéyec; Ninzénj ninzénjga komocdiadac! Némac niñac ewa éréhéc wanzan? ³² Imuhuc zéma késayu ekawu zéiciguc enjic luhuc imi néj qeyec. ³³ Wanju zéiciguc tacgic enéj sicgémima zégic; Gi hélacnec Anutuac Nanja.

Genesarete ama arenjiguc hafi ic mehiaru énécmiyec.

³⁴ Wanju zékéj handi handi qericma Genesarete baeciguc keremma zéic igucnec magic. ³⁵ Magic ama arenj imuac miñjina enéj Yesu héntegicma ac haigic ama arenj lelec lelec tacgic séc kendaru ic embac enéj tosara yan hafiginaguc imi moczon onagicma iwac muru hagic. ³⁶ Hama Yesunéj niñénécmiyu yan hafi ginaguc enéj iwac malekuya susuriadac imi enjdac osimu niñac zéwelec wammigic. Wanju késagic séc hiarudacgic.

15

Yanda onac haka silic.

¹ Wanju duña Yerusalemnec Farisaio ic zéma héna acac kiwi ic enéj Yesuac muru hama yomuhuc qesimigic; ² Némac niñac tohotoho ichécga enéj yanda hécnina ionac haka silic imi logima méragina ménda zuacma nene nezu? ³ Zégic Yesunéj melemma énézéyec; Wanju ini acguc némac niñac enañ haka silic niñac wamma Anutuac héna ac logianzu? ⁴ Anutunéj yomuhuc zéyec;* Nenjoc manjocga eegira héiwésémañ. Wanju mérénenéj ménj nenjoc me manjocyawac zébiri mimac imi humucac buña wammac. ⁵ Néj ini yomuhuc zéanzu; Méjnénj ménj nenjoc me manjocya ézéma iwawai hezac imi guac gémbinec nanjé gémbacnec, néj imi Anutuac buña qemimia, imuhuc zémuiguc ⁶ iwawai iminénj nenjoc manjocya eegira efima ménda héiyu hia wammac zéma enañ haka silic imuac mia wamma Anutuac ackuazéc† imi qizizinjégic zécgériaiguc keñanzac. ⁷ Ini ic ikora! Yesaianéj onac bianac

* **14:30:** Girik aciguc; anjéñna tinal.

* **15:4:** Me zéseliyec. † **15:6:** Kiwi méranénj ooya

tosaraiguc; héna ac.

ara yomuhuc zéyec imi hélacnec; ⁸ Ic embac youmi kua taséginanéj sac mepési néjanzu. Wañu qeriginanéj néjgac némma lakec hezac. ⁹ Ic enañ pakeñ ac zéma héna ac ku énécmima ní imi héla qahac en mepési néjanzu.

Iwawai mebiri hélacnec énécmimia.

¹⁰ Wañu Yesunéj ic embac unuruyu hosuru hagic énézéma zéyec; Gezacginanéj nimma niñasarigic. ¹¹ Iwawai ic méjgac kuaya igucnec hiñgacanzac iminéj ménda mezapi qemianzac, néj iwawai kuaya igucnec maanzac iminéj mezapi qemianzac. ¹² Wañu tohotoho ichéra ienej hosuru hama qesimigic; Acganéj Farisaio ic qeri yéwéc mihicñi énécmizac imi nin-tegiczanj? ¹³ Imuhuc zégic acgina melemma zéyec; Ic hésa kurumeñ Mañgocnanéj ménda himirec imi moczoñ gété zaliginaguc qézidacmac. ¹⁴ Waigic siñginawac wañgic. Ic imuhucya imi galeñ kicgina hilic hilicgia. Ic méj kiwa hilic hilicgianéj kichilic méjgac galeñgéma wagiru kemmac imi, ekawu momacnec baec séséñiguc hiñgacmac. ¹⁵ Wañu Peteronéj ara melemma zéyec; Qeqaiñ ac imi nonac zéasari nénécmima ninni. ¹⁶ Zéyu Yesunéj yomuhuc zéyec; Ini niñtegic qin-tegicgina qahacnec keczu? ¹⁷ Iwawai ic kua igucnec tomeniguc hiñgacanzac imi moczoñ muñguc hénaya igucnec maanzac imi ini ménda héñtegiczu? ¹⁸ Wañu iwawai kua igucnec éréanzac imi ewa qeria igucnec éréanzac. Wañu iminéj mia ic imi mezapi qemianzac. ¹⁹ Ewa qerigina igucnec éréanzac imi yomuhuc; Niniñ biria, ic qeqe, kaisero, kaisero ewa ewa, señkowi, héipuc ac ikora, zébiri qébiri. ²⁰ Iwawai imuhucyanéj ic imi mezapi qemianzac. Wañu

méra ménda zuacma nene nenia iminéj ic imi ménda mezapi qemianzac.

Kanaan iwac ninzéh ninzéh.

²¹ Wañu Yesunéj baec imi waima Tiro zéma Sidon baeciguc keñec. ²² Gezac haigic, Kanaanec embac méj baec suc imuaru kecañec inéj Yesuac muru hama qacma yomuhuc zéyec; Miñ Kewu, Dawidiac naña, nuac niñ ewa biric wanna. Béracna imi uña birianéj gelec malec qahac lafeñgé mianzac. ²³ Imuhuc zéyu, Yesunéj nimma ac méj ménda melenec. Imuac tohotoho ichéra ienej iwac hama hinocgémima zégic; Embac imi andéninaiguc qacmanec hazac imuac mélina keñu. ²⁴ Zégic melemma zéyec; Ni imi Israel amawac rama sohogic ionac sac méli néñu hayi. ²⁵ Imuhuc zéyu embac imi haréma wésiaiguc sicgémima zéyec; Miñ Kewu, méra néna. ²⁶ Wañu Yesunéj ara melemma zéyec; Nambérac ionac saméñ mema kazu énécmimia imi hiabia qahac. ²⁷ Imuhuc zéyu embac iminéj yomuhuc zéyec; Oo, Miñ Kewu imi hélacnec, néj kazu acguc nene bororoña miñhécgina ionac zae igucnec mayu neanzu. ²⁸ Imuhuc zéyu, Yesunéj ézéma zéyec; Owec embac, gi ninzéh ninzéhga kunen yanda. Zéwelec wanzanj séc hicñigémac. Imuhuc zéyu nalé imuarunec dindiña bérara imi hiaruyec.

Yesunéj ic embac sasala hafgina mehiaru énécmiyec.

²⁹ Yesunéj baec imi waima Galilaia zékéñ giñginanec kemmac baec bojaya méñiguc emma tarec. ³⁰ Taru ic embac tuña tuñanéj zeke puriña, kic hilic, acgina qahac, héna méragina

biria, zéma tosara kilen onag-icma haréma Yesuac wésiaiguc onopocgic hegic. Wañu inén mehiaru énécmiyec. ³¹ Ic acgina qahac imi ac zégic. Zeke puriña imi hiarugic. Hénagina biria imi hiaruma kenha wañgic. Kic hilic imi kicgina hima héngic. Wañu ic embac tunaguc enen haka imuhuc hémma welicgéma Israelac Anutu mepésigic.

Ic 4,000 nene gumu énécmiyec.

³² Yesunén tohotoho ichéra unuruyu hosuru hagic énézéma zéyec; Ni ic embac tun yomi onac ewa biric wanzua. Ienen niguc toroqema kecgc bec ai meme haréwéc wañu iwawai neniawac mén ménda he énécmizac. Imuac yaka niñac humugicguc enec méli énécmiwa kemmu niñac ménda wanzua. Kenkecma hénaguc qiritic unuwac niñac. ³³ Zéyu tohotoho ichéra ienen ara melemma zégic; Baec kisia yomuhucgen samén sasala imuhucya dimuacnec mihiçnima ic embac tun yanda yomuhucya hia gumu énécmiwin? ³⁴ Zégic qesiéncmima zéyec; Onac muru samén dahec he énécmizac? Zéyu melemma zégic; Samén 7 zéma lambéc éréhécdac sac he nénécmizac. ³⁵ Imuhuc zégic ic embac tun imi baeciguc mama tacmu niñac énézéyec. ³⁶ Imuhuc énézéma samén 7 imi zéma lambéc imi mema ewa hia ac zéyu tecgéyu kuma tohotoho ichéra énécmiyu duña ienen mema ic embac énécmigic. ³⁷ Ic embac moczon negic sécgé énécmidarec. Wañu nene bororoña waigic tarec imi tocgéic nenjen yanda 7 kuagina qedarec. ³⁸ Ic nene negic ionac zanégina imi 4,000. Embac zéma nambérac imi ménda oloñ énécmigic. ³⁹ Yesunén ic embac méli énécmiyu kendacgic zéiciguc emma Magadan baeciguc kenec.

16

Sésécac kiwi méréra mén hémbiñ zé welecmigic.

¹ Farisaio ic zéma Sadukaio ic ienen hama Yesunén séséc kurumen igucnec hahaya mén meyu hémbiñ zé batucgéma qesimigic. ² Qesigic melemma zéyec; Ama mari wañu kurumen pésigiyu hémma kurumen pésigizac imuac oranuc kaiwe gemac zéanzu. ³ Wañu siñunec yacma héngic kurumen pésic pésic wamma hosusunén nezicgéyu, kia kimac zéanzu. Kaiwe kiwa imuhuc héntegicma hélacnec zétecgéanzu, nén nalé yomuac séséc imi hia ménda niñtegicanzu? ⁴ Hicñisai biria zéma kaiseroya imuhucyanén séséc icnén ménda memeya imuhucyawac hémbiñ zé wañanzu. Wañu ionac séséc imi tosara qahac, nén Anutuac tiliñ tiliñ ic Yonawac séséc imi sac meyu hémmu. Yesu imi imuhuc zéma wai énécmima kenec.

Farisaio zéma Sadukaio ionac yis imuac goro ac.

⁵ Kemma tohotoho ichéra iniguc zékén néwéc kenec. Wañu tohotoho ichéra ienen eluñ unuyu samén mén ménda mema kenec. ⁶ Wañu Yesunén yomuhuc énézéyec; Ini Farisaio ic zéma Sadukaio ic ionac yis niñac técgina nimma galen memu. ⁷ Imuhuc zéyu sugcinaiguc yomuhuc niñgésima eminiñgic; Samén ménda mema hazin imuac niñ imuhuc zézac. ⁸ Yesunén hénia niñasarima yomuhuc zéma énézéyec; Ninzén ninzéngina komocdiadac, samén ménda mema hazu imuac némac niñac zé eminiñ wañkeczu? ⁹ Samén 5 imi ic 5,000 sécgé énécmiyuguc nene bororoña tocgéic nenjen dahec kuagina qedarec imi ini méndagucnec niñasarizu? Wañu

némac niñac méndadac niñqelizu? 10 Wañu saméñ 7 imi ic 4,000 sécgé énécmiyug neñgeñ dahec metocgéic? 11 Saméñ niñ ménda zézua, néñ Farisaio ic zéma Sadukaio ic ionac yis niñac galeñ memu niñac zézua imi némac niñ ménda niñasarizu? 12 Imuhuc zéyu yis saméñiguc haianzu imuac galeñ memu niñ ménda zéyec, néñ Farisaio ic zéma Sadukaio ic ionac pakeñ ac niñac imuhuc zéyec imi niñasarigic.

*Petero Yesuac héniaya
niñzéñgéma zéauyec.*

13 Yesu Kaisarea Filipi baec tasiaiguc haréma tohotoho ichéra qesiénécmima zéyec; Ic embac ieneñ Icac Nañawac méré zéanzu? 14 Qesiénécmiyu melemma zégic; Tosara imi doku naec haka ic Yohane zéanzu, tosara imi Elia, Tosaranéñ Yeremia me Anutuac tiliñ tiliñ ic ionarunec méñ zéanzu. 15 Imuhuc zégic qesiénécmima zéyec; Wañu enjaoc, nuac niñac méré zénéñanzu? 16 Imuhuc qesiénécmiyu Simon Peteronéñ zéyec; Gi imi Kristo, Anutu kekecyaguc iwac Naña. 17 Imuhuc zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Yohaneac naña* Simon, gi imi mériañgaguc! Zézan imi séwi zéma sac igucnec hahaya qahac, néñ kurumeñ Mañgocnanéñ zéhicñi génzac. 18 Imuac gézéwa niñna, gi imi Petero† wañu zamanziñ imuac qahaiguc hénaoñña meyacgémañ. Wañu humumia ionac baec dumuñña imuac kuhanéñ méndagucnec onogicmac. 19 Wañu ni kurumeñac héñgaleñ amawac nagu auauyawac kuha imi gi gémmañ. Némac iwawai baeciguc zikina kurumeñiguc momacnec zikizikia wammac. Wañu némac iwawai baeciguc hulacna kurumeñiguc momacnec

hulachulara wammac. 20 Imuhuc zéma enjeyaoc Kristo‡ wanzac imi méñac méñ ménda énézému niñac tohotoho ichéra zéseli énécmiyec.

Yesunéñ enjeya humuc zéma humuc igucnec yacyac imuac bian ac zéyec.

21 Nalé imuaru hénima i Yerusalem keñu ic kuneñ zéma hofac oo ic kiwahécgina zéma héna acac kiwi ic ionac méraiguc emma qenzeñ manzeñ sasala mihicñiyu qegic humuyu ai meme haréwéc wañu humuc igucnec qelima yacmacac hezac imi tohotoho ichéra zéasari énécmiyec. 22 Imuhuc énézéyu Peteronéñ wagicma qiziziñgéma kemma ac yomuhuc zémiyec; Miñ kewuna, goiga héina, haka imuhucya méndagucnec hicñigémmac. 23 Imuhuc zéyu Yesu imi liliñgéma Petero ézéyec; Biria miñña, andénaiguc kemma nanna. Gi imi tisuqisurac qaméñ, nuac hénana hézicgé néñzan; Gi imi Anutuac ewa siñ ménda méndacma ic onac ewa siñ méndaczan. 24 Imuhuc zéma duña tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ic méñnéñ ni méndac némmañ zé enjeya qaecgé amuma enjeya ic héñgeña wéndaraya huama méndac némmac. 25 Ic méñ kekecyac angétiyu sohomac, néñ nuac niñ wamma kekecyac waimac imi mihicñimac. 26 Ic méñnéñ baecac iwawai momac yanda angétiyuguc duña kekecyac sohomac imi némacnéñ iwac muru hiabia wammac? Me némacnéñ kekecyawac kitiwa hia kumacac séc wammac? 27 Icac Naña imi Mañgocyawac edamuiguc kua meme unjáhéra iniguc hama wawañ memeginawac séc kitic ku énécmimac. 28 Imuac hélacnec énézézuca, yomi nanzu onac murunec tosara eneñ ménda

* 16:17: Girik aciguc; Bayohane. † 16:18: Neñañ aciguc zamanziñ. ‡ 16:20: Me Hebiraioc aciguc; Mesia.

humugicnec Icac Naŋa imi Ic Kewu qac buŋayaguc hamac.

17

Yesuac kic tanera imi melemma tanera méŋ waŋec.

¹ Ai meme 6 tecgéyu Yesunéŋ Petero, Yakobo zéma Yakoboac munia Yohane onagiru baec boŋaiguc eŋacnec eŋgic. ² Waŋu kicginaiguc tanera méŋ waŋec. Kic ségíia imi kaiwe ésecnec asariyu, séwi usuya imi asac mararaŋ yanda ésecnec waŋec. ³ Waŋu ninzu, Mose zéma Elia hicŋi énécmima Yesuguc ac waŋgic. ⁴ Peteronéŋ haka imi hémma Yesu yomuhuc ézéyec; Miŋ Kewunina, neŋaŋ you kecziŋ imi nimba hiabia wanzac. Singanéŋ imuac waŋu hali haréwéc meni, méŋ guac, méŋ Moseac, méŋ Eliawac wammac. ⁵ Imuhuc zémanec naŋu, ninzu, hosusu asahagucnéŋ hoturu énécmiyec. Waŋu ninzu, ewa méŋ hosusu igucnec yomuhuc zéyec; Youmi imi nena Naŋ sorocna. Iwac niŋ ségiségi yanda wanzua. Imuac ara niŋtoho wammu. ⁶ Tohotoho ichéra ieneŋ imuhuc nimma bacgina kunéŋ yanda yandiyu baeciguc mama sigéma kicgina musaŋgéma hegic. ⁷ Waŋu Yesunéŋ hosucginu hama onosima zéyec; Yacgic, bacgina ménda yandiyu. ⁸ Imuhuc zéyu kicgina hima meyacma héngic méŋ qahac, néŋ Yesunéŋ sac naŋu héngic.

⁹ Boŋa igucnec mawiŋ zé mama Yesunéŋ zéseli énécmima zéyec; Haka deguc hénzu imi ménda énézégicnec keŋkecma Icac Naŋa humuc igucnec yacmac. ¹⁰ Zéyu tohotoho ichéra ieneŋ qesimima zégic; Imuhuc waŋu némac niŋac hena acac kiwi ic ieneŋ Elianéŋ walac hamacac hezac zéanzu? ¹¹ Yesunéŋ acgina melemma zéyec; Imi hélacnec, Elia hama iwawai moczoŋ héiqeli wammac. ¹² Waŋu

énézéwa niŋgic Elia imi bec hayec. Waŋu ieneŋ ménda héŋtegcma siŋginawac iwawai hénia hénia wammigic. Imuhuyanec Icac Naŋa imi acguc méraginaiguc emma qenzeŋ manzeŋ nimmac. ¹³ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneŋ doku naec haka ic Yohaneac zéyec imi niŋasarigic.

Yesunéŋ merac méŋ uŋa biriaguc mehiarumiyec.

¹⁴ Waŋu ic embac tuŋ ionac muru keŋgic ic méŋnéŋ Yesuac muru hama wésiaiguc simiŋ héimiyec. ¹⁵ Waŋu yomuhuc zéyec; Miŋ Kewu, nuac naŋnawac niŋ ewaga biriyu, humuc turucya gelec malec qahac wammiyu naléya naléya gericiguc me dokuiguc hiŋgacanzac. ¹⁶ Tohotoho ichécga ionac muru wagicma hawa ieneŋ mehiaru mimuac séc qahac waŋec. ¹⁷ Imuhuc zéyu Yesunéŋ melemma zéyec; Oh! hicŋisai yomi ninzéŋ niŋzéŋgina qahac, kaiziliweŋ ginaguc imi, nalé dahecac séc kechoruma ini bisiqatéŋ waŋ énécmimaŋ? Ic merac imi you nuac muru wagicma hagic. ¹⁸ Imuhuc zéyu wagicma hagic Yesunéŋ uŋa biria ac geriwaguc wammiyu ic merac iwac murunec éréma hama keŋec. Waŋu imuarunec mia merac imi hiaruyec. ¹⁹ Waŋu tohotoho ichéra ieneŋ Yesu eŋeyacneciguc éléŋnec hicŋimima qesimigic; Némac niŋac nini uŋa biria nesimiwiŋac séc ménda waŋec? ²⁰ Qesimigic melemma zéyec; Ini ninzéŋ niŋzéŋgina moczoŋ komocdiadac imuac niŋac nesimuac séc qahac waŋec. Ac hélawac zéwa niŋgic, ini ninzéŋ niŋzéŋgina komocdiadac saiwa gocmia séc késa kecmu imi baec boŋa yomuac mia yomuacnec yacma eri kenna zégic hia yacma kemmac. Onac muru iwawai méŋ osiosiya ménda

wammac. ²¹ Wañu imuhucya imi nene zikima zéwelec ménda wammuguc imi waima kemmac séc qahac.

Yesu imi eneya humuc zéma humuc igucnec yacyac imuac munjuc bian ac zéyec.

²² Wañu Galilaila baeciguc enawu haréma imuaru Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Icac Nañña imi andé qemigic ic ionac méraiguc emmac. ²³ Enj qegic humumac. Wañu ai meme haréwéc wañu humuc igucnec meyac mimia wammac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienenj ewa biri kunenj yanda wañjic.

Yesu zéma ocmunj téréyawac takis.

²⁴ Yesu zéma tohotoho ichéra enenj Kafanaum ama arenja yandaiguc harégic ocmunj téréyawac ai yawunjac takis meme ic ienenj Peteroac muru hama qesimigic. Kiwi icgina imi ocmunj téréyawac takis* ménda haianzac me? ²⁵ Zéyu, Peteronéñ haianzac zéma ama qeriaiguc éréyu Yesunéñ bec niñtegicma yomuhuc qesimiyec. Simon, gi dimuhuc ninzanj? Mérac murunec baecac ic kewu ienenj takis meanzu? Nanhécgina ionac murunec me tosara ionac murunec? ²⁶ Qesiyu Peteronéñ melemma zéyec; Tosara ionac murunec. Imuhuc zéyu Yesunéñ zéyec; Imuhuc wañu nanhécgina ienenj enj kecmu. ²⁷ Wañu imuhuc wannu niñjic biriwac niñjac, imuac zékéniguc kemma hawic gilina lambéc méñ walac kamac imi héréna éréyu kuaya mesacgéma hénna qeriaiguc soukiwa gocmia momacguc† heyu

mema kemma genja zéma nuac buñña haina hiñgaru.

18

Ic enenja héla.

¹ Nalé imuaru tohotoho ic enenj Yesuac hosucgéma zégic; Mérénénj kurunenjac héngalenj ama arenja yandaiguc kunenjinga wanzac?

² Imuhuc zégic merac komoc méñ qarú hayu oporu sugginaiguc nanjec. ³ Nañu yomuhuc zéyec; Ni hélacnec énézézua, ini qerigina melemma nambérac ionac séciguc ménda wammu imi, kurunenjac héngalenj amaiguc ménda keremmu. ⁴ Imuac bec mérénénj merac komoc yomuhucya éséc memaamuma kecmac iminénj mia kurunenj amaiguc kunenjinga wammac.

⁵ Wañu mérénénj méñ nambérac komoc yomuhucya nuac qacnaiguc héihéré mizac imi mia ni héihéré nénzac.

Képésicac ewa ewa.

⁶ Wañu mérénénj méñ merac komoc komoc ni ninzénjgé nénzu ionac suggina igucnec méñ hinocgémiyu képésic wammaciguc ic hinocgémiyec imi mia déménjaiguc hoc yandanénj qatémima kondunjiguc giligic dumunjaiguc hiñjacmac imi bakia efefia wanzac. ⁷ Yei ewa biric yandanénj manam batuc ai niñjac baeciguc heanzac! Manambatuc imi hamacac hezac, néñ méñnéñ méñ manam batuc wañ énécmimac iwac muru imi saec hemimac. ⁸ Imuac méraganénj me hénaganénj manam batuc wañgéñu hericma gilina kenju. Wañu puriñnéñ kekec seliiguc kerembésémañ iminénj niñña

* **17:24:** 2 Dirakima; Ic méñjac ai meme momacgucac ai boña imi 1 Dirakima, wañu Yuda ic imi miñ séc ocmunjac takis yawunj séc 2 Dirakima haianjic. Imi mia Izipte baec igucnec éréma Sainai baec boñaiguc zanjégina oloñjic nalé imuarunec hénima kekecgina anjgér tiénécmiyec Anutuac muru kekecginawac boña zéma haianjic. † **17:27:** Girik aciguc; Statira imi soukiwa golinénj memeya. Wañu 4 Dirakimawac séc wañu ic éréhéac ocmunj takis imuac séha wanzac.

efefia wammac, nêj hêna méraga éréhéc nec geric hémbénañaguc giligic hiñgacbésemañ iminéj niñna réwéria wammac. ⁹ Imuac kicganêj manam batuc wañgêñu kápésic wañanzañaguc kicga néfindiñgéma gilina kemmac. Kicga momacgucnéj kekec hémbénañaguc kerembésemañ iminéj guac hia wammac. Wañu kicga éréhéc nec geric siaiguc giligic hiñgacbésemañ iminéj niñna réwéria wammac.

Rama rouc wawañawac qelumbec ac.

¹⁰ Técgina nimma kecgic, nambérac komoc komoc yomuhucyawac niñgic mamaya wambac niñac. Zéwa niñgic, ionac kua meme uñagina imi kurumenñiguc nalé séc kurumenñ Mañgocnawac kic ségéria hémma kecañzu. ¹¹ Icac Nañanéj rouc wamma kekec kápésicgina iguc nec metecgé énécmimañ zé hayec. ¹² Deic ninzu? Ic méj ramaya 100 hemizac zéwiñ. Wañu sugcinaiguc méjnéj sohoma kemmaciguc ramaya 99 imi onoporu nañgic baec boñaiguc kemma rama sohojec imi ménda mihiçnimañ? ¹³ Ni hélac nec énézézua sohojec imi mihiçizaciguc imuac niñ mia 99 ménda sohogic ionac niñac ségiségi wañzac imuac séha ogicqogic wamma ségiségi yanda wammac. ¹⁴ Imuhucyanec Mañgocgina kurumenñiguc keczac iwac kiwaiguc komoc komoc yomi ionarunec méjnéj méj birima qahac wammac niñac ewa siña ménda hemizac.

Ic méjac kápésic zégési mimia.

¹⁵ Hénaoriñ ionarunec alaga méjnéj kápésic wañ gémmaciguc kemma ekacneciguc kápésicya imi ézéna hémmac. Wañu acga

ninzaciguc imi alaga biria iguc nec muñguc wagiczañ wañzac. ¹⁶ Wañu acga ménda ninzaciguc, ic momacguc me éréhéc oragicna eñawu kemma héipuc ic éréhéc iorac kuagiranêj alagawac ara momacguc momacguc meseligic ménda qaecgémac. ¹⁷ Wañu ewa seli wamma acgina ménda nimmaciguc hênaoriñ énézégic nimmu. Wañu hênaoriñ ionac ac imuhucyanec ménda nimmaciguc, ic enia me takis meme ionac wañ énécmiwu ésec nec wammimu.

¹⁸ Ni hélac nec énézézua, némac iwawai ini baeciguc zikimu imi kurumenñiguc zikizikia wammac. Wañu némac iwawai baeciguc hulacmu imi kurumenñiguc hulachulara wammac. ¹⁹ Wañu muñguc énézéwa niñgic, baeciguc onarunec éréhécnéj iwawai méj niñac ewa momac wamma qesimaoc imi Mañgocna kurumenñiguc keczac inêj niñu moczoñ orac muru wandac wandara wammac. ²⁰ Wañu éréhécnéj me haréwécnéj nuac qacnaiguc tocgézu imi ni acguc imuaru sugcinaiguc keczua.

Képésic waiwaiyawac haka.

²¹ Wañu Peteronêj Yesuac hama yomuhuc qesiyec; Miñna, alananêj biria wañnéñu hatac dahec kápésicya waimimañ? Keñkecma hatac 7 imuac séc waimimañ? ²² Qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Gézéwa niñna, hatac 7 sac qahac, nêj tuñ 70 imi arec 7 imuac séc waimiwésémañac zézua. ²³ Imuac kurumenñac héngaleñ ama areña yanda imi ic kewu méj welen qegehéra iniguc taségina hémindinñi wammañ zé wañec ésec nec. ²⁴ Ic kewu imi hémindinñi ai imi hényec. Hényu ic méj iwac muru taséya 10 tausen Talanti* hemiyec imi wagicma érégic.

* **18:24:** 1 Talanti imi soukiwa golinêj memeya, ic méjac ai meme momacgucac ai boña 1 Denarion imuac 6,000 ogicma eeyaguc wañec.

25 Waṅu ic iwaru soukiwa méné mēnda hemiyu kumacac séc qahac waṅec. Imuac niṅac ic kewunénj ic imi eṅeya zéma iniṅ merachéra zéma iwawaiya hemiyec imi moczoṅ haigic boṅ megic soukiwa iminénj tasé imi kumac niṅ zéyec. 26 Imuhuc zéyu welenj qeṅe ic imi wésiaiguc mama sigémima welecma zéyec; Bénzénj mambéc waṅnéna ni taséna moczoṅ kugémmaṅ. 27 Imuhuc zéyu welenj qeṅe ic iwac miṅinanénj ewa biric wamma tasé imi audacma waimiyu keṅec. 28 Waṅu ic iminénj mama kemma ai ic momacya méné taséya 100 Denarion† hemiyec imi mihicṅjima déméṅaiguc késama melanzima zéyec; Guac tasé nuac muru heḡénzac imi kuma néna. 29 Waṅu ai momacya imi ic iwac héniaiguc mama simiṅ héimima welecma zéyec; Bénzénj mambéc waṅnéna kugémmaṅ. 30 Waṅu imuac mēnda wamma taséya kudacmaguc mamac niṅac hésa amaiguc oporec. 31 Waṅu ai ic tosara ieneṅ haka hicṅjyec imi hémma niṅjic biri qiria waṅu kemma haka hicṅjyec imi moczoṅ miṅgina ézédacḡic. 32 Imuhuc zéḡic miṅginanénj ic imi qaru eṅu yomuhuc ézéyec; Gi welenj qeṅe biria kétik téṅḡénj! Welec néna guac tasé imi moczoṅ audari. 33 Neṅ guac waṅj éséc nec gi acḡuc ai momacḡa goiya hémiwésémaṅac mēnda heyec me? 34 Imuhuc zéma hazéc yanda wamma taséya imi kudaru hulacmimu niṅac hésa ama galen ionac méraginaiguc oporec. 35 Imuac niṅac méḡnéṅ méné alaginawac képésic imi ewa qeriginanénj mēnda waimimuḡuc kurumeṅ Maṅḡocnanénj imuhucyanec mia waṅj énécmimac.

19

Eu iniṅac hēna dindiṅa.

1 Yesu ac imi zéyu tecḡéyu Galilaia baec waima Yodan doku néwéc Yuda baec suciguc keṅec. 2 Keṅu ic embac tuṅ yandanénj mēndacmima keṅjic baec imuaru hafiginaguc imi mehiaru énécmiyec.

3 Waṅu Farisaio ic ieneṅ hama batucḡéma qesigic; Ic méḡnéṅ hénia imuac me imuac iniṅa hia waimimacac hēna méné hezac me?

4 Zéḡic melemma zéyec; Mihicṅj mihicṅj miṅinanénj hénihéniaiguc ic momacḡuc méérécmima ac yomuhuc zéyec imi ini mēnda oloṅniṅanzu?

5 Hénia imuac niṅac icnéṅ neṅḡoc maṅḡocya wai érécmima kemma iniṅawac muru qékétayu éréhécnénj momacḡuc wammaoc.

6 Imuac ieneṅ imi éréhéc qahac, néṅ séwi momacḡuc, imuac Anutunénj toroḡe érécmiyec imi icnéṅ mēnda mēndénj érécmimu.

7 Imuhuc énézéyu ieneṅ yomuhuc zéḡic; Waṅu hénia némac niṅac Mosenénj héric amuamuyawac kiwi omima mélina keṅu zéyec?

8 Imuhuc zéḡic, Yesunénj melemma énézéyec; Mosenénj ewa qerigina selia imuac niṅ wamma wai énécmiyec, néṅ hénihénia iguc nec imi imuhuc qahac. 9 Ni énézézua,

mérénéṅ méné iniṅa saṅgima haka biria mēnda waṅeciguc hénia tosara niṅac waimima embac méné memac imi kaisero wanzac.*

10 Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneṅ yomuhuc ézégic; Ic méḡnéṅ iniṅaguc hēna ac imuhucya tohomacac hezaciguc embac mēnda mema kecmac iminénj hia wammac. 11 Zéḡic Yesunénj melemma zéyec; Ac imi ic momac yandanénj niṅtohomuac séc qahac,

† 18:28: 1 Denarion imi ic méḡac ai meme momacḡucac ai boṅa imuac séha. méranénj ooya tosaraiguc; Kaiseroiguc opoczac tanec wanzac.

* 19:9: Kiwi

néh imuhuc meénécimia sac imuhuc wammu. ¹² Ic tosia ienen nenjoc héri igucnec héfij wamma hicnjanzu. Wanu méné imi icnéj wanj énécmigic héfij wamma kecanzu. Wanu tosia ienen kurumenjac héngalenj ama nijac enjaoc héfij ic ésécnec wamma kecanzu. Ac imi tohomuac séc imi enenj hia tohomu.

Yesunéh nambérac komoc komoc zéhiaru énécmiyec.

¹³ Wanu Yesunéh méria orucginaiguc haima zéwelec énécmimac nij ic embac tosara ienen nambérac komoc komoc onagicma hagic tohotoho ichéra ienen getali énécmima ac wanj énécmigic. ¹⁴ Imuhuc wanjic Yesunéh yomuhuc zéyec; Nambérac komoc komoc imi wai énécmigic nuac hagic, neuw ménda héiéncmigic. Kurumenjac héngalenj ama imi komoc komoc imuhucya ionac buja wanjac. ¹⁵ Imuhuc zéma méria ionac orucginaiguc hai énécmimaguc baec imi waima kejec.

Sac qeli sokiwa yandayaguc.

¹⁶ Wanu ninzu? Ic méjnén iwac muru hosuru hama yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic, ni némac haka hiabia wamma kekec hémbénaña imi memañ. ¹⁷ Zéyu Yesunéh yomuhuc zéyec; Némac nij haka hiabiawac qesinézanj? Hiabia wanjac imi momacguc sac kecjac. Wanu gi kekec hémbénañaiguc keremmanj zé wanzanjiguc imi hena ac tohowésémanj. ¹⁸ Imuhuc zéyu zéyec; Némac hena ac nijac zézanj? Zéyu Yesunéh melemma zéyec; Ic ménda qehumuwsémanj. Kaisero ménda wambésémanj. Kowu ménda mewésémanj. Héipuc ac ikora ménda zéwésémanj. ¹⁹ Nenjoc manjocga eegira héiwésémanj. Wanu genja sij nijamuanzanj

ésécnec alaga sij nimmiwésémanj. ²⁰ Zéyu zéyec; Ni imi moczonj tohodacma kecanzu, imuac némacnéj méné nuac muru ménda sécgézac? ²¹ Imuhuc zéyu Yesunéh ézéma zéyec; Gi solanjanimanj zé kemma hinac iwawaiga imi haina boja megic soukiwa iminéj maqeqeya énécmiwésémanj. Imuhuc wanna kurumenjiguc iwawai eeyaguc hegémnac. Wanu genja imi hama ni méndac némbésémanj. ²² Imuhuc zéyu ac imi nimma ic merac imi hinac zéma soukiwaya yanda hemiyec imuac nij ewaya biriyu kejec.

²³ Keju Yesunéh tohotoho ichéra énézéma zéyec; Ni hélacnec énézézua, ic hinac yanda ginaguc ienen kurumenjac héngalenj amaiguc kerembiñj zé osimu. ²⁴ Ni muñguc énézézua, kamele yanjénj godu kifanjaiguc kereñkereña imi bénzénjadac, néj ic hinac yanda ginagucnéj Anutuac héngalenj amaiguc kereñkereña imi osiosiya. ²⁵ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienen nimma bacgina kunejnec yandiyu zégic; Imuhuc wanu mérénéj anjénj timimiawac séc wammac? ²⁶ Zégic Yesunéh inicma énézézec; Imi ic enenj memuac séc qahac, néj Anutuguc imi iwawai moczonj yanda medac medara. ²⁷ Imuhuc zéyu Peteronéh melemma zéyec; Ninzanj, nini méndac gémbij zé iwawai moczonj waidariñ, imuac némac iwawai késawiñ? ²⁸ Qesiyu Yesunéh énézézec; Hélacnec énézézua, baec yomuac hainetec wawanja naléiguc Icac Nanja imi enjeya edamuya imuac ic kewu tataraiguc tacmac imuaru méndac néjanzu ini imi momacnec tatak 12 imuaru tacma Israelac kisic 12 imi nijgésima galenjé énécmimu. ²⁹ Wanu mérénéj méné nuac qacnawac wamma amaya me dara munia me nauja me nenjoc

manɣocya me merachéra me baec aiyá waizaciguc imuhucya imi 100 imuac séc ogicma mema kecec hémbénaɲa imi mératéc memu.³⁰ Néɲ walac wanɓu ionarunec sasalanéɲ andia wammu. Waɲu andia wanɓu ionarunec sasalanéɲ walac wammu.

20

Waiɲ aiiguc ai meme imuac qe-qaiɲ ac.

¹ Kurumeɲac héɲgaleɲ ama areɲa yanda imi ai miɲina méɲnéɲ waiɲ aiyaiɲic ai memu niɲac ai ic énépésimaɲ zé siɲunec yanda yacma keɲec ésecnec. ² Kemma ai meme momacɣuc imuac boɲa Denarion* momacɣuc eɲac eɲac énécmimaɲ zéyu ewa momac waɲɲic méli énécmiyu waiɲ aiyaiɲic kereɲɲic. ³ Waɲu siɲunec 9 kilok séc waɲu nénnagémba sombenɲic kemma ic tosara iniru eɲ naɲɲic ⁴yomuhuc énézéyec; Ini acɣuc nuac waiɲ aiiguc kemma ai megic boɲa séhaiguc énécmimaɲ zéyu nimma kereɲɲic. ⁵ Waɲu 12 kilok zéma maria 3 kilok imuac séc imuaru muɲɲuc kemma imuhuyanec waɲec. ⁶ Waɲu maria 5 kilok séc waɲu kemma iniru ic tosara muɲɲuc ai qahac eɲ naɲɲic yomuhuc énézéyec; Némac niɲac kaiwe herec ai ménda mema eɲ nanɓu? ⁷ Zéyu melemma zégic; Méɲnéɲ méɲ ai icac ménda nénépésizac. Zégic ini acɣuc nuac waiɲ aiiguc kereɲɲic zéma énézéyu kereɲɲacɲic. ⁸ Ama siɲjima hayu ai miɲinanéɲ hama galeɲgina ézéma zéyec; Ai ic unuruna tetcɲgiaiguc hazu ionac murunec hénima ai boɲa énécmina keɲkecma walac hazu ionac énécmina tecgémac. ⁹ Zéyec séc waɲu maria 5 kilok imuaru hagic ieneɲ hama Denarion momacɣuc momacɣuc késagic.

¹⁰ Késagic walac walac hagic ieneɲ hama hémma boɲgina meemma nénécmiyu késawiɲ zéma niɲɲic, néɲ ini imuhucyanec Denarion momacɣuc sac eɲac eɲac énécmiyu késagic. ¹¹ Imuhuc késama ai miɲinawac ɲindic ɲunduc ac zéma ac yomuhuc zémigic; ¹² Anduguc hagic ieneɲ kaiwe kiwa 1 aua sac ai mezu. Waɲu neneɲ mia ai yéwéria ai meme momacɣucac séc kaiwe geriwaiɲuc namma meziɲ, néɲ ionac aigina boɲa imi nonac séc énécmizaɲ. ¹³ Imuhuc zégic ai miɲinanéɲ ionarunec méɲ yomuhuc ézéyec; Ala Denarion momacɣuc niɲac acnira ménda zikizic me? Ni képésic méɲ ménda waɲɲéɲzua. ¹⁴ Imuac boɲɲawac mema kenna, andu hagic ionac aigina boɲa onac séciguc énécmimaɲ iminéɲ ewa siɲɲa wanɓac. ¹⁵ Nena iwawainanéɲ ewa siɲɲawac wammaɲac hena ménda hezac me? Hakana hiabia imi kicɲinanéɲ hémma nimbupuc wanɓu? ¹⁶ Suruc imuac séc andianéɲ walac wammu, waɲu walacnéɲ andia wammu.†

Humuc igucnec yacyacwac zéyu hatac haréwéc waɲec.

¹⁷ Waɲu Yesu imi Yerusalem kemmaɲ zé kemma henaiguc tohotoho ichéra 12 eɲacnec énépésima yomuhuc énézéma zéyec; ¹⁸ Niɲzu, neɲaɲ Yerusalem enziɲ. Imuaru Icac Naɲa imi hofac oo ichécgina zéma hena acac kiwi ic ionac méraginaiguc opocɲic ieneɲ humucac buɲawac zéteccgé mimu. ¹⁹ Waɲu zédesi wammima hihilocnéɲ qericma qema ic héɲgeɲa wéndaraiguc qegic humumac niɲ ic enia ionac muru melenɲigic kemmac. Waɲu

* **20:2:** Romawac soukiwa; ic méɲac ai meme momacɣucac ai boɲa imuac séha. † **20:16:** Kiwi méranéɲ ooya tosaraiguc; Sasala unuruyec, néɲ éréhécnéɲ méɲ aɲɲé tiénécmiyec.

ai meme haréwéc wañu humuc igucnec yacmac.

Sebedeac iniñanén nanjhérerawac niñac Yesu zéwelecmiyec.

²⁰ Nalé imuaru Zebedajoac iniñanén nanjhérea iriguc hama Yesuac muru sicgémima iwawai mén niñac welecmiyec. ²¹ Welecmiyu ézéma zéyec; Gi némac iwawai niñac wanzañ? Zéyu embac iminén yomuhuc zéyec; Nuac nanjhérecna yomi niñérecmina guac héngalenj ama areñ yandaiguc méñnéñ héigaiguc méñnéñ kanagaiguc tacmaoc. ²² Imuhuc zéyu Yesunén melemma zéyec; Ini hénia ménda nimma imuhuc qesinénzu. Ni doku howuraguc nemañ zé wanzua imi iri hia nemaoc?† Zéyu zéyoc; Imi sécnira. ²³ Zéyic Yesunén zéyec; Imi hélacnec, iri doku howuraguc nemañ imi nemaoc, néñ héinaiguc zéma kananaiguc tatará imi neñ niñérec mimiawac ménda henénzac. Tatac imi mérac méré mañgocnanén mézézéngé érécmiyec iorac buña wammac. ²⁴ Imuhuc wañgic tohotoho ichéra 10 ieneñ ac imi nimma dara munia iorac niñgic biriyec. ²⁵ Wañu Yesunén unuruyu hagic énézéyec; Ic enia ionac galenjhécgina ieneñ siñginawac galenngé énécmianzu. Wañu ic kuneñ hécgina ieneñ ic kewu wañ énécmianzu imi ini hia niñzu. ²⁶ Néñ sugcinaiguc imi imuhuc qahac, néñ onarunec méñnéñ mén kuneñgina wammañ zéma sugcinaiguc welenj qeçe kecmac. ²⁷ Wañu méréneñ mén walac wammañ zé wanzaciguc welenj qeçe icgina wammac. ²⁸ Icac Naña imi welenj qemimu niñac ménda mayec, néñ welenj qeéncmimañ zé mayec. Wañu eneya kekecyá ic embac sasala

ionac énécmima doegina memañ zé mayec.

Kic hilic éréhéc mehiaru érécmiyec.

²⁹ Wañu ieneñ Yeriko ama areña yanda waima kenjic imuaru tuñ yanda Yesu méndacmima kenjic. ³⁰ Kenjic, niñzu, kichilic ic éréhécneñ héna giñgijaiguc tacma niñc Yesu imi hama orogicma kenju qacma zéyoc; Miñ Kewunira Dawidiac qeli, wéséga niñ nérécmima. ³¹ Imuhuc qaric, ic tuñ ieneñ ac geriwiguc wañ érécmima qetali érécmima acgira qaimac niñac ac wañéremigic, néñ iereñ muñguc yanda qacma zéyoc; Miñ Kewunira, Dawidiac qeli, wéséga niñnérecmina! ³² Qaric Yesu tilanzima namma ururuma zéyec; Iri némacac wañ érécmimañ niñac wanzac? ³³ Qesi érécmiyu zéyoc; Miñnira, niri kicnira hima hémbi niñac wanzic. ³⁴ Imuhuc zéyic Yesunén ewa biric wañ érécmima kicgira osiyu imuarunec kicgira hima Yesu méndaroc.

21

Yesu Yerusalem enu hériañ memigic.

¹ Yesu zéma tohotoho ichéra ieneñ Yerusalem hosuraiguc kenjic nalé imuaru, Oliwa boñaiguc Betfage ama areña taru imuaru keremma Yesunén tohotoho ichérea éréhéc méli érécmima yomuhuc zéyec; ² Iri eri wéségiraiguc ama areña taczac imuaru kemma nalé idacmuarunec donki mén merawaguc qatégic nanjic iricmaoc. Iricma imi hulacma oragicma nuac muru hamaoc. ³ Wañu méñnéñ ara mén érézémuiguc Miñ Kewunén imuac niñac wanzac imuhuc zéyic imuarunec donki éréhéc imi méli érécmimac. ⁴ Wañu imi moczonj

† **20:22:** Kiwi méranén ooya tosarraiguc; Doku naec haka wañ némmu imi wañ énécmigic hia naecmu?

kua meme ic méñac ackuazéc yomuhuc zéyec imi hélaguc wammac niñac imuhuc hicñiyec; ⁵ Béracna Zion yomuhuc ézégic; Héñna! Ic kewuganéñ guac hazac. Inéñ gum bénzénzéñ wamma doñki qahaiguc tacma hazac, doñki merawa qahaiguc. ⁶ Wañu tohotoho ic éréhéc ierenéñ kemma Yesunéñ érézéyec séc wañoc. ⁷ Wamma doñki zéma merawa imi oragicma hayic séwi usugina imi iorac qacgiraiguc lémbécgic Yesu imuac qacgiraiguc tarec. ⁸ Wañu ic embac tuñ yandanéñ malekugina hetecgéma hénaiguc lémbécgic keñec. Wañu tosanéñ ic hawa haréñaguc imi kuma hénaiguc témbécgic. ⁹ Wañu ic tuñ yanda walac andu wammima keñgic imi enéñ yomuhuc zéma hériañ haimigic; Ohec wahec! Dawidiac qelia! Ohec wahec! Mériañgaguc, Miñ Kewuninawac qaraiguc hahaya! Ohec wahec, kurumenéñ ouac ouyaguc! ¹⁰ Wañu hama Yerusalem kereñu ama miñina momac yanda ienenéñ aurima welicgéma qesima zégic; Ic yomi mérénéñ? ¹¹ Qesigic ic tuñ yandanéñ énézéma zégic; Yomi kua meme ic Yesu, Galilaia baec Nazarete ama arenéñ igucnec.

Yesunéñ ocmuñiguc haka biria wanjic nesi énécmiyu madacgic.

¹² Yesunéñ ocmuñ téréyaiguc emma imuac sombenjiguc iwawai nénnagémba wamma nañgic imi nesi énécmima soukiwa meamugic ionac zae zéma kembo nei haigic ionac tatic imi melenéñ madarec. ¹³ Imuhuc wamma yomuhuc énézéyec; Ac kiwi yomuhuc oyecac hezac; Nuac amana imi zéwelec welecac ama zému zéyec, néñ ini imuhuc wanjic kowu nene ionac bañec ésécnec wanzac.

¹⁴ Wañu kic hilic zéma ic puriñ ienenéñ ocmuñ téréyaiguc iwaru hagic mehiaru énécmiyec. ¹⁵ Wañu

hofac oo ic kiwahécgina zéma héna acac kiwi ic ienenéñ haka welic welicgia Yesunéñ wañec imi zéma nambérac ienenéñ ocmuñ téréyaiguc qacma, Ohec wahec, Dawidiac qeli! zégic inicgic qerigina biriyec. ¹⁶ Wañu qesima zégic; Gi nambérac ienenéñ némac ac zézu imi hia ninzañ? Imuhuc zégic, Ninzua zéma énézéyec; Ini imi ac yomuhuc hezac imi ménéñ ménda olongic? Nambérac zéma namu nene ionac kuaginaiguc mepé qepési hai énécminec. ¹⁷ Imuhuc zémaguc wai énécmima ama arenéñ yanda deminaguc imuacnec mama kemma Betania ama arenéñaguc kemma sinjia imuaru kerec.

Yesunéñ fik ic saec ac wammiyu humuyec.

¹⁸ Sinunec ama arenéñ yanda imuaru lilingéma kemmanéñ zé kemma hénaiguc nene niñac wañec. ¹⁹ Imuhuc wamma héñu héna giñgiñaguc fik ic ménéñ nañu imuaru kemma hocma héla ménéñ qahac, néñ haréñu sac hémma fik ic imuac zéyec; Nalé tetcgia qahac guarunec héla ménéñ ménda hicñimac. Imuhuc zéyu fik ic imi nalé imuarunec humuyec. ²⁰ Tohotoho ichéra ienenéñ haka imi hémma welicgéma zégic; Fik ic yomi dimuhuciguc focdac humuzac? ²¹ Zégic Yesunéñ acgina melemma énézéyec; Ni hélacnec énézézua, ini ewa éréhéc ménda wamma ninzéngeñu imi haka fik ic imiguc hicñiyec imuhucya sac qahac, néñ baec boñu yomuac niñ yacma kemma konduñiguc hiñgacna zégic imi acguc hia hicñi énécmimac. ²² Ini zéwelec aiñguc iwawai imuac me imuac ninzéngeñu zéwelecgic imi moczoñ niñénécmiyu medacmu.

²³ Wañu keñkecma Yesunéñ ocmuñ téréyaiguc emma ackuazéc ku énécmima keru hofac oo ic kiwa

hécgina zéma galeŋ ieneŋ iwaru kemma yomuhuc zéma qesimigic; Gi némac kuc buŋaneŋ ai imi meanzaŋ? Mérénéŋ kuc buŋa imi géreŋ? ²⁴ Zégic Yesunéŋ ac yomuhuc zéma melenéŋ énécmiyec; Ni acguc ac momacguc qesi énécmiwa nézégic nimmaguc neŋ imuhucyanec némac kuc buŋaguc ai yomi meanzua imi énézéman. ²⁵ Yohaneac doku naec haka imi dimuacnec hayec? Kurumenéŋ igunec me ic igucnec? Imuhuc zéma qesiyu ieneŋ eŋawu ac yomuhuc eminiŋgic; Kurumenéŋ igunec hayec zéni némac niŋac ménda ninzéŋgé migic zémac. ²⁶ Waŋu ic embac ieneŋ Yohaneac Anutuac kua meme ic zéma ninzéŋgéanžu imuac niŋ ic igucnec hayec zéwiŋ zéni ionac niŋac zénéŋŋina hirizac. ²⁷ Imuhuc zéma Yesu yomuhuc ézégic; Ménda ninziŋ. Imuhuc zégic duŋa Yesunéŋ yomuhuc énézéyec; Ni imuhucyanec némac kuc buŋaguc iwawai yomi waŋanzua imi ménda énézéman.

Niŋ tohotoho hakawac qeqaiŋ ac zéyec.

²⁸ Ini dimuhuc ninzu? Ic méŋnéŋ naŋhéra kerac, naŋa walac iwac kemma ézéyec; Naŋna gi erac kemma waiŋ ai mena. ²⁹ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Ménda kemmanéŋ. Imuhuc zémaguc duŋa ewaya melemma keŋec. ³⁰ Waŋu maŋgoc imi naŋa méŋac muru kemma imuhucyanec ézéyec. Zéyu melemma zéyec; Maŋgocna hia kemmanéŋ. Waŋu inéŋ imuhuc zémaguc ménda keŋec. ³¹ Sucgiraiguc mérénéŋ maŋgocac ewa siŋ méndacma waŋec? Zéyu melemma zégic naŋa walac. Zégic Yesunéŋ énézéyec; Ni hélacnec énézézia, takis meme ic zéma hena yanda embac eneŋ ini onogicma walac Anutuac héngalenéŋ amaiguc keremmu.

³² Yohaneŋ haka solanawac hena énézéman zé hayec. Waŋu ini ménda ninzéŋgéic, néŋ takis meme zéma hena yanda embac eneŋ ninzéŋgéic. Waŋu ini haka imi hémmaguc kilenŋdac ewagina ménda melemma ménda ninzéŋgéic.

Soukiwa ai ic biria

³³ Qeqaiŋ ac méŋ zéwa niŋgic; Ai miŋina méŋnéŋ baec méŋiguc waiŋ ai medacma deminéŋ meyu lelecgéyec. Waŋu waiŋ hélé dokuya memeyawac hogoc méŋ meyacgéma imuaru galeŋ meme ama héŋgeŋa lesu herec méŋ megic eŋec. Imuhuc wamma boŋ meme ai ic ionac méraginaiguc haima baec méŋu keŋec. ³⁴ Kemma keru hélé metocgémuac naléya ducŋiyu welenéŋ qeqe ichéra ieneŋ hélé memu niŋac boŋa meme ai ic ionac muru méli énécmiyu keŋgic. ³⁵ Boŋa meme ai ic ieneŋ welenéŋ qeqe ic énépésima méŋ humumia qegic, méŋ qehumugic, méŋac hocnéŋ héigic. ³⁶ Imuhuc waŋgic muŋguc welenéŋ qeqe ichéra zaŋgégina walac keŋgic imi ogicma méli énécmiyu keŋgic. Waŋu séc imuhucyanec waŋ énécmigic. ³⁷ Waŋu tetecgiaiguc naŋa mélima yomuhuc zéyec; Ieneŋ naŋa imi eeya héimimu. ³⁸ Waŋu boŋa meme ai ic ieneŋ naŋa hémma yomuhuc zéma eminiŋ waŋgic; Ic yomi kecma ai yomuac mératéc meme ic wammac imuac hagic qeni humuyu mératéc aiya yomi neŋaoc mewinéŋ. ³⁹ Imuhuc zéma waiŋ ai igucnec késama héréma séŋgaŋgeŋ hiŋgacma qehumugic. ⁴⁰ Imuac nalé méŋac waiŋ ai miŋinanéŋ liliŋgéma hamac imi boŋa meme ai ic imi dimuhuc waŋ énécmimac? ⁴¹ Imuhuc zéyu melemma zégic; Ai ic biria imi humuc zérabéra mihiŋji énécmima waiŋ ai imi ai ic qacguc ai yawuwu

nalé séc héla hianec haimimuac
 séc ionac méraginaiguc soukiwa
 niñac ai imi hai énécmimac.
⁴² Yesunéñ munğuc toroqema
 zéyec; Ini kiwi téréyaiguc ac
 méñ yomuhuc hezac imi ménda
 oloñanžu? Mericqe ic enej hoc
 méñ héñara mema gilicic kenkeña
 iminéñ ama imuac hoc oruha
 wañec. Haka imi Miñ Kewuac
 murunec hicñiyu kicinanéñ
 héñni welic welicgiaguc wanzac.
⁴³ Imuac niñac ni énézúa,
 Anutuac héñgaléñ ama areña
 yanda imi méragina igucnec onag-
 icma baera méñac ic embac héla
 mihicñimu ionac méraginaiguc hai
 énécmiyu memu. ⁴⁴ Ic méñnéñ
 méñ hoc imuac qahaiguc mayu
 zéñgédacmac. Wañu hoc iminéñ
 ic méñac qahaiguc mayu qésérñu
 bororoña wammac.*

⁴⁵ Wañu hofac oo ic kiwahécgina
 zéma Farisaio ic ieneñ qeqaiñ ac
 imi eñañ niñ imuhuc zéyec imi
 niñtegicic. ⁴⁶ Wañu ieneñ imi
 héna méñ mihicñima Yesu késawin
 zé hochoc ai megic. Wañu ic
 embac ieneñ Yesu imi kua meme
 ic zéma nimmicic imuac niñac
 zénéñgina hiriyec.

22

Zammaréñ memec qeqaiñ ac.

¹ Yesunéñ acgina melemma
 munğuc qeqaiñ ac wamma
 yomuhuc énézéyec; ² Kurumenac
 héñgaleñ ama areña yanda
 imi ic kewu méñnéñ nañawac
 zammaréñ aria wammizac
 ésécnec. ³ Zammaréñ ariacwac
 hamu niñac kiwi oénécmiyec imi
 onac unurugic hamu niñac welen
 qeqehéra méli énécmiyu kemma
 énézégic, néñ ieneñ hawin zé
 ménda wañgic. ⁴ Wañu welen qeqe
 tosara munğuc méli énécmima
 yomuhuc énézéyec; Héihéré

énécmiyu imi onac yomuhuc
 énézému; Ninžu! Ni mariawac
 nene yanda oma nuac buru-
 makao zéma beric wañ haléc
 yandaguc qe oma iwawai moczoñ
 zéréñqéréñ wamma haidaczua
 imuac zammaréñ ariaciguc hagic.
⁵ Zéyu kemma énézégic, néñ
 gezac qeqe ménda wamma
 méñnéñ aiyaguc kenju, méñnéñ
 néñnagémba ai niñac kenec.
⁶ Wañu tosara enej ic kewuac
 welen qeqehéra imi énépésima
 zédesi énécmima unuhumugic.
⁷ Imuhuc wañgic ic kewu iminéñ
 qeri biric nimma yaré ic tuña méñ
 méli énécmiyu kemma sac nene ic
 imi unudacma ama areñgina ku-
 mugic zedarec. ⁸ Wañu welen qe-
 qehéra énézéma zéyec; Zammaréñ
 aria imi bec mézézéñgéwa hezac,
 néñ ic unuruyi imi enej eeginaguc
 ménda wanzu. ⁹ Imuac héna
 séraiguc kemma ic embac mi-
 hicñimu séc unurugic zammaréñ
 ariacwac hamu. ¹⁰ Imuhuc zéyu
 welen qeqe ic enej hénaiguc séc
 kemma ic embac hja me biria
 mihicñi énécmigic séc onagicic
 hagic. Hama tacma kenjic
 zammaréñ aria ama imi kuaya
 qeyec. ¹¹ Wañu ic kewunéñ ic
 embac hama tacgic imi inicmañ
 zé éréma héñu ic méñnéñ owo
 malekuya séha ménda haima
 hama tarec. ¹² Taru ézéyec; Ala gi
 némac niñac zammaréñ ariacwac
 maleku ménda héima hazañ?
 Imuhuc qesimiyu ic imi ac méñ
 zémañ zé osiyec. ¹³ Wañu ic kewu
 iminéñ welen qeqe ic yomuhuc
 énézéyec; Héna méria dérécgéma
 séñganğen siñi tunumañiguc
 gilicic, imuaru siacma zéra kima
 tacmac. ¹⁴ Sasala unurugic, néñ
 gési énécmima énépésimacac séha
 imi éréhécdac.

Takis haihaiyawac qesiqesi ac.

* **21:44:** Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc kemaña 44 yomi ménda hezac.

¹⁵ Yesunéh imuhuc zéyu tecgéyu Farisaio ic ienej amaginaiguc kemma azoroma acnéj simba méj dimuhuc meni kimac zéma niñareñgégic. ¹⁶ Niñareñ géma eñañ tohotoho ichécgina zéma Herodeac ichéra tosara momacnec méli énécmigic Yesuac hama zégic; Kiwi ic, gi imi ic héla, Anutuac haka imi hélacnec ku nénécmianzanj. Gi ic icnicmanj zé séwiginawac ménda héñanzanj imuac ic eñeja me mamaya ionac kicginaiguc ewa éréhéc ménda wanjanzanj. ¹⁷ Imuac efima zéna ninni. Geñ niñna Kisawac* takis haianzñj imi héna ac logizac me qahac? ¹⁸ Zégic Yesunéh ionac qeri biric imi niñtegicma zéyec; Ikoc ic ini némac niñac acnéj simba menéñzu? ¹⁹ Takis buñawac soukiwa méj nézéna hémba zéyec. Zéyu Denarion momacguc mema hagic. ²⁰ Wañu yomuhuc qesi énécmiyec; Yomi mérac ireha zéma némac kiwi ogic hezac? ²¹ Zéyu zégic; Kaisawac, imuhuc zégic énézéyec; Imuac Sisawac buña imi Sisa mima, Anutuac buña imi Anutu mimu. ²² Imuhuc zéyu ienej welicgéma waima keñgic.

Humuc igucnec yacyac imuac qesiqesi ac.

²³ Ai meme imuaru Sadukaio ic humuc igucnec yacyac ménda hezac zéanzu imi enej Yesuac muru hama yomuhuc qesimigic; ²⁴ Kiwi ic, Mosenéh yomuhuc nénézéyec; Ic méj nambéracya qahac humumac imi munianéh qawéra mema darawac buña qeli mihicñjmac. ²⁵ Wañu sucninaiguc dac muna 7 kecgic dacginanéj embac mema nambéracya qahac kecma humuyu, iwac iniña muniawac mériaiguc opocma keñec. ²⁶ Andia zéma andiawac andia imuhucyanec wanjgic keñu

7 moczoñj imuhuc wandacgic. ²⁷ Imuac tetcgiaiguc embac imi acguc imuhucyanec humuyec. ²⁸ Wañu ienej momac yanda embac imi megic imuac niñ embac imi humuc igucnec yacyarawac naléyaiguc 7 ionac murunec mérac iniña wammac? ²⁹ Zégic Yesunéh yomuhuc melemma énézéyec; Ini kiwi téréya me Anutuac kuha imi ménda niñasarima dindiñanec ménda niñyacgézu. ³⁰ Humuc igucnec yacyarawac naléiguc imi ic me embac ménda meamumu. Imuaru imi zammareñac buña qeénécmimia imi ménda hemac, néj kurumeñac Anutuac kua meme uña ésécnec kecmu. ³¹ Wañu enej humuc igucnec yacyarawac Anutunéh ac yomuhuc énézéyec imi ménda oloñgic? ³² Ni Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu zéyec imi ménda oloñ héñanzu? Anutu imi humuc ic ionac Anutu qahac, néj kic qeli ic ionac Anutu keczac. ³³ Ic tunj yanda ienej Yesunéh imuhuc ku énécmiyu nimma welicgéic.

Héna ac eñeja.

³⁴ Yesunéh acnéj Sadukaio ic menéñqe énécmiyu ara melemmuac séc qahac wanjec. Wañu imuac surucya imi Farisaio ic ienej nimma azorogic. ³⁵ Azoroma ionarunec héna acac kiwi ic méñnéj Yesu batucgé mima yomuhuc zéyec; ³⁶ Kiwi ic, héna ac sugcinaiguc némac acnéj eñeja wanzac? ³⁷ Zéyu Yesunéh yomuhuc ézéyec; Gi ewa qeriga moczoñnec qeri uñaga moczoñnec zéma niniña moczoñnec Miñ Kewu Anutuga siña nimmiwésémañ. ³⁸ Héna ac iminéj walac walac wanzac. ³⁹ Séha imuhucyanec méj hezac imi yomuhuc; Gi geñgac niñac siññij wanjamuanzanj séc alagawac

* **22:17:** Qac imuac hénia imi; Romawac ic kewu. Qac imuac hénia imi; Romawac ic kewu.

siɲniɲ wammiwésémaɲ. ⁴⁰ Héna ac éréhéc imuaru mia héna ac tosara moczoɲ zéma kua meme ic ionac ac moczoɲ imi koro koroyawac nanzac.

Dawidiac naɲa imuac qesiqesi ac.

⁴¹ Farisaio ic azoroma kecgic Yesunéh yomuhuc qesi énécmiyec; ⁴² Ini Kristoac† dimuhuc niɲanzu? Mérac qelia? Zéyu zégic; Dawidiac qelia. ⁴³ Zégic Yesunéh énézéyec; Imuhuc waɲu Dawidi i Uɲanéɲ ézéyu dimuhuc niɲac Kristoac, Miɲ Kewuna zémima yomuhuc zéyec? ⁴⁴ Miɲ Kewunéh‡ nuac Miɲ Kewuna ézéyec; Guac hazéchécga hénagawac duandiaiguc toco énécmidacba tecgémac nalé sura imuac séc gi hama héinaiguc tacbésémaɲ. ⁴⁵ Dawidinéɲ Kristoac Miɲ Kewuna zémiyeciguc némaciguc iwac qelia wammac? ⁴⁶ Imuhuc zéyu ic méɲ ara méɲ ménda melenec. Waɲu nalé imuarunec éréma emma méɲnéɲ méɲ ac méɲ efima ménda qesimigic.

23

Yesunéh Moseac héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic aciguc onoporec.

¹ Waɲu Yesunéh ic tuɲ zéma tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ² Héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic imi Moseac tataciguc tacanzu. ³ Imuac niɲ ac zéanzu imi moczoɲ nimma tohodacmu, néɲ wawaɲ memegina imi ménda méndacma wammu. Hénia imi yomuhuc; Ieneɲ ackuazéc imi kuanéh sac zéma ménda tohoanzu. ⁴ Waɲu ieneɲ hinac réwéria bisiqatéh wawaɲawac séc qahac imuhucya dérécgéma ic onac huaginaiguc haimaguc eɲaoc imi iwawai

imuhucya meyacbiɲ zé méragina merawa méɲ ménda haianzu. ⁵ Iwawai waɲanzu imi moczoɲ icnéɲ inicosoromu niɲac sac waɲanzu. Pakaginaiguc kiwi

téréyawac katapaya meyandima zéwelecac ninɲ héiqeli qeliac susuria imi maleku ginaiguc horuacnec meyandima haianzu.

⁶ Waɲu ariaciguc azoroma tatak ou walac taczac imuac siɲa nimma tocgotocgo amaiguc ic kiwawac tatak imuaru tacbiɲ zé waɲanzu.

⁷ Nénnagémba sombenjiguc méra qeɲe waɲ énécmima kiwi ic zéénécmimu niɲac waɲanzu.

⁸ Waɲu ini imi kiwi ic zéénécmimuc ménda wammu. Kiwi icgina imi momacguc sac keczac. Ini imi moczoɲ dacmuna wanzu.

⁹ Waɲu baeciguc ic méɲac niɲ maɲgoc ménda zémimu. Onac maɲgocgina imi momacguc sac kurumenjiguc kecancac.

¹⁰ Waɲu galeɲ zéénécmimu niɲ ménda wammu. Galeɲ momacguc sac keczac imi mia Kristo. ¹¹ Onarunec kunenɲinanéh tosara ionac welen qeɲe ic wammu.

¹² Méɲnéɲ méɲ eɲeya niɲac niɲu eɲu imi memamimac. Méɲnéɲ méɲ eɲeya niɲac niɲu mamac imi meemmimac.

¹³ Saecginaguc, ini héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini ikoc ic. Ic embac ionac kicginaiguc ini kurumenjic hénngaleɲ ama areɲa yandawac naguya imi hézicgéma namma eɲaɲ ménda keremma ic tosara kerembiɲ zé wanzu imi imuhucyanec ménda wai énécmigic kereɲanzu. ¹⁴ (Ménda hezac.)* ¹⁵ Saecginaguc, ini héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini ikoc ic. Ini ewa qeri melenj melenj ic momacguc mi-

† 22:42: Mesiaiwac. ‡ 22:44: Hebraio aciguc; Yawenéh. * 23:14: Kiwi méranéh ooya tosaraiguc yomuhuc ooyawac hezac; 23:14 Héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic, kic welenj wawaɲa ini! Ini malé ionac ama gericgina qécgéma kic welenj wamma zéwelecgina mehoriguma zéanzu. Imuac niɲac ini saecginaguc! Képésic ginawac bakia kunenj yanda melenj énécmimac.

hicŋiwij zé baec zéma kondur tiricma keŋanzu, néŋ méŋnéŋ ewaya melenu wagicma mebirigic sécgina onogicma geric siawac buŋa waŋanzac. ¹⁶ Saecginaguc, ini ic kiwa, kicgina hilichilicgia! Ini yomuhuc zéanzu; Ocmuŋiguc koroma zéselimuiguc héla qahac wammac, néŋ soukiwa goli ocmuŋiguc hezac imuaru koroma zéselimuiguc imi ac iminéŋ sipacgé énécmimac. ¹⁷ Ic qelaŋa zéma kic hilic ini! Némac iwawainéŋ kunéŋ wanzac? Goli me goli météré mianzac ocmuŋ imi mia? ¹⁸ Waŋu méŋ yomuhuc zéanzu; Zaki téréyaguc koroma zézé seli ac zéyu héla qahac wammac, néŋ zaki téréya qahaiguc haihaiya sese imuac koroma zéseliyu ac iminéŋ sipacgémimac. ¹⁹ Kic hilic ini, némac iwawainéŋ kunéŋ wanzac? Sese me sese météré mianzac zaki téréya imi mia? ²⁰ Imuac méŋnéŋ zaki téréyaguc koroma zéselimaciguc zaki téréya zéma iwawai moczoŋ imuac qahaiguc hezac imuac momacnec koroma zéselizac wammac. ²¹ Waŋu méŋnéŋ ocmuŋiguc koroma zéseliyec imi ocmuŋ zéma méŋ ocmuŋiguc kecanzac iorac muru koroma zéseliyec wanzac. ²² Waŋu méŋnéŋ méŋ kurumeniguc koroma zéselimac imi Anutuac tatic zéma imuac qahaiguc tacanzac i acguc momacnec koroma zéselizac tanec wanzac. ²³ Saecginaguc, ikoc ic ini, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini miŋsupe zéma zuazua hénia hénia imi méndéŋgic méra éréhéc waŋu imuacnec momacguc Miŋ Kewuac buŋa haianzu. Waŋu néwécgeŋa héna acac héla yéwéria tosara, kekec solana zéma goi héihéi zéma ninzéŋ ninzéŋ imi waidacgic. Waŋu méŋ néwécgeŋawac tohoma méŋ néwécgeŋawac héŋacya ménda

memuac heyec. ²⁴ Ic kiwa, kicgina hilichilicgia! Ini gisic iwawai kaiwe momacguc kecma humumia imuhucya imi Anutuac gésima giligic keŋanzu, néŋ kamele yan kunéŋ yanda imuhucya imi eŋaoc hémbaoc wamma qécgé énécmianzu. ²⁵ Saecginaguc ikoc ic, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic ini! Ini zéic sokoc séwéla sac zuacma imuac qeriaiguc imi hémbaoc zéma séwíac siŋ imi tigic kuaya qeanzac. ²⁶ Farisaio ic, kicgina hilichilicgia! Ini sokoc zéma zéic imuac qeria imi walac zuacsorocgéna séwéla imuhucyanec lalacnec wammac. ²⁷ Saecginaguc ikoc ic, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic ini! Ini imi kic suaŋ mandéc ooya éscnec séwéla imi héŋsoroc sorocgia, néŋ qeriginaiguc ic humumia ionac sigcina zéma iwawai gizoŋ bazona hénia hénianéŋ kuaya qema hezac. ²⁸ Ini imuhucyanec séwiginanéŋ ic kicginaiguc solananima keczu, néŋ qerigina imi ikoc zéma héna ac logilogi imi koya qema hezac. ²⁹ Saecginaguc ikoc ic ini, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini kua meme ic ionac kic suaŋ meyacgéma ic solana niŋqeli énécmimiawac iwawai imi hiabianec mezericma kumugic nananzac. ³⁰ Imuhuc wamma ini yomuhuc zéanzu; Yanda hécnina kecgic nalé imuaru kechiŋnec ieneŋ kua meme ic unugic toroqema méranina ménda énécmiwiŋnec. ³¹ Ini haka imuhuc wamma eŋaoc kua meme ic unuangic ionac qelihécgina keczu imuac hénia imi kawéya qema zéasari amuzu. ³² Yanda hécgina kápésic waŋgic imuac séciguc waŋgic kuaya qeyu! ³³ Mokoleŋ, qaté mokoleŋ imuac qeli ini, dimuhuc geric siawac buŋa zétecgé énécmimia imuacnec qiziziŋgéma ogicma

kemmu? ³⁴ Imuac mia ni nenaoc onac muru kua meme ic zéma niñtegic qindegic ic zéma hénac acac kiwi ic imi méli énécmiwa hagic ionarunec tosara unuhumugic tosara tocgotocgo amaginaiguc kémbiniñéñ unuma tauñ méñ igucnec tauñ méñu ununesi wañ énécmiwa kemmu. ³⁵ Imuac niñac ic solañá Abelac sac igucnec hénima éréma ocmuñ téréya zéma zaki téréya sugiraiguc qegic humuyec Bakaraiawac nañá Zarakiaiwac sac mayec nalé imuac suraiguc baeciguc sac solañá madarec imuac kitiwa moczoñ onac muru lilingéma hamac. ³⁶ Ni hélacnec téngéñ énézéwa, haka imuac bakia moczoñ hicñisai youmi onac muru lilingéma hamac. ³⁷ Yerusalem, Yerusalem, kua meme ic unuhumuma, méli énécmiyu hahaya imi hocnéñ énérianzan. Kuruc nenñianéñ merachéra qenñanénéñ tizozo énécmianzac ésécnec neñ hatac dahec guac qelihécga tocgé énécmimanñ zé wañi? Wañu ini imuac ewa siñsiñ ménda wañanñic. ³⁸ Héñgic imuac niñ amagina imi kisia wandaczac. ³⁹ Zéwa niñgic, ini hocnémma kenkecma kenkecgic naléya ducñiyu némma yomuhuc zému; Ohec wahec, Miñninawac qaraiguc hahaya!

24

Ocmuñ téréya imi kisi kiyon wandacmac zéyec.

¹ Yesunéñ ocmuñ téréya igucnec mama kenñu tohotoho ichéra ieneñ ocmuñ téréya ézégic hémmac niñac iwaru hagic. ² Imuhuc wañgic inéñ ac yomuhuc melemma énézéyec; Hélacnec énézéwa niñgic; Ini iwawai imi moczoñ hia hénzu? Wañu kecma

imi moczoñ hézéngegic madaru hoc méñnéñ hoc méñac qahaiguc ménda hemac.

Nalé tetecgiawac asé kiwiya.

³ Wañu Yesunéñ Oliwa ic baec boñaguc emma taru tohotoho ichéra enacnec éléñnec hama zégic; Zéna ninni. Némac naléiguc haka imi hicñimac. Wañu guac hahagawac zéma baec yomuac nalé tetecgiawac séséc imi dimuhuc hicñiyu hémbin? ⁴ Imuhuc zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Kecma méñnéñ ikoc ménda wañ énécmimu niñac galeñ memu. ⁵ Ic sasalanéñ nuac qacnaiguc hama Ni Kristo* mianéñ zéma ic embac sasala ikoc wañ énécmimu. ⁶ Wañu yaré hélawac suruc zéma imuac luhuc ac momacnec nimmu. Wañu auriwu niñac galeñ mema kecmu. Iwawai imuhucya kiléñdac hicñimacac hezac, néñ imi tetecgia qahacnec. ⁷ Baec méñac ic embac ieneñ yacma baec méñac ic embac hazéc wañ énécmimu. Héñgaleñ ama méñac ic embac ieneñ yacma héñgaleñ ama méñac ic embac hazéc wañ énécmimu. Wañu baera baeraiguc béti hicñiyu nañ memac. ⁸ Wañu haka imi moczoñ aži kikiyawac hénihénia. ⁹ Wañu nalé imuaru ic embac eneñ ini zérabéraiguc onopocma unuhumumu. Wañu ini nuac qacna niñac wamma baec séc ic embac eneñ hazéc wañ énécmimu. ¹⁰ Wañu nalé imuaru ic embac sasalanéñ manam batuciguc mama unumac. Wañu enaoc hésa amaiguc opocamuma hazéc wañamumu. ¹¹ Wañu kua meme ic ikora sasala hicñima ic embac sasala ikoc wañ énécmimu. ¹² Wañu hénac ac logilogi haka imi saiye ic embac sasala ionac goi héihéigina iminéñ sanñen qedacmac. ¹³ Wañu méñnéñ

* 24:5: Hebraio aciguc; Mesia imi halécnéñ météré mimia.

ménj nanſeligiyu teteugia hayu kéſayu kekec hémbénaŋa kecmac. ¹⁴ Waŋu kurumeŋac héngaleŋ amawac buŋa suruc hiabia iminéŋ baec séc ic embac ionac muru zéſaigic kendacmaguc imuaru mia nalé teteugia hamac.

Anutu zébirí qébirí wammímia.

¹⁵ Imuac niŋ ini kua meme ic Danielnéŋ zéyec séc Biria miŋjina iwawai mebirianzac iminéŋ ocmuŋ téréyaiguc naŋu hémma niŋtegiomu. (Olonzu ini hénia imi niŋ asarimu.) ¹⁶ Nalé imuaru Yuda baeciguc kecmu imi eneŋ baec boŋaiguc néngacdacmu. ¹⁷ Méŋnéŋ ménj ama qahaiguc naŋkecmac imi iwawai ama qeriaiguc hezac imi memaŋ zé ménda mama emmac. ¹⁸ Waŋu méŋnéŋ ménj aiiguc kecmac imi maleku andiaiguc hezac imi memaŋ zéma ménda liliŋgémac. ¹⁹ Nalé imuaru imi embac hériginaguc zéma namu gumu énécmianzu ionac muru yéwéri yanda hiŋi énécmima hemac. ²⁰ Ini zéwelecmigic, kia naléya me Sabata naléiguc haka imi hiŋjiwac niŋac. ²¹ Némac niŋ nalé imuaru réwéri kuneŋ yanda hiŋjima. Réwéri imuhucya imi baec kurumeŋ zéyu hiŋjiyec imuarunec éréma deguc ménj ménda hiŋjiyec. Waŋu imuac andiaiguc kecmu muŋguc ménj imuhucya ménda hiŋjima. ²² Waŋu nalé imi ménda mehotoŋjiwacnec séwiguc ic moczoŋ humudacmunec. Waŋu géſi énécmímia ionac niŋ wamma nalé imi meducŋjima. ²³ Waŋu nalé imuaru méŋnéŋ ménj énézéma Héngic, Kristo† i you, me Kristo i erimi zégic, ménda niŋzéhégému. ²⁴ Kristo ikora zéma kua meme ic ikora sasala hiŋjima sésécc kuneŋ yanda zéma haka méréra memu. Waŋu wammuac séc waŋu géſi énécmímia momacnec mesoho énécmiwiŋ zé batucgé

énécmimu. ²⁵ Niŋzu ni haka imi ménda hiŋjiyunec walac énézéza. ²⁶ Imuac mia baec kisiaiguc Kristo hiŋjima nanzac zémuiguc ménda kemmu. Waŋu Kristo imi ama ménjac qeriiguc taczac zégic imi acguc ménda niŋzéhégému. ²⁷ Piliticnéŋ néwéc Is iguc hiŋjima néwécgeŋ Wes iguc kerenzac ésécnec Icac Naŋawac hama hiŋji énécmímia imi tanec imuhucyanec wammac. ²⁸ Qamoc hezac imuaru kunta nei eneŋ tocgému.

Icac Naŋawac hahaya.

²⁹ Qenzeŋ manzeŋ yanda imi tegémac nalé idacmuaru imi kaiwe siŋjidéŋgéyu maso acguc asaha qahac wammac. Waŋu méŋni sikilu kurumeŋ igucnec tegéma madacgic kurumeŋac kuhanéŋ hirimac. ³⁰ Nalé imuaru Icac Naŋawac séséccnéŋ kurumeŋiguc wininiyu hémmu. Nalé imuaru baera baera ic embac eneŋ siacma qacma namma Icac Naŋanéŋ kuc yanda zéma kiwi asahaguc hosuſuiguc mayu héndacmu. ³¹ Inéŋ témuŋ hétéŋ yandaguc kua meme uŋahéra méli énécmiyu hamu. Hama géſi énécmímia imi kurumeŋ néwéc néwéc baec waŋgoŋa kemboŋ qahac igucnec moczoŋ tocgé énécmimu.

Fik icac pakeŋ ac.

³² Fik icac sésécc imi niŋareŋgému. Hawanéŋ dokuyaguc bébélacgia waŋu haréŋa hiŋjiyu nalé geri-waguc ducŋzac imi niŋasarianziŋ. ³³ Imuhucyanec ini haka imuhucya imi hiŋjiyu héndacma Icac Naŋa hosucginu hama naguiguc nanzac imi niŋtegiomu. ³⁴ Ni hélacnec énézéza. Hiŋjisai youmi ménda qahac wandacmunec haka imi moczoŋ

† 24:23: Mesia.

hicnjidacmac. ³⁵ Baec kurumenj qahac wammac, nérj nuac ackuazéc imi ménda qahac wammac.

Técnina nimma kecbijac hezac.

³⁶ Wañu imuac ai memeya zéma kaiwe kiwa imi ic méjnérj ménda ninzac. Kurumenjac kua meme uñj me Nanja acguc ménda ninzac, nérj Manjoc eneyanec sac ninzac. ³⁷ Icac Nanjawac hahaya imi Noawac naléiguc hicnjyec éséc nec hicnjimac. ³⁸ Ic embac enej nene zéma waiñ doku nezélélérj wamma ic embac meamumanec kecgcic doku qaonj hicniju Noanérj zéciciguc enec. ³⁹ Ic embac enej ménda ninjasarimanec kecgcic doku qaonj luma kisajénéc mima kenec. Icac Nanjawac hahaya imi acguc imuac séciguc hicnjimac. ⁴⁰ Nalé imuaru ic éréhéc aiiguc keric méj wagicma méj waiyu tacmac. ⁴¹ Embac éréhéc hoc hilananérj héla qésémma taric méj wagicma méj waiyu tacmac. ⁴² Miñ Kewuginanérj némac naléiguc[‡] hamac imi ini ménda ninzu imuac ini zenzej qeli qeli kecmu. ⁴³ Ini hénia yomuhuc niñanzu; Ama méjac miñinanérj némac naléiguc kowu nene enej hamu imi nimbacnec zenzej qeli qeli keru ama imi ménda hézénjgégwunec. ⁴⁴ Wañu ini acguc zérérj qérérj wamma kecmu. Ini ménda nimmanec kecgcic Icac Nanjanérj hamac.

Welenj qeqe ic héla zéma ikora.

⁴⁵ Mérénérj welenj qeqe solanja zéma ninjtegic qinjtegicyaguc wañu gésimiyu miñinawac murunec amayawac héna géséhéra énépésima naléya méndacma nene yaka méndérj énécmimac? ⁴⁶ Miñinanérj hama welenj qeqe ic imi haka imuhuc wamma keru hémmaciguc welenj qeqe iwac muru mérianj hemimac. ⁴⁷ Ni hélacnec énézézua, imuhuc wañu

miñinanérj iwawaiya moczonj welenj qeqe iwac mériaiguc haimidacmac. ⁴⁸ Nérj welenj qeqe biria kecma qerianérj miñna imi focdac ménda hamac zéma, ⁴⁹ ai momachéra unuhéi wamma alahéra iniguc doku seli nema kecmac imi ⁵⁰ nalé méj ménda nimma kekera imuaru, wañu kaiwe kiwa méj ménda ninjtegirec imuaru welenj qeqe iwac miñinanérj hamac. ⁵¹ Hama elicgémima[§] ikoc ic ionac séciguc bakia melenj miyu imuaru ewa biric wamma siacma zéra aric aric kima kecmac.

25

Embac buña qeénécmimia.

¹ Kurumenjac héngalenj ama imi embac seranja méra éréhécnérj eu buñagina mihicñiwijn zé kifagina késama kenjgcic éséc nec. ² Wañu ionac murunec embac seranja méra méj imi qelanja, wañu embac seranja méra méj imi ninjtegic qinjtegic ginaguc. ³ Qelanja ienenj kifagina megic, nérj dokuya ménda mema kenjgcic. ⁴ Wañu embac ninjtegic qinjtegic ginaguc ienenj imi kiruniguc dokuya tima kifaginaguc momacnec késama kenjgcic. ⁵ Wañu eu buñagina imi naléya mehorugima ésénj ésénj hayu embac enej moczonj gaunérj qélélérjgég énécmiyu mama hegic. ⁶ Hegic sinji namuñaguc qac méj yomuhuc hicnjyec; Héngic, eu buñagina hazac! Focdac mama hama héihérémgic. ⁷ Imuhuc zégic embac seranja enej moczonj qelima yacma zérérj qérérj wamma kifagina mindinjigic. ⁸ Wañu qelanja ienenj ninjtegic qinjtegic ginaguc ionac yomuhuc énézégic; Kifanina imi békémanj zé wanzac imuac dokugina kisima méndérj nénécmigic. ⁹ Imuhuc zégic embac ninjtegic qinjtegic ginaguc enej

[‡] 24:42: Me nalé kiwaiguc. [§] 24:51: Kiwi tosaraiguc; Heriru éréhéc wammac.

yomuhuc melemma énézégic; Méndemma haini ménda sécgé nénécmiyu neŋaŋ moczoŋ osiwiŋ niŋac. Imuac ini qisicnec amaiguc kemma sécgina boŋ megic. ¹⁰ Imuhuc zégic ieneŋ kifa dokuya boŋ mewiŋ zéma kemma kecgicnec suraiguc eu buŋa imi haréyu embac seraŋa zéréŋ qéréŋ wamma kecgic ieneŋ eu buŋaginaguc momacnec zammaréŋ ariaciguc kereŋgic naguya héigic. ¹¹ Imuac andiaiguc embac seraŋa tosara hama zégic; Miŋ Kewunina Miŋ Kewunina nagu imi aunénécmina. ¹² Zégic zéyec; Héla nec énézéwa niŋgic neŋ ini ménda niŋénécmizua. ¹³ Hénia imuac niŋ ini zenzeŋ qeli qeli kecmu. Ini imi némac naléiguc icac naŋa hamac imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa ménda niŋzu.

Ai memeac sese Anutunéŋ ewa hiawac nénécmiyec.

¹⁴ Imi mia ic ménéŋ baec ménu kemmaŋ zé weleŋ qeŋe ichéra unuruma iwawaiya hai énécmiyec ésécnec. ¹⁵ Ai memeac sécginawac énécmima ménac imi goli soukiwa méra mén, ménac imi éréhéc, ménac imi momacguc énécmima keŋec. ¹⁶ Méra mén meyc inéŋ focdac kemma soukiwa iminéŋ iwawai boŋ mema nénnagémba ai mema méra ménac séc mesaiyec. ¹⁷ Éréhéc meyc i acguc imuhucyanec wamma éréhécac séc mesaiyec. ¹⁸ Waŋu momacguc meyc inéŋ kemma baec éséma miŋinawac soukiwa imi musaŋgéyu heyec. ¹⁹ Nalé horua tecgéyu weleŋ qeŋe ionac miŋinanéŋ liliŋgéma hama iniguc momacnec tacma aigina dimuhuc megic imuac hénia zé qesiniŋ waŋec. ²⁰ Méra mén meyc inéŋ méra ménac séc mesaima mema hama yomuhuc ézéyec; Miŋ Kewu gi nuaru goli

soukiwa méra mén nénénc, hénna neŋ méra mén muŋguc mesaima mezua. ²¹ Imuhuc zéyu miŋinanéŋ zéyec; Hiabia waŋnec, weleŋ qeŋe hiabia zéma ic héla, gi ai komora imi hiabianec menec, imuac ni iwawai sasala haigémba guac miŋga nuac ségiségiiguc toroŋe nénna. ²² Soukiwa éréhéc meyc i acguc hama zéyec miŋna nuaru éréhéc nénénc, hénna you muŋguc éréhécac séc mesaizua. ²³ Zéyu miŋinanéŋ zéyec; Hiabianec waŋnec weleŋ qeŋe hiabia zéma ic héla, gi ai komora hiabianec menec imuac neŋ iwawai sasala haigémba guac miŋga nuac ségiségiiguc toroŋe nénna. ²⁴ Waŋu momacguc meyc inéŋ hama yomuhuc zéyec; Miŋna gi imi ic selia, ménda himicma mema, ménda méndéŋ énécmima tocgoanzaŋ imi ni niŋasariyi. ²⁵ Imuac zénéŋ hiri wamma kemma guac soukiwa imi baec qeriaiguc musaŋgéwa heyec. Guac iwawaiga yomi hénna. ²⁶ Imuhuc zéyu miŋinanéŋ melemma zéyec; Weleŋ qeŋe biria mézé titigaguc, gi nuac ninna ménda himicma mema, ménda méndéŋ énécmima tocgoanzua tanec waŋec? ²⁷ Imuhuc nin nēciguc gi nuac soukiwa imi kilēŋdac hofi amaiguc haiwaŋnec ni liliŋgéma hama soukiwa neŋgocya zéma sisia momacnec mewinec. ²⁸ Imuhuc zéyu tecgéyu ai ic kiwa yomuhuc ézéyec; Momacguc iarunec wagicma méra éréhéc késa keczac iwac mina. ²⁹ Iwawai hemimia inéŋ ménac késayu kindindiŋa wammac. Waŋu ménda hemimia inéŋ komodia hemiyec imi acguc wagiru qahac wandacmac. ³⁰ Weleŋ qeŋe eŋomia yomi séŋgaŋgeŋ siŋi tunumaŋiguc nesigic hiŋgacma imuaru ewa biric wamma siacma zéra aric aric kima kecmac.

Baera baera zégési énécmimac.

³¹ Icac Naŋa eŋeya kiwi asa-haguc kua meme uŋa moczoŋ iniguc lilingéma hama eŋeya tatac asahaguc imuaru tacmac. ³² Tacma baera baera ic embac hénia hénia eŋeya kic ségériaiguc tocgé énécmima rama galenŋéŋ rama zéma noniŋ gési énécmianzu ésécnec gési énécmiyu eŋac eŋac nammu. ³³ Gési énécmima rama imi héiyaiguc noniŋ imi kanayaiguc onopocmac. ³⁴ Nalé imuaru ic kewunéŋ héiyaiguc nanzu ionac yomuhuc énézémac; Nuac Maŋgocnawac mériaŋ énécmimia ini haréma héngalen ama areŋa yanda baec kurumen zéyu hicŋiyec nalé imuaru bec onac niŋ wamma walac meyecac hezac imi mératéc késamu. ³⁵ Neŋ yaka niŋ humuwa gumu néŋgic. Waŋu doku niŋ humuwa doku hima néŋgic neyi. Waŋu ic kianŋ kecba héihéré néŋgic. ³⁶ Maleku niŋac hocba maleku héinéŋgic. Hafi niyu néngalen wannéŋgic. Hésa amaiguc kecba hama néŋgic. ³⁷ Imuhuc zéyu ic embac solaŋa eneŋ zégic; Miŋ Kewu nini némac naléiguc gi yaka niŋ humuna gémma gumugéŋiŋ? Némac naléiguc gi doku niŋ humuna gémma doku hima géŋiŋ. ³⁸ Némac naléiguc gi ic kianŋ kecna gémma héihéré géŋiŋ? Némac naléiguc gi maleku niŋac hocna gémma maleku héigéŋiŋ? ³⁹ Némac naléiguc hafi giyec me hésa amaiguc tacna hagéŋiŋ? ⁴⁰ Imuhuc zégic ic kewunéŋ melemma zémac; Ni hélacnec énézéwa niŋgic, ini ninzéŋ ninzéŋ dacmuna hécna you nanzu ionarunec mamayagina méŋac iwawai wammigic imi nuac waŋgic tanec wanzac.

⁴¹ Waŋu inéŋ kanayaiguc naŋgic ionac yomuhuc énézémac; Saecginaguc, ini wainémma Biria miŋina zéma iwac kua meme uŋahéra

ionac niŋac geric hémbénaŋa walac meyu heyecac hezac imuaru hiŋgacgic. ⁴² Ni yaka niŋ humuwa ini yaka méŋ ménda gumu néŋgic. Doku niŋ humuwa ini doku méŋ ménda hima néŋgic. ⁴³ Ic kianŋ kecba ménda héihéré néŋgic. Maleku niŋac hocba maleku méŋ ménda héinéŋgic. Hafi niyec me hésa amaiguc tacba ménda hama néŋgic. ⁴⁴ Waŋu ieneŋ imuhucyanec melemma zému; Miŋ Kewu némac naléiguc génni yaka niŋ humunec me doku niŋ wannec me ic kianŋ wamma hanec me séwi usu niŋac wannec me yaŋ hafi giyec me hésa amaiguc tacna méra ménda géŋiŋ? ⁴⁵ Imuhuc zégic Ic kewunéŋ yomuhuc melemma zémac; Ni hélacnec énézéwa, mamaya yomi ionarunec momacguc yomuac iwawai ménda wammigic imi mia nuac niŋ ménda waŋgic wanzac. ⁴⁶ Ini zérabéra tetecgia qahaciguc kereŋgic, ic solaŋa yomi eneŋ kekec hémbénaŋaiguc keremmu.

26

Yesu qehumuwiŋ zé sasaŋgiaiguc eminimma niŋareŋgéŋic.

¹ Yesunéŋ ac imi moczoŋ zédaru tecgéyu tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ² Ini ninzu ésécnec ai meme éréhéç hama keŋu nagu sacyaguc ogicma keŋkeŋa imuac kendoŋ wammac. Waŋu Icac Naŋa ic héngeneŋa wéndaraiguc qemu niŋac wamma wai énécmimu. ³ Waŋu nalé imuaru hofac oo ic eŋeŋa zéma ic embac ionac galenŋ hécgina ieneŋ hofac oo ic kiwagina Kayafawac ama kewuyaiguc togégic. ⁴ Tocgéma ikoc wammima Yesu imi éléŋnec késama qewiŋ zéma sasaŋgiaiguc eminiŋgic. ⁵ Eminimma yomuhuc zégic; Kendoŋ yandaiguc imuhuc ménda wambiŋ, ic embac ieneŋ

qewelon qema qetali nénécmiwu niñac.

Yesu Betania amaiguc halécnéñ naecmimia wanjec.

⁶ Wanju Yesunéñ Betania ama arenjaiguc séwi wizi ic zémimia Simonac amaiguc tarec. ⁷ Tacma nene neyu embac méñnéñ iwac muru kemma haléc héméña hiabia, boña yanda imi iwac oruhaiguc qocgéma naecmiyec. ⁸ Imuhuc wanju tohotoho ichéra ienenéñ héngic qerigina biriyu zégic; Némac niñac imi eñ audaczac? ⁹ Iminéñ boña eñeña mema ic maqeqeya énécmimacac séc wambacnec. ¹⁰ Imuhuc zégic Yesunéñ bec niñtegicma yomuhuc énézýec; Ini némac niñac embac zéhési wammizu? Embac imi iwawai hiabia wan nénzac. ¹¹ Ic maqeqeya imi nalé séc iniguc kecmu, néñ ni mia nalé séc iniguc ménda kecman. ¹² Embac imi haléc héméña hiabia séwinaiguc qocgé némma humuwa téngénémmu imuac mia zéréñ qéréñ wan nénzac. ¹³ Ni hélacnec énézézua, baecac qahaiguc imuac me imuac buña suruc hiabia yomi zéauma kemmu séc haka embac yominéñ wanzac imi acguc énézégic niñqelimimu.

Yudanéñ Yesu méraginaiguc opocman zé ewa momac wanjec.

¹⁴ Nalé imuaru tohotoho ichéra 12 ionarunec méñ qara Yuda Kariot inéñ hofac oo ic kiwa ionac muru kemma qesima énézýec; ¹⁵ Ni Yesu méraginaiguc opocba némac iwawai némmu. Imuhuc énézýu ienenéñ soukiwa siliwa 30 migic. ¹⁶ Wanju ic imi nalé imuarunec Yesu méraginaiguc opocman zé naléyawac horec.

Nagu sacyaguc ogicma kenkeña imuac kendoniguc momacnec tacgic.

¹⁷ Saméñ yisya qahac imuac kendon ducnyu tohotoho ichéra enéñ Seiyaiguc Yesu qesimima zégic; Nini deguc ama dimuaru nagu sacyaguc ogicma kenkeña kendon imuac yaka omézézéñ wanngémbiñ? ¹⁸ Imuhuc zégic yomuhuc énézýec; Ini ama arenj yandaiguc keremma ic méñac yomuhuc ézému; Kiwi icninanéñ yomuhuc zézac; Naléna ducñzac imuac niñ tohotoho ichéna iniguc nagu sacyaguc ogicma kenkeña imuac kendon imi guac amaiguc tacman. ¹⁹ Wanju tohotoho ichéra enéñ Yesu zýec séc nagu sacyaguc ogicma kenkeñawac kendon imuac nene imi memézézéñ wanngic. ²⁰ Ama sinjiyu Yesu imi tohotoho ichéra 12 iniguc momacnec nene newiñ zé tacgic. ²¹ Nene nema tacma yomuhuc énézýec; Ni hélacnec énézézua, onac murunec méñnéñ andé numac. ²² Imuhuc zýu tohotoho ichéra ienenéñ ewa biric kunéñ yanda wamma eñac eñac qesimima kemma yomuhuc zégic; Miñ Kewu, hélacnec ni qahac, imi ni me? ²³ Wanju inéñ yomuhuc énézýec; Niguc momacnec zéiciguc yaka tindungéziç inéñ mia andé numac. ²⁴ Icac Naña imi kiwi téréyaiguc ooyawac hezac séc kemmac, néñ Icac Naña andé qemac inéñ saecyaguc wammac. Ic imi ménda hicñiwacnec hia wambacnec. ²⁵ Imuhuc zýu Yuda kecma Yesu andé qeyec inéñ yomuhuc melemma zýec; Kiwi ic, hélacnec ni qahac, imi ni me? Imuhuc zýu yomuhuc zýec; Geñgaoc imuhuc zézan.

Miñ Kewuac saméñ zýu héniyec.

²⁶ Wanju yaka nema tacgic Yesu saméñ mema mozoc ac zéma méndémma tohotoho ichéra énécmima zýec; Mema negic, yomi imi nuac séwi busuna. ²⁷ Imuhuc wammaguc sokoc

mema ewa hia ac zéma énécmima zéyec; Ini moczoŋ yomi negic.
²⁸ Yomi sisipac acac sacna. Képésic wai énécmimaŋ zé ic embac sasala onac niŋac pocgé énécmimia.
²⁹ Zéwa niŋgic, ni deguc muarunec waiŋ ic hésawac gocmia yomi muŋguc ménda nema kecma nalé imuhucgeŋ Maŋgocnawac héngalenŋ ama areŋa yandaiguc iniguc waiŋ qeliawac nemaŋ.
³⁰ Waŋu mepé qepési legic méŋ héigic tecgéyu yacma Oliwa baec boŋaiguc keŋgic.

Yesunéŋ Petero bianaŋ ara ézéma goro ac wammiyec.

³¹ Waŋu imuaru kemmanec Yesunéŋ yomuhuc énézéyec; Ac méŋ yomuhuc ooyawac hezac; Ni rama galenŋina imi qewa rama tuŋa imi qeqelalaŋ qedacmu. Imuac niŋ deguc siŋiya ini moczoŋ wainémma kendacmu.
³² Waŋu humuc igucnec yacmaguc neŋ mia kiwa meénécmima Galilaia baeciguc walac kemmaŋ.
³³ Imuhuc zéyu Petoronéŋ ara melemma zéyec; Tosara eneŋ moczoŋ waigémbu, néŋ ni méndagucnec waigémmaŋ.
³⁴ Imuhuc zéyu Yesunéŋ zéyec; Ni hélacnec gézézua, siŋi yomuaru kuruc ménda qarunec gi hatac haréwéc qaecgé némbésémaŋ.
³⁵ Imuhuc zéyu Petoronéŋ zéyec; Giguc humuwic zé hia humuwic, ni ménda qaecgé gémmaŋ. Inéŋ imuhuc zéyu tohotoho ichéra tosia moczoŋ imuhuyanec zédacgic.

Yesunéŋ Gesemane baec boŋaiguc zéwelerec.

³⁶ Imuhuc zéma kemma kisi méŋ qara Gesemane imuaru keremma Yesunéŋ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ni eri kemma zéwelec wamma kecbanec ini yomuaru tackecmu.
³⁷ Imuhuc zéma Petero zéma Zebedaioc nanhéréra énépésima

keŋec. Kemma niŋyéwériama ewa biric waŋec.
³⁸ Waŋu énézéma zéyec; Ewa qerinanéŋ humucac déciguc hosuc gémacac séc ewa biric kunerŋ yanda waŋzac. Imuac ini you niguc kic qeli tacmu.
³⁹ Imuhuc zéma eŋeyaoc komodia méŋ kemma mama sicgéyu kic ségéria baeciguc mayu yomuhuc zéma zéwelerec; Maŋgocna, hia wawaŋawac séc waŋu qenzenŋ manzenŋ sokoc yomi ni nogicma kemmac. Waŋu nuac siŋnawac qahac, néŋ geŋga siŋgawac séc wambésémaŋ.
⁴⁰ Waŋu imuacnec liliŋgéma tohotoho ichéra ionac hama iniru gau hekecgic Petoro qesimima zéyec; Ini niguc kaiwe kiwa momacgucac séc zenzenŋ qeli qeli kecmuac séc qahac waŋec?
⁴¹ Manambatuciguc maunuawac niŋac, kic qeli kecma zéwelec waŋgic. Ewa qeriginanéŋ efizac, néŋ séwiginanéŋ kuha qahac waŋzac.
⁴² Imuhuc zémaŋguc muŋguc kemma yomuhuc zéweleru hatac éréhéc waŋec; Maŋgocna, qenzenŋ manzenŋac sokoc yomi ménda newaguc ménda nogicmacac hezaciguc, guac ewa siŋga seligimac.
⁴³ Waŋu liliŋgéma iniru kicgina yéwéria yanda waŋu gaugina hekecgic.
⁴⁴ Imuhuc inicma onopocma muŋguc kemma ac imuacnec zéma welerec. Weleru hatac haréwéc waŋec.
⁴⁵ Weleru tecgéyu liliŋgéma tohotoho ichéra ionac hama énézéyec; Ini gaugina hezunec? Héŋgic nalé bec ducŋiyu Icac Naŋa imi andé qema kápésic ic ionac méraginaiguc oporu emmac.
⁴⁶ Yacgic kenni! Andé qeŋe icna you hazac.

Andé qemiŋiyu Yesu késagic.

⁴⁷ Ac imuhuc énézémanec naŋu, tohotoho ichéra 12 ionarunec méŋ, Yuda imi hayec. Waŋu i guc momacnec ic tuŋ yanda, hofac oo ic kiwa zéma galenŋ ienenŋ

méli énécmigic tewi luacginaguc hagic. ⁴⁸ Wañu andé qeqe ic iminéñ séséc aren mindinjidacma bec yomuhuc énézéyu nimma hagic; Ic mén kiric nemiwa imi mia zéma késamu. ⁴⁹ Wañu ic imi focdac Yesuac muru hama Ohec wahec! Kiwi icna zéma kiric nemiyec. ⁵⁰ Imuhuc wañu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Ala, néma haka wammañ zé hazañ haka imuac mia wambésémañ. Imuhuc zéyu ic hagic imi eneñ hama Yesu késagic. ⁵¹ Imuhuc wañgic Yesuguc wañgic ionarunec méñnéñ méramma souya kupenja igucnec héréma hofac oo ic kunerjac welen qequeya méñac gezawa qeriru mayec. ⁵² Imuhuc wañu Yesunéñ zéyec; Souga kupenjaiguc haina hinjaru. Méñnéñ mén sougina hérému imi sou zéraiguc humudacmu. ⁵³ Ini niñgic neñ Manjocna ézéwa degucdacmi kua meme unahéra tuñ yanda 12 ogicma méli némmacac séc qahac wanzac me? ⁵⁴ Wañu neñ imuhuc wambinec, ackuazéc téréyanéñ imuhuc hicñjamac zézac iminéñ dimuhuc héla héiwacnec? ⁵⁵ Imuhuc zéma ic tuñ ionac yomuhuc énézéyec; Ini némac niñac sac nene énépésianzu ésécnec legic tewiginaguc hama népésiwiñ zé wanzu? Ni kaiweya kaiweya ocmuñ téréyaiguc tacma ic embac ku énécmianji, wañu ini ménda népésigic. ⁵⁶ Wañu haka yomi kua meme ic ionac kiwi imi héla héimac niñac yomuhuc hicñjizac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ moczon Yesu waimima néngacdacgic.

Yesu hofac oo ic enejaginawac wésiaiguc nañec.

⁵⁷ Yesu késagic ieneñ héréma hofac oo ic kunegina Kayafawac ama kewuyaiguc kenjic. Wañu imuaru mia héna acac kiwi ic zéma galen eneñ tocgéma tacgic.

⁵⁸ Wañu Peteronéñ andéginu Yesu lakec méndacmima hofac oo ic kunegina iwac demin qeriaiguc kereñec. Keremma demin galen ionac sugcinaiguc tetcgiaiguc dimuhuc wammimu imi hémmañ zé tarec. ⁵⁹ Wañu hofac oo ic kiwahécgina zéma ic kiwa moczon Yesu qehumuwiñ zé ikoc ac tosara qemuac séc mén mihicñjiwiñ zé hochoc ai megic. ⁶⁰ Wañu héipuc ic ikora sasala wéséginaguc hama nañgic, néñ ara mén ménda mi-hicñjigic. Wañu imuac andiaiguc ic érehéc wéséginaguc hama nañoc. ⁶¹ Namma yomuhuc zéyoc; Ic yominéñ yomuhuc zéyec; Ni Anutuac ocmuñ téréya héwuratima ai meme haréwéc imuac qeriaiguc muñguc memizicgémanjac séc. ⁶² Imuhuc zéyic nimma hofac oo ic kuneñ imi yacma Yesu qesimima zéyec; Ac bakia mén ménda zéwésémañ? Hazéc wañgémma zézaoc ac imi némac ac? ⁶³ Qesiyu Yesu imi ara qaiyu nañu hofac oo ic kuneginanéñ ézéma zéyec; Anutu kerecac keczac iwac qaciguc hélacnec zéselimaguc zéna ninni, Gi imi Anutuac Nañu Kristo me qahac? ⁶⁴ Qesiyu Yesunéñ melemma zéyec; Geñ mia bec zézan, wañu zéwa niñgic andiaiguc Icac Nañu ni imi Kuc buñayaguc iwac méra héi igucnec tacma kurumeñac hosusu qahaiguc namma hawa néndacmu. ⁶⁵ Imuhuc zéyu hofac oo ic kuneginanéñ malekuya muzuracgéma zéyec; Ic yomi Anutu zébiri mizac, imuac némac niñac muñguc héipuc ic tosara mihicñjiwiñ zé wambiñ? Ninzu, eneyaoc mia Anutu zébiri miyu nindaczu. ⁶⁶ Imuac ini dimuhuc ninzu? Qesiyu ieneñ zégicnéñ; Ic yomi humucac buñu. ⁶⁷ Wañu Yesuac kic ségériaiguc sépécgé héima méragina mis-icgéma qegic. Wañu tosanéñ

nekañaguc otoma zégic; ⁶⁸ Gi Kristo wanzañguc zéhicñina, mérénéh guzac?

Peteronéh Yesu qaecgé miyec.

⁶⁹ Nalé imuaru Petero imi demin qeriaiguc tarec. Taru welen qeqe embac méñnéñ iwac muru hama zéyec; Gi acguc Galilaia ic Yesuguc kecneç. ⁷⁰ Wañu inéh tacgic moczoñ yanda ionac kicginaiguc qaecgéma zéyec; Gi némac arawac zézanj imi ni ménda niñacgézua. ⁷¹ Imuhuc zéma sanjulañaguc keñu embac méñnéñ hémma ic embac imuaru nañgic imi énézéma zéyec; Ic yomi Nazarete ic Yesuguc kecañec. ⁷² Imuhuc zéyu Peteronéh muñguc zéselima zéyec; Ni ic imi ménda ninzua. ⁷³ Imuhuc zémaguc komora méñ nañu tosara imuaru nañgic ieneñ hosuru kemma Petero ézégic; Hélawac gi ionac areñ igucnec, némac niñ acgawac taneranéh zéhicñi génzac. ⁷⁴ Imuhuc zégic inéh hénima saecgé amuma zéselima zéyec; Ni ic imi ménda nimmizua. Imuhuc zétecgéyu nalé idacmuaru kuruc qarec. ⁷⁵ Qaru Petero imi Yesunéh ac yomuhuc ézéyec imi niñqeliyec; Kuruc ménda qarunec hatac haréwécac séc ni qaecgé némbésémañ. Imuhuc niñqelima séñgañgeñ hiñgacma siac howuc siac siarec.

27

Yesu Pilatoac muru wagicma keñgic.

¹ Ama ewiaiguc hofac oo ic kiwahéçgina zéma galeñ eneñ ewa momac wamma Yesu humuciguc opocbiñ zé tocgéma eminiñgic. ² Wañu zétecgémaguc dérécgéma héréma kemma baec galeñ Pilatoac méraiguc opocgic.

³ Nalé imuaru Yuda, Yesu andé qeyec inéh héñu Yesu imi késpedesiraguc zéma zétecgégic niñu

ewaya lilingéyu nimbiri amuma siliwa soukiwa 30 imi hofac oo ic kiwahéçgina zéma galeñ ionac muru mema keñec. ⁴ Kemma yomuhuc énézéyec; Ni ic késpedesic qahac iwac sac haima boña mema késpedesic wañi. Imuhuc zéyu ieneñ imi nonac ai qahac geñgaoc mindiñina zégic. ⁵ Imuhuc zégic siliwa soukiwa imi giliyu ocmuñ téreyaiaguc eñu kemma eñeya ewa sac neyec. ⁶ Wañu hofac oo ic kiwa ieneñ soukiwa imi medacma zégic; Soukiwa yomi imi sac boña, sokociguc haiwiñ imi hénia ac sigimac. ⁷ Imuhuc zéma ewa momac wamma soukiwa iminéh kewuc meme ic méñac baec méñ ic kianñ ionac kicsuañ buñawac boñ megic. ⁸ Hénia imuac niñac nalé imuacnec éréma hama deguc baec imuac Sac Baera zéanzu. ⁹ Haka imuhuc hicñiyu kua meme ic Yeremianéh zéyec ac yominéh hélaguc wañec; ^{*} Israel ic eneñ boñawac zéyec siliwa soukiwa 30 imi mema ¹⁰ Miñnanéh nézéyec ésécnec kewuc meme ic méñac baec boña niñac haimigic.

Pilatonéh Yesu qesimiyec.

¹¹ Wañu Yesu imi Pilatoac kiwaiguc nañu qesimima zéyec; Gi ta Yuda ic ionac ic kewu me? Imuhuc zéyu Yesunéh melemma zéyec; Geñgaoc zézanj. ¹² Wañu hofac oo ichéçgina zéma galeñ ieneñ ac séwélaiguc haima zégic acgina ménda melenec. ¹³ Wañu Pilatonéh qesimima zéyec; Gi hazéc wañgémma héipuc ac sasala zézu imi ménda ninzañ? ¹⁴ Zéyu ara méñac méñ, ac bakia méñ ménda zéyec. Imuhuc wañu baec galeñ imi kilenñ welicgéyec.

Baraba me Yesu?

¹⁵ Kendonñ séc baec galeñ iminéh ic embac ionac ewa siñ tohoma hésa ic méñ hulacmiyu hiñgacañec. ¹⁶ Wañu nalé imuaru

^{*} 27:9: Yer 18:3, 32:6

hésa ic ménj qara kenjena kerec, iwac qara imi Baraba. ¹⁷ Wanju ic tocgodacma nanjic Pilatonénj qesiénécmiyec; Mérac hulac énécmimanj niñac wanzu, Baraba me Yesu Kristo zéanzu imi mia? ¹⁸ Ic imi Yuda ic ienenj Yesu enj nimbupuc wamma iwac muru opocgic imi niñtegicma imuhuc qesiénécmiyec. ¹⁹ Wanju Pilato imi zégési tatacyaiguc tacmanec keru iniñanénj ac haima zéyec; Gi ic solañja iwac mia haka ménj ménda wammiwésémanj, ni deguc sinja gau hémma iwac niñac niñyewéri kunenj yanda miñicñizua. ²⁰ Wanju hofac oo ic kiwahécgina zéma galeñ ienenj Baraba hulac énécmima Yesu qegic humumac niñac ic embac tunjaguc zéqafenj waj énécmima zégic. ²¹ Wanju baec galeñnéñ munjuc qesiénécmima zéyec; Sugira igucnec mérac mia onac niñ wamma hulacmimanj zé wanzu? Zéyu zégic; Baraba! ²² Zégic Pilatonénj énézéyec; Wanju Yesu Kristo zémianzu i deic wammimanj? Imuhuc zéyu moczoñ zégic; Imi iciguc birinénj qegic. ²³ Imuhuc zégic baec galeñnéñ munjuc qesiénécmiyec; Némac késpedes niñ? Imuhuc zéyu ienenj munjuc yanda qac gigilanjéma zégic; Icguc qegic! ²⁴ Imuhuc wanjic Pilatonénj mebélacgé énécmimanj zé osiyec, néñ néwécgeña qeweloñnéñ hénima yacmanj zé waju ic embac kicginaiguc dokuguc méria zuacma zéyec; Iwac sac kitiwa imi enjaoc huamu. ²⁵ Imuhuc zéyu, ic embac moczoñ yanda melemma zégic; Iwac sac kitiwa imi melenja neñanj zéma qelihécnina qacnaiguc enju. ²⁶ Imuhuc wanjic Baraba imi ionac niñ wamma hulacmima Yesu likuñ zéragucnéñ qegic iciguc qemu niñac ténginj ic ionac méraginaiguc oporec.

Ténginj ic enenj Yesu zédesi

wammigic.

²⁷ Imuhuc waju baec galeñac ténginj ichéra ienenj Yesu wagicma baec galeñac ama kewuya imuhuc deminj qeriaiguc emma zégic ténginj ic moczoñ iwac muru hama lelecgéma nanjic. ²⁸ Wanju séwi usuya moczoñ hetecgéma maleku pésianec ménj héimigic hingarec. ²⁹ Hingaru hésa waiyaguc imi misicgéma oruhaiguc haigic hingarec. Wanju unj qaulalea ménj miyu méra héiyanénj késama nanjec. Imuhuc wammima wésiaiguc siminj héima zédesi wammima zégic; Ohec, Yuda ic ionac ic kewu! ³⁰ Imuhuc wamma sépécgé héimima unj qaulalea imi wagicma iminénj oruhaiguc qegic. ³¹ Qema zédesi wammigic tecgéyu maleku pésiha imi hetecgéma enjeya séwi usu imi héimima iciguc qewinj zé wagicma kenjic.

Yesu ic héngeña wéndaraiguc qegic.

³² Wagicma kemma henaiguc ic ménj miñicñigic qara Simon Kirene ama areñ igucnec imi seliseli wammigic Yesuac ic héngeña wéndara wagicma huayec. ³³ Wanju kemma baec ménj qara Golgota (Neñanj aciguc oruc sic) imuaru kenjic. ³⁴ Kemma imuaru wainj doku selia howuraguc mesohoma Yesu gumuwijn zégic nenimma waiyec. ³⁵ Wanju iciguc birinénj qegic nanju malekuya imi sumbic néma méndémma késagic. ³⁶ Wanju mama tacma galeñ memima kecgic. ³⁷ Wanju oruha hanecgeñ héniaja yomuhuc ogic heyec; Yomi Yesu Yuda ic ionac ic kewu. ³⁸ Wanju Kowu nene ic éréhéc imi Yesuguc momacnec iciguc uruma ménj imi ic héngeña wéndara méria héiigucgeñ, ménj imi ic héngeña wéndara méria kanaiguc geñ urugic nanjoc. ³⁹ Wanju ic embac hena imuaru kenja

wanġic imi enej orucgina gilima zébiri migic. ⁴⁰ Geŋ mia Anutuac ocmuŋ téréya hēwuratima muŋguc ai meme haréwécac qeriaiguc memizicgémaŋ zéneć. Gi Anutuac Naŋa wanzaŋiguc metecgé amuma ic igucnec mana. ⁴¹ Waŋu hofac oo ichéćgina ieneŋ acguc héna acac kiwi ic zéma qeria galeŋ iniguc momacnec imuhuyanec zébiri mima zégic. ⁴² Ic imi ic tosara aŋgégina tiénécmaŋec, néŋ eŋeya aŋgéŋa tiamumacac séc qahac wanzac. Inéŋ mia Israel ionac Ic Kewu wanzac, imuac ic igucnec mayu hémma ninzégé miwiŋ. ⁴³ Inéŋ Anutuac muru héima namma ni Anutuac Naŋa zéaŋec imuac waini inéŋ iwac ségiségi wanzaciguc metecgé mimac. ⁴⁴ Waŋu duŋa kowu ic éréhéc Yesuguc momacnec biriŋnéŋ iciguc urugic imi ereŋ imuhuyanec zébiri miyoc.

Yesu humuyec.

⁴⁵ Waŋu gau komoc waŋu baec yanda baec siŋidéŋgéma keŋkećma maria haréwéc waŋec. ⁴⁶ Waŋu kaiwe kiwa haréwéc imuaru Yesunéŋ kucnec qacma zéyec; Eli Eli lama sabaktani. Hénia imi Anutuna Anutuna némac niŋ wainénzaŋ? ⁴⁷ Waŋu imuaru naŋgic ionarunec tosaraneŋ nimma zégic; Ic yomi Eliawac qaczac. ⁴⁸ Waŋu ionarunec méŋnéŋ nimma usuŋnec kemma konduŋ kagali méŋ mema waiŋ howuraiguc tinduŋgéma uŋ tasiaiguc haima Yesu gumuyec. ⁴⁹ Gumuyu tosaraneŋ zégic waina Elianeŋ hama metecgémac me qahac imi hénni. ⁵⁰ Waŋu Yesu muŋguc kucnec qarú uŋaya waimiyec. ⁵¹ Waimiyu ocmuŋiguc maleku nezic nezicgia yanda imi ounec zuracgéma mama emu tecgéyu éréhécnec waŋoc. Waŋu naŋ meyu baec hiriyu hoceneŋ téma mayec. ⁵² Waŋu kic suaŋ

hema keŋec imi kuaya aŋgéyu ic téréya becneć humugic ionarunec sasalanéŋ qelima yacgic. ⁵³ Waŋu Yesu imi humuc igucnec yaruguc ieneŋ kicsuaŋ igucnec éréma ama areŋa yanda téréyaiguc keremma ic sasala hicŋi énéćmigic. ⁵⁴ Téŋgiŋ ic galeŋgina zéma ichéćgina Yesuac galeŋ naŋgic ieneŋ imi naŋ meyec imi zéma haka hicŋiyec imi hémma namma zénéŋgina kuneŋ yanda hiriyu zégic; Ic yomi hélacnec Anutuac naŋa kereć. ⁵⁵ Waŋu embac sasalanéŋ Galilianeć Yesu welen qemima méndacmima hagic imi enej lakecaru hémma naŋgic. ⁵⁶ Sucginaiguc imi Maria Makdalanec zéma Maria méŋ Yakobo Yosefe iorac neŋgocgira zéma embac méŋ Zebedaioac naŋhéréra iorac neŋgocgira momacnec kecgic.

Yesu kic suaŋiguc haigic.

⁵⁷ Ama mari waŋu Arimataia ama igucnec ic méŋ Yosefe zémimia hayec. Ic imi soukiwa zéma hinac yandayaguc, waŋu i acguc Yesuac tohotoho icya kereć. Qara imi Yosefe. ⁵⁸ Inéŋ hama Pilatoac kemma Yesuac qamoc imi néna zéma qesimiyu Pilatonéŋ mimuac niŋ énézéyec. ⁵⁹ Waŋu Yosefenéŋ qamoc imi mema kemma maleku lalaha qelianéŋ osoyec. ⁶⁰ Osoma eŋeya kic suaŋa qelia hociguc kifana mihicŋima mézézéŋgéyu heyec imuaru haima hoc yanda méŋ qililiŋgéyu kic suaŋ kuaya nezicgéyu waima keŋec. ⁶¹ Waŋu Maria Makdalanec zéma Maria méŋ iereŋ kic suaŋ imuaru kemma imuac néwécgeŋaiguc tacma héŋoc.

Kic suaŋ imi awima naŋgic.

⁶² Sabata naléyawac zéréŋqéréŋ naléya imi siŋima gianaŋyu ai meme méŋ waŋec. Nalé imuaru hofac oo ichéćgina zéma Farisaio ic azoroma Pilatoaru keŋgic.

63 Kemma zégic; Miñ Kewu, ic ikora imi qeli qeli kerec nalé imuaru yomuhuc zéyec imi niñqelima ninziñ; Ai meme haréwéc imuac andiaiguc humuc igucnec qelima yacmañ. 64 Imuac zéna, kic suañ imuac ai meme haréwéc séc galeñ memu. Tohotoho ichéra ieneñ kemma qamoc imi kowu mema kemma inéñ humuc igucnec qelima yarec zéma ic embac énézémuiguc imi manam batuc andiaiguc hicñimac iminéñ becneñ hicñiyec imi ogicbac niñac. 65 Imuhuc zégic Pilatonéñ mélemma zéyec; Onac muru galeñ meme ic keczu imuac kemma kucginawac séc galeñ mema nammu. 66 Imuhuc zéyu ieneñ eñañ galeñ meme icgina iniguc kemma hoc hilaña asé kiwi haima galeñgégic.

28

Yesu imi humuc igucnec qelima yarec.

1 Sabata kendorj tecgéyu Sondaiguc ama gianjimañ zé wañu Maria Makdalanec zéma Maria méñ iereñ kicsuañ hémbic zéma keñoc. 2 Keñic nañ yanda, nañ geriwaguc meyu Miñ Kewuni-nawac kua meme uñanéñ kurumeñ igucnec mama kicsuañiguc hoc yanda imi qililingéyu keñu imuac qahaiguc emma tarec. 3 Tanera imi qilitik asaha ésécneñ, malekuya imi komboc ésécneñ lalac lalac wañec. 4 Wañu galeñ meme ic galeñ mema nañgic imi zénéngina hiriyu awacwalima ic humumia éséc wandacgic. 5 Wañu kua meme uñanéñ embac érézéma zéyec; Iri imi bacgira ménda yandiyu, Yesu iciguc qegic iwac mia hocma hazaoc imi ni ninzua. 6 I you qahac, énézéyec séc bec yaczac. Hama dunja heyec imi héñic. 7 Hémma foc tohotoho ichéra

ionac kemma yomuhuc énézéma zémaoc; Yesu humuc igucnec yacma bec Galilaia baeciguc walac kenzac, imuaru kemma mihicñi mimu. Gezac qézéñ ac imuac mia érézéwa ninzaoc. 8 Imuhuc zéyu embac éréhéc imi zénéngira hirima heyunec ségiséginéñ sécgé érécmiyu tohotoho ichéra énézéwic zé usujñec keñoc. 9 Imuhuc wamma keñkeric Yesu eñeyaoc hicñi érécmiyec. Luae orac muru zéma érézéyu iereñ iwac muru kemma hénia selianec késama sicgémima mepési miyoc. 10 Imuhuc wañic Yesunéñ érézéma zéyec; Bacgira ménda yandiyu. Kemma dac munahéçna Galilaia baeciguc kemmu niñ énézémaoc. Imuaru mia ni némmu.

Galeñ meme ic eneñ suruc wañ énécmigic.

11 Embac éréhéc imi héniaiguc keñicnec galeñ meme ic tosaraneñ ama areña yandaiguc keremma haka hicñiyec imi moczoñ hofac oo ic kiwa éréhécgina érézédacgic. 12 Héfac oo ic kiwa iereñ galeñ iniguc tocgéma eminimma galeñ meme ic soukiwa eñeña énécmima yomuhuc zégic; 13 Ini yomuhuc mia zému; Sinjiya gau heni tohotoho ichéra ieneñ hama i kowu huama keñgic. 14 Wañu ac suruc iminéñ baec galeñac muru keñu nimmaciguc imi neneñ ewaya meni niñu sécgémac. Imuac mia ini ewa goro ménda wammu. 15 Imuhuc zégic galeñ meme ic imi soukiwa imi mema zéqindiñi wañ énécmigic séc zégic éréma deguc ac iminéñ Yuda ic ionac muru saima hezacnec.

Tohotoho ichéra ai memu niñac méli énécmiyec.

16 Wañu tohotoho ichéra 11 imi Galilaia baeciguc kemma baec boña méñ Yesunéñ énézéyec imuaru eñgic. 17 Emma Yesu hémma mepésimigic, néñ tosara

imi niŋ éréhéc waŋgic. ¹⁸ Waŋu Yesu hosucginaiguc hama zéyec; Baec kurumeŋ imuac kuc buŋa imi moczoŋ néndac néndara wanzac. ¹⁹ Imuac ini kemma baera baera ic embac Maŋgoc zéma Naŋa zéma Uŋa téréya qacninaiguc doku naec énécmima ²⁰ ackuazéc énézéyi imi moczoŋ ku énécmigic imuac séciguc kecma tohotoho ic wandacmu. Niŋzu, ni iniguc nalé séc kecba nalé tetecgia hamac.

Mareko

Doku naec ic Yohanenéh Yesuac hénaya meyec.

¹ Anutuac Nanja, Kristo Yesuac buña suruc hiabia imuac hénihéniya.

² Anutuac tilin tilin ic Yesaianéh yomuhuc oyec hezac; Ninna, neñ ac welen qeqena méliwa, walac hama guac héna memac. ³ Ic méñ baec kisiyaiguc qaczac iwac ewa imi yomuhuc; Iwac hénaya megic, iwac hénaya hémindinjigic kondonja wañu. ⁴ Oyec hezac imuac séc, Yohanenéh baec kisiyaiguc wininiyec. Wininima Anutunéh ic embac késpedescina wai énécmimac niñac ewa qeri melen melenjac ara zéau énécmima doku naec énécmiyec. ⁵ Wañu Yuda baec séc zéma Yerusalemiguc tun yanda kecgic ieneñ moczon iwaru kemma késpedescina zéaugic Yodan dokuiguc doku naec énécmiyec. ⁶ Yohane i maleku kamele yan zuacnénnec meycagéic imi héima rikunja yan séwéla néñ nec meycagéic imi kembanganic zikima gaoc zéma morombazecac dokuya nema kecanec. ⁷ Wañu inéh yomuhuc zéma zéauyec; Andénaiguc hamac iwac kucyanéh ni nogiczac. Wañu nidac imuhucyanéh sigéma iwac héna usuyawac hésaya hulacmanjac séc qahac. ⁸ Ni dokunéh naec énécmizua wañu inéh hama Uña Téréyanéh naec énécmimac.

Yohanenéh Yesu doku naecmiyu Anutuac murunec héipuc ac méñ mayec.

⁹ Wañu nalé méñ suraiguc Yesu Galilaia Nazarete ama areña waima hayu, Yohanenéh Yodan dokuiguc doku naecmiyec. ¹⁰ Wañu doku igucnec éréyu imuarunec kurumenj anjéyu Uña

imi kembo neñ ésécnec wamma iwaru mayu héñec. ¹¹ Wañu kurumenj igucnec ac méñ yomuhuc mayec; Gi nuac Nanja, guac muru ewana kunenj yanda hezac. Guac niñ ewa qerinanéh ségiségi yanda wanzac.

Biria minjanéh Yesu batucgéyec.

¹² Wañu nalé imuaru Uñanéh Yesu wagiru baec kisiyaiguc keñec.

¹³ Wañu baec kisiyaiguc siñi kaiwe 40 keru Biria minjanéh batucgéyec. Wañu haséh yan iniguc keru kua meme uña enej galenjí migic kerec.

Yesunéh aiya hénima tohotoho ichéra hénima énépsiyec.

¹⁴ Wañu Yohane hésa amaiguc opocgic kerec. Imuac andiaiguc Yesunéh Anutuac buña suruc hiabia zéauma zéauma Galilaia baeciguc keñec. ¹⁵ Wañu inéh yomuhuc zéyec; Nalé imi ducnyu Anutuac héngalenj ama areña yanda hosucginu hazac imuac ewa qerigina melemma buña suruc hiabia imi ninzénjégic.

¹⁶ Kecma Yesunéh Galilaia doku kondunj ginjinja wagicma keñec. Keñu Simon zéma iwac munia Anderea iereñ ufcigiria kondunjiguc gilima nanjic irirec. Ic éréhéc dac muna imi lambéc héréhéré ic, imuac niñac ai imi mema keroc. ¹⁷ Wañu Yesunéh yomuhuc érézéma zéyec; Hama ni méndacnéñic ic embac héréhéré ai érécmiwa. ¹⁸ Zéyu imuarunec iereñ ufcigira waima méndacmiyoc. ¹⁹ Wañu baec imuarunec komora méñ kemma Zebedaioac nanjéhéra, Yakobo zéma munia Yohane iriru, iereñ zéiciguc ufcigira qalicgéma taroc. ²⁰ Taric nalé sosola qahac uru-ruyu, manjocgira Zebedaio zéma ai ic tosara énépsigic imi zéiciguc wai énécmima méndacmiyoc.

Yesunéh uña biria méñ nesiyec.

21 Waṅu ieneṅ Kafanaum ama areṅa yandaiguc keṅgic. Kemma Yesunéṅ Sabata nalé téréya bec hayu tocgotocgo amaiguc emma ackuažéc ku énécmiyec. 22 Kuénécmiyu niṅgic tanera imi héná acac kiwi ic ésécnec qahac, néṅ ic kuc buṅa yandayaguc ésécnec ku énécmiyec. Imuac niṅ ic embac ieneṅ ac zézéyawac niṅac welicgéégic. 23 Waṅu nalé imuaru tocgotocgo amagina qeriaiguc ic uṅa biriaguc méṅ kerec. Waṅu inéṅ yomuhuc zéma qarec; 24 Yesu Nazarete ama areṅa igucnec, gi niniguc némac wammaṅ zé wanzanṅ? Gi nini mebiru nécnécmimanṅ zé hazanṅ? Ni ninzua gi méré, gi Anutuac ic téréya imi mia. 25 Imuhuc zéyu Yesunéṅ ac geriwiguc zémima zéyec; Acga qaiyu ic iwarunec éréma kenna. 26 Imuhuc zéyu uṅa birianéṅ ic hérékeṅ héréha wammima qac biricbiric qacma éréma keṅec. 27 Éréma keṅu ic embac ieneṅ welicgéma eminiṅ qeminiṅ wamma zéégic. Haka imi némac haka? Ku nénécmiyu ninni tanera méṅ wanzac. Imi sac qahac, kuha eṅeṅa, ic imi kuc buṅa yandayaguc. Uṅa biria ac énézéyu ieneṅ kuaya tohoanzu. 28 Waṅu iwac ac surucya imi Galilaia ama baec séc focdac sécgédarec.

Yesunéṅ ic embac sasala hénima mehiaru énécmiyec.

29 Waṅu tocgotocgo amagina waima kemma Yakobo zéma Yohane iriguc Simon zéma Anderea iorac amaiguc eṅgic. 30 Waṅu Simon howuhaya séwi geric wammiyu heyec. Waṅu Yesu amaiguc eṅu foc ézégic. 31 Ézégic iwaru kemma mériaiguc késama méra miyu, séwi geric imi waimiyu yacma nene gumu

énécmiyec. 32 Waṅu kaiwe kiwa sima hiṅgaru ama sinjiyec. Sinjiyu ic hafiginaguc zéma ic uṅa biriaginaguc moczoṅ onagicma iwaru hagic. 33 Waṅu ama areṅa yanda imuac hénaroiṅ moczoṅ nagu kuayaiguc tocgédacgic. 34 Waṅu inéṅ ic sasala hafi hénia héniaiguc mehiaru énécmiyec. Énécmima uṅa biria sasala momacnec nesi énécmiyu mama keṅgic. Waṅu uṅa biria ieneṅ héniaya niṅgic, imuac niṅ héniaya ménda zéaumu niṅac neunṅ héiéénécmiyec.

Yesunéṅ baec kisiaiguc welerec.

35 Sinjunec yanda sinji bakia tarunec, Yesu imi yacma hiṅgacma baec kisiaiguc kemma welerec. 36 Weleru Simon zéma ic tosara i guc kecgc ieneṅ Yesu hocma keṅgic. 37 Kemma mihicṅima yomuhuc ézégic; Ic embac moczoṅnec guac hocgémma keczu. 38 Imuhuc zéégic énézéma zéyec; Neṅanṅ baec méṅu kenni. Kemma taunṅ tosara hosuc hosuc hezac séc lelecgéwiṅ. Lelecgéma imuaru momacnec neṅ ackuažéc zéaumanṅ. Ni imuac mia mayi. 39 Waṅu inéṅ Galilaia ama séc lelecgéma tocgotocgo amaya amayaiguc ackuažéc énézéma ic embac tosara uṅa biriagina nesi énécmiyu mama keṅgic.

Ic méṅ wizi seliaguc mehiaruyec.

40 Waṅu ic méṅ wizi seliagucnéṅ* iwaru hama simiṅa héima welecma yomuhuc ézéyec; Ninna hia waṅu, hia mehiaru némbésémaṅ. 41 Imuhuc zéyu Yesunéṅ wésia kilenṅ waṅu méria suluma ic imi osima yomuhuc ézéyec; Ni imuac wanzua, hiaruna. 42 Imuhuc zéyu imuarunec lepra wizi selia imi waimiyu séwiya hia waṅec. 43 Waṅu imuarunec Yesunéṅ ic imi mélima ac zézé selia yomuhuc

* 1:40: Kiwi tosaraiguc; lepra wizi.

wammima zéyec; ⁴⁴ Ninzañ, gi imuac ac suruc ic méñ ménda énézéwéséman. Gi deguc hofac oo ic iwac muru kemma ézéna hémmac. Wañu Mosenéñ ackuaazéc zéyec hezac éséc nec sese haimiyu Anutu héfac omiyu hémma ic eneñ hafiga hiaruyec imi ninjegicmu. ⁴⁵ Wañu ic inéñ kemma efefianec zéauyu suruc imi sécgédacma keñec. Wañu hénia imuac niñ Yesu imi tauñ séc winiñu ménda kemma kecma sénganñen baec kisiaiguc kerec. Keru kilenñdac ic embac ieneñ néwéc néwéc nec iwac muru hagic.

2

Yesunéñ puriñ ic méñ mehiaruyec.

¹ Wañu ai meme tosara tecgéyu Yesunéñ muñguc Kafanaum ama areña yandaiguc kemma ama ménjiguc emma taru surucya saima keñec. ² Wañu sasalanéñ tocgéma ama kuaya qema naguya momac nec hézicgéic titiña qahac wañec. Wañu inéñ ackuaazéc énézéyec. ³ Wañu ic kemboñ qahac ieneñ ic hénia méria humumia méñ huama iwaru hagic. ⁴ Wañu ic embac sasalanéñ hézicgéic hosuraiguc kemmuac séc qahac wañec. Imuac ama qahaiguc emma Yesu oruha iguc nec ama bauya augic kifañña hicñiyu, imuac nec hehe duña ic hénia méria humumia heyec imi haigic hiñgarec. ⁵ Hiñgaru Yesunéñ ninzéñ ninzégina hémma ic hénia méria humumia yomuhuc ézéyec; Nañ, késpedesga waigénzua. ⁶ Imuhuc zéyu hénia acac kiwi ic tosara imuaru tacgic ieneñ qeriginanéñ yomuhuc niñgic; ⁷ Ic imi dimuhuc niñac ac imuhuc zézac? Miñ Kewu zébiri qébiri wammizac! Anutu qahac wañu, ic mérénéñ mia késpedesnina hia waiwac nec? ⁸ Imuhuc eminimma

kecgic Yesunéñ qeri uñayaiguc focdac ninjegicma zéyec; Némac niñ qeriginaiguc ac imuhucya zéninzu? ⁹ Ic hénia méria humumia ézéman zéma, némac acnéñ efefia wammac? Késpedesga waigénzua ac iminéñ efefia wammac me, Yacma hehega mema kenna, ac iminéñ efefia wammac? ¹⁰ Icac Naña i baeciguc késpedesgina waimac niñac kuc bunñaya yanda hemizac imi héñjegicmu! Imuhuc zéma ic hénia méria humumia yomuhuc ézéyec; ¹¹ Ni gézézua, yacma hehe duña mema ama-gaiguc kenna. ¹² Imuhuc zéyu i imuarunec kicginaiguc yacma hehe duña mema keñu ic ieneñ welicgéma Anutu mepé qepési wammima zégic; Nini haka imuhucya ménda héñañiñ.

Yesunéñ soukiwa meme ic Lewi héihéré wammiyec.

¹³ Wañu Yesunéñ ménjuc nec kondunñ giññanec kemma keñec. Keñu ic embac tunagucnéñ iwaru hagic ackuaazéc ku énécmiyec. ¹⁴ Wañu inéñ imuac nec kemma Alfaioac naña Lewi soukiwa meme amaiguc taru hémma ézéyec; Hama méndacnéña imuhuc zéyu, inéñ yacma méndacmima keñec. ¹⁵ Wañu Yesunéñ Lewiac amaiguc emma tarec. Wañu soukiwa meme zéma biria meme sasalanéñ Yesu méndacmima keñgic imuac niñ ieneñ Yesu zéma tohotoho ichéra iniguc momac nec tacma nene negic. ¹⁶ Wañu Farisaio ic ionac hénia acac kiwi ic tosara ieneñ Yesu imi soukiwa meme zéma biria meme iniguc tacma nene neyu hémma tohotoho ichéra yomuhuc énézégic; Némac niñac ic imi soukiwa meme zéma biria meme iniguc tacma nene nezac? ¹⁷ Imuhuc zégic nimma Yesunéñ yomuhuc zéma énézéyec; Ic hafigina qahac ieneñ mehiahiaru ic niñac ménda wañanzu, néñ

hafiginaguc ienenj mia imuac wanjanzu. Ni ic hiabia unurumanj zéma ménda mayi, néj késpedes ic unurumanj zéma mayi.

Yesuguc kecgic ienenj nene waima siacma welecmuac séc qahac.

¹⁸ Yohaneac tohotoho ichéra zéma Farisaio ic ienenj nene zikima zéwelecma kecgic. Wanju ic tosara ienenj Yesuaru hama yomuhuc qesimigic; Yohaneac tohotoho ichéra zéma Farisaio ic ionac tohotoho ichécgina ienenj nene zikima Anutuaru welecma keczu. Wanju hénia némac niñac guac tohotoho ichécgina ini imuhuc ménda wanzu? ¹⁹ Zégic Yesunéj yomuhuc énézéyec; Ic qañ tosara ic ménj embac memañ zé wanzac ic imiguc keczu ienenj dimuhuc nene zikima zéwelec wammu? Ienenj i guc momacnec keczunec nene zikima zéwelec wammuc séc qahac. ²⁰ Kecma ic embac mezac i késama kemmu nalé imuaru ienenj nene zikima zéwelec wammu. ²¹ Méjnéj ménj maleku walaha tegictegiraiguc maleku susuria qelia ménda haianzac. Imuhuc wambacnec maleku susuria qelianéj wahala héréyu tegicma titinja yanda hicnjimac. ²² Wanju méjnéj ménj wainj doku qelia yanj séwélanéj gésé memeya waha-laiguc ménda tianzac. Imuhuc wambacnec wainjnéj gésé imi hézuracgéyu wainj zéma gésé momacnec birimaoc. Imuac wainj qelia imi gésé qeliaiguc tianzac.

Sabata nalé téréyawac Miñina Yesu.

²³ Sabata nalé téréya méjiguc Yesu zéma tohotoho ichéra ienenj wit ai namunjaiguc hénia komora ménj heyu imuacnec méndacma kenjic. Kemma tohotoho ichéra ienenj héla momac momac méráginanéj mericgic. ²⁴ Imuhuc wanjic Farisaio ic ienenj Yesu

yomuhuc ézégic; Inicna, némac niñ Sabata nalé téréyaiguc hénia ac logizu? ²⁵ Imuhuc zégic Yesunéj mélemma yomuhuc énézéyec; Dawidi zéma ichéra ienenj nene niñ humuma imuaru haka wanjic imi ini ménda olomma niñanzu? ²⁶ Inéj hofac oo ic ionac enenjagina Abiata iwac ai meme naléyaiguc Anutuac ama qeriaiguc emma saméj téréya Anutuac buña haihaiya imi mema neyec. Saméj imi hofac oo ic ienenj sac nemuc niñ zéénécmimia. Wanju inéj ichéra momacnec énécmiyu negic. ²⁷ Wanju munjuc énézéyec; Sabata nalé téréya imi ic embac onac niñ wamma zéyu hicnjyec. Wanju Sabata nalé téréya niñac wamma ic embac ménda mihicnji énécmiyec. ²⁸ Imuac niñ Icac Nanja imi Sabata imuac Miñina keczac.

3

Yesunéj Sabata nalé téréyaiguc ic ménj mehiaruyec.

¹ Wanju inéj munjuc tocgotocgo ama qeriaiguc enec. Enju imuaru ic méria séléc sélécgina ménj tarec. ² Wanju ic tosanéj Yesu aciguc opochinj zé késpedesira hocma kecanjic imuac niñac Sabata nalé téréyaiguc ic imi mehiarumac me imuhuc zéma hosuraiguc galenj mema kecgic. ³ Kecgic inéj ic méria sélécgéyec i yomuhuc ézéyec; Yacma suginaiguc nanna. ⁴ Imuhuc zéma qesiénécmiyec; Némacnéj hénia ac séciguc? Sabata nalé téréyaiguc iwawai hiabia wambinj me iwawai biria wambinj? Kecec imi mehiaruwijn me qehumuwinj? Imuhuc zéyu acgina qaiyec. ⁵ Acgina qaiyu inéj qeria biriyu hima iniru qeri seligina niñac ewaya birima goro wanju munjuc ic imuac ézéyec; Méraga suluna. Wanju suluyu méria hiaruyec. ⁶ Wanju Farisaio ic ienenj sénganjen

hingacma imuaru Herodeac ichéra iniguc tocgéma dimuhuc wamma qehumuwiñ zéma sasangiaiguc eminiñgic.

Ic tuñ yanda Yesu méndacmigic.

⁷ Imuhuc eminiñgic Yesunéñ tohotoho ichéra iniguc waima konduniguc kenjic. Wañu Galilaia baec igucnec ic tuñ yanda hama méndac énécmigic. ⁸ Wañu Yuda, Yerusalem, Idumea, zéma Yodan néwéc igucnec, wañu Tiro zéma Sidon giñgiñgira igucnec ic tuñ yanda ieneñ Yesu kiwi memeyawac buña nimma iwaru harégic. ⁹ Wañu ic tuñ yandanéñ haréma épépéngéma elicgémiwu niñac tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Zéic komoc méñ hosuc-naiguc mambéc tacmac. ¹⁰ Imi mia inéñ ic sasala mehiaru énécmiyu hafi wiziginagucnéñ héfacgé amuma méragina suluma osiwiñ zé wañgic imuac niñ imuhuc zéyec. ¹¹ Wañu uña biriaginaguc ieneñ i héngic séc hénayaiguc mama hema kucnec qacma yomuhuc zéañgic; Gi Anutuac Naña. ¹² Wañu inéñ hénia ya ménda zéaumu niñac qetali énécmiañec.

Yesunéñ tohotoho ichéra 12 énépésiyec.

¹³ Wañu baec boña méñguc emma ichéra qerianéñ énépésiañec ionac énézéyu iwaru hagic. ¹⁴ Hagic ic zañgégina 12 énépésima ai buña qeénécmiyec. Imi mia i guc nalé séc kecgic méliénémiyu ackuazéc zéaumu niñac énépésiyec. ¹⁵ Wañu kuc buña qeénécmiyu mema kuwi nesi énécmimu niñac énépésiyec. ¹⁶ Ic 12 énépésiyec imi yomuhuc; Simon (Qara qelia Petero zémiyec), ¹⁷ Zebedaioac naña Yakobo, Yakoboac munaya Yohane, (Iorac qacgira Boanega zéyec; Hénia imi

parandañ nañ héréra.) ¹⁸ wañu Anderea, Filipo, Batolomaio, Mataio, Toma, Alfaioac naña Yakobo, Tadaio, Kanaan ic Simon,* ¹⁹ zéma Yuda Karioto, wañu inéñ kecma Yesu andé qeyec.

Kuha yanda imi dimuacnec?

²⁰ Wañu Yesunéñ hama ama méñac qeriaiguc enu ic tuñ yandanéñ méñgucnec tocgégic. Imuac niñac Yesu zéma tohotoho ichéra enacnec nene méñ nemuac séc qahac wañec. ²¹ Wañu ic tosara ieneñ Qeria sicsaoc wanzac imuhuc zégic sac taséhéra ieneñ imi nimma késawiñ zéma kenjic. ²² Wañu hénia acac kiwi ic Yerusalemnec mama hagic ieneñ iwac niñ yomuhuc zégic; Kuwic ionac kunengina Beelzebunéñ iwac qahaiguc enu iwac kucyanéñ kuwic nesi énécmianzac. ²³ Imuhuc zégic Yesunéñ unuruma qelumbec ac yomuhuc zéma énézéyec; Biria miñinanéñ dimuhuc Biria miñina nesimimac? ²⁴ Ic kewu méñac héngalen ama areña yanda imi, imuac ichéranéñ héndéñ héndéñ wañ amuanzuiguc iwac héngalen ama areña yanda imi hia ménda nañselimac. ²⁵ Wañu ama méñ imi imuac ic zéma iniñ merahéra ieneñ héndéñ amuanzuiguc ama imi hia ménda nañselimac. ²⁶ Wañu Biria miñinanéñ yacma hazéc wañamuma héndéñ amuanzuiguc hia ménda nañselimu, néñ bec qahac wammu. ²⁷ Wañu ic méñnéñ walac ic kawali ménda ziki mimaguc amayaiguc emma hinaya wagicmacac séc qahac. Walac ic kawali imi zikimimaguc hinaya wagicma memac. ²⁸ Ni hélacnec énézéwa, ic onaru képésicgina zéma ac biria imi hia waiwaiya hezac. ²⁹ Wañu ic

* 3:18: Qara méñ imi Simon Zelote; Zeloteac hénia imi seliseli.

ménhénéj Uña Téréyawac zésure mimaciguc iwac kápésic imi waiwaiyawac séc ménda hezac. Képésicya imi tetcgiya qahac hemacac hema kecmac.³⁰ Imi mia Yesuac niñ, Inéj Qeriaiguc kuwic biria késa keczac, imuhuc zémigic ac imuhuc melemma énézéyec.

Yesuac nenhoc munahéra.

³¹ Wañu nenhoc munahéra harédacma ama sombenjiguc namma ic mén méligic emma qarec. ³² Qaru ic tun yanda leclecgémima tacgic ienen yomuhuc ézégic; Ninzañ, guac nenhocga zéma munahécga ienen gi gémbiñ zé wanzu. ³³ Imuhuc zégic inéj melemma yomuhuc énézéyec; Mérénéj nuac nenhoc munahécna wanzu? ³⁴ Imuhuc zéma ic lelecgéma tacgic ionaru kic hima zéyec; Inicgic, nuac nenhoc dac munahécna youmi taczu. ³⁵ Ménhénéj méj Anutuac ackuazéc tohoanzu imi enej mia nuac nauñ munana zéma nenhocna wanzu.

4

Anutuac héngalenj ama arenja yanda imuac qelumbec ac.

¹ Wañu Yesunéj kondun giñgiñaguc muñguc ackuazéc ku énécmimanj zé hénima zéyec. Zéyu ic tun yanda iwaru haréma tocgégic. Imuac niñ inéj zéic ménjiguc emma konduniguc tarec. Taru ic tun yanda ienen moczon baeciguc tacgic. ² Wañu inéj qelumbec ac zéma iwawai sasala ku énécmiyec. Wañu ku énécmima yomuhuc zéyec; ³ Énézéwa niñgic, ai ic ménhénéj iwawai gocmia himicmanj zé aiiiguc kejec. ⁴ Kemma qesayu, gocmia tosanénéj hénaguc mama héiyu nei enej haréma nedacgic. ⁵ Wañu gocmia tosanénéj hoc sira baec kocordia dac heheya imuaru héiyu qérawia focdac

gema éréyec. Wañu imuaru baec sasala ménda heyec. ⁶ Imuac niñac zalianéj baec ménda késayacgéyu kaiwenéj éréma qeyu humuyec. ⁷ Wañu gocmia tosanénéj ic hésa waiyaguc imuac qeriaiguc héiyu hasénhénéj yandima nezicgéyu héra ménda haiyec. ⁸ Wañu gocmia tosanénéj baec halécyaguc imuaru héiyu qérawia éréma nézéhégéma héra haiyu yandiyec. Yandiyu ménjac 30, ménjac 60, zéma ménjac 100 mesaiyec. ⁹ Wañu inéj toroqema zéyec; Ic mén gezwagucnéj ac imi niñasarimac.

¹⁰ Wañu ic embac opocma kendacgic eneyanec taru tohotoho ichéra zéma tosara lelecgémima tacgic ienen qelumbec ac imuac hénia qesimigic. ¹¹ Qesimigic inéj énézéyec; Onac imi Anutuac héngalenj ama arenja yanda imuac ac saña zéasari énécmianzua. Wañu ic embac deminj sénganjenaguc keczu ionac imi iwawai moczon qelumbec aciguc énézéanzua. ¹² Imuhuc wamba, hémmu wañu hia ménda héntegicmu. Nimmu wañu hia ménda niñtegicmu. Qahac wañu ienen ewa qerigina melenjic Anutunéj kápésicgina wai énécmiwacnec.

¹³ Wañu Yesunéj yomuhuc zéma énézéyec; Qelumbec ac zézua imuac hénia ménda ninziuguc qelumbec ac sasala dimuhuc hia niñtecgicmu? ¹⁴ Ai icnéj gocmia qesazac imi Anutuac ackuazéc. ¹⁵ Gocmia tosara hénaguc héiyec sécyu imi yomuhuc; Ackuazéc niñgic Biria miñinanéj foc haréma qerigina igucnec mema néngacanzac. ¹⁶ Wañu gocmia tosara hoc siraiguc héiyec imuac sécyu imi yomuhuc; Ackuazéc nimma ségiségi wamma focdac késaanzu. ¹⁷ Wañu qeriginaiguc zalia ménda hiñgac késa yacgéyu nalé hotoña dac mema kecmia

ackuažéc imuac niñac manam batuc me hazéc mihicnima focdac bélaćgéma waianzu. ¹⁸ Wañu gocmia ic hésa waiyaguc imuac qeriaiguc héiyec imuhucyanéñ ackuažéc ninzu, ¹⁹ néñ baecac niñyéwécya, hinawac iwawai ikora zéma iwawai hénia héniaiwac siñginanéñ qeriginaiguc hiñgacma ackuažéc imi héihumuyu héla ménda haianzac. ²⁰ Wañu gocmia baec halécyaiguc héiyec imuhucyanéñ ackuažéc nimma késama héla 30, 60, zéma 100 imuhuc mesaima haianzu.

²¹ Inéñ muñguc énézéma zéyec; Kifa imi kuži me tatac duandiaiguc haiwiñ zé mema haanzu? Imi zae qahaiguc ménda haianzu me? ²² Iwawai sasañgiaiguc hezac imi augic wininimacac musañgéyec. Wañu iwawai sasañgiaiguc hezac imi augic hémmuac musañgéyec. ²³ Ic méñ gezawagucnéñ ac imi niñasarimac.

²⁴ Wañu inéñ ac toroqema yomuhuc zéyec; Ini ac niñanzu imi niñgésimu. Eñhoc ic embac ac néndénggé énécmima zéanzu imuac bakia sécyá lilingéyu nimmu. Wañu imi sac qahac muñguc toroqema énécmimac. ²⁵ Méñ iwawai hemizac inéñ méñ muñguc memac. Wañu méñ ménda hemizaciguc imi komocdia dac hemizac imi wagiru qahac wammac.

²⁶ Inéñ muñguc toroqema zéyec; Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi yomuhuc; Ic méñnéñ baec aiiguc iwawai gocmia qesanzac. ²⁷ Qesama sinji kaiwe heyac wañu gocmia imi nézénggéma éréanzac. Wañu imuac hénia imi ménda niñanzac. ²⁸ Baec i eñeyaocnec héla mihicniansac. Wañu walac qérawia, andiaiguc merawa, andiaiguc héla haianzac. ²⁹ Wañu kecma héla waziyu imuarunec kuma héla meanzac.

Imi mia héla memeyawac naléya ducñiyu imuhuc wañanzac.

³⁰ Wañu muñguc toroqema zéyec; Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi dimuhuc éséc zéwa séćgémac? Zéasarimanñ zé qelumbec ac dimuhucya zémanñ? ³¹ Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi saiwa ic gocmia imuhucya ésécnec. Baeciguc himicanzu imi komodia soroc. Ic gocmia tosara ionac mamayagina. ³² Wañu baeciguc haini, hicñi yandima icya icya hezu imi moczoñ onogicma ic yanda wammac. Wañu nei sawaiguc keczu ieneñ haréma ic imuac amiaiguc haecgina hia haimu.

³³ Yesunéñ hia niñasarimuac sécyawac qelumbec ac sasala zéma ackuažéc énézéyec. ³⁴ Wañu inéñ ic embac ackuažéc énézémanñ zé qelumbec aciguc sac zéma énézéañec. Wañu tohotoho ichéra iniguc sac eñacnec kecma qelumbec ac imuac héniaya moczoñ zéasari énécmianec.

Luhuc yandanéñ Yesuac kuaya tohoyec.

³⁵ Wañu kaiwe imuarunec ama mari wañu, tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Neñañ kondunñ néwécgeñiguc kerenni. ³⁶ Imuhuc zéyu, tohotoho ichéra ieneñ ic tunñ yanda ini méli énécmigic, Yesu bec zéiciguc emma taru, emma wagicma keñgic. Keñgic zéic tosara momacnec i guc keñgic. ³⁷ Keñkecgic, luhuc kuneyñ yanda méñnéñ haréma qeyu, sirinéñ zéic qeriaiguc hiñgacma kuaya qemanñ zé wañec. ³⁸ Wañu Yesu eñeya imi zéic andiaiguc gau heyec. Wañu tohotoho ichéra ieneñ mindima yomuhuc ézégic; Kiwi ic nini humuwiñ zé wanzinñ imuac gi ewa éréhéc ménda wanzaññ? ³⁹ Imuhuc zéigic inéñ yacma luhuc ac zémima kondunñ yomuhuc ézéyec; Gi

néh qema hena. Imuhuc zéyu luhucnéh tegéyu sirinéh néh qeyec. ⁴⁰ Wañu inéh tohotoho íchéra yomuhuc énézéyec; Ini némac niñac zénéngina imuhuc hirizac? Ini ninzéh ninzéhngina méné ménda késa keczu? ⁴¹ Wañu ienen zénéngina kilenj hiriyu eminiñ geminiñ wamma yomuhuc zégic; Ic imi némac ic wañu luhuc zéma kondunj ierenj kuaya tohozaoc?

5

Yesunéh ic uña biriayaguc méné mehiaruyec.

¹ Wañu ienenj kondunj qer-icma nénéwécgerj Gerasa* baeciguc kereñgic. ² Keremma Yesunéh zéic igucnec mayu, imuaru ic méné uña biriayagucnéh kic suañ namuñagucnec haréyu mihicñiyec. ³ Ic iminéh kic suañ namuñagucnec heyac wamma kecañec. Wañu ménéñéh méné zikimimacac séc ménda wañec. Wañu inéh señ hésa momacnec kilenjadac metecgéañec. ⁴ Hatac sasala señ hésanéñ dérécgéma iwawai yéwéria héná mériaiguc zikigic qeriañec. Wañu ménéñéh hía meselimiñu bénzéh tacmacac séc qahac wañañec. ⁵ Wañu sinji kaiwe séc kic suañ namuñagucnec me baec tewac tewaraigucnec keca qacma hocnéh héricamuañec. ⁶ Wañu ic inéh Yesu lakec nec hémma usuñnec hama wéséyaiguc simiñ héimiyec. ⁷ Imuhuc wamma inéh selianec qacma zéyec; Anutu, Eñeña yandawac Naña Yesu, gi zéma ni imi nekac nekac, Anutuac qaraiguc meseli gémba ménda mebirí némbésémañ. ⁸ Imi mia Yesunéh bec, Uña biria, gi ic iwarunec éréma kenna, imuhuc ézéma zéyec imuac niñac imuhuc welerec. ⁹ Weleru qesimiyec, Qacga méré? Qesiyu melemma zéyec; Nini sasalanéh kecziñ

imuac niñac qacna imi yaré ic tuña zéanzua. ¹⁰ Imuhuc zéma seli seli wamma baec imuarunec ménda nesi énécmiyu kemmu niñ zéwelerec.

¹¹ Wañu tewac tewara maréñaiguc beric sasala yanda hosuru kecgic. ¹² Wañu kuwic ienenj seli seli wamma Yesu welec migic, Beric ionaru méli nénécmína kembiñ, wai nénécmína kemma ionac qeriginaiguc hiñgacbiñ. ¹³ Zégic inéh hía zéma wai énécmiyu uña biria ienenj ic iwarunec éréma kemma beric qeriginaiguc hiñgacgic. Hiñgacgic beric ienenj usuñnec kemma siaiguc hiñgacma kondunj qeriaiguc hiñgacdagic. Beric tuñaqac qétégina 2,000 ienenj kondunj dokunéh hoturu énécmiyu wésésé unudarec. ¹⁴ Unudaru beric galenj ienenj néngacma kemma ic tosara ama areña yanda me ama areña komoraiguc kecgic ionac suruc wañ énécmigic ic ienenj haka hicñiyec imi hémbiñ zéma hagic. ¹⁵ Hama Yesuac muru harédacma ic yaré ic tuñanéñ késa kerec imi héngic hiaruma malekuya héima taru zénéngina hiriyec. ¹⁶ Wañu haka héngic ienenj ic uña biriayaguc kerec iwaru haka imi dimuhuc hicñiyec imuac ac suruc énézéma bericac ac suruc imi momacnec énézégic. ¹⁷ Zégic ic enenj Yesu baecgina waima kemmac niñac hénima welecmigic. ¹⁸ Welecmigic Yesu zéiciguc enu ic uña biriayaguc kerec inéh méndacmima kemmanj zé welecmiyec. ¹⁹ Weleru inéh qetali mima yomuhuc ézéyec; Gi sac taséhécga ionac niñac wamma amagaiguc kemma Anutu Eñeñanéñ goi héihéi dimuhuc wañgémma némac ai megénzac imuac ac suruc énézézésémañ. ²⁰ Imuhuc zéyu ic imi waima kemma Yesunéh dimuhuc wammiyec imuac ac

* 5:1: Qara méné; Gadara (Mat 8:28)

suruc Dekapoli ama komoc komoc séc zéauma zéauma kenju nimma welicgégic.

Embac méhénéj ninzéhégéma Yesuac malekuya késama hiaruyec.

²¹ Wañu Yesu imi zéic komoraiguc konduj qericma muñguc néwéciguc kemma doku giñgiñgic taru ic sasalanéh iwaru tocgégic. ²² Wañu tocgotocgo ama galeñ méñ qara Yairo inéh hama i hémma héniaiguc siggémuyec. ²³ Sicgémima seli seli wamma welec mima zéyec; Nuac béracna komora imi humumañ zé wanzac. Hama méraga iwac qahaiguc haina hafiya hiaruyu kecmac. ²⁴ Imuhuc weleru Yesunéh i guc kenjic ic sasala yanda ienené méndacma hofac hofac amuma kemma osigic. ²⁵ Wañu embac méñ sacya mayecac mama keru hafiyawac yawuñja imi 12 wañec. ²⁶ Wañu mehiahiaru ic sasalanéh mebipigic qenzen manzen qema kecañec. Keru imuac boñawac iwawai iwaru hemiyec imi moczoñ énécmiyu qahac wandarec. Wañu hafiya ménda efiyec, néñ muñguc yéwériyec. ²⁷ Wañu embac inéh Yesuac suruc nimma imuarunec sugginaiguc haréma iwac andia igucnec malekuya osiyec. ²⁸ Osima yomuhuc zéma niñec; Malekuya sac késawa hia hiaru némmac. ²⁹ Imuhuc wañu imuarunec sacya focdac zicgéyu iwac qeriaiguc hafi biria heyec imi hiaruyu niñec. ³⁰ Wañu Yesunéh kuhanéh ai meyu ewa qerianéh focdac nimma suggina igucnec liliñgéma zéyec; Mérénéñ malekuna osizac? ³¹ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra enej yomuhuc ézégic; Ic sasala yanda enej lelecgé gémma nañgic hénzan, wañu némac niñac Mérénéñ nosizac zézan? ³² Wañu Yesunéh ic méñ haka imuhuc wañec i hémman

zé kic hiyu kenja wañunec nañec. ³³ Imuhuc qesimanec nañu embac imi séwiyaguc haka hicñiyec imi nimma zénéña hiriyu iwaru hama héniaiguc siggéma ac suruc moczoñ hélacnec zéauyec. ³⁴ Zéauyu inéh yomuhuc ézéyec; Bérac, ninzéh ninzéhganéh mehiaru génzac. Ewa bénzéh nimma kenna, qenzen manzenja igucnec hulacgénzua.

Yesunéh embac komoc méñ humuc igucnec meqeliyec.

³⁵ Embac ac imuhuc ézéma nañunec tocgotocgo ama galeñ iwac ama igucnec ic tosara hama zégic; Béracga bec humuzac. Némac niñ kiwi ic yéwéri muñguc mikecbésémañ? ³⁶ Zégic Yesunéh acgina gezacnec sac en nimma tocgotocgo ama galeñ yomuhuc ézéyec; Zénéña ménda hiriyu, en ninzéhgéma. ³⁷ Imuhuc zéma tosara ménda méndacmimu niñac neuñ héiénécmima Petero, Yakobo, zéma Yakoboac munaya Yohane sac onagiru kenjic. ³⁸ Kemma tocgotocgo ama galeñac amayaiguc emma iniru ic embac ienené qewelon yanda wamma zésiñac wamma kecgcic. ³⁹ Siacma kecgcic sugginaiguc kemma énézéyec; Ini némac niñ zésiñac yanda wañkeczu? Embac merac imi ménda humuzac, néñ gauya hezac. ⁴⁰ Imuhuc zéyu ienené desimigic. Wañu énézéyu hiñgadacgcic neñgoc mañgocya zéma tosara i guc kecgcic imi onagiru embac merac heyec imuaru kereñgic. ⁴¹ Keremma embac merac iwac méria késama zéyec; Talita koum. (Neñañ aciguc hénia imi yomuhuc; Embac merac gézézua, yacna.) ⁴² Zéyu imuarunec embac merac yacma kenken haha wañec. (Embac merac iwac yawuñja imi 12 wañec.) Wañu ienené kilen yanda welicgégic. ⁴³ Welicgégic Yesunéh ic ménda énézému niñac neuñ

héiénécmiyec. Wañu embac merac nene migic nemacac niñac énézéyec.

6

Nazarete ic embac ieneñ Yesu eeya ménda héigic.

¹ Wañu inéñ baec imi waima eneya tauñaguc keñec. Wañu tohotoho ichéra i méndacmima keñgic. ² Kemma keru Sabata nalé téréya wañu tocgotoggo amaiguc emma ac hénima ku énécmiyec. Wañu ic sasala ieneñ iwac ackuazéc nimma welicgéma zégic; Nininñ imi dimuacnec meyec? Nininñ hemizac imi némac nininñ? Wañu mérianéñ haka méréra icnéñ ménda memeya momacnec meanzac imi némac haka? ³ Ic imi mericqe ic, Mariawac naña, Yakobo, Yose, Yuda zéma Simon ionac dacgina, imi hélacnec qahac me? Wañu iwac nauñhéra you neñanguc ménda kecziñ? Imuhuc zéma niñgic biriyec. ⁴ Imuhuc zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Anutuac tilinñ tilinñ ic méñ imi eneya tauñ ichéra zéma sac taséhéra zéma ama momachéra sac mianéñ ménda mepési mianzu. ⁵ Wañu imuaru haka icnéñ ménda memeya méñ ménda meyec, néñ ic hafiginaguc éréhécdac sac mérayanéñ haima mehiaru énécmiyec. ⁶ Wañu ionac ninzén ninzénngina qahac imuac niñac welicgéyec.

Yesunéñ tohotoho ichéra 12 méli énécmiyec.

Welicgéma ama séc lelecgéma ku énécmiyec. ⁷ Yesunéñ tohotoho ichéra 12 unuruma éréhéc éréhéc méli énécmima uña biria nesi énécmimu niñac kuc buña énécmiyec. ⁸ Wañu Yesunéñ zézé seli ac selianec énézéma zéyec; Keñha wambinñ zéma tacgina sac mema kemmu. Héna mauñ me gésé me konoñguc soukiwa imi

ménda mema kemmu. ⁹ Wañu héna usugina imi hia haima zikimu. Wañu maleku saméña méñ ménda mema kemmu. ¹⁰ Imuhuc zéma énézéyec; Baec méñguc keremma ama geric méñguc emmuiguc imuaru tacyac wañkecmu, wañu baec méñu kembinñ zémaguc ama geric imi waimu. ¹¹ Ama méñ ala ménda wañ énécmima acgina ménda nimmuiguc, héna usugina tawéyaiguc seitotoñ tacmac imi qegic mayu kemmu. Wañu ieneñ onac hakagina imi hémma niñasarimu. ¹² Zéyu tecgéyu ieneñ kemma ic embac qerigina melemmu niñac ackuazéc zéau énécmigic. ¹³ Wañu ieneñ uña biria sasala nesi énécmima ic embac hafaginaguc sasala haléc naec énécmima mehiaru énécmigic.

Yesunéñ kuha yandaguc ai meyu surucya saima keñec.

¹⁴ Yesuac qac buña imi saima keñkecma ic kewu Herodearu haréyu niñec. Wañu ic tosananéñ yomuhuc zégic; Yohane doku naec énécmiyec i Anutunéñ humuc igucnec meqelimiyu yarec imuac niñ i Kuha yandanéñ ai imuhucya meanzac. ¹⁵ Ic tosananéñ zégic; Ic imi Elia. Wañu tosananéñ yomuhuc zégic; Imi Anutuac kua meme ic becnecc kecgcic imuhucya. ¹⁶ Wañu Herodenéñ nimma yomuhuc zéyec; Yohane déméña qeriri i humuc igucnec meqelimiyu yacma keczac. ¹⁷ (17a) Becnec Herodenéñ munaya Filipino iwac iniña Herodia wagirec. ¹⁸ Wagiru Yohanenéñ Herode yomuhuc ézéyec; Gi munagawac iniña menec imi héna ac logi logiya wanzac. (17b) Imuhuc zéyu Herode eneyaoc embac iwac niñac wamma ténginñ ichéra énézéyu Yohane késama dérécgéma hésa amaiguc opocgcic. ¹⁹ Opocgcic Herodianéñ Yohaneac

qeri biric nimma qehumuman zéma zéniñec, néñ osiyec. ²⁰ Imi mia Herodenéñ Yohaneac ic solañ, ic téréya imuhuc zéma zénéña hiriyu galenjë mianjec. Wañu kuaya igucnec ac niñu qeria imi yéwériañec. Wañu iwac ackuazécya imi siña nimma niñañec hénia imuac niñac osiyec. ²¹ Wañu kecma nalé hia ménñ hayec. Herode inéñ eñeya hicñi hicñi naléya hayu ic kewuhéra zéma yaré ic ionac galenjëra zéma Galilaia baec igucnec ic eñeña qutulañgé énécmidaru welen qeçe ichéra eneñ nene doku oma gumu énécmigic. ²² Énécmiyu Herodiawac béracyanéñ ionac muru emma wéséginaiguc legic hiriyec. Hiriyu Herode zéma ichéra ieneñ hémma ségiségi wañgic. Wañu Herodenéñ embac meracwac yomuhuc zéma ézéyec; Singawac iwawai ménñ niñac zéma qesina neñ hia gémmañ. ²³ Imuhuc zéma ac selianec zikima ézéyec; Iwawai ménñac ménñ qesina nuac héñgalenñ ama areña yanda imi suc igucnec hia méndémma gémmañac séc. ²⁴ Imuhuc zéyu inéñ kemma neñgocya qesimiyec; Ni némac iwawai niñac qesimianñ? Zéyu neñgocyanéñ ézéyec; Doku naec ic Yohaneac oruha niñac ézéna. ²⁵ Imuhuc zéyu embac merac inéñ ara mema focdac ic kewuac muru kemma zéyec; Gi degucmi doku naec haka ic Yohaneac orucya zéiciguc haima néñna. ²⁶ Imuhuc zéyu ic kewu imi qeria muñguc yanda yéwériyec. Wañu eñeya zézé seliseliawac zéma ichéra i guc momacnec tacgic ionac niñac qahac zémanñ zé osiyec. ²⁷ Wañu inéñ focdac yaré ic ménñ keñ Yohaneac oruha mehamac niñac ézéma méliyu inéñ kemma hésa ama qeriaiguc Yohaneac

déméña qerirec. ²⁸ Qericma orucya zéiciguc haima mema hama embac merac miyu embac meracnéñ neñgocya miyec. ²⁹ Wañu Yohaneac tohotoho ichéra suruc imi nimma hama qamocya mema kemma hoc kifañgic haigic.

Yesunéñ ic zañgégina 5,000 nene gumu énécmiyec.

³⁰ Wañu Yesuac Méliméli ic ieneñ lilingéma hama Yesuaru tocgéma wawañ memegina zéma ackuazéc ku énécmigic imuac surucya ézégic. ³¹ Wañu ic embac sasalanéñ keñha wañgic nene nemuac séc qahac wañec imuac niñ inéñ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ini eñacnec éléñ hagic baec kisiaiguc kenni, kemma bénzénñ tachiarugic. ³² Wañu eñacnec éléñ zéiciguc emma baec kisiaiguc keñgic. ³³ Keñgic sasalanéñ inictegicma ama areña kuneñ kuneñ séc unuruma baec hénia usuñec kemma imuaru walac kereñdacgic. ³⁴ Kereñdacgic Yesunéñ hama ic embac sasala yanda iniru rama galengina qahac tanec kecgic ewa biric wamma iwawai sasala ku énécmiyec. ³⁵ Kuénécmiyu bec kaiwe kiwa sima hiñgacmañ zé wañec. Wañu tohotoho ichéra ieneñ iwaru kemma zégic; Baec yomi baec kisiaiguc lakec kecni kaiwe kiwa bec sima hiñgacmañ zé wanzac. ³⁶ Imuac méli énécmima ama komoc komociguc me ama lelec lelec taczac imuaru kemma eñaoc nenegina miñicñima boña mema nemu. ³⁷ Zégic yomuhuc énézéyec; Eñaoc gumu énécmigic nemu. Imuhuc énézéyu zégic; Nini kemma saméñ 200 Denarionac* sécy boña mema hama gumu énécmiwiñ niñac zézanñ? ³⁸ Zégic inéñ énézéyec; Saméñ dahec késa

* **6:37:** Denarion momacguc imi ic ménñac ai meme momacgucac ai boña, imuac maso 8 imuac ai boña sécy wanzac.

keczu imuac keñ héngic. ³⁸ Zéyu ieneñ keñ hémma ézégic; Samén méra mén kondun yan éréhéc he nénécmizac. ³⁹ Zégic Yesunéh luluc téngiñ téngiñaguc tuña tuña tacmu niñac arengé énécmiyec. ⁴⁰ Arengé énécmiyu tuñ mén 100, tuñ mén 50 imuhuc imuac tacma keñgic. ⁴¹ Wañu samén méra mén zéma lambéc éréhéc mema kurumenjiguc hiyu eñu Anutuac mériañ niñac wel-erec. Welecma samén kuma tohotoho ichéra énécmiyu ieneñ méndemma énécmigic. Wañu imuhucyanec kondun yan momacnec méndemma énécmigic. ⁴² Énécmigic ieneñ moczoñ negic sécgé énécmiyec. ⁴³ Wañu samén bororoña zéma kondun yan tasia tac keñec imi mema neñgeñ yanda 12iguc tigid kuagina qedarec. ⁴⁴ Wañu samén negic imi ic ionacnec sac qétégina oloñgic 5,000 wañec.

Yesunéh kondun qahaiguc tima tima keñec.

⁴⁵ Wañu Yesunéh tohotoho ichéra zéiciguc emma néwécgeñ Betsaida baec kisiaiguc walac hénima kemmu niñac focdac wai énécmiyu kemmu kecgic eñeya imi ic embac onopocma nanjkerec. ⁴⁶ Nanjkema onopodaru kendacgic inéh zéwelecman zé baec boñaguc eñeyanec eñec. ⁴⁷ Wañu ama hénima siñiyu zéic imi kondun doku namuñaguc kereñu i eñeyanec baeciguc kerec. ⁴⁸ Wañu luhuc yandanéh qeyu Yesu tohotoho ichéra ieneñ zéic puli qema ai yanda mema tacgic niñtegiyec. Wañu ama gianjimañ zé wañu Yesunéh doku qahaiguc tima tima keñkecma ic hosucgé énécmima onogicman zé wañec. ⁴⁹ Wañu doku qahaiguc keñu ieneñ hémma Kuwic mia imuhuc zéma qac sambigégic. ⁵⁰ (Ieneñ

momac yanda i hémma zénéngina hiriyec imuac niñac imuhuc wañgic.) Qacgic inéh focdac ac hénima énézéyec; Qerigina bénzéh heyu, yomi neñ mia. Zénéngina ménda hiriyu. ⁵¹ Imuhuc zéma zéic qeriaiguc ionac muru eñu luhucnéh néh qema qahac wañec. Wañu ieneñ kileñ yanda aurima welicgégic. ⁵² Imi mia nene gumu énécmiyec imuac hénia ménda niñasarigic ewa qerigina sipacgémanec heyu imuhuc aurigic.

⁵³ Wañu kondun qericma ogicdacma Genesarete baeciguc harédacma zéic zikigic tarec. ⁵⁴ Taru zéic igucnec magic ic embac ieneñ focdac Yesu héntegicgic. ⁵⁵ Héntegicma ama séc usuñnec kemmu ic hafiginaguc tataciguc haima hua énécmima imuaru me imuaru kereciguc qesinimma keñgic. ⁵⁶ Wañu inéh ama areña yanda me ama areña yandaiguc kereñdaru ic hafiginaguc nénnagémba sombeñiguc haigic hegic, malekuya susuria késamu niñac qesimigic. Wañu késagic séc hiarudacgic.

7

Iwawai hiabia zéma iwawai biria.

¹ Wañu Farisaio zéma hénia acac kiwi ic tosara Yerusalemnec harégic ieneñ Yesuaru tocgégic. ² Tocgéma iwac tohotoho ichéra tosara ieneñ méragina ménda zuacma samén negic inicgic. ³ (Farisaio ic zéma Yuda ic ieneñ moczoñ yandahécgina ionac haka silic tohoma méragina ménda zuacmaguc nene ménda neañgic. ⁴ Wañu nénnagémba sombeñ igucnec liliñgéma hama méragina ménda zuacmaguc nene ménda neañgic. Wañu yandahécgina ionac haka tosara momacnec késakecma méndacañgic imi

yomuhuc; Sokoc, kason, kewuc nomuŋ, zéic, zéma hehe tatac me zae zuaczuara.) ⁵ Waŋu Farisaio ic zéma héna acac kiwi ic ienen Yesu yomuhuc qesimigic; Némac niŋ tohotoho ichécga ienen yanda hécnina ionac haka silic imi ménda tohoma méragina ménda zuacma samén imi nezu? ⁶ Zégic inén yomuhuc énézéyec; Yesaianén ikoc ic onac niŋ mia ac sécya imi yomuhuc andiawac zéyec; Héna oriŋ yomi kua taséginanén sac mepési néŋanzu, néŋ qeriginanén lakec heanzac. ⁷ Waŋu ic eŋaŋ héna acac kuamuma ni imi eŋ mepési néŋanzu. ⁸ Ini Anutuac héna ac waigic mayu ic eŋaŋ haka silic késakecanzu. ⁹ Imuhuc zéma toroqema zéyec; Eŋaŋ haka silicgina imi tohoma kecmu niŋac Anutuac héna ac imi hiabianec andé qeanzu. ¹⁰ Mosenén ac yomuhuc zéyec; Gi neŋgoc maŋgoc éréhécga eegira héiwésémaŋ. Waŋu mén i neŋgoc maŋgoc éréhécyá zébiri érécmimac imi qegic humumac. ¹¹ Waŋu ini yomuhuc zéanzu; Ic mén neŋgoc maŋgocya iorac iwawai mén érécmimaŋ zé osizaciguc Anutuac buŋa zéma érézémac. ¹² Waŋu ac imi meselima neŋgoc maŋgoc haleŋ hai érécmimia imuac neuŋ héiénécmianzu. ¹³ Imuhuc wamma yanda ionac haka silic imi tétécgéma Anutuac ackuazéc héfacgéanzu. Waŋu ini haka imuhucya sasala waŋanzu.

¹⁴ Imuhuc zéma muŋguc ic embac tunginaguc imi un-uruma énézéyec; Ini moczoŋ énézéwa niŋgic. Nimma ac yomi niŋtegicmu. ¹⁵ Iwawai mén negic hiŋgacanzac iminén ménda mebiri énécmianzac, néŋ qerigina igucnec iwawai éréanzac iminén mebiri énécmianzac. ¹⁶ Ménén mén gezacginaguc eŋeŋ ac imi niŋtegicmu. ¹⁷ Waŋu inén ic embac

wai énécmima imuac andiaiguc ama méniguc eŋec. Eŋu tohotoho ichéra ienen qelumbec ac imocho qesimigic. ¹⁸ Qesimigic énézéyec; Ini momacnec ménda niŋasarizu? Iwawai negic tomeŋginaiguc hiŋgacanzac iminén ic hia ménda mebirianzac hénia imi ini ménda niŋasarizu? ¹⁹ Waŋu iminén ewa qeriginaiguc ménda hiŋgacanzac, néŋ tomeŋginaiguc hiŋgaru gésiyu maanzac. Imuhuc zéma Yesunén nene hénia hénia imi moczoŋ hia newiŋac séc zéma héniya imi zéseliyec. ²⁰ Waŋu mén yomuhuc toroqema zéyec; Qerigina igucnec iwawai éréanzac iminén mebiri énécmianzac. ²¹ Ic qerigina igucnec ninin biria éréanzac imi yomuhuc; Kaisero ai, kowu nene, eugeqe, ²² embac mewai, hémbaoc, qeri biric, ikoc, siŋ biria, kic séséc, andé ac, séwi eŋeŋ, kaiziliweŋ. ²³ Iwawai biria imi moczoŋ ic qerigina igucnec éréma ic mebiri énécmianzac.

Siropoinikia embac iwac ninzéŋ ninzéŋa.

²⁴ Waŋu inén yacma ama baec imi waima Tiro ama areŋa yandaiguc kemma ama ménac qeriaiguc eŋec. Emma imuhucgeŋ taczac imi ic ménén mén ménda nimmacac niŋec, néŋ sasaŋgia kekerawac séc ménda waŋec. ²⁵ Eŋu imuarunec embac mén bérara uŋa birianén késayec iminén surucya nimma foc-dac haréma iwac muru simin héimiyec. ²⁶ Embac imi Girik embac, Sirofoinikia ic ionac sac kiticgina. Waŋu bérara uŋa biria nesimimac niŋac welecmiyec. ²⁷ Welecmiyu yomuhuc ézéyec; Waina nambérac hécna ienen walac negic sécgémac. Ionac nene imi onagicma kazu ionac gilimaŋ iminén hiabia qahac. ²⁸ Imuhuc zéyu melemma ézéyec; Miŋ Kewuna, imi hélacnec! Waŋu

kazu ienen acguc zae duandiaiguc nambérag ienen nene negic boro-roŋa mayu neanzu. ²⁹ Imuhuc zéyu Yesunéh yomuhuc ézézec; Ac imuhuc zézanj imuac niŋ hia lilingéma kenna, uŋa birianéh béracga bec waimizac. ³⁰ Zéyu embac imi lilingéma kemma héŋu uŋa birianéh bec waimiyu béracya imi heheyaiguc bénzéh heyec.

Ic gezac héhéŋa méŋ mehiaruyec.

³¹ Waŋu Yesu i Tiro ama areŋa yanda imi waima Sidon ama areŋa yanda namuŋanec qericma kemma Dekapoli baec qericma Galilaia konduniguc keŋec. ³² Imuaru kereŋu ic tosara ienen ic méŋ gezawa héhéŋgia zéma ara hia ménda zéanec imi Yesuac muru wagicma hama mérianéh haimimac niŋac welec migic. ³³ Welec migic ic imi wagicma wai énécmima ekacnec sura méŋu kemma méria merawanéh gezawaiguc néwéc néwéc haimaguc sépécgéma ezelaŋa osiyec. ³⁴ Osima kurumeniguc hiyu eŋu wéséséya héima, Efata! zéma ézézec, ac imuac hénia imi 'Béréŋgéna!'. ³⁵ Zéyu gezawa béréŋgéyec, waŋu ezelaŋa hularu ac didiŋanec zéyec. ³⁶ Waŋu Yesunéh suruc imi ménda zéaumu niŋac neuŋ héiénécmiyec. Waŋu muŋguc muŋguc qetali énécmiyec, néŋ ienen muŋguc muŋguc kilenŋdac zéau énécmigic keŋec. ³⁷ Ienen kilenŋ welicgéma yomuhuc zégic; Iwawai moczoŋ yanda hia mehiaruanzac. Gezac héhéŋ meyu ac niŋanzu, waŋu acgina qahac meyu ac zéanzu.

8

Yesunéh ic 4,000 nene gumu énécmiyec.

¹ Nalé imuaru muŋguc ic tuŋ yanda iwaru tocgéma nene qahac kecgcic. Yesunéh tohotoho ichéra unuruma énézézec; ² Ic embac ienen ai meme haréwéc niguc keczu. Waŋu nene méŋ ménda he énécmizac. Imuac niŋ ni ic ionac wéséna wanzac. ³ Waŋu tosara ienen lakecnec hagic imuac niŋ yaka niŋ humugicguc eŋ amaginaiguc méli énécmiwa héniaiguc kemma qiritic unuwac niŋac. ⁴ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienen melemma zégic; Baec kisia yomuaru méréneh dimuacnec nene saméh sécgina hia mihicŋjima gumu énécmimac? ⁵ Imuhuc zégic qesiénécmima zéyec; Onaru hénia mauŋ dahec he énécmizac? Zéyu melemma 7 zégic. ⁶ Zégic nimma areŋgé énécmiyu baeciguc mama tacgcic mauŋ qétéya 7 mema ewa hia ac ézémaguc énécmimu niŋac kuma tohotoho ichéra énécmiyu tohotoho ichéra ienen welenŋ qema énécmigic. ⁷ Waŋu lambéc komoc komoc taru imuhucyanec Anutuac mérianŋ niŋac welec maguc méndémma énécmimu niŋac énézézec. ⁸ Waŋu ic embac ienen nene imi negic sécgé énécmidarec. Waŋu nene bakia waigic tarec imi mutulaŋgéma neŋgeŋ yanda 7iguc tigic kuagina qedarec. ⁹ Waŋu ic imuaru kecgcic ionac qétégina imi 4,000. Waŋu inéh méli énécmiyu kendacgcic. ¹⁰ Kendacgcic imuarunec tohotoho ichéra iniguc zéiciguc emma keŋkecma Dalmanuta baeciguc* kereŋgic.

¹¹ Kereŋgic Farisaio ic ienen Yesuguc eminimbij zé haréma séséc kurumenŋ igucnec méŋ meyu hémmu niŋac wamma batucgé migic. ¹² Batucgé migic qeriaiguc wésésé héima zéyec; Némac niŋ ic embac nalé yomuarunec imi

* **8:10:** Romawac héŋgaleŋ baec yanda imuac distrik méŋac qara, Aderia kondunŋ imuac Is iguc taczac; 2Ti 4:10.

kiwi méréra hémbiñ zé hocanžu? Ni hélacnec énézéwa niñgic; Onaru kiwi ménj ménda mewa hémmuac séc. ¹³ Imuhuc zéma onagiru muñguc zéiciguc emma kondun nénéwécgeñaguc kereñgic.

Farisaio zéma Herode ic ionac ikoc ac.

¹⁴ Wañu tohotoho ichéra ienenj elunj unuyu héna maunj sécgina ménda mema hagic. Wañu zéic qeriaiguc momacguc sac he énécmiyec. ¹⁵ Wañu Yesunéñ yomuhuc selianec énézéyec; Ini Farisaio ic zéma Herode ic ionac yis niñac héngalenj qacguc wammu. ¹⁶ Énézéyu enjaocnec eminiñ wamma zégic; Imi nini héna maunj qahac imuac niñ nénézézac gezanj. ¹⁷ Zégic inéñ niñsariima énézéyec; Héna maunj ménda he énécmizac imuac niñ némac niñ eminiñ qeminiñ wankeczu? Ini méndagucnec niñtegicžu me wañu méndagucnec niñsariizu? Qeriginanéñ seligizac me? ¹⁸ Ini kic ginagucnéñ iwawai imi ménda héñanžu? Ini gezac ginagucnéñ kileñdac ac ménda niñžu me? Wañu ini ménda niñqelizu me? ¹⁹ Ni maunj méra ménj méndémma ic qétégina 5,000 gumu énécmiwa bororoñ neñgeñ yanda dahecac séc hiñgacma kuagina qeyu meçic? Imuhuc qesiéncmiyu, neñgeñ 12, zégic. ²⁰ Wañu maunj 7 imi méndémma ic qétégina 4,000 gumu énécmiwa bororoñ heyu neñgeñ yanda dahecac séc kuagina qeyu meçic? Imuhuc zéyu, 7, zégic. ²¹ Zégic énézéyec; Ini kileñdac ménda niñsariizu?

Yesunéñ kic hilic ménj mehiariyuc.

²² Wañu keñkecma Betsaida ama areña yandaiguc[†] kereñgic ic ienenj ic kic hilic ménj Yesuaru wagicma hama mérianéñ haimimac niñac welecgic. ²³ Welecgic ic kic hilic imi mériaiguc késama ama yanda waima sénganjenjiguc hiñgacma kiwaiguc sépéçgéma méria iwac qahaiguc haima yomuhuc qesimiyec; Iwawai ménj héñzanj? ²⁴ Qesimiyu kic hilic inéñ hima yacma zéyec; Ni ic embac inicba ic hésa tanec wamma keñha wanžu. ²⁵ Zéyu inéñ muñguc mérianéñ kiwaiguc haiyu ic imi kic selianec hima hénu hiaruyu iwawai moczoñ dindiñanec héñteçidarec. ²⁶ Wañu Yesunéñ amayaiguc mélimima yomuhuc ézéyec; Gi ama yandaiguc ménda lelecgéma kembésémañ.

Peteroac niñzénj niñzénj ac.

²⁷ Yesu i tohotoho ichéra énépésiyu Kaisarea Filipi baeciguc ama areña yanda yanda séc kembij zéma keñgic. Keñkecma hénaiguc tohotoho ichéra qesiéncmima zéyec; Ic embac ienenj nuac niñ méré zéanžu? ²⁸ Qesiyu zégic; Ic embac tosara ienenj doku naec haka ic Yohane imi mia imuhuc zéanžu, wañu tosara ienenj Elia, tosara ienenj mia Anutuac kua meme ic ionarunec ménj zéanžu.* ²⁹ Zégic muñguc qesiéncmiyec; Wañu enjaoc nuac niñ méré zéanžu? Zéyu Peteronéñ yomuhuc ézéyec; Gi Kristo.† ³⁰ Imuhuc zéyu inéñ ic tosara ménda énézému niñac neunj héiéncmiyec.

Yesunéñ dimuhuc humuma yacmac imuac ara énézéyec.

³¹ Wañu inéñ yomuhuc hénima ku énécmiyec; Héna imi yomuhuc hezac; Icac Naña imi kecma qenzej manzej kileñ nimmac. Niñu ic galenj zéma hofac oo

† 8:22: Yodan doku imuac Is iguc geñ taczac. † 8:28: Mrk 6:14,15 ‡ 8:29: Halécnéñ météré mimia; Hofac oo ic me ic kewu kumu énécmiwiñ zé imuhuc wanjic. Yesu imi neñan hofac oo ic yanda zéma ic kewunina oporec.

† 8:28: Mrk 6:14,15 ‡ 8:29: Halécnéñ météré mimia; Hofac oo ic me ic kewu kumu énécmiwiñ zé imuhuc wanjic. Yesu imi neñan hofac oo ic yanda zéma ic kewunina oporec.

ic kuney éréhécgina zéma héna acac kiwi ic ienen andé qemigic gegic humumac. Humuyu kaiwe haréwéc waju humuc igucnec qelima yacmac. ³² Inéj ac imuhuc zéauyu Peteronéj Yesu késama qetalimima ac wammiyec. ³³ Wañu inéj melemma merac ionac muru kiwa hima Petero qetali mima ézéyec; Biria miñina gi hocma andénaiguc nanna, gi Anutuac ackuazéc niñac ménda wamma ic onac iwawai niñac wamma keczañ. ³⁴ Wañu Yesunéj ic tuñ yanda kecgic imi zéma tohotoho ichéra momacnec unuruma yomuhuc énézéyec; Ic méñnéj ni méndac némmañ zémaciguc andé qeamuma eñeya ic héñgeña wéndara huama méndac némmac. ³⁵ Ic méñnéj méñ kekecyá angé timañ zé wañu kekecyá imi sohomac. Wañu ic méñnéj méñ nuac zéma buña suruc hiabia imuac niñ wamma kekecyá waiyu kekecyá imi ménda sohomac. ³⁶ Ic méñnéj baecac iwawai moczoñ késama keru uñaya waimiyu iwawai iminéj dimuhuc nañgé mimac? ³⁷ Ic méñnéj némac iwawaiyanéj uñayaguc amuwagic wañu sécgémac? ³⁸ Ic méñnéj qeli yackumu kaiseroya zéma kápésic ginaguc ionac ségéra ginaiguc ni zéma acna niñac gamuya niñzaciguc imuhucyanec Icac Naña iminéj Mañgocyawac edamuyaiguc kua meme uñahéráguc lilingéma hamac nalé imuaru iwac niñ gamuya nimmac.

9

Anutuac edamuya Yesuac muru mama hoturumiyec.

¹ Wañu inéj yomuhuc énézéyec; Ni hélanc énézéwa niñgic; You

nañzu onarunec tosara ini humucnéj ménda énépésiyunec Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi kuhaguc hayu hémmu.

² Wañu ai meme 6 tecgéyu Yesunéj Petero zéma Yakobo zéma Yohane onagiru baec boña yandaiguc eñgic. Emma imuaru eñacnec kecgic. Wañu inéj imuaru kicginaiguc melemma tanera méñ wañec. ³ Wañu iwac malekuya imi lalac koñac koñac wañec. Baeciguc ic méñ iwawai méñnéj zuaru imuhucya wammacac séc qahac. ⁴ Wañu baec imuaru Mose zéma Elia ieren ionac kicginaiguc wininima Yesuguc acac wañgic. ⁵ Imuhuc wañgic Peteronéj Yesu ézéyec; Kiwi ic you keczñ imi hiabia soroc. Nénézéna hali haréwéc meéncmini méñ guac, méñ Moseac, méñ Eliawac wammac. ⁶ Merac ienen bacgina yandiyec imuac niñac Peteronéj némac ac zémañ zéma hocma imuhuc zéyec. ⁷ Wañu hosusunéj mama oso énécmiyu imuac qeria igucnec ac méñ yomuhuc mayec; Yomi imi nañna, héñsorocanzua, iwac ara nimmu. ⁸ Wañu lilingéma héngic élanzanec aulanégic Yesunéj sac nañec.

⁹ Wañu boña igucnec mama hama Yesunéj ac yomuhuc énézéma zéseliyec; Iwawai héñzu imuac ac suruc imi méñ ménda énézému, kecma bian Icac Naña humuc igucnec yaruguc. ¹⁰ Imuhuc énézéyu merac ienen ac imi qeriginaiguc haima humuc igucnec yacyac imuac héña hocma eñacnec eminiñ qeminiñ wañgic. ¹¹ Wañu ienen Yesu yomuhuc qesimima zégic; Némac niñ héna acac kiwi ic ienen Elia walac hamac imuhuc zéanzu? ¹² Imuhuc qesimigic énézéyec; “Hélanec Elia i walac hama iwawai moczoñ meqeliyuguc. Wañu némac niñ Icac Naña i

andé qemigic qenzen manzen kilenj nimmac imuhuc ogic hezac me? ¹³ Wañu énézéwa ninjic; Elia i hélacnec hama keru iwawai iwac ninj kiwiiguc ogic hezac imuac sécyia ienenj ewa sinjinawac wammigic.”

Yesunéj merac ménj uña biri-ayaguc mehiaruyec.

¹⁴ Wañu merac tosara wai énécmigic kecgic ionac muru haréma inicgic ic embac sasala oso énécmima nanjic héna acac kiwi ic tosara merac iniguc tualefic emigic. ¹⁵ Wañu ic embac ienenj nalé qahacgucnec Yesu hémma kilenj welicgéma usuñnec kemma ewa hia ac zémigic. ¹⁶ Zémigic inéj qesiénécmiyec; Ini némac ninjac tualefic emikeczu? ¹⁷ Zéyu suggina igucnec ménénj melemma ézéyec; Kiwi ic meracna uña birianéj késayu ara qahac kecanzac imuac ninjac wagicba guaru hazic. ¹⁸ Merac imi dimucgenj dimucgenj uña birianéj késama hérékenj héréha wamma baeciguc giliyu kua hololoña mayu zéra aric aric kiyu héna méria séréngganzac. Wañu tohotoho ichécga ienenj nesimu ninjac énézéwa nesimuac séc qahac wañec. ¹⁹ Zéyu Yesunéj yomuhuc énézéyec; O! Nalé yomuac hicñisaiya ini ninzénj ninzénjgina qahac. Ni iniguc nalé dahecac séc kecmanj? Nalé dahecac séc ini bisiqaténj wañ énécmimanj? Merac imi nuaru wagicma hagic. ²⁰ Imuhuc zéyu merac iwaru wagicma hagic uña biria inéj Yesu hémma merac hérékenj héréha yanda wammiyu téténgéma baeciguc mama héima heyu kua hololoña mayec. ²¹ Wañu Yesunéj merac manjocya qesimima zéyec; Iwawai imi némac naléiguc hicñimiyecac kecanzac? Zéyu

zéyec; Imi kokocya igucnec hicñimiyecac kecanzac. ²² Inéj merac imi nalé momac momac mebirimanj zéma geric bélanjaiguc me dokuiguc gilianzac. Iwawai ménj wambésémanjac séciguc ewa biric wamma méra nérécmína. ²³ Imuhuc zéyu Yesunéj ac yomuhuc melemma ézéyec; Héna némac ninjac wambésémanjac séciguc imuhuc zézanj? Ic ménj ninzénj ninzénjagucnéj iwawai moczoñj hia wandacmac. ²⁴ Zéyu imuarunec mia merac manjocyanéj ac qacma yomuhuc zéyec; Ni ninzénjgézua, geñgaoc ninzénj ninzénjna bébélacgia imi meseli némma. ²⁵ Wañu ic embac ienenj usuñnec tocgéma hagic inicma uña biriawac yomuhuc ézéyec; Ac qahac kekerawac uñaya zéma gezac héhéñac uñaya, ni gézézua, iwarunec éréma imuaru munjuc ménda hingacbésemanj. ²⁶ Zéyu uña birianéj qacsilacma selianec héréma qéfacgé mima éréma keru merac imi hélanc humumia tanec heyec. Heyu ic embac sasalanéj hémma, Humuzac, zégic. ²⁷ Wañu Yesunéj iwac mériaiguc késama héréyu yacma nanjec. ²⁸ Wañu Yesu imi ama qeriaiguc eñu tohotoho ichéra ienenj sasanjiaiguc qesima zégic; Nini némac ninjac nesiwiñac séc qahac wañec? ²⁹ Imuhuc zégic melemma énézéyec; Imuhucya imi iwawai tosara ménénj nesi énécmiwiñac séc qahac, néj zéweleccinanénj* sac hia nesi énécmimu.

Yesunéj humuma yacmac imuac suruc zéyu hatac éréhéc wañec.

³⁰ (30a) Wañu ienenj ama imi waima kemma Galilaia baec qericma kenjic. ³¹ (31a) Wañu Yesunéj tohotoho ichéra ku énécmimanj zéma (30b) i zéma

* 9:29: Kiwi wahala qac buñaginaguc tosaraiguc; Nene zikima zéwelec wawanjaiguc.

tohotoho ichéra dimuaru keczu imi méjnénj méj ménda nimmu niñac wanec. ^(31b) Wanju yomuhuc ku énécmiyec; Icac Nanja i ic ionac méraiguc enju qegic humumac. Humuma ai meme haréwéc wanju yacmac. ³² Wanju ac imuac hénia ménda niñasarima qesimiwiñj zé niñgic yéwériyec.

Yesunénj ic kiwa kekerawac hénia ac énézéyec.

³³ Wanju kenkecma Kafanaum ama arenja yandaiguc haréma ama méj qeriaiguc emma tacma imuaru tohotoho ichéra qesiénécmiyec; Héniaiguc némac iwawai niñac tualefic emikeczu? ³⁴ Imuhuc qesiénécmiyu ienenj neñan murunec mérénénj kiwanina keczac imuhuc zéma tualefic emizu imuac niñac ara hia ménda meñgic. ³⁵ Wanju mama tacma 12 ini unuruma énézéyec; Méj i kiwagina kecmanj zémaciguc, tosara ionac mamayagina kecma welenj qeqegina wammac. ³⁶ Imuhuc zéma merac komora méj wagicma sugcinaiguc haiyu nanju tétécgé mima énézéyec; ³⁷ Méjnénj merac yomuhucya nuac qacnaiguc ewa hia wammizac imi ni ewa hia wannénzac wanzac. Méjnénj ni ewa hia wannénzac imi nuac qahac, néj méli néjic i ewa hia wammizac wanzac.

Ic méj neñan hazéc ménda wanzac imi neñan alanina.

³⁸ Wanju Yohanenénj yomuhuc ézéyec; Kiwi ic, nini ic méjnénj guac qacga qacma uña biria nesi énécmiyu ménda méndac nénécmianzac imuac niñ neñ héimiyiñ. ³⁹ Zéyu Yesunénj yomuhuc énézéyec; Ménda qetali mimu. Méj i nuac qacna qacma ai kucyaguc mezac imuhucyanénj nalé hotonja imuac qeriaiguc efima zébiri némmacac séc qahac. ⁴⁰ Némac niñac? Méj neñan

andé ménda nunuanzac iminénj hazécnina qahac. ⁴¹ Ni hélacnec énézéwa; Ic méjnénj ini Kristoac ichéra keczu imuac niñ nuac qacnaiguc doku méj hima guamu énécmimac imi iwac boña imi kilendac ménda qahac wammac.

Biriawac ala batuc.

⁴² Wanju méjnénj nambérac komoc komoc ni ninzéggé néñanzu ionarunec méj manam batuc wammiyu biria memac imi hoc yanda ic iwac déménjaiguc zikimima konduniguc nanjgégic hiñgacmac iminénj hia wammac. ⁴³ Wanju méraganénj biriaiguc goporu méraga imi héricbésémañ. Gi méra éréhécgaguc geric sia tetecgia qahaciguc hiñgacbanj niñac, puriñ wamma kekec hémbénañjaiguc kerembésémañ iminénj hia. ⁴⁴ (Ménda hezac.) ⁴⁵ Wanju hénaganénj biriaiguc goporu héricbésémañ. Hénia éréhécgaguc kecma geric siaiguc gilic hiñgacbanj niñac, puriñ wamma kekec hémbénañjaiguc kerembésémañ iminénj hia. ⁴⁶ (Ménda hezac.) ⁴⁷ Wanju kicganénj biriaiguc goporu kicga imi metecgéna. Gi kic éréhécgaguc geric siaiguc gilic hiñgacbanj niñac, kicga momacguc kecma Miñ Kewuac héñgaleñ ama arenja yandaiguc kerembésémañ iminénj hia. ⁴⁸ Imuaru ionac nanecgina imi ménda humumac, wanju geric bélanja imi ménda békémac. ⁴⁹ Mulu memeaç buña mesolanjaniwiñj zé sei hésianzu imuhucyanec ic momac yanda geric bélanjanénj mezeric énécmimac. ⁵⁰ Sei imi qacguc, néj siña qahac wanju némacnéj mindinigic siñaguc wammac. Sugcinaiguc sei hésigic luae heyu enjawu kecmu.

10

Eu iniñ waiwai imuac ara.

1 Yesunéh imuarunec yacma Yodan néwécgeŋ Yuda bae-ciguc haréyu ic sasala yandanéh muŋguc iwaru tocgégic. Waŋu waŋaŋec imuhucyanec muŋguc ackuažéc ku énécmiyec. 2 Waŋu Farisaio ic ieneŋ hosuru haréma manam batuc wammima qes-imigic; Ic méŋnéŋ iniŋa waimimac imi hénac acac sécyac me qahac? 3 Žégic melemma énéžéyec; Mosenéh deic zéma énéžéyec? 4 Énéžéyu žégic; Mosenéh yomuhuc oaec zénéncmiyec; Embac waimaŋ zéma waia muamuac kiwi omima waimimac. 5 Imuhuc žégic Yesunéh énéžéyec; Mose i ewa seligina niŋac wamma hénac ac imi oma énécmiyec. 6 Néŋ hénihéniaiguc imi Anutunéh ic zéma embac meércmiyec. 7 Imuac niŋac ic méŋnéŋ neŋgoc zéma maŋgocya wai ércmima iniŋawac muru héiselimac. 8 Héiseliyu éréhécnéŋ séwi momacguc wammaoc, waŋu bec iereŋ éréhéc qahac, néŋ momacguc. 9 Imuac niŋac iwawai méŋ Anutunéh dérécgéyec imi ic méŋnéŋ ménda méndéh ércmimac. 10 Waŋu ama qeriaiguc emma tohotoho ichéra ieneŋ ac imuac niŋac muŋguc qesimigic. 11 Qesimigic inéh melemma énéžéyec; Ic méŋnéŋ iniŋa waima méŋ memaciguc imi mia iniŋa kaisero wammizac tanec wammac. 12 Waŋu embac méŋnéŋ euya waimima ic méŋ memac imi imuhucyanec kaisero wanžac wammac.

Yesunéh nambérac ionac mériaŋ ac énéžéyec.

13 Waŋu ic embac ieneŋ Yesunéh mériaŋéŋ osiéncmimac niŋac nambérac hécgina onagicmac iwac muru hagic. Waŋu tohotoho ichéra ieneŋ ac zénéncmima žéqeqetali waŋ énécmigic. 14 Waŋu Yesunéh héŋu qeria biriyu

énéžéyec; Waigic nambérac nuaru hagic. Žéqeqetali ménda waŋ énécmigic. Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi nambérac imuhucya ionac buŋa. 15 Hélacnec énéžéywa; Méŋnéŋ Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda qeriaiguc emmaŋ zé nambérac ésécnec ménda wammaciguc inéh imuac qeriaiguc kilenđac ménda keremmac. 16 Imuhuc zéma tétécgé énécmima méria ionac qacginaiguc haima mériaŋ ac zéma énéžéyec.

Ic hina yandayaguc.

17 Waŋu Yesunéh héniaiguc kemma keru ic méŋnéŋ usuŋnec iwaru hama iwac muru simiŋ héimima qesimima žéyec; Kiwi ic hiabia, ni dimuhuc wamma kekec hémbénaŋa imi késamaŋ. 18 Žéyu Yesunéh éžéyec; Némac niŋ ic hiabia zénéŋzaŋ? Ic méŋnéŋ hiabia qahac. Anutu momacguc sac hiabia. 19 Gi hénac ac yomuhuc niŋaŋzaŋ; Kaisero ménda wambésémaŋ. Eu qeŋe ménda wambésémaŋ. Kowu ménda newésémaŋ. Héipuc ac zémaŋ zé ikoc ac ménda zéwésémaŋ. Ikoc waŋ énécmima iwawai méŋ ménda onagichésémaŋ. Neŋgoc maŋgoc éréhécga eegira héiwésémaŋ. 20 Žéyu melemma yomuhuc éžéyec; Kiwi ic ni imi moczoŋ komocna igucnec tohoma keriac kecžua. 21 Waŋu Yesunéh hémma iwac siŋ nim-mima yomuhuc zéma éžéyec; Haka hiabia momacgucnéŋ guaru ménda hegénzac. Kemma iwawai hegénzac imi haina boŋa géŋgic, mema ic maŋeŋeŋa énécmima, kurumerŋiguc héla hegémmac. Waŋu hama ic héŋgeŋa wéndara imi huama ni méndac némbésémaŋ. 22 Waŋu soukiwa zéma iwawai yéwéria hemiyec. Imuac niŋ, niŋ yéwériyu tanera méŋ waŋu waima keŋec.

23 Keñu Yesunéj kiwa hiyu lelecgéyu tohotoho ichéra yomuhuc zéma énézéyec; Ic soukiwa zéma hina yanda ginagucnéj Anutuac héngalenj ama areña yanda qeriaiguc kerembinj zégic yéwériyu hia ménda efima keremmu. 24 Wañu tohotoho ichéra ara imi nimma welicgégic. Wañu inéj muñguc toroqema énézéyec; Merachécna, Anutuac héngalenj ama areña yandaiguc eñeña imi yéwéria yanda. 25 Yañ yanda kamelenéj qodu kifañ komoraiguc keremmac imi efefia, néj soukiwa yanda zéma iwawai yanda ginagucnéj Anutuac héngalenj ama areña yandaiguc keremmac iminéj yéwéria yanda. 26 Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienej nimma kilenj yanda aurima eñaoc eminiñ qeminiñ wañamuma zégic; Imuhuc wañu, mérac késayu kekec hémbénaña hia memac? 27 Yesunéj inicma zéyec; Ic enej imi meselimuac séc qahac, wañu Anutunéj hia, Anutunéj iwawai moczoñ imi hia memac. 28 Zéyu, Peteronéj hénima ézéyec; Ninna, nini iwawainina moczoñ waima gi méndac géñanzin. 29 Zéyu, Yesunéj melemma zéyec; Ni hélacnec énézéwa, méñnéj nuac niñ zéma buña suruc hiabia niñac wamma ama geric me dac muna me neñgoc mañgoc me naña me bérara me baec ai imi waimac imi, 30 you baeciguc ama geric, dac munahéra, neñgoc mangochéra, nambérac héra, zéma baec aiya sasala yanda imi qété 100 imuac séc ogicma memac. Wañu hazéc ac me yaré momacnec mihicñimac. Wañu biançguc kurumenj amaiguc kekec seli memac. 31 Wañu walac walac ionac murunec sasalanéj andia wammu. Wañu andia ionac murunec sasalanéj walac walac wammu.

Yesunéj humuma yacmac

imuac ara zéyu hatac haréwéc wañec.

32 Kecma Yerusalem ekemma kecma Yesunéj walac walac kemma keru tohotoho ichéra ienej bacgina yandiyec. Wañu nesi énécmigic ienej zénéngina hiriyec. Wañu Yesunéj tohotoho ichéra 12 qutulanjé énécmima iwawai hicñimimac imuac ac énézéma zéyec; 33 Héngic, neñañ Yerusalem enziñ. Enni imuaru Icac Naña imi andé qemiyu hofac oo ic kiwa zéma hénia acac kiwi ic ionac méraginaiguc eñu, késpedesiraguc zéma humucac buña zétécgéma ic enia ionac muru haimu. 34 Haigic ienej zébiru mima sépécgé mima rikunj zérágucnéj héimaguc qehumumu. Wañu kaiwe haréwéc wañu, inéj humuc igucnec qelima yacmac.

Yakobo zéma Yohane iorac welec welec.

35 Zéyu Zebedaioac nañhéréra Yakobo zéma Yohane ierenj Yesuac muru hosuru hama zéyoc; Kiwi ic, niri iwawai imuac me imuac niñac wamma qesigémbic imi geñ hia menérc miwésémañ niñac zéma ninzic. 36 Zéyic érézéyec; Néma iwawai meérecmimañ niñac wanzaoc? 37 Wañu ierenj zéyoc; Gi edamuga winini géñu, nururuna, méñ héigaiguc méñ kanagaiguc tatic. 38 Zéyic Yesunéj érézéyec; Iri hénia ménda niñasarima imuhuc weleczaoc. Ni sokoc mema nemañ imi iri hia mema nemaoc? Wañu doku naecnémmu imuac iri hia naecmaoc? 39 Zéyu, ierenj zéyoc; Oo, imi hia wambic. Zéyic, Yesunéj yomuhuc érézéyec; Ni sokoc mema nemañ imi iri hélacnec nemaoc. Wañu doku naecnémmu imi iri naecmaoc. 40 Wañu nuac héinaiguc me kananaiguc tatara imi énécmimia imi nuac ai qahac. Imi méñac méñ zéénécmiyec ionac énécmiyu késama tacmu. 41 Tohotoho ichéra

10 ienen ac imi nimma Yakobo zéma Yohane iorac ninjic ewagina biriyec. ⁴² Wañu Yesunéñ un-uruma énézéyec; Ic enia ionac ic kewu ienen ic embac énépésigic, ic embac ienen welen qeéncmianzu. Wañu eneña ienen mamaya méra bacginaiguc onopocma ic kewu wañ énécmianzu imi ini ninzu. ⁴³ Wañu onaru imi hena imuhuc ménda hezac. Onarunec méñnéñ kuneygina wammañ zéma alahéra ionac welen qe qe kecmaç. ⁴⁴ Onarunec méñnéñ walac walac kecmañ zéma alahéra ionac ai merac kecmaç. ⁴⁵ Icac Naña i welen qemimu ninjac ménda mayec. I eneyaoc welen qe qe ai mema ic sasala onac niñ mulu memeaç iwawai éscnec kekeçya énécmimañ zé mayec.

Yesunéñ kic hilic mén mehiariyec.

⁴⁶ Wañu ienen hakecma Yeriko tauñiguc harégic. Wañu inéñ tohotoho ichéra zéma ic sasala yanda iniguc ama areña yanda imi waima keñkeçgic, ic kic hilic mén gara Batimaio, Timaiuac naña inéñ hena giñgiñaguc iwawai ninjac welecma tarec. ⁴⁷ Wañu inéñ ic imi Yesu Nazarete ama areña igucnec imuhuc zégic nimma hénima qarec; Dawidiac qeli Yesu, gi nuac niñ ewa biric wañ néna! ⁴⁸ Zéyu ic sasalanéñ ac waima tacmaç ninjac zéqeqetali wammigic. Wañu inéñ seli seli wamma selianec qacsilarec; Dawidiac naña, gi nuac niñ ewa biric wañ néna! ⁴⁹ Qac keru, Yesunéñ henaiguc namma zéyec; Héihéré migic. Imuhuc zéyu, ic ienen kic hilic ézégic; Efiña yacma hana! Inéñ héihéré génzac. ⁵⁰ Wañu kic hilicnéñ malekuya gilima técgéma yacma Yesuac muru hayec. ⁵¹ Wañu, Yesunéñ ac bakia zéma qesimiyec; Némac wañgémmañ ninjac wanzañ? Zéyu,

kic hilicnéñ ézéyec; Kiwi ic, ni kicna hima hémmañ ninjac wanzua. ⁵² Zéyu, Yesunéñ ézéyec; Gi kenna, ninzén ninzéngeñ mehiaru génzac. Imuhuc zéyu, imuarunec kiwa béréngéyu hima héñec. Wañu henaiguc Yesu méndaç mima keñec.

11

Yesunéñ doñki qahaiguc tacma Yerusalem enec.

¹ Wañu Yerusalem hosuraiguc hama Oliwa baec boñaiguc Betfage ama areña yanda zéma Betania ama areña taroc imuaru dodowigic. Dodowima Yesunéñ tohotoho ichééra méli érécmiyec. ² Wañu méli érécmima yomuhuc érézéyec; Ama wéségiraiguc taczac imuaru keñic, doñki merawa mén icnéñ qahaiguc ménda tacanzu imi qatégic nañu focdac mihicñjimaoc. Mihicñjima imi hulacma késama hamaoc. ³ Hularic ic méñnéñ, Némac niñ imuhuc wanzaoc? Imuhuc zéyuguc, yomuhuc ézémaoc; Miñ Kewuniranéñ imuac wanzac. Imuhuc zéic focdac haiyu yomuaru hamaç. ⁴ Zéyu tegéyu, ieren kemma doñki merawa ama deminawac sanjulañ sénganjen henaiguc qatégic nañu mihicñjima hularoc. ⁵ Hularic ic nanjic ionarunec tosananéñ yomuhuc érézégic; Iri doñki merawa imi némac ninjac hulaczaoc? ⁶ Imuhuc zéyu Yesu ac érézéyec imuhucyanec melemma énézéyoc. Énézéyic wai érécmigic hayoc. ⁷ Wañu ieren Yesuaru doñki wagicma hayoc. Hama qahaiguc malekugina haigic inéñ emma tarec. ⁸ Wañu ic sasalanéñ malekugina henaiguc témbéçgic. Wañu tosananéñ ai igucnec ic hawa haréña zéma zuriaguc mericma henaiguc lémbéçgic. ⁹ Wañu ic tuñ yanda ienen walac andu wamma qacgic; Hosanna, ohec

wahec!* Miñ Kewuac qac buñaguc hazac ic imi zézé bipiyaguc. ¹⁰ Ambéc sakoñnina Dawidiac héngalen ama areña yanda imi Miñ Kewuac qac buñaguc hazac imi zézé bipiyaguc. Hosanna, ohec wahec! Anutu ou kurumenjiguc eñeña keczac. ¹¹ Wañu Yesunéh Yerusalem keremma ocmuñ téréyaiguc eñec. Emma iwawai moczoñ lelecgéma héñu, bec ama mari mari wañu, tohotoho ichéra 12 iniguc Betania ama areñaiguc kenjic.

Yesunéh fik ic méñ zébiri miyec.

¹² Ama gianjiyu ieneñ Beta-
nia ama areña waima kenjic. Kenkecma Yesu nene niñac wañec. ¹³ Wañu fik ic méñ haréñaguc lakec nañu hémma héla taczac me deic imuhuc zéma kemma horec. Wañu fik ic imuac naléya qahac imuac niñac haréñanec nañec. ¹⁴ Wañu hémma fik ic imi yomuhuc zéma ézéyec; Deguc muacnec hénima hélaga ic méñnéñ muñguc ménda nemac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ ac imi niñjic.

Yesunéh ocmuñ téréya mehiaruyec.

¹⁵ Wañu Yerusalem kereñjic, Yesunéh ocmuñ téréyaiguc emma ic embac imuaru iwawai néñna gémba zéma nañjic, imi nesi énécmima ic tosara zae haima tacma soukiwa gocmianéh soukiwa haréña amuanzu ionac zae zéma kembo haima imuac boña meanzu ionac tatac imi melen daru hingarec. ¹⁶ Wañu ocmuñ téréya qeriaiguc iwawai imuhucya ménda késa kenha wammu niñac qegetali ac wañ énécmiyec. ¹⁷ Wañu yomuhuc ku énécmima zéyec; Amanawac niñac baec séc ic embac onac zéwelec welec ama zému. Imuhuc kiwiiguc ménda ogic hezac me?

Wañu ini imuhuc wañjic kowu nene ionac bañec tanec wanzac. ¹⁸ Imuhuc zéyu hofac oo ic kiwahécgina zéma héna acac kiwi ic ieneñ niñjic. Wañu ic embac sasalanéh ackuazécyá niñac welicgémigic eñeña wañec. Imuac niñac zénéñgina hiriyu dimuhuc wamma qeni zéma héna hocgic. ¹⁹ Wañu ama mari wañu Yesu zéma ichéra ieneñ ama areña yanda imi waima kenjic.

Fik ic imi humuyec.

²⁰ Wañu ama muñguc gianjiyu ieneñ muñguc yacma kenjic. Kenkecma fik ic imi héñjic hénia igucnec humuma nañec. ²¹ Wañu Peteronéh niñqelima ézéyec; Kiwi ic, hénna, fik ic zébiri minec, imi humuma nanzac. ²² Imuhuc zéyu Yesunéh melemma énézéyec; Anutu ninzéñgéjic. ²³ Héla nec énézéwa, méñ i boña youmi bacgéma kondunjiyuc hiñgacna zéma qeriaiguc ewa éréhéc ménda wamma ara zézac imuac héla hicñimac zéma ninzéñgéyu imi hicñimac. ²⁴ Imuac niñac énézéwa niñjic, ini iwawai imuac me imuac niñac welecmu imi bec meziñ zéma ninzéñgému. Imuhuc wañjic zézu imuac sécyá hicñi énécmimac. ²⁵ Wañu yacma welecmu nalé imuaru ic méñac ninñ biria méñ késa kecziuguc késpedesira imi waimimu. Imuhuc wañjic Mañgocgina kurumenjiyuc keczac inéh imuhucyanec onac késpedesicina wai énécmimac. ²⁶ (Wañu ini késpedesicya imi ménda waimimuiguc onac Mañgocgina kurumenjiyuc keczac inéh imuhucyanec onac késpedesicina ménda wai énécmimac.)†

Yesu imi qac buñaya dimuacnec meyec?

* **11:9:** Ac yomuac hénia imi; Anghéñnina tinal ménda hezac.

† **11:26:** Kiwi tosaraiguc kemaña yomi

27 Waṅu ieneṅ muṅguc Yerusalem lilingéma hagic. Hama Yesunéṅ ocmuṅ téréyaiguc emma lelecgéma keru hofac oo ic kiwa zéma héna acac kiwi ic zéma ic kiwa meme ieneṅ iwac muru hagic. 28 Hama yomuhuc qesim-ima zégic; Néma qac buṅagaguc ai imi meanzaṅ? Méréneṅ gézéyu ai imi meanzaṅ? 29 Imuhuc zégic Yesunéṅ melemma énézéyec; Ni imuhucyanec ac mén yomi qesiénécmiwa melemmu. Melenḡicguc neṅ néma qac buṅanaguc ai imi meanzua imi zéaumaṅ. 30 Imuhuc zéma yomuhuc qesiénécmiyc; Melemma zégic nimba, Yohaneac doku naec ai imi kurumeṅ igucnec me ic onarunec? 31 Imuhuc énézéyu eṅaocnec eminiṅ qeminiṅ wamma zégic; Neṅaoc kurumeṅ igucnec zéni, Némac niṅ i ménda ninzéḡgé migic? Imuhuc zémac. 32 Waṅu ic igucnec zéwiṅ zéma niṅgic, ic embac moczoṅ Yohaneac niṅac ic imi Anutuac kua meme ic héla imuhuc zéma nimmigic, imuac niṅac ic embac ionac niṅ bacgina yandiyec. 33 Imuhuc zénimma Yesu ézégic; Nini ménda ninziṅ. Imuhuc zégic Yesunéṅ énézéyec; Imuhucyanec néma qac buṅanaguc ai imi meanzua imi ménda énézémaṅ.

12

Ai ic bira.

1 Yesunéṅ hénima qelumbec ac mén yomuhuc énézéyec; Ic ménéneṅ baec méniguc waiṅ ic himicma lelecgéma imuac deminḡa meyec. Mema waiṅ gocmiawac dokuya gésiwiṅac zéma baec éséma kifana yanda meyec. Mema imuaru galerḡ meme ama lesu herec mén meyu eṅec. Eṅu ai imi ai ic ionac méraginaiguc haima baec méniguc keṅec. 2 Kemma keru yawuṅa ducḡiyu

héla memac niṅac welen qeḡe ic mén mélimiyc. 3 Mélimiyu, i késama qema nesigic eṅnec lilingéyec. 4 Lilingéyu minḡinanéṅ welen qeḡe merac mén muṅguc méliyu keṅec. Keṅu oruha hocnéṅ qésémma gamu qeḡe wammima nesigic keṅec. 5 Waṅu mén ménḡucnec mélimiyu keṅu ic imi qegic humuyec. Waṅu imuhucyanec welen qeḡe ic sasala méli énécmiyu ai ic ieneṅ tosara zépé unugic tosara humumia unugic. 6 Waṅu momacguc kecmiyc imi eṅeya naṅ sorocya ewayanéṅ aṅgé tima kerec imi. Tetecḡiaiguc i imuhucyanec mélimima yomuhuc zéyec; Nuac naṅna imi eeya héimu. 7 Waṅu ai ic ieneṅ eṅaoc yomuhuc eminiṅgic; Inéṅ mia kecma ai imuac mératéc icya wammac imuac niṅ neṅaṅ qeni humuyu ai youmi neṅaṅ buṅa wammac. 8 Imuhuc zéma késama qegic humuyu ai imuac deminḡ séṅḡaṅḡeṅiguc giligic. 9 Waṅu ai minḡina imi dimuhuc wammac me? I hama ai ic imi unudacma aiya imi ai ic mén énécmimac. 10 Ini kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ooyawac heyu ménda oloṅaṅzu? Mericḡe ic ieneṅ hoc mén héṅara mema giligic keṅkeṅa iminéṅ ama waṅḡoṅaiguc ama imuac hoc oruha waṅec. 11 Iwawai imi Minḡ Kewunéṅ waṅu imuhuc hicḡiyu, kicninanéṅ haka imi hénni, hiabia soroc wanzac.

12 Imuhuc zéyu ieneṅ qelumbec ac imi ionac niṅ zéyec imi niṅasarima késawiṅac zéma hénaya hocgic. Waṅu ic tuṅ yanda ionac niṅac bacgina yandiyu waimima keṅgic.

Takis haimiwiṅ me qahac zéma Yesu batucgé migic.

13 Kemma ieneṅ Yesunéṅ ac zébiriyu hémmu niṅac Farisaio ic tosara zéma Herodeac hénaoṅic héra méli énécmigic hagic. 14 Ieneṅ

Yesuac muru hama yomuhuc ézégic; Kiwi ic, gi ic héla imi nini ninziñ séwi tanecginawac ménda héñanzań, imuac niñ ic méñac niñac bacga ménda yandianzac. Wañu Anutuac ac hélacnec ku énécmianzań. Wañu Kaisawac soukiwa mimia imi héña ac séciguc me qahac? ¹⁵ Nini iwac miwiñ me ménda miwiñ? Zégic Yesunéh ikocgina hoturu amuma kecgic imi niñasarima yomuhuc énézýec; Némac niñ ni batucgé nénzu? Soukiwa gocmia méñ mema hagic hémba. ¹⁶ Yesunéh zéyu mema hama ézégic héñec. Hémma yomuhuc qesiéncmima zéyec; Irec zéma kiwi yomi mérac? Imuhuc zéyu melemma Kaisawac zégic. ¹⁷ Imuhuc zégic énézýec; Kaisawac buña imi Sisa mimu. Wañu Anutuac buña imi Anutu mimu imuhuc zéyu welicgéic.

Humuc igucnec yacyarawac hénia zéasariyec.

¹⁸ Wañu Sadukaio ic humuc igucnec yayac imi ménda hezac zéañgic ienené Yesuaru hama yomuhuc zégic; ¹⁹ Kiwi ic, Mosenéh nonac niñ wamma yomuhuc oyec; Ic méñnéñ embac mema qeli ménda mihicñima humuyu munayanéh qawéra imi mema qeli mihicñiyu darawac qac mema yacma kecmac. ²⁰ Wañu nalé méñu dac muna 7 kecgic, dac walacginanéh embac mema qeli qahac kecma humuyec. ²¹ Humuyu andianéh qawéra imi mema imuhucyanec qeli qahac kecma humuyu andia méñnéñ imuhucnec wañec. ²² Imuhucnéñ imuhuc dac muna 7 ienené embac imi mema qeli qahac kecma humudacgic. Humudacgic tetcgiaiguc embac malé imi momacnec humuyec. ²³ Wañu ic

7 ienené momac yanda embac imi medacgic, imuac niñ yacyarawac naléyaiguc embac imi mérac iniña wammac? ²⁴ Zégic Yesunéh melemma énézýec; Ini kiwi téréya me Anutuac kucya imi ménda niñacgézu imuac niñac ini sic saoc nimma zéañzu. ²⁵ Kecma humuc igucnec yacmu nalé imuaru imi ic me embac ménda memu. Wañu ienené kua meme uña kurumeniguc kecanzu imuhucya wamma kecmu. ²⁶ Wañu humuc igucnec yacyarawac zéwa niñgic. Moseac kiwiiguc Anutunéh ic waiyaguc imuac bélanja qeriaiguc, Ni Abaraham zéma Isaka zéma Yakop ionac Anutu, imuhuc ézýec. Ini ac imi ménda oloñanžu? ²⁷ Inéh ic humumia ionac Anutu qahac, kic qeli kecec ionac Anutu.* Ini imi ac hénia hia ménda niñasarizu.

Héna Ac walac walac.

²⁸ Imuhuc eminiñ qeminiñ wamma kecgic, hénia acac kiwi ic onarunec méñnéñ hama nimma Yesunéh ac bakia hiabianec melemma zéyec imi niñasarima yomuhuc qesimiyec; Némac hénia acnéñ walac walac wanžac? ²⁹ Imuhuc qesiyu Yesunéh melemma ézýec; Oo, Israel! Ini niñgic, Héna ac walac walac imi yomuhuc hezac; Miñ Kewu Anutunina imi Miñ Kewu Momacguc. ³⁰ Imuac ewa qeriga moczoñnec, qeri uñaga moczoñnec, niniñga moczoñnec, kucga moczoñnec Miñ Kewu Anutugawac siñ niñmiwésémañ. ³¹ Héna ac éréhéc imi yomuhuc; Gi geñga siñ niñamuanzań imuac séciguc alagawac siñ niñmiwésémañ. Héna ac méñnéñ ac zézua imi orogicmacac séc qahac. ³² Zéyu hénia acac kiwi ic inéh yomuhuc

* **12:27:** Yesu ac zéyec imuac hénia imi yomuhuc; Kic qeli ionac Anutunéh Ni Abaraham zéma Isaka zéma Yakoboac Anutu zéyec. Imuac niñac imi enené humuc igucnec yacma Anutuguc kic qeli keczu.

ézéyec; Anutu imi momacguc, wañu méj ménda keczac. Imuac niñ, kiwi ic, acga zézanj imi hélacnec wanzac. ³³ Ewa qeriga moczoñnec, niniñga moczoñnec zéma kucga moczoñnec Miñ Kewugawac siñ niñmiwésémanj imi zéma geñga siñ niñamuanzanj imuac séciguc alagawac siñ niñmiwésémanj iminénj hofac oo ai me mulu meme ai tosara imi onogiczaoc. ³⁴ Ic imi imuhuc niñsariima zéyu Yesunénj nimma yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac héngalenj ama areñja yanda lake-ciguc ménda keczanj. Imuhuc zéyu qesiqesi munjguc méj ménda qesimigic.

Ic kewu Dawidiac Miñ Kewu Yesu.

³⁵ Wañu Yesunénj ocmuñ téréya qeriaiguc ac ku énécmima yomuhuc qesiyec; Némac niñ héna acac kiwi ic ienenj Kristo i Dawidiac qeli imuhuc zéanzu? ³⁶ Dawidi i eneyaoc Uña Téréyanénj hinocgémiyu yomuhuc zéyec;† Miñ Kewunanénj nuac Miñ Kewuna yomuhuc ézéyec; Gi nuac hénaiguc tacnanec hazéchécga hénagawac duandiaiguc qutulanjgé énécmimanj. ³⁷ Dawidi inénj Kristoac niñac Miñ Kewuna zémiyec imuac niñ Kristo inénj dimuhuc wamma iwac qeli wammac? Imuhuc ku énécmiyu ic embac ienenj siña nimma niñgic.

Héna acac kiwi ic ionac hakagina.

³⁸ Wañu Yesunénj toroqema ac ku énécmima yomuhuc zéyec; Ini héna acac kiwi ic ionac técgina nimma kecmu. Ienenj maleku horua héima kenja wambinj zé wañanzu. Wañu nénnagémba sombenjiguc inicma mepési énécmimu niñac wañanzu. ³⁹ Wañu tocgotocgo amaiguc me

nezélélénj aria amaiguc ic kunej tataciguc tacmu niñac wañanzu. ⁴⁰ Ic imuhucya ienenj embac malé ionac ama igucnec iwawai onagicma hémbaoc wamma neanzu. Wañu ikocgina hoturuma zéwelec welec horua wañanzu. Wañu ienenj kecma kitiwagina yéwéria memu.

Embac malé méñac hakaya hiabia.

⁴¹ Yesu inénj soukiwa haihai imuac hosuraiguc tacma iniru ic embac ienenj soukiwa haigic hingarec. Wañu ic soukiwa yanda ginaguc ienenj soukiwa yéwéria haigic hingarec. ⁴² Wañu embac malé maqeqeya méñnéj hama soukiwa pésia éréhécdac haiyu hingarec. ⁴³ Wañu Yesunénj tohotoho ichéra unuruma énézéyec; Ni hélacnec énézéwa, embac malé yominénj soukiwa haizac imi tosia ionac qeyu mazac. ⁴⁴ Tosia ienenj héla yanda he énécmiyu imuarunec mema haizu wañu embac malé inénj qahac igucnec kekecyawac komodia késakeczac imi moczoñ haidaru qahac wanzac.

13

Yesunénj nalé tetecgiawac séséc zéasariyec.

¹ Wañu Yesunénj ocmuñ téréya igucnec mama kenju tohotoho ichéra ionarunec méñnéj ocmuñ imi hémma yomuhuc ézéyec; Héna, hoc yanda yanda imi dimuhucya, ama kuney kuney imi dimuhucya! ² Zéyu Yesunénj melemma yomuhuc ézéyec; Gi ama kuney kuney imi héñzanj? Hoc imi moczoñ netec qetecgéjic madaru hoc méñnéj hoc méñac qahaiguc ménda hemac.

³ Wañu Yesu ocmuñ téréya néwécgeñ Oliwa bonjaiguc emma taru Petero, Yakobo, Yohane

† 12:36: Hebraio aciguc; Yawenénj Miñ Kewuna yomuhuc ézéyec.

zéma Anderea ienen eñawunec qesimigic. ⁴ Nénézéna, haka imuhucya imuhucya imi némac naléiguc hicñimac? Wañu ac imi seligimanñ zéyu haka dimuhucya dimuhucyanéñ hicñimac? ⁵ Wañu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Técgina nimmaguc kecmu. Ewa qerigina mesoho wañ énécmiwu niñac. ⁶ Ic sasalanéñ nuac qacnaiguc hama ikoc wamma ni imi mia zéma ic embac sasala ionac ewa qerigina mesohomu. ⁷ Wañu yaré héla me imuac luhuc acya zégic nimma bacgina ménda yandimac; Iwawai imuhucya imuhucya imi kileñdac hicñimac. Wañu imi nalé tetcgia qahacnec. ⁸ Baera baera ic embac ienen euqac wañamuwiñ zé yacmu. Baec tosanéñ baec tosara unuwiñ zé yacmu. Wañu baera baera nañ memac. Wañu béti saec hicñimac. Wañu imi aži kiki imuac hénihéniya. ⁹ Ini eñaoacnec héngalenñ wañamuma kecmu. Ienen ini aciguc onopocmu. Wañu tocgotocgo amaiguc hihilocnéñ unumu. Wañu imi sac qahac, onagicma keñgic baec galenñ tosara zéma ic kewu tosara ionac kicginaiguc namma nuac héipuc ac énézému. ¹⁰ Wañu walac imi buña suruc hiabia zéaugic baec séc ic embac nindacmu. ¹¹ Wañu onagicma aciguc haigic ac dimuhuc zéwiñ zéma walac ménda niñyéwérimu. Nalé imuaru qeriginaiguc ac haimac imi sac zému. Zézé ic imi ini qahac, néñ Uña Téréya. ¹² Dac muna ekaocnec hazéc wañamuma humumacac zétecgé amumaoc. Wañu mañgocnéñ naña imuhucnec wammimac. Wañu nambérac ienen neñgoc mañgoc hécgina hazéc wañ énécmima humumu niñac onopocmu. ¹³ Wañu nuac qacna niñac ic moczonñ yanda hazéc wañ énécmimu. Wañu

méñnéñ selima nañkeru tetcgia wañu Miñ Kewunéñ késama kekec hémbénañaguc opocmac.

Zébiri qébiri icnéñ hama kisikiyonñ mihicñimac.

¹⁴ Kecma Biria miñina iwawai mebirianzac iminéñ ocmuñ téreyaguc nañu, (Olonzu ini ac imuac hénia niñasarimu.) hémma Yuda baec igucnec ic embac ienen neñgacma baec boñaguc kemmu. ¹⁵ Wañu ic méñ ama qahaiguc taczac inéñ mama iwawai méñ ama qeriaiguc hezac imi memañ zé ménda mama emmac. ¹⁶ Ic méñ aiiguc keczac inéñ malekuya andiaiguc hezac imi memañ zéma ménda liliñgémac. ¹⁷ Nalé imuaru embac tosara hériginaguc zéma neñgoc tosara merac namu gumu énécmianzu ienen qenzer manzerñ yanda mihicñimu! ¹⁸ Yéwéri imi kia naléyaguc ménda hicñimac niñac welecmimu. ¹⁹ Nalé imuaru qenzer manzerñ méréra méñ hicñimac imuac niñac imuhuc zézua. Qenzéñ manzerñ imuhucya imi Anutunéñ baec kurumenñ zéyu hicñiyecac hezac imuac suraiguc méñ ménda hicñiyec. Wañu kecma imuac andiaiguc imuhucya imi muñguc ménda hicñimac. ²⁰ Nalé imi becneç Miñ Kewunéñ focdac ménda metecgéwacnec imi ic méñnéñ selima nañkeru késamacac séc qahac wambacnec. Ichéra gési énécmiyec ionac niñac wamma nalé imi meducñiyu hotoña wañec. ²¹ Wañu nalé imuaru méñnéñ Kristo you nonac muru hicñizac me Kristo eri ionac muru hicñizac imuhuc zéyu ménda ninzéngeñmu. ²² Imi mia Kristo ikora zéma kua meme ic ikora hicñima hia wammuac séc wañu gési énécmimia imi ikoc wañ énécmiwuñ zé séséc zéma haka méréra baec ic eneñ memuac séc qahac imuhucya memu imuac niñac imuhuc zézua. ²³ Ac imi

walac walac énézézua imuac hénngalen wamma kecmu.

²⁴ Wañu nalé imuaru, qenzen manzen yanda imuac andiaiguc kaiwe asac mararaña békéma sinjidéngéyu maso asaha qahac wammac. ²⁵ Wañu ménni sikiluc imi kurumenj igucnec madaru kuc yanda yanda kurumenjiguc hezac iminéj hirimac. ²⁶ Wañu duña Icac Naña hosusu qahaiguc kuc yandayaguc zéma edamu yandayaguc hayu ic embac ienenj héndacmu. ²⁷ Wañu nalé imuaru inéj kua meme uñahéra méli énécmima ic embac gési énécmimia ini baec zécgéria kembonj qahac igucnec zéma baec kurumenj néwéc néwéc igucnec qutulangé énécmimac.

²⁸ Fik ic imi hémma qelumbec ac hénia imi yomuhuc niñarenj gému; Imuac hawa bébélacgia éréma imuarunec séra qeyu hémma kaiwe naléya hosuru wanzac imuhuc zéanzij. ²⁹ Ini imuhucyanec iwawai imuhucya imuhucya hicñiyu hémma inéj hosucgé nénécmima nagu andiaiguc nanzac imuhuc niñtegicmu. ³⁰ Ni hélacnec énézéwa baeciguc hicñisaiya keczu ini ménda qahac wañgicnec ac imuac héléa hicñidacmac. ³¹ Baec kurumenj imi qahac wammac, néj nuac acna imi ménda qahac wammac.

3égsigési yanda imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa imi ic méñnéj ménda ninzac.

³² Wañu imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa imi ic méñnéj ménda ninzac. Kurumenjac kua meme uña imi enej ménda ninzu. Naña acguc ménda ninzac. Mañgoc eñeyanec téngéj ninzac. ³³ Nalé ménda ninzu imuac niñ técgina nimma kecmu. ³⁴ Ic méñnéj amaya waima baec horu kemmac niñac welenj qeqehéra iwawai

galengému niñac énézéma aigina méndéj énécmima nagu galenja i kawaliya mema kecmac niñac ai buña énécmiyec ésécnec. ³⁵ Ama miñina imi némac naléyaiguc hamac? Mariya me sinji yanda me kuruc qacanzac imuaru me sinjunec imi ini ménda ninzu. Imuac niñ ini técgina nimma kecmu. ³⁶ Wañu gau yanda hekecgic élanzañnec hama inicbac niñac. ³⁷ Ewa qeli qelinec kecmu. Ac zézua imi onac sac qahac, ic embac tosara ini momacnec.

14

Yesu qewinj zéma hénaya hocgic.

¹ Nagu sacyaguc ogicma kenjic imuac tac ninij zéma saméj yisya qahac imuac tacniniñ imi ai meme éréhéc heyu bec hamac. Nalé imuaru hofac oo ic ionac kiwa zéma hénac acac kiwi ic ienenj Yesu dimuhuc ikoc wammima késama gemu niñac hochoc ai megic. ² Mema yomuhuc zégic; Tac ninij naléyaiguc qahac, ic tosara ienenj qewelonj qewu niñac.

Embac méñnéj Yesu haléc naecmiyec.

³ Wañu Yesunéj Betania ama arenjaiguc kemma ic méñj qara Simon becneq wizi seliyaguc* kerec iwac amaiguc emma nene nema tarec. Taru embac méñnéj nadaac halécya héménja hiabia boña eñeña imi kiruñaguc mema hama qésémma orucya qahaiguc moczonj qocgémiyec. ⁴ Qocgémiyu ic tosara tacgic ienenj niñgic biriyu eñacnec eminiñ wamma yomuhuc zégic; Némac niñ haléc imi eñdac audaczac? ⁵ Iminéj kiriru soukiwa ic méñjac yawuñac ai boña ogicmacac séc imi mema ic maqeqeya énécmiwacnec! Imuhuc zéma embac imi ac zémigic. ⁶ Wañu Yesunéj yomuhuc énézéyec; Ini embac imi waigic

* 14:3: Kiwi tosaraiguc; lepra wizi.

taru. Ini némac niŋ embac imi yéwéri mizu? Embac imi ai hiabia menénzac. ⁷ Ic maqeqeya imi nalé séc iniguc kecgic méra énéncmiwiŋ zéma nalé tosia hia méra énéncmimu. Waŋu ni mia iniguc nalé séc ménda kecmaŋ. ⁸ Embac imi kucyawac séciguc wanzac. Ni humuwa téngé némmu imuac wamma haléc héménagucnéŋ walac naecnénzac. ⁹ Ni hélacnec énézéwa, ini baec séc baec imuaru me imuaru buŋa suruc hiabia imi zéau énéncmimuiguc embac yomi niŋqeli mima haka waŋec imuac surucya imi momacnec zéau énéncmimu.

Yudanéŋ Yesu hofac oo ic ionac méraginaiguc opocmaŋ zé ac zikiyec.

¹⁰ Waŋu tohotoho ic ionarunec méŋ, Yuda Karioto, inéŋ Yesu ic onac méraginaiguc opocmaŋ zéma hofac oo ic kuaya ionac muru keŋec. ¹¹ Kemma zéyu nimma ségiségi wamma soukiwa gémbiŋ zéma zéseligic. Waŋu inéŋ Yesu méraginaiguc opocmaŋ zéma imuac naléyawac mambéc waŋec.

Nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac kendoŋ hayec.

¹² Saméŋ yisya qahac imuac kendoŋ hénihénaiguc nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac kendoŋ niŋac rama unuaŋgic. Imuac naléyaiguc tohotoho ichéra ieneŋ Yesu qesimima zégic; Singa dimuaru hezac? Ama dimuaru kemma nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac kendoŋ niŋac rama imi oma haigénni newésémaŋ? ¹³ Imuhuc zégic merac éréchéc méli érécmima zéyec; Iri ama areŋa yandaiguc keŋgic ic méŋ kewuciguc doku hima huama keŋu mihiçjima méndac mimaoc. ¹⁴ Méndac miyic ama méŋiguc eŋu imuaru emma ama miŋjina yomuhuc ézémaoc; Kiwi icnéŋ yomuhuc zézac; Ama qeria

dimuaru tohotoho ichéçna iniguc nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac kendoŋ niŋac rama imi newiŋ? ¹⁵ Imuhuc ézéyic ama qeria kuney yanda méŋ qacyaiguc hezac imuaru oragicma keŋu duŋ tatac iwawai imi lémbécma areŋgégic heyu hémma imuaru nonac iwawai imi mindiŋjimaoc. ¹⁶ Imuhuc zéyu merac éréhéç iereŋ ama areŋa yandaiguc keremma Yesu zéyec séc imi mihiçjima nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac kendoŋ niŋac iwawai mézézéŋgéyoc. ¹⁷ Waŋu maria waŋu kaiwe kiwa hiŋgaru Yesu tohotoho ichéra 12 iniguc harégic. ¹⁸ Waŋu nene nema tacma Yesunéŋ yomuhuc énézéyec; Ni hélacnec énézéwa, onarunec méŋ niguc nene nema taczac iminéŋ andé numac. ¹⁹ Imuhuc zéyu ieneŋ ewagina goro waŋu eŋac eŋac qesimima yomuhuc ézégic; Hélaçnec, ni qahac! Gi nuac zézaŋ? ²⁰ Zégic yomuhuc énézéyec; Tohotoho ic 12 onarunec méŋ niguc zéic momacguciguc saméŋ quduŋgéma nezac imi mia. ²¹ Icac Naŋa i iwac niŋ ogic hezac imuhucnec kemmac. Waŋu ic méŋ andé qemimac iminéŋ bakia yéwéria memac! Ic imi neŋgoc héri qeri igucnec ménda hiçŋiwacnec iminéŋ hia wambacnec.

Yesunéŋ sisipac ac qelia zénéncmiyec.

²² Waŋu nene nema tacma Yesunéŋ saméŋ mema ewa hia ac ézéma kuma énécmima zéyec; Megic yomi nuac séwi busuna. ²³ Imuhuc zéma waiŋ sokoc mema ewa hia ac ézéma énécmiyu i moczoŋ nedacgic. ²⁴ Negic énézéyec; Sac yomi nuac zikiziki ac qelia imuac sacya, imi ic embac sasala onac niŋ wamma qocgéyi. ²⁵ Ni hélacnec énézéwa, Ni waiŋ méŋ muŋguc ménda nema kecma Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa

yanda qeriaiguc méné qeliawac nemanj. ²⁶ Wañu ienenj legic méné héima ama imi waima Oliwa baec bonjaiguc enjic.

Peteronénj Yesu dimuhuc qaecgémimac imuac ara zéauyec.

²⁷ Wañu Yesunénj yomuhuc énézéyec; Ni rama galenj qehumuwa rama héndemma kenjha wammu.

Ac imi ackuazéciguc oyec hezac. Imuac niñ deguc siñiya ini momac yanda wainemma néngacdacmu. ²⁸ Wañu humuc igucnec yacma Galilaia baeciguc onac miha mema kemmanj. ²⁹ Imuhuc zéyu Peteronénj yomuhuc ézéyec; I momac yanda waigémmu gezanj. Wañu ni qahac. ³⁰ Zéyu Yesunénj yomuhuc ézéyec; Ni hélacnec gézéwa, deguc siñiya kurucnéj hatac éréhéc ménda qarunec gi hatac haréwéc qaecgé némbésémanj. ³¹ Zéyu Peteronénj seli seli wamma zéyec; Ni ménda waigémmanj. Giguc humumanj zé humumanj. Wañu kilenjadac ménda qaecgé gémmanj. Imuhuc zéyu tosara moczonj imuhucnec zédacgic.

Yesunénj Gesemane baec bonjaiguc zéwelerec.

³² Wañu ienenj baec ménéqara Gesemane ihuwaru hagic. Hama Yesunénj tohotoho ichéra énézéyec; Ini yomuaru tacgic ni kemma zéwelecha. ³³ Imuhuc zéma Petero, Yakobo zéma Yohane onagiru kenjgic qeria yéwériyu ewaya goro wanjec. ³⁴ Wañu énézéma zéyec; Ni humumanjac séc ewananénj ewa biric yanda wanjua, imuac ini yomuaru gau ménda hema zenzenj qeli qeli kecmu. ³⁵ Imuhuc zéma komora méné kemma baeciguc mama sigéma nalé yéwéria imi hia ogicmimacac niñ zéwelerec. ³⁶ Wañu yomuhuc zéyec; Aba Manjocna, gi iwawai moczonj hia medacanzanj.

Nuac sokoc yomi nuarunec nuagicna, wañu nuac siñna qahac guac singanénj seligimac. ³⁷ Wañu inénj lilingéma hama iniru gau hegic Petero yomuhuc ézéyec; Simon, gau hezanj? Nalédac hotonja imi zenzenj qeli qeli hia ménda keczanj? ³⁸ Kic qeli kecma zéwelecgic, qahac wañu manam batuciguc mama unuwac niñac. Qeriginanénj imuac wanjac, néj séwiginanénj bébélacgia. ³⁹ Imuhuc énézéma muñguc lilingéma walac zéyec ésécnec zéma zéwelerec. ⁴⁰ Méñguc lilingéma hama iniru gaunec hegic. Wañu ienenj gau igucnec yacgic, néj kicgina yéwéria wanjec. Wañu néma ac zéwiñ zéma osigic. ⁴¹ Wañu muñguc lilingéma hayu hatac haréwéc wañu énézéyec; Ini gaugina hemanec keczu? Imi sécgézac, nalé imi ducnjzac. Héngic Icac Nañja andé qemima oporu biria meme ionac méraginaiguc enzac. ⁴² Yacgic kenni. Héngic, andé qeque icnéj hosucninu hazac.

Hazéc ienenj Yesu késagic.

⁴³ Imuhuc énézémanec nanju tohotoho ichéra ionarunec méné, Yudanénj wininiyec. Wañu inénj sac qahac, hofac oo ic kuaya zéma hena acac kiwi ic zéma galenj ienenj ic tunj méné méli énécmigic sou legicginaguc hagic. ⁴⁴ Andé qeque ic inénj bec yaré ic iniguc séséc imi yomuhuc énézéma arenjéyec; Mérac kiric nemiwa hémma imi mia zéma késama galenjéma kemmu. ⁴⁵ Wañu inénj haréma focnec iwaru kemma, Kiwi icna! zéma kiric nemiyec. ⁴⁶ Nemiyu méragina suluma késagic. ⁴⁷ Késagic maréñaiguc nanjgic ionac murunec méñnéj souya héréma hofac oo ic kiwawac welenj qeque ic méñac gezawa qeriru mayec. ⁴⁸ Wañu Yesunénj yomuhuc énézéyec; Nuac niñgic kowu nene ic wañu népésiwiñ

zéma sou legicginaguc hazu? ⁴⁹ Ni kaiweya kaiweya iniguc kecma ocmuñ téréyaiguc ku énécmiwa ménda népésigic. Wañu ackuazéc kiwi téréyaiguc hezac imuac héla héimac. ⁵⁰ Wañu tohotoho ichéra moczoñ waimima néngacgic.

⁵¹ Wañu sac qeli méñ gau hehe maleku sac aturuma Yesu méndaru késagic ⁵² gau hehe maleku imi hetecgé gilima katanec néngarec.

Yesu kua meme ic ionac méraginaiguc opocgic.

⁵³ Wañu ieneñ Yesu késama hofac oo ic kiwawac amaiguc keñgic. Wañu ama imuaru hofac oo ic kiwa moczoñ zéma galeñhécgina zéma hénac acac kiwi ic ieneñ tocgégic. ⁵⁴ Wañu Petero i lakec lakec méndacmima kemma hofac oo ic kiwawac ama demñ qeriaiguc keremma welen qe qe ionac suginaiguc geric zonemma tarec. ⁵⁵ (^{55a}) Wañu hofac oo ic kiwa moczoñ zéma kua meme ic ieneñ Yesu opocgic qemu niñac héipuc ac niñac hocgic. ⁵⁶ Wañu ic sasalanéñ ac ikoc sasala zégicac imi tanera momacguc ménda wañu (^{55b}) méñ ménda mihicñigic. ⁵⁷ Tosaranéñ namma ac ikoc yomuhuc zégic; ⁵⁸ Nini ninni, yomuhuc zéyec; Ni ocmuñ téréya méranéñ memeya yomi héndemma kaiwe haréwécac qeriaiguc méñ memañ. Wañu imi méranéñ memeya qahac. ⁵⁹ Wañu ac imi zégic imi acguc acgina momacguc ménda wañec. ⁶⁰ Wañu hofac oo ic eñeñaginanéñ sugina igucnec yacma Yesu qesimima zéyec; Gi ac bakia ménda zéwésémañ? Ic eneñ héipuc wañamuma guac ac zézu. Imi némac ac? ⁶¹ Wañu inéñ eñ namma ac méñ ménda zéyu hofac oo ic eñeñanéñ muñguc qesimima zéyec; Gi mia mepésianziñ iwac Naña Kristo me qahac?

⁶² Wañu Yesunéñ zéyec; Ni imi mia, wañu ini Icac Naña i Kuc Miñina iwac héiyaiguc tackecma kurumenac hosusuiguc hayu hémmu. ⁶³ Imuhuc zéyu hofac oo ic eñeñaginanéñ eñeya malekuya muzuracgéma énézéyec; Némac niñac héipuc ic méñ niñac hoc kecbiñ? ⁶⁴ I Anutu zébiri qébiri wammima ac imi zéyu nindacziñ. Wañu dimuhuc niñzu? Imuhuc qesiéncmiyu ic eneñ kua séc zétecgégic humucac buña wañec. ⁶⁵ Imuhuc zéma tosara ieneñ sépécgéma kiwa osoma méragina kuma qema zégic; Gi kua meme ic keczañguc mérenéñ guzac imi zéna. Wañu welen qe qe ieneñ méra tawé tawénéñ otogic.

Peteronéñ Yesu zéqac wammiyec.

⁶⁶ Wañu Petero i emu sombeniguc keru hofac oo ic eñeñaginawac welen qe qe embac méñnéñ hosuru hayec. ⁶⁷ Hama Petero geric zonemma taru hémma ézéyec; Gi Yesu Nazaretenc i guc momacnec kec-nec. ⁶⁸ Zéyu Peteronéñ qaecgéma yomuhuc zéyec; Némac acac zézañ imi ni ménda niñzua. Wañu imuac hénia imi ménda niñasarizua. Imuhuc zéma néngacma somben méñ ama kuaya hosuraiguc heyec imuaru hiñgarec. ⁶⁹ Wañu welen qe qe embac inéñ imuaru i muñguc hémma ic embac lelecgéma nañgic ini yomuhuc énézéyec; Ic yomi imi ionarunec. ⁷⁰ Wañu inéñ muñguc qaecgéyec. Wañu nalé ménda horugiyu ic embac hosuru nañgic ieneñ muñguc Petero ézégic; Gi hélacnec ionarunec, gi Galilaia ic. ⁷¹ Zégic i eñeyaoc zébiri amuma zéselima zéyec; Ic mérac niñ zézu imi ni ménda niñzua. ⁷² Zéyu imuarunec kuruc qaru hatac éréhéc wañec. Wañu Yesunéñ Kurucnéñ hatac éréhéc ménda qaru gen haréwéc qaecgé

némbésémaṅ imuhuc ézéyec imi Peteronéṅ niṅqelima siarec.

15

Yesu Pilatoac muru wagicma keṅgic.

¹ Ama gianṅiyu imucgeṅnec hofac oo ic kiwahécgina ieneṅ galeṅ tosara zéma héna acac kiwi ic tosara zéma kua meme ic moczoṅ iniguc focdac tocgéma ewa mo-macguc wamma zéareṅ wan-dacma Yesu dérécgéma wagicma kemma Pilato iwac muru opocgic.

² Opocgic Pilatonéṅ qesimiyec; Gi Yuda ic ionac ic kewu me? Zéyu inéṅ melemma zéyec; Geṅgaoc zézaiṅ. ³ Waṅu hofac oo ic kiwa ieneṅ kápésira sasala zémigic.

⁴ Pilatonéṅ muṅguc qesimima zéyec; Niṅzaṅ? Ieneṅ guac kápésic sasala zézu. Némac niṅac kitiwa méṅ ménda zézaiṅ? ⁵ Zéyu Yesunéṅ ac méṅ muṅguc ménda melenṅ Pilatonéṅ welicgéyec.

⁶ Nagu sacyaguc ogicma keṅgic imuac Kendonṅ séc Yuda ic ieneṅ hésa ama ic méṅac qara qacma hulacmimac niṅac Pilato welecmigic inéṅ ionac niṅ wamma méṅ hulacmianec. ⁷ Waṅu nalé imuaru ic tosara ic embac onac qeri kumu wamma yaré meyacma wawaṅ meme imuac suraiguc ic méṅ qehumugic énépésima hésa amaiguc onopocgic kecgic, ionac suginaiguc ic méṅ kerec, iwac qara imi Baraba. ⁸ Waṅu ic embac tuṅ yanda ieneṅ haréma Pilatonéṅ haka waṅaṅec séciguc muṅguc waṅ énécmimacac niṅac qesimigic.

⁹ Qesimigic Pilatonéṅ melemma zéyec; Yuda ic onac ic kewu imi wai énécmimaṅ niṅac wanṅu?

¹⁰ Inéṅ hofac oo ic kiwa ieneṅ Yesu eṅ nimbupuc nimmima iwaru haigic imi niṅasaridarec. Imuac imuhuc qesiénécmiyec. ¹¹ Waṅu hofac oo ic kiwa ieneṅ ic embac qeri kumu waṅ énécmigic

ieneṅ yomuhuc qacma zégic; Yesu waina taru Baraba hulacna mayu! ¹² Waṅu Pilatonéṅ muṅguc qesiénécmiyec; Imuhuc zézuiguc Yuda ic onac ic kewu zémianṅu i dimuhuc wammimaṅ? ¹³ Zéyu ieneṅ muṅguc qacma zégic; Ic imi ic héṅgeṅa wéndaraiguc qena! ¹⁴ Zégic Pilatonéṅ melemma énézéyec; Némac niṅac? Némac kápésicac waṅec? Imuhuc zéyu selianec qacma zégic; Ic héṅgeṅa wéndaraiguc qena! ¹⁵ Waṅu Pilatonéṅ ic embac niṅgic sécgémac niṅac Baraba hulac énécmima Yesu i mia hihilocnéṅ qema ic héṅgeṅa wéndaraiguc qemu niṅac yaré ic onac méraginaiguc haiyec.

Yaré ic ieneṅ Yesu zédesi wammigic.

¹⁶ Waṅu yaré ic ieneṅ Yesu wagicma baec galeṅac ama kewuya imuac deminṅ qeriaiguc keremma yaré ic tuṅ méṅ énézégic moczoṅ hama qutulangégic. ¹⁷ Waṅu yaréac maleku qouc qoucṅia Yesu héimima hésa waiyagucnéṅ ic kewuac opoc méṅ miṅzima orucyaiguc héimigic. ¹⁸ Héimima mepésima zégic; Ohec Yuda ic ionac ic kewu! ¹⁹ Imuhuc zéma uṅ qaulaleanéṅ orucyaiguc qema sépécgé mima siminṅ héima tacma sigémigic. ²⁰ Zézerec wammidacma yaréac maleku qouc qoucṅia imi hetecgéma eṅeya malekuya héigic hiṅgacmiyu ic héṅgeṅa wéndaraiguc qemu niṅac wagicma séṅgaṅgeṅ mama keṅgic.

Yesu ic héṅgeṅa wéndaraiguc qegic.

²¹ Kemma hénaiguc ic méṅ ama areṅa méṅ komora igucnec haréyu mihicṅgic. Iwac qara imi Simon, Kirene taṅ igucnec, Aleksande zéma Rufu iorac maṅgocgira. Waṅu yaré ic eneṅ ic héṅgeṅa wéndara Yesuarunec wagicma seli seli wamma migic huayec.

22 Huayu Yesu wagicma baec ménéj qara Golgota (Neñañ aciguc; Oruc sic) imuaru kerengic. 23 Wañu baec imuaru wain dokuiguc sacmasi qara mér imi haima lelegéma Yesu migic inéj waiyec. 24 Wañu ienej i ic héñgeña wéndaraiguc qedacma malekuya mérénéj méré késamu imi hémma nimbiñ zéma sumbic néma sécgina méndemma késagic. 25 Wañu kaiwe kiwa 9 kilok wañu qegic. 26 Qema ou iwac oruha hanecgeña iguc ic kitiwa emma nañu imuaru ac wammigic sécyá yomuhuc oma qegic nañec, Yomi Yuda ic ionac ic kewu. 27 Wañu kowu nene ic éréchéc momacnec ic héñgeña wéndaraiguc urugic ménéj héyiaiguc ménéj kanayaiguc nañoc. 28 Wañu kiwi téréyiaiguc ackuazéc heyu héla héyiey iminéj yomuhuc; Biria meme ic qétégina oloñgic imuaru i momacnec olommigic. 29 Wañu ic embac baec imi ogicma kenha wañgic ienej orucgina gilima yomuhuc zébiri mima zégic; Aaha, gi ocmuñ téréya héndemma kaiwe haréwéc imuac qeriaiguc mekižicgémanj zéañzanj imi mia. 30 Deguc geñgaocnec ic héñgeña wéndara igucnec metecgé amuma mana! 31 Wañu hofac oo ic kiwa zéma hena acac kiwi ic ienej imuhucnec zédesi wammima eñawunec eminimma zégic; Ic tosara aňgégina tiénécmiyec, néj eñeya aňgéña hia ménda tiamuzac. 32 Kristo Israel ic onac ic kewu inéj ic héñgeña wéndara igucnec mayu hémmaquc ninžéñgéwiñ. Ic urugic iguc momacnec nañgic iereñ imuhucnec ac imuhuc zéma zébiri miyoc.

Yesu uñaya waimiyec.

33 Kecma kaiwe kiwa 12 kilok wañu siñinéj baec sécgéma heyu kenkecma maria 3 kilok wañu

tecgéyec. 34 Mariya 3 kilok imuaru Yesunéj selianec qacma zéyec; Eloí eloi lama sabaktani? Ac imuac hénia imi yomuhuc; Anutuna Anutuna némac niñac wainénzanj? 35 Wañu ic hosuru nañgic ionarunec tosaneréj nimma zégic; Niñgic, Elia héihéré mizac. 36 Wañu ic méñnéj foc kemma kondunj kagalic ménéj doku howura winigaiguc qunduñgéma ic suñ susuriaiguc žikima Yesu gumuma zéyec; Waigic mambéc hénni, Elianeré hama wagicma mamac me qahac. 37 Wañu Yesu i muñguc kucnec qaru uñaya waimiyec. 38 Waimiyu maleku haura yanda zaki téréya nezicgéma nañañec imi namuñja igucnec ou nec zuracgéma emu héniaiguc tecgéyu éréhé c wañec. 39 Wañu yaré ic qété 100 ionac galengina ménéj Yesuac wésiaiguc namma héñu humuyu yomuhuc zéyec; Hélacnec, ic yomi Anutuac Nañja kerec. 40 Embac tosara enej momacnec lakec namma héñgic. Wañu ionac sugcinaiguc Maria Makdalanec* zéma Yakobo komora zéma Yose iorac neñgocgira Maria zéma Salome i momacnec nañgic. 41 Ienej Galilaia baeciguc Yesu méndacmima weleñ qemima kecañgic. Wañu embac sasala tosara Yesuguc Yerusalem éréma hagic ienej momacnec imuaru nañgic.

Yesu hoc kifañjaiguc haigic.

42 Orañ imi Sabata tac ninin, deguc imi imuac zéréñ qéréñ naléya, imuac niñ ama siñimanj zé wañu, 43 ic ménéj qara Yosefe Arimataia ama areña yanda igucnec inéj bawa ménda yandiyu Pilatoaru kemma Yesu qamocya niñac qesiyec. Wañu ic imi kua meme tuñ ionac kiwa eñeña

* 15:40: Aram ac Migdala; Neñañ aciguc neuñ kiropo ama lesu herec eñeña.

kecma Anutuac héngalen ama areña yanda imuac mambéc kecañec. ⁴⁴ Wañu Pilatonéh Hélañec bec humuzac? Imuhuc zéma nimma yaré ic qétégina 100 ionac galengina zéyu hayu yomuhuc zéma qesimiyec; Ic imi bec humuzac? ⁴⁵ Imuhuc qesimiyu yaré ic qétégina 100 ionac galenginanéh ézéyu niñasarima Yosefenéh qamoc imi hia mema kemmac niñac zéyec. ⁴⁶ Wañu Yosefenéh kemma maleku qara linen imi boña mema Yesu qamora imi metecgéma maleku iminéh osoma mema kemma kic suañ hoc yanda qésémma kifaña yanda meyacgéic imuaru haima hoc méñ qililingéyu kemma kuaya nézicgéyec. ⁴⁷ Nézicgéyu Maria, Makdalanec zéma Maria, Yoseac neñgocya ieren Yesu qamora dimucgeñ haigic heyec imi hima héñoc.

16

Yesu humuc igucnec qelima yarec.

¹ Sabata nalé téréya tecgéyu, Maria, Makdalanec zéma Maria, Yakobo neñgocya zéma Salome i Yesu qamora naecmimu niñac haléc héméñaguc boña medacgic. ² Wañu Sondaiguc ama gĩañima kaiwe kiwa éreyu kic suañiguc kerengic. ³ Wañu keñkecma yomuhuc eminñigic; Kicsuañ kuaya igucnec mérénéh hoc imi qililingé nénécmimac? ⁴ Imuhuc zéma kic hima héngic hoc imi qililingé gégéyawac heyec, wañu hoc imi kuneh yanda. ⁵ Wañu kic suañ qeriaiguc keremma héiginaiguc geñ ic merac méñ maleku horua lalac lalacyaguc taru hémma aurigic. ⁶ Wañu inéh énézéyec; Zénéngina ménda hiriyu. Ini Yesu Nazaretenc, ic héñgeña wéndaraiguc qegic i hémbinac zéma hazu imi ni ninzua. Inéh

bec qelima yarec. Yomuaru ménda hezac. Hehe duña haigic yomi héngic. ⁷ Ini kemma tohotoho ichéra zéma Petero yomuhuc énézému; Inéh énézéyec séc walac Galilaia baeciguc kenzac. Imuaru kemma hémmu. ⁸ Zéyu embac ieneñ zénéngina hiriyu welicgéma kic suañ qeria igucnec focdac mama néngacma keñgic. Wañu bacgina yandiyu ac imi ic méñ ménda énézégic.

Yesunéh hicñi énécmima ai memu niñac meseli énécmiyec.

⁹ Yesunéh Sonda gĩañ gĩañacnec qelima yacma Maria Makdalanec, becñec uña biria 7 nesi énécmiyec embac imi walac hicñimiyec. ¹⁰ Hicñimiyu kemma ic tosara Yesuguc kecañgic ieneñ siacma kecgic suruc wañ énécmiyec. ¹¹ Wañu ieneñ Yesu qelima yacma embac hicñimiyec suruc imi nimma ménda ninzéñgégic.

¹² Wañu imuac andiaiguc ionarunec ic éréhéc ama méñiguc keñoc. Hénaiguc Yesunéh kic tanera melemma hicñi érécmiyec. ¹³ Hicñi érécmiyu kemma tosara énézéyic imi imuhucnec ménda ninzéñgégic.

¹⁴ Imuac andiaiguc tohotoho ichéra 11 tocgéma nene tacgic hicñi énécmiyec. Wañu Yesu qelima yaru héngic ieneñ imuac ac suruc énézégic. Wañu qerigina seligiyyu ménda ninzéñgégic niñu ménda sécgéyu ac wañ énécmiyec. ¹⁵ Wañu toroqema yomuhuc énézéyec; Ini baera baera kemma ic keczu séc buña suruc hiabia imi énézému. ¹⁶ Ninzéñgéma doku naecmac imi Anutunéh késayu kekec hémbénaña kecmac. Wañu ménda ninzéñgému imi késpedesgina niñac zéteccgé énécmimac. ¹⁷ Ninzéñgému i haka icnéh ménda memeya yomuhucya méndac énécmimac; Nuac qacnaiguc uña biria nesi énécmimu,

wañu ac méréra zému. ¹⁸ Mokolen késama doku kumiñaguc negic ménda mebiri énécmimac, ic hafiginaguc ionac orucginaiguc méragina haigic hafigina qahac wammac.

Anutunéh Yesu wagicma eñec.

¹⁹ Miñ Kewu Yesunéh ac énézédaru Anutunéh i wagiru kurumenjiguc emma Anutuac héiyaiguc tarec. ²⁰ Wañu tohotoho ichéra ieneñ kemma ama baec séc ackuazéc imi zéaugic Miñ Kewunéh iniguc momacnec ai meyu haka icnéh ménda memeyanéñ hicñi énécmima ackuazéc imi meseliyec. ²¹ (Ménda hezac)* ²² (Ménda hezac)

* **16:21:** Kiwi tosaraiguc kiwi yomuac tetcgiaiguc yomuhuc ooyawac hezac; Embac imi fodac Petero zéma iwac alahéra haka hicñiyec imi énézéyec. Imuac andiaiguc, Yesunéh ic embac dimuhuc angéñ tiénécmimac buña suruc téréya zéma hémbénaña imi énézému niñac tohotoho ichéra méli énécmiyu baec nówéc nówéc keñgic.

Luka

Yesuac suruc yomi Lukanéh Tiofiluac oma miyec.

¹ Neñañ sucninaiguc haka hélacnec hicñi nénécmiyec imuac ac suruc imi arengéma owiñ zé sasalanéh batucgéma aigina hénigic. ² Imi mia hénihéniya igucnec kicginanéh hémma ackuazéc imuac héipuc ic zéma ai ic kecgic ienené nénézégic séc dindinanc ogic. ³ Ni acguc haka imi moczon hénihéniya igucnec dindinanc niñgésima hicñi hicñima éréyec séc arengéma oma ic kewu eñeñana Tiofilus guac haiwa hamac iminéh hia wamma zéma niñi. ⁴ Imuac mia kiwi yomi olomma ackuazéc gézégic imi hélacnec zéma nimbésémañ.

⁵ Herodenéh Yuda baec imuac ic kewu kerec nalé imuaru ic mén kerec, qara imi Zakaraia. Inéh hofac ooic mén qara Abiya iwac ai areñ igucnec. Wañu Zakaraiaiwac iniña imi Aronac sac kitic igucnec. Wañu iwac qara imi Elisabete. ⁶ Ieren imi Anutuac kiwaiguc solañanec kecañoc. Kecma Miñ Kewuac zézé seli zéma hena ac moczon kápésic qahac tohoma kecañoc. ⁷ Wañu Elisabete imi héññac kecañec imuac niñ ieren qeligira qahac kecma ic embac yanda wañoc. ⁸ Nalé sura méñu Zakaraianéh eñeya ai ic tunja ionac ai nalégina ducñiyu hofac oo ai imuac galeñ wamma Anutuac wésiaiguc ai mema kerec. ⁹ Wañu hofac oo ic eñañ hakagina tohoma sumbic négic Zakaraiaiwac ai buña wañu Miñ Kewuac ama téréyaiguc emma héfac héméñaguc héimiyec. ¹⁰ Héimiyu hofac oo ai imuac suraiguc ic embac moczon yanda ienené séñganjeniguc zéwelec welec ai mema nañgic. ¹¹ Wañu

Miñ Kewuac kua meme uñañ méñnéñ iwaru wininima hofac oo zaki téréya imuac héiyaiguc nañec. ¹² Nañu Zakarianéh héñu qerí yéwéc wammiyu bac yandi yandinéh sécgémiyec. ¹³ Imuhuc wañu kua meme uñañ yomuhuc ézéyec; Zakaraia, bac yandi yandi ménda wanna, zéwelec welecga imi niñgégéña wañec. Imuac iniñga Elisabetenéh héri haima merac mén megémmac. Megéñu iwac qara Yohane zéwésémañ. ¹⁴ Wañu guaru ségiségi yanda hicñimac. Hicñiyu ic embac sasala ienené iwac hicñi hicñiya niñac ségiségi wammu. ¹⁵ Ségiségi wammu imi hénia yomuhuc niñac; Inéh Miñ Kewuac kiwaiguc kunéngina wamma kecmac. Wañu inéh waiñ zéma doku selia imuhucya méndagucnec nemac, néñ neñgocyawac héri qeriiguc heyunec Uña Téréyanéh ewa qeria sécgémima hemac. ¹⁶ Sécgémiyu Israelac qelihéra sasala meñeñ énécmiyu Miñ Kewugina Anutuac muru lilingéma hamu. ¹⁷ Qeri uña zéma kuhanéh Eliawac séc hemiyu, Miñ Kewu ménda hayunec miha mema hama mañgoc ionac qerigina meñeñu nambérac ionac lilingémac. Ewa seli ic meñeñ énécmiyu ic solañ ionac ninñ areñ imuac wamma lilingému. Imuhuc wamma Miñ Kewuac henaorin sécy zémindiñi énécmiyu iwac mambéc kecmu. ¹⁸ Kua meme uñañ imuhuc ézéyu nimma Zakaraianéh ac kitiwa yomuhuc meñeñec; Ni imi ic yanda, wañu iniñna acguc yawuñ sasala yanda, imuac dimuhuc acga imi niñasarimañ? ¹⁹ Zéyu kua meme uñañ yomuhuc ézéyec; Ni qacna Gabiriel, Anutuac kiwaiguc nanaña imi mia. Anutunéh buña suruc hiabia yomi gézéma zéau gémmañ zé méli néñu mazua. ²⁰ Ninzañ, acna zéwa ménda

ninzéngézañ, imuac niñ deguc-muacnec gi ac zéwésémañac séc qahac wamma ac qahac kecnanec haka imi hicñjmac. Naléya ducñjyu acna imuac héla hicñjmac.

²¹ Wañu Zakaraianéñ Anutuac ocmuñ téréya qeriaiguc nalé ogicma keru, ic embac ieneñ iwac mambéc kecma welicgégic. ²² Imuhuc wañkecgic inéñ ionac muru mayec. Wañu ac zémacac séc qahac wañec. Wañu ic embac ieneñ imi inéñ ocmuñ téréya qeriaiguc iwawai tanec mén hénec imi niñtegicgic. Wañu inéñ méranéñ séséc sac wañ énécmima ara qahacnec kerec. ²³ Wañu welen qeqeyawac ai meme sasala imi welen qeyu tecgédaru amayaiguc liliñgéma keñec. ²⁴ Kemma keru ai meme tosara hama keñu iniña Elisabetenéñ hériyaguc wamma maso méra mén sañgima kerec. ²⁵ Kecma yomuhuc zéyec; Sura yomuac Miñ Kewunéñ nuac wannemma ic embac suginaiguc gamuna qahac wammac niñac haka imuhuc wannéñec.

Kua meme uñanéñ Maria hicñjimiyec.

²⁶ Maso 6 wañu Anutunéñ kua meme uña Gabiriel Galilaia baec Nazarete tañiguc mélimiyec. ²⁷ Mélimiyu embac seraña mén qara Maria iwac muru keñec. Wañu embac imi ic mén qara Yosefe Dawidiac hicñjsai areña imuarunec iwac iniñ buña qemigic kerec. ²⁸ Wañu hosucgé mima yomuhuc ézéyec; Ohec wahec! Anutuac héñsorocya, Miñ Kewunéñ giguc keczac. ²⁹ Imuhuc zéyu Marianéñ kuneñ yandanec niñbipima yomuhuc niñec; Némac niñ imuhuc yai zézéna zézac? ³⁰ Wañu kua meme uñanéñ yomuhuc zéyec; Maria, Anutunéñ ewa hia wañgèñu hénzañ imuac

niñ gi bacga ménda yandiyu. ³¹ Ninzañ, gi héri haima nañga mewésémañ. Wañu qara imi Yesu zéwésémañ. ³² Inéñ Miñ Kewu wamma keru, iwac qara imi Eñeña miñinawac Naña zémimu. Wañu Miñ Kewu Anutunéñ iwac sakoña Dawidiac tatac edamuyaguc imi iwac miyu tacmac. ³³ Wañu Yakopac qelihéra ionac ama séc ic kewu wañ énécmima keru, iwac héngaleñ ama areña yanda imi nalé hémbénaña tetecgia qahac hema emma kecmac. ³⁴ Imuhuc zéma zéyu, Marianéñ kua meme uña yomuhuc ézéyec; Ni ic hénia ménda nimmanec seraña keczua, imuac niñac haka imuhucyanéñ dimuhuc hicñi némmac? ³⁵ Zéyu kua meme uñanéñ ac kitiwa yomuhuc melemma ézéyec; Uña Téréyanéñ guaru mayu Eñeña miñinawac kuhanéñ hoturu gémmac. Imuac niñac merac mewésémañ imi téréya. Wañu iwac mia Anutuac Naña zémimu.* ³⁶ Ninzañ, sac kiticga Elisabete héfiña zémimianéñ yawuña sasala yanda wammaguc merac mén héri haima keru, bec maso 6 wañzac. ³⁷ Némac niñ, Anutuaru imi haka osiosiya ménñéñ mén ménda hezac. ³⁸ Imuhuc zéyu, Marianéñ yomuhuc ézéyec; Ni Miñ Kewuac welen qeqe embac, imuac zézañ imuac séc hia hicñi némmac. Imuhuc zéyu kua meme uña iminéñ waima keñec.

Marianéñ Elisabeteac kemma ara niñec.

³⁹ Keñu sura mén imuaru, Marianéñ yacma kemma Yuda baec boña méñu Yuda tañiguc focdac ekeñec. ⁴⁰ Ekemma Zakaraiawac amaiguc emma Elisabete yai zézé ac wammiyec. ⁴¹ Wammiyu Elisabetenéñ Mariawac yai zézé ac niñec imuarunec, merac qeriaiguc

* 1:35: Me Merac mewésémañ. Wañu iwac mia Téréya, Anutuac naña zémimu.

heyec iminéŋ qitic qeyec. Waŋu Uŋa téréyanéŋ Elisabeteac ewa qeriaiguc sécgé miyec. ⁴² Sécgé miyu ewaya meyu eŋu kucnec qacma yomuhuc zéyec; Embac, gi embac tosara sucninaiguc guagiru mériaŋ yandagaguc wanzaŋ. Waŋu héri qerigawac héla gocmia imi acguc mériaŋ yandagaguc wanzac. ⁴³ Miŋ Kewunawac neŋgocyanéŋ nuaru hazac. Haka yomi némac hiana niŋac wamma hicŋinénzac me? ⁴⁴ Zéwa ninna, yaizézéganéŋ gezacnaiguc hiŋgaru, kokocnanéŋ qerinaiguc qitic qema ségiségi wanzac. ⁴⁵ Ackuazéc ézéyec imi hélaguc wandacmacac hezac hénia imuac niŋac ninzéŋgéyec embac imi mériaŋaguc.

Mariawac mepé qepésiac legic.

⁴⁶ (46a) Waŋu Marianéŋ yomuhuc zéyec; ^(48a) Inéŋ eŋeya welen qeŋe embac nidac imuhucyawac kiwa hinéŋec. ^(46b) Imuac niŋ qeri uŋananéŋ Miŋ Kewu mepésizac. ⁴⁷ Qeri uŋananéŋ Anutu nuac aŋgéŋ titi miŋina iwac niŋ wamma ségiségi wanzac. ⁴⁸ (48b) Zéwa niŋgic, tetcgia qahac emma kemma ic embac hicŋisaiya moczoŋ yanda imi nuac niŋ mériaŋaguc zénémmu. ⁴⁹ Kuc miŋinanéŋ nuaru kiwi yanda mezac, waŋu iwac qara imi Téréya! ⁵⁰ Anutu sicgémimia ionac muru Anutuac goi héihéi yandanéŋ qeli yackumu emma emma he énécmimac. ⁵¹ Inéŋ méria suluma wawaŋ meme kuhaguc yanda waŋanzac. Inéŋ ewa ninŋinaiguc séwi eŋeŋ niŋanzu ic imuhucya héndéŋ énécmianzac. ⁵² Inéŋ ic kewu tatak igucnec ic kuc buŋaginaguc imi memaénéc mianzac, qeri memaamuma kecec imi meyac énécmianzac. ⁵³ Ic yaka niŋ humuanzu ionac imi iwawai hia bia tiénécmianzac, néŋ

iwawaigina sasala he énécmimia imi méragina héla qahac nesi énécmiyu eŋ keŋanzu. ⁵⁴ (54a) Inéŋ eŋeya wésé ninina niŋqelima ⁵⁵ (55a) yanda hécnina zikiziki ac énézéyec séc ^(54b) welen qeŋe ichéra Israel imi méra énécmiyec. ^(55b) Waŋu Abaraham zéma iwac qelihéra ionac imi tetcgia qahac waŋ énécmianzac.

⁵⁶ Waŋu Maria imi Elisabeteguc keric, maso haréwéc tecgéyu, liliŋgéma amayaiguc keŋec.

Yohane hicŋiyec.

⁵⁷ Waŋu bec Elisabetenéŋ naléya hayu naŋa meyec. ⁵⁸ Waŋu ama momachéra zéma eŋeya sac kitichéra ieneŋ Miŋ Kewunéŋ goiya kuneŋ yanda héimiyec imi nimma iguc momacnec ségiségi waŋgic. ⁵⁹ Ai meme 8 waŋu meracac séwi taséya hericbiŋ zé hama maŋgocyawac qac imi mema Zakaraia zéwiŋ zé waŋgic. ⁶⁰ Waŋu neŋgocyanéŋ getali énécmimia zéyec; Qahac, qara imi Yohane zéwiŋ. ⁶¹ Zéyu zégic; Ee, sac kitichécgina sugginaiguc qac imuhuc zémimia mén ménda keczac. ⁶² Zégic ménda sécgéyu maŋgocyanéŋ méré zémimia wammac zé ninzac? Imuhuc zéma nimma qesinimbiŋ zé, méranéŋ séséc wammigic. ⁶³ Imuhuc waŋgic inéŋ hilaneŋ zéma zékalana niŋac waŋec. Waŋu keŋ mehama migic, qara imi Yohane imuhuc oyu, hémma welicgégic. ⁶⁴ Waŋu duŋa kuaya zéma ezelaŋa momacnec hulacmimia waŋu, acac wamma Anutu mepési miyec. ⁶⁵ Waŋu ic ama lelec lelec kecgic imi eneŋ ac imi nimma zénéŋgina hiriyec. Waŋu Yuda baec boŋa séc haka imuac eminimma kecgic. ⁶⁶ Waŋu Miŋ Kewuac mériaŋéŋ iwaru imuhuc heyec imuac niŋac, suruc imi niŋgic séc ac imi qerinaiguc

késa kecma yomuhuc zéanġic; Merac imuhucyanéñ yandima ic dimuhucya wammac me?

Zakarianéñ bianġac ara zéma Miñ Kewu mepésiyec.

⁶⁷ Wañu mañgocya Zakarianéñ Uña téréyanéñ qeria sécgéyu bianġac ara yomuhuc zéyec; ⁶⁸ Anutu i mama hama ic embachéra neñañ doenina meyec. Mepé qepésinina imi neñañ Miñ Kewunina Israelaec Anutuac muru hemac. ⁶⁹ Wañu nonac niñ wamma welen qeqeya Dawidi iwac ama areñhéra neñañ muru añgéñ titiac ilicya† meyac kumu nénécmiyec. ⁷⁰ Imi mia baec yomuac nalé hama keñec sura imuaru eñeya ichéra téréya Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac kuagina mema ackuazéc nénézéyec séciguc ⁷¹ hazécnina ionac murunec zéma nimbiri wañ nénécmianzu ionac méragina igucnec metecgé nénécmima añgéñnina tiyec. ⁷² Inéñ yanda hécnina goi héihéi wañ énécmimañ zé iniguc sisipac ac téréya zéseliyec imi mia niñqeliyec. ⁷³ Imi mia sisipac ac yandanina Abaraham zéselimiyc imi mia. ⁷⁴ Bac yandi ménda wamma eñeya mepésimiwiñ niñac hazéc hécnina ionac méragina igucnec metecgé nénécmiyu, ⁷⁵ Miñ Kewuac wésiaiguc kecma météré amuma képésic solarñ kecma kekecnina séc welen qemiwiñ niñac zéseliyec. ⁷⁶ Merac gi Eñeña yandawac kua meme ic zégéñgèña wammac. Miñ Kewuac wésiaiguc miha mema kenma iwac hena mézézéñ géwésémañ. ⁷⁷ Imuhuc wamma añgéñ titiac niniña képésic waiwai igucnec hahaya imi Miñ Kewuac ic embachéra énézéna niñasarimu. ⁷⁸ Anutuninawac wésé niniñ imi bénzèña, imuac niñac ou kurumenñ igucnec kaiwe

ésécnec neñañ muru éréma ha nénécmimac. ⁷⁹ Mama hama siñi zéma humucac tunumañiguc tatara neñañ measari nénécmima hénanina luaeac henaiguc qindiniñ nénécmimac. (Zakaraianéñ imuhuc zéyu tecgéyec.)

⁸⁰ Wañu merac imi séwiya yandiyu ewa qeria momacnec meseli mimia wañec. Wañu baec kisiaiguc kerecac Israel ic onacmuru wininiyec.

2

Yesuac hicñihicñiya.

¹ Nalé imuaru Roma ic* eñeñagina Kaisa Augusitonéñ ic embachéra ionac qacgina mema odacmu niñac zézé seli ac oma haiyu eñeya héñgaleñ baera séc kendarec. ² Wañu ic kewu Kirinionéñ méra bawu kecma Siria baec yanda imi galéngéyec. Wañu nalé imuac suraiguc ic embac qac areñgina megic hatac momacguc wañec. ³ Wañu ic embac ieneñ moczoñ qacgina zégic oénécmimu niñac eñañ tauñgina séc liliñgéma kendacgic. ⁴ Yosefe imi Dawidiac sac kitic igucnec imuac niñ, i acguc imuhucyanec Galilaia baec Nazarete tauñ imi waima Yuda baeciguc Dawidiac ama areña yanda qara Betelehem imuaru ⁵ eñeya qara zéyu omimu niñac iniñ buña qemimia Maria hériyaguc imi wagiru ekawu ekeñoc. ⁶ Ekemma kerac Maria merac meme naléya imi wañec. ⁷ Wañu embac iminéñ naña méréc merac meyec. Wañu ic kian amaiguc iorac ama duñ mén ménda he érécmiyu, merac imi malekunéñ osoma burumakao wedeyaiguc haiyu heyec.

Rama galéñhéra zéma Anutuac kua meme uñahéra.

† 1:69: Hénia imi kucya. * 2:1: Girik aciguc; Kaisa.

8 Waṅu nalé imuhucgeṅ baec imuhucgeṅ rama galeṅ tosara baec kisia lulucyaguc imuaru tacyac wamma sinji imuaru ramahécgina héngaleṅ wamma kecgic. 9 Waṅu Miṅ Kewuac kua meme uṅa méṅnéṅ wininima hosucginu naṅu Miṅ Kewuac edamuyanéṅ asac mararaṅ éséc nec hoturu énécmiyu bac yandi yandi kuneṅ yanda waṅgic. 10 Waṅu kua meme uṅanéṅ yomuhuc énézéyec; Bacgina ménda yandiyu. Ninzu, ni ségiségiac buṅa suruc hiabia onac muru zéau énécmizua. Waṅu ac yomi baec séc ic embac moczoṅ eṅaṅ buṅa wammac. 11 Érac Dawidiac ama areṅa yandaiguc aṅgéṅ titi miṅina hicṅi énécmizac. Imi mia Miṅ Kewu Kristo. 12 Ini kemma burumakao wedeyaiguc merac saccac méṅ malekunéṅ oso osoya hezac imi mihicṅimu. Waṅu haka iminéṅ ac imuac asé kiwiya waṅ énécmimac. 13 Imuhuc zéyu imuaru kurumeṅ miṅina kua meme uṅa tuṅ yandanéṅ kua meme uṅa iwac muru élanzaṅ nec wininima Miṅ Kewu mepésima yomuhuc zégic; 14 Ou kurumeṅiguc Miṅ Kewuac muru mepé qepési hezac. Waṅu you baeciguc, ic embac Anutunéṅ inicsoroc wanzac ionac muru luae hezac.

15 Imuhuc zémaguc kua meme uṅa ieneṅ wai énécmima kurumeṅiguc eṅgic. Waṅu nalé imuaru rama galeṅ ieneṅ eṅaoc yomuhuc eminiṅgic; Betelehem ama areṅaiguc haka méṅ hicṅiyu Miṅ Kewunéṅ zéau nénécmizac, kemma hénni. 16 Imuhuc zéma foc foc kemma Maria, Yosefe zéma merac sac burumakao wedeiguc heyec imi mihicṅi énécmigic. 17 Waṅu inicma ackuažéc merac iwac niṅac zéyu niṅgic imi zésaigic

keṅu nindacgic. 18 Waṅu ic embac suruc imi niṅgic séc haka rama galeṅnéṅ énézégic imuac nimma welicgégic. 19 Waṅu Maria eṅeyaoc imi haka imi moczoṅ qerianéṅ doṅgé nimma kerec. 20 Rama galeṅ ieneṅ ac zéyu niṅgic imuac séc hicṅi énécmiyu héla hémma niṅgic imuac niṅac Anutu mepésima edamuyawac zéhiarumima liliṅgéma keṅgic.

Yesu wagicma ocmuṅ téréyaguc eṅoc.

21 Waṅu séwi tasé hericheric memec naléya ai meme 8 hahéiyu qara Yesu zémiyoc. Waṅu qac imi merac imuac hériyaguc ménda waṅunec kua meme uṅanéṅ zémiyec imi mia.

22 Waṅu Moseac héna ac heyec séciguc météré amuma kecgic naléya sécgéyu, ieneṅ merac imi wagicma Miṅ Kewuac buṅa qemiwic zéma Yerusalem ekeṅoc. 23 Imi mia Miṅ Kewuac héna aciguc yomuhuc ooyawac heyec imi tohoma imuhuc waṅoc; Embac méṅnéṅ héri haima merac ic méréc mérérawac memac séc, Miṅ Kewuac buṅa téréya qemimu.* 24 Waṅu Miṅ Kewuac héna aciguc zézéya heyecac hezac imuac séc kembo susuc éréhéc me kembo nei sac qelia éréhéc* mulu manaj omiwiwc zéma ekeṅoc.

25 Waṅu Yerusalem imuhucgeṅ ic méṅ kerec, qara imi Simeon. Ic imi ic solaja waṅu Anutuac ewa sinṅiṅ wammanec kecaṅec. Waṅu Israel ionac héibélaac qéibélaac niṅac mambéc keru, Uṅa Téréyanéṅ i guc kecaṅec. 26 Waṅu Uṅa téréyanéṅ i ménda humuyunec Miṅ Kewuac Kristo hicṅiyu hémmac zéma zéauyu niṅec. 27 Waṅu ic imi Uṅanéṅ tiliṅgémiyu ocmuṅ téréyaguc eṅec. Eṅu imuaru mia merac Yesu iwac neṅgoc maṅgocya ieneṅ

* 2:23: Mmh 13:2, 12 * 2:24: Lew 12:8

merac imuac niḡac wamma héna acac haka tohoma éréyoc. ²⁸ Éréyic Simeonnéḡ merac imi wagicma tétécgéma namma yomuhuc zéma Miḡ Kewu mepésiyec; ²⁹ (29a) Miḡ Kewuna, gi deguc welenḡ qeḡe icga ni ackuazécga nézénec séciguc ³⁰ nena kic éréhécnanéḡ aḡgéḡ titiga hénzua, ^(29b) imuac niḡac, deguc hia waina luaeiguc guac hamaḡ. ³¹ Aḡgéḡ titiga imi baec séc ic embac neḡaḡ kicninaiguc nénézéna hénziḡ. ³² Merac yominéḡ ic enia ionac muru héniaga zéau énécmiawac asacmararaḡa wanzac. Waḡu guac Israel nonac edamunina wanzac. ³³ Imuhuc zéyu Yosefe zéma neḡocya iereḡ merac iwac niḡac zézéya waḡec ac imuac mia welicgéyoc. ³⁴ Waḡu Simeonnéḡ mozoc ac zéénécmima neḡocya yomuhuc ézéyec; Héna, merac yomi Israel sucninaiguc ic embac sasalanéḡ yacmu me mama unumac niḡac Anutunéḡ kumuyu asé kiwi éséc nec naḡu, hažéc ac wammimuac niḡu hezac. ³⁵ (Imuhuc waḡic sounéḡ geḡga ewa qeriga nézéhégmac tanec wammac.) Waḡu inéḡ ic embac sasala ionac ewa qeriginaiguc niniḡina hezac imi usuya auyu hémma nindacmu.

³⁶ Waḡu ama yanda imuaru Anutuac kua meme embac méḡnéḡ embac yanda wamma kerec. Qara imi Ana. Inéḡ Banuelac bérara, waḡu Aseriac areḡ igucnec. Inéḡ icya mema yawuḡ 7 imuac séc euyaguc keroc. ³⁷ Waḡu euya humuyu malé wamma keru yawuḡa 84 waḡec.† Inéḡ nalé séc ocmuḡ téréya ménda waima siḡi kaiwe séc nene zikima zéwelec wamma Anutu mepésima kecaḡec. ³⁸ Waḡu nalé imuaru embac iminéḡ éréma Anutuac ewa hia ac ézéyec. Ézéma ic embac

tosara Anutunéḡ Yerusalem ic embac doegina memac niḡac mambécma kecgic imi onac muru merac iwac héna zéasari énécmiyu nindacgic.

Yesuguc Nazarete ama areḡaiguc liliḡéma keḡgic.

³⁹ Yosefe zéma Maria iereḡ Miḡ Kewuac héna ac tohoma ai imi moczoḡ meyc tecgédaru, Galilaia baeciguc liliḡéma mekemma ekaḡ taḡḡina Nazarete keḡoc. ⁴⁰ Waḡu Merac imi séwiya yandiyu meseli mimia waḡu niḡteḡic qḡteḡicyanéḡ sécgémiyec. Waḡu Anutuac goi héihéianéḡ iwaru hemiyec.

Merac Yesu ocmuḡ qeriaiguc eḡec.

⁴¹ Waḡu Yesuac neḡoc maḡocya iereḡ imi yawuḡ séc nagu sacyaguc ogicogira imuac kendoḡa ducḡiyu, Yerusalem ekeḡaḡoc. ⁴² Waḡu keḡkecma Yesuac yawuḡa 12 waḡec nalé imuaru imuhucyanec kendoḡ imuac hakaya tohoma Yerusalem ekeḡgic. ⁴³ Ekemma ai meme sécyac kecgic tecgédaru liliḡéma ama areḡa yandagiraiguc mekeḡoc. Waḡu merac Yesu inéḡ Yerusalemiguc waima kerec. Waḡu Yosefe zéma neḡocya iereḡ imi ménda niḡteḡiroc. ⁴⁴ Imuac niḡ ic kiaḡ sugcinaiguc kenzac zéma nimma héna imi ai meme momacgucac séc kemma sac taséhécgira zéma alahécgira ionac sugcinaiguc horoc. ⁴⁵ Waḡu ménda mihiḡjima mihiḡjiwi zé hocmanec Yerusalem ekeḡoc. ⁴⁶ Imuhuc hocma kerac ai meme haréwéc tecgéyuguc ocmuḡ téréyaiguc emma imuaru mia mihiḡjiyoc. Mihiḡjima héḡic héna acac kiwi ic ionac sugcinaiguc tacma acgina nimma qesiénécmima tarec. ⁴⁷ Waḡu iwac ara niḡgic séc niḡ

† 2:37: Kiwi tosaraiguc; yawuḡ 84 imuac séc malé wamma kerec.

asac asaria niŋac zéma zéquesiqesi ginawac héla énézéyu nimma welicgéic. ⁴⁸ Waŋu neŋgoc maŋgocya ieren imi hémma auriyoc. Waŋu neŋgocyanéŋ yomuhuc ézéyec; Naŋna, gi némac niŋac haka imuhucya waŋ nérécmizaŋ? Niricna, maŋgocga zéma ni nekawu kuneŋ yanda niŋyéwérima hocgémma keczi. ⁴⁹ Imuhuc zéyu Yesunéŋ ac bakia yomuhuc meleŋ érécmiyec; Iri némac niŋac ni hoc néŋzaoc? Ni Maŋgocnawac amaiguc kecmaŋac hezac hénia imi ménda niŋtegiroc? ⁵⁰ Imuhuc zéyec, néŋ ieren ac érézéyec imuac hénia imi ménda niŋsariyoc. ⁵¹ Waŋu Yesunéŋ yacma iriguc mekemma Nazarete ama areŋaiguc hagic. Hama imuaru acgira tohoma kerec. Waŋu neŋgocyanéŋ Yesuac ara imi moczoŋ qerianéŋ eeya héima késakerec. ⁵² Yesu imi niniŋa zéma séwiya yandiyu, Anutu zéma ic embac ienen hémma héŋsorocgic.

3

Yesuac héna meme ic Yohane.

¹ Ic kewu enenagina Kaisa Tiberionéŋ Roma galeŋgéma keru yawuŋ 15 waŋec. Waŋu nalé imuaru Pontio Pilatonéŋ Yuda baec galeŋ keru, Herodenéŋ Galilaia baec galeŋ kerec. Waŋu munia Filiponéŋ Iturea zéma Trakoniti baec galeŋ kerec. Waŋu Lisanianéŋ Abilene baec galeŋ kerec. ² Waŋu nalé imuaru Hanasi zéma Kayafa ieren hofac oo ic kiwa keroc. Waŋu nalé imuaru Anutuac ackuazéc méŋnéŋ baec zéléŋaiguc Zakariawac naŋa Yohane iwac muru mayec. ³ Mayu Yohanenéŋ Yodan doku téfara néwéc néwéc ama séc hama képésicgina qahac wammacac niŋ ewa qeri meleŋ meleŋac doku naec imuac hénia zéau

énécmiyec. ⁴ Anutuac tilin tilin ic Yesaiawac kiwiiguc yomuhuc oyecac hezac; Baec zéléŋaiguc ic méŋnéŋ qaru ac ewaya yomuhuc hicŋizac; Miŋ Kewuac héna héimindiŋi waŋgicguc. Iwac niŋ wamma hénaya mindinŋigic didiŋa waŋu. ⁵ Baec wéŋwéŋgia séc tilogi érédaru. Baec boŋa zéma baec héŋgeŋ héŋgeŋa imi moczoŋ madaru. Waŋu héna kuken kuha imi didiŋa wandaru, waŋu héna enen mamaya imi solaŋa wandaru. ⁶ Waŋu baec ic embac momac yanda Anutuac aŋgéŋ titi imi hémmu.*

⁷ Yohanenéŋ ic embac tuŋ yandanéŋ doku naec énécmimac niŋac harégic, inicma yomuhuc énézéyec; Qaté mokoleŋ ionac qelihécgina Anutuac qeri geric hahaya imuacnec néŋgacmu niŋac méréneŋ goro ac waŋ énécmiyec? ⁸ Néŋgacmuac séc qahac imuac, ewa qerigina melemma héla imuac séc haimu. Imuhuc ménda wamma ewa qeriginanéŋ Abaraham imi neŋaŋ yandanina imuhuc ménda zému. Ni énézéwa niŋgic, Anutunéŋ hoc yomuac zéyu meleŋ dacma Abarahamac qelihéra hia wandacmu. ⁹ Bec ic héniaiguc naka haiyu hezac. Imuac ic méŋac méŋ héla hiabia ménda haihaiya imi, héima geric bélaŋiguc giliyu hiŋgacdacmac. ¹⁰ Imuhuc zéyu, ic tuŋ enen qesima zégic; Imuhuc zéna duŋa nenen dimuhuc waŋniguc sécgémac? ¹¹ Zégic yomuhuc melemma énézéyec; Ic méŋ malekuya éréhéc késama keczac inéŋ méndemma ic méŋ malekuya qahac keczac iwac méŋ mimac. Waŋu neneŋyagucnéŋ imuhucyanec waŋ énécmimac. ¹² Takis meme enen acguc doku naec énécmimac niŋac hama zégic; Kiwi ic nini dimuhuc wambiŋ? ¹³ Zégic zéyec; Ini

* 3:6: Yes 40:3-5

soukiwa, qété zézéya imi ménda ogicma memu. ¹⁴ Téngiñ ic eney imuhucyanec haréma zégic; Wañu nini dimuhuc wambiñ? Zégic yomuhuc énézéyec; Ini ic ménda tericgé énécmima iwawaigina ménda onogicma héipuc ac ikora ménda zéma maso séc ai bonjina imuac niñgic sécgémac.

¹⁵ Wañu icya icya Kristoac mambéc kecma ewa qeriginanéñ Yohaneac nimma ic imi Kristo* gezañ zéma niñgumbi niñguñ wañanñgic. ¹⁶ Wañu Yohananéñ acgina kitiwa melemma ic embac momac yanda yomuhuc énézéyec; Ni dokunéñ naec énécmianzua, néñ ic méñ ni nogicma kuc yanda késa keczac iminéñ hamac. Nidac imuhucyanéñ iwac héná usuyawac hésiya imi hulacmañac séc qahac. Inéñ mia Uña Téréya zéma geric bélananéñ kápésicgina zuac énécmimac. ¹⁷ Inéñ mériaiguc sarac yanda késama keczac. Wañu somberña imi moczoñ usuñ héréracgéma héná gocmia imi qutulangéma hofiyaiguc haidacmac. Imuhuc wamma inéñ gorosona imi geric bélaná méwécgéwiñac séc qahac imuaru giliyu zemac. ¹⁸ Inéñ toroqema ac sasala imuhucya imuhucya énézéma qerigina meseli énécmima buña suruc hiabia imi ic embac zéau énécmiyec. ¹⁹ Wañu nalé imuaru baec galeñ Herodenéñ muniawac iniña Herodia meyec. Wañu imi sac qahac, haka biria hénia hénia momacnec wañec. Imuac niñac, Yohananéñ ac geriwaguc zémiyu niñec. ²⁰ Nimma toroqema haka biria méñ wamma Yohane késama hésa amaiguc oporec.

Yohananéñ Yesu doku naec haka wammiyec.

²¹ Hésa amaiguc ménda kerec-nec Yohananéñ ic embac moczoñ doku naec énécmiyec, Yesu imuhucyanec iwac muru hayu, doku naecmiyec. Naecmiyu zéwelecma nañu imuarunec kurumén naguya angéyec. ²² Angéyu Uña Téréyanéñ kembo nei éscnec héiyaguc mama iwac qahu mayu kurumén igucnec ewa méñ yomuhuc mayec; Gi nena nañ sorocna ni guac niñ ségiségi wañanzua.

²³ Wañu Yesunéñ yawuña 30 imuac séc wañu aiya hénima meyec. Wañu ic embac ieney iwac niñgic Yosefeac naña wañec. Wañu Yosefeac manjocya imi Eli. ²⁴ Eliac manjocya Matata, Matataac manjocya Lewi, Lewiac manjocya Melki, Melkiac manjocya Yannai, Yannaiac manjocya Yosefe, ²⁵ Yosefeac manjocya Matadia, Matatiawac manjocya Amosi, Amosiac manjocya Nahum, Nahumac manjocya Esili, Esiliac manjocya Nangai, ²⁶ Nangaiac manjocya Maati, Maatiac manjocya Matadia, Matatiawac manjocya Semein, Semeinac manjocya Yosek, Yosekac manjocya Yoda, ²⁷ Yodawac manjocya Yoanan, Yoananac manjocya Resa, Resawac manjocya Zorobabel, Zorobabelac manjocya Salatiel, Salatielac manjocya Neri, ²⁸ Neriac manjocya Melki, Melkiac manjocya Adi, Adiac manjocya Kosam, Kosamac manjocya Elmadam, Elmadamac manjocya Eri, ²⁹ Eriac manjocya Yesua,† Yesuawac manjocya Eliezere, Eliezereac manjocya Yorim, Yorimac manjocya Matata, Matatawac manjocya Lewi. ³⁰ Lewiac manjocya Simeon, Simeonac manjocya Yuda, Yu-

* **3:15:** Me Mesia. † **3:29:** Sisipac ac wahalaiguc Yesua zéma sisipac ac qelaiiguc Yesu imi Hebiraio ac zéma Girik aciguc momacguc, néñ Nei ac me Zipilalec ac méndacma ooyawac heyu ekac ekac wanzac.

dawac manꝓocya Yosefe, Yosefeac manꝓocya Yonam, Yonamac manꝓocya Eliakim, ³¹ Eliakimac manꝓocya Melea, Meleawac manꝓocya Menna, Mennawac manꝓocya Matata, Matadawac manꝓocya Natan, Natanac manꝓocya Dawidi, ³² Dawidiac manꝓocya Yesi, Yesaiac manꝓocya Obedi, Obedac manꝓocya Boasi, Boasiac manꝓocya Salmon, Salmonac manꝓocya Nason, ³³ Nasonac manꝓocya Aminadap, Aminadapac manꝓocya Adimin, Adiminac manꝓocya Arini, Ariniac manꝓocya Hesiron, Hesironac manꝓocya Feresi, Feresiac manꝓocya Yuda, ³⁴ Yudawac manꝓocya Yakobo, Yakopac manꝓocya Isaka, Isakawac manꝓocya Abaraham, Abarahamac manꝓocya Tara, Tarawac manꝓocya Nahori, ³⁵ Nahoriac manꝓocya Serugu, Serukac manꝓocya Ragau, Ragauac manꝓocya Pelek, Pelek iwac manꝓocya Eberi, Eberiac manꝓocya Sala, ³⁶ Selawac manꝓocya Kainan, Kainanwac manꝓocya Arafaksat, Arafaksatac manꝓocya Sem, Sem wac manꝓocya Noa, Noawac manꝓocya Lamék, ³⁷ Lamékac manꝓocya Metusela, Metuselalac manꝓocya Enoko, Enokoac manꝓocya Yaret, Yaretac manꝓocya Mahalale, Mahalaleac manꝓocya Kainan, ³⁸ Kainamac manꝓocya Enosi, Enosiac manꝓocya Set, Setac manꝓocya Adam, Adamwac manꝓocya Anutu,

4

Yesu manam batuc wammiyec.

¹ Waꝓu Uꝓa Téréyanéꝓ Yesu séccgémiyu, Yodan doku igucnec lilingéma hama baec kisiaiguc sinji kaiwe 40 keru, Uꝓa Téréyanéꝓ wagiru keꝓha waꝓoc. ² Waꝓu

ai meme 40 imuac séc Biria miꝓinanéꝓ ala batuc wammiyec. Waꝓu iwawai méꝓ ménda nema keru nalé imi moczoꝓ teggéyu yaka niꝓ humuyec. ³ Yaka niꝓac humuma keru, Biria miꝓinanéꝓ hama ézéyec; Gi Anutuac Naꝓa wanꝓaꝓiguc zéna hoc yominéꝓ melemma nene waꝓu. ⁴ Zéyu melemma zéyec; Kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac; Ic méꝓnéꝓ séwiac nene sac nema ménda kecanzac.* ⁵ Imuhuc melenju Biria miꝓinanéꝓ Yesu wagicma ou emma héꝓgaleꝓ ama areꝓa yanda baec séc hema kenzac imi moczoꝓ focnec ézéyu héndarec. ⁶ Waꝓu ézéma yomuhuc zéyec; Iwawai moczoꝓ yanda imuac kuc buꝓa yanda zéma edamuya imi neꝓ guac waigémmaꝓ zé wanꝓua. Imi mia nuac méranaiguc haihaiya imuac neꝓ méꝓac méꝓ mimmaꝓ zé hia mimmaꝓac séc. ⁷ Imuac gi simiꝓ héima mepési némbésémaꝓiguc iwawai imi moczoꝓ guac buꝓa wandacmac.

⁸ Imuhuc zéyu Yesunéꝓ melemma zéyec; Yomuhuc mia ooyawac hezac; Miꝓ Kewu Anutuga mepésima iwacnec sac welenꝓ qemiwésémaꝓ.* ⁹ Imuhuc zéyu Biria miꝓinanéꝓ i muꝓguc wagicma Yerusalem keꝓoc. Kemma ama téréya imuac witiyaiguc ou oporu naꝓu yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac Naꝓa wanꝓaꝓiguc yomuarunec luma emu hiꝓgacbéémaꝓ. ¹⁰ Zéyu zéyec; Ac méꝓ yomuhuc ooyawac hezac; Anutunéꝓ guac wamma galeꝓgé gémmu niꝓac kua meme uꝓahéra énézémac. ¹¹ Waꝓu kua meme uꝓa eneꝓ gi ménda mama gumac niꝓac méraginanéꝓ lolongéma gépésigic hénaga hocnéꝓ ménda héimac.* ¹² Imuhuc zéyu Yesunéꝓ muꝓguc melemma zéyec; Yomuhuc ooyawac hezac;

* 4:4: Hén 8:3 * 4:8: Hén 6:13 * 4:11: Leg 91:1, 12 * 4:12: Hén 6:16

Miñ Kewu guac Anutuga ménda batucgé miwéséman.✱ 13 Imuhuc zéyu Biria miñinanén manam batuc ai imi metecgéma waimima kemma nalé méñac mambéc kerec.

Yesunén Galilaia baeciguc welen qeénéc mima ai hénima meyec.

14 Wañu Yesunén Uña Téréyawac kuciguc Galilaia baeciguc lilingéma keñu iwac surucya imi ama lelec lelec tacma keñec séc saima kendarec. 15 Wañu Yesu eñeyaoc tocgotocgo amaya amaya emma ackuazéc ku énécmiyu ic embac momac yanda ienen mepésimigic.

16 Wañu Yesunén Nazarete ama arenjaiguc kereñec. Inén ama areña yanda imuaru mia yandiyec. Wañu Sabata nalé méñu haka wañañec éséc nec tocgotocgo amaiguc emma kiwi téréya olomman zé nañec. 17 Anutuac tilin tilin ic Yesaiawac kiwi limbi limbiña miyu hutuma kiwi ooya yomuhuc mihicñiyec; 18 Ic maqeqeya ionac buña suruc hiabia imi énézéman niñac Anutuac Uña téréyanén ni halécnén naecnémma météré néñec. Wañu hésa ic ionac ziki sipacgina metecgé énécmima kichilic ionac kichihi meénéc mima welen qe qe ic ionac yéwérigina metecgé énécmiman niñac inén ni méli néñec. 19 Wañu Miñ Kewuac goi héihéi yanda imuac yawuña hazac zéma zéau énécmiman niñac méli néñec.✱ 20 Imuhuc olomaguc kiwi imi limbima imuac galenja mima mama tarec. Taru tosara tocgotocgo ama imuac qeriaiguc tacgic ienen hénsosoligic. 21 Wañu Yesunén hénima ac yomuhuc énézéyec; Deguc kiwi ooya olomba gezacginanén niñgic imi hélaqac wanzac. 22 Ienen moczon héipuc ac zémima kuaya iguc nec ackuazéc hiabia zéhicñiyu

nimma welicgéma yomuhuc zégic; Ic yomi Yosefeac naña ménda wanzac? 23 Wañu Yesunén énézéyec; Niñtegic qinñtegic ac méñ yomuhuc hezac; Mehihiaru ic gi genñac séwiga mehihiaru. Ini imi ac imi mema tinduc yomuhuc nézému; Kafanaum amaiguc kiwi mena surucga zégic niñin. Wañu haka imuhucya you genña taunñaguc mena hénni. 24 Imuhuc zéma toroqema yomuhuc zéyec; Héla nec énézéwa niñgic, Anutuac tilin tilin ic méñac méñ eñeya taunñaguc imi zézé ségiségi wammimia méñ ménda hezac. 25 Héla nec énézéwa niñgic, Elia kerec imuaru yawuñ haréwéc zéma maso 6 séc kurumen zikiyu, baec séc béti yanda hicñiyec. Wañu nalé imuaru Israel baec yandaiguc embac malé sasala kecgc. 26 Wañu Anutunén Elia imi méñac méñ ménda mélimiyec, néñ Sidon baec Sarepta ama areña yandaiguc embac malé méñ kerec iwac sac mélimiyu keñec. 27 Wañu Anutuac tilin tilin ic Elisa kerec nalé imuaru Israel baec yandaiguc ic wizi warihaguc sasala kecgc, néñ sugcinaiguc méñac méñ ménda mehihiaruyec, néñ Siria ic Naman sac mehihiaruyec. 28 Imuhuc zéyu tocgotocgo amaiguc tunñaguc tacgic enen ac imi niñgic qeri biricnén sécgé énécmiyec. 29 Wañu ienen yacma taunñ heyec baec imuac tetcgiaiguc sia yanda nañec imuaru Yesu nanñgic hinñacmac niñ nesimima taunñ imuac séñganñenñiguc héréma keñgic. 30 Wañu inén sugcinaiguc qeric énécmima keñec.

Yesunén Kuwic méñ nesiyu éréma keñec.

31 Wañu Yesunén Galilaia baec Kafanaum ama areña yandaiguc mama hama imuaru Sabata

✱ 4:19: Yes 61:1-2

naléiguc ackuazéc ku énécmima kerec. ³² Wañu niñgic ara imi qac buñayaguc wañu welicgégic. ³³ Wañu tocgotocgo ama imuaru ic ménj kuwic zapi qeqeyaguc* méñnéñ tacma qac geñgelañgéma qarec. ³⁴ Aa, Nazarete Yesu gi zéma nini imi neñac neñac. Wañu gi mebiru nénécmimanñ zé hazañ? Ni ninzua gi méré, gi imi Anutu arunec Téréya. ³⁵ Imuhuc zéyu Yesunéñ qetalimima zéyec; Acga qaiyu ic iwarunec éréma mana. Imuhuc zéyu kuwic iminéñ ic imi ic tuñ imuac sugginaiguc hérékeñ héréha wammima éréyu ic iminéñ mama qeyec, néñ séwiya mén ménda biriyc. ³⁶ Wañu haka imi hémma ic embac moczon welicgéma eminimma zégic; Ackuazéc imi dimuhucya! Kuc buña zéma kuc yandayaguc! Kuwic zapi qeqeya ézéyu ara tohoma érézac! ³⁷ Wañu Yesuac surucya imi ama areñ lelec lelec hezac séc saima kendarec.

Yesunéñ ic embac hafiginaguc sasala mehiaru énécmiyec.

³⁸ Wañu Yesunéñ yacma tocgotocgo ama imuacnec mama kemma Simonac amaiguc eñec. Eñu Simonac howuhaya imi séwi geric yandanéñ késayu heyu, ic embac eneñ iwac niñ wamma Yesu welecmingic. ³⁹ Welecgic Yesunéñ hosuraiguc namma séwi geric imi qetalimima zéyec. Zéyu hafi imi waimiyu embac iminéñ nalé sosola qahac yacma welen qeénécmiyec. ⁴⁰ Kaiwe hiñgacmanñ zé wañu ic embac ieneñ ic tosara hafigina hénia hénia zéma zepaginaguc imi onagicma harégic. Wañu harégic séc Yesunéñ méria hai énécmima mehiaru énécmiyec. ⁴¹ Wañu

uñu birianéñ momacnec ic embac sasala ionarunec éréma qacma zégic; Gi imi Anutuac Naña. Imuhuc zégic uñu biria ieneñ Yesu imi Kristo wanzac hénia imi niñgic imuac niñac Yesunéñ qetali énécmima ac ménda zému niñac neuñ héiéénécmiyec.

⁴² Wañu ama gianjiyu Yesunéñ sénganegenñ mama baec kisia mén hétéña qahac imuaru kemma tackeru, ic tuñ eneñ hocma mihicñima ménda wai énécmima kemmac niñac zéqetali wammigic. ⁴³ Imuhuc wañgic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ama yanda tosara imuac ic embac ionac imuhucyanec Anutuac héngaleñ ama areña yandawac buña suruc hiabia imi énézémanñac hezac. Ni imi ai imuac mia méli néñu mayi. ⁴⁴ Imuhuc zéma kemma Yuda baeciguc† tocgotocgo amaya amayaiguc ackuazéc énézéyec.

5

Yesunéñ hénima ai ichéra énépésiyec.

¹ Yesunéñ Genesarete zékéñ yanda* giñgiñaguc nankeru tuñ yandanéñ Anutuac ackuazéc nimbiñ zé héfacgé amuma hosuraiguc lelecgé migic. ² Wañu Yesunéñ héñu zékéñ giñgiña imuaru zéic komora éréhéc taroc. Taric lambéc héréhéré ic ieneñ imuacnec mama ufigina zuacma kegic. ³ Wañu Yesunéñ zéic méñguc eñec. Wañu zéic imi ic mén qara Simon iwac zéic. Yesunéñ Simon ézéyu zéic imi nanjúyu élélahunec† komora dokuguc mekemma taru imuaru tacma tuñ yanda imi ku énécmiyec. ⁴ Kuénécmiyu tecgéyu Simon yomuhuc ézéyec; Gi doku hiñgac hiñgaraiguc kemma ufigca

* **4:33:** Girik ic ionac niñginaiguc uñu imuhucya imi ewa soho, hafi tosara, zéma ziki sipac ai imuhucya mihicñi énécmima ic mebiru énécmianec. Kembaña 36 imuaru acguc ac imi hezac.

† **4:44:** Yuda ic ionac baec; kiwi méranéñ ooya tosaraiguc Galilaia. * **5:1:** Imi mia, Galilaia konduj. † **5:3:** Baec igucnec.

haima lambéc héréna. ⁵ Zéyu Simonnéj melemma zéyec; Kiwi ic nini sinjyaiguc ai yanda meni ama gianjizac, néj méj ménda mihicnjizij. Wañu zézanj imuac wamma ufcina moczoj muñguc haiwa hiñgacdacmu. ⁶ Imuhuc zéma Yesu zéyec séc wamma lambéc sasala yanda héréyu ufcgina hénima tegirec. ⁷ Wañu alahécgina zéic méñiguc kecgic enej hama méra énécmimu niñac méra kaec ku énécmima welec énécmigic. Wañu ienenj hama zéic éréhécnec tigic kuagira qeyu zéic éréhéc imi doku qeriaiguc hiñgacbi zé wañoc. ⁸ Wañu Simon Peteronéj haka imi hémma Yesuac simiña igucgeñ siggéma yomuhuc zéyec; Miñ Kewu ni imi késpedesic ic, imuac wainémma kembésémañ. ⁹ Imi mia eneya zéma ic tosara i guc kecgic enej moczoj lambéc hérégic imi hémma welicgégic hénia imuac niñ imuhuc zéyec. ¹⁰ Wañu Zebedaioac nanhéréra Simonac ai momac Yakobo zéma Yohane imuhucyanec welicgéyoc.

Wañu Yesunéj Simon yomuhuc ézéyec; Zénénja ménda hiriyu, kecma gi ic embac énépésiwésémañ. ¹¹ Wañu ienenj zéic héréma élélahu[‡] haima iwawai moczoj imuaru waidacma Yesu méndacma kenjic.

Yesunéj ic méj wizi selia wari-haguc mehiaruyec.

¹² Yesunéj ama areña yanda méñiguc kerec. Keru ic méj wizi seli séwiya[§] sécgémiyu kerec inéj Yesu hémma siggéma welecma zéyec; Miñ Kewu, nuac ewa sinja hegéñu ni hia mesolanj némbésémañac séc. ¹³ Zéyu Yesunéj méria suluma osimima yomuhuc zéyec; Ni imuac wanzua, solaña wanna. Imuhuc zéyu wiziya imi bec qahac wañec. ¹⁴ Wañu Yesunéj ic imi neuj

héimima yomuhuc ézéyec; Ic méñac méj ménda zéwésémañ, néj kemma hofac oo ic séwiga ézéna hémma solaña wanzañ imi héñu Mosenéj zéyec séc Anutuac buña haina ogéñu haka iminéj héipuc wañ énécmiyu ninzéhégmu. ¹⁵ Wañu Yesuac qac buñanéj muñguc yanda saima keñu ackuazécya nimma hafigina mehiaru énécmimac niñ ic embac tuñaguc sasala tocgéma hamanec hagic. ¹⁶ Wañu Yesunéj elingé amuma eneyanec baec kisiaiguc kemma zéwelerec.

Yesunéj ic puriñ méj mehiarumiyec.

¹⁷ Kaiwe méñu Yesunéj ic embac ac ku énécmimanec nañu Galilaia ama areña areña zéma Yuda baec zéma Yerusalemnec Farisaio ic zéma hénac acac kiwi ic enej hama momacnec tacgic, Anutuac hafi mehiahiaruac kuhanéj iwaru hemiyec. ¹⁸ Wañu ic tosanenéj ic puriñ méj sasanjiguc huama hama Yesuac wésiaiguc haiwiñ zé wagicma embiñ zé wañgic. ¹⁹ Néj tuñ yanda tacma hénaya hézicgégic titiña qahac wañec. Imuac ama qahaiguc emma ama bauya augic kifaña hicñiyu ic puriña imi sasanjaguc ic embac sugginaiguc Yesuac wésiaiguc haigic hiñgarec. ²⁰ Yesunéj ionac ninzéhé ninzéhéngina imi hémma yomuhuc ézéyec; Ic ala guac késpedesicga waiwaiya wanzac. ²¹ Imuhuc zéyu hénac acac kiwi ic zéma Farisaio ic enej qeriginanéj yomuhuc niñgic; Ic yomi mérénéj Anutu zébiri qébiri wammima imuhuc zézac? Baec ic méñnéj méj neñañ késpedesicnina aumacac séc qahac! Imi mia Anutunéj sac wammacac séc. ²² Imuhuc eminingic Yesunéj imi niñtegicma melemma zéyec;

[‡] 5:11: Girik aciguc; baeciguc.

[§] 5:12: Girik aciguc séwi wizi hénia hénia imuac lepra zéangic.

Ini qeriginaiguc némac ac emi-ninzu? ²³ Ic héna méria humumia ézémaŋ zéma ac diminénj efeŋia wammac? Képésicga waizua iminénj efeŋia me yacma hehega mema kembésémaŋ imi? ²⁴ Icac Naŋa ni imi baeciguc képésicgina wai énéc mimiawac kuc buŋana henénzac imi héntegicmu. Imuhuc zéma ic héna méria humumia i yomuhuc ézéyec; Ni gézézua, yacma sasara mema amagaiguc kembésémaŋ. ²⁵ Imuhuc zéyu ic imi zélandac kicginaiguc yacma iwawai heaŋec imi mema Anutu mepésima eŋeya amaiguc liliŋgéma keŋec. ²⁶ Keŋu ic embac moczoŋ kilen yanda welicgéma Anutu mepésigic. Waŋu zénéŋgina hiriyu zégic; Deguc nini haka méréra hénziŋ.

Yesunénj Lewi qaru méndacmiyec.

²⁷ Imuac andiaiguc Yeusunénj hiŋgacma kemma héŋu takis meme ic ménj qara Lewi** inénj ai amayaiguc taru hama ni méndac néna zéma ézéyec. ²⁸ Zéyu inénj yacma iwawai moczoŋ andé qedacma méndac miyec. ²⁹ Lewinénj Yesuac eeya héima amayaiguc aria yanda waŋu takis meme ic tosara zéma ic embac sasala tosara momacnec hama nene newiŋ zé tacgic. ³⁰ Waŋu Farisaio ic zéma ionac kiwi oo ic enenj Yesuac tohotoho ichéra ŋidic ŋuduc ac waŋ énécmima zégic; Ini dimuhuc takis meme ic zéma képésic ic iniguc nene doku nema taczu? ³¹ Zégic Yesunénj melemma zéyec; Ic hafigina qahac ienenj dokta niŋac ménda waŋanzu, néŋ hafiginaguc ienenj mia imuac waŋanzu. ³² Ni mia ic solaŋa unurumaŋ zéma ménda mayi, néŋ biria meme ic ewa qerigina mélemmu niŋac unurumaŋ zé mayi.

Nene waima zéwelecwelec imuac ara.

³³ Imuhuc zéyu ienenj Yesu yomuhuc ézégic; Yohaneac tohotoho ichéra ienenj hatac sasala nene zikima zéwelecanzu. Waŋu Farisaio ic ionac tohotoho ichécgina imi imuhucyanec waŋanzu. Waŋu guac tohotoho ichécga imi enenj nalé séc nene doku neanzu. ³⁴ Zégic Yesunénj melemma énézéyec; Ic qan tosara ic ménj embac memaŋ zé wanzac i guc kecziuguc nene zikima zéwelec ai memu niŋac hia énézémuac séc me? ³⁵ Imi qahac, néŋ kecma nalé imi ducŋiyu euya imi wagicma keŋgic qahac waŋuguc nalé imuaru mia nene zikima zéwelecmu.

³⁶ Imuhuc zéma toro qema séséc ac yomuhuc zéma énézéyec; Ménénj ménj maleku qelia mericma maleku wahalaiguc ménda qotoanzac. Imuhuc wammaciguc maleku qelia imi mebirimac, néŋ susuria qelia imi maleku wahalaiguc haimac imi, séc ménda héimac. ³⁷ Waŋu ménénj ménj waiŋ doku qelia yaŋ séwélanénj gésé memeya wahalaiguc ménda tianzac. Imuhuc wammaciguc waiŋ qelianénj melemma waiŋ selia wammaŋ zé wéséséya mihicŋima gésé imi épépéŋgéyu tegiru waiŋ imi mama biriyu, gésé imi momacnec biridacmac. ³⁸ Imuac waiŋ doku qelia imi gésé qeliaiguc timacac hezac. ³⁹ Waiŋ imi nalé horua heheyawac waiŋ qacguc zéanzac imuac niŋac ménénj waiŋ wahala kuhaguc imi nemaguc waiŋ qelia kuha qahac ménj niŋac ménda waŋanzac.

6

Sabata nalé miŋina Yesu.

¹ Sabata nalé ménj Yesunénj padi ai namuŋgina igucnec qericma

** 5:27: Mataio zémimia.

kenec. Kenju tohotoho ichéra ienen méndacma kemma padi héla momac momac kuma mema méraginanén asanqéma negic. ² Imuhuc wanqic Farisaio ic tosara enen yomuhuc zégic; Némac niñ haka Sabata naléyaiguc ménda wawaña imuhucya wanzu? ³ Zégic Yesunén acgina melemma zéyec; Ini Dawidi zéma ichéra ienen yaka niñ humugic nalé imuaru, néma haka wanec imi ménda oloñ niñanzu? ⁴ Inén Anutuac ama qeriaiguc emma samén haimimia, tosara qahac, nén hofac oo ic ienen sac nemuac hena aciguc hezac imi mema neyec. Nema ichéra i guc kecgic imi acguc énécmiyu nedacgic. ⁵ Yesunén imuhuc zémac ac yomuhuc toroqema zéyec; Icac Naña imi Sabata naléyawac miñina wanzac.

⁶ Wanju Sabata nalé méñu Yesunén tocgotocgo amaiguc emma ackuazéc ku énécmiyec. Wanju imuaru ic mén tarec. Wanju iwac méra héiya imi séléc sélécgia. ⁷ Héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic ienen Yesu aciguc opocbiñ zé késpedesira mén mihicñiwiñ zéma Sabataiguc hafi ic mehiarumac me qahac zéma awima kecgic. ⁸ Wanju Yesunén ewa qerigina niñtegicma ic méraya séléc sélécgia ézéma zéyec; Yacma sucninaiguc nanna. Zéyu inén yacma nanec. ⁹ Nañu Yesunén yomuhuc énézéyec; Qesiénécmizua. Diminén hena acwac séciguc? Sabata naléiguc haka hiabia wambiñ me haka biria wambiñ? Kekec imi mehiaruwiñ me qehumuwiñ? ¹⁰ Imuhuc zéma henaoriñ lelecgéma inicmaguc ic iwac mia yomuhuc ézéma zéyec; Méraga suluna. Imuhuc zéyu méria suluyu hiaruyec. ¹¹ Imuhuc wanju ienen qerigina geric bélananén sécge énécmiyu,

Yesu dimuhuc wammiwiñ zémac eminiñgic.

Yesuac Méliméli ic 12.

¹² Wanju nalé imuaru Yesunén zéwelec wammañ zémac baec boñaiguc keremma siñi herec séc tacma Anutu zéwelecmiyec. ¹³ Wanju ama gianñyu tohotoho ichéra unuruma sugcinaiguc ¹² énépésima qacgina Yesuac Méliméli ic zéénécmiyec. ¹⁴ Yesuac Méliméli ic ionac qacgina imi Simon (Petero zémimia, hénia imi zamanziñ.) zémac iwac munia Anderea, wanju Yakobo, Yohane, Filipino, Batolomaio, ¹⁵ Mataio (qara mén Lewi), zémac Toma, Alfaioac naña Yakobo, Simon Zelote zémimia, ¹⁶ Wanju Yakoboac naña Yuda, zémac Yuda Karioto, wanju ic yominén mia kecma Yesu andé qeyec.

Mozoc ac zémac saec ac.

¹⁷ Wanju Yesunén tohotoho ichéra iniguc baec boña igucnec mama baec kondonaiguc nanec. Nañu tohotoho ic tosara tuñaguc zémac ic tuñ kunen yandanén Yuda baec ama lelec lelec zémac Yerusalem zémac Tiro zémac Sidon zékén yanda giñgiña igucnec ¹⁸ ackuazéc nimbiñ zé me hafigina mehiaru énécmimac niñac hagic. Wanju Yesunén ic tosara uña zapi qeqeyanén mebiri énécmiyu qenzen manzen qegic imi momacnec mehiaru énécmiyec. ¹⁹ Wanju Yesuarunec kuc yandanén éréma icya icya moczon mehiaru énécmidarec. Wanju imuac niñ ic embac moczon méraginanén Yesu osiwiñ zé wanqic.

²⁰ Yesunén kiwa hima tohotoho ichéra inicma yomuhuc zéyec; Anutuac héngalen ama arenña yanda imi ic maqeqeya onac buña, imuac niñ, ic maqeqeya ini imi ségiségi ginaguc. ²¹ Sécge

* 6:2: Niñgic ai tanec wanju imuhuc zégic.

énécmimac, imuac niŋ deguc yaka niŋ humuzu ini imi ségiségi ginaguc. Ségiségi wamma desimu, imuac niŋ deguc siacma keczu ini imi ségiségi ginaguc. ²² Icac Naŋa iwac niŋac ic embac ieneŋ hazéc waŋ énécmima elicgé énécmima zébiri énécmima onac qac buŋa imi biria zéma wai énécmimu nalé imuaru ini ségiségi ginaguc.

²³ Nalé imuaru imi ini ségiségi wamma ewa hia nimma legicgina hirimu. Héŋgic! Kurumeŋ amaiguc onaru bakia hiabia imi kuneŋ yanda he énécmimac. Haka biria imuhucya imi yandahécgina eneŋ Anutuac tilin tilin ic ionac acguc imuhuc waŋ énécmianŋgic hénia imuac niŋac ini imuhuc wammuc hezac. ²⁴ Saecginaguc, iwawai saméŋa heénécmimia ini. Ini imi bec zézé ségiségi he énécmidaru tecgézac. ²⁵ Saecginaguc, deguc tomeŋgina qeazac ini. Ini imi Kecma yaka niŋ humumu. Saecginaguc, deguc desi yanda waŋanzu ini. Ini imi kecma ewa biric yanda wamma siacmu. ²⁶ Ic embac moczoŋ ieneŋ onac zézé ségiségi waŋ énécmianzu iguc, ini imi saecginaguc. Yanda hécgina ieneŋ Anutuac tilin tilin ic ikora ionac mia imuhuc waŋ énécmianŋgic.

Hazéchécgina goigina héimu.

²⁷ Waŋu gezacgina haima ninzu onac zézua; Hazécgina ala waŋ énécmigic. Waŋu ic tosara nimbiri énécmianzu ionac haka hiabia waŋ énécmimu. ²⁸ Saecgé énécmianzu imi onac mia mozocgé énécmimu. Waŋu gamu qeqe ac waŋ énécmianzu ionac niŋac wamma zéwelec wammu. ²⁹ Méŋnéŋ nekaŋga qeyu nekaŋga néwécgeŋa imi imuhucnec meleŋna qemac. Méŋnéŋ guac sanŋeŋa malekuga guagiru maleku qeriaiguc héihéiya imi acguc waimina. ³⁰ Méŋnéŋ

méŋ iwawai méŋ niŋac welec géŋu hia miwésémaŋ. Méŋnéŋ guac iwawaiga mema keŋu meleŋ néŋna ménda zéwésémaŋ. ³¹ Waŋu haka hiabia méŋac méŋ alahécginanéŋ waŋ énécmimuc wanzuiguc haka imuhucya imi eŋaoc walac waŋ énécmimu. ³² Ini ic tosara ala waŋ énécmianzu ionac sac ala waŋ énécmianzu iguc imi némac hiabianéŋ he énécmiwacnec? Képésic ic ieneŋ acguc ic tosara ala siŋ waŋ énécmianzu ionac ala siŋ waŋ énécmianzu. ³³ Ic méŋnéŋ méŋ haka hiabia waŋ énécmianzu ionac mia haka hiabia waŋ énécmianzu iguc imi némac hiabianéŋ he énécmiwacnec? Képésic ic eneŋ acguc imuhuc waŋanzu. ³⁴ Ini bakia mewin zé iwawai méŋ alahécgina méra mizuiguc imi némac hiabianéŋ he énécmiwacnec? Képésic ic ieneŋ acguc bakia séha mewin zé niŋkumuma kápésic ic méŋac méŋ méra énécmianzu. ³⁵ Imuac ini hazéc hécgina ala waŋ énécmima goi héihéi waŋ énécmiwin zé bakia niŋac ménda wamma eŋdac méra énécmimu. Imuhuc waŋanzuiguc imi bakia héla yanda he énécmiyu, Eŋeŋa miŋinawac nambérac héra wammu. Inéŋ mia ewa hiawac énécmimia imi ménda niŋtegiŋanzu ionac zéma kaiziliweŋ ic ionac imi, séc imuhucyanec goi héihéi waŋ énécmianzac. ³⁶ Onac kurumeŋ Manŋocnéŋ wéséséya niŋénécmianzac imuac séciguc ini imuhucyanec wéségina niŋénécmimu.

Niŋ gésigésiac haka.

³⁷ Ménda zégési énécmigic, ménda zégési énécmimia wammac. Képésicginaguc ménda zéénécmigic, kápésic ginaguc ménda zéénécmimia wammac. Waŋu alahécgina ionac kápésicgina wai énécmigic,

enṅaṅ kápésicgina imuhucyanec wai énécmimia wammac. ³⁸ En énécmigic, en énécmimia wammac. Iwawai géséginaiguc tiyu, hiṅgacma kuaya qeyu, hélanzima tima méndénju kenṅa waṅu hiṅgaru, muṅguc tiyu kuaya qema mayu, onac énécmiyu tétécgéma memu. Eneṅ géségina tima énécmigic imuac sécyaiṅuc tima melenṅ énécmiyu memu. ³⁹ Waṅu inéṅ muṅguc séséc ac wamma yomuhuc zéyec; Kic hilicnéṅ kic hilic méṅ hia hérémimac me? Imuhuc wammaciguc imi, éréhécc ekawu baec sésénjuc ménda hiṅgacmaoc me? ⁴⁰ Tohotoho icnéṅ kiwi icya ménda ogicma keczac, néṅ méṅac méṅ kiwi icyanéṅ nininṅa moczoṅ didinānec kumiyu ninṅareṅ gédacmaciguc, inéṅ mia kiwi icya éséc dac wamma kecmac. ⁴¹ Némac ninṅac alagawa kiwaiṅuc goc héṅtegicma geṅgac kicṅaiṅuc ic kembraṅa hezac imi ménda ninṅegicanṅaṅ me? ⁴² Gi imi guac kicga qeriaiguc ic kembraṅa hezac imi ménda héṅtegicma dimuhuc guac alagawac zéma Alana wainénna neṅ guac kicga qeriaiguc goc hezac imi memaṅ zéwésémaṅ me? Ic ikora gi walac guac kicga qeriaiguc ic kembraṅa hezac imi memaguc iwawai guac alagawac kiwa qeriaiguc hezac imi hiabianec hémma mewésémaṅ.

⁴³ Némac ninṅ? Ic hésa hiabia méṅnéṅ héla gocmia biria haimacac séc qahac. Waṅu ic hésa biria méṅnéṅ héla gocmia hiabia haimacac séc qahac, imuac mia imuhuc zézuu. ⁴⁴ Ic hésa imi imuac héla gocmia hémma hénia héṅtegicanṅiṅ. Ic hésa waiyaguc imuarunec fik ic gocmia ménda mihicṅianṅiṅ. Waṅu saṅsaṅiṅuc waiṅ gocmia ménda mihicṅianṅiṅ. ⁴⁵ Ic embac eneṅ iwawai ewa qeriginaiguc

qauqau haigic hezac imuacnec mema kuaginanéṅ ac zéanṅu, imuac ninṅac ic hiabianéṅ ewa qeriaiguc nininṅ hiabia qauqau haigic hezac imuacnec mema ac hiabia zéhicṅianṅac. Waṅu ic birianéṅ nininṅ biria ewa qeriaiguc kuaya qema hezac imuacnec mema ac bira zéhicṅianṅac.

⁴⁶ Ini imi nuac ninṅ Miṅ Kewu, Miṅ Kewu zénémmānec dimuhuc ac zéanṅua imi ménda tohoma waṅanṅu? ⁴⁷ Méṅnéṅ méṅ nuaru hama nuac acna nimma tohoanṅu ieneṅ ic dimuhucya waṅu imi séséc ac zéma énézéwa hémma. ⁴⁸ Ic imuhucya imi ama memaṅ zé baec hiṅgac hiṅgarawac éséma baṅa mihicṅiṅa imuac qahaiguc simenṅ haima mezac ésécnec. Doku yanda luma ama imi qeyec, néṅ hiabianec seligima naṅec imuac ninṅ ménda mehiriyec. ⁴⁹ Waṅu nimma ménda tohoanṅac inéṅ baec bébélacṅia baṅa qahac imuaru amaya meyec ésécnec. Doku yandanéṅ luma qeyu ama imi focdac zéṅgéma kuneṅ yanda biriyec.

7

Téṅgiṅ ic galenṅ méṅac ninzéṅ ninzéṅa.

¹ Yesunéṅ ackuazéc imuhuc moczoṅ énézéyu gezacṅinanéṅ ninṅic tecgéyu, Kafanaum ama arenṅa yandaiguc kereṅec.

² Imuaru téṅgiṅ ic 100 ionac galenṅgina méṅac weleṅ qeṅe ic héṅ soroc wammimia méṅnéṅ hafi kiyu humumaṅ zé waṅec. ³ Waṅu galenṅ iminéṅ Yesuac suruc nimma Yesunéṅ hama weleṅ qeṅe icya imi mehiaru mimac ninṅ qesimimu ninṅac Yuda ic ionac galenṅ tosara méli énécmiyec. ⁴ Méli énécmiyu kemma Yesuaru qeriginanéṅ moczoṅ yomuhuc welecṅigic; Galenṅ imi ara ninṅiwésémaṅac séc ic héla kecancac. ⁵ Inéṅ

Yuda ic nonac ala siŋ waŋ nénécmima tocgotocgo amanina menénécmiyec. ⁶ Imuhuc zégic Yesunéh iniguc momacnec keŋec. Kemma ama imi lakec qahac zézéyawac séc keŋkeru, téŋgiŋ ic 100 ionac galenġinanéh alahéra Yesuaru méli énécmima ac yomuhuc haiyec; Miŋ Kewu, ġi ai yanda ménda mewésémaŋ. Ni dac imuhucya nuac ama baenjanéh logi gémmacac séc qahac. ⁷ Ni nena niŋ nimba ménda sécġéyu guaru hamaŋ zé osizua. Imuac niŋ ġi imuaru kecma eŋ zéna welenŋ qeŋe icna imi hiarumac. ⁸ Ni ic eŋeŋana ionac méra bacġinaiguc kecaŋzua. Waŋu nuac bacnaiguc imuhucyanec téŋgiŋ ic hécna kecaŋzu. Waŋu neŋ méŋac kenna zéwa keŋu, méŋac hana zéwa haanŋzac. Waŋu welenŋ qeŋe icnawac, ai yomi mena zéwa meanŋzac. ⁹ Ara imuhuc zégic nimma Yesunéh welicġéma ic tuŋ méndacmigiŋ ionac muru liliŋġéma yomuhuc énézéyec; Ni énézéwa niŋġic, Israel ic onarunec ninzéh ninzéh séha imuhucya méŋ ménda mihiġiyi. ¹⁰ Waŋu méli énécmiyu hagiŋ ieneŋ liliŋġéma amaiguc kemma héŋġic welenŋ qeŋe ic inéh hiaruma séwiya hia kerec.

Yesunéh embac malé méŋac naŋa humuc igucnec meqelimiyc.

¹¹ Kecma Yesunéh tauŋ méŋ qara Nain imuaru keŋu tohotoho ichéra zéma ic tuŋ yandanéh méndacmima keŋġic. ¹² Waŋu tauŋ imuac saŋġulaŋa hosuraiguc kereŋu qamoc méŋ huama magiŋ. Waŋu humuyec imi embac malé méŋac naŋa. Naŋa imi momacġuc sac kerec. Waŋu tauŋ imuac ic embac sasalanéh embac malé i ġuc momacnec magiŋ. ¹³ Waŋu Miŋ Kewunéh embac malé imi hémma ewaya biriyu zéyec; Ménda siacna. ¹⁴ Imuhuc zéma hosuru kemma

katapa osiyu ic wagicma keŋkeġic ieneŋ bénzéh zikima naŋġic yomuhuc zéyec; Merac ni ġézézu, yacna. ¹⁵ Imuhuc ézéyu humuc ic iminéŋ yacma acac hénima zéyec. Waŋu Yesunéh i neŋġocya miyec. ¹⁶ Waŋu ic eneŋ moczoŋ imi hémma zénéŋġina hiriyu Anutu mepésima yomuhuc zégic; Anutuac tilinŋ tilinŋ ic kuneŋ yanda méŋnéŋ sucninaiguc hiġiŋiyecac kecŋac. Tosara eneŋ zégic; Anutunéh ichéra niŋnénécmima hazac. ¹⁷ Waŋu Yesuac surucya iminéŋ Yuda baec séc zéma baec néwéc néwéc saima kendarec.

Yesunéh Yohaneac hénia zéyec.

¹⁸ Yohaneneŋ hésa amaiguc tackeru iwac tohotoho ichéra eneŋ haka hiġiŋiyec imi moczoŋ ézédacġic. Waŋu ac imi nimma tohotoho ic éréhéŋ héhihéŋ érécmima ¹⁹ Miŋ Kewu yomuhuc zéma qesimimaoc niŋ méli érécmiyec; Ha nénécmimac niŋ zézéya imi ġi mia me méŋac mambéc keġbiŋ? ²⁰ Waŋu iereŋ Yesuaru kemma zéyoc; Doku naec haka ic Yohane yomuhuc zéma méli nérécmizac; Hanénécmimac niŋ zézéya imi ġi mia me méŋac mambéc keġbiŋ? ²¹ Waŋu nalé idacmuaru Yesu imi ic hafi zepaginaguc zéma ic uŋa biriaguc imi sasala mehiaru énécmima kiŋ hilic sasala imi kiġihi meénécmiyec. ²² Waŋu imuhuc qesiyc yomuhuc melemma érézéyec; Iri kemma iwawai hémma niŋanŋaoc imuac suruc Yohane wammima yomuhuc ézémaoc; Kiŋ hilicnéŋ kiġġina hima héŋanŋu, purinŋ eneŋ hénac kenŋu, wizi seliginaguc imi solanjanima kecŋu, ġezacġina héhéŋġia ieneŋ ġezacġinanéh ninŋu, humuc ic eneŋ qelima yacŋu, waŋu maġeġeŋa ionac buŋa suruc hiabia imi énézézac. ²³ Waŋu méŋnéŋ méŋ nuac niŋ niŋ éréhéġcuc ménda qonzoŋ tonġézac

imi ségiségiyaguc. ²⁴ Imuhuc zéyu Yohaneac kua meme ichéwera ieren lilingéma keñoc. Keñic Yesunéy Yohaneac zéma yomuhuc énézéyec; Ini baec kisiaiguc némac iwawai hémbiñ zé keñgic? Uñ méñ luhucnéñ qeyu hirima nañu hémmu niñac keñgic? ²⁵ Imi qahac wañu némac iwawai hémbiñ zé keñgic? Ic méñ malekuya hiabia héima keczac imuac hémbiñ zé keñgic? Qahac, ic maleku hiabia héima iwawaigina hiabia sasala késa kecanzu imi eney ama kewuyaiguc kecanzu. ²⁶ Wañu imi qahac wañu, némac iwawai hémbiñ zé keñgic? Anutuac tiliñ tiliñ ic méñac me? O, imi hélacnec! Énézéwa niñgic; Ic imi kua meme ic onogicdacma séc méñ wanzac. ²⁷ Iwac mia ac kiwi méñ yomuhuc oyec hezac; Héngic, ni kua meme icna méñ méliwa walac kemma hénaga mindiñimac. ²⁸ Énézéwa niñgic; Embac igucnec hicñihicñiya tosara yanda ionarunec méñnéñ méñ Yohane ménda ogiczac, néñ Anutuac héngaleñ ama areña yanda qeriaiguc mamayagina méñnéñ Yohane i hia ogiczac. ²⁹ Ic momac yanda zéma takis meme ic ieneñ Yohaneac doku naecgic imuac niñac ackuazéc imi nimma Anutu imi solaña zéma zéaugic. ³⁰ Wañu Farisaio ic zéma hénac acac kiwi ic ieneñ sac Yohaneac doku ménda naecma Anutuac ewa siñ eñañ niñac heyec imuac héñara megic.

³¹ Yesunéy toroqema zéyec; Nalé yomuac hicñisai imi iwawai némaciguc séc héimañ? Ieneñ dimuhucya ésécnec zémañ? ³² Imi nambérac tosara nénnagémba sombenjiguc aria meanzu ésécnec. Nambérac ieneñ sombenj imuaru tacma ac yomuhuc zékeñ zéha wañanzu. Nini onac niñac kuñá héiénécmiñi ini legic ménda hirizu, nini soñgoñac legic héini ini

ménda zésiac wanzu! ³³ Hénia imi yomuhuc; Doku naec haka ic Yohaneñéñ hama nene ménda nema zéwelecma waiñ doku ménda neyu, eney hémma uña birianéñ késazac zégic. ³⁴ Wañu Icac Nañanéñ hama nene nema waiñ doku neyu, eney yomuhuc zéanzu; Héngic inéñ hémbaoc wamma nene nema doku selia siña nimma nema takis meme ic zéma biria meme ic ionac alagina keczac. ³⁵ Wañu niñtegic qinñtegic imi imuac nambérac héra ieneñ méndacma wamma hénia solaña mewininiñanzu.

Embac méñnéñ siacma Yesuac hénia halécnéñ naecmiyec.

³⁶ Farisaio ic méñnéñ eñeyaguc nene nemac niñac Yesu héihéré miyu Yesunéñ iwac amaiguc emma nene nema tarec. ³⁷ Tackeru ama areña yanda imuaru biria meme embac méñ kerec inéñ Yesunéñ Farisaio ic iwac amaiguc emma tarec imi nimma alabasita kiruñ halécyaiguc imi mema hama éréyec. ³⁸ Éréma Yesu hénaya suluma tackeru iwac qéhéréñaguc hénaya haiyec imuhucgeñ namma siarec. Siacma tacma eñeya kic masinéñ hénaya naecmima oruc zucyanéñ kereñ meyu zicgéyu kuayanéñ hénaya kiricne mima haléc héméña hiabia imi imuac qahaiguc qocgémiyec. ³⁹ Qocgéyu Farisaio ic Yesu héihéré miyec inéñ hémma qerianéñ yomuhuc niñec; Ic yominéñ Anutuac tiliñ tiliñ ic kecbacnec eñeya hénia osizac embac imi biria meme embac imuac niñ embac imi mérénéñ me dimuhucya imi niñ tegicbacnec. ⁴⁰ Imuhuc niñu, Yesunéñ imi niñtegicma yomuhuc melemma zéyec; Simon, neñ ac méñ zémañac niñzua. Zéyu zéyec; Kiwi ic, hia zéna nimba. ⁴¹ Zéyu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ic

éréhécnéj soukiwa ic méjác murunec soukiwa meyc méjác muru tasia yawuñ momacguc zéma maso éréhéc imuac ai boña séc hemiyu, méjác muru tasia maso éréhéc imuac ai boña séc hemiyec.

⁴² Wañu ic éréhéc ekaoc taségira melenj mimaocac séc qahac wañu soukiwa ic iminéj tasé iorac muru hezac imi moczoñ auérécmiyec.

Wañu sugiraiguc mérénéj iwac siñ kuneynec ogicma nimmimac?

⁴³ Imuhuc qesiyu Simonnéj melemma yomuhuc zéyec; Neñ nimba taséya kuneynec aumimia wanec inéj mia siñ kuneynec nimmimac. Zéyu zéyec; Gi dindinaneñ niñgésizañ. ⁴⁴ Imuhuc zéma embacac muru liliñgéma Simon yomuhuc ézéyec; Embac yomi hénzañ? Neñ amagaiguc éréwa geñ hénana zuacmañac doku méj ménda néñzañ. Néj embac yominéj eneya kic masinéj hénana naecnémma oruc zucyanéj kereñ menénzac. ⁴⁵ Geñ ménda kiricné menénzañ, néj embac yominéj éréwa imuarunec hénima hénana kiric nemanec keczac. ⁴⁶ Geñ orucnaiguc oliwa halécdac méj ménda naecnénzañ, néj embac yominéj haléc héméñaguc alabasanéj hénanaiguc naecnénzac. ⁴⁷ Hénia imuac niñ neñ gézéwa ninna; Embac yominéj siñ kuney yanda hemizac imuac niñ kápésicya kuney yanda aumimia wanzac, néj kápésic komodia dac aumimia wanzac inéj siñ komodia hemizac. ⁴⁸ Imuhuc zéma embac imi yomuhuc ézéyec; Embac, kápésicga waigéñgéña wanzac. ⁴⁹ Imuhuc zéyu ic momacnec nene nema tacgic eney qeriginaiguc yomuhuc niñgic; Yomi némac icnéj kápésicya waizac? ⁵⁰ Wañu Yesunéj embac yomuhuc ézéyec; Niñzér niñzér guac muru hezac iminéj gi angéñga tigénzac imuac

luaeiguc kembésémañ.

8

Gocmiawac séséc ac.

¹ Imuac andiaiguc Yesunéj ama areñ yanda yanda zéma ama areña areña leleggéma Anutuac héngalenj ama areña yandawac buña suruc hiabia imi zéau énécmiyu tohotoho ichéra 12 ienenj momacnec kenjic.

² ^(2a) Wañu embac tosara Yesunéj uña biria nesi énécmima hafigina mehiaru énécmiyec ³ ^(3a) imi eney iniguc momacnec kemma enañ iwawaigina mema weleñ qeénécmigic. ^(2b) Qacgina imi yomuhuc; Makdala embac Maria, Yesunéj becneñ iwac murunec uña biria 7 nesi énécmiyec imi zéma ^(3b) Herodeac soukiwa galeñ ic Kuza iwac iniña Yoana zéma Susana zéma embac tosara sasala.

⁴ Ama areña yanda igucnec séc ic embac eney tocgéma Yesuac muru hagic tunj yanda wañu, Yesunéj séséc ac yomuhuc énézéyec; ⁵ Ai ic méjnéj iwawai gocmia qesamañ zé kenjec. Kemma qesayu gocmia tosara imi héná zécgériaiguc mama héiyec. Héiyu tosara ic embac ienenj tigid biriyec. Tosara nei ienenj hama nedacgic ⁶ Tosaranéj baña qahaiguc mama héiyec. Héiyu qérawia éreyec, néj dokuya qahac wañu selécgédarec. ⁷ Wañu gocmia tosanéñ hésa waiyaguc sasala imuac qeriaiguc mama héiyec. Héiyu hésa waiyagucnéj momacnec yandima hézicgégic. ⁸ Wañu gocmia tosanéñ baec halécyaguc imuaru mama héiyec. Héiyu qérawia éréma 100 mesaiyec. Yesunéj ac imi zémaguc qacma yomuhuc zéyec; Gezacgicnaguc ienenj nimmu.

⁹ Tohotoho ichéra eney sésécac imuac hénia imi dimuhuc wammac zéma qesimigic.

¹⁰ Qesimigic zéyec; Onac imi wai énécmiyu Anutuac héngalenj ama areña yandawac hénia sasañgia imi hia niņasarimuac hezac. Wañu tosara ionac imi imuhuc qahac; Hémmu, néj hia ménda héntegicmu. Wañu nimmu, néj hia ménda niñtegicmuac niñ qeqaiñ aciguc énézéanzua.*

Yesunéh séséc acwac hénia zéasari énécmiyec.

¹¹ Séséc ac imuac hénia imi yomuhuc; Gocmia imi Anutuac ackuazéc. ¹² Gocmia hénia zécgériaiguc mama héiyec imi ic embac tosara ackuazéc niñgic Biria miñinanéh hama ic imi enej ninzéhégic añgéh tiénécmiwac niñac ackuazéc imi qerigina igucnec onagicanzac imuac sécyu. ¹³ Gocmia tosara baña qahaiguc héizac imi ic embac tosara ackuazéc imi nimma ségiségi wamma késagic. Wañu zalia ménda hiñgac késayacgéyu nalé dahecac séc ninzéhégema kecgic manam batuciguc onoporu waima keñanzu imuac sécyu. ¹⁴ Gocmia tosara hésa waiyaguc imuac qeriaiguc mama héiyec imuhucyanéh ackuazéc ninzu wañu baecac niñyéwéria me hinac yanda me séwiac siñanéh hézicgéyu ninzéh ninzéhgina séha ménda yandianzac imuac sécyu. ¹⁵ Wañu gocmia tosara baec halécyaguc imuaru héiyec imi ic embac tosara ewa héla zéma ewa hiabia kecma ackuazéc nimma selianec késama seliseli wamma héla haianzu imuac sécyu.

Lambe zae qahaiguc haihaiya.

¹⁶ Méñnéj méñ lambe otorima kewucnéj ménda hoturumac me duñ tatac bawu ménda haimac, néj ic embac ama qeriaiguc érému enej asaha imi hémmuac wamma zae qahaiguc haianzac. ¹⁷ Iwawai sanja imi moczoñ auyu hémmacac

séc wañu iwawai sasañgiaiguc hezac imi moczoñ meyu wininimacac séc. ¹⁸ Imuac ini gezacginanéj dimuhuc niñanzu haka imuac héngésimu. Méñnéj méñ ackuazéc késakeczac imi toroqemimia wammac. Wañu méñnéj méñ ackuazéc ménda késakeczac imi iwawai henénzac zéma ninzac imi momacnec wagiru qahac wandacmac.

Yesuac sac kitichéra héla.

¹⁹ Yesuac neñgoc munahéra ienenj hagic. Wañu ic embac tuñ yanda niñac hosuraiguc kembinjac séc qahac wañec. ²⁰ Wañu ic méñnéj Yesu yomuhuc ézéyec; Guac neñgoc munahécga ienenj gémbin zé hama séñganenj nanzu. ²¹ Zéyu Yesunéh melemma zéyec; Anutuac ackuazéc nimma tohoma séciguc kecanzu youmi enej mia nuac neñgoc muna hécna wanzu.

Yesunéh luhuc yanda ézéyu néj qeyec.

²² Kaiwe méñu Yesunéh tohotoho ichéra iniguc zéiciguc emma yomuhuc énézéyec; Doku zékéh néwécgeñac kenni. Zéyu ienenj enawu zéic nesima hénima keñgic. ²³ Kemma kecgic Yesu gauya heyec. Heyu nalé imuaru luhuc yandanéh kondunj imuaru mama qeyu doku temboñnéj éréma zéic qeriaiguc hiñgaru zéicnéñ kondunjiguc hiñgacmañ zé wañec. ²⁴ Yesuac tohotoho ic tosananéñ Yesuac muru kemma yomuhuc zéma mindigic; Galeñnina, galeñnina, nini humuqai wambin niñac.

²⁵ Zégic Yesunéh gau igucnec yacma luhuc zéma kondunj temboñ zéqetali érécmiyu néñ qema heyoc. ²⁵ Heyic tohotoho ichéra ionac yomuhuc énézéyec; Ninzéh ninzéhgina dimia?

Imuhuc zéyu zénéngina hiriyu welicgéma enjaocnec éminimma

* 8:10: Yes 6:9

zégic; Ic yomi méré waŋu, luhuc zéma doku ac érézyu ara tohozaoc?

Yesunéh uŋa biria nesi énécmiyu beric qeriginaiguc hiŋgacdacgic.

²⁶ Ieneŋ nesima kemma Galilaia doku qericma néwécgeŋaciguc Gerasa baeciguc kerengic. ²⁷ Keremma Yesunéh imuacnec mama élélahu* enu ama areŋa yanda imuac miŋina ic kuwiraguc méhénéŋ hama Yesu mihicŋiyec. Waŋu ic iminéŋ nalé horua owo maleku ménda héima ama gericiguc ménda kecma kic suaŋ suginaiguc heaŋec. ²⁸ Inéh Yesu hémma qacma iwac wésiaiguc mama sicgéma kucnec qacma yomuhuc zéyec; Eŋeŋa miŋina Anutuac Naŋa Yesu, gi zéma ni nekac nekac, welecgénzua, yéwéri ménda menémbésémaŋ. ²⁹ Ac imi mia Yesunéh i hémma uŋa birianéh iwarunec éréma kemmac niŋac bec ézyu nimma ara imuhuc melemma zéyec. Ic imi uŋa zapi qeŋeyanéŋ hatac sasala késayu seŋ hésanéh hénia qatémima galeŋgéic, néŋ qericma uŋa birianéh hérémigic séc baec kisiaiguc kemma lelecgéaŋec. ³⁰ Imuhuc zéyu Yesunéh qesimima zéyec; Gi qacga méré? Qesimiyu zéyec; Tuŋ yanda.

Imi mia iwac qeriaiguc uŋa biria sasalanéh hiŋgacma kecgic imuac niŋ imuhuc zéyec. ³¹ Imuhuc zéma Yesunéh uŋa biria ionac baec dumuŋaiguc ménda nesi énécmiyu hiŋgacmu niŋac welecmigic.

³² Waŋu baec boŋa imuaru beric sasalanéh gété kulumma kecgic uŋa biria eneŋ wai énécmiyu beric ionac qeriginaiguc hiŋgacmu niŋac welecmigic niŋénécmiyec.

³³ Niŋénécmiyu uŋa biria ieneŋ ic iwarunec éréma kemma beric qeriginaiguc hiŋgacgic beric tuŋ yanda ieneŋ usunec kemma

sia yanda igucnec hiŋgacma dokuiguc hiŋgacgic dokunéh hoturu énécmiyec. ³⁴ Ic tosara beric galeŋgéma kecgic ieneŋ haka hicŋiyec imi hémma focdac néŋgacma ama areŋa yanda zéma ai ama leleclelec heyec imuaru kemma ac suruc imi énézégic. ³⁵ Zégic nimma ic embac ieneŋ haka hicŋiyec imi hémbiŋ zéma Yesuac muru hagic. Hama héŋgic ic uŋa biria ieneŋ éréma kendacgic ic iminéŋ Yesuac héniaiguc malekuya héima solaŋanec wamma bénzéh tackeru zénéŋgina hiriyec. ³⁶ Ic uŋa biriaguc kerec iminéŋ dimuhuc hiaruyec imi héŋgic imi eneŋ tosara suruc énézégic niŋgic. ³⁷ Énézégic nimma Gerasa baec imuac miŋina ieneŋ zénéŋgina kuneŋ yanda hiriyu wai énécmima kemmac niŋac Yesu welecmigic. Inéh zéiciguc emma baec imi waima keŋec. ³⁸ Waŋu ic uŋa biria waimima keŋec inéh Yesuguc kecmaŋ zé welecmiyec, néŋ Yesu imi yomuhuc ézéma mélimiyec; ³⁹ Gi amagaiguc liliŋgéma kemma Anutunéh guac muru haka kuneŋ yanda dimuhucya waŋgénzac imuac suruc imi énézézésémaŋ. Imuhuc zéyu ic iminéŋ waima kemma Yesunéh némac iwawai wammiyec imuac suruc imi ama areŋa yanda séc lelecgéma énézédarec.

Yesunéh embac seraŋa mén humuc igucnec meqeliyec.

⁴⁰ Waŋu Yesunéh doku néwéc liliŋgéma hayu ic embac tuŋ yandanéh Yesuac mambéc kecgic imuac niŋac zézé ségiségi wammima hérémigic.

⁴¹ (41a) Waŋu héŋgic, ic mén qara Yairo zémimia inéh hayec. Ic imi mia tocgotocgo ama méŋac galeŋ kerec. ⁴² (42a) Waŋu iwac muru bérara embac seraŋa

* 8:27: Girik aciguc; baeciguc.

momacguc sac kerec. Embac imi yawuŋa 12 waŋec. Waŋu inéŋ hafi kiyu humumaŋ zé waŋec. (41b) Imuac niŋac ic iminéŋ hama Yesuac héniaiguc sigémima eŋeya amaiguc hamac niŋac welecmiyec. (42b) Weleru Yesunéŋ amayaiguc keŋu ic embac tuŋ yandanéŋ lelecgémima momacnec keŋgic.

Hafi embac méŋnéŋ ninzéhégéma Yesuac malekuya késama hiaruyec.

43 Keŋkecgic suginaiguc embac méŋ kerec inéŋ yawuŋ 12 imuac séc sacya mayu hafi wamma kecaŋec. Waŋu inéŋ soukiwa iwawaiya késakerec imi moczoŋ séwi galeŋ ic énécmima audarec, néŋ méŋnéŋ méŋ mehiaru mimacac séc qahac waŋec. 44 Waŋu inéŋ Yesuac andiaiguc hosuru kemma malekuya susuriaiguc osiyec. Osiyu imuarunec sac maanec imi zicgéyec. 45 Waŋu Yesunéŋ qesima mérénéŋ nosizac zéma zéyec. Waŋu moczoŋ qaecgéyic, Peteronéŋ yomuhuc ézéyec; Miŋ Kewunina, tuŋ yandanéŋ lelecgéma qéfacgé génzu. 46 Zéyic Yesunéŋ melemma zéyec; Méŋnéŋ nosiyu kucnanéŋ éréma ai meyu niŋzua. 47 Imuhuc zéyu embacnéŋ qaecgémacac séc qahac waŋec imi niŋasarima bac yandi yandi wamma hama mama sigéma hénia némac niŋ osiyec imi zéauma, osiyu hafiya imuarunec bec tecgéyec imi ic embac moczoŋ kicginaiguc ézédarec. 48 Imuhuc zéyu Yesunéŋ ézéyec; Béracna, geŋga ninzéhéŋ ninzéhéŋ méhiaru génzac. Imuac gi ewaga luae waŋu bénzéhéŋ kembésémaŋ.

49 Imuhuc zémanec naŋu tocgo-tocgo amawac galeŋ iwac amaya igucnec ic méŋnéŋ hama Yairo yomuhuc ézéyec; Guac béracga bec humuzac imuac niŋ kiwi ic yéwéri ménda miwésémaŋ.

50 Imuhuc zéyu Yesunéŋ nimma yomuhuc ézéyec; Zénéhga ménda hirimac. Waŋu ninzéhéŋna béracga imi hiarumac. 51 Imuhuc zéma iwac amaiguc kemma ic embac tosara qetali énécmima Petero, Yohane, Yakobo zéma embac seraŋa iwac neŋgoc maŋgocya sac onagiru eŋgic. 52 Eŋgic ic embac ieneŋ embac merac iwac niŋ wamma zésiác yanda wamma qeweloŋ waŋgic Yesunéŋ énézéyec; Ménda siacgic embac merac yomi ménda humuzac, néŋ gauya hezac. 53 Imuhuc zéyu bec humuzac imi niŋtecgic imuac niŋ zédesi wammigic. 54 Waŋu Yesunéŋ embac merac iwac mériaiguc késama qacma zéyec; Meracna yacma nanna. 55 Imuhuc zéyu uŋayanéŋ lilingéyu imuarunec yacma naŋec. Naŋu nene mimu niŋac énézéyec. 56 Waŋu neŋgoc maŋgocyanéŋ hémma welicgéyoc. Welicgéyic Yesunéŋ haka hiŋhiyec imi méŋac méŋ ménda zému niŋac neun héiérécmiyec.

9

Yesunéŋ tohotoho ichéra 12 ai memuac méli énécmiyec.

1 Yesunéŋ tohotoho ichéra 12 unuruma uŋa biria moczoŋ nesi énécmima hafi mehiaru énécmimu niŋac kuc buŋa zéma qac buŋa énécmiyec. 2 Anutuac héŋgaleŋ ama arena yanda imuac énézéma hafi zepa wanzu imi mehiaru énécmimu niŋac méli énécmiyec. 3 Waŋu méli énécmima yomuhuc énézéyec; Ini keŋha wambiŋ zéma iwawai yomuhucya méŋ ménda mema eŋdac kemmu, tac me gésé me héna mauŋ me soukiwa me maleku saméŋa imuhucya. 4 Kemma ama geric méŋgic emmuiguc imuaru tacyac waŋkecmu, waŋu baec méŋu kambiŋ zémaguc ama geric imi waimu. 5 Ic embac

enenj ménda héihéré énécmimuiguc tauj imi waima kemmu. Wañu waima kembinj zé imuaru héná usuginaiguc seítotoj tacmac imi qegic mamac. Wañu ienenj hakagina imi hémma imuac hénia imi niñasarimu. ⁶ Imuhuc zéyu tohotoho ic ienenj kemma ama arej yanda yanda lelecgéma ama arej séc buñá suruc hiabia imi énézéma hafi ic embac mehiaru énécmigic.

Herodenéj Yesuac hénia niñasarimaj zé wañec.

⁷ Wañu haka méréra imi hémma ic embac tosanenéh Yohanenéh humuc igucnec qelima yarec, imuac niñ kuha imuhucya wininizac zégic. Imuac niñ Perea baec galeñ Herodenéh iwawai imi moczoñ nimma nimbipiyec. ⁸ Wañu tosara imi Elianéh muñguc wininima keczac zégic, néñ tosara imi Anutuac tilij tilij ic walaha ionarunec méñnéñ humuc igucnec qelima yarec imuhuc zégic. ⁹ Herodenéh zéyec; Yohane imi becneñ neñ déméña qeriri. Wañu suruc imuhucya imuhucya imi mérac niñac zéma imuhuc zéañzu? Imuhuc zéma Yesu imi hémmañ zé wañec.

Yesunéh ic zañgégina 5,000 nene gumu énécmiyec.

¹⁰ Wañu Yesuac Méliméli ic ienenj liliñgéma hama ai megic imuac suruc moczoñ Yesu ézégic. Yesunéh suruc imi nimma onagicma enawu baec imi waima Betsaida ama areña yandaiguc keñgic. ¹¹ Wañu ic embac ienenj niñtegicma méndac énécmima hagic. Hagic Yesunéh unuruma Anutuac héñgaleñ ama areña yandawac ackuazéc énézéyec. Wañu hafigina qahac wammac niñac wañgic mehiaru énécmiyec. ¹² Kaiwe kiwa hiñgacmañ zé wañu Yesuac Méliméli ic 12 ienenj

Yesuac muru hama ézégic; Nini you baec kisiaiguc keczij imuac niñ ic embac méli énécmina ama areña me ama komoc komoc lelec lelec hezac imuaru kemma nenegina zéma hehe duñ tatacgina mihicñimu. ¹³ Imuhuc zégic acgina yomuhuc melemma zéyec; Eñac nene gumu énécmigic nemu. Zéyu zégic; Nini kemma ic embac ionac nene boñ ménda mewinijug nonaru imi saméh méra mēj zéma lambéc éréhéc sac he nénécmizac. ¹⁴ Imi mia sugcnaiguc ic ionacnec zañgégina oloñgic 5,000 imuac séc wañec imuac niñ imuhuc zégic. Wañu Yesunéh 50 imuac séc tuña tuña nene newiñ zé tacmu niñac tohotoho ichéra énézéyec. ¹⁵ Énézéyu zéyec séc wañgic ic embac moczoñ nene newiñ zé tacdacgic. ¹⁶ Wañu Yesunéh saméh méra mēj zéma lambéc éréhéc imi mema kiwa hiyu enu mozoc ac zéma mésemma ic embac ionac wéséginaiguc hai énécmimu niñac tohotoho ichéra énécmiyec. ¹⁷ Wañu hai énécmigic moczoñ negic sécgé énécmiyec. Wañu tohotoho ic ienenj bororoña waigic heyec imi tocgégic neñgeñ yanda 12 kuagina qedarec.

Peteronéh Yesu niñac Kristo zéma ninzéh ninzéhna zéauyec.

¹⁸ Nalé ménjiguc Yesunéh sasañgiaiguc kecma zéwelec wañu tohotoho ichéra i guc momacnec kecgic. Wañu inéh yomuhuc qesiénécmiyec; Ic embac ienenj nuac niñ méré zéañzu? ¹⁹ Zéyu melemma zégic; Tosaranéh doku naec haka ic Yohane zéañzu, wañu tosanenéh Elia zéañzu, wañu tosanenéh Anutuac tilij tilij ic wahala becneñ kecgic sugcna igucnec méñnéñ liliñgéma hicñizac imuhuc zéañzu. ²⁰ Zégic zéyec; Wañu eñac imi nuac niñ méré

* 9:20: Me Mesia.

zéanzu? Zéyu Peteronéj ara melemma zéyec; Anutuac Kristo.*

Yesunéj humuma yacmac imuac ara zéyec.

²¹ Imuhuc zéyu ac imi ic méjác méj ménda énézému niñac neuj héiéncmiyec. ²² Wañu torogema zéyec; Icac Nañanéj qenzej manzej sasala nimma qerawac galej zéma hofac oo ic kiwa hécgina zéma héná acac kiwi ic ienej waimigic qegic humumac. Wañu ai meme haréwéc wañu tinduc qelima yacmacac hezac. ²³ Imuhuc zémaguc Yesunéj ic embac moczoñ ionac yomuhuc énézéyec; Ic méjnéj ni méndac némmañ zémaciguc eñeya memaa-muma naléya naléya eñeya ic héñgeña wéndara imi huama méndac némmac. ²⁴ Ic méjnéj méj kekecyá añgé timañ zé wañu kekecyá imi sohomac. Wañu ic méjnéj méj nuac niñ wamma kekecyá waimaciguc kekecyá añgé timac. ²⁵ Ic méjnéj baec imi moczoñ añgé timaguc eñeya kekecyá sohomac me wagiru qahac wañu, iwawai iminéj dimuhuc nañgémimac? ²⁶ Méjnéj méj ni zéma nuac ackuazéçna niñac gamuya nimmaciguc Icac Naña imi Mañgoc zéma kua meme uñahéra téréya zéma eñeya edamuyaiguc liliñgéma hamac nalé imuaru imuhucyanec ic iwac niñ mia gamuya nimmac. ²⁷ Ni hélacnec énézéwa niñgic, you nanzu onarunec tosara ini humucnéj ménda énépésiyu Anutuac héñgalej ama areña yanda imi hémmu.

Yesuac séwiyanéj melemma tanera méj wañec.

²⁸ Ac imi zéyec imuac andiaiguc ai meme 8 wañu Yesunéj Petero zéma Yohane zéma Yakobo onag-icma zéwelecmañ zé baec boñaguc eñec. ²⁹ Inéj zéwelecma kerunec

séwiyanéj melemma tanera méj wañu malekuya melemma pilitic asaha ésécnec asariyec. ³⁰ Imuaru mia ic éréhécnéj Yesuguc ac eminimma nañgic. Imi mia Mose zéma Elia. ³¹ Asac mararañguc hicñiyic eñawu kecma Yesunéj Yerusalemiguc humumac imuac ara eminiñgic. ³² Wañu Petero zéma i guc momacnec kecgic ienej gau réwéria niñ qéka meka wamma tacgicac moczoñnec yacma Yesuac edamuya zéma ic éréhécnéj i guc nañgic imi inicgic. ³³ Wañu ic éréhécnéj waima keñic Peteronéj Yesu ézéyec; Kiwi ic nini you kecziñ imi hiabja soroc. Imuac niñ hali haréwéc meénéçmini, méj Miñ Kewu guac, méj Moseac, méj Eliawac wammac. Wañu ac imi némac ac zékerec imuac hénia ménda niñasarima imuhuc zéyec. ³⁴ Wañu ac imi zémanec nañu hosusunéj mama hoturu énéçmiyec. Hoturu énéçmiyu hosusu qeriaiguc kecgic zénéñgina hiriyec. ³⁵ Wañu hosusu qeriaiguc ewa méj hicñima yomuhuc zéyec; Ic yomi nena nañna imi nenaoc gésimiyi. Ini iwac ackuazéç imi niñtohomu. ³⁶ Ac imi zéyu tecgéyu héngic Yesu eñeyanec nañec. Wañu tohotoho ic ienej iwawai héngic imi nalé imuac suraiguc méjác méj ménda énézéçic.

Yesunéj uña biria nesima merac méj mehiaruyec.

³⁷ Ama gianjiyu Yesunéj baec boña imuarunec mama hayu ic embac tuñ yandanéj miñicñi migic. ³⁸ Tuñ imuac sugginaiguc ic méjnéj qacma yomuhuc zéyec; Kiwi ic, ni welecgénzua nuac nañnawac hama hénna. Imi mia nuac merac momacguc ténggér. ³⁹ Wañu uña birianéj élanzañnec késayu imuarunec qacma qeme qeyu kua hololoña mayu séwiyá mebirí qebirí wammima waimañ

zé waibipianzac. ⁴⁰ Wañu nesigic kemmac niñ tohotoho ichéçga welec énéçmiwa ieneñ batucgéçic ménda séçgéyec. ⁴¹ Imuhuc zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Yai hicñisai ninzéhñ ninzéhñgina qahac qarinh qarinhgia yomi. Nalé dahecac séc iniguc kecma bisiqatéhñ wañ énéçmimanñ? Guac nañga you wagicma hana. ⁴² Wañu merac imi wagicma hamanec nañu imuarunec uña birianéhñ mema baeciguc giliyu hinçacma çeme qeyec. Qeyu Yesunéñ uña zapi qeçeya imi çetalimima merac imi mehiaruma melemma mañçocya miyec. ⁴³ Wañu ic embac moczoñ Anutuac kuha niñac welicgéçic.

Ieneñ moczoñ iwawai Yesunéñ mema wañec imuac welicgéma nañçic Yesunéñ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ⁴⁴ Ac yomi zémanñ imi gezac haima hiabianec nimmu. Icac Nañga imi kecma ic ionac méraqinaiguc opocopora wammac. ⁴⁵ Wañu ieneñ ac imuhuc zéyu nimma hénia ménda niñtegicçic. Imi mia hénia ménda niñtegicmu niñac musañgé énéçmiyec imuac niñ hénia ménda niñasarigic. Wañu bac yandi yandi wamma hénia ménda çesimigic.

Yesunéñ ic kiwa kekerawac hénia ac énézéyec.

⁴⁶ Wañu tohotoho ic ionac sugçinaiguc mérénéñ kunehñgina wanzac me zéma tualefic hénima emigic. ⁴⁷ Emigic Yesunéñ qerianéhñ ninihñgina niñtegicma merac komoc méñ wagicma qéhéréhñaguc haiyu nañec. ⁴⁸ Nañu yomuhuc énézéyec; Méñnéñ méñ qacnaiguc merac komoc yomi héihéré mizac imi ni héihéré néñzac wanzac. Méñnéñ méñ ni héihéré néñzac imi méli

néñec i héihéré mizac wanzac. Sugçinaiguc mamayagina keczac iminéñ mia eñehñagina wammac.

Méñnéñ méñ hazéc ménda wañ énéçmizac iminéñ alagina wanzac.

⁴⁹ Wañu Yohanenéhñ yomuhuc ézéyec; Kiwi ic, nini ic méñnéñ guac qacga qacma uña biria nesi énéçmiyu hémma ménda méndac nénéçmianzac imuac niñ neuñ héimiyihñ. ⁵⁰ Imuhuc zéyu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ménda çetalimimu méñnéñ méñ hazéc ménda wañ nénéçmizac inéhñ nonac wamma keczac.

Samaria ic ieneñ qeçetali wammigic.

⁵¹ Yesunéñ eñeyaoc kurumeniguc emmac naléya hosuru ducñiyu Yerusalem emmanñ zé niñseliyec. ⁵² Nimma kua meme ichéra walac méli énéçmiyu keñçic. Kemma iwawai mézézéhñ géwiñ zé Samaria ic ionac ama areñ komora méñiguc kerehñçic. ⁵³ Néñ Yesunéñ Yerusalem kemmanñ zé wañec hénia imuac niñ ama miñgina eneñ ménda héihéré énéçmigic. ⁵⁴ Imuhuc wañçic tohotoho ic Yakobo zéma Yohane iereñ haka imi hémma yomuhuc zéyoc; Miñ Kewu nini geric bélaña kurumenñ igucnec mama onomac niñ zéwelecbihñ niñac wanzahñ me qahac?† ⁵⁵ Imuhuc zéyic Yesunéñ liliñgéma iricma ac geriwaguc wañ éréçmiyec. ⁵⁶ ‡ Wañu ieneñ ama areñ méñiguc keñçic.

Yesunéñ tohotoho ic ionac pakeñ ac énézéyec.

⁵⁷ Héna keñkeççic ic méñnéñ Yesuac yomuhuc ézéyec; Gi dimia me dimia kembésémañ imi ni kileñ méndac gémma kemmanñ. ⁵⁸ Imuhuc zéyu Yesunéñ

† 9:54: Kiwi méranéñ ooya tosaraguc; Elia wañec éscnec. ‡ 9:56: Kiwi méranéñ ooya tosaraguc, inéhñ zéyec; Icac Nañga imi ic onac kekeçgina mebirimanñ zé qahac, néñ mehiaru énéçmimanñ zé mayi. Imuac nimba, ini Uña dimuhucyawac murunec hahaya imi ménda niñtegicçu.

melemma zéyec; Haséj kazu ienej tenjinaguc. Sawa nei ienej haecginaguc, néj Icac Naja imi oruc qeheheac ama duja méj ménda hemizac. ⁵⁹ Waŋu Yesunéj ic méjrac yomuhuc zéyec; Gi hama méndac nénna. Waŋu inéj ara yomuhuc melemma zéyec; Waina ni walac kemma maŋgocna téngémaguc. ⁶⁰ Imuhuc zéyu Yesunéj melemma zéyec; Waina humumia ienej qamocgina imi téngégic, néj geŋ imi kemma Anutuac héngaleŋ ama areŋa yandawac énézézésémaŋ. ⁶¹ Waŋu ic méjnéj muŋguc ézézec; Miŋ Kewu, neŋ gi méndac gémma kemmaŋ, néj waina walac liliŋéma kemma sac kitichéna ewa gezacgina énézé qemaguc hawa. ⁶² Imuhuc zéyu Yesunéj énézézec; Méjnéj méj baec méséj méséjrac kinoŋ§ mériaiguc késama kemma liliŋéma andiaiguc hénzac imuhucyanéj Anutuac héngaleŋ ama areŋa yandawac ai méj memacac séc qahac.

10

Yesunéj tohotoho ic 70 buŋa suruc hiabia énézému niŋac méli énécmiyec.

¹ Imuac andiaiguc Miŋ Kewunéj tohotoho ic tosara 70* kumu énécmima baera baera, ama areŋa kunej kunej séc eŋeyaoc kemmaŋac niŋec imuaru éréhéc éréhéc méli énécmiyec. ² Méli énécmima yomuhuc énézézec; Héla memeyawac séc imi sasala waŋima hezac, néj ai ic sasala qahac imuac ini ai miŋina Anutunéj ai ic méli énécmimac niŋac zéwelec wammimu. ³ Zéwa niŋgic, neŋ ini méli énécmima nimba rama komoc komoc haséj kazu sugcinaiguc méli énécmimawac

tanec wanzac. Bec yacma keŋgic. ⁴ Ini soukiwa konoŋ me gésé me hena usu imi ménda mema kemmu. Kemma henaiguc ic embac mihični énécmimuiuguc yaizézé ac ménda wamma kemmu. ⁵ Kemma ama méjiguc emmuiguc walac yomuhuc énézému; Ama yomuaru luae hemac. ⁶ Imuaru luae ic méj kezcaciguc luae qeénécmizu imi iwac muru hemac. Waŋu qahac waŋu onac muru liliŋéma hamac. ⁷ Waŋu ama imuaru tacyac waŋgic iwawai gumu énécmigic efima nemu. Ai icnéj ai boŋa memuac hezac. Waŋu ama areŋ méjrac qeriaiguc amaya amaya lelecgéma tacyac ménda wammu. ⁸ Ama areŋa yanda méjiguc kerengic héihéré énécmimuiuguc wéséginaiguc nene haigic hemac imi efima nemu. ⁹ Nema bec hafi ic mehiaru énécmima Anutuac héngaleŋ ama areŋa yanda hosucginu hazac imuhuc énézému. ¹⁰ Ama areŋa yanda méjiguc kerengic ménda héihéré énécmimuiuguc imuac hena yanda séc keremma yomuhuc énézému; ¹¹ Onac tauŋiguc sei totoŋ nonac henaiguc hezac imi qeni onac muru mazac. Waŋu ini Anutuac héngaleŋ ama areŋa yanda imi hosucginu hazac imi niŋasarimu. ¹² Neŋ énézéwa niŋgic; Nalé tetecgiaiguc ama areŋa imi bakia yéwéria yanda Sodom tauŋ meyec imi ogicma memu.

Ewa qerigina ménda melemmu ionac muru yéwéri yanda he énécmimac.

¹³ O, ewa biric! Korasin ama areŋa miŋina. O, ewa biric! Betsaida tauŋ yanda miŋina, onacmuru kuc yanda baec icnéj ménda memeya measariyi imi moczoŋ Tiro zéma Sidon ama

§ 9:62: Yuda ic enej kinoŋ imi burumakaoiguc qatégic héréyu méraginanéj kesa nesima baec patoangic. * 10:1: Kiwi tosaraiguc; 72.

areña yandaiguc wambinec imuac ama miñina ieneñ becneç soñgoñac maleku héima toma qa-haiguc tacma siacma ewagina bec melembunec. ¹⁴ Gésigési naléiguc Tiro zéma Sidon ama areña yanda miñinanéñ onogicma késpedesic ginawac bakia efefia memu. ¹⁵ Kafanaum ama areña yanda miñina ini enañac niñgic emma kurumenéñ késamañ zé wanzac me? Anutunéñ memaénéc miyu humumia ionac baec dumuñaguc emu hiñgacmu. ¹⁶ Tohotoho ichécna zéwa niñgic; Méñnéñ mén onac ackuažéc niñzac imi nuac ackuažéc niñzac wanzac. Wañu méñnéñ mén onac andé unuzac imi ni andé nuzac wanzac. Wañu méñnéñ mén andé nuzac imi méli néñec i andé qezac wanzac.

Tohotoho ic 70 ieneñ liliñgéma hagic.

¹⁷ Tohotoho ic 70[†] ieneñ ségiségi wamma liliñgéma hama yomuhuc éžégic; Miñ Kewu, guac qacgaiguc uña biria eneñ acnina tohogic. ¹⁸ Imuhuc zégic acgina melemma zéyec; Neñ hémba Biria miñinanéñ kurumenéñ igucnec pilitic ésécnec baeciguc mama qeyec. ¹⁹ Neñ ini mokoleñ zéma girisonañ tima hazéc ionac kucgina moczoñ onogicmu niñac qac buña énécmizua. Iwawai méñnéñ mén hia ménda mebiria énécmimac. ²⁰ Néñ uña biria ieneñ acgina tohozu, imuac niñ ségiségi ménda wammu, néñ qacgina kurumenéñguc oyu hezac imuac niñ mia ségiségi wammu.

Yesunéñ ségiségi wamma Anutu mepésiyec.

²¹ Nalé imuarunec Yesunéñ Uña Téréyaguc ségiségi wamma yomuhuc zéyec; Mañgoc, baec kurumenéñac miñina, iwawai imi musañgéna niniñ zéma niñtegic qinñtegicac kuha ginaguc eneñ

ménda hénzu, néñ nambérac ionac auénécmina héñanzu imuac ewa hia ac géžézu. Oaec, Mañgoc, guac ewa siñganéñ imuac mia heyec. ²² Mañgocna genñgoc mia iwawai moczoñ nuac nénnec. Wañu gi qahac wañu, méñnéñ mén mérénéñ Nañga wanzac imi ménda niñzac. Wañu méñnéñ mén qahac, néñ Nañganéñ eneya ewa siñgic auénécmiyu hénzu ieneñ sac Mañgoc gi méré imi niñzu. ²³ Imuhuc zémaguc tohotoho ichéra ionac muru liliñgéma inicma ionacnec sac ewaya meyu mayu yomuhuc énéžyec; Iwawai ini hénzu imi momacnec hénzu ionac kicginanéñ mériañaguc wanzac. ²⁴ Énéžéwa niñgic; Kuameme ic sasala zéma ic kewu ieneñ iwawai ini hénzu imi hémbiñ zé wañgic, néñ ménda héñgic. Wañu iwawai ini niñzu imi nimbiñ zé wañgic, néñ ménda niñgic.

Dac muna héla ionac ala kekec.

²⁵ Héna acac kiwi ic méñnéñ yacma Yesu batucgéma yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic, ni némac iwawai wamma kekec hémbénañ imi miñicñimañ? ²⁶ Zéyu Yesunéñ ara yomuhuc melemma qesimiyec; Héna aciguc néma ac heyu gi dimuhuc oloñ niñanzañ? ²⁷ Zéyu zéyec; Ewa qeriga moczoñnec, kekecga moczoñnec, kucga moczoñnec zéma ewa siñga moczoñnec Miñ Kewu guac Anutu goi héhéi wammiwésémañ. Wañu gi genñga siñ niñamuanzañ ésécnec alagawac siñ nimmiwésémañ.* ²⁸ Imuhuc zéyu Yesunéñ ara melemma zéyec; Ac bakia melenzañ imi dindiña. Imuhuc tohoma kekec hémbénañ mewésémañ. ²⁹ Imuhuc zéyu ic imi Yesunéñ iwac niñ niñu hiarumac niñac yomuhuc qesimiyec;

[†] 10:17: 10:1 Imuac héñgic. * 10:27: Hén 6:5, Lew 19:18

Waṅu, mérénéj nuac alana wanzac? ³⁰ Imuhuc zéyu Yesunéj séséc ac méj yomuhuc zéyec; Ic méj Yerusalemnec yacma Yeriko kemmanj zé hinggarec. Hinggacma hénaiḡuc kowu nene ic mihičṅi énécmiyu kowu nene ic ienej malekuya hetecgéma humumianec qema waima keṅgic. ³¹ Nalé imuhucgej hofac oo ic méjnéj hénai imuacnec hinggacma ic imi hémma hénai néwécgejacnec qizizij géma keṅec. ³² Waṅu Lewi ic méjnéj imuhucyanec imuaru haréma ic imi hémma hénai néwécgejacnec qizizij géma ogicma keṅec. ³³ Waṅu Samaria ic méjnéj ic kian wamma kemma imuaru keremma ic imi hémma wéséninij wammiyec. ³⁴ Waṅu hosuraiguc kemma haléc zéma doku selia wiziyaiguc qocgéma naecmima osomiyec. Osomima doṅkiya qahaiguc haima ic kian ama méjiguc wagicma kemma galengé miyec. ³⁵ Ama gianiḡu Romawac soukiwa Denarion[‡] éréhéc ic kian ama imuac miṅina mima yomuhuc zéyec; Ic yomi galengé miwésémaṅ. Imuac me imuac wammimaṅ zé soukiwa imi ogicma kiriwésémaṅ imi lilingéma hamaṅ imuaru taséga melenj gémmaṅ. ³⁶ Imuhuc suruc wandacma Yesunéj yomuhuc qesimiyec; Gej ninna ic haréwéc ionac suginaiguc mérénéj mia kowu nene méraginaiguc eṅec iwac ala wanzac me? ³⁷ Zéyu ara melemma zéyec; Ic goi héihéi wammiyec imi mia. Imuhuc zéyu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Gi kemma imuhuc wambésémaṅ.

Yesunéj Mata zéma Maria iorac amaiguc keṅec.

³⁸ Hénai keṅkecma Yesunéj ama arej komora méjiguc kereṅec. Kereṅu embac méj qara Matanéj héihéré miyu iwac amaiguc eṅec.

³⁹ Waṅu iwaru munia kerec, qara imi Maria. Inéj Yesuac hénaiḡuc tacma iwac ackuazéc niṅec. ⁴⁰ Waṅu Mata imi ai yanda meyu ai yandanéj ewaya mesohoyec. Waṅu Yesuac muru hama yomuhuc ézéyec; Miṅ Kewu nuac munananéj wainéḡu ni nenacnec ai mema nanzua. Waṅu gi imuac ewa biric ménda waṅ nénzaṅ? Ézéna hama méra némma. ⁴¹ Zéyu Miṅ Kewunéj ara melemma zéyec; Mata, Mata, gi iwawai hénai hénai niṅac niṅyéwéri wanna ewaga goro wanzac. ⁴² Néj éréhéc dac sac mewésémaṅ, qahac waṅu momac-dac imi sécgémac. Marianéj hénai hiabia gésima aṅgétizac imuac imi iwarunec wagicmaṅac séc qahac wanzac.

11

Yesunéj zéwelec welecac hénai ku énécmiyec.

¹ Yesunéj baec méjiguc zéwelerec. Zéweleru tecgéyu tohotoho ichéra ionarunec méjnéj yomuhuc ézéyec; Miṅ Kewu doku naec ic Yohanenéj tohotoho ichéra dimuhuc zéwelecmu imuac hénai ku énécmiyec. Gi imuhucyanec zéwelec welecac hénai ku nénécmína. ² Zéyu zéyec; Ini zéwelecbiṅ zéma yomuhuc zéwelecmu; Maṅgocnina, guac qacga mepésini téréya hemac. Guac héngalenj ama areṅa yanda imi mama hamac. ³ Gi kaiweya kaiweya imuac nene sécnina nénécmiwésémaṅ. ⁴ Nini ic tosara biria waṅ nénécmigic séc képésicgina wai énécmizij, imuac gi imuhucyanec képésicnina wai nénécmína. Waṅu manam batu-ciguc ménda nonopochésémaṅ.

⁵ Imuhuc zéma inéj yomuhuc toroqema zéyec; Sugina igucnec méjnéj alayaguc waṅu alaya

[‡] 10:35: 1 Denarion imi ic méṅac ai meme méṅac ai boṅa.

iminéj sinj yandaiguc iwac muru kemma yomuhuc welecmimac; Alana, saméj haréwéc néna bianguc melemman. ⁶ Ic kian alana méjnéj nuaru hazac. Wanju nene méj gumu miman jéma hoczua.

⁷ Imuhuc zéyu alayanéj ama qeria igucnec yomuhuc melemma zémac; Gi gau qeli qeli nunuzan, ni ama naguya bec héima nambérac hécna iniguc gau nijac wamma hezij imuac nij yacma yaka gémmañac séc qahac. ⁸ Wanju zéwa ninjic, ama minjananéj ic imi alaya wanzac imuac wamma ménda yacma nimmimac, néj ic imi seliseli wamma welecmi nanju imuac nijac mia yacma iwawai méj nijac wawanja imuac sécyá mimac.

⁹⁻¹⁰ Méjnéj méj weleru miyu meanzac. Wanju méjnéj méj hochoc ai mema mihicñianzac. Wanju méjnéj méj nagu qeyu aumimia wanñazac. Imuac nijac zéwa ninjic; Welecgic énécmimac. Hochoc ai mema mihicñimu. Naguya qegic auénécmimac. ¹¹ Guac nanñanéj lambéc nijac qesigéñu manñoc onac sugcina igucnec mérénéj lambécac tasia qaté mokoleñ mimac? ¹² Wanju kuruc gocmia nijac welecgéñu mérénéj tasia girisonañ mimac? ¹³ Ini ic biria, néj kilen iwawai hiabia nambérac hécgina gumu énécmianzuiguc onac kurumén Manñocñinanéj welecmianzu onac Uña Téréya séc ogicqogicma dimuhucya énécmimac?

Yesu zéma Beelsebul.

¹⁴ Wanju Yesunéj uña biria ara qahac imi nesimiyu éréma kenju merac imi ac zéyec. Zéyu ic embac tunj ienej imi hémma welicgéjic. ¹⁵ Wanju sugcinaiguc tosananéj yomuhuc zégic; Inéj kuwic ionac ic kewugina Beelzebuc kuha mema uña

biria nesi énécmianzac. ¹⁶ Wanju ic tosananéj Yesu batucgémima séséc baec icnéj ménda memeya kurumén igucnec mamaya méñac meyu hémbij nijac welecmigic.

¹⁷ Welecmigic Yesunéj ionac ninjgina ninjegicma yomuhuc zéyec; Héñgalen ama yandawac minjananéj enñocnec euhéndén wanñamuzu séc kisi wanñazac. Wanju ama méñac minjananéj enñocnec euhési wanñamuanzu imi mama birianzac. ¹⁸ Neñ Beelzebuc kuha mema uña biria nesi énécmianzua imuhuc zénénzu, néj Biria minjananéj enñocnec héndén amuanzuiguc ionac héñgalen ama arenja yandanén dimuhuc nanñselimac?

¹⁹ Neñ Beelzebuc kuha mema uña biria nesi énécmizuaiguc imi nanñécgina ienej mérac kuha mema uña biria nesi énécmianzu? Imuac nanñécgina enñoc mia zégési énécmimu. ²⁰ Néñ neñ Anutuac méria merawanén uña biria nesi énécmianzuaiguc Anutuac héñgalen ama arenja yandanén bec onacmuru ñama hazac. ²¹ Ic kawalinén tewi maleku séha meyu kiyunec amaya galenagéyu ama imi luaeiguc hia heanzac.

²² Wanju ic kawali kuha enenja méjnéj hama ic imi ogiczaciguc tewi maleku selia ninñkumuma mekeczac imi moczonj wagicma iwac hinacya momacnec wagicma sécgina méndemma énécmianzac. ²³ Méjnéj méj niguc ménda keczac inén andé nuzac. Wanju iwawaina niguc ménda tocgézac inén iwawaina héndénzac.

²⁴ Uña biria méjnéj ic méñac murunec éréma kemma baec kisiaiguc kenña wamma tachiaruman jé wanju ménda sécgézac. Ménda sécgéyu inén yomuhuc zézac; Ni amana éréma hazua imuaru liliñgéman. ²⁵ Imuhuc zéma liliñgéma hama héñu ama

imi usun̄ma mindin̄yecac hiabia hezac. ²⁶ Heyu kemma un̄a biria kawalihéra 7 onagiru hama hiŋgacma kecgic walac birima kerec imi mun̄guc yanda ogicqogic wamma kuneŋnec birima keczac.

²⁷ Ac imuhuc zémanec nan̄u tun̄ yanda imuac sugcina igucnec embac méh̄n̄éŋ qacma zéyec; Gi héri haima megemma namu gumugéŋec neŋgoc imin̄éŋ ségiséŋiyaguc! ²⁸ Imuhuc zéyu Yesun̄éŋ melemma zéyec; Ic méh̄ Anutuac ackuazéc nimma tohoanzac imin̄éŋ mia ségiséŋiyaguc wanzac.

Séséc ac Yonawac muru héiyec imuac hénia.

²⁹ Ic tun̄ mun̄guc yanda toroqe énécmima nan̄gic Yesun̄éŋ hénima yomuhuc énézéyec; Nalé yomuac hicŋjsai imi hicŋjsai biria, séséc mérérawac hémbiŋ zé wan̄anzu, néŋ séséc méh̄ qahac, néŋ Yonawac muru haka hicŋjyec imi sac hicŋi énécmimac. ³⁰ Yonanéŋ Niniwe ama aren̄a yanda imuac miŋhéra ionac muru séséc wan̄ec ésécnec, Icac Nan̄a imuhucyanec nalé yomuac hicŋjsai onac muru imuhuc wammac. ³¹ Héŋgaleŋ ama yanda méh̄ baec wan̄goŋa Saut iguc hezac imuac embac garata méh̄n̄éŋ Solomonac niŋteŋgic qin̄teŋgicac kuha nimman̄ zé baec teteŋgia igucnec hayec, néŋ nalé yomuac hicŋjsai en̄eŋ Solomonac Kuneŋa neŋ you kecma énézéwa ménda niŋnénzu. Imuac zégésigési naléya ducŋiyu embac garata imin̄éŋ ini zégési énécmimac. ³² Niniwe ic en̄eŋ Yonawac ackuazéc nimma ewagina melen̄gic, néŋ nalé yomuac hicŋjsai en̄eŋ Yonawac Kuneŋa neŋ you kecma énézéwa ménda niŋnénzu imuac niŋ zégésigési naléyaiguc Niniwe ic ieneŋ ini zégési énécmimu.

Séwiac lambe.

³³ Méh̄n̄éŋ méh̄ lambegina otorima sasan̄giaiguc me kewuc bawaiguc ménda haianzu, néŋ qémbéŋ qahaiguc haianzu. Imi mia ic embac ama qeriaiguc érému en̄eŋ asaha hémmu niŋac imuhuc wan̄anzu. ³⁴ Wan̄u néwécgeŋac zéwa niŋgic; Guac kicganéŋ séwigawac lambe wanzac. Kicganéŋ hia keczaciguc séwiga moczoŋ asahanéŋ sécgémimia wanzac. Wan̄u kicganéŋ birizaciguc séwiga moczoŋ siŋinéŋ sécgémimia wanzac. ³⁵ Imuac ewa qerigaiguc asac mararan̄ hezac imi ménda siŋidén̄gézac me qahac imi niŋgésina. ³⁶ Imuac guac séwiga asaha sécgéŋu siŋi méh̄ ménda hegéŋu lambeac asahanéŋ asarigéŋanzac ésécnec kekecgac moczoŋ asahaguc wammac.

Saec 6.

³⁷ Yesun̄éŋ ac imuhuc zémanec nan̄u Farisaio ic méh̄n̄éŋ en̄eŋyaguc momacnec tacma nene neman̄ niŋac Yesu welecmiyu emma tarec. ³⁸ Néŋ nene neman̄ zé wamma méria ménda zuaru Farisaio ic imin̄éŋ hémma ewa éréhéc wan̄ec. ³⁹ Wan̄u Yesun̄éŋ yomuhuc zéyec; Farisaio ic ini sokoc zéma zéic séwéla imi hiabianec zuacanzu, néŋ ewa qerigina imi hémbaoc haka zéma kaiŋziliweŋ hakanéŋ kuaya qema hezac. ⁴⁰ Niniŋgina qahac ini, séwéla mihiŋjyec in̄eŋ qeria momacnec mihiŋjyec imi ménda niŋteŋgiczu? ⁴¹ Wan̄u qerigaiguc hegénzac séciguc haleŋ énécmima iwawai moczoŋ solan̄a wan̄gémmac. ⁴² Néŋ saecŋinaguc ini Farisaio ic, ini miŋsupe zéma zuazua héméŋa hiabia tosara imi méndéŋgic méra éréhéc wan̄u momacguc mema Anutuac buŋa haianzu. Néŋ haka dindiŋa zéma goi héihéi Anutuac buŋa haihaiya imi giligic qahac wanzac. Méh̄ ménda waima imuac me imuac

momacnec wandacmu iminéh hia wammac. ⁴³ Saecginaguc ini Farisaio ic, ini tocgotocgo amaiguc tatab ou eñeja hezac imuaru tabñij niñac wañanzu. Wañu nénnagémba sombenjiguc zézé ségiségi wañ énécmimu niñac wañanzu. ⁴⁴ Saecginaguc ini imi kicsuañ suaña qahac kondonja heheya ésécnec wañu, ic embac ieneñ imuac qahaiguc tima namma héniaquina ménda niñtecgicanzu.

⁴⁵ Imuhuc zéyu hénac acac kiwi ic méñnéñ Yesu yomuhuc melemma zéyec; Kiwi ic gi imuhuc zéma nini momacnec mutulanjéma zébiri nénécmizañ. ⁴⁶ Saecginaguc hénac acac kiwi ic ini, iwawai yéwéria yanda sécgina ogicogicya imi ic tosara ionac hai énécmigic bisianzu, néñ ini eñaoc imi méragina merawa méñ ménda suluma osianzu. ⁴⁷ Saecginaguc ini, eneñ Anutuac tilij tilij ic becneñ yanda hécgina ieneñ unugic ionac kicsuañ imi meyacgéanzu, néñ ackuazéc imi ménda tohoanzu. ⁴⁸ Yandahécgina Ieneñ Anutuac tilij tilij ic unugic Farisaio ic eneñ imi kua meme ic ionac kicsuañ meyacgézu. Imuhuc wamma ini yanda hécgina wac ai imuac ewa momac wanzu imuac héipuc ac zéauzu. ⁴⁹ Imuac niñ Anutunéh niñtecgic qinñtecgicac kuhaiguc yomuhuc zéyec; Neñ ionac muru walac zézé ichécna zéma méliméli ic méli énécmiman, wañu ionarunec tosara unuhumumu, wañu tosara ununesi wañ énécmimu. ⁵⁰ Baec kurumeñ zéyu hicñiyec imuarunec hénima éréma kecma deguc imuac suraiguc Anutuac tilij tilij ic unugic sacgina mayec imuac bakia moczon nalé yomuac hicñisai ionac qacginaiguc emmac. ⁵¹ Imi mia Abelac sac igucnec hénima éréma kecma zaki téréya

sombenjiguc nañec imi zéma ama téréya imuac géñgéñaguc qegic humuyec Zakaraia iwac sacya imuac bakia moczon nalé yomuac hicñisai eneñ mia bisidacmu. ⁵² Saecginaguc hénac acac kiwi ic ini, ini imi niniñac nagu wétéya késa kecma eñaoc ménda emma imuhucyanec naguya hézicgéma nañgic ic embac embiñ zé wanzu imi eneñ momacnec emmuac séc qahac wanzac. ⁵³ Imuhuc zémaguc Yesu ama imi waima kemman zé mayu Farisaio ic zéma hénac acac kiwi ic ieneñ hénima hazéc geriwiguc wammima acgina melemmac niñac selianec hinocgémima zéquesiqesi sasala wammigic. ⁵⁴ Imuhuc wamma ac késpedesira méñ zéyu késawin zéma galen megic.

12

Yesunéh qeqaiñ ac zéma meme seli ac énézéyec.

¹ Suraiguc ic embac tuñ yanda tausenja tausenja tocgéma hénagina tiloc paloc tima nañgic. Yesunéh walac tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Farisaio ic qeri ikocginaguc ionac yis imuac galen memu. ² Iwawai méñnéñ méñ, usuyaguc hezac imi ménda auyu hemacac séc qahac, sasangiaiguc hezac imi ménda niñmimiawac séc qahac. ³ Imuac niñ iwawai siñjiiguc zégic imi moczon kaiweac asahaiguc zéaugic nindacmu. Wañu iwawai ama qeriaiguc zégic imi moczon ama bauyaiguc namma zéaugic nindacmu.

Anutu momacgucac sac zénéngina hirimac.

⁴ Alahécna onac énézézua, séwigina sac unuhumuma imuac andiaiguc iwawai méñ toroqema wañ énécmimuac séc qahac ionac niñ zénéngina ménda hirimac. ⁵ Mérac kilen zénéngina hirimac imi zéasariwa niñgic.

Unuhumuma imuac andiaiguc geric siaiguc gili énécmimacac kuc buŋaya hemizac iwac mia zénéŋgina hirimac. Owec, énézézuu, iwac mia zénéŋgina hirimac. ⁶ Sirikic méra méŋac boŋa soukiwa Toya* éréhécdac ménda haianzu? Waŋu Anutuac kiwaiguc sirikic nei ionac murunec méŋac niŋ eluŋ ménda qeanzac. ⁷ Ini imi Anutunéŋ oruc zucgina zaŋgéya acguc moczoŋ oloŋ nindaczac, imuac zénéŋgina ménda hirimac. Eŋac eŋac kekecgina imi sirikic nei sasala onogicma eŋeŋa wanzac.

⁸ Waŋu ni énézéwa niŋgic; Méŋnéŋ méŋ ic embac kicginaiguc zéauma ni ninzéŋgé némmaciguc ni imuhucyanec Anutuac kua meme uŋa kicginaiguc zéauma i ninzéŋgé mi-manŋ. ⁹ Ic embac kicginaiguc ni qaecgé nénzac imi ni Anutuac kua meme uŋahéra kicginaiguc qaecgémimanŋ. ¹⁰ Méŋnéŋ méŋ Icac Naŋa zébiri mizaciguc kápésic imi waimimacac hezac, néŋ Uŋa Téréyawac zébiri wammizaciguc kápésic imi ménda waimimac. ¹¹ Ic embac tosanénéŋ ini tocgotocgo amaiguc me galeŋ zéma ic kewu tosara qac buŋaginaguc ionac muru onagicma keŋgic ac bakia dimuhuc melemma ac dimuhucya zéwiŋ zéma ewa goro ménda wammu. ¹² Nalé imuaru mia Uŋa Téréyanéŋ némac ac zému imi ku énécmimac.

¹³ Waŋu tuŋ imuarunec ic méŋnéŋ yomuhuc zéyec; Kiwi ic nuac dacna ac ézéŋa maŋgoc niranéŋ iwawai mératéc wainérécmiyec imi niŋguc méndémma mewic. ¹⁴ Zéyu Yesunéŋ ézéyec; Ic mérénéŋ ni iwawaigira méndéŋ érécmimanŋ niŋac zégésigési ai icgirawac kumunéŋec? ¹⁵ Imuhuc zémaguc inéŋ ic embac yomuhuc énézéyec;

Iwawai méŋac méŋ hémbaac ménda wamma niniŋ biria imuac galeŋ memu. Ic méŋac keke-cya imi iwac iwawaiya sasala imuaru ménda hezac. ¹⁶ Imuhuc zéma inéŋ qelumbec ac méŋ yomuhuc énézéyec; Soukiwa ic méŋ kerec. Keru iwac ai-guc héla gocmia kindindiŋa hicŋjimiye. ¹⁷ Hicŋjimiye ewa qeriaiguc yomuhuc niŋec; Nuaru héla gocmia imi haihaiyawac titiŋa méŋ ménda hezac. Imuac dimuhuc wammaŋ? ¹⁸ Imuhuc zéma zéyec; Ni yomuhuc wammaŋ, nuac hofi ama komora imi hericma kuneŋ yanda qelia méŋ meyacgéma nuac ai yawuŋac héla zéma iwawai hiabia imi moczoŋ imuaru haiwa hemac. ¹⁹ Imuhuc wamma nuac uŋanawac yomuhuc zémanŋ; Nuac qeri uŋana, iwawai ai yawuŋa sasalawac sécyu qolacgéma haiwa hezac. Imuac gi bénzéŋ tacnimma nene kulun nema ségiségi wamma kecbésémanŋ. ²⁰ Néŋ Anutunéŋ yomuhuc ézémac; Ic, gi imi niŋteŋgic qinŋteŋgicga qahac, deguc siŋiya guac qeri uŋaga guagicba iwawai qutulaniŋgéma haina hezac imi moczoŋ mérac wammac me? ²¹ Ic imuhucya imi eŋeyawac iwawai sasala tiloyu emma hezac, néŋ Anutuac muru imi saméŋ bipiyaguc ménda hemiyu keczac.

Ewa goro ménda wambésémanŋ.

²² Imuhuc zéma tohotoho ichéra énézéyec; Imuac néwécgeŋac yomuhuc énézéwa niŋgic; Kekecgina niŋac némac iwawai nemu, séwigina niŋac némac iwawai héimu imuac ewa goro ménda wammu. ²³ Kekec imi nene ogiczac. Waŋu séwigina imi malekugina ogiczac. ²⁴ Koeckoec nei imuac niŋgic, iwawai méŋ ménda héhimic wamma meanzu. Waŋu ama saméŋa me hofi

* 12:6: Girik aciguc; Asarion.

amaya méné ménda he énécmizac, néné kileñ Anutunéñ gumu énécmianzac. Ini imi nei kunéñ yanda ogicma eeginaguc wanzu. ²⁵ Sucginaiguc méréneñ ewa goro wamma kekecyat komodia méné mehorugimacac séc wanzac me? ²⁶ Iwawai komodia méné imuhucya hia mindinjiwésémañac séc qahac wañu dimuhuc ménéñac méné ewa goro wambésémañ? ²⁷ Baorac zariñac niñgic, imi dimuhuc yandianzu? Ieneñ ai ménda meanzu wañu hésa méné ménda meyacgéanzu wañu énézéwa niñgic, Ic kewu Solomonéñ maleku héiyec imuac edamuya moczoñ imi zariñ ménéñac asaha ogicmacac séc qahac wañec. ²⁸ Deguc keru orañguc qema oanzu zariñdac imuhucyawac Anutunéñ imuhuc hiabianec héi énécmianzac. Imuhucya imuhuc wañ énécmianzac iguc onac imi ogicqogic wamma ménda héiénécmimac me? O! ic embac, ninzéñ ninzéñgina imi komocdia dac. ²⁹ Ini némac iwawai newiñ zéma ewa goro ménda wammu, wañu imuac ménda zéwelecmu. ³⁰ Baecac ic enia ieneñ mia iwawai moczoñ imuhucya niñac wamma welecanzu. Onac Mañgocginanéñ ini iwawai imuac me imuac osizu imi bec niñdacazac. ³¹ Ini mia iwac héñgaleñ ama areña yanda imuac hochoc wammu. Imuhuc wañgic iwawai tosara imi torogema énécmimac. ³² Ic tuñ komora ini zénéñgina ménda hiriyu, Mañgocnéñ héñgaleñ ama areña yanda imi énécmimañ zé ewa hia niñzac. ³³ Iwawaigina haima soukiwa mihicñima maqeqeya ionac énécmigic. Gése tegictegira qahac kurumeñac buña mihicñima imuaru mia iwawai boña eñeña imi tigic hemac. Imuaru imi kowu nene

hosuru kenkenawac séc qahac, wañu gisic zinañgoc nemuac séc qahac. ³⁴ Iwawaigina boña eñeña hezac imuaru onac ewa singina heanzac imuac niñac imuhuc zézua.

Técgina nimma kecmu.

³⁵ Kembrañ ginaiguc rikungina zikima kifagina otorigic zeyunec nañkecmu. ³⁶ Ini imi ic tosara miñginanéñ zammaréñ meme ariac igucnec liliñgéma hama nagu qeyu focdac yacma nagu auwiñ zé mambéc kecanzu ésécnec wamma kecmu. ³⁷ Miñginanéñ hama kic hihi kecgic inicmaciguc welen qeqehéra imuhucya imi ségiségi ginaguc wammu. Hélañec énézéwa niñgic, miñginanéñ rikunja zikima namma énézéyu tagcic hosucginu hama welen qeénécmimac. ³⁸ Inéñ sinjiyawac 12 kilok me 3 kilok imuaru hama iniru imuhuc wamma kecmuiguc imi ségiségi ginaguc wammu. ³⁹ Ini ninzu ésécnec ama miñginanéñ némac naléiguc kowu nene hamu imi niñañeciguc awima taru amaya imi ménda hésemma embunec. ⁴⁰ Imuac niñ ini acguc técgina nimma kecmu. Ménda nimma kecmu nalé imuaru Icac Naña imi hamac.

⁴¹ Imuhuc zéyu Peteronéñ yomuhuc qesimiyec; Gi séséc ac imi nonac niñ sac zézanñ me nini moczoñ niñac zézanñ? ⁴² Zéyu Miñ Kewunéñ melezma zéyec; Wañu méréneñ ai ic niñkumu mimia zéma niñtegitic qinñtegiticaguc wamma miññawac welenqeqe ichéra galeñgé énécmima naléya ducñiyu séc nene yakaginawac buña méndéñ énécmiammac? ⁴³ Wañu miñginanéñ hama héñu imuhuc wamma keru, welen qeqe imuhucya imi ségiségiyaguc wammac. ⁴⁴ Ni hélañec énézéwa niñgic; Miñginanéñ ic imuhucya

† 12:25: Séwiga witiya.

imi iwawaiya moczoŋ galenġemac niŋac opocmac. ⁴⁵ Waŋu welen qeŋe icnėŋ imuhuc mėnda wamma ewa qeriaiguc enjeya miŋinanėŋ bėnzėŋ bėnzėŋ hamac zėma iwawai hėmbaoc wamma nema doku selia nema niŋgoŋ wamma welen qeŋe ichėra zėma embachėra hėnima unumac imi ⁴⁶ nalė mėŋ kic hihi mėnda wamma kecmac imuaru, waŋu kaiwe kiwa mėŋ mėnda nimma kecmac imuaru mia miŋinanėŋ hama bakia rėwėria melen mima ic ninzėŋ ninzėŋgina qahac iniguc momacnec onopocmac. ⁴⁷ Miŋinawac ewa siŋ imi dimuhuc hezac imi niŋtegicmaguc kilen tėcya mėnda nimma iwac ewa siŋa tohotoho mėnda wammac imi sasalanec qemac. ⁴⁸ Mėnda niŋtegicma haka biria wanzac imi efefia qemac. Iwawai sasala meyec iwac muru sasala memaŋ zė hocmac. Waŋu ai buŋa sasala kėsayec iwac muru imi iwawai sasala mihicŋimaŋ zė qesimimac.

⁴⁹ Ni baeciguc geric zėc gili-maŋ zė mayi. Waŋu bec zezaciguc nėmac iwawai mėŋ niŋac wammaŋ? ⁵⁰ Ni mėtėrė naec ai‡ mėŋ waŋ nėmmuac hezac. Qeri yėwėri dimuhucyanėŋ kilanzi nėmma keŋkeruguc yėwėri imi moczoŋ tecġėnėmmac! ⁵¹ Ini niŋgic ni baeciguc luae qeėnėcmimaŋ zė hayi tanec wanzac me? Ēnėzėwa niŋgic; Imi qahac, mėndėŋ ėnėcmimaŋ zė hayi. ⁵² Kecma ama momacgucac qeria igucnec ic embac mėra mėŋ kecma harėwėcnėŋ ėrėhėc hazėc waŋ ėrėcmigic ėrėhėcnėŋ harėwėc hazėc waŋ ėnėcmiyic mėndėŋ amuma kecmu. ⁵³ Maŋgocnėŋ naŋaguc, naŋanėŋ maŋgocyaguc, neŋgocnėŋ bėraraguc, bėraranėŋ

neŋgocyaguc, eraŋjyanėŋ eraŋjiyaguc hėndėŋ amuma aŋaŋ qacġė amumu.

⁵⁴ Imuhuc zėma toroqema zėyec; Ini hosusunėŋ konduŋ igucnec hayu hėmma kia focdac hamac zėgic imuhuc wanzac. ⁵⁵ Waŋu Saut baec kisia igucnec luhucnėŋ ėrėyu hėmma geriwiguc wammac zėgic imuhuc wanzac. ⁵⁶ Ic ikocginaguc ini baec kurumenac tanera imi hėŋtegicma dimuhuc nalė yomuac hakaginawac tanera imi mėnda niŋtegicanzu?

⁵⁷ Waŋu nėmac niŋac nėmac hakanėŋ solaŋa wanzac imi moacnec mėnda niŋġesianzu?

⁵⁸ Gi ic hazėcġaguc zėġėsigėsi icac muru kemmac imuaru hėnaiguc ara mindiŋimaŋ zė meefima luae ac zėmaoc. Imuhuc mėnda wanna, inėŋ ġėsigėsi ic iwac muru hėrėġėmma keŋu ġėsigėsi icnėŋ tėŋgiŋ ic ionac mėraginaiguc goporu tėŋgiŋ ic ieneŋ hėsa amaiguc giligėmma gopocbu niŋac. ⁵⁹ Ģėzėwa ninna, kitiwa melemma Toya[§] tetecġiawac mėŋ acguc moczoŋ mėnda melenŋa tecġėyu hia mėnda mama hawaŋ niŋac.

13

Ewa qerigina melemmu me humumu?

¹ Nalė imuaru tosanėŋ Yesuac muru hama Pilatonėŋ Galilaia ic embac tosara unuhumugic sacġinanėŋ mama ionac zucmanaŋ ġinawac sacguc momacnec sicsaoc wamma keŋec.* ² Zėgic Yesunėŋ acġina melemma zėyec; Ini imi Galilaia ic ieneŋ haka imuhucya mihicŋigic inicma niŋgic ieneŋ Galilaia ic tosara onogicma kėpėsic yanda waŋgic ėsėcnec wanzac me? ³ Ni ėnėzėwa niŋgic,

‡ 12:50: Mėtėrė naec ai; Ic hėŋgeŋa wėndaraiguc qeyu humumac imuac sėsėc ac wanzac.

§ 12:59: Girik aciguc; Lepton. * 13:1: Galilaia ic ieneŋ mulu ai mema naŋgic Pilatoac tėŋgiŋ ichėra ieneŋ hama unuhumugic ic zėma mulu yaŋac sacġinanėŋ momacnec sicsaoc wamma keŋec.

imi qahac, ewa qerigina ménda melemmuiguc moczoŋ yanda ini acguc imuhucyanec qahac wandacmu. ⁴ Waŋu ic embac 18 Siloam ama arenjaiguc awiawi ama hénggeŋa horua herec imi mama qeyu imuac bawaiguc humugic. Waŋu eneŋ ionac niŋgic késpedesigina imi Yerusalem imuac miŋhéra tosara ionac késpedesigina ogiczac éséc nec wanzac me? ⁵ Ni énézéwa niŋgic, imi qahac, moczoŋ yanda ini acguc ewa qerigina ménda melenjic imuhucyanec humuma qahac wandacmu.

⁶ Imuhuc zéma séséc ac mén yomuhuc zéyec; Ic méhénéŋ waiŋ aiiguc fik ic mén himiru heyu hama imuac gocmia niŋac horec, néŋ mén ménda mihicŋiyec. ⁷ Waŋu inéŋ imuac ai ic yomuhuc ézéyec; Ni ai yawuŋ haréwéc hama fik ic yomuac gocmia niŋac hocma héla ménda mihicŋianzua. Imuac ic hésa imi héina qahac wammac. Némac niŋac baec imi enjdac késama nammac? ⁸ Zéyu zéyec; Miŋ kewuna waina ai yawuŋ momacguc mén naŋu neŋ giŋgiŋaiguc baec imi éséma guwec haima héwiŋa héimaŋ. ⁹ Héiwa kecma bianjuc héla haimac niŋac, kilenjdac héla ménda haimaciguc nalé imuhucgeŋ zéna héiwa qahac wammac.

¹⁰ Waŋu Yesunéŋ Sabata naléiguc tocgotocgo ama ménjiguc emma ackuazéc ku énécmima naŋec. ¹¹ Waŋu ninzu, embac mén yawuŋ 18 imuac séc hafi uŋanéŋ késayu gemara momacnec licgémiyecac dindiŋanec nammacac séc qahac kecaŋec. ¹² Waŋu Yesunéŋ hémma zéyu hama kicginaiguc naŋu ézéyec; Embac gi hafi zepaga igucnec hulacgé géngéŋa wanzac. ¹³ Imuhuc zéma méria haimima zéweleru

embac iminéŋ imuarunec gemara mindiŋima dindiŋanec namma Anutu mepésiyec. ¹⁴ Tocgotocgo amawac galeŋnéŋ Yesunéŋ Sabataiguc hafi mehiaru énécmiyu hémma qeri biric nimma ic tuŋ yomuhuc énézéyec; Ai meme 6 hezac, imuac niŋ imuac suraiguc hagic mehiaru énécmimac, néŋ Sabataiguc imi qahac. ¹⁵ Imuhuc zéyu Miŋ Kewunéŋ melemma zéyec; Ic onac kiciguc welenj qeŋe ic ini sucgina igucnec méhénéŋ mén Sabata naléiguc eneya burumakao me doŋki héréma kemma doku ménda gumuanzac me? ¹⁶ Abarahamac bérara embac yomi Biria miŋinanéŋ késayu yawuŋ 18 ziki sipacyaguc kecaŋec. Waŋu Sabata naléiguc ziki sipacya imi hulac mimiawac ménda hezac? ¹⁷ Yesunéŋ imuhuc zéyu ic embac hazéc wammigic imi eneŋ moczoŋ niŋgic gamuginaguc waŋec, néŋ ic tuŋ yanda tosaraneŋ haka moczoŋ kuc buŋayaguc imi meyu hémma ségiségi waŋgic.

Héngaleŋ ama yandawac séséc ac.

¹⁸ Anutuac héngaleŋ ama arenja yanda imi némac iwawai éséc nec wanzac? Neŋ dimuhuciguc séc héima zémaŋ? ¹⁹ Imi mia, ic hésa mén qara zunzuaŋ imuac gocmia éséc nec, ic méhénéŋ gocmia imi momacguc mema kemma aiiguc himiru yandima ic yanda wamma naŋu nei sawaiguc kecaŋu imi eneŋ imuaru haecgina haigic.

²⁰ Inéŋ muŋguc toroqema zéyec; Ni Anutuac héngaleŋ ama arenja yanda imi némac iwawaiiguc séc héimaŋ? ²¹ Imi mia embac méhénéŋ saméŋ omaŋ zéma fulawa uha sasala† imuac qeriaiguc yis haiyu moczoŋ sécgémiyec éséc nec.

²² Waŋu Yesunéŋ Yerusalem kemmanj zé kemma hénaiguc ama arenja arenja, ama arenja kunej

† 13:21: Girik aciguc; Sata haréwéc imi 22 lita zézéya.

kuney séc lelegéma ackuazéc ku énécmimanec keñec. ²³ Wañu ic méñnéñ yomuhuc qesimiyec; Miñ Kewu, ic embac efefia dac humucac buña igucnec anjéñ tiénécmimac me? Imuhuc zéyu melemma zéyec; ²⁴ Énézéwa niñgic, embiñ zé wañgic ionac murunec sasalanéñ meselimuac séc qahac wammac, imuac niñac nagu komoraiguc embiñ zé seliseli wammu. ²⁵ Ama miñinanéñ yacma nagu héiyuguc ini sénganjen namma nagu imi qema Miñ Kewu nagu aunénécmima zégic, inéñ melemma yomuhuc énézémac; Ini dimuacnec imi ni ménda niñénécmizua. ²⁶ Imuhuc zéyu ini yomuhuc hénima zému; Nini wéségaiguc nene zéma kuluj neyiñ. Wañu gi nonac ama areñ imuac héná yandaiguc ackuazéc ku nénécminec. ²⁷ Zégic inéñ yomuhuc énézémac; Ni imi ini dimuacnec imi ménda niñénécmizua. Biria meme ic ini moczoñ néñgacgic. ²⁸ Yesunéñ toroqema zéyec; Abaraham, Isaka, Yakop zéma Anutuac tilij tilij ic moczoñ Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imuaru kecgic inicmu, inicma duña liliñgéma héñgic ini eñaoc imi nesi énécmimía wañu sénganjen hiñgacma imuaru zésiñac yanda wamma zécgina aric aric kima tacmu. ²⁹ Wañu ic embac eney baec wañgoña kemboñ qahac imuacnec hama Anutuac héñgaleñ ama areña yandaiguc tacma nene nemu. ³⁰ Niñzu, andu tosanaréñ walac wammu, wañu walac tosanaréñ andu wammu.

³¹ Wañu nalé imuaru Farisaio ic tosanaréñ hama Yesu ézégic; Hiñgacma ama areñ yomi waima kembésémañ. Herodenéñ gi gumañac zé wanzac. ³² Imuhuc zégic melemma zéyec; Kemma

haséñ kazu imi yomuhuc ézégic; Ni deguc zéma orañ uña biria nesi énécmima hafigina mehiaru énécmimaguc weruguc[‡] imi aina moczoñ metecgémañ. ³³ Néñ Anutuac tilij tilij icnéñ Yerusalem imuac sénganjeniguc humumacac séc qahac. Imuac ni deguc, orañ zéma weru imi hénana zénéñec imi kilendac tima kemmanjac hezac. ³⁴ Yerusalem, Yerusalem, Anutuac tilij tilij ic unuma onac muru méli énécmimía hocnéñ unuanzañ. Kuruc neñgocyanéñ qeñgaña bawaiñac eñeya merachéra tizozo énécmianzac éscnec ni guac nambérac hécga tocgé énécmimañ zé aina mewa hatac dahec wanzac? Néñ ini imuac ménda wañanjen. ³⁵ Héñgic amagina imi kisi wammac. Énézéwa niñgic, ini ni ménda némma kecgicnec nalé méñ hayu ini yomuhuc zéma legic héinémmu; Miñ Kewuac qaraiguc hahaya imi mérianjac.^{*}

14

Yesunéñ Farisaio ic méñac amaiguc emma tarec.

¹ Yesunéñ Sabata méñiguc Farisaio ic galengina méñac amayaiguc nene nemañ zéma eñec. Eñu tosanaréñ Yesuac awima nanjen. ² Wañu niñzu, imuaru iwac wésiaiguc ic méñ nénémériñ hicñjimimía méñ tarec. ³ Yesunéñ Farisaio ic qesiénécmimía zéyec; Sabataiguc hafi mehiaru énécmimía imi niñgic hia wanzac me qahac? ⁴ Imuhuc zéyu ieneñ acgina qaiyu tackecgic, Yesunéñ ic imi késa osimimía mehiaruma méliyu keñec. ⁵ Keñu Yesunéñ ac bakia melemma yomuhuc zéyec; Sugcinaiguc méñnéñ Sabataiguc naña me burumakaoyanéñ baec séséñiguc hiñgaczaciguc ménda héréyu érémac me? ⁶ Imuhuc

[‡] 13:32: Ac yomuhuc hénia méñ imi nalé ménda horugiyu. ^{*} 13:35: Leg 118:26

qesiyu ienenj ac bakia melemmuac səc qahac wanjec.

⁷ Héihéré énécmimia enenj tatac eneja kesa tacgic inicma séséc ac yomuhuc énézéyec; ⁸ Méjnéj zammarénjac ségiségiiguc héihéré énécmiyu kemmuiguc tatac enejaiguc ménda tacmu. Ic kunenj gi gogiczac méj héihéré miyu hawac niñac. ⁹ Hamaciguc miñina gi zéma i héihéré érécmiyec iminénj hama tatacga imi ic yomuac wai miwésémanj zéma gézéyu imuaru gi gamuga nimma tatac tetcgia hezac imuaru kemma tacbanj niñac. ¹⁰ Imuac héihéré géju kemma tatac tetcgiaiguc hezac imuaru tacbésémanj. Imuhuc wanna ic héihéré géjec iminénj hama guac zéma alana eri emma tacna zéyu momacnec tacgic ionac kicginaiguc eebipigaguc wambésémanj. ¹¹ Méjnéj méj eneyaoc mepési amuyu memamimac. Wanju méjnéj méj eneyaoc memaamuyu meem-mimac. ¹² Wanju miñina Yesu héihéré miyec iwac yomuhuc ézéyec; Gi gau komoc me mari-aiguc nene gumu énécmimanj zé alahécga, dac munahécga, sac kitichécga, zéma soukiwa ic ménda héihéré énécmiwésémanj. Imuhuc wambanjec ienenj imuhucyanec héihéré géjgic bakia guac lilingéyu késawanj niñac. ¹³ Imuac ségiségi hai énécmimanj zé maqeqeya, hena méria séléc sélécgia, purinj zéma kichilic ionac héihéré énécmiwésémanj. ¹⁴ Imuhuc wambésémanjiguc ienenj bakia melenj gémmuac səc qahac wammac. Imuac ninj gi zézé ségiségigaguc wambésémanj. Wanju kecma ic solanja ionac yacyac naléiguc bakia melenjéju mewésémanj.

Ségiségi ariacwac séséc ac.

¹⁵ Imuhuc zéyu momacnec tacgic sugcina igucnec méjnéj

ac imi nimma yomuhuc zéyec; Anutuac héngalenj ama arenja yandaiguc nene nemu imi enenj ségiségi mihicni énécmimia wammac. ¹⁶ Imuhuc zéyu Yesunénj yomuhuc zéyec; Ic méjnéj nene yanda gumu énécmimanj zé ic embac sasala héihéré énécmiyec. ¹⁷ Wanju imuac naléya ducniyu héihéré énécmimia ionac muru welenj qeqe icya mélimiyu kemma yomuhuc énézéyec; Hagic iwawai moczonj mézézénj gédacziñ. ¹⁸ Wanju ic embac moczonj yomuhucyanec hénima héikenjzé héihazé wandacgic. Ic walac walacnéj yomuhuc zéyec; Ni erac héihimic baec méj boj mezua. Zéwelec énécmizua, waina kemma ai imi hémanj zé wanzua. ¹⁹ Wanju méjnéj yomuhuc zéyec; Ni imi ai memeac burumakao iwa 10 boj mezua. Imuac kemma ai hia mezu me qahac batucgé énécmimanj zé wanzua. Imuac bénzénjac niñénna. ²⁰ Wanju ic méjnéj yomuhuc zéyec; Ni embacna degucmi mezua imuac hamanjac səc qahac wanzac. ²¹ Imuhuc zégic welenj qeqe icnéj lilingéma hama miñina ézéma hicniyec səc ézéyu nimma qeri biric nimma welenj qeqe icya yomuhuc ézéyec; Focdac tauñ imuac hena yanda zéma hena komora səc kemma ic maqeqeya zéma hena méragina séléc sélécgia zéma kichilic zéma purinj keczu səc onagicma hamu. ²² Wanju welenj qeqe ic inénj zéyec səc wandacma yomuhuc ézéyec; Miñna zézanj éséc wandaczua wanju tatac imi sasala hezacnec. ²³ Zéyu ézéyec; Hena séra tosara zéma deminj ginginja səc kemma ic embac qeriganénj moczonj héihéré énécmima amana imi kuaya qemu. ²⁴ Ni gézéwa ninna, becnecc héihéré énécmiyi ionarunec méjnéj méj nuac ohaihaina imi méj ménda

batucgéma nemac.

Yesuac tohotoho ic ionac haka silicgina.

25 Ic tun yandanéj Yesu méndacmima kenjic Yesunéj ionac lilingéma yomuhuc énézéyec; 26 Méjnénéj mén nuac muru hama imi enjeya nenjoc manjocya, iniñ merachéra, dac munahéra, naujhéra zéma enjeya kekec imi momacnec hazéc ménda wañ énécmimac iguc imi nuac tohotoho ic wammaçac séc qahac. 27 Méjnénéj mén enjeya ic héjgeña wéndara imi ménda huama méndac némmac imi nuac tohotoho ic wammaçac séc qahac. 28 Onarunec méjnénéj galen meme ama héjgeña horua mén memañac zé ninjaciguc inéj iwawai késakeczac iminéj ai imi moczoñ metecgémacac sécy a wanzac me qahac imi ninjésimañ zé walac soukiwa ménda tacma oloñnimmac me? 29 Imuhuc ninjési ménda wamma hénia sac meycgéma metecgémacac séc qahac wañu ic embac enéj hémma yomuhuc zédesi wammiwu niñac; 30 Ic yomi amaya meycgémañ zé aiya héniyec, néj metecgémacac séc qahac wañec. 31 Wañu ic kewu méjnénéj ic kewu mén qemañ zé yaréiguc kemmañ zéma walac tacma yaré ichéra 10 tausenj iminéj hazécya yaré ichéra 20 tausenjaçac hazac imi hia qemañac séc me qahac zéma ménda ninjésimac me? 32 Wañu niñu ménda sécgéyu hazécya lakec hamaneç nañu kua meme ic mélimima luae qemaoc niñac welecmimac. 33 Imuhucyanec onarunec méjnénéj iwawaiya moczoñ ménda waimaciguc nuac tohotoho ic wammaçac ac séc qahac.

34 Sei imi iwawai qacguc, néj siña qahac wañu némacnéj mindinçigic siñaguc wammaçac? 35 Imi mia baec aiiguc me guwec qahaiguc haimuac séc qahac wañu gililigic kendacmac. Gezacginaguc ieneñ ac imi nimmu.

15

Rama sohosohoya imuac qepain acya.

1 Takis meme ic zéma biria meme ic enéj moczoñ ackuazéc nimbiñ zéma hosucgémigic. 2 Wañu Farisaio ic zéma hénia acac kiwi ic enéj andé lukuc qema yomuhuc zégic; Biria meme ic héihéré énécmima iniguc momacnec nene nezac. 3 Zégic Yesunéj qepain ac yomuhuc énézéyec; 4 Onarunec mérénéj rama 10 kesa keru sugcina igucnec méjnénéj sohozaciguc, 99 imi qézézac baeciguc wai énécmima momacguc sohozac imuac mihicñimacac séc ménda kemma hocmac me? 5 Wañu mihicñimaciguc ségiségi wamma huama hamac. 6 Wañu amaiguc hama alahéra zéma ama areñ momachéra héihéré énécmima yomuhuc zémac; Ramana mén sohoyu mihicñizua. Imuac niguc ségiségi wanni. 7 Énézéwa niñgic, imuhucyanec biria meme ic méjnénéj ewaya melenju kurumenjiguc ségiségi kunenj yanda hicñimac. Wañu ségiségi iminéj ic solañ 99 ewa qerigina melemmuac ménda hezac ionac niñ ségiségi wañanzu imi ogicmac.

8 Embac méñac muru soukiwa 10* hemiyu sugcina igucnec mén sohozaciguc mihicñimañac zéma kifa otorima ama usuñma ménda hocma kecmac me?

* 15:8: Girik aciguc; 10 Dirakima, 1 Dirakima imi ic méñac ai meme méñac ai boñawac séha, néj ic méjnénéj embacya memañac zé 10 Dirakima hésaiguc qererema mianjic. Imuac soukiwa yomi imi soukiwa enomia qahac.

Imuhuc wamma keñkecma mi-hicñimaguc hochoc ai imi waimac. ⁹ Mihicñizaciguc alahéra zéma ama areñ momachéra héihéré énécmima, Niguc ségiségi wanní, ni siliwa soukiwa momacguc sohoýu hocma mihicñizua, zéma énézémac. ¹⁰ Énézéwa niñgic, hénia imuhucyanec biria meme ic méñnéñ ewaya melenju Anutuac kua meme uña ionaru ségiségi yanda hicñi énécmimac.

¹¹ Imuhuc zéma Yesunéñ muñguc toroqema zéyec; Ic méñaru nanjheréra keroc. ¹² Keríc munianéñ mañgocya yomuhuc ézéyec; Mañgoc, guac iwawaiga imuarunec nuac buña hezac imi nénna. Imuhuc zéyu mañgocyanéñ iwawai imi méndémma érécmiyec. ¹³ Wañu ai meme sasala ménda keñu munayanéñ iwawai moczoñ haima soukiwaya mema baec méñiguc lakec kemma imuaru kaiziliwen wamma iwawaiya imi moczoñ eñdac sicsaoc gilidarec. ¹⁴ Gilidaru qahac wañu baec imuaru béti yanda hicñiyec. Hicñiyu inéñ maqeqeya wamma iwawai niñac wamma horec. ¹⁵ Hocma ama areña yanda imuac minjina ionarunec méñac muru qékétama keru inéñ ic imi beric galenjí énécmimac niñac baec kisiaiguc mélimiyu keñec. ¹⁶ Kemma nene beric enej neañgic† imi neyu tomenja hélaguc wammac niñac niñec. Wañu méñnéñ méñ iwawai méñ ménda miyec. ¹⁷ Imuac ewaya melemma yomuhuc niñec; Mañgocnawac ai ichéra imi daheac séc sasala kecma nene negic sécgé énécmiyu saméñaguc heanzac, wañu ni you béti wamma humumañ zé wanzua. ¹⁸ Ni yacma mañgocnawac kemma yomuhuc ézémanj; Mañgoc ni

kurumen‡ zéma guac kicgaiguc haka biria wanji. ¹⁹ Degucmuacnec hénima guac nanja zénémmuac séc ménda wanzua, imuac nuac niñ ninna soukiwa ai icga wammañ. ²⁰ Imuhuc zéma nimma inéñ yacma mañgocyawac muru lilingéma keñec. Kemma lakec hama nanjunec mañgocyanéñ i héñtegicma wéséniniñ wamma usunec kemma ewayaiguc giliyu meyu tétécgéma kiric nemiyec. ²¹ Kiric nemiyu nanjanéñ yomuhuc Mañgoc ézéyec; Ni kurumen zéma mañgocna guac muru késpedes mihicñiyi. Deguc muacnec nuac niñ guac nanja zénémbésémañac séc ménda wanzac. ²² Imuhuc ac zéyec. Wañu mañgocyanéñ welenj qeqe ichéra yomuhuc énézéyec; Maleku hiabia mema hama héimima méria merawaiguc binenj haimima hénia usuya héimigic. ²³ Wañu kemma burumakao merawa halécyaguc méñ héréma hama qegic oma nema ségiségi wanní. ²⁴ Nanja yomi humuyec, néñ qelizac, wañu sohoýec, néñ hicñinénzac imuhuc zéyu, nimma ségiségi wanjic.

²⁵ Wañu méréc merac nanjanéñ aiiguc kecma lilingéma hama ama hosuraiguc hama legic hirigic imuac héténja niñec. ²⁶ Nimma welenj qeqe ic méñac qaru hayu qesimiyec; Haka wanzu imi némac niñ? ²⁷ Qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Guac muna-ganéñ yanj hafi qahac, néñ hia lilingéma hayu mañgocganéñ burumakao merawa halécyaguc méñ qezac. ²⁸ Imuhuc zéyu inéñ qeri biric wamma ménda emmañ zé wañu mañgocyanéñ mama zéwelecmiyec. ²⁹ Wañu inéñ melemma mañgocya yomuhuc ézéyec; Ni yawun sasala welenj qegémma guac kuaga tohoma

† **15:16:** Zipilalec aciguc; Carob icac gocmia neyec. ‡ **15:18:** Anutu kurumenjiguc kecanzac iwac mia imuhuc zéanzu.

kecanzua, nêñ nuac imi ala hécna iniguc aria mewiñ niñac noniñ merawa méñac méñadadac nêñnec. ³⁰ Wañu nanja yomi guac iwawaiga mema kemma héna yanda embac iniguc nedacma liliñgéyu iwac niñ wamma burumakao merawa halécyaguc méñac qezañ. ³¹ Imuhuc zéyu manjocyanéñ yomuhuc zéyec; Gi imi nalé séc niguc kecanzañ imuac nuac iwawai imi moczoñ guac wanjac. ³² Wañu guac munaga yominéñ humuyec, nêñ qelizac. Sohoyec, nêñ hicñi nêñzac. Imuac neñañ zézé ségiségi wamma ariac wambiñac hezac.

16

Ama galeñ biriawac qepain acya.

¹ Yesunéñ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ic soukiwa yandayaguc méñac ama galeña méñac kerec. Wañu ai ic iminéñ miñinawac iwawaiya eñ auanzac zégic miñinanéñ niñec. ² Nimma miñinanéñ ic imi héihéré mima ézéyec; Guac ac zégic ninzua imi némac ac? Ama galeñ ai imi munjuc ménda mewésémañ, imuac ai dimuhuc galeñ menec imuac héña imi oma néña. ³ Imuhuc zéyu ama galeña imi qerianéñ yomuhuc niñec; Miñinanéñ ama galeñ ai imi nuagiru dimuhuc wammañ? Usuñna qahac imuac baec ésémañac séc qahac. Wañu iwawai niñac welecmañ zé gamuna ninzua. ⁴ Owec! Némacac wammañ imi niñasarizua. Imuhuc wamba aina nuagimac imuac andiaiguc ieneñ eñañ amaginaiguc ni héihéré némmu. ⁵ Inéñ imuhuc zéma ic embac miñinawac taséya he énécmizac séc unuruyu ic méñ walac hayu yomuhuc qesimiyec; Guac muru miñnawac taséya

dahec hegénzac me? ⁶ Qesiyu zéyec; Oliwa hénéñ baña yanda 100* meyi. Imuhuc zéyu zéyec; Focdac tacma you guac tasé kiwiga yomi mema 50 imi sac ona heyu. ⁷ Zéyu tecgéyu ic méñac qesimiyec; Gi guac muru tasé dahec hezac? Qesiyu zéyec; Wit padi gésé yanda 100 meyi. Imuhuc zéyu zéyec; Gi tasé kiwiga yomi mema imuaru 800 sac ona hemac. ⁸ Miñinanéñ ama galeñ biria iminéñ ai imi imuhuc niñtegic qinñtegicyaguc meyu mepésimiyec. Imuac, baec yomuac nambérac héra eneñ baec yomuac asac mararañac nambérac héra onogicma eñañ hicñisai sugcinaiguc niñtegic qinñtegic ginaguc ai meanzu. ⁹ Imuac yomuhuc zéwa niñgic; Baecac soukiwa iminéñ alahécgina méra énécmigic baecac iwawai imi qahac wammac nalé imuaru kekec hémbénaña ama imuaru héihéré énécmimu. ¹⁰ Méñnéñ méñ ai komodiawac hélanec meanzac iminéñ ai kunéñ yandawac imuhucyanec hélanec memac. Ai komodiawac ikoc ikoc wañanzac iminéñ ai kunéñ yandawac imuhucyanec ikoc ikoc wammac. ¹¹ Ini baecac iwawai méraginaiguc haigic hélanec ménda galeñ géanzuiguc méréñéñ iwawai héla méraginaiguc hai énécmimac? ¹² Ini ic tosara ionac iwawai hélanec ménda galeñ géanzuiguc méréñéñ eñañ buña énécmimac. ¹³ Welenqeqe momacnéñ miñ kewu éréhéc welen qeérécmimacac séc qahac. Imuhuc wammaciguc méñac hazéc wammima méñac eeya héimimac. Wañu méñac niñu eñaña wañu méñac niñu mamaya wammac. Imuac ini baecac iwawai zéma Anutu momacnec mepési érécmimuac séc qahac.

¹⁴ Farisaio ic, soukiwa niñac hémbaoc wawaña, ieneñ imi

* 16:6: 800 galon (3,000 litera) imuac séc.

moczon nindacma desimigic. ¹⁵ Desimigic Yesunéj yomuhuc énézéc; Ini enaoc ic embac kicginaiguc mepési amuanzu. Wanju Anutunéj ewa qerigina ninzac. Wanju ic embac sugginaiguc mepési énécmiyu enéja wanzu, néj Anutuac kiwaiguc imi ewa lolonaguc wammac. ¹⁶ Héna ac zéma Anutuac tilij tilij ic ionac naléya imi éréma Yohane hicijyu tegéyec. Imuac andiaiguc éréma deguc Anutuac héngalen ama arena yandawac buja suruc hiabia énézégic icya embacya imuaru seliseli wamma kerejanzu. ¹⁷ Baec kurumej imi hia aulangémac, néj héna ac imi kiwi kiticya méj ménda qahac wamma hélaguc wandacmac. ¹⁸ Mérénéj iniña waima embac méj mezac imi kaisero wanzac. Mérénéj embac waimimia imi mezac imi imuhucyanec kaisero wanzac.

¹⁹ Baec méju soukiwa ic méj kerec. Inéj maleku qouc qoucgia zéma maleku qara linéj hiabia imi héima naléya naléya kekec qaqlula kecajec. ²⁰ Wanju soukiwa ic iwac deminac nagu andiaiguc welec welec ic méj kerec. Qara imi Lazaro. Wanju inéj wizi selianéj kima hoturumiya imuaru heajec. ²¹ hema soukiwa ic iwac zae igucnec nene boporona mayu nemañ zé wamma heajec. Imuacnec sac qahac, kazu enéj acguc hama wiziya bézéangic. ²² Wanju kenkecma welec welec ic imi humuyu kua meme uña enéj wagicma emma Abaramac qéhéréñaiguc opocgic taru soukiwa ic imuhucyanec humuyu téngégic. ²³ Inéj humumia ionac baec dumunaguc qenzen manzej nimma kiwa hima héju ou lakecnec Abaramac taru iwac qéhéréñaiguc Lazaro taru irirec. ²⁴ Iricma yomuhuc zéyec;

Manjocna Abaramac wéséga ninnémma Lazaro mélina méria susurianéj dokuiguc tindunéja hama ezelañaiguc héiyu sanzej qeyu. Ni you geric bélan qeriaiguc qenzen manzej yanda qezua. ²⁵ Imuhuc zéyu Abaramanéj ézéc; Merac, gi imi baeciguc kecnc imuaru iwawai hiabia géju késa kecna, Lazaronéj qenzen manzej qeriaiguc kerec imi niñyacgévésémañ. Deguc ic yomi ewaya mehiaru miyu taru gi imuaru imuhucyanec qenzen manzej qema keczañ. ²⁶ Imi sac qahac, nini zéma ini sucninaiguc sia yanda haiyu hezac. Imuac niñac yomuacnec imuaru kembiñ zé wanzu enéj kemmuac séc qahac. Wanju imuacnec you hawin zé wanzu ieneñ acguc hamuac séc qahac. ²⁷ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Imuhuc wanju manjoc welecgémba ninnémma, Lazaro mélimina nena manjocnawac amaiguc kemmac. ²⁸ Ni dacmuna hécna méra méj keczu imi énézémac. Qahac wanju kecma qenzen manzejac geric sia yomuaru ieneñ acguc hawu niñac. ²⁹ Imuhuc zéyu Abaramanéj zéyec; Ionac muru Moseac héna ac zéma Anutuac tilij tilij ic ionac kiwi téréya he énécmizac, waina imuac olongic nimmu. ³⁰ Zéyu ara melemma zéyec; Imi qahac, manjoc Abaramac, humuc ic ionarunec méhénéj lilingéma kemma énézémaciguc kilenjac nimma ewagina melemmu. ³¹ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Mose zéma kua meme ic ionac kuagina ménda tohozuiguc humuc ic ionac murunec méhénéj qelima kemma hinocgé énécmimaciguc ménda ninzénjému.

17

Haka birianéj ainina mebirianzac.

1 Imuhuc zémaguc Yesunéh tohotoho ichéra yomuhuc énézýec; Manambatuc imi qahac wammacac séc qahac. Wañu méñnéñ méñ manam batuc mihicñi énécmianzac imi saecyaguc. ² Nambérac komoc komoc yomuhucya sugcina igucnec méñ manam batuc wammima mebirimacac hezaciguc imuac bakia ménda mema hoc yanda déméñaguc zikimima nañgémigic konduniguc hiñgacmac iminéñ séc méñ efefia wammac. ³ Imuac eñac galeñ meamumu. Guac ninzéh ninzéh dac munahécga ionarunec méñnéñ késpedes wañu ac zémimu. Wañu ewaya melemmaciguc késpedesya imi waiwésémañ. ⁴ Kaiwe momacgucac qeriaiguc hatac 7 haka biria wamma guaru hatac 7 munçuc munçuc hama ewa qerina melenzua zéyu kileñdac késpedesya imi waidacbéémañ.

⁵ Wañu Yesunéh imuhuc zéyu, Yesuac Méliméli ic ieneñ Miñ Kewu yomuhuc ézégic; Ninzéh ninzéhñina meyandi nénécmiwésémañ. ⁶ Imuhuc zégic melemma zéyec; Ninzéh ninzéhñina imi delañ gocmiawac sécyá komodia he énécmiyu, sañsañ ic yomuac héréma kemma konduniguc hiñgacma nañna zéna iminéñ guac ac imuhuc bec tohowacnec.

⁷ Welen qeçe icga méñ kinonñnéñ baec ai éséanzac me rama galeñgéanzac imuhucya késa keczuiguc onarunec méréñéñ ic imi ai igucnec lilingéma hayu hama hosuçñu tacma nene newésémañ zéma ézémac me? ⁸ Qahac, imuhuc ménda zéma newécgeñac yomuhuc ézémac; Rikuñga zikima nenena ohaima welen qenénna. Gi imi ni newa tecgéyuguc newésémañ. ⁹ Wañu

welen qeçe icnéñ zézac séc tohoma wañu, miñinanéh ewa hia ac wammimac me? Qahac imuhuc ménda wammac. ¹⁰ Imuhucyanec ini acguc ai zéénécmimia imi moczoñ wandacmuiguc yomuhuc zédacmu; Nini imi welen qeçe eñomia. Nonac ai buña mewinçac zézéya hezac imi mia meziñ.

¹¹ Yesunéh Yerusalem kemman zé Galilaia zéma Samaria baec sugiraiguc keñec. ¹² Keñkecma ama areñ komora méñiguc kereñu wizi selia warihaguc ic méra érehécnéh Yesu mihicñima lakec nañgic. ¹³ Namma ewagina megic eñu yomuhuc qacma zégic; Kiwi ic Yesu, nonac niñ wéséga wañu! ¹⁴ Zégic inicma énézýec; Ini kemma séwigina hofac oo ic énézégic hémmu. Imuhuc zéyu nimma kemma hénaguc solaña wandacgic. ¹⁵ Wañu ionarunec méñnéñ hiaruyec imi hémma lilingéma ewaya kuney yandanec meyacma Anutu mepé qepési wañ mimanec hayec. ¹⁶ Hama Yesuac hénayaiguc mama siggéma pakaya baeciguc héima ewa hia ac ézýec. Wañu ic imi Samaria ic. ¹⁷ Wañu Yesunéh qesimima zéyec; Ic 10 moczoñ hiaruzu, néñ ic 9 imi dimia? ¹⁸ Ic enia yomi qahac wañu Anutu mepésimañ zé méñnéñ méñ ménda hayu hénzua. ¹⁹ Imuhuc zéma ic imi yomuhuc ézýec; Yacma kenna, guac ninzéh ninzéhganéh angéñga tizac.

²⁰ Farisaio ic tosanéh Anutuac héngalen ama areña yanda imi némac naléiguc hamac niñac Yesu qesimigic, inéh yomuhuc melemma zéyec; Anutuac héngalen ama areña yanda imi héhénac séc ménda hamac. ²¹ Imuac you taczac me eri taczac imuhuc zéwinçac séc qahac. Anutuac héngalen ama areña yanda imi sugcinaiguc* taczac.

* 17:21: Me; qeriginaiguc.

22 Imuhuc zéma toroqema toho-toho ichéra yomuhuc énézéyec; Nalé méñ hayu ini Icac Naña iwac naléya momacgucdac hémbiñ zé ewa ewa wammu, wañu ménda hémmu. 23 Nalé imuaru ic embac eneñ, Héngic you taczac. Héngic, eri taczac zému, néñ ini ménda keñ inicmu me ménda méndac énécmimu. 24 Piliticnéñ asariyu kurumeñac bawaiguc néwécnec néwéc moczoñ asarianzac ésécnec Icac Nañanéñ naléyaiguc† imuhucyanec hayu héndacmu. 25 Wañu inéñ walac walac qenzerñ manzerñ sasala hicñimiyu niñu nalé yomuac hicñisainéñ andé qemimu. 26 Icac Naña iwac naléya hayu haka Noawac naléyaiguc hicñiyec imuhucyanéñ hicñimac. 27 Ic embac ieneñ nene zéma doku selia siña nimma nema icnéñ embac meyu embacnéñ ic mema kecñic Noanéñ zéic yanda qeriaiguc eñec. Eñu doku luma unuma hoturu énécmidarec. 28 Wañu nalé imi imuhucyanec Lotac naléya ésécnec wammac. Lot kerec imuaru ic embac eneñ nene zéma doku seli nema nénnagémba wamma iwawai himicma amagina megic. 29 Imuhuc memaneñ nanñic, Lot inéñ Sodom ama areña imi waima keñec kaiwe imuaru, kurumeñ igucnec geric zéma salfanéñ kia yanda ésécnec mama unuyu qahac wandacñic. 30 Icac Naña hicñimac nalé imuaru haka imuhucya hicñimac. 31 Nalé imuaru ic méñnéñ ama qahaiguc nammaciguc iwawai ama qeriaiguc hezac imi memañ zé ménda mama emmac. Ic méñ aiguc nanzac imi acguc iwawai méñ niñac ménda liliñgéma kemmac. 32 Ini haka Lot iniñawac muru hicñiyec imi niñyacgému. 33 Méñnéñ méñ eñeya kekecy

añgé timañ zé wañu kekecy imi sohomac, néñ méñnéñ kekecy waimac iminéñ kekecy añgé timac. 34 Énézéwa niññic, siñi imuaru ic éréhéc ekawu gau heyic méñ késama méñ waimac. 35 Embac éréhécnéñ hoc hilañanéñ wit gocmia hézézama taric méñ késama méñ waimac. 36 Ic éréhécnéñ baec aiguc keric méñ késama méñ waimac. 37 Imuhuc zéyu qesimigic; Miñ Kewunina, imi baec dimuaru hicñimac? Wañu Yesunéñ melemma zéyec; Qamoc hemac imuhucgeñ mia kunta tocgému.

18

Zéwelecac qepañ ac.

1 Nalé séc zéwelecma kucmama ménda wammu niñac Yesunéñ qepañ ac yomuhuc zéma énézéyec; 2 Ama areña yanda méñiguc zégésigési ic méñ kerec. Inéñ Anutu ehéihéi ménda wammianec. Wañu ic embac ionac imuhucyanec eegina ménda héianec. 3 Wañu ama areña yanda imuaru embac malé méñ kerec. Inéñ hatac sasala gésigési ic iwac muru kemma yomuhuc zéma welecmanec; Héna aciguc zésolanjima nuac hazécna kitiwa wammiwésémañ. 4 Imuhuc weleru suraiguc inéñ ara nimmanñ niñ ménda wañec, néñ imuac tetecgiaiguc i eñeyaoc yomuhuc zéma niñec; Hélacnec, ni Anutuac niñac zénéñna ménda hirianzac. Wañu ic embac ionac ehéihéi ménda wañ énécmianzua. 5 Néñ embac malé yomi zézé meme wañ néñanzac imuac hazécyawac kitiwa memiwa munñuc ménda hama pipinémmac. 6 Séséc ac imuhuc zéma Miñ Kewunéñ énézéyec; Gésigési ic birianéñ ac zézac imuac gezac qema niññic.

† 17:24: Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc; naléyaiguc imi ménda hezac.

7 Waṅu Anutunina hiabianéṅ eṅeya gési énécmimia eneṅ sinjiya sinjiya kaiweya kaiweya qacma welecmigic ménda niṅénécmimac me? Inéṅ seli seli wamma hia qeṅqetali waṅ énécmimac me? 8 Énézéwa niṅgic, inéṅ acgina focdac niṅénécmimac. Waṅu Icac Naṅa hamac imuaru inéṅ baeciguc ninzéṅ ninzéṅ komodia méṅ he énécmiyu hia inicmac me?

9 Waṅu ic embac eṅaṅ haka niṅac nimma dindiṅa zéma ninzéṅgéma ic embac tosara memaénéc mianzu ionac niṅ Yesunéṅ séséc ac yomuhuc énézéyec; 10 Ic éréhécnéṅ zéwelecbic zé ocmuṅ téréyaiguc eṅoc. Iorarunec méṅnéṅ Farisaio ic, waṅu méṅnéṅ takis meme ic. 11 Farisaio ic iminéṅ namma eṅeyawac yomuhuc zéma zéwelerec; Anutu, ni imi ic tosara ikoc waṅ énécmima iwawai onagicanzu imuhucya, me biria meme ic, me kaisero ic, me takis meme ic yomuhucya éséc nec qahac imuac niṅ guac ewa hia ac gézézua. 12 Ni imi Sonda séc ai meme éréhécné nene zikima zéwelecanzua. Waṅu imi sac qahac iwawai mema méndémba 10 waṅu sugcinaiguc momacguc imi guac buṅa zéma haigéṅanzua. 13 Waṅu takis meme ic iminéṅ lakecnec namma kiwa hima Anutu hémmanṅ zé osima eṅeya tétécyā qema yomuhuc zéyec; Anutu wéséniniṅ waṅ nénna ni imi kápésic ic. 14 Zéwa niṅgic, méṅ eṅeyawac mema eṅu Anutunéṅ memamimac. Waṅu méṅ eṅeyawac mema mayu Anutunéṅ meemmimac. Hénia imuac niṅ Farisaio ic qahac, néṅ takis meme ic iwac mia Anutunéṅ wésia nimmima solanṅa zéyu nimma liliṅgéma kenec.

15 Ic embac eneṅ Yesunéṅ mérianéṅ osiéncmimac niṅac

merac komoc komoc onagicma hagic tohotoho ichéra eneṅ zéqetali waṅ énécmigic. 16 Waṅu Yesunéṅ merac komoc komoc imi unuruyu hosuru hagic yomuhuc énézéyec; Waigic nambérac nuac muru hamu, ménda qetali énécmimu. Anutuac héngaleṅ ama areṅa yanda imi imuhucya ionac buṅa wanzac. 17 Ni hélac nec énézéwa niṅgic, méṅnéṅ Anutuac héngaleṅ ama areṅa yanda imi merac komocac séciguc ménda tétécgémaciguc imuaru emmacac séc qahac.

18 Imuhuc zéyu galeṅ méṅnéṅ yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic hiabia, ni néma haka wamma kekec hémbénaṅa imi mératéc késamaṅ? 19 Zéyu zéyec; Gi dimuhuc nuac niṅ hiabia zénénzanṅ? Tosara qahac, néṅ Anutu momacgucnéṅ sac hiabia wanzac. 20 Gi hénā ac imi ninzanṅ, kaisero ménda wambésémaṅ, ic kekecyā ménda qehumu wésémaṅ, kowu ménda mewésémaṅ, héipuc ac zémaṅ zé ikoc ac ménda zéwésémaṅ, neṅgoc maṅgocga eegira héiwésémaṅ.* Imuhuc hezac. 21 Imuhuc zéyu ara melemma zéyec; Imi mia ni komocna iguc nec tohoanzua. 22 Imuhuc zéyu nimma Yesunéṅ yomuhuc zéyec; Haka hiabia momacgucnéṅ guaru ménda hezac. Kemma iwawai hegénzac imi moczoṅ haina boṅa géṅgic mema ic maqeqeya méndéṅ énécmina. Imuhuc wanna kurumeṅ amaiguc guac muru iwawai héla hiabia hegém mac. Imuhuc wammaguc hama ni méndacné nna. 23 Waṅu ic imi soukiwa zéma iwawai yéwéria hemiyu ackuazéc imi nimma ewa biric eṅeṅa waṅec.

24 Imuhuc waṅu Yesunéṅ hémma ewa biric yanda wamma yomuhuc zéyec; Ic soukiwa zéma hinac yanda ginaguc eneṅ Anutuac

* 18:20: Mmh 20:12, Hén 5:16-20

hén̄galeŋ ama areŋa yandaiguc kerembiŋ zé niŋyéwérima osimu. ²⁵ Yaŋ yanda kamelenéŋ godu kifañ̄aiguc ogicma kemmac imuac nimba hén̄zéŋa wan̄zac. Waŋu ic soukiwa yandayagucnéŋ Anutuac ama yandaiguc keremmac imuac nimba séc méŋ ogicma yéwéria wan̄zac. ²⁶ Waŋu ac imi niŋgic eneŋ yomuhuc melemma zégic; Imuhuc waŋu mérac késayu aŋgéŋ titi hia mi-hicŋimac? ²⁷ Zégic zéyec; Haihaka ic eneŋ wamma memuac séc qahac imi Anutunéŋ hia wamma memacac séc. ²⁸ Imuhuc zéyu Peteronéŋ yomuhuc melemma zéyec; Ninicna, nini iwawainina imi moczoŋ waima Miŋ Kewu gi méndac géŋan̄ziŋ. ²⁹ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Ni hélacnec énézéwa niŋgic; Anutuac hén̄galeŋ ama areŋa yanda niŋac ama geric, me iniŋa, me dac muna, me neŋgoc maŋgocya, me nambérac héra wai énécmiyec imi ³⁰ Baec yomuac naléyaisiguc sasala mesaima miyu memac. Waŋu kecma ama baec hémbénaŋa hahaya imuaru kekec hémbénaŋa imi késamac.

³¹ Yesunéŋ tohotoho ic 12 onagicma yomuhuc énézéyec; Niŋzu, nini Yerusalem kembiŋ. Kenni iwawai Anutuac tilin̄ tilin̄ ic eneŋ Icac Naŋa niŋac ogic hezac imi moczoŋ hélaguc wandacmac. ³² Icac Naŋa ic enia ionac méraginaiguc opogic gamu qeŋe wammima zébirimima sépécgémimu. ³³ Imuhuc wamma hihilocnéŋ qemaguc qehumugic ai meme haréwéc waŋu humuc igucnec qelima yacmac. ³⁴ Imuhuc zéyu niŋgic, néŋ tohotoho ichéra eneŋ ac imuac hén̄ia imi komodia méŋ ménda niŋasarigic. Imi mia musañ̄gé énécmimia waŋu ac zéyec imi ménda niŋasarigic.

³⁵ Yesunéŋ Yeriko ama ho-

suraiguc hayu kic hilic méŋnéŋ hén̄aiguc iwawai niŋac welecma tarec. ³⁶ Inéŋ ic tuŋ méŋ ogicma keŋgic hétéŋ nimma hén̄ia qesiénécmiyec. ³⁷ Qesiyu Nazarete Yesunéŋ hama keŋzac imuhuc zégic niŋec. ³⁸ Imuhuc zégic kic hilicnéŋ qacma zéyec; Dawidiac qeli Yesu, gi nuac niŋ ewa biric wanna. ³⁹ Imuhuc waŋu, ic tosara walac walac keŋgic eneŋ ic imi qetalimima ac waima tacmac niŋac ézégic. Waŋu inéŋ muŋguc yanda qacma, Dawidiac qeli, gi nuac niŋ ewa biric wanna! zéyec. ⁴⁰ Qaru Yesunéŋ namma wagicma hamu niŋac énézéyec. Waŋu inéŋ hosuraiguc hayu qesimiyec. ⁴¹ Némac iwawai waŋgémmaŋ niŋac wan̄zaŋ? Zéyu zéyec; Miŋ Kewu ni kicna hima hémmaŋ zé wan̄zua. ⁴² Zéyu Yesunéŋ ézéyec; Héna, guac niŋzér niŋzérŋanéŋ gi mehiaru géŋzac. ⁴³ Imuhuc zéyu focnec kiwa hima héŋec. Hémma Anutu mepésima Yesu méndacmiyu ic embac moczoŋ haka imi hémma Anutu mepésimigic.

19

Takis meme ic 3akaio.

¹ Yesunéŋ Yeriko ama areŋa keremma ogicma keŋec. ² Waŋu imuaru ic méŋ kerec, qara imi 3akaio. Ic imi takis meme ic kiwagina kerec. Waŋu ic imi hinac yandayaguc. ³ Inéŋ Yesu imi méré zéma kic tanera hémmaŋ zé waŋec. Waŋu ic imi ic hoton̄adac, imuac niŋac ic embac sasala naŋgic hémmacac séc qahac waŋec. ⁴ Waŋu inéŋ hémmaŋ zéma usuŋnec kemma hén̄a Yesu hama kemmac imuaru saŋsaŋ ic méŋ naŋu imuac qahaiguc eneŋ. ⁵ Eŋu Yesunéŋ imuaru hama kiwa hiyu eŋu hémma ézéyec; 3akaio, focdac mama hana ni deguc guac amagaiguc

giguc tacbic. ⁶ Imuhuc zéyu inéj focdac mama hama ségiségi wamma wagiru keñoc. ⁷ Ic embac tosanenéh iringma andéluku ac yomuhuc zégic; Inéj biria meme ic iwac amaiguc tachiarumañ zé enzac. ⁸ Wañu 3akaionéh namma Miñ Kewu yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu ninzañ, nuac iwawaina imi sura igucnec hésemma bakia imi ic maqeqeya énécmimañ. Ni méñac muru iwawai méj ikoc wañ énécmima wagiriiguc iwawai wagicma késayi imuac sécyá kemboñ qahac mesaima melené mimañ. ⁹ Zéyu nimma Yesunéh yomuhuc zéyec; Ic yomi acguc Abaramac qeli wanzac imuac niñ deguc añgéh tiénécmimia imi ama yomuaru hicñizac. ¹⁰ Icac Naña imi ic soho sohoya hocma mihicñima mehiarumañ zé hayi.

¹¹ Ic embac ienené ac imi nimma yomuhuc zéma niñgic; Yesu imi Yerusalem hazac imuac Anutuac héngaleñ ama arená yanda deguc mihicñi nénécmimac. Wañu imuhuc niñgic, séséc ac yomuhuc toroqema énézéyec; ¹² Ic eñeña méñnéj ic kewuac qac buña mema hamañ zéma buña memeac baec lakec heyec imuaru keñec. ¹³ Nalé imuaru welené qeque ichéra méra éréhéc unuruma siliwa soukiwa 10 énécmima yomuhuc zéyec; Soukiwa yominéh nénagémba ai galeñgéma me-manec kecgic ni lilingéma hamañ. ¹⁴ Wañu ic embachéra ienené hazéc wammima kua meme ic méj mélimigic andiaiguc méndacmima kemma yomuhuc ézéyec; Nini imi ic yominéh ic kewu wañ nénécmimac niñac ménda wañziñ. ¹⁵ Wañu tinduc ic eñeña imi ic kewu kumumigic kuc buña mema lilingéma hama siliwa énécmiyu késagic imi eneñ mesaisai ai dimuhuc megic imi hémmañ zéma unuruyec. ¹⁶ Héihéré énécmiyu ic

méj walac hayec iminéh yomuhuc zéyec; Miñ Kewu guac siliwa momacguc iminéh mesaiwa 10 wanzac. ¹⁷ Zéyu miñinanéh zéyec; Hia wannec! Welené qeque hiabia, geñ ai komodia imi ewaga hélanéj menec imuac ai memeac qac buñaga gémba ama arená yanda 10 galeñgévésémañ. ¹⁸ Zéyu tecgéyu andunéh hama zéyec; Miñ Kewu guac siliwa momacgucnéj mesaiwa 5 wanzac. ¹⁹ Imuhuc zéyu miñinanéh iwac imuhucyanec, Ama arená yanda 5 galeñgéma zéma ézéyec. ²⁰ Wañu ic méñnéj hama yomuhuc zéyec; Miñ Kewu, guac siliwa momacguc imi you, ni usunéh osowa heyec. ²¹ Imi mia gi ic qeri gericgaguc imuac niñ ni zénénna hiriyu imuhuc wañi. Gi imi ménda hainecac meanzañ. Wañu ménda himicnecac metocgo wañanzañ. ²² Imuhuc zéyu miñinanéh zéyec; Welené qeque biria ni geñga acga iminéhñec ac wañgémmañ. Gi imi nuac ninna neñ ménda haima mema ménda himicma metocgoanza me? ²³ Imuhuc ninneçiguc némac niñac nuac siliwa imi hofi amaiguc ménda hainec? Gi imuhuc wambaññec ni hama siliwa imi imuac héla kosiaguc mewinac. ²⁴ Imuhuc zéma ic tosara iwac qéhéréñaiguc nañgic ionac yomuhuc énézéyec; Siliwa momacguc imi wagicma ic siliwa 10 kesa keczac iwac migic késamac. ²⁵ Imuhuc zéyu melemma zégic; Miñ Kewu, iwac muru imi bec siliwa 10 hezac. ²⁶ Ni énézéwa niñgic, iwawai kesa keczac iwac imi muñguc yanda miyu késamac. Wañu iwawai ménda kesa keczac iwac imi komocdia kesa keczac imi acguc wagiru qahac wammac. ²⁷ Imuhuc zéma énézéyec; Wañu hazéchéna ni ic kewuac buña memañ niñac ménda wancic imi onagicma you hama kicnaiguc unuhumigic.

Yesunénj donkiiguc Yerusalem ekenec.

²⁸ Yesunénj ac imuhuc zéyu tegéyu Yerusalem kemmanac zé walac mema ekenec. ²⁹ Yesunénj baec bonja qara Oliwa imuaru Betfage zéma Betania ama hosucgiraiguc kemma tohotoho ichéra sucginaiguc éréhéc méli érécmima yomuhuc érézéyec; ³⁰ Ama areñ wéségiraiguc taczac imuaru kenjic. Kemma kereñjic donki merawa ic méñnéñ qahaiguc ménda emma tarec imi qatégic nanu hémmaoc. Hémma imi hulacma wagicma hamaoc. ³¹ Ic méñnéñ némac niñ hulaczaoc zéma qesi érécmimaciguc yomuhuc melemmaoc; Miñ Kewunénj imuac wanzac. ³² Wanju méli érécmimia ierenj kemma zéyec séc mihicñiyoc. ³³ Mihicñima donki merawa imi hularic imuac miñhéra ienenj zégic; Némac niñ donki merawa imi hulaczaoc? ³⁴ Zégic melemma zéyoc; Miñ Kewunénj imuac niñ wanzac. ³⁵ Imuhuc zéma donki imi héréma hama malekugira imuac qahaiguc haima Yesu ézéyic emma tarec. ³⁶ Tacma kenju tohotoho ichéra enenj walac andu kemma malekugina hetecgéma héná yandaiguc lémbécgic kenjec.

³⁷ Oliwa bonjaiguc haréma héná hinjac hinjara imuac hosuraiguc kenju tohotoho ichéra ienenj moczonj kiwi baec icnéñ ménda memeya sasala meyu héngic imuac niñac ségiségi wamma qacma Anutu mepésimigic. ³⁸ Mepésima yomuhuc zégic; Miñ Kewuac qac buña mema hazac, ✱ ic kewu imi ségiségiyaguc. Ou kurumenjiguc luae hezac, ou enenjaiguc edamuya hezac. ³⁹ Imuhuc zégic tunj ionarunec Farisaio ic tosanénj Yesu

yomuhuc ézégic; Kiwi ic guac tohotoho ichécgá qetali énécmína. ⁴⁰ Zégic melemma zéyec; Ic embac imi enenj acgina qaiyu kecgc, hoc sasala yominénj imuhuc qacmu.

⁴¹ Wanju Yesunénj Yerusalem hosuru hama ama arenja yanda imi hémma siarec. ⁴² Siacma yomuhuc zéyec; Gi nalé yomuac luaeac iwawai héñ tegicbanec hia wambacnec, kicga hilicgéyu musangé géñgénawac hezac. ⁴³ Nalé ducñiyu guac hazéchécgá ienenj hama demin mema lelecgé géñgic imuac me imuac séc kembinj zé osimu. ⁴⁴ Deguc gi Anutu hahayawac nalé imi ménda niñtegiczanj, imuac gi zéma guac nambérac hécgá deminnga qeriaiguc keczu imi gilicic mama unuyu hoc méñnéñ hoc méñac qahaiguc ménda waigic tacmac.

Yesunénj ocmunj téréyawac hénia zéau énécmiyec.

⁴⁵ Yesunénj ocmunj téréyaiguc emma nénnagémba ic imi moczonj nesi énécmiyec. ⁴⁶ Nesi énécmima yomuhuc énézéyec; Ac ménj yomuhuc ooyawac hezac; Nuac amana imi zéwelecac amaya wammac. ✱ *

⁴⁷ Yesunénj kaiweya kaiweya ocmunj téréyaiguc ackuazéc ku énécmiyu, hofac oo ic kiwagina ienenj zéma héná acac kiwi ic ienenj zéma ic embac ionac galenj hécgina ienenj Yesu imi qehumuwinj zé héná niñac hohoc ai megic. ⁴⁸ Wanju ic embac moczonj lelecgémima gezacgina haima niñgic imuac niñ héná ménj ménda mihicñima osigic.

20

Yesuac qac buñaya imi dimuacnec zéma qesimigic.

¹ Kaiwe ménjiguc Yesunénj ocmunj téréyaiguc ic embac buña

✱ 19:38: Leg 118:26 ✱ 19:46: Yes 56:7

19:46: Yer 7:11 Wanju ini imuhuc wanjic kowu

nene ionac banec ésécnec wanzac.

suruc hiabia imi zéau énécmima ku énécmiyu hofac oo ic ionac kiwagina zéma héna acac kiwi ic ienej qeriawac galej iniguc hosuru hagic. ² Hama yomuhuc zégic; Nénézéna ninni, gi haka imi némac qac bujaiguc meanzañ? Méréneñ qac buja imi géhec? ³ Zégic melemma zéyec; Ni acguc qesiqesi ménj qesiwa ini walac melenj néngicguc. ⁴ Yohaneac doku naec haka imi dimuacnec hayec? Kurumeñ igucnec me baec ic ionarunec? ⁵ Zéyu ieneñ ejaocnec eminimma zégic; Kurumeñ igucnec zéwiñiguc yomuhuc zémac; Imuhuc wañu némac niñ ic imi ménda ninzénggé migic? ⁶ Ic embac moczoñ Yohaneac niñ Anutuac kua meme ic zéma ninzénggézu imuac doku naec haka imi ic ionarunec zéwiñiguc ieneñ hocnéñ nénérimu. ⁷ Imuhuc eminimma yomuhuc melemma zégic; Dimuarunec hayec imi nini ménda ninziñ. ⁸ Imuhuc zégic Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ni acguc néma qac bujaiguc ai imuhucya meanzua imi ménda énézémanj.

Ai minina zéma soukiwa ai ic.

⁹ Imuhuc zéma ic embac séséc ac yomuhuc énézéyec; Ic ménéñ waiñ ai mema ai ic tosara soukiwa ai memu niñac ac zikima ai buña qeénécmima baec méniguc kemma nalé horua kerec. ¹⁰ Nalé ducñiyu waiñ ai imuac héla bakia migic memac niñac welenj qeqe icya ai ic ionac muru mélimiyec. Wañu ai ic enej welenj qeqe ic imi yéwéria qema eñ mélimigic lilingéyec. ¹¹ Lilingéyu muñguc welenj qeqe ménj mélimiyu ic imi imuhucyanec yéwéria qema gamu qeqe wammima eñ mélimigic lilingéyec. ¹² Lilingéyu muñguc welenj qeqe ménj mélimiyu hatac haréwéc wañec. Wañu ic imi imuhucyanec qema séwiya

mehirima sénganñen nesigic kenec. ¹³ Imuhuc wañgic waiñ ai minjanéñ yomuhuc zéma niñec; Dimuhuc wammañ? Nuac nañ sorocna yomi mélimañ. Ic yomi mia ehéihéi wammimu gezañ. ¹⁴ Wañu ai ic ieneñ ic imi hémma eñacnec eminimma yomuhuc zégic; Ic yominéñ mia kecma ai yomuac mératéc ic wammac imuac qehumuni iwac mératécya imi neñañ mératécnina wammac. ¹⁵ Imuhuc zéma nesimigic waiñ ai imuac sénganñeniguc kenju imuaru qegic humuyec. Wañu waiñ ai imuac minjanéñ dimuhuc wañ énécmimac me? ¹⁶ Inéñ hama ai ic imi moczoñ unuhumuma waiñ ai imi ai ic ménj énécmimac. Imuhuc zéyu ic embac ieneñ nimma yomuhuc zégic; Haka imuhucya ménda hicñiyu. ¹⁷ Yesunéñ ic embac inícma yomuhuc zéyec; Imuhuc wañu kiwi ooya yomuac hénia imi némac? Mericqe ic ieneñ hoc ménj héñara mema gilic kenkeña iminéñ ama wañgoñaguc ama imuac hoc oruha wañec.* ¹⁸ Ménéñ ménj hoc imuac qahaiguc maqeyu zéngédacmac. Wañu hoc iminéñ ic ménac qahaiguc mamac imi qoto-toriyu toma ésécnec wandacmac. ¹⁹ Imuhuc zéyu hénia acac kiwi ic zéma hofac oo ic kiwa enej ac imi eñañ niñac zéyec imi niñasarima focdac késawiñ zé wañgic, néñ ic embac ionac niñac zénéngina hiriyu waigic.

Takis haihaiyawac manam batuc.

²⁰ Imuac ieneñ hosuraiguc galeñ mema baec galeñnéñ galeñgémac niñac iwac méra bawaguc Yesu opocbiñ zéma kic galeñ meme ic méli énécmigic kemma ac képésiraguc ménj zéyu mihicñiwiñ zéma ic héla ésécnec ikocgina hoturuma galeñ megic. ²¹ Imuhuc

* 20:17: Leg 118:22

wamma qesimima zégic; Kiwi ic, nini ninni, gi ic héla, ic séwi tanecginawac ménda héñanzañ, wañu Anutuac ac hélacnec ku énécmianzañ. ²² Nini Kaisawac takis mimia imi hia wawañawac séc me qahac? ²³ Imuhuc zégic Yesunéh diwi qiwilingina imi niñtegicma yomuhuc zéyec; ²⁴ Soukiwa momacguc nézégic hémba, mérac irec ogic hezac? Zéyu zégic; Kaisawac. ²⁵ Zégic zéyec; Kaisawac buña imi Kaisawac mimu. Anutuac buña imi Anutuac haimimu. ²⁶ Imuhuc zéyu ieneñ ic embac kicginaiguc iwac képésira méñ mihicñimuc séc qahac wañec. Wañu iwac ac bakia niñac acgina qaiyu welicgégic.

Humuc igucnec qelima yacbiñ.

²⁷ Sadukaio ic ieneñ humuc igucnec yayac imi ménda hezac zéma niñzón géañgic. Wañu ionarunec tosraneñ Yesuaru hagic. ²⁸ Hama yomuhuc qesimigic; Kiwi ic Mosenéh kiwi yomuhuc oma nénécmiyec; Ic méñac daranéh embac mema qeli qahac kecma humuyu ic iminéñ* iwac qawéra† imi mema merac ic méñ mihicñiyu darawac buña wammac. ²⁹ Wañu ama areña méñiguc dac muna 7 kecgcic. Kecma walacginanéñ embac méñ mema qeli qahac kecma humuyec. ³⁰ Humuyu iwac andia zéma ³¹ andiawac andianéh embac imi meyec. Wañu imuhucyanec wamma dac muna 7 imi moczoñ qeligina qahac kecma humudacgic. ³² Wañu imuac andiaiguc embac imi acguc humuyec. ³³ Imuac 7 imi moczoñ embac imi megic imuac yacyacwac naléiguc embac imi sugcina igucnec mérac iniña wammac? ³⁴ Imuhuc zégic Yesunéh zéyec; Baecac hicñisai eneñ ic embac meamuanzu. ³⁵ Wañu ic embac ama baec

hémbénaña hahayawac buñahéra zéma humumia sugcina igucnec yacyawac buña qeénécmimia ieneñ imi ic embac ménda meamumu. ³⁶ Ieneñ imi yacyarawac buña wamma Anutuac nambérac wamma kua meme uña ésécnec kecmu imuac muñguc humumuac séc qahac. ³⁷ Mose acguc ic hésa waiyaguc imuac suruc oma Miñ Kewuninawac zéma Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu imuhuc zéma humuc igucnec yacyac hezac imi nénézéyec.* ³⁸ Héña imi yomuhuc; Ic embac Anutuac muru keczu imi moczoñ kekecginaguc. Imuac niñ Anutu imi ic humumia ionac Anutu qahac, néñ ic embac kekecginaguc ionac Anutu kecanzac. ³⁹ Héna acac kiwi ic ionarunec tosraneñ yomuhuc zégic; Kiwi ic, ac zézañ imi hélacnec! ⁴⁰ Wañu ieneñ iwawai méñac méñ muñguc qesimiwiñ zé niñyéwérigic.

⁴¹ Wañu Yesunéh ionac yomuhuc énézéyec; Dimuhuc ic embac eneñ Kristoac niñac Dawidiac qeli zéanzañ? ⁴² Legiciguc Dawidi eñeyaoc yomuhuc zéyec; Miñ Kewunéh nuac Miñ Kewuna yomuhuc ézéyec; ⁴³ Gi nuac hénaiguc tacnanec hazéchécga hénagawac duandiaiguc qutulangé énécmiwa guac héna titiya wammu.* ⁴⁴ Dawidinéñ Kristoac niñ Miñ Kewuna zéyec imuac dimuhuc iwac qelihéra wammac?

⁴⁵ Imuhuc zémaguc ic embac moczoñ nimma kegcic kicginaiguc Yesunéh tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; ⁴⁶ Héna acac kiwi ic ionac niñ técgina nimma kecmu. Ieneñ imi maleku horua héima keñha wammu niñac wañanzañ. Wañu nénagémba sombenjiguc yaizézé ac wañ énécmigic nimmu niñac wañanzañ. Wañu tocgotocgo amaiguc zéma ségiségi ariaciguc

* 20:28: Munianéh. † 20:28: Embac malé.

✧ 20:37: Mmh 3:6 ✧ 20:43: Leg 110:1

tatac eñeñaguc tacmu niñac wañanzu. ⁴⁷ Ieneñ embac malé ionac iwawai imi onagicma qécgéma ikocgina hoturu amuma zéwelecma ac horuanec zéanzu imuac niñ bakiagina yéwéria énécmimac.

21

Embac malé méñac seseyawac ara zéyec.

¹ Yesunéñ kic hima héñu soukiwa sasala he énécmimia ieneñ hama sese sokociguc sesegina haigic hiñgarec. ² Wañu imuhucyanec embac malé maqeqeya méñnéñ hama soukiwa pésiha éréhéc haiyu hiñgaru héñec. ³ Hémma yomuhuc énézéyec; Hélacnec énézéwa niñgic, Embac malé maqeqeya yominéñ ic tosara onogicma kunéñ yanda haizac. ⁴ Tosia ieneñ imi iwawai yanda he énécmiyu imuarunec mema haizu, néñ embac malé yominéñ mia kekecyawac komodia hemizac imi moczoñ mema hama haidaczac.

Ocmuñ téréyawac ara.

⁵ Ic tosaraneñ ocmuñ téréya imi hémma baña howi howia kunéñ yanda hiabia imi zéma iwawai mezeric zerira Anutuac buñawac haigic imuac welicgéma zégic. ⁶ Wañu Yesunéñ nimma yomuhuc zéyec; Nalé méñ ducñiyu ocmuñ téréya hénzu imi moczoñ netec qetecégic hoc méñnéñ hoc méñac qahaiguc ménda hemac.

Yéwéri hahaya imuac ara.

⁷ Imuhuc zéyu qesimigic; Kiwi ic, imuhuc zézan duña némac naléiguc haka imuhucya hiñjamac? Wañu haka imuhucya hiñjimanñ zé néma séséc walac hiñjiyu hémma niñtegiçbiñ? ⁸ Zégic zéyec; Ini manam batu-ciguc ménda keremmu niñac

técgina nimma kecmu. Ic sasalanéñ nuac qaciguc hama, Ni imi mia, nalé imi bec hoşuru hazac, imuhuc zému, néñ ménda tohomu. ⁹ Yaré me qeweloñ yanda hiçñizac zéma suruc zégic nimma zénéngina ménda hirimac. Haka imuhucya walac hiçñimacac hezac, néñ nalé tetcgia imi focdac ménda hamac. ¹⁰ Imuhuc zéma toroqema zéyec; Baec yanda méñac ic embacnéñ baec yanda méñac ic embac ionac, héñgaleñ ama areña yanda méñac ic embacnéñ héñgaleñ ama areña yanda méñac ic embac ionac unuwiñ zéma yacmu. ¹¹ Baera baera nañ yanda zéma nene béti yanda zéma hafi zepa warihaguc hiçñimac. Wañu haka tosara zénéñ hirihiriya zéma séséc yanda kurumeñiguc hiçñimac. ¹² Iwawai imi moczoñ ménda hiçñiyunec nuac qacna niñac méraginanéñ énépésima yéwéri énécmima toçotocgo amaiguc zéma hésa amaiguc onopocgic onagicma kemma ic kewu zéma baec galeñ ionac muru onopocgic nammu. ¹³ Wañu haka imi mia niñzén niñzénngina zéau énécmimu niñac hiçñi énécmimac. ¹⁴ Imuac ini némac acnéñ nezicgé amuwiñ zéma ewa qeriginanéñ walac ménda niñareñgému. ¹⁵ Héña imi mia neñ kuaginaiguc ac hai énécmima niñtegiç qinçtegiç mihicñi énécmiwa onac hazécgina moczoñ ac melenéñ énécmima iniguc tualefic wammucac séc qahac wammac. ¹⁶ Wañu neñgoc mañgocgina zéma dac mu-nahécgina zéma sac kitichécgina zéma alahécgina ieneñ ini hazéc ionac méraginaiguc onopocgic onarunec tosara unuhumumu. ¹⁷ Wañu ic embac moczoñ ieneñ nuac qacna niñac hazéc wañ énécmimu. ¹⁸ Wañu onac oruc

* 21:18: Héña imi; Ewa goro ménda wammu.

zucgina mérj ménda birimac.*
 19 Wañu nañselimanec kecma kekec uñagina memu.

Yerusalem kisi wawañawac ara.

20 Wañu yaré ic ieneñ Yerusalem lelecgémigic hémmu imuaru ama areña yanda kisikiyoñ qemu imuac nalé imi hosuru hazac imi niñtegicmu. 21 Nalé imuaru ic embac Yuda baeciguc kecanzu imi eneñ baec boñaiguc néngacdacmu. Ic embac ama areña yandaiguc kecanzu imi eneñ waima kemmu. Ama areñ komoraiguc kecanzu imi eneñ ama imuaru ménda keremmu. 22 Imi mia tasé kukuac naléya, imuac niñ ogic hezac imi moczoñ nalé imuaru hélaguc wandacmac. 23 Nalé imuaru baeciguc qenzer manzer yanda hicñimac. Wañu ic embac yomi ionac muru Anutuac hazéc yanda hicñi énécmimac, imuac embac héri haihaiya zéma namu gumu énécmimu ionac muru yéwéri kuner yanda hicñi énécmimac. 24 Imi sou zéranéñ unugic humumu. Wañu énépésima kemma baera baera séc onopocgic welen qeénécmimu. Wañu Yerusalem imi ic enia ieneñ tizizama kecgic ic enia ionac nalé zézéya imi wañuguc tecgédacmac.

Icac Naña hamac.

25 Wañu kecma kaiwe, maso zéma ménisikilu imuaru séséc hicñimac. Wañu baeciguc imi ic enia ieneñ konduñac eñeñ mamaya zéma imuac temboñanéñ qaru aurima sicsaoc wammu. 26 Kurumeñac kuhanéñ hirimac,† imuac niñ ic ieneñ iwawai baeciguc hicñimac imi walac niñtegicgic qiritic unumac. 27 Nalé imuaru mia Icac Nañanéñ kuha zéma edamuya yandaguc hosusuiguc mama hayu hémmu. 28 Haka imuhucyanéñ

hénima hicñiyu onac anğeñ tiéncmimiawac nalé imi bec hosuru ducñizac imuac niñ yacma orucgina hima yacma nammu.

Fik icac séséc ac.

29 Imuhuc zéma Yesunéñ séséc ac yomuhuc zéyec; Fik ic zéma ic hésa tosara hémmu. 30 Imuac hawa bébélacgia bec éréma séra qeyu hémma kaiwe naléya bec ducñizac imi niñtegicanzu. 31 Imuhucyanec haka imuhucya imuhucya hicñima keñu hémmuiguc Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi hosuru hazac imi niñtegicmu. 32 Ni hélacnec énézéwa niñgic; Nalé yomuac hicñisai imi ménda qahac wañgicnec iwawai imi moczoñ hélaguc wandacmac. 33 Baec kurumeñ imi aulanğéma qahac wammac. Wañu nuac ackuazécna imi ménda qahac wammac.

34 Ini eñaoc técgina nimma kecmu. Qahac wañu iwawaigina sicsaoc gilima doku seli nema kecgic kekecac ewa goronéñ hélanzi énécmiyu ménda nimanec kecgic nalé imi élanzanec haénécmimac. 35 Nalé imi mia baec séc ic embac moczoñ yanda ionac muru bétac ésécnec ménda niñgicnec ha énépésimac. 36 Imuac ini imi haka focdac hicñi énécmimac moczoñ yanda imuarunec efefianec qizizingéma kemma Icac Naña iwac kiwaiguc nammuac séc nalé séc zéwelecmac zenzer qeli qeli kecmu.

37 Wañu Yesunéñ kaiwe séc ocmuñ téréyaiguc emma ackuazéc ku énécmima sinjiya séc Oliwa baec boñaiguc emma kecañec. 38 Imuhuc wañu ic embac moczoñ yanda ackuazécya nimbiñ zé sinjunec focdac ocmuñ téréyaiguc emma iwac muru haréañgic.

† 21:26: Becnec ic embac eneñ ménisikilu imi uñaginaguc zéma niñzénğégic.

22

Yudanéh Yesu qehumuwiñ zé ac saña zéyec.

¹ Saméh yisya qahac imuac kendon, qara mén nagu sacyaguc ogicogira imuac kendon zéanzu imi hosuru hayec.

² Hofac oo ic kiwa éréhécgina* zéma héna acac kiwi ic ieneñ ic embac ionac zénéngina hiriyec imuac héna dimuhuciguc Yesu qewiñ zéma eminiñgic. ³ Wañu Biria miñinanéh tohotoho ic 12 ionarunec mén qara Yuda Karioto iwac qeriaiguc hiñgarec.

⁴ Hiñgaru Yudanéh hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma ocmuñ téreyawac awiawi ic ionac kiwa hécgina ionac muru kemma dimuhuciguc méraginaiguc Yesu opocmañ zéma eminiñgic. ⁵ Wañu ieneñ ségiségi wamma soukiwa mimu niñac acgina zikigic. ⁶ Zikigic Yudanéh ewa momac wamma ic embac Yesuguc ménda kecmu imuaru Yesu méraginaiguc opocmañ zé nalé hiawac mambéc kerec.

Yesunéh tohotoho ichéra iniguc tacma nene negic.

⁷ Wañu saméh yisya qahac imuac kendon hayec. Hayu kendon imuaru nagu sacyaguc ogicogira imuac kendon niñac rama qemuac heyec. ⁸ Yesunéh Petero zéma Yohane méli érécmima yomuhuc érézéyec; Kemma neñañ niñ nagu sacyaguc ogicogira kendon imuac nene ohaihai wanjic newiñ. ⁹ Zéyu qesimiyoc; Ama dimuaru ohaihai wambicac niñzañ? ¹⁰ Qesiyic zéyec; Niñzaoc, iri ama areña yanda kereñic ic méñnéñ kewuciguc doku hima huama hamac. Hayu iguc ewagic amuma méndacmima kemma ama i emmac imuaru emmaoc. ¹¹ Emma ama miñina

yomuhuc ézémaoc; Kiwi icnéñ guac yomuhuc zézac; Ni tohotoho ic hécna iniguc ama qeria dimuaru nagu sacyaguc ogicogira imuac nene newiñ? ¹² Imuhuc zéyic inéh ama qeria kuneh yanda mén qacyaiguc tatara imi lémbécma areñgégic hezac imi érézéyu hémma imuaru ohaihai wammaoc. ¹³ Imuhuc zéyu iereñ waima kemma zéyec séc mihicñjima nagu sacyaguc ogicogira kendon imuac nene ohaihai wañoc.

Miñ Kewuac saméh téreya.

¹⁴ Nalé wañu Yesu imi imuaru emma nene newiñ zé taru Yesuac Méliméli ic 12 ieneñ i guc momacnec tacgic. ¹⁵ Tacgic Yesunéh yomuhuc énézéyec; Ni qenzerñ manzerñ imi ménda mihicñjimanec nagu sacyaguc ogicogirawac kendon yomuac nene iniguc momacnec nemañ zé imuac ewa ewa wamma keru. ¹⁶ Zéwa niñgic; Ni nene yomi muñguc ménda nemanec nagu sacyaguc ogicogira imuac kendon imi ou Anutuac héngalen ama areña yandaiguc hélaguc wammac. ¹⁷ Imuhuc zéma sokoc mema ewa hia ac zéma énézéyec; Sokoc yomi mema momacnec amuma negic. ¹⁸ Ni énézéwa niñgic; Degucmuacnec ni iwawai waiñ ic imuarunec hicñihicñiya imi muñguc ménda nemanec kecha Anutuac héngalen ama areña yanda imi hamac. ¹⁹ Imuhuc zéma muñguc saméh mema ewa hia ac zéma méndémma énécmima yomuhuc énézéyec; Yomi nuac séwi busuna, onac wai énécmimia, ini ni niñqeli némma haka yomi wammu. ²⁰ Saméh imi nemaguc imuac andiaiguc inéh sokoc imi imuhucyanec mema yomuhuc zéyec; Sokoc yomi sisi-pac ac qelia nuac sacnéñ memeya,

* 22:2: Mén imi Roma ic kewunéh zéyu nañu, mén imi hofac oo ic eneh hakagina méndacma sumbic néma kumugic nañec.

onac qocgé énécmimia. ²¹ Wañu héngic, ni andé numac iwac méria imi niguc momacnec zae yomuac qahaiguc haiyu hezac. ²² Icac Naña imi héna zétecgéyec séc kemmac, nér ni andé numac ic imi saecyaguc. ²³ Imuhuc zéyu ienen eñaocnec qesiamugic; Mérénén haka imuhucya wammac?

Séwi eñeñac tualefic ac.

²⁴ Ac imuhuc zéma suggina igucnec mérénén kunéngina keczac zéma tualefic emigic. ²⁵ Imuhuc wañgic Yesunén zéyec; Ic enia ionac ic kewu ienen ic embac hécgina énépésima kewu wañ énécmianzu. Wañu ic tosara ai memec qac buña ginagucnéñ sinjinawac galeñgé énécmima eñañ méra énécmiawac ic zéamuanzu. ²⁶ Wañu ini imi imuhuc qahac. Kunéñ ginanéñ ai merac ésécnec kecmu. Galeñginanéñ welen qe qe ic ésécnec wamma kecmu. ²⁷ Mérénén kunéñ wanzac? Tacma nene nezac imi me namma welen qe énécmizac imi? Tacma nezac iminéñ kunéñ wanzac. Nér ni you sugginaiguc nammanec welen qe énécmizua. ²⁸ Ini imi ala batuc naléna imuaru nalé séc ménda wainémma niguc kecanzu. ²⁹ Nuac Mañgocnanén héngalen ama areña yanda imi nuac muru wainéñec ésécnec ni imuhucyanec onac muru imi wai énécmizua. ³⁰ Nuac héngalen ama areña yandaiguc kecmu nuac zaeiguc lelecgéma tacma nene nema tatac edamuyaguc imuaru tacma Israelac kisc areñhéra 12 imi héngalen wañ énécmimu niñac imi onac wai énécmizua.

Yesuac tohotoho ichéra ienen manam batuciguc emmuac heyec.

† 22:36: Soukiwa gésé, zéma gésé yanda zéma sou; Imuhucya imi yéwéri mihicñiwu niñac késama keñha wañgic. Yesunén yéwéri hahayawac técgina nimma keñha wammu niñac imuhuc ac wañ énécmiyec.

³¹ Simon, Simon, Biria miñinanén padi gorosonja ésécnec ini hitacgé énécmiman zé qesinénzac. ³² Wañu ni guac niñ wamma guac niñzén niñzénnga imi ménda sélécgémac niñac Anutu zéwelec mizua. Imuac ewaga melemma hawésémañ nalé imuaru guac niñzén niñzén dac munahéçga imi meseli énécmiwésémañ. ³³ Imuhuc zéyu inén yomuhuc melemma zéyec; Miñ Kewuna, hésa ama zéma humuciguc kenna giguc momacnec kemman zé efizua. ³⁴ Zéyu zéyec; Petero gézéwa ninna, deguc kuruc ménda qarunec gi niñnénzan imi hatac haréwéc qaecgéwésémañ.

Soukiwa gésé zéma gésé yanda zéma sou.

³⁵ Imuhuc zéma yomuhuc énézéyec; Ni becneç ini soukiwa gésé zéma gésé yanda zéma héna usu qahac méli énécmiwa keñgic. Wañu nalé imuaru iwawai mén niñac hocma météqététañ wañgic me qahac? Imuhuc qesiyu, Qahac! zégic. ³⁶ Wañu degucmuacnec soukiwa gésé imi mema kemmu, gésé yanda imi momacnec, wañu sougina qahac imi enéñ malekugina haima soukiwaya mema sou boñ memu.† ³⁷ Ni énézéwa niñgic, ac tosara nuac niñ ogic hezac imi naléya bec hama héizac imuac niñac mén yomuhuc ogic hezac imi nuac kekecnaiguc deguc héla héimacac hezac; Biria meme ic qétégina oloñgic imuaru i momacnec olommigic. ³⁸ Imuhuc zéyu ienen yomuhuc zégic; Miñ Kewunina, you sou éréhéc hezac. Imuhuc zégic, Yesunén, Imi hia, sécgézac, zéyec.

Yesu zéwelec ai meyec.

³⁹ Yesunéh hingacma wañañec ésécnec oliwa ic boñaguc keñu tohotoho ichéra enej acguc méndacmigic. ⁴⁰ Imuaru kereñdacma inéh yomuhuc énézéyec; Ini manam batu-ciguc ménda keremmu niñac zéwelecmu. ⁴¹ Imuhuc zéma wai énécmima hoc giligic kembac imuac séc lakec zézé kemma simiñ héima zéwelerec. ⁴² Zéwelecmu yomuhuc zéyec; Mançoc, guac ewa siñ hezaciguc, sokoc yomi nuagicna kemmac.‡ Wañu nuac siñna qahac, néh guac siñga selimac. ⁴³ Imuhuc zéweleru kua meme uñanéh kurumey igucnec iwac muru wininima mese-limiyec. ⁴⁴ Yesunéh qeri yéwéc kuney yanda mihicñima ewaya moczoñnec zéweleru néñgécya imi sacnéh baeciguc téngac téngac mazac tanec wañec.§ ⁴⁵ Wañu inéh zéwelec igucnec yacma tohotoho ichéra ionac muru kemma iniru ieney imi ewa biricgina niñac gaugina hegic. ⁴⁶ Wañu Yesunéh énézéyec; Dimuhuc niñac gaugina hezu? Manambatuciguc ménda keremmu niñac yacma zéwelecmu.

Yesu kesa dérécgéma wagicma keñgic.

⁴⁷ Imuhuc zémanec nañu ic tuñ méñ hagic. Wañu 12 ionac sugcina igucnec méñ qara Yuda inéh wéséginaguc walac walac hayu tosara méndacma hagic. Wañu Yudanéh Yesu kirc nemimanj zé hosuru hayec. ⁴⁸ Hayu Yesunéh yomuhuc ézéyec; Yuda, gi kirc nenémma andé nuzañ? ⁴⁹ Wañu tosara Yesuac maréñaguc néwéc néwéc nañgic imi eney néma haka hicñimac imi héñtegicma Yesu qesimigic; Miñ Kewunina nini sounéh unuwiñ? ⁵⁰ Imuhuc zéma sugcina igucnec méñnéh hofac oo

ic kiwa méñac welenj qeçe ic méñ sounéh qema gezawa héiyaiguc imi qeriru mayec. ⁵¹ Mayu Yesunéh énézéyec; Waigic, haka imi muñguc ménda wammu. Imuhuc zéma gezawa mérianéh osima mehiarumiyec. ⁵² Imuhuc wamma Yesunéh hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma ocmuñ téréyawac awiawi ic ionac galengina zéma galenj tosara eneya késawiñ zé hagic ionac yomuhuc énézéyec; Ini kaiziliwenj ic méñac késaanzu ésécnec sou qarucginaguc hazu? ⁵³ Ni naléya naléya iniguc ocmuñ téréyaiguc keru nalé imuaru ini méragina ménda suluma nosigic. Wañu deguc imi siñi tunumanjac miñina zéma onac nalé wanzac.

Peteronéh ménda ninzua zéma Yesu qaecgé miyec.

⁵⁴ Wañu ieney Yesu késama wagicma hofac oo ic eneyawac amaiguc kereñgic. Wañu Peteronéh lakecnec méndac énécmima keñec. ⁵⁵ Wañu ic embac eney somben deminaguc imuac namuñaguc geric higic zeyu lelegéma tacgic Petero imuhucyanec sugcinaiguc tarec. ⁵⁶ Taru welenj qeçe embac serañja méñnéh Peteronéh geric bélañja hémma taru héñsolimima ézéyec; Ic yomi acguc i guc momacnec kecañec. ⁵⁷ Imuhuc zéyu Peteronéh qaecgéma zéyec; Embac, ni ic imi ménda nimmizua. ⁵⁸ Nalé ménda horuyu ic méñnéh ic imi hémma zéyec; Gi imi imuhucyanec tuñ imuarunec. Imuhuc zéyu Peteronéh melemma zéyec; Ic ala, ni qahac! ⁵⁹ Wañu kaiwe kiwa momacguc éséc keñu, ic méñnéh ewa éréhéc ménda wamma zéseliyec; Ic yomi Galilaia ic, imuac niñ yominéh hélacnec i guc kecañec. ⁶⁰ Imuhuc zéyu Peteronéh yomuhuc zéyec; Ic

‡ 22:42: Sokoc yomi qeñzeñ manzeñac sokoc. ooya tosaraiguc ménda hezac.

§ 22:44: Kembraña 43,44 imi kiwi méranéh

ala, néma ac zézan? Ni imi acga ménda ninjacgézua. Imuhuc zémanec nanu nalé imuaru kuruc garec. ⁶¹ Qaru Yesunéj lilingéma hénu Petero imi Miñ Kewunéj, Kuruc ménda qarunec gi ni hatac haréwéc qaecgé némbésémañ, zéma zéyec Miñ Kewuac ara imi ninqeliyec. ⁶² Wañu inéj sénganjeniguc hinjacma siac howuc howuc siarec.

⁶³ Wañu galeñ mema kecgic ieneñ Yesu zédesimima qegic. ⁶⁴ Qema iwac kiwa osoma yomuhuc qesimigic; Gi Anutuac tilin tilin ic keczaniguc mérénéj guzac imi zéhicñina. ⁶⁵ Wañu imi sac qahac, ac tosara sasala zéma zébirimigic.

Qeriwac galeñ ieneñ Yesuac ara zégésima qesimigic.

⁶⁶ Ama gianjiyu ic embac ionac qeriwac galeñ, hofac oo ic kiwa éréhéc zéma héna acac kiwi ic ieneñ azoroma énézégic Yesu wagicma kaunsol ionac muru emma opocgic nanec. ⁶⁷ Nañu qesimima zégic; Gi Kristo wanzaniguc nénézéna ninni. Imuhuc zégic melemma zéyec; Zéwa ménda ninzéhégmu. ⁶⁸ Wañu neñ qesiénécmiwa ini kileñ ménda melemma zému. ⁶⁹ Wañu degucmuacnec Icac Naña iminéj Kuc miñina Anutuac héiyaiguc tacmac. ⁷⁰ Imuhuc zéyu moczoñ qesimima zégic; Imuhuc wañu gi imi Anutuac Naña? Zégic zéyec; Eneñ mia ni imi mia zézu. ⁷¹ Imuhuc zéyu ieneñ yomuhuc zégic; Némac niñ nini héipuc ac méñ ninjac hochoc ai mewin? Nini neñaoc kuaya igucnec nindaczin.

23

Ic kewu Pilatonéj Yesuac hénia nimmanj zé zéqesi wammiyec.

¹ Imuhuc zéma ic embac moczoñ yacma Pilatoac muru Yesu wagicma keñgic. ² Kemma késpedesira zéhicñimima yomuhuc zégic; Nini ic yomi hénni, nonac ic embac ikoc wañ énécmima Kaisawac takis ménda miwin ninjac qetali nénécmima eneya ninjac ic kewu Kristo zéanzac. ³ Imuhuc zégic Pilatonéj Yesu yomuhuc qesimiyec; Gi Yuda ic ionac ic kewu wanzan? Imuhuc qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Geñgaoc zézan. ⁴ Pilatonéj Hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma tunj imi énézéyec; Ni hémba ic yomi késpedesira qahac wanzac. ⁵ Imuhuc zéyu tunj ieneñ munjuc yanda seliseli wamma zégic; Inéj Yuda baec séc ac imi ku énécmima ic embac qerigina netuanzac. Imuhuc wamma Galilaia baeciguc hénima hama hama you hazac.

Yesu wagicma ic kewu Herodeac muru keñgic.

⁶ Imuhuc zégic nimma Pilatonéj Ic imi Galilaia ic me qahac imuac qesininjec. ⁷ Qesinimma Yesu imi Herodeac héngaleñ baec igucnec imi ninjasrima Herodeac* muru méliyec. Wañu nalé imuaru Herodenéj Yerusalem hama tarec. ⁸ Herodenéj iwac buña nimma nalé horua ic imi hémma haka baec icnéñ ménda memeya méñ meyu hémmañ zé ic imi mihicñimanj zé wañanec. Imuac niñ Yesu hémma ségiségi yanda wañec. ⁹ Wañu qesiqesi sasala wammiyec. Néñ Yesunéj ac méñ ménda melenjmiyec. ¹⁰ Wañu hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma héna acac kiwi ic ieneñ namma ac geriwaguc zéma acnéñ qatémigic. ¹¹ Herodenéj eneya yaré ic iniguc Yesu memamima zédesi wammima maleku hiabia asac asaria héimima Pilatoac muru melemma mélimiyu keñec.

* 23:7: Herode Antipasi, Ic Kewu Yanda Herodeac naña.

12 Herode zéma Pilato ieneḡ becneç hazéc waḡamuma ekac ekac kecaḡoc. Waḡu nalé imuaru ai imuhuc naḡgé amuma mema ala waḡoc.

Yesu zéteçgéçic humucac buḡa waḡec.

13 Waḡu Pilatonéḡ ic embac ionac hofac oo ic kiwa éréhéçgina zéma galéḡ héçgina zéma ic embac toçgé énéçmicyec. 14 Tocgo énéçmima yomuhuc zéyec; Ini ic yomuac niḡac ic embac qerigina netuanzac zéma wagicma hagic. Ni kicginaiguc qesinimma niḡésima képésic méḡ ara imuac séçya ménda mihicḡizua. 15 Qahac téḡgéḡ, Herode imuhucyanec ara nimma muḡuc mélimiyu wagicma hagic. Niḡzu haka inéḡ waḡec imi humucac séçya qahac. 16 Imuac qemindiḡi wammima hulacmiwa mama kemmac. 17 (Kendonḡ séç hésa ic méḡ hulac énéçmimacac heyec imuac mia imuhuc zéyec.) 18 Imuhuc zéyu tuḡ eneḡ momacnec qacma yomuhuc zégic; Ic imi qahac wammac. Waḡu iwac tasia Baraba hulacmina nonac muru mayu. 19 Baraba imi becneç ama areḡa yanda imuaru gawamaḡ hazéc wammima yaré yanda mihicḡigic imuac suraiguc ic méḡ humuyec imuac niḡac késama hésa amaiguc haigic tarec. 20 Waḡu Pilatonéḡ Yesu hulacmimaḡ zé ac muḡuc énézéyec. 21 Waḡu ieneḡ qacmanec namma yomuhuc zégic; Ic héḡḡeḡa wéndaraiguc qena humuyu! Ic héḡḡeḡa wéndaraiguc qena humuyu! 22 Waḡu Pilatonéḡ muḡuc yomuhuc zéyu hatac haréwéc waḡec; Ic yomi néma képésic waḡec? Ni imi képésic humucac séçya méḡ ménda mihicḡizua. Imuac qemindiḡi wammima hulacmiwa mama kemmac. 23 Imuhuc zéyu ieneḡ

muḡuc yanda kucnec qacma ic héḡḡeḡa wéndaraiguc qemu niḡac hinocgéma selianec weleçma zéseligic. 24 Imuhuc waḡic Pilatonéḡ zéqaqacfeḡ acgina imi niḡénéçmimu niḡac zéteçgéyec. 25 Waḡu ic embac ieneḡ ic méḡ becneç ic embac hinocgé énéçmima ac qeçetali wamma ic méḡ qehumuyu hésa amaiguc opocçic tarec imuac weleççic imuac niḡ Pilatonéḡ ewa siḡgina tohoma ic imi hulacmiyec.

Yesu ic héḡḡeḡa wéndaraiguc birinéḡ qegic.

26 Waḡu Roma ic ieneḡ Yesu wagicma keḡçic. Kemma hénaiguc ic méḡ qara Simon Kirene† imi ama areḡ méḡunec haréyu mihicḡima késama ic héḡḡeḡa wéndara huayaiguc haigic huama Yesu méndaçma keḡçec. 27 Waḡu ic embac tuḡ yanda méndaçma keḡçic. Waḡu sugginaiguc embac sasala ieneḡ Yesuac niḡac zésiç wamma méndaçma keḡçic. 28 Waḡu Yesunéḡ ionac muru liliḡgéma énézéyec; Yerusalemac bérachéra ini nuac niḡ qahac, néḡ eḡaḡ niḡac zéma eḡaḡ nambérac héçgina ionac niḡac wamma siacmu. 29 Héḡçic, nalé biria hayu ic embac ieneḡ yomuhuc zému; Embac héfiḡa zéma embac merac ménda memeya, merac namu ménda gumugumuya ieneḡ efima séçiséçgi wammu. 30 Waḡu nalé imuaru ic embac ieneḡ baec boḡa hémma nonac qacninaiguc bacgéma mana zému. Waḡu baec héḡḡeḡ héḡḡeḡa hémma mama nini hoturu nénéçmina zému. 31 Ic hésa téḡḡiḡ téḡḡiḡa nuac haka imuhucya waḡ nénzuiguc ic hésa humumia onac imi haka dimuhucya hicḡimac?

32 Waḡu nalé imuaru biria meme ic éréhéç humucac buḡa

† 23:26: Kirene ic Simon.

zétécgé érécmigic Yesuguc momacnec onagicma kenjic. ³³ Wañu baec qara méñ Orucsic imuaru keremna imuaru Yesu ic héñgeña wéndaraiguc biriñnéñ qema biria meme ic éréhéc imuhucyanec biriñnéñ urugic méñ Yesuac héiyaiguc méñ kanayaiguc nañoc. ³⁴ Wañu Yesunéñ yomuhuc zéma zéwelerec; Mañgoc, ieneñ imi eñaoc néma haka wanžu imi ménda niñtegicžu imuac kápésicgina waina. Wañu téngiñ ic ieneñ sumbic néma Yesuac malekuya imi méndemma késagic. ³⁵ Wañu ic embac ieneñ hémma nañjic. Wañu Yuda ic galenjinga ieneñ acguc imi Yesu zédesi wammima yomuhuc zégic; Ic imi ic tosara aňgéh tiénécmiyec, wañu ic imi Anutuac buña qemimía Kristo wanzaciguc eñeyaoc aňgéh tiamuma mawacnec. ³⁶ Wañu yaré ic ieneñ imuhucyanec kemma yomuhuc zédesimima waiñ howuraguc migic; ³⁷ Gi Yuda ic ionac ic kewu keczañiguc gi kekecgá aňgéh tima mana. ³⁸ Wañu iwac orucya hanecgeña iguc ou kiwi méñ yomuhuc oma qegic nañec; Yuda ic ionac ic kewu.

³⁹ Wañu biria meme ic urugic nañoc iorarunec méñnéñ yomuhuc zéma Yesu ac geriwiguc zémiyec; Gi Kristo qahac me? Geñga zéma norac kekecnina imi aňgéh tinénécmína. ⁴⁰ Wañu biria meme méñnéñ qetalimima yomuhuc ac zémiyec; Gi imi humucac buña bakia séc momacguc imuhucya zétécgé géñjic. Wañu Anutuac zénéñga ménda hirizac? ⁴¹ Wañu niri imi haka wañjic imuac bakia sécnira mezic, imuac sécgézac néñ ic yominéñ haka biria méñ ménda wañec. ⁴² Inéñ imuhuc zéma Yesu yomuhuc ézéyec; Yesu, gi guac héñgalen

ama areña yandaiguc kemma nidac imuhucya niñnémbésémañ. ⁴³ Imuhuc zéyu Yesunéñ yomuhuc melemma zéyec; Ni hélacnec gézéwa ninna, deguc gi niguc baec hafi zepaya qahac imuaru kemma kecbic.

⁴⁴ Wañu kaiwe kiwa imi gau komoc wañec, néñ kaiwe imi siñi dénggéyec. Wañu baec séc siñinéñ hoturumanec keru maria 3 kilok wañu tecgéyec. ⁴⁵ Wañu ocmuñ téréya qeriaiguc maleku horua nañec imi namuña igucnec zuracgéyec. ⁴⁶ Yesunéñ kucnec qacma yomuhuc zéyec; Mañgoc nuac uñana guac méragaiuguc haizua. Wañu imuhuc zéyu uñaya waimiyec. ⁴⁷ Wañu yaré ic 100 ionac galenjinga iminéñ haka imi hémma Anutu mepésimima yomuhuc zéyec; Ic yomi hélacnec ic solaña kerec. ⁴⁸ Ic embac héipuc wamma hémbiñ zé hagic ieneñ imuhucyanec haka imuhuc hicñiyu hémma ewa biric wamma tétécgina qema liliñgéma kenjic. ⁴⁹ Ic tosara Yesuac niñénécmimía zéma embac tosara Galilainec Yesu méndacma hagic imi momacnec lakecnec namma haka imi héndacgic.

Yesu kicsuañiguc haigic.

⁵⁰ Wañu lae ic solaña méñ qara Yosefe[‡] kerec. Inéñ Yuda ic ionac ac gésigési ic kaunsol ionarunec. ⁵¹ (Wañu ic iminéñ Yesuac ara zégic nalé imuaru oaec ménda zéénécmiyec.) Inéñ mia Yuda baec Arimataia ama areñ yanda imuac miñina. Wañu Anutuac héñgalen ama areña yandawac mambéc kecañec. ⁵² Wañu inéñ Pilatoac muru kemma Yesuac qamoc memañ zé welerec. ⁵³ Wañu kemma qamora metecgéma maleku qara lineñ iminéñ osoma mema kemma baña kifaña ésé oraragic qamoc méñ ménda haigic qelianec heyec

‡ 23:50: Yosefe, Arimataia ama igucnec.

imuaru haiyec. ⁵⁴ Waṅu nalé imi Neṅgoc, Sabatawac zérénqérén naléya, Waṅu Sabata imi bec hénimaṅ zé waṅec. § ⁵⁵ Waṅu embac tosara Galilaia baec igucnec Yesuguc momacnec hagic ieneṅ méndacma kemma kifaṅa imi zéma qamocya dimuhuc haiyec imi héngic. ⁵⁶ Hémma lilingéma kemma haléc héméṅa hiabia zéma iwawai héméṅa hiabia imi mehahai wandacmaguc hena ac tohoma Sabatawac tac niṅgic.

24

Yesu humuc igucnec qelima yarec.

¹ Sabata nalé tecgéyu ama siṅjima gianjiyu Sonda waṅec. Waṅu embac eneṅ gianṅiaṅa igucgeṅ séwi haléc héméṅaguc hiabia bec mutulaṅgégic heyec imi mema kic suaṅiguc keṅgic. ² Kemma héngic hoc yanda imi kifaṅa igucnec qiliqililiṅ géyawac heyec. ³ Heyu emma héngic Miṅ Kewu Yesuac qamoc imi ménda heyu hocgic. ⁴ Hocma ewa goro wammanec naṅgic. Waṅu ninzu, ic éréhécnéṅ maleku lalaclalac edamuyaguc héima qéhéréṅginaiguc élanzaṅnec naṅjic iricgic. ⁵ Iricma embac eneṅ zénéṅgina hiriyu sicgé érécmima musugina baeciguc mema magic. Waṅu ic éréhéc iereṅ yomuhuc zéyoc; Némac niṅ ic kekecyaguc imi ic humumia ionac sucginaiguc mihicṅiwiṅ zé wanzu? ⁶ Inéṅ you qahac, néṅ humuc igucnec meqelimiyyu yaczac. Inéṅ Galilaia baeciguc kerec nalé imuaru dimuhuc énézéyec imi niṅyacgému. ⁷ Inéṅ mia yomuhuc énézéyec; Icac Naṅa imi biria meme ic ionac méraginaiguc opocgic ic héṅgeṅa wéndaraiguc qegic ai meme haréwéc waṅu kileṅ muṅguc

yacmacac hezac. ⁸ Imuhuc zéyu ieneṅ Yesuac ackuazéc imi niṅqeligic. ⁹ Niṅqelima kicsuaṅ imi waima lilingéma kemma iwawai imi moczoṅ Yesuac Méliméli ic 11 zéma ic embac tosara énézédacgic. ¹⁰ Waṅu Yesuac Méliméli ic ac imi énézégic embac ionac qacgina imi yomuhuc; Makdala Maria, Yoana, Yakoboac neṅgocya Maria zéma embac tosara. ¹¹ Imuhuc zégic Yesuac Méliméli ic ieneṅ niṅgic ac ewa sohoya ésécnec waṅu ménda ninzégégic. ¹² Waṅu Peteronéṅ yacma kicsuaṅiguc usuṅnec kemma lolocgéma kifajaiguc kiwa hima héṅu lineṅ maleku sac heyec. Waṅu iwawai hicṅiyec imuac qerianéṅ niṅgumbi niṅguṅ wamma lilingéma keṅec.

¹³ Waṅu ninzu, tohotoho ic ionarunec éréhécnéṅ Emmausi ama areṅ komoraiguc kembicac zé keṅoc. Waṅu ama imi Yerusalem-nec 11 kilomitawac séc. ¹⁴ Waṅu iereṅ imi haka hicṅiyec imuac ac suruc imi moczoṅ wammanec wamma keṅoc. ¹⁵ Imuhuc ac suruc eminiṅ wammanec keṅjic Yesunéṅ hosucgiraiguc keṅu momacnec keṅgic. ¹⁶ Waṅu kicgira imi ménda béréṅgéyu ménda héṅtegiroc. ¹⁷ Waṅu Yesunéṅ yomuhuc qesiérécmiyec; Iri hena kemma ekawu suruc zékeṅ zéha wanzaoc imi némac surucyawac wanzaoc? Imuhuc zéyu iereṅ ewa biric kicik wamma naṅoc. ¹⁸ Namma iorarunec méṅ gara Keleopa inéṅ melemma yomuhuc zéyec; Yerusalem kecma suraiguc haka hicṅiyec imi ic enia gi momacguc sac ménda ninzaṅ? ¹⁹ Zéyu zéyec; Imi némac haka? Zéyu melemma zéyec; Nazarete ic Yesuac suruc mia, inéṅ Anutuac kiwaiguc zéma ic embac ionac kicginaiguc kua

§ 23:54: Sabata imi Neṅgociguc kaiwe hiṅgacmaṅ zé waṅu hénima Sondagie maria waṅu tecgéanzac.

meme ic kerec. Wañu zézéya zéma wawaña imi kuha yandaguc wañec. ²⁰ Neñañ hofac oo ic kiwa éréhécnina zéma galeñ hécnina ieneñ humucac buña opocgic ic héñgeña wéndaraiguc qegic humuyec. ²¹ Nini imi ic iminéñ Israel doenina menénécmimac niñac mambéc kerinj. Imi sac qahac, haka imi hicñiyecac deguc ai meme haréwéc wanzac. ²² Wañu sucninaiguc embac tosara ieneñ meauri nénécmigic. Ieneñ siñunec yanda kicsuañiguc keñgic. ²³ Kemma iwac qamora imi ménda mihicñima hocma hama zégicnéñ; Kua meme uñanéñ hicñi énécmiyic iricgic. ²⁴ Imi sac qahac alahécnina tosananéñ kicsuañiguc kemma embac eneñ zégic ésécnec heyu héngic, néñ Yesu ménda mihicñigic. ²⁵ Imuhuc zéyic nimma Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ewagira qahac, qerigira makikia wañu iri Anutuac tilinj tilinj ic ionac zézéya imi ninzéñgéwic zé ewa qerigiranéñ éséñ éséñ wanzac. ²⁶ Kristonéñ eñeya edamuyaiguc keremmac niñ qenzer manzer imuhucya mihicñimacac hezac imi iri ménda ninzaoc? ²⁷ Imuhuc zéma Moseac kiwi igucnec hénima Anutuac tilinj tilinj ic ionac kiwi moczoñ mema eñeya niñac kiwi téryaiguc ogic heyec imi moczoñ zéasari érécmiyec.

²⁸ Wañu ama areña imuac wamma keñoc imuaru kendaric Yesunéñ ama areña imi ogicma kemman zé wañec. ²⁹ Wañu ieneñ seliseli wamma yomuhuc qesimiyoc; Kaiwe sima hiñgaru ama bec siñiman zé wanzac imuac niriguc momacnec tacbiñ. Imuhuc zéyic momacnec tacbiñ zé iriguc eñec. ³⁰ Wañu ic iriguc momacnec nene neman zé tacma saméñ méñ mema ewa hia ac zéma mésémma érécmiyec. ³¹ Érécmiyu kicgira béréngéyu

Yesu imi héñtegiroc. Héñtegiroma héñyic aulanğéyec. ³² Aulanğéyu ieneñ yomuhuc zéyoc; Hénaiguc ackuażé nérézéma kiwi térya zéasari nérécmiyu ewa qerinira zeyec. ³³ Imuhuc zéma nalé sosola qahac yacma muñguc Yerusalem lilingéma keñoc. Kemma iniric Yesuac Méliméli ic 11 zéma ic embac tosara iniguc tocgéma tackecgic. ³⁴ Tacma yomuhuc zégic; Imi hélacnec! Miñ Kewuninanéñ qelima yacma Simon mihicñi miyec. ³⁵ Imuhuc zégic ic éréhéc ieneñ hénaiguc iwawai hicñi érécmiyec imuac suruc zéma Yesu saméñ qésémma érécmiyu dimuhuc héñtegiroc imuac suruc énézéyoc.

³⁶ Ieneñ ac imi zémanec tacgic Yesu eñeyaoc sugcinaiguc hicñima namma zéyec; Onac muru luae hemac. ³⁷ Imuhuc zéyu ieneñ aurigic zénéñgina hiriyu uña méñ héñziñ zéma niñgic. ³⁸ Wañu Yesunéñ énézéyec; Némac niñ zénéñgina hiriyu, ewa qeriginanéñ ewa éréhéc wanzu? ³⁹ Nuac mérana zéma hénana hémma néñtegiçgic. Méraginanéñ ni nosinimma néngic, uña imi séwi busu zéma sira qahac, néñ ni iminaguc. ⁴⁰ Ac imuhuc zéma méria zéma hénaya énézéyu héndacgic. ⁴¹ Hémma ségiségi kileñ yanda wañgic. Wañu ségiséginéñ sécgé énécmiyu méñgucnec ewa éréhéc wañgic. Imuhuc wañgic Yesunéñ nene tosara taczac me qahac zéma qesiénécmiyec. ⁴² Imuhuc zéyu lambéc kemaña méñ zezeya momacguc migic. ⁴³ Wañu mima hémma nañgicnec kicginaiguc mema neyec.

⁴⁴ Nema toroqema yomuhuc zéyec; Ac yominéñ mia ni iniguc keru nalé imuaru énézéyi ac imi mia; Moseac kiwi zéma kua meme ic ionac kiwi zéma Legiciguc nuac niñ ogic hezac

imi moczoŋ héla wammacac hezac. ⁴⁵ Imuhuc zéma ewa qerigina naguya auénécmima kiwi téréya ku énécmiyu niŋasarigic. ⁴⁶ Waŋu inéŋ toroqema zéyec; Méŋ imi yomuhuc ooyawac hezac; Imuhucyanec Kristonéŋ qenzen manzen nimma ai meme haréwéc waŋu humuc igucnec yacmacac hezac. ⁴⁷ Waŋu Yesuac qaraiguc ewa qerigina melenjic kápésicgina zuac énécmimac imuac buŋa suruc hiabia imi Yerusalem igucnec hénima baera baera zésai énécmigic nimmu imi moczoŋ ogic hezac. ⁴⁸ Waŋu ini imi haka moczoŋ yanda imuac héipuc ic wanzu. ⁴⁹ Héŋgic, ni Maŋgočanéŋ ac ziki énécmiyec imi* onac mélimañ. Imuac ini kuc yanda ounec mama hoturu énécmimac nalé sura imuac séc ama areŋa yanda yomuaru kecgic.

⁵⁰ Yesunéŋ énépésima Betania baeciguc kemma méria meyu eŋu mozoc ac énézéyec. ⁵¹ Mozoc ac zémanec naŋu sugina igucnec wagicma kurumenjiguc eŋec. ⁵² Waŋu ieneŋ i mepésima ségiségi yanda wamma Yerusalem liliŋgéma keŋgic. ⁵³ Kemma nalé séc ocmuŋ téréyaiguc kecma Anutu mepésimigic.

* **24:49:** Uŋa téréyawac imuhuc zéyec.

Yohane

Ackuazécyanén séwi busuguc hicñiyec.

¹ Nalé Hénihéniaiguc ackuazéc iminén kerec. Wañu ackuazéc iminén Anutuguc kerec. Wañu ackuazéc iminén Anutu. ² Inén nalé hénihéniaiguc Anutuguc kerec. ³ Iwawai momac yanda imi iwarunec hicñidarec. Wañu iwawai hicñidarec imi moczoñ i qahaciguc méñ ménda hicñiyec. ⁴ Iwac qeriaiguc kekec imi heyec. Wañu kekec iminén ic embac ionac asac mararañ kerec. ⁵ Wañu asac mararañ imi siñ qeriaiguc asarianzac. Wañu siñinén ménda héñtegirec.

⁶ Ic méñ Anutunén méliyu iwarunec hayec. Iwac qara imi Yohane. ⁷ Inén eñeya héipuc ac niñac ic momac yanda asac mararañ imi ninzégému niñac asac mararañac héipucya wammañ zé héipuc ic wamma hayec. ⁸ I eñeya imi asac mararañ imi qahac. Wañu i asac mararañ imuac héipucya wammañ zé hayec. ⁹ Asac mararañ héla ic embac momac momac asari nénécmianzac imi baeciguc hamanecc kerec. ¹⁰ Wañu inén baec kurumeñ yomuac qeriaiguc kerec. Wañu baec kurumeñ imi iwac murunec hicñiyec. Wañu baec ic ieneñ i ménda héñtegcigic. ¹¹ Inén eñeyaac medarec imuaru mayec. Wañu ic embachéra ieneñ i ménda héihéré wammigic. ¹² Néñ héihéré wammima ninzégégic séc Anutuac nambérac wammu niñac qac buña énécmiyec. ¹³ Ic imuhucya imi ic sac busu igucnec qahac, séwiac siñ igucnec qahac, wañu ic méñac ewa siñ igucnec qahac, néñ Anutu arunec hicñigic.

¹⁴ Wañu ackuazéc imi mia séwi busuguc hicñima sucninaiguc kerec. Keru neñañ iwac edamuya imi hénni, Naña téngéñ momacguc kurumeñ Mañgocarunec hahaya iwac tanec wañec. Wañu ewa hiawac buña zéma ac hélanén iwac muru kuaya qema heyec. ¹⁵ Yohane inén iwac héipucya wamma yomuac qacma zéauyec; Ic yomuac zéma yomuac zéyi; Andénaiguc hazac imi ni ménda hicñiwa becnecc kerec. Imuac niñ inén ni nogiczac. ¹⁶⁻¹⁷ Héna ac imi Moseac muru nénécmiyec, néñ ewa hiawac buña zéma ac héla imi Yesu Kristoac murunec hicñiyec imuac niñac neñañ momac yanda iwac ewa hia imi qauqaunec meyiñac meanziñ. ¹⁸ Anutu imi ic méñnéñ méñ ménda héñtegerec, néñ Anutu hicñi hicñiya momacguc Mañgocyaqac qéhéréñaiguc kecanzac iminén i nénézéyu héñiñ.

¹⁹ Wañu Yohaneac, Gi méré zéma qesimimu niñ Yuda ic Yerusalemm igucnec ieneñ hofac oo ic zéma Lewi ic méli énécmigic hagic inén héipuc ac yomuac énézéyec; ²⁰ Ni Kristo qahac. Inén imuhuc zéma ac ménda qaecgéma zéauyec. ²¹ Zéyu ieneñ qesimigic; Wañu gi némac ic, gi Elia me? Wañu melemma zéyec; Ni i qahac. Zéyu muñguc zégic; Gi Anutuac tilij tilij ic hamac zéyec^{*} imi mia me? Zégic zéyec, Qahac. ²² Imuhuc zéyu muñguc qesimigic; Wañu gi méré? Méli nénécmigic haziñ, imuac kemma ac bakia dimuhuc énézewiñ? Gi geñga niñ dimuhuc zéanzañ? ²³ Zégic Yohane inén yomuac zéyec; Ni imi Anutuac tilij tilij ic Yesaianén zéyec ésécnecc ic méñ baec kisiaiguc qacma Miñ Kewuac héna mindiñigic dindiña wañu zézac ewa hétéñ imi mia.

^{*} 1:21: Hén 18:15

24 Waṅu méli énécmigic hagic imi Farisaio ic. 25 Waṅu ieneṅ qesimima zégic; Gi Kristo qahac, Elia qahac, Anutuac tiliṅ tiliṅ ic imi qahac, waṅu némac niṅ ic doku naec énécmianzaṅ? 26 Zégic Yohanenénṅ yomuhuc énézéyec; Ni dokunénṅ naec énécmianzua. Waṅu suginaiguc ic ménṅ naṅu ini ménda héṅtegitcu. 27 Inén andénaiguc hama* keczac. Waṅu ni mamaya imuhucyanénṅ iwac héna usu hésaya lolacmaṅac séc qahac. 28 Waṅu haka imi Yodan doku néwéc Yohanenénṅ doku naec énécmima kerec, Betania ama areṅa imuaru hicṅiyec.

Anutuac Rama, Yesu.

29 Ama siṅjima gianṅiyu Yohanenénṅ héṅu Yesu iwac murugeṅ hayu yomuhuc zéyec; Héṅgic, Anutuac rama baec séc ic embac ionac késpedesgina metecgéma keṅkeṅa imi erimi. 30 Iwac mia nimma yomuhuc zéyi; Andénaiguc hazac imi ni ménda hicṅiwa becnec kerec imuac niṅ inénṅ ni nogiczac. 31 Ni nenaoc i ménda niṅyacgé miyi, waṅu Israel ic ionac wiṅiṅginaiguc iwac kawéya qewa hémmuac niṅ hama doku naec énécmianzua. 32 Waṅu Yohanenénṅ yomuhuc héipuc wamma zéyec; Ni Uṅa Téréya imi kembo nei tanec wamma kurumeṅ igucnec mama iwac orucya hanecgeṅa iguc putitima naṅu héṅi. 33 Ni ménda niṅyacgé miyi, néṅ ni doku naec énécmianṅ niṅac méli néṅec iminénṅ yomuhuc nézéyec; Ic ménṅ orucya qahaiguc Uṅanénṅ mama nammac, ic iminénṅ Uṅa Téréyanénṅ naec énécmimac. 34 Ni imuac mia héṅi, hémma Ic yomi Anutuac Naṅa zéma héipuc wammii.

Yesuac tohotoho ic méréchéra.

35 Ama siṅjima gianṅiyu, Yohanenénṅ ai ic éréhéra iriguc muṅguc baec imuarunec naṅgic. 36 Waṅu Yesu imuaru hama keṅu, hémma yomuhuc zéyec; Héṅgic, Anutuac rama erimi. 37 Zéyu merac éréhéra iereṅ ac imi nimma Yesuac andiaiguc méndacma keṅoc. 38 Keṅic Yesunénṅ liliṅgéma iriru méndacma hayic qesiérécmiyec; Iri némac niṅ waṅzaoc? Waṅu iereṅ zéyoc; Rabi, (Neṅaṅ aciguc kiwi ic) gi dimuaru kecanzaṅ? 39 Zéyic, Hama héṅic zéma érézéyec. Zéyu iereṅ méndacma kemma ama kecaṅec imi hémma kaiwe imuaru momacnec tagcic maria 4 kilok waṅec. 40 Ic éréhécc Yohaneac ac nimma Yesu méndaroc iorarunec ic ménṅac qara imi Anderea, Simon Peteroac munaya. 41 Inén walac dara Simon hocmima yomuhuc ézéyec; Niri Mesia mihicṅizic. (Mesia imi Hebiraioc ac, Girik aciguc Kristo†) 42 Imuhuc zéma wagiru Yesuaru keṅoc. Waṅu Yesunénṅ hémma zéyec; Gi Simon, Yohaneac naṅa, kecmac guac Kefa zégémmu. (Kefa imi Girik aciguc melemma zéni Petero.)‡

43 Ama siṅjima gianṅiyu, Yesu Galilaia baeciguc kemmanṅ zé wamma Filipino mihicṅjima ézéyec; Hama méndac némma. 44 Filipino imi Anderea zéma Petero iorac ama areṅa yanda Betsaida imuacnec. 45 Waṅu Filiponénṅ Natanael mihicṅjima yomuhuc ézéyec; Mosenénṅ ic ménṅac héna aciguc oyec, waṅu kua meme ic ieneṅ momacnec iwac ogic, ic imi mia nini mihicṅjizij. Imi Yesu, Yosefeac naṅa, Nazarete tauṅ igucnec. 46 Zéyu Natanael inénṅ yomuhuc qesimiyec; Nazarete tauṅ igucnec iwawai hiabia ménṅ hia hicṅimacac séc qahac. Zéyu Filiponénṅ yomuhuc zéyec; Hama

* 1:27: Héna imi hicṅjima keczac. Kembraṅa 30 imuac héṅgic. † 1:41: Waṅu neṅaṅ neṅaṅ aciguc Halécnénṅ météré mimia. ‡ 1:42: Neṅaṅ aciguc melemma zéni Zamanzij.

hénna. ⁴⁷ Wañu Yesunéñ héñu Natanael iwac muru hama nañu yomuhuc ézéyec; Héñgic, ic yomi Israel ic héla, qeriaiguc ikoc mén ménda hezac. ⁴⁸ Imuhuc zéyu, Natanael inéñ qesimima zéyec; Dimuhuc niñnéñzan? Wañu Yesunéñ zéyec, Filiponéñ ménda héihéré géñunec fik ic héniaiguc tackecna géñzua. ⁴⁹ Zéyu Natanael inéñ yomuhuc ézéyec; Kiwi ic, gi Anutuac Nañ Israel ic nonac Ic kewu. ⁵⁰ Zéyu, Yesunéñ zéyec; Fik ic héniaiguc tacna géñzua, imuhuc gézéwa ninzégé nénzan? Kecma haka méréra ogicqogira kunéñ kunéñ hémbésémañ. ⁵¹ Imuhuc zéma énézéyec; Ni ac héla gézéwa niñgic; Ini kurumenñ angéyu Anutuac kua meme unahéra ienenñ Icac Nañawac muru ou kurumenñ igucnec enéñ mama wañgic inicmu.

2

Yesunéñ zéyu dokunéñ waiñ wañec.

¹ Ai meme haréwéc wañu Galilaia baec Kana ama areñaiguc zammaréñ ai meérécmiwiñ zéma azorogic. Wañu Yesuac neñgocya imuaru momacnec kerec. ² Yesu zéma tohotoho ichéra acguc momacnec imuaru héihéré énécmigic. ³ Wañu waiñ qahac wañu neñgocyanéñ Yesu ézéma zéyec; Waiñgina qahac wanzac. ⁴ Zéyu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Neñgoc, imi guac me nuac mazac qahac, naléna ménda hazacnec. ⁵ Wañu Yesuac neñgocyanéñ ai merac yomuhuc énézéyec; Ac méñac mén énézéyu tohoma wandacmu. ⁶ Wañu ama imuaru doku nomuñ hocnéñ memeya 6 tarec. Imi Yuda ic ienenñ haka silicgina tohoma méragina zuacmu niñac haigic tarec. Wañu doku nomuñ imi hénéñ bañ 90

sécyá wañec.* ⁷ Wañu Yesunéñ ai merac yomuhuc énézéyec; Nomuñ séc doku qocgéic kuagina qemac zéyu ienenñ nomuñ séc doku qocgéic kuaya qedarec. ⁸ Wañu Yesunéñ Degucguc doku kitiwa hima aria galeñaru mema kenjic zéma énézéyu mema kenjic. ⁹ Wañu aria galeñéñ dokunéñ waiñ wañec imi nema siña nimma waiñ imi dimuacnec hazac imi ménda niñasariyec. Wañu ai merac doku mema hagic ienenñ sac niñgic. Wañu aria galeñéñ ic embac meyec i héihéré miyec. ¹⁰ Héihéré mima inéñ yomuhuc ézéyec; Ic embac tosarénéñ walac waiñ hiabia gumu énécmiyu nekecgic qerigina sicsaoc wañu andiaiguc waiñ biria gumu énécmianzu. Wañu guaru imi waiñ hiabia soroc imi angéñ tina heyu deguc gumu nénécmizan. ¹¹ Yesu i Galilaia baec Kana ama areñaiguc kiwi méréra walacgina imi wamma edamuya mewininiyu tohotoho ichéra ienenñ hémma ninzégémigic.

Yesunéñ ocmuñ téréya meso-laniyec.

¹² Imuac andiaiguc Yesunéñ neñgoc muna zéma tohotoho ichéra momacnec Kafanaum ama areña yandaiguc hiñgacma imuaru ai meme éréhécdac kecgic.

¹³ Yuda ic ionac Nagu sacyaguc ogicma kenkenja imuac kendoñ hosuru ducñiyu Yesunéñ Yerusalem ekenjec. ¹⁴ Ekemma iniru ic embac ocmuñ téréya deminñ qeriaiguc rama, burumakao zéma kembo nei nénagémba wañgic. Wañu soukiwa meamu ic enéñ tataciguc tackecgic. ¹⁵ Imuhuc wañgic Yesunéñ lewakanñ miziyu zikaya wañu iminéñ rama zéma burumakao moczoñ nesi énécmiyu hiñgacdacgic. Wañu

* 2:6: 100 lita zézéya.

soukiwa amukecgic ionac soukiwagina imi héndéñ géndemma zaegina melengic. ¹⁶ Imuhuc wamma ic kembo nei haigic ionac yomuhuc énézéyec; Ini yomi mema yomuaru néngacgic. Manjocnawac ama ménda mebirigic nénnagémba ama éséc wambac niñac. ¹⁷ Wañu tohotoho ichéra i eneñ kiwi téréyaiguc ac yomuhuc hezac imi niñqeligic; Guac ama niñ wamba wésé polañnanéñ zericznéñzac. ¹⁸ Wañu Yuda ic ieneñ yomuhuc melemma ézégic; Gi haka imuhucya wanzañ imuac némac asé kiwi méréra méñ séha mena hémbirñ? ¹⁹ Zégic Yesunéñ melemma yomuhuc énézéyec; Ama téréya yomi héricgic, ai meme haréwéciguc neñ mewa yacmac. ²⁰ Zéyu Yuda ic eneñ yomuhuc zégic; Ama téréya yomi yawuñ 46 kecma nizicgégic. Wañu geñ ai meme haréwéciguc hia mena yacmac? ²¹ Wañu Yesunéñ ocmuñ téréya zéyec imi eñeya séwiya niñ zéyec. ²² Kecma humuc igucnec meqelimiya yaru, tohotoho ichéra ieneñ Yesuac ac imi niñqelima kiwi téréya zéma ara zéyec imi ninzégégic.

²³ Yesu i nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendonjiguc Yerusalem kecma kiwi méréra hénia hénia meyu ic sasalanéñ hémma iwac qara ninzégégic. ²⁴ Wañu Yesunéñ ic inictegicdarec imuac niñ ionac muru ménda héiyec. ²⁵ Inéñ ic onac ewa qeriginaguc iwawai hezac imi niñtegicdarec imuac ic méñac héniaya nimmañ zé ic onac héipuc ac niñac ménda wañec.

3

Yesunéñ Nikodemo ac kumiyec.

¹ Farisaio ic suginaiguc ic méñ kerec, qara imi Nikodemo. Ic imi Yuda ic ionac galengina méñ. ² Inéñ sinjiaiguc Yesuaru hama

zéyec; Kiwi ic, gi kiwi ic méñ Anutu arunec manec imi nini ninziñ. Némac niñ, séséc méréra hénia hénia meanzañ imi Anutu momacnec ménda kecbacnec ic méñnéñ imuhuc memacac séc qahac. ³ Yesunéñ melemma zéyec; Ni ac héla gézéwa niñna, méñ ménda qelima hicñjimaguc imi Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi hia ménda hémmac. ⁴ Zéyu Nikodemonéñ ézéyec; Ic méñnéñ ic yanda wammaguc dimuhuc qelima hicñjimaguc? Dimuhuciguc nenngocyawac héri qeriaiguc muñguc hiñgaru memac? ⁵ Zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Ni hélacnec téngéñ gézéwa, méñ i doku zéma Uñaguc qelia ménda hicñjima Anutuac héñgaleñ ama areña yandaiguc hia ménda keremmac. ⁶ Séwiiguc hicñjizac imi séwi, Uñaguc hicñjizac imi uña. ⁷ Ini kilendac qelima hicñjimu zézia imuac ménda auriwésémañ. ⁸ Luhucnéñ eñeya sinjawac keñha wañanzac. Urumenjac niñanzañ wañu dimuacnec hama dimuaru keñanzac imi ménda niñanzañ. Uña igucnec hicñjizac imi imuhucyanec. ⁹ Zéyu Nikodemonéñ ara melemma yomuhuc ézéyec; Haka imuhucya imi dimuhuc hia hicñjimaguc? ¹⁰ Zéyu Yesunéñ ara melemma ézéyec; Gi Israel ic ionac kiwi icnéñ iwawai imi ménda niñasarizañ? ¹¹ Ni hélacnec téngéñ gézéwa, nini iwawai niñanzañ imuac énézéma iwawai héñanzañ imuac héipucya wañanzañ, néñ ini héipuc acnina imi kileñ ménda késaanzu. ¹² Ni baecac iwawai énézéwa ini ménda ninzéñ géanzuiguc kurumenjac iwawai énézémanjiguc dimuhuc ninzégégimu? ¹³ Icac Naña kurumenjac igucnec mayec i qahac wañu ic méñnéñ méñ kurumenjac ménda eñecac enzac. ¹⁴ Mosenéñ baec kisi-

aiguc mokoleñ sésécyá iciguc hesangéma meyarú nanec imuhucyanec Icac Naña meyacgic nammac. ¹⁵ Imi mia ninzégému ieneñ kekec hémbénaña memuac niñ imuhuc hicñimac.

¹⁶ Anutu i baec ic embac neñañ séha imuhuc goinina héima Naña momacguc ténggéh nénécmiyec. Imi mia mén i ninzégézac inéh ménda humuma kekec hémbénaña memac niñac imuhuc wañ nénécmiyec. ¹⁷ Anutunéh Naña ic neñañ késpedesicnina zétecgé nénécmimac niñac ménda méliyu mayec, néñ baec ic embac neñañ késpedesicnina igucnec añgéhñina timac niñac méliyu mayec. ¹⁸ Mén Naña ninzégéanzac i késpedesicyaguc ménda zémimac. Wañu mén i naña ménda ninzégéanzac iwac imi inéh Anutu naña momacguc ténggéh iwac qara ménda ninzégéanzac hénia imuac niñac késpedesicyaguc bec zémizac. ¹⁹ Asac mararañnéñ baec ic embac sugginaiguc hazac, néñ wawañ memegina biria imuac niñac asac mararañ imuac mézétiti wamma siñiac wamma kecgic haka iminéñ mia késpedesicyaguc zézéya imuac hénia wanzac. ²⁰ Mén i haka biria wañanzac imi asac mararañ imuac mézétiti wamma wawañ memeya hicñiasariwac niñac asac mararañ imuac ménda haanzac. ²¹ Mén i ac héla tohoanzac inéh wawañ memeya Anutuac qaraiguc wañanzac imi asariyu hémmu niñac asac mararañ imuac haanzac.

Doku naec ai ic Yohanenéh Yesuac héipucya wamma zéyec.

²² Wañu kecma Yesu zéma tohotoho ichéra ieneñ Yuda baeciguc kemma kecgic. Imuaru inéh iniguc kecma ic embac doku naec énécmiyec. ²³ Salim hosuru Aion baeciguc doku sasala heyu

Yohane imuhucyanec imuaru doku naec énécmiyu ic embac ieneñ toroqema hagic doku naec énécmiyec. ²⁴ Imi mia Yohane hésa amaiguc ménda opocgic nalé imuaru hicñiyec. ²⁵ Wañu Yuda ic méñnéñ Yohane tohotoho ichéra iniguc doku naec naec imuac haka niñac zéeminiñ wañgic. ²⁶ Wañu merac ieneñ Yohanearu kemma yomuhuc ézégic; Kiwi ic gi Yodan nówécgeñaciguc kecna ic mén giguc keru héniaya zéasarima nénézénec. Wañu ninzañ, inéh mia doku naec haka wañ énécmiyu ic embac moczoñ iwac muru kemmanec kenzu. ²⁷ Zégic Yohanenéh yomuhuc acgina melemma zéyec; Kuc buña imi kurumeñ igucnec ménda miyu ic méñnéñ memacac séc qahac. ²⁸ Ni Kristo qahac, néñ méli néñu iwac miha mema hayi imuhuc énézéyi. Acna imuac ini eñaocnec héipuc wammu. ²⁹ Embac buña qeénécmimia imi eu buñayawac wanzac. Alaya mén méra mizac inéh iwac niñ mambéc wamma gezac qeque wanzac. Wañu eu buñawac ewaya nimma ségiségi yanda wanzac. Imuac nuac ségiségi imi deguc sécgéma hezac. ³⁰ Iwac buñanéñ yandi saima kemmac, néñ nuac buñanéñ héréma mamac. ³¹ Ounec mazac inéh iwawai moczoñ onogicma eñeña keczac. Mén i baecarunec hicñizac inéh baecac buña ésécnec zéanzac. Wañu kurumeñ igucnec mazac inéh iwawai moczoñ onogicma eñeña keczac.

³² Inéh iwawai hémma niñañec imuac héipucya wamma zéanzac. Wañu ic ieneñ iwac héipuc ac ménda añgéh tianzu. ³³⁻³⁴ Anutunéh méliyec inéh Anutunéh Uña imi qetéya qahac waimiyu Anutuac ackuazéc sac zéanzac. Mérénéñ mén iwac héipuc ac añgéh tizac iminéñ

Anutu imi héla wanžac imuac oaec zémizac. ³⁵ Mañgoc imi Nañawac niñ wamma iwawai momac yanda imi iwac mériaiguc haidarec. ³⁶ Méné i Naña ninžéngézac i kekec hémbénaña mezac. Wañu méné i Naña andé qezac imi kekec imi ménda mihicñimac. Wañu Anutuac qeri gericnéñ iwac qacyaguc hezac.

4

Yesunéñ Samaria embac méñac héniaya zéauyec.

¹ Tohotoho ichéra Yesunéñ énépésima doku naec énécmianžac imi Yohaneac tohotoho ichéra ionac zañgégina onogiczac zégic Farisaio ic ieneñ niñgic imi Yesunéñ niñsariyec. ² Héla ténggén imi Yesu eñeyaoc doku ménda naec énécmiyec, néñ iwac tohotoho ichéra ieneñ naec énécmigic. ³ Wañu Inéñ imuhuc niñsariima Yuda baec waima Galilaia baeciguc muñguc liliñgéma keñec. ⁴ Wañu Samaria baec hénia tima huañgeñ imuaru kemmanñ zé niñec. ⁵ Kemma Samariawac ama areña yanda méné qara Sika imuaru kereñec. Ama imi Yakopnéñ eñeya naña Yosefe baec waimiyec imuac hosuraiguc tarec. ⁶ Wañu imuaru Yakopac doku hogocya heyec. Heyu Yesunéñ hénia hakerec imuac niñ kucya qahac wañu baec doku hogocya imuac hosuraiguc mama tarec. Taru bec nalé imi gumpiti ésécneç wañec.

⁷⁻⁸ Wañu tohotoho ichéra ieneñ nene boña mewinñ zéma ama areña yandaiguc kemma ménda hañcneç Samaria embac méñnéñ doku himañ zé hayu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Gi doku hia gumu némbésémañ? ⁹ Wañu Yuda ic zéma Samaria icnéñ ménda ala wañamuma eñac eñac kecañgic imuac niñ embac inéñ yomuhuc

zéyec; Gi Yuda icnéñ dimuhuc Samaria embac nuaru doku niñ qesinénzañ? ¹⁰ Wañu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac sese zéma doku niñac gézézac iwac hénia momacneç niñtegcibañneç welec mina kekec hémbénañawac doku gémbacneç. ¹¹ Zéyu embacnéñ yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu, gi doku hihiga qahac wañu doku hogocya imi hiñgac hiñgara imuac niñ kekec hémbénañawac doku imi dimuacneç hiwésémañ? ¹² Gi yandanina Yakop imi ogiczañ? Inéñ doku hogocya yomi nénécmiyec. I eñeyaoc zéma nañhéra zéma ama yañhéra momacneç imuarunec hima nema kecañgic. ¹³ Zéyu Yesunéñ ara melemma yomuhuc zéyec; Méñnéñ doku yomi nemaciguc muñguc doku niñac wammac. ¹⁴ Wañu méñnéñ doku méné neñ miwa nemaciguc tetcgia qahac doku niñ ménda wammac. Wañu doku iminéñ iwac qeriaiguc nalé tetcgia qahac éréma hemimac. ¹⁵ Zéyu embacnéñ ézéyec; Doku imuhucya néna nema doku niñac muñguc ménda wammañ. Wañu doku himañ zé yomuaru muñguc ménda hamañ.

¹⁶ Zéyu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Kemma guac euga wagicna hamaoc. ¹⁷ Embac imi ara melemma Euna qahac imuhuc ézéyec. Wañu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Euna qahac zézañ imi hélacneç. ¹⁸ Gi ic tosara bec mema waidacneç. Wañu ic méné degucmi mema keczañ imi guac euga qahac, imuac niñ ac zézañ imi hélacneç. ¹⁹ Zéyu embac iminéñ zéyec; Miñ Kewu, gi imi Anutuac tilinñ tilinñ ic méné imi niñsarihua. ²⁰ Yanda hécnina ieneñ boña yomuac qahaiguc Anutu mepésigic. Wañu Yuda ic ieneñ yomuhuc zéselianzu; Anutu mepésimimia imuac ama téréya imi Yerusalem iguc hezac.

21 Zéyu Yesunéj ézéyec, Embac zéwa ninzéhéna. Nalé méj hayu baec boŋa youmi me Yerusalem qahac, néj baec tosaraiguc Maŋgocac mepé qepési wammu. 22 Ini iwawai ménda ninzu imuac mepésianzu. Waŋu kápésic igucnec aŋgéh titi imi Yuda ic nonarunec. Imuac niŋ nini iwawai niŋasariziŋ imuac mepésianziŋ. 23 Nalé méj hamac imi mia deguc, imuaru mepé qepési ic héla ienej Uŋa Téréya zéma ac hélanéŋnec Maŋgoc mepésimu. Maŋgocnéj imuhuc mepési mianzu ionac niŋac kic hihí waŋanzac imuac mia imuhuc zézua. 24 Anutu imi Uŋa, imuac i mepésianzu ienej uŋa zéma ac hélanéŋnec mepésimu. 25 Zéyu embacnéj ézéyec; Mesia, Kristo zéanzu, iminéj hamac imi ni ninzua. Inéj hama iwawai moczoŋ zéasari nénécmimac. 26 Waŋu Yesunéj ézéyec; Ac gézézua ni imi mia.

Yesuac tohotoho ichéra ienej ama areŋa igucnec liliŋgéma hagic.

27 Imuhuc zéma keru tohotoho ichéra ienej liliŋgéma hagic. Hama Yesunéj embac méŋguc ac waŋu hémma welicgégic. Waŋu némac iwawai niŋ wanzaŋ me némac hénia niŋac i guc ac zézaŋ zéma méjnéj hia ménda qesimiyec. 28 Waŋu embac iminéj yacma doku nomuŋa waima ama areŋa yandaiguc liliŋgéma kemma yomuhuc énézéyec. 29 Hagic! Hama ic méj haka ni meanji imi moczoŋ zédaczac imi héŋgic. Iminéj Kristo wanzac me deic? 30 Zéyu ienej ama areŋa yanda waima Yesuaru hagic.

31 Suraiguc tohotoho ichéra eneŋ yomuhuc zéma welecmigic; Kiwi ic, nene nena. 32 Waŋu inéj yomuhuc énézéyec; Nene méj ini ménda ninzu imi

henézac. 33 Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienej enjaocnec zégic; Ic méjnéj nene méj mehama mizac me? 34 Waŋu Yesunéj yomuhuc énézéyec; Mélinéjec iwac ewa siŋa tohoma iwac aiya metecgémanj iminéj nenena wanzac. 35 Enjaoc maso 4 tecgéyu nene héla hicŋimac imuhuc ménda zéanzu? Kicgina hima ai sasala imi héŋgic bec qaoc qaoc waŋu memeyawac séc wanzac. 36 Metocgotocgo miŋinanéj ai héla metocgoanzac imi boŋaya bec késama ai héla imi mutulaŋgéma kekec hémbénaŋaiguc onopoczac. Imuhuc waŋu himichimic ic zéma tocgotocgo ic imi momacnec ségiségi wammu. 37 Imuac niŋ, Méjnéj himiru méjnéj mema tocgezac, zéanzu ac iminéj héla wanzac. 38 Neŋ enjaoc ai yanda ménda megic imuac ai héla imi memu niŋac méli énécmizua. Ini méjnéj ai mema qenzeŋ manzeŋ niŋgic imuaru toroqema héla mema tocgezu.

Samaria ic sasala Yesu ninzéhégic.

39 Waŋu embac iminéj ic imi haka ni waŋaŋi imi moczoŋ zédaczac imuhuc zéyu Samaria ama areŋa yanda igucnec ic sasala ienej Yesu ninzéhégic. 40 Imuac niŋ Samaria ic ienej Yesuaru kemma iniguc kecmac niŋac welecmigic inéj kaiwe éréhéc i iniguc kerec. 41 Waŋu iwac ackuažéc niŋac ic embac sasalanéj ninzéh ninzéh ic waŋgic. 42 Waŋu ienej embac yomuhuc ézégic; Deguc imi nini guac suruc niŋac sac qahac, néj neŋaoc ackuažéc kuaya igucnec nimma ninzéhégiziŋ. Hélaacnec! Inéj Kristo, baec séc ic neŋaŋ aŋgéh titi ic wanzac.

Yesunéj baec galen eŋeŋawac nana méj mehiaruyec.

43 Kaiwe éréhéc tecgéyu inéh Galilaia baeciguc keñec. 44 Kemma Yesu eñeyaoc yomuhuc zéauyec; Anutuac tilin tilin ic mén eñeya ama baeciguc keru ménda mepési mianzu. 45 Wañu Galilaia ic imi eneh becñec nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendoniguc Yerusalem momacñec kemma Yesunéh ai meyec imi moczorñ héngic imuac niñac inéh Galilaia baeciguc hayu héihéré migic.

46 Wañu inéh muñguc Galilaia baec Kana ama arenñaguc keñec. Baec imuaru becñec doku melenñ wain wañec. Wañu ama imuaru baec galeñ eñeña mén kerec. Wañu iwac naña mén hafi kiyu Kafanaum ama arenña yandaiguc hekerec. 47 Merac imi humu-mañ zé wañec imuac niñ ic imi Yesu lilingéma Yuda baec igucñec Galilaia hazac imuhuc zégic nimma iwaru kemma hama naña mehiarumac niñac welecmiyec. 48 Wañu Yesunéh yomuhuc ézéyec; Ini séséc méréc méréra zéma kic méréc méréra ménda hémmuiguc kilenñdac ménda ninzéhégmu. 49 Wañu baec galeñ eñeñanéh zéyec. Miñ Kewu nañna ménda humuyunec focdac mama hawéséna. 50 Zéyu Yesunéh melemma zéyec; Kenna, nañga imi hiaruzac. Wañu ic imi ac Yesunéh zéyec imi ninzéhégma waima keñec. 51 Mekemma keru welen qequehéra hama henaiguc mihicñima yomuhuc ézéma zégic; Nañga imi hiaruma keczac. 52 Wañu néma naléiguc hiaruyec imuac qesi énécmiyu, Orañ kaiwe kiwa momacguc wañu hafi geriwa imi békéyec zéma ézégic. 53 Wañu mañgoc imi nalé imuaru Yesunéh mélimima, Nañga imi hiaruzac zéyec imi niñasarima eñeya zéma taséhéra momacñec Yesu ninzéhégic. 54 Yesunéh Yudanec Galilaia lilingéma hama

kiwi méréra imi meyu hatac éréhéc wañec.

5

Betsaida zékéhiguc Yesunéh ic mén mehiaruyec.

1 Andiaiguc Yuda ic onac kendon mén ducñiyu Yesunéh Yerusalem ekeñec. 2 Wañu Yerusalemiguc nagu mén nañec, qara imi Rama nagu, wañu imuac hosuraiguc zékéh mén heyu Hebiraió aciguc Bezada zéañgic. Wañu zékéh imuac giñgiñaguc hali méra mén lelecgéma tacgic. 3 Hali imuac qeriaiguc hafi ic sasala; kic hilic, ic hena méragina biria zéma ic puriña eneh heañgic. 4 (Ménda hezac.) 5 Wañu ic mén suginaiguc heyec imi puriñ keru yawuñ 38 wañec. 6 Wañu Yesunéh ic hekerec imi hémma nalé horua heañec imi niñyacgéma qesimiyec; Gi hiarumañac zé wanzañ? 7 Zéyu hafi ic iminéh melemma zéyec; Kuneñ, doku temboña yaru nalé imuaru ic mén ménda nañgé nénzac. Imuac niñac nenaoc hiñgacmañ zéwa méñnéñ nogicma walac hiñgacanzac. 8 Zéyu Yesunéh ézéyec, Yacna! yacma hehega mema kenna. 9 Zéyu hafiya nalé imuarunec hiaruyu inéh heheya mema keñec.

Wañu nalé imi mia Sabata. 10 Imuac niñ Yuda ic eneh ic hiaruyec iwac yomuhuc ézégic; Deguc imi Sabata, hehega mema kenzañ imi hena ac logilogiya. 11 Wañu inéh yomuhuc melemma énézéyec; Mehiaru nénzac inéh hehega mema kenna imuhuc nézézac. 12 Zéyu qesimigic; Méréñéh hehega mema kenna zéma gézézac? 13 Wañu ic sasala kecgc suginaiguc Yesu bec waima keñu ic hiaruyec inéh hocma méréñéh imi mia zéma nimma nimbipiyec. 14 Imuac andiaiguc Yesunéh ocmuñ téréyaiguc

ic imi mihicņima ézéyec, Ninzaņ, gi séwiga hiaruzac. Képésic ménda wambésémang, kecma iwawai biria ogicqogira méņnėj hicņjégmbac niņac. ¹⁵ Waņu ic imi kemma Yuda ic yomuhuc énézéyec; Ic mehiaru nénzac iwac qara imi Yesu. ¹⁶ Yesunėj Sabataiguc ai imuhucya imuhucya meanęc imuac niņ Yuda ic ienen hazéc wammigic. ¹⁷ Waņu Yesunėj yomuhuc énézéyec; Maņgocna imi nalé séc ai meyu érékecma deguc. Waņu ni acguc imuhucyanec ai mekeczua. ¹⁸ Yesunėj Sabata hėna ac logima Anutuac niņ Maņgocna zėma iwac séciguc waņec, imuac niņ Yuda ic ienen muņguc méņgucnec qehumuwiņ zė waņgic.

¹⁹ Imuhuc waņgic Yesunėj ac bakia yomuhuc énézéyec; Ni ac hélacnec énézėzua, némac iwawai Maņgocnėj meanzac imuac séc Naņanėj imuhucyanec meanzac. Imuac niņ Naņa imi eņeyaoc ai méņ ménda meanzac. Maņgocnėj meyu hėmma imi sac meanzac. ²⁰ Maņgoc imi Naņa hėņsorocanzac. Imuac niņ aiya meanzac imi moczoņ ézėyu hėņanzac. Anutunėj kiwi méréra sasala mema Naņa ézėyu hėmmac, waņu kiwi iminėj iwawai hėņanzu imi ogicdaru ini hėmma aurimu. ²¹ Maņgoc imi ic humumia meqeli énécmima kekec énécmianzac. Imuhucyanec Naņa imi ic méņac ewa hia nimma kekec imi mimañ zė hia mimac. ²² Maņgoc imi ic méņ ménda gėsianzac. Waņu imuac ai imi moczoņ Naņa midarec. ²³ Imi mia ic embac moczoņ Maņgoc ehėhéi wammianzu imuhucyanec Naņa imi ehėhéi wammimu niņac imuhuc wammiyec. Méņnėj Naņa ehėhéi ménda wammianzac iminėj Maņgoc i méliyec imi ehėhéi ménda wammianzac.

²⁴ Ni hélacnec téņgėņ énézėzua, méņnėj acna nimma méli néņec i ninzėņgėzac iminėj bec kekec hėmbėnaņa mezac. Waņu kėpėsiraguc ménda zėmimac. Inėj bec humuc igucnec qericma kekeciguc kerenzac. ²⁵ Hėlacnec téņgėņ énézėzua, nalé méņ hamanec hazac waņu imi mia deguc. Imuaru humumia ienen Anutuac Naņawac ewaya nimmu. Waņu nimma tohomu imi enej moczoņ qelima kecmu. ²⁶ Maņgoc eņeya muru kekec hezac, waņu inėj Naņa kekec imi miyu iwac muru imuhucyanec hemizac. ²⁷ Waņu inėj Icac Naņa keczac, imuac niņ ic gėsi énécmimiawac qac buņa miyec. ²⁸ Ac yomuac ménda aurimu. Nalé méņ ducņiyu kicsuaņgic heanzu ienen moczoņ iwac ewaya nimmu. ²⁹ Nimma haka hiabia waņaņgic ienen kekecyaguc yacyarawac yacma érégic, haka biria waņaņgic ienen zėgėsi énécmimiawac yacma érému.

³⁰ Ni nenanec iwawai méņ hia ménda memañ. Gezacnanėj niņanzua séciguc zėgėsi énécmianzua. Nenac ewa siņ niņac qahac, nėj méli néņec iwac ewa siņ méndacma waņanzua. Imuac niņ nuac gėsigėsi ac imi solañ waņanzac.

Yesuac hėniaya.

³¹ Ni nenaoc nuac héipuc ac zėwa héipuc acna imi hėla qahac wammac. ³² Hėicpuc ic méņ keczac imi mia nuac niņ wamma héipuc acna zėzac. Waņu iwac héipuc ac imi hėla wanzac imi ni ninzua. ³³ Ini Yohaneac muru ic tosara méli énécmigic keņgic inėj ac hėlawac héipuc wamma énézėyec. ³⁴ Waņu ic méņarunec nuac héipuc ac memañac zėma ménda zėzua. Waņu ini kekec hėmbėnaņa memu niņac imuhuc énézėzua. ³⁵ Yohane imi kifa wamma zema asari énécmiyu ini nalé hotoņa iwac

asahaiguc ewa hia nimma kecgic.
³⁶ Wañu nuaru héipuc ac méñ Yohaneac héipuc ac ogicogira henénzac. Mañgocnanéñ néñu metecgéman zéma ai meanzua iminéñ Mañgocnéñ méli néñec imi héipuc wañ néñzac. ³⁷ Wañu méli néñec Mañgoc i eñeyaoc mia nuac héipuc wañ néñzac. Wañu ini ewaya zéma tanera komoradac méñ ménda hémma niñgic. ³⁸ Ini méliyu hayec i ménda ninzégézu imuac niñac iwac ackuazéc imi qeriginaiguc hia ménda haigic heanzac. ³⁹ Ini kiwi téréya igucnec kecec hémbénaña meanziñ imuhuc nimma kiwi téréya imi oloñ nimma kuamuanzu. Wañu kiwi iminéñ mia nuac héipucna wañ néñzac.

⁴⁰ Wañu kecec hémbénaña késamu niñ nuac muru hawiñ niñac ménda wanzu. ⁴¹ Ni ic ieneñ mepési némmu niñ ménda wañanzua. ⁴² Wañu qeriginaiguc Anutuac siña ménda heanzac imi ni ninzua. ⁴³ Ni Mañgocnawac qaraiguc hazua wañu ini ménda héihéré néñgic. Wañu ic méñnéñ eñeya qaraiguc hamaciguc imi ini kilenñdac héihéré mimu. ⁴⁴ Ini eñaocnec mepési amuanzu. Wañu Anutunéñ hiabia zéénécmiyu nimmu niñac ménda wañanzu. Imuac niñ dimuhuc ni ninzéggé némmu? ⁴⁵ Wañu nuac niñ inéñ Mañgocac wésiaiguc aciguc nonopocmac imuhuc ménda zému. Ewa qerigina haimianzu Mose inéñ mia aciguc ini onopocanzac. ⁴⁶ Wañu Mosenéñ kiwi oyec imi nuac oyec. Imuac niñ ini Mose ninzéggé miwunec imi ni ninzéggé némbunec. ⁴⁷ Wañu ac kiwi inéñ oyec imi ménda ninzéggézu imuac niñ acna zézua imi dimuhuc ninzéggému?

6

Yesunéñ ic 5,000 nene gumu énécmiyec.

¹ Nalé imuac andiaiguc Yesunéñ Galilaia kondun, qara méñ Tiberia kondun imi qericma néwécgeñ kereñec. ² Wañu hafi ic mehiaru énécmima kiwi méréra hénia hénia meyu héñanñgic imuac niñ ic embac sasalanéñ méndac miñgic. ³ Wañu Yesunéñ baec boñaiguc emma tohotoho ichéra iniguc tacgic. ⁴ Wañu nalé imuaru Yuda ic onac kendon méñ nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendonéñ hosuru hayec. ⁵ Wañu Yesunéñ kiwa hima héñu ic embac sasala iwac muru éréma kecgic Filipoac qesimiyec; Nene dimuacnec boña mema ic tuñ yanda imi gumu énécmiñi nemu? ⁶ Wañu Yesunéñ eñeyaoc némac haka memac imi niñasarima i batucgéman zé imuhuc qesimiyec. ⁷ Zéyu Filiponéñ melemma zéyec; Ai ic méñac maso 8 imuac ai boñawac* sécyá saméñ boña mewihñec imi komoc komoc nemuac séc qahac wambacnec. ⁸ Zéyu tohotoho ichéra suggina igucnec méñ Simon Peteroac munaya Andereanéñ yomuhuc zéyec; ⁹ Merac komoc méñ youmi imi neneyaguc iwaru bali saméñ méra méñ zéma lambéc éréhéc hemizac, Wañu imuhucyanéñ tuñ yanda imi onac dimuhuc sécgé énécmimac? ¹⁰ Zéyu Yesunéñ zéyec; Énézégic tacmu. Wañu imuaru luluc sasala heyu tacgic ic zañgégina 5,000 imuhuc éséc wañec. ¹¹ Wañu Yesunéñ saméñ imi mema ewa hia ac ézémañguc méndemma ic tacgic sécgina énécmiyec. Wañu lambéc imuhucyanec wamma énécmiyec. ¹² Negic sécgé énécmiyu inéñ tohotoho ichéra énézéyec; Nene tosara waigic taczac imi moczon

* 6:7: Girik aciguc 200 Denarion.

toçgému, komora méné ménda waimu. ¹³ Zéyu bali saméné méra méné imi negic bororoña taru toçgéic sasac 12 kuaya qeqeya wandarec. ¹⁴ Wañu ic embac ieneñ asé kiwi méréra imi hémma yomuhuc zégic; Hélaçnec ic yomi Anutuac tilin tilin ic baeciguc hamac zégic imi mia. ¹⁵ Wañu Yesunéñ ic ieneñ hama wagicma seliseli wamma eñañ ic kewugina kumuwiñ zé wañgic inicteçicma wai énécmima eñeyanec boña méñgic muñguc eñec.

Yesunéñ kondun qahaiguc tima keñec.

¹⁶ Ama mari wañu tohotoho ichéra kondun giñgiñaiguc hiñgacgic. ¹⁷ Hiñgacma imuacnec kondun néwécgeñ Kafanaum ama areña yandaiguc kembiñ zéma zéiciguc eñgic ama siniyec. Wañu Yesunéñ ionac muru ménda hayunec eñacnec keñgic. ¹⁸ Wañu luhuc yandanéñ qeyu kondun temboña yarec. ¹⁹ Yaru 5 me 6 kilomita puli qema keñgic Yesunéñ doku qahaiguc tima tima zéic hosuraiguc hayu héngic zénéngina hiriyec. ²⁰ Wañu Inéñ énézéyec; Ni mia, zénéngina ménda hirimac. ²¹ Zéyu ieneñ ewa hia nimma zéiciguc wagicbiñ zégic, zéicnéñ baec kembiñ zé wañgic imuaru bec kendarec.

²² Ama gianañyu ic embac sasala néwécgeñ kondun giñgiñaiguc nañgic ieneñ yomuhuc niñsarigic; Orañ mariya zéic tosara qahac, néñ momacguc sac keru Yesunéñ tohotoho ichéra iniguc zéiciguc ménda eñunec eñacnec emma keñgic. ²³ (Wañu Yesu ewa hiawac ac zéma saméné gumu énécmiyu negic imuac hosuraiguc Tiberianec zéic tosara hagic.) ²⁴ Wañu imuaru Yesu me tohotoho ichéra

ieneñ ménda taçgic imi niñsarima Yesu hocbiñ zéma zéiciguc emma Kafanaum amaiguc keñgic. ²⁵ Wañu ieneñ kondun néwéciguc Yesu mihicñjima yomuhuc qesimigic; Kiwi ic némac naléiguc you hazañ? ²⁶ Zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Hélaçnec téngéñ énézézua, ini nuac niñ wañanzu imi asé kiwi méréra wamba héngic imuac niñ qahac, néñ nene gumu énécmiwa negic sécgé énécmiyec imuac niñ nuac hochoc ai mezu. ²⁷ Nene houanzac imuac aiya ménda memu. Wañu kekec hémbénañawac nene imuac aiya memu. Anutu Mañgocnéñ niñu sécgéyu Icac Naña iwac mia eñeya qara oyu hezac imuac niñac kekec hémbénañawac nene imuhucya imi Icac Nañanéñ énécmimac. ²⁸ Imuhuc zéyu ieneñ qesimigic, Anutuac aiya mewin zéma némac ai mewin? ²⁹ Zégic zéyec; Anutunéñ méli miyu hayec iwac ninzéngému iminéñ Anutuac ai wanzac. ³⁰ Zéyu yomuhuc qesimigic; Némac asé kiwi méréra méné mena hémma gi ninzéngé gémbiñac hezac me? Gi némac ai meanzañ? ³¹ Mosenéñ† kurumeñ igucnec saméné gumu énécmiyu negic* imuhuc ogic hezac imuhucyanec neñañ Yanda hécninanéñ baec kisiaiguc saméné qara mana imi negic. ³² Zégic Yesunéñ énézéyec; Hélaçnec téngéñ zézua, kurumeñ igucnec saméné gumu énécmiyec imi Mose qahac, wañu kurumeñ igucnec saméné héla gumu énécmianzac imi nuac Mañgocna imi mia. ³³ Imi mia ic kurumeñ igucnec hama baec séc ic embac kekec énécmianzac inéñ mia Anutuac saméné wanzac imuac niñac imuhuc zézua. ³⁴ Zéyu ieneñ zégic, Miñ Kewu, saméné imi nalé séc gumu nénécmiwa. ³⁵ Zégic zéyec;

† 6:31: Girik aciguc; Inéñ. ☆ 6:31: Mmh 16:4, Neh 9:15, Leg 78:24, 25

Ni kekecac saméñ. Méñ nuaru hamac inéñ saméñ niñ ménda humumac. Wañu méñ ni ninzénégé nénzac inéñ doku niñ ménda humumac. ³⁶ Wañu ni yomuhuc énézéyi; Ini néñanžu wañu ménda ninzénégé néñanžu. ³⁷ Wañu ic embac Mañgocnéñ néñec ienen moczoñ nuaru hadacmu. Wañu méñnéñ méñ nuaru hamac imi ni méndağucnec nesimiwa kemmac. ³⁸ Imi mia Kurumenñ igucnec mayi imi nena siñna méndacmañ niñ qahac, méli néñec iwac siña méndacmañ niñ mayi imuac niñac imuhuc zézua. ³⁹ Iwac siña imi yomuhuc mia hezac; Ic embac néñec suginaiguc méñac méñ ménda méwétécgémañ. Nalé tetcgiya ducñiyu meqeli énécmiwa yacmu. ⁴⁰ Imi mia Mañgocnawac siña imi méñnéñ méñ Naña hémma ninzénégémac imi kekec hémbénaña memacac niñ heyu nalé tetcgia ducñiyu neñ humuc igucnec meqeli miwa yacmac imuac niñac imuhuc zézua.

⁴¹ Wañu, Ni saméñ kurumenñ igucnec mayi imi mia imuhuc zéyec imuac niñ Yuda ic ienen ac diric doroc zégic. ⁴² Zéma yomuhuc zégic; Ic yomi Yosefeac Naña Yesu. Wañu neñgoc mañgocya nini niñérécmizij. Wañu dimuhuciguc, Ni kurumenñ igucnec mayi zézac? ⁴³ Wañu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ini ñindic ñunduc ac imi waigic! ⁴⁴ Mañgoc méli néñec inéñ ménda hérémiyu, méñnéñ nuaru hamacac séc qahac. Wañu ic méñ nuaru hamac imi nalé tetcgiaiguc meqeliwa yacmac. ⁴⁵ Anutuac tilij tilij ic ionac kiwiiguc yomuhuc ogic hezac; Ic embac moczoñ Anutunéñ ku énécmiyu nimmu.* Méñnéñ méñ Mañgoc arunec ara nimma niñarenégé amumac imi

nuaru hamac. ⁴⁶ Ic méñnéñ Mañgoc ménda héñec, néñ Anutu arunec mayec inéñ sac héñec. ⁴⁷ Ac héla énézézia; Méñnéñ méñ ninzénégézac inéñ kekec hémbénaña késa keczac. ⁴⁸ Ni imi kekecac saméñ imi mia. ⁴⁹ Yanda hécginanéñ baec kisiaiguc mana negic, wañu nema humudacgic. ⁵⁰ Wañu ni imi saméñ méñ kurumenñ igucnec mama hahaya imi mia, méñnéñ nemac imi ménda humumac. ⁵¹ Ni imi saméñ kekecyaguc kurumenñ igucnec mama hahaya. Méñnéñ saméñ imi nemaciguc inéñ nalé tetcgia qahac kecmac. Wañu saméñ imi nuac séwi busuna, neñ baec séc ic embac kekec hémbénaña énécmimañ zé wai énécmimañ imi mia.

⁵² Imuhuc zéyu Yuda ic ienen suginaiguc eñawunec tualefic geriwaguc wamma yomuhuc zégic; Ic youmi séwi busia dimuhuc nénécmiyu newiñ? ⁵³ Yesunéñ énézéyec; Ac héla énézézia, ini Icac Nañawac séwi busia zéma sacya ménda nemu imi qeriginaiguc kekec ménda késa kecmu. ⁵⁴ Méñnéñ méñ nuac sac busuna neanzac imi kekec hémbénañayaguc. Wañu neñ nalé tetcgiaiguc meqeli miwa yacmac. ⁵⁵ Nuac séwi busuna iminéñ nene héla. Wañu nuac sacna iminéñ doku héla wanzac. ⁵⁶ Méñnéñ méñ nuac sac busuna neanzac iminéñ nuac qerinaiguc keru neñ iwac qeriaiguc kecanzua. ⁵⁷ Kekec miñjina Mañgocnéñ méli néñu ni iwac kuhaiguc kecanzua imuhucyanec méñnéñ séwi busuna neanzac iminéñ nuac kucnaiguc kecmac. ⁵⁸ Saméñ imi kurumenñ igucnec mayec imi mia. Yanda hécginanéñ mana negic, wañu humudacgic. Néñ méñnéñ saméñ nuarunec imi neanzac iminéñ tetcgia qahac

* 6:45: Yes 54:13

kecmac. ⁵⁹ Ac imi mia Yesunéh Kafanaum tocgotocgo amaiguc ku énécmima énézéyec.

Tohotoho ichéra sasalanéh Yesu andé qema kenjic.

⁶⁰ Imuhuc zéyu nimma tohotoho ichéra sasalanéh yomuhuc zégic; Ac imi niñni yéwéria yanda, mérénéñ hia aṅgétimac? ⁶¹ Yesunéh tohotoho ichéra ienen diric doroc ac zégic imi niñsarinima yomuhuc énézéyec; Ac iminéh meyéwéri énécmizac? ⁶² Icac Naña imi liliñgéma bec kerec imuaru eñu hémmuiguc dimuhuc zému? ⁶³ Uña téréya iminéh kecec énécmimac, wañu séwi imi ménda méra énécmimac. Ackuazéc énézéanzua iminéh Uña zéma kecec wanzac. ⁶⁴ Wañu Yesunéh mérénéñ ménda ninzéhégic imi zéma mérénéñ andé qemimac imi hénihéniya igucnec moczoñ nindarec imuac niñ yomuhuc énézéyec; Sugina igucnec tosara ini ménda ninzéhégézu. ⁶⁵ Wañu toroqema zéyec; Ni imuac niñ, méñac méñ Mañgocnéñ ménda niñmiyu nuaru hamacac séc qahac imuhuc bec énézézua.

⁶⁶ Nalé imuarunec tohotoho ichéra sasalanéh andé qema kemma Yesu muñguc ménda méndacgic. ⁶⁷ Kenjic Yesunéh tohotoho ichéra 12 yomuhuc qesiéncmiyec. Ini momacnec wainémma kembiñ zé wanzu? ⁶⁸ Zéyu Simon Peteronéh melemma zéyec; Miñ Kewu guaru kecec hémbénañawac ac héla hegénzac, imuac nini mérac muru hia kembiñnec? ⁶⁹ Nini yomuhuc niñsarinima ninzéhégéziñ; Gi imi Anutuac ic téréya Momacguc. ⁷⁰ Wañu Yesunéh zéyec; Neñ ini 12 ménda énépésiysi me? Wañu suginaiguc momacguc imi ic biria wanzac. ⁷¹ (Ac imi Simon

Karioto iwac naña Yudawac niñ imuhuc zéyec. Inéh 12 sugina igucnec, wañu kecmá Yesu andé qemimacac heyec.)

7

Yesunéh Hali kendoñ niñac Yerusalem ekeñec.

¹ Imuac andiaiguc, Yuda ic ienen Yesu qehumuwiñ zé wañgic, imuac niñac Yesunéh Yuda baeciguc ménda kenña wampañ zéma nimma Galilaia baeciguc lelecgéyec. ² Wañu Yuda ic ionac kendoñ méñ qara Sel hali kendoñ* imi hosuru hayec. ³ Hayu Yesuac munahéra ienen yomuhuc ézégic; Gi baec yomi waima Yuda baeciguc kenna imuaru guac tohotoho ichéçga ienen kiwi méréra meanzañ imi hémmu. ⁴ Méñnéñ hicñ tegicmañ zéma sasañgiaiguc ai ménda meanzac. Gi ai imuhucya meanzañ, imuac niñac baec séc ic embac guac hénia énézéna hémmu. ⁵ Munahéra imi momacnec i ménda ninzéhégéziñ imuac niñac imuhuc ézégic. ⁶ Zégic Yesunéh yomuhuc énézéyec; Nuac nalé imi ménda hazac, wañu onac nalé imi nalé séc hama heanzac. ⁷ Baec ic ienen onac hazéc wañ énécmimuac séc qahac. Wañu ni imi wawañ memegina imi biria zéma héipuc ac zéanzua imuac niñ hazéc wañ nénzu. ⁸ Ini kendoñ imuac ekeñgic, nuac naléna dindiña imi ménda ducñzac imuac niñ ni ménda ekeñmañ. ⁹ Imuhuc zéma inéh Galilaia baeciguc waima taréc.

¹⁰ Wañu munahéra kendoñac kendacgic andéginaiguc i acguc momacnec ekeñec, wañu winiñu qahac eñeyacnec sañgima ekeñec. ¹¹ Wañu kendoñiguc Yuda ic ienen iwac wamma yomuhuc

* **7:2:** Baec kéra kérésaiguc sel haliginaiguc kecgic Anutunéh galenjë énécmima gumu énécmiyec imi niñqelima tacniññ kecañgic.

gesiamugic, ic imi dimia taczac? ¹² Wañu ic tuñ yanda sugcinaiguc iwac ac sañec sasala zégic. Wañu tosaraneñ ic imi ic hiabia zégic, wañu tosaraneñ zéqetali wamma zégic; Qahac, ic imineñ ic embac ikoc wañ énécmianzac. ¹³ Wañu Yuda ic ionac niñac bacgina yandiyu méñnéñ méñ winiñu iwac ac méñ ménda zéauyec.

Yesunéñ kendoriñguc ackuazéç ku énécmiyec.

¹⁴ Wañu kendoriñ imi namuñá éséc keñu degucguc Yesunéñ ocmuñ téréyaiguc emma ku énécmiyec. ¹⁵ Kuénécmiyu Yuda ic ieneñ welicgéma yomuhuc zégic; Inéñ kiwi amaiguc ménda kerec, néñ niniñ imi dimuhuc késa keczac? ¹⁶ Yesunéñ melemma yomuhuc zéyec; Kuénécmianzua imi nena qahac, néñ méli néñec iwarunec. ¹⁷ Méñnéñ Anutuac ewa siñawac wammañ zé wanzac imineñ ackuazéçna zézua imi Anutu arunec me nuarunec imi niñasarimac. ¹⁸ Méñ eñeya niniñ tohoma zéanzac imi eñeya séwiya mepésimimu niñac imuhuc wañanzac. Wañu méñ melimiyec imi mepésimimañ zé ai meanzac imi mia ic héla. Iwaru késpedesira méñ ménda hezac. ¹⁹ Mosenéñ héna ac imi ménda énécmiyec me? Wañu kileñ sugcinaiguc méñnéñ méñ héna ac imi ménda tohoanzac. Ini némac niñ nuwiñ zé wanzu? ²⁰ Zéyu ac bakia melemma zégic; Gi uñá biria méñ késakeczañ, méréneñ gumañ zé wanzac? ²¹ Yesunéñ énézéyec; Ni kiwi méréra momacguc sac wamba ini moczoñ aurizu. ²² Mosenéñ séwi heric haka imi zéénécmiyu ini Sabataiguc ic méñac séwiya hericanzu. Wañu haka imi Mosearunec qahac, imi yanda onarunec. ²³ Moseac héna ac ménda logimuac Sabataiguc séwi

heric haka imi wañanzu. Imuhuc wamma némac niñ Sabataiguc ic méñac séwiya moczoñ mehiaru miyi imuac hazéc wañ néñzu? ²⁴ Iwawai winiñu hezac imuac sac hémma ac ménda zétecgégic. Néñ zétecgictegc ac imi dindiñanec zégic.

Yesu imi Anutu arunec mayec.

²⁵ Wañu Yerusalem miñina tosaraneñ yomuhuc zéma qesia-mugic; Qewiñ zé wanzu imi ic yomi me? ²⁶ Ic imi ac winiñu zéma you nanzac. Wañu ieneñ ara ménda zézu. Galeñ hécnina ieneñ ic yomi Kristo zéma hélacnec nimmizu me? ²⁷ Kristo hayu dimuacnec hazac imi ic méñnéñ ménda nimmac. Wañu ic yomi dimuacnec imi niniñ niñziñ. ²⁸ Yesunéñ ocmuñ téréya qeriaiguc ku énécmima selianec zéyec; Ini ni zéma ni dimuacnec hayi imi niñzu, néñ ni nena siñ ménda ménda mayi. Méñ méli néñec imineñ héla. Wañu ini ménda nimmizu. ²⁹ Wañu ni imi inéñ méli néñu iwarunec mayi imuac niñ ni imi i nimmizua. ³⁰ Imuhuc zéyu ieneñ késawiñ zé wañgic. Wañu naléya ménda ducñiyu méñnéñ méñ méraginaneñ méñ ménda osigic. ³¹ Wañu sugcina igucnec sasalanéñ i niñzégéma yomuhuc zégic; Kristo hawacnec imi ic yominéñ kiwi méréra meanzac imi ogicma kiwi méréra sasala hia mewacnec?

³² Imuhuc zéma Yesuac ac sañec imuhucya imuhucya zégic Fari-saio ic ieneñ nimma hofac oo ic kiwahéçgina iniguc Yesu késamuac niñ ocmuñac galeñ meme ai ic tosara méli énécmigic. ³³ Wañu Yesunéñ zéyec; Ni nalé hotoñadac iniguc kecmaguc méli néñec iwac muru kemmañ. ³⁴ Ini hocnémmu wañu ménda miñicñi némmu. Ni kecmañ imuhuceñ ini hamuac séc qahac. ³⁵ Zéyu Yuda ic ieneñ

yomuhuc zéma eminiñ wañgic; Ic yomi dimuaru keñu hocbiñ? Alahécnina Girik ic sugginaiguc héndemma keczu ionaru kemma Girik ic ku énécmimañ zé imuhuc zézac me? ³⁶ Hocnémmu wañu ménda mihicñi némmu. Ni kecmañ imuhucgeñ hamuac séc qahac zézac ac imuac hénia imi némac?

³⁷ Kendonñ kunuha, nalé yandaiguc Yesunéñ namma selianec zéauyec; Méñnéñ méñ doku niñac humuzaciguc nuaru hama nemac. ³⁸ Kiwi téréyaiguc* yomuhuc ogic hezac; Méñ ni ninzégé némmac imi qeria igucnec doku kekecyaguc iminéñ éréma luma kemmac. ³⁹ Imuhuc Zéyec imi méñnéñ méñ i ninzégémac imi kecma Uña késamac, imuac niñac Uñawac niñ imuhuc zéyec. Nalé imuhucgeñ Yesunéñ kurumenjiguc ménda emma edamuyaguc ménda wañec imuac niñ Uña ménda méliyu mayecnec.

⁴⁰ Ac imi nimma ic tosara ieneñ yomuhuc zégic; Hélañec ic yomi Anutuac tilinñ tilinñ ic imi mia. ⁴¹ Tosaranéñ Ic imi Kristo wañzac imuhuc zégic. Wañu tosanaréñ yomuhuc zémanec qesigic; Kristonéñ Galilaia baec ama méñ igucnec hia hicñimacac séc? Imi qahacgucnec. ⁴² Kristo imi Betelehem ama areña yanda Dawidi kerec imuarunec iwac qeli onac suggina igucnec hicñimac imuhuc imi kiwi téréyaiguc ménda hezac me? ⁴³ Imuhuc zéma ic ieneñ Yesuac niñ méndéñ amugic. ⁴⁴ Ic tosanaréñ késawinñ zé wañgic wañu méñnéñ mérianéñ i ménda osiyec.

Yuda ic onac galenhécgina tosara Yesu ménda ninzégégic.

⁴⁵ Ai merac ieneñ lilingéma hofac oo ic kiwahécgina zéma

Farisaio ic ionaru hagic yomuhuc qesiéncmigic; Némac niñac Yesu ménda késama eñ hazu? ⁴⁶ Zégic ocmuñac galenñ meme ai ic ieneñ melemma zégic; Ac imuhucya méñnéñ méñ ménda zéauyu niñaññ. ⁴⁷ Zégic Farisaio ic ieneñ yomuhuc énézégic; Ini acguc ikoc wañ énécmizac? ⁴⁸ Galenñ zéma Farisaio ic nonarunec méñnéñ i ninzégé mizac me qahac? ⁴⁹ Ic enjomía hénia ac ménda niñacgézu ini saecginaguc. ⁵⁰ Wañu sugginaiguc méñ becñec Yesuaru keñec qara Nikodemo inéñ yomuhuc qesiéncmiyec; ⁵¹ Hénia acninanéñ ic méñac ara me hakaya meyec imi walac ménda nimmagucnec késpedesiraguc zéanzac me qahac? ⁵² Zéyu zégic; Gi momacñec Galilaia baec igucnec me? Kiwi oloñ hénna. Hémma Galilaia baec igucnec Anutuac tilinñ tilinñ ic méñ ménda hicñimac imi niñ asariwésémañ.

⁵³ Imuhuc zégic tecgéyu eñac eñac amaginaiguc kendacgic.

8

Hénayanda embac méñ Yesuaru wagicma hagic.

¹ Yesunéñ Oliwa boñaiguc eñec.

² Wañu ama gianiyu inéñ ocmuñ téréyaiguc muñguc eñec. Eñu ic embac moczonñ iwac muru hagic tacma ku énécmiyec. ³ Wañu hénia acac kiwi ic zéma Farisaio ic ieneñ embac méñ kaisero wammanec keru késagic imi wagicma hama sugginaiguc haigic nañec. ⁴ Nañu Yesu ézégic; Kiwi ic, embac yomi kaisero wamma keru imuhucgeñ késagic.

⁵ Mosenéñ hénia aciguc embac imuhucya imi hocnéñ héihumuwinñ niñac zéseli nénécmiyec. Wañu geñ mia dimuhuc zéwésémañ?

⁶ Wañu ac imi batucgéma késpedesira

* 7:38: Yes 43:20, 44:3, 55:1, 58:1, Ezk 47:1-12, Yoe 3:18

mihicnima aciguc opochin zéma imuhuc qesimigic. Wañu Yesunéj sicgéma baeciguc mérianéj kiwi oma tarec. ⁷ Imuhuc taru ienej qesima qesi wañgic inéj dindinanec namma yomuhuc énézéyec; Onarunec méjnéj kápésic qahac kecanzaciguc inéj walac hénima hocnéj héiyuguc. ⁸ Imuhuc zéma muñguc sicgéma baeciguc kiwi oyec. ⁹ Oyu ienej ac imi nimma ic yanda méj hénima keñu, gi méj ni méj wai érécmima kendacgic Yesu zéma embac suginaiguc nañec ienej ekacnec nañoc. ¹⁰ Yesunéj dindinanec namma héñu kendacgic embac imi momacguc eñeyanec nañu yomuhuc qesimiyec; Embac, ic moczon imi dimia? Képésicgaguc zégénzac méj ménda nanzac me? ¹¹ Zéyu zéyec; Qahac, Miñ Kewu. Zéyu Yesunéj ézéyec; Ni acguc kápésicgaguc ménda zégénzua. Kemma deguc muacnec kápésic muñguc ménda wambésémañ.

Yesuac héipuc ac imi hélaguc.

¹² Yesunéj muñguc ac yomuhuc énézéyec; Ni baec séc ic embac onac asac mararañ. Méj ni méndac némmac imi sinji qerai-guc muñguc ménda keremmac. Wañu kekecac asaha késakecmac. ¹³ Imuhuc zéyu Farisaio ic ienej yomuhuc ézégic; Geñgaocnec guac héipuc wañamuanzañ imuac niñ guac héipuc ac imi héla qahac. ¹⁴ Zégic Yesunéj yomuhuc melemma zéyec; Ni imi dimuacnec hama dimuaru kemmañ imi ni ninzua, imuac niñac ni nenaoc nuac héipuc acna wañamuma zézua, néj imi hélacnec wanzac. Wañu ini imi ni dimuacnec hama dimuaru kemmañ imi ménda ninzu. ¹⁵ Eneñ ic onac ninñ igucnec niñgésianzu. Wañu neñ imi ic méñac ménda niñgési mianzua. ¹⁶ Ni nenacnec qahac, Mañgoc méli néjec i

guc momacnec niñgésianzic, imuac niñ ni niñgésimañ iguc, nuac niñgésigésina imi hélacnec wammac. ¹⁷ Héna acginaiguc yomuhuc hezac; Ic éréhécnéj héipuc ac zéyc imi héla wammac. ¹⁸ Méj imi ni nenawac héipuc wañamuanzua, wañu héipuc icna méj imi Mañgoc méli néjec imi mia. ¹⁹ Imuhuc zéyu ienej qesimigic; Guac mañgocga imi dimia? Zégic Yesunéj melemma énézéyec; Ini ni me Mañgocna ménda niñnércmizu. Ni niñnémbunec imi Mañgoc imuhucnec nimmi-wunec. ²⁰ Ac imi ocmuñ téréyaiguc soukiwa haimiawac katapa tarec imuaru ku énécmima zéyec. Wañu naléya ménda ducñiyec imuac niñac méjnéj méj i ménda késayec.

²¹ Wañu inéj muñguc énézéma zéyec; Ni kemba ini hocnémma kápésic ginaguc humumu. Wañu kemma kecmañ imuhucgeñ ini hamuac séc qahac. ²² Imuhuc zéyu Yuda ic ienej eminiñ wañgic; Ni kemmañ imuhucgeñ ini hamuac séc qahac imuhuc zézac. Héna imi némac? Eñeyaoc euma humu-mac me? ²³ Zégic inéj énézéyec; Ini younec, wañu ni imi ou kurumenéj igucnec. Ini baec igucnec, wañu ni imi imuarunec qahac. ²⁴ Imuac niñac ini kápésicgina qeriaiguc humumu imuhuc zézua. Ni imi i wanzua imi ménda ninzénj gézuiguc kápésic ginawac qeriaiguc humumu. ²⁵ Imuhuc zéyu ienej yomuhuc qesi migic; Gi méré? Wañu Yesunéj énézéyec; Ni héniana nalé séc énézéanzua. ²⁶ Ni onac ac sasala zéma zégésigési ac sasala késakeczua, néj méli néjec imi héla miñina, imuac niñac inéj nézéyec imi sac baec ic embac énézéanzua. ²⁷ Inéj Mañgocyawac imuhuc zéma énézéyec. Wañu ieneñ imi ménda

nin̄tegic̄gic. ²⁸ Imuac nin̄ Yesun̄éj yomuhuc zéyec; Ini Icac Nañá imi meyacmu nalé imuaru ni imi mia i* zéma niñasarimu. Wañu ni nena ewa siñnawac iwawai méj ménda meanzua, néj Mañgocnéj iwawai ku néjec imi sac énézéanzua imi nin̄tegicmu. ²⁹ Mélinéjec imi niguc kecanzac. Ni nalé séc ai tosara Anutunéj héñu sécgéanzac ai imuhucya sac meanzua. Imuac nin̄ inéj nenacnec ménda wainéjanzac. ³⁰ Imuhuc zéyu bec sasalanéj ninzéhégimic.

Abarahamac qelihéra.

³¹ Wañu Yuda ic ninzéhégézu ionac yomuhuc énézéyec; Ini nuac ackuazéc qeriaiguc hémbénaña kecmuiguc hélacnec nuac tohotoho ichéna wammu. ³² Wañu ini ac héla niñacgégic ac héla iminéj ziki sipacgina hulac énécmimac. ³³ Zéyu ac yomuhuc melen̄gic; Nini Abarahamac qeli, méjnéj ziki sipac ménda wañ nénécmigic. Wañu némac nin̄ ziki sipacgina hulac énécmimac zézan̄? ³⁴ Yesunéj melemma énézéyec; Hélacnec téngéj énézézu, méjnéj méj képésic wañanzac imi imuac welen̄ qeje ic wanzac. ³⁵ Wañu welen̄ qeje icnéj miñinawac amaiguc nalé séc ménda kecmac, néj nañanéj tetecgia qahac kecmac. ³⁶ Imuac nin̄ Nañanéj hulac énécmiyu ini hélacnec ziki sipacgina qahac kecmu. ³⁷ Ini Abarahamac qeli imi ni ninzua. Wañu qeriginaiguc nuac ackuazécnawac tatacya méj ménda he énécmizac. Imuac nin̄ nuhumuwij zé wanzu. ³⁸ Ni Mañgocnawac wésiaiguc héñj imuac énézéanzua. Wañu ini mia mañgocgina iwarunec nin̄gic imuac wañanzu.

³⁹ Zéyu zégic, Nonac mañgoc imi Abaraham. Wañu Yesunéj melemma énézéyec; Abarahamac qeli wambunec haka Abaraham wañec imuhucya wambunec. ⁴⁰ Ni Anutu arunec nimma ac héla énézéwa nuhumuwij zé wanzu. Wañu Abaraham inéj haka imuhucya ménda wañec. ⁴¹ Ini en̄añ mañgocgina iwac haka imi wañanzu, imuhuc zéyu ienen̄ melemma zégic; Nini kaisero haka igucnec ménda hicñiyij. Nonac mañgoc imi momacguc sac keczac imi Anutu. ⁴² Yesunéj yomuhuc zéyec; Ni Anutu arunec hicñima mayi. Ni mayi imi nena ewana nin̄ qahac, inéj méli néñu mayi, imuac nin̄ Anutu imi onac mañgoc wambacnec imi ala wañ némbunec. ⁴³ Dimuhuciguc nuac ackuazéc imi ménda niñasarizu? Imi mia acna gezacginanéj nimmuac séc qahac imuac niñac ménda niñasarizu. ⁴⁴ Ini mañgocgina Biria miñina iwarunec hicñigic, imuac nin̄ iwac ewa siña tohowij zé wanzu. Inéj nalé hénia igucnec euqaqac ic kerecac keczac. Wañu iwac qeriaiguc ac héla méj ménda hemiyu ac hélaiguc ménda nañanzac. Inéj mia ic ikora wañu ikoc acwac mañgocya keczac, imuac nin̄ ikoc ac zéman̄ zé en̄eya nin̄j késama zéanzac. ⁴⁵ Wañu ni ac héla zéanzua imuac nin̄ ini ménda ninzéhégé nénzu. ⁴⁶ Onarunec méjnéj nuac képésicna méj hia miñicñimac? Ac héla énézézuaiuguc némac nin̄ ménda ninzéhégé nénzu? ⁴⁷ Méj Anutuac buña keczac imi Anutuac ac ninzac. Wañu ini Anutuac buña ménda keczu, hénia imuac nin̄ ini ménda niñtohoanzu.

Yesunéj en̄eya héipuc ac zéyec.

* 8:28: Ni imi mia Kristo zéma niñasarimu.

48 Zéyu Yuda ic ieneḡ yomuhuc melemma zégic; Nini guac yomuhuc zéma niḡanḡiḡ; Gi Samaria ic dac, uḡa biria késa keczaḡ. Zéziḡ imi hélacnec me qahac? 49 Waḡu Yesunéḡ melemma zéyec; Ni uḡa biria méḡ ménda késaकेczua. Waḡu ni Maḡgocna eeya héianḡua waḡu ini ni mematiti waḡ nénzu. 50 Ni nenaoc nuac eena héinémmuac niḡ ménda waḡanḡua, néḡ méḡnéḡ imuac niḡ wamma géšima केczac. 51 Hélécnec téḡḡéḡ énézézua, Méḡnéḡ méḡ nuac ackuazécz tohoma केcmaciguc inéḡ ménda humumac. 52 Imuhuc zéyu bec Yuda ic ieneḡ zégic; Gi uḡa biria késaकेczanḡ imi deguc niḡasariziḡ. Abaraham zéma Anutuac tilinḡ tilinḡ ic ieneḡ moczoḡ humudacgic, néḡ geḡ mia méḡnéḡ méḡ guac ackuazécz tohoma केcmaciguc inéḡ kilenḡdac ménda humumac zéकेczanḡ me? 53 Gi maḡgocnina Abaraham humuyec i ogiczanḡ me? Anutuac tilinḡ tilinḡ ic ieneḡ acguc humudacgic. Waḡu gi geḡḡa niḡ niḡna méré wanzac me? 54 Yesunéḡ melemma zéyec; Ni nenawac eena héiwa nuac eena imi héla qahac wammac. Neḡaḡ Anutu zéanḡu Maḡgocna iminéḡ eena héianḡac. 55 Ini i ménda nimmizu, waḡu neḡ i nimmizua. I ménda nimmizua zéwinec imi ini ésécnec ic ikora wambinec. Waḡu ni i nimmima iwac ackuazécz tohoanḡua. 56 Onac maḡgoc Abaraham inéḡ naléna hémmaḡ zé ewa hia nimma केcma hémmaguc ségiséḡi waḡec. 57 Imuhuc zéyu Yuda ic ieneḡ zégic; Gi yawuḡḡa 50 ménda késazanḡ. Waḡu Abaraham bec héḡnec? 58 Zégic zéyec; Hélécnec téḡḡéḡ énézézua, Abaraham ménda hicḡiyec nalé imuarunec keriac केczua. 59 Imuhuc zéyu ieneḡ qewinḡ zéma hoc meḡic. Waḡu Yesunéḡ sanḡima ocmuḡ

téréya imi waima hiḡgacma केजेec.

9

Ic méḡ kic hilicyaguc hicḡiyec imi mehiaruyec.

1 Yesunéḡ hénaiguc kemma ic méḡ kic hilicyaguc hicḡjima kerec imi héḡec. 2 Waḡu tohotoho ichéra ieneḡ qesima zégic; Kiwi ic, ic mérénéḡ képésic waḡu inéḡ kic hilicyaguc hicḡiyec? I eḡeyaoc me neḡgoc maḡgocya iereḡ? 3 Zégic Yesunéḡ yomuhuc énézéyec; Eḡeyaoc me neḡgoc maḡgocyanéḡ képésic ménda waḡic. Waḡu Anutuac ai méḡ imi iwac केकेciguc wininiyu hémmu niḡac imi hicḡjimiyeц. 4 Mélinéḡec iwac ai imi kaiwe nanzac imuac séciguc mewinḡ. Waḡu sinḡiya hayu méḡnéḡ méḡ ai memacac séc qahac. 5 Ni baeciguc केcanḡuanec baecac asac mararaḡ waḡzua. 6 Imuhuc zémaguc, baeciguc sépécgéma sépécnéḡ gizoḡ meyacgéma iwac kiwaiguc haiyec. 7 Haima yomuhuc ézéyec; Siloam zékéḡiguc kemma zuacna. (Siloam imuac hénia imi; Mélimiyeц.) Zéyu inéḡ kemma zuaru kiwa hiaruyu hémma amayaiguc liliḡgéma केजेec. 8 Waḡu ic ama momachéra zéma ic tošara ic imi zéwelec énécmiyu héḡaḡgic ieneḡ yomuhuc qesigic; Ic yomi hénaiguc tacma iwawai niḡac qesinécniaḡec iminéḡ me qahac? 9 Tosaranéḡ inéḡ mia zégic. Waḡu tošaranéḡ qahac, i ésécnec zégic. Waḡu i eḡeyaoc yomuhuc selima zéyec; Ni ic imi mia. 10 Zéyu ieneḡ qesimima zégic; Kicga dimuhuc hiaruzac? 11 Zégic zéyec; Ic méḡ Yesu zémianḡu inéḡ gizoḡ meyacgéma nuac kicnaiguc haima Siloam zékéḡiguc kemma zuacna zéyu kemma zuacba hiaruyu héḡanḡua. 12 Zéyu ézéyc; Ic imi dimuaru

keczac? Wañu melemma zéyec; Ni ménda ninzua.

Farisaio ic ieneñ kic hilic mehiaruyec imuac ara zégic.

¹³ Wañu ic becneç kic hilic kereç imi wagicma Farisaio ic ionaru kençic. ¹⁴ Wañu Yesuneñ gizon meyacgéma kiwa mehiaruyec imuac naléya imi Sabata. ¹⁵ Imuac niñ Farisaio ic ieneñ imuhucyanec iwac kiwa dimuhuc hiaruyec zéma qesimigic. Wañu ic imi yomuhuc melemma zéyec; Inéñ gizon nuac kicnaiguc haiyu zuacba hiaruyu héñanzua. ¹⁶ Farisaio ic tosaraneñ zégic; Ic imi Sabata logianzac imuac niñ Anutu arunec qahac. Wañu tosaraneñ képésic ic méñnéñ dimuhuc kiwi méraça imuhucya mewacneç imuhuc zéma méndéñ amugic. ¹⁷ Wañu kic hilic imi muñguc qesimigic; Ic imineñ kicga mewérençgézac, geñ iwac niñ némac ac zéwésémañ? Zégic zéyec; Ic imi Anutuac tilinç tilinç ic.

¹⁸ Wañu Yuda ic ieneñ ic imi kic hilic kereç igucneç hiaruyec imi ménda ninzénçgéma iwac neñgoc mañgocya héihéré érécmigic. ¹⁹ Érécmima yomuhuc zéma qesiércmigic; Ic yomi orac meracgira me? Wañu ic yomuac kic hilicyaguc hicñiyec zézaoc? Wañu deguc imi dimuhuc héñanzac? ²⁰ Zégic neñgoc mañgocya iereñ yomuhuc melemma zéyoc; Ic yomi norac nañnira imi zéma kic hilicyaguc hicñiyec imi niri ninzic. ²¹ Wañu dimuhuciguc kiwa hiaruzac imi zéma mérenéñ iwac kiwa mewérençgéyec imi niri ménda ninzic. Wañu i imi yawuñça sasala imuac niñ qesimigic eñeyaoc eñeya surucya énézémac. ²² Yuda ic ieneñ méñnéñ Yesu imi Kristo zéma ninzénçgémac imi Anutuac hénaoriñ sucnina igucneç nesimiwiñ imuhuc zéma bec ewa momac wañçic imuac niñ

iereñ ionac niñac bacgira yandiyu imuhuc zéyoc. ²³ Imuac niñac iwac neñgoc mañgocyanéñ; I komora qahac, qesimigic, imuhuc énézéyoc.

²⁴ Wañu muñguc ic kic hilic kereç imi héihérema ézégic; Anutuac eeya héiwéséna. Ic imi képésiraguc imi nini ninziñ. ²⁵ Zégic inéñ melemma zéyec; Ic imi képésiraguc me qahac imi ni ménda ninzua. Momacguc ninzua imi yomuhuc; Becneç ni kic hilic keri, néñ deguc imi héñanzua. ²⁶ Zéyu zégic; Dimuhuc wañgéñec? Inéñ dimuhuc kicga mewérençgéyec? ²⁷ Inéñ melemma énézéyec; Ni bec zédaczuca, néñ gezacginaneñ ménda nimma némac niñac muñguc nimbiñ zé wanzu? Ini momacneç iwac tohotoho ichéra wambiñ zé wanzu? ²⁸ Imuhuc zéyu hahali mima zégic; Gi imi iwac tohotoho icya. Wañu nini imi Moseac tohotoho ichéra. ²⁹ Anutunéñ Mose ac ézéyec imi nini ninziñ. Wañu ic imi dimuarunec imi nini ménda ninziñ. ³⁰ Zégic ic imineñ yomuhuc énézéyec; Ic imi kicna mehiaruyec wañu dimuacneç hayec imi ini ménda niñasarimanec keczu. Imuac mia ni welicgé énécmizua. ³¹ Nini yomuhuc niñanzinç; Anutunéñ képésic ic ionac gezac ménda haianzac, néñ ic solañça Anutuac ackuazéc tohoanzac iwac mia gezac haianzac. ³² Ic méñ kic hilicyaguc hicñiyecac keru kiwa mébérençgéyec ac suruc imuhucya imi nalé hicñima hama éreyec imuac suraiguc méñ ménda zégic niñinç. ³³ Ic imi Anutu arunec ménda mawacneç ai imuhucya méñ hia ménda mewacneç. ³⁴ Zéyu zégic; Gi képésic qeriaiguc téngéñ hicñineç, néñ ac ku nénécmizañ? Imuhuc zéma nesigic keñec.

Ninzéñ ninzénçgina qahac imi kic

hilic ésécnec.

³⁵ Ic imi néfacgéigic mayec imi Yesunéh ninjec. Nimma ic imi mihicñima qesi miyec; Gi Icac Naja imi ninzéhégézan? ³⁶ Wañu ic iminéh zéyec; Miñ Kewu, ic zézan imi méré? Nézéna ic imi ninzéhégéwa. ³⁷ Yesunéh zéyec; Geñ deguc hémma nanzan. Giguc ac zézac iminéh ic imi mia. ³⁸ Wañu ic iminéh Miñ Kewu ni ninzéhégézia zéma mepési miyec. ³⁹ Wañu Yesunéh yomuhuc zéyec; Ni niñgési énécmianñ zé baeciguc mayi. Imuac wañ énécmiwa kic hilicnéh hémmu, néh kicginagucnéh kic hilic wammu.

⁴⁰ Farisaio ic tošara momacnec kecgic ienenñ imuhuc zéyu nimma zégic; Nini momacnec kic hilic me? ⁴¹ Wañu Yesunéh énézéyec; Ini kic hilic kecwunec imi kápésicgina ménda he énécmiwacnec. Wañu deguc héñanzinñ zézu, imuac niñ kápésicgina he énécmizacnec.

10

Rama zéma rama galeñ.

¹ Ni hélacnec téñgéh zézua, méñ rama onac deminñ qeriaiguc emmanñ zéma nagu igucnec ménda emma héná méñunec logimac imi kowu nene zéma kaižiliweñ ic. ² Méñ nagu igucnec emmac iminéh ramawac galeña. ³ Awiawi icnéh iwac niñac naguya auanzac. Wañu rama ienenñ ara hia niñyacgéigic inéh ramahéra qacgina unuruma onagiru séñganñenñ mamu. ⁴ Rama ienenñ ara hia niñyacgézu imuac niñ onagiru madacgic eneyá walac keñu méndacmima keñanzu. ⁵ Wañu ic enia méñac ara imi ienenñ ménda niñtegicanzu. Imuac niñ waima héñqacgéma kemmu. ⁶ Yesunéh séséc ac imi énézéyu niñgic, néh ac hénia imi ménda niñasarigic.

⁷ Imuac niñ Yesunéh muñguc énézéyec; Hélacnec téñgéh énézézia; Ni rama ionac nagu.

⁸ Ni ménda hawa walac hagic imi eneñ moczonñ kowu nene zéma kaižiliweñ ic. Imuac niñac rama ienenñ acgina ménda niñgic. ⁹ Ni nagu mianéh, méñnéh nuac muru keremmac imi añgéhñ tiwa, nagu imuacnec eneñ mama wamma nene mihicñimac. ¹⁰ Kowu nene imi eñ ménda hamac, néh rama sasañgiaiguc énépésima kemma mebirima unuhumumac niñac sac haanzac. Ni mia rama ienenñ kekec imi sécgina mema kuaya qeçe memu niñac hayi. ¹¹ Ni imi rama galeñ hiabia. Galeñ hiabianéh rama ionac niñ kekecya hia wai énécmianzac. ¹² Wañu galeñ soukiwa niñac ai meanzac iminéh galeñ héná qahac. Wañu rama imi eneyá qahac, imuac niñ haséh kazu hayu hémma rama wai énécmima néñgaru haséh kazunéh inima néndéh énécmianzac. ¹³ Ic imi soukiwa niñac ai meanzac imuac niñ néñgacanzac. Wañu inéh rama niñac ewa éréhéc ménda wañanzac. ¹⁴ Ni rama galeñ hiabia. Ramahéçna niñénécmiwa niñnénzu. ¹⁵ Imi mia Mañgocnéh ni niñnéñu neñ Mañgoc nimnianzua imuhuc ésécnec. Imuac niñ ni rama ionac niñac kekecna waizua. ¹⁶ Nuaru ramahéçna méñ keczu imi deminñ yomuacnec qahac. Wañu ini momacnec onagicma éréwa nuac ewana nimmu. Niñgic rama tuñ momacguc kecgic galeñ momacguc kecénécmimac. ¹⁷ Kekecna muñguc memañ zéma waizua imuac niñ Mañgocnéh nuac goina héianzac. ¹⁸ Kekecna imi méñnéh ménda nuagicmac. Wañu ni nenaoc waizua. Kekecna gilimanñ me muñguc memañ imuac kuc buña imi nuaru henénzac. Zézé seli imi Mañgocna iwac murunec hayu késayi.

19 Ac imuac niŋ Yuda ic ieneŋ muŋguc héndéŋ amugic. 20 Waŋu sugginaiguc sasalanéŋ yomuhuc zégic; Inéŋ uŋa biria késayu qeria sicsaoc wanzac. Némac niŋ ara ninzu? 21 Waŋu toŋaranéŋ yomuhuc zégic; Ac imi ic ménŋ uŋa biriayaguc imuhucyawac ac qahac. Uŋa birianéŋ ic kic hilic ménŋac kiwa hia mehiarumac me?

Yuda ic ieneŋ Yesu ménda ninzéhémigic.

22 Yerusalemiguc ocmuŋ téréyawac naguya augic imuac yawuŋ* imi saŋgeŋa naléyaiguc ducŋiyec. 23 Yesunéŋ ocmuŋ téréya deminŋ qeriaiguc luhuc ama yanda ménŋ qara Solomon taru imuac qeriaiguc lelecgéma nanec. 24 Waŋu Yuda ic ieneŋ lelecgémima yomuhuc zéma ézégic; Némac nalé ducŋiyuguc ewa éréhéç ménda waŋgémbinŋ? Gi Kristo keczaŋiguc zéasarima nénézéna. 25 Zégic Yesunéŋ yomuhuc énézéyec; Ni énézéyi, néŋ ménda ninzéhéganzu. Kiwi méréra nuac Maŋgocnawac qaraiguc meanzua iminéŋ nuac héipuc ac zéénécmizac. 26 Waŋu ini imi nuac ramahécna qahac imuac niŋ acna ménda ninzéhégézu. 27 Ramahécna imi ewana niŋanzu. Waŋu ni ionac niŋénécmiwa ieneŋ méndac néŋanzu. 28 Neŋ kekec hémbénaŋa imi énécmiwa méndagucnec humumu. Méŋnéŋ ménŋ nuac mérana igucnec ramahécna nuagicmacac séc qahac. 29 Nuac hainéŋec Maŋgocna inéŋ momac yanda onogicdacma kunenŋina keczac, imuac niŋ méŋnéŋ Maŋgocnawac méria igucnec iwawai ménŋ paktak wagicmacac séc qahac. 30 Ni zéma Maŋgoc niri momacguc.

31 Imuhuc zéyu muŋguc Yuda ic ieneŋ héiwiŋ zéma hoc megic.

32 Yesunéŋ yomuhuc énézéyec;

Kiwi méréra icnéŋ ménda memeya imi hénia hénia Maŋgocna iwarunec mema énézéwa hénzu. Waŋu imuac sugginaiguc némac iwawai ménŋ niŋac hocnéŋ nuwiŋ zé wanzu? 33 Zéyu Yuda ic ieneŋ melemma zégic; Iwawai imuac me imuac niŋ qahac, gi baec ic kecma Anutu wanzua zéma Anutu zébiri qébiri wammianzaŋ ac haka imuac mia hocnéŋ guwiŋ zé wanzinŋ. 34 Yesunéŋ melemma énézéyec; Héna acginaiguc, Neŋ ini anutu zéénécmizua* imuhuc ménda ogic hezac me? 35 Kiwi téréya imi augic qahac wammacac séc qahac. Anutunéŋ ic toŋara ara zéhicŋi énécmianŋec ionac niŋ anutu zéénécmiyec. 36 Ménŋ Maŋgocnéŋ kekecyá météré wammima baeciguc mélimiyec iminéŋ Ni Anutuac Naŋa zéyu, némac niŋ, Téréya zébiri qébiri wammizac, zénénzu? 37 Maŋgocnawac ai ménda meanzuaiguc ménda ninzéhégé némmu. 38 Néŋ aiya meanzuaiguc imi, ni qahac, néŋ kiwi méréra imi miadac kileŋ ninzéhégému. Imuhuc wammuiguc Maŋgocnéŋ nuac qerinaiguc keru ni iwac qeriaiguc kecanzua imi hia niŋasarimu. 39 Ieneŋ muŋguc késawiŋ zé waŋgic, waŋu inéŋ méragina igucnec néŋgacma keŋec.

40 Waŋu Yesunéŋ Yodan doku néwécgeŋ becneç Yohanenéŋ doku naec énécmiyec imuaru kemma kerec. 41 Waŋu ic embac sasalanéŋ imuaru hama zégic; Yohanenéŋ bec kiwi méréra ménŋ ménda meyec, néŋ ic yomuac ac sasala zéyec iminéŋ moczoŋ héla wanzac. 42 Waŋu baec imuaru sasalanéŋ Yesu ninzéhégic.

11

* 10:22: Kendoŋ imuac, Hanukah zéanzu. ✧ 10:34: Leg 82:6

Yesunéh Lazaro humuc igucnec meqelimiyeç.

¹ Ic méj hafi kiyu heyec. Qara imi Lazaro. Inéh Maria zéma iwac embac dara Mata iorac ama areña Betania igucnec. ² Maria yomi Miñ Kewuac qahaiguc haléc héméña hiabia pocgéma eneya oruc zucyanéh hénaya naecmiyec imi mia. Wañu Lazaro hafi heyec iminéh mia Maria iwac nauñ dara. ³ Wañu nauñhéréra ieren Yesuaru ac yomuhuc haiyic keñec; Miñ Kewu, ic siña niñmianzan imi hafi kiyu hezac. ⁴ Wañu Yesunéh suruc imi nimma yomuhuc zéyec; Hafi imuac tetcgia imi humuc qahac. Imi mia Anutu mepé qepési mihicji mimuac niñac hicñizac. Wañu imuarunec Anutuac Naña acguc mepésimimu. ⁵ Yesunéh Mata zéma iwac embac munaya zéma Lazaro ionac siñgina niñañec. ⁶ Wañu Lazaro hafi hezac zégic nimmaguc kerec imuaru waimanec keru ai meme érehéc keñec. ⁷ Keñu tohotoho ichéra énézéma zéyec; Neñañ lilingéma Yuda baeciguc kembin. ⁸ Zéyu ienen zégic; Kiwi ic, Yuda ic ienen hocnéñ guwiñ zé wañgic imi ai meme sasala ménda tecgézac. Wañu imuaru muñguc kembésémañ? ⁹ Yesunéh melemma zéyec; Kaiwe érema hiñgacanzac imuac naléya 12 ac séc ménda hezac me? Méñnéñ kaiweiguc keñha wammaciguc baec kurumenac asac mararanjguc hémma ménda qonzononj gémac. ¹⁰ Méñnéñ siñjiguc keñha wañu iwac qeraiaguc asac mararanj qahac wañu mama qemac. ¹¹ Imuhuc zémaguc andiaiguc yomuhuc énézéyec; Neñañ alanina Lazaro gauya hezacnec. Ni kemma mindiwa yacmac. ¹² Wañu iwac tohotoho ichéra ienen zégic; Miñ Kewu, gau hezaciguc hiarumac. ¹³ Yesunéh iwac humuc niñac imuhuc zéyec,

néñ iwac tohotoho ichéra ienen gau hehe niñac imuhuc zézac zéma niñgic. ¹⁴ Wañu Yesunéh zéasarima zéyec; Lazaro imi humuyec. ¹⁵ Onac niñ wamma nimba imuaru ménda keru iminéh hia wañu ségiségi wanzua. Imuhuc wamba ini niñzéhgému. Neñañ iwac muru kenni. ¹⁶ Wañu ic méñ Toma, Didimo (Héi séwi séwi) zémianzu, inéh tohotoho ic tosara yomuhuc énézéyec; Neñañ momacnec kemma i guc humuwiñ zé humuwiñ.

Yesu imi humuc igucnec yacyac imuac miñina.

¹⁷ Yesunéh ama imuaru hayu Lazaro imi téñgégic kicsuanj qeraiaguc heyu ai meme kembonj qahac wanzac zégic niñec. ¹⁸ Betania ama areña imi Yerusalem hosuraiguc taru hénaya imi 3 kilomitawac séc wañec. ¹⁹ Wañu Yuda ic sasalanéh nauñgirawac soñgoñ iricma soñgoñ ac wañ érecmiwiñ zé Mata zéma Maria iorac muru hagic. ²⁰ Wañu Yesu hazac zégic nimma Matanéñ i hémmanj zé keñec. Wañu Marianéh amaiguc tarec. ²¹ Miñ Kewu! Matanéñ ézéyec; Gi you kecbanec nauñ dacnira imi ménda humuwacnec. ²² Wañu niñzua, deguc acguc némac iwawai niñac Anutu welec mina Anutunéh hia niñgémmac. ²³ Zéyu Yesunéh yomuhuc ézéyec; Guac nauñ dacga imi muñguc yacmac. ²⁴ Zéyu Matanéñ melemma zéyec; Nalé tetcgia wañu, humuc igucnec yacyac hicñiyu muñguc yacmac imi ni niñzua. ²⁵ Zéyu Yesunéh ézéyec, Ni imi humuc igucnec yacyac zéma kekec imuac miñina, méñnéñ méñ ni niñzéhgé néñzac imi kekecyaguc kecmac. Wañu humumaciguc kilenjac kekecyaguc kecmac. ²⁶ Wañu méñ qeliqeli kecmac ni niñzéhgé néñzac imi kilenjac humucya qahac kecmac. Gi imi niñzéhgezaj me

qahac? ²⁷ Zéyu embacnéj zéyec; Oo, Miñ Kewu, ni ninzégézua. Gi Kristo, Anutuac Nanja baeciguc hahaya.

²⁸ Imuhuc zémaguc lilingéma kemma embac munaya Maria qaru hayu iwacnec ézéyec; Kiwi ic imi hama guac guruzac. ²⁹ Zéyu Marianéj nimma focdac yacma iwac muru keñec. ³⁰ Wañu Yesu imi ama areña yanda qeriaiguc ménda hayec, néj Mataguc azoroyoc imuhucgeñ nañecnec. ³¹ Wañu Marianéj geriwaguc yacma keñu, Yuda ic amaiguc i guc tacgic ieneñ hémma siacmañ zé kic suanjiguc kenzac gezañ imuhuc zéma i méndacmigic. ³² Wañu Marianéj Yesu nañec imuaru hama hémma iwac hénayaiguc mama sigéma ézéyec; Miñ Kewu, gi you tacbañnec nauñ dacrira ménda humuwacnec. ³³ Imuhuc zéma siaru Yuda ic i guc hagic momacnec siacgic Yesunéj iniru qeri uñaya yéwériyu wésia témañ zé wañec. ³⁴ Wañu, Dimucgeñ haigic zéma qesiyu, Miñ Kewu, hama hénna zégic. ³⁵ Wañu Yesu kic masiya mayec. ³⁶ Wañu Yuda ic ieneñ hémma zégic; Héngic, Lazaro iwac siña dimuhuc nim-miañec! ³⁷ Ic tosananéj yomuhuc zégic; Kic hilic imi mehiaruyec. Wañu ic yomi ménda humumac niñ méra mimacac séc qahac wañec me?

Yesunéj Lazaro humuc igucnec meqeliyec.

³⁸ Wañu Yesunéj wésia muñguc yanda wamma kicsuanjiguc keñec. Wañu kicsuañ imi hoc kifaña, kuaya imi hocnéj hézicgégic heyec. ³⁹ Yesunéj zéyec; Hoc imi qililingégic keñu. Zéyu ic humuyec iwac embac nauña Matanéj yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu, ai meme kemboñ qahac wanzac, imi bec héméñaguc wanzac. ⁴⁰ Zéyu Yesunéj ézéyec; Gi ninzégéma

Anutuac edamuya hémbésémañ imuhuc ménda gézézua me?

⁴¹ Wañu hoc qililingégic keñu Yesunéj kiwa hima hémma zéyec; Mañgoc gi acna ninzañ imuac niñac ewa hia ac gézézua. ⁴² Gi nalé séc nuac niñanzañ imi niñi. Wañu zézua imi ic you nanzu ieneñ geñ ni méli nénnec imi ninzégému niñac ionac niñ wamma imuhuc gézézua. ⁴³ Imuhuc zéma Yesunéj kucnec qarec; Lazaro, mama hana! ⁴⁴ Zéyu ic humumia iminéj mama hayec. Wañu hénna méria imi lineñ malekunéj osogic heyu musuya imi kereñnéj osogic heyec.

Yesunéj énézéyec; Hulacmigic keñha wañu.

Farisaio ic eneñ Yesu qewiñ zéma ac sañec wañgic.

⁴⁵ Imuac niñac Yuda ic sasala Maria iwac hagic ieneñ ai Yesunéj meyec imi hémma ninzégégic.

⁴⁶ Wañu tosananéj Farisaio ic ionac muru kemma ai Yesu meyec imuac ac suruc wañ énécmigic.

⁴⁷ Hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ieneñ kaunsol tocco énécmima yomuhuc énézégic;

Neñañ dimuhuc wañkeczin? Ic imi kiwi méréra hénia hénia yanda wañanzac. ⁴⁸ Neñañ i imuhuc wai-

mini, ic embac moczoñ ninzégé mimu. Ninzégé migic Roma ic ieneñ hama baec yandanina zéma ic embac hécnina imi nonagicmu.

⁴⁹ Zégic suggina igucnec hofac oo ic méñ qara Kayafa yawuñ imuaru eñeñagina kerec iminéj yomuhuc énézéyec;

Ini niniñgina qahac téngéñ! ⁵⁰ Ic méñnéj ic embachéra moczoñ ionac niñ wamma hu-

muyu ic embachéranéj ménda humumu iminéj onac muru hia wammac imi ménda niñyacgézu?

⁵¹ Ac imi eñeyawac ewaya niñac ménda zéyec. Inéñ yawuñ imuac eñeñagina kerec imuac niñ Yesu imi Yuda ic onac humumacac

nij andiawac ara imuhuc zéyec.
⁵² Baec yandagina imuac sac qahac Anutuac nambérac héra baec séc tuima keczu imi momacnec tocgé énécmiyu tun momacguc wammac nijac imuhuc zéyec.
⁵³ Wañu nalé imuarunec Yesu gemu nijac ac sanjec wanjic.

⁵⁴ Imuac nijac Yesunéj Yuda ic sugginaiguc winiñu munjuc ménda lelegyéec. Wañu zéléj baec hosuraiguc tauñ méj qara Eferaim taru, tohotoho ichéra iniguc imuhucgenj kemma kecgic.

⁵⁵ Yuda ic ionac nagu sacyaguc ogicma kenjic imuac kendoñ hosuru hayu ic embac sasalanéj kendoñ imi ménda hayunec imuac météré haka wambiñ nijac amaya amaya igucnec yacma Yerusalem ekenjic. ⁵⁶ Wañu ieneñ ocmuñ téréya sombenjiguc namma Yesuac kic hihi wamma yomuhuc qesiamugic; Ini dimuhuc ninzu? Kendoñ nijac ic imi hélacnec ménda hamac me? ⁵⁷ Wañu hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ieneñ bec yomuhuc zéseli wañ énécmigic; Méjnéj Yesu dimuaru keru ninzaciguc kilenjac nénézéyu késawiñ.

12

Marianéj Yesu haléc naecmiyec.

¹ Ai meme 6 tecgéyu nagu sacyaguc ogicma kenjic imuac kendoñ imi hamac. Yesu Betania ama arenja becne Lazaro meqelimiya humuc igucnec yacma kecañec imuaru hayec. ² Imuaru Matanéj Yesuac eeya héima nene oma gumu énécmiyec. Wañu ic tosananéj lelegéma tacgic Lazaro inéj sugginaiguc Yesuguc momacnec tarec. ³ Tacgic Marianéj haléc soroc héméñaguc boña eñeña yanda qara nada imi hénéj baña 5 séc mema hama Yesuac héna qahaiguc qocgéma oruc zucyanéj kereñ memiyec. Wañu haléc

imuac héméñanéj ama qeriaiguc sécgédarec. ⁴ Wañu tohotoho ichéra sugginaiguc kecma Yesu andé qemacac heyec Yuda Kariotonéj yomuhuc zéyec; ⁵ Haléc héméñaguc imi maso haréwécac ai boña haiyu boñ meqic soukiwa imi mema ic maqeqeya énécmimac iminéj hia wambacnec, némac nij imuhuc ménda wanec? ⁶ Wañu inéj ic maqeqeya ionac nijac wamma imuhuc ménda zéyec. Ic imi kowu nene, gésé késakeru soukiwa haigic éléj meanec imuac nijac imuhuc zéyec. ⁷ Wañu Yesunéj zéyec; Waina taru. Inéj téjgénémmu imuac nalé nijac wamma haléc héméñaguc imi haiyu tarecac taczac. ⁸ Ic maqeqeya ieneñ iniguc nalé séc kecmu, wañu ni imi iniguc nalé séc ménda kecmañ.

⁹ Wañu imuaru tackecgic Yuda ic sasalanéj Yesu imuaru taczac imi ninjegicma hagic. Wañu Yesuac nijac sac qahac, néj Lazaro inéj meqeliyu yarec imi acguc hémbiñ zé hagic. ¹⁰⁻¹¹ Wañu Lazaro nijac Yuda ic sasalanéj Yesuaru kemma ninzéñgégic imuac nij hofac oo ic kiwahécgina ieneñ Lazaro imi momacnec qehumuwiñ zé imuac ac sanjec zégic.

Yesunéj donki qahaiguc Yerusalem ekenjic.

¹² Ama gianjiyu ic sasala kendoñac hagic ieneñ Yesu Yerusalem hamañ zé hénaiiguc hazacnec zégic nimma ¹³ ewañ ic haréña mema i hémmbiñ zé kemma yomuhuc qacgic; Ohec wahec! Zéhiaru mimia! Miñ Kewuac qaraiguc hahaya! Zéhiaru mimia! Israel neñañ Ic Kewu. ¹⁴ Yesu imi donki merawa méj mihicñima imuac qahaiguc tarec. Imi mia kiwi téréyaiguc ogic hezac ésécnec; ¹⁵ O, béracna Zion, bacga ménda yandimac. Hénna, guac

Ic Kewuga hazac. Donki merawa gahaiguc taczac. ¹⁶ Wañu nalé imuaru iwac tohotoho ichéra ienen haka imuac hénia imi ménda ninjasarigic. Wañu kecma Yesunéh edamuyaiguc enuguc ac imi iwac ogic heyec imuac niñ ienen haka imuhuc wammigic imi niñqeligic. ¹⁷ Ic tuñ Yesuguc kecma Lazaro kicsuañ igucnec qacma humuc igucnec meqeli miyu yaru héngic imi eney ac suruc muñguc muñguc zésaigic keñec. ¹⁸ Wañu ic embac sasalanéh asé kiwi icnéñ ménda memeya imi meyec imuac surucya nindacgic imuac niñ tuñ yandanéh i hémmbiñ zé mama keñgic. ¹⁹ Wañu Farisaio ic ienen enaocnec yomuhuc eminiñgic; Niñzu, ai yanda meni héla qahac wanzac. Baec séc ic embac moczoñ iwaru méndacmima kendaczu.

Girik ic ienen Yesuac qac buña nimma hagic.

²⁰ Wañu Anutu mepésiwiñ zé kendoñ niñac érégic imi onac sugcinaiguc Girik ic tosara kegcic. ²¹ Ienen ic mén Galilaiawac ama areña yanda mén Betsaidanec hahaya Filipo iwac muru kemma yomuhuc qesimigic; Ic kuney, nini Yesu hémmbiñ zé wanzin. ²² Zégic Filiponéh hama Anderea ézéyu Anderea zéma Filipo ieren hama Yesu ézéyoc. ²³ Ézéyic Yesunéh nimma yomuhuc zéyec; Icac Naña mepési mimu imuac naléya hazac. ²⁴ Ni hélacnec ténggéh énézéwa, iwawai gocmia méñnéñ baeciguc ménda mama humumaciguc gocmia momacguc imi imuhucyanec hemac. Wañu humumaciguc imi héla sasala haimac. ²⁵ Mén kekecyawac añgéh timaciguc kekecy a imi sohomac. Mén baec yomuac qeriaiguc kekecyawac waizalañ wañ mimaciguc kekec hémbénaña imi késa kecmac. ²⁶ Méñnéñ mén

welen qenéñanzaciguc ni kilen méndac némmac. Wañu ni kecdua imuhucgéh nuac welen qe qe ic imi momacnec kecmac. Wañu Mañgocnéñ méñnéñ mén welen qenéñanzac iwac eeya héimimac.

²⁷ Degucmi qerina* yéwérizac. Wañu imuac dimuhuc zéman? Mañgoc gi nalé yomi nogicmac niñac añgéhna tina zéman me? Qahac, ni imuac niñ nalé yomuac hayi. ²⁸ Mañgoc guac qac buña edamuyaguc wammac. Imuhuc zéyu kurumey igucnec ewa mén yomuhuc mayec; Qacnawac edamuya mihicñiyi, wañu muñguc edamuya mihicñiman. ²⁹ Ic tuñ momacnec namma niñgic ionarunec tosananeñ, Parandañ héizac, zégic. Wañu tosananeñ, Kua meme uñaneñ ac ézézac zégic. ³⁰ Yesunéh énézéyec; Imi nuac niñac qahac, onac méra énécmiman zé hicñizac. ³¹ Deguc imi baec ic embac ionac gésigési naléya. Baecac kuc miñina imi nesimiyu kemmac. ³² Ni baeciguc meyac néngic emma baec séc ic embac moczoñ nuaru héihéré énécmiman. ³³ Ac imi mia inéh dimuhuc humumac imi énéczéyu hémmu niñac imuhuc zéyec. ³⁴ Wañu ic tuñ yandanéh yomuhuc zégic; Héna ac igucnec yomuhuc zégic niñanzin; Kristo imi tetecgia qahac kecmac. Wañu gi dimuhuc Icac Naña meyacgic emmac zézan? Icac Naña imi méré? ³⁵ Wañu Yesunéh zéyec; Asac mararañ imi iniguc nalé hotoñdac sac he énécmimac. Siñinéñ ménda hoturu énécmiyunec, asac mararañ he énécmiyunec keñha wañgic. Ic méñnéñ siñi qeriaiguc keñha wanzac imi dimuaru kenzac imi ménda ninzac. ³⁶ Asac mararañ he énécmiyunec asac mararañ imi kilen niñzéhégic. Niñzéhégma asac mararañac

* 12:27: Kekec uñana.

nambérac héra wammu. Yesunéh imuhuc zémaguc wai énécmima sanjiyec. ³⁷ Kiwi méréra hénia hénia sasala kicginaiguc meanjec. Wañu ieneñ i méndagucnec ninzéhégic. ³⁸ Imuhuc wañic Anutuac tiliñ tiliñ ic Yesaiawac ac youminéh héla wañec; Miñ Kewu, ackuazécnina imi mérénéh nimma ninzéhégzac? Miñ Kewuac méra imi mérac muru winiñu hicñi mizac? ³⁹ Hénia imuac niñac ninzéhégmuac séc qahac wañec. Imi mia Yesaianéh ac méñ yomuhuc zéyu imuhuc zézia; ⁴⁰ Kicginanéh héntegicbu niñac, qeriginanéh nintegicbu niñac, wañu qerigina melemma hagic mehiaru énécmiwac niñac inéh ini kic hilic zéma qeri seli meénécmiyec. ⁴¹ Imi mia Yesaianéh Yesuac kiwi asaha hémma iwac niñac imuhuc zéyec. ⁴² Wañu Galenñ yanda suggina igucnec sasalanéh i ninzéhégic. Wañu Farisaio ic ieneñ Anutuac hénaoññ suggina igucnec nesi énécmiwu niñac ninzéh ninzéhgina imi ménda zéaugic. ⁴³ Imi mia ieneñ niñgic ic ionac mepé qepési imi eñeña wañu, Anutuac mepé qepési imi mamaya wañañec imuac niñ imuhuc wañgic.

⁴⁴ Wañu Yesunéh kucnec zéauyec; Ic méñ ni ninzéhégé néñzac imi ni sac qahac méli néñec i momacnec ninzéhégé mizac wanzac. ⁴⁵ Mérénéh méñ ni néñzac imi méli néñec i hénzac. ⁴⁶ Ni baeciguc asac mararañ wamma mayi imuac niñac méñac méñ ni ninzéhégé néñzac imi siñi qeriaiguc ménda kecanzac. ⁴⁷ Ni baec ic ini zégési énécmimañ zé ménda mayi, néñ añgéhgina timañ zé mayi. Imuac niñac méñnéñ acna nimma imi ménda tohozaciguc imi ni i ménda niñgési mimañ. ⁴⁸ Ic méñ ni andé numa acna ménda késazaciguc ackuazécc énézéyi

iminéh niñgésigési icya wamma nalé tetcgiaiguc kápésiraguc zémimac. ⁴⁹ Ni ac imi nena ewa siñnawac ménda zézia. Mañgoc méli néñec inéh némac ac dimuhuc zémañ imi nézéyec. ⁵⁰ Iwac hénia ac imi kekec hémbénañawac buña wanzac imi ni niñzia. Imuac niñac ac méñac méñ zéanzua imi Mañgocnéñ nézéyec imuhucyanec zéanzua.

13

Yesunéh tohotoho ichéra hénagina zuacénécmiyec.

¹ Ai meme momacguc tecgéyu bec nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendoñ imi hamac. Yesunéh baec yomi waima Mañgocarú keñkeñawac naléya hosucgéma hayu niñtegicma hénaoññ héra baeciguc keczu ionac goigina hémanec keru eñeya nalé tetcgia hayec. ² Ama mari wañu nene gumu énécmigic Biriá miñinanéh bec Simon Kariotoac naña Yudawac qeriaiguc Yesu andé qemimac niñac niñiñ biria haiyec. ³ Wañu Yesu imi Mañgocnéñ iwawai moczoñ iwac kucya bawaiguc haidaczac imi zéma Anutu arunec hayecac bec liliñgéma Anutuaru kemmac imi niñec. ⁴ Imuhuc nimma nene waiyu taru yacma malekuya méñ metecgéma kereñnéñ eñeya kembrañaguc zikiyec. ⁵ Zikimaguc doku zéiciguc qeyu hiñgaru tohotoho ichéra hénagina hénima zuacma kereñ zikiyu heyec iminéh hénagina kereñ meénécmiyec. ⁶ Zuacma keñkecma Simon Petero iwaru kereñu Peteronéh yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu geñ nuac hénana zuacbésemañ? ⁷ Zéyu Yesunéh zéyec; Haka wanzua imuac hénia imi gi deguc ménda niñasarizañ, wañu bñañguc niñ asariwésémañ. ⁸ Zéyu Peteronéh ézéyec; Gi nuac hénana

méndagucnec zuacbéséman. 3éyu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Neñ hénaga ménda zuacmanjiguc gi amunec qamunec ménda wambéséman. 9 3éyu Simon Peteronéj zéyec; Miñ Kewu hénana sac qahac, néj orucna zéma mérana momacnec zuacnéna. 10 3éyu Yesunéj melemma zéyec; Méñnéj doku bec naeczac imi hénaya sac zuaru moczoñnec qala qala wammac. Ini qala qala wanžu, néj ini moczoñ niñac imuhuc ménda zézua. 11 Yesunéj ic méréneñ andé qemimac imi bec niñasariyec imuac niñac eñañ moczoñ qala qala wanžu ménda zéman zéyec.

12 Hénagina zuacdacma yacma malekuya mema héima tat-acyaiguc lilingéma kemma yomuhuc zéyec; Ini haka wañ énécmizua imi hia niñasarizu? 13 Ini nuac niñac Miñ Kewu, kiwi ic zéanžu. Imi hélacnec, ni imuhuc kecza. 14 Ni onac kiwi ic zéma Miñ Kewunéj mia hénagina zuac énécmizua. Imuac ini acguc hénagina kilen zuacamumu. 15 Ini momacnec haka onac wañ énécmizua imuhucyanec wammu niñac neñ onaru séséc wamba hénžu. 16 Ni hélacnec téngéñ énézéwa, welen qeque ic méñnéj méñ kewuya ménda ogiczac. Méñ mélimiyu hayec imi acguc mélimiyec imi ménda ogiczac. 17 Imi niñasarima sécginaiguc wammuiguc ségiséji ginaguc wammu. 18 Ni qutulangé énécmima ménda zézua. Ic énépési yi imi moczoñ niñtegic énécmizua. Wañu imi mia kiwi téréya youmi hía wammac niñac zéyec; Ic méñ nuarunec nene mema nezac iminéñ hénaya meyacma nuyec. 19 Kecma imi hicñiyu imuaru ni imi i nalé tetecgia qahac kecañzac imi mia zéma niñzérngé némmu niñac

haka imi ménda hicñiyunec walac énézéwa. 20 Ni hélacnec téngéñ énézéwa, méñac méñ mélimiwa hayu héihérémicac imi ni héihéré néñzac wanžac. Wañu méñnéj méñ ni héihéré néñzac imi méli néñec i héihéré mizac wanžac.

21 Yesunéj ac imi zéyu qeri unjaya yéwériyu héipuc wamma zéyec; Ni hélacnec téngéñ zéwa niñgic, onac suggina igucnec méñnéñ ni andé numac. 22 Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ añamma mérac niñ zéyec imi hia ménda niñyacgégic. 23 Tohotoho ichéra suggina igucnec méñ Yesunéj siña nimmianec iminéñ iwac tétéyaiguc héima tarec. 24 Taru Simon Petero orucyanéñ séséc wamma ézéyec; Mérac niñac zézac imuac qesimina. 25 Wañu tohotoho icya imi Yesuaru héima tacma qesiyec; Miñ Kewu, méréneñ imi mia? 26 Wañu Yesunéj yomuhuc zéyec; Saméñ yomi tindungéma mimañ, ic imi mia. Imuhuc zéma saméñ mema zéiciguc tindungéma Simon Kariotoac naña Yuda Karioto miyec. 27 Miyu saméñ Yesuac méra igucnec wagiru imuaru Biria miñinanéñ qeriaiguc hiñgarec. Wañu Yesunéj ézéma zéyec; Ai memañ zé wanžañ imi focdac mewéséman. 28 3éyu lelecgéma tacgic ieneñ moczoñ hénia némac niñ Yesu ac imi zéyec imi ménda niñtegic. 29 Yudanéñ soukiwa galeñ kerec imuac niñ tosanéñ kendoñ yanda niñac me maqegeya énécmimañ zé iwawai méñ boñ memac niñac ézézac imuhuc zéma niñgic. 30 Yudanéñ saméñ bakia imi mema focdac waima keñec. Wañu ama bec siñiyec.

Yesunéj Petero dimuhuc wammac imi niñasarima zéyec.

31 Keñu Yesunéj zéyec; Degucmi Icac Naña imi edamuyaguc wanžac. Wañu Anutu imuhucyanec

Nañawac hia niñac edamuyaguc wanzac. ³² Anutunéñ iwac muru edamuya mihicñizaciguc inéñ eñeya muru Naña edamuya mihicñi mimac. Wañu deguc-dacmi edamuya mihicñi mimac. ³³ Nambérac hécna ni iniguc nalé hotoñadac kecmañ. Yuda ic énézéyi ésécnec deguc énézéwa niñgic, ini nuac wammu, wañu ni kemmañ imuhucgeñ ini hamuac séc qahac. ³⁴ Youmi héna ac qelia énécmizua; Goigina héiamumu. Neñ onac goigina héiénécmianzua imuhucyanec ini goigina héiamumu. ³⁵ Ini eñaoec nec goigina héiamugic ic embac moczoñ inicma ini nuac tohotoho ichécna wanzu imi niñasarimu.

³⁶ Zéyu Simon Peteronéñ qesiyec; Miñ Kewu, gi dimucgeñ kembésémañ? Yesunéñ melemma zéyec; Gi ni kemmañ imuhucgeñ deguc ménda méndac némbésémañ, néñ bianguc méndac némbésémañ. ³⁷ Zéyu Peteronéñ yomuhuc qesiyec; Miñ Kewu némac niñac gi hia méndac gémmañ ac séc qahac wanzac? Ni guac niñac kekecna waizua. ³⁸ Yesunéñ melemma ézéyec; Gi hélacnec nuac niñac kekecga waiwésémañ? Hélacnec téngéñ gézéwa niñna; Kuruc ménda qarunec hatac haréwéc nuac niñ ménda nimmizua zéwésémañ.

14

Yesunéñ tohotoho ichéra meseli énécmiyec.

¹ Ewa biri ménda wammu. Anutu niñzéhégema ni momacnec niñzéhégé némmu. ² Nuac Manjocnawac amaiguc ama qeria sasala hezac. Qahac wambacnec bec énézéwinec. Ni amagina mindiñimañ zé kemmañ. ³ Kemma onac ama duñgina mézézéhégema liliñgema hama onagicba kemma

ni kecanzua imuhucgeñ niguc kecbiñ. ⁴ Ini héna ni kenzua imi hia ninzu. ⁵ Imuhuc zéyu Tomanéñ qesimiyec; Miñ Kewu, gi dimuaru kembésémañ imi ménda niñziñ imuac dimuhuciguc héna imi nimbiñ? ⁶ Yesunéñ melemma zéyec; Ni héna imi zéma ac héla imi zéma kekec imi wanzua. Imuac nuarunec qahaciguc méñnéñ méñ Manjocnawac hia ménda hamac. ⁷ Ni niñnéñanziuguc imi nuac Manjocna momacnec nimmimu. Degucmuacnec ini nimmima héndaczu. ⁸ Wañu Filiponéñ zéyec; Miñ Kewu, Manjoc nénézéna hénni iminéñ sécgé nénécmimac. ⁹ Yesunéñ melemma zéyec; Filipino, ni suginaiguc nalé horua sécya kecanzua, wañu ni ménda niñnéñzan? Méñ ni néñeciguc Manjocna momacnec héñec. Wañu dimuhuciguc Manjoc nénézéna hénni zézan? ¹⁰ Ni iwac qeriaiguc i nuac qerinaiguc keczac imi gi ménda niñzéhégézan? Ac énézéanzua imi nuac ewa siñna igucnec qahac imi Manjoc nuac qerinaiguc kecma eñeya aiya meanzac iwarunec. ¹¹ Ni Manjocac qeriaiguc kecha Manjocnéñ nuac qerinaiguc keczac zéwa niñzéhégé néñgic. Niñgic ménda sécgéyu, aina niñac kiléñ niñzéhégé néñgic. ¹² Hélacnec téngéñ énézéwa niñgic, ni Manjocnawac kemmañ imuac niñ méñnéñ méñ ni niñzéhégé néñzac imi acguc ai meanzua imuhucya hia memac. Wañu inéñ iwawai ni meanzua imi ogicma memac. ¹³ Nuac qaciguc némac iwawai niñac qesigic wamma meénécmimañ. Imuhuc wamba Nañawac qaraiguc Anutu mepésimu. ¹⁴ Nuac qaciguc némac iwawai niñac ni qesinéñgic wamma meénécmimañ.

¹⁵ Ini nuac goina héinéñziuguc nuac héna ac imi méndacmu. ¹⁶ Ni

Maṅgoc qesimiwa onac Héipuc ic méj méli énécmiyu hama iniguc tetcgia qahac kecmac. ¹⁷ Imi mia ac hélawac Uṅa, baecnéj i nimmac me hémmacac séc qahac imuac niṅ baec icnéj i ménda késamacac séc. Waṅu i iniguc kecamma qeriginaiguc kecanzac imuac niṅ ini i nimmizu. ¹⁸ Ni ini gupaṅ merac éséc nec ménda wai énécmimaṅ. Ni onaru hamaṅ. ¹⁹ Waṅu nalé hotoṅadac tecgéyu baec icnéj ni ménda guc nec némmu. Waṅu ni kekecnaguc kecanzua. Ini acguc kekecginaiguc kecmu imuac niṅ ini ni némmu. ²⁰ Nalé imuhucgeṅ eneṅ ni Maṅgocnawac qeriaiguc kecha ini nuac qerinaiguc kecgic neṅ onac qeriginaiguc keczua imi niṅasarimu. ²¹ Méjnéj méj nuac héna ac aṅgéj tima tohozac iminéj nuac goina héizac. Waṅu méjnéj méj goina héinénczac imi Maṅgocnanéj iwac goiya héimimac. Waṅu ni imuhucyanec iwac goiya héimima nena ézéwa némmac. ²² Yudanéj (Yuda Karioto qahac) ézéyec; Miṅ Kewu némac niṅac baec ic ionac qahac, néj nonac nec sac nénézéna hémmbiṅ? ²³ Yesunéj melemma ézéyec; Méjnéj méj nuac goina héizaciguc imi inéj nuac ac tohoyu Maṅgocnanéj iwac goiya héimiyu niri iwaru hama iwac qeriaiguc amanira mema i guc kecbiṅ. ²⁴ Méjnéj méj nuac goina ménda héizac iminéj nuac ackuazéc imi ménda tohomac. Waṅu nuac ackuazéc ini niṅanzu imi nena qahac, néj méli néj ec Maṅgocna iwac ackuazéc wanzac. ²⁵ Iniguc tacmanec ac yomi énézéwua. ²⁶ Waṅu Maṅgocnéj nuac qaciguc Héipuc icgina, Uṅa Téréya méliyu mamac. Inéj hama iwawai moczoṅ ku énécmima ac énézéwua imi moczoṅ héiqeli énécmimac. ²⁷ Luae onac muru wai énécmiwa iniguc

he énécmimac. Nena luae énécmizua. Ni énécmizua imi baecnéj énécmianzac imuhucya qahac. Imuac niṅac ewa qeriginanéj ménda yéwérimac. Waṅu zénéjgina ménda hirimac. ²⁸ Bec yomuhuc énézéwua niṅzu; Ni kemmaguc onaru liliṅgéma hamaṅ. Nuac Maṅgocnawac kuha imi nuac kucna ogiczac imuac niṅac ini goina héinénczuiguc ni Maṅgocnawac muru kemmanṅ imuac ségiségi wambunec. ²⁹ Kecma andiaiguc hicniyu niṅzéngré némmu niṅac deguc haka imi ménda hicniyunec énézéwua. ³⁰ Baecac kuc miṅinanéj hazac imuac niṅ ni iniguc nalé horua ac ménda zémanṅ. Waṅu iwac kucya imi nuac kucna ogicmacac séc qahac. ³¹ Waṅu baec icnéj ni Maṅgocna goiya héimianzua imi niṅtegicmu niṅac ni Maṅgocnanéj nézéyec séciguc iwawai wanzua. Hagic waima kenni.

15

Waiṅ ic zéma hawa.

¹ Ni waiṅ ic héla, waṅu nuac Maṅgocna imi ai ic wanzac. ² Inéj hawana méj ac méj héla ménda haianzac imi moczoṅ qericanzac, waṅu hawana méjnéj méj héla haianzac imi séc méj sasala haimacac niṅ taṅhééréj memianzac. ³ Ini imi ackuazéc énézéwua iminéj bec taṅhééréj meénécmizac. ⁴ Nuac qerinaiguc kecgic onac qeriginaiguc kecmamaṅ. Hawa méjnéj waiṅ ic uraiguc ménda mékétamaciguc eṅeyanec héla haimacac séc qahac. Imuhucyanec nuac qerinaiguc ménda kecmuiguc ini acguc héla haimuac séc qahac. ⁵ Ni imi waiṅ ic ura ini imi hawahéna. Méjnéj méj nuac qerinaiguc keru ni iwac qeriaiguc kecha imi héla sasala haimac. Waṅu ini ni

qahaciguc iwawai méri wammucac séc qahac. ⁶ Méñnéñ méri nuac qerinaiguc ménda kezcaciguc ic hawa éséc metecgéma giliyu dokuya zicgémac. Wañu ic hawa imuhucya imi tocgéma gericiguc giliyu zemac. ⁷ Ini nuac qerinaiguc kecgic nuac ackuazéc qerinaiguc hezaciguc imi iwawai méri niñac wamma zéwelecgic imi niñénécmiwa memu. ⁸ Ini héla sasala haimu iminéñ nuac Mañgocna edamuya mihicñi mimac. Wañu ini nuac tohotoho ichéna wammu. ⁹ Mañgocnéñ nuac goina héinéñanzac imuhucyanec neñ onac goigina héianzua, imuac niñ nuac goi héihéi imuac qeriaiguc kecmu. ¹⁰ Neñ Mañgocnawac héna ac méndacma iwac goi héihéiya qeriaiguc kecanzua imuhucyanec ini nuac héna ac méndacmuiguc nuac goi héihéina qeriaiguc kecmu.

¹¹ Nuac ségiségi imi qerinaiguc heyu onac ségiségi imi kuaya qesalecgémac niñac ac imi énézézia. ¹² Nuac héna ac imi yomi mia; Neñ onac goigina héiénécmanzua imuhucyanec ini eñacnec goigina héiamumu. ¹³ Ic méñnéñ alahéra méra énécmimanñ zé efima humumac imi iwac goi héihéiya imi eñeña yanda. Goi héihéi méñnéñ imi ogimacac séc qahac. ¹⁴ Héna ac énézézia imi tohoma wammuiguc ini nuac alahéna téñgér wammu. ¹⁵ Welen qeqenér iwac miñina némac ai meanzac imi ménda zéyu niñanzac imuac niñ ni onac niñac welen qeqe hécna ménda zéma imuhuc ménda unurumañ. Ni iwawai Mañgocnawac murunec niñi imi moczoñ énézéwa nindacgic imuac niñac onac niñ alahéna zéma unuruzua. ¹⁶ Eneñ ni ménda népésigic, néñ neñ ini énépési. Imi mia ini héla hémbénaña heheya haima nuac qaciguc

Mañgoc imuac me imuac qesigic énécmiyu késamu niñac kumu énécmiyi. ¹⁷ Héna ac youmi énécmizua; Eñacnec goigina héiamumu.

Yesu hazéc wammigicac tohotoho ichéra momacnec hazéc wañ énécmimu.

¹⁸ Baec icnéñ hazéc wañ énécmimuiguc walac ni hazéc wañ néñgic imi niñtegicmu. ¹⁹ Ini baecac buña wambunec imi baec icnéñ ionac buña wañgic goigina héi énécmiwunec, wañu ini ionac buña qahac. Wañu ini baecarunec gési énécmiyi imuac niñac baec icnéñ hazéc wañ énécmianzu. ²⁰ Ac zézua yomi nimma nimma kecmu; Welen qeqe ic méñnéñ miñina ménda ogicmac. Ni hazéc wañ néñgiciguc ini imuhucyanec wañ énécmimu. Wañu nuac ackuazéc nimma tohogiciguc onac ackuazéc imuhucyanec nimma tohomu. ²¹ Mérenéñ méli néñec imi ménda niñzu imuac niñac ieneñ nuac qacna niñac iwawai imi moczoñ wañ énécmimu. ²² Neñ ionaru ménda mama zéauwinec imi ieneñ késpedesgina qahac kecwunec. Wañu deguc késpedesgina niñac acgina zésolanjimuac séc qahac. ²³ Méñnéñ méri ni hazéc wañ néñzac imi Mañgocna momacnec hazéc wammizac wammac. ²⁴ Ni suginaiguc iwawai ic tosaraneñ ménda memeyawac séc imi ménda mewinec imi ieneñ késpedesgina qahac kecwunec. Wañu ieneñ Mañgocna zéma ni momacnec nircma hazéc wañ nérécmizu. ²⁵ Ieneñ hénia qahaciguc ni eñ hazéc wañ néñzu, imuhuc héna aciguc ogic hezac imi héla wammacac niñ imuhuc wanzu.

²⁶ Onac Héipuc ic méñ Mañgoc arunec mélimiwa hamac. Imi mia ac hélawac Uña Anutu arunec mama haanzac iminéñ héipucna wañ némmac. ²⁷ Ini hénihénia

igucnec niguc kecgicac keczu imuac niŋ ini acguc nuac héipucna waŋ némmu.

16

Baec icnéŋ hazéc waŋ énécmimu.

¹ Ini ménda qonzon toŋgému niŋac imuhuc énézéyi ac énézéua.

² Ieneŋ Anutuac hénaoriŋ suggina igucnec nesi énécmigic mamu. Nalé méŋ hayu imuaru ieneŋ ini unuma Anutuac welen qeŋe ai meziŋ imuhuc zéma nimmu. ³ Ni me Maŋgoc ménda niŋnércmizu imuac niŋac haka silic imuhucya waŋ énécmimu. ⁴ Naléya hayu, O Miŋ Kewunéŋ youmi nénézéyu niŋiŋ zéma niŋyacgému niŋac ac imi énézéua. Iniguc keru imuac niŋac hénihéniac ac yomi ménda énézéyi. ⁵ Degucmi ni méli néŋec iwac muru liliŋgéma kemmanŋ zéwa onarunec méŋnéŋ méŋ; Dimucgeŋ kembésémaŋ, zéma ni ménda qesinéŋzu. ⁶ Waŋu ac imuhucya imuhucya énézéua qeriginaiguc ewa biricnéŋ sécgézac. ⁷ Waŋu ac héla zéwa niŋgic; Ni ménda kombinec imi onac muru Héipuc ic ménda hawacnec. Waŋu ni kemmaniguc nenaoc onac muru i méliwa hamac. Imuac niŋac ni wai énécmima kemmanŋ imi onac hiagina niŋac. ⁸ Inéŋ hamac nalé imuaru képésic zéma haka solana zéma gésigési imuac mia baec séc icembac zéqindiŋ ac waŋ énécmimac. ⁹ Képésicgina niŋac zéma ni ménda niŋzéŋgé nénzu imuac ara zéénécmimac. ¹⁰ Haka dindiŋa niŋac zéma ni Maŋgocnawac emba ini muŋguc ménda némmu imuac énézémac. ¹¹ Waŋu gésigési niŋac zéma baec yomuac kuc miŋina saecyaguc zémiyec imuac énézémac. ¹² Ni iwawai sasalawac ara henénzac, waŋu deguc énézédacba hia bisiqatéŋ wammuc séc qahac

wammac. ¹³ Ac hélawac Uŋa téréyanéŋ hamac nalé imuaru inéŋ ac hélaiguc ini héihéré énécmimac. Inéŋ eŋeya ewa siŋiguc ménda zémac, néŋ ac niŋanzac imi zéma iwawai andiaiguc hahaya imuacnec sac énézémac. ¹⁴ Inéŋ ackuazéc nuarunec imi mema énézémac imuac niŋ inéŋ edamuna mihiŋi némmac. ¹⁵ Iwawai Maŋgocaruru hezac imi moczoŋ nuac, imuac niŋ Uŋa Téréyanéŋ ackuazéc nuarunec imi mema énézémac imuhuc zéua.

¹⁶ Ini nalé hotoŋadac tacma ni ménda némmu duŋa nalé herec ménda keŋu muŋguc ni némmu. ¹⁷ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra tosara ieneŋ eŋaocnec qesia-mugic; Ni Maŋgocnawac kemmanŋ imuac ni nalé hotoŋadac tacma ménda némmu, néŋ duŋa nalé herec ménda keŋu muŋguc némmu imuhuc nénézézac ac imuac hénia imi dimuhuc? ¹⁸ Imuac ieneŋ zégic; Nalé hotoŋadac zézac imuac hénia imi némac? Nini ac zézac imi ménda niŋasariziŋ. ¹⁹ Yesunéŋ ieneŋ qesimiwiŋ zé wanŋu imi nimma énézéyec; Ini nalé hotoŋadac ménda némmu, néŋ duŋa nalé herec ménda keŋu muŋguc némmu zéua ac imuac mia eŋaocnec qesiamuma keczu? ²⁰ Hélaacnec téŋgéŋ énézéua niŋgic; Ini siacma ewa biric wammu, néŋ baec séc ic embac ieneŋ ségiségi wammu. Ini ewa biric wammu, néŋ ewa biricgina néŋ melenŋ ségiségigina wammac. ²¹ Merac memeyawac naléya ducŋiyu embacnéŋ qeŋzeŋ manzeŋ qemac, néŋ merac imi hiŋiyu merac qelia méŋ baeciguc hiŋizac imuac ségiségi niŋac qeŋzeŋ manzeŋ imi eluŋ qemac. ²² Imuhucyanec deguc ewa biric imi onaru hezac, néŋ muŋguc inicba ewagina ségiségi waŋu ségiségi imi méŋnéŋ méŋ onagicmacac séc

qahac wammac. ²³ Nalé imuaru ini iwawai mérij niñac ménda qesinémmu. Hélañec téngéñ énézéwa niñgic; Iwawai imuac me imuac nuac qaciguc qesigic Mañgocnéñ énécmimac. ²⁴ Éréma kecma nuac qaciguc iwawai mérij niñac ménda welecanzu. Néñ welecgic énécmiyu onac ségiségi imi sécgémac.

²⁵ Séséc aciguc ac youmi énézézua, néñ nalé mérij hamac imuaru Mañgocac zémanñ zé séséc ac ménda zéma bénzérñanec zéasari énécmimanñ. ²⁶ Nalé imuaru nuac qaciguc welecmu. Ni onac niñ wamma Mañgocarú welecmañ imuhuc ménda énézézua. ²⁷ Imi mia yomuac niñac, ini nuac goina héinémma ni Anutu arunec hayi imi niñzérñgégic imuac niñ Mañgoc eñeyaoc onac goigina héiéñécmimac. ²⁸ Ni Mañgocarunec mama baec yomuhucgeñ hayiac muñguc baec yomi waima Mañgocarú kemmanñ. ²⁹ Zéyu tohotoho ichéra ieneñ zégic; Degucmi séséc ac ménda zéma bénzérñanec zéasarizanñ. ³⁰ Gi iwawai moczoñ niñsarianzanñ imuac niñ méñnéñ mérij ménda qesigéñunec ac bakia zéanzanñ imi deguc niñtecgicma gi Anutu arunec hanec imi niñzérñgégicniñ. ³¹ Ini degucdacmi niñzérñgégicniñ imuhuc zéma Yesunéñ melemma zéyec. ³² Wañu naléya hayu ini wainémma tuima kendacgic ni momacguc kecmanñ. Wañu nalé imi bec hazac. Wañu nenacnec qahac, Mañgocnéñ niguc kecmac. ³³ Nuac qerinaiguc ini ewa bénzérñginaguc kecmuac niñ ac imuhucya imuhucya énézézua. Wañu baec yomuac qeriaiguc zérabéra nimmu. Wañu ewa bénzérñ kecmu, ni baecac kuha imi ogicdaczua.

17

Yesunéñ eñeya niñac welerec.

¹ Yesu ac imi zétecgéma kicya kurumenjiguc hima yomuhuc welerec; Mañgoc, nalé imi bec hazac. Nañga edamuya mihicñi mina, Nañganéñ gi edamuga mihicñigémmac. ² Ic embac geñgaoc minec imi moczoñ yanda kekec hémbénaña énécmimac niñac baec séc ic embac moczoñ galengé énécmimiawac qac buña imi minec. ³ Anutu héla momacguc gi zéma guac mélimimia Yesu Kristo niñéréc mimia imineñ kekec hémbénaña wanzac. ⁴ Ni ai memañac zé néñnec imi bec metecgédacma baeciguc gi edamuga mihicñigénzua. ⁵ Mañgoc, baec kurumenj ménda hicñiyecnec giguc edamuna késa keru imi degucmi kicgaiguc némma edamuna mihicñi néna.

Yesunéñ tohotoho ichéra ionac niñ welerec.

⁶ Baecarunec ic embac néñnec ionaru ni qac buñaga zéau énécmizua. Ieneñ imi guac buña, wañu ni néñnec. Wañu ieneñ guac ackuazécga imi tohoanzu. ⁷ Wañu ieneñ iwawai moczoñ gi ni néñnec imi guac murunec hayec imi deguc niñzu. ⁸ Ackuazéc néñnec imi énécmidacba késadaczu. Imuac ni guarunec hayi imi hélañec niñasarima geñ méli néñnec imi niñzérñgégic. ⁹ Ni ionac niñ weleczua, wañu baec séc ic ionac niñac qahac, néñ ic embac néñnec ionac niñac weleczua. Imi mia yomuac niñ, ini imi guac buña. ¹⁰ Ic embac nuaru hezac imi moczoñ guac. Wañu ic embac guaru hezac imi moczoñ nuac. Wañu ionarunec edamuna hanéñu mezua. ¹¹ Ni baeciguc nalé komodia mérij ménda kecmanñ. Wañu ieneñ imuarunec kecgic ni guaru hamanñ. Mañgoc Téréya, Nekañ momacguc keczic ésecnec

ieneḡ momacguc wammu niḡac qacga nénnec iminéḡ aḡgéḡ tiéncmiwésémaḡ. ¹² Ni iniguc kecma guac qacga nénnec iminéḡ aḡgéḡ tiéncmiyi. Waḡu suggina igucnec méḡnéḡ méḡ kisikiyoḡ ménda mihicḡigic, néḡ héna ac héla wammacac niḡ méḡ kisikiyoḡac buḡa waḡec inéḡnec sac kisikiyoḡ mihicḡiyec. ¹³ Waḡu degucmi ni guac hazua. Nuac séḡiséḡgina iminéḡ ionac qeriginaiguc sécḡémac niḡac ac youmi baec yomuhucgeḡ gézézua. ¹⁴ Ni guac ackuazéc imi énécmiwa, ni baec séc ic ionaru ménda toroḡe énécmima kecaḡzua ésécnec ieneḡ acguc ionaru ménda toroḡe énécmima kecgic baec séc ic eneḡ hazéc waḡ énécmizu. ¹⁵ Baec yomuhuc geḡnec énépésiweisémaḡac niḡ ménda welecḡéḡzua, néḡ biria igucnec aḡgéḡ tiéncmiwésémaḡ niḡac gézézua. ¹⁶ Ni baec yomuac buḡa qahac ésécnec ieneḡ baec yomuac buḡa qahac. ¹⁷ Guac ackuazécga iminéḡ ac héla wanzac. Ac héla iminéḡ météré énécmima. ¹⁸ Geḡ ni baec ic sugginaiguc méli nénnec ésécnec neḡ i baec ic sugginaiguc méli énécmizua. ¹⁹ Ac hélanéḡ météré énécmimacac niḡ ionac niḡ wamma ni nena météré amuzua.

Yesunéḡ ninzéḡ ninzéḡ ic ionac niḡac welerec.

²⁰ Ni ionac niḡac sac ménda welecza, néḡ ackuazéc énézégic nimma ninzéḡgé némmu ionac niḡac momacnec welecḡéḡzua. ²¹ Maḡḡoc gi nuac qerinaiguc keca ni guac qerinaiguc keczua imuhucyanec ieneḡ momacguc wamma nekaḡ qeriniraiguc kecgic baec séc ic ieneḡ gi ni méli nénnec imi ninzéḡgému. ²² Niri momac keczic imuhucyanec ini momacguc wammu niḡac ni edamuna nénnec imi ionac

énécmizua. ²³ Ieneḡ momacguc téḡgéḡ wamma kecmu niḡac neḡ ionac qerinaiguc keca geḡ nuac qerinaiguc keca. Imuhuc wanzac baec séc ic embac ieneḡ geḡ ni méli néna hayi imi zéma nuac goina héinéḡanzaḡ ésécnec ionac goigina héi énécmianzaḡ imi héḡtecgicmu. ²⁴ Maḡḡoc, ic embac geḡ nénnec ieneḡ ni dimucgeḡ kecaḡ imuhucgeḡ niguc momacnec kecmuac niḡ wanza. Imuhucgeḡ baec kurumeḡ ménda heyunec nuac siḡ niḡanzaḡ imuac niḡ edamuna mihicḡi nénnec imi momacnec hémmu. ²⁵ Maḡḡoc, nuac solaḡa miḡina, baec séc ic embac ieneḡ ménda niḡgéḡzu. Waḡu neḡ gi niḡgémba tohotoho ichéca ieneḡ geḡ ni méli nénnec imi ninzu. ²⁶ Neḡ guac qac buḡaga measari énécmiwa niḡgéḡzu. Ai imi memaḡac toroḡéma mewa guac siḡga nuac muru hezac iminéḡ ionac muru hemac. Waḡu ni acguc ionac qerinaiguc momacnec kecaḡ.

18

Oliwa aiiguc Yesu késagic.

¹ Zéweleru tecgéyu tohotoho ichéra iniguc baec imi waima Kidoron doku qericma keḡcic. Néwécgeḡa imuaru oliwa ai heyu Yesunéḡ tohotoho ichéra iniguc imuac qeriaiguc kereḡcic. ² Yesunéḡ ai imuhucgeḡ tohotoho ichéra iniguc tocgéaḡcic imuac niḡ Yuda Isikarioto Yesu andé gemiyec inéḡ ai imi niḡec. ³ Imuac hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ieneḡ ai ichéra tosara méli énécmigic Yudanéḡ ai ichéra imi zéma yaré ic tuḡ onagicma ionac héna meénécmiyu ieneḡ kifa zéma lambe zéma yaréac iwawai késama imuaru hagic. ⁴ Yesunéḡ iwawai hicḡimimac imi bec moczoḡ nindacma ionaru

kemma qesiénécmiyec; Ini mérac hoczu? ⁵ Ienej melemma zégic; Yesu Nazareteneç iwac. Yesunéj melemma zéyec; Ni imi mia. Wañu andé qeçe ic Yuda Iskar-ioto i acguc iniguc momacnec nañgic. ⁶ Wañu Yesunéj, Ni imi mia, zéyu ienej andé andé kemma baeciguc mama unuyec. ⁷ Yesunéj muñguc qesiénécmiyec; Ini mérac hoczu? Zéyu zégic; Yesu Nazareteneç iwac. ⁸ Yesunéj melemma énézéyec; Ni imi mia zéma bec énézézua. Imuac ini ni hocnézguiguc ic tosara youmi waigic kemma. ⁹ Imi mia, Gi nénnec imuacnec méj ménda méwétéçgéwa sohozac, zéyec ac imi héla wammacac niñac imuhuc zéyec. ¹⁰ Simon Petero souyagucnéj sou imi héréma hofac oo ic eñeñawac ai merac méj qema gezawa héiyaiguc heriru mayec. (Ic iwac qara imi Malko.) ¹¹ Yesunéj Petero ézéyec; Souga usuyaiguc tina. Sokoc Mañgocnéj néñec imi ni ménda nemanac zé niñzanj?

Yesu wagicma Anasi iwac kenjic.

¹² Yaré ic tuñ onac taséhéçgina zéma ionac galengina zéma Yuda ic ionac ai ic ienej Yesu késama dérécgégic. ¹³ Dérécgéma wagicma walac Hanasi iwaru kenjic. Wañu Anasi imi Kayafa yawuñ imuhucgeñ hofac oo ic eñeñagina kerec iwac yéféya. ¹⁴ Kayafa iminéj mia becneç yomuhuc zéma Yuda ic zémindiñj énéçmiyec; Ic momacgucnéj ic embac sasala onac niñ humumac iminéj hia wambacnec.

Peteronéj Yesu qaecgé miyec.

¹⁵ Simon Petero zéma Yesuac tohotoho icya méj Yesu méndaroc. Tohotoho ic méj imi hofac oo ic eñeñanéj nimmiañec imuac niñ kemma moczoñ Yesuguc iwac

sombeniguc eñoc. ¹⁶ Wañu Peteronéj demin séñganñeñ nagu kuayaiguc nañec. Nañu duña ai merac méj hofac oo ic eñeñanéj nimmiyec inéj kemma awiawi embac méj naguiguc nañec imi ézéma Petero wagiru demin qeriaiguc éréyoc. ¹⁷ Awiawi embac naguiguc nañec iminéj Petero qesima zéyec; Gi ic imuac tohotoho icya méj me qahac? Zéyu Peteronéj zéyec; Ni qahac. ¹⁸ Ama sañgeñ qeyu welen qeçe ic tosara zéma ai ic ienej geric higic zeyu leleçgéma zonemma nañgic Petero i acguc iniguc momacnec geric zonemma nañec.

Hofa oo ic eñeñanéj hénia nimmanj zé Yesu qesimiyec.

¹⁹ Hofac oo ic eñeñanéj iwac tohotoho ichéra ionac zéma ac ku énéçmiyec imuac Yesu qesiyec. ²⁰ Yesunéj yomuhuc melemma zéyec; Ni baec séc ic onac winiñu énézéañj. Ni nalé séc azoazoro amaiguc me ocmuñ téréyaiguc zéwa Yuda ic acguc moczoñ haañgic. Ni sasañgiaiguc ac méj ménda zéyi. ²¹ Imuac némac niñac qesinéñzanj? Ic embac gezac qema niñañgic imi onac muru acna qesiénécmina. Némac ac zéañj imi ienej niñzu. ²² Ac imuhuc zéyu ai ic méj hosuraiguc nañec iminéj méra tawéyanéj otoma zéyec; Héna imuhuc mia hofac oo ic eñeña ara melemma zézanj? ²³ Wañu Yesunéj zéyec; Ac méj késpedesraguc zézuaiguc késpedesira imuac zéauna. Wañu ni ac héla zézuaiguc némac niñac nuzañ? ²⁴ Imuac Hanasinéj Yesu qatéma hésayaguc méliyu hofac oo ic eñeña Kayafa iwac muru kenjic.

Peteronéj muñguc muñguc Yesu qaecgé miyec.

²⁵ Simon Peteronéj gericiguc zonemma nañu tosaraneñ qesima

zégic; Gi acguc ic imuac toho-toho ic méh me qahac? Wañu Peteronéñ Ni qahac zéma héla qaecgéyec. ²⁶ Wañu hofac oo ic eñeñawac ai merac méh, Petero gezawa herirec iwac sac tasia méhñéñ Petero yomuhuc zéyec; Gi eri aiiguc i guc kerac ni ménda iriczua me? ²⁷ Wañu Petero muñguc, Qahac! zéma héla qaecgéyu nalé sosola ménda wañu kuruc qarec.

Yesu Pilato wésiaiguc nanec.

²⁸ Ama gñangñangac Yesu wag-icma Kayafawac ama kewuya imuac demñ qeriaiguc kereñgic. Wañu Yuda ic ieneñ ménda mezapi qeamuma nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendoñ nene téréya imi efima newiñ zéma baec galenac ai amaiguc ménda enjic. ²⁹ Imuhuc wañgic Pilatonéñ yacma sénganñeñ ic embac ionac muru hiñgacma qesiéncmiyec; Ic youmi némac hénia niñac késama hazu? ³⁰ Zéyu zégic, I biria ménda wambacnec imi guaru ménda wagicma hawiñnec. ³¹ Zégic Pilatonéñ énézéyec; Enjaoc wag-icma kemma eñañ hénia aciguc gésimigic. Zéyu Yuda ic ieneñ zégic; Nini ic méh qehumuwiñac kuc buña ménda késa kecziñ. ³² Haka imuhucya imi Yesunéñ eñeyaoc dimuhuc humumac imuac ara zéyec imi héla wammac niñac hicñiyec. ³³ Pilatonéñ muñguc baec galenac ama kewuya imuac qeriaiguc emma Yesu qarú eñu qesimiyec; Gi Yuda ic ionac ic kewu me? ³⁴ Wañu Yesunéñ duña qesimiyec; Qesiqesi imi geñgacaruñec me méhñéñ nuac niñac gézézú? ³⁵ Zéyu Pilatonéñ melemma zéyec; Ni Yuda ic me? Guagicma nuac muru hazu imi geñga hénariñ hécca zéma hofac oo ic kiwahécca imi eneñ. Gi némac haka wañnec? ³⁶ Wañu

Yesunéñ yomuhuc zéyec; Nuac héngalenñ ama areña yandana imi baec yomuacnec qahac. Nuac héngalenñ ama areña yanda imi yomuacnec wambacnec imi nuac welenñ qeque hécnanéñ anjéñ tinémma yaré qegic Yuda ic ieneñ ménda népésiwunec. Wañu deguc nuac héngalenñ ama areña yanda imi baec yomuacnec qahac. ³⁷ Imuhuc wañu gi ic kewu qahac me? Imuhuc zéma Pilatonéñ qesimiyu Yesunéñ zéyec; Gi nuac niñac Ic Kewu zézanñ imi hélacnec. Ni imuac niñac baec yomuaru hicñiyi. Ac hélacma héipuc wammañ zéma mayi. Imuac ic méh ac hélawac buña keczaciguc imi nuac ewana nim-mac. ³⁸ Zéyu Pilatonéñ qesiyec; Ac héla imi némac? Imuhuc qesimaguc muñguc sénganñeñ Yuda ic ionac muru hiñgacma yomuhuc énézéyec; Iwaru késpedes méh ménda mihiñizua. ³⁹ Naguc sacyaguc ogicma keñgic imuac kendoñ séc hésa ic momacguc hulac énécmianñi imi onac hak-agina. Imuac Yuda ic onac ic kewu imi hulacmiwa hamac niñac wanzu me qahac? ⁴⁰ Zéyu muñguc qacma zégic; Qahac! Ic imi qahac! Barabawac wanzñ! Wañu Baraba imi mia kaiziliwenñ ic zéma kowu nene.

19

Pilatonéñ Yesu iciguc qemuac zétecgéyec.

¹ Wañu Pilatonéñ Yesu wag-icma hihilocnéñ qeyec. ² Wañu yaré ic ieneñ hésa waiyagucnéñ ic kewuac opoc méh mizima orucyaiguc héimima yaréac maleku qouc qoucña héimigic. ³ Héimigic tegéyu wésiaiguc hama zégic; Ohec wahec, Yuda ic onac ic kewu. Imuhuc zéma méra tawéginanéñ otogic. ⁴ Wañu Pilatonéñ méñgucnec sénganñeñ

hĩngacma zéyec; Ninzu, ni kápésira mēn mēnda mihicĩizua imi nimmu niĩac ic imi onac muru wagicma mazua. ⁵ Yesu maleku qouc qoucĩa zéma opoc waiyaguc mama naũu Pilatonéĩ énézéyec; Hēĩgic, ic youmi. ⁶ Zéyu hofac oo ic kiwahécgĩna zéma ai ic ieneĩ i hémma qacma, Ic hēĩgeĩa wéndaraiguc qena! Ic hēĩgeĩa wéndaraiguc qena! zéigic. Zéigic Pilatonéĩ zéyec; Ni kápésicĩa mēn mēnda mihicĩizua imuac enaoc wagicma kemma ic hēĩgeĩa wéndaraiguc qegic. ⁷ Waũu Yuda ic ieneĩ melema zéigic; Nonac muru hēna ac he nēnécmizac. Inēĩ, Ni Anutuac Naĩa zéyec imuac niĩ hēna acnina tohoma wammini i humucac buĩa wanzac.

⁸ Pilatonéĩ ac imi nimma zénéĩa muĩguc yanda hiriyec. ⁹ Pilatonéĩ muĩguc baec galenac ama kewuya imuac qeriaiguc emma ézéyec; Gi dimuacnec? Zéyu Yesu ac kitiwa mēn mēnda zéyec. ¹⁰ Waũu Pilatonéĩ muĩguc qesimiyec; Gi nuac ac bakĩa mēnda melembésēmaĩ? Ni hulacgēmmaĩ zé hĩa hulacgēmmaĩ waũu Ic hēĩgeĩa wéndaraiguc gumaĩ zé hĩa gumaĩac séc kuc buĩana imi henēnzac imi gi mēnda niĩasarizaĩ? ¹¹ Zéyu Yesunéĩ melema zéyec; Ounec mēnda géĩuiguc kuc buĩaganéĩ mēnda nogimac. Imuac niĩ ic mēn népésima guac muru haĩyec iwac kápésicĩa imi guac kápésicgĩa ogicma kunēĩ yanda wanzac. ¹² Ac imi zéyu nimma Pilatonéĩ Yesu dimuhuc hulacmiyu kemmac imuac hénaya horec. Waũu Yuda ic ieneĩ yomuhuc zéma qacmanec naĩgic; Gi ic imi waĩna mama hamaciguc gi Kaisawac alaya qahac. Mēĩnēĩ mēn enēya niĩac Ni ic kewu zémac imi Kaisawac hazécĩa wammac.

¹³ Pilatonéĩ ac imi nimma Yesu wagiru somben hocnéĩ haigic hoturuyec imuhucgeĩ hĩngacma gésigési tataciguc tarec. Sēĩngageĩ somben imuac qara imi Hebiraiio aciguc Gabata. ¹⁴ Oraĩ imi nagu sacyaguc ogicma keĩgic imuac kendon wammac, deguc imi imuac zéréĩqéréĩ naléya, waũu kaiwe kiwa bec gumpiti waũu Pilatonéĩ Yuda ic yomuhuc énézéyec; Hēĩgic, onac ic kewu. ¹⁵ Zéyu qacgic; Wagicma kenna, wagicma kenna. Ic hēĩgeĩa wéndaraiguc qena. Zéigic Pilatonéĩ qesiénécmiyec; Ni ic kewugĩna ic hēĩgeĩa wéndaraiguc qemaĩ? Zéyu hofac oo ic kiwahécgĩna ieneĩ zéigic; Ic kewunina imi Kaisa, mēn mēnda keczac. ¹⁶ Tetecgĩaiguc Pilatonéĩ ic hēĩgeĩa wéndaraiguc qemu niĩac oporec.

Yesu ic hēĩgeĩa wéndaraiguc qegic.

Oporu yaré ic enēĩ Yesu wagicgic. ¹⁷ Yesunéĩ enēyaoc ic hēĩgeĩa wéndara huama baec boĩa mēn qara Orucsic (Hebiraiio aciguc Golgota.) imuhucgeĩ keĩec. ¹⁸ Imuhucgeĩ Yesu ic hēĩgeĩa wéndaraiguc qegic. Waũu i guc ic éréhéc momacnec uruma nēwéc nēwéc hai érécmigic naĩc Yesu imi sugiraiguc naĩec. ¹⁹ Pilatonéĩ kiwi mēn oma ic hēĩgeĩa wéndara qahaiguc qeyu heyec. Waũu yomuhuc ooyawac heyu olongic; Yesu Nazaretenc, Yuda ic onac ic kewu. ²⁰ Baec Yesu qegic naĩec imi ama areĩa yanda hosuraiguc heyec imuac niĩ Yuda ic sasalanéĩ kiwi imi olongic. Waũu kiwi imi Hebiraiio ac zéma Latin ac zéma Girik aciguc ogic heyec. ²¹ Waũu Yuda ic ionac hofac oo ic kiwahécgĩna ieneĩ hama Pilato qetalimima zéigic; Yuda ic ionac ic kewu imuhuc mēnda oma, Ic yomi zézacnéĩ;

Ni Yuda ic onac ic kewu, imuhuc owéséna. ²² Zégic Pilatonén melemma zéyec; Némac ac ozua imi neñ imuhuc ozua.

²³ Yaré ic eneñ Yesu ic héngena wéndaraiguc qegic nañu malekuya mema méndéngic kembon qahac wañu sécgina momac momac késagic. Maleku qeria mén heyec imi toroya qahac. Ounec hénima héigic emu hingacma tecgéyu usuya momacguc wanec. ²⁴ Imuac niñ ieneñ eñaoc yomuhuc emi-niñgic; Yomi ménda muzuracgéni taru mérac wammac imi sumbic néma hénni. Haka youmi kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac imi héla wammacac niñ hicñiyec; Ieneñ malekuna suginaiguc méndémma késagic. Wañu nuac malekuna késawin zéma sumbic négic. Yaré ic ieneñ wanjic imi, imi mia. ²⁵ Wañu Yesuac ic héngena wéndara hosuraiguc neñgocya zéma neñgoc komocya zéma Klopawac iniña Maria zéma Makdala Maria eneñ nanjic. ²⁶ Yesunén neñgocya zéma tohotoho icya mén siñ nimmianec imi hosuraiguc nanjic iricma eneya neñgocya ézéyec; Embac hénna guac nanja imi. ²⁷ Wañu iwac tohotoho icya ézéyec; Hénna, guac neñgocga imi. (Nalé imuhuc geñnec tohotoho icya iminén Yesuac neñgocya wagicma iwac amaiguc kemma keroc.)

Yesu humuyec.

²⁸ Imuhuc zéma Yesunén iwawai moczoñ sécgédarec imi nimma kiwi téréyaiguc ac hezac imi héla wammac niñac, Owuruña qanjararan qezac, zéyec. ²⁹ Wañu imuaru kiruñ mén wain howuragucnéñ kuaya qeyu tarec. Taru ieneñ kondun kagalic qundungéma zoroc susuriaiguc koroma Yesuac kuayaiguc nanjégic enec. ³⁰ Yesu imi nema yomuhuc zéyec; Tecgezac. Imuhuc zéyuguc

orucya sigéma mayu unaya waimiyec.

³¹ Ai meme imi Sabata imuac mambéc naléya, wañu orañ imi Sabata kendon yandayaguc, imuac niñac qamoc imi ic héngena wéndaraiguc imuhuc ménda nammu niñac Yuda ic ieneñ Pilato yomuhuc qesimigic; Hénagina sira kuma qamocgina metecgéigic mamu. ³² Wañu yaré ic ieneñ hama ic éréhéc Yesuguc momacnec urugic nanoc walac ménac hénaya sira kumaguc andiaiguc ménac imuhucyanec kugic. ³³ Yesuac hama héngic inéñ bec humuyu hénaya sira ménda kugic. ³⁴ Wañu yaré ic méñnéñ luacyanéñ iwac maréña nézéngéyu nalé imuarunec sacya zéma dokuya mayec. ³⁵ Mén kiwanéñ imi héñec inéñ héipucya wamma zézac. Wañu iwac ac imi hélacnec. Wañu ac héla zézac imi eneyaoc ninzac. Imi mia ini momacnec ninzéngému niñac héipucya wanzac. ³⁶ Imi mia kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac imi héla wammac niñac hicñiyec; Sira mén ménda kugic zéngémac. ³⁷ Wañu kiwi téréya mén imi yomuhuc ogic hezac; Ieneñ i nézéngégic iwac kicgina hima hémmu.

Yesu téngégic.

³⁸ Yesuac tohotoho ic mén Yosefe Arimataia ama areñ yanda igucnec imi Yuda ic ionac bawa yandiyu sanjima ninzéngéyec. Inéñ Yesuac qamora memac niñac Pilato qesiyu Pilatonén oac zémiyu kemma Yesuac qamora mema keñec. ³⁹ Wañu becñec siñyaiguc Yesuac muru hayec Nikodemo i acguc haléc mér zéma aloé imi 30 kiloac séc mutulangéma lelecgéma mema hayec. ⁴⁰ Wañu Yesuac qamora mema Yuda ic ieneñ qamoc téngéangic imuac haka méndacma

haléc héménaguc imi héima héima malekunéh osoyoc. ⁴¹ Wañu Yesu gegic imuaru kisi mén heyec. Wañu imuac qeriaiguc banec mén qelia ésé oraragic heyec. Imuhucgeñ qamoc mén ménda haigicnec heyec. ⁴² Wañu Yuda ic onac Sabatawac zérénqérén naléya imuac niñ banec hosuru heyec imuhucgeñ Yesuac qamora haiyoc.

20

Yesu humuc igucnec yarec.

¹ Sonda siñunec ama ewiawac Maria Makdala inéh kic suañ baneciguc kemma héñu hoc yanda imi kuaya igucnec qililingégic añgéma nanec. ² Wañu Simon Petero zéma tohotoho icya mén Yesunéh siñ nimmianec iorac muru usuñnec hama yomuhuc érézéyec; Miñ Kewuac qamocya imi kic suañ igucnec mema keñgic. Wañu dimucgeñ haizu imi ménda ninziñ. ³ Zéyu Petero zéma tohotoho ic mén ekaocnec yacma kic suañ baneciguc keñoc. ⁴ Wañu ekawu usuñnec keñic tohotoho ic mén imi Petero ogicma focdac kemma bec walac eri kicsuañ baneciguc kendarec. ⁵ Kemma sigéma qeria héñu linéñ maleku heyu héñec wañu qeriaiguc ménda kereñec. ⁶ Simon Peteronéh méndacma hama banec qeriaiguc kemma héñu malekunec heyec. ⁷ Wañu kereñ orucya osogic imi momacnec kuma lakec haigic maleku qara linéñ imiguc ekac ekac heyoc. ⁸ Wañu tohotoho ic mén kic suañiguc walac hayec iminéh degucguc keremma hémma ara ninzéngeyec. ⁹ (Wañu kiwi téréyaguc humuc igucnec qelima yacmac imuhuc ogic hezac imi ménda niñasariyocnec.) ¹⁰ Wañu muñguc lilingéma amagiraiguc keñoc.

Maria Makdala inéh Yesu mi-hicñiyec.

¹¹ Wañu Maria kic suañ banec kuayaiguc siacmanec nanec. Namma siacma kiwa hiyu ou banec qeriaiguc eñec. ¹² Hima héñu kua meme uña éréhéc malekugira lalac lalacnec qamoc heyec imuaru ménñéh héniaiguc ménñéh orucyaiguc taroc. ¹³ Wañu qesimiyoc; Embac némac niñac siaczan? Qesiyic zéyec; Ieneñ Miñ Kewuna mema keñgic. Wañu dimucgeñ haizu imi ménda ninzua. ¹⁴ Imuhuc zéma lilingéma héñu Yesu imuhucgeñ nanec. Wañu embac inéh i imi Yesu imi ménda héñtegiñec. ¹⁵ Wañu Yesunéh yomuhuc qesimiyec; Embac némac niñ siaczan? Gi mérac hoc keczan? Wañu embac inéh niñu ai miñina ésécnec wañu qesimiyec; Ic kuney* geñ iwac qamora mema kenzaniguc i dimucgeñ haizan imi nézéna kemma mewa. ¹⁶ Zéyu Yesunéh zéyec; Maria. Zéyu nimma muñguc lilingéma Hebiraiio aciguc Raboni! zéyec. (Neñan aciguc kiwi ic.) ¹⁷ Wañu Yesunéh zéyec; Ménda nosina ni Mañgocnawac muru ménda enzuanec. Dac munahécna ionac muru kemma yomuhuc énézéna; Mañgocna, onac Mañgocgina momacnec, Anutuna, onac Anutugina momacnec wawaña iwac muru emman. ¹⁸ Zéyu Maria Makdala inéh ac suruc imi mema tohotoho ichéra ionac muru keñec. Kemma ni hélacnec Miñ Kewu hénzua Miñ Kewunéh yomuhuc nézézac zéma ac suruc wañ énécmiyec.

Yesunéh tohotoho ichéra ionac muru hicñi énécmiyec.

¹⁹ Sonda maria kaiwe hiñgaru tohotoho ichéra Yuda ic ionac niñac bacgina yandiyu nagu héima tacgic Yesu wininima sugginaiguc

* 20:15: Girik aciguc; Miñ kewu.

namma zéyec; Luaenéh iniguc heyu. ²⁰ Ac imuhuc zéma méria zéma maréha imi énézéyu héngic. Tohotoho ichéra ieneh Miñ Kewugina héntegicma ségiségi yanda wañgic. ²¹ Wañu Yesu muñguc énézéma zéyec; Luaenéh iniguc heyu. Mañgocnéñ ni méli nénzac ésécneç neñ ini méli énécmizua. ²² Ac imuhuc zémaguc kua wéséséya ionaru hihima énézéyec; Uña Téréya megic. ²³ Ini méñac méñ késpedescina wai énécmizuiguc késpedescina imi qahac wanzac. Ini késpedescina ménda wai énécmizuiguc késpedescina imi hezac.

Yesunéh Tomawac muru hicñiyec.

²⁴ Yesuac tohotoho ichéra 12 sugcina igucneç méñ qara Toma (Didimo† zémiañgic) iminéh Yesu hayec nalé imuaru iniguc ménda tarec. ²⁵ Tohotoho ichéra tosaraneñ, Nini Miñ Kewu hénziñ, zéma ézégic Tomanéh yomuhuc zéyec; Mériaiguc birin lépécya imi ménda hémma mérana merawanéh birin hiñgarec imi ménda osima mérananeñ iwac maréñaiguc ménda osinimmañiguc imi ni ménda ninzéhégemañ. ²⁶ Ai meme 8 tecgéyu Yesuac tohotoho ichéra muñguc ama imuac qeriaiguc tacgic nalé imuhucgeñ Tomanéh i iniguc momacneç tacgic. Nagu imi héima wété sulugic heyec, wañu Yesunéh haréma sugcinaiguc namma zéyec; Luaenéh iniguc heyu. ²⁷ Imuhuc zéma Tomawac niñ zéyec; Méragawac merawanéh yomuhucgeñ suluma mérana osima hémma maréñaiguc méraga haina hiñgaru osima niñna. Wañu ewa éréhéc ménda wamma ninzéhégéna. ²⁸ Tomanéh

melemma zéyec; Nuac Miñ Kewuna zéma nuac Anutuna! ²⁹ Zéyu Yesunéh ézéyec; Gi kicganéh némmaguc ninzéhégé nénzan? Wañu méñnéñ méñ ménda némmanc ninzéhégé némmu imi eneñ ségiségi ginaguc wammac.

³⁰ Yesunéh tohotoho ichéra ionac kicginaiguc asé kiwi icnéñ ménda memeya sasala méñ acguc meyec, néñ imi moczoñ kiwi yomuac qeriaiguc ménda odacba hezac. ³¹ Ini Yesu imi Kristo Anutuac Naña keczac imi ninzéhégéma iwac qaraiguc kekeç késa kecmuac niñ kiwi youmi ozua.

21

Tohotoho ichéra ieneh Yesuac ara tohoma konduj lambéc sasala hérégic.

¹ Imuac andiaiguc Yesunéh muñguc Tiberia konduniguc tohotoho ichéra ionac muru wininiyec. Haka imi yomuhuc hicñiyec; ² Simon Petero zéma Toma (Didimo* zémiañgic) zéma Natanael Galilaia baec Kana imuacneç zéma Zebedaiio nañhéra zéma Yesuac tohotoho ic éréhéc méñ iereñ momacneç keçgic. ³ Wañu Simon Peteronéh énézéyec; Ni konduj lambéc késamañ zé konduniguc kemmañ. Zéyu ieneñ Nini imuhucyanec giguc kembiñ zégic. Wañu hiñgacma kemma zéiciguc emma keñgic. Wañu siñi imuaru iwawai méñ ménda késagic. ⁴ Kaiwe kiwa deniñ deniñ éréyu Yesu doku giñgiña sakasaciguc nañec. Wañu tohotoho ichéra ieneñ Yesu nañec imi ménda héntegicgic. ⁵ Wañu Yesunéh énézéyec; Merachéçna, konduj lambéc méñ késazu me qahac? Zéyu, Qahac, zégic. ⁶ Wañu énézéma zéyec; Uficgina

† 20:24: Didimo imi; Neñañ aciguc Héi séwi séwi.

* 21:2: Didimo imi; Neñañ aciguc Héi séwi séwi.

héiginaigucgeñ gilima tosara késamu. Zéyu imuac séc wañgic konduj lambéc sasala kuaya qeyec. Imuac niñac hérémuac séc qahac wañec. ⁷ Wañu tohotoho ic mén Yesunéñ siñ nimmianec iminéñ Petero ézéyec; Imi Miñ Kewu! Wañu Simon Peteronéñ, Imi Miñ Kewu zéyec imi nimma malekuya ménda héima kerec imuac niñac malekuya focdac kembanganiguc zikima konduniguc luma hingarec. ⁸ Konduj giñgiña igucnec kemma nañgic baec igucnec 100 mita imuac séha ménda wañec. Imuac niñac tohotoho ichéra tosara ieneñ zéiciguc ufc konduj lambéc kuaya qeçeyaguc imi héréma hagic. ⁹ Baeciguc éréma héngic geric zema nañu imuac qahaiguc konduj lambéc tosara zéma saméñ tosara tarec. ¹⁰ Wañu Yesunéñ énézéyec; Konduj lambéc degucmi késazu imi tosara mema hagic. ¹¹ Imuhuc zéyu Simon Peteronéñ zéic qahaiguc emma ufc héréma séhganñgic haiyec. Wañu konduj yañ kuneñ kuneñ kuaya qegic qétéya 153 imuac séc wañec. Konduj yañ sasala imuhucyanec, néñ ufc imi ménda tegirec. ¹² Wañu Yesu unuruma zéyec; Hama nene negic. Wañu ieneñ ic imi Miñ Kewugina imi nindacgic imuac niñ ménéñ mén, Gi méré? zéma ménda qesimiyec. ¹³ Wañu Yesu hama saméñ mema énécmima lambéc imuhucnec énécmiyec. ¹⁴ Yesunéñ humuc igucnec yacma tohotoho ichéra winini énécmiyu yomi bec hatac haréwéc wañec.

Yesunéñ Petero ai buña qemiyec.

¹⁵ Nene nedacgic Yesunéñ Simon Petero qesimiyec; Simon Petero, Yohaneac naña, gi iwawai youmi onogicma nuac siñna niñanzañ? Zéyu Simon Peteronéñ melemma zéyec; O, Miñ Kewu, neñ guac

siñga niñanzua imi gi niñanzañ. Zéyu Yesunéñ zéyec; Nuac rama komoc komoc hécna imi gumu énécmiwésémañ. ¹⁶ Wañu Yesunéñ muñguc ézéyec; Simon Yohaneac naña, gi nuac siñna niñanzañ? Zéyu inéñ melemma zéyec; O, Miñ Kewu ni guac siñga niñanzua imi gi niñanzañ. Zéyu Yesunéñ ézéyec; Nuac rama imi galenñgé énécmiwésémañ. ¹⁷ Wañu hatac haréwéc muñguc qesimiyec; Simon, Yohaneac naña, gi nuac siñna niñanzañ? Wañu, Gi nuac siñna niñanzañ, zéma hatac haréwéc qesimiyu Peteronéñ niñ yéwérima zéyec; Miñ Kewu gi iwawai moczoñ nindaczanñ ni guac siñga niñanzua imi gi niñanzañ. Zéyu Yesunéñ zéyec; Nuac rama imi gumu énécmiwésémañ. ¹⁸ Ni hélacnec téngén gézéwa, gi sac qeli kecneçiguc geñgacnec rikunña zikima siñga tohoma keñha wañanec. Wañu ic yanda wambésémañ imuaru imi gi méraça suluna ic ménéñ rikunñanéñ kembanganaguc zikima baec méñac ménda kemmanñ zé niñanzañ imuaru guagicma kemmac. ¹⁹ Ac imi zéyec imi Peteronéñ dimuhuc humuma Anutu mepésimimac imuac séciguc héima zéyec. Imuhuc zémaguc, Ni méndacnéna zéyec.

²⁰ Wañu Peteronéñ lilingéma andiaiguc héñu merac ménéñ Yesunéñ siñ nimmianec iminéñ méndac érécmima hayec. Inéñ siñiya méniguc nene nema tacgic imuaru Yesuac tétéçyaiguc lapingéma héima tacma, Miñ Kewu méréñéñ andé gumac? zéyec imi mia. ²¹ Peteronéñ ic imi hémma Yesu qesiyec; Miñ Kewu, ic yominéñ dimuhuc wammac? ²² Yesunéñ ézéyec; Lilingéma hamañ nalé sura imuac séc kecmac niñ wambineç imi guac ai wammac me? Geñ imi, méndac néna!

²³ Wañu suruc iminéñ dac muna hécnina ionac gezacginaiguc hiñgacdaru yomuhuc zésaigic; Merac youmi ménda humumac. Wañu Yesunéñ Inéñ ménda humumac imuhuc ménda zéyec, néñ liliñgéma hamañ nalé sura imuac séc kecmac niñ wambinec imi guac ai wammac me? imuhuc zéyec.

²⁴ Yesuac tohotoho icya iminéñ mia iwawai yomuac héipuya wamma kiwi yomi oyec. Wañu héipucya wamma zéyec imi hélacnec wanzac imi nini ninziñ.

²⁵ Wañu Yesu haka tosara méñ sasala yanda wañec. Imi moczoñ owacnec baec kurumenjiguc kiwi imi moczoñ hia ménda haihaiyawac séc wambacnec.

Mélíméli icac ai

Anutunéh Yesu wagicma eñec.

¹ Tiofilus, nuac kiwina walac ogéñi imuaru, Yesunéh aiya hénima haka wamma ackuazéc ku énécmima kenkecma naléya hayu ² Mélíméli ic énépésiyec ionac niñ wamma Uña Téréya méliyu hama énézéma meseli énécmiyu Anutunéh i wagicma eñec, imuac suraiguc haka hicñiyec imuac suruc imi moczoñ odari. ³ Qenzer manzer qema humuyec imuac andiaiguc inéh ai meme 40 imuac suraiguc winini énécmiyec. Wañu qelima kerec imuac héipuc wamma ninzéh ninzéh mihicñi énécmimacac séc sasala hicñi énécmima Anutuac héngalen ama areña yandawac énézéyec. ⁴ Wañu ic iniguc momacnec kerec nalé imuaru yomuhuc zéseli énécmiyec; Yerusalem ménda waima kemmu. Wañu Anutuac sisipac ac énézéwa niñgic imuac héla niñac mambéc kecmu. ⁵ Yohanenéh dokunéh naec énécmiyec, néñ ini imi ai meme sasala ménda kenjunc Anutuac Uña Téréyanéh ewa qeriginaiguc naec énécmimac.

⁶ Imuhuc zéyu ienenj tocgéma Yesu qesimigic; Miñ Kewu, gi némac naléiguc héngalen ama areña yanda imi Israel ic embac neñañ muru meqeli nénécmiwésémañ? ⁷ Zégic inéh melemma énézéyec; Ai meme zéma naléya imi, enej nimmuac séc qahac. Nalé imi Manjoc eñeya kucyaiguc meyu hezac. ⁸ Wañu Uña Téréya onac muru mamac nalé imuaru ini kuc mema Yerusalem zéma Yuda

zéma Samaria zéma baec tetecgia séciguc kemma nuac héipuc ic hécna wammu. ⁹ Ac imi zéyu tecgéyu hémanec nanjic Anutunéh wagiru ou eñec. Eñu hosusunéh i osoma musañgéyu kicginanéh hémmuac séc qahac wañec. ¹⁰ Imuhuc eñu ienenj kurumenjiguc kicgina hima héñ sosolimanec nanjic ic éréhéc malekugira lalacnec ierenj hosucginu wininima nañoc. ¹¹ Namma yomuhuc zéyoc; Galilaia ic! Ini némac niñ kurumenjiguc kicgina himanec nanzu? Yesu onac murunec wagiru kurumenjiguc enzac. I kurumenjiguc eñu hénzu imuhucyanec lilingéma mamac.

Matia kumugic Yudawac tatac késayec.

¹² Imuhuc zéyu ienenj baec boña méñ Oliwa zéañgic imuarunec lilingéma Yerusalem hagic. Baec boña imi mia Sabata naléiguc kenkenawac séc Yerusalem hosuraiguc tarec.* ¹³ Taru hama ama qeria méñ qacyaiguc heyu tacyac wañañgic imuhucgenj eñgic. Wañu imuaru tocgégic ionac qacgina imi yomuhuc; Petero, Yohane, Yakobo zéma Anderea, Filipo zéma Toma, Batolomaio zéma Mataio, Alfaioac naña Yakobo zéma Simon Zelote,† wañu Yakoboac naña Yuda, imuhuc. ¹⁴ Ic imi enej ewa momacguc wamma zéwelec ai imi ai meme sasala toroqema memanec kecgcic. Wañu embac tosara zéma Yesuac neñgocya Maria zéma Yesuac munahéra ienenj acguc momacnec toroqema kecgcic.

¹⁵ (Ic embac tocgégic ionac zañgégina imi 120 imuac séc wañec.) Nalé imuhucgenj Peteronéh sucginaiguc yacma

* **1:12:** Yuda ic ienenj Sabataiguc héna horua niñgic ai tanec wawaña imuhucya ménda kenjha wañañgic. † **1:13:** Girik ac yomuac hénia imi seliseli wawaña, imi mia Yuda ic ionac tunj méñac qara, ienenj Roma gawamañ imuac mézétiti wamma seliseli wamma euqac wañañgic.

yomuhuc zéyec; ¹⁶ Dac mu-nahécna, becneç Uña Téréyanéj Dawidiac kuaya mema Yuda-wawac niñ zéyec ac iminéj héla wammacac niñ heyec. Yuda imi ic tosara Yesu késagic ionac héna meyec ic imi mia. ¹⁷ Wañu ic imi 12 sucninaiguc kecma Miñ Kewuac ai yomuac bakia meanec. ¹⁸ (Wañu ic iminéj hakaya biriawac boñanéj baec ménj boñ meyec, imuac andiaiguc orucyanéj melemma hiñgacma qeyu tomeña qéséñu kera tomeña madaru humuyec. ¹⁹ Wañu haka imi zésaigic keñu ic embac Yerusalem kecgic ienej moczoñ nindacma baec imuac Akeldama zéangic. Wañu ac imuac hénia imi Saç baera.) ²⁰ Imuac mia kiwi Legiciguc yomuhuc oyec hezac; Iwac baec imi kisi wañu méñnéj ménj imuhucgeñ ménda kecmac. Wañu ic méñnéj iwac ai buña imi késamac. ²¹ Imuac niñ Yohanenéj Yesu doku naecmiyec imuhuc geñnec érékecma Anu-tunéj Yesu sucninaiguc wagicma eñec nalé imuac suraiguc ic tosara Yesunéj sucninaiguc tacyac wañañec imuac séc ²² niniguc kecgic ionarunec ménj kumuni niniguc Yesuac yacyarawac héipuc ic wambiñ. ²³ Imuhuc zéyu ic érehéc miñicñi érécmigic. Qacgira imi Yosefe zéma Matia. Wañu Yosefe iwac Başaba me Yusito zémiañgic. ²⁴ (24a) Wañu ienej yomuhuc zéma zéwelecgic; Miñ Kewunina, gi ic embac neñañ qeri héhéñnina keczañ. ²⁵ (25a) Yudanéj ai buñaya imi waima eñeya hénayaiguc keñec. (24b) Imuac ic érehéc youmi iorac muru mérac késana (25b) tatacyac mema welenj qeqe ai zéma Mélíméli icac ai memac imi nénézéna hénni. ²⁶ Imuhuc zéma sumbic néma

héngic Matia iwac muru héiyu inéj Mélíméli ic 11 ionac muru toroqeyec.

2

Ai meme 50 imuac kendorñaguc Uña Téréya mayec.

¹ Ai meme 50 imuac kendorñ* ducñiyu ienej moczoñ ama méñu momacnec tocgégic. ² Wañu kurumenj igucnec hétéj yanda ménj élanzañnec luhuc selia qeaznac ésécnec mama ama tacgic imuac qeria séc sécgédarec. ³ Wañu iwawai ménj tanera geric bélaña ésécnec imuhucyanéj tuima ic embac tacgic orucgina séc mama héiyec. ⁴ Wañu ic embac ienej moczoñ Uña Téréyanéj qeriginaiguc sécgéma ac mérera hénia hénia énécmiyec séc hénima zégic.

⁵ Nalé imuaru kurumenj bawaiguc baera baera heyec imuhucgeñ Yuda ic Anutu méndacma kecañgic ienej Yerusalem hama tacyac wañgic. ⁶ Hétéj imi hicñiyu tuñ yanda imuaru tocgéma niñgic acgina séc zégic imuac niñac niniñgina sic-saoc wañu témpñiñ wañgic. ⁷ Wañu ienej kilenj yanda welicgéma zégic; Ic embac ac zézu yomi Galilaia baec miñina zéma ninziñ. ⁸ Wañu dimuhuciguc ienej zégic neñañ acninaiguc séc ninziñ? ⁹ Neñañ youmi Pada ic, Mede ic, Elam ic, Mesopotamia miñina, Yuda ic zéma Kapadokia ic, Ponto ic zéma Asia ic,† ¹⁰ Firigia ic, Pamfilia ic, Izipte ic, ic tosara Kirene hosura Libia baec yandaiguc baec bakia bakia hezac imuacnec, ic kianj tosara Romanec, (Imi mia Yuda ic zéma ic tosara Yuda ic ionac ninzénj ninzénj ginaiguc toroqegic imi

* **2:1:** Pentikost imi Yuda ic ionac kendorñ ménj; Nagu sacyaguc ogicma kekeña imuac kendorñ tecgéyuguc éréma ai meme 50 wañu Yuda ic ienej kendorñ tacañgic, wañu nalé imuaru mia Uña téréya mayec. † **2:9:** Asia komora zéañziñ imi deguc Téki taczac baec imuac qara.

mia.) ¹¹ Krete ic zéma Arabia ic, neŋaŋ imuhucyanéŋ kiwi hénia hénia Anutunéŋ meyec imi zéaugic acninaiguc séc ninziŋ. ¹² Ieneŋ moczoŋ welicgégic ewagina sic-saoc waŋec. Waŋu eŋaocnec qesiamuma zégic; Imuac hénia imi dimuhuc? ¹³ Waŋu ic tosara eneŋ zézerec waŋ énécmima zégic; Ic youmi doku seli siŋaguc imuac kuhanéŋ qerigina sécgézac.

Peteronéŋ kiwi baec icnéŋ ménda memeya imuac hénia énézéyec.

¹⁴ Imuhuc zégic Peteronéŋ Yesuac Mélíméli ic ¹¹ iniguc namma ewaya mema yacma yomuhuc énézéyec; Yuda ic alahécna zéma ic embac Yerusalem kecaŋzu ini moczoŋ, neŋ hénia zéasari énécmima ac zémaŋ imuac gezacgina haima niŋgic. ¹⁵ Ini ninzu ésécnec qahac. Ic youmi doku selinéŋ ménda mesoho énécmizac. Kaiwe kiwa imi siŋunec 9 kilok sac waŋzac. ¹⁶ Qahac, iwawai imi Anutuac tilinŋ tilinŋ ic Yoelnéŋ zéyec ésécnec hicŋizac. ¹⁷ Minŋ Kewunéŋ yomuhuc zézac; Kecma nalé tetcgiaiguc ni Uŋana ic embac momac yanda séc pocgé énécmiwa nambérac hécgina ieneŋ iwawai kecma hicŋimac imuac ara zéaumu. Waŋu sac qeli eneŋ Anutuac tilinŋ tilinŋiguc séséc hicŋi énécmiyu hémmu. Waŋu ic embac yanda ieneŋ gau hémmu. ¹⁸ Waŋu nalé imuaru ni Uŋana imi welenŋ qeŋe ic me embachécna pocgé énécmiwa ieneŋ iwawai kecma andiaiguc hicŋimac imuac ara zému. ¹⁹ Waŋu énézéwa ou kurumenjiguc kiwi welic welicgia, emu baeciguc asé kiwiac haka hénia hénia hémmu. Imi mia sac zéma geric bélaŋ zéma hofac konduŋ wéséséya. ²⁰ Kaiwe kiwanéŋ melemma siŋi waŋu maso kiwa imi sac sac waŋjuguc Minŋ Kewuac

nalé yanda asahaguc imi hamac. ²¹ Waŋu méŋnéŋ méŋ Minŋ Kewuac qara qacanzuiguc képésic igucnec aŋgégina tiénécmimaŋ.

²² Israel ic embac, ac youmi niŋgic; Ini ninzu ésécnec, Anutunéŋ sucginaiguc haka kuc yandayaguc zéma kiwi méréra hénia hénia zéma asé kiwiac haka hénia hénia imi Yesuac muru mema Yesu Nazareteneŋ i héipucya wammiyec. ²³ Ic imi mia, Anutunéŋ haka imi ménda hicŋiyecnec nimma ewaya dérécgéyu heyec séc onac muru oporu eneŋ ic Moseac hena ac ménda niŋgic ionac méraginaiguc haigic biriŋnéŋ qegic humuyec. ²⁴ Waŋu humucnéŋ i késamacac séc qahac waŋu Anutunéŋ humucac zéra igucnec hulacmima meqeli miyec. ²⁵ Dawidinéŋ iwac niŋac yomuhuc zéyec; Ni hémba Minŋ Kewunéŋ nalé séc wésénaiguc kecaŋzac. Waŋu inéŋ nuac héinaiguc naŋu ni qeka meka ménda wammaŋ. ²⁶ Imuac niŋ ewana ségiségi waŋu ezelaŋnanéŋ mepési miyu séwina imuhucyanec yacyarawac mambéc kecmac. ²⁷ Hénia imi yomuhuc; Gi ni humunia ionac baec dumuŋaiguc ménda waina hemaŋ. Waŋu guac Icgá Téréya ménda waimina houmac. ²⁸ Geŋ nézéna, keckecac hénaya héŋi. Geŋ wéségaiguc ségiségi imi nuac qerinaiguc haina sécgémac.

²⁹ Dac munahécna ni ac yomi efima hia énézémaŋac séc; Yandanina Dawidinéŋ humuyu téŋgégic iwac kic suaŋa imi sucninaiguc heyecac érékecma deguc hezacnec. ³⁰ Waŋu i imi Anutuac tilinŋ tilinŋ ic kerec imuac niŋ Anutunéŋ iwac qelihéra sucnina igucnec méŋ kumuyu iwac ic kewu tataciguc tacmac niŋac ac selianec zikima ézéyu niŋec. ³¹ Iwawai hicŋimac imi

hén̄tegiema Kristoac yacyacwac niñac yomuhuc zéyec; I humumia ionac baec dumuñgaiguc ménda waimiyu heyec. Iwac séwiyanéñ ménda houyec. ³² Anutunéñ Yesu imi meqeliyu yarec. Wañu neñañ moczoñ haka imuac héipuc ichéra wamma kecziñ. ³³ Anutunéñ meyacmiyu inéñ iwac héiyaiguc emma ac ziki nénécmiyec séc Mañgocac murunec Uña Téréya mema pocgé nénécmiyu iwawai imi mia hémma ninzu. ³⁴ Dawidi inéñ kurumeniguc ménda eñec. Wañu inéñ yomuhuc zéyec; Miñ Kewunanéñ[‡] nuac Miñ Kewuna[§] yomuhuc ézéyec; Nuac héinaiguc tacna. ³⁵ Tacnanec neñ guac hazéchécga onopocba guac hénagawac héná titiga wammu. ³⁶ Imuac niñ Israel ama séc ic embac moczoñ yomuhuc niñ yacgému; Ini Yesu ic hén̄geña wéndaraiguc qegic Anutunéñ i Miñ Kewu zéma Kristo kumuyec.

³⁷ Imuhuc zéyu ic embac ieneñ ac imi niñgic qerigina néyu Petero zéma Yesuac Mélíméli ic tosara ionac énézéma zégic; Dac munahécnina, nini dimuhuc wambiñ? ³⁸ Imuhuc zégic Peteronéñ melemma zéyec; Ini moczoñ yanda, ewa qerigina melengic késpedesigina wai énécmimacac niñ Yesu Kristoac qaraiguc doku naec énécmiñ ewa hiawac Uña Téréya énécmiyu memu. ³⁹ Sésépac ac imi, ini zéma qelihécgina zéma ic embac lakec kezcu séc Miñ Kewu Anutuninanéñ héihéré énécmimac ionac buña wammac. ⁴⁰ Imuhuc zéma inéñ ac sasala méñ toroqema héipuc wamma meseli énécmima zéyec; Eneñ hicñisai biria yomi onarunec angéngina tiénécmiyu érému! ⁴¹ Imuhuc zéyu ic embac tosara iwac ara

késagic séc doku naec énécmigic nalé imuhucgeñ zañgégina 3,000 imuhuc ésécneç tunginaiguc toroqe énécmigic. ⁴² Wañu Yesuac Mélíméli ic ieneñ ku énécmigic imuac séciguc selianec nammanec ala wañamuma saméñ kuma nema zéwelec ai imuac opocamuma kecgcic.

⁴³ Wañu ic embac moczoñ zénéngina hiriyec. Wañu Yesuac Mélíméli ic ieneñ kiwi méréra héniya héniya zéma asé kiwac haka méréra sasala megic hicñiyec. ⁴⁴ Wañu ninzén ninzén ic ieneñ momacneç tacyac wamma iwawaigina imi nuaru qahac guaru qahac momacneç mema kecañgic. ⁴⁵ Kecma méñnéñ méñ iwawai méñ niñac osigiciguc aigina me iwawaigina haima soukiwaya mema sécgina énécmiañgic. ⁴⁶ Wañu nalé séc ewa momacguc wamma ocmuñ téréyaiguc tocgeañgic. Wañu amagina séc ewa hía zéma ewa héla nimma saméñ kuma amunec qamunec wamma neañgic. ⁴⁷ Haka imuhuc wamma Anutu mepésigic ic embac ieneñ eegina héiénécmigic kecañgic angéñ tiénécmimia ionac zañgégina imi Miñ Kewunéñ toroqe énécmiyu eñec.

3

Peteronéñ ic puriñ méñ mehiaruyec.

¹ Zéwelecac kaiwe kiwa maria 3 kilok imuhucgeñ Petero zéma Yohane iereñ ocmuñ téréyaiguc eñoc. ² Wañu ic méñ neñgocyawac qeria igucneç puriñ hicñima kekera imi ic tosanéñ duñaguc huama hagic. Ic imi mia ic tosara ocmuñ téréyaiguc eñeñ mama wañgic iwawai méñ niñac qesiénécmimac niñ kaiweya kaiweya nagu méñ Naguc soroc zéañgic imuaru haigic tacañec.

‡ 2:34: Hebiraio aciguc; Yawe. § 2:34: Hebiraio aciguc; Adonai.

³ Ic iminéŋ Petero zéma Yohane ierenŋ ocmuŋ téréyaiguc embiŋ zé wanŋc iricma iwawai niŋac welec érécmiyec. ⁴ Weleru Peteronéŋ Yohaneguc héŋsosolima yomuhuc ézéyec; Niri niricna. ⁵ Zéyu inéŋ iorarunec iwawai méŋ memaŋ zé mambécma iricsosoliyec. ⁶ Iriru Peteronéŋ yomuhuc zéyec; Siliwa zéma goli imi ni ménda késa kecza, waŋu iwawai késakeczua imi gémmaŋ. Nazarete ic Yesu Kristoac qaraiguc yacma kenna. ⁷ Imuhuc zéma méra héyaiguc késama méra miyu imuhuc geŋnec hena tawéya zéma hénawawac giniŋa imi kuhaguc waŋec. ⁸ Imuhuc wamma seligiya técgéma yacma hénima kemma iriguc ocmuŋ téréyaiguc emma tima kemma técgéma kemma Anutu mepésiyec. ⁹ Waŋu inéŋ tima kemma Anutu mepésiyu ic embac moczoŋ yanda ienenŋ i héŋgic. ¹⁰ Hémma ic iminéŋ Nagu sorociguc tacma iwawai niŋac welec énécmiaŋec ic imi mia zéma héŋtegicma haka hiŋŋimiyec imuac muŋguc yanda welicgéma aurigic.

Peteronéŋ welicgéma tocgégic imi onac ac énézéyec.

¹¹ Ic iminéŋ Petero zéma Yohane érépésima keŋu ic embac ienenŋ aurima Solomonac luhuc ama yanda imuaru usuŋnec hama ionac muru tocgégic. ¹² Waŋu Peteronéŋ inicma énézéyec; Israel ic embac, némac niŋac haka imuac aurizu? Ini niŋgic nerenŋ norac kucnira zéma hakanira hia bianéŋ ic yomi mehiaruzic esécnec waŋu niric sosolima nanzu? ¹³ Imi nerenŋ qahac, néŋ Yesu enenŋ Pilatoac mériaiguc opocgic Pilatonéŋ hulacmimaŋ zéma ewaya zikiyec. Waŋu ini iwac kic ségériaiguc Yesu qaecgémigic. Waŋu yanda hécnina Abaraham zéma Isaka zéma Yakop ionac Anutunéŋ eŋeya welenŋ qeŋe ic Yesuac qac

buŋa meyarec; ¹⁴ Enenŋ ic solana zéma téréya ménda nimmima sac naec ic méŋ hulacmimac niŋac zéwelec migic. ¹⁵ Enenŋ kekec miŋina qehumugic. Waŋu Anutunéŋ ic humumia sugcina igucnec i meŋeli miyec. Waŋu neŋaŋ imuac héipuc ic wanziŋ. ¹⁶ Ic youmi hémma nimmizu, iminéŋ Yesuac qara ninzéŋgéyu ninzéŋ ninzéŋa iminéŋ séwiya meselimizac. Yesuac qara zéma ninzéŋ ninzéŋ iwac murunec hiŋŋimizac iminéŋ ic youmi ini moczoŋ yanda kicginaiguc séwiya solana mihiŋji mizac. ¹⁷ Waŋu deguc ni yomuhuc ninzua; Ini ménda niŋasarima imuhuc waŋgic. Waŋu galenŋhécgina ienenŋ imuhucyanec. ¹⁸ Waŋu Anutunéŋ eŋeya kua meme ic ionac kuagina mema eŋeya Kristonéŋ qenzerŋ manzerŋ nimmac imi ménda hiŋŋiyunec zédarec ac imi imuhuc meseliyec. ¹⁹ Imuac ewa qerigina melemma Anutuac muru hagic onac kápésicgina zuac énécmiyu. ²⁰ Imuhuc waŋgic Miŋ Kewuac murunec tac hiaharuac naléya hamac. Hayu inéŋ Yesu Kristo becnecc kumuyec i acguc onac méli énécmimac. ²¹ Anutunéŋ baec yomuac naléya hama keŋec imuac suraiguc eŋeya kua meme ic téréya ionac kuagina mema zéyec séc kurumeŋnéŋ Yesu tétécgéma heyunec iwawai moczoŋ meŋelimag. ²² Mosenéŋ yomuhuc zéyec; Miŋ Kewu Anutuginanéŋ onac niŋac dac munahécgina ionac sugcina igucnec kua meme ic méŋ ni ésecnec kumuyu nammac. Waŋu inéŋ ac imuhucya me imuhucya énézéyu imi moczoŋ niŋtohodacmu. ²³ Méŋnéŋ méŋ Anutuac kuaya meme ic iwac ara ménda niŋtohomac imi ic embac sugcina igucnec elicgéyu qahac wandacmac. ²⁴ Anutuac tilinŋ

tiliñ ic Samuel igucnec namma éréma kua meme ic toşara ai imuac arenjiguc namma zégic imi eneñ moczoñ nalé sura yomuac niñac walacnec zégic. ²⁵ Eneñ imi Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac qelihécgina zéma Anutunéñ yanda héccinaguc ac zikiyec zikizki ac imuac qelihéra. Anutunéñ Abaraham yomuhuc ézéyec; Baec séc ic embac tuña tuña moczoñ guac qeliga iwac murunec mériañ memu. ²⁶ Eñac eñac kápésicgina igucnec melenéñ énécmima mériañ qeénécmimañ zéma Anutu eñeya welenéñ qeçe icya kumuma walac onac muru méliyec.

4

Petero zéma Yohane hésa amaiguc oropocgic.

¹ Petero zéma Yohane ierenéñ ic embac ac énézéma nañic hofac oo ic zéma ocmuñ téréyawac demin galeñ kunençina zéma Sadukaio ic ienenéñ iorac muru hagic. ² Ierenéñ ic embac ku énécmima Yesuac muru humuc igucnec yacyac hezac zéma zéauyic qerigina biriyc. ³ Biriycu érépésigic ama bec sinjyec imuac niñ hésa amaiguc oropocgic heyicnec ama gianjyec. ⁴ Wañu acgira niñgic ionac suggina igucnec sasalanéñ ninzénçgic ic embac zañçégina 5,000 éséc wañec.

⁵ Ai meme imuhucgeñ séwiac galeñ zéma qeriac galeñ zéma hena acac kiwi ic toşara Yerusalem amaiguc tocgégic. ⁶ Héfac oo ic kunençina Hanasi, zéma Kayafa, Yohane, Aleksande zéma hofac oo ic kunençina iwac sac kitichéra ienenéñ momacnec kecçic. ⁷ Ienenéñ Petero zéma Yohane sugginaiguc oropocgic nañyc yomuhuc qesiércmigic; Némac kuc zéma mérac qaciguc ai imi mezaoc? ⁸ Qesigic Petero imi Uña Téréyanéñ qeriaiguc kuaya qeyu yomuhuc énézéyec; Hénaorinéñ neñaç séwiac

galeñ zéma Israel neñaç qeriac galeñ hécnina, ⁹ Ic puriña imi haka hiabia wammiyic imuac némaciguc mehiaruyoc zéma niri deguc aciguc gési nérécmizuiguc, ¹⁰ Ini zéma Israel ic embac moczoñ yomuhuc niñasarimu; Ini Yesu Kristo Nazareteneñ ic héñgeña wéndaraiguc qehumugic Anutunéñ humuc igucnec meçelimiyc. Wañu iwac qaraiguc mia ic youmi hiabia soroc wamma kicginaiguc nanzac. ¹¹ Yesu imi meriqe ic eñaç hoc ménéñ héñara mema giligic keñkeña iminéñ mia ama wañçoñaiguc ama imuac hoc oruha wañec.

¹² Képésic igucnec añçéñ titi imi ménaru ménéñ ménda hezac. Kurumeneñ bawaiçic ic neñaç muru añçéñ tinénécmimacac qac ménéñ ménda nénécmiyu hezac. ¹³ Petero zéma Yohane ierenéñ imi ic omaya, kiwi amaiguc ménda eñoc imuhuc zéma niñgic. Wañu efima kucnec zéyic nimma aurigic. Wañu becneñ Yesuguc keroc imi iricteçigic. ¹⁴ Wañu ic hiaruyec iminéñ iriguc momacnec nañu hémma zéçetali wañ érécmiwiñ zéma osigic. ¹⁵ Wañu érézéçic gésiçési ic ionac murunec waima hiñçaric eñaçnec yomuhuc eminimma zégic; ¹⁶ Neñaç ic éréhéc imi dimuhuc wañ érécmiwiñ?

Kiwi méréra eñeña wañic ic embac Yerusalem kecçu ienenéñ moczoñ buña imi nindacçic. Wañu neñaç imuac qacçéwiñaç séc qahac wançac. ¹⁷ Ic embac ionac sugginaiguc iwawai imi ménda saima kemmac niñaç Yesuac qaraiguc ic ménaç ménéñ, ac ménéñ muñçuc ménda zémaoc niñaç zéçericçé érécmima zéseli érécmiwiñ. ¹⁸ Imuhuc zémaguc muñçuc héhihére érécmima Yesuac qaraiguc méndagucnec zéma ku énécmimaoc niñaç zéseli érécmigic. ¹⁹ Zégic Petero zéma Yohane

ieren yomuhuc melemma zéyoc; Anutuac kic ségériaiguc Anutuac ara waima onac acgina méndacbic iminéñ hia me qahac imi enjaoc niñgésigic. ²⁰ Niri imi iwawai hémma niñic imi ménda zéauwicac séc qahac. ²¹⁻²² Mehiahiaruac asé kiwiya hicñimiyec ic iwac yawuñja imi 40 ogirec imuac niñac ic embac moczoñ haka hicñiyec imuac Anutu mepésigic. Imuac dimuhuc yéwéri érécmiwiñ zé osima muñguc zétericgé érécmima wai érécmigic keñoc.

Ninzéñ ninzéñ ic ienen zéwelec wangic.

²³ Kemma Petero zéma Yohane ieren ekañ ic embac ionac muru lilingéma kemma hofac oo ic kiwa zéma qeriwac galen ienen ac érézégic imi moczoñ énézédaroc. ²⁴ Zéyic ienen nimma momac yanda ewa maracgina meyacma Anutu welecma zégic; Miñ Kewu yanda, Anutu! Geñ baec kurumen zéma konduj zéma iwawai moczoñ yanda imuac qeriaiguc hezac imi zéna hicñiyec. ²⁵ Geñ Uñaga Téréya mélimima welen qeqega Dawidi, neñañ yandanina iwac kuaya mema yomuhuc zéneç; Némac niñac baera baera i hazéc wammizu? Wañu imuac ic embac ienen aigina héla qahac imuhucya mewin zé sasañgiaiguc ac zézu? ²⁶ Anutu zéma iwac halécnéñ météré mimia iorac hazéc wañ érécmiwiñ zéma baecac ic kewuhéra ienen yacma nanzu, wañu séwiac galen enen momacnec tocgézu. ²⁷ Hélécnec, imuac séciguc ama areña yanda yomuhucgeñ Herode zéma Pilato ieren baec méñunec méñunec ic embac zéma Israel ic embac iniguc guac welen qeqe icga téréya Yesu halécnéñ météreminec i hazéc wammima tocgégic. ²⁸ Imi enen geñgaoc iwawai méñ hicñimacac zéma guac ewa siñga

zéma méraga kuhanéñ becneç niñarengeñec imuac mia wambiñ zéma tocgégic. ²⁹ Miñ Kewu deguc zéteric tericgina imi hémma guac welen qeqehécga nangé nénécmima zénéñnina ménda hiriyu ackuazécga imi zéauwiñ. ³⁰ Wañu méraga suluma hafi mehiaruwa waina kiwi méréra zéma asé kiwiac haka hénia hénia guac welen qeqe icga téréya Yesuac qaraiguc hicñimac. ³¹ Imuhuc zéma welecgc tecgéyu ama tocgéma tacgc iminéñ hiriyu ienen moczoñ Uña Téréyanéñ qerigina kuaya qeyu zénéngina ménda hiriyu Anutuac ackuazéc zéaugic.

Ninzéñ ninzéñ ic ienen ewa momac wamma kecgc.

³² Ic tuñ ninzénégic ienen ewa qeri momacguc wamma méñnéñ méñ iwawaigina méñ niñac guaru qahac nuaru qahac ménda zéma momacnec mema kecangic. ³³ Wañu Mélíméli ic ienen kucgina seliaguc Miñ Kewu Yesuac yacyarawac héipucya wamma toroqema zéaugic Anutuac ewa hianéñ qacginu heyec. ³⁴ (34a) Heyu naléya naléya ic embac baec me ama gericginaguc ienen iwawai imi haigic megic soukiwaya mema haangic. ³⁵ Hama Yesuac Mélíméli ic ionac hénaginu haigic méndémma ic tosara iwawai méñ niñac osigic séc énécmigic, ^(34b) sugcinaiguc méñnéñ méñ iwawai méñ niñac ménda osigic. ³⁶ Wañu Rewi ic méñ qara Yosefe, Kipuro baec zékéña igucnec keru Mélíméli ic ienen iwac Banaba zémiañgic. (Imuac hénia imi ewa qeri meme seli wañ énécmiawac naña.) ³⁷ Inéñ ai méñ késa kerec imi haiyu megic soukiwaya mema hama Mélíméli ic ionac hénaginaiguc haiyec.

5

Anania zéma iniña Safira.

¹ Wañu ic mén qara Anania inéñ iniña Safira i guc iwawaigira haima sokiwa meyoc. ² Wañu inéñ boña bakia musañgéyu heyu, iniñanéñ momacnec niñec. Wañu bakianec mema hama Mélíméli ic ionac hénaginaiguc haiyec. ³ Haiyu Peteronéñ zéyec; Anania, némac niñac Biria miñinanéñ qeriga sécgéyu Uña Téréya ikoc wammima baecgawac boña bakia musañgézañ? ⁴ Iwawai hegéñec imi geñga buña ménda heyec me? Wañu haima soukiwa menec imi geñga buña ménda heyec me? Imi moczoñ geñga, néñ némac niñac haka imuhucya guac qerigaiguc niñarenéma kecñec? Ic ionac qahac, néñ gi Anutu ikoc wammizañ. ⁵ Imuhuc zéyu Ananianéñ nimma humuma mama qeyec. Wañu haka hicñiyec imi niñgic séc zénéngina kuney yanda hiriyec. ⁶ Humuyu sac qeli merac eney hama qamocya osoma huama kemma téngégic.

⁷ Kaiwe kiwa 3 kilok keñu iwac iniñanéñ haka hicñiyec imi ménda niñtegicma hama éréyec. ⁸ Éréyu Peteronéñ qesimiyec; Nézéna youmi gi zéma Anania baec imi wai énécmima boña meyoc imuac sécya wanzac me? Zéyu inéñ zéyec; Oo imi sécya wanzac. ⁹ Zéyu Peteronéñ ézéyec; Dimuhuc Miñ Kewuac Uña Téréya batucgéwic zéma ewa momac wañoc? Inicna, ic tosara euga téngéma liliñgéma hama naguiguc nanzu. Wañu ieney gi momacnec huagémma kemmu. ¹⁰ Zéyu imuhuc geññec i acguc humuma iwac hénayaiguc mama qeyec. Wañu sac qeli merac ieney éréma héñgic qamoc mén hicñima heyu hémma huama mama kemmu iwac euyawac qéhéréñaiguc téngégic. ¹¹ Hénaorinj zéma ic embac

haka imuac surucya niñgic séc zénéngina kuney yanda hiriyec.

Mélíméli ic eney ic embac hafiginaguc sasala mehiaru énécmigic.

¹² Mélíméli ic ieney méragina suluma ic embac sugginaiguc asé kiwiac haka zéma kiwi méréra héniya héniya megic hicñiyu ic embac sasala ewa momac wamma Solomonac luhuc ama yandaiguc tocgéañgic. ¹³ Wañu tosanaréñ ionac muru ménda efima toroqegic. Wañu ic embac ieney Mélíméli ic ionac niñgic eñeña wañec. ¹⁴ Wañu ic zéma embac momacnec tuña tuña muñguc yanda ninzégéma Miñ Kewuac muru toroqegic. ¹⁵ Imuac niñ Peteronéñ hama keñu irecyanéñ osiénécmimacac niñ ic embac hafiginaguc onagicma hama hena yandaiguc hehe duñgina me aturu heheginaiguc onopocgcic hegic. ¹⁶ Wañu ic embac sasala ama areña kuney kuney séc Yerusalem lelec lelec tacma keñec imuacnec ieney imuhucyanec ic embac hafiginaguc zéma tosara uña birianéñ wañu qenzeñ manzeñ qeañgic imi onagicma hagic. Wañu hagic séc moczoñ hiarudacgcic.

Kua meme uñanéñ Yesuac Mélíméli ic hésa ama igucñec hulac énécmiyu magic.

¹⁷ Wañu hofac oo ic eñeña zéma tosachéra Sadukaio tuñaguc kecgcic imi eney qeri biric nimma yacgcic. ¹⁸ Yacma Yesuac Mélíméli ic énépésima ic embac kicginaiguc hésa amaiguc onopocgcic. ¹⁹ Wañu siñiyaiguc Miñ Kewuac kua meme uñanéñ hésa amawac naguya naguya auma onagicma mama yomuhuc énézéyec; ²⁰ Kemmu ocmuñ téréyaiguc namma kekecac ackuazéc imi moczoñ ic embac énézédacmu. ²¹ Imuhuc zéyu ama gian gianiguc ocmuñ téréyaiguc emma ackuazéc ku énécmigic.

Waŋu hofac oo ic eŋeŋa zéma toŋachéra hama Sanhederin kaunŋsol zéma Israel qerawac galen moczoŋ énézégic tocgégic. Waŋu Yesuac Mélíméli ic onagicma hamu niŋac ic toŋara héŋa amaiguc méli énécmigic. ²² Waŋu ocmuŋ téreyawac galen meme ic ieneŋ kemma héŋa amaiguc ménda mihiŋci énécmima liliŋgéma hama énézégic. ²³ Énézéma yomuhuc zégic; Kemma héŋni héŋa ama imi naguya zikigic taczacnec. Waŋu awiawi ic ieneŋ nagu séc naŋgic. Waŋu qeri séwélawac naguya naguya auma qeriaiguc ic méŋ ménda mihiŋziŋ. ²⁴ Ama ocmuŋ téreyawac demin galen kuneŋgina zéma hofac oo ic kiwa hécgina ieneŋ acgina nimma haka imi yandima némac tanec wammac zéma niŋgic sicsaoc waŋec. ²⁵ Waŋu ic méŋnéŋ hama énézéma zéyec; Niŋzu, ic toŋara héŋa amaiguc onopocgic imi eneŋ ama téreyaiguc namma ic embac ackuazéc ku énécmizu. ²⁶ Zéyu galen iminén ai ichéra iniguc kemma onagicma hagic. Waŋu ic embac ieneŋ hocnéŋ nunuwu niŋac zéma bacgina yandiyu bénzérnec onagicma hagic.

²⁷ Hama onopocgic kaunŋsol kicginaiguc naŋgic hofac oo ic eŋeŋaganénéŋ qesiénécmima zéyec; ²⁸ Ic iwac qaraiguc ic embac ackuazéc ménda ku énécmimu niŋac selianec zéseli énécmiyiŋ. Waŋu ini héna acgina imi ku énécmigic Yerusalem ama séc sécgédaczac. Waŋu ic iwac sacya niŋac Anutunénéŋ imuac bakia melen nénécmiyu neŋaoc bisiwiniŋ niŋ wanzu? ²⁹ Zégic Petero zéma Yesuac Mélíméli ic toŋara ieneŋ yomuhuc melemma zégic; Ic onac ackuazéc tohowiniŋ zé Anutuac ackuazéc waiwiŋac séc qahac. ³⁰ Eneŋ Yesu ic héŋeŋa wéndaraiguc qehumugic. Waŋu

imi mia yanda hécnina ionac Anutunénéŋ meqeliyu yarec. ³¹ Israel ic embac ewa qerigina melenjic képésicgina wai énécmimacac niŋ Anutunénéŋ méra héiyanéŋ i wagicma emma ic kewu zéma aŋgénéŋ titi icninawac kumuyec. ³² Nini haka imuac héipuc ic wanziŋ. Waŋu Anutunénéŋ méŋnéŋ méŋ ara tohogic ionac Uŋa téreya énécmiyu Uŋa Téréya iminénéŋ imuhucyanec héipuc wanzac.

³³ Imuhuc zégic niŋgic qerigina kilen yanda biriyu unuhumuwiŋ zé waŋgic. ³⁴ Imuhuc waŋgic méŋnéŋ sugina igucnec yarec. Ic imi Farisaio ic, qara Gamaliel, Héna acac kiwi ic, waŋu ic embac moczoŋ yanda eeya héiaŋgic. Inénéŋ Yesuac Mélíméli ic onagicma komora méŋ séŋgaŋeŋ kemma nammu niŋac énézéyec. ³⁵ Imuhuc wammaguc yomuhuc énézéyec; Israel ic, ic imi onac iwawai méŋac méŋ waŋ énécmiwiŋ zé haka imuac hiabianec niŋgésimu. ³⁶ Hénia zéwa niŋgic, bec nec Teuda hiŋjima eŋeya niŋ méŋac séciguc séwiya meemma zéyu iwac muru ic zaŋgégina 400 imuac séc toroqegic. Waŋu qegic humuyu ic méndacmigic séc héndénéŋ amuma kendacgic, héla qahac waŋec. ³⁷ Imuac andiaiguc qac meme naléyaiguc Galilaia ic Yudanénéŋ hiŋjima ic tuŋ yanda héihéréŋ énécmiyu méndacmigic. Waŋu i imuhucyanec humuyu méndacmigic ieneŋ héndénéŋ amuma kendacgic. ³⁸ Imuac ni degucguc énézézua, ic ionac murunec lakec namma wai énécmigic kecic. Niŋniŋ areŋgia zéma aigina iminénéŋ ic ionac murunec hiŋzicaguc birima maqemac. ³⁹ Waŋu Anutuac murunec hazaciguc eneŋ mebirimuac séc qahac wammac, néŋ Anutuguc eumu tanec wambac

ninjac. ⁴⁰ Imuhuc énézéyu ara tohoma Yesuac Mélíméli ic unurugic érégic kémbijnénj unuma Yesuac qaraiguc ac méj ménda zému ninjac zéselima wai énécmigic kenjic. ⁴¹ Wanju Yesuac Mélíméli ic enej Sanhederin kaunsol wai énécmima kemma Anutunénj ninju nini Yesuac qara ninjac mema titi waj nénécmiwu éséc wanzac zéma nimma ségiségi wanjic. ⁴² Wanju ienenj méndagucnec waigic, néj kaiweya kaiweya ocmuñ téréya me amagina séciguc Yesu imi Kristo zéma zéauma bunja suruc hiabia ku énécmianjic.

6

Yesuac Mélíméli ic ienenj ai ic 7 kumu énécmigic.

¹ Wanju nalé imuhucgenj Yesuac tohotoho ichéra zanjégina toroqema enec. Enju Yuda ic tosara Hebiraiio ac zéanjic ienenj naléya naléya maqeqeya galengé énécmima Yuda ic tosara Girik ac zéanjic ionac maléhécgina méragina ménda énécmigic. Wanju Yuda ic Girik ac zéanjic ienenj enacnec ewa héténgina memama haka imuac Hebiraiio ic zébiri énécmigic. ² Imuhuc wanjic Mélíméli ic ienenj tohotoho ichéra tocgé énécmima zégic; Nini Anutuac ackuazéc ménda zéauma nene yaka méndénj énécmimanec kecbinj imi haka hiabia qahac. ³ Dac munahécnina sugginaiguc ic 7 Uña Téréya zéma ninjtegic qinjtegic sécgé énécmiyu eegina héiénécmianzu imi mihicnj énécmigic nenenj ai imuac kumu énécmiwij. ⁴ Wanju nenenj imi zéwelec ai zéma ac téryawac ai sac toroqema mema kecbinj. ⁵ Zégic ac iminénj hénorinj moczonj yanda ionac ewagina mehiaru énécmiyu ienenj ic youmi mihicnj énécmigic; Ninzénj ninzénj zéma

Uña téréya sécgémimia Stefano imi zéma Filipo, Porokoro, Nikano, Timon, Pamena, zéma Antiokia ic Nikolao, wanju Nikolao inénj becaru melemma Yuda hénorinj toroqema kekera. ⁶ Wanju ic imi Yesuac Mélíméli ic ionac kic ségéra ginaiguc hai énécmigic nanjic walac zéwelecmaguc méragina orucginaiguc hai énécmima mozogé énécmigic.

⁷ Wanju Anutuac ackuazécnénj saima kenju Yesuac tohotoho ichéra ionac zanjéginanénj Yerusalemiguc kunenj yanda toroqema enec. Wanju hofac oo ic sasalanénj ninzénj ninzénj imi tohogic.

Stefano késama aciguc haigic.

⁸ Ewa hia zéma kuc sécgémimia Stefano inénj ic embac sugginaiguc kiwi welicwelicgia zéma asé kiwiac haka icnénj ménda memeya imi sasala meyec. ⁹ Wanju tocgotocgo ama ménjac hénorinj qacgina Ic hulac énécmimia* ionac murunec tosara Kirene, Aleksandria, Kilikia, zéma Asia baec igucnec hagic ienenj momacnec yacma Stefanoguc zéenj zéma wamma ac zégic. ¹⁰ Wanju Stefanonénj Uña Téréyaguc ac hiabianec ninjarenj wamma zéyu ienenj ara melemmuac séc qahac wanec. ¹¹ Wanju ienenj ic tosara zénanjé énécmigic yomuhuc zégic; Nini hénni Stefanonénj Mose zéma Anutu zébiri érécmizac. ¹² Imuhuc zéma ic embac zéma qeriwac galenj zéma hénna acac kiwi ic ionac qerigina éségic iwac muru hama késama kaunsol onac muru wagicma kenjic. ¹³ Kemma héipuc ic ikora onopocgic namma yomuhuc zégic; Ic youmi imi ocmuñ téréya zéma hénna ac imuac nalé séc zébirianzac. ¹⁴ Nini imi inénj Yesu Nazaretenecc iminénj

* 6:9: Yuda ic tunj méj Roma baec yandaiguc ziki sipacgina qahac kekera.

ama youmi hézégéma haka silic Mosenéj mema mama nénécmiyec imi melenj qelia wammac imuhuc zéyu niñanzin. ¹⁵ Zégic kaunsol moczoñ yanda imuaru tacgic imi enej Stefanoac hémma héñ wañgic iwac kic tanera imi kua meme uña ionac kic tanec éséc nec wañec.

7

Stefanonéj Yesuac hénia zéasariyec.

¹ Wañu mulu memaac icya ionac eñejaginanéj qesimima zéyec; Ac imi hélac nec me? ² Zéyu Stefanonéj yomuhuc zéyec; Dac munahécna zéma mañgoc hécna acna zéwa niñgic; Yandanina Abaraham Haran baeciguc ménda kemma kecma Mesopotamia baeciguc kerunec Anutu odamuyagucnéj hicñimiyec. ³ Hicñimima yomuhuc ézéyec; Gi ama baecga zéma areñhécga wai énécmima neñ baec méñ gézéwa hémbésemañ imuaru kembésemañ. ⁴ Imuhuc ézéyu inéj Kaldia ic ionac baec imi waima Haran baeciguc kemma kerec. Keru mañgocya humuyuguc Anutunéj enej deguc keczu baec yomuaru wagicma hayec. ⁵ Hama inéj baec yomuaru iwawai méñ ménda waimima baec titiña méñ ménda miyec. Wañu Anutunéj Abaraham meracya méñ qahac kerunec eñeya zéma andiaiguc qelihéra ieneñ baec yomi késamu niñac ac zikimiyec. ⁶ Wañu ac Anutunéj ézéyec imi yomuhuc; Iwac qelihéra ieneñ ic méréra ionac baeciguc ic kian kemma kecmu. Kecgic baec miñina ieneñ welen qeénécmimiac niñ énépésima yawuñ 400 séc ziki sipacgé énécmimu. ⁷ Wañu welen qemuac niñ énépésimu ionac baec yanda imuac ic embac imi niñgési énécmima bakia melen

énécmimañ. Wañu imuac andiaiguc qelihéra ieneñ baec imi waima hama baec yomuaru ni welen qenémму. ⁸ Wañu Inéj Abaraham séwi tasé hericheric imuac sisipac ac imi zémiyec. Wañu naña Isaka héri haima mema keru kaiweya 8 wañu séwi taséya hericheric imuac haka wañec. Wañu Isakanéj Yakop mi-hicñiyec. Wañu Jakobonéj yanda hécnina 12 miñicñi énécmiyec.

⁹ Wañu yanda hécnina ieneñ Yosefeac nimbupuc wammima soukiwa niñac waimigic késama Izipte baeciguc keñgic Anutunéj i guc kerec. ¹⁰ Kecma zéra béra moczoñ imuac qaha iguc nec metecgéma ewa hia nimmima niñtegic qintegicac kuha miyu Izipte ic kewu Faraonéj héñu hiaruyu Izipte héñgaleñ ama areña yanda zéma eñeya ama séc héñgaleñ wammac niñac kumuyec. ¹¹ Nalé imuaru Izipte zéma Kanaan baec séc béti hicñiyu qenzeñ manzeñ he énécmiyu yanda hécnina imi nenegina qahac kecgic. ¹² Wañu Yakopnéj Izipte baeciguc nene hezac imuhuc zégic nimma yanda hécnina méli énécmiyu keñgic. ¹³ Wañu muñguc keñgic Yosefenéj eñeya héniaya zéasari énécmiyu dac munahéra ieneñ héniaya niñgic. Wañu Faraó ézéyu inéj Yosefeac areñhéra héniaquina wininiyu inicma niñec. ¹⁴ Wañu Yosefenéj dac munahéra tosara méli énécmiyu mañgocya Yakop zéma sac kitichéra moczoñ ic embac 75 onagicgic. ¹⁵ Wañu Yakopnéj Izipte baeciguc mekemma kecma humuyu yanda hécnina imuhuc nec humudacgic. ¹⁶ Kecma gamoc hécgina Sekemiguc mema hama baec méñ Abarahamnéj bec nec Sekem baeciguc Hamoroac qelihéra ionarunec kicsuañac buña soukiwa énécmima meyec

imuaru téngé énécmigic.

17 Waŋu Anutunéh Abaraham ac zikimiyec imi seligimac imuac naléya ducŋiyu Izipte baeciguc areŋhécnina ionac zaŋgégina imi muŋguc yanda saima eŋec. 18 Waŋu kecma ic kewu méréra méŋ Yosefeac hénia ménda nininjanéh Izipte baecac galenŋ waŋec. 19 Waŋu ic kewu inéh mia areŋ hécnina tiwiqiwiliŋ waŋ énécmima zéra béraiguc onoporec. Waŋu yanda hécnina zéseli énécmiyu qelihécgina kokoc humumu niŋac deminŋ sénganŋeniguc wai énécmianŋgic. 20 Nalé imuaru mia Mose hicŋiyec. Waŋu Anutunéh héŋu sécgéyec. Sécgéyu maŋgocyawac amaiguc namu gumuyu maso haréwéc waŋec. 21 Waŋu kecma winiŋu waigic Farao béracyanéh wagicma galenŋgéyu iwac naŋa waŋec. 22 Waŋu Mose imi Izipte ic ionac niniŋgina imi moczoŋ kumigic ara zéma wawaŋ memeya imi kucyaguc waŋec.

23 Kecma yawuŋa 40 imuac séc waŋu kemma Israelac qeli, dac munahécna inicmaŋ zéma qerianéh niŋec. 24 Kemma Izipte ic méŋnéŋ Israel ic méŋ eŋ qeyu iricma ic méŋ yéwériyaguc iwac saiwa wammima Izipte ic imi bakia melenjmima qehumuyec. 25 Waŋu inéh dac munahécna ieneŋ Anutunéh mérananéh yéwérigina igucnec metecgé énécmimac imi niŋasarimu imuhuc zéma niŋec, néŋ ieneŋ imi ménda niŋtegitic. 26 Waŋu ama siŋjima gianjiyu Israel ic éréhéc euyic muŋguc winini érécmima iereŋ ewa momacguc wammaoc niŋac yomuhuc érézéyec; Ic éréhéc iri dara munia, waŋu némac niŋac meberi amuzaoc? 27 Zéyu ic alaya eŋ qeyec iminéh Mose qéfacgé mima yomuhuc zéyec; Mérénéŋ gi nonac galenŋ zéma gésigési ic

kumugéŋec? 28 Oraŋ Izipte ic qe-humunec imuhucyanec ni numanŋ zéma wanzaŋ? 29 Zéyu ac imuac niŋac Mosenéh néŋgacma Midian baeciguc ic kianŋ wamma kecma baec imuhucgeŋ nanhéréraguc waŋec.

30 Waŋu yawuŋ 40 imuac tetecgia waŋu, Sinai baec boŋa imuac hosuraiguc baec kéra kérésiaiguc Miŋ Kewuac kua meme uŋa méŋnéŋ ic hésa waiyaguc imuac geric bélaŋa qeriaiguc iwac muru wininiyec. 31 Wininiyu Mosenéh hémma kiwi imuac welicgéyec. Nimma héŋ sosolimaŋ zéma hosuraiguc keŋu Miŋ Kewuac ac ewaya yomuhuc mayec; 32 Ni yanda hécga ionac Anutu; Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu. Imuhuc zéyu Mosenéh bac yandi yandi wamma zénéŋa hiriyu efima hémmacac séc qahac waŋec. 33 Waŋu Miŋ Kewunéh yomuhuc ézéyec; Baec tima nanzaŋ imi baec téréya imuac hénia usuga imi hénaga igucnec hetecgéna. 34 Ic embachécna Izipte baeciguc kecgic mematiti waŋ énécmigic hémma héŋanza. Waŋu ionac zésiacŋinanéh nuruyu nimma hulac énécmimaŋ zéma mazua. Deguc hana neŋ gi Izipte baeciguc méligémba. 35 Imi mia ieneŋ Moseac mérénéŋ gi galenŋ zéma gésigési ic kumugéŋec imuhuc zéma waimigic. Néŋ Anutunéh ic imi mia ionac galenŋ zéma anŋgéŋ titi icgina wammac niŋac kua meme uŋa méliyu ic hésa waiyaguc imuac qeriaiguc hicŋimima Mose méliyec. 36 Méliyu ic iminéh kemma Izipte baeciguc zéma Konduŋ pésiaiguc zéma baec kéra kérésiaiguc haka welic welicgia zéma asé kiwi haka hénia hénia imi yawuŋ 40 imuac séc meyu héŋgic onagicma hayec. 37 Waŋu Mosenéh mia Israelac

qelihéra yomuhuc énézéyec; Anutugina Miñ Kewu iminér dac munahécgina ionac suc igucnec kua meme ic méñ ni ésec imuhucya meyacmimac.³⁸ Mose inér baec kéra kériasiaiguc azorogic sugcinaiguc yanda hécnina zéma kua meme uña méñ Sinai baec boñaiguc ac ézéyec imi iniguc momacnec kerec. Wañu inér mia ac kekecyaguc imi nénécmimanj zé meyec.³⁹ Yandahécnina ienenj acya ménda tohoma qéfacgéma sugcina igucnec elicgéic ewa qeriginanénj Izipte baeciguc lilingéyec.⁴⁰ Wañu Aron yomuhuc ézégic; Gi anutuac irecya méñ mena iminér walac walac kenju méndacbiñ. Mose Izipte baec igucnec nonagicma hayec imi youmi iwac muru némac iwawai hicñiyec imi nini ménda ninziñ.⁴¹ Imuhuc zéma sura imuhucgeñ burumakao merawa imuac baniaraya mema iwac muru yañ qema héfac héimigic. Wañu méraginanénj megic iwawai imuac ségiségi wañgic.⁴² Imuhuc wañgic Anutunénj andé unuma wai énécmiyu ienenj kurumenj ac iwawai* mepési énécmigic. Imuac mia kua meme ic ionac kiwiiguc ac yomuhuc hezac; Israel ama miñina enej yawuñ 40 imuac séc baec kéra kériasiaiguc kecma yañ méñ qema lémbañ méñ onéngic me qahac?⁴³ Ini Molok imuac[☆] ocmuñ zéma baniara Refan imuac ménni sikilu zéma irec tosara mepési énécmimu niñac mesorocgéma megic imi mepési énécmiañgic, imuac ni Babilon baec emanjenj ini nesi énécmimanj.

⁴⁴ Yandahécnina ienenj baec kéra kériasiaiguc héipuc ac haliginaguc kecañgic. Hali imi Anutunénj imuac tanera Mose ézéyec séc megic.⁴⁵ Wañu hali imi mia yanda hécninanénj bisima kenjekcma

kecgic. Wañu Anutunénj kicginaiguc ic enia nesi énécmiyu ionac baec késagic nalé imuhucgeñ yanda hécnina Yesua méra bawaignic kecgic imi enej iwawai imi bisima hagic tac énécmiyunec Dawidi galengé énécmiyec imuac naléya hayec.⁴⁶ Wañu Dawidi inér Anutuac ewa hia iwac muru hemiyu Yakopac qelihéra onac niñ wamma Anutuac amaya memac niñ welerec.⁴⁷ Wañu i qahac, néñ Solomonénj iwac ocmuñ téréya meyec.⁴⁸ Wañu Eñeña yanda iminénj amaya amaya ic méranénj megic imuaru ménda kecanzac. Imuac mia kua meme icnéñ yomuhuc zéyec;⁴⁹ Kurumenj imi nuac ic kewu tatacna, wañu baec imi nuac hena titina. Imuac niñac ini ama dimuhucya hia menémmu? Wañu baec dimuhucyanénj nuac tac niñac sécya hia wammac me?⁵⁰ Wañu iwawai momac yanda imi mérananénj ménda mihicñiyi me?

⁵¹ Ini imi ewagina selia, qeri gezacgina ménda hericgic béréngéyec. Enej yanda hécgina wañgic ésecnec nalé séc Uña Téréya andé qeqe wammianzu.⁵² Némac kua meme ic méñac onac yanda enej ménda qehéi wañgic kerec? Ic solaña méñ hamac zégic séc unudacgic. Deguc ini imi ic solaña imi mia andé qema qehumugic.⁵³ Wañu kua meme uña eneyaoc hama hena ac imi énécmiyec, néñ kilendac ménda tohoanzu.

Stefano qegic humuyec.

⁵⁴ Ac imuhucya zéyu niñgic qerigina yaru iwac niñ zécgina kizéngégic.⁵⁵ Stefano imi Uña téréyanénj qeriaiguc kuaya qeyu kurumenjiguc hiyu Anutuac kiwi asaha zéma Yesu Anutu méra héiyaiguc nañu hémma⁵⁶ yomuhuc

* 7:42: Kembaña 43 iguc hénia imi ooyawac hezac. ☆ 7:43: 2Ki 23:10

zéyec; Ninzu, ni kurumenj angréyu
Icac Nanja Anutu méra héiyaiguc
nanj hénzua. ⁵⁷ Imuhuc zéyu
ac qewelonj yanda qema geza-
cgina hézicgéma momac yanda
yacma iwac muru usuñec
kemma qéfacgéma ⁵⁸ ama arenj
yanda deminj seliaguc imuac
sénganjeniguc wagicma kemma
hocnéj héigic héipuc ic tosanenj
malekugina hetecgéma sac qeli
ménj qara Saulo iwac héniaiguc
haigic. ⁵⁹ Wanju hocnéj héima
kegcic Stefanonénj welecma ac
yomuhuc zéyec; O! Minj Kewu
Yesu, gi qeri unjana késana.
⁶⁰ Imuhuc zémaguc siminj héima
kucnec yanda qacma zéyec;
Minj Kewu gi kápésicgina ionac
qacginu ménda haina enj, imuhuc
zémaguc gau seli heyec.

8

*Yesuac hénaoirij hazéc mi-
hicnjima néngacma kenja wanjic.*

¹ Stefano humuyu Saulonénj
qehumugic imuac ewa momac
wanjec. Wanju nalé imuaru Yesuac
hénaoirij Yerusalem kegcic ienenj
hazéc yanda mihicnjima Yuda
zéma Samaria baec séc néngacma
kendacgic. Kenjic Yesuac Mélíméli
ic enjacnec ménda néngacma
Yerusalemiguc kegcic. ² Wanju
Anutu ee héihéi wammianzu ienenj
Stefano héisiac yanda wammima
téngégic. ³ Saulo inénj amaya
amaya emma ic zéma embac
momacnec énépésima qatéhéré
wanj énécmima hénaoirij mebirij
énécmima hésa amaiguc onoporec.

*Filiponénj Samaria ama arenja
arenja séc ackuazéc énézéyec.*

⁴ Héndénj énécmimia imi enenj
baera baera kemma ackuazéc
imi zéau énécmigic. ⁵ Imuhuc
wanjic Filiponénj Samaria ama
arenja yandaiguc hinjacma Kris-
toac héniaja zéau énécmiyec.

⁶ Wanju Filiponénj kiwi hénia
hénia mema ackuazéc énézéyu
tunj yanda ienenj ewa momac
wamma hémma nimma acyawac
wamma gezacgina haigic. ⁷ Hénia
imi yomuhuc; Inénj zéyu kuwic
biria sasalanénj ic tosara sipacgé
énécmima kegcic ionac murunec
qewelonj yanda qema éréigic.
Wanju purinj zéma hénia méragina
biria sasala mehiaru énécmiyec.
⁸ Wanju ama arenja yanda imuaru
ségiségi kunenj yanda hicnjyec.

*Séwi galeñ ic Simonénj Unja
Téréya boñ memañ zé wanjec.*

⁹ Wanju ama arenja yanda
imuaru séwi galeñ ménj kerec.
Iwac qara imi Simon. Inénj kuwi
kuhanénj ai ikora meyu Samaria
ic embac ienenj hémma welicgégic
enja niñac ic kunenj zéamuma
kecañec. ¹⁰ Wanju enjena ma-
maya momacnec iwac gezacgina
haima, Ic youmi Anutuac kuc
kunenj yanda késacezac zéanjic.
¹¹ Wanju nalé horua yanda
gété manira ai iminénj ewag-
ina mesoho énécmiyu méndac
mianjic. ¹² Wanju Filiponénj
Anutuac héngalenj ama arenja
yanda zéma Yesu Kristoac qac
buña zéau énécmiyu ninzénégic
ic embac momacnec doku naec
énécmiyec. ¹³ Imuhuc wanju
Simon imuhucnec ackuazéc
ninzénégéyu doku naecmiyu Filipo
méndacmiyu Filiponénj séséc hénia
hénia zéma kuc yanda mewininiyu
hémma welicgéyec.

¹⁴ Yesuac Mélíméli ic Yerusalem
kegcic ienenj imi Samaria ic tunj
ienenj Anutuac ackuazéc késanij
wanjic zégic nimma Petero
zéma Yohane ionac muru méli
énécmigic kenjoc. ¹⁵⁻¹⁶ (Wanju
imuaru hénaoirij imi hakecma
ménjac ménj Unja téréyanénj ménda
mayecnec, ienenj Yesuac qaraiguc
dokunec sac naecgic,) imuac ninj
ierenj mekemma Unja téréyaguc

wammu niḡac zéweleroc. ¹⁷ Waḡu Yesuac méliméli ic éréhéc ieren mérágira orucginaiguc haiyic Uḡa Téréya megic. ¹⁸ Simon imi Yesuac méliméli ic ieren mérágira orucginaiguc haiyic Uḡa Téréya énécmiyu hémma soukiwa érécmiyec. ¹⁹ Érécmima yomuhuc érézéyec; Kuc buḡa imuhucya ni momacnec néjic ic embac ménac mén orucginaiguc mérana haiwa Uḡa téréyaguc wammac. ²⁰ Imuhuc zéyu Peteronéḡ yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac sese imi soukiwanéḡ boḡa hia memaḡac zéma ninzaḡ, imuac soukiwaga imi giguc momacnec biridacmaoc. ²¹ Guac ewa qeriga imi Anutuac kiwaiguc dindiḡa qahac. Imuac hénac ac yominéḡ guac iwawai me ai buḡaga ménda wammac. ²² Qeri biricga imi melemma Miḡ Kewu welec mina qerigaiguc ninḡ imuhucya késakeczanḡ imuac késpedesicga waigémmac gezanḡ. ²³ Gémba biriawac houhouyanéḡ qeriga sécgéyu késpedesicganéḡ pipigémma hezac. ²⁴ Zéyu Simonnéḡ melemma zéyec; Iri ekaoc nuac niḡ wamma Miḡ Kewu welecmiyic iwawai zézaoc imi nuaru mén ménda hicḡi némmac.

²⁵ Waḡu Yesuac Mélíméli ic ieren Miḡ Kewuac ackuazéc imi héipuc wamma selima zéau énécmimaguc Samaria baec komoc komoc sasalaiguc buḡa suruc hiabia imi zéau énécmima zéau énécmima hama Yerusalem liliḡéma keḡoc.

Filiponéḡ Ediopia ic mén Yesuac hénac ac ézéyec.

²⁶ Miḡ Kewuac kua meme uḡanéḡ Filipo yomuhuc ézéyec; Gi yacma emañgeḡgeḡ baec waḡgoḡa Saut iguc hiḡgacma hénac mén Yerusalemnec hénima Gaza amaiguc hiḡgaczac imuaru kembésémaḡ. Waḡu hénac imi baec kéra kérésaiguc heyec. ²⁷ Imuhuc

zéyu Filiponéḡ yacma keḡu Etiopia héḡgaleḡ ama areḡa yandawac Embac garata Kandake iwac welen qeḡe icnéḡ Yerusalemiguc Anutu mepésimaḡ zé eḡec igucnec mayec. Waḡu ic imi héḡgaleḡ ama areḡa yanda imuac sou kiwa moczoḡ galeḡgémac niḡac kuc yanda hemiyec. ²⁸ Waḡu inéḡ liliḡéma eḡeya karisi yanda imuac qacyaiguc tacma Anutuac tiliḡ tiliḡ ic Yesaiawac kiwi imi olomma kerec. ²⁹ Waḡu Uḡa téréyanéḡ Filipo yomuhuc ézéyec; Karisi imuac hosuraiguc kemma kenna. ³⁰ Zéyu Filiponéḡ usuḡnec kemma kua meme ic Yesaiá iwac kiwi imi oloḡu nimma qesimiyec; Ac olonzaḡ imuac hénac ninzaḡ? ³¹ Waḡu inéḡ zéyec; Méḡnéḡ hénac ménda meyu nimma dimuhuc niḡasarimaḡ? Imuhuc zémaḡuc éréma tacmacac niḡ Filipo héihéré miyec. ³² Embac kewuac welen qeḡe iminéḡ ac kiwi oloḡec imi yomuhuc; Rama merawa mén qehéric wammu niḡ héréma keḡanzaḡ ésécnec hérémigic keḡec. Waḡu rama mén zucya héric héric ic ménac wésaiguc hétéḡ qahac wamma taczac imi ésécnec kuaya mén ménda aḡgéyec. ³³ Waḡu mamaya waḡu didiḡanec ménda zétecgé migic. Waḡu baec igucnec kekecyá wagicḡic qahac waḡec imuac mérénéḡ iwac qelihéraguc wammac hia zéwacnec?

³⁴ Waḡu garatawac welen qeḡe icnéḡ melemma Filipo ézéyec; Qe-sigémba nézéna. Anutuac tiliḡ tiliḡ icnéḡ mérac niḡ imuhuc zézac, eḡeya niḡac me ic mén niḡac? ³⁵ Qesiyu Filiponéḡ kuaya aḡgéma ac imuaru toroqema Yesuac hénac ézéyec. ³⁶ Waḡu hénac keḡkecma doku méniguc kerenjic garatawac welen qeḡe icnéḡ zéyec; Doku you hezac imuac némacnéḡ ziki néḡu doku ménda naec némbésémaḡ? ³⁷ (Ménda hezac.) ³⁸ Imuhuc

zéma nesinesi ic énézéyu karisi yanda imi zikigic nanju Filipo zéma garatawac welenj qeqe ic ierenj ekawu dokuiguc mekenjic Fil-
iponénj doku naecmiyec. ³⁹ Wanju doku igucnec éréyic Miñ Kewuac Uñanénj Filipo wagicma kenju welenj qeqe ic iminénj i munjuc ménda hémma ségiségi wamma hénaya méndacma kenjec. ⁴⁰ Wanju Filipo inénj Azoto* taunjiguc winin-
ima lelecgéma ama arenja kunenj kunenj séc séc buña suruc hiabia énézéma hama Kaisarea† hadarec.

9

*Miñ Kewunénj Sauloac
hicñimiyec.*

¹ Saulo imi Miñ Kewuac ai ichéra tericgé énécmima unuhéi wanj énécmimacac niñ qeria geriwaguc wanju wéséséya héiyu érémanec nanju hofac oo ic enenja iwac muru kenjec. ² Kemma méñnéj méj héná qelia imi méndacma kecziuguc mihicñi énécmima ic me embac moczonj méragina dérécgéma Yerusalem érémanj zé Damasiko ama arenja yanda imuac tocgotocgo ama séc kenkenjawac oaec kiwi niñac welecmiyec. ³ Welecmiyu omiyu mema kenkecma Damasiko ama arenja yanda hosuraiguc kenjec. Nalé imuhucgenj kurumenj igucnec asac mararanj méñnéj élanzañnec mama qetagalima lelecgémiyec. ⁴ Lelecgémiyu baeciguc tendinéma maqeyu hema ac ewa méj yomuhuc zéyu niñec; Saulo, Saulo, gi némac niñac nunesi wannémma kecanzanj? ⁵ Zéyu Saulonénj qesimima zéyec; Miñ Kewu, gi méré? Zéyu zéyec; Ni Yesu genj qenesi wammima kecanzanj imi mia. ⁶ Gi yacma ama arenja yandaiguc kerenna, imuaru némac ai kilenj mewésémanj imuac

ara gézéyu nimbésémanj. ⁷ Zéyu ic i guc kenjic ienenj héténj imi niñjic, néj ic méj ménda héngic imuac niñ acgina qahac nanjic. ⁸ Wanju Saulonénj baec igucnec yacma kiwa himanec nanjec, néj iwawai méj hémmacac séc qahac wanju ichéra ienenj mériaiguc késama wagicgic Damasiko ama arenja yandaiguc kerengjic. ⁹ Wanju ai meme haréwéc kiwa hilicgémanec taru nene me doku méj ménda neyec.

*Ananianénj Saulo doku
naecmiyec.*

¹⁰ Damasiko ama arenja yandaiguc Yesuac ai ic méj kerec. Qara imi Anania. Wanju Miñ Kewunénj tilinj tilinjiguc hicñimima ézéyec; Anania! Zéyu melemma zéyec; Oo, Miñ Kewu. ¹¹ Zéyu Miñ Kewunénj ézéyec; Ninzanj, ic méñnéj welecma taczac, imuac niñ gi yacma héná qara Héná Dindiña imuaru kemma Yudawac amaiguc emma ic méj qara Saulo, Taso ama arenja yanda igucnec iwac hocma mihicñiwésémanj. ¹² Inénj irec méj tilinj tilinjiguc hicñimiyu ic méj qara Ananianénj eneya muru hama méria qacyaiguc haiyu munjuc kic hihiyaguc wanjec imi hénzac. ¹³ Zéyu Ananianénj melemma zéyec; Miñ Kewu, ic embac sasalanénj iwac niñ zéma Yerusalemiguc guac hénáorinj hécgá haka biria hatac dahec wanj énécmiyec imuac suruc zégic niñanzua. ¹⁴ Wanju yomuaru imuhucnec guac qacga guruanzinj nini moczonj méranina dérécgé nénécmimac niñac hofac oo enenjaigina iwac murunec kuc buña imi mema hayec. ¹⁵ Imuhuc zéyec, néj Miñ Kewunénj yomuhuc ézéyec; Gi tinduc kenna, baera baera ic embac zéma ic kewu zéma Israelac nambérac héra

* **8:40:** Qara méj; Asidot. † **8:40:** Ama arenja yanda méj zéic alayaguc.

ionac muru nuac qac bujana wagicma kemmacac niñ késawa ic imi nuac ai ic wanzac. ¹⁶ Qac bujanawac wamma zéra béra yéwéria dimuhucya mihicjamac imi ézéwa hémmac. ¹⁷ Wañu Ananianéñ kemma ama imuaru emma Sauloac oruhaiguc méria haima zéyec; Saulo, munana, gi muñguc kic hihi wamma Uña Téréya sécgégéñu kecbésémañ niñac Miñ Kewu Yesu hénaiçuc hicñigéñec inéñ mia méli néñu hazua. ¹⁸ Zéyu nalé sosola qahac kiwa igucnec iwawai sekec sekec ésécnecnéñ taima mayu kicya muñguc hima hémma yacma nañu doku naecmiyec. ¹⁹ Wañu nene nema kuhaguc wañec. Inéñ Yesuac ai ichéra Damasiko ama areña yandaiguc kecgic iniguc ai meme tosara kecgic.

Saulonéñ hénima buña suruc hibia zéauyu zéra béra qahaiguc opocgic.

²⁰ Kecma nalé sosola qahac Yuda ic ionac toçgotocgo amaiguc emma Yesu imi Anutuac Naña keczac zéma zéau énécmiyec. ²¹ Énézéyu niñgic imi eneñ moczoñ welicgéma yomuhuc zégic; Ic yomi Yerusalem imuaru qac imi qacañgic ini mebiru énécmiañec imi qahac me? Wañu ic embac imuhucya qaté énécmima hofac oo ic ionac muru énépésima kemmañ zé hayec. ²² Wañu Saulo inéñ muñguc yanda kuhaguc wamma Yesu imi Kristo téngéñ wanzac imi héipuc wamma Damasiko ama areña yandaiguc Yuda ic kecgic énézéyu niñgic sicsaoc wañec.

²³ Imuhuc wamma keru ai meme sasala keñu Yuda ic eneñ Saulo qewiñ zéma zéeminiñ wañgic. ²⁴ Wañu ac saña hazéra imi Saulo gezawanéñ niñec. Wañu ieneñ Saulo qehumuwiñ zé sinji kaiwe séc nagu yanda séc awima nañgic. ²⁵ Imuhuc wañgic iwac

tohotoho ichéra ieneñ sinjyaiguc neñgeñguc Saulo tima hésanéñ neñgeñ qatéma demin yanda andia luhuc memeac kifañguc nañgéçic hiñgacma néngarec.

²⁶ Kemma Yerusalem keremma Yesuac ai ichéra ionaru torogemac niñ batucgé énécmiyec, néñ ieneñ moczoñ Yesuac ai ic wanzac imi ménda ninzégégic imuac iwac zénéngina hiriyec. ²⁷ Wañu Banabanéñ Yesuac Mélíméli ic ionaru wagicma kemma Saulonéñ hénaiçuc Miñ Kewu dimuhuc héñu Miñ Kewunéñ dimuhuc ac ézéyu Damasiko ama areña yandaiguc inéñ Yesuac qaraiguc kucnec zéma dimuhuc zéauyec imuac ac suruc wañ énécmiyec. ²⁸ Wañu inéñ iniguc momacnec kecma Yerusalem eneñ mama wamma Miñ Kewu Yesuac qaraiguc ackuazéc selianec zéauyec. ²⁹ Wañu Yuda ic tosara Girik ac zéañgic iniguc ac wañgic acginanéñ eneñ mama wañec. Wañu ic ieneñ Paulo qewiñ zé wañgic. ³⁰ Wañu ai momachéra ieneñ nimma Kaisarea ama areña yanda zéic alayaguc imuaru wagicma hiñgacma kemma méligic Taso ama areña yandaiguc keñec.

³¹ Imuac niñ Yesuac hénaoñiñ Yuda, Galilaia zéma Samaria baeciguc kecgic ionaru luae he énécmiyu nanañ seli mihicñi énécmimia wañu Miñ Kewuac ehéihéi wammima Uña Téréyanéñ ewa qeriginaguc doñgé énécmiyu zañgéçina saima keñec.

Peteronéñ ic méñ mehiaruyec.

³² Peteronéñ baec séc lelecgéma kecma Yesuac hénaoñiñ Lida ama areña yandaiguc kecgic ionac muru keñec. ³³ Wañu imuaru ic méñ mihicñiyec, qara imi Ainea, inéñ puriñ wamma hehe taticiguc hema keru yawuñ 8 wañec. ³⁴ Wañu Peteronéñ yomuhuc ézéyec; Ainea Yesu

Kristonéj mehiaru génzac imuac niñ yacma hehe tatacga imi genjaoc mindiñina zéyu nalé imuarunec yarec. ³⁵ Yaru Lida zéma Saron ama areña yanda igucnecnéj i hémma ewagina melemma Miñ Kewuac hagic.

Peteronéj Tabita humuc igucnec meqeliyec.

³⁶ Yope ama areña yandaiguc Yesuac tohotoho embac mén kerec, qara imi Tabita, neñañ aciguc Noniñ, wañu inéj ai hiabia sasala mema ic embac maqeqeya méra énécmiañec. ³⁷ Wañu nalé imuhucgeñ Tabita i hafi hicñimiyu humuyu qamocya naecmima ama qeria mén qacyaiguc heyec imuaru haigic heyec. ³⁸ Lida ama areña yanda imi Yope ama areña yanda hosuru tarec. Wañu Yesuac ai ic embac ieneñ Peteronéj imuaru taczac zégic nimma ic éréhéc iwaru méli érécmigic ieren kemma nalé sosola qahacnec foc hamacac niñ qesimiyoc. ³⁹ Zéyic Peteronéj yacma iriguc momacnec kenjic. Kemma kendacgic ieren ama qeria mén qacyaiguc heyec imuaru i wagiric enjic. Enjic embac malé sasala ieneñ ic iwac maréñaiguc namma siacma zari maleku Tabitanéj iniguc kecma meyacgéyec imi ézégic héñec. ⁴⁰ Wañu Peteronéj énézéyu hiñgacdacgic simiñ héima zéwelerec. Zéweleru tecgéyu qamocac muru melemma namma yomuhuc ézéyec; Tabita gi yacna zéyu kiwa héitegicma Petero hémma yacma tarec. ⁴¹ Taru Peteronéj mériaiguc késama héréyu yacma nañec. Nañu Yesuac hénaoriñ zéma embac malé unuruyu enjic Tabita qelizac imi énézéyu héñgic. ⁴² Wañu Yope ama areña yanda imuac miñina ieneñ haka imi zésaigic nimma sasala ieneñ Miñ Kewu ninzénjégic. ⁴³ Wañu Peteronéj Yopeiguc ic

mén qara Simon yañ séwéla meme iwac amaiguc ai meme sasala kerec.

10

Kua meme uña méñnéj Konelio hicñimiyec.

¹ Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc ic mén kerec, qara Konelio. Inéj yaré ic 100 ionac galenñ kerec. Wañu inéj tuñ mén Italia yaré ic tuña zéañgic imuacnec. ² Wañu inéj eneya ama taséhéra iniguc Anutuac wamma nalégina zéma usuñgina qemima ee héihéi wammima kecma ic embac maqeqeya ionac ewa biric wañ énécmima halenñ sasala hai énécmima Anutu zéwelec wammima kecañgic. ³ Kaiwe mén maria 3 kilok imuaru inéj héñu Anutuac kua meme uña méñnéj tiliñ tiliñguc hicñimima Konelio, zéma qarec. ⁴ Wañu inéj héñsosolima zénéña hiriyu zéyec; Miñ Kewu, hénia némac niñ? Zéyu zéyec; Halenña ic embac maqeqeya ionac haianzañ imi zéma zéwelecga iminéñ Anutuac muru haréyu haihakaga imi niñqelima niñgénzac. ⁵ Imuac deguc gi Yope ama areña yandaiguc ic tosara méli énécmima kemma ic mén qara Simon Petero zémimia i héihéré mimu. ⁶ Ic imi yañ séwéla meme ic, Simonac amaiguc tacyac wañanzac. Wañu ama imi kondunñ giñgiñaiguc taczac. ⁷ Kua meme uñanéñ ac imuhuc ézéma kenñu welenñ qeqe ic éréhéc zéma yaré ic sugña igucnec mén Konelio eneya méndacmima Anutu ee héihéi wammianzac i momacnec unuruyec. ⁸ Unuruma ac suruc imi wañ énécmidacma Yope amaiguc méli énécmiyu kenjic.

Miñ Kewunéj Petero tiliñ tiliñguc ézéyu héñec.

⁹ Ama siñima gianjiyu kaiweya mén kenkecma gau komoc wañu

ieney kenkecma ama imuac hosuraiguc kereŋgic. Waŋu nalé imuaru Peteronéŋ zéwelec wammaŋ zé ama qacyaiguc eŋec. ¹⁰ Waŋu inéŋ yaka niŋ humuma nene nemaŋ zé wamma énézéyu otocgo wammanec kecgic Uŋanéŋ qéléléŋgé miyec. ¹¹ Miyu héŋu kurumeŋ aŋgéyu gésé méŋ maleku ésécnec waŋgoŋa kembon qahac imi zikima naŋgéŋgic baec qahaiguc mayu héŋec. ¹² Héŋu qeriaiguc yaŋ hénagina kembon qahac hénia hénia zéma gisic zinangoc, zini mokoleŋ, zéma nei hénia hénia heyec. ¹³ Waŋu ac méŋ yomuhuc mayec; Petero, yacma unuma nena. ¹⁴ Waŋu Peteronéŋ zéyec; Miŋ Kewu, qahac téŋgéŋ! Ni ménda neneya sic saocya zéma iwawai biria méndagucnec neanzua. ¹⁵ Zéyu ac méŋ yomuhuc hicŋiyu hatac éréhéc waŋec; Iwawai Anutunéŋ zézuaczac imuac geŋ qakolayaguc ménda zéna. ¹⁶ Haka imi muŋguc hicŋiyu hatac haréwéc waŋu imuacnec gésé imi hérégic kurumeŋiguc eŋec.

¹⁷ Waŋu Petero iwawai héŋec imuac hénia imi dimuhuc zéma eŋeya ewayanéŋ nimma niŋ éréhéc waŋec. Waŋu ic tosara Konelionéŋ méli énécmiyec ieneŋ naguyaiguc namma Simonac ama niŋac qesigic. ¹⁸ Qesima qacma yomuhuc zégic; Simon Petero zémimia imi yomuaru taczac me? ¹⁹ Waŋu Petero i iwawai héŋec imuac hénia niŋ areŋgémanec keru Uŋa téréyanéŋ yomuhuc ézéyec; Niŋzaŋ, ic haréwéc haréma gi hocgéŋzu. ²⁰ I ini neŋ méli énécmiwa hazu. Imuac gi yacma hiŋgacma ewa éréhéc ménda wamma iniguc kembésémaŋ. ²¹ Zéyu Peteronéŋ ionac muru hiŋgacma zéyec; Ic hocma hazu imi ni yomi mia. Hénia némac niŋ you hazu? ²² Zéyu

zégic, Yaré ic 100 ionac galéŋgina Konelionéŋ ic solaŋa kecma Anutu ee héihéi wammianju Yuda ic ieneŋ ee héihéi wammianzu. Kua meme uŋa téréya méŋnéŋ gi iwac amaiguc héihéré gémma guac murunec ac nimmac niŋ ézéyec. ²³ Imuhuc zéyu Peteronéŋ onagiru ama tacyac waŋaŋec imuaru emma heŋic ama gianjiyu yacma iniguc keŋgic. Waŋu Yoŋe amaiguc ninzéŋ ninzéŋ dacmuna tosara ieneŋ acguc i guc momacnec keŋgic.

Peteronéŋ ic enia Konelioac amaiguc keŋec.

²⁴ Ieneŋ héniaiguc sinji méŋ hema kenkecma Kaisarea zéic alawac ama areŋa yandaiguc kereŋgic. Waŋu Konelionéŋ sac kitichéra zéma ala hiabia kecgic tosara unuruyu tocgéma mambéc kecgic. ²⁵ Peteronéŋ amaiguc eŋu Konelionéŋ iwac muru hama iwac hénayaiguc mama sicgéma mepésimiyec. ²⁶ Mepésimiyu Peteronéŋ mema yacma yomuhuc ézéyec; Yacna, ni acguc ic kecza. ²⁷ Yaru i guc ac wamma ama qeriaiguc emma iniru ic embac sasala tocgéma tacgic. ²⁸ Waŋu inéŋ ac yomuhuc hénima énézéyec; Ini nindaczu ésécnec Yuda ic méŋnéŋ ic enia méŋ ala wammima momacnec azorogic zézé seli ac logizac wammac. Waŋu Anutunéŋ ic méŋac méŋ qakola me zapi qeqeya ménda zémaŋac zé nézéyec. ²⁹ Imuac niŋ héihéré néŋgic acna waima hazua. Waŋu qesiénécmiwa, ini hénia némac niŋ héihéré néŋzu? ³⁰ Zéyu Konelionéŋ yomuhuc ézéyec; Haka yomi hicŋiyuguc bec ai meme kembon qahac tecgézac. Maria yomuhucgeŋ, maria 3 kilok imuaru amanaiguc tacma zéweleba ic méŋ malekuya lalacnéŋ kic ségéranaiguc winin-ima naŋec. ³¹ Namma yomuhuc

zéyec; Konelio, welecweleca zéma haleŋga ic embac maqeqeya ionac haianzanj iminéj Anutuara haréyu haihakaga imi niŋqelima niŋgénzac. ³² Waŋu gi Yope amaiguc ic tosara méli énécmima kemma ic ménj qara Simon Petero zéanzu i héihéré mimu. Ic imi yaŋ séwéla meme ic Simonac amaiguc tacyac waŋanzac. Waŋu ama imi kondunj giŋgiŋaiguc taczac. ³³ Imuhuc zéyu nalé sosola qahac ic tosara méli énécmiyi. Hazanj imi hiabia! Nini moczonj youmi Miŋ Kewunéj ac gézélyec imi moczonj nimbiŋ niŋac Anutuac kiwaiguc tocgéma tacziŋ.

Peteronéj Konelioac héná géséhéra ackuazéc énézélyec.

³⁴ Zéyu Peteronéj kuaya auma énézélyec; Deguc ni héla ménj niŋasarizua. Anutunéj ic neŋaŋ séwinina igucgeŋ ménda ninicma nénépsianzac. ³⁵ Ic embac baera baera keczu suggina igucnec ménjnéj ménj Anutu ee héihéi wammima haihaka solanja waŋanzu imi hia énépsimacac séha wanzu. ³⁶ Anutunéj luaeac ackuazéc imi Yesuac murunec Israelac qelihéra onac énécmiyec. Waŋu Yesu iminéj iwawai momac yandawac Miŋ Kewu wanzac. ³⁷ Yohanenéj doku naec hakawac zéauyuŋuc imuac andiaiguc Galilaia baec igucnec hénima Yuda baec séc néma iwawai hicŋiyec imi ini ninzu. ³⁸ Anutunéj Yesu Nazarete ama areŋa igucnec i Uŋa Téréya zéma kuc buŋa imi haléc ésécnec pocgémima i guc momacnec kerec, Imuac niŋ inéj lelecgéma haka hiabia wamma ic embac tosara uŋa birianéj helanzj énécmima yéwéri énécmimia imi mehiaru énécmiyec. ³⁹ Nini imi inéj Yuda ic nonac baec yanda zéma Yerusalemiguc haka waŋec imi moczonj kicninanéj hémma héipuc wanziŋ. I imi

ic héŋgeŋa wéndaraiguc qegic humuyec. ⁴⁰ Waŋu ai meme haréwéc waŋu Anutunéj meqeliyu wininiyu héŋiŋ. ⁴¹ Waŋu ic embac moczonj yanda ionaru qahac, néj humuc igucnec yaruguc héipuc ic wambiŋ zé Anutunéj becnec gési nénécmiyu i guc nene doku neyiŋ nonac muru sac wininiyec. ⁴² Anutunéj ic embac kic qeli zéma ic embac humumia zétecgé nénécmimacac niŋ ic ménj kumuyec imi Yesu imi mia zéma imuac héipuc wamma ic embac ackuazéc zéau énécmiwiŋ niŋac Yesunéj nénézélyec. ⁴³ Waŋu Anutuac tilinj tilinj ic ienej acguc iwac héipuc wamma yomuhuc zégic; Ic embac i ninzégému moczonj iwac qara niŋac kápésicgina zuac énécmimac.

Uŋa Téréyanéj ic enia ionac muru mayec.

⁴⁴ Peteronéj ac imuhuc zémanec nanju Uŋa Téréyanéj ic embac moczonj ara nimma tacgic séc qacginaiguc mayec. ⁴⁵ (45a) Mayu ninzén ninzén ic tosara séwi tasé hericheric ginaguc Peteroguc kenjic ienej Anutunéj ic enia ionac Uŋa Téréya qocgé énécmiyu ⁴⁶ enjaŋ ac waima ac méréraiguc zéma Anutu mepésigic nimma (45b) kileŋ yanda aurigic. ⁴⁷ Waŋu Peteronéj zéyec; Neŋaŋ meyiŋ ésécnec ic youmi ienej Uŋa Téréya mezu imuac mérénéj doku ménda naec énécmiwiŋ niŋac neuŋ héinénéc mimacac séc wammac? ⁴⁸ Imuhuc zéma Peteronéj Yesu Kristoac qaraiguc doku naec énécmimu niŋac énézélyec. Waŋu ic embac ienej ai meme tosara ménj iniguc tacyac wammu niŋac Petero welecmigic.

11

Peteronéj ai meyec imuac surucya zéasari énécmima Yuda ic énézélyec.

1 Yesuac Mélíméli ic tosara zéma ninzér ninzér dacmuna Yuda baec séc kecgic ienenj ic enia ienenj Anutuac ackuazéc anjéng tigic imuac suruc ninjic. 2 Imuac Peteronéj Yerusalem lilingéma enj séwi tasé hericheric ginaguc ienenj Petero mematiti wammigic. 3 Wammima yomuhuc ézégic; Gi némac ninjac ic enia ionac amaiguc emma iniguc momacnec nene nenec? 4 Zégic Peteronéj arengéma yomuhuc zéasari énécmiyec; 5 Ni Yope ama yandaiguc zéwelecma kecba Anutunéj tilinjiniguc nézéyu yomuhuc héngi; Gésé méng maleku yanda ésécnec kitiwa kemboj qahac imuaru zikima kurumenj igucnec nanjégic ségéranaiguc mayec. 6 Mayu qeriaiguc héng sosoliwa baec yanj hénagina kemboj qahacginaguc hénia hénia zéma haséng yanj zéma gisic zinangoc, zini mokolenj zéma sawawac nei hegic iniri. 7 Inicma ewa méng nimba yomuhuc nézéyec, Petero, yacma unuma nena. 8 Zéyu nejj zéyi, Minj Kewu, qahac téngéng! Ni iwawai qakolayaguc zéma iwawai zapi qeqeya imuhucya méng kuanaiguc méndagucnec haiwa hinjarec. 9 Imuhuc zéwa kurumenj igucnec ewa méng yomuhuc melenj hatac éréhécnec mayec; Iwawai Anutunéj zézuaczac imuac gejj iwawai zapi qeqeya ménda zéna. 10 Iwawai imi hicniju hatac haréwéc wanuguc imuacnec iwawai imi moczojj hérégic kurumenjiguc enec. 11 Wanju nalé sosola qahac ic haréwécnéng ama hema kecanj imuaru hama naguyaiguc nanjic. Imi mia Kaisarea zéic alawac ama arenja yanda imuarunec nuac muru méli énécmiyu hagic. 12 Hagic Uña Téréyanéng yomuhuc nézéyec; Gi ewa éréhéc ménda wamma iniguc

kembésémanj. Imuhuc zéyu ni zéma ic 6 yomi nejjawu kemma méli énécmiyec iwac amaiguc enj. 13 Enni inéng haka dimuhuc hicnijiyecc imuac surucya zéma yomuhuc nézéyec; Kua meme unj méngnéng nuac amaiguc wininima namma yomuhuc nézéyu ninj; Gi Yope amaiguc ic tosara méli énécmima kemma ic méng qara Simon, Petero zémimia i héihéré mimu. 14 Inéng hama ackuazéc énézéyu ackuazéc iminéng gi zéma hénia géséhécga moczojj képésicgina igucnec anjénggina timac. 15 Imuhuc zéyu ni ackuazéc imi hénima énézéwa Uña Téréya nejjanj muru mayec imuhucyanéng ionac muru mayec. 16 Mayu hémma Minj Kewunéng ac yomuhuc zéyec imi ninj qeliyi; Yohanenéng dokunéng naec énécmiyec, néng ini mia Uña Téréyanéng naec énécmimac. 17 Anutunéng nejjanj Minj Kewu Yesu Kristo ninzéngéyinj nalé imuaru sese nénécmiyec. Wanju inéng sese imuhucyanec ionac énécmiyec. Imuac ni dac imuhucyanéng némaciguc Anutu neuj héimiwinec. 18 Imuhuc zéyu ienenj ac imi nimma ac héténggina waima Anutu mepésima yomuhuc zégic; Ic enia ionac muru kekec memuac ewa qeri melej melenjac buja énécmiyec.

Antiokia ama arenja yandaiguc Yesuac héniorinj hicnijiyecc.

19 Stefano ninjac ununesi hicniju ic embac tosara ienenj héndéng héndéng amuma Foinike zéma Kipuro zéma Antiokia ama séc kemma ic tosara qahac, néng Yuda ic embac ionac sac ackuazéc énézégic. 20 Wanju sugginaiguc tosara Kipuro baec zéma Kirene baec igucnecnéng Antiokia ama arenja yandaiguc keremma Girik ic ionac muru acguc Minj Kewu Yesuac buja suruc hiabia énézégic. 21 Wanju Minj

Kewuac mérayanéj iniguc heyu ic embac sasalanéj ninzégéma Miñ Kewuac muru lilingéma hagic. ²² Wañu Yerusalemiguc hénáorij kecgic ienenj imuac suruc nimma Banaba méligic Antiokia ama arenja yanda imuaru keñec. ²³ Kemma Anutuac ewa hia he énécmiyu hémma ségiségi wañec. Wañu ewa siñgina yandaguc Anutuaru qékétama kecmu niñac ic embac moczoñ acnéj meseli énécmiyec. ²⁴ Banaba imi ic hiabia, wañu Uña Téréya zéma ninzéh ninzéh yanda sécgémima heyec. Imuac niñac ic embac tuñ yandanéh Miñ Kewuac muru toroqegic. ²⁵ Wañu Banabanéh Saulo mihicñimanj zé Taso ama arenja yandaiguc keñec. ²⁶ Kemma mihicñima wagiru Antiokia ama arenja yandaiguc hayoc. Hama yawuñ momacguc ekawu kecma Yesuac hénáorij mihicñi énécmima ic embac sasala ackuazéc ku énécmiyic Antiokia ama arenja yanda imuaru mia walac walac Yesuac hénáorij ionac qacma Kristoac ic zéénécmigic.

Yesuac hénáorij Yuda baeciguc ionaru soukiwa haigic keñec.

²⁷ Nalé imuaru Anutuac tilinñ tilinñ ic tosara Yerusalemnec Antiokia ama arenja yandaiguc hagic. ²⁸ Wañu ionarunec méñ qara Agabonéh Uña Téréyanéh tilingémiyu baec séc béti yanda hicñimac niñ andiawac ara énézéyec. Wañu béti yanda imi ic kewu yanda Klaudio kerec nalé imuaru hicñiyec. ²⁹ Hicñiyu Yesuac hénáorij ienenj kucgina he énécmiyec séc iwawai qutulangéma Yuda baeciguc ninzéh ninzéhac dacmuna hécgina kecgic ionaru haleñgina haigic kemmac niñ zétecgégic. ³⁰ Zétecgégic imuhucyanec haleñ imi Banaba zéma Saulo iorac méragiraiguc

haima, ninzéh ninzéhac dacmuna hécgina ionac muru haigic keñec.

12

Herodenéh Yakobo qehumuma Petero hésa amaiguc oporec.

¹ Nalé imuaru ic kewu Herodenéh hénáorij tosara ununesi énécmimanj zé méra meyacma énézéyec. ² Inéh Yohaneac dara Yakobo késama sounéh héiyu humuyec. ³ Imuhuc wañu Yuda ic ienenj haka imuac ségiségi wañgic inictegicma Petero acguc késamanj zé wañec. (Wañu haka imi saméh yisya qahac imuac kendonjiguc hicñiyec.) ⁴ Wañu nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendonj tectéyu hérémima ic embac kicginaiguc haiyu nanu ara zétecgémacac niñ hésa amaiguc oporu tarec. Taru yaré ic 16 imi tuñhéra 4 méndéh amuma galengému niñac ionac méraginaiguc oporec. ⁵ Petero hésa amaiguc galengégic heyu hénáorij ienenj iwac niñ wamma ewa qerigina hélacnéj Anutu welecmigic.

Kua meme uña méñnéj Petero hulacmiyec.

⁶ Herodenéh i wagicma hamuac niñec imuac naléya imi ama gianjiyu ducñimac. Wañu ménda gianjiyunec siñi imuaru Petero señ hésa éréhécnéh qatégit téñginñ ic éréhéc iorac sugiraiguc gauya hekerec. Keru galenñ meme ic tosara nagu séñganjenjiguc galenñ mema nanjic. ⁷ Wañu héngic Miñ Kewuac kua meme uña méñnéj wininiyu hésa ama imuac qeriaiguc asac mararanj méñnéj asariyec. Wañu kua meme uñanéj Petero maréñaiguc qema mindima zéyec; Fodac yacna. Zéyu nalé imuarunec Petero méria igucnec señ hésanéj loloma madarec. ⁸ Wañu kua meme uñanéj ézéyec; Rikunja zikima héná usuga héina

hinjaru. Imuhuc zéyu inéj imuhuc wanec. Wanu kua meme unanéj munjuc ézýec; Séwi usuga horua imi héina hinjaruguc méndac némma hana. ⁹ Zéyu Peteronéj méndacmima kejec. Wanu kua meme unanéj iwawai hélacnec wammiyec, néj ménda ninjasarima gau hénzua imuhuc zéma ninjec. ¹⁰ Wanu ierenj galenj meme ic nagu sénganjenjiguc nanjoc imi walac nanaña zéma andu nanaña orogicma keremma deminj yandawac ainj naguya ama arenja yanda wésiaiguc nanaña imuaru hayoc. Hayic nagu imi eneyaocnec anjé érécmiyu mama héna yandaiguc kejec. Kenjic kua meme unja iminénéj élanzanjenc waimima enec. ¹¹ Enju Peteronéj nininja béréngéyu yomuhuc zéyec; Deguc ni ninzua. Haka yomi hélacnec téngéj. Minj Kewunéj kua meme unjaya mélima Herodeac méria zéma ai arenj Yuda ic ionac ewa qeriginaiguc hezac imuarunec nuagicma hazac. ¹² Imuhuc ninjeticma Yohane, Mareko zémimia iwac nenjocya Mariawac amaiguc kejec. Wanu imuaru ic embac sasalanéj tocgéma zéwelec wamma tacgic. ¹³ Kemma Peteronéj naguguc qeyu welenj qeqe embac ménj qara Rodenéj ewaya ninmanj zé hosuru hayec. ¹⁴ Hama Peteroac ewaya ninjasariyec. Wanu ségiségi yandanéj ewa soho wammiyu nagu ménda auma enj usunjenc ama qeriaiguc emma Petero naguiguc hama nanzac imuhuc qacma énézýec. ¹⁵ Énézýu ienenj nimma zégic; Gi ewaga sohozac. Wanu inéj imuhuc seli qema zémanec nanju ienenj zégic; Imi iwac kua meme unjaya gezanj. ¹⁶ Wanu Peteronéj nagu imi qemanec nanju ienenj nagu auma i hémma aurigic. ¹⁷ Wanu acgina qaimac ninj

méranéj séséc wanj énécmima Minj Kewunéj hésa ama igucnec wagiru mama éréyec imuac ac suruc wanj énécmidacma ac suruc imi Yakobo zéma ninzénj ninzénjac dac munahéra énézémuac ninj énézéma ama imi waima baec ménjiguc kejec.

Minj Kewunéj Herode bakia melej miyu humuyec.

¹⁸ Ama gianjyu yaré ic ienenj Petero hocma iwawai dimuhuc hicnjimizac imi ménda ninjasarima qewelonj yanda wanjic. ¹⁹ Wanu Herodenéj hocma ménda mi-hicnjima awiawi ichéra zéqesi wanj énécmimaguc humuciguc onopocmu ninjac énézýec. Wanu Herodenéj Yuda baec waima Kaisarea baeciguc hinjacma imuaru kerec.

²⁰ Herodenéj Tiro zéma Sidon ama minjina hazéc yanda wanj énécmiyec. Wanu ama imuac minjina ienenj nene yaka ic kewu iwac murunec hicnjianzac imi mema kecangic imuac ninj ewa momac wamma ic kewu iwac muru haréma Bilasito ic kewu imuac hehe tatacya mindinjima welenj qemianjec i mebélacgé mima luae ninjac welec migic. ²¹ Wanu Herodenéj nalé meyec imi ducjyu ic kewuac maleku héima tatic edamuyaguc imuaru mama tacma ic embac ac énézýec. ²² Ic momac yanda ienenj hérianj haima yomuhuc zégic; Ewa imi icac ewa qahac, néj Anutuac ewaya. ²³ Wanu Herodenéj mepé qepési ac imi Anutuac muru ménda melej enec, imuac ninj Minj Kewuac kua meme unanéj qeyu nanecnéj kigic nalé sosola qahac humuma qahac wanec.

²⁴ Wanu Anutuac ackuazécnéj munjuc yanda yandi saima kejec. ²⁵ Wanu Banaba zéma Saulo ierenj Yerusalemiguc halenj énécmiawac ai imi metecgéma

Yohane, Mareko zémimia i wagiciric Yerusalem waima lilingéma kenjic.

13

Buŋa zéauau ai niŋac Banaba zéma Saulo méli érécmigic.

¹ Antiokia hénarini sugginaiguc Anutuac tiliŋ tiliŋ ic zéma qerriawac kiwi ic yomuhuc kecgic; Banaba, Simeon qara mén Nigere, Lukio Kirene ama igucnec, Man-aen (Ic kewu Herode i guc namu momacnec nema yandiyoc), zéma Saulo. ² Waŋu kaiwe méniguc nene zikima zéwelec wamma Miŋ Kewu mepésima kecgic Uŋa Téréyanéŋ ac yomuhuc zéyec; Banaba zéma Saulo iri ai tosara memaoc niŋ ururuyi imuac niŋ iri ai imuac gésiéércmigic. ³ Zéyu imuac nene zikima zéwelecmaŋuc méragina qacgiraiguc hai érécmima méli érécmigic.

⁴ Ic éréhéc imi Uŋa Téréyanéŋ méli érécmiyu Silukia amaiguc mékemma imuarunec zéiciguc Kipuro amaiguc kenjoc. ⁵ Kemma Salami ama areŋa yandaiguc haréma Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc Anutuac ackuazéc énézéc. Waŋu Yohanenéŋ iriguc kecma méra érécmiyec. ⁶ Konduŋ baec komoc komoc sugginaiguc qericma kemma Pafo amaiguc keremma imuaru Yuda ic séwi galeŋ Bayesu mihiŋigic. Waŋu ic imi Anutuac kua meme ic ikora. ⁷ Waŋu inéŋ Baec galeŋ mén Serigio Paulo i guc keroc. Serigio Paulo inéŋ niniŋaguc. Waŋu inéŋ Banaba zéma Saulo ururuma Anutuac ackuazéc nimmaŋ zé waŋec. ⁸ Waŋu Elima zé mimia (Imuac hénia imi séwi galeŋ.) inéŋ hazéc waŋ énécmima baec galeŋ imi ninzén ninzén andé qema kemmac niŋ seliseli wamma ézéyec. ⁹ Waŋu Saulo qara mén Paulo inéŋ Uŋa Téréyanéŋ qeria

sécgémiyu Elima imi héŋ sosolima yomuhuc zéyec; ¹⁰ Gi imi uŋa biriawac merac, iwawai dindiŋa moczoŋ yanda imuac hazécya. Ikoc zéma manam batu hénia hénia imi qerigaiguc kuaya qema hezac. Miŋ Kewuac hénia dindiŋa imi meqariŋ géanzaŋ. Haka biria imi ménda waiwésémaŋ me? ¹¹ Imuac degucguc Miŋ Kewuac mérianéŋ guyu gi kic hilic wamma nalé sura imuhucgeŋ gi kaiwe ménda hémbésémaŋ. Imuhuc zéyu nalé imuarunec doku wéséséya zéma siŋi yandanéŋ hoturumiyu mérayanéŋ mezaŋ qezaŋ wamma kenha wamma méraya mema méra mimuac niŋ waŋec. ¹² Waŋu baec galeŋ néŋ iwawai hicŋiyec imi hémma ninzénégéyec. Waŋu Miŋ Kewunéŋ imuhuc hénia kumiyu auriyec.

Paulonéŋ Pisidia Antiokia ama areŋa yandaiguc Yuda ic buŋa suruc hiabia énézéc.

¹³ Paulo zéma ichéra i guc momacnec kenha waŋgic ieneŋ Pafo ama areŋa waima zéiciguc emma Pamfilia baec Perege amaiguc kereŋgic. Waŋu baec imuaru Yohanenéŋ wai énécmima Yerusalem amaiguc lilingéma kenjoc. ¹⁴ Kenju ieneŋ Perege ama igucnec kenkecma Pisidia baec Antiokia ama areŋa yandaiguc kemma kecgic Sabata ducŋiyu tocgotocgo amaiguc emma tacgic. ¹⁵ Waŋu ieneŋ Moseac hénia ac zéma Anutuac tiliŋ tiliŋ ic ionac kiwi téréya imi oloŋgic ama imuac galeŋhéra ieneŋ ic tosara méli énécmima yomuhuc qesi énécmigic; Dacmuna hécnina, meseli nénécmimu zé ackuazéc mén nimma kecziuguc zégic niŋni. ¹⁶ Waŋu Paulonéŋ yacma méranéŋ séséc wamma yomuhuc énézéc; Israel ic zéma ic embac Anutu ee héihéi wammianzu ini ackuazéc zéwa niŋgic. ¹⁷ Israel ic neŋaŋ

Anutunéh esaṅambéc hécnina gési énécmiyec. Ieneṅ Izipte baeciguc ic kian kecgic, néṅ Anutunéh eegina héima kuha yandanéh onagicma hayec. ¹⁸ Zéléh baeciguc yawuṅ 40 imuac séc hakagina biria hémma bisiqatéh waṅ énécmima kecaṅec. ¹⁹ Waṅu Kanaan baeciguc kisic areṅ yanda 7 unuhumuma ionac baec imi onac buṅa zéma wai énécmiyec. ²⁰ (Moczoṅ toroqema zéwa yawuṅ 450 séc ic kian kecgic.) Imi tegéyu zémindiṅ mindiṅi ic énécmiyu keṅ kecma Anutuac tilih tilih ic Samuelac naléya hayec. ²¹ Waṅu ic kewu niṅac welecgic Anutunéh Benzaminac qelihéra ionarunec Kisiac naṅa Saulo énécmiyu inéh yawuṅ 40 imuac séc galengé énécmiyec. ²² Waṅu i auma Dawidi ic kewugina kumu énécmima iwac ac yomuhuc zéyec; Ni Yesi naṅa Dawidi mihicṅiwa ewana kuneh yanda hemizac. Inéh mia ewa siṅna tohoma iwawai moczoṅ meselimac. ²³ Waṅu Anutunéh ac zikiyec séc Dawidi iwac qelihéra ionarunec Israel ic neṅaṅaru aṅgéh titi ic Yesu méliyu hayec. ²⁴ Waṅu Yesunéh sucninaiguc hicṅi asarimacac niṅ walac Yohanenéh ewa melenṅac doku naec haka imi Israel ic embac momac yanda zéau nénécmiyec. ²⁵ Yohane i héna zémiyec séc titecgéma ic embac yomuhuc énézéyec; Ini nuac méré zéma ninzu? Ni Kristo qahac, néṅ andénaiguc hama keczac iminéṅ imi mia wanṅac. Nidac imuhucyanéh héna usuyawac hésaya hulacmaṅac séc qahac.

²⁶ Dac munahécna, Abarahamac qelihéra zéma ic embac Anutu ee héihéi wammianzu ini ac yomuac niṅic; Aṅgéh titiac gezac qézéh ac yomi nonac muru haiyu hayec. ²⁷ Yerusalem imuac ic embachéra zéma ionac galenṅ hécgina eneh Yesu zéma Anutuac tilih tilih ic

ionac ackuazéc Sabata nalé séc oloṅ niṅanzu imuac hénia imi ménda niṅasarigic. Hénia imuac niṅac Yesuac zéma késpedesraguc zétecgégic Anutuac tilih tilih ic ionac ackuazéc imi hélaṅuc waṅec. ²⁸ Ieneṅ késpedesira humucac sécyá ménda mihicṅigic, néṅ tinduc qehumumac niṅac Pilato welecmigic. ²⁹ Imuhuc wamma kiwi téréyaiguc iwac niṅ ogic hezac imi moczoṅ wammidacgic. Imuac andéyaiguc ic igucnec metecgéma hoc kifanaiguc haigic. ³⁰ Waṅu Anutunéh humumia suggina igucnec i meqeliyec. ³¹ Meqeliyu inéh ic embac sasala Galilaia baec igucnec Yerusalem keṅic ionac muru ai meme sasala hicṅi énécmiyec. Hicṅi énécmiyu ieneṅ ic embac ionac muru iwac héipuc ic wamma keczu. ³² Nini acguc zikiziki ac esaṅambéc hécnina énécmiyec imuac zéau énécmiziṅ. ³³ Imi mia Anutunéh Yesu meyaru sisipac ac iminéṅ qelihécgina neṅaṅaru hélaṅuc wanṅac. Imuac mia kiwi téréya Legic lépaya éréhéc imuaru ac yomuhuc ogic hezac; Gi imi nuac Naṅna. Neṅ degucmi mihicṅigéni. ³⁴ Waṅu Anutunéh Yesu meqeliyu yaru andiaiguc muṅguc ménda houmacac niṅ imuac ara yomuhuc zéyec; Ni sisipac ac téréya Dawidiac muru meyi imi meseli énécmimanṅ. ³⁵ Imuac Legic lépaya méniguc ac yomuhuc hezac; Gi icga téréya ménda waina houmac. ³⁶ Waṅu Dawidinéh naléyaiguc Anutuac ewa siṅ tohoma ai metecgéma gau seli heyu esaṅambéc héra ionac muru toroqema haigic houyec. ³⁷ Waṅu ménṅ Anutunéh meqeliyec iminéṅ ménda houyec. ³⁸ Imuac niṅac iwac murunec késpedesic waiwaiac buṅ suruc hiabia imi zéauénécmiyu ninzu imi niṅasarimu. ³⁹ Moseac héna acnéṅ

képésic momac yanda imuarunec ménda mesolaŋi énécmiyec. Waŋu Yesuac niŋ wamma ninzénégégic séc yéwéria moczoŋ yanda igucnec metecgé énécmima képésicgina qahac zéénécmimac. ⁴⁰ Imuac niŋ Anutuac tiliŋ tiliŋ ic ionac ackuazéc zéráguc yomuhucyanéŋ onaru hélaguc ménda wammacac niŋ galeŋ memu. ⁴¹ Ni onac naléginaiŋic iwawai ménŋ memaŋ. Waŋu iwawai imi hémma énézégic ninzénégémuac séc qahac imuhucya. O! zédesi ic ini héŋqacgéma humuqai wammu.

⁴² Zéyu tecgéyu Paulo zéma Banaba tocgotocgo ama igucnec mamananec naŋu ic eneŋ Sabata oumuac acguc ackuazéc imi nénézému zéma zégic. ⁴³ Waŋu hénaroiŋ imi héndéŋ amuma madacgic kecma Yuda ic sasala zéma ic embac tosara Anutu ee héihéi wammima Yuda ic ionac hénaiŋic toroqegic ieneŋ sasala Paulo zéma Banaba méndac érécmigic iniguc ac zéma Anutuac ewa hiaiguc kecmu niŋ meseli énécmiyoc.

⁴⁴ Waŋu Sabata muŋguc ducŋiyu ama imuac miŋina moczoŋ yanda Anutuac ackuazéc imi nimbiŋ zéma hadacgic. ⁴⁵ Hagiŋc Yuda ic ieneŋ inicgic nimbupuc kuaya qeénécmiyu Paulo ac mematiti wammima zébiri migic. ⁴⁶ Imuhuc waŋgic Paulo zéma Banaba iereŋ kicginaiguc zénéŋgira ménda hiriyu yomuhuc énézényoc; Anutuac ackuazéc imi walac Yuda ic onac muru énéc énézényawac hezac, néŋ eŋaoc niŋgic ini kekec hémbénaŋa imuac buŋa wammuc séc qahac waŋu waizu. Imuac niŋ wai énécmima baera baera ic embac ionaru kembic. ⁴⁷ Imuac mia Miŋ Kewunéŋ yomuhuc zénéérécmiyec; Neŋ baec teteŋgia séc ic embac ionac aŋgéŋ titi niŋac iri ic enia ionac

asacmararaŋ kumu érécmizua. ⁴⁸ Imuhuc zéyic ic enia ieneŋ moczoŋ ac imi nimma ségiségi wamma Miŋ Kewuac ackuazéc ee héihéi wammigic. Waŋu kekec teteŋgia qahac imuac buŋa wammu niŋ gési énécmiyec séc ninzégégic. ⁴⁹ Waŋu Miŋ Kewuac ackuazécnéŋ baec imuhucgeŋ saima keŋec. ⁵⁰ Waŋu Yuda ic ieneŋ Paulo zéma Banaba urunesi waŋ érécmimu niŋac embac eŋeŋagina tosara Anutu ee héihéi wammiaŋgic ini zéma ama imuac ic kunéŋ ini hinocgé énécmigic baec imuacnec nesi érécmigic keŋoc. ⁵¹ Kemma ic iereŋ hémma hénia niŋ asarimu niŋ sésécya wamma hénia titigiraiguc seitotoŋa qeyic mayuguc Ikonion ama areŋa yandaiguc keŋoc. ⁵² Keŋic Yesuac ai ic embac baec imuaru hiŋgigic ieneŋ ewa hia zéma Uŋa Téréyanéŋ sécgé énécmiyec.

14

Ikonion ama areŋa yandaiguc ackuazéc zéyoc.

¹ Waŋu Ikonion ama areŋa yandaiguc Yuda ic onac tocgotocgo amaiguc emma ackuazéc imuhucyanec zéyic Yuda ic zéma Girik ic sasalanéŋ Yesu ninzénégégic. ² Waŋu Yuda ic tosara ackuazéc ménda tohogic ieneŋ ic enia tosara néndéŋ énécmigic ninzénŋ ninzénŋac dacmuna nimbiri énécmigic. ³ Imuac niŋ nalé horua tocgotocgo ama imuaru kecma Miŋ Kewuaru héima ackuazéc zénéŋgira ménda hiriyu zéauyoc. Zéauic Miŋ Kewunéŋ séséc baec icnéŋ ménda memeya zéma kiwi welic welicgia hénia héniya méragiranéŋ memaoc niŋ nangé érécmima ackuazéc eŋeya ewa hiawac nénécmimia imi measariyec. ⁴ Waŋu ama yanda imuac ic embac ieneŋ méndéŋ amuma tosara Yuda

ic iniguc, tosara Yesuac Mélíméli ic iniguc kecgic. ⁵ Waŋu ic enia zéma Yuda ic ieneŋ galeŋ hécginaŋuc zébiri érécmima hocnéŋ uruwiŋ zé usuŋec harégic. ⁶ Harégic niŋtecgicma néŋgacma Likaonia baec Listera ama areŋa yanda yanda zéma Debe ama areŋa yanda zéma ama areŋa tosara lelecgéma heyec imuaru keŋoc. ⁷ Kemma imuaru buŋa suruc hiabia énézéc.

Lisitera ama areŋa yandaiguc Paulo zéma Banaba iorac niŋ Anutu zéérécmigic.

⁸ Waŋu Listera ama areŋa yandaiguc ic ménŋ neŋgocac héri qeria igucnec hena éréhécyá séléc sélécgia hicŋima hena keŋhaya qahac tacaneŋ. ⁹ Waŋu Paulonéŋ ackuazéc zéyu nimma taru hénsosolima iwaru ninzéhŋ ninzéhŋ hafiya mehiaru mimacac séc hemizac imi niŋtegiŋec. ¹⁰ Niŋtegiŋecma ac kucnec zéma yomuhuc ézéc; Gi hénaganéhŋ tima héŋgeŋnec yacma nanna. Imuhuc zéyu inéhŋ técgéma yacma keŋha waŋec. ¹¹ Waŋu ic tuŋ yanda ieneŋ Paulonéhŋ ai meyec imi hémma kuagina séc Likonia acginaiguc yomuhuc zégic; Anutu iereŋ ic séwiguc wamma sucni-naiguc mama hazaoc. ¹² Waŋu ieneŋ Banaba i Zeusi zémima Paulo i ac galeŋ kerec imuac niŋ Hereme zémigic. ¹³ Waŋu ama yanda imuac séŋgaŋgeŋiguc anutu Zeusi ac ocmuŋ tarec. Taru imuac hofac oo icnéŋ burumakao zéma iwawai zuria mema ama areŋ yandawac nagu yandaiguc hama ic embac iniguc lémbaŋ owiŋ zé waŋgic. ¹⁴ Waŋu Yesuac Mélíméli ic éréhé c Banaba zéma Paulo iereŋ nimma malekugira muzurac gémaguc tuŋ yanda suginaiguc usuŋec kemma qacma yomuhuc énézéc; ¹⁵ Ic mandac, ini némac niŋ haka imuhucya wanzu? Niri

imi ini éséc icnec. Nereŋ imi ini iwawai héla qahac imuhucya waima Anutu baec kurumeŋ zéma iwawai moczoŋ imuac qerigi-raiguc hezac imi zéyu hicŋiyec i imi hénihéniaya zéma tetecgiaya qahac kecaŋzac iwac muru liliŋgéma hamuac niŋ ackuazéc imi énézéc. ¹⁶ Anutunéhŋ becne c baec séc ic embac wai énécmiyu eŋaŋ hénagina méndacma keŋha waŋaŋgic. ¹⁷ Waŋu eŋeya hénia imi ménda zéauyu asariyec me? Qahacgucnec. Héla c nec zéasari énécmiyec. Inéhŋ kia kaiwe énécmima héla memeyawac naléya meénécmima, goi héihéi énéczéyu héŋaŋgic. Waŋu nene yaka sasala mihiŋi énécmima ségiségi yanda ewa qeriginaiguc tiénécmiyec. ¹⁸ Iereŋ ac imuhuc zéma ai yanda mema qetali énécmiyic lémbaŋ oérécmimiawac ai imi waigic.

Paulo hocnéŋ héigic.

¹⁹ Imuhuc wamma kerac Antiokia ama areŋa yanda zéma Ikonion ama areŋa yanda imuacnec Yuda ic ieneŋ haréma ic embac énépésima Paulo hocnéŋ héigic. Héima niŋgic humuyec éséc nec waŋu ama yanda séŋgaŋgeŋiguc héréma kemma gilic. ²⁰ Waŋu Yesuac ai ic ieneŋ keremma lelecgéma naŋgic imuarunec inéhŋ yacma muŋguc ama yandaiguc keremma heyec. Heyu ama gianaŋyu Banaba i guc Debe ama yandaiguc keŋoc.

²¹ Ama yanda imuaru buŋa suruc hiabia imi zéyic ic sasalanéhŋ Yesuac tohotoho ic waŋgic. Waŋu imuarunec muŋguc liliŋgéma Lisitera zéma Ikonion zéma Antiokia ama areŋa yandaiguc keŋoc. ²² Yesuac henaoriŋ ninzéhŋ ninzéhŋ niŋselima kecmu zéma meseli énécmima yomuhuc zéyoc; Anutu ac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc kerembihŋ zé neŋaŋ

zéra béra kileŋ yanda mihicŋiwŋ. ²³ Zéyu tecgéyu hénaorŋ tuŋa tuŋa séc galeŋhécgina mihicŋi énécmima nene zíkima zéwelecma ninzéh ninzéh minjina Miŋ Kewuac muru onoporoc. ²⁴ Waŋu Pisidia baec qericma keŋkecma Pamfilia baeciguc kereŋoc. ²⁵ Keremma Perege amaiguc buŋa suruc énézéma Atalia amaiguc hiŋgaroc. ²⁶ Imuarunec zéiciguc emma keŋkecma Antiokia ama areŋa yandaiguc kereŋoc. Ama imuaru mia becnecc doku naec ieneŋ Anutuac ewa hiaiguc ai ic éréhéc imi oropocgic. ²⁷ Keremma hénaorŋ tocco énécmima Anutunéh nanŋé érécmiyu ai meyc ic enia ionac nagu auénécmiyec imuac ac surucya moczoŋ waŋ énécmiyoc. ²⁸ Waŋu imuaru Yesuac hénaorŋ iniguc nalé horua keroc.

15

Paulo zéma Banaba iereŋ ac em-inimbŋ zé Yerusalem enoc.

¹ Yuda baec igucnec ic tosara Antiokia ama areŋa yandaiguc mama hama ackuazéc ku énécmima yomuhuc zégic; Ini Moseac haka tohoma séwi taségina ménda hericmuiguc aŋgégina ménda timac. ² Imuhuc zégic Paulo zéma Banaba iereŋ iniguc zéer zéma wamma qegetali yanda waŋgic. Waŋkecma yomuhuc acgina zíkima zégic; Paulo zéma Banaba iereŋ ic tosara ionarunec iniguc enawu Yesuac Mélíméli ic zéma galeŋ tosara Yerusalem keczu ionac muru zézé qesiqesi ac imi mema kemmu. ³ Imuhuc zéma hénaorŋ ieneŋ méli énécmigic keŋgic. Kemma Foinike zéma Samaria baec qericma kemma ic enia sasalanéh ewa qerigina melenŋic imuac suruc ninzéh ninzéh dacmuna énézégic. Zégic ninŋic ionaru ewa hia kunerŋ yanda hicŋiyec. ⁴ Waŋu keŋkecma

Yerusalem kereŋgic hénaorŋ héra zéma Yesuac Mélíméli ic zéma galeŋhéra ieneŋ zézé ségiségi waŋ énécmigic. Waŋu Anutunéh iniguc ai meyec imuac ac suruc moczoŋ waŋ énécmigic. ⁵ Waŋu ninzéh ninzéh dac muna tosara Farisaio tuŋ ionarunecnéŋ yomuhuc ninzéhngéma zégic; Ic enia ionac séwi taségina hericma Moseac héna ac tohomuac niŋ ku énécmiwŋnac hezac.

Peteronéh ac énézéyec.

⁶ Zégic Yesuac Mélíméli ic zéma galeŋ ieneŋ imuac ara zéwiŋ zéma enacnec tocgégic. ⁷ Tocgéma ac sasala zézé qesiqesi waŋkecgicguc Peteronéh yacma yomuhuc énézéyec; Dac munahécna ini ninzu ésécnec Anutunéh ic enia ieneŋ nuac kuana igucnec ackuazéc imi nimma ninzéhngému niŋac becarunec sucnina igucnec ni gésinéyec. ⁸ Waŋu qeri héhéŋ Anutunéh Yuda neŋaŋ niŋ waŋ nénécmiyec ésécnec ic enia ionac acguc Ūŋa Téréya énécmima énépésiyec imi measari nénécmiyec. ⁹ Inéh ninzéh ninzéhnginanéh qerigina zuacénécmiyu ini zéma nini neŋac neŋac qahac wanzac. ¹⁰ Imuac ini némac niŋac iwawai réwéria esaŋambéc hécnina zéma neŋaoc huabipianziŋ imi Yesuac hénaorŋ ionac qacginaiguc haima Anutu batocgéwiŋ zé wanzu? ¹¹ Nini zéma ic enia ini momacnec Miŋ Kewu Yesuac ewa hiawac aŋgéhina tiyu kecziŋ imi ni ninzéhngézua.

¹² Waŋu tocgégic ieneŋ acgina qaima eŋ tacma Banaba zéma Paulo iereŋ Anutunéh nanŋé érécmima ic enia ionac sucginaiguc séséc ai zéma iwawai welic welicgia meyec imuac suruc waŋ énécmiyic nindacgic. ¹³ Énézéyic tecgéyu Yakobonéh

ac yomuhuc énézéyec; Dac munahéna acna zéwa ninjic, ¹⁴ Walac Anutunéj ic enia eneya buñahéra wammu ninac dimuhuc winini énécmiyec imi Simeonnéj nénézéyec. ¹⁵ Anutuac tilin tilin ic ionac ackuazécnéj ai imi yomuhuc zéma nanjézac; ¹⁶⁻¹⁷ Ic munduñá tosara, ic enia nuac qac buñanaguc zéénécmimia imi moczonj Minj Kewu qac hoc wammimuac ninj neñ bianjuc lilingéma hama Dawidiac ama zénzénjia, ama sauha muñguc meyacéma héi qelimanj. ¹⁸ Minj Kewu iwawai imuhucya moczonj nénézéyu baec yomuac naléya hama keñec imuac suraiguc baec ic neñáñ héñgicac héñanzin inéj mia ac imuhuc zézac; ¹⁹ Imuac ninj ni yomuhuc ninjésima zézua; Ic enia Anutuac muru lilingéma hahaya ionac iwawai réwéria ménda énécmiwinj. ²⁰⁻²¹ Moseac héna ac imi becarunec ama yanda séc zéaugic ninjanzu. Wañu Sabata séc togotocgo amaya amayaiguc oloñgic ninjanzu imuac ninj ieneñ nemu me imuac irehawac buñá haihaiya imi zéma kaisero ai zéma yanj déméña miñgicéma qehumugic imi zéma sac imi waima lakec kecmu imuac sac kiwi oma énécmiwinj iminéñ hia wammac.

*Yerusalemnec kiwi haigic
baec séc keñec.*

²² Wañu Yesuac Mélíméli ic zéma galenj zéma hénaorinj momac yanda ieneñ sugina igucnec ic éréhéç Paulo zéma Banaba iriguc Antiokia ama areña yandaiguc méli énécmigic kemmu ninj acgina zikima ninzénj ninzénj dacmuna ionac galenj Yuda Basaba zémimia imi zéma Sila gésiérecmigic. ²³ Wañu kiwi imi yomuhuc oma méraginaiguc haigic; Dac muna hécgina keczinj Yesuac Mélíméli ic zéma galenj tosara

nini ninzénj ninzénj dacmuna hécnina baec méñ Antiokia ama areña yanda zéma Siria ama yanda zéma Kilikia baeciguc keczu baec méñunec dacmuna ini zézé ségiségi wañ énécmima kiwi yomi hai énécmizinj. ²⁴ Sucnina igucnec ic tosanenéj acnina ménda mema enj onaru hama ac énézéma qeri yéwéri meénécmigic imuhuc zégic ninjinj. ²⁵ (25a) Wañu nini ic éréhéç imi gési érécmima ala téngénj éréhécnina Banaba zéma Paulo, ²⁶ Minj Kewunina Yesu Kristo iwac ninj wamma kekecgira waiyoc (25b) iriguc momacnec méli énécmiwinj zé ewa momac wanjinj. ²⁷ Héña imuac ninj nini Yuda zéma Sila méli érecmini hama kuagiranéñ kiwi yomuac héipuc wamma énézémaoc. ²⁸ Uña Téréya zéma nini iwawai tosara qahac, néñ iwawai kilenjac memeyawac séc yomi sac hai énécmiwinj ninjac ewa momac wanjinj. ²⁹ Nemu me imuac irehawac buñá haihaiya imi zéma sac zéma kaisero zéma yanj déméña miñgicéma qehumugic imi waima imuacnec lakec kecmu. Ini iwawai imuacnec hia lakec kecmuac séc zéma ninzénjézinj. Yaizézé wañ énécmima imdacmi sac oénécmizinj.

³⁰ Haigic ieneñ kiwi imi mema wai énécmima mekemma Antiokia ama areña yandaiguc keremma hénaorinj tocco énécmima kiwi imi énécmigic. ³¹ Énécmigic meme seli ac oma énécmigic imuac oloñ ninj wamma ségiségi wanjic. ³² Wañu Yuda zéma Sila ieneñ acguc Anutuac tilin tilin ic keroc imuac ninj ac sasala zéma meseli énécmiyoc. ³³ Wañu ieneñ nalé tosara iniguc kericguc ninzénj ninzénj dac muna ieneñ luae ac érezéma oropocgic keñoc. Kemma méli érecmigic ionaru lilingéma keñoc. ³⁴ (Ménda hezac.)

*Paulo zéma Banaba ierenj
méndénj amuyoc.*

³⁵ Paulo zéma Banaba ierenj Antioxia ama arenja yandaiguc toroqema kecma ic tosara iniguc momacnec Miñ Kewuac ackuazéc ku énécmima zéaugic. ³⁶ Ai meme tosara hama kenju Paulonénj Banaba yomuhuc ézéyec; Nekaoc ama yanda tosara becneq Miñ Kewuac ackuazéc zéauyic imuaru muñguc liliñgéma kemma ninzénj ninzénj dacmuna hécnina inicma dimuhuc keczu imi hémbiñ. ³⁷ Zéyu Banabanénj Yohane Mareko zémimia i wagiric enjawu momacnec kemmu niñ wañec. ³⁸ Wañu Marekonénj becneq Pamfilia baeciguc wai érécmima ménda toroqema ai meyec. Imuac niñ Paulonénj wagicma kemmac niñ niñu ménda sécgéyec. ³⁹ Wañu Banabaguc zéqeqetali yanda wañkecma méndénj amuyoc. Méndemma Banabanénj Mareko wagicma zéic késama Kipuro amaiguc kenjoc. ⁴⁰ Wañu Paulonénj Sila megésiyyu ninzénj ninzénj dacmuna ienenj mériañ ac ézéma Miñ Kewuac ewa hiaiguc oropocgic kenjoc. ⁴¹ Kemma Siria zéma Kilikia baec qericma kemma Yesuac hénarorin meseli énécmiyec.

16

*Timoteonénj Paulo zéma Sila
ioraru toroqeyec.*

¹ Paulonénj kenkecma Debe zéma Lisitera ama arenja yandaiguc kereñec. Wañu Lisitera ama arenja yanda imuaru Yesuac tohotoho ic méñ kerec qara imi Timoteo. I neñgocya imi Yuda embac, nénj ninzénj ninzénj embac wañec. Wañu mañgocya imi Girik ic. ² Lisitera zéma Ikonion ama arenja yanda igucnec ninzénj ninzénj dac muna ienenj Timoteoac eeya héigic. ³ Wañu imuaru Yuda ic kemma kecgiç

ienenj iwac mañgocya imi Girik ic imi nindacgic. Imuac niñ Paulonénj i wagicma kemmanj zé wamma iwac séwélaiguc séwi tasé hericheric haka wammiyec. ⁴ Wañu ama arenja kunerj kunerj séc lelecgéma Yesuac Mélíméli ic zéma galenj enenj Yerusalemiguc ac zikima hénac ac mema ogic imi tohomu niñac énécmiyoc. ⁵ Imuhuc wamma ai meyc hénarorin ienenj ninzénj ninzénjgina seligiyyu kucgina mema kaiweya kaiweya zanñgégina toroqema kenjoc.

*Paulonénj Makedonia ic méñnéñ
tilinñ tilinñiguc wininiyyu héñec.*

⁶ Wañu Uña Téréyanénj Asia baeciguc ackuazéc ménda zéamuac niñ énézéyu Firigia zéma Galatia baec orogicma kenjic. ⁷ Kenkecma Misia baec giñgiñiguc keremma Bitinia baeciguc kerembiñ zégic Yesuac Uñanénj imuhucyanec oaec ménda zéénécmiyec. ⁸ Imuac ienenj Misia baec giñgiñanec kenkecma Troa amaiguc mekenjic. ⁹ Sinjiyaiguc Paulonénj tilinñ tilinñiguc héñu Makedonia ic méñnéñ iwaru wininima namma welecma yomuhuc zéyec; Gi doku qericma kondunñ néwécgeñ Makedonia baeciguc hama méra nénécmiwésémañ. ¹⁰ Paulonénj tilinñtilinñiguc séséc hémma zéyu, Anutunénj ionac buña suruc hiabia énézéwinñ niñ nénézézac zéma ninzénjgéma nalé sosola qahac kondunñ qericma Makedonia kembiñ niñac zérénj qérénj wañiñ.

Maleku meme embac Lidia.

¹¹ Zéiciguc emma Troa ama arenja yanda imi waima qericma didiñanec kemma Samotera kondunñ baec komociguc kereñiñ. Ama gianjiyyu imuacnec kenkecma Neapoli ama arenja yandaiguc kereñiñ. ¹² Imuaru zéic igucnec

mama kenkecma Filipai ama areña yandaiguc kereñij. Filipai imi Makedonia imuac ama areña yanda tosara onogicma kunenjinga wawaña. Roma ic eneñ ama areña yanda imi aňgéh tima galenģéma kecgic. Wañu ama areña yanda imuaru ai meme tosara kerij. ¹³ Sabata ducñiyu ama areñ imuac nagu yanda sénganģenģiguc doku méh heyec imuaru zéwelec welecac tatarawac séc méh hezac me qahac imi hémbinģ zéma kenģij. Kemma imuaru tacma embac tocgoma tacģic ionac ackuazéc énézéij. ¹⁴ Wañu niģic ionac sugcina igucnec embac méh qara Lidia kerec. I imi maleku qouc qoucģia meme embac. Wañu Tiatira ama yanda igucnec. Inéñ Anutu ehéihéi wammianģec. Wañu Miñ Kewunéñ qeria mebéréngéyu ackuazéc Paulonéñ zéyec imuac wamma niģec. ¹⁵ Wañu eneña zéma hena géséhéra moczon doku naec énécmiñ nále imuaru inéñ amayaiguc héihéré nénécmima yomuhuc zéyec; Eneñ mia nuac niģic niñzéh niñzéh embac wamma Miñ Kewuac qeriaiguc keczaiguc hama nuac amaiguc tacyac wammu.

Paulo zéma Sila hésa amaiguc oropocģic.

¹⁶ Nále méñu zéwelec welecac kawéiguc kembinģ zé kenkecni welenģ qeģe embac méh kuwicyagucnéñ mihicñi nénécmiyec. Embac imi bianģac ac zéénécmima miñhéra ionac soukiwa sasala mihicñi énécmianģec. ¹⁷ Wañu inéñ mia Paulo zéma nini méndac nénécmima ac qacma yomuhuc zéyec; Ic yominéñ Anutu eneña yanda iwac welenģ qeģehéra kecma aňgéh titiac hena zéau énécmianģu. ¹⁸ Kaiweya kaiweya imuhuc wañ nénécmima keru ai meme sasala tecģéyec. Paulonéñ

niñu aiya kilenģ yanda héricmiyu lilingéma kuwic yomuhuc ézéyec; Ni Yesu Kristoac qaraiguc gézézu, embac iwac qeria igucnec éréma kenna. Imuhuc zéyu imuarunec éréma kenģec. ¹⁹ Wañu welenģ qeģe embac iwac miñhéra ieneñ soukiwa hia mihicñimuac séc qahac wañec imi héñteģicma Paulo zéma Sila érépésima galenģ mihicñi énécmiwiñ zé nénngémba somberģiguc héré érécmima kenģic. ²⁰ Galenģ ionacmuru héré érécmima yomuhuc zéģic; Iereñ Yuda icnéñ amaninaiguc hama mebiri nénécmiyic qewelonģ yanda mihicñizij. ²¹ Wañu haka méréra Roma ic neña ménda wamma mema kekera imuac mia nénézézao. ²² Wañu ic tunģ yanda nanģic ieneñ nanģé amuma momacnec hazéc ac wañ érécmiģic galenģ ieneñ séwi usugira hetec qetecģéma hihilocnéñ urumu niñac énézégic. ²³ Zéģic ieneñ hihilocnéñ kilenģ yanda urumaguc hésa amaiguc oropocma nagu meselima hiabianec awima nammac niñ galenģ meme ic ézégic. ²⁴ Ézégic nimma hésa ama qeria méh suraiguc taczac imuaru oropocma hénagira ic kemaña dépañ yanda éréhéc imuac namuñaguc qatéyu kilanziyu heyoc.

Hésa ama galenģ meme ic doku naec miyec.

²⁵ Siñiya namuñaguc Paulo zéma Sila iereñ Anutu legic héima zéwelec welec wammiyic hésa ic tosananeñ imi niģic. ²⁶ Wañu élanzanģec nañ yanda geri-wagucnéñ mema hésa amawac hénia mehriyu hésa amawac naguya moczon aňgedarec. Wañu ic momac yanda señ hésagina loloma madarec. ²⁷ Wañu galenģ meme icnéñ gau igucnec niñqelima héñu nagu aňģéma nandaru hésa ic néngacdaczu imuhuc zéma nimma souya héréma eumanģ

zé wañec. ²⁸ Imuhuc wamman zéyu Paulonéj qacma zéyec; Séwiga ménda mebirina nini moczoñ you tacziñ. ²⁹ Wañu galenj meme icnéj kifa niñac qacma emma zénéja hiriyu Paulo zéma Sila iorac wéségiraiguc siggé érécmiyec. ³⁰ Wañu oragicma éréma qesiércmima zéyec; Ic kewu éréhcna ni dimuhuc wamba Anutunéj añgérna timac? ³¹ Zéyu ierenj yomuhuc ézézoc; Miñ Kewu Yesu ninzégéna gi zéma héná géséhécgá añgégina timac. ³² Wañu ierenj i zéma héná géséhéra Miñ Kewuac ackuazéc énézézoc. ³³ Énézézéyc galenj meme icnéj siñj imuaru nalé sosola qahac oragicma wizigira hicñiyec imi zuac érécmiyec. Wañu nalé sosola qahac eñeya zéma héná géséhéra doku naec énécmiyoc. ³⁴ Wañu i eñeyaoc ama qeriaiguc oropocma nene hai érécmiyec. Wañu i zéma hénágéséhéra moczoñ hama Anutu ninzégégic imuac niñ ségiségi yanda wañec.

³⁵ Ama gianjiyu galenj ienenj ai ic tosara méli énécmigic hama yomuhuc ézégic; Ic éréhc imi hulac érécmína. ³⁶ Zégic galenj meme icnéj nimma Paulo yomuhuc ézézoc; Galenj éréhcna ienenj ai ic tosara méli énécmigic hama hulac érécmína zézu imuac iri ewa bénzérj nimma kemmaoc. ³⁷ Zéyu Paulonéj yomuhuc ézézoc; Niri Roma ic kecziç wañu kápésicnina ménda zétecgéma ic tuñ yanda kicginaiguc eñ nuruma hésa amaiguc noropocgic. Wañu deguc élérj méli nérécmiwiñ zé wanzu? Imuhuc qahac, eñaoc hama noragicgic kembinj. ³⁸ Wañu ai ic ienenj lilingéma kemma galenj énézégic. Énézégic ienenj ic éréhc imi Roma ic wanzaoc imi niñasarima aurigic. ³⁹ Aurima ic éréhc mebélacgé érécmiwiñ

zé iorac muru hama hésa ama igucnec oragicma éréma ama arenja yanda imi waima kemmaoc niñ ézézégic. ⁴⁰ Wañu ierenj hésa ama igucnec éréma duñja Lidia iwac amaiguc kemma imuaru Yesuac ninzérj ninzérj dac muna inicma meseli énécmimaguc ama yanda imi waima keñoc.

17

Paulo zéma Sila ierenj Tesalonika ama arenja yandaiguc keñoc.

¹ Wañu Paulo zéma Sila ierenj Amfipoli zéma Apolonia ama arenja yanda orogicma Tesalonika ama arenja yandaiguc kereñoc. Wañu imuaru Yuda ic onac toçgotocgo ama ménj tarec. ² Wañu Paulonéj hakaya méndacma toçgotocgo amaiguc emma Sabata haréwéc séc iniguc kiwi téréya olomma eminiñgic. ³ Imuhuc wamma hénia zéasarima héipuc wamma yomuhuc zéyec; Kristo i qenzenj manzerj qema humuma humuc igucnec yacmac niñac kiwi téréyaiguc ogic hezac. Wañu ni énézéanzua Yesu iminéj Kristo wanzac. ⁴ Zéyu sugginaiguc tosara zéma Girik ic tuñ yanda Anutu ehéhiéi wammianjic imi enej zéma embac eñerja éréhcðac qahac, néj sasala momacnec ninzégéma Paulo zéma Sila iorac muru toroqegic. ⁵ Wañu Yuda ic enej nimbupuc niñ érécmima nénnagémba somberñiguc kemma kaiçziliwerj ic tosara onagicma tuñginaguc wamma hénima ama arenja yanda qeriaiguc qeweloñ yanda wañgic. Wañu Paulo zéma Sila mihicñi érécmima ic embac sugginaiguc héréma kemma oropocbiñ zé Yasonac amaiguc usuñnec keñgic. ⁶ Wañu ménda mihicñi érécmigic. Imuac niñ Yason zéma ninzérj ninzérj dacmuna tosara énépésima unuruma ama galenj ionac wéséginaiguc

kemma qacma zégic; Baera baera ic embac ionac qerigina mesoho énécmianzaoc imi eren mia nonac muru hayoc. ⁷ Hayic Yasonnéh héihéré érécmiyecac érécmima keczac. Ienené Roma ic kewuac ac logima Ic kewu méné keczac, imi mia Yesu zéanzaoc. ⁸ Zéyic ama arené yanda ichéra zéma galen ienené ac imi nimma qeweloné yanda wanjic. ⁹ Wanju galen enené Yason zéma alahéra ionac murunec soukiwa mema oropocgic kenjoc.

Paulo i Berea ama arené yandaiguc ackuazéc énézéyec.

¹⁰ Wanju sinijaiguc ninzéné ninzéné dac muna ienené Paulo zéma Sila méli érécmigic Berea taujiguc kemma Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc enoc. ¹¹ Wanju Berea ama arené yanda minjina ionac hakagina imi Tesalonika ama arené yanda minjina ionac hakagina ogicma bénzéné wanjec. Imuac ackuazéc imi siné nimma késama anjéné tigid. Anjéné tima acgira imi hélacnec me deic zéma kaiweya kaiweya kiwi térya imi olomma ninjésigic. ¹² Imuhuc wamma ionarunec sasalané ninzégégic. Wanju Girik embac enené zéma Girik ic embac efefia qahac, néh sasala ninzénégégic. ¹³ Yuda ic Tesalonika ama arené yanda igucnec ienené Pauloné Berea ama arené yandaiguc acguc Anutuac ackuazéc zéauyec imi nimma Berea ama arené yandaiguc hama imuac minjina qeriginaiguc netu énécmima aigira qeri qaojé qeénécmima yéwéri mihicni énécmigic. ¹⁴ Imuhuc wanjic ninzéné ninzéné dac muna ienené Paulo konduné heyec imuhucgené lakec kemma kecmac ninjac mélimigic. Wanju Sila zéma Timoteo ierené imuaru*

waima keroc. ¹⁵ Wanju ic tosara ienené Paulo wagicma Aten ama arené yanda tarec imuhucgené lakec kenjic. Wanju Pauloné Sila zéma Timoteo enené muru foc méli érécmigic hamaoc niné énézéyu gezac qézéné ac imi mema lilingéma kenjic.

Pauloné Aten ama arené yanda yandaiguc buné suruc hiabia énézéyec.

¹⁶ Wanju Paulo i Aten ama arené yandaiguc iorac mambéc tac kecma ama arené yanda imuac qeriaiguc baniara sasala nanjic hémma qeri geric wanjec. ¹⁷ Wanju Yuda ic onac tocgotocgo amaiguc Yuda ic zéma Girik ic tosara Anutu ehéihéi wammianzu ionac ackuazéc énézéyec. Wanju nénnagémba sombenjiguc kaiweya kaiweya ic mihicni énécmiyec séc imuhuc wané énécmiyec. ¹⁸ Wanju Epikue nininé ic zéma Stoike nininé ic ienené acguc i guc ac emininé. Wanju Pauloné Yesu zéma humuc igucnec yacyac imuac ac zéyec. Imuac niné tosanené Pauloac niné kua doku ic yominé néma ac zémané zé wanzac me imuhuc zégic. Wanju tosanené ic yomi mia baec ménjac nemu mérérawac suruc zézac gezané imuhuc zégic. ¹⁹ Imuhuc zéma Areopago kaunsol sombenjiguc wagicma kemma zégic; Iwawai qelia zézané imi nini hia ninarené géwinac séc wanzac me? ²⁰ Gené ackuazéc méréra zéna ninziné imuac hénia ya ninbiné zé wanzin. ²¹ Imi mia Aten ic zéma ic kiané imuaru kecgic ienené ac méréra nimma ac imuacnec zéma zé wamma nalégina auanjic imuac niné imuhuc qesimigic.

Minjé Kewu mérérawac hénia énézéyec.

* 17:14: Berea ama arené yandaiguc.

22 Wañu Paulo imi Areopago kaunsol sombeñ yanda namuñaguc namma ic yomuhuc énezéyec; Aten ic mandac, ni yomuhuc hémma ninzua, Ini mepé qepési ic keczu. Iwawai moczoñ yanda mepési énécmianzu. 23 Ni ama areña yandagina imi lelecgéma kicna hima onac mepé qepésíac iwawai inicba zaki téréya méniguc kiwi yomuhuc heyu olonzua; Nemu méréra ménda ninziñ iwac zaki téréya. Deguc ni nemu méréra ménda nimma mepésimianzu, i énezéwa ninjtecigimu. 24 Anutu baec kurumenj zéma imuac qeriaiguc iwawai momac yanda hezac imi zéyu hicñidarec inéñ mia baec kurumenj imuac miñina keczac imuac niñ inéñ ocmuñ téréya méráñinanéñ memeya imuac qeriaiguc ménda kecanzac. 25 Wañu I enjeyaoc ic embac moczoñ yanda kekec zéma wésésé zéma iwawai moczoñ yanda nénécmianzac imuac niñ iwawai ménj niñac wañu méráñinanéñ haimiwiñac séc qahac. 26 Inéñ ic momacguc mihicñjima iwarunec ic tuña tuña hicñjima kemma baec séc kecmuac niñ ézéyec. Wañu nalénina zéma kekecac qañañ sililicnina zénénécmiyec. 27 Imi mia ic neñañ iwac niñ wamma qerininanéñ mété qététañ wamma kemma Anutu enjeya mihicñiwiñ niñac nimma imuhuc wañec. Wañu inéñ ic momac momac neñañ murunec lakec ménda kecanzac.

28 Neñaac iwac kuhaiguc kekec wamma keñha wañanzñ. Onac legic zéra meme ic tosaraneñ yomuhuc zégic; Neñañ Anutuac qelihéra. 29 Imuhucyanec Anutuac qelihéra kecziñ imuac niñ Anutuac ninni goli me siliwa me hocnéñ ninñjina tohoma irec ooya méndacma meyacgéanzñ séc

ménda wammac. 30 Anutunéñ ménda nimma kekecac naléyaiguc ménda ninicma tuambuam wañec. Wañu deguc mia baec séc ic momac yanda qerínina melembiñ niñac nénézézac. 31 Anutunéñ baec ic embac solañanec gési nénécmimañ zé naléya meyecac heyu ic ménj ai imi mia memac niñac kumuyec. Wañu ic imi mia humuc igucnec meqelima héipuc yanda baec ic moczoñ ninzéñgémuac sécya nénécmiyec.

32 Paulonéñ imuhuc zéyu ic tosaraneñ humuc igucnec yacyac imuac zédesi wañic. Wañu tosaraneñ nalé méñac ac suruc imuac munguc zéna nimbiñ imuhuc zégic. 33 Imuhuc wañic Paulonéñ wai énécmima keñec. 34 Ic sasala qahac, néñ tosara Paulo ala wammima ninzéñgéic. Ionarunec éréhéc imi Areopagoac gésigési ic Dionisio zéma embac Damari, wañu tosara ménj kecgic.

18

Paulo inéñ Korinti ama areña yandaiguc ackuazéc ai meyec.

1 Imuac andiaiguc Paulonéñ Aten ama areña yanda waima Korinti ama areña yandaiguc keñec. 2 Imuaru Yuda ic ménj mihicñiyec, qara imi Akila. I Ponto baeciguc hicñiyec. Ic kewu Klaudionéñ Yuda ic imi Roma ama areña yanda waima kemmu niñac énezéyec. Imuac niñ inéñ iniña Priskilaguc* Italia baec igucnec Korinti ama areña yandaiguc qelia hayoc. Wañu Paulonéñ iricmañ zé keñec. 3 Ierenj imi aigira momacguc imuac niñ momacnec kecma ai meycoc. Wañu ierenj yanj séwélanéñ sel meyacgéyu bonj meanoc. 4 Wañu Paulo i Sabata nalé séc Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc emma Yuda ic zéma Girik

* 18:2: Me Priska.

ic iniguc ac eminimma meme seli ac wan̄ énécmian̄ec.

⁵ Wan̄u Sila zéma Timoteo ieren̄ Makedonia waima hayoc. Nalé imuaru ackuazécné̄ Paulo késayu ewa moczoñec Yesu imi Kristo tén̄géh̄ zéma imuac héipuc wamma Yuda ic zéasari énécmiyec. ⁶ Wan̄u Yuda ic ienen̄ hazéc wammima zéberi migic séséc wamma séwi usuya mimiñzaliyu seito-ton̄a mayu yomuhuc énézéyec; Onac sacné̄ onac orucginaiguc lilingéma hamac, né̄ ni aina mema solañaniwa kápésicna qahac wan̄zac.* Degucmuacnec ni ic enia ionac muru kemman̄. ⁷ Wan̄u tocgotocgo ama imi waima ic mén̄ Anutu mepésian̄zac qara Titio Yusito iwac amaiguc emma tacyac wan̄ec. Amaya imi tocgotocgo ama imuac maréñaguc tarec. ⁸ Wan̄u tocgotocgo amawac galeñ qara Krispo zéma hén̄a géséhéra ienen̄ ackuazéc nimma Miñ Kewu nin̄zégégic. Wan̄u Korinti ic ionarunec sasalané̄ acguc Pauloac ara nimma nin̄zéh̄géma doku naecgic. ⁹ Wan̄u siñi mén̄iguc Miñ Kewuné̄ Paulo tilin̄ tilin̄iguc hicñimima yomuhuc ézéyec; Gi zénénga ménda hiriyu ac imi ménda waima zéwésémañ. ¹⁰ Ni giguc kecan̄zua imuac nin̄ ic mén̄né̄ mén̄ gumbiri ménda wan̄gém̄mac. Ama areña kuné̄ yanda yomuaru nuac ic embac sasala keczu. ¹¹ Imuhuc ézéyu Pauloné̄ ama imuaru toroqema kecma Anutuac ackuazéc ku énécmima keru yawuñ momacguc zéma emma maso 6 mahayec.

¹² Wan̄u Galioné̄ Akaia baeciguc baec galeñ yanda wan̄ec. Nalé imuaru Yuda ic ienen̄ zikiamuma Paulo hazéc wammima baec galeñac muru wagicma ken̄gic. ¹³ Kemma yomuhuc zégic; Ic yomi hén̄a

acnina logima hén̄a méréraiguc tima ic embac Anutu mepésimimu nin̄ac zéhinocgéh̄ énécmian̄zac. ¹⁴ Wan̄u Pauloné̄ ac zéman̄ zé wan̄u Galioné̄ Yuda ic yomuhuc énézéyec; Ini Yuda ic, kaiziliwen̄ me haka biria nin̄ac zézuiguc neñ acgina nin̄énécmiman̄ac hezac. ¹⁵ Né̄ñ eñañ ackuazéc me qac mén̄ me hén̄a ac imuhucyawac ara wan̄zuiguc eñaac zémindin̄imu. Ni iwawai imuhucyawac nin̄gésiman̄ zé wammañac ménda nin̄zua. ¹⁶ Imuhuc zéma nesi énécmiyu magic. ¹⁷ Wan̄u ienen̄ momac yanda tocgotocgo amawac galeñ Sositene wagicma baec galeñac kiwaiguc qehéi wammigic. Wan̄u baec galeñ Galioné̄ inicma ewa éréhéc ménda wan̄ec.

Pauloné̄ Antiokia ama areña yandaiguc lilingéma hayec.

¹⁸ Pauloné̄ Korinti ama areña yandaiguc ai meme sasala mén̄ kecmaguc nin̄zéh̄ nin̄zéh̄ dac muna wai énécmima zéiciguc Siria baeciguc ken̄ec. Wan̄u Priskila zéma Akila ieren̄ i guc momacnec ken̄gic. Wan̄u zézé selia nin̄ac zéiciguc embiñ zéma Korinti ama areña yanda Ken̄kereaiguc oruc zucya merirec. ¹⁹ Wan̄u Efeso ama areña yandaiguc keremma Paulo ic tosara momacnec ken̄gic ini imuaru wai énécmiman̄ zé eñeyaoc Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc emma iniguc ackuazéc eminiñ wan̄gic. ²⁰ Wan̄u ic sasalané̄ eñañguc nalé horua mén̄ kecmac nin̄ac welecgic, né̄ ménda nin̄énécmiyec. ²¹ Wan̄u Anutuac ewa siñ imuac heyu onaru muñguc lilingémañ imuhuc zéma zéiciguc emma Efeso ama areña yanda imi waima ken̄ec. ²² Ken̄kecma Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc kereñec. Imuaru élélahaguc ekemma Yesuac hén̄aoriñ héra yaizéé

* 18:6: Ezk 3:18

ac waŋ énécmima Antiokia ama areŋa yandaiguc keŋec.

²³ Imuaru komora kecmaguc muŋguc waima Galatia zéma Firigia baec orocgicma Yesuac héihéré énécmimia momac yanda meseli énécmima keŋec.

Apolonéŋ Efeso ama areŋa yandaiguc ackuazéc énézéyec.

²⁴ Waŋu Efeso ama areŋa yandaiguc Yuda ic ménŋ hayec, qara imi Apolo. Imi Aleksandria ama areŋa yandaiguc hiŋŋiyec. Ic imi nininŋ yandayaguc, kiwi téréya hia ninjareŋ gédarec.

²⁵ Inéŋ Miŋ Kewuac héna ac zégic ninjareŋgéma ewa moczoŋnec Yesuac ac suruc dindinaneŋ ku énécmianeŋ. Néŋ ic imi Yohaneac doku naec haka sac ninŋec. ²⁶ Inéŋ Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc ackuazéc zénéŋa ménda hiriyu hénima zéyec. Zéyu Priskila zéma Akila iereŋ zézéya nimmaguc i amagiraiguc héihéré mima Anutuac héna muŋguc yanda zéasarimiyoc. ²⁷ ^(27a) Waŋu Apolonéŋ Akai baeciguc kemmanŋ zé waŋu ninzéŋ ninzéŋ dac muna ieneŋ meme seli ac wammima ninzéŋ ninzéŋ dacmuna imuaru keczu ieneŋ Apolo hérémimuac ninŋac énézéwiŋ zé ionac muru kiwi oma migic késama keŋec.

²⁸ Kemma Korinti ama areŋa yandaiguc keremma kiwi téréya héiqelima Yesu imi Kristo wanzac imuac héipuc wamma ic embac ionac kicginaiguc kuhaguc zéauma Yuda ic ionac ac memamiyec. ^(27b) Imuac ninŋ ic embac Anutuac ewa hia ninŋac ninzéŋgéŋic ionac ménŋguc yanda méra énécmiyec.

19

Paulonéŋ Efeso ama areŋa yandaiguc Yohane mihiŋiyec.

¹ Apolonéŋ i Korinti ama areŋa yandaiguc kerunec Paulonéŋ

huanŋeŋ baec waŋgoŋa Saut iguc keŋkecma Efeso ama areŋa yandaiguc keremma Yesuac tohotoho ic tosara mihiŋi énécmiyec.

² Waŋu inéŋ yomuhuc qesiéncmiyec, Ini ninzéŋgéŋic nalé imuaru Uŋa Téréyaguc waŋgic me qahac? Zéyu zégic, Qahac, Uŋa Téréya keczac imuac buŋa ménŋ méndagucnec ninŋiŋ. ³ Imuhuc zégic muŋguc qesiéncmiyec; Ini némac doku naecgic? Zéyu zégic; Yohaneac doku. ⁴ Zégic Paulonéŋ yomuhuc énézéyec; Yohaneŋ ewa melenŋ melenŋac doku naec énécmima ic embac yomuhuc énézéyec; Andénaiguc hama keczac i ninzéŋgému. Waŋu ac imi Yesuac ninŋ mia imuhuc zéyec.

⁵ Ic eneŋ ac imi nimma Miŋ Kewu Yesuac qaraiguc doku naecgic. ⁶ Waŋu Paulonéŋ orucginaiguc méria haiyec nalé imuaru Uŋa Téréyanéŋ ionaru mayu ac méréra zéma andiawac ac momacnec zégic. ⁷ Waŋu ic zanŋégina imi 12 ésécnec waŋec.

⁸ Waŋu Paulonéŋ Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc nalé séc emma, ackuazéc zénéŋa ménda hiriyu énézéma, maso haréwéc séc Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandayawac énézéma, meseli énécmima kerec. ⁹ Waŋu ic tosara eneŋ ewa seli wamma ménda tohoma ic embac kicginaiguc héna imi zébirigic. Waŋu Paulonéŋ wai énécmima tohotoho ic tosara onagicma kemma Tirano kiwi téréyawac amaiguc kaiweya kaiweya ackuazéc ku énécmiyec. ¹⁰ Ai yawuŋ éréhéŋc imuhuc wamma keru Yuda ic zéma Girik ic Asia baeciguc keczu ieneŋ moczoŋ Miŋ Kewuac ackuazéc nindacgic.

¹¹ Waŋu Anutunéŋ Paulo nanŋémima iwarunec kiwi baec icnéŋ ménda memeya ogicqogicma sasala meyec. ¹² Waŋu ic eneŋ séwi kereŋ tosara zéma

ai memeyawac séwi usu tosara mema hama Pauloac séwiyaiuguc osima mema kemma hafi ic ionac qacginu haigic hiarugic. Wañu kuwic acguc wai énécmima néngacgic. ¹³ Wañu Yuda ic tosara baec séc lelecgéma méra kiwi meanjic ienenj batucgéma Yesuac qaraiguc kuwicginaguc yomuhuc énézégic; Paulo zéanzac Yesu iwac qaraiguc énézézua, éréma kenjic. ¹⁴ Yuda ic hofac oo ic kiwa méj qara Sikewa iwac nanjéra 7 ienenj imuhuc mia wanjic. ¹⁵ Wañu kuwicnéj ac yomuhuc melenj énécmiyec; Yesu ninzua, wañu Paulo i ninzua, wañu ini méré ic? ¹⁶ Imuhuc zéma kuwicyagucnéj merac éréhéc momacnec qacgiraiguc técgéma emma uruqéfac qéfac wanj érécmiyu wiziginaguc wamma katanec ama qeria igucnec mama néngacgic. ¹⁷ Wañu haka imuac buña Efeso ama arenja yandaiguc Yuda ic zéma Girik ic ienenj nindacma zénéngina hiriyu Minj Kewu Yesuac qara ehéihéi wammigic. ¹⁸ Wañu ninzégégic ienenj sasala haréma wawanj memegina biria zéaudacgic. ¹⁹ Wañu ic tosara méra kiwi meanjic ienenj imuac kiwi papia mutulanjéma mema hama ic embac kicginaiguc gericiguc haigic zedarec. Wañu kiwi imuac bonja toroqegic siliwa gocmia* 50,000 ogirec. ²⁰ Imuhuc wanjic Minj Kewuac ackuazécnéj kuhaguc yacma saiyec.

Paulonéj Yerusalem kemmac niñac zéréngqéréj wanjic.

²¹ Héla imuhuc hicnjidaruguc Paulonéj Makedonia zéma Akaia baec orogicma Yerusalem kemmanj zé ewayanéj niñselima yomuhuc zéyec; Ni Yerusalem keremmaguc bianjuc Roma ama arenja yanda acguc hémmanj zé

wanzua. ²² Wañu ic méra migic ionarunec éréhéc Timoteo zéma Erasimo ierenj Makedonia baeciguc kemmaoc niñac méli érécmiyec. Wañu i enjeya Asia baeciguc nalé komodia méj toroqema kerec.

Efeso ama arenja yandaiguc qewelonj yanda hicñiyec.

²³ Wañu nalé imuaru Efeso ama arenja yandaiguc héna ac imuac niñ héténj efefia qahac, néj héténj yanda hicñiyec. ²⁴ Surucya imi yomuhuc; Ic méj siliwanéj iwawai meyacgéma kerec, qara imi Demetirio. Ic inéj nemu Atemiac† ocmuñ imi siliwanéj meyacgéma soukiwa efefia qahac, néj kuneñ yanda ai momachéra mihicñi énécmianjic. ²⁵ Wañu inéj ai ichéra zéma ai momachéra tocco énécmima yomuhuc énézéyec; Ic mandac, ini ainina iminéj mia soukiwa yanda mihicñi nénécmianzac imi ninzu. ²⁶ Wañu Paulonéj Efeso ama arenja yanda zéma Asia baec tosara igucnec ic embac zéanngé énécmima yomuhuc zéanzac; Iwawai ic méranéj memeya imi Anutu héla qahac. ²⁷ Imuhuc wanjkeru nénnagémba aininawac qara imi qahac wambac niñac. Imi sac qahac, embac nemu yandanina Atemi iwac ocmuñ imi mamaya wañu, Asia baec igucnec zéma baec tosia igucnec ic momac yanda ehéihéi wammianzu imi imuhucyanec qahac wambac niñac.

²⁸ Demetirionéj ac imuhuc énézéyu nimma qeriginaiguc héribiric kuaya qeyu kucnec qacma yomuhuc zégic; Efeso ic neñan Atemi i enjeya yanda! ²⁹ Imuhuc zégic nalé sosola qahac wañu ama arenja yanda séc héténj yanda imi sécgéma kendarec. Wañu Makedonia ic éréhéc Gaio

* **19:19:** Siliwa gocmia momacguc imi ai ic méñac ai meme momacgucac ai bonja wanzac.

† **19:24:** Anutu embara Daianawac qara.

zéma Aristako Pauloguc momacnec kenja wanjangic i iri imi érépésima héré érécmima moczoŋ yanda séséc memec azoazoro ama kunej yandaiguc usuŋnec kenjic. ³⁰ Wanju Paulonéj nimma sugcinaiguc kemmanj zéyu tohotoho ic ienej neuj héimigic. ³¹ Imi sac qahac Asia baec yanda imuac ai ic eneja tosara Pauloac alahéra kecgic ienej azoazoroiguc ménda kemmac niŋac kiwi oma haigic iwaru kenec. ³² Wanju azoazoroiguc ic enej ewagina meemma ac imuhucya imuhucya zéma qeweloŋ yanda wanjangic acgina sohodaru ic sasala yanda imi némac niŋ tocgégic hénia imi ménda niŋsarigic. ³³ Wanju Yuda ic ienej alagina méj qara Aleksande nanjémigic ou wéséginaiguc emma namma Paulo imi Yuda ic, néj hazécnina wanzac zéma yéwéri imi zémindinjanj zé acgina qaimac niŋac méranéj séséc wanj énécmiyec.‡ ³⁴ Wanju ic ienej ic imi Yuda ic wanzac imi héntegicma kuagina séc qacma kaiwe kiwa 2 aua séc yomuhuc zéma nanjic; Efeso ic nenjanj Atemi i eneja yanda! ³⁵ Imuhuc wankecgic tauj imuac kiwi oo ic inéj ic melanzj énécmima yomuhuc énézéyec; Efeso ic mandac, Efeso ama areja yanda miŋinanéj Atemi yanda ninawac ocmuŋ zéma baniara kurumenj igucnec mamaya imuac awiawi ic kecanziŋ imi baec séc ic embac moczoŋ nindaczu. ³⁶ Iwawai imi qaecgé mimiawac séc qahac. Imuac niŋ ini qerigina kugic mayu haka sicsaocya méj ménda wammu. ³⁷ Ic énépésima hazu yomi enej embac nemuninawac ocmuŋ igucnec iwawai méj kowu ménda megic. Wanju nonac embac

nemu ménda zébirimigic. ³⁸ Wanju Demetirio zéma ai ichéra ienej ic méjrac ara késa kecziugic kápésic zézé naléya zéma baec galenjina he énécmizaoc imuac niŋ imuac gésigési amaiguc aciguc opocamumu. ³⁹ Wanju ac tosara méj hezaciguc kua meme ic azoazoroiguc mema kemma zétecgému. ⁴⁰ Nini azoazoro yanda hénia qahac yomuac niŋac yéwéri mihiŋziŋ. Ic kewu yandanéj nimma hétéj yanda niŋac ac zé nénécmiwac niŋac. Qesi nénécmiaciguc nini azoazoro hénia ac logilogiya yomuac ac bakia méj owinac séc qahac wammac. ⁴¹ Imuhuc zéyu tecgéyu méli énécmiyu kendacgic.

20

Paulo i Makedonia zéma Akaia baeciguc kenec.

¹ Ac hétéj yanda imi qahac wanju Paulonéj tohotoho ic unuruma meme seli ac énézéma wai énécmima Makedonia baeciguc kenec. ² Baec imi ogicma tohotoho ic ac sasala énézéma meseli énécmima kenjekma Girik baeciguc kereŋec. ³ Imuaru maso haréwéc kecma zéic késama Siria amaiguc kemmanj zé wanju Yuda ic ienej Paulo qewiŋ zéma ac saŋec zégic niŋtecgicma Makedonia baeciguc muŋguc lilingéma kemmanj zé niŋseliyec. ⁴ Wanju ic tosara i guc momacnec Asia baeciguc kenjic imi yomuhuc; Berea ic Piroac nanja Sopatero, Desalonika ic Aristako zéma Sekundo, Debe ic Gaio, wanju Timoteo, wanju Asia ic Tikiko zéma Tirofimo. ⁵ Ic imi ienej walac kemma Troa ama areja yandaiguc keremma mambéc nénécmima tacgic. ⁶ Nini saméj yisya qahac imuac kendoŋ tecgéyu Filipi ama areja yanda

‡ **19:33:** Yuda ic enej Paulo zéma Kristoac héniorin niŋac hazéc mihiŋziŋin niŋac zénéjgina hiriyu Pauloguc ewa momac ménda wanzu hénia imi zéasari énécmiwiŋ zé imuhuc batucégic.

waima zéiciguc kaiwe méra méri kenkecma Troa ama areña yanda miñina ionac muru keremma imuaru ai meme 7 kerij.

Paulo i Troa ama areña yandaiguc merac méri mehiaruyec.

⁷ Sabata tecgéyu Sondaiguc saméri newiñ zéma tocgéij. Wañu Paulonéri ama gianjiyu kemman zéma ackuazéc zémanec nanu sinji namuñ wañec. ⁸ Ama qeria qacyaiguc tariñ imuaru kifa sasala zema nanec. ⁹ Wañu merac méri qara Yutiko inéri luhuc memeac kifañ igucnec tackecma gau niñac qeka meka qema tarec. Wañu Paulonéri ackuazéc zéyu horugiya gauac kuhanéri qéléléngéyu tendíngéma hiñgacma baeciguc qeyu heyu mema yachéngic humuyec. ¹⁰ Wañu Paulonéri hiñgacma eneyaoc merac qacyaiguc héima tétécgéma yomuhuc énézéyec; Zénéngina ménda hiri-mac, kekecya hemizac. ¹¹ Imuhuc zéma ama qeria qacyaiguc heyec imuaru emma saméri nema ic iniguc ac eminiñ wamma nalé horua tacgic ama gianjiyec. Ama gianjiyu wai énécmima keñec. ¹² Ic ieneñ merac qeliyu amayaiguc wagicma keñgic ewagina hiaruyu ségiségi yanda wañgic.

Paulonéri Milete ama areña yandaiguc keñec.

¹³ Paulonéri eneyanec baec hena kemman zé ai areña zénénécmiyec imuac niñ nini walac zéiciguc emma Paulo wagicbiñ zéma Aso amaiguc keñij. ¹⁴ Wañu Paulonéri Aso amaiguc mihicñi nénécmiyu zéiciguc wagicma Mitilene ama areña yandaiguc kereñij. ¹⁵ Imuacnec keñkecma Zintaiguc Kio konduñ baec komociguc kereñij. Imuacnec keñkecma Mitiwoiguc Samo konduñ baec komociguc kereñij. Wañu imuacnec keñkecma Seiyaiguc Milete

ama areña yandaiguc kereñij. ¹⁶ Paulonéri ai meme 50 imuac kendonjiuc Yerusalem kemman zé wañec. Imuac Asia baeciguc keru nalé ogicbac niñac Efeso ménda kemma qericma moczoñ Milete ama areña yandaiguc keñec.

Efeso ama areña yandaiguc kua meme ic ac énézéyec.

¹⁷ Kemma Milete imuarunec inéri Yesuac henaoriñ héra ionac galeñ hécgina onagicma hamu niñac ic tosara méli énécmiyu Efeso ama areña yandaiguc keñgic. ¹⁸ Onagicma hagic Paulonéri ac yomuhuc énézéyec; Ni Asia baeciguc hama iniguc kecma ai memena hénia igucnec hénima kaiweya kaiweya wawañ memena dimuhuc wamma kecañ imi hémma nindacgic. ¹⁹ Séwi memama hakanaguc zéma kic masinaguc wamma manam batuc sasala Yuda ic eneñ menéngic zera béra hénia hénia imuac qahaiguc kecma Miñ Kewu mepési-yi. ²⁰ Wañu iwawai méra énécmimia méñnéñ méri henéri henaoriñ kicginaiguc me amaya amayaiguc ménda niñyéwéri-ma moczoñ énézéma ku énécmiyi. ²¹ Imuhuc wamma Yuda ic zéma Girik ic momacnec ewagina melemma Anutuac muru késpedesgina zéauma Miñ Kewu-ina Yesu Kristo ninzéngému niñac énézéyi. ²² Wañu ninzu? Uñanéñ qerina qatéma héréyu Yerusalem kenzua. Wañu ou kemna haka dimuhucya méri mihicñiman imi ni ménda ninzua. ²³ Momacgucdac ninzua imi yomuhuc; Ama séc keremma kecba imuaru Uña Téréyanéri hésa ama zéma zérabéranéri mambéc néñzac imi nézézac. ²⁴ Hena menéñec imi usuñnec kemma Anutunéri ewa hiaawackuazéc imi héipuc wamma énézéman niñac ai buña qenéñec imi metecgéman zéma

neñ nena kekecnawac nimba eeyaguc ménda wanzac.

²⁵ Ninzu, ni sugcinaiguc keñha wamma héngalen ama arenja yandawac buña énézédacua. Wañu ini moczoñ kic ségérana muñguc ménda hémmu imi ni ninzua. ²⁶⁻²⁷ Ni ménda osima Anutuac ewa siñ moczoñ énézédari. Imuac niñ, zésolañiwa niñgic, sugcinaiguc méñnéñ méñ birigic ionac sac kitiwa imi nuac muru ménda hemac. ²⁸ Eñaoac galenjë amuma rama tunhécgina imuhucyanec galenjë énécmimu. Uña Téréyanéñ ini ionac galenjë gési énécmiyec imuac niñ Miñ Kewuac hénaorin héra, eñeya sawanéñ boñhére énécmiyec ionac inicgalen wamma kecmu. ²⁹ Ni wai énécmima kemba haséñ kazu zéragucnéñ onaru haréma rama goigina ménda héimu. ³⁰ Wañu eñañ sugcinaiguc ic tosara hicñima tohotoho ic hérédic méndac énécmimu niñac ac qarinj qaringia zému. ³¹ Imuac galenjingina mema kecmu! Wañu yawuñ haréwéc séc sinji kaiwe ménda waima kic masinaguc eñac eñac énézéañi imi niñqelima kecmu. ³² Deguc ni Anutu zéma iwac ewa hiawac ackuazéciguc ini onopoczua. Ac kuazéc iminén mia hía meseli énécmiyu yacma météré ichéra sugcinaiguc ai buña mihicñimu. ³³ Ni ic méñac goli me siliwa me séwi usuya niñac hémbaoc ménda wanj. ³⁴ Ini ninzu ésécne, ni méra éréhécnanéñ ai mema ni zéma ichécna nonac iwawainina mihicñianzua. ³⁵ Imuhuc wamma haka séséc héiénécmiwa héndacgic. Ini imuhucyanec ai kuneñ mema ic kucgina qahac méra énécmimu. Wañu Miñ Kewu Yesunéñ ac yomuhuc zéyec imi niñqelima kecmu; Halen énécmimia ionac ségiségigina imi halen késakésa ic ionac ségiségigina imi ogicanzac.

³⁶ Paulo i ac imuhuc zétecgéma

moczon yanda iniguc simin héima zéwelerec. ³⁷ Zéweleru ieneñ moczoñ zésiac yanda wamma Pauloac ewayaiguc giligic hiñgaru kiricne qiricne wammigic. ³⁸ Ini kic ségérana muñguc ménda némmu zéyec; Ac imi nimma ewa biric kuneñ yanda wamma wagicma zéiciguc kemma opocgic.

21

Paulonéñ Yerusalem kemmanj zé zéiciguc eñec.

¹ Wañu nini wai énécmima keñkecma kondun baec komoc Ko baec komociguc kereñin. Ama gianiyu keñkecma Rodo kondun baec komociguc keremma keñkecma Patara ama arenja yandaiguc kereñin. ² Imuaru zéic méñ Foinike kondun baec komoraiguc kemmanj zé wañu mihicñima imuaru emma keñin. ³ Keñkecma Kipuro kondun baec komoc kanaigucgeñ taru hémma ogicma Siria baecigucgeñ keñkecma Tiroiguc kerenni imuaru zéicnéñ hinaya haihulac wammanj zé wañu élélahaignuc eñin. ⁴ Emma tohotoho ic tosara mihicni énécmima imuaru iniguc kaiwe 7 kerin. Wañu Uñanéñ hinocgé énécmiyu nimma Paulo Yerusalem ménda kemmac niñac welec migic. ⁵ Nalé imi tegéyu ic embac waima kenni ieneñ iniñ merachécgina moczoñ yanda iniguc nonagicgic ama arenja yanda imuac élélahaignuc hiñgacma sakasaciguc simin héima Miñ Kewunina zéwelec miyinj. ⁶ Zéwelecni tegéyu waiamuma zéiciguc enni ieneñ amaiguc lilingégic.

Anutuac tilin tilin ic Agabonéñ Pauloac andiawac ara zéyec.

⁷ Wañu Tiro ama arenja yanda igucnec keñkecma doku héra méndacma Tolemai zéic ala

ama areña yandaiguc keremma imuaru ninzéh ninzéh dacmuna yaizézé ac wañ énécmima ai meme momacguc iniguc kerij. ⁸ Ama gianjiyu waima kenkecma Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc keremma Filipo mihicjiyij. Filipo imi ai ic 7 gési énécmigic ionac sugcina igucnec. Iwac amaiguc mia emma kerij. ⁹ Iwaru bérachéra imi kemboñ qahac kecgic. Wañu ieneñ moczoñ embac serañ. Wañu andiawac ara zéangic. ¹⁰ Wañu imuaru ai meme sasala kecni Yuda baec igucnec Anutuac tilij tilij ic méñ qara Agabo i nonaru mama hayec. ¹¹ Haréma Pauloac rikujá mema iminéñ eneya héna méria zikima yomuhuc zéyec; Uña Téréyanéh yomuhuc zézac; Yerusalemiguc Yuda ic ieneñ rikuj yomuac miñina yomuhuc mia zikimima ic enia ionac méraginaiguc haimu. ¹² Ac imuhuc zéyu nini ama imuac miñina iniguc Paulo Yerusalem ménda emmac niñ Anutu zéwelec miyij. ¹³ Wañu Paulonéh yomuhuc zéyec; Némac niñ siacma ewa howuc nénzu? Zikinémmu sac qahac, Miñ Kewu Yesuac qara niñac Yerusalemiguc humumañ niñac efidaczua. ¹⁴ Wañu ac ézéní ménda niñu waima yomuhuc zéyij; Miñ Kewuac ewa siñnéñ selimac.

Paulo Yerusalem kejec.

¹⁵ Ai meme tosara imi tecgéyu zéréh qéréh wandacma Yerusalem enij. ¹⁶ Wañu Kaisarea zéic alawac ama areña yanda igucnec tohotoho ic tosara ieneñ niniguc momacnec kemma Kipuru ic méñ qara Nason tohotoho ic kerecac kerec iwac amaiguc kecbij zé ic imi wagicma kenij.

¹⁷ Wañu kenkecma Yerusalem kerenni imuaru ninzéh ninzéh dacmuna ieneñ goihéihéi wañ nénécmima nénépésigic. ¹⁸ Wañu

ama gianjiyu Paulonéh Yakoboac amaiguc nonagicma enu inicni galen moczoñ imuaru hama kecgic. ¹⁹ Wañu Paulonéh yaizézé ac wañénéc midacmaguc inéh welen qemiyu Anutunéh ic enia ionaru ai meyec imi momacguc momacguc bénzéh bénzéh énézédarec. ²⁰ Énézéyu ieneñ nindacma Anutu mepési migic. Mepési migic tecgéyu Paulo yomuhuc ézégic; Ninzañ, Yuda ic sucninaiguc ninzéh ninzéh ic tausera tausera hicñigic. Wañu ieneñ moczoñ Moseac héna ac seliseli wamma nanjáanzu.

²¹ Wañu ieneñ imi geñ Yuda ic tosara ic enia ionac sugcinaiguc keczu ieneñ Mose andé qema merachécgina ionac séwiginaiguc séwi hericheric ménda wamma yanda ionac haka waimu niñ énézéanzañ imi nindacgic. ²² Gi Yerusalem hazañ imuac suruc tinduc nindacmu. Imuac niñ dimuhuc wambij? ²³ Imuac nini ac méñ gézéní imuac séc wambésémañ. Nonaruiguc ic kemboñ qahac Anutuguc ac zikima nalé hotonjadac oruc zucgina ménda mericma kecanzu. ²⁴ Wañu geñ ic imi onagicma kemma météré meme haka wamma olémbañ boña meénécmima oma orucgina mericmu. Gi imuhuc wanna gémma guac ac hayu niñgic imi héla qahac zéma gi héna ac tohoma kecanzañ imi hértegicmu. ²⁵ Wañu ic enia Yesu ninzéh géma kecanzu ionac imi haka imuhucya ménda niñtohomu, néñ banjarawac ireha zéma imuac olémbañ zéma sac zéma yañ hésaiguc korogic humugic imi zéma kaiseroac haka imuacnec sac elingé amuma lakec kecmu niñac zétecgéma oma hai énécmiyij. ²⁶ Wañu ama siñjima gianjiyu Paulonéh ic kemboñ qahac imi onagicma iniguc météré meme haka wamma enañ météré meme

naléya tegéyu enac enac lémban oo naléya wanec imi énézéwin ninjac ama téréyaiguc enec.

Paulo ocmuniguc keru késagic.

²⁷ Ai meme 7 séc lémban oo ai mema kecgic imuac naléya tegémañ zé wanu Paulonéñ ocmunj téréyaiguc nankeru Yuda ic tosara Asia baec igucnec ienen i hémma ic momac yanda qerigina acginanéñ netu énécmima Paulo késagic. ²⁸ Késama qacma zégic; Ohec Israel ic mandac, hama méra nénécmigic! Ic yomi baec séc kemma Yuda ic neñan hazéc wan nénécmima hena acnina zéma ocmunj téréyanina yomi zébirima ic embac momac yanda ku énécmianzac imi mia. Imi sac qahac ocmunj téréyaiguc Girik ic onagicma éréma ama téréya yomi mezapi qezac. ²⁹ (Imi mia ic mén Efeso ama arenja yanda igucnec gara Tirofimo inéñ Pauloguc ama arenja yanda imuaru kenken haha wanu hémma inéñ ic imi wagicma ama téréyaiguc éréyec gezan imuhuc zéma ninjic.) ³⁰ Imuhuc wammigic ama ic momac yanda qerigina yaru usunec hadacma Paulo késama ama téréya igucnec héréma magic nalé imuarunec naguya héidacgic.

Yaré ic galeñginanéñ Paulo méragina igucnec metecgéyec.

³¹ Ic enen Paulu qehumuwin zé wanjic Yerusalem imi hétén yandayaguc wanec imuac surucya yaré ic 1,000 galeñgina iwaru hayu ninjec. ³² Ac imuhuc nimma imuarunec yaré ic tunhéra zéma yaré ic 100 imuac galeñhéra énépésima usunec mekenjic. Wanu hétén meme ienen yaré ic 1,000 imuac galeñ zéma yaré ichéra inicma Paulo qema nanjic imi waima en nanjic. ³³ Wanu yaré ic 1,000 ionac galeñgina iminéñ kemma Paulo

wagicma sen hésanéñ zikigic zéma énézéma Paulo qara zéma iwawai wanec imuac qesiénécmiyec. ³⁴ Qesiénécmiyu ic tunj suggina igucnec méñnéñ méñac, méñnéñ méñac qacma zégic qewelon ninjac hénia ninjtegicmacac séc qahac wanu ai ama qeriaiguc wagicma kemmu ninjac énézéyec. ³⁵ Wanu Paulonéñ déc henaiguc emmanj zé wanu ic enen kaiziliwenj yanda wammigic yaré ic ienen Paulo elinjemima hua nanjemima enjic. ³⁶ Imi mia ic tunj yanda ienen nesi énécmima, Ic imi qegic qahac wammac! Imuhuc qacma zégic imuac nin imuhuc wanjic.

Paulonéñ saiwa ac wanamuyec.

³⁷ Wanu Paulo ai ama qeriaiguc mema embin zé wanjic Paulonéñ yaré ic 1,000 imuac galeñ ézéyec; Ninna ni ac mén hia gézémañac séc? Zéyu zéyec; Girik ac ninzan? ³⁸ Imuhuc wanu gi becne yaré qema yaré ic 4,000 énépésima baec kéra kérésiaiguc kenec Izipe ic imi mia me? ³⁹ Qesimiyu Paulonéñ yomuhuc ézéyec; Ni Yuda ic, Taso baec Kilikia ama arenja yanda imuacnec. Kilikia imi ama arenja yanda enomia qahac. Gi ninjénna ac komora énézéwa. ⁴⁰ Wanu inéñ nimmiyu Paulo i déc hena imuac boñaguc namma ic méranéñ séséc wan énécmiyu acgina qaiyu nandacgic Hebraio aciguc yomuhuc énézéyec;

22

Paulonéñ Yerusalemiguc Yuda ic ac énézéyec.

¹ Manjoc dacmuna hécna hénia imi zéasariwa ninjic. ² Paulonéñ Hebraio aciguc ac zéyec. Hénia imuac ninjac némbéñ yanda qema nanjic. ³ Wanu toroqema énézéyec; Ni Yuda ic, Kilikia baec Taso ama arenja yandaiguc hicnjiji. Wanu ama yanda Yerusalem

yomuaru kecma yandima ic Gamaliel iwac méra bawauguc kecba yanda hécninawac hena ac selianec ku nénu ninjarenj gedari. Wañu ini moczoñ yanda deguc wañanžu ésécnec Anutuac niñ wamma geriwiguc ai meanj. ⁴ Wañu hena qelia yomi mebirima tohotoho ic humuac séc unuma hazéc wañ énécmima ic embac momacnec qaté énécmima hésa amaiguc onopocanj. ⁵ Héfac oo ic eneña zéma galenj ienenj imi haka imuac héipuc ic wanzu. Wañu ionarunec dacmuna hécna Damasiko ama areña yandaiguc kecañgic ionac kiwi mema ama imuac ninzénj ninzénj ic imuhucyanec qaté énécmima Yerusalemiguc énépésima hawa kitiwa memuac niñ kenj.

⁶ Kenkecma Damasiko ama areña yandaiguc hosuru kema gau komoc ésécnec wañec. Wañu imuaru kurumenj igucnec asac mararanj yandanénj élanzañnec mama hoturunénj. ⁷ Hoturunénju ni baeciguc mama nuyu hema nimba ewa ménj yomuhuc mayec; Saulo, Saulo, gi némac niñ nunesi wañ némma keczanj? ⁸ Zéyu zéyi; Miñ Kewu gi méré? Zéwa yomuhuc nézýec; Nunesi wañ néñanzanj Yesu Nazarete ama areña igucnec ni imi mia. ⁹ Ic niguc kecgic ienenj asac mararanj sac héngic, néñ i nézýec iwac ewaya imi ménda niñgic. ¹⁰ Ni qesima zéyi; Miñ Kewu ni némac wammanj niñac wanzan? Zéwa Miñ Kewunénj yomuhuc nézýec; Gi yacma Damasiko ama areña yandaiguc kenna ic méjnénj guac ai buña qegénzua imi moczoñ gézémac. ¹¹ Wañu ni imi asac mararanja niñac kicanénj hémmañac séc qahac wañec imuac niñ ic tosara niguc kecgic ienenj méranaiguc népésima hérénngic Damasiko ama areña yandaiguc

kenj.

¹² Ama areña kunenj yanda imuac ic ménj qara Anania inénj hena ac séciguc keru Yuda ic ama areña yanda imuaru kecgic imi enenj momac yanda iwac ehéihéi wammianjgic. ¹³ Ic iminénj mia hama nuac wésénaiguc namma zéma; Ninzénj ninzénj ic munana Saulo, kicga muñguc hima hémbésémanj. Imuhuc zéyu imuarunec ni kicna hima ic imi héñj. ¹⁴ Wañu ac yomuhuc nézýec; Yandahécnina ionac Anutunénj eneña ewa siñ imuac gézéyu niñasarima Solanja miñina imi hémma ewaya kuaya igucnec nimbésémanj niñac gésigénj. ¹⁵ Imuac gi iwac niñ wamma ic embac momac yanda ionac kicginaiguc iwawai hémma niñnec imuac héipuc wamma énézéwésémanj. ¹⁶ Wañu némac niñ mambéc kecna horumac? Gi yacna doku naecgémba Yesuac qara qacna kápésicga zuacgémmac.

Paulo ic enia ionac mélimigic.

¹⁷ Wañu Yerusalem lilingéma hama ocmuñ téréyaiguc emma zéwelecma tilinj tilinjguc Yesu héñj. ¹⁸ Hémba Miñ Kewunénj yomuhuc nézýec; Gi nuac héipuc ac zéna Yerusalem yomuac ic embac ienenj ac imi ménda niñ tohomu, imuac gi focdac ama areña yanda yomi waima kembésémanj. ¹⁹ Zéyu ni ac yomuhuc melemma zéyi; Miñ Kewu, ni ic embac gi ninzénngé géngic ini énépésima hésa amaiguc onopocmanj zéma tocgotocgo amaya amaya kenj imi ic youmi enenj nindaczu. ²⁰ Wañu buña zézé icga Stefano qegic sacya mayec nalé imuaru ni imuaru namma héipuc wañ énécmima i qegic ionac malekugina galenjéyi. ²¹ Imuhuc zéwa Miñ Kewunénj yomuhuc nézýec; Kenja, nenj

ic enia baera baera keczu ionac muru méligénzua.

²² Bénzéh nimmanec kecgic, néh ac yomi zéyu nimmaguc ewagina meyacma qacma zégic; Ic imuhucyanéh baec igucnec qahac wammac. Kekerawac séc qahac. ²³ Imuhuc qacma séwi usugina hetecgéma seitotoh héigic enec. ²⁴ Wañu yaré ic 1,000 ionac galenjanánéh Paulo ai ama qeriaiguc wagicma emma ic eneh némac niñac qacmizu imuac hénia zéyu nimmu niñac qesimima hihilocnéh qemu zéma yaré ic énézéyec. ²⁵ Wañu hésa yan séwélanéh nec meyacgégic iminéh qatégic Paulonéh yaré ic 100 ionac galen mén hosuraiguc nanu ézéyec; Ini Roma ic ara ménda zétecgéma hihilocnéh hia qemuac séc? ²⁶ Imuhuc zéyu yaré ic 100 ionac galenjanánéh nimma 1,000 ionac galen iwaru kemma ézéma zéyec; Dimuac wammañ zé wanzan? Ic imi Roma ic. ²⁷ Zéyu yaré ic 1,000 ionac galenjanánéh Pauloac muru kemma yomuhuc ézéyec; Nézéna, gi Roma ic me? Wañu Paulonéh zéyec; Oo, ni Roma ic. ²⁸ Zéyu yaré ic 1,000 ionac galenjanánéh zéyec; Ni imi soukiwa yanda haima Roma ic qac bunja meyi. Wañu Paulonéh zéyec; Ni imi hicñi hicñihicñina igucnec éréma deguc Roma ic kecanzua. ²⁹ Wañu imuarunec Paulo iwawai qesimiwiñ zégic imi eneh waima kendacgic. Yaré ic 1,000 galenjanánéh acguc Paulo i Roma ic imi niñ asarima hésanéñ qatémiyec kápésic imuac niñac auriyec.

³⁰ Ama gianjyu yaré ic 1,000 ionac galenjanánéh Yuda ic eneh Paulo némac niñac hazéc wammigic imuac hénia nimmac niñac hésaya hulacmima hofac oo ic tosara zéma gésigési ic tun eñeña Sanhederin tocgé énécmima Paulo

wagicma hinjacma wéséginaguc oporu nanec.

23

Paulo i ic kiwa ionac azoazoroiguc namma ac énézéyec.

¹ Paulonéh gésigési ic inicosolima ac yomuhuc énézéyec; Dacmuna hécna ni becarunec érékecma deguc ewa qerina solananc Anutuac kiwaiguc kecanzua. ² Imuhuc zéyu hofac oo ic eñeña Ananianéh Pauloac hosuraiguc nanjic ionac yomuhuc énézéyec; Ini kuayaiguc qegic. ³ Zéyu Paulonéh yomuhuc ézéyec; Gi biriawac demñ lalac Anutunéh gumac. Gi hénia aciguc niñgési némmañ zé tacma hénia ac imi logima ni numu niñac énézézan? ⁴ Imuhuc zéyu ic hosuraiguc nanjic ieneñ yomuhuc ézégic; Gi Anutuac hofac oo ic eñeña efima zébirimizan? ⁵ Zégic Paulonéh yomuhuc zéyec; Dacmuna hécna, inéh hofac oo ic eñeñagina keczac imi ménda nimma ac zézua. Kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac; Gi guac hénorin hécga ionac galenjina ménda zébiri miwéséman.

⁶ Wañu gésigési ic tosara imi Sadukaio ic, wañu tosara imi Farisaio ic kecgic imi Paulonéh niñasarima gésigési ic inicma qacma énézéyec; Dacmuna hécna ni imi Farisaio ic, esan ambéchécna ieneñ Farisaio ic kecgic. Imuac ni niñkumuma humuc igucnec yacyac imuac nanjéma zéwa aciguc nopocz. ⁷⁻⁸ Sadukaio ic eneh humuc igucnec yacyac zéma kua meme unja zéma qeri unja iwawai imuhucya imi ménda keczu zéma ménda ninzénngégic, néh Farisaio ic eneh iwawai imuhucya imuhucya imi moczon keczu zéma ninzénngégic. Imuac niñ ac imuhuc zéyu Farisaio ic zéma Sadukaio

ic suginaiguc hazéc ac hicniyu méndérj amugic. ⁹ Wañu imuaru tohalic yanda hicniyec. Wañu Farisaio ic ionarunec héna acac kiwi ic tosara yacma ac geriwaguc eminimma yomuhuc zégic; Nini ic yomuac niñni kápésira qahac wanžac. Uñja méñ me Kua meme uñja méñnérj ézéyeciguc dimuhuc zéwiñ? ¹⁰ Wañu hazéc ac imi kunerj yanda wañu yaré ic 1,000 ionac galeñgina nérj Paulo késahérégic séwéla tegicbac niñ zénéña hiriyu, yaré ic ienerj haréma ic sugina igucnec Paulo onagicma ai amagina qeriaiguc wagicma kemmuac niñ énézéyec.

¹¹ Wañu Miñ Kewunérj sinji imuaru Paulo hosuraiguc namma yomuhuc ézéyec; Gi meseli amuna you Yerusalemiguc nuac héipuc wamma énézézaj imuhucyanec Roma ama areña yandaiguc acguc héipuc ac waj némbésémanj.

Yuda ic tosia enerj Paulo qewiñac zéma ara zégic.

¹² Ama gianjiyu Yuda ic ienerj tunjinaguc wamma nene ziki kecma Paulo ménda qehumuwiñiguc yakanina ménda newiñ zéma zéseligic. ¹³ Ic enerj qeriginanérj zikiamuma sisipac ac wamma imuhuc zégic imi zañgégina 40 ogirec. ¹⁴ Ic enerj mia hofa oo eñeña zéma galeñ ionaru kemma yomuhuc zégic; Nini Paulo ménda qewiñiguc yaka ménda newiñ. ¹⁵ Imuac enerj kaunsol ic iniguc yaré ic 1,000 ionac galeñgina iwaru ac yomuhuc haigic kemmac; Gi Paulo nonac kaunsol iguc mélina hayu iwac ara muñguc nimma didiñanec zétecgéwiñ. Mélimiyu hosucginu ménda hayunec hénaiguc qehumuwiñ zé ninziñ.

Paulo ac sañec imi niñec.

¹⁶ Wañu Paulo deuyanérj ac sañec imi nimma yaré ic ionac

amaiguc keremma oña Paulo ézéyec. ¹⁷ Ézéyu Paulonérj yaré ic 100 ionac galeñgina méñ uruma yomuhuc ézéyec; Gi merac yomi wagicma yaré ic 1,000 ionac galeñgina iwaru wagicma kenna ac méñ késakeczac imi ézémac. ¹⁸ Zéyu merac wagicma yaré ic 1,000 ionac galeñgina iwaru kemma yomuhuc ézéyec; Merac yominérj ac méñ késakeczac imuac niñ hésa ic Paulonérj nuruma merac yomi wagicma guaru hamañ niñac qesinéñzac. ¹⁹ Imuhuc ézéyu yaré ic 1,000 ionac galeñgina nérj merac mériaiguc késama sasañgiaiguc wagicma kemma élérj qesimiyec; Némac ac nézémanj zé wanžaj? ²⁰ Zéyu zéyec; Yuda ic ienerj Pauloac ara muñguc didiñanec nimbiñ zéma hénaorij hécgina ionaru Paulo wagicma hamu niñac qesigémbiñ zé ewa momac wamma ac sañec zézu. ²¹ Wañu gi acgina ménda niñ énécmiwésémanj. Ic zañgégina 40 ogicogiranérj Paulo qehumuwiñ zéma sañgima mambéc taczu. Ienerj imi i ménda qewiñiguc nene ménda newiñ zéma acgina zikigic. Wañu ienerj zérérj qérérj wandacma zéwelec welecgina imuac ac bakia niñac mambéc keczu. ²² Yaré ic 1,000 ionac galeñgina inérj merac mélimima zézé seli ac yomuhuc ézéyec; Gi ac nézézaj imi ic méñ ménda ézézésémanj.

Kawali ienerj Paulo Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc késama keñgic.

²³ Wañu yaré ic 100 galeñgina éréhécc ururuma ac yomuhuc érézéyec; Baec héna keñkeñ yaré ic 200 zéma becasic yaré ic 70 zéma luac késa késa yaré ic 200 énézyéic zérérj qérérj wamma kecgcic sinjiya 9 kilok wañu Kaisarea zéic alawac

ama areña yandaiguc keremmu. ²⁴ Wañu Paulo bénzén baec galeñ Feliki iwaru wagicma kemmuac niñ becosic méñ héitatac héimima mambéc nammu. ²⁵ Wañu inén kiwi méñ yomuhuc oyec; ²⁶ Klaudio Lisia, neñ kewuna baec galeñ Feliki guac yaizézé ac wañgénzua. ²⁷ Yuda ic ienen ic imi qehumuwiñ zé wañgic. Wañu ic imi Roma ic imi nimma yaré ichécna iniguc kemma méragina igucnec metecgéyi. ²⁸ Wañu aciguc opocgic imuac hénia nimman zéma Yuda ic ionac gésigési ic ionac muru wagicma kenji. ²⁹ Ara zégic imi moczon hénia acgina imuac ara wañec, néñ iwawai wañec méñnéñ méñ qehumumu me hésanéñ ziki mimiawac séc ménda wañec imi mihicnjiyi. ³⁰ Wañu ic tosanéñ ic yomi qewiñ zéma ac sañec zégic ic méñnéñ nimma nézéyu duña guac muru méliwa hazac. Wañu ara zézu ic imi enen imuhucnec guaru kemma ara gézému niñac énézézua.

³¹ Wañu baec hénia yaré ic ienen énézéyec séc Paulo sinjyaiguc wagicma kenkecma Antipatri ama areña yandaiguc kereñgic. ³² Imuaru ama gianjiyu becosic yaré ic ienen Paulo wagicma kenkecma Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc kemmuac niñ ionac muru opocma baec hénia kenken yaré ic ienen yaré ic ionac amaiguc lilingéma hagic. ³³ Becosic yaré ic ienen Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc keremma baec galeñ yanda kiwi mima Paulo imuhucnec mériaiguc opocgic. ³⁴ Baec galeñnéñ kiwi olomma Paulo qesimima Kilikia baec igucnec imi niñasariyec. ³⁵ Wañu inén Aciguc gopoczú ic imi enen hama harégic guac ac nimman imuhuc zéma yaré ic enen Herodeac ama kewuya imuac

geriaiguc galeñgégic tacmac niñ énézéyec.

24

Paulonéñ Kaisareaiguc Felikiac wésiaiguc nañec.

¹ Kaiwe ai meme méra méñ tecgéyu hofac oo ic eñeña Ananíanéñ qeriawac galeñ tosara zéma hénia acac zézé ic méñ qara Teatulo iniguc Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc hingacma Paulo aciguc opocbiñ zé baec galeñac kiwaiguc nañgic.

² Wañu Paulo ézéma wagicgic hayuguc Teatulonéñ baec galeñ ac yomuhuc hénima ézéyec; Ic kewunina Feliki, geñ hia galeñgé nénécmína luaeiguc kecanziñ. Wañu bian héhéñawac niñniñ yandaga niñac baec yomuaru hai netec ai sasala hicñianzac.

³ Ic kewuna Feliki, iwawai imuhuc hicñiyu imuac me imuac amanina séc ewa hia yanda niñgénanziñ.

⁴ Wañu yéwéri ménda gémbiñ zé ac hotonñadac gézeni gi ewa bénzénngaiguc niñnéncmína.

⁵ Nini ic yomuac ninni hafi warihaguc ésécnec wañanzac. Yuda ic baec séc kemma keczu ionac sugcnaiguc qewelon yanda mihicñi énécmianzac. Inén mia hénia ikorawac miñina Nazareteneç iwac tohotoho ichéra ionac galeñgina.

⁶ Wañu inén ocmuñ téréyanina mezapi qeman zéyu késayin.

⁷ (Ménda hezac.) ⁸ Imuac gi geñgaoc zéqesi wammima acnéñ qatémiziñ imuac hénia imi moczon niñ asariwéséman. ⁹ Ac imuhuc zéyu Yuda ic ienen, Ac imi héla, zéma méra migic.

Paulonéñ baec galeñac kiwaiguc ac bakia meñeñec.

¹⁰ Wañu baec galeñ yandanéñ Paulo orucnéñ séséc wammiyu ac yomuhuc zéyec; Gi baec yomuaru yawuñ sasala gésigési ic eñeña

kecanzaŋ imi nimma saiwa acna efima gézémaŋ. ¹¹ Niŋtegiŋzaŋ ésécneŋ, ni Yerusalemiguc Anutu mepésimaŋ zé emma kecha ai meme 12 ménda ogirec. ¹² Waŋu ieneŋ ni ocmuŋ téréya qeriaiguc ic ménguc ac méŋ ménda zéwa néŋgic. Waŋu tocgotocgo amaiguc me ama areŋa yanda imuac hénaiŋic ic embac qeriiguc ésé ésé méŋ ménda waŋ énécmiwa néŋgic. ¹³ Ic yomi eneŋ aciguc nopocma gézézu imuac héipuc ac méŋ gézémuac séc qahac. ¹⁴ Waŋu ac yomi mia héla wanzac, Ni héná qelia méŋ ieneŋ héná ikora zébirianzu imi méndacma yanda hécninawac Anutu mepésianzu. Waŋu ni Anutuac tiliŋ tiliŋ ic ieneŋ ogic hezac imi moczoŋ zéma iwawai héná ac séciguc hezac imi moczoŋ ninzéŋgéanzua. ¹⁵ Waŋu ic yomi eneŋ iwawai méŋac Anutu ninzéŋgéma mambéc keczu imi ni momacneŋ késakecma mambécanzua, waŋu imi mia yomuhuc; Ic solaŋa zéma ic biria momacneŋ humuc igucneŋ qelima yacmu. ¹⁶ Imuac niŋac Anutuac kiwaiguc zéma ic kicginaiguc ewa solaŋa kecmaŋ zéma nalé séc seliseli wamma kecanzua. ¹⁷ Waŋu yawuŋ sasala baec lake-ciguc kecaŋi, waŋu degucdacmi ic embac yéwérigina mihicŋizu ionac énécmiwiŋ zéma haleŋ zéma Anutuac buŋa haihaiya mema hayi. ¹⁸ Waŋu Anutuac buŋa imi haimaŋ zé météré amuma ocmuŋ téréyaiguc eni. Waŋu tocgotocgo me hétéŋ méŋ ménda wamma enŋac kecha mihicŋi néŋgic. ¹⁹ Waŋu Yuda ic tosara Asia baeciguc kecgic ieneŋ mia nuac kápésic méŋ héŋgiciguc guaru tinduc haréma zéasarimuac hezac. ²⁰ Imi qahac waŋu ic yomi eneŋ ni Sanhederin kaunsol ionac kicginaiguc naŋi imuaru nuac kápésic méŋ mihicŋigiciguc

gézému. ²¹ Ionac sugginaiguc namma acna momacguc sac kucneŋ qacma zéyi imi yomuhuc; Humuc igucneŋ yayac imuac naŋgéma zéwa deguc aciguc nopocgic kicginaiguc nanzua. Ac imi qahaciguc ac méŋ zémuac séc qahac.

²² Felikinéŋ héná imuac buŋa niŋhumuyec imuac niŋ Pauloac ac imi ménda zétecgéma yomuhuc énézéyec; Yaré ic 1,000 ionac galeŋ Lisia mayuguc acgina zétecgémaŋ. ²³ Waŋu yaré ic 100 ionac galeŋgina méŋac yomuhuc ézéyec; Ini Paulo ménda zikimigic eni keru galeŋgému. Alahéra méŋnéŋ méŋ haréma goi héihéi wammiiwiŋ zégic ménda qetalimu.

Paulo yawuŋ éréhéc hésa amaiguc taru baec galeŋnéŋ waima keŋec.

²⁴ Ai meme tosara kecma Felikinéŋ iniŋa Yuda embac Durusila i guc momacneŋ hama Paulo qaru emma Kristo Yesuac ninzéŋ ninzéŋ imuac hénia imi érézéyu niŋoc. ²⁵ Waŋu haka dindiŋa zéma séwi siŋac sigi kekec zéma gésigési yanda imuac ara érézéyu Felikinéŋ aurima Paulo yomuhuc ézéyec; Degucac imi sécgézac, yacma kenna kecma andiaiguc sura méŋu titiŋa hicŋiyu muŋguc héihéré gémmaŋ. ²⁶ Waŋu inéŋ ara sac nimmac niŋac ménda waŋec, Paulonéŋ soukiwa mimac niŋac mambéc wamma hatac sasala héihéré mima ac waŋoc.

²⁷ Waŋu yawuŋ éréhéc tecgéyu baec galeŋ qara Porikio Fesito inéŋ Felikiac tatac késayec. Waŋu Felikinéŋ Yuda ic ewa hia waŋ énécmiŋaŋ zé Paulo hésa amaiguc waiyu tacmanec kerec.

25

Yuda ic ieneŋ Fesito iwaru keremma Pauloac ikoc ac zégic.

¹ Fesitonéj baec galej wamma ai meme haréwéc kecma Kaisarea zéic alawac ama arenja yanda igucnec Yerusalem enjec. ² Enju hofac oo ic kiwahécgina zéma Yuda ic galejhécgina ienen iwaru keremma Paulo acnéj qatéma ézégic. ³ Wañu ienen hénaiguc sanjima Paulo qehumuwiñ zéma acgina nimma Fesitonéj niñénémima Paulo méliyu Yerusalem hamac niñac welecmigic. ⁴ Zégic Fesitonéj yomuhuc énézéyec; Paulo i Kaisarea hésa amaiguc taczac. Wañu ni imuaru munjuc lilingéma hiñgacmañ. ⁵ Pauloac kápésic méj hemizaciguc onarunec kiwahécgina tosara niguc momacnec hiñgacma zému.

⁶ Imuhuc zéma ai meme 8 me 10 Yerusalem kecma Kaisarea zéic alawac ama arenja yandaiguc mekenjec. Ama siñima gianjyu gésigési taticiguc tacma Paulo késama érému niñac énézéyec. ⁷ Inéj haréyu Yuda ic Yerusalemnec magic ienen lelecgé mima hazéc ac réwéria sasala zégic. Wañu acgina héipuc wammucac séc qahac wañec. ⁸ Zégic Paulonéj kawalia mema yomuhuc zéyec; Ni Yuda ic neñaj héna ac me ocmuñ téréya me Roma ic kewu Kaisawac kápésic méj ménda wañi. ⁹ Wañu Fesitonéj Yuda ic enej niñgic hiarumac niñac Paulo yomuhuc qesimima zéyec; Gi guagicma Yerusalem kemma imuaru acga zétecgémañac wañan? ¹⁰ Qesimiyu Paulonéj yomuhuc ézéyec; Ni Roma ic kewu Kaisawac gésigési amaiguc nankeczua, imuac nuac ac yomuaru zétecgémuac hezac. Geñgaoc ninzanj ésécnec ni Yuda ic. Wañu iwawai biria méj ménda wañ énécmiyi. ¹¹ Ni héna ac logima kápésic méj mewa

nuwiñ zézuiguc humumanj zé ewa éréhéc ménda wambinec. Ac zénénzu imi moczoñ héla qahac wanzaciguc méñnéj méñ ni méraginaiguc nopocmacac séc qahac. Imuac Roma ic kewu Kaisanéj acna zétecgémac niñac wañzua. ¹² Imuhuc zéyu Fesito ichéra iniguc eminiñ wamma Paulo yomuhuc ézéyec; Gi Kaisa* iwaru acga haizanj imuac Kaisawac muru kembésémañ.

Ic kewu Agripanéj Fesito hicñimima Pauloac niñac ézéyec.

¹³ Ai meme tosara tecgéyu ic kewu Agripa zéma nauña Beanike ierenj Kaisarea zéic alawac ama arenja yandaiguc hiñgacma Fesito zézé ségiségi ac wammiwi zéma hayoc. ¹⁴ Wañu ierenj ai meme sasala imuaru tacyac wañic Fesitonéj Pauloac ac suruc wammima ic kewu yomuhuc ézéyec; Felikinéj hésa ama ic méj waima kenju tacma keczac. ¹⁵ Wañu ni Yerusalem enj nalé imuaru hofac oo ic kiwahécgina zéma Yuda ic ionac galej ienen iwac hazéc ac zéma kápésiraguc zéma zétecgémañ niñac welecnéñgic. ¹⁶ Wañu ni ac bakia yomuhuc énézéyi; Ic méj aciguc enzac imi ac zézé ic iniguc ménda añamma tacma arawac kawalia ménda mema zéyu niñgicnec waimiwiñ imi Roma ic nonac haka silicnina qahac. ¹⁷ Imuhuc énézéwa Yuda ic ienenj niguc yomuaru hagic nalé sosola qahac ama gianjyu gésigési taticiguc tacma énézéwa ic imi wagicma érégic. ¹⁸ Wañu ac wammigic ienenj ac zégic, néj kápésira méj nimmanj zé mambéc kerimé ménda mihicñiyi. ¹⁹ Wañu enaj hénaigina zéma ic méj qara Yesu iwac niñ Paulonéj humuc igucnec qelima yarec zéyec ac imuac niñ

* 25:12: Romawac ic kewu yanda niñac Kaisa zéañgic.

zéerj zéma wanjic. ²⁰ Wanju ni ac imuhucya dimuhuc zémindiñimanj zéma hocma Paulonéj Yerusalem kemma ac gésigési amaiguc ac imuac nambésémañac wanzan? zéma imuhuc qesimiyi. ²¹ Wanju Paulonéj Roma ic kewunéj acya zétecgémac niñ galengé mimañac welecnéjec. Wanju kenkej naléya ducñiyu méliwa Kaisa† iwacmuru kemmac niñ ézéwa hésa amaiguc taczac. ²² Imuhuc ézéyu Agripanéj Fesito ézéyec; Ni acguc nenaoc iwac ara nimmanj zé wanzua. Zéyu Fesitonéj zéyec; Hia oranjuc nimbésémañ.

Paulo i ic kewu Agripa iwac ki-waiguc nanjec.

²³ Ama gianjiyu Agripa zéma Beanike ierenj ehéihéi wanj érécmima hénagira megic haréma yaré ic 1,000 ionac galenj tosara zéma ama yanda imuac ic kunenj iniguc gésigési amaiguc emma tacgic Fesitonéj énézéyu Paulo késama enjic. ²⁴ Enjic Fesitonéj ac yomuhuc zéyec; Ic kewu Agripa zéma ichéna tosara ac énézéwa niñjic. Ic nanzac yomi iwac niñ Yuda ic ienenj kucnec qacma, Ic yomi Kekecac séc qahac! zéma Yerusalem zéma ama yomuaru welecnéjgic. ²⁵ Wanju ni niñgésiwa haka humucac séc méj ménda wanjec. Wanju i enjyaoc Roma ic kewuac wamma zéyec imuac niñ iwaru mélimimanj zé wanzua. ²⁶ Wanju ic kewu enjeyawac ac héla méj omanjác séc qahac wanzac. Imuac mia zéqesi mima ac héla méj mihicñiwij zé ic yomi onaru zéma sucninaiguc ic kewu Agripa guac muru opocha nanzac. ²⁷ Ni hésa ic méj késpedesiyawac ara méj ménda oma Roma ama arenja yandaiguc enj méliwa kemmacac séc qahac.

26

Paulonéj Agripa zéma Fesito iorac kicgiraiguc ac zéyec.

¹ Wanju Agripanéj Paulo yomuhuc ézéyec; Geñgaoc ac zéna guac niñgéni. Zéyu Paulonéj méranéj séséc wamma yomuhuc zéyec; ² Ic kewu Agripa, Yuda ic enenj ac wanj nézju imuac bakia degucmi guac kicgaiguc zémañ zéwa ewana hiaruzac. ³ Imi mia gi Yuda ic nonac haka silic hénia hénia zéma zéqesinina imi nindaczan imuac niñ imuhuc wanzua. Imuac ewa bénzénjgaiguc acna zéwa niñnémbésémañ. ⁴ Ni komocna igucnec hénima Yerusalem zéma nena baec yanda qeriaiguc dimuhuc kecma yandiyi imi Yuda ic ienenj moczoñ nindaczju. ⁵ Ienenj becarunec nalé horua néngicac néñanzu imuac niñ héipuc wanj némmuac siñgina hewacnec ni Farisaio ic Yuda ic ionac tunj méñ hénia ac dindiñanec méndacanzu ionarunec zéma héniana momacnec hia zédacbunec. ⁶ Wanju ni Anutunéj yanda hécnina ac ziki énécmiyec imuac mambéc kecanzua. Wanju hénia imuac niñ ni deguc ac gésigési amaiguc nanzua. ⁷ Wanju zikiziki ac imuac héla imi késawij zéma Israelac qelihéra kisic arenjéra 12 neñanñ siñj kaiwe séc Anutu mepési mianziñ. Ic kewuna, buñja imuac mia mambéc wamma ai mewa Yuda ic ienenj aciguc nopoczju. ⁸ Anutunéj humumia meqeli énécmianzac, héla imi ini némac niñ niñgic ménda wawanjác ésécnec wananzac? ⁹ Wanju ni acguc Yesu Nazarete ama arenja igucnec iwac qac buñja mesoho wammimanj zé iwawai moczoñ tinduc wammanj imuhuc zéma niñj. ¹⁰ Yerusalem imuaru ai

† 25:21: Qac imuac hénia imi; Romawac ic kewu.

imuhucya mia meyi. Wañu hofac oo ic kuaya ionaru kuc buña mema météré ic sasala hésa amaiguc onopocma keru. Wañu unuhumuwiñ zé zétecgégic ewa momac wamma oaec zéénécmyi. ¹¹ Bakia énécmimanñ zé Yuda ic ionac tocgotocgo amaya amaya kemma Yesuac qac zébirimu niñac tericgé énécmiyi. Wañu qerina geriwaguc wañu mebiru énécmimanñ zé ama areña yanda yanda Yuda baec séñgañgeñ hezac imuarugenñ acguc kenji.

¹² Ai imuhucya memañ zé hofac oo ic kuaya ionac oaec kiwi qacginaguc imi mema Damasiko ama areña yandaiguc kemmanñ zéma kenji. ¹³ O, ic kewuna, kenkecba gau komoc wañu, kurumenunec asac mararañ kaiwe kiwa asac mararaña ogicogira imuhucyanéñ mama ni zéma ichéna hoturu nénécmima qetagalí nénécmiyec. ¹⁴ Wañu nini moczoñ baeciguc tendiñgé nunuyu hema ewa mén Hebraio aciguc yomuhuc niñi; Saulo, Saulo, gi némac niñ nunesi wañ néñanzañ? Gi zéraiguc hénaganéñ qena guyu siñga hía nimbésémañ? ¹⁵ Imuhuc zéyu ni yomuhuc zéyi; Miñ Kewu, gi méré? Zéwa Miñ Kewunéñ yomuhuc nézéc; Nunesu wañ néñanzañ Yesu ni mia. ¹⁶ Gi yacma hénaganéñ tima nanna, ni imi gi iwawai hénzañ imi zéma kecma gézéwa hémbésémañ imuac buña zézé ic wamma nuac welen qeçe icna wambésémañac gésigémmanñ zé hicñigéñzua. ¹⁷⁻¹⁸ Geñ kicgina méwéréñgé énécmiwa siñi igucnec asac mararañ igucgeñ, Biria miñinawac kuc igucnec Anutuac murugeñ liliñgéma hagic biriagina zuac énécmiwa ni ninzéñgé némma météré ic suginaiguc ai buña késamu niñac neñ geñga ic embac Yuda ic zéma ic enia ionac sugina igucnec gésigémma munñguc ionac

muru méligémmanñ.

Buña suruc énézéc imi munñguc zéma Agripa ézéc.

¹⁹ Ic kewuna Agripa, hénia imuac niñ ni iwawai kurumenunec nézéc hénji imi ménda qetalima ²⁰ walac imi Damasiko ama areña yanda miñina, wañu kenkecba Yerusalem miñina zéma Yuda baec séc ic embac zéma ic enia momac yanda ewagina melemma Anutuaru liliñgéma hama haka hiabia, qeri melen melenac séha wammu niñ ackuazéc énézéma keru. ²¹ Wañu imuac niñ Yuda ic eneñ ocmuñ téryaiguc népésima nuwiñ zé wañgic. ²² Wañu Anutunéñ nanñgéñu érékecba deguc ic eneña mamaya momac yanda ionac kicginaiguc namma ackuazéc énézémañac énézémañzua. Wañu zéanñzua imi ac méréra qahac. Anutuac tiliñ tiliñ ic zéma Mosenéñ iwawai kilen hicñimac zégic imi sac énézémañzua. ²³ Kristonéñ qenzeñ manzeñ qema humuma humumia ionarunec walac yacma Yuda ic zéma ic enia asac mararañac zéau énécmimac imuhuc zégic ac imi mia neñ zénañgéanñzua.

²⁴ Paulonéñ zédiñjima ac imuhuc énézéc Fesitonéñ ac kucnec zéma ézéc; Paulo, gi ewaga sohozac. Niñiñ yandaganéñ qeriga mesoho géñzac. ²⁵ Zéyu Paulonéñ ac yomuhuc melen miyec; Ic kewuna Fesito, ni ewana ménda sohozac, néñ ac hía niñareñgéma zézia. ²⁶ Ic kewu, geñgaoc iwawai hicñiyec imi moczoñ nindaczañ imuac niñ ni efima gézézua. Iwawai imi baec wañgonaiñguc ménda hicñiyec. Imuac haka ménac mén guac kicga igucnec musañ gégyawac mén ménda hezac imi ni ninzéñgéñzua. ²⁷ Ic kewu, Agripa gi Anutuac kua meme ic ionac

acgina imi ninzénjéanzan? Gi ninzénjéanzan imi ni ninzua. ²⁸ Imuhuc zéyu Agripanéj Paulo yomuhuc ézéyec; Ac hotonjadac zéma Kristoac ic wammaj niñ meseli nénzanj me? ²⁹ Wañu Paulonéj zéyec; Ac hotonja me ménda horua, gi momacguc sac qahac, néj tosara deguc acna ninzu ini moczonj señ hésana yomuac sac ménda mihicnjima nena éséc nec téngéj wammu niñac wanzua.

³⁰ Imuhuc zéyu ic kewu zéma baec galeñ zéma Beanike zéma ic tosara iniguc tacgic ieneñ moczonj yacma keñgic. ³¹ Kemma eminiñ wamma enjawu yomuhuc zégic; Ic yomi haka méj humumia me hésa amawac buña wawaña séc méj ménda wañec. ³² Wañu Agripanéj Fesito yomuhuc ézéyec; Ic imi Kaisanéj* acya zétecgémac niñ ménda welec miwac nec geñ hia hulac miwawñec.

27

Paulo Romaiguc wagicma kemmu niñac zéiciguc opocgic.

¹ Italia baeciguc zéiciguc kembiñac niñ baec galeñnéj zétecgéma Romawac ic kewu Kaisawac yaré ic 100 ionac galeñgina méj qara Yulio iwac mériaiguc Paulo zéma hésa ic tosara onoporec. ² Zéic méj Adramiten ama areña yanda igucnecnéj Asia baeciguc ama areña yanda tosara kondunj giñgiñai guc tacma keñec imuaru kemmanj zé taru enñj. Wañu Makedonia ic méj qara Aristako, Tesalonika ama areña yanda igucnec imi momacnec keñj. ³ Ama gianjyu zéicnéj Sidon ama areña yandaiguc kereñ héiyu Yulionéj Paulo goi héihéi wammima alahéra iniru méra mimuac

niñ ézéyec. ⁴ Ama imuarunec munjuc hénima kenni Luhuc kembiñ zé wañj imuhuc geñec hayec imuac niñ Kipuro baec komoc imuac héiya igucnec luhuc qizizijngéma keñj. ⁵ Wañu Kilikia kondunj zéma Pamfilia kondunj qericma keñkecma Likia baec Mira ama areña yandaiguc kereñj. ⁶ Imuaru zéic Aleksandria ama areña yanda igucnec méjnéj Italia baeciguc kemmanj zéyu yaré ic 100 galeñginanéj nonagiru imuaru enñj. ⁷ Wañu zéic iminéj bénzénj bénzénj keñkeru ai meme sasala tecgéyu Kínido kondunj baec komoc wésiaiguc kereñj. Wañu luhucnéj ménda wai nénécmiyu Salmone sia yanda andé qema Krete kondunj baec komoc kanaya igucnec keñj. ⁸ Baec komora imuac giñgiñai guc méndacma qenzenj manzenj qema kemma Lasea ama areña yanda hosuraiguc zéic ala méj qara Zéic Asia Soroc imuaru kereñj.

Pauloac ac ménda nimma héná méñu kemma yéwéri mihicnjigic.

⁹ Kondunjiguc nalé horua kemma kecni nene zikima zéwelec wawaña imuac kendonj tecgéyu luhuc naléya hayec. Hayu bec kondunjnéj biriyu keñkeñawac séc ménda wañec. Imuac Paulonéj gorogina zéma yomuhuc énézéyec; ¹⁰ Ic mandac, ni hémba héná yominéj hina zéma zéic sacnec qahac, néj ic neñaj kekecnina acguc nonagicmacac séc wanzac. ¹¹ Imuhuc zéyu yaré ic 100 ionac galeñginanéj Pauloac ac niñbipima zéic galeñ zéma zéic miñina iorac ac nimma tohoyec. ¹² Wañu kondunj imi zéicnéj sanjeña naléyaiguc hia tatarawac séc ménda wañec. Imuac sasalanéj kondunj imi kileñ waima Krete baec komoc imuac ama méj

* 26:32: Qac yomuac hénia imi; Romawac ic kewunéj

Foiniksi imuaru keremma tacni sañgeña naléya tecgémac niñ zéigic. Ama baec imuac sunğuruña bakianéñ Is zéma imuac héiya suggira hémma heyec. wañu baec bakia méñnéñ Is zéma imuac kanaya suggiraiguc hémma heyec.

Konduñiguc hiñgacbiñ zé wañiñ.

¹³ Wañu luhucnéñ Is imuac héiya igucnec bénzén éréyu nanğé nénécmizac imuhuc zéma nimma aña hérégic éréyu Krete konduñ baec komoc giñgiña méndacma keñgic. ¹⁴ Keñgic nalé ménda horugiyu konduñ baec komoc imuac qaha igucnec qeuqewañ luhuc méñ qara Is igucnec iminén mama qeyec. ¹⁵ Qema zéic qéfagéyu luhuc hayecgeñ kemmacac séc qahac wañu mebiñpima waigic luhucnéñ zéic wagicma hena méñu keñec. ¹⁶ Keñecma baec komoc méñ qara Kauda imuac giñgiña igucnec kenni zéic gomba qatéma héréma keñiñ imi galenğewiñac séc qahac wañec.

¹⁷ Wañu ai yanda mekecma héréni zéic qahaiguc éréyec. Wañu zéic téwac niñac rewakanéñ bawa igucnec wagic emma zikiyiñ. Wañu sakasac éré éréya méñ qara Siriti imuaru emmac niñac hésaya hérégic maleku mayu luhucnéñ nanğé nénécmiyu keñiñ. ¹⁸ Wañu luhuc niñac qenzeñ manzeñ nimma kerin. Imuac niñ ama gianjiyu hina tosara konduñiguc giligic hiñgarec. ¹⁹ Wañu ama muñguc siñjima gianjiyu zéicac iwawai tosara imuhucyanec giligic hiñgarec. ²⁰ Wañu ai meme sasala kaiwe me ménisikilu méñ ménda hicñiyu héñiñ. Wañu luhuc yanda qemanec nañu ewa qerininaiğuc kekecac niñkumu méñ ménda he nénécmiyec.

²¹ Wañu ic sasalanéñ nalé horua nene newiñac séc qahac wañu eñ kecgiguc Paulonéñ kemma sugginaiguc namma yomuhuc

énézéyec; Ic mandac, ini acna tohoma Krete konduñ baec komoc ménda waiwunec réwéri imuhucya ménda mihicñjima hinagina imi ménda giliwunec. ²² Deguc meme seli ac wañ énécmiwa niñgic. Zéic imi qahac wammac, néñ ic méñnéñ méñ ménda humumac, imuac ewagina déñ wañu. ²³ Deguc siñjiyaiguc miñña Anutunéñ eñeya buña kecanzua nuac muru kua meme uñaya méñ méliyu mama hama maréñnaiguc nanzac. ²⁴ Namma yomuhuc nézézac; Paulo gi bacga ménda yandimac. Gi Kaisawac wésiaiguc tinduc nambésémañ. Wañu Anutunéñ ic giguc zéiciguc keczu imi moczoñ ewa hiawac géñu guac buña wandacmu. ²⁵ Imuac alahécna ini ewagina déñ wañu, ni Anutu niñzénğézuu. Ac nézézac imi hélaguc wammac. ²⁶ Zéicnéñ konduñ baec komora méñiguc eñu nini imuaru osiwiñ.

²⁷ Héna sicsaoc kecgic ai meme 14 wañec. Wañu Adria konduñiguc lelecgémanec kerin. Siñi namuña igucgeñ zéicac ai ic ieneñ niñgic baec hosuru hazin éséc wañec. ²⁸ Imuhuc nimma hésa qétéyaguc waigic hiñgaru 37 mita wañec. Komora méñ kemma hésa qétéyaguc muñguc haigic hiñgaru 28 mita wañec. ²⁹ Wañu haroñanjiğuc emma qewiñ niñac bacgina yandiyo zéic andiaiguc aña 4 haigic hiñgaru ama gianjima niñ welecma tacgic. ³⁰ Wañu zéic ai ic eneñ zéic waima néngacbiñ zé nimma gomba haigic hiñgaru ikoc wamma yomuhuc zéigic; Nini zéic sunğuruñaiğuc aña méñ haini hiñgacmac. ³¹ Imuhuc wañgic Paulonéñ yaré ic 100 ionac galeñ zéma ichéra yomuhuc énézéyec; Zéic ic ieneñ zéiciguc ménda kecmuiguc ini kekecginaguc kecmuac séc qahac wammac. ³² Zéyu yaré ic ieneñ

gombawac hésaya hericgic kon-
duñguc hiñgarec.

³³ Wañu ama gĩañimañ zé wañu Paulonéñ ic momac yanda nene neme niñ yomuhuc énézéyec; Ini qeri séwígina héñgeñ héñgeñ wammanec kecma nene ménda nema eñ mambéc kecgc kaiwe ai meme 14 wanzac. ³⁴ Imuac nene nemu niñac welec énécmizua. Ménda humuwiñ zé wanzuiguc nene nema selimu. Oruc zucgina méñ ménda mama sañgimac. ³⁵ Imuhuc zéma saméñ mema hama Anutu ewa hia aç ézéma kuma neyec. ³⁶ Neyu hémma qerigina efiyu imuhucnec nedacgic. ³⁷ Ic zéiciguc kerin zañgénina imi 276. ³⁸ Nene negic tomençina qeyu zéic qeria igucnec wit gocmia gésé imi kondunçiguc giligic hiñgacdaru zéic imi efima éréyec.

*Zéicnéñ kondunç baec komora
suñguruñguc emma zéñgéyec.*

³⁹ Ama gĩañidaru baec imi héñtegicbiñ zé hibipigic. Wañu kondunç bakiaiguc sakasac séñgãñgeñ heyu zéicnéñ imuaru keremma emmac niñac zéma niñgic. ⁴⁰ Ic tosara eneñ anga hésaya qericma kondunçiguc giligic keñu tosananéñ maleku hésaya zikigic heyec imi hulacma hérégic malekunéñ eñu zéic imi luhuc mema sakasac igucgeñ keñec. ⁴¹ Keñu doku néwéc néwécnec hahayanéñ euanzaoc imuaru sakasac heyu zéic imuaru eñec. Wañu zéic suñguruña kiselima tacma seli qeyu temboñ yandanéñ zéic andia kuyu zéic andia imi zéñgéyec. ⁴² Wañu hésa ama ic eneñ fifia mema kemma néñgacbu niñac yaré ic eneñ unuhumuwiñ zé ac zéic. ⁴³ Wañu yaré ic 100 ionac galençinanéñ Pauloac kekecyã ançéña timañ zé wamma çetali énécmima fifia meme ic énézéyu walac kondunçiguc luma hiñgacma fifia mema baeciguc

eneñ. ⁴⁴ Wañu tosara eneñ palañ me zéic bakia gahaiguc emma keñgic. Imuhucnéñ imuhuc wamma moczoñ élélañguc endacma méñ ménda humugic.

28

*Ic ieneñ susunec Melite kondunç
baec komociguc endacgic.*

¹ Élélañguc béñzénec emmaguc baec komoc qara Melite imi zéic niñiñ. ² Wañu baec komoc imuac miñjina ieneñ ala goi héihéi sasala wañ nénécmigic. Wañu kia hayu ama sañgeñ qeyu geric yanda haigic zeyu héihéré nénécmigic. ³ Wañu Paulonéñ geric tosara mutulançéma haiyu hiñgarec wañu imuac qeria igucnec mokoleñ méñnéñ séwéla geric wañu éréma iwac mériaiguc pipima nañec. ⁴ Wañu baec miñjina ieneñ mériaiguc mokoleñ nañu hémma eminiñ wamma zéic; Ic yomi ic tosara unuyec gezañ. Kondunçiguc ménda humuyec, néñ solaña miñjananéñ ménda waimiyu kecmac. ⁵ Wañu Paulonéñ mokoleñ çetecgéyu gericiguc hiñgaru yéwéri ménda mihicñiyec. ⁶ Imuhuc wamma nañu ieneñ sisiwiñ hicñimimac me élanzanec tendiñgéma humumac zéma mambéc nañgic. Wañu nalé horua haka mérera méñ ménda hicñimiyu hémma zéic; Ic yomi anutu.

*Paulonéñ hafi ic tosara mehiaru
énécmiyec.*

⁷ Nini kerin imuac hosuraiguc ic kewugina qara Popilio iwac ama baec heyec. Wañu ic inéñ mia héihéré nénécmima ai meme haréwéc séc goi héihéi wañ nénécmiyec. ⁸ Wañu Popilio mañgocya hafi hicñimima séwi geric zéma kera huruc wamma heyu Paulonéñ nimma amayaiguc emma zéwelecmaçuc méria oruhaiguc haima mehiaruyec.

9 Imuhuc waŋu ama arenj komoc imuaru ic tosara hafi zepaginaguc ienenj harégic imuhucnec mehiaru énécmiyec. 10 Waŋu ic ienenj eenina kuneŋ yanda héigic. Waŋu kembij zé enni hénaiuguc hocbiŋac hezac héná mauŋ iwawai tosara zéiciguc hai nénécmigic.

Paulonéŋ zéic méŋiguc kenkecma Roma ama arenja yandaiguc kereŋec.

11 Baec komoc imuaru mia kecni maso haréwéc tecgéyu zéic méŋ Aleksandria imuaru sanjeŋa naléya ogiru kemmac niŋ mambéc tarec, qara imi Diosguro.* Waŋu imuaru emma waima keŋiŋ. 12 Waŋu Surakusai ama arenja yandaiguc haréma imuaru ai meme haréwéc kerij. 13 Imuacnec lelecgéma Legium ama arenja yandaiguc keremma imuaru ai meme momacguc kecni luhucnéŋ baec waŋgoŋa Saut igucnec hayu kenni ama muŋguc siŋjima gianjyu Puteoli ama arenja yandaiguc kereŋiŋ. 14 Kenni ama arenja yanda imuac ninzéh ninzéh dac muna ienenj héihéré nénécmigic kaiwe 7 iniguc tacyac wammaguc Roma ama arenja yandaiguc kereŋiŋ. 15 Waŋu ama arenja yanda imuac ninzéh ninzéh dac muna hécnina ienenj nonac buŋa nimma hakecma Roma ic Apioac ama sombenjaiguc mihicŋi nénécmigic. Tosianéh ama baec qara méŋ Qisicnec Ama Haréwéc imuaru hama mihicŋi nénécmigic. Waŋu Paulonéŋ inicma Anutu ewa hia ac ézéma kuha meyec.

Paulo i Yuda ic héihéré énécmima ac énézéyec.

16 Roma ama arenja yandaiguc kerenni baec galeŋnéŋ zéyu Paulonéŋ yaré ic méŋnéŋ galeŋgé miyu ama saméŋa méŋiguc

tacyac waŋec. 17 Kecma keru ai meme haréwéc waŋu Yuda ic ionac sugcina igucnec ic kuneŋ tosara héihéré énécmiyu harégic ac yomuhuc énézéyec; Dac munahécŋa ni Yuda ic embac me yanda hécnina ionac haka silic imuac hazéc ac méŋ ménda zéyi, néŋ Yerusalemiguc népésima Roma ic ionac méraginaiguc nopocgic. 18 Waŋu Roma ic ienenj qesinémma kápésicna méŋ humucac sécya ménda mihicŋjima hulac némmu niŋac zégic. 19 Waŋu Yuda ic ienenj selianec qetaligic, héná méŋ qahac waŋu, Kaisanéŋ acna zétecgémac niŋ waŋi. Imuac mia nuac dac munahécŋa Yuda ic zébiri énécmimaŋ zéma you ménda hayi. 20 Waŋu ni hénia imuac niŋ mia inicma iniguc zéeminiŋ wambiŋ zé héihéré énécmiyi. Ni imi Israel ic neŋaŋ ninzéhégéma mambécanzij imuac wamma hésa ic wamma kecanzua. 21 Imuhuc zéma énézéyu zégic; Nini ou Yuda baeciguc kecanzu ionarunec guac niŋ kiwi méŋ ménda haigic hayu héŋiŋ. Waŋu dac munahécŋina ionaru méŋnéŋ hama guac kápésicga me hazéc ac méŋ ménda zéyu niŋiŋ. 22 Baec séc ic embac ienenj héná qelia imuac hazéc ac wamma zéanzu imi nini ninziŋ. Imuac gi dimuhuc ninzéhégézaŋ imi geŋgaoc zéna nimbiŋac wanzij.

23 Ienenj imuhuc zéma nalé megic. Waŋu nalé imi ducŋjyu Yuda ic sasalanéh Paulo tackerec ama imuaru tocgégic. Waŋu Paulonéŋ Anutuac héŋgaleŋ ama arenja yandawac ac suruc imi suŋgeŋnec hénima énézéma keru ama siŋiyec. Waŋu Moseac héná ac zéma kua meme ic ienenj kiwi ogic hezac iminéh meselima Yesuac suruc zéma meseli énécmimaŋ zé waŋec.

* 28:11: Neŋaŋ aciguc qara imuac hénia imi; Nemu héi séwi séwi - Kasito zéma Palukis.

²⁴ Waŋu ic tosananéŋ ac zéyec imi ninzéhégic. Waŋu ic tosananéŋ ménda ninzéhégic.

²⁵ Waŋu acgina zéma zéqeqetali waŋamugic. Imuhuc wamma waima kembiŋ zé waŋgic. Waŋu Paulonéŋ ac momacguc yomuhuc énézéyec; Uŋa Téréyanéŋ Anutuac tiliŋ tiliŋ ic Yesaiawac kuaya mema yanda hécnina ac yomuhuc énézéyec; Ac iminéŋ héla wanžac; ²⁶ Gi kemma ic tuŋ yomuhuc énézéna; Ninzu waŋu ménda niŋasarizu hénzu waŋu ménda héŋtegcizu. ²⁷ Ic tuŋ yomi ieneŋ qerigina seli qeyu ieneŋ gezacginanéŋ nimma niŋyéwérigic.

Niŋyéwérima kicgina héménžaligic. Imuhuc qahac waŋu kicginanéŋ héŋtegcima gezacginanéŋ nimma qeriginanéŋ niŋtegcima liliŋgéma hagic neŋ mehiaru énécmiwinec. ²⁸ Imuac ni énézéwa yomuhuc niŋ asarimu; Anutunéŋ aŋgéh titi buŋa imi ic enia ionac muru méliyu hazac. Ieneŋ imi kileŋ niŋtohomu. ²⁹ (Ménda hezac.)

³⁰ Waŋu Paulonéŋ yawuŋ éréhéc ténggéh ama geric méŋ lagulawac boŋ mema imuaru kecma ic embac iwaru hagic séc héihéré énécmiyec. ³¹ Héihéré énécmima Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandawac surucya zésai énécmima Miŋ Kewu Yesu Kristoac hena ac imi bac yandi yandi qahac efima ku énécmima kerec. Keru méŋnéŋ ménda qetali miyec.

Roma

Pauloac yaizé ac.

¹ Kristo Yesuac welen qe qe icya,* ni Paulo imi, Anutuac buña suruc hiabiawac méliméli ic wammañ niñac nuruma gésinéñec. ² Buña suruc hiabia imi, Anutunéñ kua meme ichéra kuagina mema eneya naña niñac i ménda hicñiyecñec kiwi téréyaiguc sisipac ac wañ nénécmiyec imuac héla wanzac. ³ Naña imi mia baec séwiiguc Dawidiac qeli wamma hicñiyec. ⁴ Wañu téré Uñayaiguc† imi humuc ic sugcina igucñec muñguc qelima yarec. Yaru imuac kuhanéñ énézéyu hémma Anutuac naña wanzac imi ninzéñgé migic. Imi mia Kristo Yesu. ⁵ Iwac murunec neñañ goi héihéi zéma Yesuac Méliméli icac ai buña mema iwac qac buña niñac ic enia ionac sugcinaiguc ai meni ninzéñgéma ninjtoho wanzacu. ⁶ Ini acguc ionac sugcina igucñec Yesuac buñawac unuru énécmimia.

⁷ Roma ama areña yandaiguc Anutuac niñsoroc héra, héihéré énécmimia, zéma météré énécmimia, moczoñ yanda onac muru; Anutu Mañgocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorac murunec ewa hia zéma luaenéñ he énécmimiac.

Paulonéñ Roma ama areña yandaiguc kemmanñac zé niñec.

⁸ Walac imi ninzéñ ninzéñ ginawac surucyanéñ baec séc saima kenzac imuac buña nimma Yesu Kristoac qaraiguc ni Anutuna ewa hia ac ézézua. ⁹ Nañawac buña suruc hiabia imuac qeriaiguc qeri uñananéñ welen qemianzua Anutu inéñ mia acna yomuac

héipuc wanzac. Ni zéwelec wañanzua séc ménda misimanec onac qacgina olomma zéanzua. ¹⁰ Wañu deguc tetcgiaiguc Anutuac ewa siñ heyu onac muru hahayawac héna imi méñac méñ méwéréñgé némmac niñac nalé séc zéwelecanzua. ¹¹ Inicmanñ niñ wañanzua imuac hénia imi qeri uñawac sese téréya méñ ewa hiawac énécmima ewa qerigina meseli énécmimanñ niñac imuhuc wañanzua. ¹² Imuhuc wamma sugcinaiguc kecma neñañ ninzéñ ninzéñ ninanéñ meseli amuwñ niñac. ¹³ Dacmuna hécna, ni hatac sasala onac muru hamañ zé wanj imi ini ménda nimmanec kecmu niñac ménda wanzua. Imi mia ic enia ionac sugcinaiguc hicñianzac ésécñec onac sugcinaiguc imuhucyanec héla mi-hicñimanñ niñac wañanzua hénia imuac mia. Wañu suraiguc héna méñ ménda béréñgé néñanzac. ¹⁴ Ni imi Girik ac zézé ic zéma tosara, niniñginaguc zéma niniñgina qahac momac yanda, buña suruc hiabia énézémanñac taséna henéñzac. ¹⁵ Hénia imuac niñac ni Roma baeciguc keczu onac muru acguc buña suruc hiabia zéau énécmimanñ niñac siñna kuneñ yanda henéñzac.

Buña suruc hiabia imi Miñ Kewuac kuha.

¹⁶ Buña suruc hiabia imi mia Anutuac kuha, ninzéñ ninzéñ ic angéñ tiénécmimiawac buña. Walac imi Yuda ic ionac, duña imuhucyanec Girik ic ionac, imuac niñ ni imuac gamuna ménda niñanzua, ¹⁷ Ic solaña imi ninzéñ ninzéñanéñ kekecyaguc kecanzac kiwi imuhuc ooyawac hezac séc,* buña suruc hiabiaiguc imi Anutuac haka solañanéñ winiñu

* **1:1:** Girik aciguc; dulos, ic imi minjanéñ boña meyu eneya kuc buña méñ ménda késa kecma minjanawac ara sac tohoma kecañec. † **1:4:** Uña Téréya. ✱ **1:17:** Hab 2:4

hicnjima hezac. Héna méné igucnec qahac néj ninzén ninzén igucnec hénima kemma ninzén ninzéniguc kenjekcni solanja zénéncmimac.

Ic embac ienenj Anutugina andé qema sinji yanda qeriaiguc kerejgic.

¹⁸ Haka birianénj ackuazéc héla hédacgéanzu ionac haka eeya qahac hénia hénia zéma haka biria hénia hénia niñac Anutuac qeri gericnéj kurumenj igucnec wininiazac. ¹⁹ Anutunénj eneya hénia mewinini énécmiyec imuac niñac Anutuac héniaaya hia nimmuac séc wanzac imi winiñu hezac. ²⁰ Baec kurumenj hicniyecnec Anutuac kuha hémbénaña zéma iwac hénia saña iminénj iwawai zéyu hicniyec imuaru solananec wininiyu hémma niñasariwiñac séc, imuac niñac ic embac imi enenj héikenzé héihazé wammuc séc qahac. ²¹ Anutuac hénia niñtegicmaguc kilenj eeya ménda héimima ewa hia ac ménda zémima néwécgeña ninñinginanénj nimma nimbipigic héla qahac waju, sinji tunumañnéj ewa qerigina sécgé énécmiyec. ²² Waju enjaocnec niñtegic qinñtegic niñaguc zégic, néj ewa soho ic wanjgic. ²³ Imuhuc wamma Anutuac edamuya ménda houhouya imi melemma méraginanénj megic, ic me, yanj qesi me, nei me, mokolenj houhouya ionac irecgina tanec wanjec.

Ic ienenj Anutu andé qema haka ménda wawaña imi wanjgic.

²⁴ Imuac niñac Anutunénj kaiseroac sinj biria zéma kaiseroac sinjsinñiguc wai énécmiyu enjaocnec séwigina mebiri amudacgic. ²⁵ Imi mia ienenj Anutuac ackuazéc héla imi melenjgic ikora wandaru, kekec Miñina imi andé qemima iwawai zéyu hicniñgic imuac mia sicgé énécmima mepési énécmigic.

Néj kekec miñina iwac muru mepé qepési hehe seli hema emma hemac, hélacnec! ²⁶ Hénia imuac niñac Anutunénj wai énécmiyu ewa sinjsin gamuyaguc imuaru kecanzu. Imi mia embac hécgina ienenj acguc eu iniñac haka hezac imi sigima ménda wawañaiguc kereñdacgic. ²⁷ Ichécgina imuhucyanec ewa sinjsin birianénj geric bélaña ésécnec onoyu embac hécginawac hénia imi waima ic enjaocnec haihaka gamuyaguc wamma tasia wawañ meme biria imuac sécya melenj énécmiyu séwiginaiguc medacgic. ²⁸ Waju ienenj ninñinginaiguc Anutu anñgéné tiwiñ niñac ménda wanjgic. Imuac niñac Anutunénj ewa sohoginawac wai énécmiyu haka ménda wawaña imi wanjgic. ²⁹ Imi mia késpedes wawañ biriñiria yomuhucya; kaiñzliwenj, hémbaoc, ewa sinj biria, nimbupuc, unuhumuc, zéénj zéma, ikoc, manam batuc, kuakisañ biria, ³⁰ andélukuc ac, Anutuac niñ mézétiti, mema titi, tétéc qeque, séwi enenj, haka biria niñarenj wawaña, nenñoc mañgocac ac qeque, ³¹ niñ sohosohoya, méñzé méñzéya, wésé ninñ qahac, goi héihéigina qahac. ³² Anutunénj wawañ meme imuhucya wanzu imi humucac buña qéénécmiyec imi niñtegicmaguc kilenj enjacnec sac ménda wamma imuacnec toroqema alahécgina tosia arenj imuhucya wanjgic inicma imi hia zéma héipuc wanj énécmianzu.

2

Anutuac gésigési ai imi solanj dindiña.

¹ Gi acguc haka imuhucya wawañzanñ imuac niñac ic méñac niñgési mima zézanñ gésigési acga iminénj mia genñac késpedesca zétecgézac. Hénia imuac niñac zégési niñgési ic gi imi

geŋga k p s cga musaŋg maŋ z  h i kenz  héihazé wamb s maŋac s c qahac. ² Haka imuhucya waŋaŋzu ionac muru Anutuac g s g s  ai imi ackuazéc h la méndacma waŋ énécmianzac imi neŋaŋ ninziŋ. ³ Ic embac tosara haka imuhucya waŋaŋzu imi z g s   n cmimaguc geŋga acguc haka imuhucya waŋaŋzaŋ. O, baec ic gi, geŋ ninna Anutuac g s g s  ai imuac hia qiziziŋg ma kemb s maŋac tanec waŋzac me? ⁴ Imi qahac waŋzaciguc, Miŋ Kewun ŋ gi ewa qeriga meymb s maŋ niŋac goi h ih i kuaya qeqeya waŋg mma qindiŋi g ŋaŋzac imi m nda niŋtegicma goi h ih iya z ma gum b nz nz ŋa z ma mamb c kekecy  imin ŋ s cɡ g ŋu h mma z desi wammizaŋ gezaŋ? ⁵ Ewa seliga z ma ewa qeriga m nda melen melen  imi méndacma Anutuac g s g s  ai solan  z ma qerigericy  wininimac nal  imuaru qerigericy  imi mihicŋimaŋ z  geŋgaocnec metocgona eŋaŋzac me? ⁶ Anutun ŋ wawaŋ memewaŋaŋzac imuac séciguc icya icya tasia melen  n cmimac. ⁷ Naŋselima haka hiabia wamma kekec edamuyaguc z ma kekec eebipiyaguc z ma iwawai m nda houhouyawac mihicŋiwiŋ z  waŋzu ionac imi kekec hehe selia  n cmimac. ⁸ N w cgeŋa eŋaŋ ewa siŋ niŋac wamma ackuazéc h la imi and  qema haka biria méndacma wammu ieneŋ imi qeribiric z ma ninin biric mihicŋimu. ⁹ Icy  icya haka biria wammu s c qer  uŋagina imi z ra b ra z ma yéwéri ginaguc wammu. Waŋu imi mia walac Yuda ic ionac muru, imuacnec baera baera ic embac ionac muru. ¹⁰ Waŋu néwécgeŋa icya icya haka hiabia wammu s c imi kekec edamuyaguc z ma kekec eebipiyaguc z ma luaen ŋ he

 n cmimac. Waŋu imi mia walac Yuda ic ionac muru, imuacnec baera baera ic embac ionac muru. ¹¹ Anutuac g s g s  imi solan  imuac séwiac wamma kenkésa hakésaya qahac. ¹² ic enia kecma k p s c waŋzu ieneŋ h na ac qahac humucac buŋa wandacmu. Waŋu h na acginaguc k p s c waŋzu ieneŋ h na ac imi méndacma zétecgé  n cmimac. ¹³ Anutuac kiwaiguc imi h na ac gezacginanéŋ sac niŋaŋzu imi onac qahac, n ŋ h na ac tohoma waŋaŋzu imi onac sac solan  dindiŋa z  énécmimia wammac. ¹⁴ Ic enia ieneŋ Anutuac h na ac m nda nimma eŋaŋ ewa qeriginanéŋ qindiŋi énécmiyu h na acac s c waŋzuiguc imi h na acgina qahac kilen eŋeyaocnec eŋaŋ h na ac ésécnec wamma keczu. ¹⁵ Ic imuhucya ieneŋ eŋaŋ ewa qeriginaiguc baecac h na ac ooyawac hezac imi tohoma waŋgic kekecginaiguc wininianzac. Waŋu eŋaŋ ewa qeriginanéŋ aciguc opoc amugic imuhucyanec ac bakia melemma z solan ani amuanzu. ¹⁶ Imi mia, buŋa suruc hiabia z au énécmianzua imuaru hezac s c, Anutun ŋ Yesu Kristo  z yu ic embac ionac ewa qeriginaiguc ninin saŋa imi g si énécmimac nal  imuaru mia, imuhuc hicŋimac.

Yuda ic z ma h na ac.

¹⁷ Gi qacga Yuda ic z amuma h na ac imuaru h ima namma Anutuac qeriaiguc s wi eŋeŋ wamma ¹⁸ h na acn ŋ paken  ac ku  n cmiyu Anutuac ewa siŋ niŋtegicma imuac niŋgic, s c m ŋ eŋeŋa waŋaŋzac. ¹⁹ Waŋu imuhuc wamma geŋga niŋac yomuhuc efima z aŋzaŋ; Ni kic hilic onac galenɡina, siŋiiguc keczu ionac kifagina, ²⁰ ewa soho ic ionac mindi qindiŋi ic, namb rac ionac kiwi ic waŋzua. Ninin z ma ackuaz c h la h na aciguc hezac

imi tanecgira hénia hénia nuaru hedaczac. ²¹ Imuhuc zéma tosara ku énécmima kilej geŋga imi ménda kuamuanzanj me? Kowu nene ménda wammu zéma zéau énécmima geŋgaoc kowu neanzanj me? ²² Kaisero ménda wammu zéma geŋga kaisero wanjanzanj me? Nemu irecya surema imuac ocmunijug iwawai haigic heyu kowu meanzanj me? ²³ Héna acac séwi enej wamma geŋgaoc mia héna ac imi logima Anutu gamu qeŋe wammianzanj me? ²⁴ Kiwi ooya hezac séc onac haka biria niŋac Anutuac qara imi ic enia ionac suginaiguc zébiri qébiriyaguc wanjanzac. ²⁵ Gi héna ac tohoanzanjiguc séwiiguc séwi tasé hericheric hakaya imi méra gémmac, néj héna ac imi logianzanjiguc guac séwiiguc séwi tasé hericheric haka imi enjomia wanjac. ²⁶ Héna imuac niŋac imuhucyanec ic méj séwiiguc séwi tasé hericheric ménda wanec inéj héna ac tohoanzaciguc séwiiguc séwi tasé heric herira qahac néj iwac niŋgic séwi tasé heric heriraguc éséc ménda wammac me? ²⁷ Séwiiguc séwi tasé heric herira qahac méjnéj héna ac imi solanjanec tohomaciguc inéj héna ac ooyaginaguc zéma séwiiguc séwi tasé heric hericginaguc wamma héna ac logianzu ini ménda zégési énécmimac me? ²⁸ Héna imuac niŋac séwiiguc Yuda ic imi Yuda ic héla qahac, wanu imuhucyanec séwiiguc séwi tasé hericheric imi séwi tasé hericheric héla qahac. ²⁹ Imuac niŋac ewa qeriiguc Yuda ic kekera iminéj mia Yuda ic héla wanjac. Wanu séwi tasé hericheric imi qerí unajiguc heheya, néj kiwi kicninanéj hémbinjac séc imuaru ménda heheya. Wanu mepé qepési imi baec ic onarunec qahac, néj Anutu arunec. Imuac niŋac

séwi tasé herichericgina imi ewa qeriginaiguc memu.

3

Anutuac haka imi méjzé méjzéya qahac.

¹ Héna imi imuhuc wanu, némac nananjiguc Yuda ic wamma kekera iminéj héla wanjac? Wanu némac nananjiguc séwiiguc asé kiwi mema kekera iminéj eeyaguc wanjac? ² Héna hiabia sasala hezac. Walac imi Anutuac ackuazéc imi niŋkumu énécmima méraginaiguc hai énécmiyec imi mia.

³ Wanu ic tosianéj ménda ninzéj gémuiguc dimuhuc wammac? Ewa éréhécginanéj Anutuac haka méjzé méjzéya qahac imi mesohomac me?

⁴ Imuhuc wammacac séc qahac, icya icya ikocginaguc, néj Anutu momacguc sac hélaguc wanjac. Imuac mia ac zézéya méj yomuhuc ooyawac hezac; Anutu acga zéna, hélacnec zégéŋgéŋa wammac. Aciguc gopocgic onogicbésémaŋac hezac. ⁵ Wanu wawanj memenina birianéj Anutuac solanj dindija mewinini-maciguc dimuhuc zéwiŋ?

Baec ic hakanina méndacma zéwa niŋgic; Anutunéj qeri biric wanj nénécmiyu qacninaiguc mayu haka imuac niŋ Anutu imi solanj dindija qahac imuhuc zéwiŋac séc wammac me? ⁶ Imuhuc qahac téŋgéŋ! Imuhuc wammaciguc Anutunéj baec ic embac dimuhuc gési nénécmimac? ⁷ Wanu ic méjnéj acna melemmanj zé qeriyanéj yomuhuc sumbuŋ yanda niŋkeczac gezanj; Ac ikocna niŋac Anutuac solanj kekecyawac niŋgic ou emma edamu yandayaguc wanu némac niŋac ni késpedes ic ésécnec zégési némmac?

⁸ Imuhuc wanu iwawai hiabia mihicjwiŋj zé haka biria wambin

imuhuc hia ménda zéwunec? Ic tosara ienej ac ikoc wamma zégic nenej ac imuhucya zéyij tanec wanzac. Ac imuhuya zéanzu imi enej imuac kitiwa mihicjimuac séc wanzac.

Ic solanja ménj ménda keczac.

⁹ Imuhuc wanju dimuhuc zéwijn? Yuda ic nejanj imi tosia onog-icma hiabianec kecanzij? Imi qahacgucnec! Bec yomuhuc zétecgézij; Yuda ic me Yuda ic qahac* imi moczoj biriawac méra bawu kápésic ic keczij. ¹⁰ Ac kiwi ménj yomuhuc ooyawac hezac; Ic solanj dindija ménj ménda keczac. ¹¹ Ic ninjegic qinjtegicyaguc imi ménj ménda keczac. Wanju Anutuac hochoc ai wammimia ménj ménda keczac. ¹² Momac yanda sigima kemma imuhucyanec enjonia wandacgic haka hiabia wawaja ménj ménda keczac, ménj méndagucnec keczac. ¹³ Déméjgina imi kicsuanj suanja qahac ésécnec, wanju ezelanj ginanéj ac ikoc mihicjima kua taséjinaiguc imi qatéac sacmasi biria kisamma kecanzu. ¹⁴ Kuaginaiguc imi ac saec zéma ac howuc howucnéj sécgéma hezac. ¹⁵ Wanju hénaginanéj sac naec énécmiwinj zé eféfanec wananzac. ¹⁶ Wanju dimia me dimia kejanzu séc kisikiyonj qema saohanec waigic heanzac. ¹⁷ Wanju ienej luaeac hena imi ménda ninjegiczu. ¹⁸ Kicginaiguc haka ménj wambinj zé Anutuac ninj bac yandi yandi ménda wananzu. ¹⁹ Nejanj yomuhuc ninjanzij; Héna acnéj ic embac imuac méra bawu keczu séc énézéanzac. Imi mia baec ic enej kuagina moczoj zikima acgina qaiyu Anutuac gésigési ai imuac bawuac nammu ninjac. ²⁰ Imuac ninjac baec ic méhac ménj

hena ac ninjtoho tohoiguc ic solanja zémimia ménj ménda keczac. Héna aciguc imi kápésicninawac ninjegicanzij imuac mia.

Yesu ninzégéni solanj dindija zénéncmimac.

²¹ Wanju deguc imi Anutuac solanj dindija ménj mihicji nénécmiyecac heyu ninzij. Wanju imi mia hena ac igucnec qahac, néj hena ac zéma Anutuac tilinj tilinj ic enej héipuc wammimia imuacnec hahaya. ²² Imi mia Anutuac solanj dindija, ic embac Kristo Yesu ninzégégic séc ionac mia, ninzéh ninzéh imuacnec, séc momacnec ha énécmimia. ²³ Ic embac moczoj yanda imi kápésic wandacgic imuac Anutuac edamuyaiguc kerej kerejawac séc qahac wanzac. ²⁴ Wanju Kristo Yesunéh kápésic igucnec hulac nénécmiyu Anutuac ewa hia ninjac bojtegic mesolanj nénécmimia wanzac. ²⁵ Anutunéh eneya solanj dindija imi mewininimanj zé nalé horua qeri bénzénjiguc kerec. Kecma becnecc kápésic wawaja imi moczoj hémma ogirec. Ogicma sacya ninzégé mimia ionac Yesu imi mulumananj bujawac kumuyec.† ²⁶ Imi mia gum bénzénzénjiguc nalé yomuac eneya solanj dindija mewininima eneyaoc solanj dindija wamma, imuhucyanec Yesu ninzégé mimia méhac ménj solanja zémimanj zé imuhuc wanec.

²⁷ Imuac némac hianina ninjac séwi enej wambinj? Imi osiosiya! Wanju hena dimia, wawanj meme ninaiguc me? Imi qahac, ninzéh ninzéhac henaiguc sac tima kembinjac hezac. ²⁸ Imuac mia ic méhénéj hena acac aiiguc qahac, néj ninzéh ninzéhajiguc solanja zémimia wammacac hezac imi ninjegiczij. ²⁹ Anutu imi Yuda ic

* 3:9: Me Girik ic. † 3:25: Kápésicnina bisima humuma Anutuac qeric gericya igucnec metecgé nénéncmimac ninj kumuyec.

ionacnec keczac me? Baera baera ic embac ionac Anutu momacnec ménda wanzac me? Owec, ic enia ionac Anutu momacnec wanzac. ³⁰ Séwi tasé heric heriraguc imi acguc ninzéh ninzéh igucnec, séwi tasé heric herira qahac imi imuhucyanec ninzéh ninzéh igucnec, solaŋa zénéécmmimac imi méŋ qahac, néŋ Anutu momacguc. ³¹ Waŋu imuhuc zéma ninzéh ninzéhiguc kecma héna ac imi hia auwiŋ me? Imi qahac téŋgéŋ, néŋ héna ac imi meseliwiŋac hezac.

4

Abaraham zéma Dawidi i Anutu ninzéhégé miyic kápésicgira waiyec.

¹ Waŋu duŋa séwiiguc ambéc sakonŋina Abaraham imi némac iwawai mihicŋiyec zéwiŋ? ² Abarahamnéh wawaŋ meme igucnec solaŋa zémimia waŋeciguc séwi eŋeŋ wammacac séc, néŋ Anutuac wésiaiguc imi imuhuc wammacac séc qahac. ³ Kiwinéh dimuhuc zézac? Abarahamnéh Anutu ninzéhégé miyu imuac niŋac wamma solaŋa zémiyec. ⁴ Ic méŋnéŋ ai mema ai boŋa késayu niŋni boŋa imi ewa hiawac buŋa éséc ménda wanzac, néŋ tasé kuku éséc wanzac. ⁵ Ic méŋ wawaŋ memeya qahac iminéŋ kápésic ic solaŋa zémianzac i ninzéhégémaciguc ninzéh ninzéh imuac niŋac mia solaŋa zémimac. ⁶ Dawidi imuhucyanec ic méŋ wawaŋ memeya séha ménda hemizac, néŋ Anutunéh nim-mima solaŋa zémiyu ic imi zézé ségiségiyaguc wanzac zéma yomuhuc zéyec; ⁷ Héna ac logigic kápésicgina wai énécmima kápésicgina hoturu énécmimac imi ségiségi ginaguc. ⁸ Miŋ Kewuninanéh ic méŋac kápésicya ménda olommac imi ségiségiyaguc wammac. ⁹ Imuac ségiségi iminéŋ séwi heric heriraguc iwac muru

sac hemac me séwi heric herira qahac iwac muru momacnec hemac? Neŋaŋ imi yomuhuc zéanŋiŋ; Abaraham imi ninzéh ninzéhŋa niŋac wamma solaŋa zémiyec. ¹⁰ Némac nanaŋiguc naŋu solaŋa zémiyec? Séwi tasé heric heriraguc kerec nalé imuaru me séwi tasé heric herira qahac kerec imuaru? Zéwa niŋgic, séwi tasé heric heriraguc kerec nalé imuaru qahac, néŋ séwi tasé heric herira qahac kerec nalé imuaru mia solaŋa zémiyec. ¹¹ Inéh séwi tasé heric herira qahac kerec nalé imuaru ninzéhégéyu solaŋa zémiyecac solaŋ dindiŋa imuac asé kiwiya imi meyec. Imi mia eŋeyaoc séwi tasé heric herira qahac kecma ninzéh ninzéh ic moczoŋ yanda ionac ambéc sakonŋina waŋu qelihéra héna imuhucyanec solaŋa zénéécmmimac niŋac imuhuc waŋec. ¹² Waŋu inéh imuhuc wamma séwi tasé hericheric haka imuac ambéc sakonŋina waŋec. Imi mia kecma séwi tasé hericheric memu ionac sac qahac, néŋ Abarahamnéh séwi tasé heric herira qahac kerec imuaru ninzéh ninzéh kéša kerec imuac héna tima méndacmiziŋ neŋaŋ momacnec ambéc sakonŋina wammac niŋac imuhuc waŋec.

¹³ Abaraham zéma qelihéra ieneŋ baec moczoŋ yanda mératéc memu niŋac sisipac ac megic. Waŋu sisipac ac imi mia héna ac igucnec qahac, néŋ ninzéh ninzéhac solaŋ dindiŋa imuarunec. ¹⁴ Ic embac héna ac igucnecnéŋ mératéc meme ic wambunec ninzéh ninzéh imi héla qahac waŋu sisipac ac imi auyu qahac wambacnec. ¹⁵ Héna ac niŋac wamma qeri gericyanéŋ aiyaguc wanzac. Waŋu héna ac ménda hezac imuaru héna ac logilogi imuhucyanec ménda hemac. ¹⁶ Imuac niŋac mératéc

meme ic wawaŋa imi ewa hiawac buŋa wammac niŋac ninzéh ninzéh méndacma haanzac. Imi mia zikiziki ac imi qelihéra ionac muru meseli énécmimaŋ niŋac imuhuc waŋanzac. Waŋu imi mia ic embac héna ac igucnec sac qahac, néŋ Abarahamac ninzéh ninzéhiguc toro qeŋeya imi onac momacnec. Waŋu Abaraham imi Anutuac kiwaiguc baec ic momac yanda neŋaŋ ambéc sakoŋnina waŋzac. ¹⁷ Ac kiwi ménŋ imi yomuhuc hezac; Neŋ gi ic embac hénia hénia ionac maŋgocgina wambésémaŋ niŋac kumugénzua. Waŋu Anutu Abarahamnénŋ ninzéhgé miyec imi yomuhuc; Humuc ic meqelima iwawai ménda kekera imi iwawai kekera igucnec unuruanzac ésécnec unuruyu hicŋianzac. ¹⁸ Abarahamnénŋ héŋu mambécma kecmacac séc qahac waŋec, néŋ kileŋ mambécma ninzéhgéyec. Imi mia qelihécga imi yomuhuc wammu zéma ézéyec séc ic embac hénia hénia ionac maŋgocgina wammac niŋac imuhuc hicŋiyec. ¹⁹ Yawuŋa 100 waŋu eŋeya séwiya imi humuc tanec waŋec. Waŋu Sarawac merac gésia imi acguc humuc tanec waŋec imi niŋtegirec. Waŋu ninzéh ninzéhawac kuhanénŋ ménda mayec. ²⁰ Waŋu ninzéh ninzéhanaŋénŋ ménda waimiyu Anutuac sisipac ac imuac niŋ éréhéc ménda waŋec, néŋ ninzéh ninzéhiguc naŋselima Anutu eeya héiyec. ²¹ Imuhuc wamma ac zikima ézéyec imi wandacmac ac séc zéma hélacnec ninzéhgéyec. ²² Imuac niŋac ninzéh ninzéh imuac mia solaŋa zémiyec. ²³ Solaŋa zéma nimmiyec ac ooya imi Abarahamac niŋacnec sac qahac, ²⁴ Imi mia solaŋa zé énécmimacac buŋa neŋaŋ zéma Miŋ Kewunina Yesu humuc ic ionarunec meqeliyec Anutu i

ninzéhgé mimuac heyec neŋaŋ niŋac momacnec imuhuc ooyawac hezac. ²⁵ Yesu imi késpedescina niŋac humuciguc opocopora waŋec. Waŋu imuhucyanec solaŋa zénéncmimac niŋac meqeli miyu yarec.

5

Yesunéh luae mihicŋi nénécmiyec imuac zézé ségiségi wambiŋ.

¹ Imuac bec, nini imi ninzéh ninzéh niŋac solaŋa zénéncmiyec, imuac niŋac Miŋ Kewunina Yesu Kristoac muru héima Anutuac luae mihicŋiyiŋac kecziŋ.

² Imuacnec iwacmuru héima ninzéh ninzéh ninanéŋ Anutuac ewa hiayaiguc keremma imuac qeriaiguc namma Anutuac edamuyawac mambéc kecma zézé ségiségi wamma kecanziŋ.

³ Imi sac qahac, neŋaŋ imi zéra béraiguc kecma imuhucyanec zézé ségiségi waŋanzŋ. Imuac hénia imi zérabéranénŋ bisiqaténŋ wamma kekec, ⁴ bisiqaténŋ wamma kekecnénŋ haka eeyaguc, waŋu haka eeyagucnéŋ niŋkumuma kekec imi mihicŋianzac imi nini nindacziŋ imuac mia imuhuc waŋanzŋ. ⁵ Waŋu Uŋa Téréya neŋaŋ buŋawac nénécmiyec inénŋ Anutuac goi héihéi neŋaŋ ewa qerininaiguc qocgé nénécmiyecac nénécmianzac.

Imuac niŋac niŋkumu ninanéŋ gamu ménda mihicŋi nénécmimac. ⁶ Imi mia neŋaŋ kuc mama météqététaŋ kerŋ nalé imuaru Kristonénŋ naléya waŋu késpedesic ic neŋaŋ niŋac wamma humuyec. ⁷ Ic solaŋa ménŋac niŋac wamma humu humumia imi osiosiya.

Waŋu ic hiabia ménŋac niŋac méŋnéŋ hia efima humumac me qahac niŋ éréhéc wanzua. ⁸ Néŋ neŋaŋ késpedesic ic kerŋ imuaru Kristonénŋ neŋaŋ niŋac wamma humuyec. Waŋu

haka iminéŋnec mia Anutunéŋ eŋeya goi héihéiya neŋaŋ muru mewinini nénécmiyec. ⁹ Waŋu neŋaŋ deguc iwac sacyanéŋ mesolaŋi nénécmimia wanzac. Waŋu iminéŋnec sac qahac, inéŋ kecma Anutuac qeri geric igucnec nénépésidacmac. ¹⁰ Imi mia hazéchéra wamma kerinŋ nalé imuaru naŋawac humucyaiguc Anutuguc ewa momac mihicŋi nénécmiyec. Imuac niŋac iwac kekec hémbénaŋaiguc imi, séc méŋ ogicma mehiaru nénécmimac. ¹¹ Iminéŋnec sac qahac, ala kekec deguc mihicŋi nénécmiyec neŋaŋ Miŋ Kewunina Kristo Yesu iwac niŋac wamma Anutuac qeriaiguc zézé ségiségi waŋanzinŋ.

Adam zéma Yesu.

¹² Imuac bec ic momacgucac niŋac késpedesnéŋ baeciguc haréyec. Haréyu késpedes imuac niŋac mia humucnéŋ haréyec. Waŋu ic embac moczoŋ yandanéŋ imuhucyanec késpedes wandacgic humucnéŋ ionac muru hadarec. ¹³ Késpedes imi héné ac ménda heyec imuaru baeciguc bec heyec. Néŋ héné ac ménda hezac imuaru imi késpedes imi ménda olombiŋac séc. ¹⁴ Waŋu Adam imi méŋ hamacac heyec iwac asé wanzac. Imuac niŋac Adamwac nalé igucnec éréma Moseac nalé imuac suraiguc imi, Adamnéŋ késpedes waŋec késpedes imuhucya ménda waŋgic ionacmuru imuhucyanec humucnéŋ ic kewu waŋ énécmiyec.

¹⁵ Néŋ ic momacgucac késpedes niŋac ic embac sasala humugic, waŋu imuhucyanec Anutuac ewa hia zéma ic momacguc Kristo Yesuac ewa hia niŋac sese énécmiyu ic embac sasala sécgé énécmiyec. Imuac niŋac sese imi késpedes imuac sécyá qahac. ¹⁶ Waŋu ic momacguc késpedes waŋec idacminéŋ sese imuac séc

qahac. Ic momacgucac késpedes niŋac késpedesicac zégésigésinéŋ haréyec. Waŋu Anutunéŋ ewa hia niŋac késpedesicac sasala imi ménda olomma solaŋ dindiŋa zénénécmiyec. ¹⁷ Ic momacgucac acqeqe niŋac humucnéŋ ic momacguc inéŋnec ic kewu waŋ énécmiyec. Waŋu ewa hia zéma solaŋ dindiŋawac buŋa kuaya qeqeya mezu ieneŋ imi momacguc Kristo Yesunéŋnec kekec hélawac qeriaiguc eŋaocnec ic kewu wamma kecmu. ¹⁸ Imuac ic momacgucac acqeqe niŋac ic embac moczoŋ késpedesicac ginaŋguc zéénécmimia waŋec. Waŋu imuhucyanec haka solaŋa momacguc niŋac ic embac moczoŋ solaŋa zéénécmimia waŋu kekec hélaiguc kereŋdacgic. ¹⁹ Ic momacgucac acqeqe niŋac ic embac sasalanéŋ késpedesicac ic waŋgic ésécnec ic momacgucac niŋtohotoho niŋac ic embac sasalanéŋ ic solaŋa wammucac hezac. ²⁰ Késpedesicac meyandimanŋ zé héné acnéŋ haréyec. Waŋu késpedesicac toroqeqeya imuaru ewa hianéŋ muŋguc yanda sécgé énécmizac. ²¹ Imi mia késpedesicac humuc qeriaiguc ic kewu waŋec ésécnec ewa hia imi acguc solaŋ dindiŋa niŋac ic kewu wanzac. Waŋu ewa hia iminéŋ Miŋ Kewunina Kristo Yesu inéŋnec kekec hémbénaŋa igucgeŋ nonagicma keremmacac hezac.

6

*Késpedesicac muru humuma
Kristoac muru kecbiŋ.*

¹ Imuac némac ac dimuhuc zéwiŋ? Ewa hiaya toroqeqeya mihicŋiwiŋ zé biria wammanec kecbiŋ? ² Imuhuc wambiŋac séc qahac! Neŋaŋ biriŋac muru humudariŋ, imuac dimuhuciguc biria qeriaiguc muŋguc yanda nammanec kecbiŋ? ³ Yesu

Kristoac muru toroqema doku naerij imi iwac humuciguc momacnec toroqema naerij wanzac. Wañu hénia imi ménda ninjasarizu? ⁴ Mañgocnéñ edamuya mewininima Kristo imi humuc ic ionac sugcina igucnec meqelimiyec ésécnec neñañ acguc kekec qeliawac qeriaiguc tima kembiñ niñac humucac qeriaiguc kereñ kereñawac doku naec haka wanní i guc momacnec téngé nénécmimia wañec. ⁵ Neñañ imi iwac humucya méndacma toroqeqeya wamma kecbiñiguc, iwac yacyaciguc imuhucyanec toroqeqeya wambiñac hezac. ⁶ Wañu késpedesic buña séwinina imi humuyec. Imuac niñac muñguc biriawac welenj qeqe ménda wammiiwiñ niñac neñañ hakanina wahala imi i guc momacnec ic héñgeña wéndaraiguc qeni humuyec imuhuc zéma ninziñ. ⁷ Imi mia méñnéñ méñ humuyec imi késpedesic igucnec hulacmima solañ zémimia wanzac hénia imuac mia. ⁸ Kristoguc humuyiñiguc imi i guc momacnec kecbiñac hezac imi ninzéhégziñ. ⁹ Imi mia Kristonéñ humuc ic ionac sugcina igucnec yarec imuac niñac muñguc ménda humumac. Wañu humucnéñ galeñ muñguc ménda wammimac imi ninjasarizij imuac mia. ¹⁰ Humuyec imi biriawac muru hatac momacguc sac humuyu tecgéyec. Deguc kekec keczac imi Anutuac muru keczac. ¹¹ Imuhucyanec, ini acguc eñañ niñac niñgic biriawac muru humugic, néñ Anutuac muru imi Kristo Yesuac qeriaiguc kecziñ tanec wammac.

¹² Imuac niñac, késpedesic qeqetali wammigic, késpedesic eñeyaoc séwigina houmacac hezac imuac ic kewu ménda wammimac. Wañu séwíac siñ ménda niñtohomu. ¹³ Wañu onac séwi taségina

méñac méñ tewi zakonj ac qeqe wawaña ésécnec biriawac buña ménda qemimu. Wañu eñañac niñgic humuc igucnec qelima yacyawac buña wañu Anutuac muru haiamuma séwi taségina imi moczonj solañ dindiñawac tewi zakonj ésécnec haiamumu. ¹⁴ Ini imi hénia acac méra bawaiguc ménda keczu, néñ ewa hiawac méra bawu keczu imuac niñac késpedesicnéñ mañgoc ménda wañ énécmimacac hezac.

Haka solañ dindiñawac welenj qeqe icya.

¹⁵ Imuac bec dimuhuc wambiñ? Nini hénia acac méra bawu ménda kecma ewa hiawac méra bawu kecziñ zéma késpedesic wambiñ? Imuhuc ménda hicñimac! ¹⁶ Ini mérac méñ welenj qemima niñtohoanzuiguc, niñtoho wammianzu iwac welenj qeqehéra wanzu imi ini ménda ninzu? Tosara imi késpedesic welenj qeqehéra wamma humuciguc kereñanzu. Wañu tosara imi niñ tohotohowac welenj qeqehéra wamma solañ dindiñawac kereñanzu. ¹⁷ Imuac Anutu ewa hía ac ézému. Imi mia ini hénia hénia igucnec késpedesicac welenj qeqehéra kecgic, néñ pakeñ ac énézégic imuac nanaña imi ewa geriginanéñ niñtohogic. ¹⁸ Késpedesic igucnec hulac énécmimia wamma solañ dindiñawac welenj qeqehéra wañgic hénia imuac mia. ¹⁹ Ini séwigina mété qététanjiguc kecanzu imuac niñ ni ic neñañ murugeñ séc héima zéwa niñgic; Becnec ini imi séwiginawac tasia imi haka biria zéma hénia ac logilogi imuac haimima hénia ac logilogi imuaru kereñgic. Wañu deguc imi imuhucyanec séwiginawac tasia imi solañ dindiñawac welenj qeqe buña qema kekec téréyaguc keremmu. ²⁰ Ini késpedesicac welenj qeqehéra

kecgic nalé imuaru solarj dindiņa igucnec hulac amuma ewa éréhéc ménda wamma kecaņgic. ²¹ Waņu nalé imuaru ini imi kekecac héla gocmia dimuhucya mihicņianģic? Waņu deguc imi, imuac tetcgia imi humuc zéma niņasarima haka imuhucyawac gamugina ninzu. ²² Waņu deguc ini kápésicgina igucnec hulac énécmimia wanžu. Imuhuc wamma Anutuac welenj qeqehéra wamma kekec téréya imuaru kereņ kereņawac héla gocmia mihicņianžu. Waņu imuac tetcgiaiguc imi kekec hémbeņaņanéh mambéc keczac. ²³ Kápésicac tasia imi humuc. Waņu Anutuac ewa hiawac ai buņa imi kekec hémbeņaņa. Kekec seli imi mia Miņ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc he nénécmizac.

7

Uņa téréyawac héna qeliaiguc keķera.

¹ Alahécna, héna ac ninzu onac qesi énécmizua, ini imi héna acnéj kekecginaģuc keczu ionac sac maņgoc waņ énécmianzac imi ménda ninzu? ² Embac euyaguc imi euya kekecyaguc kecaņzac nalé imuac sura igucnec sac héna acnéj dérécgė mianzac. Waņu euya humuyu eu iniņac héna ac igucnec hulacmimia waņanzac. ³ Imuac bec, euya kerunec ic méj memaciguc imi embac kaiseroya zémimia wammac. Néj euya humumaciguc imi imuac héna ac igucnec hulacmimia wammac. Waņu ic méj memac imi embac kaiseroya ménda wammac. ⁴ Imuac, alahécna, ini acģuc Kristoac séwiguc toroqema héna acac muru unuhumumia wanžu. Imi mia méj humuc igucnec qelima yarec iwac muru kemma neņaņ Anutuac niņac wamma héla gocmia mihicņiwiņ niņac imuhuc waņ nénécmiyec.

⁵ Neņaņ séwininaiguc kerij imuaru imi kápésicac siņ héna acnéj héiqeli nénécmianzac iminéj séwininawac tasiaģuc ai meyu neņaņ imi héla gocmia humucac buņa mihicņianģiņ. ⁶ Deguc neņaņ imi qaténénécmiyec imuac humudarij imuac niņac héna ac igucnec hulac nénécmimia wanzac, imuac niņac neņaņ héna ac ooyawac haka wahalanéhneć qahac, néj uņawac haka qelianéhneć welenj qewiņ.

Kápésicac kuhanéh méramma nénépésianzac.

⁷ Imuac dimuhuc zéwiņ? Héna ac iminéj kápésic me? Qahac! Ic enia wambacnec imi kápésic imi ménda niņacģéwinec. Héna acnéj hémbaoc ménda wanna imuhuc ménda zéwacnec imi hémbaocac hénia ménda nimbineć. ⁸ Waņu kápésicnéj naléya mihicņima héna acnéjneć ewa qerinaiguc hémbaoc hénia hénia mihicņi néneć. Hénia imi yomuhuc; Ic enia waņu kápésic acģuc humu humumia wanzac. ⁹ Becnec héna ac ménda niņtegiri nalé imuaru imi neņ kekecnaģuc kerij. Waņu héna acnéj haréyu kápésicnanéh qelima yaru ni humuyi. ¹⁰⁻¹¹ Kápésicnéj naléya mihicņima héna acnéjneć ni manam batuc waņ némma héna ac iminéj mia ni nuhumuyec imuac niņac. Héna ac imi kekecac buņa, néj neņ hémba melemma humucac buņa tanec waņec. ¹² Imuac héna ac imi hélacneć téréya wanzac. Zézepaņ ac imi acģuc téréya, solarj dindiņa, zéma hiabia.

¹³ Imuhuc waņu iwawai hiabi-anéh melemma nuacmuru humucac buņa waņec me? Imuhuc wammacac séc qahac! Imi mia kápésicna hémba kápésic tanec wammac niņac iwawai hiabia iminéj ni nuhumuyec. Imi mia kápésicac nimba kápésic réwéria

tanec wammac niñac héna acnéñ ai meanzac. ¹⁴ Héna ac imi téreya imi nini nindacziñ. Wañu ni imi séwiac siñ niñac wamma kecba kápésicnéñ boñña meyu imuac welen qemianzua. ¹⁵ Héña imi yomuhuc; Qeri uñananéñ wañ nénzac imi ménda wamma haka tosara sureanzua imuac mia wañanzua imuac niñac haka wañanzua imuac héña imi nenaoc ménda niñasarizua. ¹⁶ Ni ménda wammañ zé wañ nénzac imuac wammañguc ewa siñ iminéñ héna ac imi hiabia wanzac imuac hépuc wanzac. ¹⁷ Wañu deguc haka wawaña imi ni nenaoc qahac, néñ kápésic ewa qerinaiguc heanzac iminéñ mia wañanzac. ¹⁸ Nuac qerina me nuac séwinaiguc* iwawai hiabia méñ ménda henénzac imi ni niñzua. Haka hiabia wammañ zé siñña henénzac, néñ wawañ memenaiguc imi ménda wañanzua. ¹⁹ Haka hiabia wammañac qerinanéñ wañ nénzac imi mia ménda wamma haka biria ménda wammañac niñzua imuac mia wañanzua. ²⁰ Haka méñac méñ neñ ménda wammañ zé niñanzua imi wammañguc, imi mia nenaoc qahac, néñ biria qerinaiguc nanzac iminéñ mia wañanzac. ²¹ Imuac ni kekecac héña méñ yomuhuc niñtegiçzua; Haka hiabia wammañ zé siñña henénzac ni imuhucya qerinaiguc birianéñ momacnec henénzac. ²² Nuac qeri uñananéñ Anutuac héna ac imuac ségiségi wanzua. ²³ Nuac séwi taséna qeriaiguc siñ méñnéñ henémma nuac ewa qerinawac héna ac imiguc euma ni nuagicma séwi tasénawac qeriaiguc siñ hezac imuac hésa ic nopocanzac. ²⁴ Oo yéwérinaguc, séwina humucac buña imuacnec

mérénéñ metecgé némmac? ²⁵ Ni Miñ Kewunina Yesu Kristo iwac muru héhélima Anutu ewa hia ac wammimañ.

Imuac mia ni ewa qerinanéñ Anutuac héna ac welen qema séwinanéñ biriawac héna ac welen qeanzua.

8

Séwiac siñnéñ humuciguc, Uñawac siñnéñ kekec hémbénañguc onagicma kenzac.

¹ Imuac beç ic embac Kristo Yesuac qeriaiguc kecanzu ionac muru imi kápésic ginaguc zéénécmimia imi ménda hezac.

² Héña imi yomuhuc; Yesu Kristoac qeriaiguc kekecac Uña imuac héna ac keczac iminéñ mia humucac kápésic imuac héna ac igucnec ni hulac néñec,* ³ imuacnec Kucnina mamaya wañu iwawai héna acnéñ séwininaguc wammacac séc qahac imi Anutunéñ wañec. Inéñ mia kápésicnina niñac eneyea Naña méliyu séwinina kápésicyaguc imuhucyanec hiçñiyec. Hiçñiyu zéteçgéyu kápésicnina imi séwiyaguc enec. ⁴ Imi mia séwiac siñ qahac néñ Uñawac siñ méndacma kecanziñ neñañ muru héna ac imi mesolañanimañ zé imuhuc wañ nénécmiyec.

⁵ Séwiac siñ méndacanzu ieneñ séwiac ai niñac niñkumanzu, néñ Uñawac siñ méndacanzu imi eney Uñawac ai niñac niñkumuanzu.

⁶ Wañu séwiac niñkumuma kekec imi humuc, wañu uñawac niñ kumuma kekec imi kekec zéma luae. ⁷ Némac niñ, séwiac niñkumu imi Anutuac hazéc wañanzac. Imi mia Anutuac héna ac imiguc ewa momac ménda wañanzaoc, wañu imuhuc wammaocac séc qahac.

⁸ Séwiac siñguc kecanzu imi eney Anutu ségiségi mihiçñi mimuac séc qahac. ⁹ Néñ ewa qeriginaiguc

* **7:18:** Séwinawac siñguc. * **8:2:** Girik ac zéma Kiwi tosaraguc; Hulacgéñec.

Anutuac Uñanéhj keczaciguc ienen séwíac sinjiguc ménda kecma uñawac sinjiguc kecanzu. Méñnéj méñ Kristoac Uñaguc ménda keczaciguc Kristoac ic qahac. ¹⁰ Wañu Kristonéhj ewa qeriginaiguc keczaciguc kápésic niñac séwiginanéhj humumia wanzac, néj uñaginanéhj solañ dindinñ niñac kekecyaguc wanzac. ¹¹ Yesu humuc ic ionac suggina igucnec meqeliyec iwac Uñanéhj ewa qeriginaiguc keczaciguc, Kristo Yesu humuc ic ionac suggina igucnec meqelimiyc inéhj mia Uñá Téréya ewa qeriginaiguc keczac inéhjnéc humucac bunñ séwiginá imi acguc meqeli énécmimac.

¹² Imuac niñac dacmuna hécna neñañ imi taséninaguc, wañu tasénina imi séwigucac zéma séwíac sinj méndacma kecbinñac ménda hezac. ¹³ Ini séwíac sinj méndacma kecmuiguc, kileñ humumu, néj Uñaguc séwíac wawañ meme imi qehumu-muiguc, kekecguc kecmuac hezac. ¹⁴ Anutuac Uñanéhj qindinñ énécmiyu kecanzu imi enéhj Anutuac nañhéra wanzu. ¹⁵ Ini imi welenñ qequeac uñá zénéj hirihiri wawañña imi ménda késa keczu, néj nañña éséc kekerawac uñá énécmiyu keczu. Imuac niñac iwac mia Aba† mañgoc zéma qacanzu. ¹⁶ Uñá Téréya eñeyaoc, qeri uñaninaguc, nini Anutuac nambérac keczinñ imuac héipuc wañ nénécmianzac. ¹⁷ Nambérac héra keczinñiguc imi mératéc meme ic wanzinñ. Imi mia méñac qahac, néj Anutuac mératéc ic, Kristoguc momacnec mératéc ic wambinñac hezac. Imuac niñac i guc momacnec edamuninaguc wambinñ zé zérabéra imi acguc i guc momacnec mihicñiwinñac hezac.

Kecma edamuninaguc

wambinñac hezac.

¹⁸ Zérabéra deguc mihicñianzinñ imuac nimba efefia wanzac. Wañu iminéhj kecma edamu hicñi nénécmimac imuac sécya ménda wanzac. ¹⁹ Anutunéhj zéyu hicñidacgic moczonñ yanda iminéhj Anutuac nambérac héra hicñimu niñac ewa ewa wamma mambéc keczu. ²⁰ Hénia imi yomuhuc; Zéyu hicñidacgic momac yanda imi, iwawai héla qahac imuac welenñ qema keczu. Wañu imi mia eñañ sinjgina qahac, néj Mañgoc wañénéc énécmia iwac ewa sinj méndacma imuhuc hicñi énécmizac; ²¹ Zéyu hicñima kecec imi acguc iwawai houhouyawac welenñ qema kecec imuacnec hulac énécmiyu Anutuac nambérac héra ionac kecec edamuyaguc imuac toroqema qutuma kecmu. ²² Iwawai zéyu hicñima keczu imi moczonñ yanda momacnec yaiwisinñ wamma merac memeiçguc qenzenñ qeanzu ésécnec wamma érékecma deguc, imi neñañ nindaczinñ. ²³ Imi sac qahac, Uñá téréyawac héla gocmia walac walac hicñihicñiya‡ ançénñ tima keczinñ neñañ imuhucyanec ewa qerininanéhj yaiwisinñ wamma nañawac séc nénépésima séwinina boñ hére menénécmimac niñ mambéc keczinñ. ²⁴ Neñañ imi qerininanéhj mambéc wamma kecma ançénñ titi mihicñiyinñ. Wañu kicninanéhj hémbinñac séc imuac ménda mambéc kecanzinñ. Mérenéhj kiwaiguc hemizac imuac mambéc wammac? ²⁵ Wañu neñañ iwawai ménda hénzinñ imuac mambéc wanzinñiguc qeri bénzénjiguc mambéc wambinñ.

²⁶ Imuhuyanec Uñá imi acguc kuc mama ninaiguc méra nénécmianzac. Neñañ némac acnéj dimuhuc zéwelec wanní sécgémac imi ménda ninzinñ,

† 8:15: Aram aciguc Mañgoc. ‡ 8:23: Hénia imi Kristo Yesu.

néh Uŋa eŋeyaoc neŋaŋ niŋac wamma acnéŋ zéwiŋ zé osiosiya imuac séciguc yaiwisisiŋ wamma zéwelecanzac. ²⁷ Waŋu Uŋanéŋ Anutuac ewa siŋ hezac séc méndacma ic embac téréya ionac zéwelecanzac. Imuac niŋ qeri héhéŋ miŋina Anutunéh Uŋawac nininŋ imi bec nindaczac. ²⁸ Neŋaŋ ninziŋ ésécnecc, Anutunéh ewa siŋ heyec séc unuruyec. Waŋu goi héihéi wammianzu ionac muru imi iwawai moczoŋ yandanéŋ qenaŋgé amuma iwawai hiabia mihicŋi énécmianzac. ²⁹ Anutunéh eŋeya Naŋa imi dacmuna sasala suginaiguc walacgina wammac niŋac, becarunec niŋénécmiyec imi eneŋ eŋeya Naŋa ésécnecc kecmu niŋac walac gési énécmiyec. ³⁰ Waŋu walac gési énécmiyec imi unuruyec. Waŋu unuruyec imi onac solanŋ dindiŋa zéénécmiyec. Waŋu solanŋ dindiŋa zéénécmiyec imi meyac énécmiyu edamuginaguc waŋgic.

Anutuac goi héihéi Kristoguc hicŋitegirec.

³¹ Waŋu neŋaŋ haka imuac dimuhuc zéwiŋ? Anutunéh nonac wamma keczaciguc mérénéŋ hia hazéc waŋ nénécmimac? ³² Eŋeya Naŋa imi ménda aŋgén tima momac yanda neŋaŋ niŋac wamma wai nénécmiyec inéŋ dimuhuc iwawai tosara moczoŋ yanda imi i guc momacnecc ewa hiawac ménda nénécmimac me? ³³ Solanŋ dindiŋa zéyec imi Anutu mia, waŋu mérénéŋ Anutuac gési énécmimia imi aciguc hia onopocmuac séc? ³⁴ Mérénéŋ kápésicninaguc zéma hia zéteccgé nénécmimacac séc? Yesu Kristo inéŋ mia nonac niŋ humuyec. Waŋu humuyec sac qahac néŋ muŋguc qelima yarec. Yacma ou emma Anutuac méra héiyaiguc

kecma nonac niŋ héiŋuc wamma zéwelecc waŋanzac. ³⁵ Mérénéŋ Kristoac goi héihéiya igucnec hia elicgé nénécmimacac séc? Manambatuc me, qenzenŋ manzenŋ me, nununesi me, béti me, séwi usu qahac kekec me, zérabéra me, sou? ³⁶ Kiwi méŋ yomuhuc ooyawac hezac; Nini guac niŋ wamma kaiwe herec humumia nunuhéi wanzu. Waŋu nonac niŋgic rama unuheric wawaŋawac buŋa tanec waŋec. ³⁷ Waŋu neŋaŋ imi réwéri imuhuya me imuhucyaiguc kecma goi héihéi waŋ nénécmianzaciguc séc méŋ ogicqogic waŋanziŋ. ³⁸ Imuac ni yomuhuc niŋseli nénéŋa wanzac; Humucnéŋ me, kekecnéŋ me, kua meme uŋa eneŋ me, héŋgaleŋ miŋina eneŋ§ me, iwawai imuhucya deguc heheyanéŋ me, bianŋ hicŋi hicŋiyanéŋ me, kucgicnaguc méŋnéŋ méŋ me, ³⁹ Iwawai ounec mamayanéŋ me emunec éré éréyanéŋ me, tosara méŋnéŋ méŋ moczoŋ Miŋ Kewunina Yesu Kristo iwac qeriaiguc Anutuac goi héihéi hezac goi héihéi imuacnec mia elicgé nénécmimacac séc qahac.

9

Anutuac ewa siŋ téréya.

¹ Ni Kristoac qeriaiguc ac héla zézua, néŋ ac ikoc ménda zézua. Nuac ewa solanjanéŋ Uŋa téréyawac qeriaiguc héiŋuc wannémma yomuhuc zéauzac; ² Nuac muru ewa biric yanda henénzac. Waŋu ewa qerinaiguc qenzenŋ manzenŋ ménda misi misianéŋ hezac. ³ Ni nena séwinawac dacmuna hécna, sac kitichécna ionac niŋac wamma saecgé nénéŋa wamma Kristoac murunec hia qetecgé nénéŋa wambacnec séc zéma zéweleri. ⁴ Ieneŋ mia Israel ic. Waŋu

Anutuac nanhêrawac buña zéma eebipi zéma zikiziki ac ooya zéma hêna ac énécmimia zéma mepé qepési ai buña zéma sisipac acginaguc. ⁵ Yanda hécnina imi acguc ionac buña, wañu baecac séwiiguc imi Kristonéñ ionac murunec hicñiyec. Wañu Kristo imi mia iwawai moczoñ yanda imi onogicma ou keczac. Wañu Kristo imi nalé tetecgia qahac mepé qepési wammiwiñac hezac Anutu imi mia, hélacnec!

⁶ Wañu Anutuac ackuazéc imi sigima mazac tanec ménda wanzac. Israel ionac murunec hicñihicñiya imi Israel ic héla ménda wandacgic. ⁷ Wañu Abarahamac qelihêra imi acguc qelihêra héla ménda wandacgic, néñ Isakawac murunec hicñihicñiya sac qelihécga zé énécmimia wammac zéyec. ⁸ Imi mia séwiguc qelihéranéñ Anutuac nambérac hêra qahac, néñ zikiziki acac nambérac héranéñ héla gocmia zéma niñénécmiyec. ⁹ Wañu zikiziki ac imi mia yomuhuc; Yawuñ oumuac nalé imuhucyanec muñguc hamañ, wañu Saranéñ nanaguc wammac. ¹⁰ Wañu imi sac qahac, Rebeka imi yandanina Isaka momacguc iwac murunec hériyaguc wanjec. ¹¹ (Wañu Anutuac ewa siñ iminéñ wawañ meme igucnec qahac, néñ ic ménjac méñ niñgésima ururumac ionac muru sac seligimac niñac hezac. Wañu hénia imi zéaumañ zé ¹² nañ héréra ménda mihicñi érécmiyu haka hia me biria méñ ménda wanocnec) Rebeka yomuhuc ézéyec; Kuneñ néñ komora welen qemimac. ¹³ Imi mia kiwi méñ yomuhuc ooyawac hezac séc hicñiyec; Yakop siñ nimmima Esau hénjara mezuá.

¹⁴ Imuac neñañ dimuhuc zéwiñ? Anutuaru késpedesic hezac me? Qahac téngén! ¹⁵ Inéñ Mose

yomuhuc ézéyec; Ménjac méñ ewa biric nimmañ iwac mia ewa biric wammimañ. Wañu ménjac méñ wéséna wanzac iwac mia wéséna nimmimañ. ¹⁶ Imuac niñac imi mia ic ménjac ewa siñ igucnec qahac, wañu ic ménjac seliseli igucnec qahac, ewa biric miñina Anutuac murunec haanzac. ¹⁷ Ac méñ Faraoc zéyec imi kiwiiguc yomuhuc ooyawac hezac; Ni guac muru nuac kucna mewininima nuac qacna baera baera zéau énécmimañ niñac gi meyacgénzua. ¹⁸ Imuac Anutunéñ ewa siña méndacma ménjac imi ewa biric wammima ménjac imi ewa seli mihicñi mianzac.

Anutuac qeri biric zéma goi héihéi.

¹⁹ Wañu ac bakia yomuhuc nézévésémañ gezañ; Imuhuc wañu Anutunéñ némac niñac késpedesicnawac hochoc ai mekeczac me? Méréñéñ iwac ewa siñ qetalimacac séc? ²⁰ O baec ic, gi méréñéñ Anutuac ac bakia melenzañ? Iwawai méñnéñ miñina mihicñi miyec iwac zéma Némac niñac ni yomuhuc mihicñi nénec? imuhuc hia zémac me? ²¹ Miñ Kewuc nomuñ memenéñ qakéñ dac momacguc iminéñnec kewuc éréhéc memañ zéma, méñ ai eeyagucac buña wañu méñ ai biriawac buña wammac zéma enjeya siña méndacma hia ménda memac me?

²² Anutunéñ qeri biric wañ énécmima enjeya kuha mewinini énécmiyu hénjegicmu niñac kewuc qeri biricac buña, mebiri énécmiawac zéréñ qéréñ wandac wandara imi nalé horua gum bénzénzén wañ énécmimac iguc dimuhuc zéwiñ? ²³ Wañu kewuc méñ walac memézézén wandac wandara imi wagicma wéséniniñ wammima ai eeyaguc ménjac buña qemima kekec edamuyaguc

kuaya qeqeya imi énézéyu hémmu niñac imuhuc wañeciguc dimuhuc zéwiñ? ²⁴ Neñañ imi Yuda ic me ic enia ionac sugcina igucnec héihéré nénécmimia kewuc nomuñ imi mia. ²⁵ Hoseawac kiwiiguc acguc yomuhuc zézac; Ni nuac ic embac qahac ionac mia nuac ic embachéna zéénécmimanñ. Wañu ic embac ménda siñniñ énécmiyi imi onac ic embac sorochéna zéénécmimanñ. ²⁶ Wañu ic embac tošara nuac ic embac héna qahac zéénécmimia ionac baec igucnecnéñ, Anutu kekecyaguc iwac nambérac héra zé énécmimia wammu imuhuc zéyec séc hicñi nénécmizac. ²⁷ Wañu Yesaianéñ Israel ic onac niñac yomuhuc qacma zéyec; Israelac qelihéra ieneñ konduñ giñgiñawac sakasac ésécnec sasala wammu, néñ bakia wai énécmimia imi onac sac kekec hémbénaña mihicñi énécmimac. ²⁸ Héna imi yomuhuc; Miñ Kewunéñ baeciguc ackuazéc imi focdac meselimaguc aiya metecgémac. ²⁹ Yesaianéñ walac yomuhuc zéyec éséc; Wañu Miñ Kewu pupunda ginanéñ sucnina igucnec wariha méñ ménda wai nénécmiwacnec niñi imi Sodom zéma Gomora ésécnec birima qahac wambijñec.

Israel ieneñ ewa éréhéc wamma ménda ninzéhégic.

³⁰ Imuac bec néma ac zéwiñ? Ic enia ieneñ kekec solañawac ménda nesima keñgic ieneñ mia kekec solaña mihicñigic. Imi mia solañ dindiña ninzéhéñ ninzéhéñ igucnec. ³¹ Wañu kekec solañawac héna ac nesima keñgic Israel ic ieneñ imi héna ac imuaru keñ bipigic. ³² Imi némac niñ? Imi mia ieneñ ninzéhéñ ninzéhéñiguc ménda héima namma wawañ memeiguc héima nañgic. Wañu imuac niñac mia ieneñ qonzononñ gégégawac hociguc qonzon tonjégic. ³³ Kiwi

méh yomuhuc ooyawac hezac; Héngic neñ qonzon tonjégégawac hoc zéma maunu unuyawac baña méñ Zion amaiguc haiwa hemac. Wañu méñnéñ méñ i ninzéhégé mi-maciguc gamu mamasuñ ménda wammac.

10

¹ Dacmuna hécna, ewa siñña zéma zéwelec welecna imi Israel ic ionac niñac wamma añgéhéñ tiénécmimac niñac Anutuac muru haianzua. ² (2a) Ni yomuhuc héipuc ac wanzua; ³ Ieneñ imi Anutuac solañ dindiña imi ménda niñasarima eñañ solañ dindiña imi meyacgéwiñ zé ai yanda mema Anutuac solañ dindiña imuac méra bawu ménda kecgic. (2b) Imuac niñac, ieneñ imi Anutuac wamma seliseli wañgic, néñ niñiñ solañaguc ménda héima nañgic. ⁴ Kristo imi ninzéhéñ ninzéhéñ ic moczonñ yanda solañ dindiña mihicñi énécmimanñ zé héna acwac tetecgia wanzac.

⁵ Mosenéñ yomuhuc oyecac hezac; Haka solaña héna ac igucnec hahaya wañanzu imi eneñ solañ dindiña imuacnec héima kecmu. ⁶ Wañu solañ dindiña ninzéhéñ ninzéhéñ igucnec hahayanéñ yomuhuc zézac; Geñga ewa qerigaiguc méréneñ kurumenñiguc emmac imuhuc ménda zéwésémanñ. Imuhuc zéna niñni méréneñ kurumeñ igucnec Kristo hia wagicma mamac zézanñ tanec wammac. ⁷ Me méréneñ humumia ionac baec dumuñaguc hia hiñgacmac ménda zéwésémanñ. Imuhuc zéna niñni méréneñ Kristo humuc ic sugcina igucnec hia wagicma érémac zézanñ tanec wammac. ⁸ Imuhuc qahac, néñ dimuhuc zézac? Ac kuazéc imi kuagaiguc zéma qerigaiguc hosucgu hezac zézac. Imi mia ninzéhéñ ninzéhéñackuazéc zéauanzinñ imuac mia imuhuc

zézac. ⁹ Guac kuaganéñ Yesu imi Miñ Kewu keczac zéma zéauma Anutunéñ i humuc ic ionac suggina igucnec meqelimiyeç imi ewa qeriganéñ ninzéhéñ géwésémañ iguc gi imi aḡgéhéñ tigéhéñgéhéñ wammac. ¹⁰ Ic méñ imi, ewa qerianéñ ninzéhéñgéma solañ dindinaiguc kereḡanzac. Waḡu kuayanéñ zéauma aḡgéhéñ titiiguc kereḡanzac. ¹¹ Kiwi téréyanéñ yomuhuc zézac éséc; I ninzéhéñgé mimac ionarunec méñac méñ gamu qeçeiguc méndagucnec opocopora wammac. ¹² Miñ Kewu momacgucnéñ ic embac momac yanda kewu waḡ énécmima i héihéréñ migic séc sécgé énécmianzac, imuac niḡac Yuda ic zéma Girik ic sécnina imi ekac ekac qahac. ¹³ Imuac niḡac méñnéñ méñ Miñ Kewuac qara qacmac imi aḡgéhéñ timimac.

¹⁴ Waḡu dimuhuc méñac méñ ménda ninzéhéñgé mianzu iwac mia hia qac hérému? Dimuhuc méñac méñ surucya ménda nimma ninzéhéñgé mimu? Waḡu méñnéñ ménda zéauénécmiyu dimuhuc nimmu? ¹⁵ Ménda méli énécmimia waḡu dimuhuc kemma ackuazéc zéau énécmimu? Kiwi méñ yomuhuc ooyawac hezac; Buḡa suruc hiabia kisamma hazu ionac hena tawégina imi hiabia soroc! ¹⁶ Waḡu Isiraél ic imi buḡa suruc hiabia ménda niḡtohodacgic. Imuac mia Yesaianéñ yomuhuc zéyec; Miñ Kewuna méréñéñ ackuazécnina imi ninzéhéñgé? ¹⁷ Héñia imuac niḡac ninzéhéñ ninzéhéñ imi ackuazéc niḡanzliḡ imuacnec haanzac. Waḡu ackuazéc imi Yesuac buḡa suruc hiabia imuacnec haanzac. ¹⁸ Waḡu zéwa niḡgic; Ieneñ imi ackuazéc méñ ménda niḡgic me? Imi qahacgucnec! Kiwi méñ yomuhuc ooyawac hezac; Ewa hétéhéñgina imi baec séc

kereḡdarec. Waḡu ackuazécgina imi baec tetcgicgicgic kereḡdarec. ¹⁹ Waḡu neñ yomuhuc qesi énécmizua; Isiraél ic ieneñ ménda niḡasarizu me? Mosenéñ yomuhuc zéyec; Ni hénaorinḡ héçna qahac imi énépésima Yuda ic ini nimbupuc mihicḡi énécmimañ. Waḡu ic embac tosara niḡtegic qinḡtegicgina qahac imi énépésima qeri biricgina mihicḡi énécmimañ. ²⁰ Waḡu Yesaianéñ porinḡa qahac Anutuac kuaya mema yomuhuc zéyec; Nuac niḡ hohoc ai ménda meañgic ieneñ imi ni mihicḡi néñgic. Waḡu zéqesi ménda waḡ néñañgic ionac muru hicḡi énécmiyi. ²¹ Waḡu Isiraél ionac niḡac yomuhuc zéyec; acna ménda niḡtohoma acqeçe waḡanzu ionac mia kaiwe herec mérana terere énécmianzua.

11

Isiraél ic sasalanéñ ewa seli waḡgic.

¹ Imuac neñ muḡguc yomuhuc qesi énécmizua; Imuhuc waḡu Anutunéñ ic embachéra nesi nénécmiyu moczoḡ séñgāñgēñ kendaczliḡ me? Qahacgucnec! Ni acguc Isiraél ic, Abarahamac qeli, Benzaminac hicḡisai igucnec. ² Anutunéñ ic embachéra walac niḡnénécmiyec imi héñacnina ménda meyec. Kiwi téréyaiguc Eliawac niḡ yomuhuc zézac imi ini ménda ninzu me? Elianéñ Isiraél ic embac aciguc onopocma Anutu yomuhuc zéwelerec; ³ Miñ Kewu, ieneñ guac kua meme ichécga unuhumudacgic. Waḡu guac zaki téréyaga imi qetecgégic madarec. Waḡu ni sac wainéñgic keczuawac deguc ni acguc nuhumuwiḡ zé hochoc ai mema keczu. ⁴ Imuhuc zéyu Anutunéñ ara dimuhuc méleñ miyec? Neñ ic embac héçna tosara baniara Baalac muru simiḡ ménda héimianzu 7,000 nena buḡa

wai énécmiwa keczu. ⁵ Imuhucnec nalé yomuac acguc Anutunéh ewa hiawac tosara wai énécmiyu iwac buŋa keczunec. ⁶ Ewa hia niŋac imuhuc hicŋi nénécmizaciguc, wawaŋ memenina niŋac imuhuc hicŋi nénécmizac zéwiŋac séc qahac. Imuhuc zéwiŋac séc wambacnec ewa hia iminéŋ ewa hia héla ménda wambacnec. ⁷ Waŋu dimuhuc niŋac? Iwawai Israel ieneŋ hochoc ai megic imi ménda mihicŋigic, néŋ gési énécmimia ieneŋ sac imi mihicŋigic. Waŋu tosara wai énécmimia ieneŋ imi ewa seli wandacgic. ⁸ Imi mia Anutunéh ionac muru imi ewa soho zéma kic hilic zéma gezac héhéŋ mihicŋi énécmiyecac érékecma deguc wanzac. Ac imuhuc ooyawac hezac séc imuhuc hicŋizac. ⁹ Waŋu Dawidinéh yomuhuc zéyec; Nene dokuginawac karo-cyanéh leletuc zéma simba zéma iwawai qonzon tonŋgé énécmianzac ésécnec wamma kitiwa melen énécmimac. ¹⁰ Waŋu kicgina sinji déŋgéyu ménda hima hémmuac séc waŋu, gemacgina imi hémbénaŋa milicgédacmac.

Oliwa ic hélaiguc haséh oliwawac hawa lagula mema toroqe-qeya waŋec.

¹¹ Zéwa niŋac, ac imuhuc heyu bec, Ieneŋ mama unumac niŋac qonzon tonŋgéic me? Imi qahac! Anŋgéŋ titiac buŋanéŋ ic enia ionac muru kereŋdaruguc Israel ic embac ieneŋ nimbupuc nimmu niŋac wai énécmiyu késpedes waŋgic. ¹² Késpedes wawaŋ ginanéŋ melemma baera baera ic embac ionac mériaŋ waŋu, maqeqe ginanéŋ ic enia mériaŋ imuhuc mihicŋi énécmizaciguc, howiacnec kuaya qeqeya ginanéŋ mériaŋ dimuhucya mihicŋi énécmimac!

¹³ Ni ic enia onac niŋ zézu. Ni ic enia onac méliméli ic

wamma kecma, ai imuac nimba eebipiyaguc waŋanzac. ¹⁴ Imi mia ai imi mema sac taséhécna nimbupuc mihicŋi énécmimia sugcina igucnec dahecac séc mehiaru énécmimaŋ zé wanzua. ¹⁵ Nesi énécmiyu keŋkeŋa iminéŋ baec ic tosara Anutuguc ala kekec mihicŋi énécmizaciguc, muŋguc énéc énépésianéh iwawai tosara qahac, néŋ humuc igucnec kekec imi mihicŋi énécmimac? ¹⁶ Gocmia walac waziyu megic iminéŋ téréya waŋu saméh iminéŋnec ooya imi acguc téréya wanzac. Waŋu zalia imi téréya wanzaciguc, imuac hawaya hawaya imi imuhucyanec moczon téréya wanzu.

¹⁷ Waŋu imuac hawa tosara hézéh hézéhŋia waŋu gi haséhac oliwa néŋ ionac sugcinaiguc toroqe géŋgéŋa waŋecac oliwa héla imuac zalia igucnec doku halécya héréma kecanzaŋ. ¹⁸ Imuac hawa walaha tosia imi onogicma séwi eŋeŋ ménda wambésémaŋ. Imuhuc wambésémaŋiguc, hénia yomuhuc niŋyacgévésémaŋ; Geŋ oliwa zalia ménda méra mima nanzaŋ, néŋ oliwa zalianéh gi méra gémma nanzac. ¹⁹ Duŋa yomuhuc zéwaŋ niŋac; Imi mia ni imuaru toroqe némmac niŋac hawa tosia imi hézéh hézéhŋia waŋec. ²⁰ Imi hélacnec. Ieneŋ imi ménda ninzéhégic hézéhgé énécmiyec. Waŋu geŋ imi ninzéhégéma namma kecanzaŋ. Imuac niŋac séwi eŋeŋ ménda wamma nówéciguc bac yandi yandi wamma kecbésémaŋ. ²¹ Anutunéh oliwa eŋeya hawahéra téŋgéŋ ménda wai énécmiyu kecgiciguc, gi acguc hia ménda waigéŋu kecbésémaŋac hezac. ²² Imuac bec Anutuac goi héhéhéya zéma qeri gericya imi hén tegicbésémaŋ. Mama unuyec ionac imi gericya mihicŋi énécmiyec, néŋ guac

muru imi goi héihéi wanǵéñec. Imuac mia gi imi ménda mis-imanec goi héihéiya qeriaiguc kecbésémañ. Qahac wañu, gi acguc qericgémmac. ²³ Ieneñ acguc ninzéh ninzéh qahac kekec imuaru kecgic ménda horugimaciguc, Anutuac muru toroqe énécmimacac kuha hemizac imuac niñac muñguc toroqe énécmimac. ²⁴ Gi haséñac oliwa ura igucnec qericgéñgéhña wañec. Wañu ama oliwa héwiña titiya imuac uraiguc toroqe géñgéhña wañec. Wañu oliwa hawa téñgéh imi ieneñ, eñañ oliwa ic neñgocginawac muru séc dimuhuc onogicma toroqe énécmimia wammac?

Yuda ic imi kecma ackuazéc qeriaiguc kereñdacmu.

²⁵ Ala hécna, ini séwi eñeñ ménda wammu niñac ac saña youmi ini ménda nimmu niñac ménda wanzua. Ac saña imi yomuhuc; Ic enia ionac qétégina niñu heyec séc haréñdacmu nalé imuac séc Israel ic ionac suggina igucnec tosara imi ewa seli wamma kecmu. ²⁶ Wañu imuhuc mia Israel ic embac moczoñ añgéhñgina tiénécmimia wammac. Kiwi méñ yomuhuc ooyawac hezac; Añgéh titi icnéñ Zion igucnec hama Yakopac qelihéra ionac murunec Anutu eeya ménda héimianzu imi metecgé énécmimac. ²⁷ Neñ ionac kápésicgina auénécmimañ nalé imuaru ionac muru nuac sisipac ac yomuhuc hélaǵuc wammac. ²⁸ Buña suruc hiabiaiguc imi ieneñ onac niñac wamma Anutuac hazéchéra wañgic, néñ gési énécmimia imuac aiiguc imi ionac yanda hécgina niñac wamma ionac goigina héiéñecmiyec. ²⁹ Anutuac ewa hiawac sese zéma héihéñc énéc énécmiaiguc imi ewa éréhéc méñ ménda hemizac. ³⁰ Ini becnec imi Anutuac muru

acqege wamma kecgic. Wañu deguc imi Israel ionac acqege niñac wamma goi héihéi wañ énécmiyu keczu. ³¹ Imuac ieneñ imuhucyanec deguc Anutuac goi héihéi onac muru hezac ésécñec goi héihéi wañ énécmimac niñac deguc ac qequeiguc keczu. ³² Imi mia Anutunéh ic moczoñ yanda wésé niniñ wañ énécmimañ zé ac qequetaliiguc onopocma qaté énécmiyec.

Anutuac goi héihéi.

³³ Yei Anutuac niñtegic qin̄tegic zéma niniña imi qeyu hiñgac hiñgara. Iwac niñgésigési ai imi niñtegicbiñac séc qahac! Wañu hénã tianzac imi méñdacmiwiñac séc qahac. ³⁴ Méréñéh Miñ Kewuac ewa qeria imi niñzac? Méréñéh iwac zémindiñi icya keczac? ³⁵ Méréñéh walac Anutu iwawai méñ miyecac kitiwa hia melen̄ mimiawac séc? Imi osiosiya. ³⁶ Imi mia iwawai moczoñ imi miñ kewu iwac murunec zéma inéñnec hicñima iwac muru lilingéma keñanzac imuac mia. Qac buñayanéh iwac muru hehe seli hema emma hemac! Hélañec!

12

Séwininanéh Anutuac ocmuñ téréya wammac.

¹ Imuac bec, dacmuna hécna, Anutuac wésé niniñiguc zéseli énécmizua; Eñañ séwiginã imi mulumanan̄ téréya kekecyaguc wañu Anutunéh hémma ségiségi wammacac séc héimimu. Iminéh mia qeri uñaginawac mepé qepési héla wammac. ² Ini imi bæc yomuac nanan̄ imuhucya ménda méñdacmu, néñ waigic Anutunéh ewa qerigina héiqelima meqeli énécmiyu Anutuac ewa siñ hiabia, eeyaguc, zéma solañã imi niñtegicmu.

³ Anutunéj sese néjec imuac séciguc sugcinaiguc icya icya keczu onac mia yomuhuc énézézua; Zénimmuac séc hezac héná imi ogicma niniñ tosara ménda dongéma zénimmu, néj Anutunéj icya icya ninzén ninzénj méndénj énécmiyec imuac séciguc ninjtegic qinjtegic wamma zénimmu. ⁴ Neñañ imi séwi momacguc imuaru séwi taséhéra sasala késama kecziñ. Wañu séwi taséhéra imi moczoñ ai buña séc momacgucnec ménda késakeczu. ⁵ Imuhucyanec Kristoac qeriaiguc neñañ sasala, néj séwi momacgucac taséhéranec wamma kecanziñ. ⁶ Wañu ewa hiaya méndacma ewa hiawac ai buña nénécmiyec imi eñac eñac. Imuac ninjac bianjac ara zézé imuac ai késazaciguc imi ninzénj ninzénjawac séhaiguc, ⁷ Wañu welenj qeçe ai késazac imi welenj qeçe aiiguc, ackuazéc imuac kiwi ic ai késazaciguc imi kiwi ic aiiguc, ⁸ meme seli ai késazac imi meme seli aiiguc, halenj haihai ai késazaciguc imi haihulac yandayaguc, galenj ai késazaciguc mézétiti qahaciguc, wañu wésé niniñ wañ énécmianzu imi enej ségiségi wamma memu.

Goi héihéjac haka.

⁹ Goi héihéigina imi ikocya qahac kecma haka biriawac surema haka hiabiaiguc qékétama kecmu. ¹⁰ Ala siñiguc solañanec siñgina ninjamuma walac eegina héiamumu. ¹¹ Mézétiti qahac seliseli wamma qeri unjagina ewa siñginaguc Miñ Kewu welenj qemimu. ¹² Mambéc keckeciguc ségiségi wamma. Wañu zéra béraiguc imi nanjelima kecmu. Wañu nalé séc seliseli wamma zéwelec ai memu. ¹³ Ic embac téréya ienenj iwawai méñac méñ hocgic amunec qamunec wañamuma hehenjanjina qegic

yandima kemma ic enia ionac acguc keñ sécgé énécmimac. ¹⁴ Unu nesi wañ énécmigic mo-zocgé énécmima ménda saecgé énécmimu. ¹⁵ Ségiségi wañzu iniguc ségiségi wamma. Ewa biric wañzu iniguc ewa biric wamma. ¹⁶ Eñawu ewa momac wamma nanañ eñeñaguc ewa qerigina ménda ninjkumumu, néj nanañ mamayaiguc kecmu.* Wañu eñacnec ninjtegic qinjtegic ic ésécnec ménda meenj amumu. ¹⁷ Méñac méñ haka biria wañ énécmigic haka birianéñ tasé kuku ménda wamma. Wañu ic embac ionac kicginaiguc haka hiabia wamma kecmu. ¹⁸ Ini ninjgic eñac wammuac séc wañu, ic embac moczoñ yanda iniguc luae qema kecmu. ¹⁹ Ala sorochécna ini eñac hazécgina tasé kuku ménda wañ énécmimu, néj Miñ Kewuac qeri biriawac buña zéma haigic hemac. Kiwi méñ yomuhuc ooyawac heyu imuhuc zézua; Hazéc ionac kitiwa melej melej ai imi nuar hezac imuac nenaoc melej énécmimanj, Miñ Kewunéñ zézac. ²⁰ Wañu néwécgenjaguc guac hazécganéñ yaka niñ humuyu nene gumuwésémanj. Wañu doku niñ humuyu doku mina nemac. Imuhuc wamma gi imi iwac oruhaiguc lokoc bélanjaguc tocgéna emmac. ²¹ Birianéñ ménda gogicmac, néñ haka hiabia wamma haka biria imi tidacgéna mamac.

13

Baec galenj ionac ac ninjtoho wamma.

¹ Icyá icya imi galenj hécgina ionac méra bacginu kecmu. Hénia imi yomuhuc, galenj ai buña méñnéñ méñ Anutunéñ ménda ninjunec méñ ménda hicñima hezac. Wañu galenj moczoñ yanda

* 12:16: Welenj qeçeac ai hia memañ zé ninjkumuma.

imi Anutunéj kumu énécmiyecac keczu. ² Imuac niñac galeñ buña ionac acgina qeque imi Anutuac zézé seliawac ac qeque wanzac. Wañu imuhuc acgina logianzu imi enjaocnec késpedes imuac tasia mihicñimu. ³ Galeñ ic imi haka hiabia wambin zéni bac yandi yandi ménda wañ nénécmianzu, néñ haka biria wambin zéni imuhuc wañ nénécmianzu. Imuac gi imi ic méñ kuhaguc iwac niñ bac yandi yandi ménda wammañ zé ninzanjiguc haka hiabia wamma kecbésémañ. Imuhuc wanna mepési géñgéña wammac. ⁴ Ic galeñ méñ imi Anutuac welen qequeya kecma guac muru kecec hiabia mihicñi gémmañ zé keczac. Wañu gi haka biria wañanzañiguc iwac mia bac yandi yandi wambésémañ. Inéñ sou qaruc imi enñdac ménda késa keczac. Imi mia Anutuac welen qeque icya kecma méñnéñ haka biria wañu Anutuac qeri gericyawac welen qema késpedesyawac kitiwa melen mianzac. ⁵ Hénia imuac niñac méra bacginu kecmuac hezac. Imi mia Anutuac qeri geric imuac niñac sac qahac, néñ ewa qerigina solañu imuac niñac momacnec imuhuc wammuac hezac. ⁶ Ieneñ imi Anutuac welen qeque ichéra kecma nalé séc ai mema welen qeénécmianzu. Hénia imuac niñac ini takis acguc haimuac hezac. ⁷ Imuac takis hénia hénia énécmimuac hezac imi moczon énécmimu. Takis niñac zégic takis énécmimu. Bac yandiyandi wañ énécmimuac hezac ionac imi bac yandi yandi wañ énécmimu. Eegina héi énécmimuac hezac ionac imi eegina héiénécmimu.

Ala wañamuma qerinéñ goihéihéi wañamumu.

⁸ Ic méñac méñ taséginaguc ménda wammu, néñ siñ niñamuma

kecec imuac sac niñgic taségina wammac. Méñnéñ ic tosara goigina héianzaciguc ic imi mia hénia ac moczon méndacdaczac. ⁹ Kaisero ménda wammu. Ic ménda unuhumumu. Kowu ménda nemu. Héipuc ac zéwiñ zé ac ikoc ménda wammu. Hémbaoc ménda wammu. Wañu hénia ac tosara hezac, néñ hénia ac moczon imi geñga goiga héiamuanzanñ imuac séciguc alagawac goiya héimiwésémañ ac imuac qeriaiguc hedaczac. ¹⁰ Goi héihéinéñ alayawac haka biria ménda wammac. Hénia imuac niñac goi héihéi momacgucnéñ hénia ac moczon wandac wandara wanzac.

Haka dimuhuc wañamuma kecbiñ?

¹¹ Wañu nalé yomuac tanera bec niñtegicma hakagina yomuhuc wamma kecmu. Kicga hima gau igucnec yacbésémañ imuac naléya imi bec hazac. Némac niñ, walac ninzégéma mambéc wañiñ éséc qahac, néñ imi ogicma deguc añgéh titinina imi hosucgé nénécmizac. ¹² Siñi imi keñ keru bec ama gianjimañ zé wanzac. Imuac niñac neñañ siñi tunumañac wawañ meme aténdacma edamuyawac bunda maleku héini hiñgacmac. ¹³ Kaiweac séciguc wawañ meme ee héihéiyaguc qindiñi amuma kecbiñ. Kaiziliweñ zéma doku seliguc ewa soho qahac, kaisero zéma séwíac siñiguc qahac, wañu euqeqe zéma nimbupuciguc qahac, ¹⁴ néñ maleku éséc Miñ Kewu Yesu Kristo héiamuma kecmu. Wañu séwiginawac siñ niñac wamma séwíac ai* imi ménda niñarenjému.

14

Ninzéñ ninzéñ selia zéma ninzéñ ninzéñ bébélacgia.

* 13:14: Késpedes ac siñniñ.

1 Méréneḡ méḡ ninzéḡ ninzéḡa kuha mamaya kecma niḡ éréhéć waḡu zésure ménda wammimu. 2 Méḡ imi iwaiwai moczoḡ efima nemacac séc ninzéḡ ninzéḡ selia késa keczac, néḡ méḡ imi ninzéḡ ninzéḡa bébélacḡia imuac zuazua sac neanzac. 3 Nene imuac me imuac efima neanzac inéḡ nene tosara ménda neanzac iwac niḡu mamaya ménda wammac. Waḡu nene tosara ménda neanzac imi acḡuc nene imuac me imuac efima neanzac i késpedesicac ménda zémimac. 4 Gi méréneḡ ic méḡac welen qeḡeya niḡésima keczaḡ? Nanaḡ selia me maḡeḡeya imi moczoḡ eḡeya miḡinanéḡ niḡu hezac. Miḡ Kewuninanéḡ hia meselimiyu nammacac séc. Imuac i imi Anutunéḡ naḡḡéyu hia naḡselimac. 5 Ic méḡnéḡ ai meme méḡac niḡu tosara onogicma téreya waḡanzac. Waḡu ic méḡnéḡ niḡu ai meme moczoḡ sécḡina momacḡuc waḡanzac. Imuac waigic ic eḡac eḡac niniḡinaiguc niḡselima zému. 6 Ai meme méḡac niḡu téreya wanzac imi mia Miḡ Kewuac niḡac wamma imuhuc eeya héimianzac. Waḡu iwawai méḡac méḡ efima neanzac imi acḡuc Miḡ Kewuac niḡac wamma imuhuc waḡanzac. Waḡu iwawai méḡac méḡ niḡḡésima ménda neanzac imi acḡuc Miḡ Kewuac niḡac wamma imuhuc wamma Anutu ewa hia ac ézéanzac. 7 Neḡaḡ murunec méḡnéḡ méḡ eḡeya niḡac ménda kecanzac. Waḡu méḡnéḡ méḡ eḡeya niḡac ménda humuanzac. 8 Kecbiḡiguc Miḡ Kewuninawac niḡac kecbiḡ. Waḡu humuwiḡiguc imuhucyanec Miḡ Kewuninawac niḡac humuwiḡ. Imuac Kecbiḡiguc me humuwiḡiguc séc nini Miḡ Kewuac buḡa wanzḡ. 9 Hénia imuac mia Kristonéḡ humumia

zéma kekecḡinac momacnec Miḡ Kewu waḡ énécmiaḡ zéma humumac muḡuc qelima yarec. 10 Waḡu neḡaḡ moczoḡ Kristoac ḡésigési tatak imuac wésiaiguc nambiḡac hezac. Imuac gi némac niḡac dacḡa me munaga ḡésimianzaḡ? Waḡu némac niḡac dacḡa me munaga mematiti wammianzaḡ? 11 Imuac mia kiwi méḡ yomuhuc ooyawac hezac; Miḡ Kewu zézacnéḡ; Ni hélacnec kecua, imuac simiḡina séc simiḡ héinéndacmu. Waḡu ezelaḡina séc Anutuac muru zéhicḡima mepésimimu. 12 Imuac neḡaḡ murunec icya Anutuac muru eḡeya aiya meyec séc zéhicḡi mimacac hezac. 13 Imuac bec neḡaocnec ménda zégési waḡamuwiḡ. Néḡ dacḡa me munagawac muru qonzonton ḡégéyawac baḡa me manam batucac iwawai méḡ ménda haimiwésémaḡ. 14 Ni Miḡ Kewu Yesuac qeriaiguc niḡasarima ninzéḡḡeanzua imi mia yomuhuc; Iwawai méḡnéḡ méḡ* zapi qeḡeyac ménda wanzac, néḡ iwawai méḡac niḡu zapi qeanzac iwacnec sac iminéḡ zapi qeḡeyac wanzac. 15 Nene gi neanzḡaḡ imuac niḡac dacḡa me munaganéḡ niḡ yéwérizaciguc gi imi goi héihéiiguc ménda wanzaḡ wanzac. Kristonéḡ alagawac niḡac wamma humuyec, imuac gi nene niḡac wamma ménda mebiru miwésémaḡ. 16 Imuac ini galeḡ meḡic haka hiabiagina imuac niḡac wamma qeḡetali ac zéénécmiwu niḡac. 17 Anutuac héḡgaleḡ ama areḡa yanda imi nene doku nezéléléḡiguc ménda hezac, néḡ Uḡa téreyawac qeriguc solanḡ dindiḡa zéma luae zéma séḡiséḡi wamma kekec iminéḡ mia hezac. 18 Némac niḡ, haka imuhuc wamma Kristo

* 14:14: Nene hénia hénia.

welen qemizac imi Anutunéh anghér timimacac séc wanzac. Wañu baec ic ienené acguc imuac niñgic sécgeamac. ¹⁹ Imuac bec neñañ luaeac buña zéma meme seli ai imuac mia nesima kembiñ. ²⁰ Nene niñac wamma Anutuac ai imi ménda hézér géwéséman. Nene moczoñ yanda imi hiabia. Wañu ic méñnéñ nene méñ alaya ménda neanzac imi kiwaiguc nema meyéwéri mimac imi hiabia qahac. ²¹ Wañu yañ beric, waiñ selia, me iwawai tosara ménda nema alaga qonzontongé mimia méñ ménda wambéséman iminéñ haka hiabia soroc wanzac. ²² Imuac ninzér ninzérnga imi Anutuac kiwaiguc geñga muru késa kecbéséman. Ic méñnéñ haka méñ wamman zé hiabia zéma ninzérngéma wammaguc eñeya haka imuac ménda zégési amumaciguc zézé ségiségiyaguc wanzac. ²³ Ewa éréhéc wamma neanzaciguc imi, ninzér ninzér igucnec qahac imuac niñac késpedesiyaguc zémimia wanzac. Wawañ meme ninzér ninzér igucnec ménda hahaya imi moczoñ késpedesiyaguc wanzac.

15

Yesuac séciguc wamma neñañ ewanec ménda kecbiñ.

¹ Kucninaguc nini imi tosara kucgina mamaya ionac qeka meka hakagina imi bisiqatér wañ énécmima kecbiñ, néñ neñacnec ségiségi ménda mihicñi amuwij. ² Neñac neñac imi haka hiabiawac alahécnina meyac énécmiwij zé ségiségi mihicñi énécmiwij. ³ Kristo acguc eñeya ewa hia niñac ménda wañamuyec. Kiwi yomuhuc ooyawac hezac; Zébiri qébiri wañgéhic ionac zébiri qébirinéñ nuac qacnaiguc mazac. ⁴ Ac kuazécc becnecc ogic imi neñañ pakené ac wammac niñac ogic. Imi

mia neñañ gum bénzénzéniguc bisiqatér wañ wamma kecbiñ kiwi téreya iminéñ nañgé nénécmiyu kic hihi wamma kecbiñ niñac imuhuc ogic. ⁵ Deguc gum bénzénzén zéma qeri efiefi miñina Anutunéh wañ énécmiyu ini Kristo Yesuac séc méndacma eñawu ewa momac wammu niñac imuhuc wañ énécmiyec. ⁶ Imuac mia ewa qeri momacguc zéma kuagina momacnec Anutu Miñ Kewunina, Miñ Kewu Yesuac Mañgocya mepé qepési wammimu niñac imuhuc wañ énécmiyec.

Buña suruc hiabia imi Yuda ic zéma ic enia momac yanda neñañ buña.

⁷ Imuac niñac Kristonéh neñañ nénépésima Anutu mepésimiyec ésécnec ini acguc épésiamumu. ⁸ Énézéwa niñgic; Kristonéh Anutuac ac héra niñac wamma séwi tasé hericheric haka imuac welen qeque ic wañec. Imi mia sisipac ac yandagina ionac wañ énécmiyec imi meselimané zé imuhuc wañec. ⁹ Imi mia ic enia ienené wésé niniña niñac wamma Anutu mepésimimu niñac imuhuc wañec. Imuac mia kiwi ooya méñ yomuhuc hezac; Imuac bec ni baera baera ic embac ionac sugcinaiguc Miñ Kewu gi ewa hia ac gézéma qacga mepésima legic héigémman. ¹⁰ Wañu muñguc yomuhuc ooyawac hezac; Baera baera ic embac hénia hénia ini imi, Miñ Kewuac ic embachéra iniguc ségiségi wammu. ¹¹ Wañu muñguc yomuhuc zézac; Baera baera moczoñ Miñ Kewu mepési mimu, baera baera ic embachéra ini legic héimimu. ¹² Wañu Yesaianéh yomuhuc zézac; Yesiac zali méñnéñ baera baera ic embac galengé énécmimané zé qerawia qema yacmac. Yaru baera baera ic embac ienené iwac muru kic hihi

wammu. ¹³ Niŋkumunina Anutunéj ségiségi hénia hénia zéma luae imi ninzérj ninzérjginaiguc kuaya qeçeya tiénécmyu Uŋa téréyawac kuhanérj niŋkumugina meséçgé énécmiyu qesaleçgémac niŋ wanzua.

Pauloac ai buŋa.

¹⁴ Ala héçna, ini haka hiabia zéma ninŋginanéj séçgé énécmiyu meseli amuma kecaŋzu imi ni ninzérjgé énécmizua. ¹⁵ Waŋu ini imuac muŋguc niŋqelimu niŋac Anutunéj sese néçec imuaru héhélima porinŋ qahac ac yomi oénécizua. ¹⁶ Waŋu neŋ baera baera ic embac ionac niŋac wamma Kristo Yesuac ai ic wamma Anutuac buŋa suruc hiabia imuac hofac oo ai ic wamma baera baera ic embac imi iwawai Anutuac haimimía éséçnec onopocha Uŋa Téréya qeriaiguc météré énécmimia waŋu Anutunéj énépésimac niŋac ewa hiawac ai buŋa imi qenéçec. ¹⁷ Imuac ni Kristo Yesuac qeriaiguc Anutuac ai imuac nimba ni imi eebipinaguc wanzua. ¹⁸ Ni iwawai tosara niŋac ménda zémanŋ, néç ac yomuac sac porinŋna qahac zéwa niŋçic; Yesu Kristonérj baera baera ic embac welenŋ qeénécmiwa niŋtoho wammu niŋac ni népésiyu acna zéma wawaŋ memena zéma ¹⁹ asé kiwi kuhaguc zéma haka welicwelicgia zéma Anutuac Uŋa téréyawac kuhaiguc ai meyi. Imuhuc wamma Yerusalemnec Ilurikon ama areŋa yanda séc buŋa suruc hiabia imi zéau énécmiyi. ²⁰ Waŋu ai ic méçac ai qambaŋaiguc ai mema nambiac zéma osima bec Kristoac qara qacma keczu baec imuaru imi buŋa suruc ménda zéau énécmimanŋ zéma niŋseliyi. ²¹ Kiwi méç yomuhuc ooyawac hezac; Ic embac tosara Miŋ Kewuninawac buŋa suruc ménda énézéçic niŋçic

imi eneŋ hémmu. Waŋu ménda niŋçic imi eneŋ niŋasarimu.

²² Hénia imuac niŋac mia onac muru hamaŋ zé waŋanzua. Waŋu hatac sasala hézicgé nénéŋa waŋec.

Paulonérj Roma ama areŋa yanda ogicma Spein ama yandaiguc kemmanŋ zé keŋec.

²³ Waŋu deguc imi yomuaru ai memeyawac ama baec méç ménda hezac. Waŋu yawuŋ sasala éréçecma deguc ini inicmanŋ zé siŋna henéçecac henézçac.

²⁴ Spein baeciguc kemmanŋ zé kemma onac baec ogicma kemmanŋ nalé imuaru inicba niguc taççic séççénéçu duŋa eneŋ mia méra némma baec imuaru méli némmu niŋac waŋanzua. ²⁵ Waŋu deguc imi Anutuac ic embac téréya welenŋ qeénécmanŋ zé Yerusalem kenzua. ²⁶ Imi mia Makedonia zéma Akaia ic embac ieneŋ ic embac téréya Yerusalem keczu ionac sugçina iguçnec ic maççeqeya ionac niŋac wamma ewa hiawac iwawai haigic imi mema keŋ énécmimanŋ niŋac kenzua.

²⁷ Ieneŋ imi ségiségi wamma imuhuc waŋçic néç taséçina imuhuc melenŋ énécmimuac hezac. Baera baera ic embac imi iwawai téréya méndérj énécmiyu késa kecçuiguc baecac iwawai mema Yuda ic welenŋ qeénécminu iminéç haka dindiŋa wanzac. ²⁸ Imuac mia neŋ ai imi metecçéma héla yomi nenaoc héiçuc wamma méraginaiguc haimaguc onac muru hama inicmaguc duŋa imuacnec Spein baec yandaiguc kemmanŋ. ²⁹ Neŋ onac muru hamaŋ imuaru Kristoac mozoc kuaya qeçeya mema hamaŋ imi ni ninzua.

Eçeya méra mima Anutu zéwelec wammimu niŋ énézéçec.

³⁰ Ala héçna, ni Miŋ Kewunina Yesu Kristoac niŋac zéma

Uña téreyawac ewa siñ niñac wamma zénañgé énécmizua; Niguc momacnec seliseli wamma zéwelecginaiguc nuac niñ Anutu yomuhuc zéwelecmimu; ³¹ Yuda baeciguc ic tosara niñtoho ménda wamma keczu ionac méragina igucnec metecgé némmac. Wañu Yerusalemiguc welen qeénécmiwa ic embac téréya eney niñgic hia wammac. ³² Wañu Anutuac ewa siñ heyu ségiségi wamma onac muru hama iniguc momacnec tachiarumañ niñac zéwelecmu. ³³ Luae miñina Anutunéñ momac yanda iniguc kecmac. Hélacnec!

16

Pauloac yaizézé ac.

¹ Ni Keñkerea hénaorin ionac ai embac kecanzac embac nauñnina Foibe iwac mia héipuc wammima énézézia. ² Embac yomi mia ic embac sasala zéma ni momacnec méra nénécmianzac. Imuac mia ini imi Miñninawac qeriaiguc haka soroc ic embac téréya ionac wañ énécmimia séciguc i héihéré mimu. Wañu iwawai mén niñac horu méra mimu.

³ Wañu yaizézé acna Kristo Yesuac qeriaiguc nuac ai momac éréhécna Priska* zéma Akila iorac érézému. ⁴ Ieren imi nuac niñac wamma kekecgira momacnec zéraiguc haiyoc. Neñnec qahac, néñ hénaorin baera baera keczu imi eney imuhucyanec iorac niñac ewa hia ac érézézú. ⁵ Wañu yaizézé acna imi hénaorin iorac amaiguc tocgéanzu i momacnec énézému. Ala sorocna Epaineto yaizézé acna ézému. Ic imi mia Asia baeciguc Yesuac muru héla gocmia mérérawac hicñiyecac keczac. ⁶ Onac niñac wamma ai kuney yanda meyec Maria iwac acguc yaizézé acna ézému. ⁷ Nuac sac tasé éréhécna, hésa ic momac

érehécna, Androniko zéma Yunia iorac mia yaizézé acna érézému. Yesuac Méliméli ic ieneney acguc qac buñagira ninzu. Wañu iereney imi ni Yesu ménda nimmiwanec walac niñzéngeña Kristoac qeriaiguc kecanzaoc. ⁸ Wañu Yesuac qeriaiguc ala sorocna keczac Ampiliato iwac imuhucyanec yaizézé acna ézému. ⁹ Wañu Kristoac qeriaiguc ai momacna Urbano zéma ala sorocna Sitaki iorac acguc yaizézé acna érézému. ¹⁰ Wañu Kristoac qeriaiguc manam batuciguc nañseliyu niñzéngeñ mini keczac Apele i zéma Aristobulo iwac ama qeriaiwac arenhéra ionac mia yai zézéna énézému. ¹¹ Wañu sac kiticna Herodion yaizézé acna ézému. Wañu Narikiso ama qeriaiwac arenhéra ionac imuhucnec yaizézé acna énézému. ¹² Miñ Kewuninawac qeriaiguc ai kuney meyc Tirifaina zéma Tirifosa iorac acguc yaizézé acna érézému. Wañu Miñ Kewuninawac qeriaiguc ai kuney yanda meyec Peasi iwac mia yaizézé acna ézému. ¹³ Miñ Kewuninawac qeriaiguc gésimimia wañec Rufu zéma iwac neñgocyaguc yaizézé acna érézému. Iwac neñgocyanéñ ni momacnec neñgoc wañ neñec. ¹⁴ Asinñkrito zéma Filegon zéma Hereme zéma Patoroba zéma Herema zéma dacmuna enawu momacnec keczu ionac yaizézé acna énézému. ¹⁵ Filologo zéma Yulia zéma Nirea zéma iwac nauña zéma Olimpa zéma ic embac téréya iniguc keczu ionac mia yaizézé acna énézému. ¹⁶ Ini imi haka téréyaiguc kiricne amuma yaizézé ac wañamumu. Kristoac hénaorin moczon yandanéñ yaizézé ac énézézú.

Tilñtilñ ic ikora ionac bianac ara zéyec.

* **16:3:** Me Priskila.

¹⁷ Dacmuna héčna ni selianec zénajgé énécmizua. Pakeñ ac niñareñgégic imi héñara mema héndéñ héndéñac yaré mihicñianzu imi onac galeñ mema héñacgina memu. ¹⁸ Ic embac imuhuya imi Miñnina Kristo ménda welen qemianzu, néñ enañ kerac tomençina welen qeamuma ac haléc zéma ac ikoranéñ ic embac ewa éréhéc ménda wamma kecanzu imi ikoc wañ énécmianzu. ¹⁹ Onac niñtohotoho hakaginawac suruc buña imi zégic niñanzñ. Imuac ni onac niñ wamma ségiségi wañanzua. Wañu eneñ haka hia biaiguc imi niñtegic qññtegic ginaguc wammu, néñ haka biriaiguc imi késpedes qahac kecmu niñac wañzua. ²⁰ Luae miñina Anutunéñ Biria miñina imi hénagina duandiaiguc oporu tizizamu. Miñ Kewunina Kristo Yesuac ewa hianéñ iniguc hemac.

Pakeñ ac tectecgia.

²¹ Ai momacna Timoteo zéma nuac taséhéčna Lukio zéma Yason zéma Sosipata ieneñ imi onac yaizézé ac énézézú. ²² Pauloac méra mima kiwi yomi ozua ni Tetio acguc Miñ Kewuninawac qeriaiguc onac yaizézé ac énézézua. ²³ Wañu ni zéma hénarorñ moczorñ ninicgaleñ wamma keczac ama miñina Gaio i acguc onac yaizézé ac énézézac. Wañu ama areña yanda yomuac soukiwa galeñ Erasito zéma ic muna Kuato iereñ acguc yaizézé ac énézézao. ²⁴ (Miñnina Yesu Kristoac ewa hianéñ onac muru hemac. Hélaçnec!)†

²⁵ (25a) Buña suruc zéma Yesu Kristo zéauau imuac ai buñana imi nalé hénihénia igucnec sançima heyec. ²⁶ Heyu deguc imi usuya aunénécmiyec. Wañu Anutu heheseli miñina iwac zézé selia imi niñtohoma kua meme ic

ieneñ kiwi onénécmiyec. Wañu kiwi iminéñnec baera baera ic embac ieneñ niñzénçéma niñtohomu niñac ac saña mewinini nénécmiyec. Wañu ac saña imuac séçiguc hicñiyec buña suruc hiabia iminéñ ^(25b) ini efefianec meseli énécmimacac séc wañzac. ²⁷ Nindac qindac Anutu iwac muru mia Yesu Kristoac murunec qac buñanéñ heheseli hema emma hemac. Hélaçnec!

† **16:24:** Kiwi tosaraiguc; Kembaña yomi ménda hezac.

1 Korinti

Yai zézé ac.

¹ Anutuac ewa siñ niñac Kristo Yesuac méliméli ic wammañ niñac héihéré nénéña ni Paulo zéma neñañ dacmunanina Sositene neren imi ² Korinti ama areña yandaiguc Anutuac hénaorinj, Kristo Yesuac qeriaiguc météré énécmimia, ic embac téréya zéénécmimia ini zéma baera baera séc, neñañ Miñ Kewu, onac zéma nonac Miñ Kewu Kristo Yesuac qac buñaya qac héhélima kecanzu momac yanda onac muru momacnec oénécmizic. ³ Mañgocnina Anutu zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenén he énécmima kecmac.

Ewa hia ac.

⁴⁻⁶ Kristoac héipuc wamma zéyiñ ackuazéc iminéñ kekecginaiguc seligima heyec. Heyu iwac qeriaiguc ai memeac buña zéma zéauauac kuha zéma niniña imuhucya moczoñ yanda énécmiyu sécgé énécmima hezac. Heyu Kristo Yesuac qeriaiguc onac buña qeénécmiyec Anutuac ewa hiawac buña imuac niñac wamma ni nalé séc onac niñ wamma Anutu ewa hia ac ézéanzua. ⁷ Hénia imuac niñac ini qeri uñawac sese méñac méñ météqététañ ménda wamma késa kecma Miñ Kewunina Kristo Yesunén winiñ haénécmimac niñ mambéc kecanzu. ⁸ Anutunén Miñ Kewunina Yesu Kristoac hahayawac naléiguc kápésic qahac solaña nammu niñac meseli énécmiyunec kecgic nalé tetecgia hamac. ⁹ Anutu imi méñzé méñzéya qahac, inén mia ini naña

Miñ Kewunina Kristo Yesuguc ala kecec wammu niñac unuruyec.

Hénaorinj enej héndénamuma kecgic Paulonén ac wañ énécmiyec.

¹⁰ Imuac bec, Dacmuna hécna, ni Miñ Kewunina Yesu Kristoac qaciguc zéwelec énécmizua. Ini ac zéwiñ zé hénia momacnec zému. Imuhuc wamma sugginaiguc héndén qéndén qahac, néñ ewa momaciguc zéma ewa siñ momaciguc toroqe amuma kecmu. ¹¹ Dacmuna hécna, sugginaiguc ac zéénj zémaya hicñiyec hezac imi Koloec héna géséhéra ienenj zégic niñi. ¹² Ni ac imi hénia yomuhuc niñac zézua; Ini enñac enñac yomuhuc zéanzu; Ni imi Pauloac ic. Ni imi Apoloac ic. Ni imi Kefawac* ic. Ni imi Kristoac ic. ¹³ Ini niñgic, Kristonén téma sasala wamma keczu me? Paulo neñ onac niñac wamma ic héñgeña wéndaraiguc humuyi me? Wañu ini Paulo nuac qacnaiguc doku naecgic me?† ¹⁴ Ni nenaoc Krispo zéma Gaio iorac sac doku naec érécmima tosara doku ménda naec énécmiyi. Wañu imuac mia deguc nimba hia wañu, Anutu ewa hia ac ézézua. ¹⁵ Méñnéñ méñ ini nuac qacnaiguc doku naec énécmimia zéwu niñac imuhuc ninzua. ¹⁶ (Muñguc nimba Sitefana iwac héna géséhéra imi acguc doku naec énécmiyi. Wañu tosia méñac méñ doku naec énécmiyi me qahac imi ménda ninzua.) ¹⁷ Kristonén méli néñec imi ic doku naec énécmimañ niñac qahac, néñ buña suruc hiabia énézémanj niñac. Imuac mia, Kristoac ic héñgeña wéndara imi enomia wambac niñac zéma, nena niñtegic qinñtegic acnanénj ménda énézéanzua.

Kristo imi Anutuac Kuha zéma niñtegic qinñtegic acya wanzac.

* **1:12:** Kefa imi Aram ac, Petero imi Girik ac, héniagira momacguc, neñañ aciguc baña zézéya.

† **1:13:** Me kembraña 15 imuaru imuhucyanec.

18 Imi mia hénia yomuhuc niñac imuhuc wañanzua; Ic héñgeña wéndarawac buña suruc imi humucac hénia tianzu ionac muru imi ac qelaña wanzac, néñ kekec héla nénécmiyu añgéh tima kecanziñ nonac muru imi Anutuac kuha wañanzac. 19 Imuac mia ac kiwi méñ ooyawac hezac imuaru Anutunéh yomuhuc zézac; Ni ic niñtegic qin̄tegic ginaguc ionac niñtegic qin̄tegic ac imi qewa qahac wandacmac, wañu ninin̄ asac asariginaguc ionac ninin̄ asac asarigina imi qewa madacmac.* 20 Niñtegic qin̄tegic ic imi dimia? Kiwi ic imi dimia? Nalé yomuac zézé ic imi dimia? Anutunéh baec yomuac niñtegic qin̄tegic ac imi qeyu qelaña ménda wandaczac me? 21 Anutuac niñtegic qin̄tegic ac imi mia baec ic enañ niñtegic qin̄tegicginanéh niñasarimuac séc qahac. Imuac mia, Anutunéh buña suruc zéauauya imi hénia qelañaiguc haima ninzéh ninzéh ic kekec héla mihicñi énécmiman̄ zé nimma ségiségi wañec. 22 Yuda ic enej sésecac kiwi mérera niñac zéwelec wañgic. Girik ic ienen̄ niñtegic qin̄tegic ac hénia hénia imuac niñkewu wañanzu. 23 Néñ nini imi ic héñgeña wéndaraiguc biriñnéñ qegic humuyec Kristo i zéau énécmianziñ. Wañu hénia imuac Yuda ic ienen̄ niñgic hoc ésécnec hewétécgé énécmianzac. Wañu ic enia ionac muru imi, hénia qelaña ésécnec wañanzac. 24 Wañu Yuda ic zéma Girik ic momacnec, héihéré énécmimia ionac muru imi Kristonéh Anutuac kuc zéma Anutuac niñtegic qin̄tegicya wañanzac. 25 Imi mia hénia yomuac niñac; Anutuac qelañanéh baec ic ionac niñtegic qin̄tegic imi ogicma

eneña wañanzac. Wañu Anutuac bébélacgianéh baec ic ionac kucgina ogicma selia wañanzac.

26 Dacmuna hécna, imuac mia nanangina dimuhucyanec unuruyec imi hémma niñtegicgic. Séwiac héniaiguc namma zéni, sugcinaiguc niñtegic qin̄tegic ic sasala qahac. Wañu kucginaguc acguc sasala qahac. Wañu ic eneña tun̄ yanda igucnec hicñihicñiya sasala qahac. 27 Wañu Anutunéh baecac qelaña énépésima niñtegic qin̄tegic ic gamu qeçe mihicñi énécmianzac. Wañu baecac bébélacgia énépésima ic kucginaguc imi gamu qeçe mihicñi énécmianzac. 28 Anutunéh baec yomuac ic mamaya zéma nenesic ic zéma ic maqeqeya imuhucya énépésima ic tosara imuhucyanec qahac imi wai énécmianzac. 29 Imi mia baec ic méñnéñ méñ Anutuac kiwaiguc séwi enej wambac niñac imuhuc wañanzac. 30 Ini imi niñtegic qin̄tegicnina zéma haka solañanina zéma météréac buñanina zéma boñ héréhéréac miñina Kristo Anutuac murunec hahaya iwac qeriaiguc Anutuac murunec hicñima kecanzu. 31 Imi mia ac ooyawac hezac séc ic méñnéñ mepé qepési ac méñ zéman̄ zé Miñ Kewuac qeriaiguc zému niñac imuhuc wañ nénécmiyec.‡

2

Kristo ic héñgeña wéndaraiguc humuyec imuac buña zéauauya.

1 Dacmuna hécna ni onaru hama Anutuac ackuazéc énézéyi* nalé imuaru nena acna me nena niñtegic qin̄tegicnina mezeric qezeric wamma ménda énézéyi. 2 Imi mia ni sugcinaiguc kecma iwawai tosara qahac, néñ Yesu

* 1:19: Yes 29:14 ‡ 1:31: Yer 9:24, Ac yomuac hénia imi iwawai tosara niñac mepé qepési ménda wambin̄, néñ Miñ Kewu nimmiñiñ imuac meyacma zéwiñac hezac. * 2:1: Kiwi méragananéh ooya tosaraiguc; Ni Anutuac ac saña zéau énécmiyi.

Kristo zéma biriñnéñ qegic ic héñgeña wéndaraiguc humuyec imuacnec sac niñareñgémanñ zé niñseliyiac imuhuc wanji. ³ Wanju sugcinaiguc bébélacgia wamma bac yandi yandi wamma zénén hiri hiri wamma keri. ⁴ Wanju ac zézéna zéma ackuazéc zéauauiguc imi nalé yomuac niñtegic qñtegic ac méra qemimiawac séhanén ménda nanjéma zéyi, néñ Uña Teréyawac winiwiniya zéma iwac kuhaguc énézéyi. ⁵ Imi mia onac ninzén ninzénjinanén ic onac niñtegic qñtegic aciguc qahac, néñ Anutuac kuciguc sac héiseligima hemac niñ imuhuc wanji.

Niñtegic qñtegic héla Anutu arunec hahaya.

⁶ Wanju nini imi yandima ninzén ninzén ic héla wamma keczu ionac sugcinaiguc imi niñtegic qñtegic acwac zéanzin. Wanju imi mia baec yomuac niñtegic qñtegic zéma baec yomuac galeñ ionac niñtegic qñtegicgina qahac, néñ ⁷ Anutuac niñtegic qñtegic sasangia imuac zéanzin. Imi mia musangéyu heyec, néñ Anutunén neñañ edamu niñac wamma baec kurumeñ ménda hicñiyocnec nalé hama keñec imuaru zéseliyu heyec imi mia. ⁸ Niñtegic qñtegic imi mia baecac galeñ sugcinaiguc méñnéñ méñ ménda niñtegi-rec. Niñtegi-cbunec imi Miñ Kewunina edamuyaguc imi ic héñgeña wéndaraiguc ménda qewunec. ⁹ Imi mia ac kiwi méñ yomuhuc ooyawac hezac ésécnec; Anutunén siñ nimmianzu ionac niñac wamma némaria méñ walac mezerirecac hezac imi kicnéñ ménda héhéña, gezacnéñ ménda niniña, wanju baec ic méñac ewa qeri méñnéñ ménda niñtegic qñtegi-gira wanzac. ¹⁰ Wanju imuhucya imi Anutunén

ionac qahac, néñ nonac muru Uña Téréyanéñnec mewinini nénécmiyec. Uña Téréya imi mia iwawai moczon niñtegicma Anutuac niniñ qeyu hiñgac hiñgarawac séc niñtegi-canzac. ¹¹ Ic méñac hénia imi tosara qahac, néñ uñaya qeriaiguc keczac imi sac ninzac. Hénia imuhucyanec Anutuac hénia imi acguc tosara qahac, néñ Anutuac Uñanéñ sac ninzac. ¹² Nini imi baecac uña imi ménda meyiñ, néñ nini sese Anutunén ewa hiawac nénécmiyec imi niñtegi-cbiñ niñac Uña Téréya Anutu arunec hahaya imi mema kecziñ. ¹³ Nini imuac mia zéauma baec icac niñtegic qñtegi-cnéñ ku nénécmimia imuac-nec ménda mema zéanzin, néñ Uña téréyanéñ ku nénécmiyec imuacnec mema zéanzin. Iwawai Uña téréyawac murunec hahaya imi Uña téréyawac sesenén méra nénécmiyu niñtegi-canzin. ¹⁴ Séwiac siñiguc kecanzac imuhucyanéñ iwawai Anutuac Uña téréyawac sese imuac niñu qelaña tanec wanju, ménda añgétianzac. Iwawai imuhucya imi Uñaguc niñgésimacac séc, imuac niñac ic imuhucyanéñ méndagucnec niñtegi-canzac. ¹⁵ Ic Uña téréyagucnéñ iwawai Anutu arunec hahaya imi moczon hia niñgésima añgétianzac, néñ eñeya imi gésigési aciguc ménda opocgic eñanzac. ¹⁶ Mérénén Miñ Kewuac ewa siñ niñtegicma hia kumimac me?✧ Wanju neñañ imi Kristoac ewa siñ imi añgétima kecziñ.

3

Korinti hénaorin imi héndéñamuma kecgic.

¹ Dacmuna hécna ni ic embac Uña téréyaginaguc énézéanzua ésécnec onac énézémanñ zé os-izua. Imuac séwiguc kekec zéma

Kristoac kokochéra énézéanzua ésécnec énézéua. ² Ini nene selia nemuac séc qahac kecanjic imuac niñac ni nene selia ménda gumu énécmima namunec gumu énécmiañi. Deguc imuhucyanec séha ménda seligima kecanzu. ³ Succinaiguc nimbupuc wanjamuma méndéñ amuma euqac wamma kecanzu imuac niñ, ini éréma kecma deguc acguc séwiac siñiguc kecanzu. Haka imuhucyawac wamma dimuhuc nini baec icac haka ménda niñtohoanzij hia zéwunec? Imi osiosiya. ⁴ Ic méñnéñ ni Pauloac ic, duña ic méñnéñ ni Apoloac ic zéanzu. Imuac ini baec ic zéma ic enomia ménda keczu me? ⁵ Imuhuc wankeczuiguc qesiénécmiwa acna melenjic. Apolo imi méré, néñ Paulo ni imi méré? Niri imi Miñ Kewuninanéñ sécnira ai buña qenércmiyu welenj qeque sac kecma méra énécmizic ini Miñ Kewu niñzénjéma keczu. ⁶ Ni héihimic wamba Apolo imi weric héwiñ ai meyec.* Wanju Anutunéñ meyandi énécmiyec. ⁷ Imuac héihimic wawaña me weric héwiñ wawaña imi enomia zézéya, néñ meyandiyec Anutu iwac sac niñjic eneña wammac. ⁸ Héihimic wawaña zéma weric héwiñ wawaña imi sécgira momacguc, ai meanzaoc séc ekac ekac boña ércmiyu memaocac hezac. ⁹ Niri imi Anutuac mérahéréra wamma iguc momacnec ai meanzij, néñ ini imi Anutuac nene ai zéma Anutuac ama wanzu.

¹⁰ Ewa hiawac buña nuac néñec séc meriqe ic niñtegic qinjegicyaguc ésécnec neñ ama baecya mindiñiwa tecgéyu, tosranéñ imuac qahaiguc ama miyacgéanzu. Wanju ama memu imi eneñ dimuhuc mewin imuac dindiñanec niñjésimu. ¹¹ Baec

qambaña neñ héimindiñiwa hezac imi mia Yesu Kristo, imuac méñnéñ méñ imi waima méñac héimindiñi wammuac séc qahac. ¹² Wanju baec qambaña imuac qahaiguc goli me siliwa me hoc eeyaguc me ic hésa me ic haréña me tomocnéñ memuiguc, ¹³ kecma imuac hénia imi nalé yandanéñ hama mewininiyu hicñitegimac. Nalé imuaru imi geric bélan yandanéñ onoma aigina dimuhuc megic imuac hénia imi measari-mac. ¹⁴ Méñac méñ gericnéñ zebipiyo solañanec heyu bakia hia memu, néñ ¹⁵ méñac méñ gericnéñ zema zedaru amaya qahac wammaciguc, eneña imi goiya héima añgén timimac, néñ geric igucnec metec metecgia tanec wammac. ¹⁶ Ini Anutuac ocmuñ téréya keczu imi zéma Anutuac Uña téréyanéñ qeriginaiguc tacyac wananzac imi ini ménda niñyacgézu me? ¹⁷ Anutuac ama imi téréya, imuac mia méñnéñ méñ Anutuac ocmuñ téréya imi mebirimac imi Anutunéñ ic imi auyu qahac wammac. Ini imi ocmuñ téréya wanzu.

¹⁸ Ini ikoc ménda wanjamumu. Onarunec méñnéñ eneña niñac niñu baec yomuac naléyaiguc niñtegic qinjegic ic wanzaciguc, memaamuma qelaña wammac. Walac imuhuc wammaguc niñtegic qinjegic ic héra wammacac hezac. ¹⁹ Baecac niñtegic qinjegic imi Anutuac muru qelaña tanec wanzac. Ac méñ yomuhuc ooyawac hezac imuac niñac imuhuc zézuac;† Inéñ niñtegic qinjegic ic imi enañ haka diwi qiwiliña iminéñ bétac ésécnec haima énépésianzac. ²⁰ Méñ imi yomuhuc, Miñ Kewunéñ niñtegic qinjegic ic ionac ninij imuac niñu haréña tanec wananzac.† ²¹ Iwawai

* 3:6: Girik aciguc; doku haimiyec. † 3:19: Yop 5:13 † 3:20: Leg 94:11

moczõj yanda imi onac buña kecénémizac, imuac niñac baec ic onac niñgic mepé qepésiginaguc ménda wammac. ²² Paulo me Apolo me Kefa me baec kurumenj me kekec me humuc me deguc kekera me bianj hahaya imi moczõj onac buña. ²³ Wañu ini imi Kristoac buña, Kristo inéj Anutuac buña wanzac.

4

Yesuac Méliméli ic ionac welenj qeque ai.

¹ Ini nonac niñac niñgic Kristoac welenj qeque ic zéma Anutuac ac saña imuac ai ic wambinjac hezac. ² Wañu ai buña késa keczu imi enej ai imuac niñkumuma kenhéi hahéigina qahac memuac hezac. ³ Wañu ini me tosara nuac zégési néñanjgic imuac nimba héla yanda ménda wanzac. Ni nenaoc acguc nena ménda zétecgé amuanzua. ⁴ Ni késpedesna méj ménda niñtegicanzua, néj hakana imuhucya niñac ic solaña zénénéña ménda hezac. Wañu hia zétecgé némmacac hezac imi Miñ Kewunina momacguc sac keczac. ⁵ Imuac nalé yanda imi ménda hayunec, Miñ Kewunéj ménda hayunec imi méñnéj méj ic embac tosara ménda zégési énécmimu. Inéj hama sinji tunumanjguc musañj gégéya imi mewininima ewa qeriginaiguc ewa sinj hezac imi mewininimac. Nalé imuaru Anutunéj ic embac enac enac mepési énécmiyu añgétimu.

⁶ Niñzéh niñzéh dacmuna hécna, enaoc kenkésa hakésa ménda wamma séwi enej ménda wammu niñac, ini ac ooyawac hezac imuac séñganjenjguc ménda logima mamu zézéya imi nonac murunec nimba niñarenjému niñac, ni méra énécmimanj zé ni zéma Apolo nekanj suruc wamma séséc acwac

wañ énécmizua. ⁷ Mérenéj gési énécmima meyac énécmiyu séwi enej wañkeczu? Wañu iwawai he énécmizac imuarunec ménda énécmimia méñnéj méj hezac me? Qahacgucnec, moczõj énécmiyu késa kecma dimuhuc hénihénia igucnec enañ buñawac heyecac ésécnec séwi enej wañkeczu? ⁸ Ini mia bec tomenj qeque wañkeczu. Bec mérianj yandaguc wañkeczu. Nini qahaciguc enacnec kecma ic kewu bec wañkeczu. Nini imi iniguc momacnec ic kewu héla wamma kecbinj niñac ini bec ic kewu héla wamma kecbunec zéma niñzñ. ⁹ Ni nimba Anutunéj Yesuac Méliméli ic nini humucac buña zétecgé nénécmimia tanec tetecgiaiguc nonoporu mamayagina wanzñ. Wañu nini imi baec kurumenjguc kua meme uña zéma baec ic kicginaiguc ninicdesic wawanawac buña wanzñ. ¹⁰ Nini imi Kristoac niñac wamma ic qelaña wanzñ, néj ini imi Kristoac qeriaiguc niñtegic qñtegic ginaguc wanzu. Nini imi qeka meka wanzñ, néj ini imi kucginaguc wanzu. Ini imi eebipiginaguc wanzu, néj nini imi maqeqeya wanzñ. ¹¹ Hama éréma deguc imuac sura séc nini imi yaka doku niñ humuma, séwi usu qahac nununesi wañ nénécmiyu kianj éséc kecanzñ. ¹² Wañu méraninanéj ai réwéria meanzñ. Saec ac wañ nénécmigic mozoc ac wañ énécmianzñ. Wañu nununesi wañ nénécmigic bisiqatéj wañ énécmianzñ. ¹³ Wañu zébiri qébiri wañ nénécmigic ac bakia goigina héima wañ énécmianzñ. Érékecma deguc nini imi baec ic moczõj yanda ionac nenesic tanec wamma kecziñ.

¹⁴ Ni gamu qeque wañ énécmimanj zé kiwi yomi ménda oénécmizua, néj onac mia nambérac sorochéna zéma nimma pakenj

ac wañ énécmimañ zé oénécmizua. ¹⁵ Kristoac qeriaiguc kiwi ic imi kileñ keczu, néñ sugcinaiguc hélacnec mañgoc wañ énécmianzañ imi sasala qahac. Wañu neñ imi Yesu Kristoac qeriaiguc buña suruc hiabia imi ku énécmima ini nena nambérac hécna ésécnec aži mema mihicñi énécmiyi. ¹⁶ Imuac ni zénañgé énécmizua. Wañanzua imuac séciguc méndacma wamma kecmu. ¹⁷ Ni hénia imuac niñac wamma mia Miñ Kewuac qeriaiguc nuac nañ sorocna wamma keczac Timoteo imi mélimiwa onac muru hazac. Wañu inéñ mia Kristo Yesuac qeriaiguc haka wañanzua imi zéma baera baera lelecgéma hénaorin ama séc emma ku énécmianzañ imuac mia héiqeli énécmimac. ¹⁸ Onarunec tosianéñ ni onac muru ménda hamañ éséc nimma séwi eñeñ wamma keczu, ¹⁹ (19a) néñ Miñ Kewunéñ niñu sécgéyu focdac onac muru hamañ. ²⁰ Anutuac héñgaleñ ama areña yanda imi ac enomiaiguc ménda hezac, néñ Uña téreyawac kuciguc hezac. (19b) Imuac niñac ni hama séwi eñeñ ic ionac inictégicma acgina qahac, néñ kucginaguc me qahac imi inictégicmañ zé ninzua. ²¹ Ini dimuhuc wañ énécmimañ niñac ninzu? Hihilocguc hamañ me goi héihéi zéma ewa bénzénéñ ewa qerinaiguc sécgénéñu hamañ?

5

Kaiseroac hakanéñ hénaorin mebirí énécmiyec.

¹ Sugcinaiguc kaisero haka hezac zégic niñi. Wañu kaisero imuhucya imi ic enia ionac sugcinaiguc acguc ménda heheya. Ic méñnéñ eñeya mañgocyawac iniña wagicma i guc kecañzac imuac mia zézua. ² Wañu ini séwi eñeñ wamma keczu. Haka imuac ewa biric ménda wanzu.

Haka imuhuc wañec imi sugcina igucnec nesigic kembacnec, néñ imuhuc ménda wañkeczu. ³ Ni séwinanéñ lakec kecza, néñ qeri uñananéñ iniguc kecmu imuaru kecza séc, haka imi wañec i bec zétecgémizua. ⁴ Ini Miñ Kewu Yesuac qaraiguc azorogic imuaru, ni acguc uñananéñ iniguc kecza. Miñ Kewunina Yesuac kuc acguc imuaru keczac. ⁵ Ic imi Biria miñinawac mériaiguc waimimia wañec. Imi mia séwiya imi humuqai wammac, néñ uñaya imi Miñ Kewunina Yesuac nalé yandaiguc kekec mihicñimac niñac imuhuc wammimia wañec. ⁶ Séwi eñeñ wañanzu imi haka hiabia qahac. Yis komodianéñ falawa uha dokuyaguc imuac séc sécgéanzac imi ini ménda ninzu me? ⁷ Ini hénia hénia igucnec yisginaguc qahac imuac deguc falawa uha qelia wambin zéma, yis wahala imi giligic kendacmac. Naguc sacyaguc ogicma kenkeña, kendoñ imuac ramaya Kristonéñ doenina mema humuyec. ⁸ Imuac kendoñac tacbin niñ, yis wahala qahac, yis biria zéma kai ziliweñaguc qahac, saméñ héla zéma solaña yisya qahac nema tacbin.

⁹ Kaisero ic iniguc mutu qutulan ménda wammu niñac nuac kiwiguc oénécmiyi, ¹⁰ néñ ac imuac hénia imi baec yomuac kaisero ic me hémbaoc ic me señkowu ic me baniarawac mepé qepési ic imi méndagucnec ala wamma kecmu niñac ménda zéyi. Imuhuc wambin zé baec yomi waima ken humuni sécgémacac hezac imuac mia imuhuc zézua. ¹¹ Imuhuc qahac, néñ deguc oénécmizua imi yomuhuc; Ninzén ninzén dacmuna kecziñ zéanzu ionac sugcinaiguc méñnéñ méñ kaisero me hémbaoc me baniarawac mepé qepési wawaña me zébirí

qébiri wawaña me doku seli nene ic me seŋkowu wawaña iniguc imi mutu qutulañ ménda wamma yaka acguc momacnec ménda nemu. ¹² Ni ic enia keczu imi némaciguc zégési wañ énécmiwinec? Imi osiosiya. Wañu hénarini enañ sugginaiguc imi ménda niñgési amumuac hezac me? ¹³ Séngageñ ic imi Anutunéñ niñgési énécmimac, néñ biria meme ic imi mia enañ suggina igucnec nesimigic mama kemmac.

6

Hénaorin sugginaiguc tualefic hicñiyu dimuhuc wammu.

¹ Onac muru méñnéñ alaya méñac késpedes ac késa kecmac imi météré ic ionac muru ménda zéhicñima késpedes ic ionac muru zéhicñimac me? ² Météré icnéñ baec ic zégési énécmimuac hezac imi ménda ninzu me? Baec séc ic embac moczoñ zétecgé énécmimuac hezaciguc, ac ai efefiadac méñ heyu hia ménda zétecgému me? ³ Neñañ imi kua meme uña zétecgéwiñac hezac imi ini ménda ninzu me? Imuac baecac ara efefia imi enjaoc hia niñgési wammuac hezac.*

⁴ Imuac, baecac kekeciguc ac méñ hicñiyu ini ic méñ hénaorin sugginaiguc niñgic mamaya wanzac imuhucyanéñ ara imi zétecgémac niñac hia kumumimu me qahac?† ⁵ Ni gamugina nimmu niñac ac imuhuc énézézua. Suggina igucnec ic méñ niñtegic qinjegicyaguc dacmuna enañ ac hia zétecgémacac séc méñ méndagucnec kecénécmizac me? ⁶ Dacmuna ninzén ninzénigiraguc néñ aciguc opocamuwíc zé ic ninzén ninzénigina qahac ionac muru hia kemmac me? ⁷ Ini enawunec aciguc opoc amugic

késpedesgina winiñu hicñitegirec. Imuac hénia imi ini bec momacnec aciguc maunuyu gamu qeçegina-guc wandaczu. Néwécgeña, késpedesgina en bisigic hia wambacnec. Wañu waigic ikoc icnéñ iwawai onagiru hia wambacnec. ⁸ Imuhuc ménda wamma ini haka biria wañamuma ikoc wamma iwawai onagic amuanzu, néñ imi enañ mia enañ ninzén ninzénac dacmuna héçgina keczu. ⁹ Ic birianéñ Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi mératéc ménda memuac hezac imi ini ménda ninzu? Ikoc wañ énécmiwu niñac, kaisero ic me, baniara mepé qepési ic me sasañgiaiguc eu iniñ hénia qelogilogi ic me, embac ala me ic alawac inichaoc wawaña me, icnéñ ic alayaguc kaisero wawaña me, ¹⁰ kowu nene ic me hémbaoc ic me doku selinéñ ewa soho wawaña me zébiri qébiri ic me diwi qiwiliñ ic imuhucyanéñ Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi mératéc memuac séc qahac. ¹¹ Wañu sugginaiguc ic imuhucya kecgic, néñ Miñ Kewu Yesu Kristoac qaraiguc neñañ Anutuac Uña Téréyanéñ zuac énécmima météré énécmima mesolanji énécmiyu keczu.

Qeri séwigina imi Anutuac buña.

¹² Ni haka sasalanec wammañ zé hia wammañac hezac, néñ wammañ séc moczoñ méra némmacac séc qahac. Haka sasalanec hia wammañac zénéñeña, néñ ni haka méñnéñ méñ ménda waiwa méra bawu nopocmac. ¹³ Nenenéñ tomenac wañu tomenéñ neneac wanzac, néñ Anutunéñ imi moczoñ metecgéyu qahac wammac. Séwinina imi kaiseroac ménda hezac, néñ imi mia Miñ Kewuni-nawac heyu, Miñ Kewunina imi

* **6:3:** Girik aciguc; Wañu baec yomuac ara némac niñac toroçema zéwiñnec? † **6:4:** Kiwi tosaraiçuc; Hénaorin sugginaiguc ic enomia méñ hia kumumigic ara imuac zégésigési ic wammac.

mia séwininawac galeñ kecanzac. ¹⁴ Anutunéñ Miñ Kewunina humuc igucnec meqeliyec. Wañu iwac kuhanéñ nenaj munğuc meqeli nénécmimac. ¹⁵ Séwigina imi Kristoac séwi tasia wanzac imi ménda ninzu? Wañu Kristoac séwi tasia iminéñ dimuhuc melenğic héna yanda embacac séwi tasia wammac? Qahac téngéñ. ¹⁶ Héna yanda embacguc toro qemaciguc i guc séwi momacguc wammaocac hezac imi ménda ninzu? Yomuhuc ooyawac hezac; Éréhécnéñ séwi momacguc wammaoc. ¹⁷ Imuac bec Miñ Kewuguc toroqemac imi i guc uña momacguc wamma kecmaoc. ¹⁸ Kaisero haka imuac qizizıngéma kecmu. Képésic wañanzu sasala imi séwi busuninawac sénganğen hezac, néñ kaisero icnéñ eñeya séwıac kępésic wanzac. ¹⁹ Wañu séwigina imi eñac eñac qeriginaiguc kecanzac Uña téréya Anutuac murunec hahaya iwac ocmuñ téréya wanzac imi ménda ninzu? Ini imi séwiginawac miñina qahac. ²⁰ Ini imi bojheréğina meénécmimia wanzac. Imuac séwiginanéñ Anutu ee héihéi wammimu.

7

Zammaréñ memec héna ac.

¹ Acgina kiwiiguc oma néngic imuac zéwa niñgic; Ic méñnéñ embac ménda mema kecmac imi hia, ² néñ kaiseroac manam batuc hezac, imuac niñ ic séc embac mema kecmu. Wañu embac séc ic mema kecmu. ³ Wañu icnéñ eñeya séwıya imi iniña ménda anğéñ timimac. Embac acguc euya imuhucnec ménda wammimac. ⁴ Iniña imi eñeya séwıyawac miñ mañgocya qahac, néñ euyanéñ imuac miñina wanzac. Euya imuhucyanec eñeya séwıyawac miñ mañgocya

qahac, néñ iniñanéñ imuac miñina wanzac. ⁵ Eñaj séwigina iniñina me euginawac eñ ménda anğéñ tiénécmigic. Zéwelec welecac efima nalé titiña mihicñiwıñ niñac walac zéeminiñ wamma imuhuc wañgic tecgéyu munğuc toroqe amumu iminéñ hia wammac. Eñaj ewa singina helanzi amugic, Biria miñinanéñ batucgé énécmiwac niñac. ⁶ Wañu ac imi qenanğé wamma zézuu, néñ ménda zéseli énécmizua. ⁷ Ic moczoñnec ni ésécnec wamma kecmu niñac wanzua. Néñ icya icya eñeya sese Anutuac murunec hahaya kesa keczac. Méñnéñ méñac kesa keru méñnéñ méñac kesa keczac.

⁸ Ic embac ménda meamuma kecanzu zéma embac malé ionac mia yomuhuc zézuu; Ieneñ ni éséc kegcic hia wammac. ⁹ Eñ kegcic séwıac siñginanéñ geric bélaña ésécnec onoyu hiabia qahac wammac. Sécgina imuhuc wanzaciguc eu iniñ meamuma kegcic sécgémac. Imuac niñac séwıac siñgina helanzi amuwıñac séc qahac wañu ic embac meamuma kecmu. ¹⁰ Zammaréñ meamuma keczu onac mia yomuhuc zéseli énécmizua; (Zézé seli ac yomi nuarunec qahac néñ Miñ Kewuarunec.) Embac imi icyawac murunec waimimia ménda wammac. ¹¹ (Néñ waimimia wammaciguc ic méñ ménda mema eñ kecmac me euyawac muru munğuc luae mihicñi mimia wañu toroqemac.) Wañu icnéñ imuhucyanec iniña ménda waimimac. ¹² Ac yomi mia tosia ionac énézézuu; (Wañu ac yomi nuarunec, néñ Miñ Kewuarunec qahac.) Niñzén niñzén dacmuna méñac muru iniña méñ Miñ Kewu ménda niñzénğéma kecma euyaguc momacnec kecmac niñ

ewa siñ hemiyu iniña imi ménda waimimac. ¹³ Wañu embac méñac muru euya méñ Miñ Kewu ménda ninzéhégéma kecima iniñaguc kecimañ zé ewa siñ hemiyu euya imi ménda waimimac. ¹⁴ Euya Miñ Kewu ménda ninzéhégéma keczac imi iniñawac ninzéhé ninzéhéñ méterémimac. Wañu iniña ménda ninzéhégéma keczac imi euyawac ninzéhé ninzéhéñ méterémimac. Qahac wambacnec nambérac hécgina acguc solañ ménda wambunec, néñ deguc solañ kecgic nambérac hécgina imuhucyanec solañ keczu. ¹⁵ Néñ ménda ninzéhégéma kecanzu ionac suginaiguc eu iniñ méñnéñ wai amumaociguc wai érécmigic imuhuc wammaoc. Ic me embac imuhucya imi zézé seli iminéñ ménda ziki énécmizac. Néñ ini imi Anutunéh luaguc héihéré énécmiyec. ¹⁶ Imi mia embac gi Anutunéh euga kecec héla mihicji mimac me qahac imi ménda ninzaj. Ic gi imuhucyanec Anutunéh iniñga kecec héla mihicji mimac me qahac imi ménda ninzaj. Imuac siñginawac ménda wammu.

¹⁷ Néñ Miñ Kewunéh icya embacya séc ewa hiawac buña méndéh énécmiyec imuac séciguc héna imuac me imuac unuruyec séc téngéhé méndacma wammu. Ni hénaorih ama séc imuhuc zéseli énécmianzua. ¹⁸ Séwiiguc séwi tasé heric heriraguc keru Miñ Kewunéh hérémiyeciguc séwi tasé hericheric haka waimac niñ ménda zéñangémimu. Wañu séwi tasé hericheric qahac keru Miñ Kewunéh hérémiyeciguc séwi tasé hericheric memac niñ ménda zéñangémimu. ¹⁹ Séwi tasé herichericguc kecec me séwi tasé hericheric qahac kecec iminéñ héla qahac, Anutuac héna acwac niñtohma kecec iminéñ mia héla wanzac. ²⁰ Imuac niñ

nanañ imuaru me imuaru nañu Miñ Kewunéh héihéré miyeciguc nanañ imuacnec nankecmac. ²¹ Gi welen qeçe kecanec héihéré géñeciguc niñna iminéñ réwériga ménda wammac. Wañu kecec ziki sipacya qahac mihicjiwésémañ imuac héna méñ bérénggé géñu efima kecec ziki sipacya qahac imi hia mihicjiwésémañ. ²² Welen qeçe ic kerunec Miñ Kewuac qeriaiguc héihéré mimia wanzac imi welen qeçe keczac, néñ deguc Miñ Kewuac buña wamma keczac. Héna imuhucyanec miñ mañgoc kerunec héihéré mimia wañec imi miñ mañgoc wanzac, néñ Kristoac welen qeçe ic wañecac keczac. ²³ Ini bec boñgina memeya imuac niñ ic onac welen qeçe ménda kecmu. ²⁴ Dacmuna hécna, méñnéñ méñ héihéré mimia wañec nalé imuaru areñ méñac méñ nankecec areñ imuarunec namma Anutuguc momacnec kecimaoc.

Embac serañga zéma embac malé ionac pakeñ ac.

²⁵ Embac serañga ionac Miñ Kewuac ackuazéc méñ ménda késa keczua. Wañu Miñ Kewunéh ewa biric niñnéñu méñzé méñzéna qahac kecanzua nenaoc mia nena ninñnawac zéwa niñgic. ²⁶ Neñ nimba nalé zéra waiyayaguc yomuac niñac ic méñnéñ kecanzac imuhucyanec kecmac iminéñ hia wammac. ²⁷ Imuac gi embacguc dérécgé érécmiawac kezcaciguc ménda waiwésémañ. Wañu gi embac qahac solañanec keczanjiguc embac memañ zé ménda nimbésémañ. ²⁸ Embac memañ zé mewésémañiguc iminéñ kápésic ménda wammac. Wañu embac serañga méñnéñ ic memaciguc imi acguc kápésic ménda wammac. Wañu imuhucya ienéh kececinaiguc yéwéri sasala mihicjimiu. Imuac niñ ni añgéhé tiénécmimañ zé imuhuc zézu.

²⁹ Alahéčna ac yomi zéwa niŋgic; Nalé meducniyu hotoŋadac hezac, imuac niŋ ic tosara embacŋinaguc ieneŋ embac qahac ésécnec kecmu. ³⁰ Waŋu siacanzu imi eneŋ zésiacgina qahac ésécnec kecmu. Waŋu ségiségi waŋanzu imi eneŋ ségiségigina qahac ésécnec kecmu. Waŋu iwawai boŋ meanzu imi eneŋ iwawaigina qahac ésécnec kecmu. ³¹ Baecac iwawainéŋ ai meanzu imi eneŋ, niŋgic imi ménda he énécmizac ésécnec wammac. Baec kurumeŋ deguc hénzu imi hama keŋu qahac wandacmac imuac mia. ³² Eneŋ mia iwawai omaya imuac mia niŋ éréhéc ménda wamma kecmu niŋac nimma zézua. Ic méŋ iniŋa qahac kecanzac inéŋ Miŋ Kewuac ai niŋac niŋ goro wamma dimuhuc wamma Miŋ Kewu ségiségi mihicŋi mimaŋ zéma nimmac. ³³ Iniŋagucnéŋ mia dimuhuc wamma iniŋa ségiségi mihicŋi mimaŋ zéma baecac iwawai niŋac niŋgumbi niŋguŋ waŋanzac. ³⁴ Waŋu ewaya téma éréhéc waŋanzac. Waŋu embac seraŋa me embac ic ménda mema kekera méŋnéŋ Miŋ Kewuac ai niŋac niŋgumbi niŋguŋ wamma eŋeya séwi uŋaya momacnec Miŋ kewuac buŋa haimac, néŋ embac icyagucnéŋ dimuhuc wamma euya ségiségi mihicŋi mimaŋ zéma baecac iwawai niŋac niŋgumbi niŋguŋ waŋanzac. ³⁵ ŋiki énécmimaŋ niŋac ménda zézua, néŋ ini solaŋanec kecmu niŋac ac yomi énézézua. Ini solaŋanec kecma ewagina ménda héséŋunec Miŋ Kewuac howiacnec kekecgina haimimu niŋac imuhuc zézua.

³⁶ Ic méŋnéŋ embac seraŋa eŋeya buŋa qemimia hemiyuguc haka dindiŋanec ménda wammianzac

wamma keczaciguc imi ewa siŋa méndacma hia memac. Imi mia képésic qahac. Iereŋ imi kileŋ meamumaoc hezac. ³⁷ Waŋu ic méŋnéŋ ewayanéŋ nimma embac imi ménda memaŋ zé niŋ seligizaciguc, waŋu kileŋ memac niŋac iwawai méŋ ménda hinocgézaciguc, waŋu eŋeya séwiac siŋa imi hélanzi amumac ac séc kuha hemiyu ménda memaŋ zé ewaya zikizaciguc, imi acguc hia wanzac. ³⁸ Imuac embac seraŋa mezac imi haka hia wanzac, néŋ embac ménda mezac imi haka séc méŋ ogicma hia wanzac.

³⁹ Embac méŋ imi euyanéŋ kekecguc kecmac séc hésa qatéyaguc wanzac. Euya humuyu ic méŋ me méŋ memaŋ zé wammaciguc imi hia memac, néŋ Miŋ kewuac ewa siŋiguc wammac. ⁴⁰ Niniŋnaiguc imi eu qahac imuhucnec kecmac imi séc méŋ ogicma ségiségiyaguc wammac. Waŋu ni nimba Anutuac Uŋa Téréya imi nuac muru acguc henénzac imuac niŋac ac imi nuarunec sac qahac.

8

Baniarawac ohaihaiyawac ara.

¹ Baniarawac ireha imuac mulu haimimia imi héniq nindacma kecziŋ imi niŋyacgéma kecziŋ. Waŋu niniŋ imi tétéc qeŋeac haka mihicŋianzac, néŋ goi héihéi iminéŋ qenaŋgéac haka mihicŋianzac. ² Méŋnéŋ méŋ eŋeya niŋac niŋu niniŋaguc wammac imi, ac niŋasarimacac hezac imi ménda niŋasarimanec keczac. ³ Waŋu méŋnéŋ méŋ Anutu goi héihéi wammianzac imi Anutunéŋ nimmianzac. ⁴ Imuac olémbaŋ baniarawac ireha imuac buŋa haihaiya imi mema neanzu imuac mia yomuhuc zéma ninziŋ; Baniarawac ireha baec kurumeŋiguc

hezac imi moczoŋ eŋomia. Anutu imi méŋ qahac, néŋ momacguc sac keczac. ⁵ Baec me kurumenŋiguc anutu zéénécmmia sasala hezac imi hélacnec. Anutu saŋala miŋ kewu sasala keczu zézéya, ⁶ néŋ kileŋ neŋaŋ muru imi Anutu momacguc Maŋgocnina sac kecnéécmmizac. Iwarunec mia iwawai momac yanda hicŋidarec. Waŋu neŋaŋ iwac wamma kecancziŋ. Waŋu imuacnec Miŋ Kewunina Kristo Yesu momacguc sac keczac. Waŋu inéŋnec iwawai momac yanda mihicŋi énécmiyu kecŋic neŋaŋ acguc iwacnec kecancziŋ.

⁷ Néŋ nininŋ imuhucya imi ic séc ménda késa keczu. Imuac niŋac ic tosia ieneŋ banjarawac ireha imuac niŋaŋŋic séc nimmanec kecma nene newiŋ zé, yomi banjarawac ohaihaiya gezaŋ, zéma niŋ éréhécguc wamma negic eŋaŋ ewa qeriginanéŋ kuc mama wamma zapi qeanczac. ⁸ Yaka neneac hakanéŋ nonagiru Anutu hosucgéwiŋac séc qahac. Ménda newiŋiguc séc méŋ ogicma biriwiŋac séc ménda hezac. Imuhucyanec newiŋiguc séc méŋ ogicma hiaruwiŋac séc ménda hezac. ⁹ Néŋ técgina niŋma kecmu. Ewa éréhécc ménda wamma ewa siŋginawac séc wamma megic haka iminéŋ alahécgina bébélacŋia tosara méwétécŋé énécmiwac niŋac. ¹⁰ Gi niniŋgaguc néŋ banjarawac ireha imuac ocmuŋ qeriaiguc nene saméŋa nema tacna, ic ninzéŋ ninzéŋa bébélacŋia méŋnéŋ méŋ imuhuc gémma kuc mema banjarawac ireha imuac nene saméŋ imi efima mema newac niŋac. ¹¹ Haka imuhuc hicŋimaciguc imi guac niniŋganéŋ ninzéŋ ninzéŋ bébélacŋia dacmunaga Kristonéŋ wammima humuyec i mebirimac. ¹² Gi mia imuhuc ninzéŋ ninzéŋ dacmunaga

bébélacŋia ewa qeriaiguc wizi ésécnec héniŋ géwésémaŋ iguc imi Kristo képésic wammizaŋ ésécnec wammac. ¹³ Imuac nenenéŋ ninzéŋ ninzéŋ dacmunana méŋ méwétécŋé mimaciguc, ni yaŋ busia méndagucnec nema dacmuna imi qonzontoŋ gégéya ménda mihicŋi mima kecba nalé tetcŋia hamac.

9

Yesuac Méliméli ic ionac nanaŋgina.

¹ Ini niŋŋic, ni ziki sipacnaguc kecza me? Ni Yesuac Méliméli ic ménda wanza me? Ni Miŋ Kewunina Yesu ménda héŋi me? Miŋ Kewuninawac qeriaiguc ainawac héla hicŋima kecanczu imi ini qahac me? ² Ini mia Miŋ Kewuninawac qeriaiguc Yesuac Méliméli ic ai buŋanawac asé kiwi tanecac hicŋima kecanczu. Imuac niŋac ni ic embac tosia ionac muru imi Yesuac Méliméli ic ménda gezaŋ kecbiac, néŋ onac imi Yesuac Méliméli ic hélawac kecanczua.

³ Zégési waŋnéŋanzu ionac mia yomuhuc zéma saiwa acna waŋ énécmizua; ⁴ Niri nene doku newicac qac buŋa méŋ ménda zénérec mimiaiwac kecziŋ me? ⁵ Yesuac Méliméli ic tosia zéma Miŋ Kewuac munahéra zéma Kefa ieneŋ imi iniŋhécgina kecnéécmmigic ai meanzu. Waŋu nini imi imuhucyanec wamma kecbiŋ zé qac buŋa ménda zé nénécmimia wac kecziŋ me? ⁶ Waŋu ni zéma Banaba niri sac séwiguc kekecac ai waima Anutuac ai sac mewic niŋac qac buŋa ménda zénérec mimiaiwac kecziŋ me? ⁷ Waŋu mérénéŋ téŋŋiŋ ic kecma eŋeya soukiwa kiricma weleŋ qemac? Waŋu mérénéŋ waiŋ ic himicma imuac gocmia méŋ ménda menec wammac? Waŋu mérénéŋ rama inicgalenŋ

wamma ionac namu késanec ménda wammac? ⁸ Ni ac imi baec icac nananjiguc namma zézua me? Héna ac acguc imi ménda zéhicɲizac me? ⁹ Moseac héna aciguc ac méné yomuhuc hezac imuac mia imuhuc zézua; Burumakao ménénér padi gocmia tizizama séwéla qétimaciguc ufcinéɲ kuaya ménda osomu, néɲ waigic nemac. Ini ninɲic, Anutunénér burumakao ionac niɲac ewa goro wanzac me? ¹⁰ Moczoɲ ic neɲaɲ niɲac ménda zéyec me? Hélaɲnec, imi mia ic neɲaɲ niɲac imuhuc ooyawac hezac. Imuac niɲac ai patoma keczac inéɲ héla niɲac niɲkumuma patomac. Waɲu metocgézac i acguc nena buɲa henémac zéma niɲkumuma metocgo wammac. ¹¹ Nini onaru qeri uɲawac iwawai himiriɲ. Waɲu ic imuhucyanéɲ onarunec séwiac iwawai mewinɲiguc, niɲɲic sécnina ogicma kunéɲ yanda meziɲ tanec wammac me? ¹² Tosia ieneɲ onarunec séwiac iwawai imi memu niɲac zéénécimimia waɲu niri imi imuac séc imi ogicma kileɲ imuhuc hia wambicac hezac, néɲ Kristoac buɲa suruc hiabia imi neɲa qahac saima kemmac niɲ wamma qac buɲa zénérécmiyec séc ménda wamma imuac me imuac osimaguc kileɲ yéwéri imi bisiqatéɲ wamma kecanzic. ¹³ Ocmuɲ téréyaiguc ai meanzu imi eneɲ ocmuɲ téréya imuaru nene mihicɲima neanzu. Waɲu zaki téréyaiguc welen qeɲe ai meanzu imi eneɲ zaki téréya imuac buɲa haihaiya imi sécgina séc meanzu imi ini ménda ninzu? ¹⁴ Héna imuhucyanec Miɲ Kewuninanéɲ yomuhuc zéma zéseli nénécmiyec; Buɲa suruc hiabia zézé ic imi eneɲ buɲa suruc zézé ai iminéɲnec séwiginawac kekec qe-naɲgé wamma kecmu. ¹⁵ Waɲu ni wawaɲawac séc me memeyawac

séc imuhucya imuhucya méné ménda wamma meanzua. Ac imuhuc zéma oénécmizua imi mia ini imuac séciguc waɲ némmu niɲac ménda zézua. Qahacgucnec, osima humumaɲ zé hia humumaɲ, néɲ iwawai ménac méné ménda zéwelec énécmimaɲ. Imuhuc wambinec ménénér méné iwawai zéhiaruanzua imi mematiti wambac niɲac. ¹⁶ Ai imi mia nuac qacnaiguc hainénéɲa, imuac niɲac hetecgémanaɲac séc qahac. Buɲa suruc hiabia imi ménda zéau énécmimaɲiguc imi saecnaguc wammaɲ. Héna imuac niɲac, buɲa suruc hiabia zéauanza hakana imuac mia zéhiaru amumaɲac séc qahac. ¹⁷ Ni ai imi nena ewa siɲnawac mewinec kecmia imuac bakia mewinec, néɲ nena ewa siɲnawac qahac, néɲ niɲkinzéɲ waɲ némma ai buɲa zénéneɲa iwac mia meanzua. ¹⁸ Imuac ainawac bakia imi némac? Ni buɲa suruc hiabia zéau énécmianzaɲa séc boɲteɲic zéau énécmima buɲa suruc hiabia imuaru héima namma haka ménac méné wawaɲawac séc buɲana qenéɲec imi méné ménda aɲgétianzaɲa. Waɲu ai meanzua iminéɲ mia ainawac boɲa wanzac.

¹⁹ Ni ic momac yanda ionac muru taséna qahac solaɲanec kecanzua, néɲ ogicma sasala énépésimaɲ zé kileɲ welen qe-qeginawac opocamuma kecanzua. ²⁰ Yuda ic ionac muru imi Yuda ic tanec waɲi imi Yuda ic énépésimaɲ zé imuhuc waɲi. Waɲu héna acwac méra bawaiguc kecanzu ionac muru imi ni héna acac bawaiguc ménda kecanzua, néɲ ic héna acwac bawaiguc kekera ésécnec waɲi imi, héna acac méra baciguc keczu imi énépésimaɲ zé imuhuc waɲi. ²¹ Ic enia kecanzu ionac muru imi ni héna ac qahac ménda kecmia néwécgeɲa Kristoac héna ac imuac méra bacyaiguc

kecanzua, néj ic héna ac qahac kecanzu ionac tanec wañi imi, ic héna ac qahac imi énépésimañ zé imuhuc wañi. ²² Ic ninzér ninzérjina bébélacgia ionac muru imi ic ninzér ninzér bébélacgia tanec wañi imi, ic ninzér ninzér bébélacgia énépésimañ zé imuhuc wañi. Ic hénia hénia ionac muru ic hénia hénia tanec wañi imi, tosara anjéngina timañ zé imuhuc me imuhuc wañi. ²³ Ni buña suruc hiabia imuac wamma haka hénia hénia méndacma wañanzua imi, ni nenaoc acguc buña suruc hiabia imuac héla imi ic embac tosara iniguc momacnec memañ zé imuhuc wañanzua.

²⁴ Sombenj yandaiguc nogicna gogicba aria wamma moczoñ usuñec keñanzu, néj sugcina igucnec momacguc sac onogicma bakia meanzac imi ini ménda niñtegiczu? Ini acguc bakia mewij zé imuhuc usuñec kemmu. ²⁵ Ariac ic enej onogicbiñ zé sigi hénia hénia kecanzu. Wañu imi enej zunzariñ mizicmizicya houmacac hezac imuhucyawac orucginaiguc haimimu niñac wamma imuhuc wañanzu, néj neñañ mia iwawai ménda houhouyawac mewij zé imuhuc wañanzin. ²⁶ Hénia imuac niñac ni nenaoc héna hezac imi ménda héñtegicma sicsaoc ménda keñanzua. Wañu ni zika qemañ zé sawaiguc méragina sicsaoc gilianzu ésécnec ménda qeanzua. ²⁷ Néj ni ic tosara onac ackuazéc zéau énécmima kecma nena gorosonja wambi niñac séwinanéñ welen qeçe kecmac niñ imuac siñja qewa hiñgaru kecanzua.

10

Pakeñ ac Israel ionac wawañ meme igucnec hahaya.

✱ 10:7: Mmh 32:6

¹ Alahécna, ini iwawai yomi ménda niñasarimanec kecmu niñac ménda wanzua. Esañ ambéc hécnina ieneñ moczoñ hosusuac amiaiguc kemma konduñ doku namuñraiguc qericma keñgic. ² Wañu moczoñ Mosearu toroqegic hosusu zéma konduñ doku qeriaiguc naec énécmiyec. ³ Wañu nene téréya imuhucyanec nema kecgic. ⁴ Wañu ieneñ imi, Kristo qeri uñawac zamanziñ kecanzac inéñ méndac énécmiyu zamanziñ imuacnec mia qeri uñawac doku imuhucyanec nema kecgic. ⁵ Néj kileñ, ionarunec zañgégina moczoñnec séc ionac imi Anutunéñ ségiséji ménda wamma baec kéra kérésiaiguc unuyu humudacgic. ⁶ Wañu imi mia ieneñ haka biria siñja nimma wañgic ésécnec neñañ imuhucyanec ménda wamma kecbiñ niñac haka imuhucyanéñ sésécac hicñi nénécmiyec. ⁷ Ionac murunec tosara ésécnec ini baniarawac welen qeçe ic ménda wammu. Haka imuhucyawac wañgic, ac yomuhuc ooyawac hezac; Ic embac ieneñ mama tacma nene zéma doku selia nema yacma nezélélérj aria mezu.✱ ⁸ Wañu ionac sugcinaiguc tosara ésécnec kaisero haka ménda wambiñ. Kaiwe ai meme momacguc imuaru ic embac 23,000 humuma madacgic. ⁹ Wañu Miñ Kewunina manam batuc ménda wammiwiñ. Ieneñ imuhuc wañgic mokoleñ enej inigic humudacgic. ¹⁰ Wañu ionarunec tosanéñ wañgic ésécnec ñindic ñuduc ac ménda zému. Ieneñ imuhuc zégic metecmetec miñinanéñ metecgé énécmiyu qahac wandacgic. ¹¹ Ionaru haka hicñiyec imuhucyanéñ séséc wañ nénécmizac. Wañu baec yomuac nalé tetecgiawac

kecanziñ neñañaru pakenj ac wañ nénécmimac niñ kiwiiguc ooyawac hezac. ¹² Imuac mia nañselizua zéma niñzu imi enej mama unuwac niñac técgina nimma kecmu. ¹³ Ic séc hicñi énécmianzac manam batuc imuhucya sac onac muru hicñi énécmianzac. Anutu imi méñzé méñzéya qahac imuac niñac manam batuc sécgina ogicogicya imi ménda waiyu hicñi énécmimac. Wañu manam batuc hicñi énécmimacac séc hia nañselimu niñac néngacma keñkenawac héna mihicñi énécmimac.

Baniarawac olémbaña.

¹⁴ Imuac mia inicsoroc sorochéna ini baniarawac welen qeçe ai imuac mia héñacya mema kecmu. ¹⁵ Ic niñtegic qinñtegic ginaguc énézéanžu éscénc ac wañ énécmizua. Eñaçua mia ac énézézua imi niñgésigic. ¹⁶ Sokociguc mérianac waiñ doku, mérianac ac zéma neanziñ imi Kristoac sacya amunec qamunec haka qahac me? Wañu saméñ méndémma neanziñ imi Kristoac séwi busia amunec qamunec haka qahac me? ¹⁷ Nene saméñ hénia momacguc heyu saméñ momacguc amunec qamunec wamma neanziñ, imuac niñac nini sasalanéñ séwi busu momacguc wamma kecanziñ. ¹⁸ Séwiiguc Israel ic embac keczu ionac niñgic, mulu haima neanzu imi enej zaki téreyawac buña amunec qamunec ménda wamma kecanzu me? ¹⁹ Ac imi dimuhuc niñac zézua? Iwawai baniarawac haimimia imi iwawai héla wanzac me? Wañu baniara eñeya imi iwawai héla wanzac me? ²⁰ Imuhuc qahac. Ic enia ieneñ mulu haianzu imi Anutuac buña qahac, néñ kuwic onac haianzu. Ni ini kuwic iniguc amunec qamunec wamma kecmu

niñac ménda wanzua. ²¹ Ini Miñ Kewuac sokoc igucnec* zéma kuwicac sokoc igucnec momacnec nemuac séc qahac. Wañu Miñ Kewuac zaeiguc zéma kuwic ionac zaeiguc momacnec toroqema nemuac séc qahac. ²² Me neñañ imuhuc wammanec kecma Miñ Kewu nimbupuc mihicñi miwiñ me? Kucninanéñ kuha ogiczac me?

Ninzéñ ninzéñ ic ionac keckec solaña.

²³ Iwawai moczoñ hia wambiñac séc, néñ iwawai moczoñnéñ méra ménda nénécmidacmac. Iwawai moczoñ hia wambiñac séc, néñ iwawai moczoñnéñ ménda nañgé nénécmidacmac. ²⁴ Méñnéñ méñ eñeya nañgé amumañ zé ménda hochoc ai memac, néñ tosara onac nañgé énécmimañ zé hochoc ai memac. ²⁵ Ini nénnagémba sombeniguc yañ beric busia haigic heyu ewa qerigina solañanéñ yomi omaya me kuwicac buña zéma ménda qesiamuma eñ boñ mema oma nemu. ²⁶ Hénia imi yomuhuc; Baec zéma iwawaiya imuaru sécgéma hezac imi moczoñ Miñ Kewuarunec.* ²⁷ Ic enia méñnéñ héihéré énécmiyu amayaiguc emmuiguc, wéségina iguc iwawai haigic hezac imi imuac me imuac ewa qerigina solaña niñac wamma zéqesi ménda wamma efima hia nedacmu. ²⁸ Wañu ic méñnéñ yomi baniarawac mulu haimimia zéma énézémaciguc imi, énézémac i zéma iwac ewa qeria solaña niñac wamma iwawai imi ménda nemu. ²⁹ Geñga qahac, néñ iwac ewa kétin kétinawac zézua. Némac niñ ic méñac ewa qeri solañanéñ hakana ziki sipacya qahac imuac zégési wañnémmac me? ³⁰ Ni ewa hia nimma amunec qamunec wammañiguc

* 10:21: Waiñ sokoc. ☆ 10:26: Leg 24:1

méréneḡ némac niḡac hakana ewa hia zézéyaguc imuac niḡac zébiri néḡu nimbinec? ³¹ Imuac ini nene zéma doku nemu, me haka méḡac méḡ wammuiḡuc imi, Anutuac edamuyawac niḡac wamma memu. ³² Ini Yuda ic me Girik ic me Anutuac hénaoriḡ ieneḡ inicma qonzonḡoḡ géwu niḡac solanec kecmu. ³³ Haka hénia hénia wammaḡ séc, ic hénia hénia ewa hia mihicḡi énécmima, nena nanḡé amumaḡ zé hochoc ai ménda mema, ic sasala nanḡé énécmimaḡ zé hochoc ai meanzua ni ésécnec waḡ énécmiḡic Anutunéḡ ionac anḡéḡgina tiénécmimac.

11

¹ Ni Kristoac haka kéréndéḡ méndac mianzua ésécnec ini imuhucyanec nuac haka méndacma wammu.

Mepé qepésiac haka solaja.

² Ini ai hénia hénia meanzu séc ni niḡqeli némma mératéc haka ku énécmiyiac séciḡuc tohoma kecanzu imuac niḡac mepési énécmizua. ³ Waḡu yomi méḡ zéwa niḡasarimu niḡac wanzua; Icy aicya ionac orucḡina imi Kristo wanzac. Waḡu embacac oruha imi icya wanzac. Waḡu Kristoac oruha imi Anutu wanzac. ⁴ Ic méḡnéḡ oruc usuyaguc zéwelec ai me bianḡac ara zéauau ai mezac imi eḡeya oruha Kristo gamu mihicḡi mizac. ⁵ Waḡu embac méḡnéḡ oruc usuya qahac eḡnec zéwelec ai me bianḡac ara zéauau ai mezac imi oruha keczac icyawac gamu mihicḡi mizac. Waḡu embac imi oruc zucya moczoḡ mericdacma keczac tanec imuhuc éséc wanzac. ⁶ Imuac embac méḡnéḡ oruha usuya qahac kecmaciḡuc oruc zucya imi mericdacmac me hézérac gédacma kecmac.

Waḡu embac imi oruc zuc qahac kecmaḡ zé gamuya nimmaciḡuc oruc usuyaguc kecmac. ⁷ Ic imi Anutuac tanec zéma edamuya wanzac imuac oruhaiguc usuya kileḡ ménda haimacac hezac, néḡ embac imi icyawac edamuya wanzac. ⁸ Ic imi embac igucnec ménda memeyanéḡ embacnéḡ ic igucnec memeya. ⁹ Waḡu ic imi embacac niḡ wamma ménda mihicḡiyec, néḡ embac imi icac wamma mihicḡiyec. ¹⁰ Hénia imuac niḡac zéma kua meme uḡa ionac niḡac wamma embacnéḡ méra bacginaiguc keczac imuac asé kiwiya oruc usuya haima kecmac. ¹¹ Waḡu Miḡ Kewuninawac qeriaiguc imi ic qahac embacnec ménda kecanzac. Waḡu imuhucyanec embac qahac icnec ménda kecanzac. ¹² Embac icarunec hicḡiyec* ésécnec ic acḡuc embacarunec hicḡiyec. Néḡ momac yanda imi Anutu arunec. ¹³ Ini eḡaoc niḡésigic embac méḡnéḡ oruc usuya qahac Anutu zéwelec wammiyu hia sécḡemac me? ¹⁴ Waḡu ic méḡnéḡ oruc zuc horua hemiyu iminéḡ eḡeya gamuya mihicḡi mianzac imi ewa siḡginawac boḡ zalianéḡ hia ménda ku énécmizac me? ¹⁵ Waḡu embac onac oruc zucḡina imi usu buḡawac énécmiyec imuac niḡ embac méḡnéḡ oruc zuc horua hemiyu, edamuyaguc wanzac. ¹⁶ Méḡnéḡ ac imi qemaḡac zéma yomuhuc nimmac. Haka imuhucya imi nini me Anutuac hénaoriḡ neḡaḡuc ménda hezac.

Miḡ Kewuninawac saméḡ téréya.

¹⁷ Ini azoroanḡu nalé imuaru ménda nanḡé amuanzu, néḡ mebiri amuanzu imuac niḡac ini ménda zéhiaru énécmima zézé seli ac méḡ yomi énézémaḡ zé wanzua.

* 11:12: Hén 2:21

18 Walac imi ini hénarínj toc-goanzu nalé imuaru sugcinaiguc héndénj héndénj hicnjanzac zégic nimma ac tosara imi ninzénjézu. 19 Wañu nimba Anutunénj niñu tuñ diminénj solarña keczu imi hicñitegicmac niñ sugcinaiguc eñac eñac tuñginaguc téamuma kecmuac hezac. 20 Hélawac zéwa niñgic; Ini momacnec azoroanzu nalé imuaru imi Miñ Kewuac saménj newiñ zé ménda azoroanzu. 21 Némac niñ, tosara imi eñañ nene késama hama eñac eñac walac negic tosara imi yaka niñ humumanec kegcic tosara imi doku selinéj ewa soho mihicñi énécmiyu keczu. 22 Eñañ yaka neneac ama imi hocma imuhuc wañanzu me? Imi qahac wañu, Anutuac hénarínjac niñgic mama wañu maqeqeya gamu qeqe mihicñi énécmianzu me? Némac ac énézémanj? Zéhiaru énécmimanj? Qahacgucnec! Yéwéri imuac zéma ménda zéhiaru énécmimanj.

23 Imi mia hénia yomuhuc niñac; Ni haka ku énécmiyi imi mia Miñ Kewuarunec meyi. Miñ Kewu Yesunénj siñi méñ Miñ Kewu Yesu késagic imuaru saménj mema 24 ewa hia ac zéma kuma yomuhuc zéyec; Yomi imi séwi busuna onac buña. Niñqeli némma haka yomi wammu. 25 Saménj negic tecgéyu waiñ sokoc imuhucyanec nema yomuhuc zéyec; Sokoc yomi imi zikiziki qelia sacnanénj memeya. Nemu séc niñqeli némma haka imi wammu. 26 Ini saménj zéma waiñ sokoc imi mema nemu séc Miñ Kewuac humuc buña imi zéauma kegcic inénj lilingéma hamac.

27 Hénia imuac mia méñnéj méñ Miñ Kewuac saménj me sokoc imi haka sicsaocyaguc nemac imi Miñ Kewuac séwiya zéma sacya nesoho sohayawac kápésic mihicñimac. 28 Imuac méñnéj méñ eñeya niñgési amumaguc saménj imi nema sokoc imi mema nemac.

29 Méñnéj méñ Miñ Kewuac séwiya zéma sacya ménda hénasarima nemac imi eñeya kápésic nemac tanec wammac. 30 Hénia imuac niñac sugcinaiguc sasalanénj kuc mama zéma hafiginaguc wamma keczu. Wañu tosara imi bec gau seli mihicñima keczu. 31 Neñañ niñgési amuyiñiguc ménda niñgési nénécmiwacnec. 32 Wañu neñañ niñgési nénécmimac iguc imi zéqindiñi wañ nénécmimac. Imi mia baec ic iniguc momacnec zétecgé nénécmiyu kápésicninaguc ménda wambiñ niñac imuhuc wañ nénécmianzac. 33 Imuac dacmuna hécna saménj newiñ zé azoromu nalé imuaru imi mambéc amumu. 34 Méñ imi neneac wammiyu walac eñeya amaiguc nemac. Azoazoro sicsaocya wañgic kápésic ginaguc zéénécmiwac niñac. Yéwéri tosara imi ni nenaoc kec hama zémindiñimanj.

12

Qeri uñawac sese.

1 Dacmuna hécna ini qeri uñawac sese imuac hénia niñasarimu niñac wanza. 2 Ini becnec ic enia kegcic imuaru siñginanénj héihéré énécmima onagiru baniara ac ménda zézéya imuhucyawac muru rouc wamma kendacgic. 3 Imuac ni zéasari énécmizua; Méñnéj méñ Anutuac Uñaguc ac zéanzac imi Yesu imi saecac buña imuhuc ménda zémac. Wañu Uñanénj ménda nañgé énécmiyu méñnéj méñ Yesuac Miñ Kewuna zémacac séc qahac.

4 Ewa hiawac ai buña imi hénia hénia, néñ Uña imi momacguc. 5 Ai memec nanangina imi hénia hénia, néñ Miñ Kewugina imi momacguc. 6 Ai haka imi hénia hénianénj icya ionac muru ai haka imuac me imuac

moczonj wamma meanzac imi Anutu momacguc. ⁷ Wañu ic miñ séc nanjé énécmimanj zé Uña téréyanéj aiginaiguc eñeya mewinini amuanzac. ⁸ Méñac imi Uña téréyawac murunec niñtegic qinjegicac ackuazéc, méñac imi Uña Téréya iminéñnec mia niniñ hénia héniauwac ackuazéc, ⁹ wañu méñac imi Uña Téréya iminéñnec ninzéh ninzéh, méñac imi Uña Téréya iminéñnec hafi zepa mehía hiaruac ai buña seseya, ¹⁰ Wañu méñac imi kiwi méréra memeyawac kuha, méñac imi Anutuac bianjac ara zézé, méñac imi uña hénia hénia inictegic tegira, méñac imi ac méréra zézé, méñac imi ac méréra imuac hénia melemma zéasac asariac ai buña énécmiyec. ¹¹ Ai haka imi moczonj Uña Téréya momacgucnéj medacanzac. Wañu eñeya ewa siña méndacma méndemma icya icya énécmianzac.

¹² Ic neñan séwinina imi momacgucnéj séwininawac tasia imi sasala hemizac. Wañu séwias tasia imi sasalanéj séwi momacguc hemizac ésécnec Kristo acguc imuhucyanec. ¹³ Nini imi Yuda ic me Girik ic, welenj qeje ic me miñ manjoc wanamuma kekera, moczonj Uña Téréya momacguc néñnec* naec nénécmiyu séwi momacguc wamma Uña momacguc imi doku ésécnec nénécmiyu neyij. ¹⁴ Wañu séwi imuac tasia imi momacguc qahac, néñ sasalanec. ¹⁵ Wañu hénanéj ni méra qahac, imuac séwiiguc ménda toroqeqeya zéwacnec séwiiguc ménda toroqeqeya hia wammac me? ¹⁶ Wañu gezacnéj ni kic qahac imuac séwiiguc ménda toroqeqeya zéwacnec séwiiguc toroqeqeya hia ménda wammac me? ¹⁷ Séwi howiacnéj kic wammaciguc hétéhj hicñiyu

dimuacnec nimmac? Wañu séwi moczonjnéj hétéhj niniña wammaciguc dimuacnec héméña nimmac? ¹⁸ Wañu Anutunéhj ewa siña méndacma séwi tasia hénia hénia séwiiguc haiyu hezac. ¹⁹ Séwi tasé momacguc sac hewacnec séwi eñeya dimuaru hia hemac? ²⁰ Imuac séwi taséhéra imi sasalanec, néñ séwi imi momacguc. ²¹ Wañu kicnéj mérawac ni gi qahac hia kecmanj zéyu, orucnéj hénawac ézéma gi qahac ni hia kecmanj zémacac séc qahac. ²² Néwéciguc, séwi tasé tosarawac niñni mamaya tanec wanzu, néñ imi moczonj aiginaguc sasala. ²³ Wañu séwininawac taséhéra maqeqeya imuhucyawac niñni eeginaguc wañu usu hiabianéhj héiéncmianzij. Wañu séwi tasé gamuginaguc imuhucyawac niñni hía wananzac. ²⁴ Wañu séwi tasé tanecgina hiabia ienej imi imuac me imuac zéwelectmuac ménda hezac. Anutunéhj séwi tasé mamaya ionac eegina ogicma héima séwinina imuhuc areñgéma meyacgé nénécmiyec. ²⁵ Wañu imuhuc meyu séwi tasé eñac eñac ménda méndéhj amuma séc momacguc galenjé amuma kecanzu. ²⁶ Tasia méñnéj qenzenj qeyu tosara moczonj imuhucnec momacnec geriwa niñanzu. Wañu tasia méñnéj edamuyaguc wañu tosara moczonj imi momacnec ségiséji wananzu.

²⁷ Ini imi Kristoac séwi zéma séwi taséhéra wamma keczu. ²⁸ Anutunéhj imi hénaoñj héra neñanjaru ai ic yomuhuc kumu nénécmiyec; Walac imi Yesuac Méliméli ic, imuacnec bianjac ara zézé ic, ai imuacnec kiwi ic zéma kiwi méréra memeya, zéma hafi zepa mehiaharuac ai buña seseya, zéma qenanjé ai, zéma galenj ai, zéma ac méréra zézé

* 12:13: Me momacgucac qeriaiguc.

ai imuhucnec hai nénécmidarec.
 29 Momac yanda Yesuac Méliméli ic wanziñ me? Momac yanda bianac ara zézé ic wanziñ me? Momac yanda kiwi ic wanziñ me? Momac yanda kiwi méréra meme ic wanziñ me? 30 Momac yanda hafi zepa mehiaharu ic wanziñ me? Momac yanda ac méréra zézé ic wanziñ me? Momac yanda ac méréra imuac hénia zéauau ic wanziñ me? 31 Wanju ini ai buña seseya, séc méñ tosara onogicma eneña wanzac imuac qerigina hélacnec ewa ewa wammu.† Wanju ni hénia méñ tosara onogicma solanña wawanawac zéwa niñgic.

13

Goi héihéiac haka.

1 Ni baec ic zéma kua meme uña ionac ac hénia héniaiguc ac zémanec kilen goi héihéi qahac keczuaiguc, ni imi gonjon qacqaraguc zéma aij héténaguc tanec wanzua. 2 Wanju ni bianac ara zéma ac sanña moczon zéma ninin moczon niñasarima imuacnec ninzén ninzén baec boña méñ hia ézéwa yacma kemmacac séc késa keczuaiguc kilen goi héihéi qahac keczuaiguc imi ni enomia wanzua. 3 Wanju nena iwawai moczon méndén énécmianzua iguc, wanju imuacnec séwina gericiguc hai énécmiwa zedaruguc kilen goi héihéi qahac keczuaiguc imi héla méñ ménda késakeczua.

4 Goi héihéinén nalé horua bisiqatén wan énécmianzac, goi héihéinén gum bénzénzén wan énécmianzac, wanju nimbupucya qahac, wanju tétéc qeque qahac, séwi eneñ qahac, 5 Gérénu nézén qahac, ewalima késa kekec qahac, kiu séléléc wammiyu qeri biric ménda ninzac, képésic késa kekec qahac. 6 Imi birianén sécgéma keñu ewa hia ménda nimma

ac hélawac wamma ségiségi wananzac. 7 Goi héihéinén yéwéri momac yanda bisiqatén wamma iwawai moczon ninzénngéma iwawai moczon niñkumu wamma iwawai moczoniguc nanšelamac.

8 Goi héihéi imi tetecgiaya qahac hema emma kecmac, néñ bianac ara qaiyu, ac méréra acguc tecgéyu, ninin momacnec qahac wandacmac. 9 Nini hénia bakia sac niñasarima bian ac imi bakianec zéanzin. 10 Imuac hénia howia hélanéñ hicñiyu bakianec zézéya imi moczon tecgédacmac. 11 Ni komocnaiguc imi nambérac ésécnec ac wamma nambérac ésécnec niñtegicma nambérac ésécnec niñañi, néñ ic kunen wamma nambérac haka silic imi hetecgédari. 12 Nalé yomuaru imi nini wikiñguc héñanzin ésécnec méiméiyawac héñanzin, néñ nalé hahaya imuaru imi musunina séc añambin imuhucyanec hémbin. Deguc imi bakia sac niñasarianzin, néñ nalé imuaru imi Miñ Kewunén ni niñyacgé néñanzac ésécnec ni solanñanec niñasariman. 13 Imuac ninzén ninzén zéma niñkumu zéma goi héihéi haréwéc imi nalé séc hemac, néñ sugcinaiguc goi héihéinén éréhéc orogicma eneña wanzac.

14

Bianac ara zézé zéma ac méréra zézéyawac sese.

1 Goi héihéiac hénia imi seliseli wamma méndacmu. Wanju qeri uñawac sese hénia hénia niñac wammu, néñ ai buña sasala imuarunec Anutuac gezac qézén acwac niñgic eneña wanju imi zéhicñiwin zé seliseli wammu. 2 Ic méñ ac méréra zéanzac imi Uña téreyanéñ wammiyu ac sanña zéyu ic tosara eneñ hénia ménda niñasarianzu. Imuac niñac

† 12:31: Me nimbupuc wananzu.

iněj ic onac ménda énézéanzac, nēj Anutuac ézéanzac. ³ Nēj Anutuac bianac ara zéhicňianzac imi enej ic onac énézéma zénaňgé énécmima meme seli ac waň énécmima héibélac qéibélac waň énécmianzac. ⁴ Ac méréraiguc ac zéanzac iněj eňeya naňgé amuanzac, nēj Anutuac ackuažéc zéhicňianzac iněj hēnaorin meyac énécmianzac. ⁵ Ni imi ini moczoň ac méréra zému niňac wanžua, nēj Anutuac bianac ara imi niňgic tosara onogicma eňeňa waňu sasala zéhicňimu niňac wanžua. Ac méréra zéma hēnaorin naňgé énécmimaň zé hēnia ménda melemma zéhicňi wanžaciguc Anutuac bianac ara zéanzac iněj i ogicma kuneňa wanžac.

⁶ Imuac dacmuna hécna ni onaru hama hēnia zéauauyawac ara zéma niniň zéma bianac ara zéma pakeň ac ménda zéma ac méréraiguc ac énézéwa iminěj dimuhuc naňgé énécmimac? ⁷ Kuňa me mimisule, iwawai kekecy qahac imuhucyaněj legic maraya dindinac ménda qaru méréneň legic imuac hēnia niňtegitmac? ⁸ Waňu témuněj hétěj sicsaocya qaru méréneň yaréac zérěj qérěj hia wammac? ⁹ Ini imuhucyanec ezelaň ginaneň ac niňtegitbiňac séc imuhucya ménda zégic ac zézégina imi dimuhuc niňasarimu? Acgina eň zégic sawaiguc keňsohozac. ¹⁰ Ac ewa hēnia hēnia baeciguc hezac, nēj ac ewa hēnia qahac mēj ménda hezac. ¹¹ Imuac ic méňneň zéyu ni imuac hēnia ménda niňasarimaňguc ni imi ac zézac iwac muru ic enia wamba i acguc nuac muru ic enia wammac. ¹² Imuac ini acguc Uňawac ai buňa niňac waňanžu. Imuac hēnaorin naňgé énécmiwiň zé sécgé énécmimac niň

seliseli wammu. ¹³ Imuac ac ewa méréraiguc zéanzac imi ac melen melenawac kuha niňac zéwelec wammac. ¹⁴ Ni ewa méréraiguc zéwelec wammaňguc imi mia qeri uňananěj zéwelec wanžac, nēj nuac ewa qerinaněj hēla ménda mihicňizac. ¹⁵ Imuhuc waňu dimuhuc wammaň? Ni Uňananěj zéwelecma ewa qerinaněj momacnec zéwelecmaň. Waňu uňananěj legic hēimima ewa qerinaněj momacnec legic hēimimaň. ¹⁶ Imuhuc ménda wambésémaňguc imi uňaganěj mériaň ac énézewsémaňguc ic sese imuhucya qahac kecanžu imi enej gi némac ac zézaň imi ménda niňasarima dimuhuciguc guac ewa hia ac nimma hélacnec hia zémac? ¹⁷ Gi ewa hia ac hia zézaň, nēj acga iminěj tosara ménda naňgé énécmimac. ¹⁸ Ni ini moczoň onogicma ac méréra hēnia hēnia sasala zéanzuawac Anutu ewa hia ézēzua. ¹⁹ Waňu hēnaorin amaiguc tosara ku énécmimaň zé ackuažéc érehécdac ewa qerinaněj niňasarizac imuac hia zémaň, nēj ac méréra 10 tauseňac séc horua zémaň zé nimba mamaya wandaczac.

²⁰ Dacmuna hécna niňtegit qinťegiciguc imi kokoc éséc ménda wammu, nēj Haka biriaiguc imi kokoc éséc wammu. Niňtegit qinťegiciguc imi ic kuneň éséc wammu. ²¹ Hēna aciguc yomuhuc ooyawac hezac; Miň Kewuněj yomuhuc zézac; Ni ac méréra zéanzu ionac ezelaňgina zéma ic enia ionac kua tasé mema ic embac yomi énézémaň, nēj kileň ménda niňtohomu. ²² Imuac ac méréra imi niňzěj niňzěj ic onac buňa qahac, nēj ic enia ionac asé kiwi wanžac. Anutuac bianac ara imi ic enia onac qahac, nēj niňzěj niňzěj ic ionac buňa wanžac.

☆ 14:21: Yes 28:11, 12

23 Imuac hénarinj momac yandanéj tocgéma momacnec ac méreraiguc zémuiguc ic tosara imuac hénia ménda ninzu imi enej zéma ninzéh ninzéhgina qahac imi enej éréma inicma ewagina sohozac ménda zému? 24 Wañu momac yanda enej Anutuac bianjac ara zéhicnjima tacmuiguc imi, ic enia me omaya éréma ic momac yanda ionac murunec zéqindiñi ac zéma gésigési ac wañ énécmimia wammac. 25 Wañu ewa qeriginaiguc nininj musañ musañgia imi usuya auyu hicñitegiru Anutuac sicgémima mepésimima Anutunéh hélacnec sugginaiguc keczac zéma zéaumu.

Ai areña méndacma mepé qepési ai memu.

26 Imuac dacmuna hécna dimuhuc wambinj? Ini azoromu séc legic zéra zéma pakeñ ac zéma ackuazéc zéauauya zéma ac méréra zéma ac melenj melenj momacnec heanzac imuac imi moczorjnéj nanjé amuwinj zé wamma memu. 27 Méjnéj ewa méreraiguc ac zémaciguc éréhéc me haréwéc sac wai énécmigic zému. Wañu momacnec qahac, néj ic méjnéj zéyu tecgéyu ic méjnéj zémac. Wañu méjnéj hénia melemma énézémac. 28 Ac melenj méj ménda keczaciguc hénarinj amaiguc ara qaiyu bénzéhj kecmac, néj zémanj zé eñeyanec Anutuaru zémac. 29 Wañu Anutuac bianjac ara zéhicñianzu imi bianjac ara zéwinj zé ic éréhéc me haréwécnéj zému. Wañu tosara imi nimma ninjésimu. 30 Wañu ic méj momacnec taczac iwac muru Uña téréyanéh ackuazéc zéaumaciguc, walac hénima zézac inéh waima bénzéhj nec tacmac. 31 Ini momac yanda nininj héiqelima qeri efi mihicñimu ninjac bianjac ara imi areña méndacma ic méjnéj zéyu

tecgéyu méjnéj zéyu kemmac. 32-33 Anutu imi ai memañ zé sicsaoc qahac, néj luaeyaguc meanzac. Imuac ninjac bianjac ara zézé ic ionac unjahécgina imi bianjac ara zézé ic ionac méra bawu kecma luaeguc mambéc kecanzu.

Métére ic momac yanda azoazoroiguc wañanzu éséc nec 34 embac enej hénarinj sugginaiguc acgina waima bénzéhj nec kecmu. Ionac imi ac zému ninjac ménda zéénécmimia. Wañu hénia aciguc hezac séc euhécgina méra bacginu kecmu. 35 Nininj méjnéj méj héiqeliwinj zé wanzuiguc imi eñañ amaiguc euhécgina qesiénécmimu. Embacnéj hénarinjiguc ac wawaña imi gamuyaguc wanzac. 36 Anutuac ackuazécnéj onac murunec hicñiyec me eñacnec sac kecgcic hicñi énécmiyec?

37 Onarunec méjnéj eñeyawac ninju kua meme ic wanzac me Uña téréyayaguc wanzaciguc imi ac oénécmizua yomi kewuac zézé seli ac imuhuc zéma ninjtegimac. 38 Méjnéj méj hénia yomi ménda ninjtegimaciguc ic imi ménda ninjmimia wammac. 39 Imuac dacmuna hécna ini Anutuac bianjac ara imi zéhicñiwinj zé seliseli wammu. Wañu ewa méreraiguc ac zézé imuac neuj ménda héimu. 40 Ai haka hénia hénia moczorj sécyá ménda ogicma ai areñ méndacma wamma memu.

15

Kristo humuc igucnec qelima yarec.

1 Dacmuna hécna buña suruc hiabia énézéyi imuac ku énécmiwa ninzu. Imi mia ini bec anjétagic. Anjétagima imuac qeriaiguc nanjelima kecanzu. 2 Ini ackuazéc neñ énézéyi imi eñ ménda ninzéhjéma selianec

késa kecziuguc imi ninzéh ninzéh imuac qeriaiguc anghéngina tiénécmimia wammac. ³ Ni néju meyi imuac mia walac onac énézéyi. Kiwi téryaiguc hezac séc Kristonéh képésicninawac wamma humuyec. ⁴ Humuyu téngégic kiwi téryaiguc hezac séc ai meme haréwéc wañu muñguc humuc igucnec qelima yarec. ⁵ Yacma walac Kefawac hicñimiyec. Imuacnec tohotoho ichéra 12 ionac hicñi énécmiyu héngic. ⁶ Imuacnec ninzéh ninzéh dacmuna 500 azoroma kegcic winini énécmiyu momacnec héngic. Ionarunec sasalanéh qeliqeli keczu, néj efefianéh humugic. ⁷ Imuacnec éréma Yakobo hicñimiyu héñec. Wañu imuacnec Yesuac Méliméli ic momac yanda hicñi énécmiyu héngic. ⁸ Tetcgiaiguc naléna ménda héiyunec kembangan téma hicñiyi nidac imuhucya acguc hicñinéñu héñi. ⁹ Ni imi Yesuac Méliméli ic ionac sugcinaiguc mamayagina téngéh. Ni Anutuac hénaroiñ ununesi wañ énécmiyi imuac niñac Yesuac Méliméli ic zéma nurugic nimba ménda sécgéanzac. ¹⁰ Wañu Anutuac ewa hia igucnec ni sécna wamma kecanza. Ewa hiawac buña néñec imi eñ ménda heyu ni Yesuac Méliméli ic momac yanda onogicma ai kuney yanda meyi, néñ imi mia nena qahac, néñ niguc momacnec kecanzac Anutu iwac ewa hia igucnec. ¹¹ Neñ me ieneñ imuhuc zéau énécmimi ini imuhuc ninzéhégema keczu.

Humuc ic ionac qelima yacyac.

¹² Kristo imi humuc igucnec qelima yarec imuhuc énézéni niñgicguc dimuhuc sugcinaiguc tosaraneñ humuc igucnec qelima yacyac imi ménda hezac zéanzu? ¹³ Humuc igucnec yacyac ménda hewacnec Kristo acguc muñguc

ménda yachbacnec. ¹⁴ Kristo ménda yareciguc ackuazéc nini zéauanzñ imi eñomia wanzac. Wañu ninzéh ninzéhgina imi acguc eñomia wanzac. ¹⁵ Wañu imuacnec nini imi Kristonéh humuc igucnec meqelimiyu yarec zéma héipuc ac wañ énécmiyñ hénia imuac niñac Anutuac héipuc ic ikochéra kecñi imi hicñitegiru ninicdabunec. Humuc igucnec yayac qahac wambacnec Anutunéh Kristo humuc igucnec muñguc ménda meqeliwacnec. ¹⁶ Humuc igucnec yacyac ménda hezaciguc Kristo acguc humuc igucnec ménda meqelimiyu yachbacnec. ¹⁷ Kristo imi humuc igucnec ménda meqelimiyu yachbacnec ninzéh ninzéhgina imi acguc eñomia wañu ini képésic qeriaiguc kegcicac kecbunec. ¹⁸ Wañu Kristoac qeriaiguc humuma keczu imi acguc qahac wandabunec. ¹⁹ Kristoac qeriaiguc neñañ niñkumu wañanzñ iminéñ baec yomuac sac wambacnec ic embac sugcinaiguc neñañ imi tosar onogicma ewa biricninaguc wambñnec.

²⁰ Néñ Kristo imi hélacnec humuc igucnec qelima yarecac gau seli keczu ionac héra gocmia walac walac wanzac. ²¹ Humuc imi icac murunec, imuhucyanec humuc igucnec yacyac imi acguc icac murunec hahaya. ²² Adamwac qeriaiguc ic embac moczoñ humugic ésécnec Kristoac qeriaiguc ic embac moczoñ kekec mihicñimu. ²³ Wañu areña zézéya séc méndacma hicñi énécmimac. Walac imi héra gocmia méréra Kristo, imuacnec Kristonéh lilingéma hayu iwac buña kekerá. ²⁴ Imuac andiaiguc imi nalé tetcgia hamac. Inéh ic kewuya kewuya zéma ic qac buñaguc zéma kuc buñaguc imi moczoñ mebiri énécmima héñgaleñ ama areña

yanda imi maŋgocya Anutuac muru haimimac nalé imi mia hamac. ²⁵ Inéj ic kewu kecmanc hazéchéra moczoj eņeya héna duandiaiguc onopocmacac hezac. ²⁶ Waņu hazécya nalé tetcgiaiguc qemacac hezac imi humuc. ²⁷ Anutunéj iwawai moczoj iwac héna duandiaiguc onopocdarec.* Imuac iwawai moczoj héna duandiaiguc hezac zéyec nalé imuaru iwawai moczoj iwac héna duandiaiguc onoporec Anutu eņeya imi ménda toroqema zéyec imi hicņitegiczac. ²⁸ Iwawai moczoj iwac héna duandiaiguc onopocmac nalé imuaru imi naņa eņeya acguc iwawai moczoj héna duandiaiguc onoporec iwac muru sigémimacac hezac. Imi mia Anutunéj iwawai momac yanda imuac miņina kecmā iwawai moczoj imuac qeriaiguc acguc sécgémac kecmac niņ imuhuc waņec.

²⁹ Qahac waņu, humuc ic ionac niņac wamma doku naecanžu imi eneņ némac wammu? Waņu humuc ic ieneņ kileņ ménda yacmuiguc némac niņac ic embac humuc ic ionac niņ wamma doku naec haka waņanžu? ³⁰ Waņu nini némac niņac zérabéra qahaiguc emmanec kecņiņ? ³¹ Dacmuna hécna, ni Kristo Yesu Miņ Kewuninawac qeriaiguc mepé qepésina waņzu onac niņac wamma zéhiaru amumanec kecmā ni kaiweya kaiweya humuanžua. ³² Ni Efeso ama areņa yandaiguc baec icac niņkumu niņacnec sac wamma yaņ zécginaguc yaré waņiiguc imi némac héla méj hicņinémmac? Humuc igucnec yacyac ménda hezaciguc oraņ humuwiņac hezac, imuac nezéléléj wamanec kecņiņ hia zéwiņnec.* ³³ Ikoc waņ énécmiwu niņac, ic ala biria eneņ haka hiabia mesohoanžu.

³⁴ Ewa solaņaiguc liliņgéma késpedes ménda wamma haka solaņa wamma kecmu. Onarunec tosanéj Anutu ménda nimmianžu imuac gamugina nimmu niņac imuhuc zéžua.

Séwi qelia humuc igucnec yacyacwac buņa.

³⁵ Tosianéj yomhuc gezaņ zému; Humuc ieneņ dimuhuc muņguc yacmu? Waņu séwi tanecgina imi dimuhucyanéj yacmu? ³⁶ Ac qelaņa zéžé ic ini! Iwawai gocmia gesaanžu iminéj ménda humumaciguc imi kekecyaguc muņguc ménda érémac. ³⁷ Waņu iwawai himicanžu imi kecmā érémacac hezac iwawai howia imuac ménda himicanžu, néj padi me tosara imi gocmianec himicanžu. ³⁸ Waņu Anutunéj eņeya ewa siņiguc tanecgina énécmima gocmia héna héna imuac séc tanecgina héna héna hai énécmiyec. ³⁹ Séwi tanecgina acguc imuhucyanec qahac, eņac eņac. Méj imi icac séwi, méj imi yaņ onac séwi, méj imi nei onac séwi, waņu méj imi lambéc onac séwi. ⁴⁰ Séwi tanec tosara imi Kurumenarunec, séwi tanec tosara imi baecarunec, waņu kurumeņiguc kekerā ionac edamugina imi séc méj, waņu baeciguc kekerā ionac edamugina imi séc méj. ⁴¹ Kaiwe asaha imi séc méj, maso asaha imi séc méj, ménni sikiluac asaha imi séc méj, waņu ménni sikilu eņa edamugina imi eņac eņac.

⁴² Humuc igucnec yacyac imi acguc imuhucyanec. Himicanziņ imi humuma qahac wawaņa, waņu imuacnec yacyacwac buņa imi ménda humuma qahac wawaņa. ⁴³ Iwawai eeya qahac imuhucyanéj himicma iwawai edamuyagucnéj yacbiņ. Iwawai bébélacgia himicma iwawai selianéj muņguc yacbiņ.

* 15:27: Leg 8:6 * 15:32: Yes 22:13

44 Séwi busunéh himicma uḡawac tanecnéh munḡuc yacma kecbinj.

Séwi busuac tanera hezac, imuac uḡawac tanera imi acguc hezac. 45 Yomuhuc ooyawac hezac, Ic walac hicḡihicḡiya Adam imi séwiac ic kekecyaguc waḡec. ✱ Waḡu Adam tetecḡia hahaya imi kekec énécmiawac uḡa waḡec. 46 Waḡu walac imi uḡawac buḡa qahac, néḡ séwiyaguc, imuac andiaiguc hahaya imi uḡawac buḡa wanzac. 47 Walac imi baeciguc hicḡiyec imuac baecarunec. Andiaiguc hahaya imi kurumeh igucnec hahaya. 48 Baecarunec imi moczoḡ baecac buḡa tanec, kurumeharunec imi moczoḡ kurumehac buḡa tanec ésécnec. 49 Waḡu nini imi imuhucyanec baec icac murunec tanec meyiḡ imuhucyanec kurumeh icac murunec tanec mewihj.

50 Dacmuna hécna ac ménj yomi zéwa niḡgic; Sac zéma séwi busunéh Anutuac héḡgaleḡ ama areḡa yanda imi mératéc ménda aḡgéh timac. Waḡu houhouyanéh iwawai ménda houhouya imi mératéc ménda aḡgéh timacac hezac. 51 Ninzu, neḡ onac muru ac saḡa ménj zéwa niḡgic; Nini moczoḡ gau seli ménda hewihj, néḡ témuh tetecḡiawac qarū focdac élanzaḡnec melemma qelia wambiḡ. 52 Tomuh qarū humuc ic eneh iwawai ménda houhouyanéh munḡuc qelima yacmu. Waḡu neḡaḡ acguc melemma qelia wambiḡ. 53 Séwi houmacac hezac yominéh séwinina ménda houhouyawac usu ésécnec héini hiḡgacmac. Humucac buḡa yominéh hehe seliac buḡa héimac. 54 Houhouyawac buḡa yominéh hehe seliac buḡa héiyu humucac buḡa yominéh kekec seli héimac nalé imuaru imi, Anutuac

kuhanéh ogiru humuc imi qécgéh mimia wammac imuhuc ooyawac hezac imi moczoḡ seligidacmac. ✱ 55 Humuc gi néma kucganéh ogicqogic wambésémaḡ? Humuc gi waiga dimua? ✱ 56 Humucac waiya imi késpedes, waḡu késpedesac kuha imi héna ac wanzac. 57 Neḡaḡ Miḡ Kewunina Yesu Kristonéhnecc ogicqogirawac kuc nénécmianzac Anutu iwac muru ewa hia ac ézézua. 58 Imuac dacmuna soroc hécna seligima namma hérékeḡ héréha ménda wamma nalé séc Miḡ Kewuninawac ai seliseli wamma memu. Imi mia onac kuc qeḡe ai iminéḡ Miḡ kewuac qeriaiguc eḡnec ménda sohomac.

16

Méra énécmiawac haka.

1 Deguc yomi imi ic embac téreya ionac sese tocgému imuac ara; Ni bec Galatia hénaorih énézéyi imuac séciguc ini imuhucyanec wammu. 2 Sondaya Sondaya* ini eḡac eḡac soukiwa mihicḡigic saméhaguc he énécmiyu séc goiya héima toroḡema haigic tacmac. Eḡ kecgic onaru hawa soukiwaguc qutulanḡéwu niḡac. 3 Onaru hamaḡ imuaru ic tosarawac niḡgic sécgéyu kiwi énécmima méli énécmiwa sese imi mema Yerusalem kemmu. 4 Waḡu nuac niḡgic sécgéyu ni acguc kamba Ieneḡ niguc momacnec hia kambiḡ.

Eḡeya méra mimac niḡ énézéyec.

5 Ni Makedonia baec imi qericma kemmaḡ zé wanzua imuac Makedonia baec qericma kemmaguc onac muru hama inicmaḡ. 6 Hama iniguc kecmaḡ gezaḡ. Iniguc kecba nalé saḡgeḡa imi hia kendacmac. Imi mia imuhuc wamba eneh mia hénana mindiḡima méli néḡu imuaru me

✱ 15:45: Hén 2:7 ✱ 15:54: Yes 25:8 ✱ 15:55: Hos 13:14 * 16:2: Girik aciguc; Sondawac ai meme walac walaha séc.

imuaru kemman. ⁷ Miñ Kewunén niñu sécgéyu onac muru hama iniguc nalé tosara kecman zé ninzua. Imuac mia nalé yomuac imi onogicmanec hotonjadac inicman zé ménda wanzua. ⁸ Ni Efeso ama areña yandaiguc kecha ai meme 50 imuac kendor wammac zéma ninzua. ⁹ Héniá imi yomuhuc; Ai kunen yanda hélaguc sasala mihicñimanac séc nagu béréngé néñu, hazéc ic acguc sasala hicñima keczu imuac mia imuhuc ninzua.

¹⁰ Timoteonén onaru hamaciguc héngalen wammigic bac yandi yandi ménda wamma sugcinaiguc kecmac. Ic imi ni ésécneç Miñ Kewuac ai seliseli wamma meanzac héniá imuac niñac imuhuc wañmimiawac hezac. ¹¹ Imuac iwac niñac niñgic mamaya ménda wammac. Wañu luaeguc mélimigic nuaru lilingéma hamac. Ni zéma ninzén ninzén dacmuna héçna imi iwac mambéc kecziñ.

¹² Ninzén ninzén dacmuna Apolo iwac imi dacmuna tosara iniguc onac muru kemmu niñ hatac sasala zénañgé miyi, néñ nalé yomuac imi kemman zé kilen ménda efizac. Wañu nalé ménac niñu sécgéyu hamac.

¹³ Ini qeriginanén técgina nimma kecma ninzén ninzéniguc nañseligima ic hélawac séc seligima kecmu. ¹⁴ Wañu ai memu séc goi héihéiyaguc mema wammu.

¹⁵ Ini Sitefana zéma héna géséhéra ienen Akaia baeciguc walac walac ninzén ninzén ic embac wañgic imi zéma météré ic embac welen qeénécmiwiñ zé efianzu imi ini ninzu. Imuac ini zénañgé énécmizua. ¹⁶ Ic embac imuhucya zéma tosara momacnec ai mema kucqeçe

wañanzu séc acgina niñtoho wañ énécmimu. ¹⁷ Stefano zéma Fotunata zéma Akaiko ienen imi onac wañ néñu kic tanecgina késama hayic ewana hiaruyu kecanzua. ¹⁸ Ienen imi ni zéma ini momacnec ewa qerininaiguc ségiségi mihicñi nénécmigic. Imuac ini ic imuhucya imi niñénécmimu.

Tetecgiawac yaižézé ac.

¹⁹ Asia baeciguc hénaorin tuña tuña keczu imi enen onac yaižézégina zézu. Akila zéma Priska zéma amagiraiguc hénaorin tocgoanzu imi enen acguc Miñ Kewuninawac qeriaiguc onac yaižézégina zézu. ²⁰ Ninzén ninzén dacmuna momac yanda acguc yaižézégina zézu. Imuac eñaoc kiricne téreya wañamuma yaižézégina zéamumu.

²¹ Yomi Paulo ni nena mérananén oma yaižézégina zézua. ²² Méñnéñ mén Miñ Kewu goiya ménda héimac imi saecyaguc wammac. Miñ Kewunina gi hawéséman!†

²³ Miñ Kewu Yesu Kristoac ewa hianén iniguc hema kecmac. ²⁴ Goi héihéinanén Kristo Yesuac qeriaiguc tuñ iniguc momacnec hema kecmac. ‡

† **16:22:** Aram aciguc; Marana ta. ‡ **16:24:** Tetecgiawac, Hélaçnec! ogic hezac.

Kiwi méranén ooya tosaraiguc kiwi yomuac

2 Korinti

Yai zézé ac.

¹ Anutuac ewa siŋ niŋac Kristo Yesuac Méliméli ic waŋi ni Paulo zéma ninzéh ninzéh munanina Timoteo niri hénaoŋiŋ Korinti ama areŋa yandaiguc keczu zéma ic embac téréya Akaia baec séc keczu ionac momacnec kiwi yomi oénécmizic; ² Neŋaŋ Maŋgocnina Anutu zéma Miŋ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenéŋ onac muru he énécmimac.

³ Miŋ Kewunina Yesu Kristo iwac Maŋgocya Anutu mepésimiwiŋ. Inéh wésé niniŋac Maŋgoc zéma qeri mebélac qebélac hénia hénia moczoŋ imuac Anutu kecanzac. ⁴ Inéh zéra waiya hénia héniaiguc qeri mebélac qebélac waŋ nénécmianzac. Waŋu neŋaŋ qeri mebélac qebélac Anutuac murunec meyiŋ iminéh nec ic embac tosara zéra béra hénia héniaiguc keczu imi bénzéh nec qeri mebélac qebélac waŋ énécmiwiŋ. ⁵ Imi mia hénia yomuac niŋac imuhuc zézua; Kristoac qeŋzeŋ manzeŋnéŋ neŋaŋ kekeciguc sécgéma hezac. Imuhucyanec qeri mebélac qebélnéŋ Kristoac murunec hama neŋaŋ muru qesalecgé nénécmizac hénia imuac niŋac imuhuc zézua. ⁶ Nini zéra waiya mihicŋjima kecanziciguc imi onac qeri mebélac qebélac zéma aŋgéŋ tiénécmiawac niŋac, waŋu nini qeri mebélac qebélac waŋ nénécmiawac kecanziciguc imi acguc onac qeri mebélac qebélac niŋac, qeri mebélac qebélac iminéŋ onac muru ai meyu zéra béra nini mihiŋzianziŋ imuhucya imi ini acguc hia bisiqatéh wamma naŋselimu. ⁷ Ini zéra waiya imuaru toroqema kecanzu éséc nec qeri mebélac

qebélaciguc imuhucyanec wamma kecmu imi ni ninzua imuac niŋac niŋkinzéhŋnina onac muru hezac imi mimiŋzalia qahac.

⁸ Ninzéh ninzéh dacmuna hécnina, imi mia hénia yomuhuc niŋac, nini Asia baeciguc zéra waiya qahaiguc kecma éréyiŋ imi ini ménda nimmu niŋac ménda wanziŋ. Nalé imuaru zéra waiya yéwéria sécnina ogicogicya qacniŋaiguc emma kilanzi nénécmiyu kekecninawac niŋkinzéh imi acguc waiyiŋ. ⁹ Humucac buŋa zétecgé nénécmimia zéma niŋni hélaguc waŋec, néŋ haka imuhuc hiŋi nénécmiyec imi mia nini neŋaoc ménda héiseli amuma humuc ic meqeli énécmianzac Anutu iwac muru sac héiseliwiŋ niŋac imuhuc hiŋi nénécmiyec. ¹⁰ Waŋu inéh mia humucac déc igucnec metecgé nénécmiyec. Waŋu toroqema metecgé nénécmimac. Waŋu muŋgucnec metecgé nénécmimac zéma iwac muru niŋkinzéhŋnina haianziŋ. ¹¹ Waŋu ini acguc toroqe nénécmima zéwelec wamma méra nénécmimu. Imi mia ic embac sasalanéh naŋgé nénécmima zéwelecgic ewa hiawac ai buŋa nénécmiyu iminéŋ ai meni, nonac niŋac wamma Anutu ewa hia ac wammimu.

¹² Nini baeciguc kecma haihaka wamma onac muru geŋ imi ogicogicyawac wamma Anutuac haka méndacma keŋhéi hahéi qahac hélac nec wamma baecac niŋtegcic qinŋtegciguc qahac, néŋ Anutuac ewa hiayaiguc héima namma ai meanziŋ imi nonac ewa qeri solana ninanéŋ héipuc waŋ nénécmizac. Waŋu nini imi imuac niŋni eeyaguc waŋanzac. ¹³ Imi mia hénia yomuhuc niŋac, Nini kiwi tosara qahac, néŋ ini hia olomma hia niŋtegcimuac séc imuhucya sac oénécmianziŋ. Ini niŋasaridacmu zéma niŋkewu waŋ énécmizua.

14 Ini hénianina bakianec sac niñasarianzu imuac séc Miñ Kewunina Yesuac nalé yandaiguc nini onac zézé ségiségigina wanni, ini acguc nonac zézé ségiségiginina wammu.

15 Ni imi hélacnec ninzénngéyi. Hénia imuac niñac onac muru walac hamañ zé niñarengéyi. Imuhuc wamba ini hatac éréhécnec mériañginaguc wammu.

16 Hénaiguc keñ inicma Makedonia baeciguc kemmaguc muñguc Makedonia baec imuacnec onac muru liliñgé hawa méli néñu Yuda baeciguc kemmanñ zé niñ arengéyi.

17 Ini niñgic ni sic saoc nimma hénia qahac imuhuc wañj tanec wanzac me séwinawac siñ méndacma enñ hia hia qahac qahac zéma niñarengéyi tanec wanzac me? 18 Anutu imi méñzézé méñzézéya qahac, imuac séciguc acna imi acguc hia zémaguc duña melemma qahac ménda zémanñ.

19 Ni zéma Siliwano* zéma Timoteo nenenñ Anutuac nañja Yesu Kristo iwac hénia imi sugginaiguc zéau énécmiyiñ. Wañu inéñ hia zéma qahac ménda zéyec. Imuac niñac iwac muru imi hia sac heanzac. 20 Kristoac qeriaiguc imi Anutuac sisipac ac imi moczoñ yanda hia zézéya. Imuac niñac nini iwac muru héima namma hélacnec zéma Anutu mepésimianziñ.

21 Nini zéma ini momacnec Kristoac qeriaiguc meseli nénécmima halécnéñ météré nénécmiyec imi mia Anutu. 22 Inéñ mia enéya qara asé kiwi ésécnec ewa qerininaiguc oma Uña Téréya nénécmiyec. Wañu Uña Téréya iminéñ iwawai kecma hicñj nénécmimac imuac qérawia wanzac.

23 Ac geriwiguc wañj énécmiwi niñac ni Korinti ama areña yandaiguc ménda hayi. Ac imi hélacnec zézua, Anutunéñ qeri

uñanawac héipucya wanzac. 24 Ini ninzénñ ninzénñiguc nañselima keczu imuac niñac, nini onac ninzénñ ninzénñ imuac galeñ kecziñ zéma ménda zézua, néñ néwécgeña iguc ini ségiségigina mihicñjimu niñac, ai momacgina kecziñ.

2

1 Hénia imuac niñac, ni onaru muñguc ewa goronaguc ménda hamañ zé niñselizua. 2 Ewa biric mihicñj énécmizuaiguc, ne-naoc ewa biric mihicñj miyi i qahac wañu, ic diminéñ ewa hia mihicñj néñzac? 3 Ni kiwina imuhuc oénécmiyi imuac hénia imi onac muru hamañ nalé imuaru ewa hia mihicñj némmuac hezac ionac murunec ewa biric mihicñjiwi niñac. Ni imi nuac ewa hianéñ momac yanda onac ewa hia wammac zéma niñkumuzua. 4 Ni qerina yéwériyu ewa goro wamma kecba kic masina sasala mayec imuac niñac kiwi imi oénécmiyi. Wañu imi mia yéwéri mihicñj énécmimanñ niñac qahac, néñ onac siñna sasala késa kecua imi niñtegicmu niñac kiwi imi oénécmiyi.

Képésic waiwai.

5 Méréneñ méñ wañu ewa biric hicñjzagicuc imi, netecgéma ogicma zémanñ zé ménda wanzua, néñ zékanñ zékanñ zéwa, inéñ imi nuacnec ménda mihicñjzic, néñ hénaoriñ moczoñ yanda mihicñj énécmiyec tanec wanzac. 6 Sasalanéñ ic imuhucyawac zémindiñj qemindiñj wammigic nimba sécgézac. 7 Imuac niñac néwécgeña kec zéma mebélacgégic. Ewa biric ogicogicyanéñ hélanzimiwac niñac. 8 Imuac zéwelec énécmizua, siñ niñmimanec keczu imi mewininigic seligimac. 9 Ni imi

* 1:19: Roma ic enenñ Silawac Siliwano zéañgic.

ini ackuazéc moczoñ ninthoanžu me qahac imi batucgé nimmañ zéma kiwi imi oénécmyi. ¹⁰ Ic méñac méñ késpedesira waimigic ni imuhucyanec waimimañ. Késpedes imuac me imuac waimizuaiguc waiwai hakana imi Kristoac kiwaiguc onac niñac wawaña. ¹¹ Nini Biria miñinawac niniñ qambaña imuac qelaña ménda kecziñ imuac niñac Biria miñinanéñ ikoc wañ nénécmiwac niñac imuhuc wanzua.

Sisipac ac qeliawac ai ichéra.

¹² Ni Kristoac buña suruc hiabia zéau énécmimañ zé Troa amaiguc keñi nalé imuaru Miñ Kewuninanéñ niñnéñu ai memec sañgulañ méñ auma nañec. ¹³ Wañu ni ninzén ninzén dacmuna Tito imi ménda mihicñyi imuac niñac nuac ewa qerina imi hia ménda mebélacgéyi, néñ yaizézé ac wañ énécmima Makedonia baeciguc keñi.

¹⁴ Wañu Anutu ewa hia ac wammiwiñ, inéñ nalé séc Kristoac qeriaiguc meseli nénécmiyu yaréiguc onogicanziñ. Wañu Kristo niñmimia imuac héméña hiabianéñ neñañ murunec saima baec séc sécgéma keñanzac. ¹⁵ Hénia imi yomuhuc; Nini imi gési énécmimia zéma humucac buña ionac sugginaiguc momacnec Anutuac kiwaiguc Kristoac héméña wanzñ. ¹⁶ Tuñ méñac muru héméña iminéñ humucac buña tanec wañu humuciguc onagicma kemmac, néñ tuñ méñac muru imi héméña iminéñ kekecac buña wañu kekeciguc onagicma kemmac. Ic méréñéñ ai buña imuac sécya wammac? ¹⁷ Nini ic tosara ésécnec soukiwa mihicñwiñ zé waiñiguc doku haianzu ésécnec Anutuac ackuazécnéñ diwi qiwiliña ménda wañanzñ, néñ nini imi Anutunéñ méli nénécmiyu Anutuac kiwaiguc

zéma Kristoac qeriaiguc qeri hélacnec zéau énécmianziñ.

3

¹ Nini neñaoc zénañgé amuwñ zé muñguc hénima ac zéziñ? Nini ic embac tosara ésécnec zénañgé ac kiwi onac muru haini hamac me, onac murunec nonac muru kiwi imuhucya haigic hamac niñ qesi énécmiwiñac ménda hezac. Ini niñgic imuac wambiñac hezac me? ² Eñaoc mia kiwinina wanzu. Imi mia ewa qerinaiguc ooya. Ic embac momac yanda oloñ nimmuac hezac. ³ Ini imi Kristoac kiwi héndéñ héndéña kecgc hénqalen wañ énécmima kecziñ. Wañu kiwi imi kirifi dokuyanéñ ménda ooya, néñ Anutu kekecyaguc iwac Uñanéñ ooya. Wañu Kiwi imi hoc hilañaguc ménda ooyanéñ ic embac ewa qerinaiwac hilañaguc ooya.

⁴ Niñkinzéhñina imuhucya Kristoac murunec imi Anutuac kiwaiguc késa kecziñ. ⁵ Iwawai imuac me imuac imi moczoñ neñañ murunec zéma neñaoc sécnina hezac imuhuc ménda zéma nimbiñ. Néñ sécnina séc he nénécmizac imi Anutu arunec zéma nimbiñ. ⁶ Inéñ mia sisipac ac qelia imuac ai ic wambiñ zé niñkinzéhñina mihicñi nénécmiyec. Imi mia kiwianéñec qahac, néñ Uñayanéñec, kiwinéñ nunuhumuanzac néñ Uñanéñ kekec mihicñi nénécmianzac.

Sisipac ac qeliawac edamuya.

⁷ Kiwi hoc hilañaguc néndéñgéma ooya, humuc mihicñi nénécmimia, imuac ai acguc edamuyaguc hayu Israel qelihéra ieneñ Moseac kic taneciguc imuac asaha hama héiyu, kecma qahac wawaña, imuac niñac wamma héñsosomalima hémmuac séc qahac wañec. ⁸ Uña téréyawac ai imi séc méñ ogicma edamuyaguc ménda

wammac me? ⁹ Képésicginaguc zétecgé nénécmimiawac ai imi edamuyaguc wanzaciguc, so-
lanaguc zénéncmimia imuac
ai imi edamuya qesalecgéma
mamaya wanzac! ¹⁰ Imi hénia
yomuhuc niñac imuhuc zézua;
Edamuya ogicogicya méñnéñ
hayu becneç edamuyaguc kerec
imi mia mepé qepésiyaguc
ménda wanzac. ¹¹ Kecma
qahac wawaña imuhucyanéñ
edamuyaguc wanzaciguc heheseli
heheya iminéñ edamuya ogicma
kuneñnec wanzac.

¹² Nini imi niñkumu imuhucyaguc
keczññ, imuac niñac, bac yandi
yandi qahac, haihaka wañanzññ.
¹³ Mosenéñ Israel qelihéra imi
iwawai kecma qahac wawaña
imuac tetecgia imi ménda héñ
sosolimu niñac kereñnéñ eñeya
kic tanera hoturu amuma kerec.
Wañu nini imi imuhuc ménda
wañanzññ. ¹⁴ Néñ éréma deguc
acguc imi eneñ ewa seliseli wañ
énéncmimia wañu sisipac ac wahala
olon niñanzu nalé imuaru kereñ
imi ménda augic heanzac. Wañu
kereñ imi Kristoac qeriaiguc auyu
mazac. ¹⁵ Wañu érékecma deguc
Moseac kiwi oloñanzu nalé imuac
séc kereñ imi ewa qerigina hoturu
énéncmianec hezac. ¹⁶ Wañu
méñnéñ Miñ Kewunina Yesuac
muru melemma kemmac nalé
imuaru mia kereñ imi aumimia
wammac. ¹⁷ Miñ Kewunina imi
Uña keczac, imuac niñac imuac
me imuac Miñ Kewuninawac Uña
keczac imuaru mia qutuma keñha
wawaña hezac. ¹⁸ Neñañ momac
yanda imi kic tanecninaiguc kereñ
qahac Miñ Kewuninawac edamu
imi wikiñiguc héñzññ ésécneç
héñanzññ. Héñni Miñ Kewuac
Uñanéñ wañ nénéncmiyu iwac
tanecac séc melemma edamuya
décyá méñac murunec emma

méñac muru kereñanzññ.

4

*Iwawai eeyagucnéñ kewuc
nomuñ qeriaiguc hezac.*

¹ Imuac niñac Anutuac wésé
niniñiguc ai yomi késa keczññ
imuac nini qeri mama ménda
wanzññ. ² Néñ Imuac gamu qeçe
haka sasañgiaiguc wawaña imi
waima diwi qiwiliñ haka héñacya
mema Anutuac ackuazéc imi
ménda mohosowiñ, néñ ac héla
zéau énéncmima Anutuac kiwaiguc
icya icya ionac ewa qerigi-
nanéñ kétiñkétiñ wañ énéncmiyu
niñgési nénéncmimu niñac neñac
mewinini amuanzññ. ³ Neñañ
buña suruc hiabia imi kereñaguc
hezaciguc imi humucac buña
ionac muru sac imuhuc hezac.
⁴ Ionac muru imi Anutuac
kic tanera Kristoac buña sur-
ruc hiabia imuac edamuya
imi ménda hémmu niñac baec
yomuac baniara ginanéñ ménda
niñzéñgéanzu ionac ewa qerigina
hoturu énéncmiyu keczu. ⁵ Hénia
yomuhuc niñac ac imuhuc zéma
mazua, Nini imi neñañ niñac
ménda zéau énéncmianzññ, néñ
Kristo Yesu imi momac yanda
neñañ Miñ Kewu keczac imi
zéma Yesuac niñac wamma nini
onac welen qeçe ic keczññ imi
zéau énéncmianzññ. ⁶ Hénia imi
yomuhuc; Sinji tunumañ qeriaiguc
asac mararañnéñ qetagaliyu zéyec
Anutu iminéñ wañ nénéncmiyu
Yesu Kristoac kic taneraiguc
Anutuac edamuya niñmimiawac
asac mararañ hemizac iminéñ
neñañ ewa qerinaiguc qetagali
néncmianzññ.*

⁷ Neñañ imi iwawai eeyaguc imi
zéic baecnéñ memeya séwinina
imuac qeriaiguc késa keczññ. Imi
mia kuc yanda imi Anutuac muru
hezac, néñ neñañ muru ménda

* 4:6: Hén 1:3

hezac imi ninjegicma kecbin niñac imuhuc wañ nénécmiyec. ⁸ Néwécnecc néwécnecc hélanzi nénécmianzu, néñ hézézé hézézaya ménda wañanzin. Kukuderec mi-hicji nénécmianzu, néñ kucmama ménda wañanzin. ⁹ Nunuhéi wañ nénécmizu, néñ ménda wai nénécmiyu kecanzin. Qenzangé nénécmianzu, néñ ménda birima qahac wañanzin. ¹⁰ Imuhuc wamma séwininaiguc Yesuac humucyawac buña imi bisima kenni Yesuac kekecyawac buña acguc séwininaiguc hicnjitegiru hémmu. ¹¹ Imi mia Yesuac kekecnéñ séwinina houhouyawac buña imuaru hicnjitegiru hémmu niñac neñañ kekecninaguc nalé séc Yesuac niñac wamma humucac déciguc nonopocgic kereñanzin. ¹² Imuac humucnéñ nonac muru ai meyu kekecnéñ onac muru ai mezac. ¹³ Ni ninzéhégéyi imuac zéauyi* imuhuc ooyawac hezac ésécnecc, nini ninzéhéñ ninzéhac ewa qeri imuhucya késa keczin, imuac niñac nini acguc ninzéhégézin imuac zéauzin. ¹⁴ Imi mia hénia yomuhuc niñac, Miñ Kewunina Yesu meqelimiyecc inéñ mia Yesuguc nini acguc meqeli nénécmiyu iniguc momacnecc iwac wésiaiguc nambin zéma ninjegiczin. ¹⁵ Imi hélacnecc, nini imi Anutuac ewa hiayanéñ sécgé énécmiyu ic embac sasalanéñ ewa hia ac zésaima keñgic Anutuac muru edamuya hemimac niñac haihaka nina moczon yanda imi onac hia niñac wamma meanzin.

¹⁶ Imuac nini qeri mama ménda wanzin. Séwi icninanéñ zazagima kenzac, néñ qeri icnina imi naléya naléya qelimanec keñanzac. ¹⁷ Hénia imi yomuhuc; Nalé hotonja dac meanzin zéra béra efefia iminéñ edamu yéwéria hehe seli heheya imi mihicji

nénécmimac. ¹⁸ Héhéña imi hotonja dac hemac, néñ ménda héhéña imi hehe seli hemac, imuac mia nini imi kicninanéñ héhéñawac séc imuac qahac, néñ kicninanéñ ménda héhéña imuac kic hihi wamma kecanzin.

5

Kurumenñ amaiguc tacyac wambin.

¹ Kic hihi wamma kecanzin imuac hénia imi yomuhuc; Baec séwi halinina imi birima qahac wañu, ama méñ Anutunéñ menénéc mimia, méranéñ ménda memeya, ou kurumenñiguc hehe seli heheya he nénécmizac imi ninzin. ² Imi sac qahac hénia méñ imi yomuhuc; Nini séwi hali yomuac qeriaiguc yaiwisisin wamma kurumenñac séwi ama héinénécmiyu mewin zé qerininanéñ késama mambéc keczin. ³ Imuhuc héiwinñiguc, katanec ménda nanni ninicmu. ⁴ Hali yomuac qeriaiguc kecma bisi qaténiguc yaiwisisin wañanzin imi hetecgéwin niñac qahac néñ imuac qahaiguc méñ qeliawac héini houhouyawac buña imi kekecnéñ qécgémac niñac imuhuc wañanzin. ⁵ Wañu Anutunéñ mia haka imi mihicji nénécmima Uña Téréya nénécmiyec. Wañu Uña Téréya iminéñ haka tosara kecma hicji nénécmimac imuac asé kiwi wañ nénécmizac.

⁶ Imuac niñac nini baecac séwi halininaiguc kecanzin nalé imuaru imi Miñ Kewunina ou keru nini lakecc you neñacnecc kecanzin imi ninzin, néñ kilen nalé séc niñkinzéhéñnaguc kecanzin. ⁷ Imi mia nini kicninanéñ héhéña imuaru qahac, néñ ninzéhéñ ninzéhéñiguc kecanzin. ⁸ Nini niñkinzéhéñnaguc, wañu efima séwiac ama hali imi waima

* 4:13: Leg 116:10

ama héla imuaru kemma Miñ Kewuninaguc kecbiñ zé wañanzin. ⁹ Imuac nini kecbiñ me waima kembiñiguc, ségiségi mihicñi miwiñ zéma niñselima kecanzin. ¹⁰ Héniá imi mia yomuhuc, neñañ moczoñ yanda Kristoac zégésigési tatac imuac wésiaiguc wininima namma neñac neñac séwininaiguc kecma wawañ meme hia me biria wañiñ imuac séc méndacma bakia mewinjac hezac.

Miñ Kewuac luae qeque ai.

¹¹ Miñ Kewuninawac bac yandi yandi imuac héniá niñtegicanzin, imuac niñac ic embac tosara zénañgé énécmiziz. Wañu nini miñ séc Anutunéñ niñyacgé nénécmizac. Wañu ini acguc ewa kétiñ kétiñ wañ énécmiyu niñyacgé nénécmizu zéma niñkumuzua. ¹² Nini muñguc neñaoc ménda zénañgé amuziñ, néñ eñaoc nonac niñac niñgic zézé ségiségi ginaguc wammu niñac nalé titiña méñ mihicñi énécmiziz. Wañu tosara ewa qeriac buña niñac qahac, néñ séwíac buña niñac wamma meyac amuzu imi onac ac bakia hia melen énécmimu. ¹³ Nini ewa soho kecziñiguc imi Anutuac wamma imuhuc kecziñ. Wañu nini ewanina hia kecziñiguc imi acguc onac niñac wamma imuhuc kecziñ. ¹⁴ Momacgucnéñ momac yanda neñañ niñac wamma humuyec. Imuac niñac neñañ moczoñ humuyiñ imi niñzéhégézia. Héniá imuac niñac Kristoac goi héihéinén hinocgé nénécmizac. ¹⁵ Wañu kekecguc kecanzin neñañ imi muñguc neñañ niñac wamma ménda kecbiñ, néñ neñañ niñac humuma muñguc qelima yarec iwac niñac wamma kecbiñ niñac inéñ momac yanda neñañ niñac humuyec.

¹⁶ Imuac degucmuanec ic méñac méñ séwiya hémma ménda nimbiñ. Nini Kristo acguc séwiiguc hémma niñi, néñ muñguc méñ imuhucyanec ménda niñanzin. ¹⁷ Imuac ic méñnéñ méñ Kristoac qeriaiguc keczu imi ic qelia, wahala imi keñec, néñ héñgic, qelia hazac. ¹⁸ Haka imuhucya imuhucya moczoñ Anutuac murunec hicñihicñiya. Inéñ Kristoac qeriaiguc ewa momac mihicñi nénécmiyec. Wañu ewa momac mihicñi énécmimiawac ai buña qenénécmiyec. ¹⁹ Imi mia Anutunéñ képésicnina imi ménda olomma Kristoac qeriaiguc eñeyaguc baec ic embac momac yanda ewa momac mihicñi nénécmiyec. Imuhuc wamma ewa momac mihicñi mihicñiyawac ackuazéc imi méraninaiguc hai nénécmiyec. ²⁰ Héniá imuac niñac nini imi Kristoac kua meme ic wamma Anutunéñ neñañ kuanina mema zéwelec énécmizac ésécnec Kristoac nananjiguc namma zéwelec énécmima yomuhuc énézézua, Anutuguc ewa momac wamma kecmu. ²¹ Anutunéñ neñañ imi Yesuac qeriaiguc Anutuac solañ dindiñawac buña wamma kecbiñ niñac Kristo képésic méñ ménda wañec, néñ képésic ic tanec nimmiyec.*

6

¹ Anutuguc momacnec ai meanzin nenen énézéziz, Anutuac ewa hia imi eñ ménda késa kecmu. ² Imuac Anutunéñ yomuhuc zézac, Nalé nimba hezac* ✧ Niñzu, deguc imi nalé nimba hezac imi mia wanzac, niñzu, deguc imi añgén titiac naléya wanzac! ³ Aininaiguc gocya mihicñiwu niñac nini haihaka qonzon toñgé énécmimia méñ ménda hai énécmianzin.

* 5:21: Me képésicac mulu. * 6:2: Énépésimañac séc wanzac. imuaru gezac qema niñénécmizua, wañu añgén titiac naléiguc méra énécmizua. ✧ 6:2: Yes 49:8

4 Néh ainina meanziñ séc Anutuac welen qeçe ic kecziñ zéma imuac séc neñaocnec mewinini amuma yéwéri hénia hénia eñeña yomuhucyaiguc nañ selianziñ, zéra waiya, yéwéri, waižalan, 5 nunuhéi, hésa ama, qewelon wañ nénécmimia, ai yanda, gau qeçe, yaka niñ humuc, 6 météré amuma kekec, niniñ ai, bisiqatén wamma kekec, qambañtoho, Uñağuc kekec, goi héihéi héla, 7 Ac héla zéma Anutuac kuha qeriaiguc kekec, kekec solañawac sou méra héi kananinaiguc késa kekec, 8 edamuiguc me mema titiiguc, qac buña hia me biria, ic héla kecni ikoc ic zénéncmimia, 9 ic eñomia tanec, néñ ic qac buña ninaguc kecma, ic humumia tanecnéh kekec-ninaguc, haka biriawac bakia meziñ tanecnéh ménda humuziñ, 10 ewa biric kekec tanecnéh nalé séc ségiségininaguc, maqeqeya tanec, néñ sasala mériañ mihicji énécmianziñ, iwawai méñ ménda késa kecziñ tanecnéh iwawai moczoñ yanda he nénécmizac.

11 Korinti ic embac, kuanina imi efima auauya, imuac ewa qerina imi acguc onac auauyawac hezac. 12 Nonac goi héihéinina imi moucmoucgia qahac néñ iminéh onac ewa qeriginaiguc mouc moucğiawac hezac. 13 Ni nambérac hécna énézéanzua ésécnec énézézua imuac ini acguc eena héima ewa qerigina imi meyandigic moucmoucgia imi qahac wañu.

Ic ninzéh ninzéhina qahac iniguc ewa koron koron ménda wammu.

14 Solañ dindiña zéma hénia ac logiloginéh dimuhuc séc éreréh wammaoc? Asac mararañ zéma sinji tunumañnéñ dimuhuc ala

wañamumaoc? Imuac niñac ini imi ménda ninzéhéanzu iniguc ewa koronkoron ménda wammu. 15 Kristo zéma Beliaru† ierené némaciguc ewa momac wammaoc? Ninzéh ninzéh icnéñ ic méñ ménda ninzéhéanzac i guc némac iwawai amunec qamunec wammaoc? 16 Anutuac ocmuñ zéma baniara ierené némaciguc niñni momacguc wammaoc? Anutunéh zéyec ésécnec neñañ imi Anutu kekecyaguc iwac ocmuñ kecziñ. Imuac mia Anutunéh yomuhuc zéyec; Ni ionac sugcinaiguc kenha wamma i iniguc momacnec kecmañ, ni ionac Anutuginá wamba ierené nuac ic embachécna wammu.* 17 Miñ Kewunéh yomuhuc zézac, Imuac ini ionac murunec éréma héñ héima kecmu. Wañu iwawai sigiginawac buña qeqeya imi késa osi ménda wammu. Imuhuc wañgic, neñ héihéré énécmimañ. 18 Neñ onac mañgoc wañ énécmiwa ini nuac nambérac hécna wammu. Medac medac wandac wandac miñinanéh imuhuc zézac.*

7

1 Ala sorochécna neñañ imi sispac ac zéma maziñ imuhucyawac késa kecziñ, imuac mia Anutuac bac yandi yandi wamma kecbiñ. Kecma kekec téreya imi mesolañanima séwinina zéma uñaninawac haka biria hénihénia igucnec météré amuma kecbiñ.

Pauloac zézé ségiségiya.

2 Ini ewa qerigina ménda añağén tinénécmimu. Nini méñac méñ haka biria ménda wañ énécmiyiñ. Méñac méñ ménda mebiri énécmiyiñ. Wañu iwawaigina eñ ménda onagiriñ. 3 Ni képésicgina zéhicñimañ zé ac imuhuc ménda zézua. Bec zéyi ésécnec, nonac

† 6:15: Beliaru imi Sacdañac gara méñ, qac imuac hénia imi Ikoc miñina. * 6:16: Lew 26:12, Yer 32:38, Ezk 37:27 ✱ 6:18: 2Sa 7:14, 2Sa 7:8

ewa qerinaiguc kecgic momacnec kecma momacnec humuwiñ niñac imuhuc énézézua. ⁴ Ni niñkinzénégéma énézézua. Ni onac niñ nimba zézé bipiginaguc wañu qeri mebélac qebélac hakanén sécgé néñanzac. Wañu zéra waiya hénia hénianinaiguc ségiséginén qesalecgé néñanzac.

⁵ Hénia imi yomuhuc; Nini Makedonia baeciguc hayiñ nalé imuaru nonac séwinina imi tachi-ahiaru qahac kerin, néñ hénia séra séc zéra waiya mihicñiyiñ. Sénganjeniguc tualeficnén, ewa qerinaiguc bac yandi yandinén he nénécmiyec. ⁶ Néñ Qeri mama wawaña qerina mebelacgé nénécmianzac Anutu inén mia Tito hayu qerina mebelac nénécmiyec ⁷Tito hayec imi sac qahac néñ meseli wammigic meme seli onarunec mihicñiyec imuac suruc wamma ini qerinéñ késama mambéc kecanzu imi zéma, zésiaccgina zéma, qeri siñgina nuac hezac imuac suruc momacnec wañ némma qerina mebelacgé néñu ségiségi wammanec wañi. ⁸ Imi mia hénia yomuhuc niñac, ni kiwina oénécmima niñyéwéri mihicñi énécmiyi imuac nimbiri amuyi. Néñ kiwi iminéñ nalé hotoña dac sac niñyéwéri mihicñi énécmiyec imi niñasarima deguc imi ménda nimbiri amuzua. ⁹ Ni deguc ségiségi wanzua imi mia niñyéwéri mihicñi énécmiyi imuac niñac qahac, néñ niñyéwéri ginanéñ énépésima keñ onoporu ewa hakagina melenjic hénia imuac niñac mia. Ini Anutuac ewa siñguc niñyéwérigic imuac niñac kiwi nonac murunecnén hénia méñac méñguc haka méñac méñ ménda mebiri énécmiyec. ¹⁰ Anutuac ewa siñguc niñyéwéri wañanzñi imi kecma ménda nimbiri amuwiñ. Niñyéwéri imuhucyanén ewa hakanina hainetec mihicñima anjén titiiguc

nonagicma keñanzac. Wañu baecac niñyéwéri imuhucyanén humuc mihicñi nénécmianzac. ¹¹ Héñgic, Anutuac ewa siñguc niñyéwérima kecec imi yéwéri qeriaiguc erañ héniaquina qitiric zéaumu niñac ewa qeriginaiguc wésé polañ dimuhucya, zésolanji amuamuya dimuhucya, qerigina kétinjetin dimuhucya, bac yandi yandi dimuhucya, qerinéñ késama mambéc kecec dimuhucya, qeri siñ dimuhucya, zémindiñi qemindiñi dimuhucya mihicñi énécmiyec. ¹² Imuac kiwi oénécmiyi imi ic méñ képésic wañec me ic méñ képésic eñ wammimia iorac niñac qahac, néñ qeri siñginanéñ Anutuac kiwaiguc onac muru hicñi énécmimac niñac oénécmiyi. ¹³ Wañu ai imuacnec nini héibélac qéibélac wañ nénécmimia wanzñi.

Wañu Titoac qeri uñanéñ onac niñac wamma qeri bénzén mihicñiyec. Imuac niñac ewa qerina mebelac gégéya imuac qahaiguc toroqema iwac ségiségi niñac nini ségiségi wammanec wamma kecziñ. ¹⁴ Ackuazéc énézéyiñ imi moczoñ héla wanzac ésécnec Tito ézéma meyac énécmiyi imi acguc ac héla wanzac, imuac niñ ni onac ac suruc ézéma meyac énécmiyiiguc imuac gamuna ménda ninzua. ¹⁵ Ini moczoñ bac yandi yandi wamma zénéñ hirihiri wamma héihéré mima ara niñtoho wammigic imuac niñ qelima ewa qeriyanéñ onac muru moczoñ kendaczac. ¹⁶ Ni solañanec niñkinzénégé énécmizua imuac niñac ségiségi wanzua.

8

Haihulac haka.

¹ Ninzén ninzén dacmuna hécna Anutunén Makedonia héniorin goi héihéiya qeénécmiyec

imi ini nimmu niñac wanzua. ² Zéra waiyawac manam batuc kunerj yandaiguc ségiségigina qesalecgé énécmima mayu maqeqe osiqosiyaguc kilerj haihulac wamma haleñgina kunerj yanda alerj alerj késama haigic. ³ Ni héipuc ac wamma zéau énécmizua, ienerj hia wammuac séc haleñ hai énécmima eñarj ewa siñgina méndacma sécgina ogicma hai énécmigic. ⁴ Ienerj imi ic embac téréya tosara welerj qeénécmima haleñ hai énécmimiawac ai imuaru toroqewiñ zé niñénécmiwiñ niñac hélacnec zéwelec nénécmigic. ⁵ Kic hihi wañiñ imuacnec sac qahac néñ toroqema ienerj walac eñarj kekecgina Miñ Kewuninawac muru haimigic, wañu imuhucyanec Anutuac ewa siñguc nonac muru hai nénécmigic. ⁶ Titonéñ bec sugcinaiguc ai imi hényec imuac niñac ewa hiawac haleñ ai imi meyacgéma metecgémac niñac zénañgé miziñ. ⁷ Ini ninzérj ninzérj zéma ackuazécgina zéma niniñgina zéma wésé polañgina zéma goinina héianzu ai imuhucya moczonjiguc séc méñ ogicma wamma meanzu ésécnec ewa hiawac haleñ haihai aiiiguc acguc imuhuc séc méñ ogicma wamma memu.

⁸ Ni zéseli énécmima ménda zézua, néñ onac siñgina iminéñ hélacnec me qahac imi tosara ionac wésé polañ hakaginaguc haiséséc wamma niñgésima kecza. ⁹ Imi mia hénia yomuhuc niñac imuhuc zéma mayi; Miñ Kewunina Yesu Kristoac ewa hiayawac haka yomi ini ninzu. Inéñ eñeya maqeqeya néñnec ini sécgina séc wamma kecmu niñac eñeya samérj bipiyaguc kerec, néñ onac niñac maqeqeya wañec. ¹⁰ Ai imuac mia niniñna zéwa niñgic iminéñ nangé énécmimac. Ini yawuñ emumuac walac ai

imi hénima megic. Wañu imi sac qahac ini imuac muñguc wammañ zé ewa siñgina he énécmiyec. ¹¹ Imuac ai imi mema medacmu. Wañu wésé polañgina he énécmizac séc, iwawaigina he énécmizac séc méndacma wamma medacmu. ¹² Wammuac siñgina he énécmizaciguc, iwawai he énécmizac séc haigic memeyawac séc wammac, wañu ménda he énécmizac igucnec imi ménda memeya wammac. ¹³ Imi mia tosara meefi énécmima ini meyéwéri énécmimañ niñac qahac, néñ séc érerérj wañu kecmu niñac. ¹⁴ Onac samérjaginanérj ionac mété qététañginawac, imuhucyanec ionac samérjaginanérj onac séc mété qététañginawac haigic keñha wañu, séc érerérjñec hiabia wammac. ¹⁵ Imuac mia yomuhuc ooyawac hezac, sasala tocgégic imi enerj samérja ginaguc ménda wañgic. Wañu komodia tocgégic imi enerj acguc mété qététañ ginaguc ménda wañgic.

Tito Korinti ama areñ yandaiguc mélimiyec.

¹⁶ (16a) Onac niñac wamma wésé polañ nenamuru henénzac imuhucyanec Anutunérj Titoac ewa qeriaiguc momacnec haimiyec. ¹⁷ Miyu inéñ nonac zénañgé ac késayec imi sac qahac, néñ wésé polañ hemiyecac deguc kunerjñec ogicma hemiyu eñeya ewa siñ méndacma onac muru kemmañ zé kenzac imuac niñac ^(16b) Anutu ewa hia ac wammizua. ¹⁸ Ninzérj ninzérj dacmuna méñ i guc momacnec mélini hazac. Wañu inéñ mia buña suruc hiabia zéau énécmima héniaorin tuña tuña ionac sugcinaiguc qac buñayaguc wañanzac. ¹⁹ Imi sac qahac, nini Miñ Kewuninawac edamuyawac niñac zéma nonac ewa siñ héla imi énézéyu hémmu niñac zéma

ewa hiawac haleŋ ai meni ic imi momacnec keŋha wammac niŋac hēnaoriŋ tuŋa tuŋa ieneŋ gēsīmima kumugic. ²⁰ Nini imi haleŋ kuneŋ yanda nonac mēraninaiguc haigic galeŋgēanzīŋ ai imuac mēŋnēŋ mēŋ zēbiri nēnēcmiwac niŋ técnina nimma kecanzīŋ. ²¹ Hēnia imi yomuhuc, nini Miŋ Kewuninawac kiwaiguc sac qahac, nēŋ ic embac ionac kicginaiguc momacnec haka hiabia wambiŋ zé, técnina nimma kecbiŋ zé wanzīŋ. ²² Waŋu iriguc momacnec ninzēŋ ninzēŋ dacmuna mēŋ mélini keŋec. Iwac mia hēŋgēsima niŋni, ic imi ai sasala imuac wésé polanŋaguc kerec. Waŋu deguc imi onac niŋu ewa qeriaiguc niŋkinzēŋ kuneŋ yanda hicŋimiyu, wésé polan imi ogicma kuneŋ yanda ai imi memaŋ zé wanzac. ²³ Titoac zéwa niŋgic, inēŋ onac welen qeŋe ainaiguc mērana zéma ai momacna wanzac, waŋu ninzēŋ ninzēŋ dacmuna éréhēcna niŋac zéwa, iereŋ imi hēnaoriŋ tuŋa tuŋa ionac méliméli ic éréhēcgina zéma Kristoac edamuya wanzaoc. ²⁴ Imuac niŋac ini imi hēnaoriŋ tuŋa tuŋa ionac kicginaiguc eŋaŋ siŋginawac hēla zéma zézé bipi ac waŋ énécmiyiŋ imuac hēnia imi eŋaŋ haihaka ginaiguc haima ic haréwéc ionac mewinini énécmigic hémmu.

9

¹ (2a) Ni onac wésé polan imi ninzua hēnia imuac niŋac (1) ic embac téréya welen qeénécmimiawac kiwi muŋguc oénécmimaŋ zé nimba hēnia qahac wanzac. ² (2b) Ni onac niŋ wamma Makedonia ic embac énézéma Akaiā baeciguc imi yawuŋ emumuac bec zéréŋ qéréŋ wandacgic zéma onac mepési énécmiyiŋ. Waŋu imuhuc énézéwa onac wésé

polanŋinanēŋ ic embac hēla yanda ewa qerigina meefi énécmiyec. ³ Waŋu mepési énécmima ac zéyi iminēŋ hēla qahac ménda wammac, nēŋ zéyi éšécnec zéréŋ qéréŋ wandacmu niŋac ic imi méli énécmiyi. ⁴ Qahac waŋu, Makedonia ic embac ieneŋ niguc momacnec kemma ini zéréŋ qéréŋ ménda wamma kecgic inicmuiguc ini sac qahac, nēŋ nini momacnec ninzēŋgēma kerīŋ imuac mia gamunēŋ qacninaiguc embac niŋac. ⁵ Imuac ni ninzēŋ ninzēŋ dacmuna ini meefi énécmiwa walac walac onac muru hama ewa hiawac haleŋ becneŋ haiwiŋ zé ac zikima zégic imi nalé ménda ducŋiyunec zéréŋqéréŋ wandacmu zéma zēnaŋgé énécmimu iminēŋ hia zéma niŋi. Imuhuc zéréŋ qéréŋ wamma tocgogic zéhinociguc qahac, nēŋ ewa hiawac haleŋ hēla wammac.

Hēla sasala mihicŋiwīŋ zé gocmia nétéréma qesagic.

⁶ Anŋétima komocdia héihimic wammu imi eneŋ komocdia metocgomu, nēŋ nétéréma sasala héihimic wammu imi eneŋ sasala metocgomuac hezac. ⁷ Niŋgic qeriginaiguc hezac imuac séc méndacma haimu, nēŋ anŋétitiginaguc me zéhinociguc ménda haimu. Anutunēŋ ewa hia nimma haianzu ionac siŋgina niŋanzac. ⁸ Imi mia nalé séc ai hiabia imuac me imuac sécginaguc wamma nétéréma memu niŋac Anutu imi ewa hiawac buŋa hēnia hēnia hia qesalecgé énécmimacac kuha hemizac. ⁹ Ac kiwi yomuhuc hezac; inēŋ séc qema méndemma ic maŋeŋqeya énécmianzac. Waŋu iwac solaŋ dindiŋawac haka imi nalé tetecgia qahac hemac. ¹⁰ Héi himicanzu ionac muru wariha zéma neneac buŋa momacnec énécmianzac inēŋ

iwawai mesai énécmima wariha énécmima imuhucyanec onac solarj dindinawac haka imuac héla momacnec toroqe énécmimac. ¹¹ Ini hena hénihéniaiguc mesécgé énécmiyu haka hénihéniaiguc sese kuney yanda hai énécmigic, enay haihulac haka imuac hélanéj ai meni ic embac ienej Anutu ewa hia ac ézému. ¹² Welen qeqe ai iminéj ic embac téréya tosara iwawai imuac me imuac hocgic mihicji énécmianzac. Wanu imi sac qahac, haka iminéj ewa hia kuney yanda Anutu qesalecgé mianzac. ¹³ Welen qeqe ai iminéj héipuc waj énécmiyu, Kristoac buja suruc hiabia imi hélacnec zéauma nintho wamma, Yerusalem henaorinj zéma ic embac tosara ewa hiawac halej haihulac yandanec welen qeénécmigic, hémma ic embac ienej Anutu mepésimianzu. ¹⁴ Imuac ienej acguc onac ninjac zéwelec ai mema Anutuac ewa hiaya ogicogira qacginaiguc he énécmizac imuac ninjac onac nin wamma kecanzu. ¹⁵ Iwac sese imi acninanéj zézéyawac séc qahac, imuac ninjac Anutu ewa hia wammizij.

10

Paulonéj aiya ninjac saiwa acya énézéyec.

¹ Iniguc anamma kecanzua imuaru memaamuma kecanzua, néj wai énécmima lakec kecanzua imuaru imi zénéj hirihiri qahac ac énézéanzua Paulo ni nenaoc deguc imi Kristoac memaamuma kekecac haka zéma gum bénzénzénj hakaiguc namma zéwelec waj énécmizua. ² Nini séwiac siniguc namma haihaka wananzij zéma nimbiri nénécmianzu imi onac ac selianec énézémanjac hezac. Wanu onacmuru hama imuac séciguc meefima ménda zéman

zé zéwelec énécmizua. ³ Nini séwiiguc kecanzij imi hélacnec, néj séwiac nananajiguc yaré ménda qeanzij. ⁴ Yareninacwac tewi zakonj imi séwi igucnec qahac, néj Anutuac kuhanéj raragina selia quwuc muwura tianzij. ⁵ Wanu ac zéénj zémaya imi zéhézéngéma iwawai Anutuac nininj qetalima emma nanzac imi qeni maanzac, wanu Kristo nintho wammimu ninjac nininjgina hénia hénia imi ziki sipacgé énécmianzij. ⁶ Ninj tothotoho hakaginanéj hélaguc wandaru acqege haka tosara zémindinj qemidinj wambinj zé zéréj qéréj wamma keczij.

⁷ Ini imi séwiiguc sac ninicgési waj nénécmianzu. Ic ménénj eneyaoc Kristoac buja kecanzac imuac ninjkinzénj gézaciguc eneya ésécnec nini acguc Kristoac buja kecanzij imi ewa qerianéj munjuc nimma ninjtegimac. ⁸ Qac buja Minj Kewuni-nanéj nénécmiyec imi hézénngé énécmiwij ninjac qahac, néj meyac kumu énécmiwij ninjac nénécmiyec imuac ninjac ni imuac komora ménj ogicma meyacamuma zémanjiguc gamuna ménda nimmaj. ⁹ Ni kiwi o énécmima memeteric waj énécmimanj zé wanzua éséc nimbu ninjac. ¹⁰ Ic tosara ienej yomuhuc zéanzu, iwac kiwiya imi yéwéria zéma kuhagucnéj eneya hama ninicmaciguc qeka meka wamma ac hiabia ménda zéanzac. ¹¹ Ic imuhucya imi eney yomuhuc ninjtegimcu; Nini imuaru kemma iniguc momacnec kecbij nalé imuaru imi iniguc ménda kecma kiwiiguc oma zézinj ésécnec haihaka imuhucya hélacnec wambinj.

¹² Nini imi tosara enay meyacamuma zéanzu iniguc haiséséc wamma ninjgési amuwijac séc qahac, néj ienej enjawunec haiséséc wanjamuma héngési wanjamuanzu

imuac ionac nimba ninjegic qinjegicgina ménda he énécmizac. ¹³ Nini imi sécnina ogicma ménda meyac amuwij, néj Anutunéj mij séc méndéj nénécmiyec nanaj imuhucgej tima kecbij. Imuhuc wamma kec keczu imuac séc ai mewij zé haréyij. ¹⁴ Nini imi méréc mérécginawac Kristoac buja suruc hiabia énézéwij zé walac walac hayij, imuac nijac nini onac muru hayij nalé imuaru imi nanaj ninawac séc imi ogicma ménda hayij. ¹⁵ Nini imi tosara ionac ai memeiguc héima namma sécnina ogicma ménda meyac amuzij, néj ninzéh ninzéhina yandima kemmac séc suginaiguc nonac ai memeac titija imi nétéréma kuneh yanda wammac zéma imuac nijkumuma keczij. ¹⁶ Imi mia tosara ionac ai bujaiguc namma bec mihicjigic imuaru héima ménda meyac amuwij, néj onac baecgina hezac imuac andiaiguc ogicma kemma buja suruc hiabia imi énézéwij zé imuhuc wamma kecanzij. ¹⁷ Zézé ségiségi wambij zé Mijninawac qeriaiguc zézé ségiségi wammu. ¹⁸ Méj ejejawac mepési amumac imi héipucyaguc qahac, néj Mijninanéj mepésimimac iminéj héipucyaguc wanzac.

11

Paulo zéma Yesuac Méliméli ic ikora.

¹ Hakana qelaja dac imuac ewaginanéh nanjé némma nijkeczu zéma nijkumuzua. Ohecgina mezua, bisiqatéj waj néjgic! ² Ni Anutuac qeri sijiguc onac nijac qeri sij ninzua. Ni ini embac seraja solaja ésécneac Kristoac muru onopocmanj zé zammaréhiguc iwac buja qeénécmizua. ³ Mokolejnéh diwi qiwilijaiguc Ewa imi ikoc

wammiyec ésécneac onac ninij solaja zéma ninij héla Kristoac muru héikumugic heyec imuacneac héjacya mema néjgacma ewa qeriginanéj zapi qeqeya wambac nijac. ⁴ Imi mia hénia yomuhuc nijac imuhuc zéma mazua, Méjnéh méj hama Yesuac hénia zéau énécmiyij imi qahac, néj hénia méj zéau énécmizac me Uja megic imi qahac, néj uja méj énécmizac me buja suruc hiabia nijgic imi qahac, néj méjác énécmizaciguc nalé imuaru imi ini gum bénzénzéh wamma gezacgina hia haianzu. ⁵ Yesuac Méliméli ic kuneh kuneh iniguc haiséséc wamma hémma nimba ewa bacginu ménda keczua. ⁶ Hélaacneac, ni acna imi hiabianec ménda zéanzua, néj ninijna imi imuhuc qahac, héniana imi ic embac momac yanda suginaiguc hénia hénia héniaiguc mewinini énécmiwa nindaczu.

⁷ Ni enaj meyac énécmima nenaoc memaamuma Anutuac buja suruc hiabia boj tegic zéau énécmima késpedesna mihicjizua me? ⁸ Ni welen qeénécmimanj zé wamma héniorij tuja tuja tosara ienej méra néjgic mema kowu neyi gezanj. ⁹ Ni iniguc kecma iwawai méjác méj osima kerij nalé imuaru méjác méj yéwéri ménda mihicji miyi. Imi mia ninzéh ninzéh dacmuna tosara Makedonia igucneac hagic imi enej iwawai ménda henéjéc imi mema hama néjgic. Ni hénia hénia héniaiguc yéwéri ménda mihicji énécmimanj zé galéh mema kerij, waju toroqema imuhuc wamma kecanj. ¹⁰ Kristoac ac héla ewa qerinaiguc hezac imuac nijac Akaia baeciguc imuhucyanec mepé qepési acna zéma mazua imi ewa qerinaiguc hezac imi méjnéh menéhqé némmacac séc

qahac. ¹¹ Hénia némac niñac imuhuc zézua? Goigina ménda héima imuhuc zézua me? Imuhuc qahac, Anutunéh ninzac.

¹² Ic tosia eney niniguc séc érérenj keczu zéma ninjénécimu niñac mepési amuwij zé nalé titiña mihicjiwijn zé wananzu, néj ionac nalé titiña imi netecgémanj niñac ni imi wananzua. Wanju imuac toroqema wammañ. ¹³ Ic imuhucya imi Yesuac Méliméli ic ikora zéma ai ic ikora. Ienej imi Kristo Yesuac Méliméli ic tanec héiyonj baiyonj wamma kecanzu. ¹⁴ Imi mia haka méréra qahac. Biria miñina acguc edamuya kua meme uña tanec héiyonj baiyonj wamma kecanzac. ¹⁵ Imuac niñac Biria miñinawac ai ichéra imi eney acguc enaoc solañ dindinawac ai ic tanec héiyonj baiyonj wamma kecanzu. Imi mia haka welicwelicia qahac. Ienej imi tetecgiaiguc wawanj memegina biria imuac bakia séc érérenj nec késamu.

Paoloac kekec zérabéraya.

¹⁶ Ni munjuc énézézua, méjnénj méj nuac nimma ic qelaña ménda zéma nimmac. Wanju imuhuc ninzaciguc, qelaña éséc hia niñnéñu ni acguc komodia mepési amumanj. ¹⁷ Ac zézua imi Miñ Kewuninawac ewa sinjiguc ménda namma zézua, néj haka qelañaiguc namma meefima mepési amuzua. ¹⁸ Ic sasala ienej séwiiguc héima namma mepési amuanzu imuac ni acguc mepési amumanj. ¹⁹ Imi mia hénia yomuhuc niñ imuhuc zézua, ini enaoc niñgic niñtegit qinjegic ginaguc wanuguc kilerj ic qelaña tosara ségiségi wamma ewaginanénj dongé énécmianzu. ²⁰ Imuacnec sac qahac, néj méjnénj hésa ic éséc énépésizac me, kinecqinecyá ésécnec énépésizac me, iwawaigina onagiczac me, meyac amuzac

me, hulunj ginaiguc onotozaciguc qeriginanénj hia dongé mianzu. ²¹ Ni imuhucya me imuhucyawac qeka meka téngéñ kerij imuac gamuna bisima zéauzua. Néj Méjnénj iwawai méñac meefima meyac amumaciguc, ni acguc qelaña ésécnec meefi amuma hia zémanj. ²² Ienej Hebiraió ic? Ni acguc. Ienej Israel ic? Ni acguc. Ienej Abarahamac qelihéra? Ni acguc. ²³ Ienej Kristoac ai ic? Qelañ ésécnec zézua. Ni onogicma iwac ai ic héla kecza. Ai kuney yanda onogicma meyi, hésa ic hatac sasala onogicma kerij, hihilocnéñ nugic qétéya imi olommañac séc qahac, nalé momacguc momacguc humucac déciguc kereñi. ²⁴ Yuda ic eney hihilocnéñ hatac 5 nugic. Nugic séc, 40 igucnec 1 auma 39 séc nugic. ²⁵ Hatac 3 arib-ambanéñ nugic, hatac 1 hocnéñ gilima nugic, hatac 3 konduniguc zéic biriyec, wanju sinji kaiwe momacguc kondunénj huanéñu kerij. ²⁶ Héna gowogowoiguc haka yomuhucya hicjinéñec, doku téfara zérabéra, kowu nene, nena ic embac, ic enia, ama arenja yanda, baec kisia, kondun, wanju dacmuna ikora, imuac qeriaiguc séc, yéwéri mihicjiyi. ²⁷ Wanju kucqege ai zéma qenzen manzen, sinji sasala gau qege, yaka niñ humuc, doku niñac déméñna qanjararaj qeqeya, nene qahac kekec, sanjeña zéma séwi usu qahac imuac séciguc zéma ²⁸ wanju imuac qahaiguc méj hezac imi naléya naléya hénaoñ tuña tuña hénjalenj wanj énécmiwa yéwéria kuney yandanénj hélanzij néñanzac. ²⁹ Sucginaiguc méjnénj qeka meka wanju ni acguc qeka meka ménda wananzua me? Sucginaiguc méñac méñ wammigic qonzontonj géyu ni acguc ewa biricna geriwiguc

ménda waŋ néhanzac me?

³⁰ Kileŋ meyac amumaŋac hezaciguc, iwawai qeka mekana mewinianzac imuac mia meyacmaŋ. ³¹ Miŋ Kewunina Yesuac Maŋgocya, nalé tetcgia qahac mepé qepési waŋmimiawac hezac inéŋ mia ni ikoc ac ménda zéanzua imi ninzac. ³² Damasiko ama areŋa yandaiguc ic kewu Areta iwac baec galeŋa méhénéŋ ni népésimaŋ zé íchéra énézéyu ama yanda imuaru awima kecgcic. ³³ Néŋ alahécna eneŋ ni neŋgeŋ yandaiguc tinéma ama areŋa yanda imuac deminŋ gouŋa igucnec hésaiguc tikologic hiŋgacma baec galeŋ iwac méria igucnec néŋgari.

12

Paulonéŋ tiliŋ tiliŋiguc héŋec.

¹ Ac haréŋa tanec wanzac, néŋ kileŋ meyac amuma zémaŋac hezac. Imuac Uŋawac haka Miŋ Kewuninanéŋ nézéyu héŋi imi zéma ac zéauma nézéyec imuac zéwa niŋgic. ² Ni Kristoac ic méŋ ninzua. Ic imi Uŋanéŋ wagiru kurumeŋ qétéya 3 imuaru emma mayec. Mama keru yawuŋ 14 bec tecgézac. (Nalé imuaru inéŋ séwi qeriaiguc kerec me imuac séŋgaŋgeŋiguc kerec imi ni ménda ninzua, néŋ Anutunéŋ ninzac.) ³ Ni ic yomuhucya ninzua, (inéŋ séwi qeriaiguc kerec me imuac séŋgaŋgeŋiguc kerec imi ni ménda ninzua, néŋ Anutunéŋ ninzac.) ⁴ I imi baec hafi zepaya qahac imuaru wagiru kemma ac zémacac séc qahac imuhucya niŋec. Ic méŋ humuma houmacac hezac méhénéŋ ac imi muŋguc zémacac niŋ ménda zémimia. ⁵ Ni ic imuhucyawac hia meyacmimaŋ, néŋ nena imi qeka mekanawac ménda zéma méŋac méŋ mepési amumaŋac séc qahac. ⁶ Ni ac héla sac zémaŋ,

imuac niŋac mepési amumaŋ zé wammaŋiguc imi qelaŋa ménda wammaŋ. Néŋ méhénéŋ niŋu haihakana iguc héŋec me kuana igucnec niŋec imi ogicma ic hiabia zéma niŋnémbac niŋac zémaŋ zé osizua. ⁷ Uŋawac iwawai hénia hénia meaunéŋec imuac nimba eŋeŋa yanda waŋanzac. Imuac niŋac ni sécna ogicma meyac amuwi niŋac séwinaiguc waiya, qara Biria miŋinawac kua meme uŋa hainéŋec. Imi mia sécna ogicma ménda meyac amumaŋ niŋac yéwéri mihicŋi némmaŋ zé imuhuc hainéŋec. ⁸ Waŋu yéwéri imi wainémmac niŋac Miŋ Kewu zéwelec wammima kecba hatac haréwéc waŋec. ⁹ Waŋu ac yomuhuc nézéyec, kucnanéŋ qeka mekagaiguc mesolaŋanianzac imuac niŋac ewa hiananéŋ sécgé géŋzac. Imuac niŋ ni Kristoac kuhanéŋ nuaru henémmac niŋac ségiségi wamma qeka mekanawac nimba eŋu Anutu zéhiaru mimanŋ. ¹⁰ Qekameka mihicŋianzua séc kucnaguc waŋanzua imuac niŋ, ni Kristoac wamma qeka mekana zéma mematiti ac zéma ai yanda zéma, nunesi zéma yéwéri mihicŋianzua séc ségiségi waŋanzua.

Paulonéŋ ic enia ionac ai ic buŋa qemimia waŋec.

¹¹ Ni qelaŋa wanzua, néŋ ini hinocgé néŋgic imuhuc wanzua. Eneŋ meyac némmuac hezac. Ni ic eŋomia, néŋ Yesuac Méliméli ic eŋeŋa yanda iniguc haiséséc wamma hémba ni ewac bacginu ménda keczua. ¹² Ni onac sugcinaiguc gum bénzénzén kuneŋ yandaiguc sésécac haka méréra zéma haka welic welicgia zéma ai kuhaguc wamma mewa iminéŋ Yesuac méliméli ic héla kecza imuac asé kiwiya waŋ nénzac. ¹³ Yéwéri ménda mihicŋi énécmiyi képésicna imi sac waima haka tosara méŋac méŋ niŋac

ménda nimbiri némmu, néj welen qeénécmiwa onac muru hénaorinj tosia ionac séc ménda wawaŋa méj he énécmizac me? ¹⁴ Ninzu, onac muru hamaŋ zé zéréŋqéréŋ wamba deguc hatac haréwéc wanzac, néj yéwéri méj ménda mihicŋi énécmimaŋ. Ni onac iwawaigina niŋac qahac, néj eŋaŋ niŋac wamma zéwelec énécmizua. Nambérac eneŋ neŋgoc maŋgoc ginawac iwawai hofiŋguc haiyic heyu emmacac ménda hezac, néj neŋgoc maŋgoc eŋaoc nambérac hécginawac wamma imuhuc wammuac hezac. ¹⁵ Ni mia kekec uŋaginanéŋ hiarumac niŋac ségiségi wamma iwawaina auma imuacnec toroqema kekecna momacnec hia auénécmidacmaŋ. Waŋu siŋgina niŋaŋzua séc kenma muŋguc yanda kuneŋ yanda waŋu, siŋna niŋgic séc kemma muŋguc yanda komora wammacac hezac me? ¹⁶ Ic tosiaanéŋ nuac yomuhuc zéanzu, ni onac réwéri ménda énécmiwi, néj diwi qiwiliŋ ic keczuawac diwi qiwiliŋ waŋ énécmima énépésiyec. ¹⁷ Ni ichéna oŋaru méli énécmima ionarunec mérac zéwa méra néŋu iwawaigina onagiri me? ¹⁸ Waŋu Tito onacmuru kemmac niŋac zémiyi imuhucnec ninzéŋ ninzéŋ munana méj méliwa wagic amuma hayoc, waŋu Titonéŋ hama iwawai méj onagirec me? Ini niŋgic, i zéma ni nekaoc Uŋa téréya imuhucyanec zéma héna momacguc ménda kecanzic tanec wanzac me?

¹⁹ Ini niŋgic éréma deguc nini héikenzé héihazé wammanec kecziŋ tanec wanzac gezaŋ. Imuhuc qahac. Nini Kristoguc kecma Anutuac kiwaiguc énézéziŋ. Ala sorochécnina, imi moczoŋ ini nangé énécmiwiŋ zé zéziŋ. ²⁰ Ni onac muru hamaŋ nalé imuaru, ini hémmaŋ zé niŋi haka

imuhucya ménda wamma kegcic inicbi niŋac, ini acguc hémbiŋ zé niŋgic séc ménda wamma kecba némbu niŋac, bacna yandizac. Imi sac qahac onac muru tualefic zéma nimbupuc zéma qeri geric zéma méndéŋ amuma kekec zéma zébiri qébiri zéma andé lukuc ac zéma tétéc qeŋe zéma kaiŋziliweŋ wamma kecbu niŋac zénéŋna hirizac. ²¹ Onac murunec tosiaanéŋ haihaka zapi qeŋeya zéma kaisero zéma nezéléléŋ haka imuhucya wamma qerigina ménda melenanzu. Waŋu imuhuc wammanec kegcic, onaru hawa Anutunanéŋ memanéŋu, ic imuhucya ionac siaema ewa goro wambi niŋac bacna yandizac.

13

Goro ac teteŋgia.

¹ Ni deguc hatac haréwécac onac muru hamaŋ. Hama énézéwa héipuc ic éréhéc me haréwécnéŋ ac kuagina igucnec nindacma hélawac zéseliwiŋ.* ² Hatac éréhéc hayi nalé imuaru bec goro ac énézéyi éscnec deguc lakec kecma goro ac walac énézéwa niŋgic, muŋguc hamaŋ imuaru imi becnec kápésic waŋgic ic ionac zéma ic tosara ionac kápésicgina imi ménda wai énécmimaŋ. ³ Kristonéŋ nuac qeriŋguc ac haiyu zéanŋzua imuac hénia hiŋjiteŋguru hémbiŋ zé waŋanŋzua. Imuac niŋac imuhuc zézu. Kristo imi onac muru kuc mama ménda waŋanŋzac, néj ewa qeriginaiguc kuhaguc aiya meanzac. ⁴ Hélawac zéni, Kristo imi kuc mama keru ic héŋgeŋa wéndaraiguc qegic, néj Anutuac kuciguc yarecac kecanzac. Nini imi imuhucyanec iwac qeriaiguc bélacgéma kecanziŋ, néj welen qeénécmiwiŋ zé Anutuac kuciguc kecanziŋ.

* 13:1: Hén 19:15

⁵ Ini ninzéh ninzéhuc kecanzu me qahac imi niñasariwiñ zé batucgéma niñgési amumu. Yesu Kristonéh ewa qeriginaiguc kecanzac imi ménda niñasarizu me? Ini imi ménda niñtegiczuiguc ini ninzéh ninzéh ic héla qahac. ⁶ Wañu nini imi ninzéh ninzéh ic ikora qahac, hénia imi niñtegicmu niñac wanzua. ⁷ Anutunéh galeñgé énécmiyu késpedes méné ménda wammu niñac Anutu zéwelecmima kecanziñ. Imi mia ninicgic nini ninzéh ninzéh ic héla kecanziñ tanec wambiñ niñac qahac. Nini imi ninicgic ninzéh ninzéh ic ikora tanec hia wambiñ, néñ ini imi haka silic solañña wamma kecmu niñac imuhuc wamma kecanziñ. ⁸ Nini imuhucyanéh haka méñac méñ ac héla imi logima wambiñac séc qahac, néñ imuacnec sac méndacma wamma kecwñac hezac imuac mia imuhuc zézua. ⁹ Hénia méñ imi yomuhuc; Kucnina qahac kecni kucginaguc kecanzu séc ségiségi wamma imuhuc solaññanima kecmu niñac Anutu zéwelec wammianziñ. ¹⁰ Miñ Kewunéh qac buñña néñec iminéh ménda hézéhégé énécmimañ, néñ meyac énécmimañ niñac néñec. Imuac niñac ni onaru hama qac buñña imuaru héima namma ac geriwaguc ménda wañ énécmimañ zé lakec kecmanec walac goro ac oénécmizua.

Yaizésé ac teteçgia.

¹¹ Dacmuna hécna ac teteçgiawac zéwa gezacgina haima nimma niñtohomu, ségiségi wamma kecmu. Imuhuc wamma solaññanima ewa momac wamma luaeguc kecmu. Goi héihéi zéma luae miñina Anutunéh iniguc kecmac. ¹² Kiriçne téréyaguc

yaizésé ac wañamumu.* ¹³ Ic embac téréya momac yanda eney acguc yaizésé ac wañ énécmizu.

¹⁴ Miñ Kewu Yesu Kristoac ewa hia zéma Anutuac goi héihéi zéma Uña téréyawac ala kekecnéh tun onac muru he énécmimac.†

* **13:12:** Kiwi tosarraiguc ac yomi kemañña **11** teteçgiaiguc toroçema ogic heyu kemañña **13** zéma **14** imi melemma **12** zéma **13** ogic hezac. † **13:14:** Kemañña yomi kiwi tosarraiguc ménda hezac.

Galatia

¹ Ic onarunec me ic méhénéj zéyec niñac qahac, néj Yesu zéma i humuc igucnec meqelimiyc Anutu mañgoc iereñ méli néñu hahaya Yesuac Méliméli ic Paulo neñ imi ² ninzén ninzén dacmuna hécna moczoñ niguc keczu iniguc momacnec hénaoñ Galatia baeciguc kecma kenzu onac muru ³ neñañ Anutu mañgocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma lu-aenéñ hama he énécmimac niñac wanzñ. ⁴ Kristonéñ Anutu neñañ mañgocninawac ewa siña méndacma neñañ baec yomuac hicñisai biria yomuacnec metecgé nénécmimañ zé késpedesnina niñac wamma eñeya séwi kekecyá wai nénécmiyc. ⁵ Imuac iwac muru edamuya tetecgia qahac hema emma hema kecmac. Hélañec!

Buñá suruc hiabia imi méñ ménda hezac.

⁶ Ini Anutunéñ Kristoac ewa hiayaiguc unuruma énépésiyec, wañu ini focnec i waima ackuažéc tanera méñiguc kendaczu imuac niñ welicgé énécmizua. ⁷ Wañu imi buñá suruc hiabia méñ ménda wanzac, néñ ic tosia ieneñ mesoho énécmima Kristoac buñá suruc hiabia imi zébirigic tanera méñ wañanzac. ⁸ Wañu neneñ me kua meme uña méñ kurumeñ igucnec hahayanéñ buñá suruc hiabia énézéyiñ imi mesohoma méñac énézémaciguc imi saecginaguc wandacmac. ⁹ Walac énézéyi imuacnec mia deguc muñguc énézézua. Méhénéñ méñ buñá suruc hiabia walac nimma késagic imi qahac, néñ méñac énézémaciguc imi saecyaguc wammac.

¹⁰ Ni degucmi icnéñ niñgic sécgémac niñac wanzua me

Anutunéñ niñu sécgémac niñac wanzua? Ni ic ieneñ welicgé némmu niñac zézua me? Ni ic ieneñ niñgic sécgémac niñac zéwinc imi Kristoac welen qeçe icya héla ménda wambinec.

Anutunéñ Paulo dimuhuc héihéré miyc imuac suruc.

¹¹ Dacmuna hécna, eneñ niñtecigicmu niñac énézézua, buñá suruc hiabia zéauanzua imi ic méñac ewa siñ méndacmimia qahac. ¹² Imi mia ni ic méñac murunec ménda meyi me ic méhénéñ ménda ku néñec, néñ Yesu Kristo eñeyaoc measari néñu iwarunec meyi.

¹³ Ni becñec Yuda ic ionac héná tima keru imuaru, ini niñgic ésécñec Anutuac hénaoñ réwérianec ununesi wañ énécmima mebiru énécmiyi.

¹⁴ Wañu ni imi yawuñ momachécna sasala onogicma Yuda ic ionac héná imi selianec niñzénngéma yanda hécninawac ac pakeñ mératéc memeya imuac seliseli wamma méndacañi.

¹⁵ Wañu neñgocnawac héru qeru igucnec gésinémma ewa hiaya niñac wamma héihéré néñec inéñ mia ¹⁶ Nañawac hénia imi ic enia ionac muru zéau énécmimañ niñac, i ewa qerinaiguc ewa hia nimma mihicñi néñec nalé imuaru, ni baec ic iniguc ménda eminiñi. ¹⁷ Wañu ic walac hénima Yesuac Méliméli ic ai megic ionac inicmañ zé Yerusalem ménda keñi, néñ moczoñ Arabia baeciguc kemmaguc Damasiko amaiguc lilingéma keñi.

¹⁸ Imuacnec kecma yawuñ haréwéc tecgéyu Petero (Kefa zémimia) hémmañ zé Yerusalem ekemma i guc momacñec ai meme ¹⁵ keru. ¹⁹ Wañu nalé imuaru Yesuac Méliméli ic tosar ménda iniri, néñ Miñ Kewuninawac munaya Yakobo iwacñec héñi.

20 Héngic, ni onac niñ wamma kiwi ozua yomi imi ikoc qahac. 21 Imuac andiaiguc Siria zéma Kilikia baec keremba 22 Kristoac hénarini Yuda baeciguc keczu ienen becnecc kic tanecna ménda héngic, néñ 23 ic mén nunuhéi wanec iminén deguc ninzén ninzén walac qeténge-man zé wanarjec imuac mia deguc zéaukeczac imuac sac zégic niñgic. 24 Nimma nuac niñac Anutu mepésigic.

2

Yesuac Méliméli ic ienen Paulo angettima tétécgémigic.

1 Ai yawun 14 tecgéyu neñ Banabaguc Tito wagicma muñguc Yerusalem ekeniñ. 2 Imi mia Anutunén nézéyu hémma ekemma buña suruc hiabia ic enia ionac sugcinaiguc zéauañi imuacnec énézéyi. Énézéma aina memañac hezac imi zéma walac meyi imi momacnec héla qahac ménda wambac niñac qacgina kenkenja ionacnec sac énézéyi. 3 Wanju Girik ic Tito niguc momacnec kerec i acguc séwi tasia héricmac niñac ménda zéangettimi. 4 Imi mia dacmuna ikora tosara élénec harégic ionac niñac imuhuc wani. Ienen imi Kristo Yesuac qeriaiguc hulacamuma kecziñ imi kowu ninicma acnéñ qaténénécmigic welen qeénécmiwiñ niñac imuhuc wançic. 5 Wanju buña suruc hiabia imi onac sugcinaiguc nalé séc hemac niñac hotonadac mén ionac ac niñac ménda béalacgéyiñ. 6 Qacgina niñénécmigic keczu ionac sugcinaiguc ménac mén ewa éréhéc ménda wananzua. Anutu imi ic ionac séwigina tanerawac ménda hémma énépésianzac. Ic qacgina kenkenja ienen ménac mén ménda méra néngic, 7 néñ

néwécgeñaiguc Peteronén séwiac asé kiwiginaguc ionac muru buña suruc hiabia énézémac niñ ai buña gemiyec ésécnec ni imuhucyanec ic enia ionac ai buña qenénec imi héntegicgic. 8 Wanju Petoro qindiñi mima séwi hericginaguc ionac Méliméli ic oporec inén mia ni momacnec qindiñi némma ic enia ionac Méliméli ic noporec. 9 Wanju ai ic tandéya ésécnec zéma niñénécmianzu Yakobo zéma Kefa zéma Yohane ienen goi héhéiya nuac muru néñu hezac imi héntegicma ni zéma Banaba imi ic enia ionac muru kenziç enjaoc imi séwi tasé hericheric ginaguc ionac muru kembiñ zé niñgic hiaruyu yaizézénira zéma méranira qegic. 10 Wanju maqeqeya ionac niñqeli énécmiwic imuacnec sac qesinércmigic. Wanju haka silic imuhucya imi neñ bec seliseli wamma meani.

Paulonén Petero zéqeqetali wammiyec.

11 Wanju Kefanén Antiokia ama arenjaiguc hayec imuaru hakasilic Képésiraguc mén wanju musu qeqe wammima ac zémiyi. 12 Walac Yakoboac murunec ic tosara hagic ienen ménda harédacgicnec Kefanén ic enia iniguc momacnec nene nema tarec, néñ ic ienen hosucgé énécmigic séwi hericginaguc ionac bac yandi yandi wamma néngacma kenec. 13 Wanju Yuda ic tosara acguc toroqemima haka tilicqilicya wançic, Banaba acguc ionac haka tilicqilic ginanén hérémiyu sigima kenec. 14 Wanju hémba buña suruc hiabia imuac hena dindiña hezac séc ménda tigiç moczon yanda kicginaiguc Kefa* yomuhuc ézéyi; Gi imi Yuda ic, wanju kilen Yuda ic tanec qahac, néñ ic enia tanec kecma némac niñac ic enia ienen Yuda ic

* 2:14: Kefa imi Hebiraio ac, Petero imi Girik ac, héniaçira imi neñañ aciguc 3amanziñ.

ionac héna méndacmu niŋ seliseli wamma héihéré énécmikeczan?

¹⁵ Neŋan ic enia késpedesguc kepera ionac murunec qahac, néŋ Yuda ic hicŋiyiŋ. ¹⁶ Késpedes solan zémimia imi héna ac wawan memeya igucnec qahac, néŋ Yesu Kristo ninzéhé mimia imuacnec hezac imi ninziŋ. Imuac niŋ nini acguc Kristo Yesu ninzéhéanziŋ. Imi mia nini héna ac wawan memeya igucnec qahac, néŋ Kristo ninzéhé mini késpedes solan zénéncmimac imuac niŋ mia. Héna acac wawan memeiguc séwi ic méŋac méŋ késpedes solan zémimia méŋ ménda hezac. ¹⁷ Neŋan Yesu Kristoac qeriaiguc késpedes solan zé nénécmimia wammac niŋ seliseli wankecni késpedesnéŋ mi-hicŋi nénécmimaciguc, Kristonéŋ késpedes imuac welen qeŋe ic wanzac me? Imi moczoŋnec qahac! ¹⁸ Ni némac iwawai méŋ qema téŋgéyi imi muŋguc meyac kumumaniguc, hakana iminéŋ measariyu nenaoc héna ac logilogi ic tanec wamman. ¹⁹ Héna acnéŋ zétecgéyu humuma héna ac igucnec aŋgéŋ tiamuyi imi Anutuac kic hihi wamma qeliqeli kecman niŋac imuhuc wanŋi. ²⁰ Ni imi Kristoguc ic héŋeŋa wéndaraiguc nurugic humuyi. Imuac deguc kecza yomi imi nenaoc qahac, néŋ qerinaiguc kecnénzac Kristo imi mia. Kekecna séwinaguc kecza imi goina héima nuac niŋ wamma eŋeya séwi kekecya waiyec Anutuac nanŋa i ninzéhéŋa ninzéhé ninzéhé imuac qeriaiguc kecanzua. ²¹ Ni Anutuac ewa hiaya imi ménda qetalizua. Késpedes solan wawan imi héna ac igucnec haanzaciguc Kristonéŋ eŋ humuyec tanec wammac.

3

Ninzéhé ninzéhac héna.

¹ O Galatia ic qelana! Yesu Kristo imi dimuhuc ic héŋeŋa wéndaraiguc qeŋic keŋkecma humuyec imi dindinanec zéasari énécmiwa nindacgic, néŋ kilenŋ mérénéŋ ewa soho meénécmizac? ² Ni onac murunec haka momacguc sac qesinimanŋ zé wanzua. Ini Uŋa Téréya imi héna ac tohoma meŋic me Yesu ninzéhéŋa meŋic? ³ Ini ewa soho wanzu me? Uŋa téréyaguc héniŋic, néŋ deguc Uŋa téréya waima séwiginawac siŋiguc metecgwiŋ zé wanzu me? ⁴ Ini haka kuhaguc sasala imuhucya hicŋi énécmiyu héŋic imi héla qahac eŋomia wanzac me? Imi hélacnec eŋomia me? ⁵ Imuhuc wanŋ Anutu Uŋa téréya énécmima sugginaiguc kuc mérera mewininima kerec imi ta héna ac tohotoho imuacnec me Yesu ninzéhé mimia imuacnec? ⁶ Abarahamnéŋ Anutu ninzéhéyu ic solana zémimia wanŋec.

⁷ Imuac ic embac ninzéhé ninzéhé igucnecnéŋ Abarahamac qelihéra wanzu imi niŋasarimu. ⁸ Wanŋ Anutunéŋ ic enia ninzéhé ninzéhéŋina niŋac wamma solana zé énécmimac imi walac niŋasarima Abaraham buŋa suruc hiabia imi yomuhuc ézéŋa zéyec; Baera baera ic embac imi guac qerigaiguc mozocgé énécmimia wammac. ⁹ Imuac ic embac ninzéhé ninzéhé igucnec ienenŋ imi ninzéhéŋa kecanŋec Abaraham i guc mozocgé énécmimia wammac. ¹⁰ Mérénéŋ méŋ héna ac wawanŋa imuac héima nanzu séc saecac méra bawu keczu imuhuc ooyawac hezac imuac niŋ héna ac ai mezu séc saecac bawaiguc keczu. ¹¹ Wanŋ Anutuac kiwaiguc ic méŋnéŋ héna ac méndacma solananimac ac séc qahac téŋgéŋ. Imi mia ic solananeŋ ninzéhé ninzéhéŋic sac kecmu. ¹² Héna ac imi ninzéhé ninzéhé igucnec hahaya qahac,

imuac ic mérénéj héna aciguc kiwi hezac imi méndacanzac inéj héna ac qeriaiguc kecmac. ¹³ Kristonéj neŋaŋ niŋac wamma saec ac zémimia waŋec. Waŋu héna acac saec ac igucnec mulu menénécmiyec. Imuac mia ic qahaiguc qegic nanaŋa séc saecac bawaiguc kekera imuhuc ooyawac hezac. ¹⁴ Imi mia Kristo Yesuac qeriaiguc Abarahamac mériaŋnéj ic enia ionac muru kereŋu neŋaŋ ninzéj ninzéjiguc namma sisipac acac buŋa uŋa téréya nénécmiyu aŋgéj tiwiŋ niŋac imuhuc waŋec.

Héna ac zéma sisipac ac.

¹⁵ Dacmuna hécna, baec ic neŋaŋ kecanziŋ igucnec séséc méj héima zéwa. Icac sisipac ac acguc zétecgéni méjnéj méj aumac me toro qemacac séc qahac waŋanzac. ¹⁶ Waŋu sisipac ac méj yomi mia Abaraham zéma qelia iorac muru zézéya waŋec. Waŋu sasala niŋac qelihécga ménda zéma momacguc sac niŋac zéma guac qeliga zéyec. Waŋu imi mia Kristo. ¹⁷ Ni zézua imi yomuhuc niŋac, Anutunéj walac zéseliyec sisipac ac yomi imi mia Moseac héna ac yawuŋ 430 tecgéyuguc hicŋiyec iminéj qeyu kemma héla qahac wammacac séc qahac. ¹⁸ Mératéc imi héna ac igucnec hayeciguc sisipac ac igucnec ha-haya qahac, néj Anutuac sisipac ac niŋac wamma Abaraham ewa hiawac eŋ miyec. ¹⁹ Imuhuc waŋu bec héna ac imi némac niŋac nénécmiyec me? Imi mia ac qeŋe niŋac toroŋe nénécmiyec. Imi mia kua meme uŋanéj ic suc Moseac méria igucnec nénécmiyec. Waŋu hekeru sisipac acac buŋa Abarahamac qelianéj hayu aiya tecgémacac heyec. ²⁰ Ic momacguc sac keru ic suc imi aiya qahac. Waŋu néwécgeŋaiguc Anutu imi momacguc imuac mia Moseac ic suc zézua.

Welenqeŋe ichéra me nambérac héra?

²¹ Waŋu héna ac iminéj Anutuac sisipac ac imi qéfaccgézac me? Imuhuc wammacac séc qahac. Waŋu héna ac kekec hémbénaŋa nénécmimac séc imuhucya nénécmiyeciguc solana zémimia imi héna ac igucnec hawacnec, ²² Yesu Kristo ninzéjgéjic énécmimaŋ zéma zikiziki ac meyec imuac héla imi ninzéj ninzéj ic onac énécmimaŋ zé héna acac kiwi téréyanéj momac yanda késpedes bawaiguc qaté énécmiyec.

²³ Becnec ninzéj ninzéj imi ménda hayec imuaru nini héna acac méra bawu qaté nénécmiyu kerij. Qaté nénécmiyunec kecni ninzéj ninzéj mewinini nénécmimiawac naléya hayec. ²⁴ Nalé imuac suraiguc héna ac iminéj neŋaŋ ninzéj ninzéjŋina niŋac solana zénéncmimia wammac niŋac Kristoac muru keŋkeŋawac mindi mindiŋi icnina éséc wamma kerec. ²⁵ Deguc ninzéj ninzéj ac héla hayu mindi mindiŋi icnina héna ac imuac méra bawu ménda kecanziŋ.

²⁶ Ini moczoŋ yanda ninzéj ninzéjgina niŋac Yesu Kristoac qeriaiguc Anutuac naŋhéra wamma keczu. ²⁷ Némac niŋ méjnéj méj Kristoac muru toroŋema doku naec énécmimia waŋec séc Kristo imi owo malekugina ésécnec héjic meénécmiyu keczu. ²⁸ Waŋu ini imi Yuda ic me, Girik ic me, hésa ic me, miŋ maŋgoc kekera me, welen qeŋe ic me, ic me embac moczoŋ Kristo Yesuac qeriaiguc momacguc wanzu. ²⁹ Ini Kristoac buŋa kecziŋiguc imi ini Abarahamac qelihéra wanzu. Waŋu sisipac aciguc namma ini mératéc imuac miŋina wanzu.

4

¹ Waŋu mératéc miŋinanéj

iwawai moczoŋ imuac miŋina wanzac, néŋ nambérac kecmac imuac suraiguc imi welen qeŋe icac sécya ménda ogicmac. ² Waŋu maŋgocyanéŋ naléya zéyec séc mindi mindiŋi ic me ai ic ki-wawac méra bawu kecanzac. ³ Imuac neŋaŋ acguc imuhuyanec, nambérac kerinŋ nalé imuaru baecac héna tosia mamaya imuac welen qeŋe ic kerinŋ. ⁴ Waŋu nalé imi hahéiyu Anutunéŋ naŋa méli nénécmiyu embacac héri qeri igucnec zéma héna acac méra bawu hicŋiyec. ⁵ Imi mia héna acac méra bawu keczu nini boŋhére ménécmima Anutuac naŋhéra imuac buŋa nénécmiyu aŋgétiwiŋ niŋac imuhuc waŋec. ⁶ Ini Anutuac nambérac wanŋu imuac niŋac Anutunéŋ eŋeya naŋawac uŋa imi ewa qerini-naiguc méli nénécmiyu Anutuac Aba maŋgoc zéma qacanŋin. ⁷ Imuac gi degucmuacnec welen qeŋe ic qahac, néŋ naŋa kecanzaŋ. Waŋu naŋa keczaŋiguc Anutuac murunec mératéc mema imuac miŋina wamma keczaŋ.

Paulonéŋ Galatia ic ionac niŋac goro ac énézéyec.

⁸ Ini bec imuaru imi Anutu ménda niŋasarima iwawai Anutu héla qahac imuac welen qe-qegina kecgic. ⁹ Waŋu deguc imi ini Anutu nimmizu, waŋu imuacnec toroqema Anutunéŋ ini niŋénécmianzac. Waŋu dimuhuc niŋac niniŋ eŋomia mamaya* baecac niniŋ efefia imuac lilingéma muŋguc imuac ziki sipac ichéra kecbiŋ zé wanŋu? ¹⁰ Ini ai mema nalé zéma maso zéma kendonŋ yanda zéma yawuŋ imi eeya héima kecanzu. ¹¹ Imuac ni onac niŋac ai seliseli wamma meyi imi héla

qahac wambac niŋac bac yandi yandi wanŋua.

¹² Dacmuna hécna ni onac séc wamma kecanzu imuac welec énécmima zézua, ini nuac séc wamma kecmu. Ini kecma hama haka biria méŋ ménda waŋ néŋgic. ¹³ Ni hénihéniaiguc imi hafi zepananéŋ waŋu onacmuru hama buŋa suruc hiabia zéauénécmiyi imi ini ninzu. ¹⁴ Nuac niŋgic réwrimacac séc imuhucyanéŋ séwinaiguc heyec, néŋ mema titi ménda waŋ némma ni ménda wainéŋgic, néŋ Anutuac kua meme uŋa me Kristo Yesuac séciguc niŋnémma héihéré néŋgic. ¹⁵ Waŋu deguc ségiségigina imi dimia kendaczac? Ni héipuc ac héla énézéwa niŋgic. Nalé imuhucgeŋ imi wawaŋawac séc wambacnec kic gomacgina acguc hia néfindingéma némbuac séc waŋgic. ¹⁶ Waŋu deguc imi ackuazéc héla énézéwa nuac niŋgic hazécgina wanŋua me? ¹⁷ Ic imuhuya imi eneŋ onac niŋ wamma seliseli wanŋu imi hénia hiabiawac qahac, néŋ wéségina misigic tosara andé uŋuma kemma ionac muru qékétama niŋhumu énécmimu niŋac imuhuc waŋ énécmima keczu. ¹⁸ Haka hiabiawac qeri singinanéŋ wawaŋa imi ni iniguc kecanzu nalé imuac sac qahac, néŋ nalé séc hiabia wanzac. ¹⁹ Nambérac hécna ni onac niŋac wamma merac memeya ésécnec azi niyu qenzeŋ manzeŋ qemanec kecba ewa qeriginaiguc Kristoac kecec tanera imi hicŋi tegiruguc waimaŋ. ²⁰ Ni onac niŋac aurima sicsaoc wanŋua. Imuac nalé yomuaru focdac hama iniguc kecma ewana melemma bénzéŋnec ac énézémaŋ niŋ waŋ néŋu keczu.

* **4:9:** Ic onac kekecginanéŋ uŋa ionac méra bawu hezac zéma ninzéŋgégic, waŋu imuac hénia imi ménni sikiluac kic taneraiguc hezac zéma imuac nimbiniŋ zé waŋgic.

Haga zéma Sara.

²¹ Nézégic nimba, héna acac méra bawu kecbij zé ninzu ini héna ac imi ménda ninjegiczu me? ²² Yomuhuc mia ogic hezac; Abaram imi nan hérera éréhéc keroc. Méj imi embac sisipac acyaguc iwac murunec méj imi embac sisipac acya qahac iwac murunec. ²³ Welenj qeje embac iwac murunec imi séwi busu igucnec hicjihicjiya, néj embac miñina iwac murunec imi sisipac ac qelia igucnec hicjihicjiya wanzac. ²⁴ Ac yomi séséc ac wanzac. Embac éréhéc imi sisipac ac éréhéc, méj imi Sinai baec boña imuaru welenj qeje ic mihicjiyec Haga imi mia. ²⁵ Haga imi Sinai baec boña Arabiaiguc nanaña, Yerusalem deguc hezac imuac sésécyá. Inéj eneya nambérac héra iniguc welenj qeje ic wamma keczu. ²⁶ Wanju Yerusalem méj kurumenjiguc hezac imi ziki sipacya qahac hezac. Iminéj mia nenjocnina wanzac. ²⁷ Imuac mia yomuhuc ogic hezac; Embac euya qahac iwac qelihéranéj embac euyaguc iwac nambérac héra ionac zanjégina ogiczac. Imuac niñac, o embac héfiña gi ségiséji wambésémañ! Azi ménda gianzac gi kucnec qacna! ²⁸ Dacmuna hécna, ini Isaka ésécnec sisipac ac imuac nambérac héra wanzu. ²⁹ Wanju nalé imuaru merac séwi igucnec hicjiyec inéj merac uña téréya igucnec hicjiyec imi qenesi wammiyec séc deguc acguc imuhucyanec. ³⁰ Wanju kiwi téréyanéj dimuhuc zézac? Welenj qeje embac zéma nanja nesi ércmina kenjic. Némac niñ welenj qeje embac iwac nanjanéj embac ziki sipacya qahac iwac nanjaguc momacnec mératéc ménda memaoc zéyec? ³¹ Imuac dacmuna hécna, nenjanj imi welenj qeje embac iwac nambérac héra

qahac, néj embac miñina iwac merachéra wamma kecziñ.

5

Kristonéj ziki sipac igucnec hulac nénécmiyec.

¹ Zikisipacnina qahac kecbij niñac ziki sipac igucnec hulac nénécmiyec. Imuac niñac nanjelima ziki sipacguc kekecac tenj hésaya imi muñguc ménda bisiwésémañ.

² Ninzu? Paulo nenj mia énézézua, ini séwi tasé hericheric meénéc mimuiguc imi Kristo imi onac muru enjomia wammac.

³ Muñguc zéauma énézéwa, ic méréneñ séwi tasé hericheric memimia wammaciguc inéj héna ac moczoñ wamma medacmac ac hezac. ⁴ Héna ac qeriaiguc ic solaña zénéncmimac niñac wanzu ini Kristoguc toro qeqeya imi tegicma goi héihéi igucnec metecgé énécmimia wanzac.

⁵ Nenjanj imi uña téréyanéj nanjé nénécmiyu ninzénj ninzénjiguc solanj dindiña zénéncmiyu nimbij zé ninjcumuma mambécanzijn.

⁶ Kristo Yesuac qeriaiguc imi séwi tasé heric herira zéma ménda hericherira imi aigira qahac, néj imuaru imi Anutuac siñ qeriaiguc ai meanzac ninzénj ninzénj imi sac hezac.

⁷ Ini usuñnec hiabianec kenjanjic, néj méréneñ ackuazéc héra imi ménda tohomu niñac héric énécmiyec? ⁸ Zéhinoc ac imuhucya imi unuruma héihéré énécmiyec Anutu iwac murunec ménda hicjiyec.

⁹ Ninzu, yis komoranéj saima uha dokuyaguc imi moczoñ sécgéanzac. ¹⁰ Enej ninijn tosara ménda anjétimu imi Miñ Kewuninawac qeriaiguc ninzénjgézua. Wanju ic méréneñ méj ewa soho mihicji énécmimac imi kitiwa memac. ¹¹ Dacmuna hécna, ni séwi tasé hericheric imuac hénia zéau énécmima

kecbinec hénia némac niñac nuhéi wambunec? Imuhuc wambinec ic héngenja wéndara imi aunénéja wañu iminéñ hénana ménda kizicgéwacnec. ¹² Ic méréñéñ méñ yéwéri imuhucya mihicñi énécmima keczu imi eneñ séwiya sac qahac, néñ gocmiagina momacnec moczoñ héricdacma kecmu niñac wanžua.

¹³ Dacmuna héčna ini žiki sipac qahac kecmu niñ unuruyec. Néñ žiki sipac qahac kekecnéñ usugina wañ énécmiyu séwiac siñgina tohomu niñ nalé titiña ménda mihicñi énécmimac, néñ goi héhéiiguc welen qeamuma kecmu. ¹⁴ Imuac mia geñga goiga héi amuanzañ séc imuhucyanec alagawac goiya héimibésemañ zézéya momacguc yominéñ mia hénac ac moczoñ mesolañanizac. ¹⁵ Ini mia eñawunec kuanéñ injima qécgéamuma qahac wambu niñac goro ac énézézua.

Anutuac Uña zéma séwininawac siñ.

¹⁶ Wañu mia yomuhuc zézua; Ini Uña téréyawac méndacmima hakagina wammu. Imuhuc wañgic séwiginawac siñsiñ imi ménda seligimac. ¹⁷ Séwiac siñsiñ iminéñ Uña Téréya qetalimianzac. Wañu imuhucyanec uña téréyawac siñsiñ iminéñ séwiac siñsiñ qetalimianzac. Imuac siñsiñ éréhécnéñ hazéc wañamuma euyic haka méñ wambiñ zé ninzu imi wammuac séc qahac wañanzac. ¹⁸ Uña téréyanéñ hénagina walac andu wañ énécmimac imi ini hénac acac méra bawu ménda kecmu. ¹⁹ Séwiac haka silic imi usuya qahac hémma nindacziñ. Imi mia kaisero, niniñ zapi qeqeya, haka gamu qeqeya, ²⁰ baniara mepé qepési, suña zinac, hazéc hazéc kekec, danpero ac, nimbupuc biria, qeri bélañ, tualefic, féngéc, téamuma kekec,

ackuažéc ikorawac téamuma kekec ²¹ wanna wamba, doku selia nene, nezéléléñ, zéma haka imuhucya tosara mia. Becnec zéseli énécmiyi imuac séc zéseli énécmizua. Haka imuhucya wammu imi eneñ Anutuac héngalen ama areña yanda imi mératéc ménda memuac hezac.

²² Wañu uña téréyawac héla gocmia imi mia yomuhuc. Goi héhéi, ségiségi, luae, qeri bénzén, ala kekec, ehéihéi, méñzé méñzéya qahac, ²³ gum bénzénzén, qerinéñ sigisigi kekec, haka imuhucyawac imi hénac ac méñnéñ méñ neuñ ménda héianzac. ²⁴ Kristo Yesuac ic embachéra imi eneñ séwigina zéma imuac siñsiñ imi ic héngenja wéndaraiguc qedacgic. ²⁵ Neñañ uña téréyaguc kecziñiguc uña téréyaguc qéhéréngéma tacyac wambiñ. ²⁶ Edamu asaha eñomiawac ménda wamma eñacnec nimbupuc biria ménda wamma qeri netunetu ménda wañamumu.

6

Baocgé amuma kecmu.

¹ Dacmuna héčna ic méñnéñ bélaçgéma kápésic méñ wañu winiñu hicñiyu ic téréya ini qerigina gum bénzénzén anec mindiñi mima eñañ hakagina acguc niñgési amuma eñañ acguc manam batuciguc embu niñac wamma bac yandi yandi wamma kecmu. ² Réwérigina imi wagic amuma bisimu. Imuhuc wamma Kristoac hénac ac niñtohodacmu. ³ Ic méñnéñ eñomia kecma eñeyawac niñu tosara onogicma eñeña wañu ic imi ikoc wañamuzac. ⁴ Icyá icyá eñeya wawañ memeya héngalen wañamumac. Imuhuc wañu zézé ségiségi ac imi tosara ionac muru qahac, néñ eñeya wawañ memeyaiguc sac hemimac. ⁵ Eñeya réwéria imi eñeyaac

bisimac. ⁶ Ic méné ackuazéc kumimia wamma niniñ niñaren géanzac inéñ iwac iwawaiya hiabia moczoñ ic kumianzac imiguc momacnec amunec qamunec wammaoc. ⁷ Ic méñnéñ iwawai méné himicmac imi héla imuacnec sac metocgéanzac. Imuac niñac ini eñaoc ikoc ménda wañamumu. Anutu imi ménda zédesi wammimia. ⁸ Eñeya séwiac niñ wamma himicanzac imi séwiya igucnec iwawai hou houyawac metocgémac, néñ uña téréyawac niñac wamma himicanzac inéñ uña téréyawac murunec kekec seli metocgémac. ⁹ Neñañ haka hiabia wamma kuc mama ménda wambiñ. Kuc mama qahac kecbiñiguc naléya ducñiyu héla gocmia metocgé wambiñ. ¹⁰ Imuac nini nalé he nénécmimac imuac séc ic embac moczoñ wawañ meme hiabia wañ énécmiwiñ. Imuhuc wamma niñzéñ niñzéñac héna gésé ionac imi séc méñ nétérema imuhuc wañ énécmiwiñ.

Goro ac tetecgia.

¹¹ Héngic yomi mérananéñ kiwi imi kunéñ kunéñ o énécmizua. ¹² Ic tosara séwiiguc kiwi hiabia mewiñ zé wanzu imi enéñ hinocgé énécmima séwi tasé hericheric meénécmianzu imi Kristoac ic héñgeña wéndaraya niñac wamma ununesi ménda mihiñjiwiñ zéma imuhuc wañanzu. ¹³ Wañu séwi tasé hericheric meénécmimia imi enéñ acguc eñaoc siñginanéñ héna ac ménda tohoma ini séwi tasé hericheric memu niñ zéanzu imi séwi tasé hericheric ic zañgégina olomma séwi eñeñ wambiñ zé imuhuc wañanzu. ¹⁴ Wañu nuac muru imi Yesu Kristoac ic héñgeña wéndara imi qahac wañu, méñac méñ zézé ségiségi ac wammañac méñ ménda henénzac. Kristoac niñ

wamma baec imi nuac muru ic héñgeña wéndaraiguc humuyu ni acguc baecac muru humuyi. ¹⁵ Séwi tasé heric herira zéma ménda hericherira imi moczoñ eñomia, néñ kekec qelia meme imi sac eeyaguc wanzac. ¹⁶ Haka silic yomi tohomu onac muru zéma Anutuac Israel ic onac muru luae zéma goi héihéianéñ he énécmimac.

¹⁷ Degucmuacnec méñnéñ méñ réwéri méñ ménda mihicñi némmu. Ni imi séwinaiguc Yesuac lépéc kiwiya heyu késa kecza.

¹⁸ Dacmuna hécna Miñ Kewunina Yesu Kristoac ewa hianéñ onac ewa qeriginaiguc hema kecmac. Hélacnec!

Efeso

Yaizéé ac.

¹ Anutuac ewa siñiguc Kristo Yesuac Méliméli ic wawaña ni Paulonéñ Efeso ama arenja yandaiguc kecanzu ic embac téréya ini zéma Kristo Yesuac qeriaiguc ic héla wamma ninzéhégéma kecanzu onac muru kiwi yomi oénécmizua. ² Anutu Manjocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorac murunec ewa hia zéma luaenéh onac muru hemac.

Qeri uñawac mozocya.

³ Mepé qepési wammini! Miñ Kewunina Yesu Kristoac Manjocya Anutunéh Kristoac qeriaiguc qeri uñawac mozoc kurumenj igucnec hahaya hénia hénia mozocgé nénécmiyec. ⁴ Wanu eñeya kiwaiguc zéma eñeya ala siñiguc, neñañ téréyanec zéma solañanec kecbiñ niñac, baec kurumenj ménda zéyu hicñiyecnec, Kristoac qeriaiguc gési nénécmiyec. ⁵ Gési nénécmima ewa hia nimma eñeya ewa siñiguc becaru niñareñgéyu heyec séc, Yesu Kristonéñnec neñañ eñeya nambérac héra buña qenénécmiyec. ⁶ Imi mia siña nimmianzac Yesu iwac qeriaiguc, iwac ewa hia edamuyaguc imi neñañ muru boñtegic eñ nénécmiyec imi mepésimiwiñ niñac, imuhuc wañ nénécmiyec. ⁷ Kristo iwac qeriaiguc mia, ewa hiaya kuaya qeçeya imuac séhaiguc, sacyanéñ boñ héré menénécmima késpedesnina wai nénécmiyec. ⁸ Imi mia inéh niñtegic qinñtegic zéma niñ asac asaria moczoñnec neñañ muru meséçgé nénécmiyec. ⁹ Imuhuc wamma ewa siña sasañgia, eñeya ewa qeriaiguc niñareñgéyu heyec imuac séciguc, ewa hiawac zéau

nénécmiyu qerininanéñ ninziñ. ¹⁰ Imi mia nalé niñec imi ducñiyu, iwawai kurumenjiguc kekera zéma iwawai baeciguc kekera imi moczoñ Kristoac qeriaiguc arenhéra tunj momacguc wammac niñac imuhuc wañ nénécmiyec. ¹¹ Iwawai moczoñ ewa siña hezac séc wañanzac Anutu iwac ewa siñ méndacma bec zéteçgéyu heyec séciguc Kristoac qeriaiguc gési nénécmiyu iwac mératécac buña wamma kecanziñ. ¹² Imi mia Kristoac qeriaiguc walac walac mambéc kerinac kecanziñ nenenj imi kecma teteçgiaiguc iwac edamuyawac mepé qepési héra wambiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec. ¹³ Ini acguc iwac qeriaiguc ac héla, késpedesic igucnec añgéh titiac buña suruc hiabia imi nimma ninzéhégéic sisipac acwac Uña téréyanéñnec eñeya buñawac asé kiwi meénécmiyec. ¹⁴ Wanu Uña Téréya iminéñ mia kurumenjac mératécnina imuac sisipac acwac asé kiwiya wanzac. Wanu ic embac elinégé nénécmimia imi boñ hérénina menénécmiyu eñeya edamuya mepésimiwiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec.

Pauloac zéwelec ac.

¹⁵ Hénia imuac niñac ini Miñ Kewunina Yesuac qeriaiguc ninzéhéñ ninzéhéngina késakeczu imuac suruc zéma ala siñgina ic embac téréya ionac wañ énécmianzu imuac suruc imi ni acguc zéçic nindari. ¹⁶ Imuac mia onac niñ wamma ménda misimanec ewa hia ac ézéma zéwelecanzua séc onac qacgina imi zéhicñi mianzua. ¹⁷ Miñnina Yesu Kristoac Anutu, manjocnina edamuyaguc inéh mia niñtegic qinñtegic zéma ackuazéc zéauauya imuac qeri uña imi énécmiyu Anutuac hénia séha nintegicmu niñac zéwelec wañanzua. ¹⁸ Wanu ewa qeriginawac kiwa measari

énécmyu hénia némac niñac unuru yu mambéc keczu imi zéma ic embac téreya sugcnaiguc mératéc edamuyaguc dimuhucya kuaya qeçeya késa keczu imi niñyacgému. ¹⁹ Wañu iwac kuc yandaya ogicqogira ninzén ninzén ic neñañ muru ai meanzac iminén kukuc duruc durucya eñeña wanzac imi niñtegicmu niñac zéwelecanzua. ²⁰ Wañu Anutuac kuc yanda iminén Yesu humuc igucnec meqeliyec. Meqelima wagicma kurumeniguc emma eñeya méra héiyaiguc oporec. ²¹ Opocma qara imi meyaru ic kewuya kewuya zéma qac buña zéma kuc buña zéma galeñ buña zéma qacgina hénia hénia baec yomuac naléiguc hezac imi sac qahac, néñ ama baec hahaya hémbénañaguc hezac imi moczoñ onogicdarec. ²² Wañu iwawai moczoñ imi hénia duandiaiguc haiyec. Haima Yesu imi iwawai moczoñ onogicma hénaoñ neñañ orucnina wammac niñac oporec. ²³ Wañu hénaoñ neñañ imi iwac hénia méria* wamma kecziñ. Wañu hénaoñ imi mia iwawai moczoñ imuac qeriaiguc iwawai moczoñ sécgé énécmianzac iwac howiacnec wanzziñ.

2

Humuc igucnec kekeciguc.

¹ Wañu ini wawañ meme biria zéma kápécigina imuac qeriaiguc humugic meqeli énécmiyec. ² Becnec imi ini haka biria imuhucyawac qeriaiguc tacyac wamma baec yomuac haka silic zéma Biria miñina kurumeñ bawa sawawac galeñ memeac kuha késa keczac imi méndacma kecañgic. Wañu deguc ac qeçe ic ionac sugcnaiguc ai meanzac uña biria iminén mia Biria

miñina wanzac. ³ Becnec imi neñañ imuhucyanec sugcnaiguc kecma séwininawac siñ tohoma kecma séwinina zéma ewaninawac siñanéñ wañ nénécmiyec séc wañziñ. Imuac ic tosara iniguc hénianina momacguc wañu qeri biriawac buñawac nambérac héra keriz. ⁴ Anutu wésé niniñ kuney yanda hemiyu neñañ ala siñ wañ nénécmima ala siñ yanda imuac niñac wamma ⁵ kápécic nina niñac humuyiz neñañ imi Kristo Yesuac qeriaiguc meqeli nénécmiyec. (Ini imi ewa hiaya niñac añañginnina tinénécmiyec.) ⁶ Neñañ Yesuguc momacnec meqeli nénécmima Kristo Yesuac qeriaiguc kurumeñac kekeciguc i guc momacnec tacbiñ niñac nonoporec. ⁷ Imi mia Kristo Yesuac qeriaiguc wésé niniñ wañ nénécmima iwac ewa hiaya ogicqogira imi baec yomuac naléya hama emmac séc nénézéyu hémbiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec. ⁸ Ini imi ninzéngegic ewa hiaya niñac añañgina tiénécmiyec. Imuac niñac imi mia onac murunec qahac, néñ sese Anutuac murunec hahaya wanzac. ⁹ Imi mia wawañ memenina igucnec qahac, imuac ic embac méñnéñ méñ séwi eñeñ hia ménda wammac. ¹⁰ Neñañ imi Kristo Yesuac qeriaiguc ai solaña mewiz niñac Anutunén menénécmiyec. Wañu ai imuhuc geñnec tima kembiz niñac Anutunén becnec niñu heyec.

Kristoac qeriaiguc ewa momac wamma kecbiñ.

¹¹ Imuac niñac ini yomuhuc niñqelimu; Becnec ini séwi tasé herichericgina qahac ic enia kecañgic. Imuac niñac ic embac méraginanén séwi taségina hericma séwi tasé hericheric ginaguc zéénéc mimiawac kecañgic ienen

* 1:23: Girik aciguc; Soma, neñañ neñañ aciguc séwiya.

onac niñ séwi tasé hericherigina qahac zéénéc miangic. ¹² Nalé imuaru ini imi Kristo qahac sénganjen kecañgic. Kecma Israelac héngalenj ama arenja yanda imuacnec elicgé énécmimia wamma enjacnec kecañgic. Wañu zikiziki acwac sisipac ac imuac mia ic embac méréra tanec kecma niñkinzéhina qahac Anutugina qahac baeciguc kecañgic. ¹³ Wañu deguc imi becnec lakec kecañgic ini Yesuac qeriaiguc Kristoac sacya niñac Anutuac muru hosuru énépésima onoporu kecañzu.

¹⁴ Kristo imi luaenina. Inéj succinaiguc deminj elic elicgia nanjec imi iwac séwiya aunénécmima hézéhégéyu mayu tuñ éréhécnéj momacguc wañec. ¹⁵ Wañu tuñ éréhécnéj imi eneya qeriaiguc séwi momacguc qeliawac wamma luaeiguc kecmu niñac eneya séwiya wai nénécmima zézé seli ac zéma pakeñ ac zéma hénac ac hénia hénia imuhucya imi néhélima hazéc wamma kekec imi audarec. ¹⁶ Wañu ic héngenja wéndara iminéj nec tuñ éréhécnéj imi séwi momacguc wamma Anutuguc ewa momac wammu niñac imuac qahaiguc hazéc nininj imi qeyu humuyec. ¹⁷ Wañu mama hama lakec kecañgic ionac zéma hosuru kecañinj Yuda ic nonac momacnec luaeac buñ neñan muru zéau nénécmiyec. ¹⁸ Imi mia iwac qeriaiguc ini zéma nini neñawu Uña téréyawac qeriaiguc Manjocac muru kerembinj niñac imuhuc wañ nénécmiyec. ¹⁹ Imuac deguc muarunec, ini imi ic méréra me ic kianj qahac, néj ic embac météré énécmimia i iniguc séc momac wamma Anutuac areñhéra zéma héngalenj ama arenja yanda imuac buñahéra wamma keczu. ²⁰ Ini imi Yesuac Méliméli ic zéma Anutuac tilinj tilinj ic ionac qambaña imuac qahaiguc kumu

énécmimia. Kristo Yesu eneyaoc imi ama imuac wañgonjaiguc hoc qambaña wañecac keczac. ²¹ Iwac qahaiguc sécna sécga momacnec toroqema enni ama imi moczonj Minj Kewuninawac qeriaiguc ocmunj téréya wamma yandima enjanzac. ²² Ini acguc Uña téréyawac qeriaiguc ocmunj téréya Anutunéj tacyac wawaña wammac niñ Yesuac qeriaiguc momacnec toroqe énécmiyu enjanzac.

3

Paulonéj ic enia ionac niñac wamma ai meyec.

¹ Wañu Paulo ni ac zéma mazua hénia imuac niñac ic enia onac niñac wamma Kristo Yesuac hésa ic wamma kecañzu. ² Wañu ama imuac welenj qeqe ai imi Anutunéj onac niñ wamma goi héihéyawac niñac wamma nuac néjec imi ini hélacnec bec niñgic gezanj. ³ Wañu usuya auma ac saña imi nézéyu niñasariyi suruc imuac imi bec zékanj zékanj wamma oénécmiyi. ⁴ Ini kiwi imi olommuiguc Kristoac hénia saña niñtegiri imi ini acguc niñtegicmu. ⁵ Ac saña imi deguc Yesuac méliméli ic téréya zéma Anutuac tilinj tilinj ic ionac muru Uña téréyanéj zéhicñi énécmiyec ésécnec becaru imi hicñisai nalé tosaraiguc imi ic onac nanhéra méñac méñ imuhuc ménda zéhicñi énécmiyu niñgic. ⁶ Imi mia ic enia enej buñ suruc hiabia imuaru toroqema Kristo Yesuac qeriaiguc sisipac acya imi momacnec mératéc mema neñawu momacnec séwi momacguc wamma kecziñ. ⁷ Wañu Anutuac goi héihéia niñac ai memeac sese mihicñi néñu, imuac kuhanéj nuaru ai meanzac séciguc buñ suruc hiabia imuac ai icya wamma kecza. ⁸ Buñ suruc hiabia, Kristoac mérianj yanda oloñ oloñawac séc qahac

imi ic enia énézémañ niñac ic embac téréya ionac sugcinaiguc maqeqeya téngéñ tobara onogicma mamaya kecanzua nidac imuhucyawac goi héihéiyawac buña qenéjec. ⁹ Imi mia iwawai moczoñ zéhicñiyec Anutu iwac qeriaiguc nalé hénihénia qahac imuarunec musañ musañgiawac niñu heyec ai areña imuac héla imi dimuhucya wanzac imi zéasari énécmimañ niñac imuhuc wannéjec. ¹⁰⁻¹¹ Imi mia nalé hénihénia qahac imuarunec Anutunéñ Miñ Kewunina Kristo Yesuac qeriaiguc niñarengeyú heyec imi méndacma degucmi Yesuac hénarorñ héra neñacnec Anutuac niñtegic qirñtegic hénia hénia imi mewininini kurumeniguc kua meme uña qac buñaginaguc zéma kuc buñaginaguc ienerñ hénia imi héñtegicmu niñac imuhuc wajec. ¹² Neñañ imi Yesuac qeriaiguc i ninzéhégema imuacnec mia bac yandi yandi qahac Anutu hosucgé mimiawac héna mihicñjima kecziñ. ¹³ Imuac zéwelec énécmizua. Onac niñ wamma qenzerñ manzerñ hénia hénia mihicñjima kecanzua imuac mia ewagina ménda mamac, néñ niñjic edamuginaguc wammac.

Kiwi yomi olommu ionac niñac wamma zéwelerec.

¹⁴ (14a) Hénia imuac niñac ¹⁵ baec kurumeniguc ic embac hénia hénia keczu ionac qacgina mihicñj énécmiyec.* ^(14b) Mançocnina iwac muru ni simiñna héimima yomuhuc zéwelec mizua; ¹⁶ Inéñ wañu, iwac edamuya kuaya qeqeya séciguc Uña téréyanéñ onac qeri icgina imi kuhanéñ meseli énécmimac. ¹⁷ Meseliyu ninzéhégéc Kristonéñ onac ewa qeriginaiguc kecénécmiyu eneñ imi goi héihéi imuac qeriaiguc gété

zaligna meyu nammu. ¹⁸ Namma seligima météré énécmimia moczoñ yanda iniguc momacnec Kristoac goi héihéiya imuac hilañaya zéma horuaya zéma hiñgac hiñgaraya zéma eñeñaya imi séha niñtegicmu. ¹⁹ Wañu Kristoac siñ sorocya imi baec ic ionac niníñ ninanéñ olommuac séc qahac, wañu ini imi niñasarimu niñac zéwelecanzua. Niñasarigic Anutuaru qeriawac mériañ kuaya qeqeya hezac iminéñ onac muru kuaya qesalecgéma hemac zéma zéwelecanzua.

²⁰ Kuha yandanéñ neñañ muru ai meanzac imuac séciguc, iwawai hénia hénia welec mianziñ me niñanzíñ imi ogicma emma wandac wandac medac medac miñjina ²¹ Anutu iwac muru mia Kristo Yesu zéma iwac hénarorñ héra ionac sugcinaiguc edamuyanéñ hicñjisiaya hicñjisiaya hema emma hemac, hélacnec!

4

Kristoac séwi tasia wamma momacnec ai mewíñ.

¹ Imuac mia Miñ Kewuninawac wamma hésa ic kekera neñ meme seli ac yomuhuc énézézu; Anutunéñ unuruyu ini iwac buña kecanzu imuac hakagina imi imuac séha wamma kecmu. ² Ewa qerigina memaamuma qeri bénzéniguc zérabéraiguc nalé horuacnec nañselima goi héihéiac qeriaiguc bisiqatéñ wañamumu. ³ Imuhuc wamma Uña téréyanéñ luaeac hésanéñ dérécgéc énécmiyu momacguc wañjic imi mia seliseli wamma qambañtohoya memu. ⁴ Séwiya imi momacguc, Uña téréya imi acguc momacguc, wañu ini imi héihéré énécmimac niñac momacnec niñkinzéhégema kecñic unuruyec. ⁵ Miñ Kewunina imi momacguc, wañu ninzéhéñ ninzéhéñ

* 3:15: Ac yomuac hénia imi; Inéñ momac yanda neñañ Mançocnina.

imi acguc momacguc, wanju doku naec imi acguc momacguc, ⁶ Wanju Anutu acguc momacguc, wanju inéj mia kekec momac yanda imuac manjoc keczac. Wanju kekec momac yanda iminéj méra bawu kecgic momacguc wammu niñac dérécgé énécmima duña imuac suginaiguc keczac.

⁷ Wanju icya icya Kristoac sese séha séc méndacma goinina héima nénécmiyec. ⁸ Imuac mia ac kiwi méj yomuhuc ooyawac hezac; Inéj ou eñec nalé imuaru hésa ic sasala dérécgé énécmima onagicma eñec. Emma ic embachéra ionac muru sese énécmiyec.*

⁹ Ou eñec zéyec imuac hénia imi walac baeciguc emu hiñgarec imi mia, néj hénia méj ménda hezac. ¹⁰ Hiñgarec inéj mia kurumeña kurumeña onogicma eñec i eñeyaoc wanzac. Inéj iwawai momac yanda imi sécgé énécmimanj zé imuhuc wanec. ¹¹ Wanju inéj mia tosara Yesuac Méliméli ic, tosara kua meme ic, tosara buña suruc hiabia zéauau ic, tosara pasto, tosara kiwi ic wammu zéma onoporec. ¹² Imi mia ic embachéra téréya mesolanjani énécmima welenj qeje ai megic toroqe amuma Kristoac séwi éséc nec yacmac niñac imuhuc ai buña qeénécmiyec. ¹³ Neñan imi Anutuac nanja ninzégéma hénia niñasariwiñ. Imuhuc wanni ninzéh ninzéh nina zéma niñ asac asarinina iminéj toroqe nénécmiyu séwi momacguc wamma ic yandi tetecgia wambin. Imuhuc wamma Kristoac yandi yandiac séc érérenjiguc yandiwiñ. ¹⁴ Imuhuc wamma neñan imi deguc muacnec nambérac tanec ménda kecbin. Ic diwi qiwilinanéh ac halécnéh ala batuc

wan énécmigic ninzéh ninzéh ac arenjarenjia hénia hénia imuac temboñ tembojanéh qeken qeha wan énécmiwac niñac. ¹⁵ Néj goi héihéiya qeriaiguc ac hélawac zéma wawanj memenina séc orucnina Kristo iwac kekecac séciguc yandiwiñ. ¹⁶ Iwarunec séwi tasia imi moczoñ toroya toroya toroqe mimia wanju iwawai hiabia séc qema énécmiyu qéhéréngé amuma séwi tasiawac kuha séc ai mema séwi imi meyandima goi héihéi imuac qeriaiguc miyacgé amuanzac.

Kekec wahala zéma kekec qelia.

¹⁷ Imuac niñac ni séwiac hénia imi zéma Minj Kewunawac qeriaiguc ninzéh ninzéhna zéau énécmizua; Deguc muacnec imi ic enia enej ewa qeriginanéh iwawai héra qahac imuac wamma keczanju éséc nec imuhuc ménda wamma kecmu. ¹⁸ Ieneñ imi niñasac asari ginanéh siñidéhégéyu ninjgina qahac imuac suraiguc ewa qeriginanéh seligiyu Anutuac kekec igucnec waima keñgic. ¹⁹ Ieneñ niñtegic qinjegicgina qahac tanec wamma séwiac siñiguc opocamuma haka biria hénia héniaiwac hémbaoc wamma wanjanju. ²⁰ Ini imi Kristoac hénia imuhuc méj ménda kwamugic. ²¹ Ac héra imi Yesuac qeriaiguc hezac éséc ini hélacnec iwac murunec ku énécmiyu niñgiciguc imi ²² ini ala batucac féngéc ic méndacma houma keñanzac ic wahala imuac haka imi séwi usgina éséc nec hetecgému. ²³ Ewa qeriginawac unja imi meqeli énécmimia wanju ²⁴ Solan dindina zéma ac hélanéh météré énécmiyu Anutuac tanec ic qelia maleku éséc nec héiamuma kecmu.

Kekecac hénia ac.

* **4:8:** Nalé imuaru kawaligina yaréiguc onogicma lilingéma hama iwawai onagicgic imi ic embachégina gili énécmianjgic. Yesu imi neñan kawalinina wanzac imuac haka imuaru ac héima zézac.

25 Waṅu neṅaṅ momacnec Yesuac séwi tasia wamma kecziṅ imuac niṅac ini ikoc waima ama momac ic iniguc eṅaocnec ac hélacnec zému. 26 Ini qeri biric nimmuiguc kápésic ménda wammu. Waṅu kaiwe kiwa hiṅgacmac imuac séc qeri biric ménda késama kecmu. 27 Biria miṅinawac titiṅa méṅ ménda waimigic érémac. 28 Kowu nenenéṅ muṅguc kowu ménda nemac, néṅ néwéciguc maqeqeya méra mimacac séc iwawai mihičjimaṅ zé eṅeya mérianéṅ ai mema haka hiabia wammac. 29 Ac biria imi kuagina igucnec ménda waigic mamac, néṅ ac hiabia ic tosara meyac énécmimacac sécyā zéma acgīna niṅzu imi onac goi héihéi mihicṅi énécmimu. 30 Ini imi Uṅa téréyawac qeriaiguc asé kiwi menéncmiyu aṅgēṅ titiac nalé ducṅimac imuac séc iwac buṅa kecmu, imuac niṅac Ini Anutuac Uṅa Téréya ewa biri ménda mihicṅi mimu. 31 Ini qeri howuc zéma qeri biric zéma yoṅkanzaṅ zéma wauṅ silac zéma zébiri qébiri haka silic imuhucya imi eṅaṅ muru augic qahac wandacmac. 32 Eṅaocnec goi héihéi waṅamuma wésé niniṅ waṅamuma Anutunéṅ Yesuac qeriaiguc kápésicgīna wai énécmiyec éséc kápésicgīna waiamumu.

5

1 Imuac goi héihéi waṅ énécmiyu kecaṅzu nambérac imuhucya ésécnec Anutuguc kéréndéṅ wamma kecmu. 2 Ini imi Kristonéṅ goi héihéi waṅ énécmiyec séciguc eṅaocnec iwawai méṅ wamma mewiṅ zé goi héihéiyawac qeriaiguc wammu. Kristo inéṅ neṅaṅ niṅac wamma eṅeya kekecyā waima mulu manaṅ héméṅa hiabia ésécnec Anutu héimiyec. 3 Ini imi sugṅaiguc kaišero zéma haka biria hénia hénia

zéma hémbaoc haka imuhucya imuac qara acguc méṅ ménda zéhicṅimu. Iminéṅ ic embac météré énécmimia ionac hakagina séha wanzac. 4-5 Kaisero zéma ic qerigina zapi qeqeya zéma hémbaoc (baniarawac mepé qepési ai) wammu imi eneṅ moczoṅ yanda Kristo zéma Anutuac ama yandaiguc mératéc méṅ ménda memu. Imi ini niṅyaccgéma nindaczu imuac niṅac ac zapi qeqeya zéma zézoraṅ ac zéma lisi ac imi ménda zému, néṅ néwéciguc ewa hia ac ézému.

6 Méṅac méṅ ménda wai énécmigic ac gorosoṅa énézéma ikoc waṅ énécmiwu niṅac. Haka imuhucyawac niṅac Anutuac qeri gericnéṅ ac qeqe haka imuac nambérac héra ionac muru maanzaṅ. 7 Imuac mia ic imuhucya iniguc késayu késa ménda wammu. 8 Ini becneṅ imi siṅi tunumaṅac buṅa kecgic, néṅ deguc imi Miṅ Kewuninawac qeriaiguc asac mararaṅac buṅa keczu. Imuac asac mararaṅac nambérac imuac séciguc kecmu. 9 Asac mararaṅac héra gocmia imi mia haka hiabia, haka solaṅa zéma haka héra. 10 Némacnéṅ Miṅ Kewunina ségiségi mihicṅi mianzaṅ imi batucgé hémma, 11 ini imi siṅi panamaṅac ai iwawai héra qahac imuac ménda toroqemu, néṅ énézégic haka biria héṅtegiṅmu. 12 Ieneṅ sasangiaguc waṅaṅzu imi kuananéṅ zémaṅ zéwa gamu mamasuṅaguc waṅu réwérizua. (14a) Hémbiṅac séc imi moczoṅ asac mararaṅaguc, 13 hénia imuac niṅac, iwawai moczoṅ asac mararaṅ néṅ qe-tagaliyu wininianzaṅ imi kicni-nanéṅ hémbiṅac séc waṅanzaṅ. 14 (14b) Imuac ac méṅ yomuhuc ooyawac hezac; Gaugina hekeczu ini yacgic! ini humuc ic ionac sugcīna igucnec yacgic! Kristonéṅ qetagalima asari énécmimac.

15 Imuac ini hakagina dimuhuc wamma kecmu imi nin̄tegicmu. Imuhuc wamma ic embac nin̄tegic qin̄tegicgina qahac ésécneq qahac, néñ nin̄tegic qin̄tegic ginaguc wamma kecmu. 16 Nalé imi biria yéwériyaguc, imuac nin̄jac ini nalé imi qaurac ménda qemu. 17 Imuac bec ini ewa soho ic ménda wammu, néñ Min̄ Kewuninawac ewa sin̄ imi dimuhuc hezac imi nitegicma kecmu. 18 Wain̄ doku seliaguc ewa soho ménda wammu. Imi mia kekec soho sohoya. Néñ Un̄a téréyanéñ sécgé énécmiyu kecmu. 19 Mepé qepési legic, zéma ewa hiawac legic, zéma legic téréya en̄añ héiamuma ewa qeriginanéñ Min̄ Kewuninawac muru legic héimima mepésimimu. 20 Haka hénia hénia hicñi énécmianzac séc Min̄ Kewunina Kristo Yesuac qaraiguc nalé séc Anutu man̄gocnina ewa hia ac ézému.

21 Wan̄u Kristo ee héihéi wammima en̄aocnec méra bacginu kecamumu. 22-23 Kristonéñ héniaorin̄ ionac orucgina wamma en̄eya séwi wamma keczu ionac an̄généñ titi ic wanzac ésécneq, embac méñac euyanéñ inin̄a iwac oruha wanzac, imuac nin̄jac embac ini euhécgina ionac méra bacginu kecmu Min̄ Kewuac muru wammianzu ésécneq wan̄ énécmimu. 24 Néñ héniaorin̄ en̄eñ Kristoac wammianzu ésécneq embac ini imuhucyanec euhécgina tohotoho wan̄ énécmima kecmu. 25 Ic ini acguc inin̄hécgina ionac goigina héiénécmima Kristonéñ héniaorin̄ ionac goigina héi énécmima ionac nin̄jac wamma en̄eya kekecyá wai énécmiyec imuac séciguc wan̄ énécmimu. 26 Imi mia dokunéñ naec énécmima ackuazécnéñ zuac énécmima météré énécmiyec. 27 Imuhuc wan̄ énécmima en̄eya kiwaiguc héniaorin̄ téréya kumu énécmima

métac métac me kiric misicya qahac téréyanec solan̄anec wammu nin̄jac imuhuc wan̄ nénécmiyec. 28-30 (30) Neñan̄ imi Kristoac séwi tasia keczin̄ imuac nin̄jac, (29) Kristonéñ héniaorin̄ héra galengé nénécmianzac. Ic méñnéñ méñ en̄eya séwiya nin̄jac mézé titi ménda wan̄amuma nalé séc nene gumu amuma keczan̄ac. (28) Imuac ic ini imuhucyanec en̄añ inin̄hécgina imi en̄añ séwigina ésécneq goigina héi énécmimu. Ic méñnéñ méñ inin̄a goiya héimianzac inéñ imi en̄eya séwiya goiya héiamuanzac tacnec wanzac. 31 Hénia imuac nin̄jac ic méñnéñ nen̄goc man̄gocya wai érécmima kemma en̄eya inin̄aguc toroqema séwi éréhécnéñ séwi momacguc wammaoc imuhuc zéyu ooyawac hezac. 32 Wan̄u imuac hénia saña imi qeu hin̄gac hin̄gara. Ni imi Kristo zéma Anutuac héniaorin̄ ionac nin̄jac momacnec imuhuc zézua. 33 Wan̄u ini imuhucyanec en̄añ en̄añ en̄añ inin̄hécgina imi en̄añ ésécneq goigina héi énécmimu. Wan̄u embac ini acguc euhécgina onac eegina héi énécmimu.

6

Nambérac zéma nen̄goc man̄goc.

1 Nambérac ini Min̄ Kewuninawac qeriaiguc nen̄goc man̄goc hécgina nin̄toho wan̄ énécmimu. Haka iminéñ haka dindin̄a wanzac. 2 Gen̄ga nen̄goc man̄gocga eegira héi érécmiwésémañ iminéñ mia hénia ac walac walac zikiziki acyaguc wanzac. 3 Imuhuc wambésémañiguc gi imi baeciguc nalé horua kekecgaguc kecbésémañ. 4 Man̄goc ini nambérac hécgina qeri geric ménda mihicñi énécmimu, néñ Min̄

Kewuninawac pakenj ac zéma zézé seli acnéj qegumu énécmimu.

Welenj qeque ic zéma ionac miñ mañgocgina.

⁵ Welenj qeque ini imi bac yandi yandi wamma zénéjgina hiriyu ewa qerigina hélanéj séwiginawac miñ kewu hécgina imi Kristoac muru wammianzu éséc nec welenj qeénécmimu. ⁶ Ionac kicginaiguc baec ic ionac ewa qerigina mehiaru énécmianzu éséc qahac, néj Kirisistoac welenj qeque ic éséc nec ewa qeriginanéj Anutuac ewa siñ niñtoho wamma ⁷ siña nimma welenj qeénécmima ic ionac wañanzu éséc nec qahac, néj Miñ Kewuninawac wammianzu éséc nec welenj qeénécmimu. ⁸ Imi mia icya icya haka hiabia méñac méñ wammuiguc welenj qeque me miñ mañgoc kekera séc ai imi Miñ Kewuninanéj nénécmiyu meanziñ imuhuc zéma nimma imuhuc wañ énécmimu. ⁹ Imuac Galenj ini acguc welenj qeque hécgina imuhucyanec wañ énécmimu, néj ménda tericgé énécmimu. Némac niñ ionac zéma onac Miñ Kewugina imi ou kurumerjiguc kecañzac. Wañu iwac muru imi séwiac hémma niñgésigési méñ ménda hezac énécmia mia imuhuc wamma.

Anutuac yaréac maleku selia.

¹⁰ Tetecgiaiguc yomuhuc zéwa niñjic; Ini imi Miñ Kewuninawac qeriaiguc zéma iwac kuc buñawac kuhanéj meseli amumu. ¹¹ Ini imi Biria miñinawac ikoc imi qewiñ zé Anutuac bunda maleku héjic séwiginawac moczoñ hoturudacmac. ¹² Neñañ yaré imi ic séwi busuni-naguc me sacninaguc qahac, néj Biria miñinawac kewuya kewuya zéma kuc buñawac zéma baec siñi tunumañaguc imuac galenhera zéma sawaiguc uña biria iniguc wañanzij. ¹³ Imuac Anutuac bunda maleku héjic séwiginawac moczoñ hoturu énécmiyu nalé

biriaiguc ini efima yaré qemaguc nañselimu niñac imuhuc wamma. ¹⁴ Imuac ini nañselima ac hélanéj rikunjina mema zikigic haka solañanéj tétécginaiguc hoturumu. ¹⁵ Wañu héna usugina luaeac buñawac suruc hiabianéj haima zéréñqéréñ wañamumu. ¹⁶ Imuac qahaiguc toroqema ninzénj ninzénjac saiwa mema iminéj ic biriawac zakonj geric bélañaguc imi hézénjgéma qéwécgému. ¹⁷ Angénj titiac opoc selia zéma Uña téréyawac sou Anutuac ackuazéc imi memu. ¹⁸ Wañu zéwelecgina zéma zéqaaqcgina moczoñ néj naléya qahac Uña téréyawac qeriaiguc zéwelecmu. Imuhuc wambiñ zé zenzenj qeli qeli wamma nalé séc seliseli wamma zéwelecmu. Wañu ic embac téréya ionac niñ wamma zéwelecmu. ¹⁹ Wañu nuac niñac momacnec zéwelecma nuac muru ackuazéc néñu kuana añgéma buñawac suruc hiabia imuac hénia saña imi porij qahac zéau énécmimañ niñac zéwelec wamma. ²⁰ Neñ ai imuac mia Yesunéj méli néñu hésa ic wamma keczua. Wañu imi mia neñ ac zémañac hezac imi porij qahac selianec énézémañ niñac imuhuc mihicñi néñec.

Mozoc ac.

²¹ Kekecnawac hénia me némac ai mema keczua imi onac momacnec énézéwa nimmu niñac ninzénj ninzénjac dacmuna zéma Miñ Kewuninawac qeriaiguc ai ichéla keczac Tikiko inéj mia héniana imi moczoñ énézédacmac. ²² Inéj mia nonac kekecninawac hénia énézéma ewa qerigina meefi énécmimac niñac ni ic imi ai imuac téngénj méli énécmizua.

²³ Anutu mañgocnina zéma Miñ Kewunina Kristo Yesuac murunec goi héihéiya luaeguc zéma ninzénj ninzénjac iminéj dacmuna hécna onac muru hemac. ²⁴ Miñ

Kewunina Kristo Yesu siŋa
ménda humumia nimmianzu
séc ionacmuru ewa hiayanéŋ he
énécmimac.

Filipai

Yaizéze ac.

¹ Yesu Kristoac welen qe qe icya Paulo zéma Timoteo niri hénaorin Kristo Yesuac qeriaiguc Filipi ama areña yandaiguc kecanzu ini zéma galeñ hécgina zéma ai ichécgina onacmuru kiwi yomi oma haiwa hazac. ² Anutu mañgocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenén hama onac muru hemac.

Pauloac zéwelec ac.

³ Ni ninqeli énécmianzua nalé imuac séc Anutuna ewa hia ac ézéanzua. ⁴ Zéwelecanzua séc ic tuñ onac niñac wamma ségiségi wamma nalé séc zéwelec wañanzua. Imuac hénia imi yomuhuc; ⁵ Ini buña suruc hiabia ninjic nalé imuac hénihénia igucnec éréma deguc imuac ai imi nanjé amuma meanzu imuac mia imuhuc wañanzua. ⁶ Wañu sugcinaiguc ai hiabia héniyec Anutu inén ai imi mézézéngéma metecgéyuguc Kristo Yesuac nalé yanda imi hamac imi ninjkinzén gézua. ⁷ Ni hésa qatécnauguc wamma buña suruc hiabia imuac héipuc wamma zéseliwa ini ewa hiayawac qeriaiguc ai momachéna wañ néñanzu. Imuac niñac ni ic tuñ onac imuhuc nimba sécgézac. Imuhuc nimba ini imi nuac ewa qerinaiguc kecanzu. ⁸ Yesu Kristo inén ewa qerianén wañ énécmianzac imuac séciguc ni dimuhuc onac niñac wamma qerinanén hakhak wañanzac imuac mia Anutunén ni héipuc wañ nénzac. ⁹ Wañu ini nininñ hiñgac hiñgara zéma niñgésigési ginanén goi héihéigina imi mesaiyu kuaya

qeqeya wammac imuhuc zéma zéwelecanzua, ¹⁰ Imuhuc wamma némac iwawainén héla wanzac imi niñtegicma solañanec kitic késpedes qahac kecgic Kristoac haha naléya imi hamac. ¹¹ Wañu Yesu Kristonén qenanjé wañ énécmiyu kecec solañawac héla gocmianén sécgé énécmiyu Anutuac edamuya onac murunec qetagali énécmiyu tosara enen hémma Anutu mepé qepésiac legic héimimu.

Pauloac zéwelecwelec ac.

¹² Dacmuna hécnina haka hicñinéjéc imuac niñac Miñ Kewuac buña suruc hiabia imi muñguc yanda saima kenzac imi ini niñtegicmu niñac wanzua. ¹³ Imuac Kristoac niñac wamma hésa qaténaguc keczua imi baec galeñac ai ama yomuac qeriaiguc owohotoñ keczu i zéma ic embac tosara moczoñ ionac sugcinaiguc wininiyu héñtegicdaczu. ¹⁴ Imuac niñac dacmuna hécnina sugcinaiguc sasalanén nuac hésa qaténa niñac Miñ Kewuninawac qeriaiguc ninzénngéma zénéngina ménda hiriyu Anutuac ackuazéc imi hañ qema zéanzu.*

¹⁵ Ic embac tosanenén nimbupuc wamma nogicna gogicba zéma Kristo zésaianzu, nén tosara imi ewa hélanén zésaianzu. ¹⁶ Yomi enen imi ni buña suruc hiabia imuac héipuc wamma zéasarimanñ niñac kumunéñec hénia imi niñtegicma siñna nimma ai meanzu. ¹⁷ Wañu tosara imi enen hésa qaténaguc réwéri mén torogewiñ gezan zéma ewa hélanénec qahac, nén nogicna gogicba zéma Kristo zésaianzu. ¹⁸ Imuac némariawac hémba birimac? Ikoc me hélacnec imuhuc me imuhuc wañgic saima kenanzac imi Kristo imi mia. Hénia imuac niñac

* **1:14:** Paulonén hésa ic kerec, nén Romawac baec galeñnéñ eeya héimiyu ziki sipac qahac kecma ackuazéc zéauénécmiyu hémma tosara enen aguc kucgina mema zénéngina ménda hiriyu buña suruc hiabia zéau énécmianjic.

ni ségiségi wanʒanza. Wanʒu toroqema ségiségi wammanec kecmaŋ. ¹⁹ Imi mia hénia yomuhuc niŋac; Onac zéwelecgina zéma Yesu Kristoac Uŋa téréyanér naŋgénérŋu zéra waiya imuhucya niŋac aŋgérŋ titina mihicŋimaŋ imi ni ninzua, imuac niŋac mia imuhuc wanʒanza. ²⁰ Wanʒu gamusiŋ qamusih ménda nimma becnecc éscnec degucmi acguc zénéŋna ménda hiriyu séwiiguc me humuciguc séwinanér Kristo iwacnec sac mepési miman niŋ ninzua. ²¹ Imi mia nuaru imi kecmaŋiguc Kristoac kecmaŋ, wanʒu humumaŋiguc humucna imi acguc méra némmac. ²² Wanʒu séwinaguc kecmaŋiguc imi téré ainawac héla mihicŋimaŋ. Imuac niŋac kekec zéma humuc iorac suggiraiguc némariawac aŋgérŋ tiwa hia wammac imi ménda ninzua. ²³ Ni imuac suggiraiguc kecba momacnec wanʒ nénzaoc. Waima kemma Kristoguc kecmaŋ iminérŋ ogicogicya imuac niŋ imuac wanʒua, néŋ ²⁴ imi waima séwinaguc kecmaŋ imi onac niŋ nimba hia wanʒac. ²⁵ Wanʒu ni waima kecmaŋ imi zéma onac ninzérŋ ninzérŋgina meyandima imuac zézé ségiségi wamma ic tuŋ iniguc momacnec kecmaŋac hezac imi ni niŋyacgézua. ²⁶ Imuac neŋ muŋguc hama iniguc kecba nuac niŋac Yesu Kristoac qeriaiguc onac zézé ségiségi ginanérŋ qesalecgéma yandimac.

²⁷ Momacguc niŋgic eeyaguc wammac imi yomuhuc; Ini Kristoac buŋa suruc hiabia imuac séciguc wamma kecmu. Imi mia ni ha inicmaŋ me wai énécmima lakec kecmaŋ imi ini ewa momac wamma namma ewa siŋgina momacnec buŋa suruc hiabiawac ninzérŋ ninzérŋginawac wamma eŋaoc naŋgé amumu. ²⁸ Ionac muru imi buŋa suruc hiabianérŋ

kisikiyoŋac asé kiwiya wanʒac, néŋ onacmuru imi aŋgérŋ titiac asé kiwiya wanʒac. Imuac niŋac ai imuac me imuac mewih zégic hazéc wanʒ énécmimuiguc ionac bac yandi yandi ménda wammu. ²⁹ Kristoac niŋac ewa hia wanʒ énécmiyec imi ninzérŋgé mimu niŋac sac qahac, néŋ ninzérŋgéma iwac niŋ wamma zérabéra acguc momacnec bisimu niŋac imuhuc zézua. ³⁰ Ini imi becnecc nuac muru hicŋiyu héngicac deguc nuacmuru heyu héŋanzu qenzen manzen imuhucya onac muru acguc he énécmizac.

2

Kristoac memaamuma kekecac haka.

¹ Imuac Kristoac qeriaiguc meme seli ai, me goi héhéhíac qeri mebélac ai, me uŋa téréyawac ala kekec, me wésé niniŋ, me ewa biricnéŋ he énécmiyu ² ewa momac wamma goi héhéhí imuhucyanec aŋgérŋ tигic ewa siŋgina momac wanʒu siŋniŋ momac wamma ségiségina solanagigic kuaya qeqeya wammac. ³ Ai imuac me imuac mewih zé nogicna gogicba hakaiguc me séwi eŋeŋawac hakaiguc ménda wamma ewagina memaamuma tosara ionac niŋgic gi gogicma eŋeŋa wammu. ⁴ Ini eŋac eŋac ewa siŋgina sac qahac, néŋ alahécgina ionac ewa siŋ imuac momacnec héngalen wanʒ énécmimu. ⁵ Yesu Kristoac ewa siŋ heyec ewa siŋ imuhucyanec aŋgérŋ tигic hemac. ⁶ Inérŋ Anutu eŋeyawac kekec kerec, néŋ Anutuac séc aŋgérŋ tima kecmaŋ zé ménda nimma, ⁷ kileŋ memaamuma weleŋ qeqe ic tanec mema baec ic éscnec wanʒec. ⁸ Imuhuc wamma ic tanec wamma hicŋiyec. Hicŋima eŋeya memaamuma kileŋ humucac séc keremma Anutuac ara niŋtohoma ic héngenʒa wéndaraiguc humuyec.

⁹ Imuhuc waŋu Anutunéh ou meyacmima qac buŋa méné, qac tosara moczoŋ onogiczac imuhucya miyu késayec. ¹⁰ Imuhuc wammima ou kurumenjiguc zéma you baeciguc zéma emu baec bawauguc kecanzu ienenj moczoŋ Yesuac qac buŋauguc siminj héimimuac hezac. ¹¹ Waŋu kuaya kuaya séc Yesu Kristowac Minj Kewuna zéma Anutu maŋgoc mepési wammimu.

Kifa asaha ésécnec kecbij.

¹² Imuac ala soroc hécna wésénaiguc sac qahac, néj deguc iniguc ménda keczua nalé yomuac acguc nalé séc ara niŋtohoma bac yandi yandi wammima zénéjgina hiriyunec onac aŋgéh titigina imi mesolaŋanimu. ¹³ Ewa qeriginaiguc ai meanzac imi mia Anutu. Inéh mia eneya ewa siŋa hiabia imuac niŋ kewugina haima aigina memu niŋac meseli énécmianzac. ¹⁴ Waŋu ai hénia hénia imi mematiti me tualefic ac qahac memu. ¹⁵ Imi mia ini késpedes qahac solaŋanec kecma hicŋisai qarinj qarinjgia zéma acqeŋe wawaŋa ionac sugcnaiguc Anutuac nambérac héra wamma solaŋanec kecma baec ic ionac sugcnaiguc asac mararaŋ wamma qetagali énécmima kecmu. ¹⁶ Kekecac ackuazéc measarigic ni usuŋnec keŋha wamma qenzenj manzenj qeyi imi héla qahac ménda waŋu Kristoac naléiguc qerinanéh niŋpaŋgéma onac niŋac ségiségi ac zémaŋac séc wammac. ¹⁷ Onac ninzéh ninzéhgina zéma welenj qeŋeginanéh mulu ésécnec haimigic ni imuaru toroqema nena kekecna mulu manaŋac doku selia ésécnec qocgé mimanjiguc kilenj ségiségi wamma ic tuŋ iniguc ségiségi wammaŋ. ¹⁸ Ini imuhucyanec ségiségi wamma niguc momacnec ewa hia nimmu.

Timoteoac ac.

¹⁹ Ni onac ac buŋa nimba qerina meefi némmac zéma hénia imuac niŋac Timoteo focdac onac muru méli énécmimaŋ niŋac Minj Kewuninawac qeriaiguc niŋkumu wamma kecanzua. ²⁰ Niguc ewa momac wamma onac niŋac wamma inicgaleŋ wammacac hezac imi tosara qahac, néj i sac nuacmuru keczac. ²¹ Ic tosara ienenj imi Kristo Yesuac aiyawac ménda waŋanzu, néj enaŋ ewa siŋginawac wamma kecanzu. ²² Néj Timoteo imi merac méjnéj maŋgocyawac wammianzac ésécnec waŋ némma niguc buŋa suruc hiabiawac kuc qema ai meyec. Imuac niŋac ai hakayawac hénia imi wininiyu hémma nindaczua. ²³ Imuac nuac muru haka dimuhuc hicŋi némmac imi hémma niŋtegcimaŋ nalé imuaru focdac ic imi méli énécmimaŋ zé niŋkumuma keczua. ²⁴ Ni acguc focdac hamaŋ zé Minj Kewuninawac qeriaiguc niŋkumuma keczua.

²⁵ Waŋu nimba Epaforodito onac muru méli énécmimaŋac hezac. Ic imi méli néngic hama dacmuna zéma ai momac zéma téngij ic ésécnec niguc momacnec welenj qe némma iwawai méŋac méŋ niŋac wamba méra néŋanzac. ²⁶ Inéh ini moczoŋ inicmaŋ zé qeria héŋgeŋnec kerec. Waŋu eneyaoc hafi wamma kerec imuac suruc ini nindacgic imuac niŋac ewa goro wamma kecanzac. ²⁷ Inéh hafi kiyu humumaŋ zé waŋec. Waŋu Anutunéh wéséya nimmiyec. Waŋu i sac qahac, néj ewa goronéh ewa goro méŋ mihicŋiwac niŋac niŋyéwérima kecha wéséya niŋnémma ewa gorona momacnec meefinéjec. ²⁸ Imuac ini ic imi hémma ségiségi waŋgic ewa qerina réwéria imi acguc momacnec meefimaŋ zé seliseli wamma méli énécmizua.

29 Imuac ini Miñ Kewuninawac qeriaiguc ségiségi yanda wamma ic imi héihéré mima ic imuhucya ionac imi eegina héima énépésimu. 30 Ini welenj qenémma ai megic ai tasia ménda sécgéma heyec imi meyu sécgédacmac niñac ic imi Kristoac ai niñac eñeya kekecyá ménda galeñgé amuma humumañ zé hia humumañ zénimma ai meañec.

3

1 Dacmuna hécna ac tetcgiawac zéwa niñgic, Miñ Kewuninawac qeriaiguc ségiségi wammu. Ac imuacnec muñguc muñguc oma nimba imi nuaru ai yanda ménda wanzac, néñ onac imi ac iminéñ demin meénécimac.

Haka wahala maleku ésécnec hetecgéwijn.

2 Ini haséñ kazu ic* zéma biria meme ic zéma séwi taségina héricma séwi eñej wanzu imi onac galeñgina mema kecmu.

3 Anutuac uña téréyaguc welenj qeçe ai mema Kristo Yesu mepési mima séwiguc ménda héiselima kecanzijn neñañ imi séwi tasénina hélacnec héricma kekera wanzijn.

4 Ni acguc séwiiguc héi selimañac séc wañu ic tosia eñej séwiiguc héiseliwiñac séc zéma ninzuiguc ni imi onogícma imuhuc nimmañac séc.

5 Ni hicñjima kecha ai meme 8 wañu séwinaiguc séwi heric haka wannéñgic,† wañu ni Israelac sac kitiwa, Benzaminac qeli, Hebiraio ic sugginaiguc Hebiraio ic héla, wañu héna aciguc koroma zéwa Farisaio ic wanzua. 6 Hakana imi seliseli wamma Yesuac hénaorijn ununesi wañ énécmiyi wañu héna ac méñ ménda logima késpedesic méñ ménda mihicñjiyi. 7 Wañu becneç iwawai

imuhucya moczoñ nanñé néñec, néñ Kristoac wamma nimba iwawai imi méñ ménda méra néñec, néñ iwawai eñomia wañec.

8 Wañu hélacnec zéwa iwawai imi moczoñ maqeqeya mihicñji néñéña, néñ miñña Kristo Yesuac hénia niñasariwa hicñjinéñec ninijn imuac mia nimba eeya eñejaguc wanzac. Ni imi iwac niñ wamma iwawai moczoñ imuac nenesic zéma ninzua. Imi mia Kristo añgétiwa 9 iwac qeriaiguc mihicñji néñéña wammac niñac. Solañanima keczua imi héna ac igucnec ménda hicñjiyec, néñ Kristo ninzéñgéwa kekec solañña imi Anutuac murunec hicñjinéñec.

10 Ni Kristo zéma humuc igucnec qelima kekec imuac kuha zéma iwac qenzenj manzenj imi momacnec bisinimmañ zé iwac humuc imi niñtohoma 11 Imuhuc me imuhuc wamma humuc ic suggina igucnec yacma kekec qelia mihicñjimañ zé wanzua.

Kekecac qambaña hémma usuñnec kembijn.

12 Ni nena imi bec mihicñjizua ménda zézua. Wañu bec mesolañani wañ néñec ménda zézua, néñ Kristo Yesunéñ ni népésiyeç séc imuac mihicñjimañ zé wamma usuñnec kemmanec keczua. 13 Dacmuna hécna, ni bec imi mezua zéma ménda ninzua, néñ iwawai andénaiguc hezac imuac eluj nuyu, iwawai wésénaiguc hezac imuac memañ zé 14 kemma añgétimañac hezac, imuac mia kicna hiwa keñu Kristo Yesuac qeriaiguc Anutunéñ ounec héihéré néñec imuac héla haiyu hezac imuac memañ zé usuñnec kenzua. 15 Imuac solañanima kecziñ neñañ sucninaiguc méñnéñ méñ yomuhuc nimmacac hezac;

* 3:2: Yuda ic ionac haka silic méndacañgic ieneñ Kristo ic tosara ionac haka silic ménda méndacgic mebirí énécmiañgic hénia imuac niñac kazu ic zéénécmiyec. † 3:5: Yuda ic ieneñ nalé imuaru nanñécgina séwi hericheric haka imi wañ énécmigic.

Haka méñac ini niñgic tanera méñ wañu Anutunéñ imi acguc measari énécmiyu hémmu. ¹⁶ Nini anjéñtima kecziñ héná imuacnec sac tima kembij.

¹⁷ Dacmuna héčna ini enjawu ni méndac némmu. Wañu ic tosia haka kekecninaiguc hénzu séc imuhucyanec wamma kecanzu ionac haka imi acguc kic hihi wamma hémmu. ¹⁸ Ni hatac sasala énézéyi. Deguc acguc kic masina mayu énézézu. Ic embac sasala imi Kristoac ic héñgeña wéndara imuac hazéc wamma keñha wanzu. ¹⁹ Ieneñ imi tetcgiaiguc kisikiyoy mihicñimu. Ionac anutu imi tomenjina. Gamuginanéñ zunzariñ ésécnec hai hoturu wamma baecac iwawai niñac niñanzu. ²⁰ Wañu neñañ imi kurumeñ ama miñina wamma kecní qacnina ou kurumenjiguc ooyawac hezac. Imuarunec mia anjéñ titi miñina Miñ Kewunina Yesu Kristo hamac zéma mambéc kecziñ. ²¹ Inéñ iwawai moczoñ énézéyu niñtoho mimuac séc kuc buña hemizac. Kuha imuhucyanéñ séwinina maqeqeya imi melené nénécmiyu enjeya séwiya edamuyaguc ésécnec wambij.

4

¹ Imuac nuac niñkumu, dacmuna sorochéčna, nuac ségiségi zéma ic kewuac soroc, ini imuhucyanec Miñ Kewuninawac qeriaiguc namma kecmu.

Memeseli ac.

² Ni Yuodia zéma Sintike embac éréhéc imi Miñ Kewuninawac qeriaiguc ewa momac wamma kecmac niñac zéñanjé érécmizua. ³ Wañu ai momacna* solaña guac welec génzua. Embac tosará buña suruc hiabiawac niguc momacnec seliseli wamma ai megic imi zéma Klemento zéma nuac ai momac

héčna méra énécmína, qacgina imi kekecac kiwiiguc hedaczac. ⁴ Miñ Kewuninawac qeriaiguc nalé séc ségiségi wañgic. Ménguc énézéwa ségiségi wammu. ⁵ Onac ewa béñzéngina imi ic embac énézéñgic nindacmu. Miñ Kewuninanéñ hosucgé nénécmizac. ⁶ Iwawai méñac méñ ménda niñyéwérimu, néñ ai hénia héniaiguc zéwelec zéma zéqesiqesi ginanéñ ewa hía ac ézéma Anutu ézému. ⁷ Imuhuc wañgic bec Anutuac luae niñingawac séha ogicogicya imuhucyanéñ Kristo Yesuac qeriaiguc onac ewa qerigina zéma niñingina galenjë énécmimac.

⁸ Dacmuna héčna metecgéma zéwa, iwawai héla, iwawai téreya, iwawai dindiña, iwawai solaña, iwawai siñ niñmimiawac séc, iwawai zézé sorocyaguc, iwawai méra énécmimiawac séc me iwawai mepé qepésiyaguc, imuhucyawac wamma kecmu. ⁹ Ini nuac murunec niñareñgéñ me megic me héñgic imuac wamma kecmu. Imuhuc wañgic luaeac Anutunéñ iniguc momacnec kecmac.

Filipo hénaríñ ewa hía ac ézéyec.

¹⁰ Ini nuac nimma kegcic imuac zariñanéñ hutuzac imuac ni Miñ Kewuninawac qeriaiguc ségiségi kuneñ yanda wanzua. Becnec ini niñnéñgic, néñ imuac naléya ménda hayu osigic. ¹¹ Ni iwawai méñ niñac wamma imuhuc ménda zézu. Ni kekecac hénia kuamuma haka hénia héniaiguc hía zéma nimmanjac séc wanzua. ¹² Ni imi maqeqena iguc hía kecmanjac séc, wañu iwawaina saméñ bipiyaguc hía kecmanjac séc. Imuac haka hénia héniaiguc nimba sécgé néñanzac. Yaka niñ humu humuiguc me iwawaina saméñ bipiyaguc me maqeqena

* 4:3: Girik aciguc; boñ zura momacnec huama kekera.

iguc dimuhuc kecba hiarumac imuac hénia imi ninṭegicdaczua. ¹³ Meseli néṅanzac iwac qeriaiguc ni iwawai moczoṅ hia wandacmanṭac séc. ¹⁴ Waṅu ini nuac qenzerṅ manzerṅiguc momacnec toroqezu imuac nimba sécgézac.

¹⁵ Filipi ic zéwa ninṅic, bec nec buṅa suruc hiabiawac ai imuac nalé hénihéniaiguc ni Makedonia baec waima kemba méṅnéṅ méṅ méra ménda néṅec, néṅ ini sac méra néṅic imi ini ninzu. ¹⁶ Waṅu Tesalonika ama areṅa yandaiguc keru nalé imuaru acguc ini hatac éréhécnéṅ méṅ méra néṅic. ¹⁷ Ni sese méṅ ninṭac ménda welec énécmizua, néṅ mériaṅginaguc wammu ninṭac onac muru haka hiabiawac hélanéṅ saima hemac ninṭac imuhuc zézua. ¹⁸ Nuac muru imi iwawai moczoṅ sasala henéndaczac. Epafrodito mériaiguc iwawai néṅic imi mewa sécgénénzac. Imi mia hofac oo éséc nec héméṅa hiabia waṅu Anutunéṅ memacac séc waṅu ségiségi mihicṅi mizac. ¹⁹ Nuac Anutunanéṅ Kristo Yesuac qeriaiguc, edamuyawac qeriaiguc, eṅeya hofi yanda kuaya qeṅeya igucnec sécgina tiénécmimac. ²⁰ Anutu Maṅgocnina iwac muru nalé tetecgia qahac mepé qepési hemimac. Hélacnec!

Ac tetecgia zéma mozoc ac.

²¹ Ic embac téréya Kristoac qeriaiguc kecanzu ionac yaizézé ac énézému. Dacmuna tosara niguc keczu imi eneṅ onac yaizézé ac énézéu. ²² Ic embac téréya moczoṅ onac yaizézé ac énézéu. Waṅu ionac suginaiguc Kaisawac amaiguc areṅhéra ionac murunec tosanéṅ imuhucnec yaizézé acgina zézu imi meyacma zéwa ninzu. ²³ Miṅ Kewunina Yesu Kristoac ewa hianéṅ onac ewa qeriginaiguc hemac.

Kolosai

¹ Anutuac ewa siñguc Kristo Yesuac Méliméli ic wawaña ni Paulo zéma ninzéh ninzéhac munana Timoteo ² niri Kolosai ama yandaiguc ic embac téréya Kristoac qeriaiguc kenhéi hahéi qahac* kecanzu onac muru kiwi yomi oénécmizic. Anutu Manjocnina iwarunec† ewa hia zéma luaenéh he énécmimac.

Ewa hia ac zéma zéwelec ac.

³ Nereñ onac niñ wamma zéwelec wañanzic séc neñañ Miñ Kewunina Yesu Kristoac Manjocya Anutu ewa hia ac ézéanzic. ⁴ Imi mia Kristo Yesu ninzéhégé mizu imuac buña zéma ic embac téréya ionac muru ala siñgina hezac imuac buña niñanzic imuac niñac imuhuc wañanzic. ⁵ Wañu ninzéh ninzéh zéma siñgina imi mia onac wamma kurumenjiguc niñkinzéh gina kumugic hezac imuacnec mia hicñianzac. Wañu niñkinzéh imi suruc hélawac buña hiabia becneç niñgic imi mia. ⁶ Buña suruc hiabia imi onac muru haréyu ini nimma hélacnec Anutuac ewa hia niñtegicgic nalé imuarunec sugcinaiguc hicñiyec ésécneç baera baera sécgéma kemma hélaguc wamma yandianzac. ⁷ Imuhucyanec niniguc momacnec welen qeçe icya wamma kecanzac ala sorocnina Epafranéh ku énécmiyu niñgic. Ic imi onac Kristoac ai ic héla wamma keczac. ⁸ Inéh mia Uña téréyawac qeriaiguc ala siñ wañamuanzu imuac suruc nérézéyec.

⁹ Hénia imuac niñac onac suruc niñic nalé imuarunec éréma

niri onac niñ wamma ménda waima Anutu zéwelec mianzic. Imi mia Uña téréyawac niñtegic qañtegic zéma niñ asac asariawac kuhaiguc niniñ Anutuac ewa siñac murunec hahaya imi kuaya qeçeya tiénécmimac niñac zéwelec wañanzic. ¹⁰ Wañu wañgic séc Miñ Kewuninanéh niñu sécgéyu ewa hia nimmac. Wañu ai hénia hénia eeyaguc memu séc héla mihicñima Anutuac hénia niñareñgégic imuac niniña imi yandima kemmac. ¹¹ Wañu zérabéra horu horugia ségiségi wamma bisima kenkeçgic tecgémac niñac iwac edamuyawac kuhanéh kucgina moczoñ meseli énécmimac. ¹² Imi mia edamuyaiguc ic embac téréyawac ai buña bakia késamuac séc mehiaru énécmiyec‡ Manjocnina iwac mia ewa hia nimmimanec imuhuc wammu. ¹³ Inéh mia panamañac demin tototñ qeriya igunec nénépésima eneya nañ sorocyawac héñgaleñ ama arenja yandaiguc nonoporec. ¹⁴ Naña imi sawanéh mulu menénécmiyu késpedesicnina moczoñ waiwaiya wañec. ¹⁵ Inéh mia hémbinjawac séc qahac Anutu iwac kic tanera wanzac, iwawai méné ménda zéhicñiyu kerec nalé imuaru bec walac walac hicñima kerec. ¹⁶ Imi mia hénia yomuac niñac; Iwawai moczoñ imi iwac qeriaiguc zéyu hicñidacgic. Iwawai kurumenjiguc kekera zéma baeciguc kekera, kicnéñ hémbinjac séc zéma ménda hémbinjac séc, tatac edamuyaguc me héñgaleñ wawañawac kuc buña, galeñ me galeñac qac buña imi moczoñ iwac murunec zéma iwac buñawac zéhicñi énécmimia. ¹⁷ I eneyaoc imi iwawai tosara ménda hicñima keçgicnec i bec kerecac keczac, wañu iwawai moczoñ imi iwac

* **1:2:** Hénia méné imi ninzéhégéma.
zéma Miñ Kewu Yesu Kristo iorac.

† **1:2:** Kiwi méraginanéh ooya tosaraiguc; Manjocnina
‡ **1:12:** Kiwi méraginanéh ooya tosaraiguc; mehiaru
nénécmiyec.

qeriaiguc qéhéréngé amuma nandarecac nanzac. ¹⁸ Wañu inéh zéyu hicñjidarec momac yanda ionac walac walacgina kecmac niñac, hénáorin neñañ orucnina zéma kekecac hénihénia wamma humuc ic ionac sugcina igucnec walac walac qelima yarec. ¹⁹ Imi mia Anutunéh iwawai moczon Yesuac qeriaiguc kuaya qema sécgémima kecmuac zé niñu sécgéyu imuhuc hicñjidarec. ²⁰ Iwac murunec iwawai kurumeniguc zéma bae-ciguc hedaczac imi moczon eñeyaguc ewa momac wammu niñac Yesuac sawanéh ic héñgeña wéndaraiguc luae qenénécmiyec.

²¹ Becnec ini, elicgé énécmiyu kecgic. Kecma ewa qerigina zéma wawañ memeginaguc hazéra kecgic. ²² Wañu deguc imi aciguc ménda emmu néh kápésic solarñ wamma Anutuac kiwaiguc ic embac téréyawac buña nammu niñac séwiya wai nénécmima humuma Anutu zéma neñañ sucninaiguc ewa momac mihicñi nénécmiyec. ²³ Ini ninzéh ninzéhiguc kumuselima kenqe haqegina qahac kecmu. Kecma buña suruc hiabia nindacgic imuac niñkinzéh wamma imuac-nec ménda néngacma kemmu. Wañu buña suruc hiabia imi mia zéau énécmimia wañu, kurumenñ bawaiguc kekec yanda Anutunéh zéyu hicñjima keczu imi moczon nindacgic. Wañu Ni Paulo imi buña surucya imuac welenñ qeçe ic waniñac keczua.

Pauloac welenñqeçe ai.

²⁴ Deguc ni onac wamma qenzenñ manzeniguc kecmu imuac mia ségiségi wanzua. Imuhuc wamma Kristoac qenzenñ manzenñ kitiwa hezac imi iwac héná méria wamma kekera hénáorin onac niñ wamma séwinanéh bisywa sécgénénczac. ²⁵ Ni imi Anutunéh onac niñ wamma ai

ara nézéyec imi tohoma Anutuac ackuazéc imi énézédacba sécgé énécmimac niñac hénáorin héra ionac welenñ qeçe ic wani. ²⁶ Ac saña imi nalé hénihénia qahac hama kenec imuarunec zéma baec yomuac hicñjsaiya hicñjsaiya ionac murunec musañgéyu heyec néh deguc imi ic embachéra téréya ionac muru énézéyu wininiyec. ²⁷ Imi mia Anutunéh ac musañ musañgia imuac edamuyanéh baera baera ic embac ionac muru dimuhuc kindindinñ sécgé énécmizac imi énézéyu nimmu niñac imuhuc wañ énécmiyec. Wañu ac musañ musañgia imi mia Kristo sugcinaiguc keczac inéh mia wanzac. Edamu asaha miñina iwac mia neñañ niñkumuma kic hihi wammianzinñ. ²⁸ Nini imi icya icya Kristoac qeriaiguc solarñani énécmima onopocni nammu niñac iwac buñaya zésaima icya icya meme seli ac énézéma niñtegic qinñtegic ac moczonñec ku énécmianzinñ. ²⁹ Ai imuac mia ni acguc nuac qerinaiguc kuhaguc ai meanzac iwac ai hakaya méndacma kucna moczonñec ai meanzua.

2

¹ Ni ini zéma tosara Laodikea ama areña yandaiguc keczu i zéma tosara kicginanéh kic tanecna ménda hénzu ionac niñ wamma dimuhuc kucna qema ai mema kecanzua imi ini niñ asarimu niñac wanzua. ² Ienenñ qerigina mebélacgé énécmiyu goi héihéi imuac qeriaiguc qutulanñgé amugic niñtegic qinñtegic ginanéh saima kemmu zékéh yanda wañu, Anutuac saña Kristoac hénia niñyacgému niñac wanzua. ³ Iwac qeriaiguc niñtegic qinñtegic ac zéma nininñ yanda imuhucya eebipiayacnéñ sanñgima hezac. ⁴ Imi mia méñnéñ méñ haléc

acnéj ménda mesoho énécmimac niñac imuhuc zézua. ⁵ Hénia imi yomuhuc; Ni séwinaanéj wai énécmima kecanzua, néj qeri uñananéj iniguc kecanzua. Wañu ini téréréc dindiñanec kecma Kristo ninzéggéma seligima nanzu zégic nimma ségiségi wañanzua.

Kristoac qeriaiguc kekecyawac séha mihicñiwij.

⁶ Ini Kristo Yesu añgégéj tigic miñ kewugina wanzac imuac bec iwac ewa siñ méndacma kecmu. ⁷ Kristoac qeriaiguc himic énécmiyu gété zaliginanéj késaseligima namma ackuazéc ku énécmigic sécyaguc ninzéggéma nanjseligigic ewa hiawac aranéj doku éséc kuaya qesalecgé énécmimac. ⁸ Ini técgina nimma kecmu, baecac icac niñtegic qinñtegic ac zéma ikoc acginanéj énépésima hésa amaiguc onopocbu niñac. Niniñ imuhucya imi yanda onac haka silic mératéc memeya zéma baecac pakeñ ac efefia imi méndacanzac, néj Kristo i ménda méndacanzac. ⁹ Hénia imi iwac muru imi Anutuac séha kuaya qeqeyanéj séwi héla wamma kecanzac. ¹⁰ Ini acguc Kristoac qeriaiguc kecgic sécgé énécmiyu méñac méñ ménda hocmu. Inéj mia galeñ zéma ai memecac qac buñaginaguc ionac orucgina wanzac. ¹¹ Iwac qeriaiguc météré énécmimiawac aséya hai énécmiyec. Imi mia méranéj séwi tasé hericheric imi qahac, néj Kristoac météré aiguc séwiginawac siñ hericdacgic kenñeñ wanzac. ¹² Ini imi iwac doku naec hakaiguc Kristoguc momacnec téngé énécmimia wañec. Wañu Anutunéj Yesu meqelimiyu yarec imi ninzéggégic iwac qeriaiguc momacnec meqeli énécmimia wañec. ¹³ Wañu késpedesigina wamma séwiginaguc séwi tasé

hericheric qahac humumia kecanjic, néj Anutunéj Yesuguc meqeli énécmima késpedesigina moczoñ wai énécmiyec. ¹⁴ Wañu musuqeqe wamma hazéc wañ nécnécmianec méra kiwi hénia aciguc ooya imi moczoñ audacma mema ic héngeña wéndara qahaiguc biriñnéj qeyu qahac wandarec. ¹⁵ Yesu imi ic héngeña wéndaraiguc humuyu imuac kuhanéj galeñ kewuya kewuya zéma ai memecac qac buñaginaguc ionac tewi zakongina imi mahanjégýu madarec. Wañu onogicma kawali wañec imi ic embac kicginaguc mewinini énécmiyu héndacgic.

¹⁶ Imuac bec ic méñnéj nene dokuac ara me nalé yanda me maso qeliawac hai ségiségi zéma Sabata niñac késpedesigina gac qetali énécmigic acgina qaimac. ¹⁷ Nalé imuhucya imi bian héla hamacac heyec imuac uñayanec wanzac, néj Kristonéj imuac héla wanzac. ¹⁸ Ikoc wamma memaamuma kua meme uña mepési mianzac imuhucyanéj onac taségina kurumenjiguc hezac imi onagicbac niñac galeñ memu. Ic imuhucya imi baec séwiac ewa siñnéj qefacgé miyu emma iwawai méñ héñec imi meyandima hingac hingarawac zéanzu. ¹⁹ Imuhuc wamma orucnina keczac Yesu iwac muru ménda toroqeanzu. Wañu oruc imuacnec mia séwi tasia moczoñ toroya zéma giniñanéj dérécgéma gumuyu Anutunéj kuha haiyec séc, séha yandianzac.

Pakeñ ac ikora niñac goro ac zéyec.

²⁰ Ini Kristoguc humuma baecac pakeñ ac hénia hénia imuac niñgic iwawai humumia wañec, néj némac niñac baecac buña kecanzu ésécnec haka silic imi tohoanzu? ²¹ Ménda késamu,

ménda nenimmu, ménda osimu, zézéya imuhucyawac zézua. ²² Ic onac zézé seli ac zéma pakeñ ac imuhucya méndacbiñ me? Imi qahac, iwawai imuhucya imi moczoñ houma qahac wandacmu. ²³ Haka imuhucya méndacma singinawac mepé qepési ai mema memaamuma séwiginawac yéwéri mihicñi amuma héngic, meyac énécmimacac séc niñtegic qinñtegicyaguc tanec wanñac gezañ. Wañu haka imuhucyanéñ séwiac siña sigima kekerawac kuha ménñ ménda késa kecñac.

3

Kekec qelia Kristoguc kecbiñ.

¹ Imuac niñac ini Yesuguc meqeli énécmiyu qelima kecñuiguc iwawai ou heheya niñac wamma kecmu. Imuaru mia Kristonéñ Anutuac héiyaiguc tacma kecñac. ² Baecac iwawai niñac qahac, néñ iwawai ou hezac imuac mia nimma kecmu. ³ Hénia imi yomuhuc; Ini bec humudacgic kekecgina imi Yesuguc Anutuaru musañgé énécmiyu kecñu. ⁴ Wañu kekecgina wawaña Yesunéñ wininimac nalé imuaru ini acguc edamuginaguc wininima nammu.

⁵ Imuac niñac baeciguc kekeca séwi taséginawac siñ imi qegic humudacmac. Imi mia yomuhucya; kaiseroac haka silic, haka qakolayaguc, séwiac siñ, biriawac siñ ninñ, zéma hémbaoc. Wañu iwawai méñac hémbaoc wawaña imi baniara mepési mimia tanec wanñac. ⁶ Haka imuhucya niñac Anutuac qeri biricac zérabéranéñ nambérac ac qeqeya ionac muru hicñi énécmianñac. ⁷ Ini acguc imuac qeriaiguc kecgic nalé imuaru imuac qeriaiguc tacyac wanñaguc. ⁸ Wañu deguc imi yonñkanzañ, qeri biric, niñ zapi, zézé suresure, zéma

zézorañ ac biria, biria imuhucya moczoñ kuagina igucnec hetecgégic kendacmac. ⁹ Ini ic wahala zéma imuac wawañ meme imi hetecgéma ic qelia héima mema kecñu, imuac niñac eñaoc ac ikora ménda wanñamumu. ¹⁰ Wañu ic qelia imi eñeya zéhicñimiyec Anutu iwac hénia méndacma meqeli miyu ninñ aaguc qelia wanñac. ¹¹ Meqeli ai imuac qeriaiguc imi ménñ wai ménñ késa qahac, Girik ic me Yuda Ic, ic tuñ séwi tasé hericheric ginaguc me ic tuñ séwi tasé herichericgina qahac, baec méñac icya icya me haséñ ic,* welenñ qeqe ic me miñ kewu kekeca, wañu Kristo imi moczoñ yanda, wañu moczoñ yanda ionac qeriginaiguc kecñacñac.

¹² Wañu ini Anutuac gési énécmimia, ic embac héra téreya zéma wéiwécya séc kecma goi héihéi zéma ala siñ zéma memaamuma kekec zéma gum bénzénzén zéma qeri biricgina helañzi amuma kekec imi malekugina ésécnec héigic meyu kecmu. ¹³ Wañu méñnéñ méñac ara zéyu eñawu tétéccgé amuma késpedescina waiamuma Miñ Kewuninanéñ késpedescina wai énécmiyec éséc ini acguc imuhucyanec wanñamumu. ¹⁴ Wañu haka hiabia moczoñ imuac qahaiguc goi héihéi haka imi toroqema wammu goi héihéi haka iminéñ rikunñ solañ wamma déréccgé énécmimac. ¹⁵ Luae qeamuma kecmu niñac unuruyu séwi momac wamma kecñu. Imuac waigic Kristoac luaenéñ qerigina galengéyu. Imuacnec toroqema ewa hía ac ézémanec kecmu. ¹⁶ Qeriginaguc Kristoac ackuazéc iminéñ kuaya qeqeya qesaleccgé énécmima heyu, niñtegic qinñtegic moczoñnec eñawu kuamuma zénañgé amuma legic zéra zéma

* 3:11: Girik aciguc; Skite ic.

legic ewayagucnéj legic téréya héima qerigananéj ewa hia nim-mima Anutu mepésimu. ¹⁷ Wañu ackuažéc ginanéj me wawañ memeginanéj haka méñac méñ wambiñ zé imi moczoñ Miñ Kewunina Yesuac qaraiguc iwac muru héima namma wammu. Imuhuc wamma iwac hia niñac wamma Anutu mañgocnina ewa hia ac ézému.

Kristoac tohotoho ichéra ionac hena zéénémimia.

¹⁸ Embac ini euhéçgina onac méra bacginaiguc kecmu, Miñ Kewuninawac qeriaiguc hena iminéj sécyá wanzac. ¹⁹ Ic ini iniñhéçgina ionac goigina héimu. Wañu ionac qeri howuc howuc ménda meénémimu.

²⁰ Nambérac ini iwawai moczoñiguc neñgoc mañgoc héçgina ionac ac niñtoho wandacmu. Haka iminéj Miñ Kewuninawac qeriaiguc ewa hia mihicñianzac. ²¹ Mañgoc ini merac héçgina qerigina ménda mebirimu qerigina kuha mawac niñac.

²² Welenj qeçe ic ini iwawai moczoñiguc baecac miñ kewugina ionac kuagina tohomu. Ic tosara baec ic ionac qerigina mehiaruazu séc ic onac kicgina igucnec sac qahac, néj kurumenj Miñ Kewuninawac bac yandi yandi wamma ewa solañanec wammu. ²³ Ai imuac me imuac mewinj zé kurumenj Miñ Kewuninawac meanzinj séc wambiñ, néj ic onac meanzinj séc ménda wammu. ²⁴ Imi mia tašénina imi Miñ Kewuninanéj mératéc nénéçmiyu mewinjac hezac imi ini nindacma welenj qemianzu. Wañu welenj qemianzu imi Kristo, imuac niñac haka imuhuc wañanzinj. ²⁵ Méñnéj méñ haka biria wammac imi, haka biria imuac bakia meñj mimac. Miñ kewuninanéj séwiginawac inicma ménda énépésianzac.

4

¹ Ic galeñ ini imi onac muru acguc kurumenjiguc kunenjinga keczac imi nimma welenj qeçe héçgina haka dindiñanec zéma séc momacnec wañ énéçmimu.

Pakeñ ac toroqeqeya.

² Ini nalé séc seliseli wamma zéwelec ai mema imuac qeriaiguc ewa hia ac ézéma kicçeli kecmu. ³ Wañu nonac niñac momacnec zéwelecma Anutunéj hena ac énézéwinj niñac naguya aunénéçmiyu Kristoac ac saña Anutunéj zéau nénéçmiyec imi zéau énéçmiwinj niñac zéwelecmu. Ni ai imuac mia señ héšanéj qaté neñgic keczua. ⁴ Ini Anutu imuhuc zéwelec wammigic neñ ac saña imi zémanjac hezac séc zéau énéçmimanj. ⁵ Ini niñtegic qinjegic ginaguc tacyac wammu. Imuhuc wamma sénganjenj ic ionac imi nalé eñ ménda aumu. ⁶ Açgina imi nalé séc seinéj naecmima siña mehiaruazu ésécnec goi héihéiiguc wammu. Imuhuc wamma ic méñac méñ, ac taséya dimuhuc meñemigic hia wammac imi niñasarimu.

Mozoc ac.

⁷ Tikikonéj nenac ac suruc imi wañ énéçmiyu nindacmu. Ic imi nuac ala sorocna zéma ai ic solañanéj Miñ Kewuninawac qeriaiguc nekawu welenj qeçe ic wamma kecçic. ⁸ Ic imi nonac qerininawac hénia zéasarima ewa qerigina mebélacgé énéçmimac niñac ai imuac mia méliwa onac muru hazac. ⁹ Wañu ai ic héla ala sorocnina Onesimo imi momacnec méli éréçmizua. Ic imi onac murunec hayec. Wañu ierenj imi yomuac ac suruc imi moczoñ wañ énéçmidacmaoc.

¹⁰ Wañu niguc momacnec hésa ic noropocgic kekera Aristako zéma Banaba newura Maka (Mareko yomuac bianjac ara zéwa ninzu imuac ic yomi hamaciguc

hérérimu.) zéma ¹¹ Yesu Yusito zémimia ieneḡ acguc yaizézé ac énézézu. Ieneḡ ic tuḡ séwi tasé hericheric ginaguc ionac murunec, waḡu ai momac hécna waḡzu. Ieneḡ sac Anutuac héḡgaleḡ ama areḡa yandawac momacnec ai meanzu imuac ic imuhucya eneḡ imi ewana mehiaru néḡḡic. ¹² Ic méḡ onac murunec hahaya Kristo Yesuac welenḡ qeḡe ic Epafira inéḡ acguc yaizézé ac énézézac. Inéḡ nalé séc onac wamma zéwelecmima ini Anutuac ewa siḡiguc solanḡanima selianec ninzéḡḡéma nammu niḡac zéwelecanzac. ¹³ Ni ic imuac héipuc ac zéwa niḡḡic. Ic imi onac zéma ic embac Laodikea baeciguc keczu ionac zéma ic embac Hierapolia ama areḡa yandaiguc keczu ionac niḡ wamma ai kuneḡ yanda meanzac. ¹⁴ Ala sorocnina dokta Luka zéma Dema acguc yaizézé ac énézézaoc. ¹⁵ Dacmuna hécna Laodikea ama areḡa yanda igucnec zéma ninzéḡ ninzéḡ nauḡnina Numfa zéma iwac amaiguc hénaroiḡ tocgéanzu ionac nuac yaizézé acna énézégic nimmu. ¹⁶ Kiwi yomi sugcinaiguc oloḡḡic tecgéyu Laodikea hénaroiḡ énézégic olommu waḡu kiwi méḡ Laodikea igucnec hamac imi ini imuhucnec oloḡnimmu. ¹⁷ Waḡu Akipoac mia miḡ kewuninawac qeriaiguc ai buḡa qemiyu késayec imi meyacgéna zéma ézému. ¹⁸ Ni Paolo mérananéḡ oma yaizézé ac énézézu. Ni seḡ hésanéḡ qaténéḡḡic kecanzua imi niḡqelima kecgic. Anutuac ewa hianéḡ onac muru hemac.

1 Tesalonika

Yaizéze ac.

¹ Paulo zéma Siliwano zéma Timoteo neneŋ Anutu maŋgocnina zéma Miŋ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc kecaŋzu Tesalonika ama areŋa yandawac hénaoriŋ imi onac kiwi yomi haini hazac. Ewa hia zéma luaenéŋ onac muru hemac.

Tesalonika hénaoriŋ ionac ninzéŋ ninzéŋgina zéma hakagina.

² Nini ic tuŋ onac niŋac wamma nalé séc Anutu ewa hia ac ézéma zéwelec mianziŋ séc onac aigina zéhicŋima ³ ninzéŋ ninzéŋginawac wawaŋ meme, zéma goi héihéiac méra baoc ai, zéma miŋ kewunina Yesu Kristoac kic hihi wamma yéwéri hénia hénia bisiqatén wamma kecaŋzu imuac Anutu maŋgocninawac wésiaiguc nalé séc niŋqelianziŋ. ⁴ Anutuac siŋniŋ waŋ énécmimia, ninzéŋ ninzéŋ dacmuna hécna, ini Anutunéŋ gési énécmiyec imi nini ninziŋ. ⁵ Imi mia hénia yomuhuc niŋac; Nonac buŋa suruc hiabia imi onac muru acnec sac ménda hayec, néŋ kuha zéma uŋaya téréya zéma ninzéŋ ninzéŋ kuaya qeqeyaguc ha énécmiyec. Nini sugcinaiguc onac niŋac wamma ic dimuhucya kerinŋ ini eŋaoc nindaczu. ⁶ Waŋu ini zéra béra yanda qeriaiguc uŋaya téréyanéŋ nanjé énécmiyu ségiségi wamma hénia ac imi késama nonac haka zéma miŋ kewuac haka méndacma wamma kecaŋzu. ⁷ Imuac niŋ onac kekecgina iminéŋ Makedonia zéma Akaia ninzéŋ ninzéŋ ic ionac kicginaiguc séséc héla waŋec. ⁸ Hénia imi yomuhuc; Miŋ Kewuninawac ackuazécnéŋ onac murunec keŋu, Makedonia zéma Akaia ama miŋina eneŋ gezacginanéŋ nindacgic. Waŋu

onac ninzéŋ ninzéŋgina Anutuac muru melemma hezac imuac buŋa surucnéŋ baera baera saima kendarec. Imuac mia neŋaoc, ac imuac me imuac méŋ zéwiŋac ménda hezac. ⁹ Baera baera imuac ic embac eŋaoc imi nini onac sugcinaiguc haréni eneŋ dimuhuc nénépésigic imuac suruc zéma ini Anutu héla kic qeli kekera i weleŋ qemiwiŋ zé dimuhuc baniaragina wai énécmima iwac muru lilingéma hagic imi nénézégic nindacziŋ. ¹⁰ Waŋu humuc ic ionac murunec meqelimiyec Naŋa iminéŋ kurumeŋ igucnec mama hamac zéma imuac mambéc kecaŋzu zéma nénézégic. Naŋa imi bianjuc Anutuac qeri biriawac zéra waiyanéŋ hayu imuacnec neŋaŋ metecgé nénécmimac Yesu imi mia.

2

Paulonéŋ Tesalonika ama areŋa yandaiguc Miŋ kewuac ai nanjéma meyec.

¹ Ninzéŋ ninzéŋ dacmuna hécna zéma nauŋ hécnina, neneŋ sugcinaiguc kereŋiŋ imi héla qahac ménda waŋec imi ini eŋaoc ninzu. ² Ini ninzu ésécnec, nini walac Filipi ama areŋa yandaiguc zérabéra zéma gamu qeqe mihicŋi nénécmigic, néŋ Anutuninawac kuhanéŋ nanjé nénécmiyu onac muru hama Anutuac buŋa suruc hiabia imi kileŋ énézédariŋ. ³ Memeseli acnina imi ikoc me niniŋ biria me manam batuc igucnec hahaya qahac, ⁴ néŋ Anutunéŋ ninzéŋgé nénécmima buŋa suruc hiabia imi énézéwiŋ niŋac qutuŋgé nénécmiyec. Nini ac yomuhuc zéziŋ imi baec ic ségiségi mihicŋi énécmiwiŋ zé qahac, néŋ qeri héhéŋ miŋina Anutu ségiségi mihicŋi miwiŋ zé yomuhuc zéziŋ. ⁵ Nini nalé méŋac méŋ ic méŋac méŋ haléc ac me iwawai méŋac hémbaoc

wamma musunina haihoturu wamma féngéc ménda wañ énécmianziñ imi Anutunéñ héipuc wañ nénécmizac imi ini ninzu. ⁶ Onac murunec me tosara ionac murunec, houhouyawac buña, baec ic méñac murunec mepé qepési ac méñ mihicñiwiñ zé, kic hihi ménda wañanziñ, ⁷ néñ nini onac suginaiguc ic gum bénzénzéria wamma neñgoc merachéra namu gumu énécmianzac iminéñ nambérac héra lolongé énécmima héwiwiñgé énécmianzac ésécnecc wañ énécmiyiñ. ⁸ Ini wéiwéc sorocnina keczu imuac niñac qerinanéñ imuhuc dongé énécmima buña suruc hiabia imuacnec sac qahac, néñ kekecnina momacnec efima wai énécmiwiñ zé ewa hia ninziñ. ⁹ Ninzénñ ninzénñ dacmuna hécnina, ai kuney yanda mema kuc qema keriy imi ini niñqelima ninzu ésécnecc onac muru méñac méñ yéwéri ménda énécmiwiñ zé siñi kaiwe méraninanéñ ai mema buña suruc hiabia Anutu arunec imi énézéanziñ. ¹⁰ Nini ninzénñ ninzénñ ic onac muru dimuhuc météré amuma haka dindinanecc késpedes qahac kenha wañiñ imi eney kicginanéñ ninicma héipucnina wanzu. Wañu Anutu i acguc imuhucyanec. ¹¹ Ini ninzu ésécnecc, neneñ imi mañgocnéñ nambérac héra wañ énécmianzac ésécnecc enac enac wañ énécmiyiñ. ¹² Wañu eneya héngalenñ amaya zéma edamuyaiguc keremmu niñac héihéré énécmianzac Anutu iwac ic embachéra séciguc kecmu niñac hinocgé énécmima meme seli ac wañ énécmima zéseli énécmiyiñ.

¹³ Wañu nini imuac niñ nalé séc Anutu ewa hia ac ézéanziñ. Wañu ini Anutuac ackuazéc nonac murunec niñgic nalé imuaru eney niñgic ackuazéc imi ic onac ac suruc éséc ménda

wañec, néñ Anutuac ackuazéc héla téngéñ wañu angetigic. Imi hélacnec, ackuazéc iminéñ mia ninzénñ ninzénñ ic embac onac ewa qeriginaiguc ai mema hezac. ¹⁴ Ninzénñ ninzénñ dacmuna hécnina zéma nauñ hécnina, ini Kristo Yesuac qeriaiguc hénaoriñ Yuda baeciguc keczu ionac haka silic méndacma wañgic. Héna oriñ imi eney Yuda ic ionac murunec zéra béra mihicñigic ésécnecc ini acguc enañ baecac ic embac ionac murunec réwéri imuhucya mihicñigic. ¹⁵ Yuda ic eney Miñ Kewunina Yesu zéma kua meme ic unugic humudacgic. Wañu duña nini nununesi wañ nénécmima Anutu ségiségi ménda mihicñi mima néwécgeña baec ic onac ségiségi mihicñi énécmianzu. ¹⁶ Wañu ic enia ackuazéc énézéni nimma hiaruwu niñac neuñ héinénécmima késpedesgina torogegic kuaya qeqeya wañu imuac tetecgiaiguc Anutuac qeri biricnéñ qacginaiguc mama énépésiyecc.

Paulonéñ muñguc kenñ inicmanñ zé niñec.

¹⁷ Ninzénñ ninzénñ dacmuna hécnina zéma nauñ hécnina, nini séwiguc nalé hotonadac wai énécmiyiñ, wañu qerinéñ qahac. Nini muñguc kic tanecgina inichiñ zé onac ewa siñsiñ hia wañ nénécmiyu imuac wammanec wamma kecziñ. ¹⁸ Nini onacmuru hawiñ zé wañ nénécmiyu, hélacnec ni Paulonéñ muñguc muñguc onacmuru hamañ zé batucgéyi. Wañu Biria miñinanéñ hézicgé nénécmiyec. ¹⁹ Miñ kewunina Yesu Kristo hamañ nalé imuaru némacnéñ neñañ niñkumu zéma ségiségi zéma ic kewuac opocnina eebipiyaguc imuac buña wammac? Eney imi nonacmuru imuac buña wanzu. ²⁰ Hélacnec, eney imi nonac eebipinina zéma zézé ségiséginina wanzu.

3

¹ Imuac niŋ muŋguc mambéc waŋbipiwiŋac séc qahac waŋu, tosara nini niŋni sécgéyu neŋacnec you Aten ama areŋa yandaiguc kecziŋ. ² Kecma Kristoac buŋa suruc hiabiawac wamma Anutuac ai ic keczac ninzéh ninzéh dacmunanina Timoteo i onacmuru méliziŋ. Imi mia meseli énécmima onac ninzéh ninzéhginawac wamma qerigina zéhiaru énécmiyu ³ méŋnéŋ méŋ zérabéra hénia hénia qeriaiguc keŋqe haqe ménda wammu niŋac méliziŋ. Waŋu neŋaŋ imi réwéri imuhucya mihicjiwiŋ niŋac nonoporec imi mia eŋaoc ninzu. ⁴ Nini iniguc momacnec kerinŋ nalé imuaru kecma réwéri mihicjiwiŋ imuac mia walac énézéyiŋ. Waŋu hélacnec imuhuc hicjiyec imi ini ninzu. ⁵ Imuac ni acguc muŋguc méŋ mambéc waŋbipimaŋac séc qahac waŋu, ninzéh ninzéhgina imi hémma nimmaŋ zé i méliyi. Imi mia hénia imuhuc me imuhuc ala batuc miŋinanéh ala batuc waŋ énécmiyu ai kuneŋ meyiŋ imi hélé qahac wambac niŋac.

*Timoteonéh Tesalonika
hénaoriŋ ionac hakagina qacguc
imuac
suruc Paulo ézéyec.*

⁶ Waŋu degucmi Timoteonéh onac murunec liliŋgéma hama onac ninzéh ninzéhgina zéma goi héihéi onac muru hezac imuac suruc zézé ségiségiyaguc nénézéyu niŋiŋ. Waŋu zéyecnéŋ ini imi neneŋ onac niŋ waŋaŋziŋ ésécnec nalé séc niŋiŋ qeli qelinec niŋsoroc waŋ nénécmima qerigina waizalaŋ wamma ninicbiŋ zé wamma keczu imuhuc zéyu ninziŋ. ⁷ Ninzéh ninzéh dacmuna hécnina zéma nauŋ hécnina, imuac niŋac zéra waiya zéma nununesiiguc kecziŋ, néŋ ninzéh ninzéhgina néŋ meseli nénécmizac. ⁸ Ini Miŋ

Kewuninawac qeriaiguc imuhuc naŋselima keczu imuac niŋac nini niŋni degucmi kekecnina kecziŋ imi hélaguc wanzac. ⁹ Neneŋ neŋaŋ Anutuac wésiaiguc onac niŋ wamma ségiségi yanda mi-hicjiŋiŋ. Imuac mia onac niŋ wamma imuac tasiawac ewa hía dimuhucyanéh Anutu meleŋ mini sécgémac zéma niŋaŋziŋ. ¹⁰ Waŋu siŋi kaiwe séc onac kic tanecgina muŋguc inicma onac ninzéh ninzéhgina séha ménda he énécmizac imi mesolaŋaniwiŋ zé qerininanéh hélawac zéwelec wanziŋ.

¹¹ Deguc Anutu maŋgocnina eŋeyaoc zéma Miŋ Kewunina Yesunéh onacmuru keŋkeŋawac hénanina nénézéyic hémbiŋ zé ninziŋ. ¹² Waŋu Miŋ Kewuninanéh goi héihéigina mesai énécmiyu neneŋ goi héihéi waŋ énécmianziŋ ésécnec eŋaŋ sucginaiguc zéma tosara ionac muru sécgé énécmima qesalecgé énécmimac. ¹³ Waŋu inéh qerigina meseli énécmiyu neŋaŋ Miŋ Kewunina Yesunéh eŋeya ic embachéra téréya iniguc mama hamac nalé imuaru, Anutu maŋgocninawac wésiaiguc késpedes solaŋ téréyanec nammu niŋac wanziŋ.

4

*Kecec Anutunéh héŋu sécgéanzaac
imuhucya.*

¹ Tetecgiaguc, ninzéh ninzéh dacmuna hécnina zéma nauŋ hécnina, nini Miŋ Kewunina Yesuac qeriaiguc welec énécmima zéhinocgé énécmiziŋ. Ini nonac murunec ackuažéc megic ésécnec tohomuac hezac séc niŋtoho wamma ini deguc waŋaŋzu imi muŋguc yanda ogicma wamma Anutu ségiségi mihicji mimu. ² Nini Miŋ Kewunina Yesuac murunec néma pakeŋ ac énézéyiŋ

imi ini ninzu. ³ Anutuac ewa siñ imi mia onac kekec téréya, imi mia kaisero waima ⁴ enac enac imi eneya iniña imi météré amuma eeya héima memacac hezac imi ninjegimac. ⁵ Ic enia Anutuac ménda ninzu ienerē kaiseroac siñ tohoanzu ésécnecc mējnē mēj hēna imi ménda méndacma ⁶ haka imuhucyaiguc neuña ménda logima ninzēj ninzēj dacmuna mēj me naujhēra ionarunec mēj ménda mebirimac. Némac niñ, becnecc énézēma zéselima zéseli énécmiyiñ ésécnecc haka biria imuac tasé kuku miñina imi Anutuac wanzac imuac mia imuhuc énézēzua. ⁷ Anutunēj nini qakolaninaguc wambiñ niñac qahac, nēj kekec téréya kecbiñ niñac héihéré nénécmiyec. ⁸ Imuac hēna yomi qetalizac imi ic mēj qahac, nēj Ūña Téréya énécmiyec Anutu iwac mia qetalizac.

⁹ Ini imi Anutunēj ku énécmiyu goi héihéi wañamuanzu imuac niñ dacmuna hécgina zēma nauñ hécgina goi héihéi wañ énécmimu niñac ac mēj ménda oénécmiwiñ. ¹⁰ Hélañec, eney imi Makedonia baec séc ninzēj ninzēj dacmuna hécgina keczu ionac goi héihéi wañ énécmianzu. Wañu ala sorochēcna imuhucyanec muñguc muñguc wammu niñac zēnañgé énécmima zéziñ. ¹¹ Wañu zéseli énécmiyiñ ésécnecc hétēj waima bēnzēj kecbiñ zé seliseli wamma enañ aiginawac niñkumuma méraginanēj aigina mema kecmu. ¹² Imi mia ic enia ionac kicginaiguc hakagina eeyaguc wamma kecma iwawai mēj niñac mété qétētañ ménda wamma kecmu niñac imuhuc zēzua.

Miñ kewuac hahayawac zérēj qérēj wamma kecmu.

¹³ Ninzēj ninzēj dacmuna hécnina, eney ic humumia ionac hēnia imi ménda nimma enj kecmu

niñac ménda wañ nénécmizac. Niñkumugina qahac keczu ésécnecc zésiac wambu niñac. ¹⁴ Neñañ Yesu humuma muñguc yarec imi ninzēj géziñguc yomuhuc nimbiñ; Anutunēj Yesuac qeriaiguc gau yanda hema keczu imi Yesuac qaraiguc muñguc onagiru hadacmu.

¹⁵ Nini Miñ Kewuninawac ackuazéc méndacma ac yomi énézēziñ. Miñ Kewunina hamaciguc kic qelinec keczñ neñañ imi gau yanda hema keczu i méndagucnecc onogicbiñ. ¹⁶ Miñ kewunēj zézé seli acwac qac qac yanda zēma kua meme uña orucgina mēñac ewa hétēj zēma Anutuac témuj imuac hétējaguc kurumēj igucnecc mama ou kurumēj gélélcyaiguc nammac. Nañu kirisitoac qeriaiguc walac humugic ienerē walac yacmu. ¹⁷ Imuac andiaiguc neñañ kic qeli kekera acguc iniguc momacnecc nénépésima hosusu qeriaiguc meenju gélélcyaiguc Miñ Kewunina mihicñiwiñ. Wañu nalé séc Miñ Kewuninaguc momacnecc kecbiñ. ¹⁸ Imuac ac sasala yomuhuc zēma meseli amumu.

5

¹ Ninzēj ninzēj dacmuna hécnina, Yesu hahayawac naléya zēma yawuñawac oénécmiwiñac ménda hezac. ² Imi mia Miñ Kewuninawac naléya imi siñiyaiguc kowu nene ic ésécnecc hamac imi enaoc niñhumuzu imuac mia. ³ Ic eney luaeninaguc, saiwaninaguc zēmanec kecgic nalé imuaru embac hériyaguc azi kikiac qenzej manzejnēj hosucgéanzac ésécnecc kisikiyoñnēj fuknecc haénécmiyu kilēñdac néñgacmuac séc qahac wammac. ⁴ Ninzēj ninzēj dacmuna hécnina, ini siñi tunumanñiguc ménda keczu imuac nalé imi kowu nene ésécnecc ménda haénécmimac. ⁵ Ini moczoñ

asac marañac nambérac héra, kaiweac nambérac héra, imuac neñañ imi sinji me tunumanjiguc ménda toroqema kecziñ. ⁶ Imuac neñañ imi ic tosara ésécnec gau ménda hema zenzen qeli qeli kecma galenj mema séwininawac sinj imi zikima kecbiñ. ⁷ Gau heanzu imi enej sinjiyaguc heanzu. Doku selia nema miñgoñ wañanzu imi enej sinjiyaguc miñgoñ wañanzu. ⁸ Neñañ imi kaiweiguc toroqema kecziñ imuac séwiac sinj sigima ninzén ninzén zéma goi héihéinénj tétécac saiwa ésécnec haima anjénj titiac niñkumunénj yaréac opoc ésécnec orucninaiguc héima kecbiñ. ⁹ Anutunénj eñeya qeri biricayaiguc kerembiñ niñac qahac, néñ neñañ Miñ Kewunina Yesu Kristoac murunec anjénj titi mihicñiwij niñac gési nénécmiyec. ¹⁰ Yesu imi neñañ kic qeliiguc me gauiguc eñeyaguc momacnec qeliqeli kecbiñ niñac nonac niñ wamma humuyec. ¹¹ Imuac niñac ini wañanzu ésécnec eñac eñac meseli amuma nanjé amumu.

Tetecgiawac pakenj ac zéma yaizézé ac.

¹² Ninzénj ninzénj dacmuna hécnina, nenenj zéwelec énécmizij. Sugcinaiguc kuc qema ai mema Miñ Kewunina qeriaiguc galenjé énécmima zénañgé énécmianzu ionac niñgic kunenj yanda eeginaguc wammac. ¹³ Wañu ionac aigina niñac goi héihéiiguc eeya ogicogira héiéénécmimu. Imuhuc wamma sugcinaiguc luae qema kecmu. ¹⁴ Wañu ninzénj ninzénj dacmuna hécnina, meseli énécmizij. Qéizénj wamma kecanzu i ackuazéc ku énécmigic, wañu ewagina ménda nanjselima keczu i meseli énécmigic. Wañu qeka meka wañzu i nanjé énécmima ic embac hénia hénia imuhucya moczoñ bisiqaténj wañ

énécmima kecmu. ¹⁵ Galenj megic, méñnéñ méñ ic méñac méñ haka biriawac taśé kuku wammiwac niñac. Néñ eñac eñac me ic tosara moczoñ ionac nalé séc haka hiabiawac wañ énécmima kecmu.

¹⁶ Nalé séc ségiségi wammu. ¹⁷ Zéñgé toroya qahac zéwelec wammu. ¹⁸ Haka hénia hénia hicñi énécmianzac séc Anutu ewa hia ac ézému. Iminénj mia Anutuac ewa sinj Kristo Yesuac qeriaiguc onac bunja heheya wanzac. ¹⁹ Uña téréyawac geric ménda qéwécgému. ²⁰ Anutuac bianac ara imi mema titi ménda wammu. ²¹ Haka hénia héniaiguc niñgésima haka hiabiawac késa anjénj tima wammu. ²² Haka tanera biria imuac me imuac héñara mema qerictegic amuma kecmu.

²³ Anutu luae miñina eñeyaoc solañanec météré énécmima onac qeri uñagina zéma ewa sinjina zéma séwigina moczoñ galenjé énécmima keru Miñ Kewunina Yesu Kristo mama hamac nalé imuaru kápésic qahac solañanec kecmu. ²⁴ Héihéré énécmizac inénj méñzé méñzéya qahac imuac niñac inénj imi moczoñ wandacmac.

²⁵ Ninzénj ninzénj dacmuna hécnina, nonac niñac wamma zéwelec wammu.

²⁶ Kiricne qiricne téréya wañ énécmima ninzénj ninzénj dacmuna hécnina moczoñ yaizézégina énézégic nimmu. ²⁷ Ni Miñ Kewuac qaraiguc zéseli énécmizua. Ini kiwi yomi ninzénj ninzénj dacmuna hécnina moczoñ oloñ énécmigic nindacmu.

²⁸ Miñ Kewunina Yesu Kristoac ewa hianénj onac muru hemac.

2 Tesalonika

Mériaŋ ac.

¹ Paulo zéma Siliwano zéma Timoteo nini Anutu maŋgocnina zéma Miŋ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc kecanzu Tesalonika hēnaoriŋ onac kiwi yomi oénécmiziŋ. ² Anutu maŋgocnina zéma Miŋ Kewunina Yesu Kristoac murunec ewa hia zéma luaenēŋ onacmuru hema kecmac.

Gésigési ai.

³ Ninzēŋ ninzēŋ dacmuna hécnina, neneŋ onac wamma nalé séc Anutu ewa hia ac wammima kecbiŋac hezac. Waŋu imuac niŋni sécgézac. Némac niŋ? Onac ninzēŋ ninzēŋgina imi yandima sécgéyu goi héihéi eŋac eŋac kesa keczu iminēŋ yandianzac imuac mia imuhuc zézua. ⁴ Waŋu unu nesi zéma zérabéra hénia hénia moczoŋ yanda imuac sugcinaiguc naŋselima ninzēŋgégic imuac suruc imi Anutuac hēnaoriŋ ama séc keczu ionac neŋaoc meemma waŋ énécmianziŋ. ⁵ Imuhuc wanni haka iminēŋ moczoŋ Anutuac niŋgésigési ai solaŋa imuac asé kiwiya wanzac. Waŋu nalé imuaru Anutunēŋ iniru solaŋa waŋgic eŋeya héŋgaleŋ ama areŋa yanda imuaru kereŋawac séc wammu niŋac ini qenzen manzeŋ mihicŋi énécmigic keczu. ⁶ Waŋu qenzen manzeŋ mihicŋi énécmimu imi onac qenzen manzeŋnéŋ kitiwa hiabia ku énécmimac. ⁷ Waŋu Anutunēŋ solaŋa wanzac imuac mia qenzen manzeŋ bisima kecanzu onac imi niniguc momacnec tacniniŋ mihicŋi nénécmima bakia hiabia meleŋ nénécmimac. Imuac Miŋ Kewunina Yesunēŋ eŋeya kua meme uŋahéra kucginaguc iniguc momacnec kurumeŋ igucnec

⁸ geric bélaniguc wininimu nalé imuaru imi, Anutu ménda nimizu i zéma Miŋ Kewunina Yesuac buŋa suruc hiabia imi ménda niŋtoho waŋanzu i tasé zéra waiyaguc ku énécmimac. ⁹ Ic imuhucya imi eneŋ Miŋ Kewuninawac kic tanera zéma iwac kuc edamuyaguc imuacnec elicgé énécmima taséginawac kisikiyoŋ hébēnaŋa mihicŋi énécmiyu memu. ¹⁰ Ini imi nonac héipuc ac énéc énézéya imi ninzēŋgégic imuac niŋac Yesu imi nalé imuaru iwac météré énécmimia zéma hēnaoriŋ ninzēŋgé migic ionac sugcinaiguc naŋu hémma mepési mima welicgé mimu niŋac mama hamac. ¹¹ Imuac nini acguc nalé séc onac wamma zéwelec wammima yomuhuc zéanzŋ; Anutuninanēŋ onac niŋu héihéré énécmiyec imuac sécyā waŋu naŋgé énécmiyu haka hiabia hénia hénia imuac siŋa nimma ninzēŋ ninzēŋ aiya imi iwac kuhanēŋ meselimu. ¹² Waŋu Anutunina zéma Miŋ Kewunina Yesu Kristoac ewa hiaya niŋac Miŋ Kewunina Yesuac qaranēŋ sugcinaiguc eeyaguc waŋu ini acguc iwac qeriaiguc eeginaguc wammu niŋac zéwelec waŋanzŋiŋ.

2

Héna ac logima kekec.

¹ Ninzēŋ ninzēŋ dacmuna hécnina, Miŋ Kewunina Yesu Kristoac mama hahaya zéma iwac wésiaiguc neŋaŋ hēnaoriŋ imuac ara ménŋ énézéni niŋgic. ² Bianac ara me zéauau me kiwi nonarunec zézéya imuaru koroma Miŋ Kewuninawac nalé yanda imi hazac zégic ewa qerigina qekeŋ qeha ménda wamma ménda aurimu. ³ Ménŋnéŋ ménŋ ikoc ac imuhuc me imuhuc zéyu keŋhéi hahéi ménda wammu. Ac qeŋe haka zéma hēna ac logilogi ic,

kisikiyonac merac mēn hicnijuḡuc nalé tetcgia hamacac hezac. ⁴ Inēn mia hazéc ai meanzac. Inēn anutu zéénéc énécmia zéma tosara mepési énécmianzu ionac sugcinaiguc onogicma eḡeyanec ou naḡ kecma Anutuac ocmuḡiguc tacma eḡeya ézéamuyu héḡgic, ni imi Anutu zémac. ⁵ Ni iniguc kerin nalé imuaru ac imuhucya énézéyi imi ménda ninqelizu me? ⁶ Eḡeya naléya ducḡiyu hicḡimac niḡac deguc imi neuḡ héimiyu keczac. ⁷ Waḡu ac qeḡe miḡinawac kuc saḡanéḡ bec aiya mema keczac, néḡ neuḡ héimimianéḡ imuhuc wamma keḡkeru nalé waḡuḡuc hēna namuḡa igucnec wagiru neuḡa qahac wammac. ⁸ Qahac waḡu imuaru mia ac qeḡe miḡina iminéḡ wininimac. Waḡu Miḡ Kewunina Yesunéḡ eḡeya kua wéséséyanéḡ ic biria imi qeyu humumac. Waḡu mama wininiyu, mama hahaya imuac edamuyanéḡ imuhucya imi moczoḡ mebiru énécmidacmac. ⁹ Ic biriawac hahaya imi Biria miḡinawac ai méndacma kuc hēnia hēnia zéma séséc hēnia hēnia zéma kiwi méréra ikora zéma ¹⁰ wawaḡ meme biriawac haka ikoranéḡ humucac buḡa ionac muru hama hicḡi énécmimac. Némac niḡ ieneḡ imi mehiaru énécmimac niḡ ménda wamma ac hélawac goi héihéiya imi ménda aḡgétigic imuac mia imuhuc hicḡi énécmimac. ¹¹ Imuac niḡ Anutunéḡ wai énécmiyu ikoc kuhaguc imuhucyanéḡ sugcinaiguc aiya meyu iwawai ikora imi ninzégéanzu. ¹² Waḡu imi mia ac hēla ménda ninzégéma haka biriawac siḡa nimma kecanzu séc kápésic ginaguc zéénécmimia wammac.

¹³ Miḡinawac siḡniḡ waḡ énécmimia, ninzég ninzég dacmuna hécnina, Uḡa téréyanéḡ

métére énécmiyu ac hēla imi ninzéggégic mehiaru énécmimac niḡac Anutunéḡ hénihénia igucnec énépésiyec. Hénia imuac niḡac nini nalé séc onac wamma niḡni sécgéyu Anutu ewa hia ac ézēwiḡac hezac.

Ini gési énécmiyu aḡgég titiac buḡa wanzu.

¹⁴ Imuac mia Miḡ Kewunina Yesu Kristoac edamuya imi eḡ énécmiyu késamu niḡac inéḡ buḡa suruc hiabia nonarunec hahaya imi énézéma héihéré énécmiyec. ¹⁵ Imuac niḡac ninzég ninzég dacmuna hécnina, selianec naḡselima ackuažéc kuaninanéḡ zézéya me kiwininanéḡ ku énécmiyiḡ mératéc buḡa imi niḡtoho wammu. ¹⁶ Miḡ Kewunina Yesu Kristo zéma goi héihéi waḡ nénécmima meme seli ac tetcgia qahac zéma niḡkumu hiabia imi ewa hiawac eḡ nénécmiyec Anutu maḡgocnina iereḡ ¹⁷ onac ewa qerigina meseli énécmima wawaḡ meme hiabia hēnia hēnia zéma acḡinaiguc meseli énécmimaoc niḡac wanzinḡ.

3

Žéwelec welecac ai énécmigic.

¹ Ninzég ninzég dacmuna hécnina, tetcgiawac énézeni niḡgic. Ini nonac niḡ wamma yomuhuc žéwelec wammu; Miḡ Kewuninawac ackuažécnéḡ onac sugcinaiguc ai meyc ésécnec foc foc saima kemma ee héihéiyaguc wammac. ² Waḡu ic žipiliḡ žapalaḡa zéma biria meme ic ionac murunec metecgé nénécmimac niḡac žéwelecmu. Ninzég ninzég imi baec ic moczoḡ ionac buḡa qahac, néḡ momac momacnéḡ kēsa keczu imuac niḡac imuhuc zézua. ³ Miḡ Kewunina imi ménžé ménžéya qahac, imuac meseli énécmima ic biriawac muru galen memac. ⁴ Onac imi Miḡ

Kewuninawac qeriaiguc yomuhuc zéma ninzégézi; Ini zéseli énécmiziñ imi niñtoho wamma emma kecma. ⁵ Miñninanéñ onac ewa qerigina qindiñi énécmiyu Anutuac goi héihéi zéma Kristoac nañseli seliiguc keremmu.

Qéizéñ wamma kecbu niñac goro ac wañ énécmigic.

⁶ Ninzégéñ ninzégéñ dacmuna hécnina, Miñ Kewunina Yesu Kristoac qaraiguc yomuhuc zéseli énécmiziñ; Sicsaoc wamma mératéc haka nonac murunec niñareñgégic imi ménda tohoanzu ionac murunec néngacmu. ⁷ Haka silic wañanzñ imi dimuhuc méndacma wammu imi ini eñac nindaczu. Nini onac sugcnaiguc qéizéñ ménda wamma kerñ. ⁸ Wañu nini onac muru méñac méñ réwéri ménda mihicji énécmiwiñ niñac, onac murunec yaka boñtegic méñ ménda mema neyiñ, néñ méraninanéñ siñi kaiwe séc ai selianec meanñ. ⁹ Imi mia imuhuc wambiñ niñac qac buñja ménda zé nénécmiyecac qahac, néñ onac muru haka séséha wamma énézéni niñicma méndac nénécmimu niñac imuhuc wañaññ. ¹⁰ Nini iniguc momacnec kerñ nalé imuaru acguc yomuhuc zéseli énécmiyiñ; Méñnéñ méñ ai memeyawac mézégina tizaciguc nene ménda nemac. ¹¹ Néñ yomuhuc zégic niñiñ; Onac sugcnaiguc tosanéñ mézétiti wamma kecma ai méñ ménda mema eñ keñha wamma acnéñ réwéri sasala mihicñianzu. ¹² Ic imuhucya imi zéseli énécmima Miñ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc zéñañgé énécmima yomuhuc zéziñ; Acgina qaiyu ai mema eñañ nene mihicñima nemu. ¹³ Ninzégéñ ninzégéñ dacmuna hécnina, ini haka hiabia wamma kecma ewa qerigina qeka meka ménda wammu. ¹⁴ Méñnéñ méñ kiwi

yomuaru ackuaazéc wañ énécmiziñ imi ménda niñtohoñu ic imuac hénia zéhicñima qéqéhéréñ ménda wammigic gamuya nimmac. ¹⁵ Wañu iwac mia niñgic hazécgina ésécnec ménda wammac, néñ dacmuna ésécnec wañu zéñañgé mimu.

Ac tetecgia.

¹⁶ Luaeac Miñ Kewunina eñeyaoc nalé zéma aigina séc onac muru luae qeénécmimac niñac wanziñ. Miñnina imi momac yanda iniguc momacnec kecma.

¹⁷ Ni Paulonéñ mérananéñ oma yai zézégina zézu. Imi mia kiwi imi nuarunec hahaya imi héñtegicmu niñac asé kiwina yomuhuc oanña. ¹⁸ Neñañ Miñ Kewunina Yesu Kristoac ewa hianéñ ic tuñ onac muru hema kecma.

1 Timoteo

Kiwi oo icac hénia zéma mériañ ac.

¹ Anjén titi miñina Anutu zéma niñkumunina Kristo Yesuac zézé seli ac niñac Kristo Yesuac Méliméli ic wawaña ni Paulonén ² ninzén ninzén qeriaiguc nañ téngénna wañec Timoteo guac muru kiwi yomi oma haiwa hazac. Anutu mañgoc zéma Miñ Kewunina Kristo Yesuac murunec ewa hia zéma wésé niniñ zéma luaenén guac muru hema kecmac.

Pakeñ ac ikorawac goro ac.

³ Ni Makedonia baeciguc kenj nalé imuaru Efeso ama areña yandaiguc waima kecbésémañ niñac zénañgé géñi imi, gi ic embac tosara zéseli énécmima pakeñ ac ikora tosara ménda ku énécmima ⁴ nemu suruc zéma hicñisaiaac qac areña imuhucyawac niñkoro ménda wammuc niñ imuhuc wañi. Ac imuhucyanén Anutuac ai areña ninzén ninzén qeriaiguc hezac imi ménda meselimac, néñ néwécgeña zéñ zéma mi-hicñianzac. ⁵ Pakeñ ac imuac héla imi goi héihéi imi mia, wañu goi héihéi iminén ewa qeri qala qala zéma niñtegic qñtegit hiabia zéma ninzén ninzén solaña imuacnec hicñihicñiya. ⁶ Ic embac tosara ieneñ imi sigima ac eñomia imuaru qizizingéma kenjanzu. ⁷ Ieneñ hénac acac kiwi ic wambiñ zé wañ énécmianzac, néñ eñañ ac me héipuc ac zéanzu imuac hénia acguc ménda niñasarianzu.

⁸ Wañu nini yomuhuc niñanziñ, ic embac méñnéñ méñ hénac ac imi hénac dindiñacnec méndacmaciguc hénac ac imi hiabia wanzac. ⁹ Hénac ac imi ic solaña ionac niñac ménda hezac, néñ ic embac tosara yomuhucyawac hezac, hénac ac

logianzu, acgege wañanzu, Anutuac eeya ménda héianzu, késpedes wañanzu, ménda météré amuma kecanzu, kaijiliweñ wañanzu, neñgoc hécgina me mañgoc hécgina unuhumuanzu, ic embac ionac kekecgina unuhumuanzu, ¹⁰ kaisero wañanzu, icnéñec ic alayaguc me embacnéñec embac alayaguc sero ai meanzu, ic embac iwawai ésécnec soukiwa niñac haianzu me meanzu, ikoc wañanzu, ikoc wamma héipuc ac zéanzu, zéma haka méñac méñ pakeñ ac dindiña imuac qacqotikicya wañanzu imuhucya. ¹¹ Wañu pakeñ ac iminén mériañ miñina Anutunén énézémañ niñac qutungé néñec buña suruc hiabia edamuyaguc imuac mia méndaczac.

Anutunén ewa hiawac Paulo goiya héiyec.

¹² Nuac mia ai ic kenhéi hahéiya qahac zénemma ai buña qenéñec imuac niñac ni kuc mihicñi néñec Miñ Kewu Kristo Yesuwac ewa hia ac ézézua. ¹³ Ni becñec imi miñ kewu mema titi wammima ai ichéra ununesi wañ énécmima zébiri qébiri wammima keri. Néñ ni ménda ninzénagéma hénia ménda niñasarima imuhuc wañi, imuac niñ inén kilen wésé niniñ wañ néñec. ¹⁴ Miñ Kewuninawac ewa hia imi ninzén ninzénina zéma goi héihéi Kristo Yesuac qeriaiguc hezac imiguc momacñec qacnaiguc qocgénéñu kuaya qeqeya hezac. ¹⁵ Ic embac moczoñ yandanén añgén timuac séc ackuazéc yominén héla wanzac. Zéyecnén; Kristo Yesunén késpedes ic añgégina tiénécmimañ zé baeciguc mayec. Wañu késpedes ic ionac sugcnaiguc neñ imi tosara onogicma ic biria wanzua. ¹⁶ Wañu Yesu Kristonén nalé horua késpedesna bisiqatén wannéñec haka iminén bianquc

Miñ Kewunina ninzéhégema kekec hémbénaña memu ionac muru séséc wammac niñac ni imuhuc wésé niniñ wañ néñec. ¹⁷ Ic kewu hémbénaña, ménda houhouya, kicninanéñ ménda héhéña, Anutu momacguc sac keкера, iwac muru ee héihéi zéma edamuyanéñ nalé tetcgia qahac hema kecmac. Hélacnec!

¹⁸ Nañña Timoteo ni ac paker yominéñ zéseli génzua. Becnec kugéñi bianñac ara imi méndacma ackuazéc iminéñ yaré ic ésécnec haka hiabiawac yaré qema kecbésémañ. ¹⁹ Ninzéhéñ ninzéhéñ zéma ewa kétinjkétiñ késa kecbésémañ. Tosara enéñ ewa kétinjkétiñ imi qetaligic qahac wañu ninzéhéñ ninzéhégina imi kondun zéic ésécnec zéhégédarec. ²⁰ Ic imuhucya ionac suginaiguc Humeneo zéma Aleksande keczaoc. Iri imi kitiwa mema zébiri qébiri ménda wammaoc niñac Biria miñinawac mériaiguc waiérecmiyi.

2

Zéwelec welecac hénia.

¹ Imuac ac walac zéma zénañgégémmañ zé wanzua imi yomuhuc; Ic embac moczoñ yanda ionac wamma zéwelec welec zéma zéqesiqesi zéma miñ suc wamma zé welec welec zéma ewa hia ac wammima ² ic kewuya kewuya zéma tatak eñeña késa keкера moczoñ ionac imuhuc wammu. Imi mia nini Anutu mepésima haka eeyaguc bénzéhéñ luaeiguc kecbiñ niñac. ³ Haka imi hiabia, wañu añgéhéñ titi miñjina Anutu ségiségi mihicñi mimacac séc wanñac. ⁴ Anutu imi ic embac moczoñ añgéhégina tiyu keremma ackuazéc héla niñasarimu niñac wañaññac. ⁵ Anutu imi momacguc sac keczac. Wañu Anutu zéma ic embac sucninaiguc ic miñ sucnina

acguc momacguc keczac. Inéñ mia hélacnec ic wamma baeciguc kerec Kristo Yesu mianéñ. ⁶ Inéñ ic embac moczoñ neñañ niñac wamma eñeña kekecya mulu meme buñawac hai nénécmiyec. Haka imi naléya niñu heyec imuaru hicñiyec. ⁷ Imuac mia ni ackuazéc zéauau ic zéma Yesuac Méliméli ic kumu néñu, ac yomi hélac, ikoc qahac. Ninzéhéñ ninzéhéñ zéma ackuazéc héla imuac qeriaiguc ni baera baera ic embac ionac kiwi ic wañi.

⁸ Imuac niñac ama séc ic enéñ qeri biric qahac, zéqegetali qahac, méragina téréya meemta zéwelec ai memu niñac wanñua. ⁹ Wañu imuhucyanec embac enéñ acguc séwi usugina imi hénaorin kekecginawac sécyaiguc meamuma hémbéngina héima kecgic inicgic sécgémac. Néñ oruc zucgina hiabianec miñicmiñic zéma goli me hoc boña eñeña zéma séwi usu boña eñeña ménda haimu. ¹⁰ Wañu haka hiabia wamma Anutu eeya héimimia séciguc kecanzu imuac héniagina mewininimu. ¹¹ Embac méñnéñ méñ moczoñnec niñtoho wamma bénzéhéñec niniñ ai mema kua-mumu. ¹² Embac méñnéñ pakerñ ac ic méñac ézémac me icya miñ mañgoc wañ mimacac niñac oaec ménda zémizua. Inéñ ara qaiyu kecmac. ¹³ Adam walac mihicñi mimaguc Ewa mihicñi miyec imuac mia imuhuc zézu. ¹⁴ Wañu Adamwac ikoc ménda wammiyec, néñ embacac ikoc wammiyu késpedes mihicñiyec. ¹⁵ Wañu embac enéñ séciguc kecma ninzéhéñ ninzéhéñ zéma goi héihéiiguc météré amuma kecma héri haïma merac mihicñiyu añgéhéñ titi mihicñi mimia wammac.

3

Qeria galen zéma méra baoc ic.

¹ Ac yominén héla wanzac. Méhénéj héngalenj ai imuac ewayanénj ninjumu wanzaciguc qerianénj ai hiabiawac memañj zé ninjanzac. ² Imuac ninjac héngalenj icnéj aciguc ménda opocopora wamma iniña momacgucac euya wammima qerinéj séwiac sinj sigi kecma ninjegic qinjegicyaguc haka eeyaguc wamma ic tosara onac goigina héima pakej ac hiabianec ku énécmima ³ doku seli sasala ménda nema binj qeqeyawac ménda efima qeri bénzénjac kecma zéqeqetali ménda wamma soukiwa hinac ninjac hémbaoc ménda wamma kecmac. ⁴ Wañu inénj eneyaj ininj merahéra hiabianec galeñgé énécmiyu nambérac héra ienenj iwac eeya séciguc héimima ninjtoho wammimuac hezac. ⁵ (Ic méhénéj méj eneyaj ininj merahéra hiabianec ménda galeñgé énécmima némaciguc Anutuac hénaorinj hia galeñgé énécmimac?) ⁶ Ewa qeri melenjuguc nalé ménda horugizac ic imuhucyanénj galeñj ménda kecmac. Séwi enej wañu Biria miñina zétecgé miyec gésigési ac imuhucyawac mihicnijwac ninjac. ⁷ Sénjanjenj ic ienenj acguc nimigic sécgéanzac ic imuhucyanénj héngalenj ai ic kecmac. Qahac wañu zébiri qébiri zéma Biria miñinawac bétaciguc hinjacma héiwac ninjac.

⁸ Méra baoc ic acguc imuhucyanec eeginaguc kecma ezelanjina kalé kalé ménda kecma doku seli sasala nezélélénj ménda wamma ikoc wamma soukiwa memañj zé hémbaoc ménda wamma ⁹ Ewa kétinj kétinj qala qalagija zéma ninzénj ninzénja ewa qeriaiguc téngéyu heheya imuhucya kesa kecmacac hezac. ¹⁰ Wañu walac ala batuc wañj énécmima inicgic héniagina solanj qeqe wañu méra baoc ai ic

onopocgic welenj qeénécmimu. ¹¹ Ininjécgina imuhucyanec eeginaguc kecma zébiri qébiri ménda wamma qerinéj séwiac sinj sigi kecma ai hénia hénia kunqan qahac wandacmu. ¹² Méra baoc ai icnéj embac momacgucac euya wamma nambérac héra zéma ama tacyachéra hiabianec galeñgé énécmimac. ¹³ Méra baoc ai hiabianec wandacgic ienenj nananjina hiabia mihicnijima ninzénj ninzénjina Yesuac wamma kesa keczu imi zénénj hirihiri qahac zéau énécmimu.

Buñ suruc hiabia imuac hénia sanja.

¹⁴ Ni guaru foc hamañj zé ninzua, néj kilenj kiwi yomi ogénzua. ¹⁵ Kecba nalé horugiyu genj Anutuac amaiguc haka dimuhuc wambésémañj imi ninj asariwésémañj ninjac ac yomi zézua. Ama imi Anutu kic qeli kekera iwac héihéré énécmimia zéma ac hélawac tandéya zéma qambañja wanzac. ¹⁶ Héna téréya yomuac hénia sasanjia imi qeyu hinjac hinjgara wanzac. Imuac ewa éréhéc ménda wanzua. I imi séwiiguc hicnjitegirec. Wañu Uñja téréyanénj hénia solanja imi zéhicnijyu kua meme uñja enej héngic. Wañu baera baera zésaigic ic enia enej ninzénjgé migic. Wañu meyacmiyu ou emma eebipiyaguc kecanzac.

4

Kiwi ic ikora.

¹ Wañu uñja téréyanénj yomuhuc pitiri zéasariyec; Bianjuc tosara enej ninzénj ninzénj imi waimu. Wañu uñja biria ionac ikoc ac zéma kuwi ionac pakej ac méndacmu. ² Pakej ac imuhucya imi kiciguc welenj qeqe ic ewa kétinj kétinjina gericnéj oqeyu ikoc ac wanjanzu ionac murunec haanzac. ³ Ienenj imi ic me

embac ménda mema qaré kecmu. Wañu nene imuhucya imuhucya ménda nema imuac sigi kecmu. Néñ nene imi Anutunéh ninzéh ninzéh ic zéma ac héla ninzu eneñ ewa hia nimma mema nemu niñac zéyu hicñidarec. ⁴ Iwawai Anutunéh zéyu hicñiyec imi moczoñ hiabia. Imuac niñac ewa hia ézéma késanec wañanzñiguc méñac méñ qequetaliya ménda hezac. ⁵ Anutuac ackuazéc zéma zéwelecninanéh météré mimia wañzac imuac niñac imuhuc zéua.*

⁶ Geñ ac iminéñ dacmuna hécnina measari énécmima Kristo Yesuac ai ic hiabia wambésémañ. Wañu geñ méndacanzañ ninzéh ninzéhac ackuazéc héla zéma pakeñ ac hiabia iminéñ qeri uñaga meyandi wañgémmac. ⁷ Hére embac neñgiawac ac enjomia zéma nemu suruc imi andé qema Anutu eeya héimima kecmañ zé meefiefi ai mewésémañ. ⁸ Séwíac meefiefi ai imi komodia nañgé gémmac, néñ Anutu eeya héimima kekec iminéñ wawañ memega sasala nañgégéñu kekecga deguc keczañ imuac qeriaiguc zéma kekec hémbénañaga biañguc ha-haya imuac qeriaiguc momacnec sisipac acwac buñá hegémmac. ⁹ Ac imi hélacnec wañu momac yanda nimma késa kekerawac séc eeyaguc wañzac. ¹⁰ Wañu neñañ Anutu, kicqeli kekera, iwac muru niñkumunina haini hezac imuac niñac héla imuac mia neñañ kucnina moczoñnec ai meanziñ. Wañu inéh momac yanda neñañ añgéhñ titi miñina keczac, néñ ninzéh ninzéh ic neñañ imi muñguc yanda meemma añgéhñina tianzac.

¹¹ Ac yomi zéseli énécmima ku énécmima. ¹² Gi sac qeli keczañ imuac niñac méñnéñ méñ

guac niñgic mamaya wambac niñac. Imuac galeñgé amuma guac ac zéma wawañ meme zéma ninzéh ninzéhga zéma niñkumuga solañaguc ninzéh ninzéh ic tosara ionac kicginaiguc séséc hiabia wambésémañ. ¹³ Ewa qeriga moczoñnec ackuazéc oloñ énécmima zénañgé énécmima ku énécmima kecnanec ni hamañ. ¹⁴ Qeria galeñ ieneñ Uña téréyawac murunec ac zéhicñima méragina orucgaiguc haima mériañ ac zégic imuac héla ewa hiawac géñgéhña iminéñ sohowac niñac, imuac niñna mamaya ménda wammac. ¹⁵ Wañu ai hénia hénia imuhucyaiguc ewa qeriga zéma kucga moczoñnec ai mena yandima keñu héndacmu. ¹⁶ Gi geñga zéma pakeñ aigawac hiabianec galeñgéma zéñgé toroya qahac imuhuc wammanec kecbésémañ. Imuhuc wambésémañiguc, gi añgéhñ titi geñga mihicñi amuma ic embac ackuazéc imuac gezac qema niñanzu ionac momacnec mihicñi énécmiwésémañ.

5

Welen qeqe ai imuac ai ara.

¹ Ic neñgia ac geriwiguc ménda wammiwésémañ, néñ niñna mañgocga ésécnec wañu bénzéhñec zénañgé wañ miwésémañ. Merac sac qeli méñac imi munaga ésécnec qacguc wammiwésémañ. ² Wañu embac yanda imi neñgocgawac séciguc, embac sac qeli imi nauñgawac séciguc nimma inicbaoc ménda wamma qeri solañanec wañ énécmiwésémañ.

³ Wañu embac malé téñgéhñ imuac eegina héiwésémañ.

⁴ Embac malé méñ nambérac me esahéra kecmizuiguc énézégic ieneñ walac neñgoc mañgocgina

* 4:5: Mat 15:11, Mrk 7:18,19, 1Ko 10:31

zéma awu asagina ionac goi héihéi imuac tasé ku énécmima amginaiguc sactasé hécgina goigina héima haka imuhucya ninjaren wammu. Haka imuhucyanéh Anutu ségiségi mihicnji mianzac. ⁵ Embac malé héla imi eneyanec sukusisi wamma keczaciguc Anutuaru ninjkumu kumuya haima sinji kaiwe séc zéngé toroya qahac zéwelec ai memac. ⁶ Embac malé méné séwiac sinja sac méndacma wananzaciguc i imi qeliqueli néh humumia tanec keczac. ⁷ Ac imi acguc énézéna tohoma kecma, enj imuhucyanec kecma ac mihicnjiwu ninjac. ⁸ Méhnén méné sactasé héra me imuacnec toroqema iniñ merachéra ménda inicgaleñ wammaciguc ic imi ninzéh ninzéh andé qema ic enia onogicma ic biria keczac. ⁹ Embac malé ic momacguc sac mema kerecac deguc 60 bawauguc ménda keczac imuhucyawac sac, qara newahaleñ wawanawac kiwiiguc haimimiawac hezac. ¹⁰ Wanu nambérac héra hiabianec galeñgé énécmianzac me ic kian goigina héianzac me ai ic téréya welen qéénécmianzac me helanzi énécmigic yéwéri ginaguc keczanzu ionac méra énécmima haka hiabia hénia hénia wamma memañ ninjac kekecy qutuñgé amuma keru héipuc wamma héñanzuiguc imuhuc wammimu. ¹¹ Embac malé sac qeli imi qetali énécmima kiwi imuaru qacgina ménda omu. Imuhucya imi séwiac sinjnéh héré énécmiyu Kristo andé qemu nalé imuaru ic mewinjac zé wammu. ¹² Imuhuc wamma ninzéh ninzéh walac késagic imi timbecgéma gésigési acac buña wanzu. ¹³ Imuacnec toroqema ieneñ qéizéh wamma kecma mézétiti haka imi ninjarenagéma añgétima ama areñ séc lelecgéma embac enjomia kecma ac nenesicya

lisi sicsaoc olomma kemma ac ménda zézéyawac séc zéanzu. ¹⁴ Imuac embac qawéc sacqeli ionac imi yomuhuc wammu ninjac wanzua. Ieneñ ic munjuc mema nambérac mihicnji énécmima eneya amaya galeñgéma kecgic hazéc miñina zébiri qébiri ac wan nénécmimanj zé titiña méné ménda mihicnjimac. ¹⁵ Embac qawéc tosara ieneñ bec Biria miñina méndacbiñ zéma lilingéma kenjic. ¹⁶ Ninzéh ninzéh ic méñac sac taséhéra sugcinaiguc embac malé méné keczaciguc ninzéh ninzéh ic eneyaoc embac imi galeñgé miyu hénaorinj qutulanjinanéh yéwéri imi ménda bisima embac qawéc maqeqeya imi ionac méra énécmimuac séc wammac.

¹⁷ Galeñ tosara hiabianec galeñgé énécmianzu ionac imi séc méné eegina héi énécmima imuacnec buña suruc hiabia imuac zézé ic zéma kiwi ic ionac imi ogicma eegina héimu. ¹⁸ Kiwi téréyaiguc yomuhuc zézéya, burumakao iwa méhnén padí gocmia tizizama séwéla qétiyu kuayaiguc ufic ménda haíwésémañ. Imuac ninjac ai icnéh ai boña memacac hezac. ¹⁹ Galeñ méñac ara imi héipuc ic éréhéc me haréwéc qahac wanu ménda nimmima aciguc ménda opocmu. ²⁰ Ic embac késpedes mihicñianzu imi ic embac momac yanda ionac kicginaiguc zémindiñ énécmigic tosia eneñ haka imi hémma nimma bac yandi yandi wammu. ²¹ Ni pakeñ ac imi kenkésa hakésaya qahac mema genja ewaga ménda méndacma dindiñanec tohowésémañ ninjac Anutu zéma Yesu Kristo iwac kiwaiguc zéma kua meme uña énépésiyu keczu ionac kicginaiguc zéseli génzua. ²² Gi buña suruc hiabia imuac ai énécmimanj zé ic enjomia focdac méraga ménda hai énécmiwésémañ. Wanu ic

tosara kápésic wanġic ménda toroġe énécmiwésémaġ. Wanġu geŋġa météré amuma solanec kecbésémaġ. ²³ Gi hafi zepa toroġeu toroġeunec wanġanzāġ imuac niġ tomenġawac doku sac ménda nema waiġ doku efefiadac momacnec newésémaġ.

²⁴ Kápésic tosara imi ic ionac wéséġinaiguc winiġu hicġi tegiru bénzérnec hémma niġésianzġi, néġ kápésic tosara imi andéġinaiguc méndacma haanzac. ²⁵ Imuhucyanec haka hiabia acguc winiġu hicġianzac. Wanġu tosara hiabia qahac imi acguc musanġémuac séc qahac.

6

¹ Welen qeġe ic miġhéġġina ionac méra bawu keczu imi, ionac miġhéġġina nalé séc ee héihéi wanġ énécmimuac hezac imi nimma kecmu. Anutuac qac buġa zéma pakeġ acyawac zébiri qébiri hicġiwac niġac. ² Ninzérġ ninzérġ miġhéġ ġinaguc keczu imi eneġ ninzérġ ninzérġ dacmuna kecziġ zéma ionac niġġic mamaya ménda wammac, néġ énézéna ogicma welen qeġe hiabianec wanġ énécmimu. Imi mia aigina imuac héla imi ninzérġ ninzérġ ic, Anutuac siġniġ wanġ énécmimia ieneġ enġac késamu imuac mia imuhuc zézua. Gi imi héna yomi ku énécmima zénaġgé énécmiwésémaġ.

Sokiwwac niniġ siġsiġ.

³ Méġnéġ méġ pakeġ ac méġ ku énécmima Miġ Kewunina Yesu Kristoac ackuazéc solanġa zéma héna eeyaguc imuac pakeġ ac Anutunéġ niġu séġéanżac imuhucyawac ewa momac ménda wammac imi, ⁴ Inéġ séwi eneġ wamma héna méġ ménda niġ asarima hazéc ac zéma zé qeġetali acwac nimbaoc wanġanzac. Wanġu imuacnec mia nimbupuc zéma euqaqac zéma zébiri qébiri zéma

ewa éréhéc biria hicġianzac. ⁵ Wanġu ewa qerigina houyu ac héla sohoġu héna eeyaguc imuac niġġic sokiwa memec héna tanec wanġanzac imi ionac murunec zéqeqetali ac hicġianzac. ⁶ Wanġu niġġic ewagina hiaruyu héna eeyaguc iminéġ kunéġ yanda naġgé énécmimac. ⁷ Neġanġ baeciguc iwawainina méġ ménda mema hayiġ, imuac kembiiġ zéma imuhucyanec méra eneġc kembiiġ. ⁸ Imuac iwawai neneya zéma séwi usunina he nénécmizaciguc niġni séġgémac. ⁹ Hinac yandaguc wambiiġ zé wanġu imi eneġ manam batuc zéma bétac zéma haka sicsaocya héna héna zéma séwi siġ biriaiguc maunumac. Haka imuhucya iminéġ ic embac héré énécmima mebiria énécmimac. ¹⁰ Soukiwa niġac siġniġ wammimia imi haka biria héna héniawac zalia wanżac. Imuac niġac imuac wanġanzu i mesoho énécmiyu ieneġ ninzérġ ninzérġġina waima rouc wamma keġha wanġic ewa gorogina sasalanéġ qeriginaiguc kumuyu biridaczu.

Paulonéġ Timoteoac pakeġ ac wammiiyec.

¹¹ Imuac Anutuac ic ġi iwawai imuhucyawac néġġacma kemma haka solanġa zéma wawanġ memec eeyaguc zéma ninzérġ ninzérġ zéma goi héihéi zéma bisiqatéġ zéma qeri bénzérġ imuhucyawac méndacma kembésémaġ. ¹² Imuac ġi imi ninzérġ ninzérġac yaré hiabia imuac qema kecbésémaġ. Yaré hiabia qema kekec hémbénaġa anġéġ tiwésémaġ. Héna imuac mia ġi guruyu héiġuc ic sasala ionac kicġinaiguc ninzérġ ninzérġġa hiabia énézéneġ. ¹³ Iwawai momac yanda kekec mihicġi énécmianżac Anutu iwac kiwaguc zéma Pilatoac muru ninzérġ ninzérġ ac hiabia zéau énécmiyec

Yesu Kristo iwac kiwaiguc zéseli géngua. ¹⁴ Gi zézé seli ac yomi niñ tohoma solañanec zéqindiñi ac méñ ménda mihicñima kecnanec Miñ Kewunina Yesu Kristonéñ wininimac. ¹⁵ Nalé zéyec imi ducñiyu Anutunéñ mewininiyu Yesu i wininimac. Anutu imi mériañ miñina eñeyanec momacguc, héngalen miñina, ic kewu ionac ic kewugina, miñ kewu ionac miñ kewugina wanzac. ¹⁶ Iwarunec sac humuc ménda hezac. Inéñ edamuya hosucgéwiñac séc qahac imuhucya qeriaiguc keczac. Wañu méñnéñ méñ ménda héñec. Wañu héhéñawac séc qahac. Iwac muru eebipiya zéma kuc tetcgia qahac hema kecmac. Hélañec!

¹⁷ Gi imi baec yomuac naléiguc soukiwaginaguc keczu ionac yomuhuc zéseli énécmiwésémañ, Ewa qerigina memaamuma hinac qahac wawaña imuac qahac, néñ ségiségi mihicñi nénécmimañ zé iwawai moczoñ sécnina ogicma nénécmianzac Anutu iwac muru mia niñkumugina haimu. ¹⁸ Haka hiabia sasala wañgic, wawañ meme hiabianéñ kekecginaiguc sécgé énécmiyu efima siña nimma tosara haleñ sécgina haihulac wañ énécmimu. ¹⁹ Imuhuc wamma hofi ama hélaiguc iwawai eeyaguc haigic eñu iminéñ kurumeñac nalé hahaya imuaru qambañgina wañu kekec héla añgég timu.

²⁰ O Timoteo qutuñgé géngéña imi galeñgéma késa kecma niníñ héla zéañzu, néñ niníñ ikora wanzac, baecac ac eñomia houhouya zéma andé qeçe ac imuac mia andé qema kecbésémañ. ²¹ Ic tosanéñ ac imuhucya nesima kemma niñzéñ niñzéñ waima rouc wamma keñha wañañzu.

Ewa hianéñ iniguc hema kecmac.

2 Timoteo

Yaizéze ac.

¹ Anutuac ewa siñ niñac Kristo Yesuac qeriaiguc kekecac sisipac ac hezac imi méndacma Kristo Yesuac Méliméli ic wañi Paulo neñ mia ² nañ sorocna Timoteo guac muru kiwi yomi ogéñzua. Mañgocnina Anutu zéma miñ kewunina Kristo Yesu iorarunec ewa hia zéma wésé niniñ zéma luaenéh hegémmac.

Miñ kewuac gamuga ménda nimmu.

³ Ni siñi kaiwe séc zéwelecma imuac suraiguc ménda misimanec niñgéñanzua séc yanda hécna ionac murunec hénima hama deguc ewa qerinina lalacnec mepésimianziñ Anutu iwac mia ewa hia ac ézéanzua. ⁴ Wañu ewa hia kuneñ yanda nimmañ niñac guac kic masiga niñqelima kic tanecga hémmañ niñac wañanzua. ⁵ Imi mia guac ewa qerigaiguc ninzéh ninzéh solaña hezac imi niñqelima imuhuc wañanzua. Ninzéh ninzéh imi mia walac awuga Loisi zéma neñgocga Yunike iorac ewa qerigiraiguc heyec imuhucyanéh guaru acguc momacnec hezac imi ninzéhégzua. ⁶ Imuac ni mérana orucgaiguc haiwa Anutunéh ai memecac sese géñec imi héiososoc mena geric bélañaguc wammac zénimma gi imuac nimbésémañ niñac wamma ac yomi gézézua. ⁷ Uña Anutunéh nénécmiyec imi bac yandi yandiac uña qahac, néñ kuc zéma goi héihéi zéma niñgésigési galen meamuwiñac uña wanzac. ⁸ Imuac gi imi miñ kewuninawac héipuc ac imuac zéma miñ kewuninawac wamma hésa ic

keczua nuac momacnec gamuga ménda nimbésémañ, néñ Anutuac kuhanéh buña suruc hiabiawac zéra béraiguc toroqe nembésémañ.

⁹ Anutunéh mehiaru nénécmima ac téréyanéh héihéré nénécmiyec. Wañu imi mia wawañ memenina niñac qahac, néñ eneya ewa siñ zéma nalé ménda hénima heyecnec becaru Kristo Yesuac wamma hemiyec ewa hiaya imuac mia wamma imuhuc wañ nénécmiyec. ¹⁰ Wañu imuac

héla imi nalé yomuaru añgéh titi miñina Kristo Yesunéh mayu hicñitegirec. Inéh mia humuc néhélima kekec zéma haka hehe selia imi buña suruc hiabiaiguc meau nénémiyec. ¹¹ Wañu ni

imi buña suruc hiabia imuac wamma zézé ic zéma Yesuac Méliméli ic zéma kiwi ic kecmañ niñac kumunéhec. ¹² Wañu ni

ninzéhégé mima keczua iwac hénia niñasarizua. Imuac moczoñ yanda mériaiguc haiwa hezac imi inéh kuhanéh hiabianec galen gémanec keru nalé yanda ducñimac imi niñhumuzua. Hénia imuac niñac ni zéra waiya qahaiguc kecma gamuna ménda ninzua. ¹³ Gi imi Kristo Yesuac qeriaiguc ninzéh ninzéh zéma goi héihéi késa keczañ imuaru héima namma ac héla nuac murunec niñnec imi méndacma wambésémañ.

¹⁴ Uña téréya qerininaiguc kecanzac inéh nañgégéñu ac héla eeyaguc méragaiguc haigéñi imi galenégwésémañ.

¹⁵ Asia baeciguc ic embac keczu imi moczoñ wainéñdacgic imi nindaczañ.* Figelo zéma Hemo-gene imi eren acguc ic imuhucya ionac sugcnaiguc keczaoc. ¹⁶ Miñ kewunina imi Onesiforo iwac ama geric momac héra goigina héimac niñ wanzua. Inéh mia hatac sasala

* **1:15:** Paulonéh Roma baeciguc aciguc opocgic enec nalé imuaru hénaoññ Asia baeciguc kecgic ienéh héipuc ménda wammigic imuac niñac imuhuc zézac.

ségiségi mihicnji némma hésa ic kecba nuac gamuya ménda nimma¹⁷ Roma hakerec nalé imuaru seliseli wamma hocma mihicnji néhec.¹⁸ (Minj kewuninanénj nimmiyu nalé yandaiguc minj kewuninawac murunec goi héihéi mihicjimac niñ wanzua.) Inénj Efeso baeciguc welenj qeçe ai réwéria dimuhucya meyec imi gi genğaoc ninzanj.

2

Kristo Yesuac ténginj ic hiabia.

¹ Nanja, imuac gi Kristo Yesuac qeriaiguc ewa hia hezac imuac qeriaiguc seliseli wamma² neñ zéwa gi héipuc ic sasala ionac kicginaiguc ninnec imi ic tosara kenhéi hahéi qahac énézéna ienenj imuhucyanec ic embac tosara ku énécmimuac séc wammac.³ Imuac gi Kristo Yesuac ténginj ic hiabia éséc nec niguc mena mewa wamma zéra waiya qahaiguc seligima kecbésémañ.⁴ Ténginj ic kecma kenja wañanzu imi enenj qutulañgé énécmima ténginj ic qac buña énécmiyec i ségiségi mihicnji mimu niñac enanj kekecginawac ainénj ménda qaté énécmiyu kecanzu.⁵ Ménj ogic-qogic ariac mema héná zawéya hezac imi logimaciguc oruhaiguc ic kawaliac opoc ménj ménda haimimu.⁶ Ai ic ménj ai geriwiguc meanzac iminénj imuac héla walac memacac hezac.⁷ Ac gézézua imi qeriganénj nimbésémañ, minj kewuninanénj ai hénia héniaiguc niñtegic qinjegic haigémmac.

⁸ Buña suruc hiabia gézéwa ninnec séc Dawidiac qeli Kristo Yesu humuc igucnec meqelimiyyu yarec i niñqeliwésémañ.⁹ Buña suruc hiabiawac niñac wamma ni kápésic ic éséc nec señ hésanéñ qaté némmuac séc zéra béra mihicnji néngic, néñ Anutuac

ackuaazéc imi qatémuac séc qahac.¹⁰ Imuac ni ic embac Anutunénj megési énécmiyec ionac niñ wamma iwawai moczonj bisiqaténj wañanzua. Imi mia ienenj acguc Kristo Yesuac qeriaiguc anğénj titi hakaya hezac imi zéma edamuya tetecgia qahac imi momacnec énécmiyu memu niñac imuhuc wañanzua.¹¹ Ac yomi hélaguc, nini Minj Kewuninaguc momacnec humuziniğuc imuhucyanec i guc momacnec qelima kecbinj.¹² Qenzenj manzeniguc meseli-winiğuc momacnec ic kewu wamma kecbinj. Wañu minj kewunina qaecgé miwiniğuc i acguc qaecgé nénécmimac.¹³ Nini ménzé ménzé wambinac séc, néñ inénj eneya qaecgé amumacac séc qahac, imuac niñ nalé séc ménzézé ménzézé qahac kecanzac.

Ai ic Anutunénj niñmimia.

¹⁴ Eluñ unuwac niñac, gi ac imi héiqeli énécmima acac zéenj zéma ménda wammu niñac Anutuac* kiwaiguc selianec énézéna. Haka imuhucya imi nanğé énécmimacac séc qahac, néñ nówécgeñac ac imuhucya niñzu i mebiri énécmianzac.¹⁵ Gi imi ac héla imi dindiñanec niñtegicma ai ic gamu qeçeya qahac zéma niñgémmacac séc, Anutuac wéséyaiguc genğa mihicnji amumañ zé nimma seliseliiguc aiga mewésémañ.¹⁶ Ac biria gorosonja zégic néngacma kecbésémañ. Ac imuhuc wañanzu imi enenj kenkecma kenkecma iwawai eeyaguc qahac imuac mia keremmu.¹⁷ Acginanéñ wizi selia éséc nec saima kemmac. Ic imuhucya ionac sugginaiguc Humeneo zéma Fileto keczaoc.¹⁸ Humuc igucnec yayac imi bec hicniyyu tecgéyec zéma ac héla imi zésigima énézényic ic tosara ionac niñzénj niñzénjgina

* 2:14: Kiwi méráginanéñ ooya tosaraiguc Minj kewu zéma Kristo ogic hezac.

melema bacgéanzac. ¹⁹ Néh Anutuac sérañ selia imi asé kiwiya yomuhucyaguc hingac seligima nomuzac. Miñ kewuninanéh eneya buñahéra inic tegicanzac. Wañu méñ yomuhuc; Miñ kewuninawac qara qacma kecanzu séc biria héñacya memu. ²⁰ Ama kewuyaiguc zéic goli zéma siliwanéh memeya zéma zéic icnéñec memeya zéma baecnéñec memeya momacnec taczac. Taru zéic tosara imi ai eeyagucac késaanzu, néñ tosara imi ai enomiawac késaanzu. ²¹ Imuac méñnéñ méñ haka imuhucya zuac amuma lalacnec kecmac imi zéic eeyaguc éséc wammac. Imuhuc wañu miñ kewuginanéñ késamacac séc zéic téréya wammac. Téréya wañu ai hiabia hénia héniaiwac haiyu mambéc kecmac. ²² Wañu gi imi sac qeliac séwiac siñ imi qizizíngéma qeri lalacnec miñ kewuninawac qacmianzu iniguc momacnec haka solañja zéma ninzéh ninzéh zéma goi héihéi zéma luae niñac méndacma kemmu. ²³ Wañu ac sicsaocya zéma ac qelañawac zéñ zéma haka imi waina kenju. Ac imuhucya igucnec tualefic acnéñ hicñianzac. ²⁴ Miñ kewuninawac welen qe qe ic imi, acnéñ ménda euma, ic embac moczoñ ionac gum bénzénzéh wamma, hiabianec ku énécmima, haka biria wañgic kilen bisiqatéh wañ énécmianzac. ²⁵ Wañu ic tosara eney ac qe qe wañgic qeri bénzéniguc paken ac wañ énécmima. Anutu eneyaoc qerigina melen énécmiman zé nimma niñ énécmimaciguc ac héla niñtegicmu. ²⁶ Wañu qerigina béréngéyu Biria miñinawac ac bétacya zéma iwac ewa siñ qaté

énécmima hezac imi hetecgé amuma néñgacmu.

3

Nalé tetcgiaiguc ic embac ionac kekec tanera imi dimuhuc wammac.

¹ Nalé tetcgemañ zé wañu yéwéri naléya imi hamac. ² Ic embac ieneñ enañ sac siñniñ wañamuma soukiwawac siñ yanda nimma séwi eney wamma tétéc qe qe wamma zébiri qébiri wamma neñgoc mañgoc ac qe qe wañ érécmima, nema nelumma, ee héihéi qahac kecma ³ goi héihéi qahac kecma kápésic ménda wai amuma ac zéráguc kuaiguc haihai wamma qeri siñgina ménda helanzima tiktuk wamma iwawai hiabiawac mézétiti wamma ⁴ andé qeamuma luaeguc ménda mambéc kecma eneya meyacamuma Anutuac siñ qahac, néñ néwécgeñaguc eneya séwiac siñ niñac wamma ⁵ Anutu ee héihéi wammimia tanec kecma Anutu ee héihéi imuac kuha imi qacgéma kecanzu. Wañu gi imi ic imuhucya héñacgina mewésemañ. ⁶ Ic imuhucya sugcinaiguc tosara eney amaginaiguc emma embac bobologocya, kápésic réwéria serima séwiac siñ hénia hénianéh hérémiyu kenkenja imuhucya héréma énépésianzu. ⁷ Embac imuhucya imi nalé séc niníñ niñareñ wammu, néñ ac héla niníñaguc keremmuac séc qahac wammac. ⁸ Becnec Yane zéma Yambere* ieren Moseac hazéc wammiyoc ésécnec ieneñ acguc ac hélawac hazéc wammianzu. Wañu ieneñ imi ewa qeriginanéh houyu ninzéh ninzéhac héniaiguc ken bipigic. ⁹ Wañu ic éréhéc ioraru hicñiyec ésécnec ieneñ acguc horua ménda kenñicnec

* **3:8:** Yane zéma Yambere; Qac éréhéc yomi sisipac ac wahalaiguc ménda hezac, néñ sasalanéh méra kiwi ic éréhéc Moseguc euma méra kiwi meyc iorac qacgira zéma ninzéhgeanzu. (Mmh 7:11,22)

hakagina qelaja imi wininiyu héndacmu.

Pauloac pakej ac teteogia.

¹⁰ Nuac pakej ac zéma wawan meme zéma ewa sijna zéma ninzénj ninzénj zéma luaenénj mambéc kecec zéma goi héihéi zéma nanañ seliseli zéma ¹¹ nunesi wañ nénéña zéma qenzen manzen zéma Antiokia zéma Ikonion ama areña yandaiguc haka biria wannéngic imi zéma nunesi dimuhucya mihicñiyi imi geñ hélacnec héndacma ninjegicnec ésécnec miñ kewuninanénj haka imuhucya igucnec ni metecgé néñec. ¹² Wañu ic méñnéñ méñ Kristo Yesuac qeriaiguc kecec eeyaguc kecbiñ zé wammu ienen acguc ununesi mihicñimuac hezac. ¹³ Ic biria zéma ikoc ic ienen muñguc yanda biri seligima eñañ ikoc wañ énécmigic imuhucyanec ikoc wañ énécmima kecmu. ¹⁴ Néñ gi imi ackuazéc héiqelima ninzéngeañzanñ imuac nañselima kecbésémañ. Méréñéñ kujéngic niñareñgéñec imi geñgaoc ninzañañ. ¹⁵ Wañu gi komocga igucnec kiwi téréya imi oloñ niñ wañanzañ. Kiwi téréya iminénj mia kuhanénj ninjegic qinjegic mihicñi géñu, Kristo Yesuac qeriaiguc ninzénj ninzénj késa keczañ, ninzénj ninzénj imuac héima namma añgér titi hia mihicñiwésémañ. ¹⁶ Kiwi téréya imi moczoñ Anutunénj hinocgé énécmiyu ogic. Imuac iminénj méra nénécmiyu pakej zéma zémindi mindiñi zéma meqeliqeli zéma kecec solañawac qeriaiguc meefiefi ai hia mewiñ. ¹⁷ Imi mia neñañ Anutuac ichéra séc ai hiabia hénia hénia hia wambiñac séc solañaniwiñ niñac imuhuc wañ nénécmianzac.

4

¹ Ni Anutuac kiwaiguc zéma Kristo Yesu kecmu kic qeli zéma humumia momacnec niñgési nénécmimac iwac hahaya zéma iwac héñgaleñ amaya niñac wamma zéseligénzua. ² Gi ackuazéc téréya imi zésai énécmiwésémañ. Nalé hia me nalé biriawac séc momacnec seliseli wamma ai imi mewésémañ. Wañu réwéri horugiyu nañselimanec ackuazéc iminénj ku énécmima kápésicgina zéasari énécmima ac zéénécmima meseli énécmiwésémañ. ³ Kecma nalé méñ hayu ic embac ienenj pakej ac héla imuac andé unuma kiwi ic ikora tosara gezacgina siña méndacma eñañ singinawac séc énézégic méndac énécmimu. ⁴ Wañu ac hélawac andé qema nemu surucac gezacgina haimu. ⁵ Wañu gi mia ai imuac me imuac séc mesigi wañamuma zéra waiya seligima buña suruc hiabia imuac ai wamma aiga imi séha séc meyacdacna.

⁶ Ni waiñ sese* ésécnec kececna bec pocgéwa kenkeñ naléna imi ducñima hazac. ⁷ Ni yaré hiabiawac qema hénia kemmañ zé zénéñec imi keñ metecgéma ninzénj ninzénña galengéma kecanczua. ⁸ Imuac bian kecmu nuac niñ wamma haka solañawac opoc nuac buña haiyu mambécñawac hemac. Imi mia miñ kewunina zégésigési ic solaña inénj mia nalé niñu hezac imuaru ni némmac. Wañu nenanec sac qahac ic embac Miñ Kewunina muñguc winini nénécmimac imuac wañanzañu moczoñ yanda momacnec énécmimac.

⁹ Gi focdac nuacmuru hawésémañ. ¹⁰ Dema imi baecac iwawai niñac wamma wainémma Tesalonika ama areña yandaiguc

* 4:6: Waiñ sese; 3ucmanañ ai mewiñ zé nalé tosaraiug doku me waiñ pocgémiñgic.

keñec. Wañu Kreske imi Galati-aiguc, Tito imi Dalmatia baeciguc kendaroc. ¹¹ Luka momacguc sac niguc keczac. Hamañ zé wamma Mareko wagicna momacnec hamaoc. Inéñ ainawac méra nénéñawac séc wanzac. ¹² Tikiko mia méliwa Efeso ama areña yandaiguc keñec. ¹³ Wañu hamañ zé wamma hénawac malekuna Troa amaiguc Karpo iwac amaiguc hetecgé haiyi imi mema hawésémañ. Wañu kiwina imi kiwi limbi limbiña tosara zéma kiwi yañ séwélanéñ memeya imi momacnec mema hawésémañ. ¹⁴ Aiñnéñ iwawai meme ic Aleksande imi biria sasalanec wannéñec imuac haka wañec séciguc miñ kewuninanéñ tasé kumimac. ¹⁵ Gi acguc iwac mia galeñ mewésémañ. Ic imi acnina selianec qegetali wañ nénécmiyec.

¹⁶ Ni walac aciguc emma zéirecgéyi nalé imuaru ala méñnéñ méñ héipuc ménda wannémma moczoñ wai néndacgic. Néñ késpedes ginaguc ménda zé énécmimac niñ wanzua. ¹⁷ Neñ héna ac imi zésaiwa keñu ic enia ieneñ nindacmu niñac wamma Miñ Kewuninanéñ niguc namma meseli néñec. Wañu laion kuagina igucnec metecgé néñec.† ¹⁸ Miñ kewuninanéñ neñ kurumeñac héñgaleñ amayaiguc keremmanñ niñac biria imuac me imuacnec metecgé némma añgéñna timac. Imuac iwaru mia edamuya nalé tetecgia qahac hemac. Hélacnec!

Mozoc ac.

¹⁹ Priska zéma Akila zéma Onesiforo ionac ama geric momachéra yaizézéna énézéna. ²⁰ Erasito imi Korinti ama areña yandaiguc waima kerec wañu Tirofimo imi hafi kiyu Milete ama areña yandaiguc waima

hayi. ²¹ Sanjeña naléya ménda ducñiyu foc hawésémañ. Eubulo, Pude, Lino, Kilaudia zéma ala sasala ieneñ imuhucyanec guac yaizézéga zézu. ²² Ni imi Miñ Kewuninanéñ guac ewa qerigaiguc momacnec kecmac niñ wanzua. Ewa hiayanéñ iniguc hemac.

† 4:17: Hésa ama igucnec mayec imuac séséc ac imuhuc zézac.

Tito

Yaizéze ac.

¹ Anutuac welen qeque ic zéma Yesu Kristoac Méliméli ic ni Paulo imi Anutuac buja qeque ichéra ienen ninzén ninzéniginaguc wamma, kekec solanawac ac héla imi ninjegicma, ² kekec hémbénaña imuac mambécma kecmu ninjac nanjé énécmimawac ai buja zénéjec. Wanju kekec hémbénaña imi Anutu ikocya qahac, inén becaru nalé ménda hénima heyeciguc ac zikima nénézýec imi mia. ³ Anjén titi minjina Anutu enjyaoc ackuazécya imi naléyaiguc zézé ic onac kuagina mema zéhicnijec. Wanju ai imi memañ ninjac ninjumu némma zéselinéjec. ⁴ Wanju Anutu manjoc zéma anjén titi minjina Kristo Yesu iorarunec ewa hia zéma luaenén ic séc momacnec késa keczu ninzén ninzén héla imuac qeriaiguc nanj ténjénna keczan Tito guac muru hema kecmac.

⁵ Krete baeciguc gopori imi hénia yomuhuc ninjac; Ai waiwa ménda misi misiyawac hezac imi mindinjadacma ama arenja kunen kunen séc imuac qeriawac galen kumu énécmima kembésémañ ninjac imuhuc wanjéni. ⁶ Képésic solanj kecma embac momacguc sac mema keru nambérac héra ienen ninzén ninzéniguc nanjeligic, météqététañ merac me ac qeque meracgaguc ménda zémigic kecanczac ic imuhucya imi qeriawac galenac kumu miwésémañ. ⁷ Héngalen ic imi Anutuac ama galenja kecma kápésic solanj kecma enjya ewa sij ménda méndacma qeri bélanjaguc qahac kecma doku seli ninjac ménda wamma yaré ménda qema iwawai késamañ zé

ikoc ménda wammacac hezac. ⁸ Wanju ic kian goi héihéi wanj énécmima, haka hiabawac sijá nimma, memaamuma, kekec téréya kecma, séwac sij sigima kecmacac hezac. ⁹ Wanju ackuazéc ménzézé ménzéya qahac iminén ku énécmianzac imuac séciguc nanjselima kecmac. Imuhuc wanju inén ic embac hiabianec ku énécmima zénanjé énécmimacac séc wamma. Imuhuc kecmaciguc hénia imi qetalima zéanzu ionac imi efma ac zéénécmimacac séc wamma.

¹⁰ Ic sasalanén ac qeque wamma ac harénja zéma ikoc wanj énécmima kecanczu. Sucginaiguc séwi taségina hericma kekera Yuda ic imi enenjosara onogicma imuhuc wanjanczu. ¹¹ Ic imuhucya ionac kuagina imi mizicgéna acgina qaimac. Ienen imi ikoc wanj énécmima iwawai onagicbinj zé hénia ménda ku énécmimuac hezac imuac ku énécmianzc. ¹² Krete ic ionac muru enjan kua meme ic ménjénj yomuhuc zýec; Krete icnén nalé séc ikoc wamma hasén jan biria tanec kecma mézétiti wamma tomenjina wac wamma kecanczu. ¹³ Héipuc ac imi nimba hélacnec wanjac. Imuac ninj gi selianec zémindinjan wanj énécmima ninzén ninzénjina mesolanjanimu. ¹⁴ Imuhuc wamma Yuda ic ionac nemu suruc ikora me ac hélawac andé qeanczu ionac zézé seli imuac gezacgina ménda haimu. ¹⁵ Hélacnec, kápésic solanj ic ionaru imi iwawai moczonj kápésic solanj wanjanczac, néj haka onjina wamma ménda ninzénjéanczu ionaru imi iwawai ménjénj ménj kápésic solanj ménda wanjanczac. Ic imi enenjos wagina zéma ewa kétin kétinjina momacnec zapi qeqeya wanjanczac. ¹⁶ Ienen imi kuaginanén Anutu nimmizua zéma wawanj memeginanén jaecgéanczu. Ic imi enenjos ewa lolonj acwac wamma ac qeque wanjanczu,

néj haka hiabia ménj memuac séc qahac.

2

¹ Wañu geñ mia pakeñ ac hélawac séciguc zéwésémañ.

² Wañu ic yanda énézéna gum bénzénzénj wamma eebipiginaguc wamma séwiac siñ sigima ninzénj ninzénj zéma ala siñ zéma nanañ seliaiguc solañanimu. ³ Wañu embac yanda énézéna ieneñ imuhucyanec wawañ memegina météré amuma kua kisañiguc andé lukuc ménda wamma doku seli ewa ewanec ménda wamma, kekec hiabiawac kiwi embac wammu. ⁴ Imuhuc wamma eñaoc embac sac qeli ku énécmigic eu merac hécgina goi héihéi wañ énécmima ⁵ gum bénzénzénj wamma késpedes solañ kecma

ama aigina hiabianec galeñgéma euhécgina niñtoho wañ énécmimu. Imuhuc ménda wañgic, Anutuac ackuazéc imuac mematiti hicñiwac niñac. ⁶ Ic merac imuhucyanec meseli énécmima niñgési amuma kecmu. ⁷ Wañu gi geñgaoc haka imuac me imuac wammañ zé hiabianec wanna, kicginaiguc séséc hiabia wammac. Wañu pakeñ késpedesira qahac eeyaguc zéma ⁸ ac solañja zéqetali wammuac séc qahac imuhucya énézéna, hazéc ieneñ ikocac zéwiñ zé hocma gamugina nimmu. ⁹ Welenj qeque ic énézéna miñgina ionac ac niñtoho wandacgic ewa hia nimmu, néj qegetali ac ménda zéma ¹⁰ señ kowu ménda nemu, néj welenj qequeac haka hiabia moczoñnec énézégic hémmu. Imuhuc wañgic, wawañ memeginañéñ añgénj titi miñgina Anutuac pakeñ ac imi mezeric qezeric wammiyu eeyaguc wammac.

¹¹ Anutuac añgénj titiac ewa hianéñ ic embac momac yanda neñañaru nénézéyu wininima ¹² pakeñ ac wañ nénécmiyu iwawai

eeyaguc qahac zéma baecac siñniñ imi moczoñj waidacma hakanina mezeric amuma kekec solañja zéma haka eeyaguc wamma nalé yomuaru kecwiñac hezac. ¹³ Imuhuc kecmanec niñj mambéc mozocyaguc zéma Anutu yanda añgénj titi icnina Kristo Yesuwac asac mararañnéñ hicñitegiru hémbiñj zé imuac nimbupuc wamma kecbiñj. ¹⁴ Inéñ héna biria igucnec metecgé nénécmima météré nénécmima eñeya hénaoriñ buñawac nénépésiyu haka hiabiawac seliseli wamma kecbiñj niñac doenina meyc ¹⁵ Gi ac imuac énézéma meseli énécmima kuc buñanéñ zémindiñi énécmima ic imi eneñ guac niñgic ic eñomia ménda wammac.

3

¹ Gi héiqelima énézéna niñqelima baec galeñ me ai memeac qac buñaginaguc imi niñtoho wammu. Wañu ai hiabia hénia hénia hezac imi wambiñj zé zéréñ qéréñ wandacmu. ² Wañu ic méñnéñ ménj zébiri qébiri zéma zééñ zéma ménda wammu, néj gum bénzénzénj wamma ic embac momac yanda ionac qeri bénzénj moczoñnec wañ énécmidacmu. ³ Neñañ becneñ imuhucyanec nininina qahac kecma niñtoho ménda wamma rouc wamma séwiac siñniñ ségiségi hénia hénia imuac welenj qema kerin. Wañu qeri biric wamma nimbupuc wañamuma mézétiti wañamuma kerin. ⁴ Wañu añgénj titi miñgina Anutuac goi héihéiya zéma ala siñ neñañ niñac iwaru hemiyec iminéñ hicñitegirec nalé imuaru, ⁵ añgénj tinénécmiyec imi neñañ mema wañiñ haka hiabia imuac niñ qahac, néj eñeya goi héihéiya niñac sac wamma kekec qeliawac dokunéñ zuacnécmima Uña téréyawac hicñihicñi qelianéñ añgénj tinénécmiyec. ⁶ Wañu añgénj

titi miñina Yesu Kristoac murunec Uña Téréya kuaya qeçeya pocgé nénécmiyec. ⁷ Imi mia neñañ iwac ewa hiyawac niñac wamma ic solañ zénéncmiyu kekec hémbénaña imuac nimbupuiguc kecma mératéc meme ic wambiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec.

⁸ Ac zéma mazua imi ménzézé ménzéya qahac. Imuac gi selianec ninzénégéma énézéna Anutu ninzénégéanžu ieneñ haka hiabiawac wañhumuma memu. Ai buña imi hiabia, wañu ic embac nañgé énécmimia wanzac. ⁹ Néñ qesiçesi ac oyoña zéma hicñisai hénia imuac suruc zéma zéqeçetali ac zéma hénia acac zéeminiñ qeminiñ imi qiziziqéwésémañ. Ac imuhucya imi héla qahac haréjanec. ¹⁰ Héna ikorawac wamma héndéñ amuma kenzac imi ac goro momacguc me éréhéc ézémaguc waina eñeyanec kecmac. ¹¹ Gi nintegiczan éscnec ic imuhucya imi ic herañ herañgia, hakaya birianéñ kawéya qeamuma ic biria wañec.

¹² Ni Aritema me Tikiko méliwa guaru hama haréyu nalé imuaru focdac Nikopoli ama areñaiguc hama mihicñi némbésémañ. Ni ama imuaru kecha sanjeña naléya imi tecgémac. ¹³ Héna acac ic Zena zéma Apolo imi walac fodac méli ércmina hamaoc. Nene zéma hinac iwawai mézézéngé ércmina iwawai mén niñac ménda hocmaoc. ¹⁴ Ic embac hécnina acguc énézéna haka hiabiawac niñarenégéma kuamumu. Imi mia kecmac haréjanec ménda wammu niñac. Imuac mia iwawai imuac me imuac wamma hocbiñac ninžu séc walac mihicñigic ai buñayawac hemac.

¹⁵ Ic niguc kecçu ieneñ moczoñ guac yaizézéga zézu. Gi acguc ninzén niñzéniguc ala siñ wañ nénécmianžu ionac nonac niñ wamma yaizézé ac énézéna.

Anutuac ewa hiayanéñ ic tuñ onac muru hemac.

Filemon

¹ Kristo Yesuac hésa ic ni Paulo zéma ninzéh ninzéhac ic munana Timoteo nerej ic ala soroc, ai momacnira Filemon zéma ² embac soroc, ninzéh ninzéh naujnira Apia zéma Yesuac téngij ic* momacnira Akipo zéma Filemon guac amaiguc hénacnira azoroanzu ionac muru momacnec ³ Maṅgocnina Anutu zéma Miṅ Kewunina Yesu Kristoac ewa hia zéma luaenéh onac muru he énécmimac.

Filemonac goi héihéiya zéma ninzéh ninzéhna.

⁴⁻⁵ Filemon, ni ninzéh ninzéhga zéma goi héihéiga Miṅ Kewunina Yesuac muru zéma ic téréya momac yanda neṅaṅ muru hezac imuac buṅa surucya niṅanzua. Nimma nalé séc zéwelecnaiṅuc qacga qacma Anutuna ewa hia ac ézézanzua. ⁶⁻⁷ Ic muna, geṅ ic embac téréya ewa qerigina mehiaru énécmianzanṅa imuac niṅac guac goi héihéiga iminéh ewa qerina mehiaru néṅu ségiségi yanda wanzua. Hénia imuac mia yomuhuc zéwelec ai meanzua; Iwawai hiabia hénia hénia ewa qerinaiṅuc Kristoac wamma késa kecziṅ imi niṅasari yacgéna, goi héihéiga ninzéh ninzéhga iṅucnec hahaya iminéh héla sasala haimac.

Paulonéh Onesimoac wamma Filemon zéwelecmiyec.

⁸ Imuac niṅac, Kristoac qeriaiguc haka wambésémaṅac hezac imi wambésémaṅ niṅac meefima ac selianec gézémaṅac séc wanzac, néṅ ⁹ imuhuc ménda wamma goi héihéiiguc namma zéwelec gémmaṅ zé wanzua. Imuac, ni ic neṅgia Paulo, Kristo

Yesuac wamma hésa ic kekeranéṅ ¹⁰ nuac ninzéh ninzéhac nanna Onesimoac niṅac welecgéngzua. Inéh mia ni hésa qatéiguc tari imuaru nenaoc aṅi mema mi-hicniwa ninzéh ninzéhac naṅna waṅec. ¹¹ Ic imi becnecc guac muru eṅomia kerec, néṅ deguc imi guac muru zéma nuacmuru momacnec méra nérécmimacac séc waṅecac keczac. ¹² Nuac wéiwécna keczac ic yomi méliwa liliṅgéma hazac. ¹³ Ic imi nena aṅgétiwinecc buṅa suruc hiabia niṅac wamma hésa qatéiguc tacba guac tatac késama méra némbacnec, ¹⁴ néṅ ewa momac ménda wambésémaṅiguc haka méṅ ménda wammaṅ zé ninzua. Ewa hiawac aiganéh geṅga siṅgawac qahac, néṅ zéhinociguc wambaṅ niṅac. ¹⁵ Ic imi nalé hotoṅadac waigemma kerec imuac hénia imi, liliṅgéma hayu hémbénaṅa wagicbésémaṅ niṅac gezanṅ. ¹⁶ Degucmuacnec, ic imi welenṅ qeṅe ic qahac, néṅ séha imi ogicma dacmunawac séciguc wagicbésémaṅ. I nuac muru eeyaguc wanzac, néṅ guac muru mia séc imi ogicma séwiguc zéma Miṅ Kewuninawac qeriaiguc ic héla zéma dacmuna hélawac séc eeyaguc wammac.

¹⁷ Gi nuac niṅ niṅna ai momacga wanzuaiguc, héihéré néṅanzaṅ éséc héihéré miwésémaṅ. ¹⁸ Inéh guac muru haka biria méṅ waṅec, me taséya méṅ hegézaciguc imi nuacmuru haina nenaoc bisidacmaṅ. ¹⁹ Ac teteccgia yomi imi Paulo neṅ mérananéṅ ozua. Nenaoc tasé imi kumaṅ. Geṅga kekeccga iminéh nuac muru tasé ésécnec wanzac, néṅ imuac hénia imi ménda zéwa niṅ qeliwésémaṅ. ²⁰ Ic muna, Miṅ Kewuninawac qeriaiguc guac murunec ewa hia mihiṅniṅaṅ zé ninzua. Kristoac qeriaiguc nuac ewa qerina

* **1:2:** Kristoac hénac oriṅ imi téngij ic ésécnec Biria miṅinaguc yaré qema seligima nambinac hezac.

mehiaruna.

²¹ Niñtoho wañ némbésémañ zéma ninzénge gémba ewana déñ wanzac. Welecgénzua imi séha ogicma ewa hiawac wañ némbésémañ imi niñtegicma kiwi yomi ogénzua. ²² Imuhuc wamma nuac niñac ama qeria saméña méñ qeusuñna nammac. Imi mia zéwelecgina niñac wamma niñnéñu onac muru lilingéma hamañ niñac qerinanéñ haimambéc wanzua.

²³ Yesu Kristoac qeriaiguc nuac hésa ic alana keczac Epafira inéñ yaizézégina zézac. ²⁴ Wañu Mareko zéma Aristako zéma Dema zéma Luka zéma nuac ai momachécna ieneñ acguc imuhucyanec wañ énécmizu. ²⁵ Miñ Kewunina Kristo Yesuac ewa hianéñ qeri uñaginaguc hemac.

Hebiraio

Anutunéh Yesuac kuaya mema nénézéyec.

¹ Becaru Anutunéh kua meme ic ionac murunec, hatac sasala zéma haka hénia héniaiguc yanda hécnina énézéañec. Wañu Anutu iminéñ mia ² nalé hicñima hayec yomuac tetcgiaiguc Nañawac murunec neñañ ackuazéc nénézéyec. Wañu inéh Nañá imi iwawai momac yanda mératéc memac niñac kumuyec. Wañu nañá inéhñec mia baec kurumeh iwawai moczoñ zéyu hicñidarec. ³ Nañá imi mia Anutuac edamuyawac zilaloña zéma iwac kekecyawac tanera kéréndéh wanñac. Wañu eñeya ackuazéc kuhaguc iminéñ baec kurumehñac iwawai moczoñ nañgéma késpedesicnina zuaczuac ai imi medacma ou eñeña kekera Miñ Kewu iwac héiyaiguc emma tarecac tacñac. ⁴ Wañu qac buñaya hiabia soroc mératéc meyec imi kua meme uña ionac qacgina ogicogira wanñac, hénia imuac niñ imuac séciguc kua meme uña onogicma eñeña kecanñac.

Yesu imi kua meme uña onogicma eñeña wanñac.

⁵ Anutunéh kua meme uña sugcina igucnec mérac méh yomuhuc ézéyec? Gi nuac Nañna; Ni deguc gi miñicñigénzua. Wañu muñguc mérac méh yomuhuc ézéyec? Ni iwac mañgoc wammiwa, inéh nuac nañna wammac. ⁶ Wañu inéh méréc merac Nañá imi wagicma baeciguc muñguc lilingéma hamac nalé imuaru Anutuac kua meme uñahéra moczoñ yanda eneh i mepésimimu zéyec. ⁷ Wañu kua meme uña onac mia yomuhuc zéyec; Inéh kua meme uñahéra énézéyu luhuc ésécñec wammu.

Wañu welen qequehéra énézéyu geric bélaña wammu. ⁸ Néh Nañawac mia yomuhuc zéyec; Anutu, guac tatacga edamuyaguc imi nalé tetcgia qahac hemac. Wañu kekec solañañéh guac héngalen ama areña yandagawac ic kewu tacya wanñac. ⁹ Gi imi hénia solañawac wamma hénia biriawac mézéga tianñac; Imuac mia Anutu, guac Anutugañéh ségiségi wamma halécnéh météré gémma alahécga onogicma mema yacgéñec. ¹⁰ Wañu, kaiwe nalé imuac hénihéniaiguc, Miñ Kewunina, geñ mia baecac qambaña haima kurumeh acguc mena guac méra kiwiga wanñac; ¹¹ Wañu iwawai imi moczoñ qahac wammu, neh Miñ Kewunina, gi imi hémbénaña kecbésémañ. Iwawai tosara imi séwi usu ésécñec bobogima tegicdacmu. ¹² Wañu iwawai tosara imi séwi usu ésécñec hainetec wambésémañ. Wañu imuhucya imi maleku ésécñec melemma méiméiya wammu, neh gi imi nalé séc imuhucyanec kecna, naléga imi tetcgia qahac hema emma hemac. ¹³ Wañu néma naléiguc kua meme uña ionarunec méñac méh yomuhuc zéyec? Geñ nuac héinaiguc tacñanec neñ hazéchécga onopocba hénia titiga wandacmu. ¹⁴ Kua meme uña imi moczoñ welen qequeac uña, késpedesic igucnec metecgé énécmiyu kekec hémbénaña memuac hezac ionac welen qenénécmimu niñac méli énécmimia.

2

Técgina nimma kecmu.

¹ Imuac mia ackuazéc niññ imuac qéhéringéma téc nimma kecñi, doku birianéh kisañ nénécmima kembac niñac. ² Héna ac kua meme uña ionac murunec zézéya wañec iminéñ seligima

nañec. Wañu héna ac imi logima ménda tohogic imi eney moczoñ haka imuac kitiwa dindinacnec késadacgic. ³ Imuhuc wañgicguc neñañ añgéhñ titi eñeña imuhucya andé qewinñguc imuac kitiwa dimuhuc qizizñgéma ogicbiñnec? Añgéhñ titiac buña imi mia walac Miñ Kewuninanéhñ zéhicñiyec. Wañu gezacginanéhñ niñgic ienené hēipuc selia wamma nénézégic. ⁴ Wañu iniguc momacnec Anutu eñeyaoc imuhucyanec kiwi zéma, haka welicwelicgia zéma, kiwi icnéhñ ménda memeyawac séc hénia hénia eñeya ewa siñ méndacma Uña téréyawac sese séc qema nénémiyec iminéhñnec mia hēipuc ac wañ nénécmiyec.

Gamu niñuguc meyac miyec.

⁵ Yomuhuc zéanzñ; Anutunéhñ baec kurumenñ hahaya imi mia kua meme uña ionac méragina bawaignuc ménda haiyec. ⁶ Néñ méñnéñ kiwi téréya méñguc yomuhuc hēipuc wamma zéyec; Miñ Kewu, geñ ic imuac niñna nēmaria wañu niñmianzanñ? Wañu ic ac nañawac ninna nēmaria wañu goiya héianzanñ? ⁷ Nalé hotoñadac memamana kua meme uña ionac ewa bacginu keru edamu eeyaguc zéma qac buña eeyagucnéñ ic kewuac opocya héimiyec. ⁸ Héimima iwawai momac yanda imi welenñ qemimu niñac hénia duandiaiguc onopori zénecc. Imuac iwac hénia duandiaiguc ménda kekerá méñ ménda hezac, néñ nalé yomuaru inicni iwawai momac yandanéhñ solañanec ménda welenñ qemimanec kecanzu. ⁹ Wañu Yesu imi nalé hotoñadac kua meme uña ionac ewa bacginu kecma humucac qenzeña qema niñec. Wañu imuac niñ edamu zéma qac buña eñeñanéhñ ic kewuac opoc héimiyec. Wañu neñañ haka imi hēmma ninni, Anutuac ewa hiaya

niñac ic embac momac yanda neñañ niñac wamma humucac howura nenimmac niñac imuhuc hicñimiyec wanzac.

¹⁰ Wañu iwawai moczoñ yanda imi iwac murunec hicñima iwacnec sac wamma kecanzu. Imuac nañhéra sasala onagicma edamuiguc kereñ kereñawac ai imi memañ zé ionac añgéhñ titiac Miñ Kewunina qenzeñ manzeñ mihicñi mima métérémiyec imi niñni sécgézac. ¹¹ Météré ai miñina zéma météré énécmimia imi momacnec mañgocnina momacguc iwac murunec hicñihicñiya. Imuac niñac gamuya ménda nimma dacmuna hécna zénénécmiyec. ¹² Acya méñ yomuhuc hezac; Ni munahécna ionac muru qac buñaga zéau énécmima gési énécmimia ionac suginaiguc guac legic héimañ. ¹³ Wañu muñguc yomuhuc zéyec; Ni iwac muru héiselimanñ. Wañu muñguc yomuhuc zéyec; Ninicgic yomi imi ni zéma nambérac hécna Anutunéhñ nénéña. ¹⁴ Ic méñac nambérac héra ionac sac busuginawac hénia imi momacguc, imuhucyanec Yesu acguc neñañ niñac wamma humucac kuha késa keczac Biria miñina imi mebirimanñ zé neñañ séwi busu mema humuyec. ¹⁵ Wañu humucac bac yandi yandi wañgic keckecgina heheya séc qaté énécmiyu Biria miñina welenñ qemianñgic séc hulac énécmimanñ zé imuhuc wañec. ¹⁶ Imi mia hélacnec, kua meme uña nañgé énécmimanñ zé qahac, néñ neñañ Abarahamac qeli nañgé nénécmimanñ zéma imuhuc wañec. ¹⁷ Hénia imuac niñac, i imi munahéra neñañ séc wañec imi nimba sécgézac. Imi mia Anutuac aiguc hofac oo ic kiwa wamma goinina héinénécmima qeri hélanéñ ic embac neñañ doenina memañ

zé imuhuc wanjec. ¹⁸ Eneyaoc manam batuciguc keremma qenzen manzen qeyec imuac nin ic manam batuciguc keczu imi hia nanjé nénécmimacac séc wanzac.

3

Mosenéj welen qeqe ic, Yesunéj Naja wanzac.

¹ Zéma mazua imi hénia yomuhuc ninjac zézua; Kurumen minjanénéj héihéré énécmiyu nejawu momacnec dacmuna térya keczin imi ninzéhéma zéauanzin imuac Méliméli icnina zéma hofac oo ic enenjanina keczac Yesu iwac qeriganénéj nimmu.

² Inéj mia kumu miyec iwac mia wamma Mosenéj Anutuac ama yandaiguc ai meyec imuac séciguc ai ic kenqe haqe qahac kerec. ³ Ama meanzac iwac qac buñayanéj ama eneya qac buñaya ogicanzac. Imuhucyanec Yesuac qac buñayanéj Moseac qac buñaya ogicma eeyaguc wanzac.

⁴ Amaya amaya imi mihicnji hicnji icyaguc, iwawai momac yanda mihicnjidarec imi Anutu. ⁵ Wanju Mose imi andiawac buña suruc zézéya imuac héipuc ac zéaumañ zé Anutuac ama séc welen qeqe ai ic kenqe haqeya qahac kerec.

⁶ Wanju Kristo imi Anutuac naja wamma amaya eneya méra bawu galenjéma kerec. Amaya imi mia nenjan, ninjumu zézé ségiségiyauc zéma bac efiefi késa kechinjiguc imuac buña wambin.

⁷ Imuac Uña Téréyanéj zézac séc Deguc ini iwac ara ninzuiguc,

⁸ Baec kisiaiguc manam batucac naléiguc ic embac ienen Anutu hazéc wammigic éséc ewa seli ménda wammu. ⁹ Baec imuaru mia yanda hécgina ienen batucgé némma yawuñ 40 imuac séc nuac wawanj memena imi héngic.

¹⁰ Wanju hénia imuac ninjac neñ mia hicnjisai imi onac qeri biric

wan énécmima yomuhuc zéyi; Ewa qeriginaiguc imi nalé séc sohoma rouc wananzu, imuhuc wamma ienen nuac hénia imi ménda héntegicanzu. ¹¹ Imuac ninjac qerina biriyu zézé seli ac yomuhuc zéyi; Ienen mia nuac tacniniñ ama baeciguc ménda keremmu.

¹² Dacmuna hécna técgina nimma kecmu, kecma onarunec méjnénj méñ ewa qeri biria ninzén ninzén igucnec ménda hahaya tizozoma Anutu kekeraguc iwac murunec elinjé amuma néngacbu ninjac. ¹³ Imuac onac murunec méñac méñ biriawac manam batucnéj wan énécmiyu ewa qeriganénéj hoc tanec seligiwac ninjac. Imuac ninjac kaiweya kaiweya haréyu deguc deguc zéni kenanzac éséc enjaocnec meseli amuma kecmu. ¹⁴ Nenjan ninzén ninzén walac meyin imi selianec késamanec kenkecma tetecgiaiguc kerembinjiguc imi Kristoac ai momachéra wambin.

¹⁵ Zézéya méñ yomuhuc hezac; Ini nalé yomuac iwac ac ewaya ninzuiguc becneç hazéc wammima kecanjic éséc ewa seliseli ménda wammu. ¹⁶ Mosenéj onagiru méndacmima Izipte baec igucnec séñganenñ magic imi enenñ qahac zéwinjiguc dimi enenñ imi ara ninbipimaguc hazéc wammigic? ¹⁷ Wanju késpedes wamma baec kéra kériasiaiguc humuqai wanjic ionac qahac zéni dimi onac Anutunéj ninju qeria biriyu yawuñ 40 tecgéyec zéwinj?

¹⁸ Wanju Anutunéj ic embac ara qegic ionac ninjac ménda zéyeciguc dimi onac zéselima nuac tacniniñ ama baeciguc ménda keremmu zéyec? ¹⁹ Imuac nenjan yomuhuc hémbin, ienen imi ménda ninzéhégic hénia imuac ninjac mia baec imuaru keremmuac séc qahac wanjec.

4

Anutunéh bian tac ninijac zéseli nénécmiyec.

¹ Imuac bac yandi yandi wamma kecbij, iwac tacniniñ baeraiguc kereñ kereñawac sisipac ac imi nanzacnec, onarunec méñnéñ mététañgéwac niñac. ² Buñ suruc hia bia becneć énézézéya wañec imuacnec neñañ momacnec nénézézéya wanzac. Wañu ackuazéc niñgic imi eneñ ménda ninzéhégéma toroqegic imuac niñac héla qahac wañec. ³ Imi mia Anutunéh yomuhuc zéyec séc, qerina biriyu zéselima zéyi ésécnec ini nuac kendoñguc érémuac séc qahac wammac. Néñ kilenđac baec kurumenñ zéyu hicñiyec igucnec éréma deguc, añgér titiac ai ara Anutunéh zéyec imi hélaguc wandaczac imuac niñac, bec ninzéhégéma kecanziñ neñañ imi Kendonj imuaru kereñđacziñ. ⁴ Imuac kiwi méñguc kaiwe qété 7 imuac ac méñ yomuhuc zéyec; Anutu imi aiya moczonj medacmaguc kaiwe 7 imuaru tacniñec. ⁵ Wañu ac hoimi hezac imuaru ac méñ yomuhuc zéyec; Ieneñ nuac tacniniñ ama baeciguc ménda harému. ⁶ Wañu ic embac imuaru kereñ kereñawac buñ imi tosara keczunec. Walac buñ suruc hiabia késagic imi eneñ imi ménda niñtohogic. Imuac niñac keremmuac séc qahac wañec. ⁷ Imuac kecma nalé horua keñ teggyuguc Dawidiac legic zéraiguc muñguc nalé méñ mema deguc zéma nalé imi ménda ducñiyunec yomuhuc zéyec; Deguc ini iwac ara nimmuiguc ewa seli ménda wammu. ⁸ Yesuanéh tacniniñ kendoñ imi bec mihicñi énécmiyeciguc imi, Anutunéh imuac andiaiguc nalé méñac ménda zéwacnec. ⁹ Imuac Anutuac ic embachéra ionac tacniniñ kendoñ méñ hezacnec. ¹⁰ Walac

humuma tacniniñ kendoñguc kereñgic imi eneñ imi, Anutunéh eneya aiya metecgéma tacniñec ésécnec aigina metecgéma tacnimma keczu. ¹¹ Imuac bec neñañ tacniniñ imuaru kerembij niñac seliseli wambij. Neñañarunec méñnéñ méñ qegetali hena tигic ionac séc méndacma hiñgacma biriwu niñac.

¹² Anutuac ackuazéc imi kekecyaguc wañu kuhaguc, zéra pizilic, sou bawa andia zéraguc imuhucya moczonj onogicdaczac. Imuac, uñ zéma ewa qerininna zéma sic toroyanina séc zéma añaroroc imi nézéhégéma keremma ninij zéma ewa siñ imi gésimacac séc wanzac. ¹³ Iwawai zéhicñidarec imuacnec méñnéñ méñ Anutuac kiwaiguc sasañgia ménda hezac, iwawai moczonj yanda imi usuya auauya ténéñanec hedaczac. Wañu neñañ imi iwac muru mia ac ai mewiñac hezac.

¹⁴ Imuac mia neñañ imi hofac oo ic kiwa kuneñ kurumeniguc eñec Anutuac nañ Yesuguc kecziñ. Imuac ninzéh ninzéhñina zéauanziñ imi selianec késama kecbij. ¹⁵ Neñañ hofac oo ic kiwa kesa kecziñ. Ineñ ala batuc hénia héniaiguc neñañ kereñij imuhucyawac kereñđarec. Néñ késpedes méñ ménda mihicñiyec. Hénia imuac niñac qeka mekaninaiguc kecni wésé niniña ménda niñ nénécmimac zéwiñac séc qahac, néñ hia niñ nénécmimacac séc wanzac. ¹⁶ Imuac neñañ qerininna efiyu wésé niniñac ic kewu tataciguc kerembij. Imuhuc wamma iwawai méñ niñac osiwiñ nalé imuaru wésé niniña zéma ewa hiaya mihicñiwiñ.

5

¹ Hofac oo ic kiwa méñac méñ imi baec ic sucnina igucnec Anutuac ai buñawac megési énécmimia. Imi mia baec ic neñañ

niñac wamma Anutu eneya muru kápésicninawac mulu zéma sese haimimu niñac kumu énécmimia. ² Hofac oo ic kiwa imuhucya imi qeqa meka hakayanéñ lelecgémiyu keczac. Hénia imuac niñ, inéñ ewa soho ic zéma rouc wamma kekera imuhucya hia niñ énécmima bénzérñec wañ énécmimacac séc wanzac. ³ Wañu hénia imuac niñac ic embac ionac kápésic niñac zéma eneya kápésic niñac momacnec mulu ai memacac hezac. ⁴ Ai ee héihéiyaguc imuhucya ic méñnéñ eneya ewa siñ niñac mema wawaña séc qahac, néñ Aron ésécnec Anutunéñ héihéré mimia inéñ sac hia memacac séc.

⁵ Wañu Kristonéñ hofac oo ic kiwa wañec imi acguc imuhucyanec eneya ménda meen amuyec, néñ Anutunéñ iwac ézéma gi imi nuac naña ni deguc mihicñi génzua zéma gésimiyec. ⁶ Wañu kiwi téréya méñu ac yomuhuc zéyec; Gi imi Melkisedewac areñiguc hofac oo ic tetedgia qahac kecbésémañ. ⁷ Yesu imi baec séwiguc kerec nalé imuaru humuc igucnec hia metecgémac ac séc kuhaguc kekera Anutu iwac muru siac yanda wamma kic masinéñ zéwelec wammiyec. Wañu Anutu eeya héima ewa qeriya howiacnec haima keru Anutunéñ nimmiyec. ⁸ Wañu Yesu imi Anutuac naña héla kerec, néñ i acguc qenzerñ manzerñ nimma kua tohotoho haka imuac hénia eneyanec kuamuyec. ⁹ Imuhuc wamma eneya météré amuma niñtohotoho ichéra momac yanda ionac anğéñ titi hehe selia imuac ura wañec. ¹⁰ Imuhuc wañu Anutunéñ Melkisedewac areñiguc méndacma namma hofac oo ic kecmac niñac qac buña qemiyec.

¹¹ Melkisedewac zémañ zé ac sasala zémañac séc néñ ini focdac

niñasarimuac séc qahac imuac niñ zéasarimañ zé nimba osiosiya wanzac. ¹² Imi hélacnec, nalé horugiyu, bec kiwi ic wamma kecbunec ac séc, néñ tosia ienen hama Anutuac ackuazéc qambaña muñguc lilingéma ku énécmimuac hezac. Ini namuac sac nema nene selia ménda nemuac séc wamma keczu. ¹³ Méñnéñ méñ namu nema keczac imi kokoc, ic imuhuya imi wawañ meme solañawac ackuazéc imi ménda wamma memanec keczu. ¹⁴ Néñ nene selia imi yandi tetedgia ionac buña, ienen imi ewa qerigina hicñiteguru manam batuciguc meefi wañ énécmimia wañu hia me biria imi niñgésianzu.

6

Ac qeqe hakawac zéra.

¹ Imuac bec neñañ Kristoac ackuazéc héiarenéñ wawaña efe-fiadac imi waima keñkecma wawañ meme solañaguc kerembij. Imuhuc wambij zé hakasilic humuciguc onagicma keñkeña pakeñ ac zéma Anutu ninzérñgé mimiawac pakeñ ac zéma ² doku naec haka téréya hénia héniaiwac pakeñ ac zéma méra haima zéwelec wawañawac pakeñ ac zéma humuc igucnec yacyarawac pakeñ ac zéma gésigési hémbénañawac pakeñ ac imuac qambaña muñguc muñguc ménda haiwiñ. ³ Anutunéñ niñu sécgéyu imuac séc wandacbij. ⁴ Hatac méñ asari énécmiyu kurumenac sese imi nenimma Uña téréyaguc wammaguc, ⁵ Anutuac buña suruc hiabia zéma baec hémbénaña hahaya imuac kuha nenimmaguc ⁶ mama unuzac ienen imi Anutuac naña iciguc biriñnéñ muñguc qema ic embac kic yandaiguc gamu qeqe wammigic. Hénia imuac niñac ienen muñguc ewa qeri melen

melenj qeliawac wammuc séc qahac wanzac. ⁷ Baec méñ kianéñ hatac sasala héima mebélacgé keru, ic enej héihimic wanñzñ ionac héla zuazua séciguc mi-hicñj énécmianzñciguc Anutunéñ zéhiaru mimac. ⁸ Néñ ichésa waiyaguc zéma tatanj qézézac me-saianzñciguc imi baec gorosññ wanñ saecac déciguc keremma hezac. Wanñ imuac tetcgia imi geric bélanja buñja wanzac.

⁹ Ala soroc hécna, nini ac imuhuc zéziñ, néñ onac muru imi imuac séc ogicma hia wanñ meefi nénécmiyu añgéñ titiac buñja wambinñ zé hosuru kenzu zéma ninzéngegziñ. ¹⁰ Anutu imi solañja qahac zéwinac séc qahac. Imuac iwac qac buñyaya ninjac wamma ic embac téryaya welenjqe énécmigicac énécmima goi héihéigina mewininima wawanñ meme hiabia wanñgic imuac inéñ elunñ ménda qemac. ¹¹ Ini yomuhuc wammu ninjac siññina kunéñ yanda he nénécmizac; Icyá icyá moczññ, ewa siñsiñ séc imuhucyanec ninñkumugina mewininima mambéc kecgic sécgéyu nalé tetcgia hamac. ¹² Wanñ ini mézé titi ménda wammu, néñ ninzénñ ninzénñ zéma bisi qaténiguc ewagic amuma kenñkecma sisipac acwac héla mératéc meanzu ionac haka silic imuac méndacma wammu.

¹³ Anutunéñ Abarahamguc sisipac ac méñ zémañ zéyu eñeñyaya méñ ménda keru eñeyaya qara qacma sisipac ac ézéma zéselima yomuhuc zéyec; ¹⁴ Ni hélacnec mériañ gémma qelihécca sasala mesai gémmaguc gémma kecmañ. ¹⁵ Abaraham imi imuac séc nalé horua nanñselima mambéc keru sisipac ac imuac héla mihicñj miyu meyec. ¹⁶ Baec ic hakagina imi ac zikima zéwinñ zé eñeñja ginawac qara qacma

zéselianzu. Wanñ zéselianzu ac imuhucyanéñ tualeficginawac tetcgia wanñzñc. ¹⁷ Anutunéñ eñeyaya ewa siñ imi melenjqeleñja qahac imuac hénia mewininima sisipac ac imuac buñyaya mératéc ic ionac sécgé énécmimac ninjac, ai imuac zéselima énécmiyec. ¹⁸ Wanñ imi sac qahac, imuaru Anutunéñ ikoc wammacac séc qahac wanzac. Héniyaya éréhéc imi melenjqeleñja qahac imi hélacnec. Imuac ninjac qeri mambéc ninawac buñja wéséninu hezac imi nénécmiyu mewinñ zé haka biriawac héñacya mema kenñanzññ neñañ imi qerinina meseli nénécmimañ zé imuhuc wanñ nénécmiyec. ¹⁹ Wanñ neñañ ninñkumu he nénécmizac imi qeri unñ ninawac zéic añgyaya ésécnec selia wanñ héiseliwinñac séc. Ninñkumuac añga iminéñ mia kuruménjac ocmunñ imuac maleku héñgeñja imi ogicma qeria howuhaiguc geñ keremma héiselizac. ²⁰ Imuaru Yesunéñ walac walac kereñec. Inéñ Melkisedewac areñja méndacma hofac oo ic eñeñja hémbénañja wamma neñañ ninjac wamma kereñec.

7

Melkisedec hofac oo ai areña.

¹ Melkisede imi mia Salem héñgaleñ ama areña imuac ic kewu. Wanñ Anutu eñeñja yanda iwac hofac oo ic kiwa momacnec wamma kerec. Inéñ mia Abarahamnéñ ic kewu tosara yaréiguc onogicma lilingéma hayu hénaiñguc mihicñjima mériañ ac zémiyec. ² Zémiyu Abarahamnéñ iwawai meyec imi méndéñju 10 wanñ imuacnec bakia momacguc mema iwac miyec. Iwac qara imi melemma zéni hénia imi walac Ic kewu solañja, wanñ méñ imi Salem ic kewu, Luaeac ic kewu zémimia.

³ Inéj mia nenjoc manjocya qahac, esañambéc héra qahac. Wañu hénihéniawac naléya qahac, kekecyá tetcgia qahac, Anutuac nañá tanec kecma nalé tetcgia qahac hofac oo ic kiwa kecanzac.

⁴ Imuac niñtegicgic, iwac qac buñaya kenkenja imi dimuhucya. Yandanina Abarahamnén iwawai onagicma mema hayec imi méndéñu 10 wañu imuacnec bakia momacguc eeyaguc imi iwac buñá gema miyec.

⁵ Imuac Lewiac qelihéra ionarunec tosara hofac oo ic buñá qeénécimimia enej imi Abarahamac qeli igucnec hicñisai wawaña, néj héná ac tohoma ic embac dacmuna hécgina ionac murunec iwawai déréc 10 imuarunec momacguc momacguc memu niñac zéénécmiyec.

⁶ Melkisede imi Lewiac areñ igucnec qahac, néj kilen Abarahamac murunec iwawai dérécya 10 igucnec momacguc imi mema iwac mia sisipac acyaguc mériañ ac zémiyec. ⁷ Ic enejanénj ic mamaya imi mériañ ac zémianzac, imuac ewa érhéc ménda wanziñ. ⁸ Nalé yomuac imi humumuac hezac ienenj déréc 10 igucnec momacguc imi meanzu, néj nalé imuaru imi kekecyá tetcgia qahac zémimia inénj meyec. ⁹ Wañu déréc 10 igucnec momacguc meanzu Lewi ic enej acguc Abarahamaru suñsunj qema déréc 10 igucnec momacguc imi iwac migic zéwiñac séc. ¹⁰ Imi mia Melkisede inénj Abaraham mihicñiyec nalé imuaru Lewi ic enej esañambécgina iwac séwi busu qeriaiguc kecgcic hénia imuac niñ.

¹¹ Kecec solaña imi hofac oo ic Lewi ic ionac ai igucnec mewinac séc wañeciguc (Ic embac ienenj ionac méra bawu kecma héná ac megic) némac niñ hofac oo ic méñ Aronac areñ igucnec qahac, néj Melkisedewac areñ

igucnec kumu mimacac heyec me?

¹² Héfac oo ai buñá imi hainetec wañeciguc imi héná ac acguc hía hainetec wammacac hezac.

¹³ Ac imi mia areñ méñ imuacnec méñnéñ méñ zaki téréyaiguc hofac oo ai méñ ménda welenj qeyec imuacnec hahaya méñac zézéya.

¹⁴ Neñañ Miñ Kewu nina imi Yudawac areñ igucnec hahaya imi nindacziñ. Wañu Mosenénj areñ imuac hofac oo ai buñá méñ ménda zéyec. ¹⁵ Wañu hofac oo ic méñ Melkisede ésécnecnénj yarec imi hémma niñni némac ac zéziñ imuac hénia imi asaridaczac.

¹⁶ Ic imi mia séwininawac buñá héná ac imi ménda méndacma kecec hémbénaña imuac kuha méndacma hofac oo ic enejá wañec. ¹⁷ Imuac mia héipuc ac yomuhuc zéyec; Gi imi Melkisedewac areñ méndacma nalé tetcgia qahac hofac oo ic kecbésémañ.

¹⁸ Héná ac walaha imi kuha zéma héla qahac wañec imuac niñac netecgéyec.

¹⁹ (Héná acnéñ iwawai méñ ménda mesolanjimac.) Wañu imuac mia niñkumu sécyá méñ hicñi nénécmiyec. Wañu imuacnec mia neñañ Anutuac muru hosuc hosuc kenziñ.

²⁰ Wañu Yesunénj hofac oo ic enejá wañec imi zézé seli ac selia qahac enj ménda wañec. Tosara ienenj zézé seli ac qahac enj hofac oo ic enejá wañgic, néj ²¹ Yesu imi zézé seli ac seli Anutunénj zéyec séc méndacma hofac oo ic wañec; Miñ Kewunénj yomuhuc ac selianec zikima zéyec; Wañu ac yomuac nimbirima ewaya melemmacac séc qahac; Gi imi hofac oo ic hémbénaña kecbésémañ.

²² Zéziñ séc Yesu imi sisipac ac hiabia séc méñ imuac héipucya wañec.

²³ Humuc niñac nalé séc ménda kecmuc séc wañec, hénia imuac niñ hofac oo ic zanégina sasala

kumu énécmianġic. ²⁴ Waŋu Yesu imi towia towia kecanzac imuac niġac iwac hofac oo ai imi acguc ai hémbénaŋa wanzac. ²⁵ Inéġ ic embac Anutuac kiwaiguc kereznu imi eŋeya kuhaguc solanġanec mehiaru énécmimacac séc. Héna imuac niġac inéġ nalé séc kekecguc kecma onac niġ zéwelecanzac

²⁶ Héfac oo ic eŋeġa imuhucya imi nonac buŋawac niġni sécgézac. Inéġ mia téréya, késpedes qahac, lalac qeġe wanzac. Waŋu biria meme nonac murunec metecgéma kurumeġ ogicdacma ou eŋeġa opocopora waŋec. ²⁷ Inéġ eŋeya séwiya hatac momacgu mulumananġac buŋa haimiyu tecgéyec. Imuac niġac hofac oo ic tosara ai meme séc eŋaġ késpedes ginawac walac memaguc imuac andiaiguc ic embac tosara ionac késpedesgina niġac wamma mulumananġ oanzu ésécnec ménda wammacac hezac. ²⁸ Héna acnéġ ic qeġa mekaguc imuhucya hofac oo ic eŋeġa buŋa qeénécmiyec, néġ sisipac ac selia héna ac imuac andiaiguc hayec iminéġ Naŋa hémbénaŋa solanġa kekera imi ai imuac buŋa qemiyec.

8

Sisipac ac qelia imuac miġ suc ic.

¹ Ac zéziġ imuac gocmia imi yomuhuc; Hofac oo ic eŋeġa yomuhucya nonacmuru hezac. Inéġ ou kurumeġiguc Eŋeġa miġina iwac ic kewu duġ tatic méra héiyaiguc emma taczac. ² Waŋu inéġ mia hali téréya icnéġ ménda memeya, Miġ Kewu eŋeyaoc meyac kumuyec hali héla imuac qeriaiguc welenġ qeġe ai mema kecanzac. ³ Héfac oo ic eŋeġa ini imi, sese zéma mulu haimimu niġac kumu énécmigic nanġanzu, imuac hofac oo ic eŋeġa

Kristo acguc iwawai haimimiawac buŋa méġ kesa kecmacac heyec. ⁴ Héna ac méndacma hofac oo ic sese haianzu imi baeciguc keczu, imuac niġac Yesu imi baec yomuaru kecbacnec imi hofac oo ic ménda wambacnec. ⁵ Waŋu baecac hofac oo ic ieneġ haliiguc welenġ qema kecanzu imi mia hali kurumeġiguc nanzac imuac sésécya zéma uŋaya wanzac. Imi mia Mosenéġ hali meyacgémanġ zé waŋec nalé imuaru ai areġ yomuhuc zéselimimia waŋec ésécnec; Ninzaġ, niġgésima iwawai moczoġ baec boŋaiguc gézéwa héndacnec irecya imuac séc méndacma meyacgéna. ⁶ Waŋu deguc Yesu imi ai buŋa eeyaguc séc méġ miyu kesa keczac. Imi mia tosara onogicma séc méġ wawaŋa sisipac ac hiabia imuac qahaiguc ésékumuyu sisipac ac hiabia séc méġac miġ suc keczac.

⁷ Sisipac ac walaha iminéġ késpedesira qahac waŋeciguc, méġ qeliawac niġ wawaŋa ménda hewacnec. ⁸ Néġ Anutunéġ ic onac késpedesgina hocma mihicġiyec imuac ara yomuhuc ooyawac hezac; Anutunéġ yomuhuc zézac; Héġic nalé méġ hayu neġ Israel zéma Yudawac hénagésé iniguc sisipac ac qeliawac meyac kumuwa nammac. ⁹ Waŋu Anutunéġ muġuc yomuhuc zéyec; Neġ mia yanda hécgina Izipte baec igucnec onagicma hamanġ zé méraginaiguc énépésiġi nalé imuaru iniguc ac meġi sisipac ac imuhucya qahac. Ieneġ imi nuac sisipac ac qeriaiguc ménda ninzégéma nanŋeligic, imuac ni ménda héġgaleġ waġ énécmiyi. ¹⁰ Waŋu Anutunéġ muġuc yomuhuc zéyec; Nalé imuac andiaiguc Israel ama miġina iniguc sisipac ac meyac kumumanġ imi yomuhuc; Neġ zézé seli acna niniġinaiguc haima ewa qeriginaiguc omanġ.

Wañu neñ ionac Anutu wamba ieneñ imi nuac ic embac hécna wamma kecmu. ¹¹ Wañu nalé imuaru imi, ic kuney me komora moczoñ yanda ni niñnémmu. Imuac niñac ic méñnéñ méñ alaya méñ baec momacya me, eñeya dara me, muniawac Miñ kewu nimmina zéma ménda ézémac. ¹² Imi mia neñ kápésicgina imi muñguc ménda niñqelima wawañ memegina biria niñac wésé niniñ wañ énécmimañ. ¹³ Wañu méñac zéma sisipac ac qelia zéyec; Hénia imuac niñac sisipac ac walac meyc imi waiyu wahala wanzac. Iwawai wahala zéma qakola wawaña imuhucyanéñ nalé horua ménda kenju qahac wammacac hezac.

9

Kurumeñac ama téréya.

¹ Sisipac ac walahaiguc acguc Miñ Kewu welenj qemimiawac haka silicya heyec. Heyu baecac hali téréya tarec. ² Sel hali meycagéic nañec imuac qeria méñ walac heyec imuac mia hali téréya zéañgic. Wañu imuac qeriaiguc kifa ura héniyaguc zéma zaki téréya taru zaki téréya imuac qahaiguc saméñ téréya haigic tacañec. ³ Wañu maleku héñgeñec nanaña méñac andiaiguc qeria méñ heyu qara imi téréyawac téréya zéañgic. ⁴ Imuaru iwawai héméñaguc ooyawac zéic* golinéñ memeya tarec. Wañu sisipac acwac katapa séwéla moczoñ golinéñ oso osoya taru imuac qeriaiguc kewuc golinéñ memeya Manayaguc zéma, Aronac tacya séraguc imi zéma, sisipac acwac hoc hilaña momacnec haigic heyec. ⁵ Wañu imuac qahaiguc kua meme

uñá edamuyaguc qara Kerubim éréhéc megic néwéc néwéc geñgañgiranéñ wésé niniñac tatac imuac wézéra hoturuma nañoc. Wañu deguc héniañya qézézéñ zédacmañ zé nimba imuac naléya ménda wanzac.

⁶ Iwawai imuhuc areñgéic heyu hofac oo ic eneñ ama qeria walac imuaru nalé séc emma aï téréya meañgic. ⁷ Néñ ama qeria méñ andiaiguc hezac imuaru imi hofac oo ic eñeñagina eñeyanec yawuñ séc hatac momacguc eñañec. Wañu sac qahac eñ ménda eñañec. Sac imi mia eñeya zéma ic embachéra ionac kápésic ménda niñasarima wañañgic imuac wamma haimañec. ⁸ Haka imuac hénia imi Uña téréyanéñ yomuhuc nénézézac; Sel hali walaha imi tarunec hali téréya kereñ kereñawac hénia imi ménda hicñitegirec. ⁹ Sel hali walaha imi mia deguc nalé yomuac sésécac hezac. Deguc imi sese zéma mulu omimia iminéñ mepé qepési ic ionac niniñ kétéñkétéña imi ménda mesolañianzac. ¹⁰ Nene dokuac neuñ zéma doku naec haka hénia hénia imuhucya imi séwíac haka sac wanzac. Imi mia wai énécmiyu imuhuc wamma kecgic, néñ kecma nalé hayu areñ qeliawac hainetec wandacmac.

¹¹ Kristo inéñ iwawai hiabia ha nénécmimacac zézéya imuac hofac oo ic eñeña wamma hayec. Hama sel hali méñ solaña imuaru kereñec. Sel hali solaña imi méranéñ memeya qahac, wañu Anutunéñ zéyu hicñidacgic baec kurumeñ yomuacnec hahaya qahac. ¹² Wañu inéñ noniñ zéma burumakao merawa imuac sacyaguc qahac, néñ eñeya sacyanéñ momac yanda neñañ niñac

* **9:4:** Kiwi tosaraiuguc; zaki téréya ogic hezac, néñ ama qeria qara téréyawac téréya imuaru imi zaki téréya ménda hezac. Yawuñ séc hatac momacguc hofac oo ic méñ kumugic zéic imi mema eñañec. (Lew 16:12-13).

wamma hatac momacguc sac hali téréyawac téréyaiguc keremma mulu meme hémbénaña meyu sécgéyec. ¹³ Noniñ zéma burumakao sacya zéma bucgazeñ burumakao embara gericiguc moczoñ odacgic hicñihicñiya imuhucya gilima ic embac gétéruru héihéiya imi météré énécmima séwigina météré énécmiangciguc ¹⁴ Uña Téréya hémbénaña inéñec kekecya solaña Anutu mulu haimiyec Kristo iwac sacyanéñ séc ménogicma haka humumiawac ewa kétinjkétiñ imi zuac nénécmiyu Anutu kekecyaguc hia welen gemiwiñac hezac.

¹⁵ Imuac mia Kristo imi, sisipac ac walahaiguc kecma kápésic mihicñiyiñ neñañ hulac nénécmimañ zé humuyec. Humuma héihére nénécmimia neñañ sisipac ac hémbénaña mératécac buña késawiñ niñac sisipac ac qelia imuac miñ suc wañec. ¹⁶ Mératéc ara imi ac zéyec ic iminéñ humuyu héipuc wañgic héla wañu tohoma wambiñac hezac. ¹⁷ Mératéc ara wañec i kecanzac séc sisipac ac iminéñ aiya qahac. Imuac niñac humuc hicñiyuguc mératéc ara iminéñ seligima hélaguc wañanzac. ¹⁸ Hénia imuac niñac sisipac ac walahaiguc acguc sac qolacgégéya qahac eñnec kuhaguc ménda wañañec. ¹⁹ Mosenéñ héna aciguc hezac séc zézé seli ac imi moczoñ ic embac énézéyu nindacgic. Wañu inéñ burumakao merawa zéma noniñ sasala ionac sacgina imi dokuguc melemma imuac qeriaiguc rama zucya pésiha zéma hisop ic hésa hawanéñ tindungéma giliyu kiwi limbi limbiña zéma ic embac moczoñ ionac muru zizianéñ héiañec. ²⁰ Wañu imuhuc wamma yomuhuc zéañec; Yomi imi sisipac acwac sacya. Niñtohomu niñac Anutunéñ zéseli énécmimia. ²¹ Héna imuhuyanec

inéñ sacnéñ sel hali zéma sokoc zéic mepé qepésiac buña moczoñ imuaru giliyu zizianéñ héiañec. ²² Hélacnec, héna acwac méra bawaiñguc iwawai moczoñ yanda sacnéñ zuac zuara wandacanec. Imuac sac ménda qocgégic macaciguc kápésic waiwaiya mén ménda hezac.

²³ Kurumenjiguc iwawai héla hezac imuac sésécyawac iwawai imuhucyanéñ zuac énécmigic téréya wammu niñac haka imuhucyanéñ heyec. Néñ kurumenñac buña eñeya imi mia mulu hiabia soroc séc ménéñ mesolañi énécmiuac hezac.

²⁴ Imuac mia Kristo imi héla imuac sésécyadac hali téréyawac téréya méranéñ memeya imuaru ménda keremma kurumenñ qeriaiguc kereñec. Keremma deguc imuaru neñañ niñac wamma Anutuac kiwaiguc wininima kecanzac. ²⁵ Wañu hofac oo ic kiwanéñ yawuñ séc eñeya sac qahac, néñ ménac sac mema seli hali qeria téréyawac téréya imuaru kereñañec ésécnec Kristo imi eñeya kekecya muñguc muñguc ménda waimac. ²⁶ Kristo imi imuhucyawac séc wambacnec baec kurumenñ zéyu hicñiyec igucnec éréma deguc muñguc muñguc qenzen manzen nimma kecbacnec. Néñ inéñ imuhuc ménda wamma eñeya kekecya muluac buña qema kápésicnina metecgémañ zé nalé tetcgiaiguc hatac momacguc hicñi nénécmiyu sécgéyec. ²⁷ Ic neñañ imi hatac momacguc humuwiñac hezac. Wañu humuc imuac andiaiguc zégésigésiac aciguc nambiñac hezac. ²⁸ Imuhucyanec Kristo imi acguc momac yanda neñañ kápésicnina aumañ zé hatac momacguc mulu meyec. Wañu muñguc hamac imi kápésic huamac niñac qahac, néñ kekec hémbénaña mihicñi nénécmiwiñ

zé iwac mambéc kecanzu imi onac niñac wamma wininimac.

10

Mulu ai hémbénaña.

¹ Héna ac imi iwawai hiabia andiaiguc hamac imuac irecya, néñ héla ménda wanzac. Héna imuac niñac mulu ai meme séc zéma yawuñ séc zéñgé toroya qahac ohaihai wammianzu iminéñ Anutuac haréanzu i mesolañi énécmimacac séc ménda wananzac. ² Imuhuc qahac wambacnec imi, welen qemiañgic ienen hatac momacguc imuacnec mesolañani amudacma kápésicgina ewa qeriginanéñ muñguc ménda nimbiri amuma hofac oo ai imi bec waidacbnec. ³ Néñ mulu meme yawuñ séc meanjic imi mia kápésicgina héiqeli énécmimiawac hakaya. ⁴ Némac niñ, burumakao zéma noniñ sawanéñ kápésicgina metecgémac ac séc qahac.

⁵ Héna imuac niñ Kristo baeciguc mayec imuaru inéñ* yomuhuc zéyec; Sese zéma mulu héna héna imuaru siñga ménda hezac, néñ geñ séwi momacguc nuac mézézéñgé nénec. ⁶ Yar howiac ooya zéma kápésicac hofac oo imuac mia ewa hia ménda niñanzañ. ⁷ Wanju ni yomuhuc zéyi; ninzañ, Anutu, ni guac ewa siñga memañ zé hazua, o Anutu! (Ac imi kiwi limbi limbiñaguc nuac ooyawac hezac). ⁸ Ou ac yomuhuc zéyec; Mulu héna héna zéma, iwawai ohai géñgéña zéma, hofac oo zéma, kápésicac mulu imuhucyawac ménda wamma imuac siña ménda niñanzañ. (Imi mia héna ac méndacma ohaihai wammianjic.) ⁹ Wanju ac yomuhuc toroqema zéyec; Ninzañ, guac ewa siñgawac tohoma memañ zé hazua. Inéñ

qelia méñ meyacmañ zé walaha imi auzac. ¹⁰ Imuac Anutuac ewa siñ méndacma Yesu Kristo imi hatac momacguc, momac yanda neñañ niñac wamma, séwiyawac kekecya haima météré nénécmiyec.

¹¹ Héfac oo icya icya imi naléya naléya namma welen qeanzu. Imuhuc wamma mulu, kápésic dac méñ méndadac auanzac imuhucya, muñguc muñguc haianzañ. ¹² Kristo imi kápésic nina niñac wamma mulu ai hémbénaña momacguc haimiyu tecgéyu, Anutuac méra héiyaguc emma taczac. ¹³ Tacma mambéc kerunec hazéchéra imi moczoñ iwac héna duandiaiguc onoporu héna titiya wandacmu. ¹⁴ Wanju hatac momacguc mulu ai mema ic embac météré énécmimia imi hémbénaña mesolañi énécmidarec.

¹⁵ Uña Téréya imi acguc yomuhuc zéma héipuc ac zéau nénécmizac, ¹⁶ Miñ kewenéñ zézac; Nalé sura imuac andiaiguc ni sisipac acna yomuac mia iniguc zéselimañ; Ni ewa qeriginaiguc héna acna haiwa hemac. Wanju niníñ ginaiguc owa hemac. ¹⁷ Wanju inéñ yomuhuc toroqema zézac; Ni kápésicgina zéma wawañ meme héna ac logima wanjic imuac muñguc ménda niñqelimañ. ¹⁸ Biriá imuhucya imi zuacdaru, kápésic imuac mulu ai memimia imi acguc méñ ménda hezac.

Ninzéñ ninzéniguc nanjelima kecbiñ niñac nunuruzac.

¹⁹ Imuac bec ninzén ninzén dacmuna hécna, neñañ Yesuac sacya niñac hali téréyawac téréya imuac qeriaiguc kerembiñ zé efima ninzéngéziñ. ²⁰ Neñañ niñac wamma maleku yanda ocmuñ téréyaguc nanarjec imi quzuracgéma imuac suraiguc héna qelia kekecyaguc imuac naguya

* 10:5: Dawidinéñ Kristoac kuaya mema zéyec.

aunénécmiyec. Wañu maleku imi mia eñeya séwiyawac séséc wanzac. ²¹ Wañu nini imi Anutuac ama miñina hofac oo ic eñeña i guc kecziñ imuac niñac ²² ewa qerininaiguc sacya giliyu héiyu ninin ninaiguc biria hezac imi niñtegicma séwinina imi doku lalac lalacnéñ zuacdaczin. Imuac ewa qeri hélacnec zéma ninzén ninzén solañja kuaya qeqeyaguc Anutuac muru kerembiñ. ²³ Wañu sisipac ac wañ nénécmiyec iwaru imi méñzé méñzéya qahac. Imuac mia niñkumuma ninzén ninzénina kuaninanén zéauyin imi keñqe haqenina qahac selianec késama kecbin. ²⁴ Wañu neñañ goi héihéiguc zéma hakasilic hiabi-aiguc kecbin zé dimuhuc zénañgé amuma kecbin imuac mia qerini-nanén niñgési wañambiñ. ²⁵ Wañu azorowiñ zéni imuac héñacya mema keñanzu ionac haka silic éséc ménda wamma zénañgé wañamuma nalé yanda hosucninu hayu héñanzin séc muñguc yanda imuhuc wamma kecbin.

²⁶ Neñañ ac hélawac ninin nénécmiyu memaguc kilen seliseli wamma biria wambinijugic kápésic imuac zuaczuarawac mulu méñ muñguc ménda hezac. ²⁷ Néñ imuac kitiwa imi mia gésigési nalé yanda zénén hiri hiriyañguc zéma, geric bélañagucnéñ Anutuac hazéchéra qécgé énécmimia iminéñnec sac mambécnina hezac. ²⁸ Méñnéñ Moseac héna acac niñu eñomia wañu logiyu, ic éréhécnén me haréwécnén hémma ara zéhicñigic ewa biricya qahac qegic humuanzaciguc, ²⁹ Imuac niñac ic méñ Anutu Nañja hénagina bawu tizizamima, sisipac acac sacya eñeya météré miyec imuac, qerianén niñu iwawai biria éséc wañu, Uña Téréya ewa hiawac nénécimia imi zébiriri qébiriri wañ mimaciguc, imuac

kitiwa hatac dahec ac séc ogicma réwériawac mihicñimacac hezac imi niñasarizu me qahac? ³⁰ Nini ac yomuhuc zéyec i nimmiziñ; Kitiwa melen melen imi nuac ai, neñ bakia melen énécmimañ. Wañu ac méñ toroqema yomuhuc zéyec; Miñ Kewunén ic embachéra zégési énécmimac. ³¹ Anutu kekecyaguc iwac mériaiguc eñeña imi zénén hiri hiriyañguc yanda.

³² Ini bec nec edamu qetagali énécmiyuguc qenzen manzen yéwéria bisima nañseligic nalé imuac mia niñqeligic. ³³ Nalé tosiaiguc imi ic embac kicginaiguc onopocgic nañgic ac biria zéma unuhéi wañ énécmiañgic. Wañu nalé tosiaiguc imi tosara ionac imuhuc wañ énécmigic hésa amaiguc tacgic iniguc ala baoc wañamuma kecañgic. ³⁴ Ini iwawai hiabia méñ hémbénañja heheya he énécmizac imi ninzu. Nimma hésa ic wésé ninin wañ énécmigic. Wañu iwawaigina onagicgic yéwéri imuhucya imi ségiségi wamma mebsi wañañgic. ³⁵ Wañu haka imuhucyanén kecma bakia hiabia kunen yanda wagicma haénécmimac. Imuac mia ewagina déñ wañu kemmu. ³⁶ Imuac niñac ini nañselima Anutuac ewa siñ wandacmu nalé imuaru némac ac ziki énécmiyec imuac héla medacmu. ³⁷ Héña imi yomuhuc; Nalé hotoñadac hama keñu, hamacac zéyec inén mia nalé ménda mehorugima kilen hamac. ³⁸ Néñ nuac ic solañjana imi ninzén ninzéniguc kecmac. Wañu mérenén wéléc héréma andé andé kemmac imi qeri uñana néñ iwac mia ségiségi ménda wammac. ³⁹ Neñañ imi wéléc héréamuma kemma sohozu ionac arenjiguc ménda kecziñ, néñ ninzénigéma kekec hémbénañja késa kezu ionac arenjiguc kecziñ.

11

Ninzéh ninzéh imuac hénia.

¹ Ninzéh ninzéh imi iwawai méñac méñ niñkumuma kecañziñ imuac héla zéma iwawai ménda héñanziñ imuac héipucya wanzac.

² Ninzéh ninzéhñinaguc Yanda hécnina zéhiaru énécmimia wañec.

³ Ninzéh ninzéhñinaguc mia baec kurumeñ yomi Anutunéh zéyu hicñidarec imi niñasarianziñ. Imuac iwawai kicninanéñ ménda héñanziñ imuacnec iwawai kicninanéñ héñanziñ imi mihicñidarec.

Abel, Enoko zéma Noa ionac ninzéh ninzéhñina imuac hénia.

⁴ Ninzéh ninzéhñaguc Abelnéh Kainac hofac oo ai imi ogicma Anutu hofac oo ai hiabianec memiyu Anutunéh hémma hofac oo ai imuac héñu sécgéyu zéhiaru miyec. Wañu inéh becñec humuyec, néñ ninzéh ninzéhñanéñ ac wañ nénécmimanec keczac.

⁵ Ninzéh ninzéhñaguc Enoko inéh kecma kekec yomuacñec humuc ménda mihicñiyunec wagicma eñec. Anutunéh wagicma keñu muñguc hémmuac séc qahac wañec. Wañu ménda wagicma eñec nalé imuaru Inéh mia Anutu ewa hia mihicñi mianec imuac Anutunéh zéhiaru miyec.

⁶ Ninzéh ninzéhñina qahac eñ Anutu ségiségi mihicñi miwiñac séc qahac. Imuac Anutuac muru kembin zé ninzu imi eneñ inéh hélacñec Kecan zac imi zéma hoc tinzarec mema kenzu ionac mia bakia hiabia melené énécmianzac imi ninzéhñémuac hezac. ⁷ Ninzéh ninzéhñaguc Noanéñ haka méñ kic wésiaiguc ménda hicñiyec imuac walac zéhicñi miyu bac yandi yandiyaguc wamma ac imuac eeya héima eñeya iniñ merachéra kekec mihicñi énécmiman zé zéic yanda imi meyacgéyec. Imuhuc wamma hakaya solanjanéh baec

ic ionac kápésicgina mewininiyec. Wañu imuhuc wamma kekec solanjan ninzéh ninzéh igucñec hahaya imuac mératéc ic wañec.

Abarahamac ninzéh ninzéhñ imuac hénia.

⁸ Ninzéh ninzéhñaguc Abaraham imi héihéré miyec nalé imuaru ackuazéc imi niñtohoyec. Niñtohoma baec méñ iwac buñ wammac niñ zémiyec imuac wamma dimuaru kemmac imi ménda niñtegiñmanec héñima keñec. ⁹ Wañu ninzéh ninzéhñiguc baec méñ iwac buñ wammac niñ ac zikima ézéyec imuaru kemma baec méréra imuaru kecañec. Kecma eñeyaguc momacñec sisipac ac momacñec imuacñec mératéc memé ic kekeca Isaka zéma Yakop iriguc momacñec sel haliiguc kecañgic. ¹⁰ Héñia imi yomuhuc; Inéh ama areñ yanda méñ Anutu eñeyaoc irec memé ic zéma mericqe ic wamma qambañ haiyec imuac mia kichihi wamma kecañec. ¹¹ Wañu ninzéh ninzéhñaguc Sara eñeyaoc acñuc héfiñ kecañ embac yanda wañec, néñ sisipac ac wammiyec inéh méñzé méñzéya qahac imi ninzéhñgéyec imuac niñac yawuñ imi séha ogicma sasala wañec, néñ kilen hériyaguc wawanawac kuha hamimia wañec. ¹² Imuac mia ic momacñec humumia éséñec iwarunec sawaiguc ménisikilu sasala zéma kondun giñgiñaguc sakasac qétéya olombinac séc qahac imuac séciguc qelihéra sasala hicñigic.

¹³ Ic imi eneñ moczon ninzéh ninzéhñina méndacma humudacñic. Wañu sisipac ac imuac héla ménda énécmiyu megic. Néñ eñ lakec ou heyu hémma yai zézé ac wamma kecgic. Imuhuc kecma baeciguc neñan ic kian kecziñ zéma zéau énécmianñgic. ¹⁴ Haka imi mia imuhuc zéan zu imi

eneŋ imuhuc wamma eŋaŋ ama baecgina waima hagic imuac mia lilingéwiŋ zé kichihi wamma kecanzu imuac hénia measarianzac. ¹⁵ Waŋu eŋaŋ ama baec waima hagic imuac niŋqeliwunec imi nalé ménŋ béréngéyu hia lilingéwunec. ¹⁶ Waŋu ieneŋ mia ama baec hiabia séc ménŋ kurumenŋiguc heheya imuac qeriginanéŋ héŋgeŋec waŋaŋzac. Imuac Anutu imi ionac Anutu zémimiawac gamuya ménda nimma ionac niŋ wamma ama areŋa yanda ménŋ mézézéŋgé énécmiyec.

¹⁷ Ninzéŋ ninzéŋaŋuc Abaraham imi batucgémiyec nalé imuaru Isaka Anutuac buŋa qemiyec. Sisi-pac ac wammiyu meyec, néŋ naŋa momacguc sac hemiyec imi waimaŋ zé efiyec. ¹⁸ Naŋa imuac mia, ac buŋa yomuhuc ézéyec, guac qelihécga zéénécmimia imi mia Isaka arunec hicŋisai wammu. ¹⁹ Inéŋ Anutu imi humuc ic ionac suggina igucnec meqeli mimac niŋ kuha hemizac imi niŋhumuyec. Imuac ac héima zéni humuc igucnec meleŋ miyu meyecac séc wanzac. ²⁰ Ninzéŋ ninzéŋaŋuc Isaka imi haka bianŋuc hicŋimac imuac wamma Yakop zéma Esau mozoc ac zéérécmiyec. ²¹ Ninzéŋ ninzéŋiguc Yakop imi mia humu-maŋ zé waŋec imuaru Yosefe naŋ héréra iorac mozocgé érécmima tac witiyaŋiguc héima namma Anutu sicgémiyec. ²² Ninzéŋ ninzéŋaŋuc Yosefe imi humu-maŋac zé wamma Israel ic embac eneŋ kecma Izipte baec waima kemmu zéma sirawac zéma walac zéseli énécmiyec.

Moseac ninzéŋ ninzéŋ imuac hénia.

²³ Mose hicŋiyu neŋgoc maŋgocya iereŋ hényic merac imi hiabia soroc waŋu ninzéŋ ninzéŋ giraŋiguc mia ic kewu Faraoc zézé seli imuac bac yandi yandi

ménda wamma maso haréwéc séc musaŋgéyoc. ²⁴ Mose imi yandima ninzéŋ ninzéŋaŋuc Farao bérarawac naŋa zémimiawac ménda wamma qeŋetali waŋec. ²⁵ Imuhuc wamma késpedesic wawaŋawac siŋa, nalé hotoŋa heheya, imi waima néwécgeŋac Anutuac ic embac iniguc momacnec qeŋzeŋ manzeŋ mihicŋiwiŋ zéma niŋu sécgeyu hénia imuac méndarec. ²⁶ Waŋu inéŋ bakia hiabia imuac kichihi waŋec, imuac niŋac Kristoac wamma gamu qeŋe mihicŋi mimia imuac niŋu eŋeŋa waŋu Izipte baec igucnec soukiwa hinac mériaŋ imuhucya imuac niŋu mamaya waŋec. ²⁷ Ninzéŋ ninzéŋaŋuc Inéŋ ic kewuac qeri gericyawac bac yandi yandi ménda wamma Izipte baec waima keŋec. Waŋu Anutu ménda héhéŋa imi kiwanéŋ héŋec tanec, iwac muru héiseliyec. ²⁸ Ninzéŋ ninzéŋiguc méréc merac unumuhuyec inéŋ Israel ic onac méréc merac hécgina ménda unumac niŋac nagu sacyaguc ogicma keŋkeŋa imuac kendoŋ zéma sac gilihéi imuac haka imi zéseliyec. ²⁹ Waŋu ninzéŋ ninzéŋiguc Israel ic eneŋ konduŋ pésia imi baec dokuya qahac ésécnec qericma keŋgic, néŋ Izipte ic ieneŋ imi batucgéma waŋgic konduŋnéŋ hoturu énécmiyu humudacgic. ³⁰ Waŋu ninzéŋ ninzéŋiguc ieneŋ, ai meme 7, Yeriko ama areŋa yanda lelecgéma keŋha waŋgic demin selia imi bacgéma madarec. ³¹ Ninzéŋ ninzéŋiguc hénia yanda embac Rahap imi kicgaleŋ éréhéc luae qeérécmima érépésiyec. Imuac inéŋ acqeŋe ic iniguc momacnec ménda humuyec.

³² Waŋu ac tosia némaciguc toroqema zédacmaŋ? Gideon, Barak, Samson, Yipta, Dawidi, Samuel zéma, kua meme ic ionac

suruc medacma zéwinec nalé henénzac imi ménda sécgéwacnec. ³³ Ninzén ninzéniguc ienen héngalen ama arenja yanda sasala unuma onagicgic, haka solanja wanjic, sisipac ac imuac héla mihicnji énécmiyu megic, laion yan kuagina mizicgégic. ³⁴ Geric bélan lainja héwécgégic, sou zéra igucnec qizizinjéma néngacgic, qeka meka igucnec seligigic, yaréiguc kucginaguc wamma téngij ic tosara baecgina igucnec hazéc hécgina ununesi wanj énécmigic néngagic. ³⁵ Wanju embac tosia imi enaj humuc ic hécgina qelima lilingégic munuc énépésigic. Wanju ic tosia imi humuc igucnec yacyac hiabia mihicnjiwanj zé zéra waiya mihicnji énécmigic hulac énécmimuac nij ménda wanjic. ³⁶ Wanju tosia ienen zédesi zéma, hihilocnéj unuhéi imuac howura neningic. Wanju kilenj tosara imi sej hésa zéma, hésa ama imuhucyaguc qenzenj manzenj mihicnjigic. ³⁷ Tosia ienenj hocnéj énérigic humugic. Tosia imi segenéj meric énécmigic éréhéc wanjic. Tosia imi sounéj qeric énécmigic humugic. Wanju tosia imi rama zéma nonij séwéla aturuma musanjé amuma kenja wamma nene qahac kecma qenzenj manzenjiguc zéma hénia qahac sicsaoc wanj énécmigic kecanjic. ³⁸ Ic embac téréya imuhucya onac imi baec yominéj eeyaguc ménda wanzac. Ienenj baec kisia zéma baec boja zéma banec zéma baec kifanjaiguc heyac wamma kenja wanjanjic.

³⁹ Ic embac imuhucya imi moczonj ninzén ninzénjina nijac Anutunéj zéhiaru énécmiyec, néj kilenj zikizki acwac héla imi ménda mihicnji énécmiyu megic. ⁴⁰ Némac nij, Anutunéj nejanaru haka eeyaguc séc ménj mézézéngédaru heyec. Imuac nij nejan qahac

enacnec sac Anutunéj nij heyec imi hia mesolanjimuac séc qahac wanjec.

12

Yesunéj kekecac séséc mewininiyu hénzij.

¹ Imuac nonac muru imi héipuc ic tunj yanda imuhucyanéj hosusu tasétasé ésécnec lelegé nénécmima nanzu. Imuac nij iwawai tosara réwéri mihicnji nénécmianzac imuhucya zéma biriawac hésa bénzénj nec dérécgé nénécmianzac imi momacnec héricdacma hénia nénéc nénézéya wésénaiguc he nénécmizac imuac kucmama ménda wamma usujnec kembinj. ² Wanju ninzén ninzénjinawac minja kecma ninzén ninzénjina mesolanj nénécmianzac Yesu iwac mia kicnina hima hénseliwanj. Inéj mia wésiaiguc ségiségi hemiyec imuac wamma ic héngénja véndara imuac zérabéra zéma gamu qeqeya nijac nij éréhéc ménda wamma meselimaguc ou emma Anutuac tatac edamuyaguc imuac héiyaiguc taczac. ³ Ini kuc mama me ewa mama ménda wammu nijac Yesunéj biria ic ienenj hazéc wammigic kilenj nanjeliyec imi nimmanec kecmu.

⁴ Ini haka biria hazéc wammima yaré qema qebipima sacgina qocgégic mamacac séc ménda qemanec keczu. ⁵ Imuacnec ini nanjécgina pakenj ac wanj énécmianzu ésécnec Minj Kewunéj ackuazéc yomuhuc wanj énécmiyec, néj imuac elun unuyec; Nanja Minj Kewunéj mindinji génu nijna mamaya ménda wammac. Me ac wanjénu qeriga ménda mamac. ⁶ Minj Kewunéj ic ménj goiya héimianzac iwac mia zémindinji qemindinji wammianzac. Wanju ic embac énépésianzac séc hihilocnéj unumindinji wanj énécmianzac.

7 Zémindiŋi qemindiŋi imuac niŋac wamma manam batuc hénia hénia imuhucgeŋ nanŋselidacmu. Anutunéŋ ini eŋeya nambérac héra ésécnec waŋ énécmianzac. Dimuhuciguc nambérac héra ionarunec méŋac méŋ maŋgocnéŋ zémindiŋi qemindiŋi ménda wammiyu eŋ kecmacac séc? 8 Zémindiŋi qemindiŋi imi nambérac moczoŋ waŋ énécmimia, imuac onac muru imi qahac waŋu kecanzuiguc imi, ini nambérac beŋiŋgé énécmimia wanzu néŋ nambérac héra téngéŋ qahac. 9 Séwininawac maŋgoc hécnina ieneŋ zémindiŋi qemindiŋi waŋ nénécmigic kileŋ eegina héi énécmianziŋ. Imuac bec uŋaninawac Maŋgoc, séc méŋ ogicma, niŋtohoma kecbiŋac ménda hezac me? 10 Séwiac maŋgoc ieneŋ imi niŋgic hia waŋu nalé hotoŋa sac zémindiŋi qemindiŋi waŋ nénécmianŋgic, néŋ Anutu imi neŋaŋ iwac haka téréyawac buŋa késa kecbiŋ niŋac mehiaru nénécmimaŋ zé zémindiŋi qemindiŋi waŋ nénécmianzac. 11 Zémidiŋi qemindiŋi hiŋci nénécmianzac nalé imuhucgeŋ imi imuac niŋni ewa hiawac tanec ménda wamma ewa biriac buŋa tanec waŋanzac. Néŋ kecma andiaiguc imi, iminéŋnec meefiefi mihicŋianzu imi onac muru, zémindiŋi qemindiŋi iminéŋ kekec solaŋawac héla gocmia luaeyaguc mihicŋi énécmianzac.

12 Imuac mia ini zéwelecac méragina imi gagawiyu meyacmu. Waŋu simiŋgina héigic kuha qahac waŋu meseli amumu. 13 Séwi hénaginawac wamma baec hénia imi mindiŋigic dindiŋa waŋu, imuhuc waŋgic hénagina tihorik qihorik imi mehiaru énécmimia wammac. Qahac waŋu simiŋgina nétéc qétére wambac niŋac.

14 Ini ic embac moczoŋ yanda

iniguc luae zéma kekec téréya imi méndacma kemmu. Méŋnéŋ méŋ imuhuc ménda ménda wamma Miŋ Kewunina hémmuac séc qahac. 15 Ini héŋgaleŋ waŋamuma kecmu, onarunec méŋnéŋ méŋ Anutuac ewa hiawac buŋa imuac sigiwac niŋac. Me sugcinaiguc gété howuraguc méŋ séra qema yandima réwéri mihicŋi énécmiyu iminéŋnec ic embac sasala mebiri énécmiwac niŋac. 16 Ini galeŋ mema kecmu, onarunec méŋnéŋ méŋ nenedac momacgucac niŋ wamma walac hiŋci hiŋciyawac mératéc buŋa imi andé qeyec Esau ésécnec kaisero wamma kecbu me Anutu ee héihéi ménda wammima kecbu niŋac. 17 Ini iwac hénia niŋzu ésécnec inéŋ kecma mériaŋ mératéc memaŋ zé kic masiyaguc zésiac wamma welerec, néŋ qaecgémimia waŋec. Waŋu ewa meleŋac nanaŋa méŋ ménda mihicŋiyec.

18 Ini haréma keczu imi mia hémma osinimbiŋac séc ménda wawaŋa Sainai baec boŋa imuhucya qahac. Baec boŋa imi mia geric bélaŋa zéma, siŋi panamaŋ zéma, hosusu zapéla zéma, wiliŋ wiliŋ luhuc yanda zéma, 19 témuŋac hétéŋ yanda zéma, ac ewaya imuhucyaguc. Ac ewa imuac niŋgic imi eneŋ muŋguc ménda énézémac niŋac welecmigic. 20 Imi mia waŋ beric acguc méŋnéŋ baec boŋa imuaru sicsaoc haréyu hocnéŋ qegic humumac zéyu niŋgic, imuac zézé seli ac waŋ énécmiyec imuac ewaya bénzéŋ nimmuac séc qahac waŋec. 21 Iwawai kicninanéŋ héhéŋa séc imuhucyanéŋ imuhuc bac yandi yandi kuneŋ yanda mihicŋi énécmiyu Mose acguc bacna yandiyu zénéŋna hirizac zéyec. 22 Néŋ ini imi Zion boŋa Anutu kekecyaguc iwac ama areŋa yanda kurumeŋac Yerusalem harézu. Imuaru imi ségiségiac

aria yanda hicñiyu, kua meme uña sasala ménda oloñ énéc énécmiawac séc zéma, ²³ méréc merac kurumenjiguc qacgina oénécmimia ionac hénaoñ zéma, ic embac momac yanda ionac zégésigési ai miñina Anutu zéma, ic embac mesolañi énécmimia ionac uñahécgina zéma, ²⁴ Sisipac ac qeliawac miñ suc ic Yesu zéma, inéñ qocgé nénécmiyu Abelac sacya ogicma héipuc ac hiabia wañ nénécmianzac sacya hezac.

²⁵ Ini técgina nimma kecmu, ac énézéanzac i andé qewu niñac. Becnec baeciguc goro ac wañ énécmiyu andé qegic bakia melenj énécmiyu néngacmuac séc qahac wañec. Wañu nini yomi kurumenj igucnec goro ac nénézéanzac i andé qemaguc bakia imuac dimuhuc hia qizizinjéma néngacbiñnec? ²⁶ Becnec imi ac hétéñ iminéñ baec imi mimiñzaliyec, néñ deguc imi sisipac ac yomuhuc zéma nénézézac; Ni méngucnec baecnec sac qahac, néñ baec kurumenj momacnec mimiñzalimanj. ²⁷ Muñguc zéyec ac imi mia iwawai ménda mimiñzalimacac hezac iminéñ hehe seli hemacac niñ iwawai zéyu hicñjima hezac. Mimiñzalimacac séc imuhucya imi netecgéyu qahac wammacac hezac imi zéasarizac. ²⁸ Imuac neñañ imi héngalenj ama arenja méñ ménda mimiñ zalizaliawac séc imi mihicñi nénécmiyu meziñ. Imuac mia ewa hia ac wammiwiñ. Imuhuc wamma ehéihéi wammima bac yandi yandi wamma Anutunéñ niñu sécgémacac séciguc mepéi qepési wammiwiñ. ²⁹ Némac niñ neñañ Anutu imi onowisi wawañawac geric bélañja.

13

Welenj qeqe ai hiabia.

¹ Ninzénj ninzénj dacmuna tetecgia qahac singina niñamulu.

² Wañu ic kianj ionac imi eluj ménda unuyu welenj qeénécmimu. Ic tosara ieneñ imuhuc wamma ménda inictegicmanec kua meme uña welenj qeénécmigic.

³ Alahécgina hésa amaiguc onopocgic tacgic eñañ acguc momacnec onopoc énécmimia ésécnec nimma niñénécmimu. Ini acguc séwiginaguc keczu imuac niñ hénia qahac unuhéi wañ énécmigic réwéri mihicñjima keczu imi onac niñénécmimu. ⁴ Ini moczoñ eu iníñ kekecac niñgic eeyaguc wañu hehe tatak eu iníña buña imi Anutuac kiwaiguc ménda qaorac qegic. Kaisero wamma eu iníñac kekec mebirima sicsaoc heanzu ionac imi Anutunéñ kitiwa ku énécmimac. ⁵ Miñ Kewu eñeyaoc nénézéma zéyecnéñ; Neñ ménda wai énécmimanj. Wañu onac eluj ménda numac. Imuac niñac soukiwawac hémbaoc ménda wamma kecmu. Iwawai he énécmizac imuac niñgic sécgémac.

⁶ Imuac neñañ imi yomuhuc zéwiñ zé ewa éréhéc ménda wanziñ; Miñ Kewuna imi méra néñanzac imuac ni bac yandi yandi ménda wammañ. Baec icnéñ némaciguc biria wañ némmac?

⁷ Galenj hécgina Anutuac ac kuazéc énézéañgic ionac kekecginawac héra imi dimuhuc hicñi énécmiyec imi hémma nimmaguc ninzénj ninzénjgina méndacma wammu. ⁸ Yesu Kristo imi orañ zéma deguc zéma tetecgia qahac imuhucyanec. ⁹ Imuac pakeñ ac hénia hénia méréra iminéñ ménda énépésima kemmac. Ewa qerigina imi ewa hiawac buñanéñ meseligic hiabia wammac, néñ yaka neneac neunj aciguc imi qahac, héra ac imuhucya imi méndacma wañangic imi onac méñ ménda méra énécmiyec. ¹⁰ Neñañ muru

zaki téréya méj taczac. Wanu imuac qahaiguc seseac nene imi sel hali téréyaiguc welen qema ai meanzu ienenj nemu niñac qac buñagina ménda zéénécmimia.

¹¹ Imi mia késpedes ninawac mulu buñawac hofac oo ic eñeñanéj yanac sacya mema hali qeria téréyawac téréya imuaru kereñanzac, néj séwibusuya imi demin séñgañgeñiguc gericnéj ogic zedacma qahac wañanzac.

¹² Héna imuac niñac Yesu imi acguc eñeya sacyanéj ic embachera météré énécmimanj zé sañgulañ yanda imuac séñgañgeñiguc qeñzeñ manzeñ mihicñiyec.

¹³ Imuac neñañ imuhucyanec iwac gamu qeçe imi huama hali téréya séñgañgeñiguc iwac muru mekembiñ.

¹⁴ Baec yomuaru imi heheseli ama yanda méj ménda he nénécmizac. Imuac méj kecma biançguc hahaya imuac mia kic hihi wamma kecanziñ.

¹⁵ Imuac mia Yesuac niñ wamma nalé séc Anutu mepé qepésiac hofac omiwiñ. Mepé qepési legic iminéj mia kua taséninawac héla gocmia wamma qac buñayawac héipuc ac wañanzac.

¹⁶ Haka hiabia zéma newa haleñ imi eluñ ménda unuyu wammanec kecmu. Haka imuhucya imi Anutuac kiwaiguc hofac oo ai héla tanec wamma ségiségi mihicñi mianzac.

¹⁷ Galeñ hécgina ionac ac imi niñ tohoma méra bacginaiguc kecmu. Ienenj imi onac qeri uñaginawac wamma héñgaleñ ai mewin zé eñaoc niñ gésigési ai mihicñimuac hezac ésécnec nimma ai meanzu. Imuac nançgé énécmigic ienenj ai imi ségiségi wamma memu, néj yaiwisisiñ wamma ménda memu. Imuhuc wañgic onac muru héla ménda hicñi énécmiwac niñac.

¹⁸ Nonac niñac wamma zéwelecmu. Nini imi ai meanziñ séc haka eeyaguc wambiñ zé

siñnina imuaru hezac imuac nonac muru qeri solañ he nénécmizac imi ninzénçéziñ.

¹⁹ Ni focdac onac muru liliñgéma kemmanj niñac méra némma zéwelecmu niñac zéseli énécmizua.

²⁰ Rama galeñ yanda Minj Kewunina Yesu imi sisipac ac teteçgia qahac imuac sacyanéj humuc igucnec wagicma éréyec luaeac Anutu inéj mia ²¹ ai hiabia héna hénaiguc mesolañi énécmima eñeya ewa siñ méndacma ai memu niñac meseli énécmiyec. Imuhuc wamma eñeya kiwaiguc haka héñ soroc sorocya Yesu Kristo inéñnec sucninaiguc mihicñimanj zé ai meanzac. Eebipiya edamuyaguc iminéñ iwac muru nalé teteçgia qahac hema emma hemac. Hélaçnec!

²² Ninzénj ninzénj dacmuna hécna ni zéwelec énécmizua; Neñ ac imi meducñima oénécmizua imuac niñ, meme seli acna wañ énécmizua imuac niñgic ménda birimac. ²³ Wanu zéwa niñgic; Alanina Timoteo imi hésa ama igucnec bec hulacmigic ziki sipac qahac keczac. Inéñ nalé ménda tecgéyunec hamaciguc nekawu hama inicbic.

²⁴ Galeñ hécgina zéma hénaorin téréya séc yaizéze acgina zézu. Italia baec igucnec tosara ienenj acguc yaizézeçgina zézu. ²⁵ Ewa hiayanéñ ic embac momac yanda onac muru he énécmimac.

Yakobo

Yaizéze ac.

¹ Anutu zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorac welen qe qe gira ni Yakobonéh Israelac hicñisai kisic 12 igucnec hahaya baec séc tuima kecanzu onac yaizéze ac énézézua.

Ninzéh ninzéh zéma ninzégic qinzégic.

² (2a) Dacmuna hécna, ³ ini imi ninzéh ninzéhginawac manam batucnéh nanañ seli mihicñi énécmianzac imi ninzu imuac niñac (2b) ini manam batuc hénia hénia hicñi énécmiyu séc imuac me imuac niñgic ségiségiyaguc wandacmac. ⁴ Waigic imuac me imuac bisiqatéh kekecnéh wanjéñu solañanima ic waziwaziya wamma imuac me imuac ménda hocbésémañ. ⁵ Onarunec méñac méñ ninzégic qinzégicnéh séha ménda hemizaciguc, Anutu qesimiyu midacmac. Inéh qesimimu séc ménda zéqetali énécmima sécgina ogicma énécmianzac. ⁶ (6a) Ic méréneh ewa éréhéc wananzac imi kondun temboña luhucnéh qema mihilanjéyu yacma salalanjéanzac tanec wanzac. ⁷ Imuac mia ic imuhyanéh Miñ Kewuninawac murunec iwawai méñ memañ imuhuc ménda zéma nimmac. ⁸ Ic imuhuya imi hénia imuac me imuac kemmac séc ewa éréhéc, qeka meka wananzac. (6b) Imuac niñ ewa éréhéc komocdia dac méñ ménda wamma ninzéhégéma zéwelecmimac.

Iwawai hemimia zéma ménda hemimia.

⁹ Ninzéh ninzéh ic méñ maqeqeya keczaciguc Kristoac qeraiçuc meyac mimiawac keczac imuac zézé ségiségi wammac.

¹⁰ Wanju dacmuna méñneh hofi hinacyaguc kecanzaciguc zariñ éséc bura tima qahac wammac imuac niñac kekec mamayawac niñac Anutu nimmima zéhiaru mimac. ¹¹ Kaiwe geric bélanjagucnéh éréma qézézac qeyu selécgéma zuria imi mayu imuac kiwiya hiabia imi birima qahac wananzac. Ic hinac yanda ginaguc imi acguc aigina mema kenkenja imuac suraiguc imuhucyanec selécgéma qahac wandacmu.

Manam batuc zéma séwiac siñ.

¹² Ic méñ manam batuciguc nanjelima kecanzac imi mérianjaguc wanzac. Meseliyu Miñ Kewunéh niñu sécgéyuguc kekecac opoc edamuyaguc Miñ Kewunéh héñsoroc wanj énécmianzac ionac énécmimañ zé ac zikima zéyec imi énécmiyu késamu. ¹³ Wanju ic méñneh manam batuc hicñimiyu Anutunéh batucgénenzac imuhuc ménda zémac. Anutu imi birianéh batucgé mimacac séc qahac. Wanju eñeyaoc imi ic méñac méñ ménda batucgé mianzac. ¹⁴ Wanju ic méñac méñ manam batuc hicñimianzac imi mia eñeya siñ birianéh hérémima kemma qatémianzac. ¹⁵ Wanju siñ iminéh tackecma héri haima késpedes mihicñianzac. Wanju késpedes iminéh yandima héri haima humuc mihicñianzac.

¹⁶ Dacmuna soroc hécna, galen megic ikoc wanj énécmiwac niñac. ¹⁷ Ewa hiawac buña hiabia méñneh méñ zéma sese solañja méñneh méñ imi moczoñ ou nec Manjoc asac mararanjaguc iwac murunec mama haanzac. Iwac muru imi ménzé ménzé haka me ireha melenqelenja méñ ménda hezac. ¹⁸ Iwawai inéh zéyu hicñima keczu imuac sugcinaiguc nenñan imi héla gocmia walac walac wambin niñac eñeya ewa

siñ méndacma ackuazéc hélanén héri haima mihicñi nénécmiyec.

Gezacnéñ niniña zéma niñ toho-tohoya.

¹⁹ Dacmuna soroc hécna, ini yomuhuc nimmu. Ic méñnéñ méné focdac gezac haima nimmac, néñ ac bakia imi focdac ménda melemmac. Wañu niñu biriyu qeria focdac ménda yacmac. ²⁰ Qeri biricnéñ kekec solañ dindiña Anutunén niñu sécgéanzac imi ménda mihicñimac. ²¹ Imuac bec, niniñ qakola zéma kaižiliweñ haka imi moczoñ hetecgé gilidacma, qeri uñagina añgéñ tiénécmimiawac kuha, qeri ginaiguc bec himic énécmiyu hezac ackuazéc imi goiya héima añgéñ tima héwiña héimu.

²² Ini ackuazéc imi eñdac gezacginanéñ sac nimma ikoc ménda wañamumu, néñ niñtohoma moczoñ wandacmu. ²³ Ic méñnéñ méné ackuazéc imi gezacnéñ sac nimma ménda wamma memac imi ic méñnéñ eñeya séwiac kic ségéraya wikiñiguc añanzac éséc nec wanzac. ²⁴ Eñeya añañu tegéyu keñkecma kic tanera dimuhucya imi focdac eluñ qeanzac. ²⁵ Néñ ic méné hena ac solañ képésic iguc nec hulac énécmianzac imi hémma héngésima ménda eluñ qeyu wammanec kecmac imi wawañ memeya séc héla mériañ mihicñimac.

²⁶ Méñnéñ méné eñeya niñac niñu Anutu ee héihéi wammimia tanec wañuguc kileñ ezelañ galeñ ménda mema eñeya ewa qeriya ikoc wañamumaciguc imi iwac ee héihéi wañmimiawac haka iminéñ eñomia wammac. ²⁷ Anutu Mañgocnéñ niñu buña suruc hiabia imuac ai lalaclalac solañ qeçeya wañanzac imi mia embac maléya zéma merac gupaña inicgaleñ wañ énécmima baecac

wawañ meme biria iguc nec gésiamuma gocya qahac kekec imi mia.

2

Haka bakésasac nec ménda wammu.

¹ Dacmuna hécna, Miñ Kewunina Yesu Kristo edamuyaguc i ninzéñ géanzuiguc imi ic méñac méné bakésasaciguc ménda énépésimu. ² Onac toçgotocgo amaiguc ic méné méria merawaiguc bineñ golinéñ memeya haiyu hingaru owo maleku héñsoroc sorocgia hima éréyu duña ic maqeqeya méné owo malekuya qakolayaguc hama érémaciguc ³ ini ic owo maleku héñsoroc sorocgia hima érezac iwac muru liliñgé hémma you hama tatac hiabia yomuaru tacna zéma ic maqeqeya iwac niñac zéma gi hia imuaru nanna me hénanaiguc mama tacna zémuiguc imi ⁴ ini niñgic, eñañ eñao nec héngési wañamuma niniñ birianéñ niñgésima gésigési icya séciguc kecanzu tanec ménda wanzac me?

⁵ Dacmuna soroc hécna zéwa niñgic, Anutunéñ baec yomuaru ic maqeqeya gésima énépésima ninzéñ ninzéngina meyandi énécmima i siñ nimianzu ionac mia iwac héngaleñ ama areña yanda ara zikima buña qeénécmiyec imi mératéc énécmiyu késagic. ⁶ Néñ ini imi néwécgeña ic maqeqeya mema titi wañ énécmianzu. Wañu méré méré eneñ yéwéri mihicñi énécmima aciguc onopocanzu me? Imi mia ic hinac soukiwaginaguc. ⁷ Wañu onac unuruma Kristoac tohotoho ichéra zéanzu qacgina eebipiyaguc imi ic soukiwaginaguc ieneñ zébiri qébiri ménda wañanzu me? ⁸ Ini imi kiwi téreyaguc hezac séc gi geñga niñac goi héihéi wañamuanzan éséc alagawac imuhuyanec

wammiwésémanj zéyec héna ac eņeņa imi niņtoho waņanzuiguc imi hia wanžu, ⁹ nēj ini goi héihéi imi bakésasaciguc soukiwa ic ionacnec waņ énécmianzuiguc imi késpedes waņkeczu. Imuhuc waņjic héna acnéj késpedes ic zéma zétecgé énécmimac. ¹⁰ Méjnéj méj héna ac moczoņ niņtoho wamma kecma momacguc ménda tohoma qonzontoņ gémac imi, héna ac moczoņ yanda logizac wanžac. ¹¹ Imi mia kaisero ménda wambésémanj zéyec inéjñec mia icac kekec humuiguc ménda opocbésémanj zéyec. Imuac bec kajsero ménda wamma icac kekec méj humuciguc opoczajiguc gi bec héna ac imi logizaņ wanžac. ¹² Ini imi nalé ménda sosoliyu hulac énécmimac niņac énécmiyec héna ac qelia imuaru namma gési énécmimacac hezac. Imuac héna ac qelia imuac séciguc namma acgina zéma hakagina wammu. ¹³ Wésé ninij qahac hakagina waņanzu ionac imi wésé ninij qahac zégési énécmimac. Wésé ninij iminēj zégésigési imi ogicma eņeņa wanžac.

Ninžēj ninžēj wawaņ memeya qahac imi humumia.

¹⁴ Dacmuna héčna ic méjnéj ni ninžēj ninžējñaguc keczua zémaguc wawaņ memeya qahac kecmaciguc imi iwac muru némac hiabia méj hicjimidac? Ninžēj ninžēj imuhuyanēj eņeya hia mehiaru mimacac séc wanžac me? ¹⁵ Ic me embac dacmunagina méjnéj séwi usuya zéma nene iwawaiya qahac kecanzaciguc ¹⁶ Onarunec méjnéj kuanec sac ézéma ala, bēnzējñec hama kenna; Kemma geric zonimma nene nena sécgé gēju. Imuhuc ézéma séwiac iwawai méj ménda mimaciguc, ac iminēj némaciguc méra mimac? ¹⁷ Tanec

imuhuyanec, wawaņ memeyanēj ménda hemiyu ninžēj ninžēj eņeya imi humumia wanžac.

¹⁸ Waņu méj yomuhuc hia zémacac séc; Gi ninžēj ninžējñaguc, waņu ni wawaņ memenaguc, imuac ninžēj ninžējga wawaņ memeya qahac imi nézéna hémma ni wawaņ memenaiguc ninžēj ninžējña gézéwa hénna. ¹⁹ Gi Anutu momacguc keczac imi ninžējgēanzaņ. Imi hia wanžan. Uņa biria acguc iwac ninžējgēma zénéjgina hiriyu kecanžu. ²⁰ Oh, ic watalaņa gi, ninžēj ninžēj wawaņ memeya qahac imi gorosoņa wanžac imi niņasarimanj zé wanžénzac me? ²¹ Neņañ esañ ambécnina Abarahamnēj naņa Isaka zaki téréya qahaiguc haimiyec. Nalé imuaru Anutunēj ic solaņa zémiyec. Gi ninna imi wawaņ memeya niņac qahac tanec wanžac me? ²² Oloņ ninžanj ésécnec ninžēj ninžēj iminēj iwac wawaņ memeyaguc momacnec aiya meyc wawaņ memeya néjñec ninžēj ninžējña imi solaņaniyec. ²³ Imuac kiwi téréya méjiguc yomuhuc zézac imi hélaquc waņec, Abarahamnēj Anutu ninžējgé miyu haka imuac mia niņu solaņa waņec. Waņu ic imi Anutuac alaya zémimia waņec. ²⁴ Imi hēnni, ic méjnéj ninžēj ninžējñanec qahac, néj wawaņ memeyaguc niņac wamma ic solaņa zémimia wanžac. ²⁵ Waņu imuhucyanec héna yanda embac Rahap imi kicgaleņ ic méli énécmigic* keņjic imi unuruma héna méjñunec méli énécmiyu keņjic wawaņ meme imuac mia solaņa zémiyec. ²⁶ Séwi qeri uņaya qahac hezac imi séwi humumia, imuhucyanec ninžēj ninžēj wawaņ memeya qahac imi humumia.

* 2:25: Girik aciguc; kua meme ic.

3

Ezelaŋgina galaŋgému.

¹ Dacmuna héčna, ini kiwi ic wamma kecziŋ neŋaŋ kápésicinawac kitiwa réwéria mi-hicŋiwiŋac hezac imi niŋasarima kiwi ic sécnina ménda ogicma wambiŋ. ² Neŋaŋ moczoŋ yanda iwawai sasalaiguc qonzoŋtoŋ géma mama nunuanzac. Imuac ic méné ackuazécaiguc kápésira méné ménda hezaciguc ic imi solaŋ dindiŋa. Ic imuhyanéŋ séwiya moczoŋ yanda pinzuŋa hai amuma dindiŋanec kecmacac séc wanzac. ³ Neŋaŋ becosic eneŋ acnina tohomu niŋac kuaginaiguc pinzuŋ haima séwigina moczoŋ hérékeŋ héréha waŋ énécmianziŋ. ⁴ Waŋu konduŋiguc zéic héŋgic. Zéic imi kuneŋ yanda, waŋu luhuc selianéŋ mihilaŋgéyu keŋanzac, néŋ qindi qindiŋiya komocdia dac imi haima nesinesi icyawac ewa siŋ hezac séc nesima keŋha waŋanzac. ⁵ Imuhucyanec ezelaŋ imi séwi ninawac kitiwa komodia méné, waŋu wawaŋ meme kuneŋ yandawac tétéc qeŋe ac zéanzac.

Héŋgic, geric lokoc komocdia dac ménéŋ zéléŋ baec yanda zeric qericdacma keŋanzac imi hémma nimmu. ⁶ Ezelaŋnina imi geric lokora, biriayanéŋ séwiya moczoŋ mesécgé mima eneŋa buŋa késayu séwiya imi iwac baec kurumeŋa wandaczac. Séwininawac kitiwa sasala suginaiguc inéŋ séwinina moczoŋ yanda mebirima karisi hénia éséc nec lelegéma kemma hicŋisaiya hicŋisaiya zeric qeric waŋ énécmianzac. Waŋu zeric qericac kuha imi geric siawac bélaŋa igucnec haanzac. ⁷ Yaŋqesi hénia hénia zéma nei zuku hénia hénia zéma zinimokoleŋ hénia hénia zéma konduŋ qeriaiguc iwawai kekec ginaguc hedaczu imi icnéŋ mebélacgé énécmigic ionac niniŋnec méndac énécmianzu,

néŋ ⁸ ezelaŋnina imi ic ménéŋ méné mebélac gémacac séc qahac wanzac. Imi biria ménda sima aiya meanzac. Waŋu iwac muru imi kumiŋ humuc mihicŋi nénécmianéŋ sécgéma hezac. ⁹ Ezelaŋ iminéŋnec neŋaŋ Miŋ Kewu maŋgocnina mepésimima legicya héima iminéŋnec acguc ic tosara Anutu eneŋa tanera méndacma meénécmimia imi saecgé énécmianziŋ. ¹⁰ Kua imi momacguc, néŋ imuarunec mozoc ac zéma saec ac momacnec maanzac. Dacmuna héčna haka imi nimba ménda sécgézac. ¹¹ Doku kiwa momacgucnéŋ doku saola zéma howuc howura momacnec mihicŋi nénécmimac me? ¹² Dacmuna héčna, ini niŋgic fik icac uranéŋ oliwa gocmia hia haimac? Waŋu waiŋ icac uranéŋ fik gocmia hia haimac? Qahacgucnec!, imuhucyanec doku howec yagucnéŋ doku saula mihicŋi nénécmimacac séc qahac.

Niŋteŋic qinŋteŋic ou kurumeŋ igucnec hahaya.

¹³ Onarunec mérénéŋ niŋteŋic qinŋteŋic zéma niniŋa asacasaria keczac? Inéŋ haka hiabia wamma gum bénzénzéŋa niŋteŋic qinŋteŋicya igucnec hahaya iminéŋnec wawaŋ memeya imi menénécmiyu hémbiŋ. ¹⁴ Waŋu onac ewa qeriginaiguc nimbupuc howuc kétinŋkétinŋa zéma féŋgéc hakanéŋ héwiwiŋ gézaciguc ackuazé c héra qema tétéc qeŋe zéma ikoc ménda wammu. ¹⁵ Niŋteŋic qinŋteŋic imuhuya imi kurumeŋ igucnec ménda maanzac, néŋ baec igucnec zéma ic séwi siŋ igucnec zéma Biria miŋinawac murunec haanzac. ¹⁶ Hénia yomuhuc niŋac mia imuhuc zézu; Nimbupuc zéma hémbaoc hezac imuaru hazéc zéma haka biria hénia hénia hezac. ¹⁷ Néŋ niŋteŋic qinŋteŋic

kurumenj igucnec hahaya imi walac ewa qeri météréya zéma luae, gum bénzénzénj, niñtoho, wéséniniñ zéma héla gocmia hiabia sasala mihicñjima bakésasac qahac, kiciguc welenj qeçe qahac, imuhucya. ¹⁸ Luae qeçe icnéñ luae qesama kekec solañawac héla mihicñjanzac.

4

Baecac ala siñ.

¹ Sucginaiguc euqac zéma tualefic imi dimuacnec haanzac? Imi mia séwi taséhécgina sugcinaiguc tosara euqac wawañawac siñginaguc keczu ionac murunec haanzac. ² Ewa siñ kunenj yanda wañénéc mianzac, néñ ménda mihicñjizu. Unu humu wañamuma nimbupuc wañanzu, néñ hia mihicñjimuac séc qahac wanzac. Imuac mia ini euma hazéc ac wañamuzu. Wañu héña héla imi zéwelecgina qahac kecanzu imuac niñac ménda mihicñj keczu. ³ Wañu zéwelecmima kilenj ménda mihicñjizuiguc imi enañ siñginawac menec qenec wammu niñac sigima zéwelecgic. ⁴ Kaiseroac ic embacya ini, baecac iwawaiyaguc ala wamma kekec imi Anutuac hazéchera wamma kekec wanzac imi ménda niñacgézu? Imuac ic mérénenj baec ala wammimanj zé ewa ewa wañanzac imi enjyaoc Anutuac hazéra wawaña wanzac. ⁵ Ini kiwi téréyaiguc Anutunénj Uña Téréya méli nénécmiyu ewa qerinaiguc kecanzac Uña Téréya iminénj mia nimbupuc wammacac séc wañ énécmianzac zéyec,* néñ ini imi ac imuac niñgic enomia wanzac me? ⁶ Wañu imi sac qahac, néñ inénj ewa hiawac buña kunenj yanda nénécmianzac. Imuac yomuhuc zéyec; Anutunénj

tétéc qeçe ic nesi énécmiyu kenjic ewa qerigina memaamuma keczu ionac mia ewa hia wañ énécmianzac. ⁷ Imuac ini Anutu niñtoho wammimu. Imuhuc wamma Biria miñina hazéc wammimu. Imuhuc wammigic qizizíngé énécmimac. ⁸ Anutu hosucgémigic, imuhuc wañgic i acguc hosucgé énécmimac. Biria meme ic ini méragina zuacgic lalacalac wammac. Ewa qerigina kenhéi hahéi wañanzac ini ewa qerigina métérégic lalacalac wammac. ⁹ Qerinenj yai wisisinaiguc zésiác wamma ewa biric wammu. Zédesigina melengic zésiáciguc, zézé ségiségigina melengic niñ yéwériiguc kemmac. ¹⁰ Miñ Kewuac kiwaiguc memaamumu, inénj meenj énécmimac.

Ic tosara ménda niñgési énécmimu.

¹¹ Dacmuna hécna, zébiri qébiri ménda wañamumu. Mérénenj ménj dacmunaya zébiri mizac me gésimizac imi héna ac zébirima gésizac wanzac. Héna ac gési keczañiguc gi héna ac tohotoho ic qahac, néñ gésigési ic keczañ. ¹² Héna ac miñina zéma gésigési ic imi momacguc sac keczac. Inénj mia bénzénj angénj tiénécmimac me bénzénj mebirí énécmimacac séc. Néñ gi méré icnéñ alahécgina gési énécmianzanj.

Oranğucac niñkumuma tétéc qeçe wammuac ménda hezac.

¹³ Zéwa niñgic, sugcina igucnec tosara erac me oranj nini tañ imuaru me imuaru kemma soukiwa ai mema kosia mema kecní yawuñ ménj tecgéyu hawiñ. Imuhuc zéanzu ini ac yomi nimbésémañ; ¹⁴ Oranğuc némacnéñ hicñj énécmimac imi ini ménda niñzu. Kekecgina imi ini némac iwawai? Ini imi

* **4:5:** Tosara imi yomuhuc melemma ogic hezac; Anutunénj qerinaiguc uñanina hai nénémiyu hezac imuac héngalenj wammianzac.

baec wéséséya nalé hotonja dac kecma aocgéanzac imuhucya. ¹⁵ Imuac ini nénéwéceña yomuhuc zémuac hezac, Miñ Kewuninanéñ ninju sécgéyu nini kecma ai imi mewin. ¹⁶ Ini deguc tétéc qeqe ac enomia wamma séwi enen wanzu. Wanju tétéc qeqe ac imuhucya imi moczon biria wanzac. ¹⁷ Imuac mia ic mérénenéñ wawanj meme hiabia wawanjawac séc ninjtegic qinjtegicya hemiyuguc kilenj ménda wanju késpedesya wanzac.

5

ic soukiwaginaguc ionac goro ac.

¹ Hinac zéma soukiwa yandaguc keczu ini gezac haima ninjic. Zéra waiya hicñi énécmimacac hezac imuac nimma qac siac wammu. ² Hinac mérianjina imi houdaru owo malekugina imi qakolanéñ qedaczac. ³ Goli siliwaginanéñ hufenaguc wandaczac. Wanju hufenja iminéñ geric ésécnec séwi busugina nema héniajina zéaumac. Ini imi nalé tetecgiaiguc hinacgina qauqau haigic enzac. ⁴ Ninzu, ai ic tosara onac aiginaiguc héla tocgogic imuac ai bonajina anjétime ménda énécmigic ai bonja iminéñ qaczac. Wanju tocgotocgo ai megic ienenj siacgic Miñ Kewunina, Miñ Kewu Pupunda iwac geza-waiguc hinaczac. ⁵ Ini baeciguc hémbaoc wamma iwawai hiabi-anéñ mezeric amuma kecma unu hézénj hézénjiawac naléyaiguc ewa qerigina halécya dépanj yanda wanju keczu. ⁶ Wanju ini ic solanja imuac mia késpedesyaguc zéma zétecgéma qehumugic. Wanju inénj musuqeqe ac ménj ménda melenj énécmiyec.

Qenzerj manzenjiguc nanjselimu.

⁷ Imuac dacmuna hécna, ini nalé horugiyu nanjselimanec kecgc Miñ Kewunina harémac. Himicnec qimicnecac icyanéñ héla gocmia baec igucnec hicñjanzac imuac mambéc kecma ninjselima kia naléya zéma kaiwe naléyawac* mambéc kecanzu. ⁸ Ini acguc ewa qerigina ninjseligima nalé horua nanjselima kecmu. Miñ Kewuninawac hahayawac nalé imi ducñizac. ⁹ Enjaocnec diric doroc ac ménda wanjamumu, ac imi tohoma kecgc gésigésiac zéranéñ qizizinjgé énécmima kemmac. Ninzu gésigési icnéñ hosucgé énécmima naguiguc sénganjenj nanzu. ¹⁰ Dacmuna hécna, kua meme ic Miñ Kewuninawac qaraiguc zégic i inicgc zérabéra zéma mambéc kekec horua imuac sésécgina wammu. ¹¹ Ninzu nanjselima kecanzu ionac nimma mérianj ginaguc zéanzin. Ini Yop ac nananj seli imi gezac ginanéñ ninjic. Wanju Miñ Kewuninanéñ tetecgiaiguc dimuhuc wammiyec imi oloñnindaczu. Miñ Kewunina imi ménjac ménj ogicma ewa biric zéma wésé nininj kunenj yanda wanj nénécmianzac.

¹² Dacmuna hécna, ac ménj méndagucnec zéselimu. Ac imuac ninjic ac tosara onogicma réwéria wammac. Kurumenjac qaraiguc me baecac qaraiguc iwawai tosara ménjac qaraiguc koroma ménda zéselimu. Ninjic oaec wanju oaec zému, wanju qahac wanju qahac zému. Imuhuc ménda wanjic, késpedesic ginaguc zéénécmiwac ninjac.

Ninzéngéma zéwelecmu.

¹³ Onarunec ménénj yéwéri mihicñizaciguc imi Anutu zéwelec wammimac. Ménénj ménj ségiségiiguc keczaciguc imi mepé qepésiac legic hélimimac.

* 5:7: Girik aciguc; Kia walaha zéma kia tetecgia.

14 Onac murunec méri hafi zepayaguc keczaciguc imi hénarorij ionac qeriac galen unuruyu hama Miñ Kewuninawac qaraiguc halécnéj naec mima zéwelecmu. ¹⁵ Zéwelecgina ninzéri ninzérjginaiguc wawaña imi hafi ic mehiaru énécmimac. Miñ Kewuninanéri hafiya igucnec meyacmimac. Wañu kérésic méri wañeciguc imi acguc waimimac. ¹⁶ Imuac bec kérésicgina zézuac wañamuma hafigina hiarumac niñac nañgé amuma zéwelec wammu. Ic solañanéj zéweleru kuhaguc zéma hélaguc wañanzac. ¹⁷ Elia imi héniaya ic omaya neñañ ésécnec, néj inéri kia ménda hamac niñac solañanec weleru yawuñ haréwéc zéma maso 6 imuac séc baeciguc kia ménda mayec. ¹⁸ Wañu muñguc weleru kurumeñnéj kia haiyu mayu baecnéri héla mihicñiyec.

¹⁹ Dacmuna hécna, onarunec méñnéj ackuazéc héla waima rouc keru ic méñnéj nañgémiyu liliñgéma hamaciguc imi ²⁰ nañgémiyec inéri liliñgéma hayec iwac qeri uña imi humuc igucnec añgéri tima kérésicya sasala osodaczac. Ini hénia imi niñtegicmu.

1 Petero

Yaizéé ac.

¹ Yesu Kristoac Méliméli ic ni Peteronéj Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia komoc, zéma Bitinia baec séc Anutuac hénarinj kian éséc nec héndemma kekera ² Anutu manjoc ninanéj ménda hicnjic nec bec ninénécmima Uña téréyanéj météré énécmiyu ninjtoho wanjic, Yesu Kristoac sawanéj naec énécmima* gési énécmima énépésiyec onac mia kiwi yomi oénécmizua. Ewa hiaya zéma luaeyanéj onac muru sécgéma hema kecmac.

³ Mepésimini, neñan minj kewunina Yesu Kristoac manjocya Anutunéj wésé nininj kunerj nec sécgémiyu Yesu Kristo i humuc ic suggina iguc nec meqeli mima héná imuac nec neñan keckec qelia mihicji nénécmiyu ninjkinzénj qeli qeli he nénécmiyu kecanzj. ⁴ Imuhuc wamma onac ninj wamma kurumenjiguc iwawai haihaiya hezac, ménda houhouya, ménda zapi qeqeya, ménda qahac wawana, imi mératéc memu. ⁵ Ini imi nalé tetecgiaiguc anjénj titi haka mewininimanj zé ninj heyec imi késawinj zé ninzénjgégic Anutuac kuhanéj inicgalenjanj énécmiyec. ⁶ Imuac qeriginaiguc ini ségiséji wamma kecanzu. Wanju hicji énécmimacac hezaciguc deguc manam batuc yéwéria hénia hénia ninj wamma nalé hotoñadac ninjyéwérimu. ⁷ Imi mia ninzénj ninzénjgina imi goli gericnéj batucgéyu qahac wammacac hezac imuac séha ogicma hiabia wanju Yesu Kristoac hahayawac naléiguc mepé qepésigina zéma

edamugina zéma eebipiginaguc wammu ninjac réwéri imuhucya hicji énécmikeczac. ⁸ Yesu imi ini kicginanéj ménda héngic, néj kilenjinj wammianzu. Deguc acguc ménda hénzu, néj kilenjinzénjgéma ségiséji méj edamuyaguc hénia zéasariwinjác séc qahac imuhucya nimma kecanzu. ⁹ Imi mia ninzénj ninzénjginawac héla, qerí unjaginawac anjénj titi imi énécmiyu memuac hezac imuac ninj imuhuc imuhuc ségiséji wamma kecanzu.

¹⁰ Anjénj titi imuac mia kua meme ic tosara ienej ewa hiaya onac muru mama hamacac heyec imuac héiqelima seliseli wamma hochoc ai megic. ¹¹ Megic ionac ewa qeriginaiguc Kristoac unjanéj Kristo enjeyaoc imi qenzenjanj qema kecma imuac andiaiguc kiwi edamuyaguc wammac zéma walac énézéyec. Énézéyu ienej ic mérénéj Kristo wanzac me némac naléiguc hicjimac zéma hochoc ai megic. ¹² Ic ienej imi enjanj ménda welenj qeamugic, néj onac welenj qeénécmigic imuac zéau énécmiyu ninjasarigic. Wanju imi mia Uña Téréya kurumenj iguc nec mayec inénj bunja suruc hiabiawac welenj qeqe ic nanjé énécmiyu degucmi bunja suruc hiabia onac énézéjic nindacgic. Wanju kua meme unja enen acguc hénia imi héntegicbinj zé wanzu.

¹³ Imuac ini ewa qeriginawac rikunja zikima zéréj qéréj wamma séwíac sinjgina helanzj amuma kecmu. Wanju Yesu Kristo hicnjitegimac nalé imuaru inénj ewa hiawac wanj énécmimac. Imuac ninj ini imuac mia moczonj ninjkinzénjgéma kecmu. ¹⁴ Kua tohotoho nambérac éséc nec kecmu, néj bec nec ménda ninjtegicma kecgic imuaru sinj biria méndacma

* 1:2: Sawanéj naec énécmima; Mmh 24:3-8, Heb 9:18-21.

kecgic haka tanera imuac ménda tohoma kecmu. ¹⁵ Téréya miñina unuruyec iwac séciguc namma ini acguc wawañ memegina séc, ic téréya kecmu. ¹⁶ Ac yomuhuc mia ooyawac heyu imuhuc zézua; Ni téréya keczua imuac niñ ini acguc téréya kecmu. ¹⁷ Ini Mañgoc zémima qac héhélianžu inéñ niñgési énécmimañ zé icya icya séwi tanecgina ménda hémma ai memegina hémma niñénécmianzac. Imuac baeciguc ic kianañ kecma eeya séha héimima kecmu. ¹⁸ Ini ninzu éséc nec esañambéc hécgina ionac hena tima haka enomia wañançic imuac nec añañéñ tiénécmiyec imi siliwa me goli éséc nec iwawai kecma qahac wañanzac imuhucyanéñ boñ héré ménda meénécmiyec. ¹⁹ Rama wizi kukuya qahac kitic Képésira qahac éséc nec kekera Kristo iwac sacya eeyagucnéñ boñ héré meénécmiyec. ²⁰ I imi baec kurumenéñ ménda zéyu hicñiyec nec gésimimiawac kerec. Wañu nalé tetcgia yomuac onac niñ wamma mewininimiyu hicñiyec. ²¹ Ini imi humuc ic sugina iguc nec Kristo i meqelimima kiwi edamu asahanéñ héimiyec Anutu iwac mia wamma Kristonéñ énépésiyu ninzéngeanzañ. Imuac onac ninzén ninzén zéma niñkinzén imi Anutuac muru hezac.

²² Ini ac héla imi niñtoho kecma† onac qeri uñagina imi météréma ninzén ninzén dacmuna hécgina hélac nec goi héihéi wañ énécmianzu, imuac ewa qerigina lalac nec zéma qerigina dumuñanéñ siñniñ wañamuma kecmu. ²³ Ini muñguc qelima hicñigic imi gocmia kecma houanzac imuhucyaiguc qahac, néñ gocmia ménda houhouya iguc nec hicñigic. Imi mia Anutuac

ackuazéc kekecyaguc tetcgia qahac kecanzac imi mia. ²⁴ Hénia imi yomuhuc; Ic séwígina momac yanda imi zariñ ura éséc nec. Wañu kiwi edamugina imi zariñ zuria éséc nec. Zariñ ura imi kaiwenéñ zeyu sélécgéanzac. Wañu zariñ zuria imi bura tima maanzac. ²⁵ Néñ Miñ Kewuninawac ackuazéc imi tetcgia qahac heanzac zéyec. Wañu ackuazéc imi buña suruc hiabia zéau énécmi niñgic imi mia.

2

Baña kekecyaguc Yesu zéma iwac añañéñ tiénécmimia.

¹ Imuac bec, kaižiliwenéñ haka hénia hénia zéma ala batuc haka hénia hénia zéma ikoc zéma nimbupuc zéma zébiriqébiri hénia hénia imi moczoñ gilidacgic kenju. ²⁻³ Miñ Kewuac goi héihéiya imuac siña ninzuciguc, merac sacsac éséc nec qeriginanéñ namu téréya niñac wammu, imuhuc wamma yandima añañéñ titiiguc keremmu. ⁴ Wañu ini imi baec icnéñ qéfacgégic, néñ Anutunéñ niñu eeyaguc wañu eneya buña gésimiyec baña kekecyaguc Yesu Kristo iwac muru hamu. ⁵ Hagic hofac oo ic areñhéra téréya wamma mulu manañ hofac hiabia Anutunéñ siña nimma añañéñ timacac sécyu omimu niñac, Yesu Kristonéñ hoc kekecyaguc éséc nec meyac énécmiyu toroqe amuma amaya téréya wamma keczu. ⁶ Kiwi téréyaiguc ac méñ yomuhuc ooyawac hezac; Héngic, ni Zion ama imuaru baña méñ wañgoñaiguc sérañ éséc buña qemima haizua. Wañu ic méréneñ ninzénge mimac imi gamusiñ qamusiniñguc ménda opocopora wammac zéyec. ⁷ Imuac niñac ninzéngezu onac muru imi

† 1:22: Ac héla imi niñtoho kecma; Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc Uñawac kuhanéñ.

eeyaguc wanzac, nêj ménda ninzêngézu ionac muru imi hoc mênj mericqe ic enej héjara mema gillicgic kenkenj iminéj ama wanjonjaiguc hinjacma ama imuac oruha wamma taru⁸ tosara hoc imuaru qonzon tonjéanzu. Wanju zamanziñ hoc imuaru mama unuanzac zéyec. Imi mia ackuazéc ménda tohoanzu imuac niñac mama unuanzac. Wanju ic imuhucya imi imuhuc wammu niñac hezac.

⁹ Wanju ini imi siñi tunumanj yanda igucnec héihéré énécmima edamuya hiabia soroc imuac qeriaiguc onoporec iwac hénia hiabia zéau énécmimu niñac héniorinj héra buñ qeénécmimia zéma hofac oo ic, ic kewuac séc enenja zéma iwac héngalenj ama arenja yanda téréya zéma ic embac eneya buñ qeénécmimia wamma keczu. ¹⁰ Ini imi becnecc ic embachéra ménda kecgic, nêj deguc imi Anutuac ic embachéra wamma keczu. Wanju becnecc imi wésé nininj ménda wanj énécmiyu kecgic, nêj deguc imi wéséninij wanj énécmiyu keczu.

Anutuac welenjqeqe ic kecmu.

¹¹ Ala sorochéna, meseli énécmima zézu, onac imi baeciguc ic kianj zéma ic qañ ésécnecc nimma qeri unjaginawac hazéc wammima yaréya qeanzac séwigina imuac siñ imi sigima kecmu. ¹² Ic enia ionac suc ginaiguc wawanj memegina hiabianec wamma kecmu. Birja meme zéma zébiriqébiri wanj énécmianzu ienenj onac ai meme hiabia imi hémma Anutuac hahayawac naléiguc* qac buñaya mepésimu.

¹³ Miñ Kewuac niñac wamma hénia ac hénia hénia icnéj zéseligic imi moczonj tohodacmu. baecac ic kewu enenja me ¹⁴ inéj méli énécmiyu hama haka biria wanzu

taségina melenj énécmima, haka hiabia wanzu bakia hiabia melenj énécmianzu baec galenj imi onac imuhucyanec wanj énécmimu. ¹⁵ Hénia imi yomuhuc; Wawanj memegina hiabia iminéj ic diwi qiwiliñja ionac acgina sic saocya imi méwécgému iminéj mia Anutuac ewa siñ wanzac. ¹⁶ Enjaoc enenja kekecc miñina kecmu, nêj imuac kuhanéj biria ménda musañgéma wammu. Wanju Anutuac welenj qeqe ichéra ésécnecc kecmu. ¹⁷ Ic moczonj nec ee héihéi hiabianec wanj énécmimu. Wanju ninzêj ninzêj dacmuna hécgina siñniñ wanj énécmima Anutuac bac yandi yandi wamma baecac ic kewuya ee héihéi wanj énécmimu.

Qenzenj manzenj kekeccac séséc.

¹⁸ Welenj qeqe ic ini zénéj hirihiri wamma miñ hécgina ionac ewa bacginaiguc memaamuma kecmu. Wanju ic kunenj hécgina hiabia bénzêja ionac sac qahac, nêj goi biric wanj énécmianzu ionac muru momacnecc imuhuc wanj énécmimu. ¹⁹ Réwéri hénia qahac mihicñi énécmigic Anutu niñqelima bisima kecmu imi haka hiabia soroc. ²⁰ Képésicgina niñac unuhéi wanjgic bisiqaténj wammuiguc némac niñac zéhiaru énécmimac? Haka hiabia wamma qenzenj manzenj mihicñima efima bisimu imi Anutuac kiwaiguc haka hénsoroc sorocgia wammac. ²¹ Hénia imuac mia ini héihéré énécmimiyec. Kristo imi acguc onac wamma qenzenj manzenj mihicñi migic bisima séséc wanj énécmiyec imi ini hémma eneya hénanec méndacma tima hamu zéma imuhuc wanj énécmiyec. ²² Inéj képésic mênj ménda wanjec. Wanju kuaya igucnec ikoc ac mênj ménda zéyec. ²³ Zébiri migic kitiwa ménda zébiri énécmiyec. Qenzenj manzenj mihicñi migic ménda

* 2:12: Anutuac hahayawac nalé; Luk 19:44, Mmh 3:16, Mmh 32:34, Leg 58:6.

tericgé énécmiyec, néj baec ic solañanec gési nénécmianzac iwac mériaiguc ejeya haiamuyec. ²⁴ Wañu iciguc qegic namma ejeya séwiiiguc neñaj kápésicnina bisidarec. Imi mia neñaj kápésicac muru humuma haka solañawac muru qelia kecbiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec. Inéj wiziyaguc wañu ini hiarugic. ²⁵ Becnec imi rama ésécnec rouc wamma kenjic, néj deguc imi uñaginawac rama galen zéma hénjgalen miñina keczac iwac muru lilingéma hama keczu.

3

Eu iniñ onac pakenj ac.

¹ Iniñhécgina ini imuhucyanec euhécgina ionac acgina niñtoho wañ énécmimu, imuhuc wañgicguc tosara Anutuac ackuazéc ménda niñtohoanzu imi enej acguc iniñ hécgina ionac acgina niñac qahac, néj wawañ memegina niñac wamma lilingégic añgéh tiénécmimacac séc wammac. ² Hénia imi yomuhuc; Bac yandi yandi wamma hakagina qala qalanec wamma kecgic inicdaczu. ³ Oruc mizics me soronj goli me zari maleku tanera hénia hénianéh séwiginaiguc ménda mezeric qezeric wammu, ⁴ néj ewa qeriginaiguc qeri ic sanjima hezac imuac mia wamma memaamuma luae ménda houmacac séc imuhucyanéh mia mezeric amuma kecmu. Imuhucya imi Anutuac kiwaiguc eeyaguc yanda wañanzac. ⁵ Becnec embac téréya tosara niñkumugina Anutuac muru haima kecgic ieneñ acguc imuhucyanec wamma euhécgina ionac acgina niñtoho wamma haka iminéñ mezeric amuma kecañjic. ⁶ Saranéh Abarahamac miñna zémima niñtoho wammiyec ésécnec ini acguc haka hiabia

wamma haka tosara zénéñ hir-ihiriyawac séc miñicñima kileñ bac yandi yandi ménda wamma kecma iwac* bérachéra wandaczu.

⁷ Embac euhécgina ini imuhucyanec niñtegic qinjegicgina méndacma iniñ hécgina iniguc kecmu. Embac imi zéic bébélacgia ésécnec, wañu kekec hémbénañ ewa hiawac énécmimia imi momacnec mératéc memu imi niñtegicma eegina héiénécmimu. Imuhuc wañjic zéwelecwelec ginanéh néhé néhélia qahac wammac.

⁸ Acna metecgéma zéwa niñjic; Ini moczonj yanda ewa momaciguc kecma méñac méñ wésé niniñjic dacmuna ésécnec goi héihéi wañamumu. Wañu ewa biric wañamuma memaamuma kecmu. ⁹ Haka biriawac haka birianec, zébiri qébiriawac zébiri qébirianec ménda meñj énécmima kileñ mozoc ac hiabia wañ énécmimu. Imuhuc wamma mériañ imi mératéc memu niñac héihéré énécmiyec. ¹⁰ Imuac mia kekecac goiya héima nalé hiabia miñicñimañ zé wanzaciguc ezelañ neunj héimima ac biria ménda wamma kua tasiaya iminéñ ac ikora ménda zémac. ¹¹ Wañu biria igucnec lilingéma haka hiabia wammac, wañu luae kekec niñac hochoc ai mema seligima nesima méndacmac. ¹² Imuac hénia imi yomuhuc, miñ kewuninawac kiwa imi ic solañawac muru hiyu kenanzac. Wañu gezawa imi ionac zéwelec welecginawac haiyu heanzac, néj haka biria wañanzu ionac imi kic ségérayanéh tawi énécmianzac zéma zéyec.

¹³ Wañu seliseli wamma haka hiabia wamma kecmuiguc mérénéñ zéra waiya énécmimac? ¹⁴ Wañu haka solañawac wañjic unuhéi wammu imi ségiségi ginaguc. Némac iwawai niñac ic

* 3:6: Sarawac.

tosara bac yandi yandi wan̄anzu imuac mia ini bac yandi yandi ménda wamma bac zazac ménda wammu, néj¹⁵ ewa qeriginaiguc Kristo i miñ kewuginawac buña météréjic kecmac. Wan̄u ewa qeriginaiguc niñkumu hezac imuac hénia qesi nimbiñ zé wan̄jic bénzéh̄nec melen̄ énécmiman̄ zé nalé séc zérén̄qérén̄ wamma kecmu,¹⁶ néj gum bénzén̄zén̄ zéma ee héihéiguc wammu. Wan̄u ewa kétéñkétéñ̄ ginanén̄ qala qalagianec hemac. Imuhuc wan̄jic onac wawan̄ meme hiabiawac zébiri qébiri wan̄ énécmimu imi enen̄ mema titi hakaginawac gamugina mihicñimu.¹⁷ Haka hiabia wamma qenzen̄ manzen̄ mihicñimu imi Anutuac ewa siñ wanzaciguc haka biria wamma qenzen̄ manzen̄ mihicñimu imi ogiczac.¹⁸ Kristo imi hatac momacguc késpedesic ic momac yanda onac niñ wamma humuyec. Ic solan̄anén̄ neñan̄ késpedesic niñac mulu meyec. Imi mia nonagicma Anutuac muru kemma nonopocman̄ zé imuhuc wan̄ec. Inén̄ mia séwiiguc qegic humuyec, néj uñajiguc imi meqelimiyu kekecyaguc wan̄ec.¹⁹ Inén̄ uñajiguc kemma uñj tosara humucac hésa qatéciguc kecgic ionac ackuazéc zéau énécmiyec.²⁰ Imi enen̄ mia bec nec Noanén̄ zéic miyacgéma keru nalé imuaru Anutunén̄ nalé horua qeri bénzéh̄niguc mambéc énécmiyu acqeqe wan̄jic ienen̄ mia. Wan̄u zéic imuac qeriguc emma doku igucnec añgén̄ tiénécmimia ionac zan̄gégina imi 8 sac wan̄ec.²¹ Doku imi Yesu Kristoac humuc igucnec yayac niñac deguc imi melemma añgén̄ titiac asé kiwiya wanzac. Imi mia doku naec haka imi mia. Wan̄u imi mia séwiac késpedesic zuac énécmimiawac iwawai qahac, néj ewa kétéñkétéñ̄ solan̄anén̄ Anutu mihicñiman̄ zé

hénima ken̄ken̄ja imuac asé kiwiya wanzac.²² Yesu imi kurumen̄u emma Anutuac méra héiyaiguc taczac. Taru kua méma uñj zéma ai memec qac buñajinaguc zéma kuc buñajinaguc ienen̄ iwac méra bacyaiguc kecdaczu.

4

Anutuac goi héihéi imuac welen̄ qeqe ic hiabia.

¹ Kristo imi séwiyaiguc qenzen̄ manzen̄ mihicñiyec imuac niñ, ini acguc Yesu niñec séc nimma ninin̄ iminén̄ yaréac malekugina ésécnec héiamumu. Séwiiguc qenzen̄ manzen̄ niñec iminén̄ késpedesic igucnec elin̄gé amuanzac.² Elin̄géamuma inén̄ baecac kekec hemizac séc muñguc siñ biria ménda méndacma Anutuac ewa siñac sac méndacma kecmac.³ Ini kaiseroac siñ zéma hémbaoc zéma niñgoñ zéma nezélélén̄ zéma newa gewelon̄ zéma banarawac ireha welen̄ qema ic enia wan̄anzu ésécnec haka imuhucya becarunec wamma hama nalé hiadac audaczu.⁴ Wan̄u enen̄ imi i iniguc iwawai auqauma kekec imuac qaoñajiguc ménda hololoma ken̄jic, ienen̄ inicma niñjic haka méréra wan̄u zébiri qébirinén̄ qacginaguc héigic enzac.⁵ Wan̄u ienen̄ kecmu humuc zéma kic qeli kekec héniaquina niñgési énécmimac niñac zérén̄ qérén̄ wamma keczac iwacmuru héniaquina zéaumuc hezac.⁶ Hénia imuac niñac mia humuc ionac muru buña suruc hiabia imi momacnec zéau énécmimia wan̄ec, hénia imi ic embac kic qeli kekera ésécnec niñgési énécmimia wammac, néj uñajiguc imi Anutuac hénia séc kecmu niñac imuhuc wan̄ énécmiyec.

⁷ Iwawai momac yanda imuac nalé tetcgia ducñizac. Imuac bec ninin̄gina asac asarianec

kecma séwíac síj waima zéwelec wamma kecmu. ⁸ Goi héihéinéh kápésic sasala hoturu énécmianzac imuac níj héná yomuac níjgic tosara onogicma ejeña wañu qeriginanéh goi héihéi wañamuma kecmu. ⁹ Ini ñjdic ñjnducya qahac welen qeamuma kecmu. ¹⁰ Anutunéh ic embac eñac eñac ewa hiawac ai buña hénia hénia énécmiyec séc ama galenja hiabia wamma Anutuac ewa hiawac buña hénia héniaiguc welen qeénécmimu. ¹¹ Ic méñnéj ac méñ zémanj zé Anutuac ackuazéc ésécnec zémac. Wañu méñnéj méñ welen qeénécmimanj zé Anutunéh kuc miyu wanzac ésécnec wammac. Imuhuc wañu ai hénia héniaiguc Yesu Kristoac qaraiguc Anutunéh edamuyaguc wammac. Iwac muru mia edamuya zéma kuc yandanéh nalé tetcgia qahac hema kecmac. Hélacnec!

Qenzen manzenj Kristoac toho-toho ichéra neñaj buña.

¹² Ala sorochécna, ini batucgé énécmimanj zé zéra waiya geriwagucnéj hicñi énécmiyu haka méréra hicñi énécmizac ésécnec ménda aurimu. ¹³ Wañu ini keñ kecma iwac eebipiya wininimac nalé imuaru ewa hía nimma zézé ségiségi wammu níjac Kristoac qenzen manzenjaiguc toroqema ségiségi wammu. ¹⁴ Ini Kristoac qara níjac wamma zébiri qébiri ac wañ énécmimu iguc imi zézé ségiségi ginaguc wanzac. Imi mia Uña eebipiyaguc, Anutuac Uña iminéh qacginaiguc keczac imuac níj imuhuc zézu. ¹⁵ Sugcinaiguc méñnéj méñ biñ suña me kowu nene me haka biria me kua suruj ic ésécnec ménda wañgic qenzen manzenj ménda mihicñi énécmimia wambac níjac. ¹⁶ Wañu Kristoac ic kecma qenzen manzenj mihicñi énécmimia wañu gamugina ménda nimmu, néj néwécgenja Yesuac

qara níjac Anutu mepésimu. ¹⁷ Anutuac ama neñajguc gésigési ai hénima memac imuac naléya ducñizac. Neñaj muru walac hénima gési nénécmimaciguc ic embac tosara buña suruc hiabia imi ménda tohoanzu ionac tetcgia imi yei dimuhuc wammac? ¹⁸ Wañu ic solañanéh añgéh titi mihicñimanj zé ai yanda wammaciguc, Anutu eeya ménda héimianzu imi enerj zéma kápésic ic ienerj nananj dimuaru nammu? ¹⁹ Imuac Anutuac ewa síj tohoma zéra béra mihicñimu ienerj imi haka hiabia wamma qeri uñagina imi mihicñi mihicñi miñina méñzé méñzéya qahac iwac muru qutungé amumu.

5

Anutuac rama dimuhuc galenjë énécmiwij?

¹ Sugcinaiguc qeriawac galen ini ni momacnec qeriawac galen wawaña zéma Kristoac qenzen manzenj imuac héipuc ic zéma edamuya wininiyu toroqemanj níj zénéneña neñ zéhinoc wañ énécmizua. ² Sugcinaiguc Anutuac rama tunj keczu imi galenjë énécmimu. Zénañgéguc qahac, néj Anutuac ewa síj méndacma eñaj síjginanéj wañ énécmiyu inicgalenj wañ énécmimu. Wañu soukiwa níjac hémbaoc wamma qahac, néj welen qeénécmiwij zé seliseli wamma memu. ³ Wañu níjkumu énécmima ic embac méraginaiguc onoporu keczu i kewu ménda wañ énécmimu, néj rama tunj ionac muru haka hiabia énézégic héngic kecmu. ⁴ Imuhuc wamma kecgic rama galen ionac kiwaginanéh hamac nalé imuaru ic kewuac opoc edamuyaguc ménda méiméiya énécmiyu memu.

⁵ Ic qapé wiliña, ini imuhuyanec kua memegina níjtoho wañ énécmima moczoñ yanda eñacnec

memaamuma haka iminéh malekugina ésécneć héima kecmu. Anutu imi séwi eņeņ ic hazéc waņ énécmianzac, néņ memaamuma kekeć ionac imi ewa hiawac waņ énécmianzac imuac mia imuhuc zézua.

⁶ Imuac Anutuac méra selia imuac bacyaiguc memaamuma kecgic naléya ducņiyu meyac énécmimac. ⁷ Inéh mia qeriyaneņ donęé énécmianzac imuac niņ nininęina yéwéria imi moczoņ yanda iwac muru haidacmu.

⁸ Ini galeņęé amuma técgina nimma kecmu, hazéc yandagina Biria miņjananeņ laion ésécneć qéćęé énécmimaņ zé qacma silacma lelecgéma hohoc ai mezac.

⁹ Imuac i hazéc wammima ninzéh ninzéhina meselima nammu. Dacmuna hécgina baera baera keczu imi eneņ acguc qenzeņ manzeņ imuhuyanec hićņi énécmiyu keczu imi ini ninzu hénia imuac mia imuhuc zézua.

¹⁰ Waņu ewa hiawac ai buņa hénia hénia imuac miņjina Anutu, eņeya edamuya hehe selia imuac qeriaiguc keremmu niņac Kristoac qeriaiguc héihéré énécmiyec inéh mia nalé hotoņadac qenzeņ manzeņ mihicņima keczu ini eņeyaoc meqeli énécmima kuc énécmima meseli énécmimac.

¹¹ Iwac muru kuc seli towia towia hema kecmac. Hélacneć!

Yaižézé ac tetecgia zéma mozoc ac.

¹² Dacmuna solaņa Siliwano ic keņhéi hahéiya qahac zéma niņmianzua inéh méra néņu ac hotoņa dac yomi oma zénaņęé énécmima ackuazéc yomi imi Anutuac ewa hia héra wanzac imi héipuc wamma zézua imuac niņ ini ewa hia imuaru selianec nammu.

¹³ Babilon baec yandaiguc hénaořiņ keczu ieneņ yaizézéęina zézu. Waņu nuac ninzéh ninzéh naņna Mareko

acguc imuhuc énézézac. ¹⁴ Ini goi héihéiac kiricne qiricne waņamuma ewa hia agina zéćic keņha wammac. Kristoac qeriaiguc keczu ic embac momac yanda onac muru luaeneņ he énécmimac.

2 Petero

¹ Yesu Kristoac welenj qeƣe icya zéma Yesuac Méliméli icya ni Simeon Peteronéj, neŋaŋ Anutu zéma aŋgéj titi miŋina Yesu Kristoac kekec solanawac kuhanéj nanjé néŋu, ninzéh ninzéh nini késaƣecziŋ eeyaguc imi héná imuhucyanec mihicŋi énécmiyu késa keczu onac mia kiwi yomi o énécmizua. ² Anutu zéma neŋaŋ Miŋ Kewunina Yesuac hénia ninzu ninij kuaya qeƣeya imuac qeriaiguc ewa hiaya zéma luaeyanéj onac muru sécgéma hema kecmac.

Kristoac tohotoho ichéra ionac pakej ac.

³ Eŋeya edamuya zéma hiayanéj neŋaŋ héihéré nénécmiyec i niŋmianziŋ niniŋ imuac qeriaiguc mia Anutuac kuhanéj kekec zéma wawaŋ meme eeyaguc imuac buŋa moczoŋ mihicŋi nénécmiyec. ⁴ Imi mia baeciguc séwininawac siŋ birianéj waŋ nénécmiyu haka oŋgiŋa késa kerij imuac héjara mema Anutuac héniaŋa téréyaiguc toroqewiŋ niŋac sisipac ac eŋeŋa yanda eebipiyaguc imi nénécmiyec. ⁵ Hénia imuac niŋac mia ini séc méj seliseli wamma haka yomuhucyanéj kekecginaiguc toroqemu; Ninzéh ninzéhgiŋa qahaiguc wawaŋ meme hiabia, wawaŋ meme hiabia imuac qahaiguc niniŋgina, ⁶ niniŋgina imuac qahaiguc melanzi amuma kekec, melanzi amuma kekec imuac qahaiguc qeselima kekec, qeselima kekec imuac qahaiguc météré amuma kekec, ⁷ météré amuma kekec imuac qahaiguc dacmuna siŋ, dacmuna siŋ imuac qahaiguc goi héihéi waŋamuma kekec imi toroqema imuac qeriaiguc kecmu. ⁸ Haka

imuhucyanéj onac muru hema emma heyu Miŋ Kewunina Yesu Kristoac héniaŋa kuaya qeƣeya niŋarenjéma kecmá gorosonja me aroŋa ménda wammu. ⁹ Méjnéj haka imuhucya ménda aŋgéj tiyu hemizac imi kiwa mugu mugumia zéma kic hilic. Waŋu ic imuhucya imi képésicya bec zuacmimia waŋec, néj imi eluŋ qeyu kecanzac. ¹⁰ Dacmuna hécna imuac niŋac séc méj ogicma seliseli wamma ai buŋagina meseligimu. Imuhuc waŋgic ai imuac unuruma megési énécmiyec imi hicŋitegiru hémmu. Ini imuhuc wammuiŋuc ménda maunumac, néj seligima kecmu. ¹¹ Imuhuc wamma kecmuiŋuc neŋaŋ miŋ kewunina aŋgéj titi miŋina Yesu Kristo iwac héngalen ama areŋa yanda hehe selia imuac naguya moczoŋ auénécmiyu osiosiŋa qahac kereŋdacmu.

¹² Imuac mia ini hénia imi niŋasarima ac héla deguc késa keczu imuaru nanjeligicac keczu, néj ini haka imuac niŋqelimu niŋac nalé séc énézémanj zé ninzua. ¹³⁻¹⁴ Ni Miŋ Kewuna Yesu Kristonéj zéasari néjec séc séwi halina focdac hetecgémanj imi ninzua. Imuac mia ni baec séwiac haliguc kicqeli kecanzua nalé imuac séc meqeli énécmiwa niŋqelima kecmu niŋac nimba sécgézac. ¹⁵ Waŋu wai énécmima kemmanj imuac andiaiguc ini acguc ackuažéc énézéyi imi niŋqelimu niŋac aina selianec mekeczua.

Kristoac edamuya.

¹⁶ Miŋ Kewunina Yesu Kristoac kuha zéma mama haŋawac énézéyiŋ suruc imi nemu surucdac méj ic méjnéj hiabianec arenjéma zézéya imuhucya ménda méndacma énézéyiŋ, néj neŋaoc kicninanéj eŋeŋa miŋinawac héniaŋa imi

hénjij imuac héipuc ic wamma énézéanzij. ¹⁷ Edamu asaha eebipiyaguc imuac qeria igucnec ac ewa mén yomuhuc mayec. Mayu inénj Manjoc arunec eebipiya zéma edamuya késayec. Yomi imi nuac naj sorocna, iwac nimba sécgéyu ségiségi wañanzua. ¹⁸ Ac ewa imi nini i guc momacnec baec boña téréyaiguc kecni kuruménj igucnec hicniju neñaoc gezac ninanénj niñij. ¹⁹ Wañu neñañ muru kua meme ic ionac ac he nénécmiyu niñni héla téngénj wañanzac. Wañu ac iminénj mia kifa ésécnec sinj tunumañ qetagali énécmiyu imuac mia kicina hima kecgic ama gianjiyu ewa qeriginaiguc gianjianawac widi yanda Yesu imi éréyu mihicniju. ²⁰ Wañu walac ac yomi niñyacgému, anduac ac kiwi téréyaiguc ooyawac hezac imi ic ménj eneyawac héiqeli ac igucnec ménda haanzac. ²¹ Andiwac ara imi nalé ménjac ménj ic ménjac ewa sinj igucnec ménda mihicnjigic, néñ uña téréyanénj tiléngé énécmiyu Anutu arunec ichéra ienenj zéhicñianjic.

2

Anutuac tilij tilij ic ikora zéma kiwi ic ikora.

¹ Néñ ic enia ionac sugcinaiguc acguc Anutuac tilij tilij ic ikora hicñjima keczu. Imuhucyanec sugcinaiguc acguc kiwi ic ikora hicñjima kecmu. Ienenj imi mebiri énécmimiacac buña suruc ikora imi élénj nec mema sugcinaiguc érému. Ienenj imi enañ boñ héré meénécmiyec Miñ Kewu i qaecgéma focfoc mebiri énécmimiawac buña imi héré anjétimu. ² Wañu ienenj kaisero wañjic sasalanénj méndac énécmimu. Wañu ic ionac niñjac ac hélawac héna imuac zébirij qébirij wammimu. ³ Kiwi ic

ikora imi enenj hémbaociguc namma ackuazéc ewaginaiguc téyu iminénj batucgé énécmima iwawaigina héré onagic wammu. Wañu tasé mihicniji énécmimiawac ai imi becarunec ménda horugianzac. Wañu mebiri qebiriawac kuhanénj gau niñj ménda wamma ic imuhucyawac inicma keczac.

⁴ Anutunénj kua meme uña tosara késpedesic wañjic ionac késpedesicgina ménda wai énécmima uña biria ionac baec dumunawac bawaiguc gili énécmima sinj tunumañ yanda imuac hésa amaiguc onoporu kenkecgic zégésigési naléya hamacac hezac. ⁵ Wañu becaru Noa solañ kekecac buña zéau énécmiyec i zéma iwac sac taséhera 7 ionac sac goigina héima galengé énécmiyu kecgic, néñ baecac hicñjisi tosara Anutu eeya ménda héianjic ionac imi goigina ménda héima doku qaonj yanda mihicniji énécmiyec. ⁶ Wañu Sodom zéma Gomora ama areña yanda imuac miñjina imuhucyanec qahac wammu niñjac zétecgé énécmiyu bucalalanj wandacgic haka iminénj hicñjisi biria andiaiguc hamu ionac séséc wañec. ⁷ Wañu ic solañ Lot imi héna ac qahac kecañjic ionac kaisero haka qesalecgégéya imuac niñjac réwéri mihicñjima keru imuacnec metecgé miyec. ⁸ Ic solañ inénj ionac sugcinaiguc kecma naléya naléya wawañ meme héna ac logilogiya imi kiwanénj hémma gezawanénj niñu ewa qeri solañ imi sisic waizalanjic opocañec. ⁹ Miñ Kewuninanénj imi niñtecgicma ic embac solañ imi manam batuc igucnec metecgé énécmima ic biria imi wai énécmiyu biriaginawac bakia bisima kecgicnec zégésigési naléya hamac. ¹⁰ Séwiac sinj tohoma sinj biria qeriaiguc tacyac wamma miñ manjoc wañ énécmimija

wac mematiti wammianzu imi kitiwagina melej énécmimacac hezac.

Imi enej mia bac yandi yandigina qahac déméngina seliseli wamma zénéngina ménda hirima edamu ginaguc keczu i zébiri énécmianzu. ¹¹ Néj kua meme uŋa ic imuhucya onogicma kucgina kunerj yanda sécgina méj he énécmimia ienenj imi Miŋ Kewuni-nawac wésiaiguc ionac mia zébiri qébiri ac ménda mema aciguc ménda onopocanzu. ¹² Waŋu ienenj imi hénihénia igucnec énépésiyu kemma humumu niŋac hicnjigic yaŋ beric éscnec iwawai ménda niŋacgéjic imuac mia zébiri wammima mebiri qebiri imuac qeriaiguc mebiri qebiri mihicnjianzu. ¹³ Waŋu haka biriawac kitiwawac haka biria mihicnjima kaiwe asaha yanda qeriaiguc nezéléléj wamma niŋjic sécgéanzac. Iminéj mia zapi qe-qegina zéma késpedescina wanzac. Ienenj imi iniguc ariaciguc kecmu imuaru ikociguc héihéré wanamuma nezéléléj wananzu. ¹⁴ Kicgina imi kaiseronéj sécgéma heyu késpedes waimuac séc qahac waŋu ic embac tosara qeri uŋagina ménda seliseligia imi haléc waŋ énécmianzu. Waŋu ewa qeriginanéj seligiyyu hémbaoc haka efima wananzu. Imi enej mia saecac nambérac héra keczu. ¹⁵ Imi enej héna dindiŋa imi waima kemma rouc wamma kecma Beoroac naŋa Balamac* héna méndacma kenzu. Ic imi mia wawaŋ meme biriawac boŋa niŋac siŋa niŋaŋec. ¹⁶ Imuhuc wamma keru Miŋ Kewunéj doŋki yaŋ ara qahac imuac kuaya mema ic ionac ac ewaiguc ac wammima gezac qézéj ic iwac haka sohosohoya imuac neuj héimiyec.

¹⁷ Ic imuhuya imi doku hogocya

dokuya qahac zéma hosusu luhuc selianéj mihilaŋgéyu kenŋa wananzu éscnec. Ionac niŋac siŋi tunumaŋ mézézéngéyu hezac. ¹⁸ Ienenj imi séwi eŋeŋawac ac eŋomia lomma zéma haka soho sohoya wawaŋa ionac murunec waizalaŋ wamma néngacma hahaya imi muŋguc kaisero hakanéj séwiac siŋiguc wamma haléc ac waŋ énécmima ¹⁹ hulac énécmi hésa qaté qahac kecmu zéma ac zikima énézéanzu, néj eŋaŋ imi haka houhouyawac welenqeŋe ic keczu. Imi mia hénia yomuhuc niŋac; Ic méjnéj ménda ogicmac imi méj ogiczac iwac welej qeŋeya wammacac hezac. ²⁰ Ienenj imi aŋgéj titi miŋina Miŋ Kewunina Yesu Kristo nimmima baecac haka biria imuacnec néngacma hamaguc muŋguc haka iminéj qatéénécmima meseli énécmiyu imi bec kekecgina hénihéniaiguc kecgic imi ogicma moczoŋ biridacmac. ²¹ Héna solaŋa niŋasarima zézé seli ac téréya mératéc buŋa énécmimia imi andé qezu ionac niŋni biriqiria waŋu duŋa melemma héna solaŋa ménda nimma kekera ionac niŋni méj ogicma hia zézé wanzac. ²² Pakeŋ ac héla yominéj ionac muru héla héizac. Kazu imi loloŋa muŋguc nemaŋ zé liliŋéanzu. Waŋu beric imi doku naecmaguc muŋguc gizonjiguc kemma lumuc euma heanzu.

3

Miŋ Kewunéj liliŋéma hamac.

¹ Kunuchécna, deguc kiwina méj yomi owa hatac éréhéc wanzac. Kiwina éréhécnec imuaru imi ewa qerigina héla mindi énécmimaŋ zé hénia yomuac mia meqeli énécmizua; ² Enej kua meme ic téréya ienenj andu ac zégic ackuazéc

imi zéma Miñ Kewunina anjén titi miñinanén Yesuac Mélíméli ic ionac kuaginaiguc haiyu énézégic imi niñqelima kecmu niñac oénécmizua. ³ Walac imi yomuac niñselimu, nalé tetcgiaiguc zésiloloc wañanzu imi enej hama séwiginawac siñ méndacma wamma zésiloloc wamma yomuhuc énézému. ⁴ Miñ Kewu liliñgéma hamac zézé seli imuac héla dimia? yanda hécnina humudacgic, néñ iwawai sasala baec hicñiyec igucnec hema hama kerec imi imuacnec hema keczac. ⁵ Imuhuc zéanzu enej imi Anutunén zéyu ackuazécya imuac niñac kurumenénjé becarunec hicñima hezac imi zéma baec imi doku igucnec zéma dokunéñec miñicñiyecac hezac imi kilén eluñ unumac niñ wanzu. ⁶ Héniá imuac niñac becnecc baec yomi dokunénjé luma hoturuyu humudacgic. ⁷ Wañu ackuazéc iminénjécc baec kurumenjé deguc hezaoc imi gésigési naléiguc biria meme ienenjé zéraiguc emmu imuac naléya ducñimacac séc geriac buña anjénjé tiérecmiyu mambéc hezaoc. ⁸ Kunuchécna, Miñ Kewuguc imi ai meme momacguc imi niñu yawuñ tausenjé éséc wañanzac, wañu yawuñ tausenjé imuac niñu ai meme momacguc tanec wañanzac imi eluñ ménda unumac. ⁹ Miñ Kewuac sisipac ac imi ic tosara enej nalé horugizac zéma niñanzu ésécnec ménda horugizac. Imi mia ini moczoñ ménda biridacma keñkecma ewa melenjé wandacmu niñac wamma nalé herec bénzénjé mambéc wañ nénécmianzac. ¹⁰ Wañu Miñ Kewuac naléya imi kowu nene ésécnec éléñec hamac. Nalé imuaru imi kurumenjé imi héténjé yandaguc qacma aulanjéma kendacmac. Wañu baec imi gericnéñjé zeyu doku ésécnec wamma uraha qahac wandaru imuaru ai memeyawac

hezac imi acguc qahac wandacmac. ¹¹ Iwawai momac yanda imuhuc qahac wandacmac, imuac ini ic dimuhucya wañgic sécgémac? Wawañ meme téreyá zéma haka eeyaguc kecma ¹² Anutuac naléya imi hamac niñ hélacnec mambéc kecmu. Nalé imuaru imi gericnéñjé zeyu kurumenjéñjé doku ésécnec hularu iwawai héhéña imi pépélima madacmac. ¹³ Wañu neñañ imi iwac sisipac aciguc hezac séc kurumenjé qelia zéma baec qelia hicñimaoc niñ mambéc kecanziñ. Wañu baec imuaru imi haka solañ hezac.

¹⁴ Imuac kunuchécna ini iwawai imuhucyawac mambéc keczu. Imuac iwac kiwaiguc zapi qahac kápésic solañ wamma luaeiguc wininimu niñac seliseli wamma kecmu. ¹⁵ Wañu Miñ Kewuninanénjé nalé horua bisiqaténjé wañ nénécmianzac haka iminénjé anjénjé titinina wañ nénécmimac zéma nimmu. Dacmuna soroc hécnina Paulo i acguc niñtegic qinñtegic haimiyec séc imuhucyanec oénécmiyec. ¹⁶ Wañu kiwiya oyec séc haka imuac zéyec. Wañu kiwiya tosara imi niñyacgéwiñ zé batucgéni héniá hiñgac hiñgara wanzac. Ic tosara niniñgina qahac zéma ménda seligima nanzu ienenjé kiwi tosara ésécnec zénimma sécgina ogicma héniá miñzima nimma eñaoc kápésic humumiawac miñicñianzu. ¹⁷ Imuac kunuchécna ini imi walañ nindaczu imuac niñ tosara héna ac qahac kecanzu ienenjé ac halécnéñjé wañ énécmigic seligima namma imuacnec mama unuwac niñ galénjé mema kecmu. ¹⁸ Wañu Miñ Kewunina zéma anjénjé titi Miñina Yesu Kristo iwac goi héihéi zéma héniá niñni yandima kemmac. Edamuyanénjé deguc zéma nalé tetcgia qahac iwac muru hamac! Hélacnec.

1 Yohane

Kekecac ackuažéc.

¹ Kekecac ackuažéc nalé hénihéniaiguc bec kerec imuac mia neňaj gezacninanéh niňajij, nimma kicninanéh héňajij waňu hémma méráninanéh késaosi wammianij. ² Waňu kekec imi mewinini nénécmimia waňec, waňu kekec hémbénaňa imi hémma héipucya wamma zéau énécmianzij. Kekec imi mia Maňgocguc kerec. Keru Maňgocnéň neňaj muru mewinini nénécmiyec. ³ Ini acguc niniguc ala kekec wamma kecbij niňac, nini kicninanéh hémma gezacninanéh momacnec niňajij imuac mia zéau énécmianzij. Neňaj ala kekec imi Maňgoc zéma Naňa, Yesu Kristo iriguc momacnec. ⁴ Waňu kiwi yomi ségiséginina sécgémac niňac ozij.

⁵ Ackuažéc iwarunec nimma zéau énécmizij imi yomuhuc, Anutu imi asacmararaň, siji imi iwac muru komodia méň ménda hezac. ⁶ Neňaj Anutuguc ala kekec keczij imuhuc zéma siji qeriaiguc kenha waňanzijiguc neňaj imi ac ikora zéma ackuažéc héla ménda tohoanzij. ⁷ I eneyaoc asac mararaň qeriaiguc kecanzac imuac séc neňaj asac mararaň qeriaiguc kecanzijiguc neňaj imi neňaocnec ala kekec waňamuma kecni Naňa Yesu Kristo iwac sacnéň késpedesnina moczoň zuac nénécmimac. ⁸ Neňaj késpedesnina qahac zéziňiguc neňaocnec ikoc waňamuzij, imuac niňac ackuažéc héla imi ewa qerinaiguc ménda he nénécmizac. ⁹ Késpedesnina zé auzijiguc, Anutu, méňzé méňzéya qahac, solaňa miňinanéh késpedesnina waima birianina moczoň zuac

sorocgé nénécmimac. ¹⁰ Waňu neňaj késpedes ménda waňanzij zéziňiguc, Anutuac ikora zémizij. Waňu iwac ackuažéc imi ewa qerinaiguc ménda hezac.

2

Héipuc icnina Kristo.

¹ Nambérac soroc hécna, ini késpedes ménda wammu niňac kiwi yomi o énécmizua. Waňu méň késpedes wammaciguc, neňaj héipuc ic saiwa waň nénécmima zéanzac imi Maňgocguc keczac. Iwac qara imi Yesu Kristo, solaňa miňina. ² Inéh mia neňaj késpedes niňac doenina memaň zé séwiya wai nénécmiyec. Waňu imi nonac sac qahac, néň baec séc ic embac momac yanda neňaj niňac imuhuc waňec. ³ Neňaj iwac hena ac tohoma waňanzijiguc haka imi hémma i nimmianzij imi niň asarianzij. ⁴ Ic méňnéň ni i nimmizua zéma iwac ackuažéc ménda tohozac imi ikoc ic wanzac. Waňu qeriaiguc ackuažéc héla ménda hezac. ⁵ Ic méňnéň méň iwac ackuažéc tohoma kecanzaciguc, Anutuac goi héihéinéň iwac ewa qeriaiguc hélacnec solaňanima hezac. Imuac mia nini dimuhuc iwac qeriaiguc keczij imi niňasarianzij. ⁶ Méňnéň méň iwac qeriaiguc keczua zéanzac iminéň Yesu waňec imuac séciguc wammac.

Héna ac qelia.

⁷ Goi héihéiac buňa ini, hena ac ni o énécmizua imi qelia qahac, imi wahala. Ini hénihénia igucnec késa kecanzu imi mia. Héna ac wahala imi ackuažéc ini becarunec niňanzu imi mia. ⁸ Siji imi kemmanec keru, asac mararaň héla imi bec asariyu, hena ac imuac héla imi Yesu zéma suginaiguc hicňi asariyu héňiac héňanzua. Imuac niň ni hena ac imuac hena ac qelia zéma méňgucnec o

énécmizua. ⁹ Mériñéñ méñ asac mararañ qeriaiguc keczua zéma alayawac ewa hazéc wammianzac imi siñi qeriaiguc keczacnec. ¹⁰ Alaya goi héihéi wammianzac iminéñ asac mararañ qeriaiguc keru iwac qeriaiguc iwawai biria méñnéñ hema wammiyu érec étéñ wammacac séc qahac. ¹¹ Wañu méñ alayawac ewa hazéc wammianzac imi siñi qeriaiguc kecma imuac qeriaiguc keñha wañanzac imuac niñ siñinéñ kiwa nézicgéyu dimuaru kemmac imi ménda ninzac. ¹² Nambérac hécna, Yesuac qara niñac onac késpedesgina wai énécmidaczac hénia imuac niñac mia kiwi yomi o énécmizua. ¹³ Mañgoc ini i nalé hénihénia igucnec kecanzac imi nimmigic hénia imuac niñac kiwi yomi o énécmizua. Sac qelihécna ini Biria miñina imi ogicgic hénia imuac niñac kiwi youmi o énécmizua. ¹⁴ Nambérac hécna ini Mañgoc nimmizu hénia imuac niñac kiwi yomi o énécmizua. Mañgoc ini i nalé hénihénia igucnec kecanzac imi nimmizu, hénia imuac niñac kiwi yomi o énécmizua. Sac qelihécna, ini kucginaguc wañu Anutuac ackuazéc qeriginaiguc nañu Biria miñina ogicgic, hénia imuac niñac kiwi yomi oénécmizua.

Baecac iwawai niñac siñ ménda nimmu.

¹⁵ Baec zéma iwawai imuaru hezac imuac goi héihéi ménda wammimu. Méñnéñ méñ baecac goi héihéi wañ mianzaciguc iwac qeriaiguc Anutuac goi héihéi imi ménda hemizac. ¹⁶ Némac niñ? Baeciguc iwawai hezac imi moczoñ séwíac siñ, kicac siñ zéma iwawai késa keczu me wañanzu imuac séwi eñeñ wanzac. Wañu imi moczoñ Mañgocarunec qahac, néñ baec igucnec. ¹⁷ Baec zéma imuac siñ imi qahac wammac, néñ

mériñnéñ méñ Anutuac ackuazéc tohoma keczac iminéñ tetcgia qahac kecanzac.

Kristoac hazéc.

¹⁸ Nambérac hécna nalé yomi imi nalé tetcgia. Kristoac hazéc hamacac niñ zézéya imi niñgic imuhucyanec deguc Kristoac hazéc sasala bec hama keczu. Imuac niñ nalé tetcgia wanzac imi niñasariziñ. ¹⁹ I eneñ nonarunec hicñima keñgic. Néñ nonac kitic hécnina qahac. Kitic hécnina wambunec imi niniguc kecbunec. Wañu kitic hécnina qahac imuac hénia imi nénézégic héñtegicbiñ niñac waima keñgic. ²⁰ Téréya miñinanéñ ini Uña Téréya haléc ésécnec qocgé énécmiyu megic. Imuac niñac ini moczoñ niñiñginaguc wanzu. ²¹ Ini ackuazéc héla ménda niñzu zéma kiwi yomi oénécmizua imuhuc ménda zéma nimmu. Imi qahac, néñ ini imi ackuazéc héla imi niñtegicgic, wañu ikoc imi ackuazéc héla igucnec ménda hicñianzac imuac niñ kiwi yomi oénécmizua. ²² Mériñéñ ic ikora? Méñ Yesu imi Kristo qahac zéanzac imi mia. Ic imuhucyanéñ Kristoac hazéc héla. Inéñ Mañgoc zéma nañac qaecgé érecmianzac. ²³ Méñ Nañac imi ménda niñzéhégzac iwaru Mañgocya qahac, néñ méñ Nañac imi niñzéhégzac inéñ Mañgocyaqac keczac. ²⁴ Hénia igucnec iwawai gezacginanéñ niñgicac niñgic imi qeriginaiguc hezac me qahac imi hémma niñtgicgic. Imi heyuguc ini imuhucyanec Nañac zéma Mañgoc qerigiraiguc kecmu. ²⁵ Sisipac ac inéñ wañ nénécmiyec imi kekec hémbénañac nénécmimiawac zézé seli imi mia.

²⁶ Ac imi ikoc wañ énécmianzu ionac niñac imuhuc oénécmizua. ²⁷ Ini iwarunec Uña téréyawac

haléc naec naec megic qeriginaiguc keczac imuac némaciguc méjnénj ku énécmimacac niñ wambunec? Iwac Uña téréyawac halécnéj météré énécmimia iminénj iwawai moczoñ ku énécmimac. Uñawac ara imi hélanec, ikora qahac, imuac enej ku énécmianzac imuac séc iwac qeriaiguc kecmu.

Anutuac nambérac héra.

²⁸ Nambérac hécna deguc iwac qeriaiguc kecgic Yesunénj wininima mayu iwac kiwaiguc gamunina ménda nimma ewa bénzéñ wambin. ²⁹ I solaña miñina wañanzac imi ninzuiguc ic méñ solaña wañu hémma iwarunec hicñizac imi nimmu.

3

¹ Ninzu! Kurumen Mañgocnéñ Anutuac nambérac hécna zé nénécmimanñ zé goi héihéi dimuhucya wañ nécnécmiyec! Wañu nini imuhuc mia keczin. Wañu baec ic embac ienenj i ménda héñtegicanzu, hénia imuac niñ nini acguc ménda ninic tegicanzu. ² Soroc hécna neñañ deguc imi Anutuac nambérac héra keczin. Bian dimuhuc kecbin imi ménda hicñi asarizac. Wañu inénj wininiyu neñañ iwac kecec tanera hezac séc hémbin imuac niñ neñañ iwac kecec tanera imuhucyanec mia wamma kecbin imi ninzin. ³ Méjnénj méñ eñeya ewa qerianénj kecec imuac mambéc kecanzac imi Yesu qakola qahac qala qala wanzac imuhucyanec eñeya météré amuanzac.

⁴ Méjnénj méñ kápésic wañanzac imi héna ac logianzac. Kápésic imi héna acac sigisigiya. ⁵ Wañu Inénj kápésicnina nonagicmanñ zé wininiyec imi ini ninzu. Wañu iwaru kápésic méñ ménda hemizac. ⁶ Méñ iwac qeriaiguc kecanzac iminénj kápésic ménda

wañanzac. Méñ kápésic wañanzac iminénj i méñ ménda hémma nimma keczac. ⁷ Nambérac hécna méñac méñ ménda waigic, ikoc wañ énécmiwac niñac. Haka dindiña wañanzac iminénj i solaña keczac séc solañanec kecanzac. ⁸ Biria miñinanénj hénihéniya igucnec kápésic wamma hama kerec. Imuac niñ méñ kápésic wañanzac imi Biria miñina iwarunec. Anutuac Naña inénj Biria miñinawac ai imi mebirimanñ zé wininiyec. ⁹ Méjnénj méñ Anutu arunec hicñima keczac imi Anutuac ac gocmianénj iwac qeriaiguc hekeru kápésic ménda wañanzac. Anutu arunec hicñima keczac imuac niñac kápésic wamma kecmacac séc qahac. ¹⁰ Anutuac nambérac me Biria miñinawac nambérac imi hénia yomuhuciguc hicñi asariyu niñanzin; Méñ haka dindiña ménda wanzac imi Anutu arunec qahac. Méñ alaya goiya ménda héianzac imi acguc Anutu arunec qahac.

Goi héihéi wañamuwin.

¹¹ Ackuazéc yomi ini hénihénia igucnec nimma keczu; Goi héihéi wañamuwin. ¹² Kainac haka ésécnec ménda wañgic. Inénj Biria miñinawac buña kecoma munaya qeyu humuyec. Wañu némac niñ qehumuyec? Eñeya wawañ meme biria, wañu munayawac wawañ meme imi hiabia wañu nimbupuc nimma qehumuyec. ¹³ Dacmuna hécna zéma embac nauñhécna, ini baecac ic embac enej mézétiti wañ énécmigic ménda aurimu. ¹⁴ Neñañ goi héihéi wañamuanzin imuac mia nini humuc waima kecec qeriaiguc kerenzin imi ninzin. Méñ tosara ionac goigina ménda héianzac imi humuc qeria igucnec kecanzac. ¹⁵ Méñ dacmuna héra me nauñhéra goigina ménda héianzac imi ic qeque. Wañu ic qeque iwac qeriaiguc kecec

hémbénaña ménda hemizac imi ini ninzu. ¹⁶ Yesu Kristonéj neñañ nijac wamma kekecya waiyec. Wañu neñañ goi héihéi héla imi ninziñ. Neñañ acguc dacmuna hécnina ionac nijac wamma kekecnina waiwiñac hezac. ¹⁷ Ic méjnéj baecac iwawaiya sasala késa kecma ninzéh ninzéh dacmuna méjnéj iwawai méj nijac osiyu hémma ewa biric ménda wammimac imi Anutuac goi héihéinéj dimuhuc iwac qeriaiguc hemac? ¹⁸ Nambérac hécna ac me ezelañnéj sac qahac, wawañ meme zéma ewa qeri hélanéj goi héihéi wañamuwiñ.

¹⁹ Imuhuc wambinijiguc neñañ ackuazéc héla imuaru qékétama kecziñ imi asariyu nimbiñ. Wañu Anutuac wésiaiguc ewa qerinina meseligima qeri bénzéhj kecbiñ. ²⁰ Ewa qerininanéj kápésic ninaguc zénénéc mimaciguc imi Anutuac ewa qerianéhj ic neñañ qerininawac séc qahac, Inéhj séc méj kecma iwawai moczoñ nindacanzac. ²¹ Kokoc soroc hécna qerininanéj kápésic ginaguc zéma ménda zé nénécmiyu Anutuac kiwaiguc bénzéhj kecbiñ. ²² Wañu iwac héna ac tohoma iwac kiwaiguc iwac ewa siñ méndacma haka silic wanni, Inéhj zéwelec welecnina nimma melejñ iwawai moczoñ hia mewiñ. ²³ Iwac héna ac imi yomuhuc; Naña Yesuac gara ninzéhjgéma héna ac Inéhj nénécmiyec imuac séciguc goi héihéi wañamuwiñ. ²⁴ Ic embac enej iwac héna tohozu ienenj iwac qeriaiguc keczu, wañu ionac qeriginaiguc Inéhj keczac. Uña Téréya nénécmiyu qerinaiguc keczac Inéhj zéasariyu neñañ qerinaiguc Inéhj keczac imi ninzanzñ.

4

Uña hia me uña biria imi gésima

héjtegicma nimbiñ.

¹ Kokoc soroc hécna, kua meme ic ikora sasala baeciguc hicñima keczu. Imuac niñ uña moczoñnec ménda ninzéhjgému. Uña imi Anutu arunec me qahac imi niñyacgémañ zé ala batuc wañ énécmimu. ² Anutuac Uña imi yomuhuciguc ninjegicmu; Uñaya uñaya Yesu Kristo baec ic héla wamma hayec imi ninzéhjgéanzac iminéj Anutu arunec hahaya wanzu. ³ Wañu uña méjnéj méj Yesu ménda ninzéhjgézac imi Anutu arunec qahac. Imi Kristoac hazéc boñawac uña. Hamac zéyu ninjic Kristoac hazéra imi mia. Wañu imi bec baeciguc hicñima keczac. ⁴ Nambérac hécna ini Anutu arunec. Qeriginaiguc keczac Inéhj méj baeciguc keczac i qema ogicdarec, imuac niñac enej hazéc hécgina unuma onogiczu. ⁵ Ienenj imi baec igucnec, imuac niñ ac suruc baec igucnec imi zégic baec ic embac ienenj ac imi nimma tohoanzu. ⁶ Neñañ mia Anutuac buña, imuac niñ méj Anutu ninzac inéhj acnina niñanzac, néj méj Anutu arunec qahac inéhj acnina ménda niñanzac. Ackuazéc hélawac uña me ikocac uña imi hénia imuhuciguc héjtegicanziñ.

⁷ Kokoc soroc hécna neñañ goi héihéi wañamuwiñ. Goi héihéi imi Anutu arunec imuac niñac méj goi héihéi wañ énécmianzac inéhj Anutu arunec hicñima kecma Anutu ninzéhjgéanzac. ⁸ Anutu eneyaoc imi goi héihéiac miñina, imuac niñac goi héihéi ménda wañ énécmianzac inéhj Anutu ménda ninzac. ⁹ Anutuac goi héihéi imi sucninaiguc yomuhuc hicñiyec; Anutunéhj Naña momacguc imi méliyu baeciguc mayec imi neñañ iwarunec kekec héla mema kecbiñ niñac. ¹⁰ Goi héihéiac hénia imi yomuhuc hezac, neñaoc Anutu goi héihéi wammiyiñ imi qahac,

Anutu eneyaoc goi héihéi waŋ nénécmima neŋaŋ kápésicnina mulu memac niŋac Naŋa méliyu mayec. ¹¹ Kokoc soroc hécna Anutunéh imuhuciguc goi héihéi waŋ nénécmiyec, imuac niŋ imuhucyanec neŋaŋ goi héihéi waŋamuwiŋ. ¹² Ic méŋnéŋ méŋ Anutu ménda héŋec, néŋ goi héihéi waŋamuwiŋiguc Anutu I eneyaoc neŋaŋ ewa qerinaiguc keczac. Keru iwac goi héihéianéh neŋaŋ qerinaiguc solananima hemac.

¹³ Inéh Iwac Uŋaya nénécmiyec imuac niŋ Inéh neŋaŋ qerinaiguc, neŋaŋ iwac qeriaiguc kecamuanziŋ imi ninziŋ. ¹⁴ Maŋgocnéŋ baec séc ic embac humuc igucnec nénépésimac niŋ Naŋa méliyu mayec imi nini hémma héipuc wamma zéziŋ. ¹⁵ Méŋnéŋ Yesuac niŋa Anutuac Naŋa zéma nimmiyu Anutunéh iwac qeriaiguc, inéh Anutuac qeriaiguc kecamumaoc. ¹⁶ Imuhuc wamma Anutuac goi héihéi neŋaŋ muru hezac imi hémma ninzéŋgéma kecziŋ.

Anutu imi goi héihéiac miŋina, méŋ goi héihéiac qeriaiguc keczac imi Anutuac qeriaiguc keru Anutunéh iwac qeriaiguc keczac. ¹⁷ Imuhuciguc goi héihéinéh neŋaŋ sucninaiguc solananimac. Waŋu baec yomuac qeriaiguc iwac kekecya ésécnec kecanziŋ imuac niŋ gésigési nalé yandaiguc bénzéŋ nambiŋ. ¹⁸ Bac yandiyandi imi goi héihéi qeriaiguc ménda hezac. Waŋu goi héihéi hélanéh bac yandi yandi imi nesiyu keŋanzac. Némac niŋ, bac yandi yandi iminéh bakia zérabéráguc imuac buŋa, ic méŋ bac yandi yandi waŋanzac imi goi héihéiac qeriaiguc ménda solananima keczac. ¹⁹ Inéh goi héihéi walac waŋ nénécmiyec imuac niŋac neŋaŋ goi héihéi waŋamuwiŋ. ²⁰ Méŋnéŋ ni Anutu goi héihéi wammianzua zéma

nauŋ dacmuna héra mézétiti waŋ énécmimac ic imi ikoc ic. Némacniŋ, méŋ nauŋ dacmuna héra kicnéŋ inic inira ionac goi héihéi ménda waŋ énécmianzac imi eneŋ Anutu ménda héhéŋa imi goi héihéi hia ménda wammimac. ²¹ Inéh zézé seli ac yomi nénécmiyec; Méŋ Anutu goi héihéi wammianzac iminéh nauŋ dacmuna héra goi héihéi kilen waŋ énécmimac.

5

Yesu imi Anutuac Naŋa.

¹ Méŋnéŋ méŋ Yesu imi Kristo zéma ninzéŋgézac, inéh Anutu arunec hicŋima keczac. Waŋu ic méŋnéŋ méŋ Maŋgoc goi héihéi wammianzac inéh iwac naŋa momacnec goi héihéi wammianzac. ² Neŋaŋ Anutu goi héihéi wammima iwac zézé seli ac tohoma imuacnec mia Anutuac nambérac héra goi héihéi waŋ énécmianziŋ imi asariyu niŋanzin. ³ Anutuac zézé seli ac tohoanziŋ haka iminéh mia Anutu goi héihéi wammianziŋ wawaŋ meme imi mia wanzac. Waŋu iwac zézé seli ac imi yéwéria qahac. ⁴ Méŋ Anutu arunec hicŋiyec imi baecac ala batuc qema ogicanzac. Waŋu baecac ala batuc qema ogicanziŋ ogicogic imuac kuha imi ninzéŋ ninzéŋnina. ⁵ Ic méŋ Yesu imi Anutuac Naŋa zéma ninzéŋgézac i qahac zéwiŋnec mérénéŋ baecac ala batuc imi hia qema ogicbacnec?

⁶ Doku igucnec zéma sac igucnec hayec imi mia Yesu Kristo. Doku igucnec sac qahac, néŋ doku zéma sac igucnec hayec. Uŋa Téréya, ackuazéc héla zézéac miŋina wanzac imuac niŋac Uŋa téréyanéh héipucya wanzac. ⁷ Imuac niŋ haréwécnéŋ héipuc wamma zéanzu. ⁸ Imi mia Uŋa Téréya zéma doku zéma

sac, haréwéc iminéj momacnec Yesu imi ic héla zézu. ⁹ Neñaj ic embac onac héipuc ac imi ninzéhégéanzij, wanju Anutuac héipuc ac imi kuha ogicogicya wanzac. Anutunéj nanawac yomuhuc héipuc wamma zézac imuac héipuc ac yominéj Anutuac héipuc ac wanzac; ¹⁰ Ménéj Anutuac Nañaj ninzéhégéanzac inéj héipuc imi eneya qeriaiguc késa kecanzac. Wanju ménéj Anutu ménda ninzéhégéanzac inéj Anutuac ikora zémianzac tanec wanzac. Némac nij, inéj mia héipuc Anutunéj Iwac Nañawac wanec imi ménda ninzéhégéanzac imuac nij imuhuc zézu. ¹¹ Héipuc ac imi mia yomuhuc; Anutunéj kekec hémbénañaj nénécmiyec wanju kekec hémbénañaj imi Iwac Nañawac qeriaiguc hezac. ¹² Ménéj Nañaguc keczac iminéj kekec hémbénañaj mema kecanzac. Ménéj Anutuac Nañaj ménda késama kecanzac iminéj kekec hémbénañaj imi ménda késa keczac.

¹³ Ni ackuazéc yomi onaru kekec hémbénañaj imi he énécmizac imi ninjtegicmu nijac ic embac Anutuac nañaj Yesuac qara ninzéhégézu onac mia kiwi yomi oénécmizua. ¹⁴ Nini Anutuac yomuhuc ninzéhégéma ewa déj wamma kecanzij; Iwac ewa sij tohoma iwawai ménac ménéj qesimiwiñ imi hia nij nénécmidacmac. ¹⁵ Inéj nij nénécmianzac imi ninzéhéguc iwawai ménac ménéj welecmianzij imi bec nénécmizac imi ninzij.

¹⁶ Ic ménéj alaya ménéj késpedesic humucac buñaj séc ménda wawañaj imuhucya wanjeru hémmaciguc iwac nijac wamma Anutuaru welecmimac. Késpedesira humuc ac buñaj séc qahac wanju Anutunéj kekec héla mimac. Késpedesic humuc mihicñi mimia

hemizaciguc imuac zéwelecmimu nijac ménda zézu. ¹⁷ Héna ac logilogi imi moczoñ késpedesic wanzac, néj késpedesic tosara imi humuciguc ménda onagicma kemmac.

¹⁸ Ménéj Anutu arunec hicñiyec inéj késpedesic ménda wananzac imi nini ninzij. Némac nij, Nañaj Anutu arunec hicñiyec i imi Inéj héngaleñ wammiyu Biria minjanéj ménda késa osi wammimac. ¹⁹ Neñaj imi Anutu arunec hicñima keczij, néj baec ic embac tosara imi Biria minja iwac qeriaiguc kecanzu imi neñaj ninzij. ²⁰ Anutuac Nañaj mama hama ninjtegic qinjtegic nénécmiyu neñaj ac héla minja imi nimmima iwac qeriaiguc kecanzij. Kecma nañaj Yesu Kristoac qeriaiguc acguc kecanzij. Wanju Yesu Kristo inéj Anutu héla zéma kekec hémbénañaj keczac. ²¹ Nambérac hécnaj héngaleñ wanjamuma banjarawac ireha igucnec néngacma lakec kecmu.

2 Yohane

Ewa hia ac.

¹ Qeria galen nej Miñ Kewuac gésimimia embac neŋgia zéma iwac nambérac héra ionac kiwi yomi o énécmizua. Neŋ Ackuazéc héla imuac qeriaiguc goi héihéi waŋ énécmianzua, waŋu nej sac qahac ackuazéc héla ninzu séc imuhuc goi héihéi waŋ énécmianzu. ² Imi mia neŋaŋ qerininaiguc hema neŋaŋguc tetcgia qahac heanzac ackuazéc imuac niŋac mia imuhuc waŋanzin. ³ Ackuazéc héla zéma goi héihéi imuac qeriaiguc ewa hia zéma wésé ninin zéma luaenén Maŋgocnina Anutu zéma iwac Naŋa Yesu Kristo iorarunec mama neŋaŋguc hemac.

Ac héla zéma goi héihéi.

⁴ Guac nambérac hécga tosanenén Kurumen Maŋgocnén nénézéyec séc ackuazéc héla imuac qeriaiguc keŋha waŋanzu imi inicma ségiségi yanda waŋanzua. ⁵ Embac yanda, nej zéseli génzua, goi héihéi waŋamuwiŋ. Imi mia héna ac qeliawac ménda ogénzua, néŋ imi hénihénia igucnec késa kecanzin imuac mia ogénzua. ⁶ Neŋaŋ iwac héna ac imi tohoma kecbin iminén mia goi héihéi wanzac. Iwac héna ac imi yomuhuc; Hénihénia igucnec niŋanzu séciguc goi héihéi waŋamumu. ⁷ Ikoc ic sasalanén baec séc kemma keczu. Imi enen Yesu Kristonén baec ic héla wamma mayec imi qaecgéanzu. Waŋu imuhucyanén ikoc ic zéma Kristoac hazéchéra wanzu. ⁸ Imuac nin ini galen meamumu, aininawac héla imi sohowac niŋac. Ménda sohouy imuac bakia séciguc memu. ⁹ Méŋnéŋ méŋ ogicma walac kemma Kristonén

ac ku énécmiyec imuac qeriaiguc ménda kecanzac iminén Anutuguc ménda kecanzac. Waŋu méŋnéŋ méŋ imuac qeriaiguc kecanzac iminén Maŋgoc zéma Naŋa iriguc keczac. ¹⁰ Méŋnéŋ méŋ pakenŋ ac yomi ménda késama onac muru hayu amaginaiguc ménda hérémima yaizézé ac méŋ ménda ézému. ¹¹ Méŋnéŋ méŋ yaizézégina zémac imi ic iminén ai biria imuac méra mimia ic wammac.

Tetcgiauwac yaizézé ac.

¹² Ac tosara sasala omanŋac séc, néŋ kiwiiguc kirifinén ménda omanŋ zé wanzua. Imi mia ségiségi yandanén neŋaŋ ewa qerinina kuaya qemac niŋac ni nenaoc hama musuqege wamma énézémanŋ zé wanzua. ¹³ Anutuac gésimimia embac dacmunaga méŋac nambérac héra ienen yaizézéga zégénzu.

3 Yohane

Yaizéze ac.

¹ Qeria galeñ neñ nuac kokoc sorocna Gaio, ackuazéc héla imuac qeriaiguc goi héihéi wanğérjanzua guac mia kiwi youmi oma haiwa hazac.

² Kokoc sorocna, uñaganéñ hiabianec keczac imuhucyanec séwiga zéma iwawaiga moczoñ hiarumac niñac Anutu welecmizua.

³ Dacmuna hécna ieneñ nuaru hama ackuazéc héla guac muru hezac imuac héipuc wamma gi imi ackuazéc héla imuac qeriaiguc keñha wanğanzañ zégic nimma ségiségi yanda wanji. ⁴ Nimba nuac nambérac hécnanéñ ackuazéc héla qeriaiguc keñha wanğanzu iminéñ nuac ségiségina yanda wanju, ségiségi méñnéñ ségiségi imi ogicmacac séc qahac wanğzac.

Gaio zéhiaru miyec.

⁵ Kokoc sorocna, gi ninzén ninzén dacmuna hécga keñkésa hakésaga qahac haka héla wanğ énécmianzanñ. Imuhuc wamma ionarunec tosara mérécgawac inicanzanñ ionaru imi séc méñ ogicma imuhuc wanğ énécmianzanñ.

⁶ Ieneñ héna gésé ionac kicginaiguc guac goi héihéi imuac héipucya wamma zégic. Imuac geñ imuhucyanec Anutuac ewa siñac séciguc imi méli énécmina kemmu. ⁷ Némac niñ, ieneñ imi Miñ Kewuac qara niñac wamma keñgic, ic enia ieneñ iwawai méñ ménda énécmigic meanzu. ⁸ Imuac ai ic imuhucya goigina héiéncmiwiñ. Imuhuc wamma neñawu ackuazéc héla imuac aiya momacnec mewinñ.

Dioterefe zéma Demetirio.

⁹ Ni Yesuac héna gésé ionac niñac ac tosara oénécmizua, wanju

Diotrefe iwac imi qahac, inéñ kunenğina keczanğac zé wamma nini ménda héihéré nénécmianğac. ¹⁰ Imuac niñac ni hamañiguc i haka biria wanğanzac imi énézéwa hémmu. Inéñ ac biria zéma nonac niñ ac sicsaocya zénéncmiyu ménda sécgéyu ninzén ninzén dacmuna hécnina ac qeçe wamma ménda héihéré énécmianğac. Wanju muñguc yanda ic embac tosara héihéré énécmiwiñ zé wanğic zéseli énécmima Yesuac héna gésé sugcina igucnec nesi énécmiyu sénganğenñ maanzu.

¹¹ Kokoc sorocna haka biria ménda méndacma haka hiabia méndacbéseña. Méñnéñ méñ haka hiabia wanğanzac iminéñ Anutuac murunec. Wanju méñnéñ méñ haka biria wanğanzac iminéñ Anutu méndagucnec héñec. ¹² Wanju néwécgeña ic embac ieneñ Demetirioac nanğémima héipuc ac zéanzu. Wanju ackuazéc héla imi acguc imuhuc wammianğac. Wanju nini imuhucyanec iwac héipuc ac wammianziñ. Wanju gi imi nonac héipuc ac yomi hélanec wanğzac imi ninzanñ.

Tetecgiawac yaizéze ac.

¹³ Ni guac ac sasala méñ zémanğ zé ninzua, néñ kiwiiguc kirifi zéma dokuyanéñ ménda omanğ zé wanğzua. ¹⁴ Néwécgeña, ni nenaoc focdac gémmañac zé wanğzua imuac musu qeçe wanğamuma eminimbic. ¹⁵ Luaenéñ guac muru hemac. Ala sasalanéñ yaizézeğa zégic owa hazac. Geñ kuana mema alahéçna yaizézeğina qacgina séc qacma énézébésémañ.

Yuda

Yaizézé ac.

¹ Yesu Kristoac welenqege icya, Yakoboac munia, ni Yudanén, Anutu maŋgocninawac goi héihéiguc héihéré énécmima, Kristo Yesuac niŋ wamma héngalen waŋ énécmimia, onac mia kiwi yomi oénécmizua. ² Onac muru goi héihéiya, luaeya, zéma ala siŋa imi kindindiŋnec he énécmimac.

Kiwi ic ikora.

³ Kokoc sorochécna kápésic igucnec nénépésiyu neŋaŋ momac yanda késa kecziŋ aŋgér titinina imuac mia kiwi oénécmimaŋ zé ewa siŋa ogicma waŋ néŋu seliseli wamma keru. Yesu imi ic téréya neŋaŋ niŋac hatac momacgucnec metecgédacma ninzér ninzér mihični nénécmiyec. Imuac niŋ ninzér ninzér imuaru naŋselimu niŋac meme seli ac oénécmimaŋac hezac zéma niŋi. ⁴ Hénia imi suginaiguc ic tosara élér keremma kecgi ionac ewa goro wamma ozua. Ic imuhucya niŋgési waŋ énécmimuac niŋ becarunec ackuazéc yomuhuc ogic hezac; Anutuac eeya ménda héianzu imi eneŋ ewa hiaya melenjic kaiseroac buŋa waŋaŋzac. Imuhuc wamma ieneŋ imi momacguc kekera Miŋ Kewunina momacguc Yesu Kristo qaecgé érécmianzu.

⁵ Ini suruc yomi nindaczu, néŋ niniŋgina héiqeli énécmimaŋ zé wanzua. Becnec Miŋ Kewuni-nanér Israel ic tuŋ Izipte baec

igucnec metecgé énécmiyec, néŋ andiaiguc ara ménda ninzérngégic imi unudarec. ⁶ Waŋu kua meme uŋahéra* tosara nananŋina séciguc ménda nankecma tat-acgina waima keŋgic imi zégési nalé yanda hamac nalé sura imuac séc tacmu niŋac heheseli qatéénécmima siŋi tunumaŋ yandaiguc onoporecac keczu. ⁷ Waŋu Sodom zéma Gomora* zéma ama lelec lelec tacma keŋec imuac ic embac imi acguc séc imuhucyanec kaisero wamma baecac siŋ hénia méŋac† wamma méndacma keŋgic geric hémbénaŋanér naec énécmima kawéya qeyu sésécac naŋaŋzac.

⁸ Waŋu ic suginaiguc élér haréma keczu ieneŋ imuhucnec gauguc héhéŋ tanec kecma séwiginanér haka biria wamma miŋ kewugina qahac tanec kecma qac buŋa téréya edamuya imi zébirianzu. ⁹ Kua meme uŋa kiwagina Mikael iminéŋ Moseac qamora niŋac Biria miŋinaguc héré héré amuma zéqeqetali waŋoc. Imuhuc wamma Biria miŋinawac zébiŋi wammimaŋ zé niŋu néhéliyu yomuhuc sac zéyec; Miŋ kewunér ac zégémmac. ¹⁰ Néŋ ic yomi eneŋ iwawai imuac me imuac hénia ménda niŋasarigic séc, sicsaoc zéma mematiti wammianzu. Waŋu hasér yaŋ ésécnec ménda niŋgésima séwiac siŋ méndacma birianzu. ¹¹ Ieneŋ Kainac hénac‡ méndacanzu, waŋu soukiwa niŋac wamma Balamac haka§ waŋsoho sohoya mihičniwiŋ zé usuŋnec keŋanzu. Waŋu Korawac ac

* **1:6:** Hén 6:2 * **1:7:** Sodom zéma Gomora; Abarahamac naléiguc Miŋ Kewunér ic embac ionac kápésic niŋac ama areŋa yanda yomi gericnéŋ odarec. † **1:7:** Icnér ic alayaguc kaisero waŋgic imuac zézéya. ‡ **1:11:** Kainac hénac; Inér nimbupuc wamma munia qehumuyec. § **1:11:** Balam imi Israel ic ionac saec ac zéman zé osiyec. (Qét 22:18, 24:13), Waŋu inéŋ waŋ énécmiyu Israel ic ieneŋ Anutu ewa hélacnec ménda welen qemigic. (Qét 25:1-3, 31:16). Waŋu Yesuac naléiguc imi hénac acac kiwi ic tosaneréŋ Balam imi hémbaoc wamma soukiwa mema saec ac waŋ énécmiyec zéma ku énécmiaŋgic.

qeƣe hakaiguc** mebiri amuanzu. Imuac niƣac imi eneƣ saecginaguc! ¹² Ic ieneƣ onaru toroƣe énécmima onac ségiségi ariaciguc momacnec tacma gamugina qahac nezéléléƣ wamma ariac imuac kiwa néanzu. Kekecgina tanec imi rama galeƣ eƣaƣ séwigina sac galeƣgé amuanzu imuhucya, hosusu méƣ luhucnéƣ mihilaƣgéyu kia qahac eƣ hama keƣanzac imuhucya, waƣu ic hésa humuma humudaru zaliacnec qéziqézia wamma héla qahac ai yawuƣ mihiƣƣianzac imuhucya ésecnec. ¹³ Konduƣ temboƣa geriwaguc tanec gamugina héndéƣ qéndemma sépécgéanzu imuhucya, sikilao héna sigima keƣkeƣa imuhucya, siƣi tunumaƣ nalé tetcgia qahac hezac iminéƣ ionac buƣa wanzac.

¹⁴ Adamwac sac kitichéra hiƣƣima hama kecgic hiƣƣisai areƣhéra 7 waƣec nalé imuaru Enoko hiƣƣiyec waƣu inéƣ mia ic biria imuhucya ionac mia biaƣac ara yomuhuc zéyec. Héƣgic, Miƣ Kewu imi ic térya tausenƣ tausenƣ ionac suginaiguc namma mayec. ¹⁵ Inéƣ icya icya niƣgésima ic embac Anutu eeya ménda héianzu ionac haka eebipiya qahac imuhucya zéma képésic ic Anutu eeya ménda héimianzu ionac acgina zéraguc imuhucyawac képésic ginaguc zéma zétecgé énécmimaƣ zé mayec. ¹⁶ Ic imuhucya ieneƣ imi diric doroc ac biria zéma ac zérac zérac zéanzu. Imuac séwiac siƣ méndacma kuayanéƣ tétéc qeƣe ac zéma imuac me imuac memaƣ zé wamma mepé qepési ac ikora énézéanzu.

Goro ac toroqeqeya.

** **1:11:** Kora imi Datan zéma Abiram iriguc, ic embac hinocgé énécmima Mose zéma Aron andé uruma ereƣnec sac Anutuac ai ic keczaoc? Nini momacnec, zéma andé urugic. (Qét 16:1-35, 26:9,10).

¹⁷ Ala sorochéna ini mia Miƣ Kewunina Yesu Kristoac Méliméli ichéra ieneƣ walac ac énézégic imuac niƣqelima kecmu. ¹⁸ Ieneƣ yomuhuc énézéma zégic, nalé tetcgiaiguc zédesi ic ieneƣ hiƣƣima séwiac siƣ niƣac wamma haka ee héihéiya qahac imuhucya méndacma kemmu. ¹⁹ Ic imuhucyanéƣ mia onarunec méndéƣ amuma Uƣa Téréya qahac séwi ic kecanzu. ²⁰ Ala sorochéna ini mia niƣzéƣ niƣzéƣ térya téƣgéƣ imuac qahaiguc eƣaƣ kekecac ama imi meyacgému. Imuhuc wamma Uƣa téryaguc héiselima zéwelec wamma kecmu. ²¹ Imuhuc wamma Anutuac goi héihéiiguc namma galeƣgé amumu. Waƣu Yesu Kristoac wésé niniƣawac wamma mambéc kecgic kekec hémbénaƣaiguc onagicma keremmac. ²² Ewa éréhéc wamma kecanzu ionac mia wésé niniƣ waƣ énécmimu. ²³ Waƣu tosia imi geric bélaƣa igucnec qétak metecgé énécmimu, néƣ séwiginawac siƣ birianéƣ mebirigic séwi usugina idacmi acguc momacnec héƣara mema zénéƣgina hiriyu wésé niniƣ waƣ énécmimu.

Zéwelecwelec ac zéma mepé qepési ac.

²⁴ Héƣgaleƣ waƣ énécmiyu qeka meka qahac kecgic edamuyaiguc képésic solanƣ zéma ségiségiiguc hai énécmimacac kuha hemizac imi ²⁵ neƣaƣ aƣgéƣ titi miƣjina Anutu momacguc keczac iwac muru mia miƣ kewunina Yesu Kristoac niƣac wamma edamuya zéma eebipi yanda zéma kuc buƣa zéma qac buƣa yandanéƣ nalé hénihénia qahac imuarunec éréma deguc waƣu nalé tetcgia qahac heheseli hema emma kecmac. Hélaacnec!

Ac Saņa

Yaižézé ac zéma kiwi yomuac hénia.

¹ Kiwi yomi Yesu Kristoac zéhicņi hicņiyawac ara, imi mia Anutunéņ haka tosara nalé ménda horugiyu focdac hicņimacac heyec imi welenj qeqe ichéra énéžéyu hémmu niņac welenj qeqe icya Yohaneac muru kua memé uņaya mélimiyu zéhicņiyec. ² Waņu Yohaneanéņ Anutuac ackuazéc zéma Yesu Kristoac héipuc ac zéma iwawai eņeyaoc kiwanéņ héņec imi moczoņ ninžéņgéma zéhicņiyec. ³ Waņu bianj ac ara yomi olommu ieneņ zéma gezacginanéņ niimmu ieneņ zéma imuaru oyu hezac imi tohoma wammu ieneņ moczoņ mérianjginaguc. Nalé yanda imi bec hosuc hosuc wanjac imuac mia.

⁴ (4a) Yohaneanéņ Asia baeciguc Yesuac hénaroiņ tuņa tuņa 7 keczu onac muru oéncmizua. Kerecac keczac waņu bianjuc hamac iwarunec zéma uņa 7 Anutuac duņ tatac wésiaiguc kecanzu ionarunec zéma ⁵ (5a) héipuc ic ménzé ménžéya qahac kecma humugic ionac sugcina igucnec walac yacma baecac ic kewu ionac galeņgina waņec Yesu Kristo iwarunec, (4b) goi héihéi zéma luaenéņ he énécmimac niņ wanžua. (5b) Waņu siņ niņnéncmima eņeya sacya imuac kuhanéņ késpedesnina igucnec hulac nénécmima ⁶ maņgocya Anutuac niņ wamma héņgaleņ ama areņa yandaya zéma hofac oo ichéra imuac ai buņa qenénécmiyec iwaru mia eebipi zéma kuc selinéņ nalé tetcgia qahac hemac niņ wanžua. Hélacnec! ⁷ Niņzu, inéņ hosusu qahaiguc

hamac. Waņu icya icya ieneņ kicginanéņ hémmu. Waņu luacnéņ néģic ieneņ momacnec hémmu. Waņu ic embac tuņa tuņa baec séc keczu ieneņ iwac niņac zésiacmu. O, imi hélacnec!

⁸ Miņ Kewunina Anutu zézacnéņ; Ni imi hénihénia zéma tetcgia,* becnc kerec, deguc keczac, waņu bianjuc hamac, medac medac wandac wandac miņina imi mia.

Kristo winini miyu héņec.

⁹ Yohane neņ imi onac ninžéņ ninžéņiguc dacmunagina. Waņu Yesuac qenzeņ manzeņ zéma héņgaleņ ama areņa yandaya zéma bisiqatéņ imuac iniguc momacnec toroqema kecanžua. Ni imi Anutuac ackuazéc zéma Yesuac héipuc ai niņac wamma konduņ baec komoc méņ Pati-moiguc nopocģic kerī. ¹⁰ Waņu Miņ Kewuac yacyac nalé† imuaru uņa téréyawac qeriaiguc kecba andénaiguc ac yanda méņ témuņ hétéņ imuhucya hicņiyu ac ewa méņ yomuhuc niņi. ¹¹ Gi némac héņzaņ imi kiwiiguc oma Efeso, Smirna, Pegamo, Tiatira, Sade, Filadelfia, Laodikea ama areņiguc Yesuac hénaroiņ tuņa tuņa 7 keczu ionac muru haina kemmac.

¹² Imuhuc zéyu ni ac néžéyec i hémmaņ zé liliņģéyi. Liliņģéma kendol 7 imi imuac tatara golinéņ memeyaguc naņģic héņi. ¹³ Kendol tatara imuac sugcinaguc méņ icac naņa tanecnéņ séwi usuya horua mama hénatetcgiaiguc héréhéréya imi héima bac tétéraiguc rikuņ golinéņ memeya maņkepela zikiyu heyec. ¹⁴ Iwac oruha zéma oruc zucya imi rama yaņ merawa zucya zéma tasétasé ésécnec lalacalac waņu kiwa imi geric bélaņ ésécnec waņec. ¹⁵ Hénatétéra imi aiņ gericiguc zema asoņ qilic

* **1:8:** Girik aciguc; Alfa zéma Omega. † **1:10:** Sonda.

qilicyaguc pésigianzac imuhucya ésécneç, waŋu ac ewaya imi doku dundun hétéŋa ésécneç. ¹⁶Méraya héiŋaiguc imi sikilu 7 heyec. Waŋu kua kifañŋa igucnec imi sou zéra qizilic méŋ bawa andia zéragucnec mama naŋec. Waŋu kic tanera imi mia kaiwe selianec qeanzac ésécneç.

¹⁷Ni tanera imuhuc hémma tendingéma iwac héniaiguc humuc ésécneç heyi. Hewa méria héiŋanéŋ qacnaiguc haima yomuhuc nézéyec, gi bacga ménda yandiyu, ni imi hénihénia zéma tetcgia.‡ ¹⁸Ninzaŋ, ni becnec humuyi, néŋ deguc kic qeli kecaŋzua. Ninzaŋ, degucmuacnec nalé tetcgia qahac kecma humuc zéma humumia ionac baec dumuŋa imuac nagugirawac wétéya imi neŋ késa kecaŋzua. ¹⁹Imuac iwawai hénzaŋ imi owésémaŋ imi mia deguc hicŋi keczac imi zéma bianŋuc hicŋimac imuac hakaya. ²⁰Bec hénzaŋ imi mia mérana héiŋaiguc sikilu 7 hezac imi zéma kifa tatara golinéŋ memeya 7, Waŋu ac sanja imuac hénia zéwa imi yomuhuc; Widi 7 imi hénaoŋiŋ tuŋa tuŋa 7 ionac kua meme uŋa§ hécgina, kifa tatara 7 imi hénaoŋiŋ tuŋa tuŋa 7 imi mia.

2

Efeso hénaoŋiŋ ionac gezac qézéŋ ac.

¹Efeso hénaoŋiŋ kua meme uŋagina ac yomuhuc omina, sikilu 7 méra héiŋanéŋ késa namma kifa tatara golinéŋ memeya 7 imuac sugcinaiguc kenha waŋanzac inéŋ mia yomuhuc zézac; ²Ni wawaŋ memega zéma aiga zéma nanaŋ seliga imi ninzua. Waŋu geŋ ic biria bisiqatéŋ ménda waŋ énécmianzaŋ imi zéma, nini Yesuac Méliméli ic zéanzu, néŋ

Yesuac Méliméli ic héla qahac ionac ikocginawac hénia meacunec imi zéma, ³nuac qacna niŋac bisiqatéŋ wamma naŋselima kucmama ménda waŋnec imi ninzua. ⁴Waŋu guac zémindiŋi qemindiŋi ac méŋ hezac imi yomuhuc; Walac siŋna hegéŋec imi waina mayec. ⁵Imuac nanaŋga dimuacnec mama guyec imi niŋtegicma qeriga melemma wawaŋ memega walac hegéŋec imi muŋguc wammanec kecbésémaŋ. Qerigina ménda melenŋic, neŋ focdac guac hama kifaga imi nanaŋa igucnec metecgéwa kemmac. ⁶Waŋu haka hiabia méŋ hegénzac imi yomuhuc, Nikola ichéra ionac hakagina imuac mézéga tianzac. Ni acguc imuac mézéna tianzac. ⁷Gezacyagucnéŋ Uŋa téréyanéŋ hénaoŋiŋ tuŋa tuŋa ionac ac énézézac imi nimmac. Méŋ meseligimac imi kekecac ic hésa Anutuac baec hafi zepaya qahac imuaru nanzac imuac héla gocmia miwa nemac.

Smirna hénaoŋiŋ onac gezac qézéŋ ac.

⁸Waŋu Smirna hénaoŋiŋ ionac kua meme uŋagina ac yomuhuc omina; Hénihénia zéma tetcgia miŋina humuyec, néŋ qelima kecaŋzac inéŋ zézac. ⁹Qenzen manzeŋ zéma maqeqeya wamma kecaŋzaŋ imi ninzua néŋ gi mériaŋgaguc. Waŋu nini Yuda ic zéma zébiri qébiri waŋgéŋanzu imi eneŋ Yuda ic téŋgéŋ qahac, néŋ Biria miŋinawac hénaoŋiŋ wanzu. ¹⁰Gi zéra waiya hicŋigémmac imuac bac yandi yandi ménda wambésémaŋ. Ninzaŋ kecma Biria miŋinanéŋ sugcinaiguc tosara manam batuc mihicŋi énécmimaŋ zé hésa amaiguc onoporu kaiwe ai meme 10 séc zérabéra mihicŋimu. Waŋu

‡ **1:17:** Yuda ic tuŋ méŋ Roma baec yandaiguc ziki sipacgina qahac kekeri. § **1:20:** Pasto ionac niŋac imuhuc zéyec.

geņ mia keņqe haqeya qahac ninzérǵémanec kecma humuciguc nerembésémaņ. Imuhuc wanna keņ kekecac ic kewu opoc héigémaņ. ¹¹ Gezacyagucnér ʉņa téréyanér hénaroiņ tuņa tuņa onac ac énézézac imi niņtohomac. Méņ imi ogicmac imi humuc qété éréhéc* imi ménda hama mebirimac.

Pegamo hénaroiņ ionac gezac qézéņ ac.

¹² Waņu kua meme ʉņagina† Pegamo hénaroiņguc keczac iwac mia ac yomuhuc omina, sou zéra qizilic nówéc nówéc hemimia késa kecanczac inér ac yomuhuc zézac; ¹³ Gi ama areņa yanda dimia kecanczaņ imi ni ninzua. Ama imuaru mia Biria miņinawac ic kewu tatacya hezac. Néņ gi qac buņana selianec késa kecma héipuc icna keņhéi hahéiya qahac Antipasi i Biria miņina néņ kecanczac imuaru suginaiguc qegic humuyec. Waņu nalé imuaru ninzérǵé nénéņa imi ménda qaecgénec. ¹⁴ Néņ mindi qindiņ ac éréhécdac zégémaņ zé wanzua imi yomuhuc; Ic tosara Balamac* pakeņ ac késama kecanzu imi eneņ giguc keczu. Balam inér Balak kumima Israel ic ionac wéséginaiguc bétac hai énécmiyu baniarawac ireha lémbaņ haimimia imi nema kaisero haka waņgic. ¹⁵ Imuhucyanec guac muru acguc ic tosara ieneņ Nikolawac ic tuņa ionac pakeņ ac késa kecanzu. Ni imuac mézéna tianzac. ¹⁶ Imuac gi ewaga melembésémaņ. Imuhuc ménda wanna ni guaru focdac hama guaru ic imi hazéc waņ énécmima yaré wamma kuanawac sounér énérimaņ. ¹⁷ Méņnéņ méņ geza-wagucnér ʉņa téréyanér hénaroiņ tuņa tuņa ionac ac énézézac imi

nimmac. Méņnéņ ogicmac imi Mana nene saņa gumu mima hoc lalacnec méņ mimaņ. Waņu hoc imuac qahaiguc qac qelia méņ ooyawac hezac. Waņu qac imi tosara qahac, néņ késamac inérnec sac niņasarimac.

Tiatira hénaroiņ ionac gezac qézéņ ac.

¹⁸ Waņu Tiatira hénaroiņ ionac kua meme ʉņagina iwac mia ac yomuhuc omina, Yomi imi Anutuac Naņawac ackuazéc, kiwa imi geric bélaņa ésécnec, waņu hénia imi aiņ pésia asoņ qilic qilicyaguc ésécnec inér yomuhuc zézac, ¹⁹ Goi héihéiga zéma ninzér ninzérǵa zéma welen qeqe hakaga zéma nanaņga selia, ai memega imuhucya imuhucya imi ninzua. Wawaņ memega hénia hénia imi becaru waņnec imi ogicma sasala hiabianec. ²⁰ Néņ guac mia mindi qindiņ ac méņ hezac. Gi Isebel eņeyaoc Ni tilințiliņ embac zéanczac i tuambuam wamma inér nuac welen qeqe ichécna pakeņ acya ku énécmima ikoc waņ énécmiyu, ieneņ kaisero haka wamma baniarawac lémbaņ haimimia imi negic. ²¹ Ni imi ewaya melemmac niņac nalé memiyi, néņ ewaya melemma kaiseroya waimaņ zé ménda wanzac. ²² Ninzaņ imuac mia neņ embac imi hehe tatacyaiguc humumia gilimaņ. Waņu ic embac i guc momacnec kaisero waņanzu ieneņ acguc ewa hakagina ménda mindiņigic zéra waiya kuneņ yanda qeriaiguc giliénécmaņ. ²³ Waņu nambérac héra imi unuma humuc mihičņi énécmiwa hénaroiņ tuņa tuņa imi neņ ic onac ewagina zéma qerigina imi inictégicanczua imi niņasarimu. Neņ icya icya wawaņ memegina séc tasé ku énécmimaņ. ²⁴ Waņu ic tosara

* **2:11:** Qeri ʉņawac buņa. † **2:12:** Pastoginawac kua meme ʉņa zémiyec. ✪ **2:14:** Yud 1:11

Tiatira taunjuguc kecima pakenj ac imi ménda anjétime ejaoc zézu éséc Biria minjawac ewa sinja hinjac hinjara imi ménda ninjasarima keczu ionac imi yéwéri ménj ménda toroqe énécmimanj. ²⁵ Néj anjétime keczu imuac mia selianec késamanec kecgic ni hamanj. ²⁶ Ménjnénj ménj ogicma nuac aina imi memañec keru nalé tetecgia hayu iwac imi baera baera héngalenj wajj énécmimac ninjac kuc buña mimanj. ²⁷ Inénj ainj qarucnéj kewuc nomuj qototorianzac ésécnec wajj énécmimaganjgégé énécmimac. ²⁸ Ni acguc manjocnanénj kuc buña néjhec ésécnec nejj iwac mia widi yanda sinjunec hicnjanzac imi miwa imuac minjina wammac. ²⁹ Ménjnénj ménj gezawagucnéj unja téréyanénj hénaorinj tunja tunja onac ac énézézac imi nimmac.

3

Sade hénaorinj ionac gezac qézéj ac.

¹ Sade hénaorinj ionac kua meme unjagina iwac ac yomuhuc omina; Anutuac unja ⁷ zéma sikilao ⁷ késakecanzac inénj yomuhuc zézac, Ni wawanj memega ninzua. Qac buñaganénj gi qeli qeli keczanj zézac, néj gi ic humumia keczanj. ² Imuac gi meqeli amuma kekecgabakia humumanj zé wanzac imi meseligina. Guac wawanj memega hémba Anutunawac kiwaiguc sécgézac imi ménj ménda hegénzac. ³ Imuac iwawai géngéna zéma iwawai ninjhec imi ninjelima tohoma hakaga melembésémanj. Kilenj ménda mindi amuma yac kecbésémanj iguc imi nejj kowu nene ésécnec harémanj. Imuac némac naléiguc ha gémmanj imi gi ménda ninjtegicbésémanj. ⁴ Wanj Sade ama arenajuguc ichécgá éréhécdac séwi usugina téréya imi qakola ménda héima keczunec.

Ienenj imi eeginaguc, imuac séwi usugina laclalacnec niguc momacnec kenja wambinj. ⁵ Ménjnénj ménj ogicmac imi imuhucyanec séwi usu téréya laclalacnec héima kecmac. Wanjj qara imi kekec hémbénañawac kiwiiguc ménda auma manjocnawac kiwaiguc zéma kua meme unjahéra ionac kicginaiguc qara imi nimmizua zémanj. ⁶ Ménjnénj ménj gezawagucnéj unja téréyanénj hénaorinj tunja tunja onac ac énézézac imi nimmac.

Filadelfia hénaorinj ionac bianjac ara.

⁷ Filadelfia hénaorinj ionac kua meme unjagina ac yomuhuc omina, téréya zéma héla minjina, Dawidiac ama wétéya késa kekera, nagu metecgéma auyu ménjnénj ménj héimacac séc qahac, wanjj héiyu ménjnénj ménj aumacac séc qahac inénj mia yomuhuc zézac; ⁸ Ninzanj, ni kicgaiguc nagu ménj augénjac nanzac. Imi ménjnénj ménj hia ménda héimac. Nejj guac wawanj memega ninzua. Gi kucga komora sac hegénzac, néj kilenj acna tohoma qacna ménda qaecgéne. ⁹ Ninzanj, Biria minjawac hénaorinj, ejaoc nini Yuda ic zéanzu, néj Yuda ic héla qahac ikoc ac zéanzu ionac sugcinaiguc tosará hama guac hénaqgaiguc sicgé gémmuac hinocgé énécmiwa nejj guac sinja ninzua imi ninjtegicmu. ¹⁰ Gi nuac nananj seliawac ackuazécna tohoanzanj imuac ninj ni acguc manam batucac naléya focdac baec séc hama ic embac baeciguc kecanzu i batucgé énécmimac nalé imuaru gi galenjgé gémba nalé imi qizizinjgéma kemmac. ¹¹ Ni foc hamanj imuac gi némacga hegénzac imi selianec késa kecna ménjnénj ménj ic kewu opocga imi ménda guagicmac. ¹² Ménjnénj ménj ogicmac imi Anutunawac

ocmunjiguc tandélopionj ésécnec kumu mimañ. Waṅu keñhéi hahéi qahac nañseligiyu iwac qahaiguc Anutunawac qara zéma Anutuac murunec kurumerj igucnec mama hahaya Yerusalem qelia Anutuac ama areña yanda imuac qara zéma nuac qacna qelia imi omimañ. ¹³ Méñnéñ méñ gezawagucnéñ uña téréyanéñ hénaorinj tuña tuña ac énézézac imi nimmac.

Laodikea hénaorinj ionac gezac qézéñ ac.

¹⁴ Laodikea hénaorinj ionac kua meme uñagina ac yomuhuc omína; Hélacnec zémimia, méñzé méñzéya qahac, héipuc ic héla zéma Anutuac zéhicñi hicñi imuac hénihénianéñ yomuhuc zézac; ¹⁵ Ni wawañ memega ninzua. Gi imi doku sañgeña qahac geriwaguc qahac. Sañgeña me geriwaguc kecbunec zéma ninzua. ¹⁶ Gi imi imuhuc sugiraiguc doku sasakola kecañzañ, sañgeña me geriwaguc qahac imuac niñ kuana igucnec lomba mawésémañ. ¹⁷ Gi geñga niñac ni mériañnaguc iwawai sasala henénzac imuac ni imuac me imuac ménda hocmañ zéañzañ, néñ zapi qeqeya, mété qététaña, maqeqeya, kic hilic, zéma liañliañ kecañzañ imi ménda niñtegiçzañ. ¹⁸ Imuac gi hinocgé géñzua. Nuarunec goli gericnéñ zegési gésia imi boña mena mériañgaguc wammac. Waṅu séwi usu lalacnec boña mema héina hiñgaru gamuga katanec kekec imi hoturuyu ménda hémmu. Waṅu kicgawac sacmasi boña mema kicga naecmima hémbésémañ. ¹⁹ Ni imi siñ niñénécmianzua séc zémindiñi qemindiñi wañ énécmianzua imuac gi seliseli wamma ewaga melembésémañ. ²⁰ Ninzañ, ni nagu séñgañgeñaiguc héichéicgéma nanzua, waṅu méñnéñ méñ ewana nimma nagu aunéñu neñ qeriaiguc emba inéñ

niguc neñ i guc nekawunec oneqone wamma tacbi. ²¹ Méñnéñ méñ ogicmac imi neñ ogicma mañgocnawac ic kewuac taticiguc tacañzua ésécnec neñ titiña miwa nuac tatic edamuyaguc imuaru momacnec tacbic. ²² Méñnéñ méñ gezawagucnéñ Uña téréyanéñ hénaorinj tuña tuña ac énézézac imi nimmac.

4

Kurumenjiguc mepé qepési wammigic héñec.

¹ Waṅu imuac andiaiguc kic hima hémba kurumenjiguc nagu méñ auauyawac nañec. Waṅu walac ac ewa témuñ hétéña éséc niñi imuacnec muñguc yomuhuc nézéyec; Gi you éréna kecma iwawai hicñimac imi gézéwa héna. ² Imuhuc nimba duña focdac uñanéñ népésiyu imuac qeriaiguc keru. Waṅu hémba kurumenjiguc ic kewu tatic méñ taru imuaru ic méñnéñ tarec. ³ Waṅu tarec iwac alañ tanera imi zasipa hoc qoucqoucgia zéma kanelian hoc pésia déngéña ésécnec, waṅu asoñ furicnéñ ic kewu tatic imi sécgé lelecgéma nañec. Waṅu imuac alaña imi emerade hoc téngiñ téngiña ésécnec. ⁴ Waṅu ic kewu tatic imuac lelec leleciguc ic kewu tatic 24 taru imuaru galeñ 24 tacgic. Waṅu séwi usugina horua lalaclalac zéma orucginaiguc ic kewu opoc golinéñ memeya héima tacgic. ⁵ Ic kewu tatic imuarunec pilitic asaha zéma buñ parandañ zéma imuac hondondoña meric merira héréma mayec. Waṅu ic kewu tatic imuac wésiaiguc imi Anutuac uña 7 iminéñ kifa yanda 7 bélañaguc ésécnec zema nanjic. ⁶ Waṅu ic kewu tatic imuac wésiaiguc imi iwawai kondunj ésécnecnéñ heyec. Imi mia kiruñ me kristal hoc ésécnec qilic qilicyaguc.

Waŋu ic kewu taticiguc imuac maréŋa nówéc nówéc igucgeŋ zéma leleciguc imi yaŋ kekecginaŋuc 4 naŋgic, waŋu yaŋ imuac wésé andiaiguc imi kicnéŋ sécgé énécmima hedarec. ⁷ Yaŋ kekecyaguc walac walac imi laion tanec éséc, méŋ andiaiguc imi burumakao iwa sac qelia tanec ésécnec, iorac andégiraiguc naŋec imi ic tanec ésécnec, imi onac andéginaiguc imi kunta nei putitima keŋkeŋa ésécnec. ⁸ Waŋu yaŋ kekecginaŋuc 4 imi eŋac eŋac qeŋgaŋgina 6 he énécmiyec. Waŋu qeŋgaŋgina duandia zéma maréŋaiguc kicginanéŋnec sécgéma heyec. Waŋu siŋi kaiwe tac nininŋina qahac yomuhuc legic héima naŋgic; Téréya, téréya, téréya, Miŋ Kewu Anutu, wandac wandac medac medara. Kerecac keczac, waŋu kecma hamac. ⁹ Waŋu yaŋ kekecginaŋuc 4 ieneŋ ic kewu taticiguc tacma nalé tetcgia qahac keczac imi eeya héimima mepésimima ewa hia ac wammiaŋgic séc ¹⁰ ic kunerŋ 24 ieneŋ méŋ ic kewu taticiguc tacma nalé tetcgia qahac keczac iwac wésiaiguc sigéma mepésimima ic kewu opocgina imi taticiguc imuac wésiaiguc gilimima yomuhuc legic héimigic. ¹¹ Miŋ Kewu Anutunina, geŋgaoc iwawai moczoŋ zéhicŋi mihicŋi wandacnec, guac ewa siŋgawac séc zéhicŋina kekecginaŋuc heanzac. Imuac edamuga zéma eebipiga zéma kucgawac mepési géŋgérjawac séc eegaguc waŋzaŋ.

5

Rama zéma kiwi limbi limbiŋa.

¹ Waŋu neŋ hémba ic kewu taticiguc tarec iwac méra héyaiguc kiwi limbi limbiŋa méŋ heyec. Waŋu kiwi imi wésia zéma andia momacnec kiwiyaŋucnec waŋu

sapé 7 asé kiwiyaŋuc iminéŋ meseli seliawac heyec. ² Waŋu hémba kua meme uŋa kuhagucnéŋ ac ewaya kunerŋ yandanec qacma yomuhuc zéyec; Mérénéŋ kiwi limbi limbiŋa yomi sapéya métima hutuyu sécgémacac séc eeyaguc wammac? ³ Kurumenŋ qahaiguc me baec qahaiguc me emu baec bawaiguc kiwi imi hutumac me olommacac séha méŋ ménda kerec. ⁴ Waŋu hémba kiwi imi hutumac me olommacac séha méŋ ménda keru hocbipiŋi. Imuac ni siac howuc howuc siari. ⁵ Imuhuc wamba ic kunerŋ ionarunec méŋnéŋ yomuhuc nézéma zéyec; Ménda siacna, laion méŋ Yudawac areŋ zéma Dawidiac géteya igucnecnéŋ onogicdaczac imi héŋ tegicbésémaŋ. Imuac inéŋ mia kiwi sapéya 7 imi hia métima kiwi imi hutumac.

⁶ Waŋu neŋ hémba ic kewu taticiguc taru nówéc nówéc yaŋ kekecginaŋuc 4 lelecgéma naŋgic, ic kunerŋ ieneŋ lelecgéma taticginaiguc tacgic momac yanda ionac sugcinaiguc rama sac qeli méŋ naŋec. Rama imi becneŋ humuc mihicŋi mimia tanec. Waŋu iliha 7 zéma kiwa 7 hemiyec. Waŋu kiwa 7 imi mia Anutuac uŋa 7 baec séc méli énécmiyec imi eneŋ mia. ⁷ Waŋu rama sac qeli inéŋ mia kemma ic kewu taticiguc tarec iwac méra héya igucnec kiwi limbi limbiŋa imi wagirec. ⁸ Wagiru yaŋ kekecginaŋuc 4 zéma ic kunerŋ 24 ieneŋ ramawac wésiaiguc simiŋ héimigic. Ic kunerŋ ieneŋ eŋac eŋac gita zéma zéic golinéŋ memeya hofac héméŋa hiabia kuaya qeqeya késama naŋgic. Waŋu hofac héméŋa hiabia imi mia météré ic ionac zéwelec welecgina imi mia. ⁹ Waŋu ieneŋ legic qelia méŋ yomuhuc héigic, Geŋ imi kiwi limbi limbiŋa imi mema sapéya métiwésémaŋac séc eegaguc waŋzaŋ. Becnec

gugic humuma sacganéṅ baec séc ic embac séwi tanecgina hénia hénia igucnec, acgina hénia hénia igucnec, gawamaṅ hénia hénia igucnec hahaya boṅ hérégina mema Anutuac buṅahéra onopocnec. ¹⁰ Waṅu geṅ mia Anutunina welen qemimu niṅac héngalenṅ ama arenṅa yanda zéma hofac oo ichéra kumu énécminec. Waṅu ienenṅ baeciguc ic kewu waṅ énécmima kecmu.

¹¹ Waṅu neṅ hémba kua meme uṅa sasala yandanéṅ ic kewu tatac zéma yaṅ kekecginaguc zéma ic kuneṅ imi lelecgé énécmima namma ac ewa zégic niṅi. Waṅu kua meme uṅa zaṅgégina imi 10 tausenṅac tuṅa tuṅa zéma 1 tausenṅac tuṅa tuṅa. ¹² Ienenṅ kuneṅ yanda qacma legic yomuhuc zéma héigic, rama humuc mihicṅi mimia inéṅ kuha zéma, mériaṅa zéma, niṅtegic qinṅtegicya zéma, medac medac wandac wandara zéma, zézé bipiya zéma, qac buṅaya zéma, mepé qepési imi moczoṅ medacmacac séc eeyaguc wanzac!

¹³ Waṅu kurumenṅ qahaiguc zéma baec qahaiguc zéma emu baec bawaiguc zéma konduṅ qahaiguc zéma iwawai imuac qeriaiguc keczu moczoṅ yanda ienenṅ yomuhuc zéma legic héigic; Ic kewu tataciguc taczac i zéma rama sac qeli ioraru mepé qepési zéma zézé bipi zéma qac buṅa yanda zéma kuc yandanéṅ nalé tetecgia qahac hema emma he érécmimac. ¹⁴ Imuhuc zégic yaṅ kekecginaguc 4 ienenṅ hélacnec zégic. Ic kuneṅ eneṅ mama simiṅ zéma pakagina héima mepé qepési waṅ érécmigic.

6

Sapéya 7.

¹ Waṅu hémba rama merawanéṅ sapéya 7 imuacnec méṅ métiyec. Métiyu yaṅ kekecginaguc 4 ionarunec méṅ imi buṅ parandanṅ ewaiguc qacma hana zéyec. ² Zéyu hémba becosic lalacnec méṅ naṅu qahaiguc ic méṅ tarec. Ic imi tewiyaguc waṅu ic kewu opoc méṅ mimia waṅec. Waṅu Inéṅ yaré qema onogicma onogicma muṅguc onogicmaṅ zé keṅec.

³ Waṅu rama merawanéṅ sapé qétéya 2 métiyu gezacnanéṅ nimba yaṅ kekeraguc qétéya 2 iminéṅ hana zéma qarec. ⁴ Qaru becosic pésiaṅéṅ haréyec. Waṅu qahaiguc ic méṅ tarec inéṅ mia baeciguc luae mesohoyu ic eneṅ euhumu amumu niṅac ac wammima, sou yanda méṅ momacnec mimia waṅec.

⁵ Waṅu rama merawanéṅ sapéya qété 3 métiyu yaṅ kekeraguc qété 3 iminéṅ hana zéma qaru niṅi. Waṅu hémba becosic méṅ zapélanéṅ hayec. Waṅu qahaiguc ic méṅ tarec inéṅ réwéri qétéya memeyawac sigel méṅ késa tarec. ⁶ Waṅu ni yaṅ kekecginaguc 4 ionac sugcina igucnec ic ewa ésécnecnéṅ hicṅiyu niṅi. Zéyecnéṅ bali gocmia usu momacgucac boṅa imi ai meme momacgucac ai boṅa wammac. Waṅu wit gocmia usu momacgucac boṅa imi ai meme momacgucac ai boṅa wammac. Waṅu oliwa halécya zéma waiṅ gocmia imi ménda mebiriwésémaṅ.*

⁷ Waṅu rama merawanéṅ sapéya qété 4 métiyu yaṅ kekeraguc qété 4 inéṅ hana zéma qarec. ⁸ Waṅu hémba becosic méṅ séwi alaṅa téṅgiṅ téṅgiṅ méiméiya hayec. Ic méṅ qahaiguc tarec iwac qara imi humuc. Waṅu humumia ionac baec dumuṅaṅéṅ i méndacmiyec. Waṅu ierenṅ

* 6:6: Imuhucya imi sacmasi ésécnec wiziginaiguc haiṅgic. Imuac goiya héimimia waṅec.

baeciguc zawé kembon qahac méndéma imuacnec momacguc imuac siŋgirawac wammaoc niŋ kuc buŋa érécmimia. Waŋu sou zéma béti zéma humuc zéma baecac haséŋ yaŋ imuac kuhanéŋ unuhumuyoc.

⁹ Waŋu rama merawanéŋ sapé qété 5 métiyu hémba Anutuac ackuazéc zéma héipuc acgina niŋac wamma unugic humugic ionac uŋaginanéŋ zaki téréya héniaiguc tacgic iniri. ¹⁰ Ieneŋ kucnec qacma zégic, téréya zéma héla miŋina Miŋ Kewu yanda gi nalé dahec mehorugima ic embac baeciguc keczu imi ménda zétecgé énécmima sacninawac kitiwa imi ménda melen énécmima kecbésémaŋ? ¹¹ Imuhuc zégic séwi usu horua lalacnec miŋ séc énécmidacma yomuhuc énézéyec; Nalé hotonjadac tachiarugic welen qeŋe alahécgina tosara unugic ini ésécnec humugic qétégina sécgéyuguc ai imi memaŋ.

¹² Waŋu neŋ hémba rama merawa iminéŋ sapé qété 6 métiyu naŋ yanda meyu kaiwe imi zapi qema maleku noniŋ zapéla imuac zuanéŋ memeya ésécnec waŋec. Waŋu maso howiacnec imi sac ésécnec waŋec. ¹³ Waŋu kurumeŋu ménisikilu imi luhuc kuneŋ yandanéŋ qeyu nemuyac ic imuac gocmia quwura tiyu baeciguc maanzac ésécnec magic. ¹⁴ Waŋu kurumeŋ imi mia papia limbigic keŋanzac éséc imuhuc limbi amuma qahac waŋec. Waŋu baec boŋa zéma kondun baec komoc imi hézéracgé énécmimia waŋu tatacgina waigic. ¹⁵ Haka imuhuc hicŋiyu baec séc ic kewu zéma ionac taséhécgina zéma biŋ qeŋe ic kiwa hécgina zéma hinac mériaŋginaguc zéma kucginaguc zéma iwawai miŋina keckec zéma welen qeŋe ic ieneŋ baŋec zéma baŋa tosara baec boŋaiguc hezac

imuac sucnéŋ suciguc sanjigic. ¹⁶ Baec boŋa zéma baŋa énézéma qacninu bacgéma mama ic kewu tataciguc taczac iwac kiwa igucnec zéma rama merawa iwac qeri biric igucnec musaŋgé nénécmigic zégic. ¹⁷ Qeri biricgirawac nalé yanda imi ducŋizac imuac niŋ ic méréneŋ hia naŋselimac?

7

Israel ic sapéginaguc ionac qétégina 144,000.

¹ Waŋu haihaka imi tecgéyu ni kic hima kua meme uŋa 4 inicba baec waŋgoŋa 4 imuaru namma baecac luhuc 4 imi baeciguc me konduniguc me ic hésa hénia héniaiguc ménda qemac niŋ késama naŋgic. ² Waŋu hémba kaiwe éré éréya igucnec kua meme uŋa méŋnéŋ Anutu kekecyaguc iwac asé kiwiya késama éréma kua meme uŋa 4 baec zéma kondun mebirimu niŋ kucgina énécmiyu késa keczu ionac muru kucnec qacma yomuhuc énézéyec; ³ Ini mambéc naŋgic Anutuac welen qeŋe ichéra ionac pakaginaiguc asé kiwiya meénécmiŋi tecgéyuguc baec zéma kondun zéma ic hésa imi mebirimu. ⁴ Waŋu ic embac asé kiwi hai énécmimia ionac zaŋgégina imi Israelac qelihéra tunja tunja ionarunec 144,000 waŋec. ⁵ Waŋu Yudawac areŋhéra ionarunec imi 12,000, Waŋu Rubenac areŋhéra ionarunec imi 12,000, Waŋu Gadeac areŋhéra ionarunec imi 12,000 waŋec, ⁶ Aseriac areŋhéra ionarunec imi 12,000, waŋu Naftaliac areŋhéra ionarunec imi 12,000, waŋu Manaseac areŋhéra ionarunec imi 12,000 waŋec. ⁷ Waŋu Simeonac areŋhéra ionarunec imi 12,000, waŋu Lewiac areŋhéra ionarunec imi 12,000, waŋu Isakawac areŋhéra ionarunec imi 12,000 waŋec. ⁸ Waŋu

Zabulonac areṅhéra ionarunec imi 12,000, waṅu Yosefeac areṅhéra ionarunec imi 12,000, waṅu Benzaminac areṅhéra ionarunec imi 12,000, imuhuc asé kiwigina hai énécmimia waṅec.

Ic tuṅ yanda baera baera igucnec hahaya.

⁹ Haka imi hémba baera baera zéma ic séwigina hénia hénia zéma hénarini hénia hénia zéma acgina hénia hénia igucnec zaṅgégina yanda méṅnéṅ méṅ olommuac séc qahac imuhucyanéṅ maleku horua lalacnec héima méraginaiguc samae ic hawa meemma ic kewu tatac imuac wésiaiguc zéma rama merawa iwac wésiaiguc naṅgic. ¹⁰ Namma kucnec qacma yomuhuc zégic; aṅgéh titi imi ic kewu taticiguc taczac neṅaṅ Anutu i zéma rama merawa iorac muru hezac. ¹¹ Imuhuc zégic kua meme uṅa ic kewu tatac zéma galeṅ zéma yaṅ kekecginaguc imi lelecgéma naṅgic imi moczoṅ ic kewu tatac imuac wésiaiguc simiṅ héima kic tanecgina memama baeciguc héidacma mepésimigic. ¹² Mepésimima yomuhuc zégic; Hélacnec mepé qepési zéma zézé bipi zéma niṅtegic qinṅtegic zéma ewa hia ac zéma ee héihéi zéma kuc zéma medac medac wandac wandacnéṅ Anutunina iwac muru nalé tetegia qahac hema emma hemac. Hélacnec!

¹³ Zégic ic kuneṅ ionarunec méṅnéṅ nuac yomuhuc zéyec; Séwi usu horua lalacguc imi méré méré eneṅ, waṅu dimuacnec hagic? ¹⁴ Qesi néṅu ac yomuhuc melemma zéyi, miṅna geṅgaoc niṅzaṅ. Waṅu inéṅ nézéma zéyec; Imi eneṅ zéra waiya qeria igucnec hagic. Waṅu rama merawa iwac sawanéṅ séwi usugina imi zuacyacgégic lalacnec wandaczac. ¹⁵ Hénia imuac niṅac yomi eneṅ Anutuac ic kewu tatac imuac

wésiaiguc kecanzu. Waṅu iwac ocmuṅ téréyaiguc siṅi kaiwe séc Anutu mepésimigic ic kewu taticiguc taczac inéṅ ionac qacginu hali éscécnec waṅ énécmimac. ¹⁶ Waṅu muṅguc tomeṅgina héla qahac ménda wamma démeṅgina muṅguc doku niṅac qaṅgararaṅ ménda qemac. Waṅu kaiwe me iwawai geriwagucnéṅ ménda kasoni énécmimac. ¹⁷ Hénia imi yomuhuc; Ic kewu tatac imuac namuṅaiguc rama merawa nanzac inéṅ mia galeṅgé énécmima, doku hogocya kekecyaguc imuaru qindiṅi énécmima kemmac. Waṅu Anutunéṅ kic masigina moczoṅ kicgina igucnec zuacénéc midacmac.

8

Sapé 7 zéma héméṅa memeyawac goli zéic.

¹ Waṅu rama merawa imi sapé qété 7 métiyu kurumeṅiguc némbéṅ hicṅjima heyu 30 minit imuac séc waṅec. ² Imi tecgéyu kua meme uṅa 7 Anutuac wésiaiguc naṅgic inicba témuṅ 7 énécmiyu késa kecgic.

³ Waṅu kua meme uṅa méṅnéṅ ziniṅ wanafu sasala mimia waṅu sokoc golinéṅ memeyaiguc haima mema hama zaki téréya hosuraiguc naṅec. Imi mia météré ic ionac zéwelecginaṅguc momacnec ic kewu tatac imuac wésiaiguc zaki téréya golinéṅ memeya imuaru haimimaṅ zé mema hayec. ⁴ Waṅu hofac héméṅa hiabia iminéṅ météré ic ionac zéwelec welecginaṅguc momacnec kua meme uṅa iwac méria igucnec Anutuaru yacma eṅec. ⁵ Kua meme uṅa iminéṅ imuhuc wamma zaki téréya igucnec geric zéra mema iwawai héméṅaguc memeyawac sokoc imuaru tiloyu sécgéyu baeciguc qocgéyu hiṅgarec. Hiṅgaru

zalalak zéma buŋ parandan gururu meric merira zéma pilitic héiyu nanj meyec.

Aiŋ témuŋ 7.

⁶ Waŋu kua meme uŋa qété 7 témuŋginaguc ieneŋ témuŋ qewiŋ zé efiamugic. ⁷ Waŋu kua meme uŋa qété 1 iminéŋ témuŋa qeyu komboc luhuc zéma geric sacyaguc mutu qutulangi pocgéma baeciguc mayec. Mama baec yanda haréwéc ionarunec momacguc imi zema zedarec. Waŋu ic zuŋ haréwéc ionarunec momacguc zema zedarec. Waŋu tatanj qézézac imi momac yanda zema zedarec.

⁸ Waŋu kua meme uŋa qété 2 inéŋ témuŋa hiyec. Hiyu iwawai ménj baec boŋa yanda geric bélaŋaguc tanec imuhucyanéŋ konduŋiguc gilimimia waŋu konduŋ haréwéc ionarunec momacguc imi melemma sac waŋec. ⁹ Waŋu konduŋ qeriaiguc yaŋ kekecginaguc imi tuŋ haréwéc ionarunec momacgucac séc imi humudacgic konduŋ qahaiguc zéic sasala imi acguc tuŋ haréwéc ionarunec momacgucac séc imi hézénj qézénjédacgic.

¹⁰ Kua meme uŋa qété 3 inéŋ témuŋa hiyec. Hiyu widi yanda ménj kifa yanda éséc nec bélaŋaguc imi kurumeŋ iguc nec mama doku téfara tuŋ haréwéc ionarunec momacgucac séc zéma doku kiwa tuŋ haréwéc ionarunec momacgucac séc imuaru mayec. ¹¹ Waŋu widi imuac qara imi kumiŋ howura waŋu imuac niŋ doku haréwéc nec momacgucac séc imi howuc howuc wandaru doku howuc howuc iminéŋ mebiri énécmiyu ic embac sasala humugic.

¹² Waŋu kua meme uŋa qété 4 iminéŋ témuŋa hiyec. Hiyu kaiwe gésiyu haréwéc waŋu imuac nec momacguc zéma, maso gésiyu haréwéc waŋu imuac nec

momacguc zéma, sikilu méndénj énécmiyu tuŋa haréwéc waŋu imuac nec momacguc imi unuhumudarec. Unudaru kaiwe kuha haréwéc imuarunec momacguc imi mayu ai meme momacgucac naléya imi méndénj haréwéc waŋu imuac nec momacguc asaha qahac waŋec, waŋu siŋi acguc haréwéc imuarunec momacguc asaha qahac waŋec.

¹³ Waŋu ni muŋguc hémma gezacnanéŋ nimba sawaiguc kuntac ménj putitima kemma kuc nec qacma yomuhuc zéyec; Imi sac qahac kua meme uŋa haréwéc ménj témuŋginaguc imuac niŋ baeciguc keczu ionac muru yei saec, saec, saecnéŋ hemacl

9

¹ Waŋu kua meme uŋa qété 5 inéŋ témuŋa hiyec. Hiyu neŋ hémba sikilu ménj kurumeŋ iguc nec tecgéma baeciguc mayec. Waŋu inéŋ mia uŋa biria ionac baec dumuŋa imuac wétéya mimiawac késa kerec. ² Waŋu inéŋ uŋa biria ionac baec dumuŋa imuac wézéra auyu imuac nec hofac siŋindéndénjia yanda éréyec. Éréyu baec sésénj imuac hofac yanda niŋac kaiwe zéma sawanéŋ siŋidénjéyec. ³ Waŋu hofac qeria iguc nec zikonj eneŋ baec sénganŋenj érégic. Waŋu ieneŋ baecac kuaŋkuaŋac kuha éséc nec kuc buŋa yanda énécmia.

⁴ Waŋu ieneŋ baeciguc ketekecgan kiwiya ténggij zéma ic hésa hénia hénia imi ménda mebiri énécmimu, néŋ ic embac tosara pakaginaiguc Anutuac asé kiwi ménda hai énécmiyu keczu imi sac mebiri énécmimu niŋac zéénéc mimia waŋec. ⁵ Waŋu unugic humumu niŋac qahac, néŋ eŋ maso 5 kiric qiric waŋ énécmima qenzeŋ manzeŋ mihicŋi énécmima kecmu niŋ zézéya. Waŋu qenzeŋ manzeŋ imi mia kuaŋkuaŋ néŋ

ic mēņ kiyu nimmacac séc kuha imuhucya. ⁶ Waņu nalé imuaru imi ic eneņ humuwiņ zé wamma zéwelecmu, nēņ imuac buņa ménda énécmimia wammac. Waņu humuc niņac yaiwisisiņ memu, nēņ humucnēņ nēņgac énécmimac.

⁷ Žikonj ionac tanecgina imi mia becosic yaréiguc kembinjac zé yaréac iwawai meģic iniiniya imuhucya mia, orucginaiguc opoc golinēņ memeya éséc tarec. Kic tanecgina imi ic kic tanecnina ésécnec. ⁸ Waņu zucgina imi embac onac oruc zucgina luaeluaeya ésécnec imuhucyanēņ he énécmiyec. Waņu zécgina imi laionac zéra ésécnec. ⁹ Waņu tétéc nezic nezicgina imi tétéc saiwa aiņnēņ memeya ésécnec heyec. Waņu qeņganģina urumeņa imi karisi becosic sasalanēņ yaréiguc kembinjac zéma usuņnec keņģic qacanzac hétēņ imuac séc. ¹⁰ Waņu žigina imi kuaņkuaņac zia ésécnec waiyaguc. Kuc buņagina imi maso 5 séc ic embac mebiru énécmimuac séc. ¹¹ Waņu ionac muru miņ kewugina kecénécmiyec. Imi mia uņa biria ionac baec dumuņa imuac kua meme uņaya. Qara Hebiriao aciguc Abadon, Ģirik aciguc Apolion, neņaņ aciguc Kisikiyoņ uņa.

¹² Kunta neinēņ yéwéri haréwéc zéma qarec. Imuacnec Momacguc imi hama keņu tecģzac. Waņu ninzu yéwéri éréhéc hezaocnec.

¹³ Waņu kua meme uņa qété 6 iminēņ témuņ hiyec. Hiyu nimba zaki téréya golinēņ memeya Anutuac wésiaiguc taczac imuac iliha 4 imuacnec ac ewa mēņ hicņiyu niņi. ¹⁴ Hicņima kua meme uņa qété 6 témuņa késa naņec iwac yomuhuc ézéyec; Doku téfara yanda Yufurata iguc kua meme uņa 4 qaté énécmimiawac keczu imi hulac énécmigic. ¹⁵ Waņu kua meme uņa 4 hulac énécmiyu yawuņ mēņ

imuac maso mēņ imuac kaiwe mēņ imuac kaiwe kiwa zézéya imi ducņiyu baec séc ic embac méndēņ énécmigic tuņgina haréwéc waņu imuacnec tuņgina momacguc imi unuhumumu niņac mézézéņģé énécmimia. ¹⁶ Waņu yaré ic tuņginaguc becosiciguc tatac ionac qétégina 200 milion imuhuc žégic niņi. ¹⁷ Uņaiguc héhéņa imuhucgeņ becosic zéma ic imuac qahaiguc tacģic imi inicba tétéc saiwa imi alaņa geric ésécnec péscipésiha zéma qouc qouc zéma qaoc qaoc imuhucya héima kecģic. Waņu becosic ionac orucgina imi laionac oruha ésécnec. Waņu kuagina igucnec imi geric bélaņa zéma hofac zéma salfa mayec. ¹⁸ Waņu ionac kuagina igucnec geric bélaņa zéma hofac zéma salfa yéwéri haréwéc hicņiyec iminēņ ic embac méndēņ énécmiyu tuņgina haréwéc waņu imuacnec tuņ momacguc imi unuhumudacģic. ¹⁹ Waņu becosic ionac kuc buņagina imi kuagina zéma žiginaiguc heyec. Waņu žigina imi qaté mokoleņ oruha ésécnec. Waņu iminēņ ic embac mebiru énécmiyec.

²⁰ Waņu yéwéri imuac qeriaiguc ménda humuma kecģic ieneņ haka biria méraginaneņ waņģic imuac ewa éréhéc ménda wamma ménda waigic, nēņ uņa hénia hénia zéma baniara hénia hénia goli me siliwa me aiņ péšia me hoc me ichésa mema méraginaneņ memeya kicģinanēņ hémmuac séc qahac, gezacģinanēņ nimbinjac séc qahac, waņu hénaginaneņ keņha wammuac séc qahac imuhucyawac mepési énécmima kecģic. ²¹ Waņu ic unuhumugic imi zéma paņģe manira zéma kaisero zéma kowu meme haka imuacnec ewa meleņ ménda waņģic.

10

Kua meme uŋa kiwi limbi limbiŋaguc.

¹ Waŋu kua meme uŋa kuha yanda méŋnéŋ hosusunéŋ aturu amuma kurumeŋ igucnec mayec. Mayu hémba oruha susuriaiguc asoŋ firic heyec. Waŋu iwac kic ségéria imi kaiwe ésécnec, waŋu héna héréra imi geric bélaŋa tandé lopioŋ tanec ésécnec. ² Waŋu mériaiguc kiwi limbi limbiŋa hutuhutuya komora méŋ késa kerec. Waŋu héna héiyanéŋ konduŋ qahaiguc, héna kanayanéŋ baeciguc tima naŋec. ³ Namma ac kucnec qacma laionnéŋ géréréc géanƶac ésécnec qarec. Qaru nalé imuaru buŋ parandaŋ 7 ieneŋ momacnec qacgic. ⁴ Imuhuc qacma zégic nimma bec kiwiiguc oman ƶé wamba kurumeŋ igucnec qac yomuhuc nuac muru mayu niŋi. Buŋ parandaŋ 7 ieneŋ zégic imi ménda oma hunuŋ mena eŋ taru. ⁵ Waŋu kua meme uŋa héŋi inéŋ konduŋ ƶéma baec tima naŋec inéŋ mia méra héiyanéŋ kurumeŋiguc meyacma yomuhuc ƶéyec; ⁶ Waŋu teteçgia qahac kecma kurumeŋ ƶéma iwawai imuac qeriaiguc hezu imi ƶéma, baec ƶéma iwawai imuac qeriaiguc hezu imi ƶéma, konduŋ ƶéma iwawai imuac qeriaiguc hezu imi moczoŋ yanda ƶéhicŋiyec iwac qaraiguc ƶéselima ƶéyec; nalé mehoru horugia méŋ ménda hemac. ⁷ Kua meme uŋa qété 7 témuŋa himac nalé imuaru me imuaru degucdacmi Anutuac ac saŋa welen qeƶe ichéra kua meme ic ionac muru énézéyec iminéŋ hélaguc wandacmac.

⁸ Waŋu kurumeŋ igucnec ac hicŋima nuac muru mayec ewa iminéŋnec muŋguc nézéma yomuhuc ƶéyec; Geŋ kemma konduŋ ƶéma baec tima nanƶac kua meme uŋa iwac mériaiguc kiwi

limbi limbiŋa hutu hutuyawac hezac imi mewésémaŋ. ⁹ Imuhuc ƶéyu neŋ kua meme uŋa iwac muru kemma kiwi limbi limbiŋa komora imi néna ƶéma ézéwa kua meme uŋanéŋ mema nena guac tomeŋgaiguc imi howuc howura wammac, néŋ guac kuagaiguc imi morombazec dokuya ésécnec siŋaguc wammac ƶéyec. ¹⁰ Imuhuc ƶéyu neŋ kua meme uŋa iwac méria igucnec kiwi limbi limbiŋa komora imi mema neyi. Newa kuanaiguc imi morombazecac doku ésécnec siŋaguc waŋec, néŋ hiŋgacma nuac tomeŋgaiguc imi howuraguc waŋec. ¹¹ Waŋu inéŋ yomuhuc nézéyec, gi imi ic embac hénia hénia ƶéma, gawamaŋ hénia hénia ƶéma, acgina hénia hénia ƶéma, ic kewu ionac momacnec muŋguc andiawac ara énézéwésémaŋ.

11

Héipuc ic éréhéç.

¹ Waŋu uŋ kemaŋa tac ésécnec méŋ némma yomuhuc ƶéyec; Yacma Anutuac ocmuŋ téréya ƶéma ƶaki téréya imuac séha qétéya ƶéma imuac qeriaiguc mepé qepési wanƶu ionac ƶaŋgégina imi momacnec oloŋ énéçmina. ² Waŋu ocmuŋac ama sombeŋ imuac séha imi ménda olomma eŋ waina hemac. Ama sombeŋ imi mia ic enia ionac wai énéçmimia. Imuac niŋac ieneŋ maso 42 imuac séc ama areŋa yanda imi eŋ tima keŋha wammu. ³ Waŋu ni héipuc ic éréhéçna kuc buŋa éréçmiwa iereŋ maleku sogawac buŋa héima ai meme 1260 imuac séc biaŋac ara énézému. ⁴ Iereŋ imi baec yomuac Miŋina Anutu iwac wésiaiguc nanaŋa oliwa ic éréhéç ƶéma kendol tataara éréhéç imi mia. ⁵ Ic méŋnéŋ méŋ mebir

érécmimaṅ zé wammaciguc kua-
 gira igucnec geric bélaṅanéṅ
 éréma hazéc hécgira imi qécgé
 énécmimac. Ic méṅnéṅ mebir
 érécmimaṅ zé wammac imi inéṅ
 imuhuc humucac buṅa wammac.
 6 Waṅu iereṅ imi kuc buṅagiraguc.
 Imuac bianṅac ara zémanec kecmu
 naléya naléya imuaru imi kia
 ménda hamac niṅ kurumeṅ
 hézicgéyoc. Waṅu ac zéyic
 dokunéṅ sac wammac niṅ kuc
 buṅa he érécmizac. Waṅu siṅgira
 méndacma nalé imuac me imuac
 yéwéri tanera soho sohoya hénia
 hénianéṅ baec imi qemaoc. 7 Waṅu
 iereṅ héipuc ac imi zéyic tecgéyu
 imuaru uṅa biriawac baec du-
 muṅa imuarunec yaṅ biria yanda
 iminéṅ éréma yaré waṅ érécmima
 iriyu humumaoc. 8 Humuyic
 qamocgira wai érécmigic ama
 areṅa yandawac hénia yandaiguc
 hemaoc. Waṅu ama imuac qara
 imi qeri uṅawac séciguc Sodom
 zéma Izipte zézéya. Miṅ kewugi-
 ranéṅ ama areṅa yanda imuaru
 mia ic héṅgeṅa wéndaraiguc qegic
 humuyec. 9 Waṅu ic embac
 séwigina hénia hénia zéma acgina
 hénia hénia zéma gawamaṅgina
 hénia hénia séc ic embac ieneṅ
 qamocgira imi ai meme haréwéc
 zéma méṅac bakia kicṅinanéṅ
 iricma kecma kicsuaṅiguc ménda
 téṅgé érécmimu niṅac qetalimu.
 10 Waṅu kua meme ic iereṅ imi
 baecac ic embac ac geriwaguc
 waṅ énécmima yéwéri mihicṅi
 énécmiyoc. Hénia imuac niṅac
 iereṅ humuyic ségiségi wamma
 ewa hia nimma sese amumu.
 11 Waṅu ai meme haréwéc zéma
 méṅac bakia tecgéyu Anutu
 arunec kekecac wésésénéṅ hama
 iorac qerigiraiguc hiṅgarec.
 Hiṅgaru yacma hénagiranéṅ tima
 naṅoc. Waṅu iricma naṅgic ionac
 muru bac yandi yandi kunéṅ
 yanda hicṅi énécmiyec. 12 Waṅu

kurumeṅ igucnec qaṅac kunéṅ
 yanda iorac muru yomuhuc mayu
 niṅoc, iri you éréyic. Waṅu iereṅ
 ac imi nimma hazéc hécgira ieneṅ
 iricmanec naṅgic hosusuiguc
 kurumeṅu eṅoc. 13 Eṅic nalé
 idacmuaru mia naṅ yanda meyec.
 Meyu ama areṅa yanda méndéṅ
 mimia 10 imuacnec momacguc
 iminéṅ zéṅgéyec. Waṅu naṅ
 mema heyec imuac suraiguc ic
 zaṅgégina 7,000 humugic. Waṅu
 wai énécmimia ieneṅ bacgina
 yandiyu kurumeṅ miṅina Anutu
 edamuya héimigic.

14 Kunta neinéṅ yomuhuc
 zéyec; Yéwéri qété éréhécnéṅ
 hama kenzaoc, néṅ yéwéri qétéya
 haréwéc imi fodac hamac.

15 Waṅu kua meme uṅa qété
 7 inéṅ témuṅa hiyec. Hiyu
 kurumeṅiguc ac ewa yanda sasala
 hicṅima yomuhuc zéyec. Baecac
 héṅgaleṅ ama areṅa yanda imi
 Miṅ Kewunina Kristoac héṅgaleṅ
 ama areṅa yanda wammac.
 Waṅu inéṅ nalé tetecgia qahac
 galéṅgéma kecma emma kec-
 mac. 16 Waṅu qeriawac galéṅ
 24 Anutuac kiwaiguc ic kewu
 tataciguc tacgic ieneṅ simiṅ héima
 musugina baeciguc héima Anutu
 mepésimigic. 17 Mepési mima
 legicgina yomuhuc héigic; Ewa
 hia! Miṅ Kewunina Anutu,
 kecneccac keczaṅ, medac medac
 wandac wandac miṅina geṅgaoc,
 kuc yanda késama ic kewu waṅ
 nénécmianzaṅ. 18 Baera baera ic
 eneṅ qeri geric waṅgénzu. Imuac
 guac qeri gericgawac buṅa hazac.
 Humuc ic niṅgési énécmima welenṅ
 qeṅe ic, kua meme ichécga zéma
 ic embac téréya zéma tosara guac
 qacgawac eeya héimianzu, kunéṅ
 me komora séc hakaginawac
 séc bakia hiabia meénécmima
 baec mebirianzu imi mebir
 énécmiwésémaṅ imuac naléya
 hazac. 19 Waṅu kurumeṅiguc

Anutuac ocmuŋ aŋgéyu Anutuac sisipac ac imuac katapanéŋ ocmuŋ qeriaiguc winiŋu hicŋiyec. Waŋu imuarunec pilitic zéma gururu meric merira zéma buŋ parandaŋ zéma naŋ zéma komboc luhuc selia qeyec.

12

Embac zéma mazuaŋ.

¹ Waŋu kurumenjiguc sésécac haka kuneŋ yanda yomuhuc hicŋiyec, embac méŋnéŋ kaiwe maleku éséc nec héima naŋec. Waŋu hénaya bawaiguc maso taru oruhaiguc ic kewu opoc sikilu 12 yaguc tarec. ² Waŋu embac iminéŋ hériyaguc waŋu, merac memac niŋ azi kiyu, yaiwisisiŋ wamma tarec. ³ Imuhuc waŋu sésécac haka méŋ kurumeŋ iguc nec hicŋiyec. Niŋzu, mazuaŋ yanda pésia méŋ heyec. Imi mia oruha 7 zéma, iliha 10 késa keru, oruha 7 séc ic kewu opoc tacma keŋec. ⁴ Waŋu zianéŋ kurumenjiguc sikilu tuŋ haréwéc iguc nec tuŋ momacguc héréma baeciguc giliyu madarec. Imuhuc wamma embac merac memaŋ zé wawaŋa iwac wésiaiguc merac meyu qécgémaŋ zé nimma tarec. ⁵ Waŋu embac imi naŋawac meyec. Waŋu naŋa imi kecma ic kewuac aiŋ tacnéŋ baera baera galenŋé énécmimac niŋ zé mimia. Waŋu naŋa imi Anutu zéma iwac ic kewu tatic imuac wésiaiguc wagicma eŋec. ⁶ Waŋu embac imi baec kéra kérésiaiguc néŋgacma keŋec. Imuaru kaiwe ai meme 1260 imuac séc héŋgaleŋ wammimu niŋ Anutunéŋ duŋ tataŋa méŋ bianŋac buŋa mihicŋi miyu heyec.

Kua meme uŋa Mikaelnéŋ mazuaŋ nesimiyu keŋec.

⁷ Waŋu kurumenjiguc yaré téma hicŋiyec, kua meme uŋa Mikael zéma kua meme uŋahéra ieneŋ mazuaŋac hazéc wamma yaré

waŋgic mazuaŋ zéma kua meme uŋahéra ieneŋ imuhucyanec yaré bakia melemma qegic. ⁸ Waŋu mazuaŋ zéma ieneŋ kawali ménda wamma maunudarec. Waŋu kurumenjiguc titiŋa méŋ ménda he énécmiyec. ⁹ Waŋu mazuaŋ yanda nesimigic néŋgacma mayec. Mazuaŋ imi mokoleŋ wahala kuwi zéma Biria miŋina zémimia imi mia. Inéŋ kurumeŋ bawaiguc keczu imi moczoŋ ikoc waŋ énécmianzac. Waŋu nesimiyu baeciguc mayec. Waŋu kua meme uŋahéra imi acguc momac nec nesi énécmigic madacgic. ¹⁰ Waŋu kurumenjiguc ac ewa yanda méŋ yomuhuc hicŋiyu niŋi; Dac muna hécnina ionac hazéc ac mihicŋima Anutuaru siŋi kaiwe séc aciguc onopocaneŋ imi qegiligic mayec. Imuac niŋac deguc neŋaŋ Anutuninawac aŋgéŋ titi zéma kuc zéma héŋgaleŋ ama areŋa yandaya zéma iwac Kristoyawac kuc buŋanéŋ hicŋi hazac. ¹¹ Waŋu dac muna hécnina ieneŋ ramawac sac imuac kuha zéma héipuc ac wamma zégic imuac kuhanéŋ hazéc imi ogicgic. Ieneŋ imi humucac décyaguc kereŋgic, néŋ kekecginawac ewa éréhéé ménda waŋgic. ¹² Imuac niŋac, kurumeŋ zéma imuaru kekecginaguc kecanzu ini, ségiségi waŋgic! Waŋu Biria miŋinanéŋ eŋeya naléya imi hotoŋa wanzac imi niŋtegicma qeri biric kuneŋ yanda nimma mayec. Imuac niŋac baec zéma konduŋ imuaru imi yéwéri hemac.

¹³ Waŋu mazuaŋ imi baeciguc nesimimia waŋec imi héŋtegicma embac naŋawac meyec imi qenesi wammiyec. ¹⁴ Waŋu embac imi kunta nei kuneŋ yandawac qeŋgaŋ héréra mimia waŋec. Imuac niŋac inéŋ mazuaŋac héŋacya mema hía néŋgacma putitima keŋec. Kemma baec

kéra kérésiaiguc imuaru nalé éréhécnéj mēj zéma bakia imuac sécdac hēngalen waŋ mimiawac kerec. ¹⁵ Waŋu mokolej imi dokunéj embac imi késama kemmac niŋac wamma iwac andiaiguc kemma kuaya igucnec doku yanda doku téfara ésécnec qocgéyu mayec. ¹⁶ Waŋu baecnéj embacwac méra mima kuaya aŋgéma doku mazuaŋnéj loŋec imi qécgédarec. ¹⁷ Waŋu mazuaŋ imi embacwac qeri biric nimmiyec. Nimmima lilingéma kemma embac iwac nambérac héra tosara Anutuac zézé seli ac niŋtohoma kecma Yesuac héipuc ac imi aŋgétima kecaŋgic iniguc yaré qemaŋ zéma ¹⁸ konduŋ sakasaciguc naŋec.*

13

¹ Waŋu ni hémba konduŋ qeria igucnec waŋ biria mējnéj éréyec. Imi iliha 10 zéma oruha 7 hemiyec. Waŋu iliha 10 imuaru ic kewu opoc 10 tacma keŋec. Waŋu oruhaiguc séc imuaru qac kiwi Anutu zébiri qébiri waŋ mimi-anéj hema keŋec. ² Yaŋ zéraguc héj imuac tanera imi pusi kunéj yanda leopad waŋ ésécnec, hēna méria imi haséj waŋ bea imuac méria ésécnec, waŋu kuaya imi haséj waŋ laion kuaya ésécnec, waŋu mazuaŋ iminéj eŋeya kuha zéma ic kewu tatacya zéma qac buŋa imi yaŋ biria iwac waimiyec. ³ Waŋu hémba waŋ imuac oruha mēj imi hézéj hézéjgia humumia ésécnec hemiyec. Waŋu wiziya humumia imi misirima hiaruyec. Hiaruyu baec séc ic eneŋ waŋ imuac hémma welicgéma méndacmigic. ⁴ Waŋu mazuaŋ iminéj waŋ imuac ic kewuac qac buŋa miyec. Imuac niŋac ic

embac ieneŋ waŋ imuac mepé gepési wammima yomuhuc zégic; Méréneŋ waŋ imuhucyawac séc? Méréneŋ i guc efima yaré qemacac séc?

⁵ Waŋu yaŋ imi séwi eŋeŋawac ackuazéc zéma mematitiac ackuazéc zémacac niŋ kuaya biria haimimia waŋec. Waŋu maso 42 imuac séc ai mema kecmac niŋ kuc buŋa qemimia waŋec. ⁶ Waŋu yaŋ iminéj kuaya aŋgéma Anutu zébiri wammima qac buŋaya zéma iwac ocmuŋa zéma tosara kurumeniguc keczu imi momacnec zébiri qébiri waŋ énécmiyec. ⁷ Waŋu ic embac téréya hazéc waŋ énécmima yaré qema onogimac niŋac ic kewuac buŋa qemimia waŋec. Waŋu séwigina hénia hénia zéma baera baera ic embac zéma acgina hénia hénia zéma baera baera imi kewu waŋ énécmimac niŋ kuc buŋa qemimia waŋec. ⁸ Waŋu rama merawa qegic humuyec iwac kekecac kiwiiguc baec kurumenj zéhicŋiyec imuarunec qacgina ménda oénécmiyunec baec yomuaru kecaŋzu imi eneŋ moczoŋ waŋ biria imi mepési migic. ⁹ Mējnéj mēj gezawagucnéj ac yomi nimmac. ¹⁰ Hésa amawac buŋa imi hésa amaiguc kemmac. Souac buŋa imi sounéj héiyu humumac. Yéwéri imuhuc haénécmiyu ic embac téréya ieneŋ niŋzéh niŋzéhŋinaiguc selianec naŋ selimuac hezac.*

¹¹ Waŋu baec qeria igucnec waŋ biria mēj éréyec. Éréyu hémba rama merawa ésécnec iliha éréhéc heyec, néj ara imi mazuaŋ mokolej ésécnec zéyec. ¹² Waŋu yaŋ iminéj waŋ walac éréyec iwac kuc buŋa sécya imi iwac kiwaiguc haisésécya

* **12:18:** Kiwi tosaraiguc; Ac bakia yomi kembraŋa 17 iguc toroqeqeyawac heyu kembraŋa 18 imi hēla qahac eŋ hezac. * **13:10:** Girik aciguc; Ic embac téréya ionac niŋzéh niŋzéhŋina zéma nanaj seli imi imuaru mia hezac.

wañec. Imuhuc wamma baec zéma imuaru kekera énézéyu becneç yañ walac hicñima wiziya humumia misirima hiaruyec imuac simiñ héimigic. ¹³ Wañu inéñ haihaka méréra meanzac. Mema zéyu ic embac kicginaiguc kurumenñ igucnec geric bélaña baeciguc maanzac. ¹⁴ Haka méréra imuhucya memac niñ kuc mimia wañec. Wañu yañ walac hicñiyec iwac kiwaiguc haka imuhucya mema ic embac baeciguc kekera ewa soho meénécmiyec. Meénécmmima wiziyá sounéñ héihéiya imi misiriyu qeliyec yañ biria iwac baniaraya memu zéma énézéyec. ¹⁵ Wañu kuc buña qemimia wañec imuac niñ yañac ireha imi kekecyá haimiyu baniaraya iminéñ ac momacnec hía zéyec. Zéma ic embac tosara yañ baniaraya imuac mepé qepési ménda wammimu imi unugic humumuac zétecgéyec. ¹⁶ Wañu inéñ ic embac moczoñ yanda, ic kuneñ me komora, ic iwawai ginaguc me maqeqeya, ic miñsuc kekec me welenñ qeçe momac yanda méra héiginaiguc me pakaginaiguc asé kiwi hai énécmimia wammac niñ zéyec. ¹⁷ Wañu asé kiwiya imi qahac wañu méñnéñ méñ soukiwa haima nénnagémba wammacac séc qahac wañec. Asé kiwi imi mia yañ imuac qara me qara imuac qétéya. ¹⁸ Niñtegic qinñtegic ac imi yomuhuc, Ic méñ niniña asac asaria hemizac inéñ yañ imuac qétéya olomma niñasarimac. Qété imi mia ic méñac qétéya 666.

14

Rama zéma ic 144,000.

¹ Wañu neñ hémba rama merawa imi Zion baec boñaiguc nañec. Wañu i guc ic 144,000 moacnec nañgic. Wañu pakaginaiguc rama merawa iwac qara

zéma mañgocyawac qara ogic heyec. ² Wañu kurumenñ igucnec ac ewa méñ hicñiyu niñi. Nimba doku duduñ yandawac hétéñ imuhucya zéma buñ parandañ ésécnec wañec. Wañu nimba ac ewa imi legic héihéi ic eneñ gita kulele héré qegic qacanzac ésécnec. ³ Ieneñ imi ic kewu tatac zéma yañ kekecginaiguc ⁴ zéma qeriawac galenñ ionac kicginaiguc legic qelia héigic. Wañu legic imi ic tosara niñareñgéma héimuac séc qahac wañec, néñ 144,000 baec igucnec doegina meénécmmima ieneñ sac imuhuc wammucac séc wañec. ⁴ Ieneñ mia embac iniguc momacnec ménda mebiri amuma qeri qala qalanec kecgic. Kecma rama merawanéñ dimia me dimia keñu séc méndac mima keñañgic. Wañu ic embac sugina igucnec boñhérégina meénécmiyu Anutu zéma rama merawa iorac héra gocmia walac walac wañgic. ⁵ Wañu kuaginaiguc ikoc ac méñ ménda hicñiyu niñgic, néñ késpedes solañ kecgic.

Kua meme uñawac gezac qézéñ ac.

⁶ Wañu kua meme uña méñnéñ kurumenñ sawaya imuac suraiguc putitima keñu héñi. Inéñ mia baec séc ic embac, séwi tanecgina hénia hénia zéma ac ewagina hénia hénia zéma gawamañgina hénia hénia ionac mia buña suruc hiabia hehe selia énézémanñ zé kesa kerec. ⁷ Inéñ kucnec qacma yomuhuc zéyec; Zétecgé tegé naléya imi ducñima hazac imuac niñ Anutuac bac yandi yandi wamma mepé qepési wammigic eñu. Inéñ kurumenñ zéma baec, kondunñ zéma doku kiwa sasala mihicñi énécmidarec.

⁸ Imuhuc zéma keñu andiaiguc kua meme uña méñ méndac mima keñec qétéya érehécnéñ yomuhuc zéyec; Bacgézac bacgézac ama

areṅa yanda Babilon! Ama iminéṅ mia baera baera ic embac iniguc kaisero wamma qeri gericac waiṅ doku selia gumu énécmima kerec.

⁹ Waṅu andiaiguc kua meme uṅa ménṅ qétéya haréwécnéṅ méndacma kemma kuney yanda qacma yomuhuc zéyec; Méṅnéṅ ménṅ yaṅ biria me iwac banarayawac mepé qepési wammima pakayaiguc me mériaiguc asé kiwi memac imi ¹⁰ I acguc Anutuac qeri biriawac waiṅ selia imi nemac. Waṅu waiṅ selia imi mia dokuguc ménda mesohoma qocgé énécmimia. Ieneṅ imi kua meme uṅahéra téréya zéma rama merawa ionac kicginaiguc geric bélaṅa zéma salfanéṅ qeṅzeṅ manzeṅ mihicṅi énécmimia wammac. ¹¹ Waṅu qeṅzeṅ manzeṅ imuac hofacnéṅ nalé tetcgia qahac éréma emmac. Méṅnéṅ ménṅ yaṅ biria zéma imuac banarayawac mepé qepési wammu imi zéma méṅnéṅ qarawac asé kiwiya memac ionac imi siṅi kaiwe séc tachiahiaru ménṅ ménda he énécmimac. ¹² Imuac mia ic embac téréya eneṅ réwériiguc naṅselima kecanzu. Ieneṅ mia Anutuac zézé seli ac zéma Yesuac muru ninzéṅ ninzéṅgina hezac imi selianec késama kecanzu.

¹³ Waṅu kurumeṅ igucnec ac ewa ménṅ yomuhuc mayu niṅi, zéwa kiwiiguc ona, nalé yomuacnec hénima Miṅ Kewuni-nawac qeriaiguc humumu ieneṅ mériaṅginaguc. Imuhuc zéyu uṅa téréyanéṅ yomuhuc zéyec; Hélaṅcneṅ! wawaṅ memegina imuac hélanéṅ méndac énécmimac imuac niṅ nalé imuaru aigina hetecgéma tachiarumu.

Baeciguc héla memaac nalé hayec.

¹⁴ Waṅu hémba hosusu lalac lalac heyu imuac qahaiguc ménṅ

icac naṅa ésecnecnéṅ tarec. Waṅu iwac oruhaiguc imi ic kewu opoc golinéṅ memeya tarec, mériaiguc imi sou zéra miṅṅaṅ qizilicyaguc imuac késama tarec. ¹⁵ Waṅu ocmuṅ igucnec kua meme uṅa méṅnéṅ mama ménṅ hosusu qahaiguc tarec iwac yomuhuc qacma ézéyec; Gi souga miṅṅaṅ miṅṅaṅgianéṅ héima tocgowésémaṅ. Héla gocmia imi moczoṅ waṅiwaṅiya wandaru baecac héla memeyawac naléya ducṅizac. ¹⁶ Imuhuc zéyu hosusu qahaiguc tarec inéṅ souya miṅṅaṅ miṅṅaṅagucnéṅ giliyu keṅha wamma qeriru baeciguc héla gocmia imi tocco énécmimia wandarec.

¹⁷ Waṅu kua meme uṅa méṅnéṅ ocmuṅ kurumeṅiguc tarec imuacnec mayec. Waṅu i imuhucyanec souya zéra miṅṅaṅ qizilicyaguc késa kerec. ¹⁸ Waṅu kua meme uṅa ménṅ gericac galaṅa keczac inéṅ zaki téréya igucnec mayec. Mama sou miṅṅaṅa zéra qizilicyaguc késa kerec iwac kucnec qacma yomuhuc ézéyec; Waiṅ gocmia imi qaodaczac imuac niṅac gi souga zéra miṅṅaṅa qizilicyaguc iminéṅ baeciguc waiṅ héla gocmia hezac imi héima tocgéna. ¹⁹ Zéyu kua meme uṅa iminéṅ souya héiyu keṅha waṅu baeciguc waiṅ gocmia kanzaṅaguc imi tocgoma Anutu qeri biriawac waiṅ tizi qizizayawac titiṅa kuney yanda imuac qeriaiguc giliyu hiṅgadarec. ²⁰ Waṅu waiṅ tizi qizizayawac titiṅa yanda imi ama yanda imuac séṅṅaṅṅeṅiguc taru tiziqizizagic titiṅa yanda imuac qeria igucnec sac yanda mayec. Mayu zékéṅa imuac horua héṅṅeṅa imi éréma becosic démeṅginawac séciguc heyec. Waṅu horua wéndara imi 300 kilomita imuac séc sécgéma keṅec.

15

Kua meme uña enej yéwéri 7 késama nanjic.

¹ Wañu kurumenjiguc sésécac haka kunej yanda welic welicgia méñ hicñiyu héñi. Kua meme uña 7 ieneñ yéwéri zérabéruguc 7 késama nanjic. Anutuac yéwéri zérabéruguc iminénñ hicñidaru moczoñ tecgémac imuac niñac yéwéri iminénñ tetecgiawac buña wanzac.

² Wañu muñguc hémba konduñ méñ kiruñnéñ memeya ésécneçnéñ geric bélanjuc mesoho sohoýawac heyec. Ic embac tosara meseli amuma yañ biria zéma iwac baniaraya zéma iwac qarawac qetéya imi moczoñ héñara mema ogicdacgic ieneñ mia konduñ kiruñnéñ memeya ésécneç imuac élélahauguc Anutuac gita kulele imi késama nanjic. ³ Namma Anutuac welenj qeçe ic Mose zéma rama merawa iorac legic yomuhuc zéma héigic, O Miñ Kewunina Anutu, medac medac wandac wandac miñina, geñ ai eneña zéma welic welicgia meanzañ. Baera baerawac ic kewu zéma Miñ Kewu keczañ guac héna imi solaña zéma hélacnec.

⁴ Miñ Kewunina, mérénén qacgawac bac yandi yandi ménda wamma eeya ménda héigémmac? Gi momacguc sac téreya. Guac wawanj meme solaña imi hicñitegiczac imuac baera baera ic embac ieneñ hama wéségaiguc mepési gémmu.

⁵ Wañu haka imi tecgéyu hémba kurumenjiguc héipuc acac hali ocmuñ imuac naguya anjéyec.

⁶ Anjéyu kua meme uña qété 7 yéwéri 7 kesa nanjic ieneñ ocmuñ igucnec magic. Ieneñ imi séwi usu lalacnec zéma qala qalagia linéñ malekunénñ memeya imi héima kecgc. Wañu tétéçginaiguc rikuj manjkepela golinénñ memeya

imi zikima nanjic. ⁷ Wañu yañ kekeçginaguc 4 nanjic ionarunec méñnéñ sokoc 7 golinénñ memeya Anutu kekeç hémbénaña miñina iwac qeri birianénñ séçgéma kuaya qema heyec imi kua meme uña 7 ionac énéçmiyec. ⁸ Wañu Anutuac edamuya zéma kuhanénñ wañu ocmuñ qeriaiguc hofac hicñima kuaya qedarec. Wañu kua meme uña 7 ionac yéwéri zérabéruguc 7 imi ménda tecgéyunec méñnéñ méñ ocmuñ qeriaiguc emmacac séc qahac wañec.

16

Zéic Anutuac qeri gericyanéñ kuaya qema heheya.

¹ Wañu ocmuñ qeria igucnec ac ewa kunej yandanénñ mama kua meme uña 7 yomuhuc énézéyu niñi, Ini kemma Anutuac qeri gericac zéic 7 imi baeciguc qocgéic.

² Wañu kua meme uña qetéya momacguc inénñ kemma zéicya baeciguc qocgéyu wizi biria geriwagucnéñ ic embac yañ biria imuac asé kiwiya mema baniaraya mepésimigic ionac séwiginaiguc hicñiyec.

³ Wañu kua meme uña qetéya éréhéç inénñ zéicya kondunjiguc qocgéyu konduñ imi focdac ic humumia ionac sac ésécneç wañec. Wañu kondunjiguc lambéc zéma iwawai kekeçginaguc imi moczoñ humudacgic.

⁴ Wañu kua meme uña qetéya haréwéc inénñ zéicya doku téfara zéma doku kiwaiguc qocgéyu sac wandarec. ⁵ Wañu kua meme uña doku anjétima kerec inénñ yomuhuc zéyu niñi, becaru kecnecac keczañ, o téreya miñina,

imuhuc zéteçgé énéçmizañ imuac niñac gi imi solañ dindinã wanzañ. ⁶ Ieneñ ic embac téreya zéma kua meme ic unugic sacgina mayec imuac niñ sac gumu énéçmina imuac nimba

hakagina waņģic imuac bakia mezu. ⁷ Waņu neņ nimba zaki téréyanéņ ac yomuhuc melemma zéyec; Hélacnec! Anutu Miņ Kewunina medac medac wandac wandac miņina guac gésigési aiga imi hélacnec zéma solaņa wanzac.

⁸ Waņu kua meme uņa qétéya 4 inéņ zéicya imi kaiweiguc qocgéyu geric bélaņanéņ ic embac kasonji énécmimac niņ waimimia waņec. ⁹ Waņu geriwa kunéņ yandanéņ ic embac kasonji énécmiyec. Waņu yéwéri zérabérac imi mihicņi énécmimacac séc kuha hemizac Anutu iwac qara imi zébiri qébiri wammima ewa qerigina ménda melemma eeya ménda héimigic.

¹⁰ Waņu kua meme uņa qétéya 5 inéņ zéicya imi yaņ biria iwac ic kewu tataraiģuc qocgéyu iwac héngaleņ ama areņa yanda imi focdac siņidéņģéyu ic embac ieneņ qeņzeņ manzeņ qema ezelaņgina kigic. ¹¹ Waņu wizi némbéņgina zéma imuac geriwa niņac Anutu kurumen miņina zébirimima wawaņ memegina imi kilen ménda melenģic.

¹² Waņu kua meme uņa qétéya 6 imi ic kewu Is igucnec hamu ionac hénagina mihicņima zéréņ qéréņ wandacmaņ zé zéicya doku téfara yanda Yufurata iguc qocgéyu doku imi zicgédarec. ¹³ Waņu ni hémba mazuaņ mokoleņ kuaya igucnec zéma yaņ biria imuac kuaya igucnec zéma kua meme ic ikora iwac kuaya igucnec uņa biria haréwéc taņa tanec ésécneņ éréģic. ¹⁴ Imi mia kuwic uņagina. Ieneņ imi medac medac wandac wandac miņina Anutu iwac nalé yandaiguc yaré qewiņ zé zéréņ qéréņ wamma baera baera ic kewu ionac muru kemma kiwi méréra wamma tocgo énécmigic. ¹⁵ Niņzu neņ kowu nene ésécnec hamaņ. Méņneņ méņ kic qeli kecma eņeya séwi usuya galenģéma katanec ménda kenģha wamma eņeya

gamuya ménda hicņiteģicmac imi mériaņģuc wammac. ¹⁶ Waņu uņa biria haréwéc ieneņ baec méņ qara Hebiraiio aciguc Amagedon zémimia imuaru ic kewu qutu-laņģé énécmidacģic.

¹⁷ Waņu kua meme uņa qétéya 7 inéņ zéicya imi sawa géléléyaiguc qocgéyu mayec. Mayu ocmuņ ic kewu tatac imuarunec ac ewa kunéņ yanda méņneņ yomuhuc zéyu mayec; Medac medara wanzac! ¹⁸ Waņu pilitic zéma buņ parandaņ zéma ac hétéņ hicņiyec. Waņu naņ kunéņ yanda méņ hicņiyec. Naņ imuhucya imi baeciguc ic embac hicņima keģicac éréma deguc méņ ménda hicņiyec. ¹⁹ Waņu ama areņa yanda demiņ seliaģuc imi téma haréwéc waņec. Waņu baec séc ic ionac ama areņa yanda imi moczoņ bororoņģéma madarec. Waņu Anutunéņ Babilon ama areņa yandawac tacyachéra imuhuc niņqeli énécmima qeri biric soho sohayawac waiņ doku sokoc imi qocgé énécmiyec. ²⁰ Waņu konduņ baec komoc komoc imi néņģacma saņģidacģic baec boņa moczoņ hocénécmimia waņec. ²¹ Waņu kurumen igucnec komboc saņģeņa 40 kilo imuhucya imuhucyanéņ ic embac ionac qacginaiguc mayec. Mayu yéwéri kunéņ yanda bac yandi yandiyaguc mihicņi énécmiyu ic embac ieneņ Anutu zébiri qébiri wammigic.

17

Kaisero embac garata zéma yaņ biria.

¹ Waņu kua meme uņa 7 zéic késa naņģic ionarunec méņneņ nuaru hama yomuhuc nézéyec, You hana hena yanda embac qac buņa yandayaguc doku kunéņ yanda yandaiguc tacaņzac imi kitiwa dimuhucya hicņimimac

imi gézéwa hémbésémañ. ² Baec séc ic kewu ieneñ i guc kaisero wañamuanzu. Wañu ic embac baeciguc kecanzu ieneñ iwarunec mia kaiseroac waiñ doku negic ewa soho wañ énécmiyu keczu. ³ Imuhuc nézéma uña téréyanéñ nuagicma baec kéra kérésiaiguc keñec. Wañu imuaru hémba embac méñ yañ biria pésia méñac qahaiguc tarec. Wañu yañ imuac séwélaiguc Anutu zébiri qébiri mimiawac qac kiwi hénia hénia sécgédacma heyec. Wañu yañ imi mia oruha 7 zéma iliha 10 hemiyec. ⁴ Wañu embac imi séwi usuya qoucquocya zéma péscipésiha meamuma kerec. Wañu goli zéma hoc eeyaguc zéma péł hocnéñ mezeric amuyec. Wañu mériaiguc sokoc méñ golinéñ memeya késama nañec. Wañu sokoc imuac qeriaiguc imi haihaka ewa loloña zéma kaiseroac haka qakolayaguc imi sécgéma heyec. ⁵ Wañu pakayaiguc qara sanja yomuhuc ooyawac heyec, Babilon ama yanda, kaisero embac zéma baecac haihaka ewa loloñawac neñgocgina. ⁶ Wañu embac imi hémba ic embac téréya zéma Yesuac héipuc ichéra ionac sacgina nekecma ewa sohosoho wañec. Wañu neñ hémma kuney yanda welicgéyi. ⁷ Wañu kua meme uñanéñ némac niñac imuhuc kuney yanda welicgézañ? zéma nézéyec. Neñ embac imuac haihakaya sanja zéma yañ biria oruha 7 zéma iliha 10 embac iminéñ tacma nesianzac iorac héniaigira gézéwa nimbésémañ. ⁸ Gi yañ biria hénzañ imi becaru kerec, néñ deguc ménda keczac. Wañu bianğuc uña biria ionac baec dumuña imuacnec éréma humucac geric siaiguc hiñgacma biridacmac. Wañu yañ biria imi bec kerec, néñ deguc

ménda kecma bianğuc liliñgéma hamac. Imuac niñac hiçñi énécmimac nalé imuaru imi baec kurumeñ hiçñiyec imuarunec éréma deguc baeciguc kekeru, kekecac kiwiiguc qacgina ménda ooyawac hezac, ieneñ imuac hémma welicgému. ⁹ Ewa qeri niñtegiç qinñtegiçyagucnéñ ac yomi niñasarimac. Oruha 7 imi baec boña 7 embacnéñ tarec imi zéma ic kewu 7 wanzu. ¹⁰ Ic kewu 5 imi maunuyu qahac wangic méñ deguc keczac. Wañu méñ imi ménda hazacnec. Wañu hamac imi nalé hotoñadac kecmacac hezac. ¹¹ Yañ bec kerec, néñ deguc qahac wanzac imi ic kewu 7 ionac areniguc toroqema qétéya 8 wammac. Wañu inéñ humucac geric siaiguc hiñgacmac. ¹² Wañu iliha 10 hénzañ imi ic kewu 10. Wañu ieneñ imi baec yandagina imi ménda énécmimia néñ yañ biria i guc qéhéréñgéma kecgic nalé hotoña dac ic kewu ésecnec kuc buña qeénécmimia wammac. ¹³ Ieneñ imi ewa siñ momacnec wamma eñañ kuc buñagina zéma ic kewuac qac buña imi yañ biria iwaç mia waimidacmu. ¹⁴ Wañu ieneñ rama merawa hazéc wammima i guc yaré qemu. Wañu rama merawa imi miñ onac miñgina zéma ic kewu onac ic kewu keczac imuac yaréiguc onogicdacmac. Wañu héihéré énécmimia zéma gési énécmimia zéma tohotoho ichéra keñhéi hahéigina qahac imi eney i guc momacnec kecmu.

¹⁵ Imuhuc zéma kua meme uñanéñ toroqema yomuhuc nézéyec; kaisero embac doku yanda yanda qacginu taru hénneç. Doku imi mia icya icya zéma ic embac tuña tuña zéma héngaleñ amaya amaya zéma acgina hénia hénia zéanžu imi eney mia. ¹⁶ Wañu iliha 10 hénneç ieneñ zéma yañ biria

imi momacnec kaisero embac imi nimbiri wammima meḅiri mima séwi usuya imi hetecgéma iwac séwi busuya qécgéma nenesicya imi gericiguc odacmu. ¹⁷ Waṅu Anutunéh eṅeya ewa siṅa heyec séc medacmaṅ zé ewa qeriginaiguc niniṅ mén mihicji énécmiyu ewa momac wamma eṅaṅ héṅgaleṅ ama areṅa yandagina imi yaṅ biria iwac waimigic. Waṅu imuhuc wammanec kegcic Anutuac ackuazéc imi hélaḡuc wandacmac. ¹⁸ Waṅu embac héṅnec imi mia ama areṅa yanda, baecac ic kewu héṅgaleṅ waṅ énécmianzac imi mia.

18

Babilon ama areṅa yanda imi kisikiyoṅ mihicṅiyec.

¹ Imuhuc zéyu tecgéyu ni hémba kua meme uṅa mén kuc buṅa yandayagucnéṅ kurumenṅ igucnec mayec. Waṅu iwac edamuyanéh baec qetagalidarec. ² Inéh ac ewa yandaiguc qacma yomuhuc zéyec; Bacgézac bacgézac! Ama areṅa kuneh yanda yanda Babilon! Kuwic onac duṅ tatac zéma uṅa biria hénia héniaiwac tocgotogo ama zéma nei biria ewa loloṅa ionac aségina wanzac. ³ Hénia imi yomuhuc, héṅgaleṅ amaya amaya imi iwac kaisero hakawac qeri biria imi doku selia ésécnec nema ewa mohogoho sohoya wanzu. Waṅu baecac ic kewu eneh i guc kaisero haka waṅcic. Waṅu baec séc nénnagémba ic ieneṅ imuhucyanec mezeric qezericac kuhanéh kecma kekec imuac kuha niṅac yandima soukiwa ginaguc waṅcic.

⁴ Waṅu kurumenṅ igucnec ac ewa mén yomuhuc mayu niṅi; Ic embac hécna ini embac iwarunec mama iwac kápésiciguc ménda toroqemu. Imuhuc wamma iwac yéwéri zérabéraguc imi momacnec ménda memu. ⁵ Némac niṅ

képésicya imi gaudumuru héima eṅkecma kurumenṅ osizac. Waṅu Anutunéh kápésicya imi niṅqelima keczac. ⁶ Imuac énécmiyec séc migic. Wawaṅ memeyawac bakia séha mesaigic éréhéc waṅu melenṅ migic. Waṅu sokociguc doku selia hénia hénia momacnec haima lelecgéma énécmiyec imi séc mén toroqema melenṅmigic. ⁷ Zézé bipi waṅamuma mezeric waṅamuma kerec imuac imuhucyanec qenzenṅ manzenṅ zéma ewa howuc imuac séciguc wammigic. Némac niṅ inéh ewa qeriaguc yomuhuc zéanzac, ni embac garata wamma héṅgaleṅ waṅ énécmianzua, ni malé qahac, waṅu ewa howuc mén ménda mihicṅimaṅ. ⁸ Imuac niṅ ai meme momacguc imuac qeriaiguc yéwéri zérabéra, humuc zéma, zésiác yanda zéma, béti yanda imuhucyanéh hicṅimimac. Iwac tasé kuku miṅina imi medac medac, wandac wandac miṅina Anutu, imuac niṅac embac imi geric bélaṅaiguc giliyu zedacmac.

⁹ Waṅu baecac ic kewu i guc kaisero wamma mezeric qezeric wamma kegcic imi eneh gericnéṅ embac imi oyu imuac hofacya eṅu hémma iwac niṅac zésiác wammu.

¹⁰ Waṅu qenzenṅ manzenṅa hémma bac yandi yandi wamma lakec namma qac héhélima yomuhuc zému. Ewa biric, ewa biric! Ama yanda Babilon, medac medac wandac wandac Babilon! Némac niṅ kitiwaga yéwéria focdac hicṅigénzac.

¹¹ Ménrén mén hinacya boṅ ménda meanzac imuac niṅac baecac nénnagémba ic ieneṅ embac imuac wamma siacma ewa biric wammigic. ¹² Hinacgina imi mia goli zéma siliwa zéma qembili boṅa yanda zéma péh hoc boṅa eṅeṅa zéma lineṅ maleku solaṅa zéma iwawai qouc qoucgia zéma maleku hézéh usianéh memeya kambihṅ hésiánéh memeya zéma

maleku péscipésiha zéma ichésa héména hiabiaguc hénia hénia zéma iwawai elifante zujanéj memeya zéma méra kiwi ichésa boŋa eŋeŋagucnéj memeya hénia hénia zéma aiŋ qaora zéma, aiŋ zéma mamboli hoc.¹³ Waŋu méséki ic séwéla, iwawai asélanaguc, kufan, haléc héméŋaguc, berizi halécya, doku selia, oliwa haléc, padi zéma imuac uha, burumakao zéma rama, becosic zéma imuac karisi, hésa ic zéma ic embac ionac qeri uŋa.¹⁴ Waŋu yomuhuc zému, Iwawai héla gocmia imuac me imuac guac uŋaganéj siŋa nimma hoc hoc ai meanec imi moczoŋ guac murunec néŋacma kendacgic. Iwawai saméŋ bipiyaguc hegéŋgéŋa zéma iwawai mezeric qezeriraguc imi moczoŋ sohodacgic. Imuhucya imi méndagucnec mihicŋimu.¹⁵ Babilon niŋac soukiwa mihicŋiaŋgic nénnagémba ic hinac imuhucyawac miŋina ieneŋ qenzen manzen imuac bac yandi yandi wamma lakec namma yomuhuc zézé siac wamma ewa howuc wanzu.¹⁶ Ewa biric, ewa biric, ama yanda gi lineŋ maleku hiabia zéma maleku qouc qoucŋia zéma pési pésiyanéŋ mezericma goli zéma hoc eeyaguc zéma pél hocnéŋ mezeric amuma kekera.¹⁷ Hinac yanda imuhucyanéŋ fuknec qahac wandaczac.

Zéic miŋina zéma zéiciguc konduŋ séc kenken haha wanŋgic ic kian eneŋ zéma zéic imuac ai ic zéma kondunŋguc ai meanŋic ieneŋ lakec nanŋgic.¹⁸ Namma geric embac oyu hofacya éréyu hémma qacma zézu, Ewa biric, némac ama kunéŋ yandanéŋ imuac séc wanŋec me?¹⁹ Imuhuc zéma orucŋinaiguc sigic naecma siacma ewa howuc wamma zésiacta zégic; Ewa biric, ewa biric, ama yanda yomi, kon-

duŋiguc zéic miŋina ieneŋ guac iwawai eeyagucnéŋ soukiwagina mihicŋiaŋgic, néŋ ama areŋa yanda imi fuknec qahac wandaczac.²⁰ Waŋu Anutunéŋ héniorin héra ionac zéwelecŋina niŋénécmima embac imi zétecgé énécmizac. Imuac niŋac kurumenŋ zéma ic embac téréya zéma Yesuac Méliméli ic zéma kua meme ic ini, haka imuac ségiségi wanŋic!

²¹ Ac imuhuc hicŋiyu kua meme uŋa selia méŋnéŋ zamanŋin yanda hilaŋa méŋ meyacma kondunŋguc giliyu hiŋgarec. Hiŋgaru yomuhuc zéyec; Babilon ama yanda imi imuhucnec selianec gliyu hiŋgaru mihicŋimuac séc qahac wammac.²² Waŋu gita qeŋe ic zéma legic héihéi ic zéma kuŋa qeŋe ic zéma témuŋ qeŋe ic ionac hétéŋ imi sucŋinaiguc muŋguc ménda hicŋiyu nimmu. Waŋu méra kiwi meme ic ionac nénnagémba haka imi acguc muŋguc ménda hémmu. Waŋu iwawai hézé hézézayawac zamanŋin hoc yanda imuac hétéŋ acguc muŋguc ménda hicŋiyu nimmu.²³ Lambe asahanéŋ guaru muŋguc ménda asarimac. Waŋu eu iniŋ buŋa qeŋe ionac ewa hétéŋnéŋ guac muru muŋguc ménda hicŋiyu nimmu. Nénnagémba ichécga imi baera baera ic eŋeŋa imi eneŋ mianéŋ, suŋa meme acganéŋ baec séc ic embac qerigina mesohoyec.²⁴ Waŋu kua meme ic zéma ic embac téréya zéma ic embac tosara baera baera unuhumugic moczoŋ yanda ionac sacŋinanéŋ ama yanda yomuac qeriaiguc wininiyec.

19

*Kurumenŋiguc zézé ségiségi
hicŋiyu héŋi.*

¹ Waŋu imuac andiaiguc nimba kurumenŋiguc ic embac tuŋ yanda ionac ewa hétéŋ yanda

ésécnechnéj hicṅjima yomuhuc zégic; Haleluya Anutunina mepésini! Anǵéj titi zéma edamu zéma kuc yandanéj Anutunina guaru hezac. ² Hénia imi mia iwac niṅgésigési ai imi hélanc zéma solañ dindiṅa wanzac. Kaiseroac hakanéj baec mebiriyec sero embac garata imi niṅgésima eṅeya welen qeṅe ichéra ionac sacginawac zégési énécmimac. ³ Muṅguc yomuhuc zégic; Haleluya! Waṅu ama yanda imuac hofacnéj nalé tetcgia qahac emmanec naṅanzac. ⁴ Waṅu qeriawac galeṅ 24 zéma waṅ kekecginaguc 4 ieneṅ ic kewu tatak imuaru tarec Anutu i simiṅ héimima mepésimima zégic; Hélanec, Haleluya! ⁵ Waṅu ic kewu tatak imuarunec ewa hétéj méj hicṅjima zéyec; Anutunina mepésimigic, iwac welen qeṅehéra moczoṅ ini zéma, kuneṅ me komora, iwac bac yandi yandi wammianzu ini moczoṅ Anutu mepésimigic. ⁶ Waṅu muṅguc ic embac tunj yanda ionac ewa hétéj ésécnech zéma doku dunduj yandawac hétéj ésécnech zéma buṅ parandanj yanda ésécnechnéj hicṅjima yomuhuc qacma zégic niṅi, Haleluya! medac medac wandac wandac Miṅ Kewunina neṅaṅ Anutunéj ninicgaleṅ waṅ nénécmianzac. ⁷ Rama merawa imuac zammaréj meme naléya ducṅiyu iniṅ buṅaya qemimianéj zéréj qéréj waṅ amudaczac. Imuac niṅ neṅaṅ ségiségi wamma edamuya héimiwiṅ. ⁸ Embac imi mia lineṅ maleku hiabia qilic qilicyaguc zéma lalac qeṅecnech imuhucya héimac niṅ haimiyec. Waṅu maleku lineṅ hiabia imi mia ic embac térya ionac wawaṅ meme solañ dindiṅa imi mia.

⁹ Waṅu kua meme uṅanéj nuac yomuhuc zéyec; Kiwi yomuhuc ona, rama merawa

imuac zammaréj hai ségiségi iguc héihéré énécmimia imi mériaṅ ginaguc. Waṅu muṅguc toroqema zéma ac yomi Anutuac ackuazéc imi hélanc zéyec. ¹⁰ Imuhuc nézényu ni simiṅ héima mepésimimaṅ zé wamba inéj yomuhuc nézéyec, Ni imi gi zéma guac dac munahéca Yesuac héipuc ac késa keczu iniguc momacnech welen qeṅe ic keczu. Waina, imuhuc ménda waṅ némbésémaṅ, néj Anutu sac mepési miwésémaṅ. Yesuac héipuc acnéj bianṅac ara imuac qeri uṅa wanzac.

Becosic lalac lalac qahaiguc tata.

¹¹ Waṅu ni kurumeṅ aṅgéma naṅu héni. Niṅzu becosic lalac méjnéj naṅu imuac qahaiguc méjnéj tacma kerec. Iwac qara imi haka héla zéma ac héla. Inéj solañ dindiṅanech niṅgési ai mema yaré qeanzac. ¹² Kiwa imi geric bélaṅa ésécnech waṅu oruhaiguc imi ic kewu opoc sasala heyec. Waṅu qac méj ooyawac hemiyec. Waṅu imuac qac imi tosara qahac, néj eṅeyaocnech niṅzac. ¹³ Waṅu inéj maleku saciguc tinduj tindungia héima kerec. Iwac qara imi Anutuac ackuazéc zémimia. ¹⁴ Waṅu yaré ic kurumeṅiguc keczu ieneṅ maleku lineṅ lalac qeṅeya zéma qakolaya qahac héima becosic lalaciguc tacma méndacmigic. ¹⁵ Kuaya igucnech mia sou zéra qizilic méj éryec. Waṅu iminéj mia baera baera ic embac unumac. Waṅu eṅeyaoc aiṅ qarucnéj héngaleṅ waṅ énécmimac. Waṅu Anutu medac medac wandac wandac miṅina iwac qeri geric héngéṅa nimma waiṅ gocmia tiziṅaanzu ésécnech tiénécmima tasé kuku ai memac. ¹⁶ Waṅu iwac maleku horua qahaiguc zéma tawéyaguc qac kiwiya yomuhuc ooyawac

hezac, ic kewu ionac ic kewugina, miñ ionac miñgina.

Yañ zéraguc zéma yaré ichéra imi maunuyec.

¹⁷ Wañu ni hémba kua meme uña méhñéñ kaiweiguc namma nei sawaiguc putitima kenha wañgic ionac muru kucnec qacma yomuhuc énézýec; Hama Anutuac nezéléléñ yandaiguc tocgégic. ¹⁸ Tocgoma ic kewu ionac séwi busu zéma ic kawali hécginawac séwi busu zéma becosigina zéma imuac qahaiguc tacgic ionac séwi busu zéma ziki sipac qahac keczu zéma welen qe qe keczu zéma kuneñ me komora moczoñ yanda ionac séwi busugina imi negic. ¹⁹ Wañu neñ hémba yañ biria imi zéma baec séc ic kewu zéma yaré ic hécgina ieneñ tocgogic. Tocgoma becosic lalaciguc tarec i zéma yaré ichéra hazéc wañ énécmima yaré qewiñ zé harégic. ²⁰ Néñ yañ biria zéma iwac kiwaiguc kiwi méréra meanjic kua meme ic ikora imi momacnec érépésima dérécgé érécmimia wañec. kua meme ic ikora inéñ mia yañ imuac qac kiwiya késa kecma iwac ireha mepési migic imi onac kiwi méréra wamma ewagina mesoho énécmiyec imi mia. Éréhéc imi qeliqeli érépésima gizon geric bélanawac zékéñgaiguc gili érécmiyu hiñgaroc. ²¹ Wañu tosara imi becosic lalaciguc tarec iwac kua igucnec sou zéragucnéñ mama unudarec. Wañu nei hénia hénia imi moczoñ hama séwi busugina negic tomenjina qedarec.

20

Yawuñ 1,000.

¹ Wañu hémba kua meme uña méhñéñ uña biria ionac baec dumuñ imuac wétéya zéma señ hésa kuneñ yanda mériaiguc késama kurumenj igucnec mayec.

² Mama mazuañ mokolen késama yawuñ 1,000 séc qatémiyec. Mazuañ imi mokolen walac hicñiyec uña biria, Biria miñina zémimia imi mia. ³ Qatémiima uña biria ionac baec dumuñ imuac qeriaiguc giliyu hiñgaru naguya hézicgéma asé kiwinéñ meselima musulungéyec. Wañu baera baera méndagucnec ikoc ménda wañ énécmimac niñ yawuñ 1,000 ac séc imuaru heyec. Wañu imuac andiaiguc nalé hotoña dac hulacmimia wammac.

⁴ Wañu ni ic kewu tatac sasala hémba tosara imuaru tacgic imi onac niñgésigési ai memu niñ kuc buña énécmiyu késa kecgcic. Wañu neñ hémba Anutuac ackuazéc zéma Yesuac héipuc ac niñac déméñgina héric hérira ionac qeri uñagina zéma yañ biria zéma iwac ireha ménda mepésimigic ieneñ zéma pakagina zéma méraginaiguc asé kiwiya ménda megic ieneñ qelima yacma Kristoguc yawuñ 1,000 imuac séc ic kewu wañ énécmima kecgcic. ⁵ Wañu humugic ionac murunec tosara ieneñ kenkecma yawuñ 1,000 tecgéyec nalé imuaru mia qelima yacgic. Yacgic qelima yayac haka imuac qétéya momacguc wañec. ⁶ Ic embac humuc igucnec qeliqeli qétéya momacguc imuac torogemu ieneñ imi mériañginaiguc zéma téréya. Ionac muru humuc qété éréhéc imi kuha qahac. Ieneñ imi Anutu zéma Kristoac hofac oo ic wamma yawuñ 1,000 imuac séc Kristoguc ic kewu wañ énécmima kecmu.

Biria miñinawac kekec tetecgia.

⁷ Wañu yawuñ 1,000 sécgéyu Biria miñina imi hésa ama igucnec hulac mimia wammac. ⁸ Hulac miyu éréma yaré qemu niñac baec wañgoña kemboñ qahac Gok zéma Magoc ic imi ikoc wañ énécmima qutulañgé énécmimañ zé kemmac. Wañu zañgégina imi

kondun sakasac éséc nec sasala. ⁹ Ienej imi baec imi sécgédacma asasa tигic. Waņu ic embac téréya toņ héréma tacgic imi zéma ama baec yanda siņniņ waņmimia imi lelecgé énécmiցic. Waņu kurumeņ igucnec gericnéj mama yaré ic imi onoyu humudacgic. ¹⁰ Waņu Biria miņina ewa soho waņ énécmima kerec imi gizonj geric bélaņawac zékéņaiguc giliyu hiņgarec. Waņu geric sia imuaru mia yaņ biria imi zéma kua meme ic ikora imi momacnec kecma siņi kaiwe séc nalé tetecgia qahac qeņzeņ manzeņ gema kecmaoc.

Humuc ic eneņ niņgési énécmimia waņec.

¹¹ Waņu ic kewu tatic kunej yanda lalacnec zéma méj imuac qahaiguc tarec imi héj. Waņu baec kurumeņ imi wésia igucnec néngacma qahac wandarec. ¹² Waņu neņ hémba humuc eneņ, eņeņa zéma mamaya momacnec ic kewu tatic imuac wésiaiguc naņgic kiwiya tosara héndéj héndéņa heyec. Waņu kiwi méj acguc héndéņj heyec imi mia kekecac kiwiya. Waņu humuc ic imi wawaņ memegina kiwiiguc ooyawac heyec séc zégési énécmiyec. ¹³ Waņu nalé imuaru kondun qeriaiguc humumia heցic imi melenj énécmiyec. Waņu humuc zéma humumia ionac baec dumuņa acguc qerigiraiguc humuc ic heցic imi melenj énécmiyoc. Waņu icya icya wawaņ memegina kiwiiguc ooya imuac séciguc zégési énécmiyec. ¹⁴ Waņu humuc zéma humumia ionac baec dumuņa imi geric zékéj imuaru selianec giligic hiņgarec. Geric zékéj imi mia humuc qété éréhéc. ¹⁵ Waņu méjnéj méj kekecac kiwiiguc qara ménda ooyawac

hemac imi geric zékéj imuac qeriaiguc gilimimia wammac.

21

Kurumeņ qelia zéma baec qelia.

¹ Waņu ni kurumeņ qelia zéma baec qelia héj. Kurumeņ walaha zéma baec walaha imi aulaņgéma qahac waņoc. Waņu kondun imuhucyanec ménda heyec. ² Waņu ama areņa yanda téréya Yerusalem qelianéj kurumeņ igucnec Anutu arunec mayec. Mayu hémba mezeric zerira tanera imi embac ic buņa qemimianéj eu buņayawac wamma mezeric amuyec éséc nec waņec. ³ Waņu ic kewu tatic imuacnec ewa hétéj kunej yanda hicņima yomuhuc zéyec; Héngic Anutuac hali imi ic embac suginaiguc hezac. Waņu inéj Anutu waņ énécmima iniguc momacnec kecmac. Waņu ienej imi Anutuac ic embachéra waņgic Anutu eņeyaoc iniguc momacnec kecmac. ⁴ Kecma kic masigina moczoņ kicgina igucnec zuac énécmimac. Iwawai walahanéj qahac wandarec. Imuac niņac qelia imuaru humuc me zésiac me yaiwisisiņ me qeņzeņ manzeņ imuhucya imi méndagucnec hemac.

⁵ Waņu ic kewu tatic imuaru tarec inéj yomuhuc zéyec; Héngic neņ iwawai moczoņ meqeli énécmizua. Waņu muņguc toroqema zéyec; Ac yomi imi niņzéhņg mimia zéma héla, imuac niņac kiwiiguc owésémaņ. ⁶ Waņu ac méj yomuhuc nézéyec, Mewa tecgézac! Ni imi Alfa zéma Omega,* hénihénia zéma tetecgia, neņ mia kekecac doku kiwa igucnec doku boņtegicya imi déméņgina qaņgararaņ qe-qeya ionac énécmimaņ. ⁷ Méj naņselimac imi iwawai imuhucya

* **21:6:** Neņaņ aciguc; A zéma Z - ac imuac hénia imi 'Hénihénia zéma Tetecgia.'

mératéc miyu memac. Ni iwac Anutu wamba inéj nuac nanja wammac. ⁸ Wañu ic ionac bac yandi yandi wammu zéma, ménda ninzéhégému zéma, ilinçqiliñ kekec zéma, biñ qeçe zéma, kaisero ic zéma, zinac meme ic zéma, baniarawac simiñ héianzu zéma, ikoc ac zéanzu imi eneñ moczoñ zékéñ yanda gizoñ geric bélañaguc imuaru hiñgacma kecmu. Iminéñ humuc qétéya éréhéc wançac.

Yerusalem qelia wininiyu héji.

⁹ Wañu kua meme uña ⁷ zéicgina séc yéwéri zérabéraguc ⁷ kuaya qeçeya tima nagñic ionac murunec méñnéñ haréma yomuhuc nézéyec, You hana, neñ rama merawa iwac embac buña imi gézéwa hémbésémañ. ¹⁰ Imuhuc zéma uña téréyanéñ nuagicma baec boña kunéñ yanda horuaiguc emma nézéyu ama yanda téryéya Yerusalem imi kurumeniguc Anutu arunec mama hayu héji. ¹¹ Anutuac edamuya sécgéma heyu ama areña yanda imuac asahanéñ hoc eeyaguc boña eñeña yanda ésécnec. Imi mia zasipa hoc ésécnec wañu kristal hoc ésécnec lalaclalac wañec. ¹² Wañu imuaru baña demin yanda horuanéñ ama lelecgéma nanu imuaru sanjulañ ¹² nanec. Sanjulañ imuaru kua meme uña ¹² nançic. Wañu sanjulañ imuac qacyaiguc qac kiwi néndéngéma ogic heyec. Imi mia Israel kisic areñ ¹² ionac qacgina. ¹³ Sanjulañ imi baec wañgoña Is iguc haréwéc, Wes iguc haréwéc, Not iguc haréwéc, Saut iguc haréwéc nançic. ¹⁴ Ama yanda demin imi séraña ¹² hemiyec. Wañu sérañ imuac kembraiguc rama merawa iwac Yesuac Méliméli ic ¹² ionac qac kiwigina ¹² heyec.

¹⁵ Kua meme uña ac nézéyec inéñ ama areña yanda zéma sanjulañ yanda zéma demin selia

séc qéréréya memañ zé uñ mén golinéñ memeya késama nanec. ¹⁶ Ama areñ yanda imi wañgoña ⁴ sécgina momac zéma héñgeña wéndara sécgira momacguc. Wañu uñ iminéñ ama yanda imuac séc qéréréya meyu ^{2,200} kilomita wañec héñgeña wéndara zéma horua séc qérérégina imi moczoñ séc éréreñ. ¹⁷ Wañu kua meme uñanéñ ama areña yanda imuac demin dépaña imuac séc qéréréya acguc icnéñ meanziñ ésécnec meyu ⁷⁰ mita wañec. ¹⁸ Ama demin baña imi zasipa hocnéñ memeya wañu ama yanda imi mia goli solaña galasi asac asaria ésécnecnéñ memeya. ¹⁹ Ama areñ yanda demin imuac baña qambaña imi hoc eeyaguc hénia hénia sasalanéñ mezeric qezeric wawaña. Qambaña qétéya momacguc imi zasipa hocnéñ, sérañ qétéya éréhéc imi sapaia hocnéñ, sérañ qétéya haréwéc imi agat hocnéñ, sérañ qétéya ⁴ imi emerade hocnéñ mezeric zerira. ²⁰ Qétéya ⁵ imi onikisi hoc, qétéya ⁶ imi kanelian hoc, qétéya ⁷ imi kirisolait hoc, qétéya ⁸ imi beril hoc, qétéya ⁹ imi topas hoc, qétéya ¹⁰ imi kirisopireis hoc, qétéya ¹¹ imi zeisinta hoc, qétéya ¹² imi amatisita hoc. ²¹ Sanjulaña ¹² imi péñ hoc ¹² néñ memeya, ama sanjulañ ¹² eñac eñac imi péñ hoc howia eñac eñacnéñ memeya. Wañu ama hénaya imi goli téñgéñ galasi ésécnec hiwéréngéma hini kenkeña.

²² Wañu medac medac wandac wandac minjina Anutu zéma rama merawa ekaoc ocmuñ wançaoc imuac niñac ama yanda imuac qeriaiguc ocmuñ mén ménda taru héji. ²³ Wañu ama imuaru imi kaiwe zéma maso imi aigira qahac némac niñ Anutuac edamuyanéñ qetagalayu rama merawanéñ kifa wañ énécmiançac. ²⁴ Wañu

baera baera ic embac ienej edamu imuac qeriaiguc kenja waņanzu. Waņu baecac ic kewu ienej eņaj edamu mema imuaru harému. ²⁵ Imuaru imi kaiwe séc sanġulaņa ménda héianzu. Waņu imuaru imi siņi méj ménda hezac. ²⁶ Icy icya ienej eņaj baec yanda imuac edamuya zéma eņaj edamugina imi imuaru mema harému. ²⁷ Baecac iwawai qakolayaguc me iwawai gamu qeqeyaguc me ac ikoc wawaņa ienej imuaru ménda harému, néj rama merawa iwac kekecac kiwiiguc qacgina ooyawac hezac imi enej sac harému.

22

Doku téfara kekecyaguc.

¹ Waņu kua meme uņanéj kekecac doku yanda méj kristal hoc éséc nec laclalacnéj Anutu zéma rama merawa iwac ic kewu tatic imuac nec hénima mama keņj nézéyu héj. ² Waņu doku téfara imi ama yanda imuac hénama na-muņa iguc nec keņec. Waņu doku néwéc néwéc zécgériaiguc kekecac ic hésanéj namma namma keņec. Ic hésa imuac héra tanera hénia hénia 12 iminéj maso séc hicjima qauma waņajec. Waņu ic hésa imuac haréjanéj baera baera ic embac mehiaru énécmiyec. ³ Ama yanda imuaru imi saec muņguc ménda hemac. Waņu Anutu zéma rama merawa iwac ic kewu taticnéj ama yanda imuac suraiguc tacmac. Taru welenj qeqe ichéra enej welenj qeqe wammimu. ⁴ Waņu ienej iwac kic tanera hémma kecmu. Waņu iwac qac kiwiya imi pakaginaiguc hemac. ⁵ Waņu ama imuaru imi siņi muņguc ménda hemac. Waņu kifa zéma kaiwe asaha imi aigira qahac. Némacniņ, Miņ Kewuniņa Anutunéj ionac asac mararaņgina wammac. Waņu

ienej imi nalé tetecgia qahac ic kewu waņj énécmima kecmu.

⁶ Waņu kua meme uņa inéj yomuhuc nézéyec, ac yomi niņzéhéj mimia zéma héra. Némac niņ Miņ Kewunina kua meme ic ionac uņaginawac Anutunéj iwac welenj qeqe ichéra iwawai focdac hicjamacac hezac imi énézéyu hémma niņac eņeya kua meme uņa méliyec.

⁷ Niņzu, neņ focdac lilingéma hamaņ! Imuac kiwi yomuac biana ara imi niņtoho wammac inéj ségiségiyaguc.

Ac tetecgia zéma mozoc ac.

⁸ Ni Yohanenéj iwawai imi hémma niņi. Haka imi hémma niņi imuaru haka imi nézéyec kua meme uņa iwac hénayaiguc mepésimimaņ zéma mama simiņ héimiyi. ⁹ Imuhuc wamba inéj yomuhuc nézéyec, Imuhuc ménda wanna, ni imi gi zéma kua meme ic dac munahécga keczu zéma ackuazéc kiwi yomuaru hezac imi niņtoho wammu iniguc momac nec welenj qeqe wamma kecza. Imuac Anutu sac mepé qepési wammiwésémaņ. ¹⁰ Waņu inéj muņguc yomuhuc nézéyec, Nalé imi hosuru hazac. Imuac biana ara kiwi yomuac qeriaiguc hezac imi asé kiwinéj ménda meseliwésémaņ. ¹¹ Imuac waigic ic biria imi haka biria wammanec kecmac. Waņu qeri qakolagucnéj qeri qakolaguc nec kecmac. Waņu ic solaņa imi haka solaņa wammanec kecmac. Waņu ic térya imi téryanec kecmac.

¹² Niņzaņ, neņ focdac hamaņ. Tasé eeyaguc imi nenamuru hezac. Icy icya wawaņ memeginawac séciguc eņac eņac tasé ku énécmimaņ. ¹³ Ni Alfa zéma Omega,* walac zéma andia, hénihénia zéma tetecgia.

* 22:13: A zéma Z.

¹⁴ Malekugina horua imi zuac sorocgéanžu imi eneṅ imi ségiségi ginaguc. Ieneṅ kekecac ichésa imuaru keremma saṅgulaṅ igucnec ama yandawac qeriaiguc keremmuac qac buṅa qeénécmmiac. ¹⁵ Ic kazuya zéma, zinac meme ic zéma, kaisero ic embac zéma, méra sacmeme ic zéma, baniara mepé qepési wammimia zéma, ac ikoc siṅa nimma waṅanžu imi ama yanda imuac séṅgaṅgeṅiguc kecmu.

¹⁶ Yesu ni hénaroiṅnawac niṅac wamma nuac kua meme uṅana méli énécmiwa iwawai imi héipuc waṅ énécmiyec. Ni imi ic kewu Dawidiac séra zéma qelia, widi edamuyaguc. ¹⁷ Uṅa Téréya zéma iniṅ buṅa qeṅeyanéṅ Hana zézaoc, waigic mérénéṅ mēṅ gezacyanéṅ ninzac inéṅ hana zémac. Mérénéṅ mēṅ doku niṅac owuruṅa qaṅgararaṅ qezac imi waigic hamac. Waṅu mérénéṅ mēṅ kekecac doku niṅac wanzac imi waigic boṅtegiac memac.

¹⁸ Kiwi yomuaru bianṅac ara ooyawac hezac imi oloṅ niṅ wammu onac énézéwa niṅgic; Méṅnéṅ mēṅ ac hezac imuaru ac mēṅ toroqemaciguc Anutunéṅ yéwéri zérabéraguc kiwi yomuaru ooyawac hezac imi ic iwac mia toroqemimiac. ¹⁹ Waṅu mēṅnéṅ mēṅ bianṅac ara kiwi yomuaru hezac imuacnec ac mēṅ auyu qahac wammaciguc Anutunéṅ kekecac ichésa zéma ama areṅa yanda téréya kiwi yomuac qeriaiguc ooyawac hezac imuaru ménda toroqemac niṅac auwa qahac wammac.

²⁰ Ac imi héipuc wamma zézac inéṅ ni hélacnec focdac hamaṅ zézac. Hélacnec, miṅṅa Yesu focdac hawésémaṅ.

²¹ Miṅ Kewu Yesuac ewa hianéṅ ic embac téréya momac yanda onac muru hemac. Hélacnec!

Legic Kiwi 1

1

(Legic 1-41)

Héna éréhéc.

¹ Ic ségi ségiyaguc imi ic zipiliñ zapalaña ionac niniñ areñgia imi ménda méndacma kemma, késpedesic ic ionac kekecac hénaiguc momacnec ménda namma, zédesi ic iniguc* momacnec ménda taczac. ² Néñ Yaweac† héna acwac‡ ewa siña heyu, siñj kaiwe séc héna ac imi zéniñanzac.

³ Inéñ ic hésa doku téfara giñgiñaguc himicgic nanñanzac ésécnec haréña ménda bura tiyu naléya méndacma héla gocmia haiñzac. Inéñ imuac me imuac ai meyu hiabianec saima keñanzac.

⁴ Néñ ic zipiliñ zapalaña imi imuhuc qahac. Inéñ imi gorosona sénéwéra luhucnéñ mihilangéyu keñanzac ésécnec. ⁵ Imuac niñac ic zipiliñ zapalaña ieneñ imi Anutunéñ kitiwa biria meñeñ énécmiyu hia ménda nanñselimu. Wanju késpedesic ic ieneñ ic solaña iniguc momacnec kecmuac séc qahac. ⁶ Ic hiabia imi Yawenéñ inicgaleñ wañ énécmianzac, néñ ic zipiliñ zapalaña imi eneñ tima keñanzu héna imuac tetcgia imi humu qai wawaña.

2

Anutunéñ Kristoac sisipac ac ézéyec.

¹ Némac niñac baera baera ic embac ieneñ qegetali ac qewelona wamma, imuac ic embac ieneñ ai gorosona imuhucyawac niñareñ wanñanzu? ² Wanju Yawe zéma iwac

halécnéñ météré mima gésimimia iorac hazéc wañ érécmima baecac ic kewu ieneñ zéréñqéréñ wamma nanñic, baecac galenjhéra ieneñ momacnec toroqe amuma yomuhuc emininzu; ³ Señ hésa qaté nénécmizac imi qetecgéma hésa selia ziki sipac menénéñ mizac imi hulac gilidacbiñ.

⁴ Wanju ou kurumeniguc taczac inéñ desi énécmizac. Miñ Kewunéñ isocfagociguc onopoczac. ⁵ Inéñ qeri geric wamma ac wañ énécmizac, tericgé énécmima yomuhuc zézac; ⁶ Nenaoc, nena ic kewu, nuac baec boña téréya Zioniguc kumuwa nanñzac.

⁷ Imuac ni miñ kewuac zézé seli ac imi zéau énécmiwa baec séc kezñac. Yawenéñ yomuhuc nézézac; Gi imi nuac nanña. Deguc ni héri haima mihicñj génzua. ⁸ Zéwelecnénna neñ nuac mératéc baec séc ic embac hénia hénia imi gémba guac buña wandacmu. Wanju baec tetcgia séc moczon guac buña wandacmu. ⁹ Wanju geñ aiñ qarucganéñ hazéchécga unuwésemañ. Kewuc nomuñ ésécnec qéséñénécmiwa.

¹⁰ Imuac baera baera ic kewu ini niñtegic qinñtegic ginaguc wammu. Baera baera galeñ ini goro ac imuac gezac haimu. ¹¹ Bac yandi yandi wamma Yaweac welen qemima, bac yandi yandi wamma zézé ségiségi wammimu. ¹² Qeri geric wañ énécmiyu baec hénaginaiguc biriwu niñac. Iwac naña kircne mima welen qemimu. Qeri birianéñ élanzañnec geric bélan ésécnec yacma onowac niñac. Iwac muru héima nanñanzu imi eneñ moczon ségiségi ginaguc wammu.

* **1:1:** Hebraio aciguc; Ionac tataciguc. † **1:2:** Yawe; Anutuac qara, kiwi téréyaiguc ogic hezac, néñ qac téréya imi ménda olomma Miñ Kewu zéanzu. ‡ **1:2:** Héna ac; Hebraio aciguc Tora, Moseac kiwi ura 5 Anutuac ackuaazéc imuac hénihéniaiguc hezac imuac qara.

3

Hazéc hécgina ienerj helanzí énécmigic Anutuac muru héima nammu.

¹ (Dawidinénj eņeya nanja Ap-salomac wésia igucnec néngacma keņec nalé imuaru oyec.) Yawe, hazéc hécna imi yei sasala yanda. Ic embac hazéc wannémma yaré qewiņ zéma yacma nanzu imi sasala yanda. ²Ic embac sasalanénj nuac* yomuhuc zéanzu; Anutunénj anğéņa ménda tianzac. (Ohec)

³ Nénj Yawe, gi imi nuac saiwa, nuac edamuna, nuac orucna meyac néņanzan. ⁴ Ni Yaweac kucnec ewa ewananénj qacma héiwa, inénj iwac baec boņa téréyaguc† acna melenj néņanzac. (Ohec)

⁵ Ni ama sinjiyu gau heanzua. Waņju Yawenénj néngalenj waņņeņu sinunec muņguc yacanzua. ⁶ Hazéchécna tausenja tausenja ienerj lelcgé néngic, néņ ni bac yandi yandi ménda waņanzua.

⁷⁻⁸ Anğéņj titi imi Yawe guac murunec. Miņ kewuac mérianj imi ic embachécga qacginaiguc mama heanzac. Imuac niņac, Yawe, gi yacna! Oh nuac Anutu, ni anğéņna tina. Nuac hazéchécna nekaņgina kuma ic zipiliņ zapalaņa ionac zécgina hézēņgéna.

4

Zérabéra naléiguc ewa éréhéc qahac zéwelec waņec.

¹ (Legic galenawac; waņgonj hésiaguc, Dawidiac legic zéra.) Anutu, nuac solanja miņina, ni guac qacma guruwa acna melenj némbésémaņ, ni baec wéņwéņgiaiguc kecba baec kondonja mihicņi nénnec, imuac ewa hia niņnémma zéwelecna niņna.

* **3:2:** Hebiraio aciguc; Kekec uņanawac. † **3:4:** Zion baec boņa, imuac qahaiguc Dawidiac demin selia neunj kiroponénj lelcgéma nanzac. * **4:2:** Ac haka silicginaiguc ic tosarua kuc buņaginağuc ionac icac nanjera zéanğic.

² Baec ic ionac nanjera* ini nalé dahecac séc gamu qeçe mihicņi némmu? Nalé dahecac séc edamuna imi melenğic gamu qeçeac buņa waņju, haka biriawac sinja nimma baniara méndac énécmima kecmu? (Ohec)

³ Yawenénj eņeya niņac wamma siņ niņmianzac i gésimiyec imi niņasarimu. Imuac ni zéwelec wamba Yawenénj nimma kecanzac. ⁴ Ini bac yandi yandi wamma késpedes ménda wammu. Gaugina hewiņ zé emma acgina qaiyu bēnzēņnec qeriganénj zéma nimmu. (Ohec) ⁵ Miņ Kewuac muru hakagina solanja iminénj mulu ésécnec haimimu. Yaweac muru héima nammu.

⁶ Ic embac sasalanénj Mérénenj haka silic hiabia méņ nénézéyu hémbiņ? zéanzu. Imuac Yawe gi guac kic tanecga asac mararanja gucnénj ninicna. ⁷ Miņ Kewunénj nuac ewa qerinaiguc ségiségi kuneņ yanda tiyu sécgéanzac. Ségiségi iminénj padi me waiņ qelianénj sécgéyu ségiségi waņanzinj imi qeyu maanzac.

⁸ Ni imuhuc solanjanec demin menémma néngalenj waņņeņanzac imi Yawe momacguc sac keczac, imuac mia ni ewana déņ waņju gauna heanzua.

5

Anutunénj yéwéri igucnec metecgé némmac zéma niņkinzēņ wamma zéwelerec.

¹ (Legic galenawac; kuņaguc héigic, Dawidiac legic.) Yawe nuac acnawac gezac haina. Nuac yaiwisisiņ acna niņnéna. ² Méra némbésémaņ niņ wamma guru héhéli gēnzua imi nimbésémaņ. ³ Yawe, sinunec séc geņ nuac ac ewana niņanzan. Acna

melenj némbésémaŋ niŋac siŋunec zéwelecma bénzérŋnec mambéc kecanzua.

⁴ Hénia imi yomuhuc; Miŋ Kewu gi biriawac siŋa ménda niŋanzaŋ. Ic birianéŋ giguc hia tacyac ménda wammac. ⁵ Séwi eŋeŋ icnéŋ guac wéségaiguc nammuac séc qahac. Miŋ Kewu gi imi haka silic biria waŋanzaŋ imi onac mézéga kunerj yanda tianzac. ⁶ Yawenéŋ ikoc ac zéanzaŋ imi unuma sac naec énécmianzu imi zéma tilic qilic ic ionac mézéya tianzac.

⁷ Ni imi Miŋ Kewu guac goi héihéiganéŋ naŋgé néŋu kucna mihicijima Miŋ Kewuac ocmuŋ téréyaiguc keremmaŋ. Eega héigémma simiŋ héigémba Miŋ Kewu guac ocmuŋ téréyawac muru kemmac. ⁸ Yawe, nuac leleciguc hazéchécna sasala keczu, imuac Miŋ Kewu guac hénia solaŋaiguc nuagicma kenna, Miŋ Kewu, hénaga dindiŋa imi nézéna hémba.

⁹ Imuac hénia imi yomuhuc; Kuaginaiguc imi ac héla méŋ ménda hezac. Ewa qerigina imi ic embac mebiri énécmiwiŋ zé niŋareŋgéŋic sécgédaczac. Waŋu déméŋgina imi kic suaŋ aŋaŋgia ésécnec. Waŋu ezelaŋgina iminéŋ haléc ac efima zéanzaŋ. ¹⁰ Anutu, ionac imi képésic ginaguc zéénécmina. Waiénécmina eŋaŋ niniŋ bétaciguc eŋaoc hiŋgacŋic inimac. Ieneŋ Miŋ Kewu andé qeanzaŋ, imuac niŋac wawaŋ memegina biria imuac niŋac wamma nesi énécmina kemmu.

¹¹ Néŋ méŋnéŋ méŋ guac muru hama saŋgianzu imi ségiségi mihicijí énécmina. Ionac imi wai énécmina nalé tetcgia qahac ségiségiac legic héima kecmu. Ic imuhucya imi saiwa waŋ énécmina, guac waŋanzaŋ imi eneŋ guac niŋ wamma ségiségi wammu. ¹² Yawe, gi imi

hélacnec ic solaŋa mériaŋ mihicijí énécmianzaŋ. Guac ewa hiaganéŋ saiwa éséc demij meénécmina.

6

Qezenj manzej qeriaiguc Miŋ Kewu zéwelec wammiyec.

¹ (Dawidiac ewa biriac legic, waŋgoŋ hésiaguc.) Yawe, qeri biricgaiguc ac ménda waŋnéna. Miŋ Kewu, guac qeri gericgaiguc zémindiŋi ménda waŋnéna. ² Yawe, ni kucna qahac, imuac ewa hia waŋnéna. Yawe, mehiaru néna. Sicnawac toroya imi geriwa nozac. ³ Nuac kekec uŋananéŋ zuracgézac ésécnec geriwa nozac. Yawena nalé dahecac séc mambéc kecmaŋac hezac?

⁴ Yawe, liliŋéma hama kekec uŋana metecgé néna, Miŋ Kewuna goi héihéiganéŋ ni humuc igucnec aŋgéŋna tina. ⁵ Méŋnéŋ méŋ humumaguc Miŋ Kewu niŋqelimacac séc qahac. Humuc ic ionac baec sasangia igucnec mérénéŋ gi hia mepési gémma? ⁶ Ni zésilac wamma kecma birizua. Siŋi herec kic qelinec kecma siacba kic masinanéŋ hehena mézégézac. Siacma kecha aturu hehenanéŋ dokuyaguc wandaczac. ⁷ Siac yanda waŋkecha kicananéŋ biriyu hia hémmaŋac séc qahac wanzac. Hazéchécna niŋac siacba kic masinanéŋ waŋu kicnawac kuhanéŋ maza.

⁸ Haka biria waŋanzaŋ ini moczoŋ nuac murunec néŋgacma kendacmu. Yawenéŋ nuac zésiacna niŋnézác. ⁹ Ewa biric waŋ némmac niŋac qerinanéŋ hélacnec qacma zéwelecba Yawenéŋ niŋnézác. Waŋu nuac zéwelecna imi késa aŋgétizac. ¹⁰ Nuac hazéchécna imi gamu qeŋe zéma bac yandi yandi kunerj

yanda mihicņi énécmiyu, gamug-ina nimma néngacma lilingéma kemmu.

7

Ununesi mihicņima Anutunéj méra mimac niņ zéwelerec.

¹ (Benzaminac qelia méņ Kusinéj ac wammiyu Dawidinéj ara bakia melenņmiec.) Yawe, nuac Anutuna, ni Miņ Kewunawac muru sanņi sanņina mihicņizua. Nesinénzū moczoņ yanda ionac murunec aņģéņna tima kératac nec népésina. ² Imuhuc ménda waņ némbaņ nec, ieneņ laion yaņ éséc nec kuc nec hama kekec uņana kiricqiric waņ némbunec. Gi qahac waņu metecgé nénéņa méņ ménda keczac.

³ Yawe, nuac Anutuna, ni haka yomuhuc waņi iguc, nuac méranaiguc hakana biria yomuhuc hezaciguc wai énécmina imuhuc hia waņ némmu. ⁴ Ni ic méņac kępésic méņ wammiyi iguc, hénia ya qahac hazécnawac iwawai méņ wagiri iguc, ⁵ wai énécmina hazéchéčna ieneņ kekec uņana nesima hama népésimu. Waņu wai énécmina ieneņ baeciguc kekecna tihumu némma edamuna imi seitotoņiguc giligic hia mamac. (Ohec)

⁶ Yawe, qeri biricgaguc yacbésémaņ. Nuac hazéchéčna geric bélaņginaguc hazéc waņ énécmima yacbésémaņ. Anutuna, yacma nambésémaņ. Héna ac nénézénec imuac séhaiguc waņ énécmiwésémaņ. ⁷ Baera baera unuruna hama lelecgé géņgic, geņgaoc lilingéma hama ou eņeņa tacma inicgaleņ waņ énécmiwésémaņ.

⁸ Miņ Kewunéj baera baera ic embac zégési nénécmimac. Yawe eņeņa miņina, geņgaoc solaņ dindaņa zéma haka héla qerinaiguc hezac imi

héņgésiwésémaņ. ⁹ Qeri héhéņ, solaņa miņina, gi imi niniņnina batucgéma héņanzaņ. Ic zipiliņ zapalaņa ionac haka biria imi metecgéma haka solaņa mesolaņanina nammac.

¹⁰ Eņeņa miņina, Anutu, nuac saiwa keczac. Inéj ic embac qeri solaņ keczu imi aņģéņ tiénécmianzac. ¹¹ Anutu imi zégésigési ic solaņa. Inéj naléya naléya qeri biric niņénécmianzac. ¹² Ieneņ ewa qerigina ménda mindiņimuiğuc Anutunéj souya zéra qericma tewiya hére muimaņac zé zéréņ qéréņ wammac. ¹³ Anutunéj zérabéra humumia zéréņqéréņ wandaru hezac. Inéj tewi geric bélaņaguc miyacgéyu hezac.

¹⁴ Ic birianéj haka biria aži kiyu mihicņizac. Inéj réwéri héri haima imuac nec merac ikora mezac. ¹⁵ Baec séséj tewi luacyaguc mihicņianzac i eņeyaoc imuaru mama hiņgacanzac. ¹⁶ Kaiziliweņa iminéj eņeya oruc qahaiguc maanzac. Zipiliņ zapalaņa iminéj eņeya oruc siraiguc maanzac.

¹⁷ Ni Yawe imi solaņawac niņac ewa hia ac ézémaņ. Eņeņa miņinawac qara mepésimaņ.

8

Ic imi némac hiaya niņac niņmianzaņ?

¹ (Legic galenawac; Dawidiac legic zéra, waņgoņ hésiaguc.) Yawe neņa Miņ Kewunina, guac qac buņaganéj baec séc zézé ségiségiyaguc wanzac. Gi imi ou kurumenņiguc asac mararaņga haina sécgéma hezac. ² Miņ Kewuac hazéchéra zéma ac bakia melembiņ zé waņanzu imi eneņ acgina qaimac niņac, Miņ Kewunéj waņu kokoc namu nene ieneņ Miņ Kewu mepésimigic kuhaguc waņanzac.

³ Miñ Kewuna méraga mer-
awanéñ memeya kurumén zéma
imuac iwawai qeriaiguc haina
hezac maso zéma ménni sikiluc imi
kicna hima hémba kunéñ yanda
wanzac. ⁴ Néñ icac niñna némaria
wanju, Miñ Kewunéñ niñmianzanj.
Wanju icac nanja imi némaria
wanju héngaleñ wammianzanj?
⁵ Ic imi mihicñima séha komora
mén memamina kuaya meme uña
ionac bacginaiguc kerec.* Wanju
edamu zéma qac buña eñeñanéñ ic
kewuac opocya ésécneç haimineç.

⁶ Wanju Miñ Kewunéñ zéhicñiyec
kekeç iwawai imi moczonj in-
icgaleñ wammac niñac zémima
iwac hénna bawaiçuc onopocneç.
⁷ Imi mia rama tuña tuña,
burumakao tuña tuña, zéma zéléñ
baec kondonjaiguc wiri yan zéma
⁸ sawaiguc nei hénna hénna zéma
konduñ dokuiguc lambéc zéma
iwawai hicñima hénna hezac séc
kenja wanjanzu imi moczonj yanda
momacneç.

⁹ Yawe neñan Miñ Kewunina,
guac qac buñaganéñ baec séc zézé
bipiyaiguc wanzac.

9

*Anutuac kuha zéma zégésigési
solaña.*

¹ (Legic galenjawac; Dawidiac
legic zéra; Sonjoñ legic 'Nanja hu-
muzac' imuac ewaiguc.) Oh, Miñ
Kewu, ni ewa qerina moczonjneç
Yawe qacma mepési géñzua. Ai
welicwelicgia wamma menec imi
moczonj zéau énécmianj. ² Ni
Miñ Kewu guac ségiségi wamma
ewa hia nimmanj. Eñeña miñina
kecanzanj guac qacga gita kulele
qema mepési gémmanj.

³ Nuac hazéchéçna ieneñ
néñgacbiñ zé lilingégic, néñ guac
wéségaiguc qonzontoj géma
mama humudacgic. ⁴ Imi mia

hénna yomuhuc niñac; Geñ
mia nuac solañ dindiña zéma
acna héipuc wannémma mese-
lineç. Ic kewu tatacgaiguc
tacma dindiñaneç zéteçgéneç.

⁵ Geñ baera baera ac geriwiguc
wanj énécmima ic biria mebiri
énécmima qacgina hémbéñanjawac
auna qahac wandaczac. ⁶ Humuc
hémbéñanjanéñ hazéchéçna
énépésiyecac keczac. Wanju
ama areña areña yanda demij
seliaginaguc imi ic gétéya ésécneç
héréma qézidacneç. Méñnéñ mén
ama areñ imuac méndagucneç
niñqelianzac.

⁷ Yawenéñ hémbéñanja kecanzac.
Inéñ zégésigési ai niñac ic kewu
tatacya miyacgéyu hezac. ⁸ Inéñ
solanjanec baera baera imuac
tacyachéra zégési énécmianzac.
Wanju dindiñaneç ic embac
galengé énécmianzac. ⁹ Yawe
imi helanzi énécmimia ionac
kiropo selia wanzac, zérabéra
naléiguc eñeyaoc demij seli
wanj énécmimac. ¹⁰ Geñ guac
hochoc ai meanzu imi ménda wai
énécmianzanj, imuac niñac Yawe
guac qacga ninzu imi eneñ guac
hénna nandacmu.

¹¹ Ini imi Zion iguc kecanzac
Yawe imi mepési migic. Iwac
haihaka imi baera baera ic embac
sucginaiguc zéau énécmigic. ¹² Ic
ménac sacnéñ mayu haka imuac
zéqesi énécmianzac inéñ mia
niñqeli énécmima kecmac. Inéñ
maçeqeya, gum bénzénzénj mema
amuma kekeç, tidacgé énécmimia
ionac zésiaccinawac ménda eluj
qemac.

¹³ Yawe ewa hia wanñenna,
hazéc wannénzu ieneñ tilanzi
néñkeczu imi hénna. Gi hu-
muc ac sanjulanjaiguc ni meyac
néñanzanj. ¹⁴ Imuhuc wanj nénnna
ni guac mepé qepésiac legic imi
énézédacmanj. Ninna béracga

* **8:5:** Heb 2:6-8, 1Ko 15:27 * **9:14:** Yuda ic ieneñ sanjulanj yandaiguc ac gésigési ai meanjic.

tanec wañanzac Zion kiropo imuac sañgulañ yandaiguc* añgéh titi aiga menec imuac wamma ségiségi wammañ.

¹⁵ Baera baera ieneñ baec séséh eñaoc éségic imuaru mama hiñgacgic. Wañu ufc eñaoc musañgéma haigic iminéñ eñañ hénagina késazac. ¹⁶ Yawenéh tasia meénécmima eñeya hénia mewininiyu niñgicac nindaczu. Ic biria eneñ iwawai eñañ méraginanéh miyacgégic iminéñ ziki sipac meénécmizac. (Ohec) ¹⁷ Kaižiliweñ ic ieneñ humuc ic ionac baec sañgeñaiguc liliñgéma kendacmu. Anutuac eluñ unuyec imi eneñ moczoñ imuhuc wandacmu.

¹⁸ Maqeçeya ionac imi nalé séc eluñ ménda qemac. Maqeçeya imi onac kic hihi imi hémbénaña haréña ménda wammac.

¹⁹ Yawe gi yacma nanna. Baec icnéñ meseliwu niñac. Baera baera imi eneñ guac kicgaiguc zétecgé énécmimia wammac. ²⁰ Oh Yawe, bac yandi yandi mihicñi énécmia, baera baera imi eneñ héniaquina niñtegicma baec icdac imuhucya keczu imi niñasarimu. (Ohec)

10

Helanzi mianzu ionac murunec añgéña timac niñac zéwelerec.

¹ Yawe, némac niñac lakec nañkeczañ? Némac niñ zérabéra naléiguc sañgima keczañ? ² Ic birianéh séwi eñeñ wamma ic kucya mamaya nesi mikeczac. Geñ zéna manam batuc areñgéyu hezac imuaru eñeyaoc mama hiñgacmac.

³ Ic birianéh eñeya kekec uñayawac ewa siñ imuac mepési amuanzac. Hémbaoc icnéñ Yawe zéhiaru mimaguc mematiti wammima keñanzac. ⁴ Ic birianéh séwi eñeñ ac kic tanecya

wamma Yawenéh ménda kic hima néñanzac zéma niniña imuac me imuac séc Anutu ménda keczac. zéma niñanzac. ⁵ Iwac hénayanéh nalé séc seligima heyu, guac zégésigésiac tatacnéh ou taru inéh héntegicmacac séc qahac wañu, hazéchéra moczoñ ionac imi mematiti wañ énécmima kecanzac.

⁶ Eñeya ewa qerianéh ni imi keñqe haqena qahac hicñisaiya hicñisaiya yéwéri méñ ménda mi-hicñimañ imuhuc zéanzac. ⁷ Iwac kuayaiguc imi saec ac zéma ikoc ac zéma zébiri qébiri acnéñ sécgéma heyu ezelaña bawaguc imi réwéri zéma kaižiliweñéh hezac.

⁸ Inéh ama areñ maréñaiguc mambéc tacma sasañgiaiguc ic késpedes solañ kepera unuhumuanzac. Wañu ic maqeçeyawac niñu neneyawac tanec wañu imuac kiwa hima awima tacanzac. ⁹ Inéh laion yañnéñ zunzuñaiguc tacanzac éséc nec sasañgiaiguc héima tacma ic maqeçeya késamañ zé mambéc keru hayu ufcyanéh késahéréma keñanzac. ¹⁰ Inéh tererema héima taru ic maqeçeyanéñ mériaiguc eñanzac. ¹¹ Wañu ic birianéh ewa qeriiguc yomuhuc zéanzac; Anutunéh eluñ qeyu kecanzac. Wañu kic tanera imi usuyaguc imuac hémbénaña hémmacac séc qahac.

¹² Yawe, yacma nanna. Anutu, méraga meyacna eñu. Ic maqeçeya helanzi énécmimiawac eluñ ménda gumac. ¹³ Ic birianéh Anutu mematiti wammima Inéh hakana biria yomuac ménda zéqesi wañ némmac. zéma niñanzac imuac niñac imuhuc zézua.

¹⁴ Geñ imi héndaczañ. Ewa biric zéma yéwéri imi héñsosomalima méraganéñ tasia melemmañ zé ninzañ. Imuac ic maqeçeyanéñ guac muru héianzac. Gi imi

becarunec gupaŋ merac héipuc wammianzaŋ. ¹⁵ Ic biriawac méria kuna. Ic biriawac haka biria imi moczoŋ mihicŋi dacmaguc hocma waiwésémaŋ.

¹⁶ Yawenéh tetecgia qahac hémbénaŋa ic kewu kecanzac, baera baera ic embac* imi iwac baec igucnec auénécmiyu humuqai wandaczu. ¹⁷ Yawe gi imi ic memama amuma kecanzu ionac ewa siŋgina imi niŋénécmianzaŋ. Imuac ionac ewa qerigina meseli énécmima gezac qema niŋna. ¹⁸ Gupaŋ merac zéma helanŋi énécmimia ionac niŋac wamma zétecgé énécmima baec ic eneŋ muŋguc ménda tericgé énécmimu.

11

*Niŋkinzéŋnina imi Miŋ
Kewuninawac muru haini hemac.*

¹ (Legic galenawac; Dawidiac legic zéra.) Ni néŋgacma Yaweac muru saŋgizua. Ini némac niŋac kekec uŋanawac ézéma nei ésécnec néŋgacma nonac baec boŋaiguc hana zézu? ² Ic biria ieneŋ tewiginaiguc zakonŋa mui hérétéŋ wanŋu. Ic qeri solanŋa tunumanŋiguc qewiŋ zé wanŋu. ³ Baec nanaŋanéh bacgéyu ic solanŋanéh dimuhuc wammac?

⁴ Yawenéh eŋeya ocmuŋ téréyaiguc kecanzac. Yaweac ic kewu tatacya imi kurumenŋiguc taczac. Imuacnec inéh kic hima baec ic neŋaŋ ninic tegicanzac. Kicyanéh ninic sosolianzac. ⁵ Yawenéh ic solanŋa batucgé inicma ic biria zéma kaiŋiliwenŋac siŋa niŋanŋac iwac kekec uŋayawac mézia tianzac. ⁶ Inéh zéyu salfanéh kia ésécnec mama ic biria onomac. Geric zéma salfa zéma luhuc bélaŋagucnéŋ ionac sokociguc mesécgé énécmimac.

⁷ Yawe imi solanŋ dindiŋa, imuac ai solanŋawac siŋa niŋanŋac. Imuac ic solanŋa ieneŋ iwac kic tanera hémmu.

12

*Nalé biraiguc méra mimac
niŋac zéwelerec.*

¹ (Legic galenawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe méra némbésémaŋ. Eega héianzac imi humuqaimaŋ zé wanŋac. Ic hélanéh ic onac sugcina igucnec qahac wammaŋ zé wanŋac. ² Ic ieneŋ ama momac hécgina ac ikoc waŋ énécmima kecanzu. Ac haléc zéma qeriginanéh lukeŋ luha waŋu ac zéanŋu. ³ Yawenéh haléc ac zéanŋu ionac kua taségina zéma séwi eŋeŋ ac zéanŋu ionac ezelaŋgina imi hericdacmac. ⁴ Ieneŋ ezelaŋ ninanéh meseliwiŋ, kuanina imi neŋaŋ buŋa, imuac mérénehŋ neuŋ hja héi nénécmimac? Imuhuc zéanŋu, imuac niŋac imuhuc waŋ énécmiwésémaŋ.

⁵ Yawenéh yomuhuc zézac; Ic mété qététaŋa, helanŋi mimia zéma ic maqeqeya ionac zésilacgina niŋac ni deguc yacma onagicma baec imuhucgeŋ me imuhucgeŋ kembiŋ zé niŋkumu wanŋu baec zéra béra qahac imuaru keŋ onopocmaŋ.

⁶ Yaweac ackuazécnéh siliwa nomuŋ geric weŋweŋanéh hatac ⁷ zesolanŋaniyu hiaruyec ésécnec laclalac gocya qahac wanŋac. ⁷ Yawe, ic imi hicŋisai yomi onac murunec demihŋ memina hémbénaŋa guac buŋa kecmac. ⁸ Baec ic ionac sugcinaiguc haka kai ziliwenŋawac niŋgic eŋu ic biria imi baec séc lelecgéma keŋha wanŋu.

*Hazéchéra ionac murunec
aŋgéna timac niŋac zéwelerec.*

* **10:16:** Ic enia ionac zéyéya.

13

¹ (Legic galeṇawac; Daw-idiac legic zéra.) Yawe némac naléac? Nuac nalé hémbénaṇa eluṇ guzac? Guac kic tanecga nuac muruṇec nalé dahecac séc musaṇgésémaṇ? ² Nalé dahecac séc ni ewa qerinanéṇ niṇareṇgéma, kaiwe herec niṇyévérimaṇ? Hazécnanéṇ nalé dahecac séc mematiṇi wannémma tétéc qeṇe wammac?

³ Yawe nuac Anutu, niṇnémma acna melené némbésémaṇ. Kicna meṇeli néna gau yanda* hewi niṇac. ⁴ Hazécnanéṇ ni ic imi ogiczua zéwac niṇac. Ni qeṇeṇ qeḥa wamba hazéchécna ieneṇ ségiségi wambu niṇac. ⁵ Ni imi guac goi héhégawac héima kecmaṇ. Nuac ewa qerinanéṇ guac aṇgégé titigawac niṇac wamma ségiségi wammac. ⁶ Yawenéṇ goina héinéṇaṇzac imuac niṇac ni legicya héimimaṇ.

14

Anutunéṇ ic solaṇawac horec.

¹ (Legic galeṇawac; Dawidiac legic zéra.) Ic qelaṇanéṇ ewa qerianéṇ zéma Anutu ménda keczac zéaṇzac. Ic imuhucya eneṇ houdacma haka ewa loloṇa Anutuac wammianzu. Imuac haka hiabiawac waṇaṇzac imi ménṇ ménda keczac.

² Yawenéṇ baeciguc ic ménṇéṇ niṇteṇic qinṇteṇicyaguc wamma Anutuac niṇkewu waṇaṇzac ménṇ keczac me qahac imi inicyacgémaṇ zé kurumeṇ igucnec sicgéma kic hiyu mazac. ³ Néṇ momac yanda sigima kemma momacnec zapi qeṇe wandacṇic. Imuac haka hiawac waṇaṇzac

* **13:3:** Humuc niṇac gau yanda zéaṇṇic. * **14:7:** Anutunéṇ Yakoboac qara qelia ménṇ Israel

miyec. * **15:1:** Yuda ic ionac hali imi yaṇ séwélanéṇnec meyacgéaṇṇic. Imi ama hémbénaṇa qahac. Israel ic embac ieneṇ baec kéra kérasiaiguc kecṇic imuaru Anutunéṇ sucṇinaiguc tacyac waṇu hali imi memigic.

ménṇ ménda keru, qahac téṇṇéṇ waṇu horec.

⁴ Képésic wamma saménṇ neanzu ésécnec nuac ic embachécna neénécmanzu. Waṇu Anutugina ni ménda nuruanzu imi eneṇ niniṇgina qahac kecanzu me?

⁵ Waṇu Anutunéṇ ic solaṇaguc kecanzac imuac niṇac ieneṇ imuaru zénéṇ hirihiri wamma keczu. ⁶ Biria meme ini imi maqeqeya ionac niniṇ areṇṇia imi gamu mamasuṇiguc opocanzu, néṇ Yawenéṇ iwac saṇṇi saṇṇia waṇzac.

⁷ Israelac* aṇgégé titi iminéṇ Zion igucnec hicṇimac niṇac waṇzua. Yawenéṇ ic embachéra melené énécmiyu hésa ama igucnec éréma hamu nalé imuaru Yakoboac areṇhéra ieneṇ ségiségi wammu. Israel ieneṇ ségiségi wammu.

15

Méréneṇ Anutuac wésiaiguc hia kecmac?

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe méréneṇ guac hali téréyaiguc* hia tacyac wammac? Méréneṇ guac baec boṇa téréyaiguc hia kecmac? Ic yomuhucyanéṇ kecmac;

² Haka solaṇa wamma kecma qeṇeṇ qeḥa qahac namma ewa qerianéṇ ac héla zéaṇzac ic imuhucyawac buṇa waṇzac.

³ Waṇu ezelaṇanéṇ mematiṇi ac ménda zéma alaya haka biria ménda wammima alahéra ménda zébiri énécmianzac.

⁴ Kicyanéṇ kaiziliweṇ ic mematiṇi wammima Yawea zénéṇ hirihiri waṇanzu ionac eegina héianzac. Waṇu qerianéṇ wammaṇ zéma ac ménṇ zéselima andiaiguc niṇu yévériyuguc kileṇ ewaya hai netec ménda waṇaṇzac.

⁵ Soukiwa énécmimaciguc kosia

ménda meanzac. Wañu ic kápésicya qahac yéwéri miwiñ zé héna ac logima soukiwa migic ménda késama ménda niñénémianzac.

Wañu haka hiabia imuhuc wamma kecanzac iminéñ hémbénañ qeken qeha qahac kecmac.

16

Anutu niñkinzéh wammima ewa déñ wamma kekec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Anutu, demin menénna, ni néngacma guac muru hazua. ² Ni Yawe guac yomuhuc zézua; Gi imi nuac Minj Kewuna. Nuac ségiségina imi tosara qahac, néñ gi sac keczañ.

³ Baeciguc météré ic keczu imi moczoñ eeginaguc. Nuac ségiségi imi moczoñ ionac muru hezac. ⁴ Anutu méñac muru sese hai énécmianzu ionac imi yéwéri toroqe énécmiyu emmac. Sac muluac sokoc ieneñ hai énécmianzu imi ni ménda haimañ. Wañu imuac qara acguc ménda zéwa kua tasénaiguc emmac.

⁵ Yawenéñ nuac mératéc buña zéma sokocna kuaya qeqeya. Gi nuac buña héngaleñ wañanzañ. ⁶ Qañañ sililic hainénzañ imi baec hiabia, méra téc nuaru imi hiabia téngéñ.

⁷ Ac pakeñ wañnéñazac Yawe i simiñ héimima zéhiaru mimañ. Sinja séc nuac wéiwécnanéñ ac pakeñ wañnéñazac. ⁸ Ni nalé séc Yawe wésénaiguc opocma añgétima kecanzua. Wañu inéñ nuac méra héinaiguc keru ni kenqe haqe qahac kecmañ. ⁹ Imuac nuac ewa qerinanéñ ségiségi wañu nuac qeri uñananéñ* ségiségi wañu nuac séwina acguc bénzéh heanzac.

* **16:9:** Hebiraio aciguc; edamuna. † **16:11:** Méra héiyaiguc; Imuac niñgic kuhaguc zéma eeyaguc wañec.

¹⁰ Minj Kewuac ic térya ménda waina houmac. Imuac niñac gi nuac kekec uñana imi humuc ic ionac baec sanjeñaiguc ménda waina hemac. ¹¹ Geñ imi kekecac héna nézéna hémmañ. Guac wéségaiguc imi ségiséginéñ sécgéma hezac. Guac méra héigaiguc† imi ségiségi hémbénañanéñ heanzac.

17

Qenesi wammianzu ionac murunec metecgé mimac niñ zéwelerec.

¹ (Dawidiac zéwelecwelec ac.) Yawe, acna solaña nimbésémañ. Nuac qaqaçiguc gezac haiwésémañ. Kua tasé ikora qahac imuacnec zéhicñi hicñiya zéwelecna imuac gezac haiwésémañ. ² Ac zésolañi néneña imi zéna guac wéséga igucnec hamac. Kicganéñ solañana hémbésémañ.

³ Geñ nuac ewa qerina héngésima héipuc wañ néñzañ. Wañu sinjyaiguc ni hanéma kicganéñ némma kápésicna hoczañ, imuac ni ewa qerinanéñ zéseli amuma kápésic méñ ménda wammañ. ⁴ Baec ic nanañ ninaiguc hémma zénimba ni imi kaiçiliweñ ic ionac héna biria imi héhara mema guac ackuazéc niñtohoma kecanzua. ⁵ Kenkeñ hahanaiguc guac héna imi tima kemma seligiyu hénananéñ tisuqisurac ménda wañi.

⁶ Anutu gi acna niñanzañ imuac guruwa gezac haima acna niñnémbésémañ. ⁷ Ic tosara hazéc hécgina ionac murunec néngacma guac méra héigawac bawaiguc sanjianzu ionac añgéh titi ic imi gi, goi héhéiga imi nézéna hakaga welic welicgiaguc hicñiyu hémmañ. ⁸ Ni guac kic

gomacga ésécnec galenǵé némma guac qeᅇᅇaᅇga amiaiguc musaᅇǵé némbésémaᅇ.

⁹ Ic biria helanzi néᅇaᅇzu imi zéma hazéchécna wésé polañ gi-nagucnéᅇ* lelecgé némma nanzu ionac murunec metecgé néᅇna. ¹⁰ Ieneᅇ eᅇaᅇ haléginanéᅇ oso énécmiyu† niniᅇgina qaᅇac waᅇu kuaginanéᅇ tétéc qeᅇe ac wamma zéaᅇzu.

¹¹ Deguc nini kemma kecni lelecgé nénécmima nunugic baeciguc mama nunumac niᅇ ninic-tima awima keczu. ¹² Ieneᅇ imi laion yaᅇnéᅇ neneya kiric qiric-maᅇ zé waᅇaᅇzác ésécnec. Waᅇu laion sac qelinéᅇ sasaᅇgiaiguc héima taczac ésécnec.

¹³ Yawe, geᅇgaoc yacma ic biria ionac wésé bacginaiguc tima qéfacgé énécmima maunuyu. Guac souganéᅇ ic biria ionac murunec nuac kekec uᅇana metecgé néᅇna. ¹⁴ Yawe, ic tosara baeciguc eᅇaᅇ buᅇa késa keczu ionac murunec guac méraganéᅇ metecgé némbésémaᅇ. Ic imuhucya ieneᅇ haleᅇ guac buᅇa haihaiyanéᅇ tomeᅇgina kuaya qeyu nambérac héraguc ségiségi wamma kecgic, ai buᅇa saméᅇa he énécmiyu kokoc onac acguc mératéc hai énécmianzu.

¹⁵ Ni imi solañ kekeciguc kecmanc guac kic tanecga hémmaᅇ. Gau yanda igucnec‡ yacmaᅇ imuaru guac tanecga hémba ségiséginéᅇ sécgé némmac.

18

Ewa hia ac.

¹ (Legic galenawac; Yaweac welenqeᅇe ic Dawidiac legic zéra. Yawenéᅇ Dawidi hazéchéra ionac murunec metecgémiyu legic yomi Yaweac hémiyec.) Nuac kucna Yawe, ni siᅇᅇa ninzua. ² Yawe

imi nuac zamanziᅇ,* nuac demin seli, aᅇgéᅇ titi ic, nuac Anutu, hoc seli musaᅇǵé nénéᅇa, nuac saiwa, aᅇgéᅇ titiac iliha, neuᅇ kiropo selina wanzac.

³ Ni mepé qepési miᅇjina Yawe guac muru acna zéwa kemmac. Ni hazéchécna ionac murunec aᅇgéᅇna tinémmac. ⁴ Humucac hésianéᅇ dérécgé néᅇu héná logilogiac hakanéᅇ doku qaᅇaᅇ luma keᅇkeᅇa ésécnec tericgé nénzac.

⁵ Kic suaᅇac hésanéᅇ dérécgé néᅇu humucac bétacnéᅇ wésé bacna tizac. ⁶ Waᅇu ni zérabéraiguc Yawe ézéma nuac Anutu qaᅇmiwa inéᅇ iwac ocmuᅇ téréyraiguc nuac ewana niᅇu, wésiaiguc zésiaccnanéᅇ kemma gezawaiguc héiyu niᅇe.

⁷ Nimma qeri biric waᅇu baecnéᅇ hiriyu baec boᅇawac qambaᅇa acguc hiriyec. ⁸ Iwac suᅇguruᅇaiguc hofac mayu kuayaiguc geric bélaᅇanéᅇ éréma zeyu bélaᅇ imuac qeriaiguc geric lokocnéᅇ weᅇweᅇgéma zezac.

⁹ Inéᅇ kurumeᅇ tilicgéyu mayu tima mayec. Mayu iwac héná bawaiguc tunumaᅇ yandanéᅇ siᅇindéᅇgéma heyec. ¹⁰ Waᅇu welenᅇ qeᅇe uᅇa qeᅇᅇaᅇaguc imuac qaᅇaiguc emma tacma putitima luhuc qeᅇᅇaᅇanéᅇ mihilaᅇgéyu uuuknec mayec. ¹¹ Inéᅇ tunumaᅇnéᅇ hali ésécnec hoturumiyu sanᅇianzac. Sawaiguc dokuac tunumaᅇ zéma hosusu dépaᅇ yandanéᅇ hoturumiyec. ¹² Wésiaiguc asac mararaᅇ iminéᅇ hosusu dépaᅇ yanda qéndémma keᅇec. Waᅇu komboc zéma geric lokoranéᅇ mayec.

¹³ Kurumeᅇjiguc parandaᅇ héiyu eᅇeᅇa miᅇjinanéᅇ ac ewa zéhicᅇiyu komboc zéma geric kokoc mayec. ¹⁴ Inéᅇ luhucnéᅇ zakonᅇ ésécnec

* 17:9: Hebrairaio aciguc; kekec uᅇa. † 17:10: Hénia imi; qeriginanéᅇ yéwériyu. ‡ 17:15:

Humuc igucnec. * 18:2: Musaᅇǵé nénéᅇa.

muiyu mama hazéchéra héndén énécmiyeç. Wañu pilitic sasalanén nesi énécmiyeç. ¹⁵ Nalé imuaru Yaweac zéqindiñi ac wañ énécmiyu kondun dokundiñi keñha wañu dumuc sira wininiyu baec qambaña wininiyeç.

¹⁶ Wañu inénj ounec méramma mama népésiyeç. Népesima doku yanda igucnec hérénéñeç. ¹⁷ Ni hazéchéçna selia zéma nuac mézétiti wañanzu ionac murunec metecgé néñeç. Kucginanéñ kucna ogirec imuac mia imuhuc wannéñeç. ¹⁸ Ieneñ nuac zérabéra naléiguc hosucgé néñgic, néñ Yawenéñ nuac héipuc wannéñeç. ¹⁹ Wañu ni nuagicma kemma baec kondonaiçuc noporec. Inénj nuac ségiségi wamma añgérna tiyeç.

²⁰ Yawenéñ nuac haka solaña niñac bakia hiabia melerj néñeç. Wañu mérana solaña niñac tasia hiabia ku néñeç. ²¹ Ni Yaweac héna ac tohotoho wamma ic biria ésécnec ménda wamma Anutu ménda waiyi imuac niñac imuhuc wannéñeç. ²² Wañu héna ac imi nuarunec ménda giliwa keñeç, néñ zégésigési acya imi nalé séc nuaru heyec. ²³ Imuacnec sac qahac, ni iwac kiwaiguc solañanec kecma késpedes igucnec nena añgérna tima galengé amuyi. ²⁴ Imuac niñac Yawenéñ nuac solaña niñac wamma bakia hiabia menémma kiwaiguc mérana solañanec keru imuac séhaiguc tasia menéñeç.

²⁵ Goi héihéi icac imi goi héihéiga mewinini mianzanj. Ic solañawac imi solañaga ézéna héñanzac. ²⁶ Ic météré amuma kekeç imi guac téreyaga mewinini mima ic qarinj qarinjawac imi héimindiñi wammianzanj. ²⁷ Hénaorinj maqeqeya imi añgérnina tiénécmima sugçinaiguc méñnéñ séwi enej kic hiyu memama mianzanj.

²⁸ Miñ Kewu geñ mia nuac kifana otorianzanj. Yawe nuac Anutananéñ nuac tunumaj measarianzac. ²⁹ Ni guac muru héima namma hazéchéçna sugçinaiguc usuñnec keñha wañanzua. Nuac Anutuac muru héima namma deminj hézicgé nénéña imi hia téçgélogima keñanzua.

³⁰ Anutuac héna acnéñ solaña wanzac. Yaweac ackuazéçnéñ gocya qahac. Inénj eneya muru néñgacma haanzu séc saiwa wañ énécmianzac. ³¹ Mérenénj Anutu keczac? Yawenéñ sac Anutu keczac. Mérenénj neñanj zamanziñ wanzac? Anutanénj sac neñanj zamanziñ wanzac. ³² Anutu iminénj kucyanénj rikunna menémma nuac héna mesolañanianzac. ³³ Nuac hénana imi hasénj yanj dia hénaya ésécnec meefinémma ou baec boñaiçuc noporu nañanzua.

³⁴ Inénj mérana yaré qeqeac hénia kumiyeç. Kumiyu mérananéñ aijn tewi neñgocya héréanzua. ³⁵ Geñ añgér titigawac saiwaya nénnec, wañu méra héiganénj meyac kumu nénnec. Wañu guac gum bénzénzéngeñ meyangi nénnec. ³⁶ Gi héna titina mehorugineç. Wañu meseli néna tisuqisurac ménda wañanzua.

³⁷ Ni hazéchéçna nesi énécmima onogiri. Wañu keñkeçma unuwa humuqai wandacgicguc liliñgéyi. ³⁸ Unu hézéza énécmiwa yacbiñ zé osigic. Osima héna bakanaiguc tendiñgédacgic. ³⁹ Geñ mia yaré qemanj niñac kucganénj rikunna menénneç. Wañu hazéc wannémma yacgic geñ mebélacgé énécmima héna bakanaiguc siggé néñgic.

⁴⁰ Geñgaoc wañ énécmima andégina numa néñgacgic, hazéc wannénzu imi unudacba qahac wandacgic. ⁴¹ Qac kuc kuc wanjic méñnéñ méñ ménda metecgé énécmiyeç. Miñ Kewuninawac

muru acguc wammigic, néj ac ki-tiwa méj ménda melenj énécmiyec. 42 Nej unuma gézéza énécmiwa luhucnéj seitotoj mihilanjéyu kenjanzac éséc nec kendacgic, wañu hon nec qolacgé énécmiwa gizoj éséc nec sénganjen mama hedacgic.

43 Gej mia ni baera baera ic embac ionac zébiri qébiri igucnec metecgé némma meyac némma orucgina wamma kecba tosara ménda niñénécmiyi imi enej acguc hama welenj qenéjanzu. 44 Ienej nuac buña nimma nalé sosola qahac acna tohoanzu. Ic enia ienej méra bacnaiguc qeka meka wandaczu. 45 Ic méréra ienej kucgina loloma mayu enaj neuj kiropo selia igucnec zénéj hiri wamma mama hadacanzu.

46 Nuac zamanziñ Yawe kekecyaguc, simiñ héima zéhiaru mimia wañu. Nuac anjéñ titiac Anutu, meyac mimia wañu. 47 Anutu iminéj mia nuac wamma hazéchéna bakia melenj énécmima baera baera ic embac méra bacnaiguc onoporec. 48 Inéj ni hazéchéna ionac murunec metecgé némma hazéc wannénzu ionac qacginaiguc meyac némma ic qeri gericginaguc ionac murunec metecgé néjec.

49 Yawe, hénia imuac niñac baera baera sucginaiguc ni ewa hia ac gézemañ. Wañu guac qacga mepésigemma legic héigemmañ. 50 Yawenéj eneya ic kewuya méra miyu hazéchéra onogicdarec. Halécnéj météré mimia iwac goi héihéi wammianzac. Wañu Dawidi zéma qelihéra ionac momacnec hémbénaña imuhuc wañénémianzac.

19

Kaiwe zéma Anutuac ackuazéc.

1 (Legic galenawac; Dawidiac legic zéra.) Kurumenjnéj Anutuac

edamuya zéauanzac. Wañu iwawai iwac mérianéj meyec imi ou sawanéj mewininianzac. 2 Kaiwe méjnénj kaiwe méjac ac zéhicñimiyu, siñi méjnénj siñi méjac ninij zéaumianzac. 3 Ac qahac ewa méj ménda niñanziñ, néj 4 ac ewa imi baec séc kenja wandaru ackuazéc iminéj baec tetcgia séc kereñdaczac. Anutunéj kaiwe niñac wamma kurumenj imi hali éséc nec héréyec. 5 Kaiwe iminéj ic méj embac meyec iminéj ama gianjiyu ama igucnec mazac éséc nec, wañu ic kawali eneya hénia ségiségi wamma usunec kenjanzac éséc nec, 6 Kurumenj nówéc igucnec éréma nówéciguc hénia méndacma kenjanzac. Wañu iwawai méjnénj méj geriwa imuacnec ménda sanjima kecanzac.

7 Yaweac hénia acnéj solaña wañu kekec unjanina meqeli nénécmianzac. Yaweac héipuc acnéj niñkinzénaguc nambérac ewa kekec ic niñtegic qin tegic mihicñi mianzac. 8 Yaweac ac pakeñ imi dindiña wañu ewa qerinaiguc ségiségi mihicñianzac. Wañu Yaweac zézé seli acnéj qala qala wañu kicnina measari nénécmianzac.

9 Yawe eeya héimimiawac haka imi météré qe qe wañu hémbénaña hema kecmac. Yaweac haka silicac pakeñ ac imi héla wañu moczoñ solaña wanzac. 10 Imi mia goli solaña ogicma wañmimiawac séc wañu, morombazecac dokuya, doku howia imi ogicma siñaguc wanzac.

11 Iminéj guac welenj qe qe icac goro ac wammianzac. Wañu nimma niñtohoju mériañ kunenj yandanéj bakia melenjmiyu meanzac. 12 Méréneñ eneya biriaya hia niñtegimac? Biriana musañ gégéya imuacnec hetecgé némbésemañ. 13 Wañu meseli

nénna guac welenj qeque icganénj séwi enenjac kápésic wanjanjac wananzua imuac méra bawauguc ménda kecmanj. Imuhuc wanj nénna ni ikoc ménda wamma kápésic kunenj yanda imuacnec zuacnéneja wammac.

¹⁴ Nuac zamanzij, nuac bojhéré meme miñina, Yawe, nuac kua-naiguc ac zézéna zéma ewa qerinaiguc ac zéma niñanzua imi guac kicgaiguc hénna sécgéyu késa anjé tiwésémanj.

20

Ic kewuginawac mozoc ac zéma zéwelecgic.

¹ (Legic galenawac; Dawidiac legic zéra.) Zérabéraiguc Yawenénj guac acga niñémmac. Qara qacna Yakoboac Anutunénj ou enenjaiguc goporu tachésémanj. ² Ocmujj téréya igucnec méria sulugémmac. Zioniguc gi késa nanjé gémmac.

³ Guac lémbanj sese imi moczoñ niñqelimac. Guac hofac oo seseya imi anjé timac. (Ohec)

⁴ Ewa sinja hezac séc niñémmac. Ai memanj zé niñarenjéna hezac séc héla mihicñi gémmac. ⁵ Anjénj tinénécmína* hérianj legic héima nenjan Anutuac qaraiguc filacnina meyacni emmac. Yawenénj guac zéwelecgic moczoñ niñémmac niñac wananza.

⁶ Yawenénj eneya buña qemima halécnénj météré mimia imi anjéna tianzac imi deguc ni niñzua. Anutuac méra héiyaiguc anjénj titiac kuha hezac. Inénj kurumenj téréyaiguc iwac ara nimmima kuha iminénj mia méra mimac.

⁷ Tosara imi karisiiginawac, tosara imi becosicginawac niñqelianzu, néj nini imi Yawe Anutuninawac qarawac niñqelianzij. ⁸ Ienenj imi

licgéma madacanzu, néj nini imi héjgenec yacma nanjanzij.

⁹ Yawe ic kewuninawac anjéna tina. Guru héhéli génzij séc, niñnéncmina.

21

Anutu ewa hia ac ézégic.

¹ (Legic galenawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe, ic kewu iminénj guac kucgaiguc ségiségi wammac. Guac anjénj titigawac niñac kunenj yanda ségiségi wammac. ² Geñ, iwac qeriaiguc ewa siñ haiminec. Wanju iwac kua tasianénj zéweleru ménda qaecgémiñanzan. (Ohec)

³ Geñ iwawai hiabianénj mérianj mihicñi mima tétécgéminec. Imuhuc wamma iwac oruhaiguc ic kewuac opoc goli solanénj memeya haiminec. ⁴ Inénj kekecac zéweleru mima kekec hémbénaña minec.

⁵ Guac anjénj titiganénj iwac edamuya meyandima eebipiya zéma qac buñaya héiminec. ⁶ Nalé tetecgia qahac, mérianj mihicñi mina meanzac. Wanju ézéna guac wéségaiguc ségiségi zéma ewa hia nimma kecanzac. ⁷ Ic kewu iminénj Yaweac muru héima nanjanzac. Imuac niñac enenja miñinawac goi héihéianénj wammuiy qekenj qehaya qahac kecanzac.

⁸ Ic kewu, guac méraganénj guac hazéchécgic moczoñ mihicñijima guac méra héiganénj mézétiti wanjénanzu imi moczoñ mihicñi énécmiwésémanj. ⁹ Geñ wininiwésémanj nalé imuaru hazéchécgic ienenj geric lokoc wenwenja ésécnec wammu.

Yawenénj qeri birianénj qécgé énécmiy zema qahac wandacmu. ¹⁰ Gi imi qelihécgina baec igucnec metecgé énécmína, qelihécgina ienenj baec ic ionac sugcina igucnec humu qai wandacmu.

¹¹ Ienenj mebirigémbij zé haka

* 20:5: Hebraio aciguc; anjénj titigawac qeriaiguc.

biria niñarenj gémuiguc hia ménda meseli gémmu. ¹² Musuginaiguc tewiganénj héré mui wanna liliñgéma néngacmu.

¹³ Yawe, guac kucga mewininina meyac géngéña wammac. Nini guac kucga legiciguc héima mepési gémbinj.

22

Anjéña timac niñac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra. Legic méñ Sinunecac dia yañ imuac ewaiguc.) Nuac Anutu, nuac Anutu, némac niñac wainénzanj? Némac niñac lakec namma méra ménda nénzanj? Némac niñac nuac zésilacna ménda niñnénzanj? ² Nuac Anutu, ni kaiweiguc qacma siñiya acguc ac ewana ménda qaiyu guruwa acna ménda melej nénzanj.

³ Israel ic ieneñ legic héigic imuaru tatak dunğa mihicñjima taczanzanj gi imi téréya. ⁴ Yanda hécninanénj guac héima nañanjic. Ieneñ imuhuc wañgic yéwérigina igucnec anjéñgina tiéncmianñec. ⁵ Ieneñ guru héhélima anjéñ titi mihicñjic. Guac muru héima namma gamu ménda mihicñjic.

⁶ Ni imi ic qahac, néñ gisic zinañgoc ésécnec. Ic ieneñ zédesi desiac buña zéma mema titiac buña nopocgic keczaua. ⁷ Néngic séc zédesi némma ki-choc menémma orucgina gilima yomuhuc zéanzu; ⁸ Inéñ Yaweac héima nanzac waigic inéñ hama metecgé mimac. Iwac niñac ségiségi wanzaciguc i eneyaoc metecgé mimac.

⁹ Wañu gi geñgaoc ni neñgocnawac héri qeri igucnec

népésinec. Wañu neñgocnawac namu nekeri imuaru geñgaoc wañ néna ni ewa déñ kerí. ¹⁰ Ni hicñjicñjinaiguc guac buña zénénéña. Wañu neñgocnawac héri qeri igucnec hicñjiyi imuarunec geñgaoc nuac Anutuna wañnecac wañanzanj.

¹¹ Imuac lakec ménda nambésémañ. Zérabéra hosucgé néñu méra nénéña méñ ménda keczac. ¹² Burumakao sasalanénj* lelecgé nénzu. Basan baec boñawac burumakao kuc seliseli ginagucnéñ ni lelecgé nénzu. ¹³ Kiric qiric wamma qacma kuagina anjéanzu laion imuhucya ésécnec wañ nénzu.

¹⁴ Wañu ni doku ésécnec wamma mazua.† Nuac sicna imi moczoñ tecgéma sicsaoc wañu nuac ewa qerinanénj kendol dokuya ésécnec pépélíma mazac. ¹⁵ Nuac kuana‡ imi qakarañgéyu ezelañnanénj kewuc nomuñ ésécnec wañu, nuac ezelañnanénj ewa siraiguc qékétazac. Geñ mia muñguc ni humumac seitotoñjiguc nopocna hezua. ¹⁶ Kazu enej lelecgé néñgic. Ic biria tuñaguc ieneñ lelecgé némma méra hénana tiriçqiriç§ wannéñgic. ¹⁷ Ni sicna zañgégina imi moczoñ olommañac séc.** Ieneñ néñtima ¹⁸ nuac séwi usuna mena mewa wamma késama malekuna mewinñ zé sumbic nézu. ¹⁹ Yawe lakec ménda kenna. Nuac kucna, focdac méra némbésémañ. ²⁰ Nuac kekec uñana imi sou zéra igucnec anjéña tina. Momacguc henénéña imi kazu onac kucgina igucnec anjéña tina. ²¹ Laionac kua igucnec kekec uñana anjéña tina acna niñnémma haséñ burumakao

* **22:12:** Ic biria ionac zéma burumakao zézac. † **22:14:** Kuha qahac wandaru séséc ac imuhuc zézac. ‡ **22:15:** Kiwi tosaraiuguc melemma 'kucna' ogic hezac. Kucna zéma kuana

imi Hebiraiio aciguc sécgira éréñj tanec wanzaoc; ytk 'kuc', ykt 'kua'. § **22:16:** Hebiraiio ac momacgucac hénia éréhécnec imuac niñac kiwi téréya tosaraiuguc 'laion yañ ésécnec' ogic hezac.

** **22:17:** Sic toroya toroyaiuguc geriwa zeyec me séwiya madaru sic zañgégina olommañac séc wañec.

ilicgina igucnec aṅgérna tinénna. ²² Ni guac qacga imi dacmuna hécna ionac sugcinaiguc zéau énécmima hénaoiṅ sugcinaiguc mepésimaṅ. ²³ Yaweac bac yandi yandi wamma keczu ini i mepésimu. Yakoboac qelihéra ini moczoṅ qac buṅaya meyacmu. Israelac qelihéra ini moczoṅ eeya héimimu. ²⁴ Inéṅ helanzi énécmigic kecanzu ionac helanzi énécmimia imi niṅu eṅomia ménda waṅanzac. Waṅu imuac ewa loṅloṅ ménda waṅanzac. Inéṅ kic tanecya ménda musaṅgé énécmimac. Qacgic séc niṅénécmianzac. ²⁵ Azoazoroiguc nuac mepé qepési imi guac murunec haanzac. Eega héianzu ionac sugcinaiguc ac koroma zézé seli ac zéyi imi moczoṅ meselimaṅ. ²⁶ Memaamuma kekec imi eneṅ negic sécgé énécmimac. Yaweac hochoc waṅanzu imi eneṅ i mepésimimu. Ewa qerigina imi heheseli kekecyaguc kecmac. ²⁷ Baec tetegia séc Yawe niṅqelima liliṅéma hamu. Baec séc ic embac hénia hénia imi eneṅ guac wéségaiguc siggégémmu. ²⁸ Héngalenṅ ama yanda imi Yaweac buṅa. Yawe imi baera baera ic embac ionac héngalenṅ waṅ énécmianzac. ²⁹ Baec séc ic embac mériaṅginaguc ini negic sécgé énécmiyu mepésimimu. Eṅeya kekec uṅaya meqeli amumacac séc qahac seitotoṅiguc†† magezac i acguc iwac wésiaiguc simiṅ héimimac. ³⁰ Qelihéra moczoṅ i welenqemimu. Imuhuc wamma hicṅisai qelia hahaya ionac miṅ kewuac hénia énézégic nimmu. ³¹ Hama iwac hénia solana imi hicṅisai kecma hahaya ionac énézéma inéṅ‡‡ haka waṅec imi suruc waṅ énécmimu.

†† 22:29: Humucac déciguc. ‡‡ 22:31: Miṅ Kewunéṅ. * 24:2: Hebiraio aciguc; kondunṅ qahaiguc. † 24:2: Hebiraio aciguc; doku téfara qahaiguc.

23

Kurumeṅac rama galeṅ téréya.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe imi nuac rama galeṅna, ni imuac me imuac ménda hocmaṅ. ² Inéṅ ni qézézac téṅgiṅ téṅgiṅiguc noporu hemaṅ. Waṅu doku giṅgiṅa hétéṅa qahac imuaru nuagicma keṅanzac. ³ Nuac kekec uṅana meqeli nénnna.

Inéṅ eṅeya qac buṅaya niṅac wamma hénia solanaiguc nuagicma keṅanzac. ⁴ Ni humucac baec wéṅwéṅgia siṅi déndéṅgiaiguc keṅha wammaṅiguc, geṅ mia niṅuc kecanzaṅ, imuac kileṅ zérabérwac bac yandi yandi ménda wammaṅ. Guac tacga zéma qarucganéṅ ni qindiṅi néṅanzaṅ.

⁵ Geṅ mia nuac hazécnawac kicginaiguc neneac zae hainémma halécnéṅ orucna naecma météré nénnna nuac sokocnéṅ sécgéma mazac.

⁶ Nuac kekecnawac nalé séc, guac ewa hia zéma goi héihéiganéṅ hélacnec méndac néṅu, ni Yawe guac amaiguc hémbénaṅa kecammaṅ.

24

Métééré amuma ocmuṅ téréyaiguc kerembiṅ.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Baec zéma iwawai imuaru sécgéma hezac iwawai momac yanda zéma baec séc ic embac imi moczoṅ Yaweac buṅa wanzu. ² Yawenéṅ baec qambaṅa imi kondunṅ qeriaiguc* haiyu naṅu doku téfara qeriaiguc† miyacgéyu naṅec.

³ Mérénéṅ Yaweac baec boṅaiguc hia emmac? Mérénéṅ iwac baec boṅa téréya imuaru hia nammac? ⁴ Mérayaiguc késpedesira qahac zéma qeri solanaiguc kecma haka sicsaocyawac eṅeya

kekec unaya ménda oporu kenju zéselima ac ikoc ménda wananzac imuhucya. ⁵ Ic imuhucya imi Yaweac muru mérianj mema anjénj titiac Anutu iwarunec késpedes solarj mihicnjimac. ⁶ Imuhucya imi hicnjisai Yaweac hochoc wamma Yakoboac Anutu guac kic tanecgawac wananzu. (Ohec) ⁷ Sanjulanj séc orucgina meyacgic endacmac. Sanjulanj hehe selia ini moczoj imuhuc wandacgic, Miñ Kewu edamuyagucnéj keremmac.

⁸ Mérénéj ic kewu edamuyaguc? Kuc miñina, wandac wandac miñina, Yawe imi mia. Yaré miñina Yawe imi sia.

⁹ Sanjulanj séc orucgina meyacgic endaru. Sanjulanj hehe selia ini moczoj imuhuc wandacgic, ic kewu edamuyagucnéj keremmac.

¹⁰ Mérénéj ic kewu asac mararajaguc? Kurumenjac ténginj ic ionac Yawe iminéj mia ic kewu edamuyaguc wanzac. (Ohec)

25

Héngaleja wammima saiwa memimac nijac wamma zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe, nuac kekec unjananéj kic hiwa enj génzua. ² Nuac Anutu, ni guac muru héima nanzua. Imuac méra néna, gamuna mihicnjiwi nijac. Nuac hazéc hécnanéj nogicbu nijac. ³ Guac kichihí wananzu imi enej gamu qequeiguc ménda onopocgic emmu, néj hénia qahac ikoc waj énécmianzu imi enej gamu qeque mihicnjimu. ⁴ Yawe, guac hénaga nézéna hémba. Guac hénia imi nézéna ku némbésémaj. ⁵ Guac ac hélanéj ni ku némma zéqindinj néna. Gi imi nuac anjénj titiac Anutu, imuac ni kaiwe herec guac ewa kewu wamma kecza.

⁶ Yawe, guac wésé nininj zéma goi héihéiga hegéjyecac hegénzac imuac nijqeliwésémaj. ⁷ Yawe,

komocnawac késpedes zéma haka biria ménda nijqelina. Guac goi héihéiiguc ni nijqeli némma ewa hiagawac nijac nijnémbésémaj. ⁸ Yawe imi hiabia zéma solarj, imuac inéj eneya hénia acnéj késpedes ic ku énécmianzac.

⁹ Inéj gum bénzénzénj ic imi wagicma hénia solarjaiguc kenanzac. Wanju gum bénzénzénj ic imi eneya hénia kumianzac.

¹⁰ Sésépac ac zéma héipuc ac nijtohoanzu ionac muru imi Yaweac hénia imi moczoj goi héihéi zéma haka héla wananzac.

¹¹ Yawe, nuac késpedes imi kunerj yanda, guac qacga nijac auna.

¹² Mérénéj Yawe bac yandi yandi-iguc eeya héimianzac? Yawenéj ic imuhucyawac hénia imuac me imuac anjé timacac hezac imuac kumimac. ¹³ Iwac kekec unjananéj luaeguc kecmac. Wanju qelihéra ienej baec mératéc memu.

¹⁴ Yaweac ala kekecnéj eeya héimianzu ionac muru he énécmimac. Inéj sisipac acya énézéyu nimmu. ¹⁵ Nuac kicnanéj susucnec Yaweac hiwa enanzac.

Imuac nijac, inéj ufc igucnec nuac hénana hetecgé némmac.

¹⁶ Ni nenacnec nijgumbi nijguj wamma kecba zérabéra mihicnji néngic kecanzua. Lilingéma ewa hia nij némbésémaj. ¹⁷ Nuac ewa qerinaiguc nijyéwéc sasala henénzac. Yéwécna igucnec metecgé néjna. ¹⁸ Nuac yéwécna zéma zérabéra imi hémma nuac késpedesicna moczoj auna qahac wajju.

¹⁹ Nuac hazéchécna inicna, zanjégina imi sasala, wajju nuac mézé titi kunerj yanda wananzu.

²⁰ Nuac kekec unjana héngalej wamma anjénjna tiwésémaj. Ni néngacma guac muru hazua.

Méra néna gamu qeque mihicnji némbu nijac. ²¹ Ni ewa qerina moczojnec nijtoho wanjénanzua.

Imuac gi hakaga solanja zéma dindiñanérj ni osonénna.

²² Anutu, Israel zérabéra hénia hénia imuacnec boñhérégina meénécmina.

26

Zésolanji mimac niñ zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Ni hakana solananec wananzua. Wanju kenqe haqe qahac Yaweac héima kecanzua. Imuac Yawe néngési wambésémanj. ² Yawe ni nénsosolima batucgé némma nuac ewa qerina zéma nuac ewa siñna mesolanji néñna. ³ Guac goi héihéiganérj nuac wésénaiguc hezac ni guac haka héla imuac méndacma kenja wammanj. ⁴ Ic gorosonja iniguc ménda tacyac wananzua. Wanju ic diwi qiwiliña iniguc momacnec kenja ménda wammanj. ⁵ Ni kaižiliwenj ic ionac azoazoro imuac mézétiti wamma ic biria iniguc momacnec tacyac ménda wammanj.

⁶ Yawe ni késpedesicna qahac, imuac mérana zuacma* guac zaki téréyaiguc kereñ haré wammanj. ⁷ Ewa hia ac zéhicñima guac haka welic welicgia imi zéau énécmimanj. ⁸ Yawe ni guac tacyacwac ama zéma ocmuñj téréya guac edamugaguc imuac qerinanérj wammianzua. ⁹ Nuac kekec unana imi késpedesic ic iniguc, waju nuac kekecna imi sac naec ic iniguc momacnec ménda metocgéna. ¹⁰ Ionac méraginaiguc imi iwawai zéragucnéñj heyu méra héiginaiguc imi ikociguc boñhéré wawanawac iwawainérj sécgéma hezac. ¹¹ Néñ nenaoc solananec hakana wamma kecanj imuac ni boñ héréna menémma ewa hia niñnéna.

¹² Ni hénana baec kondonjaiguc tima nanzua.* Hénaoriñ ionac sugginaiguc Yawe zéhiaru mimanj.

27

Ewa déñj wamma Anutu mepésimiyec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe imi nuac asac mararanj, nuac anğérj titi miñina, ni mérac zénéñ hirihiri wammanj? Yawe imi kuhanérj kekecnawac saiwa wanéñjanzac, ni mérac mia bac yandi yandi wammanj? ² Biria meme ic, hazéc wan némma, héñacna meanzu, ieneñ nuac séwi busuna newiñj zé hagic, hama tisuqisura wamma maunudarec. ³ Téñginj ic tuñagucnéñj yaré wan némbiñj zé arengéma lelecgémuiguc kileñ nuac qerinanérj bac yandi yandi ménda wammac. Yaré hicñj némmaciguc kileñ niñkinzéngéma kecanj.

⁴ Ni Anutunérj yomuhuc wan némmac niñac qesimiyi imuac wamma kecanj. Inérj niñu sécgéyu ni ménda humumanec Yaweac ocmuñj téréyaiguc emma kecma Yaweac hénia héñsorocya imuac kic hihi wamma ocmuñj téréyaiguc qerinanérj iwac wamma kecanj.

⁵ Yawenérj zérabéra naléiguc eneya haliiguc ni sasanjanec néngalenj wannémma hali imuac sanji sanjiiguc ni musanğé némmac. Wanju kecma zamanziñj yanda qahaiguc ou meyac néñu nammanj. ⁶ Inérj deguc nuac orucna meyac néñu* ni hazéchécna lelecgé néñzu imi moczonj onogicma ou emmanj. Wanju ni hali téréya imuaru ewa hiawac hériañ wamma hofac omima legic héima Yawe mepésimanj.

* 26:6: Mat 27:24, Hén 21:6 * 26:12: Baec luaeyaguc. * 27:6: Edamuna miñicñj néñu.

7 Yawe, ni ac ewanaguc qacba niñnemma ewa biric wañ nemma acna melej némbésémañ. 8 Ini nuac kic tanecnawac wamma kic hihi wammu zéneć imuac mia ni guac kic tanecgawac wamma kic hihi wanżua. 9 Guac kic tanecga imi ménda musañgé nénna. Guac welen qeçe icga qeri biric nimma ménda nesinéna. Gi imi méra néñannecac néñanzañ. Nuac añgéñ titina Anutu ni ménda wainemma kembésémañ. 10 Nuac nenġoc mañġocnéñ wai némbaocnec, Yawenéñ kilen añgéña timac.

11 Yawe, guac hénaga ku nemma hazéchéna kicgaleñ wannénzu imi inicma hénna kondonaguc hezac imuaru ni nuagicma kembésémañ. 12 Héipuc ic ikora zéma ac biria loñanżu imi eneñ yacma nuwiñ zé wanżu, imuac nuac kekec uñana imi hazéchéna ionac méraginaiguc ménda opocna. 13 Ni Yaweac haihaka hiabiawac hémmañ zéma ninzéggyiaguc deguc ic kekecginaguc ionac baeciguc kecżua.

14 Gi imi Yaweac ewa kewu wambésémañ. Kucgaguc wamma zénéñ hirihiri qahac Yaweac ewa kewu wambésémañ.

28

Méra mimiawac zéwelerec.

1 (Dawidiac legic zéra.) Yawe ni guac qacma guruzua. Nuac zamanżiñ ġi gezacga ménda hézicgéna. Acga qaiyu kecbésémañiguc ni imi kic suañiguc hiġacbi niñac. 2 Ni guac ocmuñ téreyawac qeria météré qeçeya imuac melemma mérana meemma zéwelecma guruwa nuac zésiacna niñnéna.

3 Ic biria zéma haka biria wañanżu iniguc ni momacnec ménda hérénemma gilina. Ieneñ imi ama momachéra

luae ac énézémaġuc ewa qeriginaguc imi niniñ biria donġégic heañzac. 4 Ionac silic séc wawañ meme biriawac séc tasia melej énéćmina. Méraginanéñ wañġic séc tasia memuac hezac séc melej énéćmiwésémañ. 5 Ieneñ imi ai Yawenéñ meyec imi zéma méríanéñ meyec imuac niñġic ménda eñanżac, imuac niñac Yawenéñ mebirí énéćmima muñġuc ménda meycagé énéćmimac.

6 Zéwelecna niñnéñzac imuac niñac Yawe imi mepésimimañ. 7 Yawe imi nuac kuc zéma nuac saiwa, ewa qerinanéñ iwac niñkinzénéñ wamba méra néñzac. Imuac ewa qerinanéñ séġiséggi kunen yanda nimma legicnanéñ i mepésimizua.

8 Yawe imi haléćnéñ météré énéćmimia ionac kucġina zéma añgéñ titiac neuñ kiropo wanżac. 9 O, ic embachéćga añġéġgina tiénéćmina, guac mératéc buñaga mozoc ac wañ énéćmina. Geñ rama galeñ wañ énéćmima hémbénaña énépésima kecbésémañ.

29

Yaweac kuc yanda.

1 (Dawidiac legic zéra.) Kucginaguc ini qac buña zéma kuc buña imi Yaweac melejmiġic iwac buña wañu. 2 Edamu asaha qac buñayawac séha mihicñi mima séwi usu téreya héima Yawe mepési miġic.

3 Yaweac ewa hétéñ imi doku qahaiguc hićñima hezac. Anutu edamuyaguc inéñ parandañ mihicñianżac imuac Yawe imi doku yanda qahaiguc keczac. 4 Yaweac ewa hétéñ imi kuhaguc. Yaweac ewa hétéñ imi kuc eeyaguc. 5 Yaweac ewa hétéñ iminéñ yéménzéc ic kuanżac. Yawenéñ Lebanon yéménzéc ic

kuyu maanzac. ⁶ Inéj waŋu Lebanon* imi haséj burumakao merawa tanec técgéyu Sirion† imi burumakao sac qelia tanec técgézac.

⁷ Yaweac ewa hétéjnéj waŋu geric bélaŋa téma maanzac. ⁸ Yaweac ewa hétéj iminéj waŋu baec kisanéj hirianzac. Inéj waŋu Kadesi baec kéra kérasianéj hirizac. ⁹ Yaweac ewa hétéjnéj waŋu dia yaŋnéj aurima azi kiyu merac alia mezac. Waŋu ic zuŋ imi hetecgéyu katanec waŋanzac. Imuac ocmuŋ téréyaiguc haka imi moczoŋnéj edamuyaguc! zémizu.

¹⁰ Yawenéj doku qaoŋ luyu imuaru tatacya késa tarec. Waŋu Yawenéj tetecgia qahac ic kewu wamma kecmac. ¹¹ Yawenéj ic embachéra kuha qeénécmianzac. Yawenéj ic embachéra luaeac mériaŋa énécmianzac.

30

Hafi humuc igucnec yacma ewa hia ac zéyec.

¹ (Dawidiac legic, ocmuŋ téréya qelia Anutuac buŋa qemima legic yomi héiyec.) Yawe geŋ mia meyac néna hazéchécna ienej nuac niŋ ségiségi wammuc séc qahac waŋec. Imuac gi meyacgézua. ² Yawe Anutu ni guac qachéliwa mehianu nénnec. ³ Yawe geŋ mia kecec uŋana késa héréma humuc igucnec meqeli néna ni kicsuanjiguc ménda hiŋgari.

⁴ Miŋ Kewuac météré énécmimia imi Yawe mepésimigic. Qara téréyawac ewa hia ac zému. ⁵ Qeri biria imi nalé hotoŋadac heheya, néj ewa hiyawac buŋa imi kecec-nawac séc henémmac. Siŋiyaiguc zésiactnéj hama hemac, néj ama gianjiyu ségiséginéj hama hemac.

⁶ Méŋac méj ménda osianj nalé imuaru ni hémbénaŋa qekez qeha ménda wammaŋ zéyi. ⁷ Yawenéj ewa hiawac nuac baec boŋa meyacgéyu seligima naŋec, néj kic tanera musaŋgéyu ni niŋyéwériyi.

⁸ Yawe ni guac qacma zéwelecma yomuhuc zéyi; ⁹ kic suaŋiguc hiŋgacmaŋiguc sacnanéj némaciguc naŋgé némmac. Dimuhuciguc seitotoŋ wawaŋanéj gi mepésigemma guac ac héla imi zéau énécmimac. ¹⁰ Yawe acna niŋnémma ewa hia niŋnémbésémaŋ. Yawe nuac héipuc icna waŋ némbésémaŋ imuhuc ézéyi.

¹¹ Geŋ mia nuac soŋoŋac zésiactna meleŋna legic hiri-hiri waŋu soŋoŋac séwi usu hetecgéma ségiségiac rikua menéŋanzaŋ. ¹² Imi mia acna ménda qaiyu nuac kecec uŋananéj gi mepési gémmaŋ niŋac imuhuc waŋ néŋanzaŋ. Yawe nuac Anutu ni nalé tetecgia qahac ewa hia ac zégemmaŋ.

31

Zérabéra naléiguc zéwelec wammiyec.

¹ (Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe ni néŋgacma guac muru hazua. Guac hia-ganéj ni metecgé néna gamuna méndagucnec nimmaŋ. ² Nuac gezac qema kératatnec népésina. Nuac wamma hoc baŋec kuhaguc zéma demin seli aŋgéj tinéŋna wambésémaŋ.

³ Gi imi nuac zamaŋziŋ zéma demin seli baec boŋaiguc tatara, guac qacga niŋac ni nuagicma kemma hénana qindinji néna. ⁴ Népésiwiŋ zé sasaŋgiaiguc uŋic haigic hezac imuacnec héré némbésémaŋ. Gi imi nuac hoc

* 29:6: Lebanon imi Galilaia doku téfaraiguc hénni baec waŋoŋa Not iguc nanzac. † 29:6: Herimon baec boŋawac qara méj, Lebanon baec boŋaiguc hénni kaiwe éré éréyaiguc nanzac.

banec. ⁵ Ni nuac qeri ujana guac méragaic haizua. Haka hélawac Anutu gi boŋ héréna menec.

⁶ Ni imi iwawai enomia ikora mepésianzu imi onac mézéna tianzac. Ni Yaweac muru héima nananzua. ^{7 (7a)} Geŋ nuac yéwécna héntegicma kekec ujana zérabéraiguc keczac imi nimmizaŋ. Imuac guac goi héihéigawac qeriaiguc ewa hia nimma ségiségi wammaŋ. ⁸ Imuhuc wamma hazéchécna ionac méraiguc ménda wainémma nuac hénana baec kawé qeqeya yandaiguc nopoczaj. ^(7b) Imuac niŋac ni guac goi héihéiiguc ewa hia nimma ségiségi wananzua.

⁹ Yawe nuac zérabéra niŋac wamma ewa hia niŋnémbésémaŋ. Ni imi niŋ yéwécna niŋac kicna zéma kekec ujana zéma séwinanéŋ méiméiya wanzac. ¹⁰ Kekecna imi ewa biriciguc sohoanzac. Yawuŋna imi zésilacguc hama kenzac. Képésicna niŋac nibiriwa séwinawac kuha imi mayu, sicna imi lokolima kenzac.

¹¹ Hazéchécna ieneŋ zédesi waŋnéŋanzu, waŋu ama momachécna imi eneŋ acguc ogicma imuhuc waŋnéŋanzu. Alahécna eneŋ néŋqacgéma keŋanzu. Waŋu ic tosaré imi hénaiiguc mihicŋi némma néŋgacanzu. ¹² Ni imi humuc ic ésécnec eluŋ unudaczac. Waŋu ni kewuc nomuŋ tétéya ésécnec, ewa qerigananéŋ ménda niŋnéŋzu. ¹³ Ic tuŋagucnéŋ zébiri néŋgic niŋanzua. Ieneŋ lelecgé némma tericgé néŋzu. Ieneŋ hazéc waŋ némma zéeminŋ wamma kekec ujana nuagicbiŋ zé niŋareŋgézu.

¹⁴ Néŋ ni imi Yawe guac muru héima namma gi imi nuac Anutu zéanzua. ¹⁵ Naléna imi méragaic hezac. Hazéchécna zéma nunesi wananzu ionac méragina igucnec kératacnec népésina. ¹⁶ Guac

kic tanecga asahagucnéŋ welen qeŋe icga ni némma guac goi héihéiganéŋ angéŋna tina.

¹⁷ Yawe, ni guruzua, gamuiguc ménda nopocma, ic biria ionac gamu qeŋe mihicŋi énécmima kic suaŋiguc onopocna acgina qaimac. ¹⁸ Séwi eneŋ ac zéma ac zéragucnéŋ ic solanŋ unuanzu ionac kua taségina ikora imi hézicgéna acgina qaimac.

¹⁹ Guac bac yandi yandi wamma kecanzu ionac niŋac sese qauqau haina emma hezac imi yei kuneŋ yanda wanzac. Ewa hiawac buŋa imi guac néŋgacma haanzu ionac niŋ wamma sasala haina hezac. ²⁰ Geŋ ic imuhucya guac saŋgi saŋgiiguc musaŋgé énécmima, ic onac manam batucac ai areŋgéic hezac imuacnec metecgé énécmima, guac halliiguc musaŋgé énécmima, ic biria ionac zéhésiginawac qiziziŋgéma keczu.

²¹ Yawe zéhiaru mimia waŋu. Inéŋ ama areŋa demŋ seliaguc imuhucgeŋ goi héihéiya welic welicgia nézéyu héŋi. ²² Ni aurima guac wéségaiguc elicgé nénéŋa wanzua zéyi, néŋ guac qachéhéliwa nuac zéwelecné selia imuac hétéŋa niŋnec.

²³ Ic embac météré énécmima ini moczoŋ Yawe siŋa niŋmigic. Yawenéŋ ic hakagina héla imi inicgaleŋ waŋ énécmima, séwi eneŋ ic imi bakia yéwéria melen énécmimac. ²⁴ Yaweac mambéc kekec ini zénéŋ hirihiri qahac seligima nammu.

32

Képésic waiwaiac ségiségi.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Héna ac logiyu aumima kápésicya hoturu mimia waŋu ségiségiyaguc wammac. ² Qeri uŋaiguc ikoc ménda heyu Yawenéŋ kápésiraguc ménda zémiyu imi ségiségiyaguc wammac.

³ Ni kápésicna ménda lomma zeauyi nalé imuaru kaiwe herec héisilac wamba sicnanéj lokolijec. ⁴ Hénia imi yomuhuc; Guac méraganéj sijnj kaiwe helanži nénu kaiwe geriwanéj zeriru iwawai moczoj zicgéanzac ésécnec nuac sépécna imi zicgédarec. (Ohec)

⁵ Wañu ni kápésicna Yaweac muru zéaumañ zéma nuac kápésicna zéma hakana biria ménda musangéma auwa geñ imi kápésicnaguc zénénéja imuacnec metecgé nénec. (Ohec)

⁶ Imuac niñac, Anutu eeya héimima kecanzu imi wai énécmima, gi mihicñj géngéja wammac nalé imuaru gi zéwelec wañgémму. Imuhuc wañgic doku qaoñ érémac imi ionac hia ménda emma énépésimac. ⁷ Gi imi nuac sanji sanjina, zérabéraiguc ni néngalen wañ némma, angéñ titiac hériañ legicnéñ ni lelecgé néñanzañ. (Ohec)

⁸ Ni imi gi imuhucgeñ me imuhucgeñ kemmañ zé niñna hénia imi gézéwa hémbésémañ. Wañu géñsosolima zéqindijnj gémmañ. ⁹ Ini imi becosic kunéñ me komora niniñgina qahac imuhucya ésécnec ménda wammu. Ieneñ imi kuaginaiguc pinzuñ zéma déméñginaiguc hésanéñ koro qaté ménda énécmigic imi hosucginaiguc ménda haanzu.

¹⁰ Ic biria ionac imi ewa biric sasala hicñj énécmimac, néñ Yawe niñkinzénj wammianzu ionac imi goi héihéiya lelecgé énécmimac. ¹¹ Ic solañja ini Yaweac ségiségi wamma zézé ségiségi wammu. Ewa qeri dindinañec kecanzu ini moczoj ségiségi wamma hériañ haimu.

¹ Ic solañja ini Yaweac niñac zézé ségiségi wammu. Mepé qepésiac legic imi ic solañja ionac buñja sécya. ² Gita zéma kulele hénia sasalanéñ Yawe ewa hia wammima mepési mimu. ³ Legic qelianéñ héimima ségiségiac ewa hétérnéñ hiabianec mezericma héimimu.

⁴ Yaweac ackuazéc imi solañ dindina, wañu iwac haka silic imi moczoj hélacnec. ⁵ Inéñ haka solañja zéma haka dindinañac sijn niñanzañ. Imuac baec séc Yaweac goi héihéianéñ sécgéma hezac.

⁶ Yaweac ackuazécnéñ kurumeña kurumeña mihicñyec. Iwawai sécgéma hezac imi moczoj kuaya wéséséyanéñ mihicñjadec. ⁷ Inéñ kondun doku qauqau haiyu enu doku hiñgac hiñgara imi hofi yandaiguc haiyu heanzac. ⁸ Baec séc ic embac Yaweac bac yandi yandi wañgic. Baera baera miñina ini eeya héi mimu. ⁹ Imi mia hénia yomuhuc niñac; Iwawai imi moczoj inéñ zéyu hicñjadec. Wañu inéñ zéseliyu seligima nandarec.

¹⁰ Yawenéñ baera baera ionac niniñ areñgia imi nélicgéyu nenesic wandaczac. Wañu hicñisai hénia hénia ionac niniñ hiñgac hiñgara imi melenu enomia wandaczac. ¹¹ Yawenéñ niniña niñareñgéyu hehe seli nañselianzac. Iwac niniña hiñgac hiñgaranéñ hicñisaiya hicñisaiya emma hema kecmac. ¹² Yaweac neñañ Anutu zémima angéñ tigic Anutuac ic embac buñja zéénécmiyu keczu imi enéñ ségiségi ginaguc. ¹³ Yawenéñ kurumeñiguc ninicosolima baec ic moczoj ninicanzac. ¹⁴ Tacyac wañanzañ ama duña imuacnec mia baec séc tacyachéra imi moczoj kiwa hiyu mayu ninicanzac. ¹⁵ Inéñ mia ic séc ionac ewa qerigina héniagina

33

Anutu imi hiabia.

meyacgema wawan memegina héjnsolianzac.

¹⁶ Ic kewu méñac anjén timimia imi téngin ichéra sasala ionac muru ménda hezac. Ic kawali méñac anjén timimia imi acguc eneya kuha kunen yanda imuaru ménda hezac. ¹⁷ Kekecnina imi becosic me kuc yandanén ménda anjén tiwñac séc. ¹⁸ Ninzu, Yawe imi eeya héimima goi héihéiyawac kic hihi wananzu imi onac inicgaleñ wañ énécmianzac. ¹⁹ Imuhuc wamma ionac kekec uña imi humuc igucnec metecgé énécmima béti naléiguc méra énécmiyu kekecginaguc kecanzu.

²⁰ Kekec uñaninanén Yaweac kic hihi wananzin. Inén mia neñan héipuc ic zéma saiwanina wanzac. ²¹ Ewa qerininanén iwac ségiségi wamma iwac qac téréyawac héima nananzin imuac mia imuhuc wañ énécmianzac. ²² Yawe, guac mambéc wananzin nalé sura imuac séc guac goi héihéiga qacninaiguc hemac.

34

Réwéri metecgémiyu Anutu mepésimiyec.

¹ (Dawidinén ic kewu Aw-imelekac wésiaiguc ic moroha tanec haka waju nesimigic mayec nalé imuaru legic yomi oyec.) Ni Yawe nalé séc mepési mimañ. Mepé qepésiya imi nuac kuaiguc susucnec hemac. ² Nuac kekec uñaninanén Yaweac niñac zézé ségiségi ac wammañ. Maqeqeya ienen nimma ségiségi wammu. ³ Niguc momacnec Yawe imi kunen yanda kunen zéni. Neñawu iwac qac buñaya meyacmini.

⁴ Ni Yawe zéwelecmiwa niñnémma zénén hirihirina hénia hénia igucnec metecgé néñec. ⁵ Ienen iwac niñkumuma kecma asac mararañ séwi usu ésécnec héiéncmimia wañec. Ionac kic tanecgina imi

hémbénaña gamuyaguc ménda wammac. ⁶ Kekec uña maqeqeya imuhucyanén qac héhéli Yawenén nimmima zérabéra hénia hénia imuacnec anjéña tiyec.

⁷ Yaweac kua meme uñanén Miñ Kewuac eeya héimianzu imi onac lelecgé énécmima tacyac wamma anjén tiénécmianzac. ⁸ Ini imi Yawe imi hiabia wanzac imi batucgéma siña niñgic. Néngacma iwac muru kemma kecanzu imi enen zézé ségiségi ginaguc.

⁹ Météré énécmimia ini Yawe eeya héimigic. Ninzu! I eeya héimianzu imi enen sécgé énécmiyu iwawai méñac mēñ niñac ménda wammu. ¹⁰ Laion sac qelinén yaka niñ humuwacnec, néñ Yaweac wamma kecanzu imi enen buña hiabia hénia hénia he énécmiyu ménda hocmu.

¹¹ Nambérac ini hama gezac gema nimmu. Yawe eeya dimuhuc héimimu imuac hénia ku énécmimañ. ¹² Mérénené kekecac niñ kumuma yawuñ sasala kecma mériañ mihicñimañ zé wanzac? ¹³ Gi imi guac ezelañgawac neuñ héiamuma kua tasianén ac biria ménda zéna. ¹⁴ Haka biria gilina keru, haka hiawac wamma mema, luaeac wamma nesimiwésémañ.

¹⁵ Yaweac kiwanén ic solañawac hiyu keñanzac. Waju ic imuhucya ionac qac héhéliginawac gezac qeanzac. ¹⁶ Yaweac kic tanera imi kaiñiliwen wananzu imi onac musuqeqe wañ énécmima ionac eluñ unudacmac niñac baeciguc metecgé énécmimañ zé niñanzac. ¹⁷ Qac héhélima zéwelecmanzu imi onac niñéncmima zérabéra hénia hénia igucnec metecgé énécmianzac. ¹⁸ Yawe imi ewa biri wañkeczu ionac hosucgé énécmima ewa qerigina meñen énécmianzac. Waju ewa qerigina

qéséñu howuc howuc* wanzac imi anğéñgina tiénéc mianzac.

¹⁹ Ic solañanéh zérabéra sasala mihicñimacac hezac, néñ Yawenéh zérabéra séc metecgé mianzac.

²⁰ Sicya imi moczoñ galeñgéyu méné méndá zéñgémac.

²¹ Birianéh ic biria qeyu humumac. Wanju ic solañawac mézétiti wammianzu imi késpedes ginaguc zéénéc miamac. ²² Yawenéh welen qeqehéra ionac kekec uña imi moczoñ bonhérégina meénéc miamac. Néñgacma iwac muru keñanžu imi onac imi késpedes ginaguc ménda zéénéc miamac.

35

Anğéña timac niñ zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic.) Yawe, niguc tohalic wanžu iniguc tohalic wamma, niguc euqege wanžu iniguc euqege wambésémañ.

² Saiwa yanda zéma asamañ késama yacma méra némbésémañ.

³ Luac héréma nesinénžu imi onac hénagina hézicgéna. Nuac kekec uñanawac zéma Neñ guac anğéh titi miñina. zénénna.

⁴ Nuac kekec uñanawac hochoc ai mezu imi onac gamu qege mihicñi énécmina. Mebiri némbiñ zé wanžu imi nesi énécmina andé andé kemma gamunéh unu humudacmac. ⁵ Kua memé uñahécga énézéna ienenéñ luhucnéñ goc mihilañgéyu keñanzac éséc nec mihilañgé énécmiyu kendacmu.

⁶ Hénaginaiguc siñi zéma susurac mihicñi énécmima kua memé uñaga ézéna nesi énécmimac.

⁷ Ienenéñ héniana qahaciguc ni népésiwiñ zé baec séséñiguc ufic musañgé haima héniana qahaciguc kekec uñana mebirí némbiñ zé baec séséñ éséma lekiñ himicanžu. ⁸ Zéna élanzañ nec humucnéñ hicñi énécmimac. Ufic

musañgéñ hezac imuaru eñac eñgic énépésiyu humucac buña hiñgacdacmu.

⁹ Nuac kekec uñananéh Yaweac ségiségi wammac. Iwac anğéh titi niñac zézé ségiségi wammac. ¹⁰ Nuac sicna moczoñ yomuhuc zému; Mérénehéñ Yaweac séc wammac? Inéh maqeqeya imi kucginaguc helanži énécmianžu ionac méragina iguc nec metecgé énécmianzac. Wanju maqeqeya imi iwawaigina onagicanžu ionac murunec metecgé énécmianzac.

¹¹ Héipuc ic ikoranéh yacma haka ni ménda nininawac qesinénžu. ¹² Hakana hiawac haka birianéh melenéñ néñgic, kekec uñananéh niñgumbi niñgun keczua. ¹³ Ni imi ienenéñ hafi iniyu hegic ewa biricac séwi usu héima nene ziki kecma kekec uñana helanži amuyi, néñ zéwelecanéh eñ liliñgéma hayu tétécgézua. ¹⁴ Nuac alana zénimma dac muna wañ énécmianzua éséc nec wañ énécmiyi. Wanju neñgocnawac siari éséc nec ionac wamma sicgéma siari.

¹⁵ Wanju ni zérabéra mihicñima kecha ienenéñ ségiségi wamma azorogic. Wanju kaižiliwenéñ ic ni ménda nimmianzua imi enenéñ sasanğiaiguc tocgéma susuc nec nunesi néñanžu. ¹⁶ Wanju ienenéñ ségiségi ariaciguc azoroma zébiri qébiri wañanžu éséc nec nuac niñac zécgina ki zéñgéanžu. ¹⁷ Miñ kewu, nalé dahecac séc eñ inicma kecbésémañ? Nuac kekec uñana imi kisikiyoñ ic ionac murunec metecgéna. Momacguc sac henénéña imi laion imuhucya ionac murunec metecgé némbésémañ. ¹⁸ Ni henaorinéñ sugcinaiguc mepésigemma, ic embac tuña tuña sugcinaiguc gi mepésigemmañ.

* 34:18: Yer 23:29

19 Ménda wai énécmína, nuac hazéhcéna ienej sícsaoc nuac niñac ségiségi wambu niñac. Hazéc wañnéñanžu ienej héniana qahaciguc kic hoc menémma zébiri némbu niñac. ²⁰ Ienej imi luaeac ac ménda zéma baeciguc bénzéh kecanžu imi onac ac ikocnéj yéwéri mihicñi énécmianžu. ²¹ Wañu ienej kuagina kunej yanda añgéma nuac zédesima ahaec, ahaec, kicnéj héipuc wamma héndacziñ. zézu.

²² Yawe, geñ mia haka imi héndaczan imuac acga qaiyunec ménda kecbésémañ. Wañu lakec ménda kecbésémañ. ²³ Nuac Anutu, Miñ Kewuna gau igucnec hetecgéma yacma nuac acna zégési wambésémañ. ²⁴ Yawe, nuac Anutu, guac haka solañaguc zégési néñna. Ienej nuac niñac ségiségi ménda wammu. ²⁵ Ménda wai énécmína, ewa qeriginanéj ahaec ewa siñnina* séc hicñizac, ic imi qécgé miziñ. zéwu niñac.

²⁶ Zéna yéwécna niñac ségiségi wañanžu ienej gamu qeçe mi-hicñima gamu mamasuñ kunej yanda nimmu. Wañu nuac muru séwi enej wañanžu imi onac gamunéh qacginaiguc endacmac.

²⁷ Nuac solañ dindinawac niñgic sécgéanzac ionac imi zéna ségiségi wamma qacma ewa hia nimmu. Welenqeçe icya luaeiguc keru ségiségi wañanzac Yawe imi kunej yanda! zéma nalé séc ézému. ²⁸ Ni ezelañnanéh kaiwe herec guac haka solañ zénimma kaiwe herec gi mepési gémmañ.

36

Baec ic ionac biriagina zéma Anutuac hiaya.

¹ (Legic galenawac; Yaweac welenqeçe ic Dawidiac legic

zéra.) Ic biria ionac héniaquina biriawac niñtegic qñtegic ac ménj ewa qerinaiguc yomuhuc hicñizac; Iwac kiwaiguc Anutuac bac yandi yandi ménj ménda hezac.

² Inéh séwi enej wamma eneya kápésicyawac zéma ménjénj ménj mewininimac me mézia timacac séc qahac zéanzac imuac mia.

³ Kuayawac ac imi kápésicyaguc zéma ikocyaguc. Inéh niñtegic qñtegicya zéma haka hia imi waiyu tecgéyec. ⁴ Inéh hehe tataciguc hema biria niñarenjéma eneya hena biriaiguc opocamuma haka biriawac mézétiti qahac kecanzac.

⁵ Yawe, goi héihéiga kurumenjiguc sécgéma heyu, guac haka héla iminéj ou hosusu iguc sécgéma hezac. ⁶ Solañga imi Anutuac baec boña ésécnec. Guac zégésigésinéj kondunj ésécnec. Yawe geñ imi ic embac zéma yañ momacnec ninicgaleñ wañ nénécmianzanj.*

⁷ Anutu guac goi héihéiganéh yei eeyaguc yanda wanzac. Baec ic moczoñ guac qeñgañga amiayaiguc néñgacma sanñgianžu. ⁸ Ienej imi guac amaiguc iwawai kindindinja hezac imi nezéléléñ wamma, ségiségiac doku téfara igucnec gumu énécmína neanžu. ⁹ Kekec dokuac kiwanéh guac muru hezac. Guac asac mararanjiguc asaha hémbiñ.

¹⁰ Gi niñgéñanžu ionac muru goi héihéi susucnec wañ énécmíma ewa solañ kecanžu ionac guac solañga imuhucyanec mihicñi énécmína. ¹¹ Séwi enej ic ionac hena tawéginanéj nesinémbac niñac. Galenjé néñna ic biriawac méraginanéh nesinémbac niñac.

¹² Kaiziliweñ wañanžu imi enej imuaru maunuyec. Ienej mama hema muñguc yacmuac séc qahac wammac.

* 35:25: Hebiraió aciguc; kekec unjanina. ✪ 36:6: Yon 4:11

37

Minj Kewuac muru kemma sangimu.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Haka biria wañanzu ionac niñac qeri geric hélendañ nec ménda wamma késpedes wañanzu imi onac nim-bupuc ménda wambésémanj. ² Ieneñ imi qézézac éséc nec focdac qeriru qasima mamu. Wañu zuazua éséc nec méima humumu.

³ Yaweac muru héima namma haka hiabia wambésémanj. Baeciguc kecma iwac haka héla imi nene éséc nec nema kecbésémanj.

⁴ Yaweac ségiségi wamma kecbésémanj. Inéñ guac ewa sinjawac héla mihicñigémmac.

⁵ Guac kekecgawa hénaya imi Yaweac muru haimina. Iwac muru héima nanna, inéñ wamma medacmac. ⁶ Inéñ wañgérju, guac solanja imi asac mararañ éséc nec, guac hakaga solanja imi melenju kaiwe wenzoronjguc kaiwe asaha éséc nec wammac.

⁷ Yaweac wéséyaiguc bénzéh nec mambéc kecbésémanj. Ic birianéñ hén a qéréngé mimia wañu ai areñ biria meseliyu kindindañ yaru hémma qeri biric hélendañ nec ménda wambésémanj. ⁸ Qeri geric waima qeri biric gilina kenju. Zénasiñ menasiñ ménda wanna. Haka imuhucya imi haka biria mihicñimac. ⁹ Haka biria wañanzu imi eneñ qericénécmiyu qahac wandacmu, néñ Yaweac mambéc kecanzu imi eneñ baec késamu.

¹⁰ Ic biria imi hotonjadac kecma tecgéma qahac wandacgic imuaru hocma hocbipiwésémanj. ¹¹ Wañu gum bénzénzéh ic imi baec késamu. Wañu ewa momac hakanéñ sécgé énécmiyu ségiségi wamma kecmu.

¹² Ic birianéñ ic hiabia qemañ zé niñareñ wamma kic hiyu iwac muru kenju zéra kizéngéanzac. ¹³ Minj Kewunéñ ic

imuhucyawac naléya hosucgéyu héntegiczac imuac niñac zédesi wammianzac. ¹⁴ Ic birianéñ maqeqeya zéma iwawai niñac hocanzu imi eneñ maunumac niñac zéma ic dindañ nec kenja wañanzu imi unuhumumañ zé souya héréma tewiya awianzac. ¹⁵ Néñ sou iminéñ eñeya wéiwécya nézéhégmac. Wañu tewi imi zéhégdaccmac. ¹⁶⁻¹⁷ Ic biriawac méria imi zéhégmac, néñ ic hiabia imi Yawenéñ késa seligimimac.

Imuac niñac ic solanjawac iwawai komodianéñ ic biria sasala ionac iwawai kunen yanda imi ogicanzac.

¹⁸ Yawenéñ ic késpedesya qahac iwac kekec naléya imi moczonj nindaru hezac. Iwac mératéc ai buña imi heheseli hema emma kecmac. ¹⁹ Ic imuhucya ieneñ imi zérabéra naléiguc gamugina ménda mihicñima bétí naléiguc acguc iwawai sécgé énécmiyu kecmu.

²⁰ Ic biria imi birimac. Yaweac hazéchéra imi rama merawawac haléc éséc nec zepépélíma hofac qema aucgéma qahac wammac.

²¹ Ic biria imi iwawai mema tasia ménda melenjanju, néñ ic solanja imi ewa hiawac eñ énécmianzac. ²² Minj Kewuac mériañginaguc imi eneñ baec késamu. Ic saecginaguc imi qeric énécmigic qahac wammu.

²³ Yawenéñ ic onac tikenj tihagina meseligima kekecac hén a imuac ségiségi wañanzac.

²⁴ Ic imuhucya imi Yawenéñ késaseligianzac imuac niñac qonzontonj gémaciguc moczonj nec ménda tendinjedaccmac.

²⁵ Ni komocna iguc nec éréma deguc yandanaiguc, ic solanja andé qema waimimia mén ménda hénjac hénzua. Wañu hémba iwac qelihéra ménéñ mén yaka niñ ménda zéwelec wañec. ²⁶ Ic imuhucya imi kaiwe herec ewa

hiawac enj énécmima haiyu kenj haiyu ha waŋanzac. Imuac qelihéra enenj mériaŋ mihicŋj énécmiyu kecanzu.

²⁷ Haka biria waima haka hiawac wammu. Imuhuc wamma nalé tetcgia qahac kecmu. ²⁸ Yawenénj haka solaŋawac siŋa nimma météré ic imuhuc waŋanzu imi ménda wai énécmimac. Ic imuhucya imi nalé tetcgia qahac inicgaleŋ waŋ énécmimac, néŋ kaiziliweŋ ic ionac qelihéra imi qeric énécmigic qahac wandacmu. ²⁹ Ic solaŋa imi baec késama imuaru hémbénaŋa kecmu.

³⁰ Ic solaŋawac kua imi ac niŋtegic qŋŋtegyaguc zéhicŋjima, ezelaŋanéŋ haka dindŋawac zémac. ³¹ Iwac ewa qeriaiguc imi Anutuac héna acnéŋ heyu kenkej hahaiguc tisuqisurac ménda wammac.

³² Ic biria enenj ic solaŋa unuwŋj zé awima kecanzu. ³³ Yawe imi ic solaŋa ic biriawac mériaiguc ménda waimimac. Waŋu zégésigési naléiguc acguc kápésiraguc ménda zémimac.

³⁴ Yaweac niŋkumuma iwac kekecaç héna imi méndacma kembésémaŋ. Inénj meyac gémma baec buŋa qegéŋu aŋgétiwésémaŋ. Waŋu kaiziliweŋ ic imi birima qahac waŋgic kicganénj hima inícbésemaŋ.

³⁵ Ni ic biriawac kuha hémba ic hésa téŋgŋj téŋgŋj eneya baeciguc nanaŋa ésécnec waŋzac, néŋ ³⁶ ic hésa imi élénec humuqai waŋu hocma hocbipiŋi.

³⁷ Néŋ ic solaŋa héŋsosoligic. Ic dindŋa héŋgic. Luae ic imuhucya imi enenj andiaginaguc. ³⁸ Ac qeçe ic ieneŋ momacnec biridacmu. Kaiziliweŋ ic ionac tetcgia imi humu qaiyaguc.

³⁹ Ic solaŋawac aŋgénj titi imi Yaweac muru hezac. Inénj zérabéra naléiguc hoc

baŋec ésécnec wammimac. ⁴⁰ Yawenénj méra énécmima metecgé énécmimac. Ic biria ionac murunec metecgé énécmimac. Ieneŋ imi néŋgacma iwac muru saŋgianzu hénia imuac niŋac imuhuc waŋ énécmianzac.

38

Eneya kápésic niŋac ewa biric wamma zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic yomi hofac omiwiŋj zé héiaŋgic.) Yawe, guac qeri biricganénj kápésicna ménda zénénna. Guac qeri gericnéŋ ni ménda zéqindiŋj nénnna. ² Guac zakonénj nuac séwinaiguc nézéhégéma hiŋgaczac. Guac méraganéŋ selianec helanzi nénzac.

³ Guac qeri biric niŋac séwi busuna solaŋa ménj ménda hezac. Nuac kápésic niŋac nuac sicna imi bénzéhya qahac waŋzac. ⁴ Nuac kápésicnanénj orucnaiguc sécgéma enu hinac yewéria tanec waŋu bisiqaténj wammaŋac séc qahac.

⁵ Nuac wizinanénj houyu wéréŋj biria haizac. Imi mia nuac haka qelaŋa imuac tasia. ⁶ Ni geriwa noyu qoucgéma kaiwe herec ewa biric wamma kecanzua. ⁷ Nuac maréhnaiguc geriwa sécgénénzac. Waŋu nuac séwina solaŋa ménj ménda hezac. ⁸ Séwina hézézayu humumia tanec waŋzac. Ewa qerina waizalaŋ waŋu zésilac waŋzua.

⁹ Miŋ Kewu nuac niŋj kewu imi moczoŋj guac muru hezac. Nuac zésilacnanénj guac wéségaiguc usuya qahac hezac. ¹⁰ Wéiwécnanénj hélandaŋ yaru kucnanénj mayu qeka meka wamma kicna imi acguc mugu mugumia waŋu asaha qahac waŋzac.

¹¹ Numindiŋjiga imi nuac séwinaiguc hezac imuac niŋac nuac sorochečna zéma alahécna

lakec kecgic sac taséhécna ini acguc lakec nanzu. ¹² Nuac kekec uñanawac hochoc ai meanzu ieneñ bétac hainénzu. Mebiri némbiñ zé wanzu imi eneñ humumia tericgé némma kaiwe herec andé nuwiñ zé haka biria zéareñgéma keczu.

¹³ Ni gezac héñ éséc nec niñbipima ic ara qahac éséc nec kuana ménda angéma kecanzua. ¹⁴ Ni gezac héñ éséc nec wamma accgina ménda melenanzua.

¹⁵ Yawe ni guac niñkumuma kecanzua. Nuac Miñ Kewu Anutu, gi acna melen némbésémañac hezac. ¹⁶ Ni yomuhuc zé zua; Ni tisuqisurac wamba ieneñ nuac niñac ségiségi wamma séwi eñeñ waj némbu niñac.

¹⁷ Ni léklék manumacac heyu niñyéwécnanéñ nalé séc henénzac.

¹⁸ Hénia imi yomuhuc; Ni kápésicna zéauma nuac kápésic niñac ewa biric wañanzua.

¹⁹ Nuac hazéchécna ieneñ kucginaguc kenha wañanzu. Wañu téjésima mézétiti wañnéñanzu ionac zañgégina imi sasala. ²⁰ Wañu haka birianéñ haka hiawac melen énécmianzu imi eneñ ni haka hiawac méndacma kema hénia imuac niñac mia hazéc wañ néñanzu.

²¹ Yawe gi ménda wainémma kenna. Nuac Anutu lakec ménda kecbésémañ. ²² Focdac qenangé wañ néna. Miñ Kewu, gi nuac angéñ titina.

39

Niñtegic qin tegic mimac niñ zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic.) Neñ yomuhuc zéyi; Ni hakana lolongéma wamma ezelañnanéñ kápésic ménda mihicñimañ. Ic biria ieneñ wésénaiguc nanzu séc kuanaiguc neñ zékalañ haiwa hemac. ² Ni acna qaiyu ac hiabia

acguc ménda zéwa niñ yéwécna imi muñguc yandizac.

³ Nuac ewa qerina geri-waguc wañu qerinanéñ zénimba hiñgacma éséyu qeri biric yaru ezelañnanéñ yomuhuc zé zua;

⁴ Yawe, kekecnawac teteçgia zéma nalénawac séha imi né zéna niñasarima nuac kekecna dodow-ima hazac imi niñtegicmañ niñac ku néna. ⁵ Geñ mia nuac naléna imi méra tawé éséc nec mehotonjina nuac kekecnanéñ guac kicgaiguc ménda hezac tanec wanzac. Icy a icya nañselima kecanzu, néñ hofac éséc nec aucgéanzu. (Ohec)

⁶ Hélaç nec, ic neñac neñac imi héla qahac, néñ uña tanec kenha wamma ai eñomiawac kenkésa hakésa wamma iwawai mihicñima saméñaguc haini emma hezac, néñ hélaç nec mérénéñ iwawai imi nonagicma késamac imi acguc ménda niñasarima kecanziñ.

⁷ Miñ Kewu ni erac némac iwawai niñac niñkumuma mambéc kecmañ? Nuac niñkumuna imi guac nec hezac.

⁸ Ni kápésicna moczon imuac nec metecgé némma galenjë néna, ewa soho ic ieneñ zébiri qébiri wañ némbu niñac. ⁹ Wañu Miñ Kewunéñ haka imi wañ nénzac zéma nimma acna qaiyu kuana ménda auanzua.

¹⁰ Guac numindiñi nuac muru hezac imi nuagicma gilina kenju. Méraganéñ nuna ni qeka meka wanzua. ¹¹ Geñ ac zéénécmima ic unu qindiñianzan nalé imuaru iwawaigina eeyaguc imi wañ énécmina gisicnéñ neyu qahac wañanzac éséc nec qahac wanzac. Imuac icya icya imi wésésé éséc nec wanzu. (Ohec)

¹² Yawe nuac zéwelecna niñnémma nuac qacsilaciguc gezac hainéñna. Kic masina maanzac nalé imuaru acga ménda qaimac. Ni imi yandahécna éséc nec ic

kian tanec, ic qan tanec giguc kecua. ¹³ Képésicnawac ménda hénsosolima, hafina mehiaru némma kekecna komocdia dac mehorugina ségiségi nimmaguc humuwa.

40

Méra mimac niñ zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Daw-idiac legic zéra.) Ni Yaweac mambécnéñ mambéc kecha gezac haima zésiaca niñec. ² Inéñ ni baec séséñ biriçiria igucnec hérénéñu éréwa hénana zamanziñ hilañeñiguc nopocma keñkeñ hahana imi meseli néñec. ³ Legic qelia Anutuac mepé qepésiác buña, kuanaiguc haiyu ic embac sasalanéñ némma bac yandi yandi wamma Yaweac muru héima nammu.

⁴ Yaweac héima namma séwi eneñ ic zéma ac ikociguc luken luha wañanzu imi onac kichihi ménda wañanzu imi eneñ zézé ségiségi ginaguc. ⁵ Yawe nuac Anutuna, wawañ meme welic welicgia geñ wannec imi sasala. Wañu niñinga nonac niñ wamma niñna hiñgacanzac imi acguc sasala wañu ni olomma zémarjac séc qahac wañzac.

⁶ Geñ mia gezacnaiguc nézéna héiyu yomuhuc niñi; Ni mulumanañ zéma seseac ewa hia ménda nimma hofac oo zéma képésic waiwaiac olémbarñ imuac ménda wañanzua. ⁷ Imuhuc zéna imuaru ni yomuhuc zéyi; Ni hazua, nuac ac ooya imi kiwi limbi limbiñaguc hezac. ⁸ O, nuac Anutu, ni guac ewa siñ niñtohomañ zé ségiségi wañanzua! Imuac guac hena acnéñ nuac ewa qerinaiguc heanzac.

⁹ Ni henaorinñ yandaiguc guac solañ dindiñaga imuac buña suruc ségiségiyaguc imi zéau énécmianzua. Niñzanñ, Yawe ni kua taséna ménda héiwa eñ

heanzac imi gi nindaczanñ. ¹⁰ Ni guac solañga imi nuac ewa qerinaiguc ménda musañgéwa heyec, néñ guac haka héla imi zéma anğéñ titi imi zéau énécmima goi héihéiga zéma hakaga héla imi henaorinñ yandaiguc ménda musañgé énécmianzua.

¹¹ Yawe guac ewa biricga imi ménda hézicgéna susucnec mayu. Wañu goi héihéiga zéma hakaga héla iminéñ ni nalé séc néñgaleñ wañ némbésémañ.

¹² Biriña gelec malec qahac ni lelecgé néñu nuac képésicnanéñ méramma nuaru hayu kic hima gémmañac séc qahac. Képésic imuac zanğégina imi nuac oruc zucna ogicma heyu nuac ewananéñ sohodaczac. ¹³ Yawe ewa biric wañ némma anğéñna tina. Yawe focdac méra némbésémañ.

¹⁴ Nuac kekec uñana mihiçñima mebirí némbinñ zé wanzu imi moczonñ gamu qeçe zéma gamu mamasuñ mihiçñi énécmina. Wañu zéna zérabéra hiçñinéñu ségiségi wanzu imi moczonñ néñgacma kemma gamu qeçe mihiçñimu. ¹⁵ Wañénécmina nuac niñac ahaec zéma desianzu ieneñ enañ gamugina héñteçicma aurimu.

¹⁶ Wañénécmina, guac hochoc wamma mihiçñianzu imi eneñ guac niñac ségiségi wammu. Wañu guac anğéñ titiac qerinéñ wammianzu imi eneñ nalé séc Yawe imi kuneñ yanda kuneñ zému.

¹⁷ Ni imi maçeçeya kecma imuac me imuac hocanzua. Imuac niñac Yawe imi nuac niñnémmac. Gi imi nuac méra nénéñ zéma metec metec miñna. Anutuna, nalé ménda mehorugina.

41

Hafiya mehiaru mimac niŋ zéwelerec.

¹ (Legic galeŋawac; Daw-idiac legic zéra.) Kuc mama wamma kecaŋzu ionac niŋkewu waŋ énécmianzac ic imi zézé ségiségiyaguc, nalé biriaiguc Yawenén hénaya méwéréŋgéyu orima kemmac. ² Yawenén demin memima kekecy a galeŋgé miyu baeciguc zézé ségiségiyaguc kecmac. Waŋu hazéc onac ewa siŋiguc* i ménda waimimac. ³ Hafi kiyu heyu Yawenén naŋgémimac, Hehe tataciguc hafiya mehiaru midacmac. ⁴ Waŋu neŋ yomuhuc zéyi; Yawe, ewa hia niŋnénna. ni guac kicgaiguc képésicna mihicŋizua. Nuac kekec uŋana mehiaruna.

⁵ Hazéc hécnanéŋ nuac zébiri némma némac naléiguc ic imi humuyu qara eluŋ nunudacmac zézu. ⁶ Ni némbiŋ zé hama ac gorosonŋa wamma néwéc ewa qeriginaiguc zébiri qébiri niŋtoçgéma amana igucnec hiŋgacma kemma zésaigic keŋanzac.

⁷ Mézétiti waŋ nénzu ieneŋ moczon nuac andé ac zéma mebiri némbiŋ zé areŋgéma yomuhuc zéanzu; ⁸ Hafi biria késazac imuac ic imi hema muŋguc ménda yacmac. ⁹ Ala sorocna niŋzéŋgé miwa nuac saménŋ momacnec neaŋic i acguc hazéc wannémma sou andianénŋ qéfacgé néŋec.

¹⁰ Waŋu Yawe Miŋ Kewuna ni ewa hia niŋnémma hafi igucnec metecgé nénnna bakia melené énécmiŋaŋ. ¹¹ Hazécnanénŋ hia ménda nogiczac imuac gi nuac ségiségi wanzaŋ imi ni niŋzua. ¹² Ni qerina mesolanŋanima kecha naŋgé némma kecnec. Kumu nénnna wéségaiguc hémbénaŋa nammaŋ.

* 41:2: Hebirai a aciguc; kekec uŋaŋinawac.

¹³ Miŋ Kewunina, Israelac Anutu hénihénia qahac, tetcgia qahac, mepési mimia wammac, hélacnec! hélacnec!

Kiwi 2

42

(Legic 42–72)

Anutuac ewa siŋsiŋ wamma kekec.

¹ (Legic galeŋawac; Korawac qelihéra ionac legic zéra niŋtegic qinŋtegyaguc.) Anutu, dia waŋ déméŋa qaŋgararaŋ qeyu hakhak géma doku téfara niŋac hocanzac ésécnec nuac kekec uŋananén guac ewa ewa waŋanzac. ² Nuac kekec uŋananén Anutu kekec miŋinawac déméŋa kérékérasia wanzac. Ni némac naléiguc kemma Anutu wésiaiguc wininimaŋ. ³ Ic embac eneŋ kaiwe herec nuac ac zénémma guac Anutu imi dimia zéma zézé qesi waŋ néŋgic nuac kic masinéŋ siŋi kaiwe nenena éséc waŋanzac.

⁴ Ni becnec nalé téréyawac tacniniŋ kecaŋgic iniguc momacnec keŋha wamma zézé ségiségi wamma mepé qepési legic héima onagicma kemma Anutuac ocmuŋ téréyaiguc onopocani. Waŋu deguc haka silicna imuac niŋqelima ewa biric wamma ewa howucna qocgézu. ⁵ Kekec uŋana, gi némac niŋac niŋméima waizalaŋ nukeczan? Gi imi Anutuac niŋkumu wambésémaŋ. Ni imi iwac aŋgéŋ titiac kic tanera niŋac néwéc i mepésimaŋ.

⁶ Anutuna, kekec uŋananén qerinaiguc niŋméima mayu, ni Yodan baec zéma Herimon zéma Miza baec boŋaiguc gi niŋqeli gémmaŋ. ⁷ Guac konduŋ dokunénŋ qaru konduŋ hiŋgac hiŋgaranénŋ qac héhéli amugic, guac doku renduŋanéŋ zéma doku tembonŋa limbima hama hoturu nénzac.

8 Kaiweiguc Yawenérj goi héihéiya waŋ némma sinjyaiguc legicnéj nuac muru henénju, kekecnawac Anutu zéwelec mimañ.

9 Zamanzijna Anutu, yomuhuc zézua; Némac niŋac nuac eluŋ guzac? Némac niŋac hazéc hécnanéj helanži néngic ewa biric wamma keŋha waŋanzua me?

10 Sounérj sicna nézac ésécnecc hazéchécna enej zébiri qébiri wannémma Anutuga imi dimia? zéanzu.

11 Kekec uŋana, némac niŋac kucmama wamma, némac niŋac qerinaiguc siroŋ qaroŋ wamma keczaŋ? Gi imi Anutuac niŋkumu wambésémaŋ. Ni imi kileŋ kic tanecna meyac néŋanzac Anutu i mepési mimañ.

43

Réwéri qeriaiguc zéwelec wammiyec.

1 Anutu ni niŋgési némma, baec yanda eega ménda héigéŋanzu ionac muru, acna imi héipuc wannémma meselima, ikoc ic, héna ac logilogi ic ionac murunec ni metecgé némbésémaŋ. 2 Gi imi Anutu nuac hoc baŋecna kecmaguc némac niŋac ni héŋacna mena hazéchécna ieneŋ helanži néngic ewa biric wamma keŋha waŋanzua?

3 Guac asac mararaŋga zéma acga héla mélina hama ni qindiŋi némma nuagicma kemma guac baec boŋa téréya zéma haliga téréya imuaru nopocmac. 4 Imuac mia ni Anutuac zaki téréyaiguc keremma, nuac Anutu, zézé ségiségina, nuac ewa hiawac buŋa, guac muru harémaŋ. Anutu, Anutuna, ni waŋoŋna hésiaguc imi qema gi mepésigémaŋ.

5 Kekec uŋana, némac niŋac kuc mama wamma némac

niŋac qerinaiguc waizalaŋ numa keczaŋ? Gi imi Anutuac niŋkumu wambésémaŋ. Ni imi nówéc kic tanecna meyac néŋanzac Anutu i mepési mimañ.

44

Baec yandagina imi aŋgéŋa timac niŋ zéwelecŋic.

1 (Legic galeŋawac; Korawac qelihéra ionac legic, niŋgic hiŋgac hiŋgara.) Anutu geŋ becnecc yanda hécnina ionac naléiguc haka silic wannec imuac suruc imi nénézégic gezacninanéj niŋiŋ.

2 Gi imi baera baera hicŋisai wamma kecgic imi méraganéj nesi énécmína keŋgic, yanda hécnina imuaru ic hésa ésécnecc himic énécminecc. Hicŋisaia hicŋisaiya tosara imi yéwéri mihicŋi énécmima, yanda hécnina imi méndéj énécmigic baecgina séc kemma késagic 3 Ieneŋ soug-inanéj baec imi ménda késagic. Eŋaŋ méraginanéj yaréguc ménda onogicŋic, néj geŋ mia ewa hia niŋénécmima hénia imuac niŋac guac méraga zéma huaga zéma kic tanecgawac asac mararaŋanéj imuhuc waŋ énécminecc.

4 Anutu imi nuac ic kewuna, imuac Yakoboac niŋac wamma yaréiguc onogicdacmu zéma zéteccgénecc. 5 Nini guac muru héima namma hazéchécnina helanži énécmima nunuwiŋ zé yacŋic séc guac qacganéj tidacgé énécmianziŋ. 6 Ni imi tewinawac ménda héima nammaŋ. Sou acguc hia ménda metecgé némmac. 7 Gi sac hazéchécna ionac murunec aŋgéŋnina tinénécmima mézétiti waŋ nénécmianzu imi onac gamu qeŋe mihicŋi énécmianzaŋ. 8 Nini kaiwe herec Anutuac niŋac zézé ségiségi wanziŋ. Nini Anutuac qara hémbénaŋa ewa hia ac wammiwiŋ.

⁹ Kilenɗac deguc imi geŋ mia héŋacnina mema gamuiguc memama waŋ nénécmima téŋgiŋ ic hécnina iniguc momacnec ménda keŋha waŋanzaŋ. ¹⁰ Geŋ imuhuc wanna nini hazéchécnina wéséginaiguc lilingéma néŋgac énécmiŋi, hazéc waŋ nénécmianzu imi eneŋ eŋaŋ siŋginawac nunuma iwawainina nonag-icɗaczu. ¹¹ Geŋ mia nini rama qeŋeyawac buŋa ésécnec nonopocna, baera baera héndéŋ qéndéŋ rouc wamma kecziŋ. ¹² Geŋ ic embachécga boŋteŋic hai énécmiŋa meŋic, néŋ imuac boŋa méŋ ménda géŋgiŋ mezan.

¹³ Geŋ imi lelec lelec tacy-achéra ionac méraginaiguc nonopocna gamu mema kecni lelecgéma nanzu imi eneŋ zédesi waŋ nénécmima isocfagociguc nonopocanzu. ¹⁴ Geŋ baera baera ionac sugginaiguc gamu mama-suŋac nonopocna kuaginaiguc eŋanzaŋ. Waŋu sugginaiguc oruc héinéŋéc mimiawac buŋa imuac sésécya wamma kecziŋ. ¹⁵⁻¹⁶ Séwi eŋeŋ wamma ac waŋ némma zébiri qébiri waŋ nénzu ionac niŋac zéma hazéchécna tasé melenéŋ mémbiŋ zé waŋzu imi onac niŋac, isocfagocnanéŋ kaiwe herec wésénaiguc henéŋu gamunanéŋ musuna hoturu nénzac.

¹⁷ Haka silic imuhucya moczoŋ hicŋi nénécmiyec, néŋ guac eluŋ ménda nunuyunec guac sisipac ac imi ménda logianziŋ. ¹⁸ Ewa qerininanéŋ héŋacga ménda mema lilingéyec. Waŋu keŋkeŋ haha ninaiguc imi guac héna imi ménda waiyiŋ. ¹⁹ Geŋ imi haséŋ kazuac baec kisiaiguc hézéza nénécmima humucac tunumaŋnéŋ hoturu nénécmizaŋ.

²⁰ Nini Anutuac qara eluŋ nunuyeciguc me méranina ic enia ionac anutu hécgina ionac muru sulu méraŋ waŋiŋiguc

imi ²¹ Anutu inéŋ ewa qerinaiguc niniŋ saŋa hezac imi nindaczac, imuac niŋac hénia imi hia menzamma mihicŋiwacnec. ²² Nini kaiwe herec guac niŋac humuciguc nonopocŋic kecanziŋ. Waŋu rama qehumumiawac buŋa ésécnec waŋanzaŋ.

²³ Miŋ Kewu gi yacna, némac niŋac gau hekeczan? Yacma naŋna. Nini hémbénaŋa héŋacnina ménda mewésémaŋ. ²⁴ Némac niŋac kic tanecga musaŋgé nénécmima zérabéranina zéma helanzi nénécmimia imuac eluŋ guyu keczan? ²⁵ Kekec uŋanina imi baec gizoŋiguc mama héima hezac. Séwinina imi baeciguc mékétama hezac. ²⁶ Gi yacma méra nénécmiwésémaŋ. Guac goi héhiégawac niŋac wamma nini boŋ hérénina menénéc mina.

45

Ic kewuac zammaréŋ legic.

¹ (Legic galeŋawac; Korawac qeli méŋnéŋ legic zéra niŋu hiŋgac hiŋgara yomi oyec. Sosanim waŋgoŋ hésiaguc. Ic kewuac kikiya mema siŋ nimmima legic yomi héigic.) Ewa qerina igucnec ac hiabianéŋ kuaya qema mayu ic kewuac zéareŋgéyiac hezac imuac zémaŋ. Ezelaŋna imi kiwi oo ic qacguc méŋac kirifi ésécnec waŋzac.

² Ic kewu gi imi baec ic ionac naŋhécgina moczoŋ onogicma hiabia soroc wanzaŋ. Waŋu ewa hia acnéŋ kuaga igucnec qocgéma maanzaŋ. Imuac Anutunéŋ nalé séc gi mériaŋ mihicŋi géŋanzaŋ.

³ Kuc miŋina gi, souga zikina hénaga kembraŋiguc hiŋgaru, ic kewuac asac mararaŋ zéma qac buŋa séwi usu ésécnec héina.

⁴ Ic kewu gi, ac héla zéma gum bénzénzéŋ zéma haka solaŋawac wamma edamugaguc becosic

qahaiguc tacma kemma yaréiguc onogichésemañ. Guac méra héiganéñ gi haka welicgia kugémmac. ⁵ Ic kewu, guac zakonjanéñ zéra qizilic, guac hazéhcéçga ionac wéiwéçgina nézéhégma keremmac. Ic embac momac yanda guac wéségaiguc siminñ héigémmu.

⁶ Anutu guac tataçga edamuyaguc imi hémbénaña, baec héngalenñ wawañawac ic kewu qarucganéñ héna ac dindinanec meselimac.

⁷ Gi imi haka solañawac siña nimma haka biriawac mézégga tianzac. Imuac Anutu, ic kewu guac Anutunéñ zézé ségiségiac haléçnéñ météré gémma guac qocgéçémma meyac géñu alahéçga onogiczañ. ⁸ Guac séwi usuga imi moczonñ hémbénaña guac hiabia, ziniñ kizubera sañkara imuac hémérja héimimia wañu elefante yañac zuñanéñ memeya guac ama kewuya igucnec gita kulele qacma mehiaru géñanzac. ⁹ Guac iniñhéçga eeginaguc ionac suginaiguc imi baera baera ic kewu ionac bérac héçginanéñ kecçu. Guac iniñga qéçianéñ Ofiri baecac golinéñ mezeric amuma guac méra héigaiguc nanzac.

¹⁰ Béracna, gezac çema niñna, gi geñga ic embachéçga zéma mañgocçawac ama areña yanda imuac eluñ gumac. ¹¹ Imuhuc wanna ic kewunéñ guac tanec héñ sorocya imuac ewa siñsiñ wañgémmac. Inéñ mia guac miñga wanzac imuac siggé miwésémañ. ¹² Ic kewu guac imi Tirowac béraranéñ* sese eeyaguc haigémmac. Wañu imuac ic embac zuña masapu ginaguc imi eneñ ewa hia wañ énéçmimac niñac hulunğa késama yaizézé ac wañgémmu. ¹³ Guac béracganéñ zuña masapuyaguc keçmac.

Iwac séwi usuya imi golinéñ bilonégma memeya. ¹⁴ Béracga séwi usu kiwiyaguc imi wagiru guac muru hamac. Alahéra embac seraña imi eneñ momacnec onagiru hamu. ¹⁵ Wañu onagiru ségiségi wamma ewa hia nimma ama kewuyaiguc keremmu.

¹⁶ Guac nanñhéçga ieneñ guac yandahéçga mératéçgina mema nanñic geñ imi baera baera imuac baec galenñ buña onopochésémañ.

¹⁷ Ni wañ énéçmiwa ic kewu guac qacga hicñsaiya hicñsaiya niñqelimu. Imuac baec séc ic embac ieneñ ic kewu gi hémbénaña mepési gémmu.

46

Anutunéñ ic embachéra zéma ama baecginawac saiwa meénéçmianzac.

¹ (Legic galenñawac; Korawac qelihéra ionac legic, Alamot legic imuac ewaiguc héihéiya.) Anutu imi sañgi sañginina zéma kucnina. Méra nénéñnina soroc yéwéri geriaiguc ha nénéçmimia. ² Imuac baecnéñ melenju baec boñanéñ qekeñ qeha wamma konduniguc hiñgacmaciguc me ³ kondunñ dokunéñ qac silacma yacma sépéc sépéra lonju baec boñanéñ sicsuc wamma hirimaciguc imi ni kileñ bac yandi yandi ménda wammañ. (Ohec)

⁴ Imuac doku téfara imi téma séra sasala wamma eneña miñina Anutuac ama areña yanda, oc-muñ téréya imi ségiségi mihicñi mianzu. ⁵ Anutunéñ ama areña yanda imuac suraiguc keru ama areña yanda imi seligima ménda hirimac. Wañu ama gianjimac imuaru Anutunéñ méra mimac.

⁶ Baera baera qewelonñ qegic héngalenñ ama areña yanda imuac miñina eneñ zénéñgina hirizac. Wañu inéñ ac zéyu baecnéñ

* 45:12: Ama areñ yanda imuac ic embachéra.

* 46:6: Baec ic eneñ bacgina yandizac.

pépélíma mazac.* ⁷ Kurumenjac téngiñ ic tausenja tausenja imuac miñina Yawenéh niniguc momac-nec keczac. Yakoboac Anutu iminéñ neñaj hoc bañec eñeja wanzac. (Ohec)

⁸ Hama Yaweac wawañ meme imi hémmu. Inéh baec melenju kérésizac. ⁹ Wañu inéh baec tetecgia séc yaré metecgéma tewigina kuma luacgina hézégéma becosicac karisi imi gericnéñ odarec. ¹⁰ Zéyecnéñ gi imi bénzéh kecma ni Anutu wanzua imi héñ tegicbésémañ. Ni baera baera zéma baec séc ic embac ionac sugcnaiguc meycac nénéña wammac.

¹¹ Ic téngiña tausenja tausenja ionac Yawenéh niniguc keczac. Yakoboac Anutu imi neñaj hoc bañec eñeja wañanzac. (Ohec)

47

Anutunéh galenjë énécmianzac.

¹ (Legic galenjawac; Korawac qelihéra ionac legic zéra.) Ic embac momac yanda ini méragina qema ewa ségiségiyaguc qacma Anutu mepésimu. ² Eñeja miñina Yawenéh kuc buña eeyaguc kecma baec séc ic embac ionac ic kewu wañ énécmima keczac. ³ Yawenéh baec séc ic embac momac yanda imi nonac muru onopocma, baera baera ic embac imi welenj qenénécmimu niñac hénanina duandiaiguc onoporec. ⁴ Neñaj niñac wamma mératécac baec imi gésima añgé tiyec. Imi mia siñ niñmianzac Yakobo iwac zézé ségiségiyawac buña wanzac. (Ohec)

⁵ Anutu ségiségi legic héimini eñanzac. Tomuñ hihini qacma eñanzac.* ⁶ Mepésimigic, Anutu mepésimigic, mepésimigic, ic kewunina mepésimigic. ⁷ Hénia

imi yomuhuc; Anutunéh baec ic embac momac yanda neñaj ic kewu keczac. Legic zéra niñtegic qinjegicyaguc mepésimimu.

⁸ Anutunéh baera baera incgaleñ wamma ic kewu tatac téréyaiguc taczac. ⁹ Saiwa baec séc hezac imi moczoñ Yaweac buña. Inéh eñeja miñina wanzac. Imuac mia baera baera imuac baec galenjhéra, Abarahamac Anutu iwac ic embachéra wamma tocgogic.

48

Anutuac baec boña Zion.

¹ (Korawac qelihéra ionac legic zéma legic zéra.) Yawe imi kunerj yanda, Anutuninawac ama areña yanda demin seliaguc, baec boña téréya imuaru i kunerj yanda mepési mimia wammac. ² Zion baec boña, ic kewu yandawac ama areña yanda, baec wañgoña Not iguc nanzac imi nanaña eñeja zéma héñ sorocya. Wañu baec séc ic embac ieneñ imuac zézé ségiségi wanzu. ³ Ic kewuac ama areña yanda demin seliaguc imuac qeria séc Anutunéh keczac. Kecma eñeyaoc imi añgéh tinénéc mimiaiwac neuñ kiropo wanzac imi zéauzac.

⁴ Niñzu, imuaru ic kewu eneñ azóroma momacnec ototoñ qema keñgic. ⁵ Ieneñ ama areña yanda imi hémma aurima bac yanidi yandi wamma néngacgic. ⁶ Wañu zénéñ hirihirinéh énépésiyu embacnéñ azi kiyu merac mihicñianzac ésécnec geriwanéh kunerj yanda onoyec. ⁷ Gi imi luhuc Is igucnec hahayanéh Tarasisiac zéic imi moczoñ qéséñdacnec. ⁸ Gezac ninanéñ niñiñ ésécnec, téngiñ ic tausenja tausenja miñina Yawe

* **47:5:** Dimuaru eñec zéma eminiñgic ac zéra haréwéc wañec; 1) Sésépac acwac katapa huama Zioniguc eñgic imuac niñqeli mimia (2Sa 6:1-19). 2) Anutunéh mama yaréiguc Israel méra énécmima muñguc kurumenju eñec. 3) Yesu mama aiya metecgéma kurumenjiguc eñec.

iwac ama areña yanda demin seli-ayaguc, neñan Anutuac ama areña yanda demin seliayaguc imuaru kicninanen hénin. Anutunén ama areña yanda imi hémbénaña meselimimac. (Ohec)

⁹ Anutu, nini guac ocmuñ téréya imuac suraiguc guac goi héihéigawac ninin. ¹⁰ Anutu guac qacga éséc nec mepé qepésiga imi acguc baec tetcgia keren daczac. Wañu guac méra héigaiguc imi haka solanén sécgéma hezac. ¹¹ Guac zégésigési ninac Zion baec boñanén ségiségi wanzac. Yuda baecac ama areña kunen kunen séc* imi enen ségiségi wammu.

¹² Ini imi Zion baec boña imi baec hena tima keren dacma lelcgéma kemma awiawi ama horua imuac zanégina olommu. ¹³ Demin seli imuac tanera hényacgéma ic kewuac ama imi moczon héndacma énézégic bian hicñisaia hicñisaia hema kecmac imi suruc imi acguc hema kecmac. ¹⁴ Anutu imi hémbénaña neñan Anutu kecmac. Qindin nénécmimac nec keru nalé tetcgia hamac.

49

Baecac iwawaiiguc héima nanaña imi ewa soho haka.

¹ (Legic galenawac; Korawac qelihéra ionac legic zéra.) Ic embac momac yanda ini gezac qema ninigic. Gezacgina nuac muru haima ninigic. ² Ic eneña me mamaya, ic zunja masapuyaguc me ic maqeqeya ini moczon ninigic. ³ Kuanen ninigic ninigic ac zéma ewananén hénia héiqelima nimman. ⁴ Ni qeqain ac imuac gezacna haima gita kulele qema legiciguc haima nuac qelumbec ac imi measariman.

⁵⁻⁶ Ic tosará imi iwawai kindindin he énécmimia zéma

samén bipiyaguc imuac héima namma séwi enen wañanzu, hazéchéna imuhucya ionac haka qarin qarinianén méndac némmac lelcgé némmac nalé imuaru ni némmac nin bac yandi yandi wamman? ⁷ Ic ménén mén dac munaya ménac kekecya boñ héré wañ mimacac séc qahac. Wañu iwac nin wamma Anutuac muru mulu memeac soukiwa mén haimacac séc qahac. ⁸ Hénia imi yomuhuc; Kecec unawac mulu meme imi eeyaguc wanzac. Soukiwanén hémbénaña boñ mewinac séc qahac. ⁹ Houhouya ménda mihicñi mima hémbénaña kecmac nin méra mimiawac séc qahac.

¹⁰ Ménén mén hémma hénia yomi ninigicmac. Ninigic qinigic ic imi humumu, wañu ic qelana zéma ic zampalilina imi momac nec humuqai wandacmu. Humugic iwawai samén bipiyaguc he énécmimia imi ic ménén késaanzu. ¹¹ Wañu qeriginanén ninigic amagina imi hémbénaña heyu baec tacyac wañanzu imi hicñisaia hicñisaia hema emma kecmac tanec wañu baec imi qac waségina haimima qacanzu. ¹² Baec ic imi eeginagucnén hémbénaña ménda kecanzu. Yanqesi éséc nec humuanzu.

¹³ Haka silicgina imi ionac ninin sicsaocya zéauanzac, nén qelihécgina hahaya ienen ionac ackuazéc imuac mepésimu. (Ohec) ¹⁴ Rama éséc nec ienen humucac buña zéénécmimia. Humucnén ionac galengina wammac. Ama gianjiyu ic solana ionac méra bacginaiguc kecmu. Wañu ionac haihaka hénsoroc sorocya imi humuc ac buña wandaru ama dungina imuhucyanec qahac wandacmac. (Ohec) ¹⁵ Nén Anutunén ni népésimac. Imuac nuac kecec

* 48:11: Hebiraio aciguc; bérachéra.

uḡana imi humuc igucnec boḡhéré menémac. (Ohec)

¹⁶ Ic méḡnéḡ iwawai saméḡ bipiyaguc hemiyu amaya imi yandima eeyaguc waḡu gi kileḡ bac yandi yandi ménda wammiwésémaḡ.

¹⁷ Ic imi humumac nalé imuaru iwawai méḡ ménda mema kemmac. Qac buḡaya acguc ménda méndacmima kemmac.

¹⁸ Inéḡ kekec uḡayaguc kecmanc mepési amuma mezeric amuyu ic embac eneḡ iwac niḡgic emmac, néḡ ¹⁹ yandahécgina ionac muru liliḡéma kemma toroqe énécmimac. Waḡu hémbénaḡa kaiwe asaha hémmacac séc qahac wammac. ²⁰ Eḡeḡa kecma kekecac hénia ménda niḡtegicanzu imi eneḡ haséḡ yaḡ ésécnec humumu.

50

Mulu ai héla aḡḡe timacac séha.

¹ (Asafeac legic zéra.) Anutu, Yawenéḡ Is igucnec Wes igucgeḡ baec séc ic embac énézéma unuruyec. ² Zion baec boḡa héḡsoroc sorocya imuarunec Anutunéḡ asaha qetagaliyu kenzac.

³ Anutunina imi hama hétéḡ qahac ménda kecanzac. Iwac wésiaiguc imi qécgé énécmimiawac geric bélaḡanéḡ naḡu wiliḡ wiliḡ luhucnéḡ lelecgémima humumia qeancac.* ⁴ Anutunéḡ ic embachéra zégési énécmimaḡ zé ou kurumeniguc zéma baeciguc zéau énécmima yomuhuc zéyec; ⁵ Nuac météré ic hécna mulu memé aiiguc niḡuc sisiḡac ac megic imi nuac wésénaiguc unuruna hadacmu.

⁶ Anutu imi zégésigési ai miḡina wanzac. Imuac niḡac kurumenéḡ iwac solaḡa measari-mac. (Ohec)

⁷ Ic embachécna gezac qema niḡgic neḡ énézémaḡ. Israel, neḡ héiḡuc ac waḡ énécmimaḡ. Ni

imi Anutu, eḡaḡ Anutu kecza. ⁸ Hofac ooginanéḡ nalé séc wésénaiguc hezacnec imuac mia ni zaki téréyawac iwawai niḡac ac ménda waḡ énécmimaḡ. ⁹ Ni imi amaginaiguc burumakao iwa me demingina qeriaiguc noniḡ iwa imi ménda onagicmaḡ.

¹⁰ Hénia imi yomuhuc; Haséḡiguc wiri yaḡ zéma zéléḡ boḡa boḡaiguc burumakao hezac imi moczoḡ nena. ¹¹ Baec boḡaiguc nei hénia hénia imi moczoḡ neḡ kampititi nindacba hezu. Baec kisiaiguc keḡha waḡanzu imi acguc moczoḡ nuac buḡa.

¹² Waḡu baec kurumeḡ zéma iwawai imuaru sécgéma hezac imi moczoḡ nena buḡa, yaka niḡ waḡ némbacnec qesi énécmiwinec. ¹³ Niḡgic, ni burumakao busia nema noniḡ sawa neanzua tanec wanzac me? ¹⁴ Ewa hia acginanéḡ hofac oo ésécnec Anutu haimima eḡeḡa miḡina iwac muru zézé seli acgina megic imi wamma mema melenḡ midaccic. ¹⁵ Waḡu zéra béra naléiguc nurugic metecgé énécmiwa qac buḡana meyac némmu.

¹⁶ Ic biria ionac imi Anutunéḡ yomuhuc zézac; Gi dimuhuc nuac hénia ac zéau énécmima nuac sisi-pac ac imi guac kuaga taségaiguc opocna eḡanzac? ¹⁷ Geḡ imi ac pakeḡnawac mézéga tiyu acna andégaiguc gilina mazac? ¹⁸ Kowu nene ic inicma toroqe énécmima kaisero ic iniguc ala waḡamuma ¹⁹ kuaga haka biriawac buḡa qemima ezelaḡa zéma ac ikocga dérécgéma zéanzaḡ. ²⁰ Tacma dac munahécga hazéc ac waḡ énécmima, neḡgocgawac naḡa zébiri mianzaḡ.

²¹ Gi haka imuhucya waḡanzaḡ, néḡ ni acna qaiyu kecba, gi imi nuac niḡna gi ésécnec waḡec.

* 50:3: Mmh 19:16,18

Waju neŋ gi ac waŋgemma kápésicga guac kicgaiguc qer-
 erema areŋgéwa hémbésémaŋ.
 22 Anutuac eluŋ unuyu kecaŋzu
 ini deguc haka yomuac qerig-
 inanéh niŋgic, imuhuc ménda
 wammuiguc imi neŋ ini meric
 qeric waŋ énécmiwa méŋnéŋ méŋ
 metecgé énécmimacac séc qahac
 wammac.

23 Ewa hia acnéŋ hofac onéŋzu
 imi eneŋ mia nuac qac buŋana
 meyac néŋaŋzu. Waju haka silic
 dindiŋanec wamma meanzu imi
 onac mia neŋ Anutuac aŋgéh titi
 énézéwa hémmu.

51

*Ac qeŋe hakayawac tasia
 waimac niŋac zéwelerec.*

1 (Legic galenawac; Dawidiac
 legic, inéh Batsebaguc heyicguc
 Anutuac tiliŋ tiliŋ ic Natannéh
 hayec nalé imuaru* legic zéra
 yomi oyec.) O Anutu, goi
 héihéigawac séhaiguc ewa hiawac
 waŋnéna. Ewa biricga zékéŋanéŋ
 acqeŋe hakana auna qahac
 waŋu. 2 Hakana qariniŋ qariniŋgia
 imi moczoŋnec zuacnéndacna,
 kápésicna solaŋanec zuacnéna.
 3 Nuac kápésicna imi nalé séc
 wésénaiguc heyu ni ac qeŋe
 hakana niŋtegiŋcawac, imuac
 mia imuhuc zézua. 4 Ni guac,
 guacnec sac, kápésic wamma, guac
 kicgaiguc haka biria waŋi. Imuac
 niŋac acga zéna nimba solaŋa
 wanzac, zégésina nimba dindiŋa
 wanzac.

5 Héna! Ni hakana qariniŋ
 qariniŋgiaguc hiŋiŋi. Neŋgocnawac
 héri qeriiguc keru nalé imuaru
 acguc kápésicna qeriaiguc keru.
 6 Ewa qerinaiguc ac héla hemac
 niŋac ewa ewa waŋaŋzaŋ. Qeri-
 naiguc geŋgaoc niŋtegiŋc
 qinŋtegiŋc ku némma mihicŋi
 néŋzaŋ. 7 Ic hési haréŋanéŋ
 zuacnéna, ni

lalach lalach wammaŋ. Zuacnéna
 ni komboc saŋgeŋa lalach lalach
 imi ogicma lalach qeŋe wammaŋ.
 8 Zéhiaru néna nimma zézé
 ségiségi wammaŋ. Sicna

hézéŋgéneŋc imi* qelima ségiségi
 wammac. 9 Kápésicnawac
 musuqeŋe imi waima kápésicna
 imi moczoŋ auna. 10 Anutu nuac
 qerinaiguc ewa lalach lalach
 mihicŋi némma qeri uŋana
 seligima nanaŋa imuhucyawac
 meŋeli némbésémaŋ. 11 Guac
 wéséga igucnec ménda nesinéna.
 Uŋaga téréya ménda nuagicna.

12 Guac aŋgéh titiac zézé ségiségi
 imi meŋeli néna. Wésé polanac
 qeri uŋana qenaŋgé néna. 13 Ni
 ac qeŋe ic ionac guac hena
 ku énécmiwa, kápésic ic ieneŋ
 guac liliŋgéma hamu. 14 Anutu,
 aŋgéh titiac Anutu, sac naec
 énécmimawac kápésicna iguc-
 nec kératacnec metecgé néna.
 Ezelaŋnanéh hakaga solaŋawac
 qacma mepésigemmaŋ.

15 Miŋ Kewu kuana meefina
 aŋgéma legicga héima zéau
 énécmimaŋ. 16 Gi imi hofac oo
 niŋac ségiségi ménda waŋaŋzaŋ.
 Imuhuc wambaŋnec bec hofac
 ogémbineŋc. Gi imi hofac oo
 imuac ewa hia ménda niŋaŋzaŋ.
 17 Hofac oo Anutunéh
 niŋkumuanzac imi ewa biric
 nimma kekec. Anutu gi imi
 qerinéŋ ewa biric wamma
 kápésic niŋac zésiŋac wawaŋa
 imi mematiti ménda waŋaŋzaŋ.

18 Guac hiagawac Zion
 mehiaruma Yerusalemac demina
 imi meyacgéna. 19 Nalé imuaru
 imi gi mulu solaŋa zéma hofac
 oo solaŋa zéma hofac oo
 howiawac ségiségi wanna
 ieneŋ burumakao iwa hofac
 ogémmu.

52

Ikoc ic zégési énécmimawac ara.

* 51:1: 2Sa 11:2-6 * 51:8: Kápésicac niŋac niŋu ewa howuc waŋu qeriwa imi sicya zéŋgéyec
 tanec waŋec.

¹ (Dawidiac Héngésigésiac legic zéra, Edom ic Doeknéj ic kewu Sauloac amaiguc hama Dawidinéj Ahimelekac amaiguc hayec zéma ézéyec nalé imuaru oyec.) Kaižiliwenj ic gi, dimuhuc haka biria niḡarenḡéma imuac zézé ségiségi wanḡaḡ? Anutuac goi héihéianéj hémbénaḡa heanzac. ² Ezelaḡanénéj haka biria téngéj zéarenḡéma sou zéra éséc nec ikoc wanḡanzaḡ. ³ Gi imi haka hiabia imuac niḡna mayu haka biriawac niḡna enj ac solaḡa waima ac ikorawac siḡa niḡanzaḡ. (Ohec) ⁴ Ezelaḡ ikora miḡina gi imi ac qécgé énécmimia imuhucyawac siḡa niḡanzaḡ.

⁵ Imuac Anutunéj gi hémbénaḡa mebiru gémma gépésima guac ama igucnec héréma baec tacyac wanḡanzaḡ imuacnec hérégéḡu gété zaligaguc éréwésémaḡ. (Ohec) ⁶ Ic solaḡa enéj haka imi hémma bac yandi yandi wamma ic imuac zédesi wammima yomuhuc zému; ⁷ Ic imi Anutuac nuac saḡi saḡinawac baḡec imuhuc ménda zénimma hinacyawac héima namma enéja haka birianéj meseli amuyec.

⁸ Néj ni imi oliwa ic téngiḡa Anutuac amaiguc nanḡac éséc nec Anutuac goi héihéiyaiguc hémbénaḡa héima nammaḡ. ⁹ Ni imi haka silic wamma menec imuac wamma ewa hia ac gézémaḡ. Waḡu guac qacgaiguc héima nammaḡ. Qacga imi hiabia imuac niḡac météréj ichécga ionac kicginaiguc imuac mambéc kecmaḡ.

53

Anutunéj ic solaḡawac horec.

¹ (Legic galenawac; Dawidiac legic zéra niḡu hiḡac hiḡara, Mahalat legic imuac ewaiguc

héihéiya.) Ic qelaḡ imi ewa qerianéj zéma Anutu ménda kecḡac zéanzac. Ic imuhucya enéj houdacma haka ewa loloḡawac wanḡanzu. Imuac haka hiabiawac wanḡanzac imi méj ménda kecḡac.

² Anutunéj ic niḡtegic qinḡtegicyaguc, Anutuac hochoc ai meanzac méj tacḡac me qahac imi hémmaḡ zé, kurumenj igucnec baec icac nanḡéra nenḡa niḡac kic hiyu mazac. ³ Héḡu momac yanda andé andé kemma momacnec biridacgic, imuac haka hiabia wanḡanzac méj ménda kerec, qahac téngéj waḡu horec.

⁴ Képésic wamma saméj neanzu éséc nec nuac ic embachécna neénécmima Anutugina ni ménda nuruanzu imi enéj niniḡina qahac kecanzu me? ⁵ Onac yaré qewiḡ zé arenḡéma nanzu imi onac sicgina imi Anutunéj héndéj énécmiyec, imuac niḡac ienenj zénéj hirihiriawac iwawai méj ménda heyec imuaru zénéj hirihiri yanda waḡic. Anutunéj ionac hénacgina meyec imuac niḡac gi gamu qeḡe mihicni énécminec.

⁶ Israelac aḡgéh titi miḡinanéj Zion igucnec hamac. Anutunéj ic embachéra hésa qatégina igucnec onagiru liliḡému nalé imuaru Yakobonéj zézé ségiségi waḡu, Israelnéj ewa hia nimmac*

54

Héipuc wammimac niḡac zéwelerec.

¹ (Legic galenawac; Dawidiac legic zéra niḡu hiḡac hiḡara, gita kuleleginaguc, Žip ic enéj Sauloac hama ézéma, Dawidinéj sucninaiguc ménda saḡgima tacḡac? zégic nalé imuaru oyec.)* Yawe qacganéj aḡgéhna tima kucganéj waḡ néna solaḡanimaḡ.*

* 53:6: Israel imi Yakoboac qara qelia Anutunéj qacmimia, waḡu qara imi iwac qelihéra ionac qac yanda wanzac. * 54:1: 1Sa 23:19 * 54:1: Hebiriao aciguc; 3égési néḡna.

² Anutu zéwelecna nimma kuana igucnec acna gezac qema niñna.
³ Ic enianéñ yacma nuwiñ zé wanzu. Helanži tilanži wannénzu ienenj nuac kecec uñanawac hoc hoc wanzu, imuac niñac guruzua. Ienenj imi Anutuac ewa éréhéç ménda wañanzu.† Ohec

⁴ Héngic! Anutu imi nuac héipuc icna keczac, Miñ Kewuna imi kecec uñana qenané némma kecanzac. ⁵ Inéñ hazéchéçna bakia biria meénéçmimac. Miñ kewu, hakaga héla iminéñ unuhumuna.

⁶⁻⁷ Geñ zérabéra hénia hénia igucnec metecgé néñna hazéchéçna ienenj bakia megic kicnanéñ iniri, imuac niñac ni ewa siñnawac sese haigémmanj. Qacga imi hiabia imuac niñac, Yawe guac qacga qacma mepési gémmannj.

55

Alayanéñ andé qeyu imuac ac zéraguc zéyec.

¹ (Legic galeñawac; gita kuleleguc héhéiya, Dawidiac legic zéra, niñu hiñgac hiñgara.) Anutu zéwelecñawac gezac qena. Guruhéhéliwa ménda sanjiwésémanj. ² Gezacga qema acna bakia melenj néñna. Ni niñ yéwérima waižalanj wamma zésilac mezua. ³ Imi mia hazéchéçna ionac ewa hétéñ zéma ic biria ionac helanži nénéña niñac imuhuc wañanzua. Ienenj yéwéri mihicñi némma qeri biric wamma ninij hazérawac héwiña meanzu. ⁴ Qerinaiguc ewa qerina geriwa noyu humucnéñ hosucgé néñu zénéñna hirizac. ⁵ Bac yandi yandi zéma zénéñ hirihirinéñ hicñinéñu humucnéñ tericgé néñzac.

⁶ Ni yomuhuc zézua; Ni kembo nei éséçnec qeñgañna henémbacnec putitima kemma béñzéñnec tac hiaruwinec. ⁷ Lakec putitima kemma baec kéra

kérasiaiguc kemma kecbinec. (Ohec) ⁸ Sasañgiaiguc focdac kemma murayo luhuc zéma yowaro luhucnéñ qiziziñgé néñu kecbinec.

⁹ Ni neñañ ama arenja yanda neñ kiropo seliaguc imuac qeriaiguc kaižiliwenj zéma euqeçe hicñiyu héñi. Miñ Kewuna mebiri énéçmima acgina* héndéñ énéçmina. ¹⁰ Ienenj siñj kaiwe neñ kiropo seli imuac qahaiguc keñha wañgic imuaru haka qariñ qariñgia zéma réwéri hicñianzac. ¹¹ Kisikiyonj zéma helanži énéçmimia zéma ac ikocnéñ somberj yandagina imi ménda waima kenzac.

¹² Ac geriwaguc wannéñec imi hazéçna qahac. Hazéçnanéñ imuhuc wañ némbacnec hia bisiqatéñ wammiwinec. Nuac hama séwi eñeñ wanzu imi hazéçna qahac. Hazéçnanéñ imuhuc wambacnec néñgacma sanjibinec. ¹³ Ic imi mia nuac séc. Wañu alahéçna, alahéçna eñomia qahac, néñ nekawu qéqéhéreñ wamma kecañic imi mia. ¹⁴ Niri nekawu siña nimma zéemi nimma ic embac tosara iniguc momacnec Anutuac ocmuñ téréyaiguc eñeñ mama wañij.

¹⁵ Haka biria humumianéñ ionac sugcinaiguc acguc he énéçmizac, imuac niñac wañ énéçmina, humucnéñ élanzanec ionac muru haénéçmiyu ménda humumanec kicsuanjiguc hiñgacmu.

¹⁶ Ni imi Anutu qachéhéliwa Yawenéñ anéñna timac. ¹⁷ Siñiya zéma siñunec zéma kaiweiguc ni niñyéwéçnaguc zésilacba Yawenéñ qacsilacna imi niñnémmac. ¹⁸ Sasalanéñ hazéç wañ néñgic, inéñ yaré mihicñi nénéña imuacnec luae qema uñana boñhére

† 54:3: Hebiraió aciguc; Anutu wéséginaiguc ménda opocgic kecanzac. * 55:9: Hebiraió aciguc; ezelangina.

menéjec. ¹⁹ Becarunec kerecac keczac Anutu iminéj acna niñnëmmac ohec wahec. Ewagina ménda melemma Anutu eeya ménda héimianzu imi onac tasia melenj énécmimac.

²⁰ Ic imi ic tosara luae qema momacnec kecanzu imi zikiziki ac logima méria meyacma unuyec.

²¹ Kua dokuya imi namu haléc ogicma susurac wanzac, néj ewa qeriaiguc imi yaré donjéma keczac. Ac zéanzac imi moczonj haléc ogicma bënzëña wanzac, néj imuac hëla imi sou bec meyacma nanaña ésecnec wanzac.

²² Guac yéwécga Yaweac muru hetecgé haina, inéj ic solanánëj hëmbënaña kenqe haqe ménda wammac niñac kësaselimac.

²³ Anutu zëna, ienej humucac baec sésënjiguc hiñgacmu. Sac naec énécmima ikoc wañ énécmianzu imi enej kekec nalëgina bakia ménda kecma humudacmu, néj ni imi guac muru niñkinzëña haima kecmanj.

56

Qenesi mimia imuac qeriaiguc Anutuac niñkumuma kekec.

¹ (Legic galeñawac; Yonawac legic Kembo nei lakecaru hétëj qahac tatara imuac ewaiguc, Dawidiac legic zëra Miktam taneraiguc, Fileset ic enej Gat baeciguc i kësagc nalé imuaru oyec.) Anutu, ewa biric wañ nënna. Ic imi qécgé nëmmañj zëma kaiwe herec numa helanji nënzac. ² Hazéc hëcnanëj kaiwe herec qécgé nëmbiñj zé wanzu. Wañu séwi enej wamma nuanzu ionac zanjëgina imi sasala imuac niñac. ³ Bac yandi yandi wammañj nalé imuaru guac muru héima nammanj. ⁴ Ni Anutuac muru héima namma ackuazëcya mepësi mimañj. Ni Anutuac muru héima nanzua imuac bac yandi yandi

ménda wammañj. Baec icnéj némac haka hia wañ nëmmu?

⁵ Ienej kaiwe herec acna megic qarinj qariñgia wañu nuac niñgic niñingina areñareñgia imi moczonj biria wañanzac. ⁶ Ienej qeriguc ésé ésé wañ énécmiyu euqeqe wañanzu. Nuac kekecna mebiriwinj zëma enaoc tocgo amuma sanjima hëna titinawac awima keczu. ⁷ Ienej haka qarinj qariñgia wamma dimuhuc tasiawac hia qizizingéma kemmu me? Anutu qeri biric wamma ic embac imi memaénëcmina.

⁸ Néngacma lelecgéma kenha wamba gi yéwëcna imi oloñniñec. Nuac kic masi imi guac kiruñguc haina hiñgaru. Haka imi guac kiwiiguc ooyawac hezac imuac oloñnimbésëmanj.

⁹ Ni gi gurumanj nalé imuaru hazéchëcna ienej hérëamuma kemmu. Anutunëj nuac keczac imi ni niñzua. ¹⁰ Ni Anutuac muru héima namma ackuazéc imi mepésima Yaweguc héima namma ackuazëcya mepësimanj. ¹¹ Anutuac muru niñkinzëña haizua. Imuac ni bac yandi yandi ménda wammañj. Baec icnéj némac haka hia wañ nëmmu?

¹² Anutu ni ac zéseliyiac hezac. Ac imi mesëlima ni ewa hiawac sese haigëmmanj. ¹³ Geñ nuac kekec uñana humuc igucnec metecgé nënec imuac mia imuhuc zëzua. Ni Anutu wésëgaiguc kekec asahaiguc kenha wammañj niñac geñgaoc hënana galeñgé nënna tisuqisura ménda wañi, imi gi qahac wañu méré?

57

Qenesi mimia imuac qeriaiguc Anutu mepësimiyec.

¹ (Legic galeñawac; Ménda mebiri nënécmina, Dawidiac legic zëra Miktam taneraiguc, Saulo inéj qëmanj zëyu nëngacma

kemma banjeciguc sanjiyec nalé imuaru oyec.) Ewa biric wañ néna, Anutuna, kekec unanénj néngacma guac muru sanjima hezac imuac niñac, ewa biric wañ néna. Zéra béranéj nogicma kemmac nalé imuac suraiguc séc ni néngacma qeñgañgawac amiaiguc hama kecmañ. ² Ni eñeña miñina Anutu, nuac niñ wamma iwawai moczoñ meseli-giañzac iwac mia qachéhélizua. ³ Inéj kurumenj igucnec méramma ni qécgé némbiñ zé wanžu ionac murunec metecgé némmac. (Ohec) Anutunéj iwac goi héihéi zéma haka héla imi wañ néju hicñjinémmac.

⁴ Ni laion yañ hémbaoc wamma qécgé énécmianžu ionac sugcinaiguc kecanžu. Imi mia baec ic mia,* néj zécgina imi luac zéma zakonj zéra ésécnec, wañu eze-lañgina imi sou zéráguc ésécnec.

⁵ Anutu, meyac génni ou kurumenjiguc kecbésémañ. Guac edamuganéj baec séc ic embac ionac qacginaiguc ou meerjmimia wammac.

⁶ Ienenj nuac kenkenj hahanaiguc ufc haigic hezac. Imuac qerinanénj† memamimiawac hezac. Wañu ienenj wésénaiguc baec sésénj éséma mihicñjigic, néj eñaoc imuaru hiñgacgic unuyec. (Ohec) ⁷ Qeri unana imi béj qema hezac. O Anutu, qeri unanénj kenqe haqeya qahac. Ni mepési gémma legic héigémmanj. ⁸ Neñ gianjiaña imi mindiwa yacmac. Nuac qeri unana gi yacna,‡ gita kulelena iri yaric. ⁹ Ic embac momac yanda ionac sugcinaiguc ewa hia ac gézémañ. Baera baera ionac sugcinaiguc legic héigémmanj. ¹⁰ Guac goi héihéiganénj imi kurumenjiguc sécgéma heyu, guac

haka héla iminénj ou hosusuiguc sécgéma hezac.

¹¹ Anutu gi meyac géngéña wamma ou kurumenjiguc kecbésémañ. Guac edamuganéj baera baera ionac qacginaiguc hemac.

58

Hazéchéra bakia melej énécmimac niñac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; legic ‘Ménda mebirí nénécmína’ imuac ewaiguc, Dawidiac legic zéra Miktam taneraiguc.) Icac nanhéra* ini, ini héna ac solañanec zéanžu? Ini hénaorinj hécgina kenkésa hakésaya qahac zégési énécmianžu? ² Qahacgucnec, ini qeriginaiguc haka biria wamma baeciguc eñañ méraginawac kaiziliwenj imuac yéwéria imi sasala korohémma énécmianžu. ³ Ic zipilinj zapalaña imi nenjoc hériiguc kecmanc kemma rouc wañgicac hicñjima imuarunec bec qizizijgéma kemma ikoc ac zéma kecanžu. ⁴ Ionac sacmasi biria imi mokoleñac sac masi biria ésécnec. Wañu ienenj gezac héñ qaté mokoleñ gezacgina hézicgé énécmimia ésécnec wañu ⁵ zina icnéñ ac wañu ménda niñanzac. Gété manirawac kuhanénj haréña wañanzac.

⁶ Anutu ionac kuaginaiguc zécgina imi kuna. Laion sac qeli zérawac erinja imi kuna mayu. ⁷ Waiénécmína ienenj doku téfara focfoc keñanzac ésécnec keñ qahac wammu. Zakonja muigic zéñgéanzac ésécnec zéñgédacmu. ⁸ Wañénécmína, gulucnéñ kenkecma loloma humuanžu ésécnec wammu. Wañu kokocnéñ naléya heyunec hicñjima asac mararaj ménda hémmanc

* 57:4: Hebiraio aciguc; icac nanhéra † 57:6: Kekec unana. ‡ 57:8: Hebiraio aciguc; unanina imi Anutu arunec hahaya imuac niñac unana ménda oma edamuna ogic hezac.

* 58:1: Me ic kewu kucginaguc.

humuanzu éséc nec wammu. ⁹ Ic hésa waiyaguc imuac geric bélananéj kuzi zeyu geriwaguc ménda wanunc nene qelikiñ zéma geric bélanaguc momac nec luhuc nerjocyanéj mihilanjúyú élér nec kenanzac éséc nec auénéc mimac.

¹⁰ Ic solaña ienej ic biria enej bakia megic inicma ségiséji wammu. Ionac saciguc hénagina zuacmu. ¹¹ Nalé imuaru ic embac ienej yomuhuc zému; Héla nec ic solaña imi tasia hiabia ku énécmianzac. Héla nec baeciguc Anutunéj zégési nénécmianzac.

59

Hazéchéra méragina iguc nec metecgé mimac niñ zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac 'Ménda mebiri néna.' Miktam tanera, Saulonéj Dawidi gehumamañ zé amayawac awima tacmu niñ énézéyec nalé imuaru oyec.) Anutuna hazéchéna ionac murunec ni metecgé némma, yacma nuwiñ zé wanzu ionac muruenc ni ou meyac néña. ² Haka biria wañanzu ionac murunec metecgé néña. Siña nimma sac naec énécmianzu ionac murunec kekecna añgér tina.

³ Ienej nuac kekecna mebiriwiñ zé héima tacma mambécanzu. Ic kawali enej tocgéma ni nuwiñ zé wanzu. Yawe, imi mia ac qe qe hakana me kápésicna niñac qahac. ⁴ Hakana qarinqarinqia qahac, néj ienej kuc nec hama eñaoc zérér qérér wandaczu. Gi kic qeli kecma méra némmañ zé nuac awima tacbésémañ. ⁵ Téngiñ ic miñina Yawe Anutu, Israelac Anutu, yacma baera baera bakia melen énécmia. Andé qe qe ic biria ionac ewa biric ménda wañ énécmia. (Ohec)

⁶ Ienej ama siñiyu lilingéma hama kazu enej éséc nec qacma ama areña yanda séc lelecgéanzu.

⁷ Kua taséginai guc sou zér aguc heyu Kuaginaiguc ac zér aguc géréréc mericma mérénér gezac qema acnina hia nimmac imuhuc zéanzu.

⁸ Yawe geñ zédesi énécmia, baera baera zédesi énécmia.

⁹ Anutu, nuac neuj kiropona selia, nuac kuc miñina, guac kic hihi wamma kecmañ. ¹⁰ Nuac Anutunéj goi héihéiyaguc tétécgé némmac. Wañu hazéchéna bakia megic nézéyu kicnanéj inicmañ.

¹¹ Gi imi ménda unuhumuna ic embachéna ienej eluj unuwac niñac.

Saiwanina Miñ Kewu, kucganéj héndér énécmia mema énécmia.

¹² Ezelanjinawac ac imi kuaginawac kápésic wanzac. Saec ac zéma ikoc ac zéanzu imuac niñac waina séwi enej wamma kecic nec énéc énépésia wammac.

¹³ Qeri gericganéj onona, qahac wammuc séhaiguc onona. Hémma Anutunéj Yakoboac qelihéra sugcinaiguc inicgaleñ keczac imi niñasarimu. (Ohec)

¹⁴ Wañu ienej ama siñiyu lilingéma hama kazu éséc nec qacma lelecgéanzu. ¹⁵ Ienej nene niñac hocma lelecgéic tomenjina ménda qeyu lelecgémanec kecic ama gianjanzac.

¹⁶ Ni imi guac kucga mepésigémma siñunec guac goi héihéiga meyacma legic héigémmañ. Gi imi nuac demij selina baec boñaguc nanaña. Wañu zérabéra naléiguc sanji sangina wañzan. ¹⁷ Nuac kucna, ni gi mepésigémmañ. Anutu imi neuj kiropona selina baec boñaguc nanaña. Anutu imi ewa biric wañ néjanzac.

60

Anutuac héima nammu.

¹ (Legic galeñawac; 'Sésépac acac baorac zariñ.' imuac ewaiguc héihéiya, Dawidiac legic zéra

Miktam taneraiguc pakenj ac wanj énécmimanj zé oyec. Dawidinéj Aram Naharaim* zéma Aram Zobaguc† yaré wamma yéwéri mihicnijecac enjeya kawali ic Yoapnéj yaré ic énépésima lilingéma hama Edom ic 12,000 imuac séc baec boŋa wéjwéngia sei heyec imuaru unugic nalé imuaru oyec.) Anutu héjancina mema héndéj nénécmima qeri biric wanj nénécminec. Wanju deguc mehiaru nénécmima. ² Gej wanna baec mimiŋzalizac, gej wanna baecnéj tézac. Téma hirizac imuac niŋac toroqema qotona. ³ Gej imi geŋga ic embachéca nalé yéwéria mihicnji nénécmizanj. Waiŋ tarac turuc mihicnji nénécmimija gumu nénécmima neyiŋ.

⁴ Néj eega héianzu ionac fi-lac énécmima énézéna ac hélawac meyacgic enjec. (Ohec) ⁵ Goi héihéi wanj énécmianzanj neŋanj metecgé nénécmimanj zé acnina melenj nénécmima méra héiganéj metecgé nénécmima.

⁶ Anutunéj ocmuŋ téréyaiguc nénézéyec imuac séciguc; Ni Dawidinéj técgéma aria memanj. Sikem baec méndemma Sukot baec wéjwéngia imuac sécyac olommanj. ⁷ Gileade imi nuac, Manase imi imuhucyanec nuac, Eferaim imi nuac aiŋ opocna, Yuda imi ic kewu qarucna. ⁸ Moabi imi nuac naec naecac doku pakena, Edom baeciguc imi héna usuna giliwa hemac, Fileset baec imi nuac wamma qacmac.

⁹ Mérénéj nuagicma ama neuj kiropon seliaguc keremmac? Mérénéj Edomoac héna nézéyu hémmanj. ¹⁰ Anutu gej nini ménda wai nénécmizanj me? Anutu gi neŋanj téŋŋiŋ ic iniguc momacnec ménda kenzanj. ¹¹ Méra nénécmima

hazéchécnina unuwij. Ic onac anjéj titi ai imi gorosonja wanzac. ¹² Imuac nini Anutuac muru héima namma efima kembij. Inéj mia hazéchécnina tidacgé énécmimac.

61

Anutunéj anjéja timac zéma ninzéŋgéyec.

¹ (Legic galeŋawac; wanjonj hésiaguc qema héihéiya, Dawidiac legic zéra.) Anutu nuac qaqacna nimma zéwelecnawac gezac haina. ² Ewa qerina imi helanzi mimia wanju baec tetcgia igucnec guac qacma héhélizua.

Nuagicma hoc yanda ni nogiczac imuaru keŋ nopocna. ³ Gi imi nuac sanji sanjina, neuj kiropona selia hazéchécnina hézicgé énécmimija.

⁴ Ni hémbénaŋa guac haliiguc kecmanj. Néjgacma qeŋganjgawac amiaiguc hama kecmanj. ⁵ Anutu zézé seli acna nimma eega héianzu ionac ai buŋa imi nuac qenénnec.

⁶ Ic kewu iwac kekecyac imi mehorugina yawuŋa yawuŋa ogicma emma kecmac. ⁷ Inéj hémbénaŋa Anutuac wésiaiguc ic kewu wanj énécmima kecmac. Goi héihéiga hémbénaŋa zéma hakaga héla zéréj qéréj wamma wammima héjgaleŋ wammiwésémanj.

⁸ Imuhuc wanna ni guac qacga nalé tetcgia qahac mepésima kaiweya kaiweya zézé seli acna mese-lima wammanj.

62

Anutu arunec sac héima nammanj.

¹ (Legic galeŋawac; Yédudun tanera méndacma ooya, Dawidiac legic zéra.) Qeri uŋananéj bēnzéŋnec Anutuacnec sac niŋkumuma kecmanj. Nuac anjéj

* **60:1:** Mesopotamiawac Not Wes iguc Aram ic kecgic ionac qacgina. † **60:1:** Siria baec namuŋaiguc Aram ic kecgic ionac qacgina.

titi imi iwarunec haanzac. ² Inéj sac nuac zamanziŋna, aŋgénéj titina, demin selina baec boŋa eŋejaiguc nanaŋa, imuac ni kunerj yanda kenŋe haŋe ménda wammaŋ.

³ Nalé dahecac séc ini ic demin qasima nanaŋa zéma demin mimiŋzalia imuhucya ni nuwiŋ zé momacnec néfacgé némbin zé wanzu? ⁴ Ienej dimuhuc wammini ou eŋeja igucnec mama qemac zéma niŋarenjéma ac ikoc efima zéanzu. Kuaginanej mériaŋ ac zéma qeriginanej saec ac zéanzu. (Ohec)

⁵ Niŋkumuma kekecac kuha imi Anutu arunec sac haanzac. Imuac niŋac qeri uŋana gi imi bénzénec iwacnec sac niŋ kumuma kecbésémaŋ. ⁶ Inéj sac nuac hoc saiwana zéma aŋgénéj titina zéma demin selina baec boŋaiguc nanaŋa, imuac ni kenŋe haŋe qahac kecmaŋ. ⁷ Aŋgénéj titina zéma edamunanéj Anutuac muru hezac. Nuac zamanziŋna selia zéma saŋgi saŋgina imi acguc Anutuac muru hezac.

⁸ Anutunéj nerŋaŋ saŋgi saŋginina imuac mia, ic embac ini, naléya naléya iwac muru héima namma iwac wésiaiguc ewa qerigina zéqolacgéjic mayu. (Ohec) ⁹ Hélacnec baec ic maŋe-qeya* imi héla qahac,† ic eŋeja acguc ac ikocginaguc, momac yanda eŋaŋ eegina imuac qétéya imi komodia dac, korohéni wéséséac réwéria ménda ogicmac. ¹⁰ Hénia qahac hélanzi énécmimia haka imuhucyawac héima namma iwawai onagicma késagic imuac nimbupuc héla qahac imuhucya ménda wammu. Waŋu hinacgina yandima kunerj yanda he énécmizaciguc kilen imuac ménda niŋkinzénj wammu.

¹¹ Anutunéj hatac éréhécnéj méj zéyu yomuhuc niŋi; Kuc imi Anutuac buŋa wanzac. ¹² Miŋ Kewu, geŋ icya icya wamma meanzu séc bakia melenj énéécmianzaŋ imuac niŋac goi héihéi imi acguc guac buŋa.

63

Anutu ninzénjéma ewa bénzénj mihicijyec.

¹ (Dawidiac legic zéra, baec kisi-aiguc kerec nalé imuaru oyec.) Anutu, gi imi nuac Anutu, kekec uŋananéj moczoŋnec guac ho-choc wamma baec kéra kériasia, kic gilgili mihicji nénéja imuaru gi niŋ héhéli gémma kecba nuac séwina acguc guac siŋsiŋ waŋ nénu kecza.

² Ni guac kucga zéma edamuga hémmaŋ zé yomuhuc ocmuŋga téréyaiguc kichihi wamma kecza. ³ Guac goi héihéiganéj kekec ogiczac imuac kua tasénanéj mepési gémmac. ⁴ Imuac kekenawac séc gi mepési gémma guac qacgaiguc mérana meyacma zéwelecmaŋ. ⁵ Anjaroroc zéma haléc sic qeriaiguc heheya neanzu ésécnec nuac qeri uŋananéj sécgémimia waŋu kua tasénanéj ségiségi wamma gi mepési gémmac.

⁶ Ni hehe tatacnaiguc gi niŋqeli gémma siŋiyaiguc kicqeli kecma qerinanéj guac zénimmaŋ nalé imuaru imuhuc wammaŋ. ⁷ Gi nuac héipucna waŋ nénnec imuac niŋ imuhuc wammaŋ. Ni guac qeŋgaŋgawac amiaiguc ségiségi wamma legic héimaŋ. ⁸ Nuac kekec uŋananéj qéhéréŋgaiguc naŋu méra héiganéj népési seligianzaŋ.

⁹ Kekec uŋana mihicjima qewiŋ zé wanzu imi eneŋ baec sésénj hiŋgac hiŋgaraiguc hiŋgacmu.

* 62:9: Baec icac naŋhécgina. † 62:9: Hebiraio aciguc; wésésé.

¹⁰ Sounéj énériyu haséj kazuac neneya wandacmu.

¹¹ Néj ic kewu inéj* imi Anutuac ségiségi wammac. Wañu guac zéseligéngic séc zézé bipi ac wañgémму, néj ac ikoc zéanzu ionac kuagina imi wézéc qeénécmimac.

64

Angéña timac niñac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Anutu, niñyéwécawac ewa hétéj imi nimma hazéc hécnawac bac yandi yandi yandi igucnec metecgé némbésémañ. ² Gi ni musañgé némma ic biria ionac niñareñ areñgia saña imuacnec zéma tilic qilic ic ionac qeweloy igucnec ni musañgé némma. ³ Ieneñ ezelañginawac zéra imi sou ésécnec qericma acgina howura zakoné ésécnecnéñ muinéñanzu. ⁴ Sasañgiaiguc ic solaña unuwij zé bac yandi yandi ménda wamma éléñnec unuanzu.

⁵ Ieneñ haka biria wambij zé niñkumugic heheya imuac selianec késa añgétima sasañgiaiguc bétac haiwij zé eminimma mérénéñ hia ninicmac zéanzu. ⁶ Héna ac logilogiac haka imuac hohoc ai mema neñañ héna diwi qiwiliña qacguc niñareñ gédacziñ zéanzu. Hélañnec eñac eñac ionac ewa siñgina zéma ewa qerigina imi hiñgac hiñgara.

⁷ Néj Anutunéñ ini unumac. Éléñnec zakonéñ unuyu biredacmu. ⁸ Eñañ ezelañ ginanéñ wañu qonzontoy géma maunuyu birianzu. Wañu inicanzu séc orucgina gilianzu. ⁹ Ic momac yanda bac yandi yandi wamma Anutuac ai zéauma haka silicya qerianéñ hiñgac hiñgarawac nimmu.

¹⁰ Ic solaña eneñ Yaweac niñac wamma zézé ségiségi wamma néngacma iwac muru kemmu. Qeri solañ keczu séc ségéra herec wammu.

65

Mériañ hemiyu ewa hia ac zéyec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra, 'Legic'.) Anutu, mepé qepésiac legicnéñ Zioniguc guac mambéc hezac. Ic eneñ zézé seli acgina meselima wandacmu. ² Anutu gi zéwelecnina niñanzañ. Ic séwiginaguc moczoñ guac muru hamu. ³ Képésicnéñ nonogiczac. Gi kápésicnina aunénécmína. ⁴ Ic embac geñ unuruna hosucgaiguc hama kecañzu imi eneñ ségiségi ginaguc. Guac amaga, guac ocmuñ téreyawac tanec héñsoroc sorocgia imi héñni zézé ségiséginéñ sécgé nénécmimac.

⁵ Miñ Kewu geñ mia haka solaña méndacma haka silicga welic welicgianéñ acnina melené nénécmianzañ. Neñañ añgéñ titinina Anutu, baec tetcgia zéma konduñ lakec arunecnéñ guac muru héima nammuac hezac. ⁶ Gi kucga imi rikuj ésécnec zikima kucganéñ baec boña miyacgéneç. ⁷ Konduñac hétéña zéma temboñawac hétéña zéma ic embac ionac qeweloy yanda imi mebélac géanzañ. ⁸ Baec tetcgiaiguc kecañzu imi eneñ guac asé kiwiga méréra niñac bac yandi yandi wañanzu. Wainéncmína ama gíañgianawac naguya zéma ama mariyawac naguyaiguc séc ic embac keczu momac yanda neñañ ségiségi legic héiwiñ.

⁹ Baec goiya héima doku haimima halécya mihicñima Anutuac doku téfaraiguc doku tina sécgéanzac. Baec imuhuc mindiñima nene yaka* mihicñi nénécmianzañ. ¹⁰ Geñ mia ai

* 63:11: Dawidinéñ eneya niñac zézac. * 65:9: Hebirairo aciguc; señgoñ padi.

takareñguc doku sécyá haimima baec boña héimindiñima kia silic silicyanéñ héiyu qérawia qeanzac. ¹¹ Ai yawuñnina imi guac ewa hiawac mériañnéñ ic kewuac opoc héimina, tikerñ tiha wañanzarñ baec imuac séc halécyaguc wañanzac. ¹² Baec kisia, baec lulucyaguc imi acguc halécyaguc wañu, baec boña komoc komocnéñ zézé ségiségiac séwi usuginaguc† wanzu. ¹³ Baec lulucyaiguc ramanéñ hoturu mima hezac. Baec wéñwéñgia kondonaiguc imi padinéñ hoturuma hezac. Imuac momac yanda ieneñ ségiségi wamma qacma legic héizu.

66

Anutuac hiaya niñac mepésimigic.

¹ (Legic galeñawac; Legic méñac legic zéra.) Baera baera Anutu zézé ségiségi wammigic. ² Qac buñayawac edamuya imuac legic héimima mepé qepési edamuyaguc héimigic. ³ Anutu yomuhuc ézégic; Yei guac aiga imi eeyaguc yéwéria. Guac kucga yanda niñac hazéchécga eneñ méra bacgaiguc keczu. ⁴ Wañu baera baera eneñ simiñ héima legic héigémma guac qacga mepési génzu. (Ohec)

⁵ Hama haka silic Anutunéñ wamma meyc imi héngic. Baec ic neñarñ niñac wamma meyc imi eeyaguc yéwéria. ⁶ Anutunéñ konduñ melenñu baec wañec. Wañu doku téfara qeriru baec héna doku néwéc hagic. Hama iwac niñac ségiségi wañiñ. ⁷ Inéñ kuhanéñ hémbénaña ninicgaleñ wañ nénécmima kicyanéñ baera baera héñsosolianzac. Imuac ac qeçe ic ini séwi eneñ ménda wammu. (Ohec)

⁸ Ic embac momac yanda ini Anutu mepésima legic héimigic. Ewa hétéñ iminéñ héiyu nimmac. ⁹ Inéñ kekec uñanina

galeñgé nénécmiyu kekecninaguc kecanziñ. Wañu inéñ nañgé nénécmiyu hénaninanéñ tisuqisura ménda wañanzinñ.

¹⁰ Anutu gi imi manam batuc wañ nénécmima siliwa oanžu ésécnec mezeric nénécminec.

¹¹ Imuhuc wamma nonagicma ufciguc nonopocma yéwéri qacninaiguc hai nénécminec.

¹² Wañu wai énécmima ic embac ieneñ orucnina tidacgéma kenña wañgic. Nini geric zéma doku yanda qericma hani geñ mia héré nénécmima baec halécyaguc imuhucgeñ nonopocnec.

¹³ Ni hofac oac buña mema amaga téréyaiguc emma zézé seli acnawac tasia imi melenñ gémmañ.

¹⁴ Imi mia kua tasénanéñ zéseliyi. zérabéra naléiguc nuac kuananéñ zéseliyi.

¹⁵ Ni rama iwawac wéréñaguc zéma halécyaguc hofac ogémma burumakao iwa zéma noniñ momacnec haigémmañ. (Ohec)

¹⁶ Anutuac bac yandi yandi wamma kecanzu ini moczoñ hama niñgic. Anutunéñ kekec uñanawac ai meyc imuac zéau énécmimarñ.

¹⁷ Neñ nena kuananéñ qacmima ezelañnanéñ legic héimimarñ.

¹⁸ Ni qerinaiguc késpedes dongéma kecbinec inéñ ménda niñ némbacnec, néñ ¹⁹ inéñ hélacnec niñnémma nuac zéwelecnawac gezac qeyec. ²⁰ Anutu mepésimigic, inéñ zéwelečna ménda elicgéma goi héihéiya ménda anjé tinéñec.

67

Anutu mepésimimu.

¹ (Legic galeñawac; wañgoñ hésiaguc, legic méñac legic zéra.) Anutu, goi héihéi wañ nénécmima mériañ nénécmima kic tanecga asahagucnéñ ninicna. (Ohec)

² Imuhuc wamma guac héna imi

† 65:12: Hebraio aciguc; rikunjinaguc.

baeciguc, guac anjéj titiac buja imi baera baera énézéna nimmu.

³ Anutu wai énécmiña baec séc ic embac tuja tuja gi mepési gémmu. baec séc ic embac momac yanda ienej legic héigémmu.

⁴ Énézéna baera baera ségiségi wamma ewa hia nimma legicya héimu. Inéj ic embac kejkésa hakésaya qahac zégési énécmima baec qahaiguc ic embac hénia hénia imi galejgé énécmimac. (Ohec) ⁵ Anutu wai énécmiña baera baera ic embac ienej gi mepési gémmu. Ic embac momac yandanéj gi legic héigémmu.

⁶ Baecnéj héla haizac. Anutunéj nejanj muru mérianj nénécmimac. ⁷ Anutunéj mérianj nénécmiyu baec tetcgia séc moczoj Anutu eeya héimu.

68

Mepé qepési zéma ewa hia ac.

¹ (Legic galejawac; Dawidiac legic zéra, Legic.) Anutu yaru, hazéchéra héndéj énécmiyu tudacmu. Héjara meanzu ionac waj énécmiyu moczoj iwac murunec néngacma kendacmu.

² Luhucnéj hofac mihilanjéyu kejanzac éséc nec nesi énécmiyu kendacmu. Gericiguc kendolnéj pépélima maanzac éséc nec ic biria enej Anutuac wésiaiguc humu qai wandacmu. ³ Ic solanja enej ségiségi wamma Anutuac wésiaiguc técgéma aria mema ewa hia nimma ségiségi wammu. ⁴ Anutuac muru legic héimima iwac qara mepésimimu. Hosusuiguc tacma baec kéra kérésiaiguc kejhha wajanec i meyacmigic.* Iwac qara imi Yawe, wésiaiguc técgéma aria memu.

⁵ Rara téréyaiguc keczac Anutu iminéj gupanj merac onac manjoc zéma embac malé onac zégésigési ic kiwa wanzac. ⁶ Anutunéj ninjumbi ninjup keczu imi ama géséhéra mihicnj énécmima hésa amaiguc keczu imi metecgé énécmima kekecgina mébéréngé énécmianzac. Néj acqeqe ic ionac tacyacac buja imi baec kérékérésia wajanzac. ⁷ Anutu, ic embachéga wéséinaiguc walac kejnec nalé imuaru, baec kéra kérésia qer-icma kejnec nalé imuaru, (Ohec) ⁸ baecnéj hiriyu kurumejnénj mayec.† Wanu Sinai baec boja acguc Israelac Anutu guac wéségaiguc hiriyec. ⁹ Anutu gej kia sécyá haina mayec. Guac mératéc bujahérganéj météqététanj wanjic meseli énécminec. ¹⁰ Imuhuc wamma guac hénarinj hécga imuaru onopocna kecgic. O Anutu, gejga hiaga ninjac maqeqeya ionac imi iwawai mihicnj énécminec. ¹¹ Gej ackuazéc nénézéna embac gezac qézéj ac zéauanzu imi tuj yandaguc wanzac. ¹² Ténginj ic tuja tuja ionac ic kewu hécginanéj ichéra iniguc néngacma kendacgic, embac amaiguc kecgic ienej‡ acguc ténginj ic onac ama baec saocyaiguc iwawai mema hama méndéj énécmiyec. ¹³ Ini rama deminj qeriaiguc hegic tanera imi kembo nei qenjanj siliwanéj oso osoya, nei zucya goli qoranéj oso osoya éséc nec wanjec. ¹⁴ Wandac wandac medac medac minjanéj ic kewu héndéj énécmiyu Zalmoniguc komboc efefia luhucnéj mihilanjéyu sicsaoc maanzac tanec wanjic.

* **68:4:** Kiwi tosaraiguc; 'meyacmigic' ménda oma 'hénia yanda haimigic' ooyawac hezac.

† **68:8:** Anutunéj Mose hénia ac mimanj zé mayec nalé imuaru gururu mericma parandanj pilitic qeyu hosusu zapéla mayec imuac ninjelima zézac. ‡ **68:12:** Hebraio aciguc; embac

ménj amaiguc kerec. § **68:16:** Zion baec boja ninjac zézac.

15 Basanac baec boŋa imi Anutuac buŋa. Basanac baec imi eŋeŋa yanda. 16 Baec boŋa eŋeŋa eŋeŋa ini némac niŋa baec boŋaŠ Anutunéh tacyac wammaŋ zé wanžac imuac nimbupuc wamma héŋ sosolizu? Hélaŋec Yawenéh baec boŋa imuaru hémbénaŋa kecmac.

17 Anutuac yaré qeŋeac becosi-cac karesi imi zaŋgégina tausenja tausenja wanžu. Miŋ Kewunéh sugŋinaiguc keru héŋni Sinai baec boŋa tacyacac buŋa téréyaiguc keczac ésécnec wanžac. 18 Gi ou eŋeŋaiguc eŋnec nalé imuaru hésa ic énépésinec imi héré énécmima kemma ic onac murunec me ac-qeŋe ic ionarunec acguc momac-nec seŋe menec. Mema Yawe Anutunéh imuaru tacyac wammaŋ zé eŋec. **

19 Kaiweya kaiweya yéwérinina nonagicma bisianzac Miŋ Kewu Anutunina imi mepésimimu. (Ohec) 20 Anutu imi aŋgéh titi miŋina. Humuc igucnec qizizingéma keŋkeŋa imi Anutuac murunec.

21 Hazéchéra ionac orucgina, nalé séc kápésicac héna tima keŋha wanžanzu imi onac oruc zuc ic kewuac opoc tanec mezericgic heheya imi Anutunéh qésémma unumac. 22 Miŋ Kewunéh zézac; Neŋ wanj énécmiwa ieneŋ Basan igucnec lilingéma hamu. Wanju konduj hiŋgac hiŋgara igucnec muŋguc lilingéma érému.†† 23 Hagic eneŋ humumia unuma sacginaiguc hénagina tinduŋgégic kazugina acguc sacgina nemu.

24 Anutuna, ic kewuna gi ocmuŋ téréyaiguc kereŋna ieneŋ géŋgic. 25 Walac legic héihéi ic eneŋ hocma keŋgic imuac andiaiguc wanjoŋ ic eneŋ embac seranja tambariŋ ginaguc ionac

sucginaiguc méndac énécmima keŋgic. 26 Israel hénaoriŋ sugcinaiguc Miŋ Kewu Anutu mériaŋ ac wammigic. Israelac doku hogocya igucnec hiŋhiŋciŋya ini imuhuc wammigic. 27 Imuaru imi ziaŋina Benzaminac sac taséhéra ieneŋ kiwa wanj énécmima kecgic. Wanju Yudawac galeŋhéra zéma Sebulonac galeŋhéra zéma Naf-taliac galeŋhéra ieneŋ momacnec kecgic.

28 Anutunéh kucgina zéhiaru énécmizac. O, Anutu neŋaŋ niŋac wanj nénéc minec imi meseligina. 29 Ocmuŋga Yerusalem taczac imuac niŋac wamma ic kewu eneŋ guac seŋe mema hamu.

30 Zéléh baeciguc haséh yanj zéma burumakao iwa tuŋaguc zéma baera baera imuac burumakao merawa imi ac geriwaguc wanj énécmima. Anutunéh ic yaréac siŋa niŋanzu imi héndéh énécmima siliwagina tidacgéyec. 31 Ic kuneŋ eneŋ Izipte baeciguc érégic, Etiopia ic eneŋ focdac méragina meyacma Anutuaru opocamumu.

32 Baecac héŋgaleŋ ama areŋa yanda moczoŋ Anutu legic héimimu. Miŋ Kewu mepésimimu. (Ohec) 33 Inéh kurumeŋ kerecac keczac imuac qahaiguc tacma parandaŋ ésécnec ac zéanzac.

34 Anutuac kuha zéau énécmigic. Iwac eeya yéwérianéh Israel qacginaiguc hezac. Iwac kuhanéh kurumeŋiguc hezac. 35 O Anutu ocmuŋgaiguc kecanzaŋ gi imi welic welicgiaguc. Israelac Anutu imi eŋeya ic embachéra ionac kuc énécmima meseli énécmianzac. Anutu mepésimigic!

69

Qenesi wawaŋa igucnec

** 68:18: Zion baec boŋaiguc eŋec. †† 68:22: Hénia imi Anutuac hazéchéra eneŋ néŋgacma kemmuac séc qahac wanju baec boŋa zuŋ igucnec me Konduj Humumia imuacnec lilingéma hamuac hezac.

metecgé mimac niŋ welerec.

¹ (Legic galenawac; ‘Baorac zariŋ’ ewaiguc, Dawidiac legic zéra.) O Anutu ni metecgé nénna. Dokunéŋ déméŋnaiguc* éréma sécgézac. ² Ni hauruc gizonŋ dumuŋa qahac imuac qeriaiguc hiŋgacmanec kecza. Ni doku hiŋgac hiŋgaraiguc hiŋgacba, temboŋ yandanéŋ hoturu nénzac. ³ Guac qacma kecba kucna qahac waŋu, déméŋna kérakérasia wanzac. Anutunawac mambéc kecba kicna acguc méiméiya wanzac.

⁴ Héniana qahac mézétiti wannénzu imi oruc zucna ogicma sasala wanzu. Héniana qahac numa mebiri némbiŋ zé wanzu imi eneŋ gelec malec qahac. Iwawai ni kowu ménda meyi, waŋu meleŋ énécmimaŋ niŋac téŋésima qesinéŋgic énécmimaŋac hezac. ⁵ Anutu, gi imi ni ic témpinŋa kecza héniana imi ninzaŋ. Imuac késpedesna kicgaiguc winiŋu hezac.

⁶ Kurumenŋac téŋgiŋ ic tauseŋa tauseŋa Anutu Yawe, guac niŋkumuma kecanzu imi eneŋ nuac niŋac wamma gamugina nimbu niŋac. O Israelac Anutu, guac hochoc ai meanzu imi eneŋ nuac niŋac mematiti mihiŋiŋu niŋac. ⁷ Gamunéŋ kic tanecna osonénzac. Waŋu ni guac niŋ wamma imi bisiqatéŋ wanza. ⁸ Ni nuac daŋ munahécna ionac muru ic méréra ésécneŋ wamma kecza. Sac taséhécna ionaru ic enia tanec kecza.

⁹ Imi mia guac amagawac siŋniŋ henénzac iminéŋ geric bélaŋ ésécneŋ noyu imuhuc wanza. Zébiri géŋanzu ionac zébiri qébirinéŋ nuac qacnaiguc mazac. ¹⁰ Ni nene ziki kecma kekec uŋana memaamuma kecba ic embac eneŋ zédesi waŋ nénzu. ¹¹ Ni ewa biricac séwi usuna

héima kecba ic embac ieneŋ isocfagociguc nopocz. ¹² Ama areŋ yanda imuac sanŋulanŋiguc taczu imi eneŋ zédesi waŋ nénzu. Doku seli nema ewa soho keczu imi eneŋ acguc legiciguc nopocma zédesi waŋ nénzu.

¹³ O Yawe, ewa hiagawac naléiguc zéwelec génzua. O Anutu, zéwelečna niŋnénma guac goi héihéiga yandanéŋ mehiaru némbésémaŋ. ¹⁴ Ni gizonŋ hiŋgac hiŋgara igucneŋ metecgé nénna hiŋgacbi niŋac. Hazéc waŋ nénzu ionac murunec zéma doku yanda igucneŋ metecgé nénna. ¹⁵ Doku yandanéŋ hoturu nénma qécgé néŋu dumuŋaiguc hiŋgacbi niŋac. Gizonŋ hiŋgac hiŋgaraiguc hiŋgacba kuayanéŋ qacnaiguc ha kizicgéwac niŋac.

¹⁶ Yawe guac goi héihéi imi hiabia. Imuac acna meleŋ nénma guac ewa biric yanda niŋac nuac liliŋgésémaŋ. ¹⁷ Guac kic tanecga imi welenŋ qeŋe icga ménda musaŋgé némbésémaŋ. Ni zérabéra qeriaiguc tacza focdac acna nimbésémaŋ. ¹⁸ Qeri uŋanawac hosucgé nénma mulu menénma hazéchécna ionac murunec boŋhéré menémbésémaŋ.

¹⁹ Gi imi nuac gamuna zéma zébiri qébirini imi nindaczan. Nuac hazéchécna imi moczonŋ wéségaiguc kecza. ²⁰ Zébiri qébirinéŋ nuac ewa qerina mebiriŋu niŋyéwécna imi sécgénéŋu kic hima hocba ewa biric waŋ nénéŋa méŋ ménda keczac. Waŋu kic hima hocba mebélacgé nénéŋa méŋ ménda keczac. ²¹ Ieneŋ sacmasi biria imi nemaŋ niŋac néŋgic. Démeŋna zicgéyu doku howuraguc nemaŋ niŋac néŋgic.

²² Waŋénécmina wéséginaiguc neneac tatacnéŋ hénagina dérécgéyu luaeginanéŋ bétac

* 69:1: Hebraio aciguc; kekec uŋanaiguc.

wamma iniyu. ²³ Wañénécmina kicginanénj sinjindéngéyu hémmuac séc qahac wammac. Kembañ ginanénj kuha qahac wañu hir-imu. ²⁴ Qeri biricga qacginaiguc qocgèna mayu. Guac qeri biric bélañagucnéj ionaru suluma kemma énépésimac. ²⁵ Tacyacginawac buñanénj biridaru ama kisia wandacmac.

²⁶ Ienej imi ic geñ ununec imi muñguc ununesi wañ énécmima, ic geric mihicñi énécminec imuac suruc siña nimma wanžu. ²⁷ Hakagina qarinj qarinjia imuac qahaiguc hakagina qarinj qarinjia muñguc toroqe énécmima, guac zégésigési solañaguc ménda keremmu. ²⁸ Qacgina imi kekec hémbénaña imuac kiwiiguc auna ic solaña ionac qacginaiguc momacnec ménda hemac. ²⁹ Ni imi maqeqeya wamma zérabéraiguc qenzen manzen qema keczua. Anutu guac añgénj titiganénj meyac némbésémañ.

³⁰ Ni legiciguc Anutuac qara héimimañ. Ewa hia ac ézéma Anutuac qac buñaya meyandimañ. ³¹ Iminénj mia burumakao ilihaguc zéma haséraguc imuhucya ogicma Yawe ségiségi mihicñi mimac. ³² Gumbénzénzénj icnéj imi hémma ségiségi wanžu. Anutuac hochoc wañanžu ini imi ewa qerigina meqeligic kekecginaguc wammac. ³³ Yawe imi maqeqeya niñénécmina eñeya hia niñac wamma hésa ic keczu imi mematiti ménda wañ énécmimac.

³⁴ Baec kurumeñnéj i mepésimiyic, konduj zéma doku yañ imuaru sécgéma hezu imi moczoñ i mepésimu. ³⁵ Anutunénj Zionac añgèña tima Yuda ama areña kunej kunej meyacgémac. Wañu hénarinj hécga imuaru kecma miñina wammu. ³⁶ Iwac welenj qeje ichéra ionac qelihéra ienej Zion baec imi mératéc

memu. Qara siñ nimmianžu imi enej imuac qeriaiguc kecmu.

70

Hazéchéra ionarunec metecgé mimac niñac zéwelerec.

¹ (Legic galenawac; Daw-idiac legic zéra, haka ménac niñqelima ooya.) Anutu focdac ni metecgé néna, Yawe focdac méra némbésémañ. ² Wañénécmina nuac kekec uñanawac hochoc wañanžu imi enej gamu qeje zéma gamu mamasuj mihicñimu. Mebiri némbinj zé wañanžu imi wañ énécmima andé andé kemma gamu mihicñimu. ³ Ahaec, ahaec zéma desizu imi wañ énécmima gamugina niñac wamma andé andé kendacmu.

⁴ Guac hochoc wañanžu imi moczoñ wañ énécmima guac niñ wamma ségiségi wamma ewa hia nimmu. Wañu guac añgénj titiac niñkumuma kecanžu imi wañ énécmima nalé séc Anutu imi kunej yanda! zémanec kecmu. ⁵ Ni maqeqeya zéma météqététañ keczua. Anutu focdac hawésémañ.

Gi imi nuac héipucna. Ni metecgé néneña imuac miñina, sosola ménda wamma focdac hawésémañ.

71

Saiwa memima méra mimac niñac zéwelerec.

¹ Yawe ni néngacma guac muru hazua. Hémbénaña gamunaguc ménda wammañ niñac galengé néna. ² Hakaga solañanénj metecgéma hulac némbésémañ. Gezac qenimma metecgé némbésémañ. ³ Gi imi nalé séc sanji sanjinawac bañec wambésémañ. Gi imi nuac zamanziñj zéma deminj seli baec boñaguc nanaña, imi añgèna timac niñac zéna hicñima hezac.

4 Anutuna ic biriawac méria igucnec metecgé nénná. Kaižiliweŋ zéma biria meme icnéŋ népésiyu méria igucnec metecgé nénná. 5 Héniá imi yomuhuc; Miŋ Kewu Yawe, Nuac niŋkumuna imi guaru hezac. Komocna igucnec guac muru héima namma kecaŋzua. 6 Neŋgocnawac hériiguc kecbanec népésinecac népésianzaŋ. Neŋgocnawac tomeŋaiguc kecba geŋ nuagicna mayi. Mepé qepésina zéŋgé toroya qahac imi guac buŋa wanzac.

7 Ic tuŋagucnéŋ nuac niŋgi ic témpina tanec waŋu néŋsosoligic. Waŋu geŋ mia nuac saŋgi saŋgi selina waŋanzaŋ. 8 Nuac kuananéŋ kaiwe herec guac edamuga zéauwa mepé qepésiganéŋ sécgéanzaŋ. 9 Ic yanda wamma kecaŋ nalé imuaru ménda wainémbésémaŋ. Kucna audacba mamaya waŋu ménda wainémbésémaŋ. 10 Hazéchécna ieneŋ nuac zéemi niŋzu. Waŋu kecec uŋanawac awima taczu imi eneŋ nuwiŋ zé zéareŋ wamma yomuhuc zéigic imuhuc zéwelecza; 11 Anutunéŋ i waimizac metecgé mimiawac ic méŋ ménda keczac, nesima késani. 12 Anutu lakec ménda néŋgac némma kembésémaŋ. Nuac Anutuna focdac méra némbésémaŋ. 13 Waŋénécmína qeri uŋanawac hazéc wannéŋzu imi eneŋ gamu qeŋc zéma humuc mihicŋimu. Waŋénécmína mebiri némbiŋ zé wanzu imi zédesi zéma mematiŋinéŋ hoturu énécmimac.

14 Ni imi nalé séc guac niŋkumuna gi séc méŋ meemma mepési gémmaŋ. 15 Ni guac haka solaŋa oloŋ oloŋawac séc qahac imi zéma guac aŋgéŋ titiac ai imi kaiwe herec zéau énécmimaŋ. 16 O Miŋ Kewu Yawe, ni guac hama guac wawaŋ memega kuhaguc imi mepési gémmaŋ. Ni guac haka solaŋa imuacnec sac niŋqelima

zémaŋ.

17 Anutu gi imi ni komocna igucnec ac pakeŋ ku nénnecac néŋanzaŋ imuac mia ni érema deguc guac wawaŋ memega welic welicgia imi zéau énécmianzua. 18 O Anutu ni ic yanda wamba oruc zucna lalac lalac wammac nalé imuaru acguc ni ménda wainémbésémaŋ. Ni kucga imi hicŋisai méndacma hahaya ionac énézédacmaŋ imuac nalé sura séc ménda wainémma niguc kecbésémaŋ. 19 Anutu guac haka solaŋa imi eŋeŋa yanda. Anutu gi haka silic kunéŋ yanda menec, imuac mérénéŋ gi ésecnec wammac.

20 Zérabéra réwéria sasala mihicŋi nénnec Miŋ Kewu geŋ mia ni muŋguc meqeli némma baec dumuc sira hiŋgac hiŋgara igucnec muŋguc hérénéŋna éremaŋ. 21 Ni séc méŋ meyandi nénná. Liliŋgéma ewa qerina mebélacgé nénná.

22 Anutuna ni gita kulelenéŋ gi mepésima guac haka héla imuac mepésigemmaŋ. Israelac Miŋ Kewu téréya ni gita kulelenéŋ gi mepési gémmaŋ. 23 Gi mepési gémba, kua tasénanéŋ ségiségi wamma qacmac. Waŋu kecec uŋana aŋgéŋa tinec imi acguc imuhuc waŋgémmaŋ. 24 Nuac ezelaŋna acguc kaiwe herec guac haka solaŋa zéaumac. Imi mia mebiri némmaŋ zé wanzu imi eneŋ gamu mihicŋima sic-saoc wanzu imuac mia imuhuc waŋgémmaŋ.

72

Ic kewu nanégemima galenǵé mimac niŋ zéwelerec.

1 (Solomonac legic zéra.) Anutu guac niŋgési gésigawac kuha imi ic kewu iwac miwésémaŋ. Solaŋanec galenǵé énécmimiawac kuha imi ic kewuac nanǵa mina.

² Inéj ic embachécca solananc ninjésima maqeqe hécca hénac ac méndacma dindinanec zégési énécmimac. ³ Inéj imuhuc wanju baec boŋa eneŋa eneŋanéj ic embac ionac mériaŋ mihicŋi énécmimu. Wanju baec boŋa komoc komoc acguc imuhuc wan énécmimu. ⁴ Wanju inéj ic embac maqeqeya héipuc wan énécmima météqététaŋ ic aŋgéŋgina tima helanŋi énécmianzu imi hézénge énécmidacmac. ⁵ Inéj kaiwe zéma maso nanjicnec nanŋselima hicŋisaiya hicŋisaiya inicgaleŋ wammac niŋac wammiwésémaŋ. ⁶ Inéj qézézac qegic mama heheya imuaru kianéj mazac ésécnec, wanju kia yanda baec mézécgézanc ésécnec wan énécmimac. ⁷ Iwac naléiguc imi ic solaŋa eneŋ yandi saima kecgic maso asaha nanjunec luae sécgé énécmima hemac.

⁸ Inéj konduŋ hénihénia igucnec tetcgiawac séc, doku téfara Yufurata igucnec baec tetcgiawac séc galeŋgé énécmimac. ⁹ Baec zéléŋaiguc kecanzu imi eneŋ iwac wésiaiguc sigémigic hazéchéra eneŋ seitotoŋ ezelaŋ ginanéj bézéma nemu. ¹⁰ Tarasisi zéma konduŋ baec komoc komoc imuac ic kewu ieneŋ takis haimimu. Arabia zéma Ediopia* ic kewunéj sese eeyaguc mema hamu. ¹¹ Ic kewu momac yanda wésiaiguc sigémigic baera baera i welenqemimu.

¹² Inéj ic embac iwawai niŋac osiqosi kecanzu imi eneŋ qacgic metecgé énécmima maqeqeya héipuc ichécgina qahac imi metecgé énécmianzac. ¹³ Inéj maqeqeya zéma météqététaŋ kecec ionac ewa biric wan énécmima iwawai niŋac hochoc ai mema kecanzu imi humuc igucnec metecgé énécmianzac. ¹⁴ Inéj

ic embac helanŋi énécmianzu ionac murunec zéma kaiziliweŋ ic ionac murunec sacginawac niŋu eeyaguc wanju kecec uŋagina aŋgéŋgina tiénécmianzac.

¹⁵ Inéj kececaguc keru Sebawac goli mema hama iwac muru haimimu niŋac wanŋua. Wanju ic embac ieneŋ iwac niŋac wamma nalé séc zéwelecma kaiwe herec legic héimimu niŋac wanŋua. ¹⁶ Baec séc padinéj sécgéma hemimac. Baec boŋa qahaiguc acguc padi heyu luhucnéj mihilaŋgéyu Lebanonac ic hésa ésécnec hirima nammac. Ama areŋa yandaiguc imi ic embac eneŋ imi baec kisiaguc zéléŋ ésécnec kucginaguc saima kemmu. ¹⁷ Qara imi hémbénaŋa, kaiwe ésécnec hehe seli hemac. Ic embac ionac imi iwac niŋac wamma mériaŋ énécmiyu memu. Baera baera ic embac ieneŋ iwac mia mériaŋaguc zémimu.

¹⁸ Momacguc eneŋanec wawan mema welic welicgia wanŋanzac Israelac Anutu, Yawe mepésimimu. ¹⁹ Qara zézé bipiyaguc imi hémbénaŋa mepésimimu. Baec séc iwac edamuyanéj sécgéma hemac, hélacnec, hélacnec!

²⁰ Yesiac nanja Dawidiac zéwelec ménrénéj you hama tecgézac.

Kiwi 3

73

(Legic 73–89)

Hélanŋi énécmianzu ionac méra igucnec hulac énécmimac niŋ zéwelerec.

¹ (Asafeac legic.) Anutunéj Israel ionac succinaiguc ewa qerigina lalac lalac kecanzu ionac muru hia wan énécmianzac. ²⁻³ Néj ni imi kaiziliweŋ ic ionac kecec mériaŋaguc imi hémma séwi eneŋ ic ionac nimbupuc wanj imuac niŋac hénana tisuqisurac

* 72:10: Hebiraio aciguc; Shewa zéma Sewa.

wamma manumanj zé wanjec. Wanju nananhawac qambaŋa imi keŋ sanġimanj zé wanjec. ⁴ Ienej imi humucac naléiguc acguc hafi geriwa qahac kucġinaguc kecma humuanzu. ⁵ Tosara ionac éséc nec zérabéra ménda mihicŋima yéwéri ménda mihicŋianzu.

⁶ Imuac séwi eŋeŋinanéŋ soronġina wanju kaižiliweŋ ġinanéŋ ionac séwi usu wanjanzac. ⁷ Ienej haléġinaguc wanju kicġina qégélianzac. Wanju iwawai ewa siŋġinawac séc ogicma késa keczu. ⁸ Ienej zédesi waŋj énécmima zébiri qébiri waŋj énécmima séwi eŋeŋinaiguc tericgé énécmima helanzi énécmianzu. ⁹ Kuagina imi kurumeŋac séc emma keczac. Wanju ezelaŋgina imi baec séc lelecgéanzac.

¹⁰ Imuac ic embac ienej liliŋgéma keŋ toroqe énécmima dokugina kuaya qeqeya moczon qécgéanzu.

¹¹ Anutunéŋ dimuhuc niŋteġicmac? Eneŋa miŋina imi nininaguc wambac nec zéanzu. ¹² Inicteġicġic. Ienej imi ic biria ionac héniaġina imi ewa éréhéc ménda wamma kecma hinacġina meyandianzu. ¹³ Ni ewa qerina galenġé kecba lalac lalac wanju mérana zuacma kápésicna qahac zéma kecaŋi imi héla qahac wanzac. ¹⁴ Ni kaiwe herec zérabéra mihicŋima siŋunec séc zéqindiŋi waŋnéŋu kecaŋi. ¹⁵ Ni imuhuc zéaumanj zé zéwinec miŋ kewuac nambérac héra ikoc waŋj énécmiwinec

¹⁶ Dimuhuc hénia imi niŋasarimanj zéma batucgéma nimba sécna ogicma yéwéria wanjec. ¹⁷ Wanju Anutuac ocmuŋ qeriaiguc keremma nimmaguc kekecġinawac teteġia imi niŋasariyi. ¹⁸ Héla nec geŋ mia ic biria imi baec susuraciguc onopocma humucac buŋa ġili énécmianzanj.

¹⁹ Ienej dimuhuc éléŋ nec birianzu? Tericgé énécmina aurigic, usuŋénécmina qahac wanjanzu. ²⁰ Ic neŋaŋ gau iguc nec yacma gau héŋiŋ imuac ninni eŋomia wanjanzac éséc nec ġi yachésémaŋ nalé imuaru ionac niŋna eŋomia wandacmac.

²¹ Ewa biric wamba wéiwécnaiguc néyu ²² ni sicsaoc nininŋa qahac kecba kicġanéŋ néna wéségaiguc haséŋ yaŋj éséc nec waŋj. ²³ Wanju geŋ mia nuac méra héinaiguc késana ni nalé séc ġiguc kecaŋza. ²⁴ Geŋ pakeŋ acġanéŋ zéqindiŋi némma biaŋ kecma edamugaiguc nuagicma kembésémaŋ. ²⁵ ġi qahac wanju mérénéŋ kurumeŋiguc kecnénzac? ġi qahac wanju, baeciguc méŋac méŋ niŋkumuma kecaŋac séc qahac. ²⁶ Séwi qerina imi qasima kenzac, néŋ Anutu ġi imi ewa qerinawac kuha* zéma buŋana hémbénaŋa wanzanj.

²⁷ Anutu héŋacya mema lakec keczu imi eneŋ moczon biridacmu. ġi waigemma keŋġic séc mebiri énécmianzanj. ²⁸ Anutuac hosuraiguc kekec iminéŋ nuac mériaŋna wanzac. ġi imi nuac saŋġi saŋġina imuhuc zéma nimma wawaŋ memega moczon zéau énécmimanj.

74

Héŋgalen ama arenj yandaginawac zéweleġic.

¹ (Asafeac legic zéra.) O Anutu ġi némac niŋac hémbénaŋa wai nénécmizanj? Dimuhuc ramahécġa galenġé nénécmianzanj ionac qeri biricac hofac qéfacgé nénécmizanj? ² Hénaoriŋ hécġa ionac kisic arenj tuŋa tuŋa becarunec anġeŋ tima metecgé énécminec imi niŋqeli énécmima guac baec boŋa téréya Zion imi momac nec niŋqeliwésémaŋ.

* 73:26: Hebiraio aciguc; zamanziŋ.

3 Hémbénaŋa mebirí mimia imuaru hénaga lilingéma hana, hazéchécgá enej ocmuŋga téréyaiguc kaiziliweŋ hénia hénia wamma keczu.

4 Hazéchécgá enej imi geŋ mihicŋi nénécminec ama areŋa yanda imuaru hériaŋ héima filacgina imuaru kumugic nanzac. 5 Ieneŋ imi naka meyacma ic zuŋ héianzu ésécnecc waŋ nénécmima keczu. 6 Deguc ieneŋ imi naka zéma aiŋ hamanéŋ ocmuŋac méra kiwi imi héiqéséŋ wamma 7 ocmuŋga geric higic zeyu guac qacga heyec imi zapí qema hezac. 8 Qeriginanéŋ imi qéséŋni qahac wandacmac zéma Anutuac azoazoro amaya amaya baec yomuaru naŋgic imi moczoŋ kumugic zedarec. 9 Kiwi méréra méŋ ménda hénziŋ Anutuac tilinŋtiliŋ ic muŋguc ménda keczac. Nalé dahecac séc imuhuc mehorugima kecmac imi sucninaiguc méŋnéŋ méŋ ménda ninzac.

10 Nalé dahecac séc hazécganéŋ zédesi waŋgémmac? Inéŋ hémbénaŋa gi zébiri gémmac? 11 Némac niŋac méraga, guac méra héiga imi aŋgétima zikima keczaŋ? Méraga imi tétécgá igucnec hulacma méra némbésémaŋ.

12 Anutu gi imi becarunec nuac ic kewu kecnecc keczaŋ. Waŋu ic embac sugcinaiguc aŋgéŋ tinénéc mimiawac ai imi meanec. 13 Gi imi kucganéŋ konduŋ doku qericna éréhéc waŋec. Doku qeriaiguc mokoleŋ yandawac oruha qéséŋnec. 14 Oawac oruha* hézéŋgéma imi zéléŋ yaŋ baec kéra kérésiaiguc kecanzu ionac nene buŋa énécminec. 15 Baŋa zéna téyu doku yanda mayec. Doku téfara hémbénaŋa kenkeŋa imi zéna zicgédarec. 16 Siŋi kaiwe imi moczoŋ guac. Geŋ

mia maso† zéma kaiwe zéna hicŋiyoc. 17 Baecac suc séré mihicŋima kaiwe nalé zéma kia nalé zéhicŋinec.

18 Hazéc héccanéŋ zébiri gémma ic embac niniŋgina qahac ieneŋ guac qacga zébiri qébiri wammizu imi niŋ asariwésémaŋ. 19 Kembo neiac kekec uŋa‡ imi haséŋ yaŋ ménda énécmima, guac ic maqeqeya ionac kekec imi hémbénaŋa eluŋ ménda gumac. 20 Baec tosara siŋidéŋgézac imuaru kaiziliweŋ ic ionac baŋec séccgéma hezu. Imuac niŋac sisipac acga imi niŋqeliwésémaŋ. 21 Helanzi énécmimia ieneŋ gamuginaguc andé andé ménda kemmu niŋac waŋ énécmima. Maqeqeya zéma iwawai niŋac osiqosi kecanzu imi enej mepésigémmu niŋac waŋ énécmima. 22 Anutu yacma zé solanjanina. Ic témpina imuhucyanéŋ kaiwe herec zébiri qébiri waŋgénzu imi niŋqeliwésémaŋ. 23 Hazéchécgá ionac ewa hétéŋ imuac eluŋ ménda gumac. Yacma hazéc waŋgénzu imi onac qeweloŋ acginanéŋ nalé séc guac muru haanzac.

75

Anutuac haka welic welic-giawac ewa hia ac wammigic.

1 (Legic galeŋawac; Ménda mebirí nénécmima. Asafeac legic zéra.) Ewa hia ac gézéziŋ, o Anutu nini ewa hia ac gézéziŋ. Guac qacga qacni hosucninaiguc kecma melenéŋ nénécmianzaŋ. Ic enej guac wawaŋ meme welic welicgiawac zéaugic guac qacga gezac ninaiguc heyu niŋanziŋ.

2 Gi yomuhuc zézaŋ; Naléya imi mewa hezac, ni hénia aciguc dindinanec zégési énécmimaŋ. 3 Baec zéma imuac tacyachéra

* 74:14: Izipte ic ionac zézéya. † 74:16: Kiwi tosaraiguc; asac mararaŋ ooyawac hezac.

‡ 74:19: Mété qététaŋ icac kekec uŋa.

imi hirimu, nérj neŋ imi baecac tandéya késaseligima keczua. ⁴ Séwi eŋeŋ ic ionac séwi eŋeŋ ménda waŋgic zéma kaižiliweŋ ic ionac ilicgina ménda meyacgic eŋu zézu. ⁵ Ini ilicgina meyacgic ou ménda emmac. Waŋu séwi eŋeŋac déméŋinanéŋ ac ménda zému.

⁶ Meyac énécmimia imi baec waŋgoŋa Is me Wes me Saut igucnec hahaya qahac. ⁷ Zégésigési miŋjina Anutunina Yawenéŋ méŋac meyacmima méŋac memamianzac. ⁸ Yaweac mériaiguc sokoc taru waiŋ hénia hénia lelecgégéya imuac sépéc sépéra qéitima érézac. Waiŋ imi inéŋ qocgéyu mazac. Mayu waiŋ imi imuac gocyu momacnec baeciguc ic biria ieneŋ nedacmu. ⁹ Ni imi Yakoboac Anutu imi hémbénaŋa zéau énécmima mepésimimaŋ.

¹⁰ Waŋu kaižiliweŋ ic ionac ilicgina imi moczoŋ mericdacma ic solaŋa ionac ilicgina meyac énécmimaŋ.

76

Zégésigési miŋjina Israelac

Anutu.

¹ (Legic galeŋawac; Gita kuleleginaguc, Asafeac legic zéra marayaguc.) Anutu imi Yuda baeciguc niŋmimia. Waŋu qara imi Israel suginaiguc niŋgic kunerj yanda waŋanzac. ² Haliya imi Salem héŋgaleŋ ama areŋaiguc, tacyacwac ama duŋa imi Zioniguc hezac.* ³ Imuaru inéŋ yaréac iwawai zakon gericyaguc zéma saiwa zéma sou imi qéséŋu qahac wandarec. (Ohec)

⁴ Gi imi baec boŋa yaré qema onagicna saocga waŋec imuaru edamugaguc wanzan. ⁵ Ic kawali imi unuyu mama hezu. Méŋnéŋ méŋ méragina meyacmac ac séc

qahac wanzac. ⁶ Yakoboac Anutu gi ac waŋ énécmima yaréac karisi zéma becosic imi moczoŋ gau yanda hezu.

⁷ Gi momacguc sac bac yandi yandi waŋgéŋgəŋawac buŋa keczaŋ. Geŋ qeri biric wanna méréneŋ guac wéségaiguc hia naŋselimac? ⁸ Gi kurumeniguc zétecgéna baecnéŋ zénéŋ hirihiri wamma néŋ qema hezac. ⁹ Imi mia, o Anutu geŋ baeciguc gum bənzənzəŋ ic aŋgéŋgina timaŋ zé yacnec nalé imuaru imuhuc hicŋjyec. (Ohec) ¹⁰ Gi biriawac qeri biric wanna ic embac ieneŋ mepési géŋzu. Qeri biricga saméŋa heŋezac imi rikun ésécnec žikiamuna hezac.

¹¹ Ini imi Yawe Anutugina sisipac ac memima ac imi mese-lima melenj mimu. Lelec lelec keczu ini acguc moczoŋnec eeya héimimiawac hezac iwac mia sese haimimu. ¹² Inéŋ kawali wéséŋina makikia wésé qoŋqoŋ mihicŋi énécmiyu ic kewu momac yanda bac yandi yandi wammizu.

77

Anutuac haka silic kuhaguc imi niŋqelijec.

¹ (Legic galeŋawac; Asafeac legic zéra Yédudun ewaiguc héihéiya.) Ni nuac ewananéŋ Anutuac muru qacmaŋ. Inéŋ gezac qenémmac. ² Nuac zérabéra naléiguc ni Anutuac hochoc wamma sinjyaiguc mérana meyacma ménda memayi. Nuac kekec uŋananéŋ ic onac héibélaç qéibélaç imuac héjara meyec. ³ Anutuac nimma ewa goro wamma niŋjéwériwa nuac qerinanéŋ birima kemma qiritic numanac zé waŋ nénzac. (Ohec)

⁴ Kicna héménzalimaŋ zéwa ménda wainénna niŋjéwériwa

* **76:2:** Becnec Melkisedec naléiguc imi Yerusalem baecac Salem zéaŋgic. Zion imi acguc Yerusalem baec boŋa imuac qara. Dawidinéŋ zéyu imuaru Anutuac hénia acac katapa imi huama hagic.

acna zémanac séc qahac wañec.
 5 Becnecac naléna niñqelima
 6 legic ménj sinj méñu héiyi
 imuac nimba qerinanéh hiñgaru
 kekecac héniawac hocma zéyi;
 7 Miñ Kewunéh hémbénaña wai
 nénécmimac me? Ewa hia
 muñguc ménda wañ nénécmimac?
 8 Iwac goi héihéianéh hémbénaña
 tecgézac me? Inéh hémbénaña
 ménda niñnécmimac me? 9 Eluñ
 qeyu ewa hiawac ménda wañ
 nénécmianzac me? Qeri biricnéh
 goi héihéiya hézicgézac me?
 (Ohec) 10 Wañu muñguc yomuhuc
 zéyi; Ewana mayu nimba bi-
 rizac. Ni eñeña miñnawac méra
 héiyawac nalé* imuac niñqelimanj.

11 Ni Yaweac, wawañ memeya
 becnec wañec imi niñqelima haka
 wañec imi zéaumanj. 12 Imuacnec
 toroqema ai menec imi moczoñ
 nimba hiñgaru guac wawañ
 memega imi hiñgac hiñgarawac
 nimmanj. 13 Yawe guac hénia
 imi téréya yanda. Anutu ménj gi
 éséc kuneñ yanda ménj ménda
 keczac. 14 Gi imi Anutu haka
 welic welicgia wawaña. Imuac
 hicñisaiya baeciguc keczu imi onac
 kucga imi énézéna hémmu. 15 Guac
 kucganéh guac ic embachéçga
 Yakobo zéma Yosefeac qelihéra
 boñhéré meénéc minec. (Ohec)

16 Anutu doku yanda yandanéh
 gi géngic. Gémma bac yandi yandi
 wamma doku dumuñanéh hiriyec.
 17 Hosusunéh kia qocgéyu mayu
 sawanéh buñ parandanj héiyu
 piliticga acguc zakonj ésécnec
 néwéc néwéc mayec. 18 Luhuc
 neñgocya qeriaiguc guac paran-
 danj qaru pilitic asahanéh baec séc
 qetagalíyu baecnéh hirima keñha
 wañec.

19 Guac hénia duñganéh konduñ
 doku yandaiguc heyec. Wañu

hénia tawégawac unya imi ho-
 canziñ. 20 Ic embachéçga rama
 tuñ ésécnec Mose zéma Aron iorac
 méragiranéh onagicma hayoc.

78

*Israel ic eneñ Anutuac hiaya
 ménda nimmigic.*

1 (Asafeac Masikil legic zéra.) Ic
 embachéçna ac pakeña nimma
 gezacgina kuanaguc haigic.
 2 Kuana angéma qeqaiñ aciguc
 héima ac saña becarunec imi
 zéau énécmimanj. 3 Imi yanda
 hécninanéh nénézégic gezacni-
 nanéh nimma niñtegicma kecziñ
 imi mia. 4 Nini imi qelihéçgina
 ionac ménda musanjé énécmima
 Yaweac qac buña zéma kuha
 zéma haka welic welicgia imi
 hicñisai hahaya ionac énézéni
 hema kecmac.

5 Hénia ac imi Yawenéh Yakoboac
 niñac kumuyu nanzac. Zézé seli ac
 imi Israel onac énézéyec. Wañu
 yanda hécninanéh hénia ac imi
 qeli héçgina ku énécmimu niñac
 énézéyec. 6 Imi mia qelihéçgina
 bianguc hicñi saima kecmu imi
 onac énézégic nimma ieneñ
 acguc imuhucyanec wañgic hema
 kecmac niñac imuhuc énézéyec.
 7 Wañu qelihéçgina ieneñ Anutuac
 niñkumuma Anutuac wawañ
 meme imuac eluñ ménda unuyu
 hénia ac imi niñtohoma kecmu.
 8 Yandahéçgina ewa seli wamma
 ac qeçe wamma ewa qerigananéh
 eñeñ mama wañu keñhéi hahéi
 wamma Anutu solañanec ménda
 welenj qemigic ionac ésécnec
 ménda wamma kecmu niñac
 imuhuc wañ énécmiyec.

9 Eferaim* qelihéra imi tewig-
 ina zéma yaréac iwawai tosara
 késa keçgic, néñ yaré hicñi

* 77:10: Anutunéh méra héiyawac kuha mewininima Israel ic Izipte baec igucnec énépésima hayec imuac naléya. * 78:9: Yakobonéh walac Ruben miñçijma imuac andiaiguc Eferaim miñçijyec. Wañu mérianj ac méréç meracwac buña imi Ruben waima Eferaimac mozocgéma ézéyec.

énécmyu andé andé kendacgic.
 10 Ieneŋ Anutuac sisipac ac ménda ninŋtohoma héna acwac héŋara mema ménda méndacma keŋgic. 11 Imuhuc wamma haka welic welicgia Yawenénŋ waŋec zéma énézéyu héŋgic imuac eluŋ unudarec. 12 Becnec Anutunénŋ Izipte baec yanda Soan baec kondonŋaiguc haka welic welicgia yandahécgina kicginaiguc waŋec.

13 Inénŋ kondunŋ qeriru dokunénŋ néwéc néwéc gauŋau emma naŋu onagiru sucnéŋ suc keŋgic. 14 Waŋu kaiweiguc imi hosusunénŋ, siŋi herec imi geric bélaŋanénŋ walac andu waŋ énécmiyec.† 15 Baec kéra kérésiaiguc imi baŋa qeriru dokunénŋ doku hogocya hiŋgac hiŋgaraiguc éréanzac ésécnec éréyu doku sécgina gumu énécmiyec. 16 Waŋu doku imi baŋa imuacnec éréma doku téfara ésécnec wamma keŋec.

17 Waŋu kilenŋ ieneŋ imi toroqemanec késpedesic wamma baec kéra kérésiaiguc eŋeŋa miŋina andé qegic. 18 Ieneŋ ionac séwac siŋ méndacma nene yaka niŋ qesima ewa qeriginanénŋ Anutu manam batuc wammigic. 19 Imuacnec toroqema, Anutuac hazéc wammima ac zéma Anutunénŋ baec kéra kérésiaiguc neneac tatak imi hia hai nénécmimacac séc? zégic. 20 Inénŋ Moseac mérianénŋ baŋa qema doku mihicŋi énécmiyu doku téfara ésécnec luma keŋec, néŋ ieneŋ muŋguc Anutu zégicŋi megicŋi zémima inénŋ saménŋ zéma yaŋ busia hia mihicŋi nénécmimac ac séc? zégic.

† **78:14:** Hosusu imi hazéchéra hénagina nezicgé énécmima Israel ic amia mihicŋi énécmima kaiwe geriwa imi nezicgé énécmima néma naléiguc waima kemmu me zikima namu imuac énézéma qindinŋi énécmiyec. Geric bélaŋa imi siŋi tunumanŋ measari énécmima siŋiac sanŋeŋa igucnec mehocŋi énécmiyec. ‡ **78:21:** Israel imi Yakoboac qara ménŋ Anutunénŋ qacmimia, waŋu kiwi yomuaru imi qeli hécginaŋawac imuhuc qacénécmizac. § **78:24:** Nene ménŋ kurumenŋguc mayec imuac qara, qac imuac hénia imi Imi némac? ** **78:25:** Kiwi tosaraiguc; Anutuac kua meme unahéra ogic hezac. †† **78:31:** Kiwi tosaraiguc; kucginaguc.

21 Waŋu Yawenénŋ nimma qeri biric wamma Yakoboac qeri biric geriwaguc wammima Israel onac hazéc eŋeŋa waŋ énécmiyec.‡ 22 Imi mia Anutu ménda ninzénŋgémima iwac aŋgénŋ titi ai imuac ménda héima naŋgic imuac mia imuhuc waŋ énécmiyec.

23 Waŋu néwécgeŋaiguc inénŋ ou sawa ézéma kurumenŋac nagu auma 24 ionac muru Manaš imi kia ésécnec haiyu mayec. Mayu kurumeŋa nene haima gumu énécmiyec. 25 Baec icnéŋ kuc miŋina ionac** saménŋ negic. Anutunénŋ nene énécmiyu sécgé énécmiaŋec.

26 Inénŋ zéyu baec waŋgoŋa Is igucnec luhucnéŋ yacma hayec. Waŋu iwac kuhanénŋ baec waŋgoŋa Saut igucnec luhuc wagicma hayec. 27 Imuhuc wamma ionac yaŋ busia imi seitotoŋ ésécnec haiyu mayec. Nei putitima keŋkeŋanénŋ mama kondunŋ sakasac ésécnec sécgéma heyec. 28 Tacyac wawaŋa imuaru mama sel haligina lelecgéma heyec.

29 Waŋu ieneŋ negic sécgé énécmiyec. Anutunénŋ séwac siŋgina séc hai énécmiyec. 30 Waŋu ieneŋ séwac siŋ imuac héŋacya ménda mema keŋgic kuaginaiguc nene he énécmiyunec, 31 Anutunénŋ ionac hazéc waŋ énécmima suggina igucnec haléginaguc†† imi unuyu Israelac sacqeli ieneŋ tendinŋéma mama humudacgic.

32 Imuhuc waŋ énécmiyec, néŋ ieneŋ néwéc késpedesic susucnec wamma kilenŋ haka welic

welicgia imi ménda ninzénégic.
³³ Anutunénj kekecac nalégina eñ mesoho énécmima wañ énécmiyu zénéñ hirihiri waizalanjiguc nanjicnec yawuñja yawuñja hama kenjec.
³⁴ Anutunénj tosara unuhumuyec nalé imuaru tosara ienenj zéwelecmima lilingéma hama Anutuac hochoc wammigic.
³⁵ Imuhuc wamma Anutunénj enañ zamanziñ hilañej keczac imi zéma añgéhj titi miñina keczac imi niñqeligic.
³⁶ Néñ ienenj kuaginanénj haléc ac wammima ezelañ ginanénj ikoc ac wammigic.
³⁷ Ewa qerigina Anutuac muru heyec iminénj kenhéi hahéi wañu sisipac acyaiguc hélacnec ménda héima nanjic.

³⁸ Wañu kileñ Anutunénj ewa biric wañ énécmima kápésicgina wai énécmima moczoñ ménda unu humudacma hatac sasala qeri biria imi waima qeri geric moczoñnec ménda pocgé énécmiyec.
³⁹ Ienenj imi baec ic kecma luhuc ésécnec kemma muñguc ménda hamu imi niñqelima imuhuc wañ énécmiyec.

⁴⁰ Baec kéra kériasiaiguc ienenj yei hatac dahec acqeçe wamma ewa biric mihicñj migic?
⁴¹ Ienenj muñguc muñguc Anutu manam batuc wammima Israelac téréya miñina qeri biric mihicñj migic.
⁴² Ienenj iwac kuha ménda niñqelima hazéc hécgina ionac murunec metecgé énécmiyec imuac naléya acguc ménda niñqelima kecgic.

⁴³ Nalé imuaru Anutunénj Izipte baec Soan baec kendoñajiguc haka welic welicgia imi mihicñj énécmima
⁴⁴ doku téfara yanda me komora melenju sac wañu hima nemuac séc qahac wandarec.
⁴⁵ Sék tunaguc méli énécmiyu hama

awéénécmima inigic taña méli énécmiyu hama mebiri énécmigic.

⁴⁶ Wañu padi imi kambin onac buña qeyec. Wañu aiguc hicñjima heyec imi zikon onac buña qeyec.
⁴⁷ Wañu waiñ ic imi kombocnéñ, sañsañ ic imi siñunecac doku sañgeñanénj unuyec.
⁴⁸ Wañu ama yanhécgina imi kombocac buña, rama yanhéra imi piliticac buña onoporec.

⁴⁹ Qeri biric geriwaguc zéma qeri geric, zérabéra, tasé kukuac kua meme uñahéra imuhucya méli énécmiyec.
⁵⁰ Inénj qeri biric imi mewininimañ zé hénaya areñgéma méndarec. Wañu humucnéñ qizizingéma kemmu niñac ménda wamma kekecgina imi wizi selia kuhaiguc onoporec.
⁵¹ Izipte baeciguc méréc merac, kucginawac hénihénia wawaña, Ham wac^{‡‡} ama hali séc kecgic imi moczoñ unuhumudarec.

⁵² Imuhuc wamma eneya ic embachéra imi rama ésécnec énépésima hama baec kéra kériasiaiguc rama tunj ésécnec qindinñj énécmiyec.
⁵³ Bénzénj nec walac andu wañ énécmiyu zénénj hirihiri qahac kecgic, néñ hazéc hécgina ienenj imi konduñjiguc dokunénj téngé énécmiyec.

⁵⁴ Wañu baec téréya eneya méra héiyawac kuhanénj onagirec baec boña yomuaru ic embachéra imi onagicma hayec.
⁵⁵ Wañu baera baera imuac miñina imi wéséginaiguc nesi énécmiyu kenjic baec buñagina ic suñ qema méndénj énécmima Israel areña areña ama hali imuaru onoporu tacyac wañjic.

⁵⁶ Néñ kileñ imi enenj eneña miñina Anutu batucgéma acqeçe wamma hena acya imi ménda niñtoho wañjic.
⁵⁷ Yandahécgina ésécnec andé qeçe wamma haka

^{‡‡} 78:51: Ham imi Noawac méréc merac Sem wac bawaguc hicñjihicñjya. Izipte ic embac ienenj imi Hamwac qelihéra wanju.

biria wañgic. Tewi merawa qarinj qaringia muigic qelu qeluluma sigima keñanzac ésécnec andé qema keñgic. ⁵⁸ Kemma baec boña eñeja eñeja séc ocmuñ meyacgéma méraginanéñ baniarawac ireha meyacgéma haima qeri biric mihicñi migic.

⁵⁹ Wañu Anutunéñ nimma qeri biric wamma Israel hazéc kunéñ yanda wañ énécmiyec. ⁶⁰ Wañu Siloac ama hali téréya baec ic onac suginaiguc héscigéyec imi héñara mema ⁶¹ eñeya kuha zéma eñeya edamu asahawac buña héna acac katapa imi hazéc hécgina ionac méraginaiguc haiyu mema keñgic.

⁶² Wañu souac buña onopocma eñeya buña ionac qeri geric wañ énécmiyec. ⁶³ Qapé wiliñgina yaréac gericnéñ onoyu humugic imuac niñac serañu ionac muru zammaréñac legic hétéña imi qahac wandarec. ⁶⁴ Ionac hofac oo ic imi sou zéraiguc onoporu humudacgic. Wañu neuj héiénécmiyu embac maléhécgina zésiac mén ménda wañgic.*

⁶⁵ Wañu nalé imuaru Miñ Kewunéñ gau igucnec yacanzu ésécnec yacma ic kawali wain doku selianéñ wammiyu qacanzu ésécnec ⁶⁶ hazéchéra ununesi wañ énécmima gamu qeqe hémbéñaña mihicñi énécmiyec. ⁶⁷ Yosefeac ama hali imuac mézétiti wamma Eferaim areña imi ménda énépésima ⁶⁸ Yuda areña zéma héñsoroc wammimia Zion baec boñanec sac énépésima ⁶⁹ eñeya ocmuñ téréya imi baec boña eñeja ésécnec, baec hémbéñaña hemac niñ haiyec ésécnec meyacgéyec.

⁷⁰ Wañu eñeya welen qeqe icya Dawidi gésimimañ zé rama demin qeriaiguc késayec. ⁷¹ Wañu rama namu nene imuac galeña imi wagicma eñeya ai buña Yakoboac qelihéra Israel gumu énécmimac

niñac oporec. ⁷² Wañu Dawidi inéñ qeri hélanéñ héñgaleñ wañ énécmima méria welicgianéñ galeñgé énécmiyec.

79

Yerusalem ewa biric wamma mac niñ welerec.

¹ Anutu, baera baera ieneñ guac buñaiguc haréma ocmuñga téréya imi mezapi qema Yerusalem mebiridacgic. ² Ieneñ welen qeqehécgá ionac qamoc imi sawa nej onac neniawac énécmima météré ichécgá ionac séwigina imi yañ onac énécmigic neanzu. ³ Sacgina imi Yerusalem leclelelec doku ésécnec qocgéyc mayec. Wañu qamocgina téñgemuac icya mén ménda kerec. ⁴ Ama yanda lelec lelec imuac miñina ionac zébiri qébiri imuac buña kecziñ. Ieneñ zédesi wañ nénécmima isocfagociguc nonopocanzu.

⁵ Yawe nalé dahecac séc? Hémbéñaña qeri biric wañ nénécmiwésémañ? Qeri biricganéñ geric bélanéñ ésécnec nonomac me? ⁶⁻⁷ Ieneñ Yakoboac ama baecya imi mebirianzu imuac niñac Héñgaleñ amaya amaya gi ménda niñgéñanzu imi onac zéma baera baera guac qacga ménda guruanzu ionac mia qeri biricga qocgé énécmiwésémañ.

⁸ Yanda hécninawac késpedescina niñqelima nonac muru ménda meñ nénécmiwésémañ. Nini maqeqeya gamu qeqeninaguc wamma kecziñ. Ewa biric wañ nénécmima tétécgé nénécmima. ⁹ Anéñ titi miñina Anutu, guac qac buñagawac niñac méra nénécmima, guac qac buñaga niñac wamma metecgé nénécmima késpedescina waina.

¹⁰ Dimuhuciguc wai énécmima baera baera ieneñ Anutugina

* 78:64: 1Sa 4:19-22

imi dimia zénénzu? Welen qeqehécga sac naec nénécmigic imuac bakia kicninaiguc baera baera meénécmina gi tasé kuku miñina kecanzanj imi niñtegicmu.

¹¹ Waina hésa ic ionac zésilacgina imi guac wéségaiguc hia harémac. Humucac buñja qeénécmimia imi kucga yandanéñ añgé tiénécmina kecmu. ¹² Baera baera ic embac lelec lelec keczu zébiri qébiri wanğéñanzu ionac imi taségina hatac 7ac séc meyandima melen énécmia. ¹³ Imuhuc wanna ic embachécga rama héngalenj wanğ énécmimia nini hémbénarja ewa hia ac gézéma guac qac buñaga hicñjsaiya hicñjsaiya énézéní hema emma kecmac.

80

Israel meqeli énécmimac niñac welerec.

¹ (Legic galenjawac; Asafeac legic zéra, Legic 'Ewa momacac baorac' imuac ewaiguc.) Yosefeac qelihéra rama tuñ ésécnec héngalenj wanğ énécmianzanj, Israelac rama galenği, gezac qema niñnécmia. Kua meme uña Kerubim iorac suggiraiguc kecanzanj gi, asac mararañga qetagali nénécmia. ² Eferaim zéma Benzamin zéma Manase ionac wéségaiguc kucga meqelima mehiaru nénécmimanğ zé hawésémañ. ³ Anutu acnina melenj nénécmia, guac kic tanecga asahagucnéñ ninicna, añğéñ titi guac murunec hahaya mihicñiwijn.

⁴ Kurumeñac téngijn ic tausenja tausenja ionac Anutu Yawe, ic embachécga ionac zéwelecgina ménda niñénécmia nalé dahacac séc qeri biric niñnécmiawésémañ? ⁵ Geñ imi kic masigina imi nene ésécnec gumu énécmima kic masi sasala gumu énécmianzanj. ⁶ Baera baera ic

embac lelec lelec keczu ionac muru tohaliac buñja nonopocna hazéc hécnina ienenj enawu tacma desi nénécmianzu. ⁷ Kurumeñac téngijn ic tausenja tausenja ionac Anutu, acnina melenj nénécmima guac kic tanecga asahagucnéñ ninicna añğéñnina tinénécmimia wammac.

⁸ Geñ wainj ic momacguc Izipte baec igucnec mema hama baera baera ic embac imi nesina keñgic baec imuaru himicnec. ⁹ Geñ walac zéréñqéréñ wandacnec imuac niñac zalianéñ emu hiñgacma baec késama sécgéyec. ¹⁰ Imuac amiyanéñ baec boñja hoturu énécmima imuac hawaya hawaya imi Anutuac yéménzéc ic tanec wanzac. ¹¹ Hawa imi suluma kemma konduñ késazac. Imuac hésia imi doku téfara Yufuratac séc kerenzac.

¹² Némac niñ gi deminja imi hézénğéna hénaiguc keñha wanzu imi enenj imuac héla gocmia metecgéanzu? ¹³ Wanju haséñ bericnéñ mebirigic haséñ yanğ enenj neanzu.

¹⁴ Kurumeñac téngijn ic tausenja tausenja ionac Anutu, zéwelecğénzijn. Liliñgéma kurumeñ igucnec kic hina mayu hémma wainj ic imi héngalenj wammiwésémañ. ¹⁵ Wariha imi méra héiganéñ himicnec. Wanju imi mia guac niñac wamma meseli mimia wanğec.

¹⁶ Imi mia deguc qericma gericiguc ooya wanzac. Geñgaoc ac wanğ nénécmia ic embachécga imi biridaczu. ¹⁷ Guac méra héigaiguc tacyac wawañja, guac niñac wamma meyacna nanzac ic iwac qahaiguc méraga haimina. ¹⁸ Imuhuc wanna nini imi guac murunec ménda waima kembijn. Meqeli nénécmia nini qacga qacbiñ.

¹⁹ Kurumeñac téngijn ic tausenja tausenja ionac Anutu Yawe, melenj

nénécmima guac kic tanecga asa-
hagucnéj ninicna, nini anjéjnina
tinénécmimia wammac.

81

Israel ic ewa seli ménda wanjic.

¹ (Legic galenjawac; Gitit
wanjonjuc héimu. Asafeac
legic zéra.) Kucnina Anutu imi
ségiségi wamma kucnec qacma
legic héimiwinj. Yakoboac Anutu
ségiségi wamma hérianj héimiwinj.
² Legic zéra zéauma tambarinj
qema gita kulele momacnec
hiabianec qemu. ³ Maso qeliawac
témuj qemu. Maso bakianéj
yandima howia wanju kendorj
aria naléiguc imuhuc wammu.
⁴ Imi mia Israelac zézé seli
ac, Yakoboac Anutu iwac hena
wanzac. ⁵ Anutunéj Izipte baec
unumañ zé keñec nalé imuaru
Yosefeac areñ ionac sugcinaiguc
zézé seli ac imi kumuyu nanec.

Ni imuaru ac méréra ménj
yomuhuc ninji; ⁶ Ni huaya igucnec
hinac hetecgéma wagicmañ.
Méria igucnec kodoc wagicba
efima kecmac. ⁷ Gi zéra béraiguc
qac héhéline metecgé gémma
parandañ héténaguc acga melenj
gémma Meriba doku ginjinaiguc
batucgé géñji. (Ohec)

⁸ Ic embachéna gezac qema
niñgic neñ gorogina qema
énézézua. Israel ini acna nimmu
niñac wanzua. ⁹ Sugcinaiguc
anutu tosara ménda onopocgic
kecmu. Baera baera ionac anu-
tuhécgina ménda siggé énécmigic.
¹⁰ Ni imi ini Izipte baec igucnec
énépésima hayi onac Anutu Yawe
wanzua. Kuagina kunerñec
anjégic kuaya qeénécmimañ.

¹¹ Nuac ic embachéna ienenj
acna ménda niñnémmu. Israel
imi nuac niñ ménda efimu.
¹² Imuac ni ewa qerigina selia imi
hezac séc wai énécmiwa hakagina
sinjinawac sicsaoc wammu.

¹³ Ic embachéna imi enej
ni niñtoho wanj némmu niñac
wanzua. Israel enej nuac hena
wamma memu niñac wanzua.
¹⁴ Imuhuc wanjic ni focdac hazéc
hécgina helanzí énécmima mérana
melemma hazéc hécgina unumañ.
¹⁵ Yaweac mézétiti wanjanzu imi
enenj ikoc wamma siggémimu,
néñ taségina hémbénaña he
énécmimac. ¹⁶ Wanju onac imi
padi hiabia gumu énécmima
morombazecac dokuya gumu
énécmiwa niñgic sécgémac.

82

*Héna ac dindijanec hicñjitegimac
niñac zéwelerec.*

¹ (Asafeac legic zéra.) Anutu
imi nemu ionac sugcinaiguc nam-
mac. Wanju anutu tosara sugci-
naiguc namma zégési énécmimac.
² Ini hena solanjanec ménda zégési
énécmima nalé dahecac séc ic biria
ionac muru keñhéi hahéi wammu?
(Ohec) ³ Maqeqeya zéma gupañ
merac onac niñac wamma zégési
wammu. Yéwériginaguc zéma
iwawai niñac osiqosi wamma ke-
canzu imi onac hena solanjanec
zégési énécmimu. ⁴ Maqeqeya
zéma mété qététañ kecanzu imi
anjéjgina tima kaižiliwenj ic ionac
murunec metecgé énécmimu.

⁵ Ic biria imi enej niñtegic
qinjegicgina qahac kecmu siñj qe-
riaiguc keñha wanjic baec qam-
baña moczoñ hirima keczac.

⁶ Ni énézéma ini moczoñ anutu,
eñeña miñinawac nanhéra zéyi,
⁷ néñ ini ic eñomia ésécnec hu-
muma baec galenj tosara ésécnec
maunudacmac.

⁸ Anutu yacma baec séc ic embac
imi zégési énécmima baera baera
ic embac imi moczoñ guac buña
wandacmu.

83

Israelac hazéchéra zégési énécmimac niñac zéwelerec.

¹ (Legic. Asafeac legic zéra.) Anutu, ac qahac ménda kecbésémañ. Acga ménda qaimac; ménda néñ qemac. ² Guac hazéchécga ieneñ hériañ haizu. Hazéchécga ieneñ orucgina meyacma keczu. ³ Ieneñ ic embachécga unuwij zé imuac héná humumia niñarenjéma geñ musañgé énécmína keczu imi unuwij zé eñawu eminimma keczu. ⁴ Wañu yomuhuc zéanzu; Mebiri énécmiñ ionac héngaleñ ama areña yanda imi muñguc ménda meyacgému. Israelac qara imi eluj unudacmac.

⁵ Ieneñ ewa momac wamma eminimma gi hazéc wañgemma acgina zikizu. ⁶ Ieneñ imi Edomac ama hali zéma Isimael ic zéma Moap zéma Hagiri ic ⁷ zéma Gebal zéma Ammon zéma Amalek zéma Tirowac tacyachéra, ⁸ wañu Asiria acguc iniguc toroqema Lot iwac qelihéra méra énécmizu. (Ohec)

⁹ Gi imi Midian ic wañ énécminec ésécneç, wañu Kison doku téfaraiguc Sisera zéma Yabin onac wañ énécminec ésécneç ionac acguc imuhuc wañ énécmína. ¹⁰ Ieneñ imi Endoroiguc maunuyu baecac sézér wandacgic. ¹¹ Ionac ic eñeña imi wañ énécmína, Oreñ zéma Zeep ésécneç wammu. Galeñhécgina imi Zeba zéma Zalmunna ésécneç wandacmu. ¹² Ieneñ yomuhuc zéanzu; Nini Anutuac rama baec imi onagicni nonac buña wammac.

¹³ Anutuna wañ énécmína ieneñ imi luhuc neñgocyanéñ seitotoñ meyarú melen qeleñ wañanzac ésécneç wammu. ¹⁴ Gericnéñ ic zuñ zeanzac ésécneç, wañu geric bélaña baec boña zeanzac

ésécneç ¹⁵ guac luhuc selianér nesi énécmína guac luhuc humumi-anéñ tericgé énécmína. ¹⁶ Yawe, wañ énécmína gamunéñ kic tanecginaiguc sécgé énécmimac. Imuhuc wañ énécmína ieneñ guac qacgawac hoc hoc wammu. ¹⁷ Wañénécmína gamuginaguc wamma aurima hémbénaña humu qai wammu. ¹⁸ Qacga imi Yawe wanzac imi zéma gi sac baec séc ionac eñeña miñjina kecanzan imi niñtegicdacmu.

84

Ama téréyaiguc mepé qepési ai imi ségiségiyaguc.

¹ (Legic galeñawac; Korawac sac taséhéra ionac legic zéra.) Kurumeñac téngiñ ic tausenja tausenja Yawe, yei guac ama haliga imi héñsorocya yanda. ² Nuac kekec uñananéñ guac ama yanda deminaguc imuac niñkumuma kecha séwi qerina momacneç kuc qahac wañu kic qeli kecanzac Anutu guac guru héhéli wanzua.

³ Nuac ic kewu, nuac Anutu, kurumeñac téngiñ ic tausenja tausenja Yawe, guac ocmuñiguc rezorezo nei acguc haecgina mihicñiangic zipilalec acguc haecgina mihicñianzu.

⁴ Guac amaiguc tacyac wañanzu imi eneñ zézé ségiségi ginaguc. Ieneñ imi nalé séc gi mepési gémma kecanzu. ⁵ Guac murunec kuc mema ewa qerigina meefigic Zionac héná yanda bérénggé énécmiyu kecanzu imi eneñ ségiségi ginaguc. ⁶ Ieneñ imi baec wocwocya qara Baka* imuacneç keremmu nalé imuaru doku hogocya sasala mihicñianzu. Wañu kia nalé ménda ducñiyunec hahaya imi acguc doku zékéña mihicñi énécmianzac. ⁷ Ieneñ

* 84:6: Baka imi baec wocwocya mén Palesitainiguc hezac imuac qara. Wañu qac imuac héná imi 'zésiac wawaña'.

imi kuc mema toroqema ogicma mema enac enac keremma guac baec boŋa Zioniguc, Anutuac wésiaiguc wininima nammu.

⁸ Kurumenjac téngij ic tausenja tausenjac Yawe, zéwelecnanijnénna. Yakoboac Anutu, gezac qema nijna. (Ohec) ⁹ Saiwanina Anutu, gi halécnéj météré mimia iwac kic tanera imi hémma nimbésémaŋ.

¹⁰ Guac ama yandagaiguc ai meme momacguc kekera iminéj ama tosaraiguc ai meme tausenj kekec imi qeyu mazac. Ic biria ionac ama yandaiguc kekec imuac nimba omaya wanzac, néj guac amagawac sanjulaŋ imuac galenjac wamma kekec imuac nimba eeyaguc wanzac.

¹¹ Yawe Anutu imi kaiwe zéma saiwanina wanjazac. Yawenéj ewa hia wanj nénécmima kekec eeyaguc mihicji nénécmianzac. Ikoc qahac kecanzu ionac iwawai hiabia ménda anjé tiénécmianzac.

¹² Kurumenjac téngij ic tausenja tausenjac Yawe, guac héima nanjanzu imi enej zézé ségiségi ginaguc.

Anutunéj munjuc ewa hia wanj énécmimac nij zéwelerec.

85

¹ (Legic galenawac; Korawac sac taséhéra ionac legic zéra.) Yawe, gi baecga yomuac ewa hia wammima Yakoboac areŋ hésa ic keczu imi onagicna lilingéma hagic. ² Ic embachéca kápésicgina imi wai énécmima kápésicgina moczoŋ oso énécminec. (Ohec) ³ Qeri biricga imi moczoŋ waina keŋu, kimbenja imi qizizinjéna keŋu.

⁴ Anjéj titiac Anutu, acnina melenj nénécmima. Qeri biricga nonac muru hahaya imi waina qahac wanju. ⁵ Geŋ imi hémbénaŋa qeri biric wanj nénécmima

hazéc wanj nénécmi wésémaŋ me? ⁶ Meqeli nénécmima ic embachéca guac nij wamma ségiségi wambij. ⁷ Yawe goi héihéiga mewininina hémbij. Wanju anjéjina tina.

⁸ Inéj ic embachéra enjaya météré ichéra luae qeénécmimac. Imuhuc wamma ieneŋ munjuc kápésic wambij zé ménda lilingému nijac meseli énécmimac. Imuac nijac ac imuac me imuac Yawe Anutunéj zémaŋ zé wanzac imi ni moczoŋ nijtoho wammaŋ. ⁹ Héla nec iwac anjéj titi ai imi eeya héimianzu ionac muru hosuru hezac. Imuac nijac odamuyanéj neŋaŋ baeciguc hemac.

¹⁰ Goi héihéi hémbénaŋa zéma haka héla iminéj anjanzac. Haka solana zéma luaenéj kiricne amuzac. ¹¹ Ac héla imi baeciguc doku éranzac éséc nec érézac. Haka solana minjanéj kurumenjiguc kicya hiyu maanzac.

¹² Yawenéj iwawai hiabia nénécmiyu baecinananéj imuac héla gocmia haimac. ¹³ Haka solananéj wéséyaguc kemmac. Kemma iwac keŋkeŋ hahayawac héna hémindinji wammac.

86

Hazéchéra ionac méra iguc nec metecgé mimac nijac zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe, ni kucna qahac, maqeqeya keczu. Gezac qema nijénna. ² Eega héima kekera nuac qeri unjana galenjé néna. Miŋ Kewu Anutuna guac muru héima nanjanza. Welenj qeqe icga ni anjéjina tina. ³ Ni kaiwe herec guac guru héhélizua, imuac wamma goina héina. ⁴ Miŋ Kewu, kekec unjanawac kiwanéj hiwa éreyu génzua. Welenj qeqe icga qeri unjana ségiségi mihicji néna. ⁵ Gi imi hiabia, ségiségi wamma

képésic wai énécmianzanj. Wañu guac guru héhélima kecanzu ionac goigina héianzanj imuac niñac imuhuc zéwelecza. ⁶ Yawe, nuac zéwelecnaiguc gezac qema niñna. Zéwelecna selia niñsima gézézua imi niñnéna. ⁷ Nuac zérabéra naléiguc ni guac guru héhélizua. Gi nuac niñnémbésémanj zéma ninzénjézua.

⁸ Miñ Kewu Anutu nemu ionac sugcinaiguc guac séc méñ ménda keczac. Méñnéñ méñ wawañ memega imuac séc méñ ménda wammac. ⁹ Héñgalenj ama arenja arenja geñ zéna hicñjima hezac moczoñ wéségaiguc hama odamuga mepési gémmu. ¹⁰ Gi imi kunenj yanda imuac kiwi welic welicgia meanzanj. Gi sac Anutu keczanj.

¹¹ Yawe guac héna nézéna niñarenjémanj, ni guac ac héla méndacma kemmanj. Ewana momacguc wañu qacga eeya héigémmanj niñac méra néna. ¹² Nuac Anutu, ni ewa moczoñnec legic héigémma hémbénañja guac qacga mepési gémmanj. ¹³ Imi mia goi héihéiga nuac hezac imi kunenj yanda wañu kekec uñana humucac déc igucnec metecgé nénec imuac niñac mia imuhuc wañgémmanj.

¹⁴ Anutu, séwi enenj ic enenj yacma ni nuwiñ zé wanzu. Kaiziliwenj ic tuñagucnéñ qeri uñanawac hochoc ai megic. Wañu ienenj guac niñac niñj éréhéc ménda wanzu. ¹⁵ Wañu gi imi goi héihéiac Anutu, qeri biric focdac ménda wamma goi héihéi zéma haka héla iminéñ guac muru sécgéma hezac. ¹⁶ Nuac lilingéma hama welenj qeqe icga ni meseli némma guac welenj qeqe embacgawac nanja ni imi humuc igucnec metecgé néna.

¹⁷ Ewa hiagawac asé kiwiya imi mewininina hémba. Imuhuc wañ néna hazéc wañ nénzu imi enenj gamugina nimmu. Yawe gi imi méra némma mebélacgé néñanzanj.

87

Zioniguc tacyac wawaña imi ségiségyaguc.

¹ (Korawac sac taséhéra ionac legic zéra.) Inénj baec boña téryaiguc tacyac wañanzac.

² Yawenénj Yakoboac tacyacac buña tosara onogicma Zionac nagu imuac siña niñanzac.

³ Anutuac ama arenja yanda, guac zéma edamugaguc zéanzu. (Ohec)

⁴ Ni niñnéñanzu ionac sugcinaiguc Rahab* zéma Babilon hezaoc zémanj. Filisitia, Turo zéma Kusi imi acguc imuhucyanec Zion igucnec hicñihicñiya zéénécmimanj.

⁵ Eñeña miñina eñeyaoc Zion imi meyacgémac imuac niñac Zionac yomuhuc zému; Ic yomi me imi imuacnec hicñi hicñiya.

⁶ Yawenénj ic embac qacgina oma zañgégina olomma ic yomi acguc imuacnec zémac. (Ohec)

⁷ Legic héima hirianzu imi enenj yomuhuc zému; Doku kiwana imi moczoñ guac muru hezac.

88

Qeri mamaiguc méra mimiawac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Korawac sac taséhéra ionac legic zéra, Kuñaguc.) Yawe, nuac añgénj titiac Anutu, ni siñj kaiwe wéségaiguc guru héhéliananza. ² Nuac zéwelecnanénj guac wéségaiguc érémac niñ wanzua. Guru héhéliwa gezac qema niñnéna.

³ Kekec uñana imi yéwérinéñ sécgé néñu, kekecna imi humucac

* 87:4: Izipteac qara méñ. Qac yomi yañ kunenj yanda konduniguc kekera imuac qara.

déciguc hezac. ⁴ Nuac niñgic ic kic suañguc hiñgarawac tanec kuc mama wanzac. ⁵ Ni imi humuc ic ionac sugcinaiguc gilinénéña ésécnec. Nuhumugic kic suañ qeriaiguc heheya ésécnec. Humuc ic imi guac méra igucnec elicgé énécmimia, imuac niñac gi imi ionac ménda niñqeli énécmianzan.

⁶ Gi imi ni baec sésén horua dumuc sira tunumañguc nopocnec. ⁷ Guac qeri biricganén ni réwérianec helanzi nénzac. Doku temboñganén nuagicken nuagicha wañ nénzan. ⁸ Ni niñnéñanžu imi moczoñ énézéna lakec kendacgic. Wainéña kekecnawac niñgic qaorac qeçeya wanzac. Ni imi nagu héinéñéña wañu, néñgacma kemmañac séc qahac wanzac. ⁹ Niñ yéwérima kecba kicna mugu mizac.

Yawe ni naléya naléya guac guru héhélima kecma méra éréhéçna meyacma kecanza. ¹⁰ Gi imi dimuhuc humuc ic ionac kiwi welic welicgia wañ énéçmina hia hémmu? Uñaginanén yacma gi hia mepési gémmu me? ¹¹ Guac goi héhéiga imi kic suañ qeriaiguc, wañu guac haka héla imi humuc ic ionac sugcinaiguc hia zéau énécmimia wammac me? ¹² Tunumañ qeriaiguc guac haka welic welicgia, wañu baec eluñ unuunuyaiguc guac haka solaña imi hia nimmu me?

¹³ Yawe ni guacnec sac guru héhéli génzua. Siñunec nuac zéweleçnanén guac muru érémac. ¹⁴ Yawe némac niñac nuac qeri uñana imi waizan? Némac niñac guac kic tanecga musañgé nénzan? ¹⁵ Ni komocna igucnec yéwéri mihicñima hakeçma deguc humucac déciguc keçzua. Bac yandi yandi mihicñi néña niñkinzénña imi héla qahac wanzac.

¹⁶ Guac qeri biricnén hoturu nénzac. Guac nimba zénén

hirihirinanén bacna mésénzac. ¹⁷ Haka imuhucya imuhucyanén doku ésécnec kaiwe herec leleçgé némma momacnec hoturu nénzu. ¹⁸ Geñ imi ala sorochéçna nuac murunec elicgé énéçmina lakec kendaczu. Tunumañnéñ nuac ala sorochéçna ésécnec niguc qéqéhérén kecanzac.

89

Sésépac ac Anutunén Dawidiguc memeya.

¹ (Ezera ic qara Etanac Masikil legic.) Ni Yaweac goi héhéiya imi nalé tetecgia qahac legic héigémman. Guac haka héla imi kuananén énézéwa hicñisaiya hicñisaiya hema emma kecmac. ² Ni yomuhuc zéau énéçmiman; Goi héhéiga hémbénaña seligima nañanzac. Hakaga héla imi kurumeniguc kumuna seligima nañanzac.

³ Wañu geñ yomuhuc zéneç; Ni nuac gésimimia i guc sisipac ac memañ. Welenjqeqe icna Dawidiac sipacgéma yomuhuc zéyi; ⁴ Neñ qelihéçga meseli énéçmima guac ic kewu tataçga edamuyaguc imi kumuwa hicñisaiya hicñisaiya hema emma kecmac. (Ohec)

⁵ Yawe guac haka welic welicgia imi kurumenen enen mepésimu. Wañu hakaga héla imi météré énéçmimia ienen kurumenaç henaorin sugcinaiguc mepésimu.

⁶ Sawaiguc mérénén Yaweac séc wammac? Uña kucginaguc ionac sugcinaiguc mérénén Yaweac séc wammac? ⁷ Anutunén kurumenaç météré ic ionac azoazoroiguc eeyaguc yanda wañu leleçgé mimia moczoñ onogicma bac yandi yandi wammiwiñac hezac. ⁸ Yawe, kurumenaç téngin ic tausenña tausenña ionac Anutu, mérénén gi éséc kuhaguc wammac? Haka hélanén leleçgé

gemma hezac. ⁹ Geŋ mia kon-
duŋ temboŋaguc galenŋéanzaŋ.
Tembon yaru geŋ zéna néŋ
qeanzac. ¹⁰ Gi Rahab* imi qegic
bec humuma hayec éséc nec
efefianec qéséŋ nec. Hazéchécga
imi méragawac kuhanéŋ héndéŋ
énécminec. ¹¹ Kurumenŋ imi
guac, baec imi acguc guac. Baec
kurumenŋ zéma imuac qeriaiguc
iwawai sécgéma hezac imi moczoŋ
geŋ zéna hicŋidarec. ¹² Baec
waŋgoŋa Not zéma Saut imi
geŋ zéna hicŋiyec. Saut baec
boŋa Taboro zéma Not baec
boŋa Helmon imi qacgawac
niŋac ségiségi wanzaoc. ¹³ Guac
méraga imi kuha yanda, guac
méraga imi selia, waŋu méra
héiga imi eŋeŋa. ¹⁴ Hakaga
solaŋa zéma zégésigésiga so-
laŋanéŋ tatacga edamuyaguc
imuac qambaŋa wanzac. Goi
héihéiga hémbénaŋa zéma hakaga
héla iminéŋ wéségaiguc heanzac.

¹⁵ O, Yawe hériaŋ héigemma
imuac hénia niŋtegicanzu imi
enenŋ ségiségi ginaguc. Ienenŋ
imi kic tanecga asahaiguc keŋha
wanzu. ¹⁶ Imuhuc wamma kaiwe
herec qacgawac zézé ségiségi
wanzu. Waŋu imi enenŋ imi
hakaga solaŋa niŋac meyac
énécminia wanzac. ¹⁷ Gi imi ionac
kucginawac edamuya wanzaŋ
imuac niŋac imuhuc waŋanzaŋ.
Ilicninanéŋ† ewa hiaga niŋac
yandima eŋanzaŋ. ¹⁸ Saiwanina
imi Yaweac muru hezac. Ic
kewunina imi Israelac téréya
miŋina iwac buŋa wanzac.

¹⁹ Becnec qeri uŋawac haka
ménŋ hicŋi énécmiyu héŋgic imuac-
nec météré ichécga yomuhuc
énézé nec; Ni méra énécmiawac
kuha ic kawali ménŋac mima i
ic embachéra ionac suginaiguc
meyacba eŋec. ²⁰ Ni welenŋ qeŋe

icna Dawidi mihicŋima haléc
téréya qocgémiyi. ²¹ Mérananéŋ
iguc zéŋgé toroya qahac hemac.
Huananéŋ meseli mimac.

²² Ic imi hazécya ménéŋ ménŋ
eŋeya méra bawaiguc opocmacac
séc qahac. Ic biria ménéŋ ménŋ
ménŋ helanzi mimacac séc qahac.
²³ Ni wésiaiguc hazéchéra mebir
énécminia hazéchéra unudac-
maŋ. ²⁴ Hakana héla zéma goi
héihéinanéŋ i guc momacnec
hemac. Qacnawac niŋac ili-
hanéŋ yandimac. ²⁵ Ni méria
meyacba kondunŋ qaha zéma
doku téfara séc qahaiguc hemac.
²⁶ Imuhuc wamma inéŋ nuac
nézéma zémac; Gi imi nuac
maŋgocna, nuac Anutu, aŋgéŋ
titiac zamanziŋna.

²⁷ Ni imi i méréc meracna ku-
muwa inéŋ baec séc ic kewu ionac
orucgina wammac. ²⁸ Iwac niŋ
wamma goi héihéi wammima kec-
maŋ. Sisipac ac ic imiguc memeya
imi selianec meseliŋiwa hekec-
mac.

²⁹ Waŋu qelihéra waŋ énécmiwa
hémbénaŋa hicŋisai wamma
kecmu. Waŋu ic kewu tatacya
naléya mehorugiwa kurumeŋa
kurumeŋanéŋ nalé horua heanzac
éséc nec horua hemac. ³⁰ Qelihéra
ienenŋ hénia acna waima zézé
seli acnawac séc niŋtoho ménda
wamma ³¹ hénia acna mesohoma
zézé seli acna ménda niŋtoho
wammuiguc imi ³² qarucnanéŋ
képésic ginawac unumindiŋi
énécminia hihilocnéŋ haka biriag-
ina unumindiŋi énécminiaŋ.
³³ Waŋu kileŋ goi héihéina moczoŋ
ménda wagicma hakana héla
wammima ikoc ménda wamm-
maŋ.

³⁴ Sisipac acna ménda auma
ac kuananéŋ zéhicŋiyi imi ménda
melemmaŋ. ³⁵ Hakana téréyanéŋ
hatac momacguc zéseliwa heyecac

* **89:10:** Izipteac qara ménŋ imi kondunŋ yanŋ yanda ménŋac waséya mema Rahap zéanzaŋ.

† **89:17:** Ic kewugina kuha iwac niŋac zézéya.

hezac. Dawidi ac ikoc ménda wammimanj. ³⁶ Qelihéra imi enej hémbénaŋa hicŋisai wamma kecmu. Ic kewu tatacyanéŋ kaiwe ésécnec wésénaiguc nalé tetcgia qahac hema kecmac. ³⁷ Waŋu sawawac héipuc ic‡ qekez qehaya qahac nanaŋa maso ésécnec hémbénaŋa seligima nammac. (Ohec)

³⁸ Néŋ gi kileŋ halécnéŋ météré mimia imi qeri biric kuneŋ yanda wamma zésure wammima héjara menec. ³⁹ Welen qeŋe icgawac sisipac ac imuac mézéga tiyu ic kewu opocya imi baeciguc gilina qaurac qezac. ⁴⁰ Waŋu demija imi hézéŋ gédacma neuŋ kiropo selia imi mebiridaczan. ⁴¹ Imuac hena keŋkeŋ haha waŋanŋu imi enej kisikiyoŋ qemigic ama lelec lelec ieneŋ imi isocfagociguc opocanzu.

⁴² Geŋ imi hazéchéra ionac méra héigina imi meyac énécmína enj hazéc enej moczoŋ ségiséŋi wanŋu. ⁴³ Waŋu iwac souya mebirina zéra qahac waŋu yaréiguc kemmacac séc qahac wanŋac. ⁴⁴ Edamuya auna tecgéyu ic kewu tatacya imi melenja baeciguc mazac. ⁴⁵ Iwac sac qeli naléya imi meducŋima gamunéŋ qacyaiguc haina enzac. (Ohec)

⁴⁶ Yawe nalé dahecac séc me? Geŋgaoc hémbénaŋa musaŋgé amuwésémaŋ? Nalé dahecac séc qeri biricga geric bélaŋa téma zeanzac ésécnec waŋ némbésémaŋ? ⁴⁷ Yei naléna hotoŋa dac wanŋac imi niŋqeliwésémaŋ. Gi imi baec ic moczoŋ mihicŋi énécmína imuhuc wai énécmína kekecgina yei gorosoŋa ésécnec wanŋac. ⁴⁸ Mérénéŋ kecma humuc ménda mihicŋima hémma eneya qeri unaya humucac kuha igucnec hia metecgé amumac? (Ohec)

⁴⁹ Miŋ Kewu hakaga héla iminéŋ Dawidi sisipac ac wamminec.

Waŋu imuac goi héihéi bec-nec heaŋec imi dimuaru keŋ sanŋizac? ⁵⁰ Welen qeŋe ichéca zébiri qébiri wammianŋu imi niŋqelina, kucŋinaguc hicŋi saima keczu momac yanda ionac zébiri qébiriginanéŋ nuac wésénaiguc hezac. ⁵¹ Yawe zébiri qébiri imi mia hazéc hécganéŋ guac halécnéŋ météré wammimia inéŋ tima keŋec hena imuac mia zébiri qébiri wammizu.

⁵² Yawe, hémbénaŋa mepésimini, hélacnec! hélacnec!

Kiwi 4

90

(Legic 90–106)

Kekec hémbénaŋa imi Anutuac muru hezac.

¹ (Anutuac icya Moseac zéwelec welec.) Miŋ Kewu, guac niŋni gi imi hicŋisaiya hicŋisaiya nonac tacyacninawac ama ocmuŋ wanŋan. ² Baec boŋa ménda hicŋigicnec, baec kurumeŋ ménda zéna hicŋiyunec hémbénaŋa igucnec hémbénaŋa gi imi Anutu kecanzan.

³ Geŋ zéna ic embac enej lilingéma seitotoŋ wanŋanŋu. Geŋ mia baec ic ini lilingéma kemmu zénec. ⁴ Kicgaiguc yawuŋ tausenja imi oran ésécnec hotoŋa waŋu siŋi bakia tanec wanŋac.

⁵ Geŋ mia doku qaon ésécnec luma usuŋénécmima keŋanŋan. Ieneŋ imi gau héhéŋ ésécnec, zariŋ siŋunec zuria qeanzac ésécnec wanŋu. ⁶ Zariŋ imi siŋunec zuria qema heyu kaiwenéŋ qeyu mariyaiguc sélécgéanzac. ⁷ Nini imi guac qeri gericnéŋ nonoyu zema qahac wanŋiŋ. Waŋu guac qeri gericnéŋ hoturu nénécmizac.

⁸ Geŋ mia képésicnina wéségaiguc haima, hakanina biria saŋa imi kic tanecgawac asahaiguc haianzan.

‡ 89:37: Maso imi tunumaŋ qeriaiguc ninicanzac imuac niŋac héipuc ic zézac.

⁹ Nalénina moczon imi qeri biric-gawac qeriaiguc qahac wañanzac. Kekecnina howianén wésénina ésécneq tecgéanzac. ¹⁰ Yawuñnina imi 70, wañu tosara kucginaguc imi 80 wañzac. Wañu imuac surucya imi bisi qatén zéma zésiac. Wañu imi focdac keñu nini putitima keñ humuanziñ. ¹¹ Mérénén qeri gericgawac kuha hia niñtegicmac? Mérénén héniaga séha niñtegicma bac yandi yandi wammac? ¹² Ku nénécmína nalénina hia olomma niñtegic qññtegic ewa qerininanén dongéma kecbiñ.

¹³ Yawe, némac naléiguc hawésémañ? Focdac lilingéma hana. Welenqeçe ichécga goi héihéi wañ nénécmína. ¹⁴ Siñunec guac goi héihéiganén mesécgé nénécmína kekecninawac nalé howia séc zézé ségiségi wamma kecbiñ. ¹⁵ Yéwéri mihicji nénécminec imuac naléya moczon zéma qeri biric wañ nénécminec imuac yawuñ moczon toroqema imuac séc zézé ségiségi mihicji nénécmiwésémañ. ¹⁶ Wawañ memega welen qeçe ichécga ionac muru mewinini énécmima guac edamuga imi qelihécgina ionac muru mewinini énécmína. ¹⁷ Miñ Kewu Anutuninawac ewa hia imi neñañ muru haina mayu. Méraninanén wamma meanziñ imi meseligina nammac. O, méraninanén wamma meanziñ imi meseligina nammac.

91

Anutunén saiwa wammimac zéma niñzénégéyec.

¹ Eñeña miñinanén hoturumiya sañgima kecanzac imi wandac wandac miñinawac amiaiguc kecmac. ² Ni Yaweac yomuhuc zéanzua; Inén sañgi sañgina, zéma neñ kiropo selina; Anutu iwac muru mia héima nananzua.

³ Imuac mia inén nei késakésa ic ionac ufic igucneq zéma yañhafi warihaguc humumia imuacneq metecgé gémmac. ⁴ Inén gi kuruc neñgocya ésécneq qeñgañ zucyanén hoturugéñu qeñgaña bawaiiguc kemma sañgiwésémañ. Imuhucyanec iwac haka héla iminén saiwaga zéma asamañga ésécneq hézicgé gémmac.

⁵ Gi imi siñiyawac zéra imuac bac yandi yandi zéma kaiweac zakonñ muigic hahaya imuac zénén hirihiri ménda wambésémañ. ⁶ Yañhafi wariha tunumañiguc hahaya zéma kisi kiyonñ kaiweiguc hicñi hicñiya imuhucyawac bac yandi yandi ménda wambésémañ.

⁷ Tauseñ me 10 tauseñnéñ wésé andégaiguc mama humuwu, néñ gi imi saec imuhucyanén ménda hosucgé gémmac. ⁸ Gi imi kaiñiliwenñ ic ieneñ bakia megic kicganén inichésémañ. ⁹ Gi imi Yawe añgétina sañgi sañgigawac buña wanzac. Eñeña miñina añgétina tacyacgawac ama ocmuña wanzac. ¹⁰ Imuac niñac zérabéra guac muru ménda haréma yañ hafinén ama haliga hosuraiguc ménda hosucgémac.

¹¹ Inén guac wamma kua meme uñahéra énézéyu hena keñkeñ haha wañanzañ imuaru galeñgé gémmu. ¹² Ieneñ méraginanén gépésigic hénaga imi hocnéñ ménda héimac. ¹³ Gi imi laion zéma qaté mokoleñ tidacgéwésémañ. laion sacqeli zéma mokoleñ hénaga bawaiiguc tidacgé énécmiwésémañ.

¹⁴ Anutunén yomuhuc zézac; Inén goina héianzac imuac añgéña timañ. Inén qacna niñnéñanzac imuac i meyacmimañ. ¹⁵ Inén zéwelecnéñu acya melen mimañ. Zérabéra naléiguc i guc momacneq kecmac metecgé mima méra miwa eebipiayaguc wammac. ¹⁶ Yawuña mehorugiwa niñu sécgémac.

Wañu anğeñ titiac ai ézéwa hémmac.

92

Héipuc wammiyu ewa hia ac ézéyec.

¹ (Legic zéra, Sabata naléiguc héihéiyawac legic.) Eñeña miñina Yawe, ewa hia ac gézema guac qacga kikicmelon legiciguc héigéngéña imi hiabia. ² Siñunec goi héihéiga zéauma sinjiaiguc hakaga héla imuac zéauauya imi hiabia. ³ Gita kulele zéma wañgoñ qema mepési géngéña imi hiabia soroc. ⁴ Yawe, wawañ memeganéñ ségiségi mihicñi néñzañ. Ni méragawac haka silic niñac ewana meyacma mepési génzua.

⁵ Yawe, wawañ memega imi yei kuney yanda. Guac niñiñga imi yei kuney yanda wanzac. ⁶ Ic diwi qiwiliña imi ménda niñasarianzac. Ic sicsaocya imi ménda niñtegicanzac. ⁷ Ic biria imi qézézac ésécneç saigic. Kaiziliwenñ ic eney kindindiñ ginaguc wanzu, néñ kecma hémbénaña birima qahac wandacmu. ⁸ Yawe, gi imi hémbénaña eñeña miñina wanzañ. ⁹ Niñzañ? Hazéchéçga, O, Yawe, hazéchéçga ieneñ kileñ biridacmu. Képésic meme ic imi héndéñ qéndéñ wañ énéçmimia wammac. Imuac mia imuhuc zézua.

¹⁰ Wañu geñ imi ilicna haséñ burumakao ésécneç meyac néñanzañ. Haléc hiabia orucnaiguc qocgé néñzañ.*

¹¹ Hazéchéçna haka biriawac bakia megic kicnanéñ inicanzua. Yacma nuanzu imi tasia biria mezu zégic gezacnanéñ niñanzua.

¹² Ic solaña imi yéménzéc ic ésécneç lonço biacbiac wamma Lebanonçac sida ic ésécneç

yandimu. ¹³ Yaweac ama, Anutuninawac ama yandaiguc himicgic lonço biacbiac wamma nanzu. ¹⁴ Wañu ic yanda wammaguc kileñ héla haianzu. Dokugina ménda zicgéyu téngiñ téngiñ wañanzu. ¹⁵ Yawe hakaga dindiña imi mewininina. Yawe imi nuac zamanziñ. Iwaru imi késpedes méñ ménda hezac.

93

Anutuac héngalenñ ai imi edamuyaguc.

¹ Yawenéñ héngalenñ wamma eñeyaoc héngalenñ aiac kuha héiamuyu eeyaguc wanzac. Yawe imi kuhanéñ séwi usuya zéma rikuña héiamuzac. Imuac baec kurumenñ kumuyu qekeñ qehaya qahac seligima nammac. ² Gi imi nalé hémbénaña igucneç kecnecac keczañ. Ic kewu tatacga imi becarunec héitumuna seligima taczac.

³ Yawe doku yandanéñ luma yaczac. Doku yandanéñ luma hétéña meyaczac. Doku yandanéñ luma gérérec mericzac. ⁴ Ou eñeña taczanzañ, Yawe guac kucga imi doku qara zéma kondunñ temboñ yanda ogicma kuney yanda wanzac. ⁵ Yawe, ackuazécga imi héla téngéñ. Téréyaganéñ amaga mezericna séçya wañu hémbénaña hema kecnac.

94

Anutunéñ ic solaña ionac hazéc héçgina bakia melenñ énéçmimac.

¹ Yawe, tasé kuku miñina Anutu, bakia melenmelenñ miñina Anutu, geñ asac mararañ qetawaliwésémañ. ² Yacna, baec yandawac zégésigési miñina gi. Yacma séwi eñeñ ic tasé ku énéçmina.

³ Yawe, ic biria eney nalé daheçac séc hériañ haimu? Némac naléiguc haka imi tecgémac?

* 92:10: Halécneñ météré mima kuc buña qemima Israelac ic kewu kumu mimiawac zézéya.

⁴ Ienen séwi enen wamma zébiri qébiri wananzu. Biria meme ienen moczon séwi enen wamma keczu. ⁵ Yawe, ienen ic embachéca qézéngé unuma guac buña imi helanzi énécmianzu. ⁶ Embac malé zéma, ic kian unuhumuma, gupan merak unuhumuanzu. ⁷ Imuhuc wamma yomuhuc zéanzu; Yawe imi ninicmacac séc qahac. Yakoboac Anutu imi niniña qahac.

⁸ Ic embac sugginaiguc ic qelana keczu ini qeriginanén ninjic. Niniñgina qahac ini, némac naléiguc ninjegic qinjtegic ginaguc wammu? ⁹ Gezacnina meyacgé nénécmiyec inén acnina hia ménda nimmac me? Kicnina meyacgé nénécmiyec inén hakanina hia ménda hémmac me? ¹⁰ Baera baera bakia meénécmima ic paken ac ku nénécmianzac inén niniña qahac zéma ninzu me? ¹¹ Yawenén ic onac niniñgina nindaczac. Niniñgina imi gorosona wanzac imi nindaczac.

¹² Yawe, gi zéqindini mianzan ic imi zézé ségiségiyaguc. Héna acganén paken ac wammianzan ic imi ségiségiyaguc. ¹³ Ic imi zérabéra naléiguc metecgé mima luaeiguc opocna kerunec, ic biria ionac imi baec sésén éséénécmimia wammac. ¹⁴ Yawenén ic embachéra ménda wai énécmianzac. Wanu eneya buña héñacgina ménda meanzac. ¹⁵ Zégésigési imi haka solanaguc lilingéma hamac. Hayu ewa qerigina solanac kecanzu imi enen moczon qeriginanén méndacmimu.

¹⁶ Mérénén nuac nin yacma biria meme ic unumac? ¹⁷ Yawenén ménda méra némbacnec kekec unananén bec humuma nén gema kecbacnec. ¹⁸ Yawe, hénana tisuracgéyi nalé imuaru goi héihéiganén ni népésinec. ¹⁹ Qerinaiguc niniñ sasala

hicjinénu guac mebélac qebélac ainén kekec unanaguc ségiségi mihicni néñanzañ. ²⁰ Héna aciguc koroma haka biria wananzac gésigési ic kiwa biria imuhucyanén dimuhuc giguc ala kekec wammac? ²¹ Ienen tocgéma ic solanawac kekecy qewin zé wamma ic késpedesica qahac imi késpedesiraguc zéma zétecgéma sac naecmianzu.

²² Yawe imi neun kiropo selia baec boñaiguc nanana. Nuac Anutu imi zamanziñ selia, réwéri igucnec néñgacma imuaru sanjianziñ. ²³ Késpedesicgina melen énécmina ionac muru lilingéma kemmac. Haka biriagina ninjac mebiri énécmina qahac wandacmu. Yawe Anutunanén mebiri énécmimac.

95

Mepésimima ninjotoho wammiiwiiñ zé nunuruzac.

¹ Hagic nini Yawe legic héimima, neñan anjén titiac zamanziñ ségiségi wamma legic héimiwiñ. ² Ewa hia ac ézéma wésiaiguc kemma legic zéra zéni iwac muru kemmac.

³ Yawe imi Anutu kunen yanda, anutu moczon ionac qacginaiguc eneña keczac. ⁴ Baec hinjac hinjara imi mériaiguc hezac. Baec boña eneña acguc iwac buña wanzac. ⁵ Konduñ imi iwac, inén zéyu hicniyec. Wanu baec acguc mérianén meyec.

⁶ Hagic nini sicgéma mepésimima, kekecnina mihicni nénécmiyec Yawe iwac muru simiñ héimiwiñ. ⁷ I imi Anutunina, nini imi ic embachéra, rama tunja mériaiguc ono onopora.

Ini nalé yomuaru ewaya nimbin zé wanziiguc imi; ⁸ Meriba zéma baec kérékérasia Masa imuac nalé éscnec ewa qerigina seliseli ménda wammu. ⁹ Nalé imuaru

yandahécgina ni batucgé némma awinémma wawan memena imi héngic. ¹⁰ Ni yawuñ 40 séc hicñisai imuac niñyéwécnağuc wamma zéyi; Ieneñ imi ic embac ewagina soho sohoya, nuac héná imi ménda ninzu. ¹¹ Imuac ni qeri biric wamma zéselima zéyi. Ieneñ nuac tac hiahiaruiguc harémuac séc qahac.

96

Zégési nénécmimanñ zé hahaya Anutu i mepésimini.

¹ Legic qelia Yawe héimigic. Baec séc ic embac Yawe legic héimigic. ² Yawe legic héimima qara mepési migic.

Anğéñ titi ai imuac naléya naléya zéau énécmigic. ³ Edamuya imi baera baera ionac. Wañu kiwi welic welicgia imi ic embac momac yanda ionac zéau énécmigic. ⁴ Yawe imi kuneñ yanda, imuac niñac hélacnec mepésimimu. Anutu tosara moczoñ onogicma eeya héimimu. ⁵ Anutu baera baera keczu imi moczoñ eñomia. Tosara qahac, néñ Yawe inéñ mia kurumeñ zéyu hicñiyec imuac mia imuhuc zézua. ⁶ Eeya eñeña zéma ic kewuac qarucnéñ iwaru hezac. Kuha zéma héñsorocyanéñ iwac ocmuñ téréyaiguc hezac.

⁷ Yawe zézé ségiségi wammigic. Baera baerawac ic embac hénia hénia ini, edamuya zéma kuha imuac Yawe zézé ségiségi wammigic. ⁸ Yaweac qara eeyaguc imuac séciguc edamuyawac zézé ségiségi wammigic. Sesegina mema iwac ama yandaiguc keremmu. ⁹ Héñsorocya* zéma téréya niñac wamma Yawe mepési mimu. Baera baera iwac wésiaiguc zénéñ hirihiri wammu.

¹⁰ Baera baera sugcinaiguc ini yomuhuc zému; Yawenéñ

héngaleñ wanzac imuac baec momac yandanéñ seligima qekeñ geha ménda wammu. Inéñ ic embac momac yanda héná ac hezac séc dindinaneç zégési énécmimac.

¹¹ Kurumeñ imi ségiségi wañu baec imi zézé ségiségi wañu konduñ zéma iwawai imuac qeriaiguc sécgéma hezac imi hériañ haimimu. ¹² Nene ai lépaya lépaya zéma iwawai imuaru hezac imi moczoñ ségiségi wammu. Imuhuc wañgic zuñguc ic hésa acguc Yaweac wésiaiguc ségiségi wamma legic héimu. ¹³ Inéñ hamac. Baec zégési énécmimanñ zé hamac. Inéñ solañanéñ baec yanda zégési énécmima ikoc qahac, néñ hélacnec ic embachéra zégési énécmimac.

97

Anutuac héngaleñ ai imuac edamuya.

¹ Yawenéñ héngaleñ wañ énécmimac. Imuac baecnéñ ségiségi wañu konduniguc baec komoc komoc imi acguc zézé ségiségi wammu. ² Hosusu zéma tunumañnéñ lelecgémizac. Haka solañá zéma zégésigési solañá iminéñ ic kewu tatacyawac qambañ wanzac. ³ Geric bélañanéñ wésia igucnec hicñima hazéchéra yanda lelec lelec keczu onodacmac. ⁴ Iwac piliticnéñ baec séc keñ qetagalayu baecnéñ hémma zéñeñ hirizac. ⁵ Baec boñaya boñaya iminéñ Yawe baec yanda miñina iwac wésiaiguc kufañ ésécnec pépélima mazac.

⁶ Kurumeñnéñ iwac solañ dindinā zéauyu ic embac moczoñ edamuya héñanzu.* ⁷ Anutu méragananéñ seima memeya welenñ qemima iwawai eñomia niñac séwi eñeñ wañanzu imi

* **96:9:** Ic kewunéñ zuri zambayaguc nañu héñsoroc wammianğic ésécnec. * **97:6:** Rom 1:20

enenj moczoŋ gamuginaguc wammu. Anutu sasala ini Yawe mepésimigic.

⁸ Yawe guac zégésigési imi Zionac hénarinj enenj nimma ségiségi wanžu. Yudawac ama arenja kunenj kunenj séc* ienenj imuac wamma zézé ségiségi wanžu. ⁹ Yawe gi imi baec séc enenja keczaŋ. Anutu momac yanda qacginaiguc onogicma keczaŋ.

¹⁰ Yawe siŋniŋ wammianžu ini, biriawac mézégina tiyu. Inéŋ hénarinj héra galenǵé énécmima ic biria ionac méragina igucnec metecǵé énécmianzac. ¹¹ Ic solanja onac asac mararaŋ zılaloŋa qesa énécmima qerigina dindiŋa kecaŋzu ionac ségiségiac gocmia qesa énécmianzac. ¹² Ic solanja ini Yaweac niŋac ségiségi wamma qara téréyawac ewa hia ac zémigic.

98

Baec zégési mimiawac mepésimigic.

¹ (Legic zéra.) Yawenénj haka welic welicǵia waŋec imuac niŋac legic qelianénj mepésimigic. Iwac méra héiya zéma hua héiya téréyanénj onogicma kawali waŋec. ² Yawenénj anǵénj titi ai imi énézéyu héŋǵic. Waŋu iwac solan dindiŋa imi baera baera ionac kicginaiguc kawé qema mewininiyec. ³ Inéŋ goi héihéiya zéma haka héra imi Israel héná géséhéra ionac niŋac wamma sisipac acya niŋqelima imuhuc waŋec. Waŋu baec zécǵéria séc Anutuac anǵénj titi ai imi héŋdacǵic.

⁴ Baera baera ini ségiségi wamma Yawe héténj héimigic. Ewagina meyacma ségiségi wamma legic héima mepésimigic. ⁵ Gitanénj Yawe mepésigic. Gita zéma ewaginanénj mepésimigic.

⁶ Tomuŋ mimisuleac héténjanénj ic kewu Yaweac wésiaiguc ségiségi wamma hérianǵ haimu.

⁷ Konduŋ zéma iwawai imuaru sécǵéma hezac imi zéma baec zéma imuaru tacyac waŋanžu imi moczoŋ hérianǵ haimimu.

⁸ Yaweac wésiaiguc dokunénj luma méra qeǵe waŋǵic baec boŋanénj momacnec ségiségi wamma legic héimigic. ⁹ Inéŋ mia baec zégési énécmimanǵ zé hamac. Inéŋ solan dindiŋayanénj baec zégési énécmima, kenǵésa hakésaya qahac ic embachéra zégési énécmimac. Hénia imuac niŋac mia imuhuc mepé qepési wammigic.

99

Anutuac hénia téréya imuac wamma mepésimigic.

¹ Yawenénj héŋgalenǵ waŋ énécmizac, ic embac momac yanda zénénj hirihiri waŋǵic. Yawenénj Kerubim kua meme uŋa qacginaiguc taczac. Baecnénj hiriyu. ² Yawenénj Zioniguc kunenj keczac. Icembac hénia hénia ionac qacginaiguc meyac mimiawac kecaŋzac. ³ Énézéna ienenj qacǵa yanda welic welicǵia imi mepésimu. Inéŋ téréya wanzac!

⁴ Ic kewunina imi kuhaguc. Inéŋ zégésigési dindiŋawac siŋa niŋanzac. Inéŋ haka kenǵésa hakésaya qahac imi kumuyec. Yakoboac ichéra ionac sugginaiguc héná aciguc nananǵ seli zéma haka solanǵa kumuyec. ⁵ Ini Yawe Anutunina meyacmima iwac héniaiguc mepésimu. Inéŋ téréya wanzac.

⁶ Hofac oo ichéra ionarunec imi Mose zéma Aron, waŋu Anutuac qara qacaŋzu ionarunec imi Samuel, ic imuhucyanénj ewagina moczoŋnec Yawe zéwelecmigic acgina niŋénécmiyec. ⁷ Yawenénj

* 97:8: Hebraiao aciguc; bérachéra.

hosusu tandéyaiguc namma ionac énézéyu héna ac zéma zézé seli ac imi niñtoho wañgic.

⁸ Yawe, Anutunina, gi imi acgina niñénécminec. Nalé tosiaiguc bakia melenj énécminec, nénj gi imi késpedes waiwaiac Anutu kecañañ. ⁹ Ini Yawe Anutunina meyacmima baec boña téréya imuaru i mepési mimu. Yawe Anutunina imi téréya wanzac.

Baera baera Anutu mepésimimu niñac unuruyec.

100

¹ (Ewa hia zémimiawac legic zéra.) Baera baera momac yanda, ségiségi wamma Yawe onhérianj haimigic. ² Ségiségi wamma Yawe welenj qemima legic héima iwac wésiaiguc kereñgic.

³ Yawe imi Anutunina wanzac imi ini niñasarigic. Inénj zéyu nini hicñjima kecziñ. Wañu nini imi iwac buña. Iwac ic embachéra zéma rama inénj ninicgaleñ wañ nénécmiyu keкера.

⁴ Ewa hia ac ézéma sañgulañaguc keremmu. Legic héimima ama yandayaiguc keremmu. Keremma ewa hia ac wammima legic héima qara meyac mimu. ⁵ Yawe imi hiabia. Goi héihéiya hémbéñaña imi nalé tetecgia qahac heanzac. Hakaya héla imi hicñjisaiya hicñjisaiya ionac muru hema emma kecmac.

101

Ic kewu zéma sisipac acya.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Ni goi héihéiga zéma zégési gésigawac legic héimañ. Yawe, ni gi gita kulele qehéi wañgémmañ.

² Ni héná solañawac ewama kecañañ. Néma naléiguc nuac hanémbésémañ? Ni amanaiguc ewa solañanec hakana wamma kecañañ.

³ Iwawai biria imi imuac me imuac kicnaiguc ménda haiwa hemac. Héná ac andé qema kecañzu ionac mézétiti wamma kecha haka iminénj ménda qéqéhérénj wañnémmac. ⁴ Ewa qerigina qarinj qarinqia ieneñ nuac murunec lakec kemma kecmu. Ni haka biria héñara mema kecañañ.

⁵ Méñénj méñ alahéra sasañgiaiguc zébiri qébiri wañ énécmianzac imi mebiri énécmiwa qahac wandacmu. Ségéra herec zéma séwi eñeñ imi hisiqaténj ménda wañ énécmimañ.

⁶ Kicna hima baec yomuaru ic héla imuhucya mihicñji énécmima énézéwa niguc momacnec kecmu. Héná solaña tima keñanzu imi kumu énécmiwa weleñ qenémmu.

⁷ Ikoc ic imi méñnéñ méñ amanaiguc ménda kecmac. Ikoc ac zéañzu imi eneñ kicnaiguc ménda wai énécmiwa nammu. ⁸ Siñunec séc ni baec yomuaru ic biria moczoñ mebiri énécmiwa qahac wandacmu. Biria meme ieneñ Miñ Kewuac ama areña yandaiguc qahac wandacmu.

102

Méra mimac niñac zéwelecma Ic kewu hémbéñaña ézéyec.

¹ (Yéwéri mihicñjima ewa biric wamma niñyéwécya imi Yawe ézéma zéwelerec.) Yawe, zéwelecwelecna niñnéna. Waina guru héhéliwa qaqacnanénj guac muru haréyu. ² Helanzi nénéñawac kecha nalé imuaru kic tanecga ménda musañgé némbésémañ. Guru héhélimañ imuaru gezac qema focdac acna kitiwa melenj némbésémañ.

³ Kekecnawac naléya imi ho-fac ésécnec emma sohoanzac. Sicnanénj geric lokora ésécnec zeañzac. ⁴ Ni eluj nuyu nene ménda neanzua. Ewa qerina imi baec kérékérasiawac qézézac

ésécnec zigézac. ⁵ Zésilacna niñac séwinanéñ sicnaiguc qékétazac. ⁶ Ni imi baec kéra kérésiaiguc guae nei ésécnec, baec kisiaiguc kouterañ nei ésécnec wanzua. ⁷ Sinjiiguc kic qeli kecha ama bauyaiguc maualalac nei ésécnec wanzua.

⁸ Hazéhcéna eneñ kaiwe herec zébiri qébiri wañ némma meeqesac memaqesac wañ némma sésécac wammac niñac qacna imi saeciguc haianzu. ⁹ Sigic* newa nenena ésécnec wañu doku newa kic masina mayu momacnec neanzua. ¹⁰ Hénia imi yomuhuc; Guac qeri biric zéma qeri geric niñac imuhuc wanzua. Gi ni népési yacmaguc duña gilina nuanzac. ¹¹ Naléna imi tecgémanj zé mariawac amia ésécnec melemma mazac. Qézézac ésécnec zanjúma kenzua.

¹² Néñ Yawe gi imi hémbénaña kecanzanj. Qacga imi niñqeligic hicñisaiya hicñisaiya hema emma kecmac. ¹³ (13a) Deguc imi Zion wéséniniñ wañmimiawac naléya. Nalé niñna hezac imi ducñizac. ¹⁴ Wañu welenj qeçe ichécga nini Zionac hoc bañec niñac ségiségi wanzij. Wañu imuac seitotoñadac imuhucya acguc siña nimmianzij. (13b) Imuac niñac geñ yacma Zion ewa hia wammiwésémanj.

¹⁵ baera baera ic embac imi Yawe guac qacga nimma bac yandi yandi wammu. Baec séc ic kewuhéra ieneñ edamugawac eeya héimu. ¹⁶ Yawenéñ Zion miyacgéma eñeya edamuya qeraiiguc wininiyu imuhuc wammu. ¹⁷ Yawenéñ maqeqeya inic sosoli wañ énécmima zéwelecgina mematiti ménda wañu imuhuc wammu.

¹⁸ Haka imi bianjac hicñisai ionac ogic heyu ic embac bianj hicñimu imi eneñ Yawe mepési mimu. ¹⁹⁻²² (21) Wañu hésa ic ionac

zésilacgina nimma humucac buña qeénécmimia hulac énécmiyu. (22) Ic embac hénia hénia zéma héngalenj ama areña yanda Yawe mepésimiwiñ zé tocgému nalé imuaru, (21) Yaweac qara imi Zioniguc, wañu qac buñaya imi Yerusalemiguc zéau énécmimu niñac (19) Yawenéñ ocmuñ téréya eñeña imuaru kic hiyu mayu nini-canzac. Inéñ kurumeñ igucnec baec héngalenj wañanzac.

²³ Inéñ kekec hénanawac suraiguc nuac kucna memama kekecnawac nalé imi mehotonjiyec. ²⁴ Wañu ni yomuhuc zéyi; Anutuna, Anutuna, naléna kembrañ ménda nuagicna. Guac yawuñga imi hicñisai lépaya lépaya hema emma kecmac.

²⁵ Geñ mia becnec baec qambaña hainec. Kurumeñ acguc méraganéñ mihicñinec. ²⁶ Baec kurumeñ imi hia qahac wammac, néñ gi imi hémbénaña kecanzanj. Iwawai imuhucya imi séwi usu ésécnec méiméiya wamma tegi-canzac. Wañu séwi usu ésécnec hainetec wañanzanj. ²⁷ Gi imi ménda melemma imuhucyanec kecanzanj. Yawuñga imi tectecgia qahac. ²⁸ Welenj qeçehécga ionac qelihécgina imi nalé séc kecmu. Qelihécgina imi wéségaiguc seligima nammu.

103

Anutuac hiayawac niñac ewa hia ac wammiyec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Kekec uñana, Yawe zéhiaru mina. Qerinaiguc heheya ini moczoñ qara téréya zéhiaru migic. ² Kekec uñana, Yawe zéhiaru mima, ewa hiawac buña iwarunec hahaya moczoñ imuac eluñ ménda gumac.

³ Inéñ kápésicga moczoñ augemma yarñhfiga moczoñ

* 102:9: Ewa biric mihicñima sigic naecañgic.

mehiaruma ⁴ kekecga imi humuc igucnec metecgé gémma goi héihéia zéma wésé niniñanéh ic kewu opoc héigémmac. ⁵ Wañu iwawai hiabianéh ewa siñga meséccgé gémmac. Wañu séwigawac sac qeli imi meqeligéñu kunta nei ésécnec kucgaguc wambésémañ.

⁶ Yawenéh haka solaña wamma mema helanzi énécmimia ionac niñac wamma hazéc héccgina héna acac séhaiguc zéteccgé énécmianzac. ⁷ Imuhuc wamma hakaya Moseac muru, wañu wawañ memeya imi Israel qelihéra énézéyu niñgic.

⁸ Yawe imi wésé niniñ wañ énécmima ewa hia wañ énécmima qeri biric focdac ménda niñénécmima goi héihéi kuaya qeqeya wañ énécmianzac. ⁹ Inéh késpedesicninawac nalé séc tualefic ac ménda wañanzac. Wañu qeri biric nalé horua ménda dongéanzac. ¹⁰ Késpedesic ninawac séc ménda melen nénécmima, haka biriawac bakia howiacnec ménda melen nénécmianzac.

¹¹ Hénia imi yomuhuc; Kurumeñéh baec igucnec ou eñeña hezac ésécnec, goi héihéiya imi eeya héimianzu ionac muru kuney yanda he énécmianzac. ¹² Baec wañgoña Is néñ Wes igucnec lakec hezac ésécnec, inéh ac qeqe wawañanina imi qetecgéyu lakec keñec.

¹³ Mañgocnéñ nambérac héra ionac wésé niniñ wañ énécmianzac ésécnec, Yawe imi eeya héimianzu imi onac wésé niniñ wañ énécmianzac. ¹⁴ Inéh séwininawac hénia nimma, nini imi seitotoñ wanzin imi niñqelima imuhuc wañ nénécmianzac. ¹⁵ Baec ic kekecninawac nalé imi qézézac ésécnec. Edamunina imi baec kisiawac zariñ zuria ésécnec. ¹⁶ Imuhucya imi luhuc

geriwagucnéñ qacginaiguc qeyu qahac wañu, baec kisianéh zariña hocanzac.

¹⁷ Néñ Yaweac goi héihéianéh eeya héimianzu ionac hémbénañaguc hémbénaña hema emma kecmac. Solañ dindiñaya imi qelihéccgina lépaya lépaya he énécmima kecmac. ¹⁸ Imi mia sisipac

acya niñtoho wamma héna acya niñqelima wamma meanzu ionac mia imuhuc wañ énécmianzac.

¹⁹ Yawenéh ic kewu tatacya kurumeñiguc meyacgéma, héngalen kuhanéh kekec momac yanda galeñgé énécmianzac.

²⁰ Kucginaguc wamma Yaweac ackuazéc meselima, ac ewaya niñtohoanzu kua meme uña ini Yawe zéhiaru migic. ²¹ Yawe welen qemima iwac ewa siñ wamma meanzu kua meme uña ini Yawe zéhiaru migic. ²² Yawenéh zéhicñi énécmiyu baec imuaru me imuaru inéh héngalen wañanzac séc kecnazu ini moczoñ Yawe zéhiaru migic. Kekec uñana Yawe zéhiaru mina.

104

Baec kurumeñ miñina Anutunéh héngalen wañ nénécmianzac.

¹ Kekec uñana, Yawe zéhiaru mina. Yawe Anutuna, gi imi kuney yanda, eega eñeña zéma edamuga imi maleku ésécnec héima kecanañ. ² Inéh asac mararaña imi séwi usu ésécnec héima, kurumeñ imi sel hali ésécnec hérétéñ haiyu hezac. ³ Dokuiguc amayawac nandun kumuma hosusu ézéyu kareya wañu luhuc ézéyu qeñgaña wañu keñha wañanzac. ⁴ Luhuc oporu eñeya welen qeqe icya wañu, geric oporu eñeya ai icya wanzac.

⁵ Baec imi qambaña qahaiguc haimiyu hémbénaña qeken qeha ménda wanzac. ⁶ Geñ baec imi kondun doku yandanéh séwi usu ésécnec hoturuna baec boña

qahaiguc nanec.* ⁷ Wanju geŋ mia ac wamma dokunéh néngacma keŋec. Parandanğa qaru foc keŋec. ⁸ Keŋu baec boŋanéh eŋu baec wéŋwéŋgianéh hiŋgacma imuac me imuac zéminec séc mekemma hezac. ⁹ Wanju dokunéh muŋguc ménda hama hoturumu niŋ ménda logimu zéma qaŋaŋ silic hai énécminec.

¹⁰ Yawenéh zéyu doku hogocyanéh baec boŋa wéŋwéŋgia séc hicŋjima éréma baec boŋa namuŋ ginaiguc téfara wamma keŋanžu. ¹¹ Kemma baec kisiaiguc haséh yaŋ sécgina séc gumu énécmiyu haséh becosic eneŋ acguc negic déméŋgina qaŋgararaŋa imi méwécgéyu hiaruanžac. ¹² Sawa nei acguc imuac giŋgiŋaiguc aségina haima ic hawaiguc tacma ewa hétéh wanžanžu. ¹³ Inéh ou ai amayaiguc tacma baec boŋa séc doku haiyu aiyawac héla imi baeciguc sécgéma hezac. ¹⁴ Inéh wanju ama yaŋ onac qézézac zéma ic neŋaŋ niŋac zuazua yandianžac. Wanju inéh zéyu baeciguc nene yaka hicŋianžac. ¹⁵ Icac ewa qeriaiguc zézé ségiségi mihicŋi mimia waiŋ zéma icac kic tanera measari mimia haléc zéma icac ewa qeriaiguc kuha mihicŋi mimia nene yaka imi inéh zéyu hicŋidarec.

¹⁶ Yaweac ic hésa dokunéh sécgé énécmiyu hezac. Lebanonac yéménzéc ic imi inéh himiru hezac. ¹⁷ Nei eneŋ imuaru haegina haianžu. Zanžan nei eneŋ imi kumbu* iciguc amia mihicŋianžu. ¹⁸ Baec boŋa eŋeŋa imi haséh noniŋ ionac buŋa, wanju hoc baŋec imi nehec qérandeŋ ionac sanŋi sanŋiac buŋa wanžac.

¹⁹ Inéh maso haiyu baec ai memeyawac naléya zéanžac. Wanju kaiwe imi naléya nimma hiŋgacanžac. ²⁰ Geŋ mia tunumaŋ

mihicŋina ama siŋiyu haséh yaŋ hénia hénia mama keŋha wanžanžu. ²¹ Laion sac qelinéh neneyawac buŋa nesima qacma neneyawac Anutu guru héhélima kecanžu. ²² Kaiwe éréyu kemma tenginaiguc heanžu. ²³ Duŋa ic eneŋ mama kuc qema ai mema kecgic ama siŋianžac.

²⁴ Yawe ai geŋ menec imi yei sasala yanda wanžac! Geŋ mia niŋtegitic qinŋtegiticganéh kekec imi moczoŋ mihicŋina mériaŋganéh baec séc sécgéma hezac. ²⁵ Eri kondun hilaneŋ kuneŋ yanda hezac. Wanju imuac qeriaiguc imi, iwawai bacginaneŋ héima keŋha wanžanžu zéma doku yaŋ kuneŋ komora hénia hénia zanŋégina ménda oloŋ oloŋawac séc hezac. ²⁶ Zéicnéŋ imuac qahaiguc keŋha wanŋic geŋ zéhicŋi mimia kondun yaŋ oa gazugazu eneŋ doku imuac qeriaiguc lelecgéanžu.

²⁷ Imuhucya ieneŋ moczoŋ nalégina séc méndacma geŋ nene gumu énécmiwésémaŋ niŋac guac kichihi wamma kecanžu. ²⁸ Gumu énécmiŋa neanžu. Méraga auna iwawai hiabia sécgé énécmianžac. ²⁹ Kic tanecga musanŋéna ieneŋ zénéŋ hirihiri wamma kecanžu. Wanju geŋ wéségina onagicna humuma baec igucnec hicŋigicac imuac muŋguc liliŋgéma keŋanžu. ³⁰ Wanju geŋ uŋaga téréya mélina hama kekec hezac séc mihicŋi énécmiyec. Wanju inéh baec séwiya imi muŋguc meqelianžac.

³¹ Yaweac edamuya imi hémbénaŋa hema emma kemmac. Yawenéh eŋeya ai niŋac zézé ségiségi wammac. ³² Inéh baec hénu baecnéh hirianžac. Wanju baec boŋa osiyu hofacnéŋ yacanžac. ³³ Kekecnawac séc Yawe legic héimimaŋ. Kic qeli kecmaŋ imuac sura séc Anutuna gita kulele qemimaŋ. ³⁴ Zézé

* 104:6: Hén 1:2 * 104:17: Me yéménzéc.

niniŋnanéŋ ségiségi mihicŋi mi-
mac niŋac wanzua. Ni imi Yaweac
niŋac zézé ségiségi wammaŋ.

³⁵ Zéna késpedesic ic baeciguc hu-
muc qai waŋgic, kaižiliwen ic
imuaru muŋguc ménda kecmu.
Kekec uŋana, Yawe mepé qepési
wammaŋa, haleluya ohec wahec!

105

*Min kewunina imi hakaya
hélanéŋ galeŋgé néncmianzac.*

¹ Yawe ewa hia ac ézéma
qara qacma ézégic. Ic embac
momac yanda sugŋinaiguc wawaŋ
memeya imi zéau énécmimu.
² Legic héimima i mepésigic. Haka
welic welicgia waŋec imi moczoŋ
zéau énécmigic. ³ Qara téréya
mepésigic. Yawe hochoc waŋanžu
imi ewa qeriginaiguc ségiségi he
énécmimac.

⁴ Yawe zéma kuhawac niŋkewu
waŋgic. Kic tanecyawac nalé séc
niŋkewu waŋgic. ⁵⁻⁶ Welen qeŋeya
Abarahamac qelihéra, Yakoboac
qelihéra, gési énécmimia ini haka
welic welicgia zéma kiwi méréra
zéma kuayaiguc zégésigési ac inéŋ
wamma meyec imuac niŋqeligic.

⁷ I imi Yawe Anutunina wanzac.
Iwac zégésigésinéŋ baec séc
sécgéma hezac. ⁸ Inéŋ sisipac
ac hiçŋisai lépaya tausenja imuac
buŋa qeénécmima zéselima zéyec
imi hémbénaŋa niŋqelima ke-
canzac. ⁹ Imi nia sisipac ac
Abarahamac zémiyec imi zéma
zézé seli Isaka wammiyec imi
mia. ¹⁰ Waŋu inéŋ Yakoboac muru
imi hena acwac buŋa meseligiyu
Israelac sisipac ac hémbénaŋa
waŋecac hezac. ¹¹ Zéyecnéŋ; Ni
Kanaan baec imi ic suc qema
gémba mératécgina wammac.

¹² Waŋu nalé imuaru imi
zanégina sasala qahac efefia
komodia dac téŋgéŋ ic kian
wamma kecgic. ¹³ Kecma hiçŋisai
méŋac murunec méŋac muru,
héŋgaleŋ ama areŋa yanda méŋac
murunec méŋac muru kian
wamma lelecgégic. ¹⁴ Néŋ ic
eneŋ mebirí énécmimu niŋac
ménda wai énécmiyec, hélanec
ionac niŋac wamma ic kewuya
ic kewuya ac geriwaguc waŋ
énécmima yomuhuc zéyec; ¹⁵ Nuac
haléc qocgémimia imi ménda
osigic, nuac tilin tilin ic imi ménda
mebirigic.

¹⁶ Inéŋ baec imuaru béti zéhiçŋi
énécmima saméŋ padi imuac ura
imi moczoŋ hézéngeyu qahac
waŋec. ¹⁷ Béti igucnec anégina
timaŋ zé ic méŋ méliyu walacgina
mema keŋec. Qara imi Yosefe,
welen qeŋe buŋa qeyu, mambon
mema wagicma keŋgic. ¹⁸ Hénaya
imi iwawai sou zéragucnéŋ kima
heyec. Séwiya* imi seŋ hésanéŋ
dérécgé migic heyec.

¹⁹ Yaweac ackuazécnéŋ hélaguc
wandacmac nalé imuac sura
séc, Yaweac ackuazécnéŋ† Yosefe
manam batuc waŋ mimanec
kerec. ²⁰ Keru baec imuac
ic kewunéŋ icya mélimima hu-
lacmiyec. Baera baera ic em-
bac ionac ic kewunéŋ imuhuc
wammiyec. ²¹⁻²² Ic kewu inéŋ
eŋeya ewa siŋa méndacma galeŋ
ichéra dérécgé énécmima hésa
amaiguc onopocma ic yanda
niŋteŋgic qinŋteŋgic ku énécmimac
zéma Yosefe oporu héŋgaleŋ
ama areŋa yanda imuac galeŋa
wamma iwawaiya moczoŋ
galeŋgéyec.

²³ Nalé imuaru Israelnéŋ‡ Izipte
baeciguc kereŋec. Yakobonéŋ§

* **105:18:** Hebiriaio aciguc; Kekec uŋaya. † **105:19:** Ackuazéc inéŋ gauiguc hémma niŋec
imi manam batuciguc ménda waima ninžéŋgéyec. ‡ **105:23:** Yosefeac maŋgoc. § **105:23:**

Israelac qara wahala. ** **105:23:** Izipte ic ieneŋ Hamac qelihéra hénia imuac niŋac Iziptec
baecac qacma Ham baec zéaŋgic. (Hén 10:6)

Ham baeciguc** ic kian kerec. 24 Yawenêḡ Israelac ic embachêra imi kuney yanda mesai ênécmiyu kucgina imi hazêc hécgina ionac kucgina ogirec. 25 Waḡu Anutunêḡ hazêc hécgina ionac ewa qerigina melenêḡ ênécmiyu ic embachêra ionac mézétiti waḡ ênécmigic. Anutuac welenêḡ qeḡe ichêra diwi qiwiliḡ waḡ ênécmigic. 26 Waḡu welenêḡ qeḡe icya Mose zêma ic gésimimia Aron méli érécmiyec. 27 Ierenêḡ imi ic embac ionac sugcinaiguc asé kiwiyawac haka ênézéyic héḡgic. Ham baeciguc haka welicwelicgia waḡoc. 28 Yawenêḡ tunumaḡ méliyu sinjindéḡgéyec. Waḡu ierenêḡ ara qema niḡtohoyc 29 Anutunêḡ doku melemma sac mihicḡjima lambéc unuhumudarec. 30 Waḡu baec imuaru taḡanêḡ sasala saima sécgêma kecgic. Ic kewuhécgina ionac ama qeriaiguc acguc sécgêma kecgic. 31 Yawenêḡ zéyu sék tuḡagucnêḡ hagic. Waḡu baec yanda imuac qeria séc imiḡ sasala sécgêma kecgic.

32 Kiawac melemma komboc luhuc hai ênécmiyu mayec. Waḡu buḡ parandaḡ geric bélaḡagucnêḡ baecgina séc qocgé ênécmiyec. 33 Qocgéma ionac waiḡ ic hésa zêma fik ic qeyu humudarec. Waḡu ic hésa lelec lelec imi héiyu madarec. 34 Yawenêḡ zéyu gaoc zêma kambinêḡ eney gelec malec qahac harégic. 35 Haréma baec imuac zuazua moczoḡ nedacma aiiguc héla gocmia heyec imi nedacgic. 36 Yawenêḡ baec imuac méréc merac moczoḡ unuyu humudacgic. Ienenêḡ imi ionac séwiginawac kucya imuac hénihénia.

37 Waḡu ic embachêra ênézéyu siliwa goli medacgic onagiru érégic. Waḡu arenaḡ arena séc méḡnêḡ méḡ météqétetaḡ méḡ

ménda waḡgic. 38 Izipte ic eney ionac zénêḡ hirihiri waḡgic imuac niḡac waima hagic ségiségi waḡgic. 39 Yawenêḡ hosusu imi kaiweiguc amiaginawac, waḡu geric bélaḡa imi sinjiiguc asahaginawac lémbéc ênécmiyec.††

40 Waḡu ienenêḡ zéwelecgcic zéyu koneḡ nei hagic. Waḡu kurumenêḡ nene mayu negic sécgé ênécmiyec. 41 Waḡu baḡa kuaya auyu doku mama baec kêra kêrasiaiguc doku téfara ésécnec hama keḡec. 42 Imi mia eney aackuazéc térya zêma welenêḡ qeḡeya Abaraham niḡqelima imuhuc waḡ ênécmiyec.

43 Ic embachêra waḡ ênécmiyu ségiségi wamma mama hagic. Gési ênécmimia ienenêḡ legic héima mama hagic. 44 Héḡgaleḡ ama arenaḡ yanda yanda imuac baec imi onagicma ênécmiyec. Baera baera ic embac ienenêḡ ai yanda mema mihicḡgic imi moczoḡ ionac buḡa qeénécmiyec. 45 Imi mia ienenêḡ héna ac imi niḡtohoma zézé seli ac imi méndacmu niḡac imuhuc waḡ ênécmiyec. Haleluya ohec wahec!

106

Israelac késpedes.

1 Haleluya, Yawe imi hia-
abia. Waḡu goi héihéiya imi
hémbénaḡa. Imuac niḡac ewa
hia ac ézégic. 2 Méréneḡ Yaweac
wawaḡ meme kuhaguc imi hia
ênézéma qac buḡaya moczoḡ hia
zéau ênécmimac? 3 Héḡgaleḡ
wawaḡawac héna ac tohodacma
nalé séc haka solaḡa waḡanzaḡu imi
enenêḡ ségiségi ginaguc.

4 Yawe, ic embachécgca ewa hia
waḡ ênécmiwésémaḡ nalé imuaru
ni niḡqeli néna. Anḡéḡgina
tiwésémaḡ nalé imuaru nuac
hanémbésémaḡ. 5 Wainénna
guac gési ênécmimia ienenêḡ
mériaḡginaguc kecgic inicmaḡ.

†† 105:39: Hebraio aciguc; Hoturu ênécmiyec.

Inicma héngalenj ama arenja yandagawac mératéc buña niñac ségiségi wamma mératécgawac zézé ségiségi wammanj.

⁶ Nini yanda hécnina wanjic éséc haka biria wamma kaižiliwenj wamma kápésic mihicniyj. ⁷ Yanda hécninanénj Izipte baeciguc hakaga welic welicgia imuac hénia ménda niñtegicma goi héihéiga yanda imi ménda niñqelima kondunj, kondunj péšia imuaru ac qeqe haka wanjic.

⁸ Wanju Yawenénj enjeya qac buñaya niñac wamma anjéngina tiénécmiyec. Imi mia kuha yanda imi énézyu héñtegicmu niñac imuhuc wanj énécmiyec. ⁹ Imuhuc nimma kondunj péšia imi ac wammiyu focdac zicgéyu ic embachéra onagiru kondunj dumuc sira imi baec kérékérasia ésécnec tima hagic. ¹⁰ Imuhuc wamma hazéc hécgina ionac méragina igucnec anjéngina tiénécmima ununesi wanj énécmigic ionac méragina igucnec bonhére meénécmiyec. ¹¹ Wanju hazéc hécgina imi mia dokunénj hoturu énécmiyu moczonj humuagigic méjnénj méj ménda kerec. ¹² Imuacnec ienenj ackuazéc imi ninzéngéma legicya héimigic.

¹³ Wanju ienenj nalé sosola ménda wanunec haka imi elun unuyu iwac zéarenj arenjiawac ménda mambéc wanjic. ¹⁴ Imuhuc wamma baec kéra kérésiaiguc hémbaoc kunenj yanda wamma baec sakasacya imuaru Anutu batucgéigic. ¹⁵ Yawenénj zéwelecigic séc énécmiyec, néj kekec unjaginawac imi hafi mihicni énécmiyu zanjéma keñec.

¹⁶ Ienenj baec méj tacyac wanjic imuaru Mose zéma Yaweac météré ic Aron iorac nimbupuc wanjic. ¹⁷ Imuhuc wanjic baecnénj téma

Datan qécgé mima Abiramac tohotoho ichéra imi hoturu énécmiyec. ¹⁸ Wanju geric bélananéj tohotoho ic tunj imi késama onodarec.

¹⁹ Ienenj Horep baec bonjaiguc burumakao merawa ireha meycacgéigic. Goli opépélima qocgéma memeya baniara imi mepésimigic. ²⁰ Imuhuc wamma Anutuac asac mararanj imi melenjic qézézac nema kekera burumakao tanec wanjic. ²¹ Izipte baeciguc haka kunenj yanda wanjic anjénj titi miñina Anutu imi elun unuyec. ²² Inénj Ham baeciguc kiwi méréra zéma kondunj péšiaiguc haka welic welicgia wanjic imi mia. ²³ Imuac Yawenénj unuhumumanj zéyec, néj gésimimia Mosenénj Anutu zéma icembac héra téamuma nanjic imuac sugcinaiguc Anutuac wésiaiguc namma ménda unumac niñac qeri biria mebélacgéyec.

²⁴ Wanju ienenj ackuazécy ménda ninzéngéma baec hiabia imi mematiti wammigic. ²⁵ Haliginaiguc zébiri qébiri wamma Yaweac ackuazéc imi ménda niñtohogic. ²⁶ Imuhuc wanjic inénj zéselima zéyec; Nenj wanj énécmiwa baec kéra kérésiaiguc maunudacmac. ²⁷ Wanju qelihécgina imi héndénj énécmiwa baera baera ic embac ionac sugcinaiguc kemma maunudacmac.

²⁸ Ienenj Peol baec bonjawac Baal iwac muru toroqema baniara kekecy qahac imuac wamma nene saménj ohai wammigic imi mema negic. ²⁹ Imuhuc wamma wawanj meme iminénj Minj Kewu qeri biric yanda mihicni migic yanj hafi humumianénj saima énépésiyec. ³⁰ Nalé imuaru Pinehasinénj yacma Anutuac ewa sinja méndacma acqeqe ic imi bakia melenj énécmiyu saec buña imi tecgéyec.* ³¹ Imuhuc

waŋu Anutunéŋ iwac niŋu ic solaŋa waŋec imi hémbénaŋa niŋyacgéwiŋac hezac.

³² Waŋu ieneŋ imi Meriba dokuiguc Yawe qeri biric mi-hicŋi migic haka imuac niŋac wamma yéwéri ménŋ Moseac muru hicŋimiyec. ³³ Imi mia ieneŋ Anutuac uŋawac ac qeŋe wammigic Mose imi kua tasiaenéŋ ac sicsaocya zéyec imuac niŋac imuhuc hicŋiyec.

³⁴ Waŋu ieneŋ Yaweac zézé seli imi ménda tohoma ic enia ménda unugic. ³⁵ Imuhuc wamma iniguc momacnec tacyac wamma hakagina biria imi niŋareŋgéma késagic. ³⁶ Késama baniarawac ireha imi mepésigic iminéŋ ionac muru bétac ésécnec waŋec. ³⁷ Ieneŋ nambérac hécgina baniarawac mulu buŋa hai énécmigic. ³⁸ Sac solaŋa késpedesica qahac, nambérac héra ionac sac imi qocgéma Kanaaŋ ic ionac baniarawac mulu buŋa hai énécmigic baec imi sac iminéŋ mezapi qeyec. ³⁹ Ieneŋ imi wawaŋ memé iminéŋ mezapi qeamuma kaiseroac haka waŋgic.

⁴⁰ Hénia imuac niŋac Yawenéŋ eŋeya ic embachéra qeri biric kunéŋ yanda niŋénécmima eŋeya buŋa mézétiti waŋ énécmiyec. ⁴¹ Imuhuc nimma baera baera ic embac ionac méraginaiguc onoporu mézétiti waŋ énécmianzu imi onac méra bacginaiguc kecŋic. ⁴² Hazéchécgina ieneŋ helanzi énécmigic ionac méra bacginaiguc welenŋ qeŋe ic kecŋic. ⁴³ Yawenéŋ hatac sasala mehiaru énécmiyec, néŋ niniŋgina qarinqariŋgia méndacma andé qegic. Waŋu eŋaŋ késpedesic niŋac memaénéc mimia waŋec.

⁴⁴ Waŋu Yawenéŋ ionac qachéhéli imi niŋénécmiyec nalé imuaru zénaŋgé énécmiyec. ⁴⁵ Waŋu ionac niŋac wamma sisi-pac ac imi niŋqelima goi héihéiya zékéŋaguc imi méndacma ewaya

melenŋec. ⁴⁶ Melemma ionac waŋ énécmiyu hésa ic énépésigic ieneŋ moczoŋ ewa biric waŋ énécmigic.

⁴⁷ Yawe Anutunina aŋgéŋnina tima baera baera igucnec tocgé nénécmina qacga téréyawac ewa hia nimma qac buŋaga mepési gémbiŋ.

⁴⁸ Yawe Israelac Anutu hémbénaŋa igucnec hémbénaŋa mepésimigic. Ic embac momac yandanéŋ 'Hélaacnec!' zému. Haleluya ohec wahec!

Kiwi 5

107

(Legic 107-150)

Aŋgéŋgina tiyu ewa hia ac zégic.

¹ Yawe imi hiabia, waŋu goi héihéiya imi hémbénaŋa imuac niŋac i ewa hia ac zémigic.

² Yawenéŋ boŋhéré meénécmiyu keczu imi eneŋ imuhuc zému. Ini Yawenéŋ hazéc hécgina ionac méragina igucnec mulu meénécmiyec. ³ Baec waŋgoŋa Is, Wes, Saut zéma Not igucnec tocgé énécmiyec.

⁴ Baec kéra kérésiaiguc rouc wamma tacyacwac tauŋa ménŋ ménda mihicŋima ⁵ nene doku niŋac humugic déméŋgina kérékérasia waŋec. Waŋu imuac niŋac kekec uŋaginanéŋ kuc mama wandacŋic. ⁶ Imuac ieneŋ qeri yéwéc nimma Yawe qachéhéligic yéwéri igucnec metecgé énécmiyec. ⁷ Waŋu hénia dindiŋa mihicŋi énécmima tacyacwac tauŋa ménŋiguc kemma onoporec. ⁸ Yaweac goi héihéi zéma baec ic onac niŋac wamma haka welic welicŋia inéŋ waŋec imuac niŋac i mepésimigic.

⁹ Inéŋ doku niŋ humuanzu imi mesécgé énécmima yaka niŋac humuanzu imi iwawai hiabia gumu énécmianzac.

¹⁰ Tunumaŋ zéma humucac amiaiguc tacŋic yéwéri zéma seŋ

hésanéj dérécg é nécmiyu keczu imi ¹¹ Anutuac ackuazéc andé qema eņeņa miņinawac ewa siņ imi mematiti waņgic imuac mia imuhuc hicņi é nécmiyec. ¹² Imuac zérabéra yéwéria mihicņi é nécmiyu maunuyec, néj méjnéj méj méra ménda é nécmigic. ¹³ Imuaru ienej yéwéc qeriaiguc Yawe qachéhéligic, inéj zérabéra igucnec aņgéhņina tiyec. ¹⁴ Inéj tunumaņ zéma humucac amia igucnec é népésima hésa dérécg é nécmima heyec imi qéséņu bororoņanec madarec.

¹⁵ (15a) Yaweac goi héihéi zéma haka welic welicgia baec ic onac waņec imi zéma ¹⁶ inéj nagu aiņnéj memeya imi qésémma aiņ wétéya imi kuyec imuac wamma (15b) i ewa hia ac zémigic.

¹⁷ Tosara imi acqece wamma ic diwi qiwiliņa wamma kecgcic. Kecma késpedesgina niņac zérabéra mihicņigic. ¹⁸ Ienej imi nene yaka moczoņ héņacya mema kecma humucac saņgulaniguc hosucgégic. ¹⁹ Nalé imuaru ienej yéwérigina niņac Yawe qachéhéli wammigic. Waņu inéj helanzi é nécmiyec yéwéri imuacnec aņgéhņina tié nécmiyec. ²⁰ Inéj ackuazécya mélima humucac dec igucnec metecgé é nécmiyec.

²¹ Yaweac goi héihéiya imuac ewa hia ac zémigic. Haka welic welicgia ic onac waņec imuac ewa hia ac zémigic. ²² Ewa hiawac mulu haimima zézé ségiségiac legic héima wawaņ meme Yawenéj waņec imi ic embac momac yanda é nézégic.

²³ Tosara zéiciguc kemma konduņ yandaiguc nénnagémba ai meanzu imi eneņ ²⁴ Yaweac wawaņ meme zéma haka welic welicgia konduņ hiņgac hiņgaraiguc héņgic. ²⁵ Yawenéj zéyu luhuc selianéj yacma konduņ temboņa meyarec. ²⁶ Yaru

ieneņ ou kurumeniguc emmaguc duņa emu dumuc siraiguc hiņgacgcic. Waņu haka iminéj tericgé é nécmiyu ewa qerigina imi pépéli ma yec. ²⁷ Waņu ienej tendiņ tendiņ kemma qekeņ qe ha wamma duņa waiņ dokunéj waņ é nécmiyu waņanžu é sécnec sicsaoc qasikeņ qasiha waņgic niņtegic qiņtegicgina aulanğeyec. ²⁸ Waņu ienej niņ yéwéri ma Yawe qachéhéligic yéwéri helanzi é nécmimia imuacnec metecgé é nécmiyec. ²⁹ Waņu luhuc selia imi é zéyu néj qema qahac waņu konduņ temboņa é zéyu néj qeyec. ³⁰ Néj qeyu ienej bėnzéj kekec imuac ségiségi waņgic Yawenéj zéic ala imuaru me imuaru kembin zé niņkumuma kecgcic imuaru onagicma keņanžac.

³¹ Yaweac goi héihéi zéma haka welicwelicgia ic onac waņec imuac ewa hia ac zémigic. ³² Ic embac azoazoroiguc i mepési mima galeņ ionac azoazoroiguc legic héimigic.

³³ Yawenéj doku téfara melemma baec kėrakėrasia mihicņianžac. Waņu doku hogocya melemma baec témbaņa mihicņianžac. ³⁴ Tacyachėra ionac biria niņac baec halėcy a melemma baec kėrakėrasia mihicņianžac.

³⁵ Waņu baec kėrakėrasia melemma doku zėkéj mihicņima baec témbaņa melemma doku hogocya mihicņianžac. ³⁶ Waņu maqeqeya imi imuaru onoporu tacyacwac tauņgina meanzu. ³⁷ Waņu aiiguc iwawai gocmia qesama waiņ ai galeņgé ma héla mihicņianžu. ³⁸ Waņu mériaņ mihicņi é nécmiyu zaņgėgina saima sasala waņanžu. Waņu ama yaņhėcģina zaņgėgina imi ménda maanzac.

³⁹ Waņu duņa muņguc yéwéri helanzi é nécmimia zéma zérabéra

zéma yañhafinéñ wañ énécmiyu
zangégina maanzac. ⁴⁰ Yawenéñ
galeñ ionac qacginaiguc gamu qo-
lacgé énécmima baec kérékérasia
héna qahac imuhucgeñ ono-
poru rouc wañanzu. ⁴¹ Wañu
néwéc maqeqeya imi météqététañ
igucnec meyac énécmima sac
taséhéra rama tuñ ésécnec mesai
énécmianzac. ⁴² Ic dindiña imi
haka imi hémma zézé ségiségi
wañanzu, néñ ic biria momac
yanda eneñ eñañ kuagina wézéc
qema ac qahac kecgic.

⁴³ Eñañ niñac niñgic niñtegic
qin̄tegic ginaguc wanzuiguc
Yaweac haka imuhucyawac
héñsosalima iwac goi héihéi imi
niñtegicgic.

108

*Méra mimac niñac Anutu ewa
hia ac zéma zéwelerec.*

¹ (Dawidiac legic zéra.) Anutu,
ewa qerina imi keñqe haqeya
qahac, qeri uñana moczoñnec
legic héima mepési gémmañ.
² Gita kulele zéma wañgoñna,
ini yacgic. Ni gĩañgĩaña imi
mindiwa yacmac. ³ Yawe ni
ic embac momac yanda ionac
sucginaiguc ewa hia ac gézéma
baera baera ionac sucginaiguc
gi mepési gémmañ. ⁴ Guac goi
héihéiga ou kurumeniguc kuneñ
yanda wanzac. Wañu guac haka
héla iminéñ ou hosusu igucgeñ
sécgéma hezac.

⁵ Anutu, ou kurumeniguc
meyac géñgéria wammac. Asac
mararaña imi baec séc ic embac
ionac qacginaiguc meycyara
wammac. ⁶ Méra héiganéñ
añgéria tima zéweleca niñna.
Goi héihéi wañ énécmianzañ ionac
muru añgéria titi hicñjamac.

⁷ Anutunéñ ocmuñ téreyaiguc
zézac. Ni técgéma técgéma aria
memañ. Sekem méndéma
Sukot baec wéñwéria imuac

qétéya memañ. ⁸ Gileate imi
nuac, Manase imi acguc nuac,
Eferaim imi nuac orucnawac opoc
selia. Yuda imi héñgaleñ ainawac
qarucya wanzac. ⁹ Moap imi
nuac doku naec pakeya wanzac.
Edomiguc nuac héna usuna giliwa
hemac wañu Filisitia qahaiguc ni
hériañ haimañ.

¹⁰ Mérénéñ nuagicma ama
neun̄ kiropo seliaguc imuaru
keremmac? Mérénéñ Edomac
héna nézéyu hémmañ? ¹¹ Anutu
gi imi wai nénécmizañ me?
Anutu gi imi némac niñac téñgñ
icnina iniguc momacnec ménda
keñanzañ? ¹² Méra nénécmima
házhéchnina unuwiñ. Baec
icnéñ méra nénécmigic gorosona
wañanzac. ¹³ Nini Anutuaru
héima namma bac yandi yandi
qahac kembiñ. Inéñ házhéchnina
tidacgé énécmimac.

109

*Zésolañanima házhéchéra bakia
zéraguc meénécmimac niñac
zéwelerec.*

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac
legic zéra.) Nuac mepé qepésiac
Anutu, acga ménda qaiyu. ² Ieneñ
imi kua biria zéma kua ikora
añgéma ni zébiri nénzu. Eze-
lan̄gina ikoranéñ ac wañnéñanzu.
³ Wañu mézétiti ac wamma
helanzi némma héna qahaciguc
zébiri qébiri wannénzu. ⁴ Ni imi
ala wañ énécmianzua néñ ieneñ
imi néwéc házéc wannénzu imuac
ni zéwelec sac wañanzua. ⁵ Ieneñ
haka birianéñ hakana hiawac
bakia melen̄ nénzu. Wañu nuac
ala siñnawac bakiaiwac mézétiti
wañ nénzu.

⁶ Ieneñ yomuhuc zégic;
Kaiziliweñ icac mériaiguc opocna
helanzi mimac. Házcya mihicñi
mina méra héiyaiguc namma
aciguc opocmac. ⁷ Aciguc
emmac nalé imuaru waina

képésicyaguc zémimia wammac. Waina zéwelecyac acguc melemma képésicya wammac. ⁸ Kekecyawac yawuñ imi meducñima ai buñaya imi wagicma ic tosara énécmína. ⁹ Waiénécmína nambérac héra ieneñ gupañ merac wandacmu. Iniña imi malé wammac. ¹⁰ Nambérac héra eneñ lelecgéma yaka niñac zéqesi énécmíma kecmu. Amagina kisiya wañu waima météqététañ wamma kecmu.

¹¹ Soukiwa kosia meme icnéñ iwawaiya moczoñ wagicmu. Iwawai inéñ kuc qema mihicñiyec imi ic tosaraneñ medacmu. ¹² Ic méñnéñ méñ iwac ewa hiawac susucnec ménda wammímac. Gupañ merachéra ionac méñnéñ méñ ewa biric ménda wañ énécmímac. ¹³ Qelihéra humuqai wandacmu. Kecma qacgina imi moczoñ eluñ unudacmac.

¹⁴ Yawe imi yandahéra ionac képésic imi nimmanec kecmac. Neñgocginawac képésic imi ménda auna. ¹⁵ Képésicgina imi nalé séc Yaweac wésiaiguc waina hemac. Qac buñaya imi auna baeciguc qahac wammac. ¹⁶ Imi mia inéñ goi héihéi wañénéc mimiawac haka imuac niñ éréhéc ménda wamma maqeqeya zéma mété qététaña zéma ewa biric mihicñima kecanzu imi ununesi wamma unuhumumañ zé wañec imuac mia imuhuc zéziñ.

¹⁷ Inéñ siña nimma saec ac énézýec. Wañu iminéñ eñeya muru lilingéyec. Mériañ ac zémañ zé mézétiti wañec imuac mériañnéñ héñacya mema lakec keñec. ¹⁸ Inéñ séwi usu héianzac éséc saec ac wañ énécmiyec. Wañu saecnéñ doku ésécnec qeriaiguc hiñgaru haléc ésécnec sira mézécgéma késayec. ¹⁹ Wammína saecnéñ séwi usu zéma rikuña ésécnec nalé séc héi ziki wañu hemimac.

²⁰ Qeri uñana hazéc wammíma zébiri qébiri imuhuc wammianzu ionac imi Yawenéñ bakia imuhucyanec melené énécmímac niñac wanzua. ²¹ Yawe qacga niñac wamma goina hiabianec héina. Guac goi héihéiga hiabia imuac niñac wamma metecgé néna.

²² Ni imi maqeqeya météqététañ wamma kecba ewa qerinanéñ birizac imuac mia. ²³ Kekecna imi mariyawac amia ésécnec melemma mazac. Wañu gaoc dac imuhucya luhucnéñ mihilañgéyu kenzu ésécnec efefianec kenzac. ²⁴ Nene sigi kecba simiñña kuha qahac séwina mazac. ²⁵ Ni imi ionac zébiri qébiriac buña wanzua. Ieneñ ni némma oruc gilianzu.

²⁶ Yawe Anutuna, méra néñña goi héihéigawac niñac ni metecgé néna. ²⁷ Imuhuc wanna ieneñ haka iminéñ guac méraña wanzac imi héñtegicmu. Yawe geñ imuhuc wañ nénnec imi niñtegicmu. ²⁸ Ieneñ saecnec sac zénémmu, néñ geñ mia mériañ mihicñi némbésémañ. Ieneñ hazéc wañ némma yacmu imuaru gamugina mihicñimu, néñ guac wlené qeqega imi ségiségi wammañ. ²⁹ Wañénécmina hazéchécna ieneñ zébiri qébiri séwi usu ésécnec héima kecmu. Gamugina imi sañgeña maleku ésécnec he énécmímac.

³⁰ Ni kuananéñ Yawe ewa hia kuneñ yanda zémima ic embac tuñaguc ionac sugcinaiguc legic héimimañ. ³¹ Inéñ maqeqe icyawac méra héiyaiguc nammac. Namma iwac qeri uñayawac képésiraguc zéwiñ zé wanzu ionac méragina igucnec añgéña timac.

110

Anutuac hofac oo ic hélanéñ, ic kewu wañ énécmímac.

1 (Dawidiac legic zéra.) Yawenéh Min Kewuna yomuhuc ézëyec; Gi mérana héiyaiguc tac-nanec ni hazéchécgá hénagaiguc héná titigawac buŋa onopocmaŋ.

2 Yawe geŋ Zion igucnec ic kewu qarucga kuhaguc imi méranna kemmac. Min Kewu gi hazéchécgá sugginaiguc inicgaleŋ wambésémaŋ. 3 Héŋgaleŋ kuc-gawac naléiguc hénáorin hécgá séwi usu météré mimiaguc ségiségi wamma welen qema kecgc. Gian gianaŋawac héri igucnec sac qelihécgá séhéréc ésécnec hicŋima guac muru hamu. 4 Yawenéh zéselima ménzé ménzéya ménda waŋanzac. Inéh mia yomuhuc zéyec; Gi Melikisedekac* areŋ méndacma hofac oo ic hémbénaŋa wambésémaŋ.

5 Min Kewuna guac méra héigaiguc keczac inéh qeri geric nimmac nalé imuaru ic kewu momac yanda unuyu wizi kukuginaguc wandacmu. 6 Baera baeraiguc zégési énécmiyu qamocnéŋ ionacmuru sécgéma hemac. Orucgina qésemma unudacmac. 7 Unudacmaguc héná ginŋinaiguc doku téfara nema usuŋa meqelima oruha meyacmac.

111

Anutuac ai welic welicgiawac mepésimiyec.

1 Haleluya, ni ic solan dindina ionac azoazoroiguc zéma hénáorin ionac azoazoroiguc ewa qerina moczoŋnec Yawe ewa hía ac ézémaŋ. 2 Yaweac wawaŋ meme imi kuneŋ yanda, imuac ségiségi waŋanzu imi eneŋ moczoŋ hénia imuac niŋareŋ géanzu. 3 Wawaŋ memeya imi eeya eŋeŋa, héŋgaleŋ kuc buŋayaguc. Waŋu solan dindinanéh hémbénaŋa heanzac.

4 Haka welic welicgia imi ic em-bac waŋ énécmiyu niŋqelimanec

keczu. Yawe imi ewa hía waŋ nénécmima goi héihéi waŋ nénécmianzac. 5 Yawe imi eeya héimianzu ionac nene yaka gumu énécmima sisipac acya hémbénaŋa nimmanec kecmac. 6 Inéh baera baera imi ic embachéra énécmima wawaŋ memeyawac kuha énézéyu héŋgic.

7 Mériawac wawaŋ meme imi héra zéma gésigési aiya imi solana. Héná acya imi niŋkinzéŋaguc. 8 Imi mia hémbénaŋawac buŋa qemimia, waŋu ewa héra zéma solan dindinanec wamma memeya. 9 Yawenéh ic embachéra boŋhéré meénécmima sisipac ac hémbénaŋawac buŋa kumu énécmiyec. Imuac niŋac qara imi téreya zéma welic welicgiaguc.

10 Yaweac bac yandi yandi wawaŋa imi niŋtegit qinŋtegitac hénihénia waŋzac. Héná acya niŋtoho waŋanzu imi eneŋ moczoŋ niŋtegit qinŋtegit ginaguc. Yawe mepé qepésiac haka imi ionac muru hémbénaŋa heanzac.

112

Ic solan dindinaŋawac muru ségiségi hemimac.

1 Haleluya, Yawe eeya héimima héná acyawac ségiségi kuneŋ yanda waŋanzac inéh zézé ségiségiyaguc. 2 Qelihéra ieneŋ baeciguc kucginaguc kecmu. Ic solan dindina ionac qelihécgina ieneŋ zézé ségiségi ginaguc. 3 Amayaiguc mériaŋ hemimac. Hakaya solan dindinanéh hémbénaŋa hemimac. 4 Ic solan dindina ionac imi tunumaŋ qer-aiguc asac mararaŋnéŋ éréanzac. Asacmararaŋ iminéŋ ewa hía zéma ewa biric zéma haka solan dindina waŋ énécmianzac.

5 Ewa hía waŋ énécmima iwawaiyanéh ic tosara méra énécmianzac imi hiaruanzac. Inéh

* 110:4. Hén 14:18, Heb 7:3

ai memañ zé hína ac séciguc dindinanc meanzac. ⁶ Inéñ qekez qehaya qahac. Ic solañña imi hémbéñña ninqli mimia wammac. ⁷ Inéñ gezac qézéñ ac biriawac bac yandi yandi ménda wañanzac. Ewa qeria imi Yaweac héima nanu waizalanña qahac. ⁸ Ewa qerianéñ seligima heyu zénéñ hirihiri ménda wammanec keru Hazéchéra bakia megic inimac. ⁹ Inéñ iwawaiya méndémma maqeqeya ionac énécmiyec. Haka solañña imi hémbéñña heyu iliha imi zézé bipiyaguc meyac mimia wammac. ¹⁰ Kaiziliweñ ic imi haka imi hémma aric aric kima pépélíma qahac wammac. Kaiziliweñ ic ionac ewa sinjina imi gorosonña wandacmac.

113

Anutunéñ météqététan wamma kecanzu i méra énécmianzac.

¹ Haleluya, Yaweac welen qeqehéra, Yaweac qara mepésigic!

² Degucmuacnec hémbéñña Yaweac qara mepésigic. ³ Baec wañgonña Is igucnec Wes ac séc Yaweac qara mepési mimia wammac. ⁴ Yawe imi baera baera moczon yanda imuac qacginaiguc eñeñña keczac. Edamuya imi eñeñña ou kurumeniguc hezac.

⁵ Mérénéñ Yawe Anutunina ésec? Inéñ ou eñeñña keczac.

⁶ Wañu eñeyaoc memaamuma kiwa hiyu mayu baec kurumen héñanzac. ⁷ Hémma maqeqeya seitotonñ igucnec meyac énécmima météqététan ic muñguc sendurunñ igucnec meyac énécmianzac.

⁸ Wañu onoporu ic kiwa, ic embac ionac galenhecgina iniguc momacnec nanñanzu. ⁹ Wañu embac héñña mehiaru miyu

amaiguc béñzéñ kecma nambérac héra mihicñima neñgoc wañ énécmima ségiségi wamma kecanzu. Haleluya, Yawe mepésigic.

114

Anutuac haka welic welicgia.

¹ Israel, Yakobo zémimia iwac ic embachéra ieneñ Izipte baeciguc acgina méñ zéañgic ionac murunec érégic.* ² Nalé imuaru Yuda imi Yaweac ocmuñ téréya wañec. Israel imi iwac ama baera wañec.

³ Kondunñ imi hémma néngacma keñec. Wañu Yodan doku acguc héréma andé andé keñec. ⁴ Baec boñña imi eneñ rama iwa ésecnec técgéma aria megic. Baec boñña komoc komoc imi rama merawa ésecnec imuhuc wañgic.

⁵ Kondunñ doku gi némac niñac néngacma keñec? Yodan doku gi némac niñac héréma andé andé keñec? ⁶ Baec boñña ini némac niñac rama iwa ésecnec técgéma aria megic? Baec boñña komoc komoc ini némac niñac rama merawa ésecnec técgéma aria megic?

⁷ Baec ini imi miñ kewuni-nawac kiwaiguc, Yakoboac Anutu iwac wésiaiguc zénéñ hirihiri wammu. ⁸ Inéñ bañña hilaññ melemma doku zékéñ mihicñima hoc selia melemma doku hogocya mihicñianzac.

115

Anutu imi kunenñ yanda.

¹ Yawe, goi héihéiga zéma hakaga héla imuac niñac guac qacgaiguc edamu yanda hemac. Nonac muru qahac, nonac muru qahac, guac muru hegémac. ² Némac niñac baera baera ic

* **114:1:** Israel imi Yakoboac qara qelia Anutunéñ zémimia. Ic embac acgina méñ zéañzu imi Izipte ic ionac imuhuc zézac. Kembaña 2 iguc Yakoboac qelihéra qacgina qacma Yuda zéma muñguc melemma Israel zézac. Yakobonéñ Yudawac mérianñ ac sasala zéma areñ imuacnec ic kewu sasala hichimac zéyec imi niñqelimu.

embac ienenj Anutugina dimia zéma zédesi wanj nénécmianzu?

³ Anutunina imi kurumenjiguc kecma imuac me imuac siŋa hemizac séc wanjanzac. ⁴ Néŋ ionac* baniara imi siliwa zéma goli mema ic onac méraginénéŋ memeya. ⁵ Kuaginaguc, néŋ ac zézégina qahac, kicginagucnéŋ kic hihigina qahac. ⁶ Gezacginaguc, néŋ ac nimmuac séc qahac. Sunġuruŋ ginaguc, néŋ wéréŋa nimmuac séc qahac. ⁷ Méraginaguc, néŋ késa nimmuac séc qahac. Hénaginaguc, néŋ keŋha wammucac séc qahac. Wanġu déménġinaguc, néŋ ewa hétéŋ wammucac séc qahac. ⁸ Baniara meyacġéanzu imi eneŋ zéma imuaru héima nanjanzu imi eneŋ moczoŋ imuhucyanec.

⁹ Israel, Yaweac muru héima nammu. Inéŋ méra énécmima saiwa wanj énécmianzac. ¹⁰ Aronac ama momachéra ini, Yaweac muru héima nammu. Inéŋ méra énécmima saiwa wanj énécmianzac. ¹¹ Yawe eeya héimianzu ini, Yaweac muru héima nammu. Inéŋ méra énécmima saiwa wanj énécmianzac.

¹² Yawenénéŋ niŋnénécmima mériaŋ mihicŋi nénécmianzac; Israelaac ama imuhucyanec, Aronac ama imuhucyanec. ¹³ Kunéŋ komora momacnec Yaweac muru héima nanjanzu imi onac mériaŋ mihicŋi énécmimac.

¹⁴ Yawenénéŋ ini zéma qelihécgina séc méŋ meemma mesai énécmimac niŋac wanzua. ¹⁵ Ini imi baec kurumenj zéyu hicŋiyec Yawenénéŋ mériaŋ mihicŋi énécmimac niŋ wanzua.

¹⁶ Kurumenj imi Yaweac buŋa. Wanġu baec imi ic neŋaŋ buŋa qenénécmiyec. ¹⁷ Humuc icnéŋ Yawe mepési mimuac séc qahac. Mérénéŋ hiŋqacma néŋ qema hema hia mepési mimac. ¹⁸ Nini

imi deguc muacnec hémbénaŋa Yawe mepési miwiŋ.

116

Haftya hiaruyu ewa hia ac ézéyec.

¹ Yawenénéŋ ac ewana zéma zéwelecna selia niŋnéjanzac imuac ni siŋa niŋanzua. ² Gezac qema niŋnéŋec imuac kekecnawac séc zéwelec wammimanġ. ³ Humucac hésanéŋ dérécġé néŋu kicsuaŋac zéra béranéŋ nuac muru hayu zérabéra zéma ewa biric mihicŋiyi. ⁴ Wanġu ni Yaweac qaraiguc yomuhuc zéweleri; Yawe zéwelec ġénzua qeri uŋana metecġé néna.

⁵ Yawe imi ewa hia zéma solanġ dindinayaguc. Anutu imi goi héihéiyaguc. ⁶ Yawe imi ic ewa éréhéc ménda wawaŋa galenġé énécmianzac. Ni mematiti wanj nénéŋawac kecha anġéŋna tiyec. ⁷ Kekec uŋana, lilingéma hama bénzéŋ kecbésémaŋ. Yawenénéŋ goihéihéi wanġénzac.

⁸ Inéŋ kekec uŋana imi humuc igucnec zéma kicna imi kic masi igucnec, wanġu hénana imi qonzontoŋ igucnec metecġé néŋec. ⁹ Kekecninaguc kecanziŋ baec yomuaru ni imi Yaweac wésiaiguc keŋha wammaŋ. ¹⁰ Ni yéwéri kunéŋ yanda mihicŋizua imuhuc zéma keru nalé imuaru niŋzénġéma keru. ¹¹ Focdac nimba ménda sécġéyu ic momac yanda imi ikoc ic zéyi.

¹² Ewa hiawac buŋa Yawenénéŋ néŋec imi némac iwawainéŋ bakia melenġmimanġ? ¹³ Ni kekecna anġéŋ tinénéŋawac sokoc mema Yaweac qara qacma ¹⁴ Yaweac ic embachéra momac yanda ionac wéséginaiguc zézé selinawac tasia imi Yawe melenġ mimanġ. ¹⁵ Météré ic méŋnéŋ humuyu Yawenénéŋ niŋu eeyaguc wanjanzac.

* 115:4: Iŋipte ic ionac.

16 Yawe ni hélacnec welen qeqe icga wanzua. Guac welen qeqe embacgawac naja guac welen qeqe ic wanzua. Geñ mia dérécgê nénéña imi hulac nénec. 17 Ni guac muru ewa hiawac mulu haigemma Yawe guac qacga qacmañ. 18 Ni Yaweac ic embachéra momac yanda ionac wéséginaiguc zézé seli acnawac tasia Yawe guac muru melen gémmañ. 19 O Yerusalem, tacyachéga ionac sugcinaiguc, Yaweac ocmuñ téréyaiguc taséna melen mimañ, haleluya!

Baec séc tacyachéra, Anutu mepésigic.

117

1 Baera baera icembac ini Yawe mepésimigic. Ic embac momac yanda ini zéhiaru migic. 2 Anutuac goi héihéi imi nonac muru kuneñ yanda he nénécmizac. Wanju Yaweac haka héla imi hehe seli nañselimac, haleluya!

118

Yawe mepé qepési mimiawac legic.

1 Yawe ewa hia ac zémigic. Inéñ hiabia wanju goi héihéiya imi hémbénaña heanzac.

2 Israel ini goi héihéianéñ hémbénaña zéma zémimu.

3 Aronac ama ini goi héihéianéñ hémbénaña zéma zémimu. 4 Yawe eeya héimianzu ini goi héihéianéñ hémbénaña zéma zémimu.

5 Ni qenzej manzenjiguc Yawe qachéhéli miwa Yawenéñ acna melen némma ni baec kondonja yandaiguc hulac néñec. 6 Yawe imi niguc keczac. Ni bac yandi yandi ménda wanzua. Baec ic mérénéñ némac wañnémmac? 7 Yawenéñ niguc keczac. Méra néñanzu ionac sugcinaiguc keczac. Imuac hazéc wañ nénzu imi bakia melen énécmiyu hémmañ. 8 Yaweac

muu héima nanañ imi ic onac héima nanañ ogiczac. 9 Néngacma Yaweac muru kenkeña imi galeñ ionac niñkinzéhñ wawaña imi ogiczac.

10 Baera baera icembac ieneñ ni lelecgé nénzu, néñ ni Yaweac qaraiguc qeric énécmimañ. 11 Ieneñ ni lelecgéma wésé andu lelecgé nénzu imuac ni Yaweac qaraiguc qeric énécmimañ. 12 Ieneñ morombazec ésécnec ni lelecgé nénzu, néñ sécmañ imuac geric bélaña ésécnec focdac zedacmu. Ni Yaweac qaraiguc qeric énécmimañ. 13 Néfacgé néngic manumañ zé wañec, néñ Yawenéñ méra néñec. 14 Yawe imi nuac kucna zéma mepé qepésina. Wanju inéñ nuac anjéñ titina wanzac.

15 Ic solañawac haliiguc zézé ségiségi, anjéñ titiac hériañ hicñima hezac. Yaweac méra héiyanéñ kuc yanda mihicñima 16 Yaweac méra héiya imi ou meyac mimiawac hezac. Yaweac méra héiyanéñ kuc mihicñi nénzac.

17 Ni ménda humuma kicqeli kecma Yaweac wawañ meme imi zéau énécmimañ. 18 Yawenéñ yéwéria humumia mihicñi némma mindi qindinj néñec, néñ humucac buña ménda noporec.

19 Haka solañawac naguya naguya audacgic, ni keremma Yawe ewa hia ac zémimañ.

20 Nagu imi Yaweac sanjulañ, ic solañanéñ imuacnec keremmu.

21 Inéñ acna melen némma nuac anjéñ titina wañec. Imuac ni miñ kewu mepésimimañ. 22 Mericqe ic ieneñ hoc méñ héñara mema gilicgic kenkeña iminéñ ama wañgonjaiguc ama imuac hoc oruha wañec.

23 Haka imi Yawenéñ wañec. Wanju hénni kicninaiguc haka welic welicgia wanzac. 24 Nalé

yomi Yawenérj meyu heyec. Nalé imuaru nini zézé ségiségi wammanec ségiségi wambinj. ²⁵ Yawe zéwelec génzinj; Anjgénina tina. Nini zéwelecgénzinj; Mehiaru nénécmína.

²⁶ Yaweac qaraiguc hahaya imi mériañaguc. Nini Yaweac ocmuñ téréyaiguc mériañ ac wañgénzinj.

²⁷ Yawe imi Anutu, neñañ muru qetagali nénécmiyec. Ic hésa haréña mema ségiségiac arenjiguc toroqema nañgic, zaki téréya ilihaiguc kerembinj.*

²⁸ Gi imi Anutuna, ewa hia ac zégémmanj. Gi imi Anutuna, ni meyac gémmanj.

²⁹ Yawe ewa hia ac ézégic! Goi héihéiya imi hémbénañja heanzac.

119

Héna ac edamuyaguc Anutuac murunec hahaya.

¹ Wawañ meme solañanec Yaweac héna ac méndacma wamma meanzu imi enej ségiségi ginaguc. ² Yaweac héna ac ninjtohoma ewa qeri moczoñnec Yaweac ewama kecanczu imi enej ségiségi ginaguc. ³ Ieneñ haka biria ménda wamma iwac héna acya wamma meanzu. ⁴ Geñ héna ac zéseli nénécmima imi ninjtohodacbinj niñac nénézénec. ⁵ Kekecac hénananéñ imuhucyanec hemac niñac wanzua. Héna acga keñhéi hahéi qahac ninjtohomañ niñac wanzua. ⁶ Guac héna acga moczoñ nimma héiqelima kecmanj imi gamunaguc ménda wammañ. ⁷ Zégésigési aiga solañja niñareñgemañ imuaru ewa qeri solañanec mepési gémmanj. ⁸ Ni guac zézé seliga wamma medacmanj. Ni moczoñ ménda wainémbésémañ.

⁹ Sac qeli méñnéñ némacnéñ eneya wawañ memeya lalac lalac galenéma kecmac? Imi mia ackuazécga méndacma kecma imuhuc wammac. ¹⁰ Ni ewa qeri moczoñnec guac hochoc ai meanzua. Méra nénna guac héna acga ménda waima kemmanj. ¹¹ Ni guac muru késpedes ménda wammañ niñac ackuazécga ewa qerinaiguc haiwa hezac. ¹² Yawe, gi imi zéhiaru géñgéña wanzac. guac héna ac imi ku nénna. ¹³ Kuagawac zézé seli ac moczoñ kuananéñ zéauanzua. ¹⁴ Ni baecac iwawai niñac ségiségi wañanzua ésécnec guac héna acgawac ségiségi wañanzua. ¹⁵ Ni héna acga nimba hiñgaru héna acga héñ sosolianzua. ¹⁶ Ni guac zézé seli acga moczoñ imuac me imuac ségiségi wamma ackuazécgawac eluj ménda numac.

¹⁷ Welenj qeqe icga hiabia wañ nénna kecmanj. Imuhuc wañ nénna ackuazécga ninjtohomañ. ¹⁸ Uñanawac kiwa mebéréñgéña héna acgawac hénia welic welicgia imi héñtegicmanj. ¹⁹ Baeciguc ic kianj wamma kecza, héna acga imi ménda musañgé nénna. ²⁰ Héna acgawac nalé séc niñkumuma kecba kecec uñananéñ kuha qahac wanzac. ²¹ Séwi enej ic saecginaguc héna ac waima keñanzu imuhucya ac geriwaguc wañ énécmianzanj. ²² Ni guac ackuazéc ninjtohoanzua. Imuac zébiri qébirigina zéma mema titigina imi nuac murunec nesina keñu. ²³ Galenj enej acguc tacma zébiri qébiri wannéñgic, néñ welenj qeqe icga ni imi héna acga nimma héiqeliyi. ²⁴ Guac héñgaleñ héna ac imi ségiségina zéma zéqindinj icna wanzac.

²⁵ Qeri uñananéñ gizoñjiguc

* **118:27:** Ac iliha yomi Yesuac asé kiwiya wanzac. Késpedesnina niñac hofac oo ic enej méragina merawa saciguc tindunjúma zaki téréya imuac ilihaiguc zuacgic ésécnec Yesunéñ neñañ niñac wamma sacya qocgéma késpedesnina zuac nénécmiyec.

héima hezac, ackuazéçga méndacma ni meçeli némbésémañ. ²⁶ Wawañ memena gézéwa acna meleş nénnec. Imuac guac héna ac imi ku néna. ²⁷ Méra néna zézé seli acgawac héna niñtegicmañ. Imuhuc wañ néna guac haka welic welicgia imi nimma héiqelimañ. ²⁸ Kekec uñana imi helanzi mimia wañu pépélíma mazac. Ackuazéçga méndacma ni meyac néna. ²⁹ Haka ikora, wawañ memena ikora metecgéna keñu. Héna acga imi ewa hiawac béñzéñnec ku néna. ³⁰ Ni héna héla méndacma héna acga wésénaiguc haianza. ³¹ Ni guac héñgaleñ héna ac imuaru qéqéhéréñ kecanzua. Yawe ménda wainénna gamunaguc wambi niñac. ³² Ewa qerina meyandina hilañeñ yanda wañu zézépañ acgawac hénaiguc usuñnec kemmañ.

³³ Yawe guac zézé seli acgawac héna imi ni ku néna niñtohomaneç kemma keçma humumañ. ³⁴ Méra néna niñtegicma héna acga niñtohoma ewa qerina moczoñnec wamma memañ. ³⁵ Héna acga hezac imuac héna nézéna hémma tima kemmañ. Ni imuac ségiségi wañanza imuac mia imuhuc zézua. ³⁶ Ewa qerina meleşna hémbaoc qahac, néñ héna acgawac niñkumu wammañ. ³⁷ Kicna meleş néna iwawai gorosoñawac kic hihi ménda wammañ. Kekeçna imi ackuazéçga méndacma galençgé néna. ³⁸ Eega héianza ionac guac sisipac acga zéselineç imi welen qeçe icga nuac muru meselina. ³⁹ Guac héna acga imi hiabia imuac niñac ionac mema titigina zénéñ hirihiri mihicñi néneña imi nesina keñu. ⁴⁰ Pakeñ acgawac niñkumuma kecanzua. Solañ dindinañanéñ ni héiqeli néña.

⁴¹ Ackuazéçgawac séçiguc goi

héihéiga imi zéma añçéñ titiga imi hainémbésémañ. ⁴² Imuhuc wañ néna zébiri qébiri wañ néñanzu ionac ac bakia mihicñima énézémañ. Ni ackuazéçga imuaru héima nañanza imuac mia imuhuc zézua. ⁴³ Ni héna acgawac niñkumuma kecanzua, imuac mia nañçé néna ac hélanéñ kuana igucnec komodia méñ ménda waima kemmac. ⁴⁴ Ni héna acga nalé séc hémbénaña niñtoho wammañ. ⁴⁵ Ni héna acgawac zéwelecanzua imuac solañanima keñha wammañ. ⁴⁶ Wañu ic kewu momac yanda ionac wéséçinaiguc guac héna ac zémañ nalé imuaru gamunaguc ménda wammañ. ⁴⁷ Ni guac zézé seli acgawac niñsiñsiñ wañanza imuac niñac imuaru ségiségi mihicñianza. ⁴⁸ Zézé seli acga héna héna niñsiñsiñ wañanza. Imuac mérana meyacma mepési çénzua. Ni héna ac imi nimma héiqelianzua.

⁴⁹ Ackuazéç welen qeçe icgawac zéneç imuac niñqeliwésémañ. Geñ ac imi zéma ewa qerinaiguc niñkumu kumuna mihicñi nénnec. ⁵⁰ Iminéñ yéwéri qeriaiguc ewana mehiaruazac. Ackuazéçganéñ kekeç wésé polañaguc mihicñi nénzac. ⁵¹ Tétéç qeçe ic eneñ gelec maleç qahac zédesi néñçic, néñ ni guac héna ac imi ménda waiyi. ⁵² Yawe ni héna ac wahala imi niñqelima ni nenaoc mehiaru amuyi. ⁵³ Ic biria héna acga andé qeçic ionac niñac qeri geric kuneñ yandanéñ népésizac. ⁵⁴ Ama méñu ic kian wamma tacba héna acganéñ legic zéra héna héna wañu héianza. ⁵⁵ Yawe, ni siñyaiguc qaçga niñqelizia. Héna acga imi niñtoho wamma keçmañ. ⁵⁶ Héna acga niñtohowa kekeç iminéñ nuac mériaña wanzac.

⁵⁷ Yawe, gi imi nuac buñaña ni ackuazéçga imi niñtohomañ.

58 Ni ewa qerina moczoñec kic tanecgawac zéwelecua. Ackuazécga zéneć séc ewa hia niñénna. 59 Ni wawañ memena niñgésima hénana melemma hénacgaiguc hazua. 60 Nalé ménda mehorugima hénacga focdac niñtohomañ. 61 Kaižiliweñ ic ionac hésanéñ ni qaté néñec, néñ ni hénacgawac eluñ ménda nuyec. 62 Guac hénacac solaña niñac siñiyaiguc yacma ewa hiacgézemañ. 63 Ni imi bac yandi yandi wañgemma guac hénacga niñtohoanzu ionac alagina wanzua. 64 Yawe, goi héihéiganéñ baeciguc sécgéma hezac. Hénacganéñ ni ku nénnac.

65 Yawe, ackuazécga zéneć séc weleñ qeque icga ni hiabia wañ nénnac. 66 Ni hénacga niñzéhégzua. Niñtegic qintegic zéma niñiñ ku nénnac. 67 Zérabéraqahac kerimuaru imi ni sicsaoc wamma keriméñ, néñ deguc imi ackuazécga tohoma wamma meanzua. 68 Gi imi hiabia imuac wawañ memehiabia wañanzañ. Hénacga nézéma ku nénnac. 69 Tétéc qeque ic eneñ ikoc mihicñima mebirimémbiñ zé wañanzu, néñ ni imi ewa qerimoczoñec hénacga niñtoho wañanzua. 70 Ionac ewa qerigina imi haléc dépañ yanda ésécneć,* néñ ni imi hénacgawac ségiségi wañanzua. 71 Zérabéraqahac nimba méranéñna wanzac. Iminéñ wañnéñni hénacga niñjareñgéyi 72 Kuagawac hénacacnéñ siliwa goli sasala ogiczac.

73 Méraganéñ ni mihicñimakumu néñneć. Imuac méranénna niñtegicma hénacga niñjareñgémañ. 74 Ac kua zécgawac niñac niñkumuma kecbaeega héigéñanzu imi eneñ ni némma ségiségi wañanzu. 75 Yawe,

ni zégésigésiga imi solaña wanzac imi zéma hakaga hénacimuaru héima namma yéwérimihicñi néñneć imi niñzua. 76 Zéwelec génzua, weleñ qeque icga sisipacac wañ néñneć séc méndacma wañ nénnac goi héihéiganéñ ewana mehiarumac. 77 Guac ewa biric wawañawac hakanéñ wannémma humuc igucneć meqeli nénnac. Hénacga imi nuac zézé ségiségina wanzac imuac mia imuhuc zézua. 78 Tétéc qeque ic eneñ héniana qahaciguc yéwérimihicñi néñzua. Gamugina mihicñi énécmína. Ni imi hénacga zénimma kecmañ. 79 Eega héigéñanzu imi wañ énécmína nuac liliñgéma hamu. Imuhuc wanna ieneñ héipucacga imi niñasarimu. 80 Ewa qerina mehiaruna hénacgawac séc kápésicna qahac wañu gamunaguc ménda wammañ.

81 Kekeć uñananéñ añgéñ titigawac nalé hereć niñkumuwamma kecma qiritic qezac, néñ ni hénacgawac niñkumuwammanec kecmañ. 82 Kicna imi sisipacac imuac hélawac mambéc kecma kucmama wanzac. Qesigénzua, gi némac naléiguc ewa qerina mehiaru némbésémañ? 83 Tanecna imi kiruñ yañ séwélanéñ memeya imi hofac qeriaiguc zapi qeyec ésécneć wanzac, néñ guac hénacga imi eluñ ménda nuanzac. 84 Weleñ qeque icgawac naléya imi dahec hezac? Nunesiméñ wañnéñanzu imi némac naléigucacgeriwaguc wañ énécmiwésémañ? 85 Tétéc qeque ic hénacga ménda tohoanzu. Imi eneñ mebirimémbiñ zébaec séséñ ésézu. 86 Ieneñ héniana qahaciguc ni nunesiméñ wañ néñzua, Méranémbésémañ. Guac hénacac imi moczoñ hélacneć! 87 Ieneñ imi baec igucneć metecgé mémbiñ zé

* 119:70: Anutuac ackuazéc técyaménda niñanzu ionac zézéya.

humumia nugic, néj ni guac hénac acga ménda waiyi. ⁸⁸ Goi héihéiga niñac wamma meqeli néna. Imuhuc wañ néna kuagawac héipuc ac imi niñtoho wammañ.

⁸⁹ Yawe, guac ackuazécgac kurumenjiguc hémbénaña seligima hezac. ⁹⁰ hakaga héla iminéj hicñisaiya hicñisaiya hema emma kecmaç. Baec imi geñ hainecac nalé séc seligima heanzac. ⁹¹ Iwawai imi moczoñ méra bacgaiguc hezac imuac mia baec kurumeñnéj kuaga tohoma heyecac hezac. ⁹² Héna acganéj ségiségi ménda mihicñi némbacnec qenzej manzej qeriaiguc bec humuwineç. ⁹³ Gi héna acnéj kekeçna galengéna kecañzua imuac ni héna acgawac hémbénaña eluñ ménda numac. ⁹⁴ Ni imi guac buña. Imuac mehiaru néna. Ni héna acgawac hochoc wamma kecañzua. ⁹⁵ Kaiçiliweñ ic ieneñ nuhumuwiñ zé néñsolima kecañzu, néj ni guac héna ac nimma kecmañ. ⁹⁶ Neñ hémba iwawai solaña zézéya imi moczoñ qétégina olombiñac séc, néj héna acga imi hilañej yanda qétéya olombiñac séc qahac.

⁹⁷ Yei ni héna acga kunej yanda niñsiñsiñ wañanzua. Ni kaiwe herec imuac nimma héiqelianzua. ⁹⁸ Héna acganéj nalé séc niguc hema méra néñu hazéchéçna onogicma niñtegic qinñtegicna kunej yanda wanzac. ⁹⁹ Ni héna acga nimma héiqeliwa kiwi ichéçna moczoñ onogicma niñtegic qinñtegicna kunej yanda henéñzac. ¹⁰⁰ Héna acga niñtohowa ic yanda moczoñ onogicma niñtegic qinñtegicna kunej yanda henéñzac. ¹⁰¹ Ni ackuazécgac niñtoho wammañ zé hénana neuñ héima héna biria héna héna ménda kereñi. ¹⁰² Geñ héna ac ku nénnec imuac niñac

ni héna ac ménda waianzua. ¹⁰³ Ackuazécgac imi yei siña kunej yanda, kuanaiçic morombazecac dokuya ogiczac. ¹⁰⁴ Héna acgawac niñac niñtegic qinñtegicnaguc wanzua. Imuac haka ikora hénia hénia imuac mézéna tianzac.

¹⁰⁵ Ackuazéçganéj hénanawac kifa wamma baec hénawac asaha wanzac. ¹⁰⁶ Héna acga solaña imi niñtohomañ zé zéselima acna selianec zikizua. ¹⁰⁷ Qenzej manzejña imi gelec malec qahac imuac ackuazéçgawac séc galengé néna kekeçnaguc kecmañ. ¹⁰⁸ Yawe, zéwelec géñzua. Mepé qepésiac legic kuana igucnec imi añgétima héna acganéj ni ku néna. ¹⁰⁹ Kekeçna imi nalé séc humucac déçiguc hezac, néj guac héna ac imi eluñ ménda nuanzac. ¹¹⁰ Kaiçiliweñ ic ieneñ mebiru némbiñ zé bétac haigic hezac, néj ni héna acga ménda waizua. ¹¹¹ Héna acga imi hémbénaña mératéçnawac buña opoçba hezac. Iminéj ewa qerinaçwac zézé ségiségi wañanzac. ¹¹² Ni héna acga teteçgia qahac niñtohomañ zé ewa qerinanéj dongéma kecañzua.

¹¹³ Ni ewa éréhéç wañanzu ionac mézé titi wamma héna acga imuac siña niñanzua. ¹¹⁴ Gi imi nuac sañgi sañgina, nuac saiwa, ni ackuazéçgawac niñkumu wamma kecañzua.

¹¹⁵ Biriá meme ini wainémma keñgic. Ni imi Anutunawac héna ac niñtoho wammañ.

¹¹⁶ Ackuazéçgawac séc ni népésima meqeli néna kecmañ. Galengé néna niñkumunanéj gamuyaguc ménda wammaç. ¹¹⁷ Népésima añgéña tina héna acgawac nalé séc kic hihi wamma kecmañ. ¹¹⁸ Héna acga waima kenzu imi gi elicgé énéçmianzan. Imi mia hakagina ikora imi gorosoña wañanzac imuac mia

imuhuc waŋ énécmianzaŋ. ¹¹⁹ Gi imi baeciguc ic biria imi nenesic ésécnec gilina keŋanzaŋ. Imuac ni héná acga siŋa niŋanzaŋ. ¹²⁰ Séwinaŋéŋ guac bac yandi yandi wamba hirizac. Ni zégési gésigawac bac yandi yandi waŋanzaŋ.

¹²¹ Ni haka solaŋa wamma héná acac séc wamma kecanzaŋ. Helanži néŋanzaŋ ionac méraginaiguc ménda nopocna. ¹²² Meseli néŋna mériaŋnaguc kecba, tétéc qeŋe ic eneŋ ni hia ménda helanži némmu. ¹²³ Guac aŋgéŋ titi zéma guac ackuažéc solaŋawac kic hihi wamma kecba kicananéŋ birizac. ¹²⁴ Goi héihéiga méndacma weleŋ qeŋega ni hia waŋ némma héná acga ku néŋna. ¹²⁵ Ni imi guac weleŋ qeŋe icga. Niŋtegic qiŋtegic mihicŋi néŋna héná acga niŋasarimaŋ. ¹²⁶ Ic embac eneŋ héná acga qegic madaczac. Deguc imi guac ai memegawac nalé wanzac. ¹²⁷ Imuac ni imi héná acga goli, goli solaŋa ogicma eeya héianzaŋ. ¹²⁸ Imuac ni wawaŋ memenawac séc héná acac nimba dindiŋa waŋu haka ikora moczoŋ imuac nimba mézétitiyaŋuc waŋanzaŋ.

¹²⁹ Héná acga imi welic welicgia imuac kekec uŋananéŋ niŋtoho waŋanzaŋ. ¹³⁰ Ic diwi qiwiliŋanéŋ ackuažéc auma oloŋu qetagal-imiyu niŋtegic qiŋtegicyaŋuc waŋanzaŋ. ¹³¹ Kazunéŋ doku niŋac ezelaŋa tacgéyu kuaya aŋgéma wésésé kucnec héianzac ésécnec ni héná acgawac niŋkumuma imuhuc waŋanzaŋ. ¹³² Qacga eeya héianzu ionac haka waŋ énécmianzaŋ ésécnec nuac liliŋgéma ewa biric waŋ néŋna. ¹³³ Hénana ackuažécgaiguc meseligima képésic méra ba-cyaiguc ménda nopocna. ¹³⁴ Ic embac helanži nénécmianzu ionac murunec ni metecgé néŋna, ni

héná acga hia niŋtoho wammaŋ. ¹³⁵ Kic tanecga asahagucnéŋ ni némma héná acganéŋ ni ku néŋna. ¹³⁶ Ic embac eneŋ héná acga ménda niŋtohoanzaŋ imuac kic masinanéŋ doku téfara ésécnec maanzaŋ.

¹³⁷ Yawe, gi imi solaŋa, guac zégésigésiga imi hélanec. ¹³⁸ Héná acga zéselinec imi solaŋa zéma hélé téŋgéŋ. ¹³⁹ Hazéc hécnanéŋ ackuažécga eluŋ unuyu ni guac ackuažécgawac niŋkewu wamba geric bélaŋ ésécnec nozac. ¹⁴⁰ Ackuažécga imi solaŋa imuac guac weleŋ qeŋe icganéŋ imuac niŋsiŋsiŋ waŋanzaŋ. ¹⁴¹ Ni ic mamaya kecba mema titi waŋ néŋzu. Néŋ héná acga imuac eluŋ ménda nuanzac. ¹⁴² Dindiŋaga imi dindiŋa hehe selia, waŋu héná acga imi hélé. ¹⁴³ Nunesi zéma niŋyéwécnanéŋ népésizac, néŋ kileŋ zézé seli acganéŋ ségiségi mihicŋi néŋanzaŋ. ¹⁴⁴ Guac zéauaŋanéŋ hehe seli solaŋanec hema kecmac. Niŋtegictegic mihicŋi néŋna kekecnaguc kecanŋ.

¹⁴⁵ Ni qeri howiacnec guru héhélizua, O Miŋ Kewu niŋnéŋna ni héná acga imi niŋtohomaŋ. ¹⁴⁶ Ni Miŋ Kewu gi guru héhélizua ni metecgé néŋna zéauau acga imi wamma mema kecanŋ. ¹⁴⁷ Ni ama ménda gianjiyunec yacma guruanzaŋ, guruma acgawac mambéc kecanzaŋ. ¹⁴⁸ Guac ackuažécga imi hiŋgac hiŋgarawac nimmaŋ zé siŋi ménda horugiyunec kic qeli yacanzaŋ. ¹⁴⁹ Goi héihéigawac wamma ewa hétéŋna niŋna. O Miŋ Kewu zéqindiŋigawac séciguc kekecna héŋgaleŋ wanna. ¹⁵⁰ Haka biria méndacma waŋanzaŋ imi eneŋ hosucnu nesinénzu. Ieneŋ imi héná acga andé qema kecanzu. ¹⁵¹ Miŋ Kewu gi mia hosucgé némma kecanŋ. Waŋu héná acga imi moczoŋ hélacnec. ¹⁵² Zéauau

acga imi becarunec niñareñgéyi. Guac ac imi hehe seli hemac niñ hainec.

¹⁵³ Zéra waizalañna hémma metecgé nérna, ni hénac acgawac ménda eluñ nuanzac. ¹⁵⁴ Nuac héipuc ac énézéma bonhére menémbésémanñ wañu zézé seli acgawac séciguc kekec qelia hainémbésémanñ. ¹⁵⁵ Kaiziliwenñ ic ieneñ ac seligawac hochoc ai ménda meanzu. Imuac niñac ionac imi anjéñ titiganéñ ménda hosucgé énécmianzac. ¹⁵⁶ O Miñ Kewu, gi qeri bénzénaga yéwéria imuac zémindi mindinñigawac séciguc kekecna meqeli nénnac. ¹⁵⁷ Sasalanéñ nunesi wamma hazéc wañnéñanzu. Wañu ni mia zéauau acga ménda waianzu. ¹⁵⁸ Ni acqeqe ic inicba Ieneñ hénac acga ménda tohoanzu imuac niñac lommanñ zé wanzua. ¹⁵⁹ Ni hénac acga dimuhuc niñsiñsiñ wammianzu imi kicga hina mayu hénna. Yawe, goi héihéiga séciguc kekecna meqeli nénnac. ¹⁶⁰ Acga moczoñ héla wanzac. Wañu zégésigésiga dindiña moczoñ hehe seli hema emma kecmac.

¹⁶¹ Galenñ eñeña ieneñ téñésima nunesi wanzu. Néñ qerinanéñ ackuazécgawac eeya héimianzac. ¹⁶² Ni imi hinac yanda onagicma ségiségi wañanzu ésécnecc ni zézé seli acgawac ségiségi wanzua. ¹⁶³ Ni ikocwac mézéna tiyu ewa lolonñ wañ néñanzac, néñ hénac acgawac siña imi niñiac niñanzua. ¹⁶⁴ Gésigési acga imi dindiña, imuac niñ kaiwe séc hatac 7 mepési géñanzua. ¹⁶⁵ Hénac acgawac siña niñanzu ieneñ luae kunenñ yanda mihicñianzu. Ionac muru imi iwawai qonzontonñgé énécmimia ménñ ménda hezac. ¹⁶⁶ Yawe, ni guac anjéñ titiac kic hihí wamma guac hénac acga

tohoanzua. ¹⁶⁷ Kekec uñananéñ zéauau acga méndacanzac. Ni imuac siña kilenñ yanda niñanzua.

¹⁶⁸ Hénana imi moczoñ kicgaiguc hedaczac, imuac ni guac hénac acga zéma zéauau acga tohoanzua.

¹⁶⁹ O Yawe qac héhélinanéñ wéségaiguc érémac niñac wanzua. Wañu acgawac séciguc niñtegic qinñtegic hainénna. ¹⁷⁰ Welec welecnanéñ wéségaiguc érémac.

Ackuazécgawac séciguc metecgé némbésémanñ. ¹⁷¹ Geñ hénac acga ku néñanzanñ imuac niñ kua taséna igucnec zézé ségiségi dundunñaguc maanzac. ¹⁷² Zézépañ acga imi moczoñ solañanec. Imuac ezelañnanéñ ackuazécgawac zézé ségiségi wammac. ¹⁷³ Ni hénac acga anjétiyi imuac niñ méraganéñ méra némmac. ¹⁷⁴ O Yawe, ni anjéñ titigawac qerina héñgeñ héñgeñ wañ néñanzac. Wañu hénac acgawac ewa hia niñanzua.

¹⁷⁵ Qeri uñana meqeli nénnac zéhiaru gémmac. Hénac acganéñ méra némmac. ¹⁷⁶ Ni rama soho sohoya ésécnecc rouc wamma keczua. Néñ ni hénac acgawac eluñ ménda nuanzac imuac welenñ qeqe icga ni mihicñi némbésémanñ.

120

Anjéña timac niñac zéwelerec.

¹ (Ocmuñ téryaiguc eñeñawac legic.) Ni zérabéra qeriaiguc kecmac kewu yomuhuc welecniwa niñnéñec; ² O, Miñ Kewu ic kua taséya ikora zéma ezelaña ikora igucnec metecgé némbésémanñ.

³ Ezelañ ikoraguc gi, Anutunéñ némac wañgémmac? Némac toroqema wañgémmac? ⁴ Ic kawaliac tewi merawa zéraguc zéma zunipa ic geric weñweñagucnéñ bakia melenñ gémmac.

⁵ Ewa biric, Meseke baeciguc kekera nidac imuhucya, ewa biric

* **120:5:** Kiwi oo icyawac hazéchéra ionac areñginawac qara. Ménñ imi Not iguc ménñ imi Saut iguc hezac. (Hén 10:2, 25:13)

Kedarawac haliiguc kekera nidac imuhucya.* ⁶ Ni nalé horua luaeac mézégina tianzac ic imuhucya iniguc kecanzua. ⁷ Ni luaeac wamma ac zéwa ieneŋ yaré qewiŋ zé wanzu.

121

Anutuac aŋgéŋ titi iguc nanaŋ selia.

¹ (Ocmuŋ téréyaiguc eŋeŋawac legic.) Ni kicna hiwa baec boŋaiguc enzac. Méra nénéŋa imi dimuarunec hamac? ² Méra nénéŋa imi baec kurumeŋ mi-hicŋiyec Yawe iwarunec hamac.

³ Inéŋ niŋu hénaga ménda tisurac géwésémaŋ. Galenŋa iminéŋ gau niŋac sigéturuc ménda wammac. ⁴ Israel héŋgaleŋ wammianzac inéŋ sigéturuc me gau yanda ménda hemac.

⁵ Yawe imi galenŋa kecanzac. Yawe imi amiaga, héigaiguc nanaŋa. ⁶ Imuac kaiweiguc kaiwenéŋ ménda mebiri gémmac. Waŋu siŋiiguc masonéŋ acguc ménda mebiri gémmac.*

⁷ Yawenéŋ galenŋgé gémma zérabéra moczoŋ yanda imuac-nec aŋgéŋ tigéŋanzac. Waŋu kekec uŋaga imi galenŋgéanzac. ⁸ Yawenéŋ kenkenŋ hahaga imi deguc muacnec hénima hémbénaŋa galenŋémac.

122

Mepé qepési zéma zéwelec ac Yerusalem niŋac wawaŋa.

¹ (Ocmuŋ téréyaiguc eŋeŋawac legic, Dawidinéŋ oyec.) Ic eneŋ Yaweac ocmuŋiguc* enni zéma nézégic nimma ségiségi waŋi. ² O Yerusalem! Hénaninanéŋ guac deminŋ qeriaiguc tima nanziŋ.

³ O Yerusalem, tanecga imi héiqelima megic amaya amaya

toroqema qin héima taczac ésécnec. ⁴ Ama areŋ yanda imuaru mia Yaweac qara mepési miwiŋ zé Minŋ Kewuac hénaoŋinŋ Israel énézéyec imuac séciguc enzu. ⁵ Hénia imi yomuhuc; Imuaru mia zégésigésiac tatac eeyaguc imi sasala haiyecac tacma kenzac. Imi mia tatac eeyaguc Dawidiac ama imuac buŋa qemimia.

⁶ Yerusalemwac luae niŋac zéwelecgic. Yerusalem guac siŋga niŋanzu imi eneŋ ewa déŋ wamma kecmu. ⁷ Deminŋga qeriaiguc luae hema kecmac. Ama areŋga deminŋ seliaguc imuac qeriaiguc mériaŋ hema kecmac. ⁸ Ala sac taséhéčna ionac niŋac wamma zémaŋ; Deminŋga qeriaiguc luae hekecmac. ⁹ Anutunina Yaweac ocmuŋ niŋac wamma Yerusalem gi mériaŋgaguc wambésémaŋ niŋac wanzua.

123

Zé siac ac goi héihéiya niŋac zézéya.

¹ (Ama téréyaiguc eŋeŋawac legic.) Kurumenŋiguc tacyac waŋanzaŋ Minŋ Kewu guac mia ni kicna hiwa érezac. ² Ninzaŋ, welenŋ qeqe merac eneŋ miŋginawac méraiguc kic hianzu ésécnec, waŋu welenŋ qeqe embac eneŋ embac kunéŋginawac méraiguc kic hianzu éséc kicinina imi Minŋ Kewu Anutuninawac himanec kecni ewa hia waŋ nénécmimac.

³ Yawe ewa hia waŋ nénécmina. Mematiti humumianéŋ kuaya qeqeya sécgé nénécmizac. ⁴ Yéwéri qahac bénezŋnec kecanzu ieneŋ zédesi nénécmima mema titi waŋ nénécmigic kekec uŋaninaiguc sécgéma hezac.

* 121:6: Kaiweac geriwa me masoac sanŋeŋa. téréya heyec imuac zézéya.

* 122:1: Sel hali téréya hénac acac katapa

124

*Ewa hia ac Israelac anjén
titi niñac zézéya.*

¹ (Dawidiac ocmuñiguc eñeñawac legic.) Nonac muru kec nénécmianec imi Yawe qahac zéma ninzaniguc, Israel imi yomuhuc hia zémac; ² Ic ieneñ hazéc wañ nénécmima yacgic nalé imuaru Miñ Kewunén nonac muru ménda kecnénécmiyec iguc, ³ ionac qeri biricginawac bélañanén zeyec nalé imuaru nini qeliqeli kerinñec focdac qécgé nénécmiwunec. ⁴ Wañu imuaru doku qaoñanén qacninaiguc hoturu nénécmima nénépésima kerembacnec. Wañu doku dunduñanén qeri uñanina hoturu nénécmiyu hiñgacbiñnec. ⁵ Wañu doku dunduñanén tétéc qeamuma hoturu nénécmiwacnec. ⁶ Zécginaiguc nini neneginawac buña ménda hai nénécmiyec Miñ Kewu imi mepésiwiñ, ⁷ Neinéñ zuñ meme ic ionac bétac igucnec néñgacanzac ésécnec bétac imi tegiru néñgacdacziñ.

⁸ Méra nénécmimia imi baec kurneñ zéyu hicñiyec Yawe iwac qaraiguc hezac.

*Anutuac hénaorij héra imi
ménda hirima qij héima kecmu.*

125

¹ (Ocmuñiguc eñeñawac legic.) Yaweac héima nananzu imi eneñ Zion boñanén Yerusalem lelecgémima ménda hirima hémbénaña qij héima tacselizac ésécnec wammu. ² Baec boña imuac sia yandanén Yerusalem lelecgéma nanzac ésécnec Yawenén hénaorij héra deguc muacnec hémbénaña lelecgé énécmima kecmac. ³ Ic solaña ieneñ kápésic wambiñ zé méragina suluwu niñac Anutunén imuhuc wañ énécmianzac. Ic biria ionac ic kewuac qarucnéñ ic solaña ionac buña qeénécmimia baec

imuaru ménda galenjë énécmima kecmac. ⁴ Yawe gi ic hiabia zéma ic qeri solañ kecanzu ionac mia hiabia wañ énécmima.

⁵ Eñañ héna qarinj qarinqiawac lilingéma keñanzu imi onac imi Yawenén wañ énécmiyu biria meme ic iniguc momacnec kemmu, néñ Israel ionac muru imi luae hema kecmac niñac wanzua.

126

*Ai yawuñiguc metocgo
metocgoac ségiségi.*

¹ (Ama téréyaiguc eñeñawac legic zéra.) Yawenén hésa ic imi onagicma amagina Zioniguc lilingéma hayec nalé imuaru nini haka imi hénni gau tanec wañec. ² Nalé imuaru imi kuanina imi zédesi yandanén sécgéyec. Ezelañnina imi legicnéñ sécgéyec. Wañu baera baera ic embac ieneñ Yawenén ionac niñac wamma haka kuneñ yanda meénécmizac zéma zégic. ³ Yawenén nonac niñ wamma haka kuneñ yanda wañec imuac nini ségiségi wañanzñ.

⁴ O Yawe, hésa ichécnina meleñ nénécmima, kia hayu baec wañgoña Saut iguc doku téfaranén luma keñanzac ésécnec focdac hadacmu. ⁵ Iwawai gocmia siacma himicanzu imi eneñ ségiségi legicya héima imuac héla metocgé wammu. ⁶ Siacma gocmia eeyaguc qesamañ zé mema kenzac imi kileñ imuac héla déréc dérécgiaguc ségiségi wamma huama hamac.

127

*Anutuac mérian amaiguc
hicñihicñiya.*

¹ (Solomonac legic, ama tétéyaiguc eñeñawac legic.) Yawenén ama ménda memaciguc imi ama meme ic ionac ai imi enomia wammac. Yawenén ama areñ yanda imuac deminja ménda

galej gémaciguc imi galej meme ic ionac kicqeli wamma kekec imi enomia wammac. ² Sinunec yanda yacma ai mema kecma gau nalé ogicma hema qenzerj manzerj qema héla mihicjima neanzu imi enomia wanzac. Héna imuac mia Yawenéh ala wañ énécmimia ionac imi gaugina siñaguc énécmianzac.

³ Ninzu, nanhécgina imi Yawenéh onac buña énécmimia. Héri qeriiguc hicjima keczac imi bakia hiabia iwarunec hahaya. ⁴ Kucginaguc kecma merachécgina mihicji énécmigic merachécgina ienej imi ic kawali ionac méraiguc tewi merawa ésécnec wammu. ⁵ Ic méj tewi zakonéhén hénéñaguc sécgéma hezac ésécnec nanhéra keczu imi zézé ségi ségiyaguc. Imuac niñac hazéchéra iníguc ac gésigési ic ionac* kemma ac wammu nalé imuaru gamuyaguc ménda wammac.

128

Ic hélawac héna géséhéra imi ségiségi ginaguc.

¹ (Ama téréyaiguc eñeñawac legic zéra.) Yawe eeya héimima iwac héna acwac wamma meanzac inéh ségiségiyaguc. ² Méraganéh ai mena imuac héla hicjigéñu newésémañ. Ai méñac méñ meanzarj séc hiarudaru ségiségigaguc wammac. ³ Amaga qeriaiguc iniñga imi waiñ ic héla mériañaguc ésécnec wañu, nambérac hécgá zaega lelecgéma tacma kenzu imi eneñ olivanj ic séra qeqeya ésécnec wammu. ⁴ Ninzu, Yaweac eeya héimianzac imi hélacnec imuhuc mériañaguc wañanzac.

⁵ Yawenéh Zioniguc kecma mériañ haigémmac. Wañu Yerusalemac mériañ imi kic qeli kecbésémañ nalé imuac suraiguc séc hémbésémañ. ⁶ Esahécga

hicñigic inichésémañ. Israel héna géségaiguc luae hemac.

Israelac hazéc hécgina ménda nanhseligimu niñac zéwelecgc.

129

¹ (Ama téréyaiguc eñeñawac legic.) Israel imi deguc yomuhuc hía zémac; Ieneñ komocna igucnec haisisiric eñeña wañ néñañgic. ² Ieneñ komocna igucnec haisisiric wañ néñañgic wañu kileñ ménda nogicgic. ³ Ieneñ baec aiguc takareñ éséañzu ésécnec gemac-naiguc wizi horua mihicji néñgic.

⁴ Wañu Yawe imi solañja keczac imuac niñ kaiziliweñ ic ieneñ qaté nénécmigic heyec hésa imi héricma hulac nénécmiyec. ⁵ Zionac mézé titi wañanzu imi gamu qeqe mihicji énécmiyu moczoñ yanda andé andé kemma baecginaiguc liliñgéma kendacmu. ⁶ Ieneñ imi ama qahaiguc qézézac hicñima ménda yandimanec qasianzac ésécnec wammu. ⁷ Qinziñ imuhucya imi komocdiadac imuac niñac dérécgéañzac iwac tétéyaiguc me qericanzac iwac mériaiguc hía ménda sécgémac. ⁸ Ic imuhucya ionac imi ic kian kenha wañanzu imi eneñ acguc inictegicma mériañ ac yomuhuc ménda énézéañzu; “Yaweac mériañnéñ onac muru hema kecmac!” “Yaweac qaraiguc mériañ ac wañ énécmizih!”

130

Anutuac boñhéré ai niñac mambécma kecñu.

¹ (Ama téréyaiguc eñeñawac legic.) Yawe, ni yéwérinawac dumuc siraiiguc gi guruzua. ² Miñ Kewu, ewa hétéhna niñna. Zéwelecna hélacnec imuac gezac hajna.

³ Yawe, gi késpedesicnina héñsosoli wambañnec mérénéh hía

* 127:5: Hebraio aciguc; sanjulanjiguc.

nañseliwacnec? ⁴ Képésic waiwai imi guaru hezac, imuac mia nini eega héigénanzij.

⁵ Ni, kekec uñananéj Yaweac mambéc kecanzua. Iwac ackuazéc niñac niñhéhélima kecanzua.

⁶ Sinj galeñ enej gían gíanawac mambécánzu imuac séha ogicma kekec uñananéj Miñ Kewuac mambéc kecanzac. Hélacnec sinj galeñnéj gían gíanawac mambéc kecanzu imuac séha ogiczac.

⁷ Israel ini Yaweac mambéc wañgic. Iwaru imi gum benzénzénj zéma boñhére hakanéj sécgéma hezac. ⁸ Inéj mia Israel héna gésé kápésicgina moczoñ yanda imuacnec metecgé énécmimac.

Waizalanj ménda wamma Anutuac niñkumuyec.

131

¹ (Dawidiac legic zéra, oc-muñ téréyaguc enejawac legic.) Yawe, ni qeri enej ménda kecanzua. Wañu iwawai ménac ménj sécna ogicma hezac imuac kic hihi ménda wañanzua. Ni ai qac buñayaguc me ai tosara nuac séc ogiczac imuac mia nimbupuc ménda wañanzua. ² Hélacnec ni qerina* kuma mama mebélacgéwa kokoc namu nema sécgémiyu neñgocyawac tawéiguc heanzac imuac séc qerinanéj néj qema hezac.

³ Israel ini degucmuacnec hémbénaña Yaweac niñkumu wammu.

132

Anutunéj Zioniguc hémbénaña kecmac.

¹ (Ocmuñ téréyaguc enejawac legic.) Yawe, Dawidiac niñac wamma inéj yéwéri hénia hénia bisiqatén wañec imi niñqeliwésémañ. ² Inéj Yawe zépañgé mima Yakoboac wandac

wandac miñina zéseli mima yomuhuc zéyec; ³ Ni hélacnec amanaiguc ménda emmañ. Hehe duñnaiguc ménda emma hemañ. ⁴ Wañu kicna galeñgéwa gau niñ ménda wammac, wañu kicna amia ménda waiwa mamac. ⁵ Imuhuc wammanec kecma ama geric ménj Yawe guac buña mewa tecgémac. Yakoboac wandac wandac miñina, ama ménj guac buña mewa tecgéyuguc mia kicna waiwa gauya hemac.

⁶ Nini Efarata amaiguc tacma sisipac acgawac katapa imuac zégic niñij. Wañu Yarim baec kisiaiguc mihicñij. ⁷ Hagic iwac tacyac wawañawac amaya imuaru kerenni, keremma hénia titiya imuac wésiaiguc sicgémini.

⁸ O Miñ Kewu gi yacma tacniñ amagaiguc hama embésémañ. Gi zéma sisipac acgawac katapa kuhaguc imi momacnec. ⁹ Wañénécmina héfac oo ichécga ieneñ haka solañanéj séwi usugina ésécnec héigic hiñgacmac. Wañu ichécga téréya ieneñ ségiségi wamma qacmu. ¹⁰ Welenj qeque icga Dawidiac niñmiwésémañ. Guac haléc naecmimiaga imi ménda nesimina kenju. ¹¹ Yawenéj Dawidiac ac héra yomuhuc zépañgémiyec. Inéj imi ménda andé qema kemmac; Guac sac igucnec hicñimu ionarunec ménj tatabga edamuyaguc imuaru opocba tacmac. ¹² Nañhécga enej zikiziki ac zéma héipuc acna ku énécmimañ imi tohoma wammuiguc imi nañhécgina ieneñ imuhucyanec tatabga edamuyaguc imuaru tetecgia qahac tacmu.

¹³ Yawenéj Zioniguc* tacyac wammañ zé ama imi megésima yomuhuc zéyec; ¹⁴ Yomi mia nuac tac niñij wawañawac

* 131:2: Kekec uñana. * 132:13: Yerusalem taczac baec boña imuac qara.

bunja hémbénaña wanzac. Ni imuac wañi imuac mia yomuaru tacyac wammañ. ¹⁵ Ni imuac nene yaka kindindiña mesaima imuac ic embachéra maqeqeya gumu énécmiwa sécgé énécmimac. ¹⁶ Wañu hofac oo ichéra anğéñ titina imi maleku ésécnec héiénécmiman. Ocmuñ imuac téré ichéra ieneñ ségiségi wamma hémbénaña legic héima kecmu. ¹⁷ Neñ zéwa ama imuaru Dawidiac niñac wamma iliha méñ† éréma yandimac. Wañu ni nenaoc halécnéñ météré mimia iwac niñ wamma kifa mézézéngéwa héñtegicmu. ¹⁸ Neñ iwac hazéchéra ionac imi gamu qeqeneñ séwi usugina ésécnec héiénécmiwa hiñgacmac, néñ iwac imi ic kewuac opoc haimiwa asarimac.

133

Ala siñ wañamuma kekec imi mériañaguc.

¹ (Ocmuñ téréyaiguc eñeñawac legic.) Niñzu, dacmuna momac yanda azoroma ewa momac wamma kekera imuac hiabiaya zéma inicsoroc sorocya imi yei dimuhucya wanzac! ² Tanera imi mia haléc Aronac orucyaiguc qocgéic ewa zucya igucnec mama malekuya horua imi mézécgéma mama zécgériaiguc momacnec naecmiyec ésécnec. ³ Wañu Herimon baec boñawac tutulucnéñ* Zion baec boñaya boñayaiguc mama mebélac géanzac ésécnec. Imuac hénia imi yomuhuc; Baec imuaru Yawenén mériañ ac zéyec. Imi mia keckec hehe seliawac mériañ ac.

134

Siñi qeriaiguc mepé qepési wammimu.

† **132:17:** Ac iliha imuac hénia imi kuc yanda, wañu yomuaru imi ic kewu méñ hicñimac niñ zézéya. * **133:3:** Kiwi tosaraiguc; séñéréc.

¹ (Ocmuñ téréyaiguc eñeñawac legic.) Siñiaiguc Yaweac amaiguc welen qema nananzu Yaweac welenqege ichéra ini moczon Yawe mepésimu. ² Méragina meyacgic ocmuñ téréyaigucgen kendaru Yawe mepésigic.

³ Baec kurumeñ zéyu hicñiyec Yawe inén mia Zion igucnec mériañ ac gézémac.

Anutuac kuha zéma hiaya niñac mepésimigic.

135

¹ Haleluya, Yaweac qara mepésigic, Yaweac welen qeque ichéra ini i mepésigic. ² Yaweac ocmuñ, Anutuninawac ocmuñ imuac somberñiguc nanzu ini ³ Yawe mepésigic. Yawe imi hiabia, wañu qara imi niñsoroc sorocya, imuac niñac qara imi mepésigic. ⁴ Yawenén eñeya niñac wamma Yakobo, qara méñ Israel i anğétiyu iwac bunja wañec.

⁵ Ni niñzua, Yawe imi kuney yanda, wañu nemu momac yanda onogiczac. ⁶ Yawe imi haka niñu sécgéyu séc wañanzac. Kurumeñiguc zéma baeciguc, wañu konduñiguc zéma zékén hiñgac hiñgara horuaiguc. ⁷ Inén zéyu baec zécgériaiguc hosusu yaczac. Wañu kia mihiçñiman zé pilitic mihiçñianzac. Wañu luhuc ézéyu hofiya igucnec éréma haanzac.

⁸ Inén mia Izipte baeciguc méréç merachéçgina ic zéma yanhéçgina momacnec unudarec. ⁹ Izipte baec, guaru mia Yawenén haka sésécyaguc zéma haka welicwelicia méliyu Farao zéma ichéra momac yanda ionac hayec. ¹⁰ Inén baera baera sasala unuma ic kewu kucginaguc unuhumuyec. ¹¹ Qacgina imi Amori ic ionac ic kewu Sihon zéma, Basan ic

kewu Ok zéma, Kanaan baecac ic kewuya ic kewuya momac yanda. ¹² Wañu baecgina imi Israel ic embachéra ionac buña qema énécmiyec.

¹³ Yawe, guac qacga imi hémbénaña hema kecmac. Yawe, guac qacga imi hémbénaña niñqeli mimia wammac. ¹⁴ Yawenén eñeya ic embachéra zénañgé énécmimac. Wañu welen qe qe ichéra ewa biric niñénécmimac.

¹⁵ Baera baera imuac nemu imi siliwa zéma goli, ic méranén memeya. ¹⁶ Kua ginagucnén ac ménda zéanzu, kicginagucnén kic hihigina qahac. ¹⁷ Gezac ginagucnén ac ménda niñanzu. Wañu kua ginaigucnén wéséségina qahac. ¹⁸ Imuhucya meanzu ini zéma imuaru héima nañanzu ini imi moczoñ imuhucyanec wamma kecmu.

¹⁹ Israel héna gésé ini, Yawe mepésigic. Aronac héna gésé ini Yawe mepésigic. ²⁰ Lewi héna gésé ini Yawe mepésigic. Yawe eeya héimianzu ini Yawe mepésigic. ²¹ Yerusalemiguc tacyac wañanzac Yawe imi Zioniguc mepésimimia wammac. Haleluya!

136

Goi héihéiya niñac Anutu ewa hia ac ézégic.

¹ Yawe imi hiabia, wañu goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac i ewa hia ac ézégic.

² Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac nemu momac yanda onogicma Anutu keczac i ewa hia ac ézégic.

³ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac miñ kewu momac yanda onogicma Miñ Kewu kecancac i ewa hia ac ézégic.

⁴ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac eñeyaocnec kiwi welic welicgia kuner yanda

meanzac i ewa hia ac ézégic.

⁵ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac niñtegic qñtegicyanén kurumeña kurumeña zéyu hicñidarec i ewa hia ac ézégic.

⁶ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac doku qahaiguc baec lémbécma haiyec i ewa hia ac ézégic.

⁷ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac asac mararañ kuner kuner zéyu hicñidarec i ewa hia ac ézégic.

⁸ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac kaiwenén kaiwe séc galen nammac niñac zéyu hicñiyec i ewa hia ac ézégic.

⁹ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac maso zéma ménni sikilunén siñi galen nammuac niñ zéyu hicñidarec i ewa hia ac ézégic.

¹⁰ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Izipte baeciguc méréc merachécgina unuyec i ewa hia ac ézégic.

¹¹ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Izipte ic ionac sugina igucnec Israel héna gésé onagicma hayec i ewa hia ac ézégic.

¹² Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac méraya kuhagucnén suluma nañgé nénécmima nonagicma hayec i ewa hia ac ézégic.

¹³ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac konduñ pésia qeriru néwéc néwéc nañoc i ewa hia ac ézégic.

¹⁴ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Israel hénaorin goigina héima konduñ namuñaguc onagicma hayec i ewa hia ac ézégic.

¹⁵ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Farao zéma téngin ichéra konduñ pésia imuaru hoturu énécmiyu melemma hiñgacgic i ewa hia ac ézégic.

¹⁶ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac ic embachéra onagicma baec kéra kériasia qericma kenec

i ewa hia ac ézégic. ¹⁷ Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac ic kewu kuney kuney unuyec i ewa hia ac ézégic. ¹⁸ Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac ic kewu qac buŋaginaguc unuhumuyec i ewa hia ac ézégic. ¹⁹ Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac Amori ic ionac ic kewu Sihon qehumuyec i ewa hia ac ézégic. ²⁰ Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac Basanac ic kewu Ogo qehumuyec i ewa hia ac ézégic. ²¹ Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac baecgina onagicma ic embachéra ionac buŋa qeénécmiyec i ewa hia ac ézégic. ²² Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac welen qeŋe ichéra Israel ionac wamma baec iwawai buŋa qeénécmiyec i ewa hia ac ézégic.

²³ Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac maqeqeya kecni niŋnéncmiyec i ewa hia ac ézégic. ²⁴ Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac hazéchécnina ionac méragina igucnec metecgé nénécmiyec i ewa hia ac ézégic. ²⁵ Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac séwiginaguc kecanzu ionac nene yaka gumu énécmianzac i ewa hia ac ézégic.

²⁶ Goi héihéiya imi hémbénaŋa heanzac imuac niŋac kurumenŋac Anutu ewa hia ac ézégic.

137

Yerusalemiguc kisikiyoy hicŋiyu zésiac waŋgic.

¹ Nini Babilon baecac doku téfara zécgériaiguc tacma Zion niŋqelima siariŋ. ² Imuaru suruŋ ic naŋu hawaiguc gita kulelenina koroni naŋec. ³ Hénia imi

yomuhuc; Hésa icac nénépésigic ienen imuaru legic héiwiŋ niŋac nénézégic imuhuc waŋiŋ. Amanina kisikiyoy qenénécmigic imi eney Zionac legic méŋ héigic nimma ségiségi wanni zégic imuhuc waŋiŋ.

⁴ Nini dimuhuciguc Yaweac legic imi baec méréraiguc kecma héiwiŋ? ⁵ Yerusalem ni guac eluŋ numaciguc imi méra héina imi gita qeŋeac héniauwac eluŋ qemac. ⁶ Guac eluŋ numaciguc, waŋu Yerusalemac nimba ségiségina tosara onogicma eŋeŋa ménda wammaciguc imi legic ménda héimaŋ niŋac ezelaŋnanéŋ owuruŋnaiguc mékétamac.

⁷ Yawe gi Yerusalem imi zérabéra mihiŋiyec nalé imuac niŋqelima Edomac qelihéra ununa. Hénia imi ienen imi yomuhuc zégic; Héndéŋ qéndéŋgic, ama wotuŋa momacnec hérédacma kisikiyoy qegic.

⁸ Kisikiyoyac buŋa embac biria, Babilon baec gi, méŋnéŋ méŋ geŋ waŋ nénécminecac séc imuhucyanec waŋgémmac imi ségiségiyaguc wammac. ⁹ Méŋnéŋ méŋ kokochécga hociguc qéséŋ énécmimac imi ségi ségiyaguc wammac.

138

Dawidiac ewa hia ac zéma mepé qepési ac.

¹ Ni qeri howiacnec ewa hia ac gézézua. Nemu ionac kicginaiguc gi mepésigénzua.* ² Ni ocmuŋga téréyawac† sicgéŋemba hazac. Waŋu goi héihéiga zéma hakaga héla imuac niŋ guac qacgawac ewa hia ac gézémaŋ. Imi mia gi qacga zéma zézé seli acga

* **138:1:** Hénia imi efianec niŋsariwiŋac séc qahac. Néŋ niŋiŋ ic tosara imi yomuhuc héniaŋa zéanzu; Nemu tosara ménda mepési énécmima guacnec sac mepésigénzua. † **138:2:** Yerusalem ocmuŋ imi ménda megic heyec. Imuac niŋ yomi imi sel hali hénia acac katapa haigic heyec imuac zézéŋa.

meyacna iwawai moczoŋ qehoturuma onogicma eŋec imuac mia imuhuc waŋgézua. ³ Ni guruyi nalé imuaru acna melenec, waŋu kekec uŋanawac kuha meyandi nénec.

⁴ Baecac ic kewu moczoŋ ienen kuaga igucnec acga niŋgic imuac niŋac ienen Miŋ Kewu gi zéhiaru gémmu. ⁵ Yaweac edamuya imi eŋeŋa yanda imuac ienen Yaweac hakayawac mepésimimu. ⁶ Yawe imi eŋeŋa. néŋ mamaya hia in-icgaleŋ waŋ énécmianzac, waŋu tétéc qeŋe ic imi acguc lakec kecma hia inictegicanzac.

⁷ Ni zéra waiya qeriaiguc keŋha wamba gi kekecna héŋgaleŋ waŋanzaŋ. Waŋu hazéchécna ionac qeri gericgina igucnec méraga suluma méra héiganéŋ metecgé néŋanzaŋ.

⁸ Yawenéŋ nuac wamma eŋeya ewa siŋ hezac séc wandacmac. Yawe guac goi héihéiganéŋ hehe seli hema kecmac. Ai méraganéŋ memeya imi ménda waiwésémaŋ.

139

Anutuac kiwa igucnec néŋgacbiŋac séc qahac.

¹ (Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe gi ésé hindihindi wannémma niŋtegic néŋanzaŋ.

² Tacyacna nimma lakec kecma nininŋa niŋtegicanzac.

³ Héna kekecna zéma hehena héŋgaleŋ wamma wawaŋ memena imi moczoŋ niŋtegicnecac niŋtegicanzac. ⁴ Ac méŋ ezelaŋnaiguc ménda hicŋi tegirunec Yawe geŋ bec howiacnec niŋtegicanzac. ⁵ Gi wésé andu lelcgé némma méraga nuac qacnaiguc hainéŋanzaŋ. ⁶ Nininŋ imuhucya imi eebipiya séc méŋ eŋeŋa waŋu nimmaŋ zéma nim-
bipizua.

⁷ Ni uŋaga waima dimia méŋ hia kemmaŋ? Kic ségéraga

néŋgacmima dimuaru méŋ saŋgiwinec? ⁸ Kurumeniguc embinec imi imuaru gi keczaŋ. Humuc amaiguc hiŋgacma hehe tatacna lémbécbinec imi imuaru acguc gi keczaŋ.

⁹ Siŋunec imi asoŋ héiyu geŋgaŋnaguc putitima kemma konduŋ tetecgiaiguc keremma tacbinec ¹⁰ imuaru acguc méraganéŋ nuagicma méra héiganéŋ selianec népésiwiwésémaŋ.

¹¹ Siŋi panamaŋnéŋ hoturunéŋu asac mararaŋ lelcgé némma hezac imi siŋidéŋgédaru zéwinec, ¹² guaru imi siŋi zéma kaiwe imi héniagira momacguc wanzaŋ imuac niŋac guac kicgaiguc imi siŋinéŋ iwawai méŋ ménda musaŋgémac. Waŋu siŋi imi kaiwe éscnec asahaguc wammac.

¹³ Geŋ mia séwinawac qeriaiguc séwi tašéna momac momac mi-hicŋidacnec. Neŋgocnawac héri qeriaiguc geŋgaoc mia séwina toro toroya moczoŋ areŋgéma mihicŋi nénec. ¹⁴ Ni imi hiabianec welic welicgianec mihicŋi nénec imuac niŋ ewa hia ac gézézua. Wawaŋ memega imi welic welicgiaguc imi qeri uŋana acguc héŋtegicanzac.

¹⁵ Sasaŋgiaiguc menémma baec dumuc siraiiguc welic welicgianec menénec nalé imuaru nuac séwi busuac iwawai imi guac kicga igucnec ménda saŋgima heyec.

¹⁶ Séwinawac tanera ménda hicŋi tegirunec qérawa imi kicganéŋ bec hénnec naléna ménda ducŋiyunec bec séwinawac tasia hicŋima keŋec séc kiwigaiguc ona hedaczac.

¹⁷ O Anutu nininŋa imi nimba eebipiyaguc eŋeŋa wanzaŋ. Qétéya imi acguc yei eŋeŋa wanzaŋ. ¹⁸ Némacnanéŋ olombinec, qétégina imi sakasac ogiczac. Ni gau igucnec yacmaŋ imuaru acguc giguc kecmaŋ.

¹⁹ O Anutu kaižiliweŋ ic unuwaŋnec, sac nene ienen wainémma kembunec. ²⁰ Ienen

guac zébiri qébiri wanǵéhanzu. Hazéchéca ienej kicgaiguc iwawai enomiawac séwi enej wanǵanzu. ²¹ O Miñ Kewu guac mézégina tianzac imi onac ni acguc mézéna tianzac. Wanǵu gi zébiri géhanzu ionac imi ewa lolon wan néhanzac. ²² Ienej hazéchéca wanzu imuac ionac ninij biric hélacnec késa kecza.

²³ O Anutu néhsosolima batucgé némma qerinawac hénia niñna. Batucgé némma ninijna ninjegicna. ²⁴ Néngésina nuaru wawañ meme biria mén hezaciguc qindijni némma héná hémébenawac buña imuaru nuagicna.

140

Hazéchéra ionac murunec metecgé mimac niñ zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Daw-idiac legic zéra.) Yawe ic biria ionarunec metecgé néna. Kaiziliweñ ic ionac murunec saiwa menénna. ² Ienej qeriginanéñ haka biria niñareñ mema nalé séc yaré mihicñianzu. ³ Ienej mokoleñ ésécnec ezelañgina qericgic zérac wanǵanzac. Wanǵu ezelañgina bawaiçuc imi qaté mokoleñac kua doku zérac he ésécmizac. (Ohec)

⁴ O Yawe galeñgé néna. Kaiziliweñ ic méraginaiguc embi niñac. Yaré qeçe ic ionarunec hetecgé néna. Ienej imi néfacgé némbiñ zé wanzu. ⁵ Séwi enej ic ienej mebiri némbiñ zé bétac hainemma hésanéñ ufc mema héná ewiaiguc haima baec sésérna éségic hezac. (Ohec)

⁶ Ni Yawe yomuhuc zéma gézézua; Gi Anutuna, O Yawe, guru héhélinawac gezac haina. ⁷ Nuac añgéñ titi Miñ Kewu Yawe, gi yaré naléiguc orucnawac saiwa menénec.

⁸ Yawe kaiziliweñ icac ewa siñ imi ménda niñmina. Manambatucac ninij biria imi muñguc ménda seligimac. Qahac wanǵu séwi enej wambu niñac. (Ohec) ⁹ Lelegé néhanzu imi enej orucgina meyacgic, zéna enañ ezelañginawac zéranéñ lilingéma enañ hoturu ésécmimac. ¹⁰ Geric lokocnéñ ionac mama hoturu ésécmimac niñ wanzua. Gericiguc néfacgé ésécmina baec sésér imuaru hiñgacma muñguc ménda ésému. ¹¹ Zébiri qébiri ic ienej baeciguc ménda seligima nammu. Yaré qeçe ic imi birianéñ méndacmima kemma inimac.

¹² Ni ninzua Yawenéñ zérabéra mihicñima keczu ionac acgina goiya héianzac. Wanǵu maqeqeya ienej aciguc enjic zédiñi ésécmianzac. ¹³ Hélacnec ic solañja ienej guac qacgawac ewa hia ac zému. Ic dindiña ienej kicgaiguc tacyac wammu.

141

Kaiziliweñ igucnec añgéña timac niñac zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe ni guru héhélizua, focdac hanérna. Guruwa ewa hétérnawac gezac haina. ² Zéwelecnawac niñna hofac héméña hiabia ésécnec wammac. Mérana meyacba iminéñ siñiyawac mulu ai ésécnec wammac.

³ Yawe kuanawac galeñ meme ai ic mén opocna nañu. Kua tasénawac naguya galeñgéma kecbésémañ. ⁴ Imuhuc wan néna qerinanéñ haka biriawac ménda qasima mamac. Képésic meme ic iniguc momacnec haka biria ménda wammañ. Wanǵu ionac nene halécyaguc imi ménda nemañ.

⁵ Wanǵu ic solañanéñ orucnaiguc numindiñi néñu nimba goi héihéiya ésécnec wammac. Wanǵu qindiñi néñu nimba orucnawac

métére haléc ésécnec wanu orucnanéh imuac héncya ménda memac. Ionac haka biria imuac niñac kileñ ni zéwelec ai memañ.

⁶ Wanu galenhećgina* hocnéñ unugic mama unuyu, ic embac ieneñ ackuažécna† imi siñaguc wanzac imi niñtegicmu. ⁷ Wanu ieneñ ackuažéc yomi niñqelimu; Ai icnéñ baec patoma hoc sira giligic hezac ésécnec sicnina imi kicsuan kuayaiguc héndéh qéndéñgiawac hezac.✱

⁸ Miñ Kewu Yawe kicna hiwa guaru hayu néñgacma guac hazua. Qeri uñana imi katanec ménda waimina nammac.‡ ⁹ Ni galenğé némma biria meme ic ieneñ népésimañ zé bétac haigic imuacnec zéma ionac baec séséh igucnec metecgé néñna. ¹⁰ Ic biria ieneñ wai énécmína eñañ bétacginaiguc momacnec hiñgacğic inimac, néñ ni imi técgéma ogicmañ.

142

Zérabéra igucnec metecgé mimac niñ zéwelerec.

¹ (Dawidiac Masikil tanera legic. Bañec méñac qeriaiguc sanğima zéwelec ac yomi zéyec.) Ni Yaweac qachéhélizua. Ni Yaweac qacma zéwelecmizua. ² Ni ewa gorona wésiaiguc qocgéwa mazac. Wanu nuac zéra waiya imi zéhicñi mizua. ³ Qerinaiguc qeri uñananéh kic gili gili wañec séc, geñ mia hénana bétacya qahac imi niñdacma mi-hicñi nénnec.

Ni héná agalen keriiguc ieneñ sanğima bétac hainéñgic. ⁴ Nuac héinaiguc hima hénna, méñnéñ méñ héniana ménda niñnéñu hoczua. Hainezic méñ ménda hayu hoczua. Méñnéñ méñ qeri uñana ménda galenğé néñu hoczua.

⁵ O Yawe ni zésiac wanğemma zézua. Miñ Kewu geñgaoc imi hainezicna zéma kicqeli kekec baec yomuaru gi imi nuac buña wanzañ.

⁶ Zésiacna niñna, ni maqegeya wamma kecanzua, nunesi wanñéñanzu ionac méra igucnec metecgé néñna, ieneñ kucgina eñeña nuac séc qahac. ⁷ Qeri uñana imi hésa ama igucnec hulac néñna, qacgawac ewa hia ac zémañ. Goi héihéi wañ néñna, ic solaña ieneñ lelecgé némma nammu.

143

Hazéchéra méragina igucnec metecgé mimac niñ zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic.) Yawe gi zéwelečna niñna. Guru héhélinawac gezac haina. Héniaga héra zéma héniaga solañawac séciguc acna niñna. ² Guac kicgaiguc imi baec ic méñnéñ méñ kępésic solañ ménda keczac. Imuac niñac welen qeçe icga niguc ac ai ménda mena. ³ Hazécnanéh qeri uñanawac zuñ mezac. Kekečna qéziyu baeciguc maqezac. Sinj tunumañ qeriaiguc noporu becaru humuag ionac séc wanzua. ⁴ Imuac qerinaiguc qeri uñananéh kic gili gili wañ néñu wésé bacna imi témañ zé wanzac.

⁵ Ni nalé wahalawac nimba kenzac. Ai menec imi qerinanéh nimma taczua. Wanu iwawai méraganéh wamma menec imi nimma ⁶ mérana guac murugeñ suluzua. Baec irec irecgianéh doku niñ humuanzac imuac séc kekec uñananéh guac wammizac. (Ohec)

⁷ Yawe gi acna foc niñnéñna. Qeri uñana kuha mazac. Kic tanecga ménda musañgé néñna. Baec séséñiguc hiñgacanzu ionac

* 141:6: Saulo zéma ichéra. † 141:6: Anutuac ackuažéc Dawidinéh zéauyec imuac zézéya.

✱ 141:7: Yes 26:19 ‡ 141:8: Ac yomuac hénia imi; Ménda wainéñna kec humuwi niñac.

séc wambi niḡac. ⁸ Niḡkinzéhna imi guaru hezac imuac niḡ sinunec goi héihéigawac ackuazéc nézéna nimba. Kekec uḡana guaru naḡgéwa érézac imuac mia héna kecmaḡ niḡ ninzaḡ imi ku néna.

⁹ Yawe hazéchécna ionac méragina igucnec metecgé néna, ni guac méraga bawaiguc saḡgizua. ¹⁰ Gi nuac Anutu keczaḡ, imuac niḡac ku néna guac ewa sinḡa méndacma wammaḡ. Uḡaga imi hiabia, imuac héna kon-
doḡaiguc nuagicma kembésémaḡ.

¹¹ Yawe qacgawac wamma kekecna meqeli néhna. Solanḡ dindinaḡawac séciguc zéra waiya igucnec népésina éréwa. ¹² Waḡu goi héihéiga nuac hezac imuac séciguc hazéchécna qeric énécmima qahac waḡgic. Neḡ guac welenḡ qeḡe icga kecza. Imuac niḡ qeri uḡana yéwéri mihicḡi mianzu imi moczoḡ auénécmima qahac wandacmu.

144

Baec yanda imi aḡgéna timac niḡac zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic.) Yawe hainezicac zamaḡziḡna i zézé ségiségi wammimaḡ. Inéh mérana yaréac meefima mérana merawa yaré qeḡeac héna kumiyec. ² Yawe imi goi héihéina, zamaḡziḡna zéma baḡecna, inéh neuḡ kiropo selina zéma metec metecna zéma saiwana, ni imi ic embac hécna méra bacnaiguc onopocanzac iwaru mia héselianzua.

³ Yawe, gi ic imi némac hiaya niḡac eeya héianzaḡ? Miḡ Kewu gi baec icac ninna némaria waḡu niḡmianzaḡ? ⁴ Ic imi kua wésésé ésécnec hotoḡadac kecma qahac wammac, waḡu kekec naléyanéh amia timima keḡanzac ésécnec focdac hama kemmac.

⁵ Miḡ Kewu gi kurumenḡ mis-icgéma tima mana. Baec boḡa séc onosina hofac téma yacmac.

⁶ Hazéchécga pilitic giliénécmima héndéh énécmima. ⁷ *Zakoḡa** muima héndéh énécmima keḡgic.

⁷ Ounec méraga suluma népésina éréwa. Doku qauḡ kuhaguc imuacnec zéma ic mérera ionac méragina igucnec metecgé néna.

⁸ Ieneḡ kua taséginanéḡ ikoc ac zéma méra héiginanéḡ manam batuc ai meanzu.

⁹ O Anutu ni legic qelia héima gita hésia ¹⁰ imi qema legic héigénzua. ¹⁰ Geḡ meseli énécmima ic kewuya ic kewuya yaréginaiguc onogicanzu. Welenḡ qeḡe icga Dawidiac sou zéra igucnec metecgé néḡanzaḡ guac mia legic héigénzua. ¹¹ Ic enia ionac méragina igucnec ni metecgé néhna. Ieneḡ kua taséginanéḡ ikoc ac zéma méra héiginanéḡ manam batuc ai meanzu.

¹² Naḡ hécnina imi ic hésa komoranéh kecma séha séc yandianzac ésécnec wammu. Waḡu bérac hécnina ieneḡ ic kewuac ama yanda meanzu imuac hénia méndacma méra kiwi héimimia ama kewuac wotuḡa hocnéḡ memeya imuhucya ésécnec wammu. ¹³ Hofi amaninaiguc nene mérinaḡ kuaya qeyu rama hécnina ieneḡ baec kisiaiguc saigic zaḡgégina imi tausenḡ tausenḡ zéma ¹⁰ tausenḡ ¹⁰ tausenḡ wammu. ¹⁴ Burumakao hécnina iwa ieneḡ haléginaguc réwéria wammu. Nununisi ménda hicḡiyu ama somberḡna iguc zésiác ménḡ ménda hicḡimac.

¹⁵ Ic embac areḡ imuhucya imi zézé ségiségi ginaguc. Ic embac Yawenéh Anutu kecénécmimia imi zézé ségiségi ginaguc.

145

* 144:6: *Zakoḡ* imi piliticac séséc ac wanzac.

Anutuac hiaya zéma kewuya.

¹ (Dawidiac mepé qepési ac.) Ic kewu Anutuna, ni zézé ségiségi wanğemma qacga nalé tetecgia qahac mepési gémmanj. ² Ni kaiweya kaiweya zézé ségiségi wanğemmanj. Wanju qacga tetecgia qahac mepési gémmanj. ³ Yawe imi kunenj yanda imuac kunenj yanda mepésimimia wammac. Kunenj yandayawac séha imi qétéya olombinac séc qahac. ⁴ Hicnjsaia hicnjsaia emma kemma guac wawanj memega imi mepésima haka silicga kuhaguc imi zéau énécmimu. ⁵ Qac buņaga ee-bipiyaguc zéma edamugaguc imi zéma guac haka welic welicgia imi qerinanénj zénimma kecmanj. ⁶ Hakaga welic welicgia imuac kuha imi zéau énécmimia wammac. Ni acguc héniaga kunenj yanda imi zéau énécmimanj. ⁷ Ienenj guac sese kunenj yanda imuac buņa zéma guac héniaga solanja imuac legic héimu.

⁸ Yawe imi ewa hiawac wanj énécmima ewa biric wanj énécmima qeri geric foc foc ménda wamma goi héihéi kunenj yanda wanj énécmianzac. ⁹ Yawe imi kekec momac yanda hiabia wanj énécmima zéyu hicnima keczu séc goi héihéi wanj énécmianzac.

¹⁰ Yawe geņ zéna hicnima keczu imi moczonj guac ewa hia ac zému. Guac muru météré amuma kekec ienenj gi mepésigémmu. ¹¹ Ienenj guac héngalenj ama arenja yanda imuac edamuya zéauma guac kucga zéemininj wammu. ¹² Guac ai kuhaguc imi zéma héngalenj ama arenja yandagawac qac buņayawac edamuya imi ic onac qelihécgina énézégic nimmu. ¹³ Guac héngalenj ama arenja yanda imi héngalenj ama arenja yanda hémbénaņa. Wanju héngalenj aiga imi hicnjsai lépaya lépaya hema emma kecmac. Minj

kewu imi zéyu hicnima keczu imi moczonj goigina héima ménjzé ménjzéya qahac zikiziki acya moczonj méndacanzac. ¹⁴ Yawe imi tendiņgéwiņ zé wanjanzu ionac nanğé énécmianzac. Wanju mema titi wanj énécmimia imi meyac énécmianzac. ¹⁵ Kekec momac yandanénj guaru kic hianzu. Geņ nalé zézéya méndacma nene yaka gumu énécmianzanj. ¹⁶ Wanju méraga suluma iwawai kekecginaguc imi moczonj galenğé énécmima sécgé énécmianzac.

¹⁷ Yawe imi wawanj memeya moczonj solanj dindiņa wanjanzac. Haka silicya moczonj ewa hiawac wanjanzac. ¹⁸ Yawe imi zéwelec wammima hélacnec zéwelecanzu séc hosucgé énécmianzac. ¹⁹ Inénj mia eeya héimianzu séc ewa siņginawac sécgé énécmianzac. Wanju ionac qac héhéligina imi nimma anğéņgina tianzac. ²⁰ Yawe imi goi héihéi wammianzu séc héngalenj wanj énécmianzac, néņ kaižiliwenj ic imi moczonj mebiru énécmianzac.

²¹ Kuananénj Yaweac qac buņaya zéaumanj. Wanju séwiginaguc momac yanda ienenj qara teréya imi tetecgia qahac mepésimu.

146*Anutunénj méra miyu mepésimiyec.*

¹ Haleluya, kekec uņana Yawe mepésina. ² Ni kecmma emma kecmanj séc Yawe mepésimanj. Kecma emma kecmanj séc Anutuna legic héimimanj.

³ Ini ic eņeņa ionaru ménda laheņgému. Baec ic ienenj méra énécmimuac kuç ménda he énécmizac. ⁴ Ienenj imi uņagina wai énécmiyu baeciguc liliņgéma kemmu. Keņgic kaiwe imuaru mia ionac niņarenj arenjia imi moczonj qahac wandacmac.

⁵ Yakoboac Anutunénj méra mimac imi ségi ségiyaguc. Wanju

Yawe Anutuyawac niŋkumuma kecanzac imi zézé ségiyaguc. ⁶ Yawe imi baec kurumenj zéma iwawai imuaru sécgéma hezac imi moczoŋ zéyu hicŋidacgic. Waŋu hémbénaŋa qeri héla késa kecanzac. ⁷ Inéŋ hédacgé énécmiawac kecanzu imi héna acac séc zédiŋi énécmima yaka niŋ humuanzu séc nene yaka gumu énécmianzac.

Waŋu Yawenéŋ qaté énécmimia imi hulac énécmianzac. ⁸ Yawenéŋ kic hilic onac kic hihi meénécmianzac. Yawe imi mema titi waŋ énécmimia imi meyac énécmianzac. Waŋu Yawe imi ic solanŋa goi héihéi waŋ énécmianzac. ⁹ Yawe imi ic kianŋa héngalenj waŋ énécmianzac. Waŋu qawéc gupanj énépésima nanŋgé énécmianzac. Waŋu kaižiliwenj ic ionac hénagina imi mebiré énécmianzac.

¹⁰ Zion ama areŋa yanda, Yawe guac Anutunéŋ hicŋisai lépaya lépaya hémbénaŋa héngalenj waŋgémmac. Haleluya!

Anutunéŋ Yerusalem héngalenj wammianzac, mepésimini.

147

¹ Anutunina legic héimimia imi hiabia. Waŋu imi niŋsorocya zéma niŋu sécgémac. Imuac niŋac Yawe mepésini, haleluya! ² Yawenéŋ Yerusalem meyacgéanzac. Inéŋ mia Israel héndéŋ qéndéŋ waŋ énécmigic keczu imi qutulanjé énécmianzac. ³ Inéŋ ewa biric wamma keczu séc mehiaru énécmima wizigina oso énécmianzac. ⁴ Inéŋ ménni sikilu qétégina oloŋ énécmima qacgina qacénécmianzac. ⁵ Miŋ Kewunina imi kunenj yanda, kuc yandayaguc. Waŋu niŋtegic qinŋegicya séha imi olombinac séc qahac. ⁶ Yawenéŋ memaamuma kecanzu imi énépésima nanŋgé énécmianzac. Waŋu kaižiliwenj

ic imi giliyu baeciguc maunudacmac.

⁷ Saiwop zémima Yawe legic héimimu. Gita kulele qema Anutu legic héimigic. ⁸ Inéŋ hosusu haima kurumenj osoanzac. Waŋu baecac wamma kia imi hofiaiguc haiyu heanzac. Waŋu kia haiyu baec boŋaiguc qézézac éréma yandianzac. ⁹ Inéŋ haséŋ yanj zéma koeckoec nei merawanéŋ qacma kecgic nenegina mihicŋi énécmianzac. ¹⁰ Yawe imi becosiçac kuhawac niŋkumuma kenzu ionac siŋgina ménda niŋanzac. Waŋu ic méŋ eneya héna kuhawac niŋkumuma kenanzac imuac ménda héŋsorocanzac. ¹¹ Inéŋ eeya héimima goi héihéiyawac kic hihi waŋanzu ionac mia ewa hia niŋanzac.

¹² Yerusalem gi Yawe legic héimina. Zion gi Anutuga legic héimina. ¹³ Inéŋ amagawac nagu wétéya imi meseligianzac. Waŋu ama imuac qerigaiguc merachéçga mérianj mihicŋi énécmianzac. ¹⁴ Inéŋ baecgawac suc séré yanda imuac qeriaiguc luae qegéŋu heanzac. Waŋu nene héla gocmia hiabianéŋ gumu géŋu sécgéanzac.

¹⁵ Inéŋ zézé seli acya baeciguc méliyu ackuazéc iminéŋ foc foc kenanzac. ¹⁶ Inéŋ komboc rama zucya imuhucya éséc nec giliyu maanzac. Waŋu komboc bororoŋa baeciguc hicŋi hicŋiya imi qesayu bucgazenj éséc nec heanzac. ¹⁷ Inéŋ saméŋ bororoŋa éséc nec komboc giliyu maanzac. Mérénéŋ sanŋeŋa imi ogicma hia ménda téténjarimac? ¹⁸ Waŋu inéŋ zéyu komboc imuhucya imi pépélina doku waŋanzac. Inéŋ luŋuc ézéyu qeanzac. Waŋu doku ézéyu kenanzac.

¹⁹ Inéŋ ackuazécya Yakobo zéhicŋi miyec. Waŋu héna acya zéma pakenj acya imi Israelac

zéhicni miyec. ²⁰ Baec méñac ic areñ tosia ionaru imi imuhuc méñ ménda wañ énécmiyec. Imuac ieneñ Anutuac héna ac imi ménda ninzu. Haleluya!*

Anutuac edamuya imi baec kurumeñ sécgéma hezac.

148

¹ Haleluya, kurumeñguc keczu ini Yawe mepésigic. Yawe mepésigic, ou eñeñaguc keczu ini i mepésigic. ² Kua meme unjáhéra ini moczoñ i mepésigic. Kawali areñhéra ini i mepésigic.

³ Maso kaiwe iri i mepésiyc. Sikilu asarianzu ini moczoñ i mepésigic. ⁴ Kurumeñac kurumeñ ini acguc i mepésigic. Sawaiguc doku hedaczac ini acguc i mepésigic.

⁵ Momac yanda inéñ zéyu hicñjima hezu imi wai énécmigic Yaweac qara mepésimu. ⁶ Inéñ méñnéñ méñ ménda logimac niñ qañañ silic hai énécmima imuhucya imuhucya hémbénañ kumu énécmiyu nanzu.

⁷ Baec igucnec Yawe mepésigic, kondunac mokoleñ yanda zéma kondun zékéña zékéña ini momacnec.

⁸ Geric zéma komboc zéma komboc boboroña zéma hosusu dépañ zéma luhuc kuaya tohoanzu ini acguc imuhucyanec.

⁹ Baec boña zéma baec qindiñ qindiña moczoñ, ic gocmiaguc zéma yéménzéc ic moczoñ imuhucyanec, ¹⁰ haséñ yañ moczoñ yanda zéma ama yañ moczoñ zéma gisic zéma nei qeñgañginaguc moczoñ imuhucyanec.

¹¹ Baera baera ic kewu moczoñ zéma ic embac areña areña moczoñ zéma ic eñeña zéma baecac zétegittegic ic moczoñ

imuhucyanec, ¹² ic qapé, embac seraña, ic embac yanda zéma nambérac moczoñ imuhucyanec.

¹³ Iwac qara momacgucnec sac eñeña yanda wanzac. Wañu edamuya imi baec kurumeñguc keczu imi moczoñ onogicma eñeña wanzac, imuac niñac momac yanda ini Yaweac qara mepésimu.

¹⁴ Inéñ mia héna géséhéra ilicgina meyac énécmiyec imuac niñac i imi qéhéréngé mima kecañzu météré énécmimia Israel ic ionac mepé qepésiac buña wanzac. Haleluya!

Anutuac haka hiabia ic embachéra ionac muru hezac.

149

¹ Haleluya, legic qelianéñ Yawe mepésigic. Météré ichéra* ionac azoazoroiguc legic héimigic.

² Israel imi eñeña mihicni miyec iwac niñac wamma ségiségi wammac. Zionac nanhéra ieneñ eñañ ic kewu niñac wamma ségiségi wammu. ³ Legic hirima qara mepésigic. Wañgoñ zéma gita qema legic héimigic.

⁴ Yawenéñ eñeña ic embachéra niñac ségiségi wañanzac. Wañu ic embac memaamuma kecañzu séc añgéggina tima kiwi méréra héñsoroc sorocya meénécmianzac.

⁵ Météré énécmimia ieneñ imi edamuya qeriaiguc ségiségi wamma eñañ hehe tataciguc legic héimimu. ⁶ Kuaginaiguc imi Anutuac mepé qepési acnéñ hemac. Wañu méraginaiguc sou bawa andia zéraguc imi he énécmimac.

⁷ Wañu iminéñ mia baera baera ic bakia melenéñ énécmima ic embac areña areña tasé ku énécmimu.

⁸ Wañu ic kewuhécgina imi señ hésanéñ, ic eñeña hécgina imi aññ bétacnéñ hénagina helanzu

* **147:20:** Hebiraiu ac yomuac hénia imi; Yawe mepésigic! * **149:1:** Hénaorin Anutu niñzéhégéanzu momac yanda ionac qacgina.

énécmimu. ⁹ Zételegic tegic ac ooyawac hezac imuac séciguc imuhuc waṅ énécmimu. Ai eeyaguc imuhucya imi météré énécmimia ionac méraginaiguc hai énécmiyu hezac. Haleluya!

Kewunina yanda Anutu.

150

¹ Haleluya, ocmuṅaiguc Anutu legic héimigic. Kuha héima hezac kurumenṅ imuaru legic héimigic.

² Wawaṅ memeya kuhaguc imuac

ninac legic héimigic. Héniaya, kunenṅ yanda edamuyaguc imuac ninac wamma legic héimigic.

³ Tomuṅ qema legic héimigic. Kulele zéma gita qema legic héimigic. ⁴ Tambarinṅ qema legic hirima mepésigic. Kuṅa zéma gitanénṅ legic héimigic. ⁵ Ainṅ hilaṅa qara kunenṅ yanda imuhucya qema mepésigic. Ainṅ hilaṅa héténṅ ou eṅenawac qema mepésigic.

⁶ Kua wésésé héima kecanzu séc Yawe legic héimigic. Haleluya!